

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XIII-B

1967

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postbelică. – București:

Editura Muzeul Literaturii Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 13-B : 1967 : iulie - decembrie / coord. gen.: Eugen Simion ; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2017. - ISBN 978-973-167-436-0

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord..)

821.135.1.09

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU,
Simona GALAȚCHI, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Viorel MORTU, George NEAGOE, Maria NENADIĆ, Ana Maria PĂUNESCU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XIII-B

1967

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2017

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1967) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 33 de publicații, după cum urmează:

Prof. univ. dr. Simona Antofi, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Astra”, „România liberă”; **Drd. Ana-Maria Bănică**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Tânărul Leninist”, „Cronica” (nr. 31-34), *Gazeta literară*” (nr. 14-26), *Indice 1967*; **Conf. univ. dr. Răduț Bilbâie**, Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu: „Presa noastră”, „Viața militară”; **Conf. univ. dr. Oana Cenac**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Ateneu”, „Tomis”, „Tribuna” (nr. 1-26); **Dr. Lucian Chișu**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Albina”, „Scânteia”; **Lect. univ. dr. Alunița Cofan**, Academia de Studii Economice, București: „Orizont”; **Dr. Carmina Cojocaru**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Amfiteatru”, „Familia”, „Luceafărul”, „Steaua”, „Gazeta literară” (nr. 1-13); **Dr. Simona Galațchi**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Argeș”; **Prof. univ. dr. Nicoleta Ifrim**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Lupta de clasă”, „Scânteia tineretului”; **Dr. Alexandru Matei**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cronica” (nr. 16, 26); **Dr. Andrei Milca**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Săptămâna Culturală a Capitalei”, „Viața studențească”, „Urzica”; „Cronica” (nr. 35-38); „Gazeta literară” (nr. 27-39); **Dr. Viorel Mortu**, Muzeul Brăilei „Carol I”: „Contemporanul”, „Secolul 20”; **Dr. George Neagoie**: Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Iașul literar” (nr. 1-8); **Dr. Marija Nenadić**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cinema”, „Glasul patriei”, „Novi život” (*Viața nouă*), „Teatrul”, „Ramuri”, „Viața românească”, „Astra” (nr. 7), „Ateneu” (nr. 4, 8), „Gazeta literară” (nr. 40-52), „Iașul literar” (nr. 9-12); „Tomis” (nr. 11), „Tribuna” (nr. 27-52); **Drd. Ana-Maria Păunescu**: „Flacăra”.

IULIE

1 iulie

• **[„România liberă”]** Cu ocazia unei *File jubiliare*, dedicate „Convorbirilor literare” și importanței revistei pentru cultura română, se arată că revista „a avut o evoluție sinuoasă și contradictorie (...). Alături de elanuri nobile patriotice, de un remarcabil simț al valorilor, de lupta pentru cultivarea limbii române și dezvoltarea ei pe făgașurile firești, de deschidere largă, comprehensivă față de folclorul național și cultura universală, întâlnim și atitudini retrograde în concepțiile estetice, în atitudinile politice, în exprimarea judecăților de valoare”. În plin proces de recuperare culturală a lui Maiorescu, se arată că, „prin *Criticile* sale de la această revistă s-a impus un spirit logic în evoluția limbii și un adevăr estetic de necontestat în privința sensurilor fundamentale ale culturii noastre. Maiorescu a disciplinat cultura română, i-a descoperit resursele ei intime, i-a dat orientare estetică, a sprijinit talentele și valorile adevărate”.

• **[„Scânteia”]** Despre *Titu Maiorescu și „Convorbiri literare”* scrie Șerban Cioculescu: „De altfel, expresia «noua direcție» ne duce, firesc, cu gândul la școala literară de la Convorbiri literare și, mai cu seamă, la mentorul ei, Titu Maiorescu. Cu *Direcția nouă în proza și poezia română* a făcut Maiorescu, în 1872, bilanțul unei activități susținute timp de un deceniu de la inițierea prelegerilor populare (1863) și de numai cinci ani de la întemeierea «Convorbirilor literare», care, pentru contemporani, ca și pentru urmași, s-a întipărit în conștiința tuturor ca organul însuși al grupării literare *Junimea*. Nu putem străpunge însă toate meandrele strategiei literare, care au dictat o declarație publicată într-unul din primele numere ale revistei în care se spunea răspicat că această „foaie nu este organul societății «Junimea». S-ar fi putut face un *distinguo* între *Junimea literară* și cea politică, din care unii corifei retrăgându-se – ca V. Conta sau N. Gane – n-au încetat de a se socoti aparținând literar aceleiași familii. La aniversarea a 60 de ani a lui Titu Maiorescu, N. Gane, decanul de vârstă al nuveliștilor români de atunci, scria printre altele: „...sufletul aceluia cerc de prieteni era fără îndoială d-nul Maiorescu. El era matca în jurul căruia se adunau albinele, el era boldul care ne stimula la lucru. Cu întinsele sale cunoștințe, cu spiritul său fin de observație, cu darul fermecător al cuvântului ce toată lumea îi recunoaște, el ne arăta calea adevărată ce trebuie să urmăm, ne îndrepta erorile, ne ferea de tonul declamatoriu, de fraza goală, de mult practicată beție de cuvinte, așa că sub direcțiunea sa, cu drept cuvânt numită Direcțiunea nouă, s-au format talente care vor figura cu cinste

în istoria literaturii române. E destul să amintesc pe Eminescu, Conta, Negruzzi, Creangă, Slavici pentru ca să caracterizez această epocă de redeştere. La lista scriitorilor afirmați în paginile «Convorbirilor» s-ar cuveni să-l adăugăm dintre scriitorii de imaginație pe I.L. Caragiale, care avea să le părăsească în 1892, pe Duiliu Zamfirescu, pe Brătescu-Voinești, iar dintre memorialiști și istorici, pe Ion Ghica, pe George Panu și pe A.D. Xenopol, înaintea noului eșalon: I. Bogdan, D. Onciul. Redacția propriu-zisă a «Convorbirilor» s-a rezemat, timp de aproape trei decenii exclusiv, pe solizii umeri ai lui Iacob Negruzzi. Și totuși, când spunem astăzi «Convorbiri literare» considerându-le exclusiv ca organ al *Junimii*, în pofida acelei declarații redacționale din 1867, ne gândim la rolul de mentor al lui Titu Maiorescu. Prezența acestuia în cercul Convorbirilor a fost de o covârșitoare importanță. În primul an, el scrie *Despre poezia română*, în șapte numere consecutive, întâiul nostru eseu marcant de estetică literară și aplicată, pe care avea să-l publice în fruntea unei antologii lirice. Tot în 1867 face o expunere despre *Poeziile populare adunate* de d. V. Alecsandri, afirmându-se din totdeauna ca statornic prețuitor al literaturii noastre orale. Se știe că, în 1909, răspunzând discursului de recepție al lui Duiliu Zamfirescu și punându-i la punct teoriile estetiste, și-a compromis o veche prietenie literară potrivit adagiului: *Amicus Plato, sed magis amica veritas*. (...) Cu aceeași intensitate se învederează și în anii următori activitatea multiplă a lui Titu Maiorescu de critic literar, de estetician, de filozof, de pedagog și de autor de aforisme. El este acela care inaugurează, la rubrica *Diverse*, încă din anul al doilea de apariție, genul aforistic, care va fi reluat mai târziu de toți membrii *Junimii* și în care va excela, alături de inițiatori, I.L. Caragiale. «Convorbirile» au găsit în Titu Maiorescu un critic și teoretician literar și lingvistic de mare autoritate. O altă trăsătură de caracter a lui Maiorescu cred că se mai cuvine pusă în lumină: bunătatea, sub crusta răcelii și a asprimii. La moartea lingvistului Alexandru Cihac, suspendând ostilitățile cu neastâmpăratul Hașdeu, Maiorescu scrie despre cel căruia-i fusese încredințat *Magnum Etymologicum Romaniae*: „Este fără-ndoială o dorință a întregii româniimi culte de astăzi, ca o soartă priincioasă să dea d-lui Hajdeu sănătatea și tăria de suflet (căci fără cea mai mare tărie de suflet și abnegațiune nu se poate conduce o asemenea lucrare) pentru a-și asigura realizarea vastei sale concepțiuni“. (...) Astăzi, când întoarcem cu atență grijă paginile scrierilor sale, cu dorința de a evoca integral personalitatea criticului și animatorului de cultură Maiorescu, nu putem trece cu vederea slăbiciunile omului, limitele poziției sale estetice, care au încurajat cu argumente de autoritate estetismul, pozițiile „artei pentru artă“. S-a scris în ultima vreme, adesea cu finețe analitică, despre neînțelegerea pe care a manifestat-o Maiorescu pentru unele aspecte ale evoluției culturii și literaturii noastre, căroră nu le-a înțeles sensul în perspectiva înnoirilor. Cercetarea științifică a moștenirii maioresciene nu poate ignora de asemenea activitatea

omului politic – activitate cu ecouri în paginile „Convorbirilor literare” – și care are slăbiciunile sale teoretice și practice. Este interesant de arătat că intimul contact al lui Maiorescu cu fenomenul viu al literaturii românești, cunoașterea apropiată și adâncă a creației marilor noștri scriitori de la finele veacului trecut, l-au făcut să aducă unele corective exceselor esteticii sale idealiste, precum și limitelor ideologiei sale politice. Pasiunea pentru literatură nu-l va părăsi niciodată, dar substanța cea mai densă a criticii și teoriei sale literare trebuie căutată tot în anii de glorie ai Convorbirilor literare. Deși o parte din tineret va fi atrasă, în jurul anilor 1885-1895, mai mult de Gherea, Maiorescu nu pregetă să urmărească cu aceeași ardoare creația tinerilor. Mentorul critic al *Junimei* și-a păstrat însuși junețea spirituală până la capătul vieții”. Traian Coșovei semnează povestirea *Iavaș-iavaș*.

● [„Cronica”, nr. 26] Revista este deschisă de *Tripticul maiorescian*, un articol semnat de Mihai Mardare, în care aflăm, din trei surse, orânduite cronologic, portretul moral și intelectual al lui Titu Maiorescu, așa cum apare el sub pana lui V. Alecsandri, Eminescu și respectiv Duiliu Zamfirescu. Alecsandri îl susține pe critic în campania împotriva latiniștilor, laudându-i spiritul analitic. Îi susține și proiectul de instrucție publică, deși crede că propunerile lui vor fi tot mai greu de susținut, iar apoi salută, în 1881, revenirea lui Maiorescu în publicistică, după o pauză de opt ani. Mai târziu, Eminescu îi elogiază „spiritul de o finețe feminină” și, după ce critică la început școala junimistă ca fiind prea arogantă, îl susține pe Maiorescu în confruntarea dintre cosmopolitism și naționalism, de partea „naționalității în limitele adevărului”. Îi elogiază *Logica*, iar apoi îl apără într-un alt scandal, cel legat de traducerea *Aforismelor* lui Schopenhauer. Acuzat de a fi adeptul „materialismului abject al lui Schopenhauer”, Maiorescu se va putea apăra și cu ajutorul lui Eminescu, prin aceea că traducerea filozofului german nu implică a adeziune ideologică, ci doar stilistică. Pesimismul lui Schopenhauer poate fi criticabil din unghi filozofic, dar „corespunde unei dispoziții subiective a multor oameni de geniu”. *Tripticul maiorescian* are o dublă semnificație în context: exprimă eliberarea literarului de sub tutela ideologicului, pe de o parte, prin argumentul diferențierii dintre stil și idee. Pe de altă parte, se înscrie în eforturile regimului de a se valida printr-o politică culturală națională.

□ Poeme de George Lesnea și Demostene Botez animă paginile de literatură. Tot versuri publică și Nicolae Țațomir, iar Cornelii Ștefanache o nuvelă.

□ Ancheta *Despre tinerețe în ierarhia universitară* abordează un subiect al „deschiderii” anilor 1960: întinerirea ierarhiei cadrelor, în contra ideii că un cadru didactic universitar nu poate deveni profesor universitar înainte de 50 de ani. □ La rubrica de recenzii, Laurențiu Ciobanu scrie, printre altele, despre un volum de poeme de Florin Mugur, *Mituri*. ■ În a doua parte a eseului *Evoluția conceptului de critică*, Eugen Simion încearcă să-l repună în drepturi pe Mihail Dragomirescu, elev al lui Titu Maiorescu și adept al primatului

criticii estetice asupra altor abordări ale literaturii (istoria, sociologia), în ideea că critica se îndreaptă „spre originalitatea ei adâncă, cu farmecul ei de nepătruns”, căci „esența operei nu-i decât expresia unei creațiuni geniale”. Dar Dragomirescu, adept al științei literaturii, păcătuiește tocmai pentru că crede într-un discurs „științific” și „ignoră rolul pe care-l au în critică gustul, intuiția valorii – lucruri pe care nicio știință nu ți le dă”. Eugen Simion reproșează la Dragomirescu: „M. Dragomirescu e creatorul unui sistem estetic și cea dintâi victimă a lui, în critică. Absolutizarea autonomiei esteticului, raționalizarea lui excesivă, au trezit rezervele și chiar (cazul lui Lovinescu) negația criticilor care porneau din spiritul, și nu din litera textelor lui Maiorescu”. E. Simion vorbește apoi despre critica lui G. Ibrăileanu, în care acesta încearcă să împace intrinsecul maiorescian și extrinsecul gherist și se opune estetismului post-maiorescian și lovinescian. Eugen Simion își precizează poziția în raport cu autonomismul estetic lovinescian, dar și cu psiho-sociologismul lui Ibrăileanu, prin recursul la autonomia criticii – ca act creator, literar el însuși – chiar și față de textul literar de la care pornește. Pornind de la această autonomizare – pe care impresionismul o servește –, Simion consideră critica estetică (sau impresionistă) o formă de opoziție la orice dogmatism ideologic (Lovinescu apare ca cel care separă esteticul de etic și de etnic, dar care pune mare preț pe asceza morală pe care o presupune actul critic absolut). Eseul se încheie cu menționarea importantă a lui D. Caracostea ca precursor al criticii stilistice pe care Tudor Vianu avea s-o consacre. □ I. Sârbu scrie o cronică la volumul *Elegie pentru floarea secerată*, de Eugen Jebeleanu □ În articolul *O viață fascinantă*, Al. Zub evocă figura de istoric a lui Vasile Pârvan □ Ultima pagină inserează poeme din lirica universală, în diverse tălmăciri (Hugo von Hofmannsthal tradus de Șt. Aug. Doinaș, Paul Verlaine de G. Georgescu etc.).

• [„**Glasul patriei**”, nr. 19] Paul Anghel semnează *Hidrocentrala de pe Lotru*. □ Demostene Botez publică poezia *Basorelief*. □ Nichifor Crainic recenzează *Învățătorii*, de Șerban Nedelcu: „Literatura lui Șerban Nedelcu e tonică fără să fie didactică, pusă în slujba unui mare țel, acela de a continua dezvoltare a poporului român. *Învățătorii* lui apar ca o nervură vie a societății rurale, vibrând la unison cu ea, sub impulsul aceleiași inimi, care e inima României noi”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 26] Tudor Teodorescu-Braniște directorul ziarului „Cuvântul liber” îi împărtășește lui Gheorghe Anca o serie de considerații asupra scrisului, arătând că între meseria de gazetar și cea de scriitor nu există nicio contradicție, cum credeau unele spirite estetizante căci, presa este un admirabil punct de observație a vieții sub toate aspectele ei. Zi de zi aduni fără să vrei un foarte bogat material documentar, pe care, în forma lui primă, îl utilizezi în articolele scrise de tine, iar prelucrat, devine literatură. Așa au scris Ion Vinea, Cezar Petrescu, și mulți alții. Am crezut, totdeauna că literatura trebuie să izvorască din viață. Formele de prelucrare a materialului sunt diferite.

Ele merg de la realism bine conturat până la metoda de lucru a lui Eugen Ionescu. Dar, după lucrările lui de început a ajuns – e suficient să cităm **Rinocerii** tot la o formulă de literatură – viața. Poezia alcătuiește un capitol special. Dar activitatea lui ziaristică nu l-a împiedicat pe Vinea să scrie o poezie care, în multe privințe, este de avangardă. Asta depinde de talentul și viziunea literară a poetului. (...) Evident, am avut mari ziariști care n-au făcut literatură sau când au făcut-o n-au izbutit să strălucească. C-tin Mille, întemeietorul presei moderne din țara noastră, în scrierile literare rămâne pe al doilea sau al treilea plan. Alții au evitat cu prudență literatura. De pildă, C-tin Graur, continuatorul lui Mille, în ziaristică. Dintre cei care s-au manifestat pe ambele terenuri, N. D. Cocea a fost un pamfletar strălucit. Literatura lui, însă, e slabă, cu excepția povestirii antologice *Vinul de viață lungă*. Literatura și presa se completează. Cazul lui T. Arghezi e cel mai convingător”. Pe de altă parte, T. Teodorescu-Braniște este de părere că directorul unei publicații sau șeful unei rubrici „trebuie să asigure noilor talente libertatea de a se manifesta. Cu metoda «scrie cum spun eu», nu pot ieși decât publicații cenușii și șterse. Fiecare trebuie să scrie cum îi dictează talentul și personalitatea lui, în cadrul ideologic general al publicației respective. Se cere, deci, conducătorului de revistă o largă înțelegere a lucrurilor și a oamenilor”. În încheierea interviului, scriitorul își reafirmă afecțiunea pentru romanul **Prințul**, și pentru romanul social.

2 iulie

- [„**România liberă**”] Sunt publicate fragmente din scenariul cinematografic al filmului *Mihai Viteazul*, semnat de Titus Popovici.

- [„**Scânteia**”] Sub titlul *Prezența omului*, Vasile Rebreanu publică *Note de drum din R. P. Chineză*.

4 iulie

- [„**Scânteia**”] Jordan Chimet prezintă câteva *Ipostaze ale experimentului artistic*: „O resuscitare târzie a acestor curente mi se pare un fenomen opus vieții, o imposibilitate și o confuzie estetică. Experimentarea unor experimente depășite de mult – și părăsite de propriii lor creatori – este un non sens. Primul reproș care li s-ar putea aduce acestor încercări – de-altminteri timide și șovăielnice – care se proclamă sub flamura modernismului este că nu sunt moderne. Declarațiile de luptă împotriva conformismului se prefac lesne în conformismul orgolios care poartă numele de snobism. Dorința de a reabilita agitata perioadă de pionierat poetic de la începutul secolului nu poate fi, din punctul nostru de vedere, subiect de dispute literare, dar operația trebuie făcută cu discernământ. Când se consideră, de pildă, că aceste curente făceau „tabula rasa” din moștenirea artistică a veacurilor precedente transmisă generației lor, că înțelegeau arta ca pe o creație spontană, care arde totul și ridică pe un

câmp golaș propriile lor monumente, opinia este evident eronată. În faldurile ei se drapează cu cochetărie ignoranța. Nici chiar suprarealismul, manifestare de revoltă totală și refuz al lumii în care a apărut, nu putea nega creația trecutului – deci cultura, munca de cunoaștere, și implicit munca de creație – și în primul manifest pe care l-a semnat Breton se descoperă cu premergători ai curentului Dante, Shakespeare, Swift, Hugo, Chateaubriand, Poe. Între negarea totală a fenomenului – care elimină și posibilitatea de cunoaștere, – și adeziunea totală – prea adesea bazat pe plăcerea farsei și confuzia valorilor – adevărul așteaptă cu sensibilitate la jumătatea drumului, de a fi relevat de înțelepciune. (...) Noi nu ne aflăm, așadar, în cazurile care au provocat schimbul de opinii amintit, în fața unor adevărate experimente, ci a unor crochiuri, schițe, vocalize mecanice, stereotipii de prea multe ori executate la un nivel diletant. Nu este cazul însă să ne întrebăm dacă nu cumva exagerăm și noi, îngroșând prea mult liniile fenomenului, dramatizând dincolo de proporțiile sale reale? Tânăra școală artistică românească este o prezență vie în cadrul mai larg al literaturii noastre contemporane.,,Una din cele mai bune școli artistice din Europa“, afirma de curând marele poet iugoslav Vasko Popa. Soluția, în măsura și în spiritul pe care o îngăduie ideea de cultură, constă, poate, în mai multă luciditate estetică, mai multă siguranță în judecata de valoare a mentorului critic, – în special, a celui angajat într-o activitate redacțională. Arta nu poate sta mult timp sub semnul farsei și al exhibiției, și începătorii – pentru că de fapt de o asemenea categorie vorbim – trebuie ajutați pentru a descoperi în ei forța și curajul de a se sacrifica, de a se dărui unei pasiuni în care, cum spunea Brâncuși, artistul nu va cunoaște niciodată momente de odihnă, de vacanță și în care munca transformată în bucurie a creației se confundă cu viața. Arta nu poate sta prea mult timp – toți marii artiști pe care-i iubim o afirmă – sub imperiul clipei.,,Pe bună dreptate sau nu, scria Eluard, eu cred că esențialul artei este eternitatea sa. Creația nu pretinde a fi o eternitate absolută. Ea nu există, bineînțeles, în afara lumii, ca ceva separat. Ea nu e fixă, în afara unei lumi în mișcare. Însă scopul ei esențial este de a transmite, de a dura, de a se menține cât mai mult timp posibil“.

6 iulie

• [„Scânteia”] În articolul *Originalitate și imitație* Aurel Martin se adresează tinerilor creatori sfătuindu-i să nu se lase seduși de ideea că, imitând modele interbelice, ar putea da scrisului lor o notă de originalitate. Dimpotrivă, autorul îi invită pe tineri să aleagă pașii tradiției și, odată cu ei, dreapta măsură în dezbaterile despre tradiție și modernitate care au loc în presa culturală: „Un timbru distinct, inconfundabil, care ne îngăduie să recunoaștem numai decît – ca să mă refer la valori consacrate – melodia învăluitoare a versului eminescian, de simetriile sonore ale strofei coșbuciene, tonurile vaticinare din poezia lui Goga, de euritmii barbiene, universul bacovian închis și sumbru, de cel

senin, întemeiat pe cultul armoniilor, al lui Pillat, metafora blagiană deschisă spre adâncurile de taină ale lumii, de verbul arghezian cu reverberații prismatice, altele de fiecare dată. Din aceleași motive, nu e greu să deosebim, în poezia nouă, candoarea labișiană de titanismul retoric al lui Miha Dragomir, discursul poetic al lui Geo Dumitrescu de metaforismul lui Nichita Stănescu, echilibrul neoclasic al lui Șt. A. Doinaș de ironia socratică a lui Marin Sorescu, caracterul gnostic, dramatic și magmatic al liricii lui Ion Alexandru de transparența celei a lui Cezar Baltag. Sau, în același context valoric, gândind-ne la prozatori, râsul jovial al lui Creangă de cel sarcastic, ironic, ridiculizator al lui Caragiale, participarea afectivă a lui Sadoveanu de impasibilitatea lui Rebreanu, stilul nervos, colorat, cu inflexiuni de cadență muzicală al lui Zaharia Stancu de cel aspru, anticalofil al lui Marin Preda, tentația valorilor figurative ale limbajului, a unui stil trepidant la Eugen Barbu, de mișcarea ritmată, poematică, a frazei lui Ion Lăncrănjan. Asemenea exemple, din ferice, nu epuizează lista. Fără doar și poate, oricare mare creator a crescut un timp la umbra unui dascăl sau a mai multora, învățând de la ei meșteșugul. Nici unul n-a rămas însă sclavul vreunui zeu tutelar. Suprema lecție învățată a fost aceea de a fi el însuși, de a privi existența cu ochii proprii, de a deșteleni ținuturi și straturi neinvestigate încă, de a îmbogăți universul de cunoaștere și de sensibilitate al umanității, de a înlesni zări inedite iubitorilor de frumos. E ceea ce uită, în genere, imitatorii. Suflete de iconoduli, nu de iconoclaști, abulici prin definiție, lipsiți prin urmare de discernământ critic și de autocontrol, ei se mărginesc să gloseze în spiritul maestrului, împrumutând de la acesta și tema, și viziunea, și modul de a concepe expresia, și timbrul, cum făceau la finele secolului trecut epigonii eminescieni și cum fac astăzi epigonii lui Blaga, Barbu, Pillat sau ai suprarealiștilor. Alții, mai puțin exclusiviști, nu se închină toată viața unui singur idol, ci, după anotimpuri, își schimbă altarele și odăjdiiile. Se vorbește insistent, cum se vorbea acum mai bine de un deceniu, despre exemplaritatea clasicilor? Bolintineanu, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Caragiale sunt reluați, în variante apocrife, aduși la zi, asezonați și prezentați sub semnătură nouă. Se face caz (cum s-a făcut) de formula lirismului topăr-cenian? Pe piață apar florile artificiale confecționate din dactili și anapești, după modelul celor risipiți în grădina rapsodiilor de primăvară și de toamnă, a baladelor vesele și a parodiilor originale. E în atenția îndrăgostiților de frumos poezia lui Blaga? Imitatorii descoperă atracția fascinantă a misterului cosmic, gândirea magică și se avântă pe căile netezite, prădând de poame cireșul sădit de marele înaintaș. E valorificat Ion Barbu? În atelierele lor începe confecționarea în serie a poemelor ermetice. Că rezultatele aduc a pasișă, e aproape inutil să mai spun, cum aproape inutil e să arăt că steaua polară a imitatorilor e moda. Există însă unii al căror ochi e orbit nu de valorile în circulație, ci de cele aflate, momentan măcar, în penumbra interesului public. La redacții încep să sosească atunci – să zicem – poeme în maniera lui Constant Tonegaru,

proze concepute după rețeta Urmuz sau texte lirice mimând tehnica suprarealiștilor de acum treizeci de ani. Unele văd chiar lumina tiparului. Eroarea logică a unor asemenea imitatori e că socotesc preferabilă pastişarea lui Tonegaru pastişării lui Bolintineanu, mai interesant și mai nobil să îmbraci bluzonul lui Prevert decât tracul lui Alecsandri, să-ți modulezi vocea după timbrul lui Gherasim Luca decât după al lui Goga, să gândești ca Fr. Kafka decât ca G. Călinescu, uitând, așadar, adevărul elementar că actul imitației e degradant, indiferent sub a cui tutelă s-ar afla el. Ciudat e că nici unul dintre imitatori nu trage din studiul istoriei literaturii învățămintele cuvenite. Știind care a fost soarta postumă a altora, ar ieși, poate, din trista competiție, lăsând spațiu de manifestare talentelor reale, care au efectiv ceva de spus și care sunt contemporane nu cu modelele, oricât de prestigioase ar fi ele, ci cu sufletul înnoirilor al epocii noastre”.

• [„Gazeta literară”, nr. 27] Pe prima pagină, semnează poezii Tudor Arghezi (*Versuri de abecedar*) și Radu Boureanu (*Dolorosa*). În cuprins întâlnim și alte nume: Maria Banuș, cu un grupaj liric, Ilie Constantin – *Nemuritorul din Bizanț*, Grigore Hagiu – *Lacrimă*, dar și un dialog Rudyard Kipling – Kostas Varnalis, *Dacă* și *Anti-dacă* (în traducerea lui Neculai Chirică). Cităm din poemul lui Stefan Augustin Doinaș, *Însă poezii...*: „.../ însă poezii/ legați de cel mai aspru din catarguri,/ stau cu timpanele în vânt și-ascultă/ un sunet nemilos, pe lângă care/ cântările sirenelor pălesc./ Prietenii, grăbiți să-i izbăvească, / taie otgoanele. Însă poezii/ nicicând nu vor mai auzi alt sunet!”. □ Tot „despre ei înșiși și despre poezie” discută alți doi lirici, Horia Zilieru și Gheorghe Pituț, cităm din al doilea autor: „Poezii sunt risipirea pe lume a unor provincii de spirit care au trăit cândva omogen într-unul mare Poet ascuns pentru totdeauna. Un cântec despre nașterea poezilor ar trebui să înceapă de la această luminoasă rădăcină. Un poet bine ales e ca o țară... Poezia mea nu face însă nicio gălăgie pe seama cuvintelor; ea trăiește mai mult în spațiul dintre acestea. *Cuvintele sunt numai felinarele mele*. În întunericul dintre două cuvinte poate să trăiască oricând o întâmplare. Felul acesta de apropiere a cuvintelor duce neapărat la o poezie de largă sugestie și viziune. Singură răsplată pe urmă este sentimentul tulbure că am participat la geneza și poate strigătul unui om în urmă mea: Acela a văzut”. □ Rubrica *Note de lectură* conține o cronică a Doinei Ciurea despre volumul lui Florin Mugur, *Mituri*. □ Semnează proză Alexandra Târziu, Iulian Neacșu și I. Peltz, iar Lucian Blaga este readus în actualitate cu fragmente inedite de *Jurnal: Arca lui Noe*. □ În articolul *Puțină filologie: După melci*, Șerban Cioculescu salută reeditarea, mai puțin *Cuvântul înainte* – semnat de Camil Baltazar și intervențiile acestuia pe marginea diferențelor de ortografiere a poemului publicat la 1967 (comparativ cu varianta apărută în „Agora” în anii 20 și revizuită pentru volum de Barbu): „Locul poemului *După melci* în cadrul operei majore a lui Barbu mi se pare însă real. O alăturare de celebra baladă

Riga Crypto și Iapona Enigel, poate capodopera poetului, este concludentă. Din ambele se desprinde o aceeași concepție de viață pe care aș numi-o *contratimpul fatidic*, ironia destinului care se pune în calea fericirii tuturor făpturilor... *După melci* rămâne o lectură foarte plăcută, prin bogăția limbajului figurat și mânuirea măiastră a metrului popular, cu un instinct folcloric fără greș... *După melci* este un admirabil poem ludic nu însă lipsit de... Weltanschauung. Să fi fost autorul său, cum spune prefațatorul, «*un mare copil*»,? Intuiția se cuvenea dezvoltată, ca să obțină valoare portetică”.

• [„*Tribuna*”, nr. 27] Numărul se deschide cu poezia *Regele aerului* de Ion Rahoveanu („Pentru suveranul dintre stele, / Locul vulnerabil s-a ivit / Ca-n balade ale noastre, grele, / Ori ca-n sudul anticului mit?”). □ Tot aici, în prima pagină, Teofil Bușecan semnează textul de angajament *Frumusețea hotărârilor noastre*: „Măsurile luate de partid și guvern în domeniul economic, politic și social, la care se adaugă și recenta Hotărâre privitoare la mărirea salariilor, această «frumoasă» Hotărâre dedicată omului, constituie pentru fiecare cetățean al patriei un puternic imbold în muncă, un nou prilej de a-și manifesta voința nestrămutată de a contribui, din toate forțele, la înfăptuirea u succes a politicii partidului de dezvoltare în ritm susținut a economiei naționale și de ridicare sistematică a nivelului de trai al întregului popor”. □ Ion Oarcăsu publică în rubrica *Prezențe poetice* un comentariu la cartea lui Negoită Irimie, *Dor de infinit*: „Dacă pentru alții lumea este spectacol sau prilej de contemplare, pentru Negoită Irimie, poet ajuns la al doilea volum, ea înseamnă agitație, febrilitate afectivă și intelectuală. Însuși titlul recentei sale culegeri, *Dor de infinit* (Editura tineretului, 1966), determină cât se poate de limpede, prin sugestia care-i stă la bază, caracteristica intimă a preocupărilor. (...) – poezia lui Negoită Irimie pare anume făcută să pătrundă în public, lucru fără îndoială extrem de laudabil, mai ales astăzi, când anumiți tineri se prea întrec în a purta, care de care, tot felul de măști voit ermetice, fals esoterice. (...) Luate în parte, însă, poeziile acestea seamănă prea mult una cu alta. Câteva din ele ar avea nevoie de o mai puternică individualizare, în sensul adâncirii semnificațiilor latente, spre a nu fi confundată cutra poezie cu vecina ei înrudită prin problematică și elan vizionar”. □ I. Negoiteșcu semnează *Arta lui Caragiale*: „Paginile închinare de George Călinescu [sic!] lui Caragiale, în *Istoria literaturii*, deși incomplete și suferind de o oarecare lipsă de organizare, sunt probabil printre cele mai substanțiale, datorită pertinentelor observații critice asupra marelui scriitor. Într-adevăr, stăruința cu care criticul pune în evidență naturalismul operei lui Caragiale și în același timp estetismul ei, pornește dintr-o viziune cât se poate de pătrunzătoare și de justă. (...) Dar naturalismul și estetismul lui Caragiale ating, prin contopirea lor, forma absolută în comedia *D-ale carnavalului*; aici lumea mahalalei e privită de scriitor cu un interes exclusiv, într-o operă dramatică de o tehnicitate perfectă (însuși Caragiale, o considera opera sa cea mai perfectă din punct de vedere

tehnic). Valoarea de prim rang a acestei creații caragialești apare cu deplină limpezime abia în zilele noastre”. □ La rubrica *Ex libris*, Corneliu Ștefan face o scurtă prezentare la trei volume noi. Prima se referă la George Demetru Pan, autorul volumului *Dincolo de mine însumi* (Editura pentru literatură, 1967): „Prin poezie G. D. Pan își astâmpără o sete de rafinament intelectual. Versurile trimit tot timpul la întâmplări sau personaje din mitologie, la cuvinte cu sonorități rare, la peisaje violent originale, gata mereu să corupă liniștea evidentă a poetului. Limpezimea lipsește, deși poezia e legată de un temperament clasic, iar atunci când se forțează coarda în speranța unor imagini frapante, se ajunge la exhibiții”. Următoarea îl are în centrul atenției pe Damian Ureche, *Invitație la vis* (Editura tineretului, 1967): „În primul moment, placheta recomandă o inteligență lirică. Dincolo de căutarea frapantă a temelor apare însă monotonia. Și asta pentru că stilul, aparent formal, include o acoladă de procedee, puține la număr, care se repetă de la prima la ultima poezie, arta poetică a volumului bazându-se pe jocul poetic”. Cea de a treia prezentare se referă la Valentina Etna, *Talazuri* (Editura pentru literatură, 1967): „Muzical, versul trăiește din sonorități cunoscute, multe din ele banalizate în metronomul altora. La rândul ei, tensiunea lirică pare jucată de un actor mult prea atent la grimasa mecanică, obișnuită împrejurării. Preferința de lectură pentru Arghezi și Filippide se materializează într-un reușit ciclu de *Tavernale*, unde fauna cunoscută încântă pentru o clipă ochiul, prin erupția culorilor și amestecul erudit de linii”. □ La rubrica *Însemnări* sunt tipărite comentarii despre presa culturală și relatate diverse întâmplări din viața literară. Radu Ilin prezintă revista „Flacăra”: „Interesantă ar trebui să fie pagina *Memento* din revista «Flacăra», o agendă de cărți, spectacole, televiziune pentru uzul cititorilor grăbiți. Și de fapt este interesantă uneori, prin cele pe care le recomandă, nu însă prin calitatea așa-zisei prezentări”. □ V. Banu anunță o editare a lui Eminescu în ungurește: „Despre apariția recentă, în limba maghiară, a unui masiv volum de traduceri din Eminescu, se ocupă în ultimul număr al săptămânalului «Utunk», Olah Tibor. Autorul articolului face un istoric al traducerilor ungurești din Eminescu, subliniind faptul că actualul volum, care cuprinde 281 de poezii, prezintă cititorului maghiar aproape în întregime creația lirică a Luceafărului poeziei românești. (...) În același număr se publică și însemnări despre poetul Olah Gabor, din Ungaria, și câteva din traducerile sale din lirica eminesciană, făcute în anul 1936”. □ Ion Manițiu revine cu „*Dramele*” unor dramaturgi 4. *Clișeul „pozitiv” al lui Mihai Beniuc*: „Un scriitor, chiar cu serioasa pregătire a lui Mihai Beniuc în direcția filosofiei în general și a psihologiei în special, mai poate comite în procesul creației erori. Un critic depărat de subiect și obiectiv prin însăși perspectiva ce o are, nu. Tocmai de aceea, gândindu-ne la osanalele ce au fost adresate în stagiunea 1958-1959 piesei primului secretar al Uniunii Scriitorilor, suntem cuprinși de voga bănuială că ele nu s-au bizuit, cu toată fermitatea cuvenită, pe criterii artistice. (...) Astfel, comedia *În Valea*

Cucului este uitată, ba în plus, de vreo șapte-opt ani încoace e omisă până și de pe lista exhaustivă a succeselor dramaturgiei noastre – listă întocmită și inclusă în articolele ocazionale, date la tipar cu prilejul diverselor aniversări sau comemorări teatrale. Păcat! E un destin pe care totuși nu îl merită. Îmbrățișată cu atâta entuziasm și abandonată apoi cu atâta ingraturitudine piesa, care nu este o capodoperă cum s-a pretins în 1959, ar fi putut – cine știe? – poate deveni, dacă în locul complimentelor genuflexe s-ar fi venit cu propuneri concrete de îmbunătățire și mai ales de adaptare a ei la exigențele scenei”. □ Apare a doua parte din studiul *Critică și creație* de Domițian Cesereanu: „Tălmăcind opinii atât de diverse, toate încercările din ultima vreme de a defini critica drept creație se revendică de la intenția de a lărgi gama posibilităților de interpretare ale criticii. Și este evident că efortul acesta teoretic se răsfrânge într-un examen asupra condițiilor ei proprii. Ce este deci critica? Se va răspunde totdeauna că este o creație – sau, după fiecare explicație în parte – un prilej de a gândi literatura, un act de interpretare căruia trebuie să i se recunoască o mai suplă și mai consecventă adaptare la structura operelor literare”. □ La *Cronica literară* Constantin Cubleşan comentează volumul în proză al lui Ion Arieșanu, *O complicată stare de fericire*: „Fără a fi un *roman industrial*, în sensul pretins de critica noastră literară, cu orice preț, într-o anumită perioadă pe care, din fericire, am depășit-o de mult, ca înțelegere, *o complicată stare de fericire*, prima încercare romanescă a lui Ion Arieșanu, are totuși ceva din atmosfera acelor proze, confecționate la banda rulantă a căror narațiune se consumă strict în limitele unor procese de producție, complicate sau nu, acestora subordonându-li-se, într-un al doilea plan de observație, complicații umane pe care scriitorul le estompa voit pentru a pune în lumină, conform rețetei, noutatea cutărei sau cutărei metode tehnice menite a ridica productivitatea muncii cu zero virgulă atâta și atâta la sută, și care, la urma urmelor, privea o atare literatură ce nu se includea nicidecum în sferile beletristicii. (...) Astfel, romanul rămâne o experiență a prozatorului, meritorie mai mult prin intenție decât prin realizare, deși avem numeroase, chiar foarte multe pagini de proză foarte bună (experiența nuvelismului își spune cuvântul), care rămân însă apreciable în sine”. □ Prozatorii numărului de față sunt Grigore Beuran, Virgil Nistor, Ion Rus și Ion Ursu. □ Valeriu Sârbu semnează două poeme

■ În cadrul rubricii *Creație și actualitate* apare un interviu cu Eugen Simion, nesemnat, deci asumat redacțional: „ – Ce impresii false sau reale au putut apărea pe marginea discuțiilor despre critică, ce se desfășoară cu intensitate și o participare neobișnuită, în ultimii ani, la noi? – *Mulți cred că discuțiile prelungite despre critică indică un vinovat act de narcisism sau (și mai grav) o derută, o «criză» a criticii. Cu hotărâre, nu! Critica mai nouă, ajunsă la un punct al afirmării ei, ia, ca să spunem așa, act de propria existență și meditează asupra condiției sale. Detașarea tot mai vizibilă de vechile inerții a pus cu acuitate problema diferențierii stilistice (metodice) și, de ce nu, a unor*

concepțe critice originale care să ridice actul interpretării deasupra formelor empirice. Dar, în aceste puncte, pe care critica totdeauna le-a disputat, apar neînțelegeri. Unii consideră că, în critică, metoda e totul. O discuție, deci, despre metodologie ar soluționa litigiile. Mă întreb, însă, în ce fel? Să admitem că toți, absolut toți cei care fac cu aplicație critică literară, cad de acord asupra metodei. Ce poate rezulta de aici? Mai nimic pentru critica literară, care necesită gust, capacitate de orientare, posibilitate de expresie, elemente, într-un cuvânt, pe care metoda nu li le dă. Le ai sau nu și orice discuție despre tehnică etc., de abia în prezența lor este posibilă. – Care ar fi, după părerea dvs., adevăratul mobil al discuției criticilor? – Discuțiile au, în acest caz, alt rost: întrețin un climat de idei, corectează erorile de apreciere și, înainte de orice, indică moduri posibile de a te apropia de literatură. Sunt, cu acest prilej, repuse în discuție și alte categorii; obiectivitate, autoritate, personalitate, vocație în critică și n-au trecut, cred, fără a fi observate intervențiile din ultima vreme pe această temă. Se remarcă un spor de înțelegere, o gândire critică mai deschisă spre înnoire și un spirit antidogmatic cvasi-general. Dogmatismul e înțeles însă numai în formele lui clasice. Se ignorază faptul că dogmatismul poate fi... elastic și, odată înfrânt, poate reinvia, sub altă înfățișare, în circumstanțe noi. Mi se pare că asupra acestui aspect (în viața societății) atrage atenția și un recent document de partid, de excepțională însemnătate. (...) – Într-o discuție ca aceea despre care ați vorbit aici, polemica dispune de un cadru de manifestare firesc. Nu vi se pare că ea devine, uneori, un «mod» lipsit de inteligență și urbanitate? – «Modul» acesta, oricum, nu onorează profesiunea reprezentată, printre alții, de Maiorescu, Lovinescu, G. Călinescu. S-a făcut de mai multe ori disocierea între spiritul pamfletar și spiritul polemic, cu observația că cel dintâi se consumă în injurii colorate, iar cel de al doilea presupune idei. Nu e greu de observat că în presa literară apar mai ales pamflete și, îndeosebi, note zeflemitoare. În acestea suntem neîntrețuți. Orice autor iritat de critică publică o notă de răspuns, fapt până la un punct firesc, dacă n-ar interveni și altele. S-a arătat de către cineva ce forme descurajante poate lua nemulțumirea spiritelor iritabile. Se transformă, uneori, în campanie de represalii, de hărțuială mărunță, sub forma notițelor. Scuza, de cele mai multe ori dată, e că trebuie să dăm viață revistelor inerte. Trista scuza, slabă scuza – ar zice Maiorescu”. □ În Fișier citim o recenzie acritică semnată de Virgil Bulat: „Exegeza cărturarului care încă în secolul al XVII-lea afirma latinitatea limbii și poporului român precum și unitatea națională a locuitorilor celor trei teritorii românești – Grigore Ureche – s-a îmbogățit recent cu încă o lucrare, datorată lui Liviu Onu (Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, texte stabilite, studiu introductiv, note și glosar de Liviu Onu, Buc. Ed. Șt., 1967). (...) Folosind ca text de bază o altă copie manuscris decât cea la care a recurs P. P. Panaitescu pentru ediția sa din 1958, în ultima parte lucrării, intitulată *Variante, interpolații, adaosuri*,

Liviu Onu confruntă copia aleasă ca text de bază cu textele a încă 9 copii ale cronicii, fapt care conferă prezentei ediții un pronunțat caracter analitic. (...) Prezenta ediție stârnește unele nedumeriri, prima rezultând din dificultatea de a răspunde întrebării «cui se adresează lucrarea?». Deși apărută în Editura științifică nu se adresează specialistului întrucât analizează fragmentar cronică, redată doar în pagini antologice; aparatul critic deosebit de complex, și care se pretinde elaborat la cel mai înalt nivel al cercetării științifice, având o pondere mai mare în volumul lucrării decât paginile antologice din cronică (93 pagini față de 90) pune în dificultate presupunerea că lucrarea s-ar adresa elevilor sau marelui public. O altă problemă pe care o ridică lucrarea sub aspectul oportunității este legată de textul de bază folosit (ms. 174 din Biblioteca Academiei, datat la 1824). Printre cele 10 manuscrise confruntate nu se află cea mai veche copie a cronicii lui Ureche, notată în «stemă» L°, datată între 1660-1670 și existentă în biblioteca prof. Gh. Cardaș; sub raport științific acest manuscris prezintă maximum de importanță întrucât conține adnotări marginale și autograful lui Miron Costin. (...) În lumina rezervelor formulate mai sus lucrarea lui Liviu Onu poate fi considerată ca o mostră a felului în care va trebui făcută – de data aceasta *integral* și nu fragmentar – o analiză științifică a operei lui Ureche și uzându-se de *toate* variantele cronicii care prezintă importanță”. □ Augustin Buzura publică în *Bloc-notes* textul *Eu=noi*: „«Nu-mi place X pentru că maică-sa-i chioară!» este un mod de-a raționa puternic încetățenit în «estetica» unui imens număr de pricepuți în ale artei și, mai ales, nu numai în vocabularul acelor pe care naivul furios Jean Cau îi numește «capete de câini».. În acest sens, unele studii depășesc în comic aventurile lui Ostap Bender și, din păcate, puțini scriitori de seamă au fost neglijați de asemenea «esteți». Că setea de cunoaștere, de certitudini te poartă pe la diferite nivele, în cele mai ciudate zone, mai ales în cele *tabu*, este o altă poveste, foarte firească. Oricum, nu văd nici o legătură între *Pasărea măiastră*, de exemplu, și blândul zeu tibetan Maiarepa cu care, adesea, poate din extravaganță, cochetase marele nostru Brâncuși. Pe Salinger, de asemenea, îl pasionează religia nipono-chineză Zen și, drept urmare, după unele guri autorizate, asta diminuează și nu știu mai ce valoarea prozei sale. Dar dacă adesea se recurge la o astfel de tutelă din extravaganță, de cele mai multe ori ea constituie un refugiu, acoperirea ochilor cu mantia unui eteric protector fiind reclamată de incapacitatea de a asista lucid la consumarea unei drame obișnuite, banale în ultimă instanță”. □ Apare *Povestea Mormântului* de Katherine Anne Porter, în traducerea lui Virgil Stanciu. □ Revista publică textul *3 poeți moderni americani* de Keith Hitchins: „Cel puțin două principale preocupări ale poetului american sunt ușor de observat: în primul rând, ca opera lui să existe prin ea însăși și nu pur și simplu prin ceea ce înfățișează și, în al doilea rând, cuvântul vorbit să aibă prioritate. Cele două idei sunt în mod necesar complimentare. Poetul insistă ca opera sa să aibă înțeles pentru oameni

și ca ea să nu existe ca ceva îndepărtat, susceptibilă de admirație pentru frumusețea ei ca o piesă de muzeu.”., alături apar traduceri din: W. D. Snodgrass (*Cuiul inimi*); Garry Snyder (*Riprap*) și Gallway Kinnell (13). Traduceri semnează Al. Căprariu.

7 iulie

• [„**Contemporanul**”, nr. 27] la rubrica „Din tradiția gândirii axiologice românești Ion Pascadi publică „*Lucian Blaga și lumea valorilor*”. □ Eugen Jebeleanu publică eseuul „*Baudelaire și prietenul lui din România*”. □ La rubrica „poșta literară” debutează Dan Mutașcu.

8 iulie

• [„**România liberă**”] Boris Buzilă semnează *Cronica literară* la volumul de versuri al lui Tudor Arghezi, *Noaptea*, apărut la Editura pentru literatură, identificând modelele lirice și formulele poetice specifice: „Tulpina cu adânci rădăcini în vechea poezie argheziană odrăsleşte în *Noaptea* nu doar o singură ramură, aceea a psalmilor. Fără să atribuie volumului o notă dominantă, încă o ipostază lirică, cea elegiacă, se adaugă acum multiplelor fațete ale poeziei argheziene”.

• [„**Scânteia**”] Despre *Critică și cultură* scrie, sfătos și comprehensiv, Silvian Iosifescu: „Refuzul culturii, cu totul șubred când se referă la creație, este imposibil de argumentat în critică. (...) Raportul între critică și cultură este același cu cel dintre critică și metodă. (...) Înțelegerea rudimentară reduce cultura la o masă de informații izolate. Pentru ea, omul cult este acela care poate indica la cerere data nașterii lui Napoleon sau scrierile lui Bălcescu, în ordine cronologică. Un personaj al lui Tristan Bernard își uimea amiciei înșirând toate stațiile liniilor de metrou. E o bună caricaturizare a acestei confuzii, între înmagazinarea și reproducerea de informații și asimilarea lor. Einstein refuza să memoreze formule matematice pe care le-ar fi putut găsi oricând într-o carte. Înmagazinarea nu înseamnă cultură, după cum capacitatea de a face rapid înmulțiri sau împărțiri nu înseamnă geniu matematic. (...) Cultura e, în primul rând, orizont critic și capacitate de integrare, este, „ceea ce rămâne după ce ai uitat totul“, după o formulare cunoscută. În orice caz, depășește posibilitățile automatelor cu memorie mecanică infinit superioară. (...) Critica literară n-a fost niciodată pe același plan cu baterea depeșelor. Numai ratații s-au îndreptat spre ea, în lipsa altei calificări. Dar astăzi raporturile ei cu cultura sunt din ce în ce mai exigente, îi asigură eficacitate și prestigiu. Există puține încercări demne de luat în seamă de a teoretiza refuzul culturii în artă. Frecvente sunt însă, în ultimele decenii, paradoxale ușurele care s-au jucat cu neo-barbaria. Sincer troglodită, ca un strigăt pornit din viscere, este des pomenita exclamație a bardului nazist Hans Johst pe care cuvântul „cultură“ îl îndemna să scoată revolverul. Nu era o figură retorică.

Antologiile vremii reproduc portretul lui Johst în uniforma batalioanelor de asalt, cu diagonală. Mai curând poate fi pusă în legătură neîncrederea față de cultură cu un subprodus al romantismului. Cultul originalității a dus, în general, la mediocri, la teama chiar nemărturisită că prea multă informație de specialitate riscă să anuleze originalitatea, să transforme propria creație în reminiscențe și repetări. Prejudicata aceasta nu rezistă la o confruntare cu faptele de artă, dar e stăruitoare. Refuzul culturii, cu totul șubred când se referă la creație, este imposibil de argumentat în critică. În același timp act de înțelegere, de apreciere, de explicare și de inserare, critica de artă lipsită de informație devine nonsens. E de la sine înțeles că avem de-a face cu o condiție indispensabilă, dar nu și suficientă. Raportul între critică și cultură este același cu cel dintre critică și metodă. Reacționând împotriva abordării sistematice a operei, vrând neapărat s-o confunde cu pedanteria, voci critice fac elogiul exclusiv al gustului. (Preferă câteodată să vorbească despre miros). Informație și metoda nu sunt suficiente pentru a crea un critic, după cum a subliniat-o mai de mult o butadă a lui Turgheniev. Discernământul e indispensabil, ca și talentul pentru creator. Dar o critică pur olfactivă e iluzorie. Analiza care ar disprețui minimul de sistematizare în procedee și ar vrea să înlocuiască cunoștințele de istoria artei prin finețea impresiei, ar risca să se mărunțească și să se extazieze în fața noutății unor străvechi descoperiri. Pentru orice timp de critic pregătirea profesională,,orizontul“ filozofic, închegarea unei metode sunt însă la fel de indispensabile ca și discernământul. Înțelegerea rudimentară reduce cultura la o masă de informații izolate. Pentru ea, omul cult este acela care poate indica la cerere data nașterii lui Napoleon sau scrierile lui Bălcescu, în ordine cronologică. Un personaj al lui Tristan Bernard își uimea amicii înșirând toate stațiile liniilor de metrou. E o bună caricaturizare a acestei confuzii, între înmagazinarea și reproducerea de informații și asimilarea lor. Einstein refuza să memoreze formule matematice pe care le-ar fi putut găsi oricând într-o carte. Înmagazinarea nu înseamnă cultură, după cum capacitatea de a face rapid înmulțiri sau împărțiri nu înseamnă geniu matematic. Cu sau fără aptitudini speciale de memorizare, omul cultivat acumulează o masă remarcabilă de informații. Dar ele sunt confruntate, ierarhizate și orice informație nouă capătă, pătrunzând pe acest teren cu multiple căi de comunicație, un sens, o valoare. Cultura e, în primul rând, orizont critic și capacitate de integrare, este,,ceea ce rămâne după ce ai uitat totul“, după o formulare cunoscută. În orice caz, depășește posibilitățile automatelor cu memorie mecanică înfinit superioară. Falsa cultură se trădează în același mod, pentru că se mărginește la pretenție și la veșminte, înșiră doar liste de nume și de titluri. Impostura plutește la suprafață, simulează familiaritatea cu cât mai mulți autori, în cât mai multe limbi, înmulțește fără necesitate notele de subsol. Dar chiar erudiția reală poate să nu depășească pragul culturii, când se mulțumește să claseze faptele,,Biblioteca vestită așa plină, că-n zadar/ Am dori să mai încapă și un

bibliotecar“, a scris despre un „savant cap de dascăl“ cel mai spiritual scriitor al nostru. Înmulțirea în progresie geometrică a masei informațiilor în orice domeniu al cunoașterii pune criticului de artă probleme similare cu acelea pe care le are de înfruntat biologul său fizicianul. Cunoașterea totală a surselor documentare în mai multe ramuri devine imposibilă. Trierea și specializarea se impun. Sprijinul reciproc între specialiști este un important mijloc de selecție. Criticul literar nu e în stare să citească tot ceea ce apare în domeniul criticii plastice sau muzicale, trebuie să se limiteze la câteva lucrări notorii, încercând să evite incertitudinea și erorile de diagnostic ale confrăților din alte domenii prin confruntarea cât mai multor păreri. O fac curent și nespecialiștii, cititorii de literatură, spectatorii sau auditorii. Funcția aceasta de îndrumare prea adesea neglijată a criticii câștigă în importanță o dată cu enorma sporire a masei documentare și cu specializarea. Nespecialiștii – muncitorul, inginerul, medicul, pasionați de literatură, dar care nu-i pot acorda decât un număr limitat de ore – trebuie să se îndrepte mereu spre punctul de triere oferit de cronici. E silit până la urmă s-o facă și criticul – chiar pentru domenii învecinate. Este caracteristică pentru cultura noastră prezența personalităților enciclopedice de tipul lui Dimitrie Cantemir, Heliade Rădulescu, Hasdeu sau Iorga, artiști și gânditori care s-au mișcat cu siguranță în domenii de cultură foarte diferite. Dar ceea ce a fost posibil în stadii anterioare – se citează mereu exemple din antichitatea greacă sau din Renaștere – se lovește astăzi de bariera complecșității și masei cunoștințelor. Specializarea multiplă, la un nivel egal – e astăzi imposibilă. Max Planck a scris și muzică, dar nimeni nu s-a gândit să-l compare pe fizicianul Planck cu muzicianul. Consecința specializării comportă însă un risc de îngustare a orizontului de care sunt conștienți înșiși specialiștii atunci când stăruie asupra importanței culturii generale. Problema se pune mai stringent pentru gândirea despre artă. Un inginer se poate zăvorî în domeniul subdivizat al specialității lui fără a fi anulat profesional, deși rămâne limitat, iar pe plan uman sărăcit. Criticul de artă interesat de o singură artă, închis în literatură, în muzică, în plastică, nu depășește observația artizanală, e incapabil de generalizări estetice și este, de fapt, anulat ca critic. De la Maiorescu și Gherea la G. Călinescu, exemplele majore sunt clare. Cultura artistică în sensul ei de asimilare și cultura filozofică sau istorică devin condiții indispensabile, Cerințele nu se opresc aici. Vechea opoziție între disciplinele umaniste și științele naturii mai găsește cu greu apărători. Nu ne gândim doar la cazurile de oameni de știință familiarizați tehnic cu o artă, la medicii, cercetătorii și inginerii care scriu romane sau compun sonate, la criticii cu formație științifică. Cazurile acestea sunt excepționale. Și nu e vorba de familiarizare tehnică, ci de orizont și de punct de vedere. Criticul de artă ignar în știință, tratând cu superioritate transformările explozive pe care cunoașterea științifică le-a trăit în ultima jumătate de secol, ne apare anacronic și incapabil să înțeleagă și epoca și arta ei. În proza începutului de secol e cunoscută o meserie potrivită

pentru elevii care nu puteau ajunge la capătul școlii: „Lăsați-l domnule, se face telegrafist“. Critica literară n-a fost niciodată pe același plan cu baterea depeșelor. Numai ratații s-au îndreptat spre ea, în lipsa altei calificări. Dar astăzi raporturile ei cu cultura sunt din ce în ce mai exigente, îi asigură eficacitate și prestigiu”.

• [„Cronica”, nr. 27] Ion Ianoși semnează articolul *Ideea de frumos*, în care face referire la *Estetica* lui Tudor Vianu. □ *Cronica literelor* cuprinde o serie de poezii: *Final*, *Tonio Kroger* și *De Homer să suferi*, scrise de Daniel Lascu, *Aproape o epistolă*, de Nicolae Turtureanu, *Sonet retrospectiv*, de Georgeta Eftimie, *Speranțe*, de Adrian Beldeanu, *Dor trist*, de Ana Mășlea și *Imn în zori*, de Valeria Boiculesi. □ *Insectele* este titlul nuvelei publicate de Corneliu Ștefanache. □ Gheorghe Vrabie semnează articolul *Titu Maiorescu despre poezia populară*. □ *Critica și tentațiile metaforei* este titlul articolului semnat Ion Pogorilovschi: „Actul critic ne apare astfel hamletizând între două alternative: să-și păstreze natura sa pur teoretică dar limitată în posibilitățile ei de investigare a artei sau să apeleze, compensatoriu, la instrumentul metaforic de exprimare, trădându-și puritatea sa de natură?”. □ *Titu Maiorescu – poet?* este titlul articolului lui A. Ln.: „ (...) descoperim patru strofe scrise de Maiorescu în limba germană. Ștersăturile, variantele încercate la două dintre ele, notațiile de metrică arată că materialul a fost frământat pentru a reda cât mai fidel gândurile poetului Maiorescu și că nu e la mijloc doar o simplă transcriere”. □ Volumul lui Leonid Dimov, *Versuri*, este recenzat de Laurențiu Ciobanu, în cadrul rubricii *O carte pe săptămână*. □ Valeriu Streinu semnează articolul *Un novum organum al criticii*: „Critica filozofică vrea să exprime, în primul rând, o modalitate judicativă purtând asupra valorii, sensului și semnificației operei filozofice împlinite. Aceasta presupune un criteriu, un instrument sau un *modus judicandi*, cu care și prin care să pătrundem în interiorul problematicii filozofice”. □ Secțiunea *Cartea științifică* conține articolul semnat V. Pavelcu, *Sens și semnificație*: „Nu ne propunem abordarea sensului sau semnificației sub aspectul ei filozofic. Nu putem rezista, totuși, tentației de a interpreta proliferarea «metateoriilor», a «metaștiințelor», ca semn sau simptom al apariției și dezvoltării unei noi etape, a unei noi trepte de conștiință a omului”.

• [„Luceafărul”, nr. 27] În interviul acordat lui Ghe. Anca, Adrian Maniu afirmă că inițierea în poezie nu face obligatorie întoarcerea la generalități și principii. „Câteva principii clasice rămân încă vii pentru literatura de totdeauna fie că le-au enunțat clasicii latini acum două mii de ani – sau acum câteva veacuri întemeietorii literaturii franceze. Poate că fiecare gen poetic își are principii firești care tind spre desăvârșire – nu știi însă în ce măsură enunțarea lor izbutește să ofere o rețetă capabilă să producă opere de artă. Am putea prea bine să afirmăm că în căutarea desăvârșitei exprimări de gând, fiecare dorește să își găsească exprimarea lui personală și că adevărata poezie va fi în-

totdeauna unică fără de asemănare cu altă poezie, înnoindu-se și fiind totdeauna veșnică, întocmai sufletului omenesc. Iată de ce generalitățile nu sunt folositoare nici când cataloghează genurile literare, nici când fără experiență trăită, principiile elementare sunt enumerate în manuale mai mult sau mai puțin pedante. Uneori artistul se lasă condus de inspirație și cântă așa cum zicea Goethe – precum firește cântă pasărea – alte ori transa sau delirul gândului cântător apare dintr-o simțire covârșitoare. Fiecare poet își creează un grai personal pe linia însă a graiului poporului din care face parte. Și fiecare în același timp se străduiește să îmbogățească exprimarea cu frumuseți de gândire ce reînnoiesc literatura universală”.

11 iulie

• [„Scânteia”] Invitat, împreună cu alți scriitori, să-i însoțească pe noii lideri comuniști în vizita acestora în localități ale regiunii București, Marin Preda dialoghează cu reprezentanți ai tinerei generației care părăsește satul pentru munca de la oraș. Relatarea se intitulează, oarecum parabolic, *Apariții ciudate pe câmpia copilăriei*: „– Vă cunosc, le-am spus, ați lăsat recent din mâini sapele și secerile și v-ați îmbrăcat în felul ăsta. În cât timp v-ați calificat? Îmi răspunde unul care semăna cel mai bine cu un altul de pe izlazul meu natal. – În șase luni – Și la bază? Îl întreb. – Șapte clase, îmi răspunde el imediat. După care surâsul lui inteligent i se întete pe chip și adăugă: – Unii au și patru! Adică n-au toți aceeași bază, dar au aceeași calificare! – Și ați devenit acum toți orașeni? Nu toți, răspunde el în același fel, parcă ar fi vrut să spună că în chestia asta trăiește unde îi convine, unii la oraș, alții tot pe la ... Arătau veseli, le plăcea ce au ajuns, păreau să spună că felul lor de a-și câștiga și de a da un înțeles existenței era oricum superior celui de altă dată, iar mândria și conștiința de sine le sporise: cu o sapă în porumb putea să stea oricine, dar să întrețină o stație din acelea de pompare cine ar susține că poate chiar oricine? S-au pierdut apoi în marea mulțime care se adunase și curând uralele lor aveau să se amestece cu cele ale miilor de oameni veniți să întâmpine pe conducătorii de partid și de stat în vizită în regiunea București”.

12 iulie

• [„Scânteia”] „Sănătate și fericire la toți”, scrie Zaharia Stancu difuzând salutul ca pe un slogan, ale cărui înțelesuri a avut prilejul să le culegă în cele trei zile când i-a însoțit pe conducătorii de partid și de stat care au vizitat regiunea București. Relatări despre eveniment vor apărea și în numerele următoare. Impresiile trăite sunt bogate și puternice: „Și-l mai văd, iarăși și iarăși, pe secretarul general al P. C. R. care vorbește și își întărește cuvintele cu gesturi hotărâte și care își încheie cuvântările cu aceeași urare: «Sănătate și fericire la toți»”. □ Nicolae Manolescu își expune câteva puncte de vedere cu privire la exercitarea actului critic. Textul se intitulează *Între prețiozitate și*

platitudini și, ca demonstrație a existenței celor două ipostaze, autorul își agrementează intervenția cu exemple culese din revistele literare, lăsând în *suspense* nominalizările, totuși, incriminate: „Poate nici o altă calificatie nu este azi atât de prompt și de generos aplicată limbajului critic ca aceea de „calofilie“. Inventată pentru scriitorii de către un scriitor, vorba pare a-și revela sensul exact când se referă la critică.(...) Dar calofilia e altceva decât scrisul frumos. (...) Calofilia este caricatura stilului frumos, prin exagerare: ea se recunoaște prin prețiozități. Criticul calofil are o «candoare rafinat-fortuită», care denotă «lecturi ingurgitate pripit» și un mare «vacuum ideologic». El relevă «curba evolutivă a unei deveniri treptate» și «aproximează» locul scriitorului în «perimetrul» culturii sau fixează «ecuația» definitorie pentru «tânărul atlet al poeziei“. Niciodată, vai, criticul calofil nu folosește verbul a fi: totul se manifestă, se dovedește, își dovedește, constă, consistă, rezidă, reprezintă, echivalează, dar nu este. O operă nu e, pentru el, bună sau proastă, ci meritorie, valoroasă, pertinentă. O psihologie e abisală, sunetul e son, obscuritatea e absconsă, izvorul de inspirație e o sursă genetică. Preferințele coboară la sufixe și prefixe: malițiozitate, nu maliție, și rigurozitate nu rigoare, înmlădiere, nu mlădiere. Este, în fine, un ritm anumit al frazei, o legănare pe cuvinte, o calofilie a sintaxei: *Habent sua fata libelli* – scrie cutare recenzent. (...) Oare platitudinea limbajului, poncifurile critice, sunt – cum s-ar părea – opuse calofiliei? Ele sunt o formă de calofilie paradoxală. Există o plăcere a rutinei, după cum este una a rarității, în materie de cuvânt. Lipsa simțului pentru cuvânt și cultivarea cuvântului prețios au un element comun: iritația în fața cuvântului natural. Calofilia trăiește din excesul cuvântului, platitudinea din sărăcia lui. Amândouă distrug cuvântul, treptat, măcinându-l ca niște carii invizibile. (...) Cine va ieși învingător din această stranie competiție între prețiozitate și platitudine? Criticul calofil are de partea lui pe cititorii «subțiri». Criticul plat are însă alte avantaje: el vorbește clar – deși aceasta este doar o impresie exterioară – El se poate manifesta într-un sector esențial al publicisticii, unde nu numai că se îngăduie să fie plat, dar poate experimenta și moduri noi, neștiute, neuzate, căci la ele mă gândesc, sunt, din păcate, mijlocul sigur, verificat de a redescoperi zilnic, săptămânal, lunar, platitudinea. (...) Ca un omagiu adus acestei școli de platitudine, am ales exemplele citate – toate autentice! – din câteva recenzii publicate în «Argeș», «Luceafărul», «Viața românească», «Familia», «Tomis» și «Ateneu». Criticul adevărat nu e nici calofil, chiar dacă scrie frumos, nici plat, chiar dacă nu scrie prețios; el are însă întotdeauna ceva de spus”.

• [„**Scânteia tineretului**”] Secțiunea *Note de lector* publică, sub titlul *Viziunea lumii în poezia noastră populară*, recenzia lui Al. Dobre la studiul lui Liviu Rusu „ce inaugurează seria *studiilor de folclor* ale Editurii pentru literatură”. Remarcând importanța acestei abordări în spațiul critic contemporan, Al. Dobre remarcă totuși că „resemnarea nu ocupă nici pe departe locul

pe care i-l atribuie L. Rusu în creația populară românească. De altfel, chiar și textele citate de Liviu Rusu exprimă nu resemnare înțeleasă ca atitudine pasivă față de vicisitudini, ci durerea și nemulțumirea față de o realitate socială care odată prezentă în cântecul popular devine o formă de manifestare, o anumită atitudine activă față de aceste realități. (...) Supărătoare sunt de altfel și unele exagerări sociologizante. (...)” Ultimele părți ale studiului, *Homo acvaticus* și *Homo constructivus* „nu reușesc să aducă echilibrul real și necesar. Analiza textelor, în care atitudinea dinamică, activă și hotărâtă este prezentă, este neaprofundată, abia schițată”.

13 iulie

• [„Scânteia tineretului”] Secțiunea *Carnet de lucru* a „Scânteii tineretului” publică interviul luat de Smaranda Jelescu lui Ion Bănuță, scriitor și director al Editurii pentru Literatură.

• [„Albina”, nr. 1020] George Dan semnează poezia *Dragă-mi este Dunărea*: „ De când, soare viu, Partid,/ în inimi ne-ai răsărit/ crește-n inimi bucuria/ și în zbor cu ciocârlia/ triluie și România!/ Triluie și-acest popor/ care-nalță-n viitor/ stema de pe tricolor!”. □ Folosind aceleași ritmuri lirice, N. Crevedia scrie Și mi-ești dragă: „ Și mi-ești dragă scumpă, sfântă țară/(...) Și dragă mi-ești năpraznica mea vatră/ Și-n viforele tale tunătoare”; iar Vlaicu Bârna, trage din esența existenței la țară *Sensul*: Sporea seară umbre lungi și răcoroase/ Își culcă tâmpilele sub stropi de rouă;/ Din rodul plin al spicelor mănoase/ Va aburi, pe mese, pâine nouă”.

• [„Gazeta literară”, nr. 28] Publicația se deschide cu poemul lui Geo Bogza, *Pe țarm*: „Femei stau și se uită/ cum vin din larg bărbații care le iubesc./ Vin bărbați tineri și bărbați bătrâni./ Cei tineri le iubesc cu o inimă tânără./ Cei bătrâni cu o inimă și mai tânără”. □ Tot pe prima pagină Șerban Cioculescu brodează pe marginea literaturii universale în rubrica sa *Breviar – Între fantazie și imaginație*, iar C. Țoiu publică un fragment din viitorul său volum de eseuri *Destinul cuvintelor*: „Nașterea unui cuvânt este tot atât de miraculoasă ca apariția unei specii, insesizabilă în timp, după cum insesizabilă este și moartea cuvântului sau a speciei. Ne trezim că nu mai sunt... Cel mult tresărim, răsfoind dicționare vechi, sau oprindu-ne pe coridorul muzeului, la secțiunea *mamuți*... Și ce poate fi mai șocant decât o formă care nu mai primește girul realității?... Aceste ipoteze ale naturii și limbajului, aceste mume inițiale dau progenituri care nici nu mai seamănă cu ele. Uneori nu sunt chiar dispariții. Sunt doar niște mutații... sau modificări, prin cine știe ce răsucire ironică sau tragică a destinului, prin cine știe ce aberație sau abuz, care dă unei noțiuni conținutul alteia, ca și cum ai pune un bot de crocodil unei privighetori sau un cap de măgar unui liliac... Calitatea primordială a inteligenței și a bunelor raporturi între oameni e tocmai de a stabili, în mod realist, legătura naturală între lucru și cuvânt, de a da fiecărei noțiuni conținutul potrivit, de a

evita în vorbire *monștrii* (somnul rațiunii îi produce)”. □ La proză, Fănuș Neagu publică *Joc cu dropii și despărțiri*. □ Dumitru Micu scrie despre *Perenitatea operei lui Vasile Pârvan*. □ Edgar Papu semnalează în articolul *Antologii străine de poezie românească* culegerea braziliană datorată lui Nelson Vainer, *Antologia da Poesia Romena*, și cea olandezo-flamandă, apărută prin grija poetului Karel Jonckheere, cu o prefață de M. Beniuc (ambele volume în 1966). □ Lucian Raicu face cronica literară la ultimul volum arghezian, *Noaptea*: „Ne-am încumeta să definim momentul de astăzi al lirismului arghezian chiar din perspectiva acestei obsedante atenții mărite, exclusive, a acestei concentrări de maximă receptivitate la vibrațiile vocii, captate în paradoxala lor impersonalitate... În aceste teritorii ale *innoptării* argheziene, demarcațiile nete au dispărut, contrariile se anulează, se șterg deosebirile dintre zi și noapte, lumina, în înțelesul comun al cuvântului, și întuneric, trezie și somn. Ora lor e una premergătoare desfacerii negurilor... Neliniștilor nocturne, sentimentului pascalian de teroare cosmică, întrebărilor insolubile li se așează în cale mai puțin gesticulația energetică a răzvrătirii și apostaziei și mai mult *o etică* (la fel de «argheziană») a *simplității*, a «*mângâierii*», a inocenței în suferință, a îndurării elevate.”

• [„**Tribuna**”, nr. 28] Pe prima pagină apare poezia *Nimfă și fauni* de Gh. Chivu. □ Elena Stan publică *Maiorescu precursor al unității naționale*: „Obiectivitatea și adevărul opiniilor maioresciene, sensul imprimat de el revistei «Convorbiri literare», desfășurate întotdeauna sub semnul unității naționale a literaturii române, au sfârșit – cum bine este cunoscut – prin a cuceri definitiv întregul spirit ardelean din generația premergătoare unirii. (...) Influența concepției lui Maiorescu asupra criticii din Transilvania a fost remarcabilă și ar necesita un studiu special. S-a relevat în repetate rânduri înrâurirea exercitată asupra «Tribunei» din Sibiu, această influență resimte însă și asupra publicațiilor transilvănene de mai târziu”. □ La rubrica *Ex libris* apar mai multe recenzii. Prima este semnată de Ion V. Boeriu la D. Murărașu, *Comentarii eminesciene* (E. P. L. 1967): „... Parcurgerea studiilor e mult ușurată de stilul sobru al autorului, care evită obscuritățile de slovă, promovând, la tot pasul, în fraze bine închegate, claritatea și precizia”. □ Teofil Răchițeanu scrie despre cartea lui Damian Necula, *Bărbații acestui pământ* (Colecția *Luceafărul*, E. P. L., 1967): „Volumul nu întrunește calități deosebite. Îi lipsește poetului – ceea ce la urma urmei e foarte important pentru un poet – un univers al său, numai al său, pe care să-l exploateze rodnic și în mod original. Teme comune – realizări medii, adesea aerisite. Pe alocuri, însă, autorul este fericit inspirat, făcând dovada unui poet sensibil”. □ Ion Cornea recenzează două apariții de Gib. Mihăescu, *La Grandiflora, Noaptea florilor* (E. P. L., 1967): „Cele două... întrunesc o bună parte din nuvelistica unui prozator de bun prestigiu în literatura română. Multe din piesele incluse sunt inedite. (...) Ediția este îngrijită, prefătată și însoțită de un tabel cronologic sub semnătura lui Nicolae

Manolescu”. □ Corneliu Ștefan îl are în vedere pe B. Elvin cu *Modernitatea clasicului Caragiale* (E. P. L., 1967): „Indiscutabil, cartea de față reprezintă o etapă nouă în receptarea mării moșteniri caragialiene”. □ La rubrica *Însemnări* Dumitru Mîcu se ocupă de *Reviste școlare*. ■ **Cui prodest?** este titlul sub care I. P. interpelează, caustic și la distanță, textul publicat de fostul student al lui G. Călinescu (perioada ieșeană), stabilit la acel moment, în Cluj: „În numărul 6 din iunie a.c. al revistei «Iașul literar», sub titlul *Dintr-un dicționar de idei literare* se ocupă, cu întârziere, de autenticitate Adrian Marino. Transcriind, cum ușor se poate observa, mai vechi fișe ale Domniei sale, istoricul literar – care s-a trudit și a reușit să publice un impresionant număr de lucruri știute despre Macedonski – adună acum, în devălmășie, citate devenite de mult locuri comune, legându-le între ele cu un *și*, sau un *care*, sau un *fiindcă*, sau un *pentru ce*. (Întrebare pe care ne-o punem și noi). Dezlânat, beneficiind de absența unor criterii estetice și politice ferme – articolul se distinge prin pomenirea, într-un lung șir indian, a unor nume ilustre care, amintite doar ca să le știm și noi, nu ne spun nimic. Surprinzător ni se pare faptul că revista ieșeană, ce ne obișnuise, în ultima vreme, cu studii sobre, a tipărit aceste confuze însăilări. Și asta tocmai acum când istoria, teoria și critica literară fac substanțiale eforturi de autodepășire”. ■ La rubrica *Marginalii*, Virgil Ardeleanu semnează **Despre amatorii de teorie**: „Până acum, critica s-a făcut așa cum s-a făcut. Adică și mai bine și mai puțin bine. În orice caz, cărțile care au apărut până prin preajma anului 1966 s-au bucurat, în genere, de comentarii operative. Criticii își investeau travaliul, în principal, în discutarea literaturii la zi și, drept aceea, aveam o evidentă mișcare a ideilor. De o bucată de vreme, lucrurile au dobândit însă o altă înfățișare. Cei mai mulți dintre cronicarii autorizați au părăsit foiletonul și au abordat, în schimb, articolul teoretic. Se vorbește acum al nesfârșit despre ceea ce ar trebui să fie critica, despre autoritatea criticului, despre metodele criticii etc. etc. Fapt curios. De când criticii au început să vorbească numai despre meseria dumnealor, toată lumea și-a dat seama că aceasta trece printr-un moment de criză. Teoria despre critică a înăbușit tocmai critica. Situația aceasta ar merita să fie și ea, la rândul ei, analizată, discutată. (...) Să lăsăm deci de o parte, măcar deocamdată, tendința de a fi «teoreticieni» și să nu pierdem din vedere faptul că unui critic i se cere, înainte de orice, să explice cititorului de ce o carte este bună și de ce alta nu intră în câmpul literaturii. Numai în felul acesta vom ajunge la acea mult dorită istorie a literaturii contemporane”. ■ Ion Oarcăsu semnează **Critica – forma pasiunii**: „Bineînțeles, nimeni dintre noi nu caută să umbrească, prin nerecunoaștere orgolioasă, marea contribuție a școlii românești de critică, începută prin cele două conștiințe de prim ordin ale secolului trecut: Maiorescu și Gherea. Maiorescu, adevărat înainte mergător, s-a ivit exact la vreme, acțiunea sa superior curativă netezind drumul valorilor noastre clasice. Gherea a introdus necesarul corectiv istoric în analiza operei literare. De atunci până astăzi,

urmași iluștri cca Ibrăileanu, Vianu, Călinescu, Ralea, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Ovidiu Papadima etc. s-au rânduie – în linii mari – pe aceste două direcții, opunându-și punctele de vedere, dar recunoscându-se reciproc. Exclusivismele mioape, orgoliile veninoase, ambițiile de preeminență nu și-au găsit loc, în general, în frontul nostru critic, după cum nici bătăliile mărunte, neprincipiale, fără fundament teoretic. A continua însă tradițiile criticii românești la nivelul de conștiință pe care l-am atins noi astăzi, în urma unei experiențe istorice inedite și a unei concepții filosofice cuprinzătoare, marxismul – presupune un efort serios de clarificare teoretică și implicit o reexaminare atentă a valorilor care ne premere. Lumea ideilor estetice nu cunoaște tabu-uri, locuri interzise, rezervații speciale pentru cei «aleși». Aici nu există liniște edenică, nici spații încredințate odată pentru totdeauna spiritelor providențiale, ci o continuă emulație interioară, chiar după ce omul a trecut de mult în lumea umbrelor. Valorile spiritului creator au marele privilegiu de-a concura mereu, peste epoci și generații, peste școli literare și programe individuale, la un loc în permanență nou, cucerit printr-o liberă confruntare cu alte valori din același domeniu. (...) Să mai stăruim asupra altor cerințe elementar obligatorii actului critic? De pildă, asupra rigorii etice în aprecieri, a francheții și a deplinei probității profesionale, sau a obligației stringente de-a sprijini noul, ori în ce domeniu și-ar face el apariția? Toate aceste lucruri sunt cunoscute prea bine de către critica noastră, formează însuși statutul breslei. Și totuși, între forma ideală a judecării interpretative și diversele aspecte cotidiene ale aceleiași manifestări se deschid, nu o dată, adevărate goluri. Evitarea operelor care dezbat probleme ale existenței socialiste contemporane în spiritul unei acute răspunderi sociale, unită cu preferință pentru volumele «subțiri», de regulă experimentale; ocolirea analizei la obiect, în favoarea dezbaterilor abstracte; speculațiile prelungite în jurul unor probleme de strictă tehnică interpretativă; nerecenzarea la timp și în spiritul deplinei adevărate estetice a lucrărilor care apar, pe zi ce trece în număr tot mai mare; în fine, orgolioasa tendință de-a rupe critica (efort de creație interpretativă) de opera literară ce-i favorizează însăși existența – iată câteva aspecte negative ale criticii noastre, luată în ansamblu, pomenite și la recenta consfătuire din cadrul Uniunii Scriitorilor. Câtă vreme asemenea parțiale dezertări de la menirea adevărată a actului interpretativ vor dăinui, sub o formă sau alta, se va simți implicit și nevoia de-a aminti mereu statutul ideal, nescris dar existent, al criticii literare”. □ Sub titlul *Octavian Goga – redescoperit*, Mircea Popa consemnează apariția volumului *Pagini noi*, de Octavian Goga, „culegere îngrijită de Veturia Goga, Ed. Tineretului, 1967”: „Restituindu-ne un Goga nou, luminând zone mai ascunse ale spiritualității scriitorului, și prin aceasta mai autentice, volumul ne dă posibilitatea să pătrundem în lumea gândurilor și simțămintelor sale cele mai intime, zonă sustrasă din capul locului indiscrețiilor publice, să facem cunoștința unui Goga

familiar, ironic, sceptic, optimist sau resemnat, după împrejurări, dându-ne astfel posibilitatea să-l cunoaștem și să-l înțelegem mai ușor. Volumul are deci meritul de a ni-l restitui mai aproape de adevăr, fără ștersăturile și adaosurile contrafăcute de trecerea timpului”. □ La *Cronica literară* Constantin Cubleșan scrie despre *Două debuturi poetice*: „Într-o perioadă când, suficient de galante, editurile noastre prezintă aproape săptămânal câte un nou «lucea-făr», versurile căruia, cele mai adesea, sunt copleșite de jongleria amețitoare a cuvintelor așezate după o topică teribilă, fără a ne comunica prea mult încât îți repeți de fiecare dată în gând «Dintre sute de catarge». Volumul poetului Emil Brunea [*Din versurile unui medic de la țară*] este o plăcută excepție ce oferă o certitudine și de aceea o speranță în plus. (...) Dincolo de pericolul prozaismului, pe care nu-l poate evita în totdeauna, și de alunecarea spre notația minoră, debutul întârziat al lui Emil Bunea ne recomandă un poet discret, al cărui mesaj se distinge prin sinceritate și claritate în exprimare.(...) George Suru [*Pentru a iubi*] se impune atenției prin siguranța și regularitatea cu care publică versuri, de un lirism cald, în paginile revistelor «Scrisul bănățean», devenită apoi «Orizont», a și în «Ateneu», «Iașul literar» și altele. Traectoria evoluției sale poetice se aseamănă într-un fel cu aceea a lui Emil Bunea, poetul menținându-se în limitele unei cadențe decente, fără experimentări teribiliste care să atragă asupra-i priviri curioase și întrebătoare. (...) Dragostea și puritatea sufletească – sunt coordonatele esențiale pe care grăvesc volumul de debut al lui George Saru. Tot ce nu se înscrie pe această linie a mișcărilor sentimentale păcătuiește de un descriptivism accentuat, versurile fiind de un declarativism sec, lipsite de fiorul emoțional al sincerității trăirilor ardente”. □ Revista publică textul dramatic *Subsol cu bicicletă* de Pavel Aioanei. □ Versuri semnează: Nicolae Prelipceanu, George Demetru Pan, Ion Potopin, Virgil Carianopol. □ Din proză citim *Mit invers* de George Beuran. □ Apare *Datoria vieții noastre* (fragmente din întâiul curs ținut la Universitatea din Cluj, 3 noiembrie 1919) de Vasile Pârvan, cu următoarea notă: „Vasile Pârvan a jucat un rol de seamă la organizarea universității românești din Cluj. El a făcut parte din Comisia Universitară, formată din cei mai străluciți reprezentanți ai celorlalte universități din țară și prezidată de marele filolog Sextil Pușcariu. Pentru contribuția lui la activitatea acestei Comisii, care se adăuga la prestigiul de care se bucura în cercurile științifice, Pârvan, numit profesor de istorie antică al noii Universități, a fost încredințat să țină prelegerea inaugurală la 3 noiembrie 1919. Această inspirată prelegere, cunoscută sub titlul *Datoria vieții noastre* (și din care cităm câteva fragmente semnificative), cuprindea o profesiune de credință a generației chemate să ridice Transilvania eliberată la împlinirea rolului ei istoric, apoi stabilea misiunea noii Universități, atât în transmiterea de cunoștințe, cât – și mai ales – în formarea personalității intelectuale și morale a noilor generații”. □ Al. Căprariu publică din jurnalul său, intitulat *Primăvară pariziană – fragmente*: „În

primăvara acestui an, am făcut cunoștință, pe viu, cu Parisul. Impresiile acelor zile, pline de noutate și farmec, am avut cutezanța să le consemnez, nemijlocit și nedistilate, sub titlul *Primăvara pariziană, aprilie-mai 1967*. Mi se oferă acum, prilejul de a încredința tiparului câteva fragmente din acest jurnal – ce mi-a devenit foarte drag, și îndeplinesc faptul fără a face nici o modificare însemnărilor inițiale”. □ La rubrica *Bloc-notes* Augustin Buzura semnează *A alege*: „Oricum, scriitorul, pilotul, inventatorul, exploratorul, filosoful, adică Omul Exupéry, rămâne una dintre acele meteorice și uluitoare apariții care te obligă, măcar pentru o clipă, să uiți nesfârșitele nopți și eclipse ale speciei. Ce păcat însă că vorbele sale, principiile pentru care a luptat, sunt folosite adesea în scopuri contrare tocmai de către cei datorită cărora semenii noștri de pe acest «pământ al oamenilor» nu pot înțelege desenul cu șarpele boa care a înghițit un elefant.”.

14 iulie

Încetează din viață **Tudor Arghezi** (Ion Nae Theodorescu), considerat unul dintre marii poeți ai secolului al XX-lea.

• [**„România liberă”**] Sub semnul unor *Absențe editoriale*, Boris Buzilă semnaleză, în urma dialogului purtat cu profesorii de limba și literatura română, o serie de omisiuni considerate grave, în colecțiile destinate „lecturilor literare”. În ceea ce privește poezia populară – nu se iau în considerare colecțiile Lucian Blaga, Ovidiu Papadima, Amzulescu; referitor la *Istoria ieroglifică*, a lui Cantemir, la operele lui Dosoftei, Miron Costin, sau la *Țiganiada* lui Budai Deleanu, îngrijorător este faptul că nu se găsesc cu ușurință; din programele școlare lipsesc Lucian Blaga, Ion Barbu, Alexandru Philippide etc. Vladimir Dogaru, profesor la Liceul „Mihai Eminescu” din București, semnaleză necesitatea publicării unor antologii de texte literare pentru elevi, Silvia Petrescu, profesoară la Liceul „I. L. Caragiale”, cere realizarea de standuri de cărți în incinta școlilor, destinate elevilor, și apreciază cărțile de critică literară pătate în colecția Biblioteca școlarului.

• [**„Scânteia tineretului”**] Fănuș Neagu publică, câteva *Note de drum – Orașul bucuriei*, glosând despre Paris, „oraș generos” care „își iubește artiștii, pe cei care i-au dat strălucire, și deopotrivă, pe cei care vor veni. Aceștia sunt copiii lui de inimă – ei, cutezătorii, neînfricații, mereu plini de speranțe și încrezători într-o stea, purtând sub frunți adevărul și sărbătoarea lumii, durerea, dragostea și visul”.

• [**„Contemporanul”, nr. 28**] Nicolae Manolescu, analizând volumul „*Polivalența necesară*” de Paul Georgescu, îl consideră „cel mai bun volum de critică din ultimii ani”. □ Eugen Luca în „*Poezia lui Marin Sorescu*” scrie: „Marin Sorescu, în poezia noastră, e un clovn complet, un Charlot al poeziei, până și în modul în care își construiește imaginile, până și gesticulația sa poetică, elegantă și degajată totodată care aduce uneori cu un joc copilăresc de

o fermecătoare stângăcie. (...) Nu-l vedeți în versurile acestea evoluând pe Charlot, regele clovnilor de pretutindeni pe arena sa care e una cu planeta noastră însăși?” □ Ioana Comino publică, la rubrica „Meridiane” „*Coordonate mitologice ale lumii faulkneriene*”.

15 iulie

• [„**Scânteia**”] Se anunță decesul lui Tudor Arghezi. Numărul apare în chenar de doliu. „Din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România exprimă adâncă lor durere cu prilejul încetării din viață a strălucitului reprezentant al culturii românești – Tudor Arghezi. Clasic al literaturii noastre, marele poet și prozator și-a consacrat cu dăruire întreaga viață și activitate făuririi unei opere monumentale străbătută de o incandescență dragoste pentru patrie și popor, de înalte idealuri ale umanismului și progresului social. Siciul lui Tudor Arghezi, înnobilit de un fierbinte patriotism, reprezintă o vibrantă imagine poetică a marilor transformări din anii luminoși ai făuririi României socialiste. Neîntrecut maestru al cuvântului, ale cărui lucrări reprezintă o remarcabilă expresie a înaltelor virtuți creatoare ale poporului român, Tudor Arghezi a adus o contribuție nepieritoare la îmbogățirea tezaurului culturii naționale și universale”. □ Un comunicat dă și Academia Republicii Socialiste România, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor, care „anunță cu profundă durere încetarea din viață, după o grea suferință, în ziua de 14 iulie 1967, ora 22,30, a marelui poet și prozator al țării noastre, clasic al literaturii române, academicianul Tudor Arghezi, președintele de onoare al Uniunii Scriitorilor”. □ În ferparul Uniunii Scriitorilor se arată: „S-a stins din viață, în seara zilei de 14 iulie, Tudor Arghezi, strălucit reprezentant al culturii românești. Expresie vibrantă a spiritualității naționale, poet, prozator, pamfletar și eseist, Tudor Arghezi a sintetizat în vasta sa creație valorile morale și estetice ale poporului nostru, experiența sa milenară, idealurile sale de dreptate națională și socială, transpunându-le într-o operă de geniu, în care arta cuvântului românesc atinge înalte culmi. Așezând cu credință la căpătâi hrissovul sutelor de ani de răzvrătire și luptă a străbunilor, oglindind în noi și noi ipostaze comoara sufletului popular, Tudor Arghezi proiectează în arta universală trăsăturile specifice ale sensibilității și gândirii oamenilor de pe aceste locuri”.

• [„**Scânteia tineretului**”] Adrian Păunescu publică un text pamflet, *Amantul vocalelor*, Ana Blandiana semnează poezia *Acasă*, iar Grigore Hagiu propune două texte lirice, *Orașe românești* și *Oglinda mării*.

• [„**Cronica**”, nr. 28] Cu versuri se prezintă Șt. Aug. Doinaș și Horia Zilieru. □ Lucian Cursaru publică proza *Jocul de la mijlocul zilei*, iar Genova Logan pe cea intitulată *Echinocțiu*. □ Eugen Simion semnează articolul

Evoluția conceptului de critică (III). □ Secțiunea *Cartea* promovează trei volume: *D. Zamfirescu, Scrisori inedite, de Al. Săndulescu*, recenzie semnată Z. Sângeorzan, *Muzicuța cu schimbător*, de Nicuță Tănase și *Poezii*, de Mariana Dumitrescu, recenzii semnate Sterian Popa. □ Apare un interviu consemnat de I. Pogorilovschi, *Ce părere aveți despre... Perfecțiune și experiment* – de vorbă cu Ion Ianoși. □ Laurențiu Ciobanu recenzează volumul de poezie al lui Platon Pardău, *Vânătoarea interzisă*: „... poezie cu ecouri formale din Federico Garcia Lorca, reface legăturile intime ale poetului cu o floră și faună specifice Țării de sus, iar *Baladă*, tot la modul alegoric, remarcabilă iluzie a înstrăinării cuplului erotic, cu luminile cuvintelor stinse”. □ Textul *Actul critic este imanent operei* conține răspunsurile Ilenei Mărculescu la dezbaterea *Actul critic în filozofie*. □ Ludwig Grünberg semnează articolul *Critica – o propedeutică a creației*. □ Prof. Dr. Doc. G. Istrate semnează articolul *Creație sau libertate nepermisă?*, în care urmărește evoluția creației tânărului poet Ion Gheorghe. □ La secțiunea *Cartea Științifică*, Victoria Anton recenzează volumul lui A. D. Xenopol, *Opere Economice*. □ *Goethe și „memorialistica de formație”* este titlul articolului semnat Silvian Iosifescu.

• [„**Flacăra**”, nr. 27] În numărul de față, rubrica dedicată, în general, aparițiilor editoriale, este dedicată unei știri ce rezumă cele întâmplate la „prima Consfătuire privind teoria și metodologia studiilor de literatură comparată, organizată de conducerea Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu», sub auspiciile secției de științe filologice a Academiei Republicii Socialiste România”. □ Eugen Frunză publică materialul *M.G.D.*

• [„**Luceafărul**”, nr. 28] Apare un interviu cu profesorul Alain Guillerrou, șeful catedrei de limbă română de la Paris, acordat lui Gheorghe Bulgăr. Redactor-șef al revistei „Vie et langage”, secretar al *Oficiului pentru Vocabularul francez*, membru al înaltului Comitet pentru apărarea și difuzarea limbii franceze (prezidat de primul ministru al Franței), prof. Alain Guillerrou este și autorul unor ediții, studii și traduceri (din limba română în franceză). Cu stilisticianul român vorbește „Despre prestigiul limbii literare franceze și române, despre importanța difuzării lor ca instrumente de cultură, de cunoaștere și de apropiere a popoarelor”, în calitate de apărător al unității limbii franceze. „Trebuie să împiedicăm transformarea ei prea rapidă, alterarea, desfigurarea ei, mai ales prin acceptarea prea liberă a neologismelor anglosaxone. Dv. românii, aveți o anumită putere de asimilare care vă permite să împrumutați un cuvânt străin și să-l faceți aproape românesc din punct de vedere grafic și fonetic. Iată două exemple: am citit în recentul dicționar de neologisme publicat de Marcu și Maneca, că ați împrumutat *papillon*, pentru a denumi un nod de cravată numit în Franța nod *papillon*, și *parfait* pentru a indica un fel de înghețată. Dar aceste două cuvinte au fost într-atâta schimbate în română că abia le mai recunoaștem sub forme *papion* și *parfeu*. În Franța, dimpotrivă când noi împrumutăm de la englezi *footing*, *ferry-boat* sau *parking* noi

respectăm scrupulos, ortografia și pronunțarea acestor cuvinte, așa încât ele rămân în limba noastră «corpuri străine», cum se spune în medicină: de aceea ele sunt pricina alterării destul de grave a ceea ce s-ar putea numi «fizionomia» francezei. În română nu există acest risc, datorită puterii ei de asimilare, mai viguroasă decât a limbii noastre. (...) Franceza e amenințată și de calamități interne: jargonul, alunecarea sensului, greșeli flagrante de sintaxă. Un exemplu: putem auzi adesea la radio câte un organizator de concursuri spunând concurenților: «Atenție! Dacă răspundeți corect *riscați* să câștigați o mie de franci!» Poți avea șansa de a câștiga; dar: te expui la un risc de a pierde. O distincție care trebuie respectată. Dacă ea e neglijată, trebuie să luptăm contra unor asemenea erori în franceză. (...) Mi-e teamă, în ceea ce privește limba, de fragmentări. Cea mai mare primejdie îmi pare – asta e convingerea mea – divizarea limbii franceze în franceza din Franța în cea din Belgia, din Canada etc. – fără a mai vorbi de riscul ca franceza din Africa să se creolizeze. (...) Trebuie ca un student senegalez care pleacă din Dakar pentru a-și face doctoratul la Lausanne, Bruxelles sau Paris sau la Montreal să audă peste tot aceeași franceză și să vadă scrisă aceeași limbă. Spre acest țel a-și îndemna *Consiliul internațional al limbii franceze*: să statornicească, mai ales în privința neologismelor, normele unei franceze unificate”.

16 iulie

• [„**România liberă**”] Sunt publicate texte (scrisori) de omagiere postumă a academicianului Tudor Arghezi, din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri, precum și din partea Academiei, a Uniunii Scriitorilor și a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Omagiat, poetul este asociat explicit ideologiei partidului unic: „poet al protestului, denunțând cu vehemență nedreptatea socială și umilirea omului în orânduirea veche, poet al cugetării înalte, al neliniștilor cunoașterii, Tudor Arghezi a cântat, în același timp, bucuria muncii văzută ca act de supremă realizare a omului, aducând laudă plugarului și muncitorului acestui pământ. Dacă înainte de eliberarea țării el a adunat în imagini durerea surdă și amară a întregului popor, în anii luminoși ai făuririi unei noi orânduiri, poetul a participat la uriașul avânt al muncii creatoare, cântând ca nimeni altul eroismul și hărnicia poporului român, bucuria marilor prefaceri și frumusețile României socialiste”. □ Radu Popescu semnează omagiul intitulat *De-a v-ați ascuns*, în care corelează poezia argheziană cu structura sufletească a poporului, evidențiază deschiderea operei argheziene în ansamblu spre universalitate și implicarea poetului în lupta pentru progres social: „Opera lui este o mare mândrie românească, și va fi, neîndoielnic, din ce în ce mai mult o mare mândrie universală, după cum adeziunea lui totală la realitățile noi, socialiste, ale patriei noastre ni-l arată sub aspectul de mare cetățean militant activ în slujba progresului social. (...). Opera lui Arghezi e zidită în molecula noastră sufletească, (...), e una din marile valori ale alcătuirii sufletului românesc”.

- **[„Scânteia”]** Zaharia Stancu scrie textul *Un mare glas, o mare conștiință*: „Toți cei ce aștern și citesc slova românească, și aceasta însemnează astăzi întreg poporul românesc, sunt cuprinși în aceste clipe de o zguduitoare și solemnă tristețe: Tudor Arghezi a încetat din viață. El era prin vârstă, prin vechime în ogorul scrisului, și mai ales prin geniu, patriarhul literelor românești, și patriarhul chiar al culturii române de astăzi în totalitatea ei. Dar nimeni nu izbutea să-l vadă sub această înfățișare, căci spontaneitatea, forța, fierbințeala scrisului său nu pierduseră absolut nimic din ceea ce acum aproape șaptezeci de ani îl pune pe debutantul de la «Liga ortodoxă» într-o lumină cu totul aparte, și-l desemna unui destin excepțional. (...) A fost un mare poet, un mare glas, o mare conștiință. Arghezi va fi și va rămâne, întotdeauna, prin opera pe care nimic nu ne-o poate răpi și care ne cere să fie continuată, din generație în generație, din epocă în epocă, din culme în culme, a viitoarei dezvoltări a artei, culturii și literaturii poporului român”. □ Sub titlul *Poetul Grigore Hagiu* scrie la moartea lui Tudor Arghezi, Rareori cuvântul ne-a dezlegat izvoare mai curate și adânci. Poetul ne ia de mână cântându-ne din frunză, din stea, din vânt, din nouri, din sângele nostru, al părinților și fiilor noștri, din toate lucrurile și uneori din nimic. Într-adevăr, nici cel mai slab puls al vieții nu-i este străin. Lumea se desfășoară într-un echilibru fantastic și real, privirea se detașează de sine până la a deveni ființă cu atribute proprii, înregistrând cu fină și inimitabilă precizie tot ceea ce are trup și suflet. Sau poate nu trebuie decât trup, pentru că obiectul în care Poetul s-a oglindit măcar o clipă învie brusc și capătă conștiință de sine. Cunoaște atât de bine obiectele, locurile, întâmplările acestor meleaguri, încât pare a fi martorul singur și îndreptățit al istoriei încă înainte de cristalizarea noastră ca națiune”.

18 iulie

- **[„România liberă”]** În cadrul *Funeraliilor lui Tudor Arghezi*, fac de gardă, pe rând, Nicolae Ceaușescu, Chivu Stoica, Al. Bârlădeanu, Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeț, Iosif Banc, Manea Mănescu. Iau cuvântul, apoi, Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Alexandru Philippide, președintele secției de Literatură și Artă a Academiei Române, studenta Despina Tomescu și poetul Marin Sorescu. La Mărtișor, poetul Eugen Jebeleanu îl omagiază, de asemenea, pe Arghezi.

- **[„Scânteia”]** Sunt publicate cu lux de amănunte informații despre Funeraliile lui Tudor Arghezi: „Luni, 17 iulie. În dimineața acestei zile, populația Bucureștiului a însoțit pe ultimul său drum pe scriitorul Tudor Arghezi, drum care încheie o strălucită existență, închinată cu generoasă dăruire literaturii și propășirii culturii românești. În fața catafalcului, așezat în holul Ateneului, numeroși cetățeni ai Capitalei s-au oprit o clipă, pentru a aduce piosul lor omagiu marelui artist a cărui operă închinată omului va dăinui

veșnic, și în ale cărei pagini vibrează nestinsă dragostea sa pentru popor, pentru patria cu frumusețile și istoria ei seculară. O mulțime se perindă, gravă, stăpânită de emoție. Sunt cititorii pentru care Tudor Arghezi a scris o operă de geniu. Răsună solemn acordurile marșurilor funebre. La catafalcul fac de gardă membri ai Comitetului Central al Partidului Comunist Român, ai Consiliului de Stat și ai guvernului, reprezentanți ai Academiei, uniunilor de creație, ai instituțiilor centrale și organizațiilor obștești, oameni ai muncii. Aducând un ultim omagiu, o înaltă prețuire memoriei marelui dispărut, la catafalcul aceluia care a fost scriitorul patriot Tudor Arghezi fac de gardă tovarășii Nicolae Ceaușescu, Chivu Stoica, Alexandru Bârlădeanu, Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeș, Iosif Banc, Manea Mănescu. Conducătorii de partid și de stat prezintă apoi condoleanțe familiei defunctului. Ora 10. Începe adunarea de doliu. Luând cuvântul, Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, a spus: (...) Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, a spus: „Din cei 87 de ani ai săi, mai bine de 70 Tudor Arghezi i-a petrecut la masa de lucru, frământându-și gândurile, șlefuiindu-și și potrivindu-și cuvintele în nepieritoare pagini de versuri și proză. Evidențind frumusețile fără de seamăn ale cântecului arghezian, profund lui originalitate, legătura sa strânsă cu creația folclorică, acad. Al. Philippide, președintele secției de literatură și artă a Academiei, a spus: „Apariția lui Tudor Arghezi în literatura română, la începutul acestui veac, a însemnat o revoluție în ce privește puterea de înnoire a stilului. Și în proză și în versuri Arghezi a adus dintr-o dată o înnoire izbitoare. Scrisul său nu semăna cu nimic din ce se scrisese până la el. Rar se poate întâlni în istoria literaturii o individualitate stilistică atât de puternică cum este aceea a lui Tudor Arghezi. (...) Marelui scriitor dispărut, iubitor al făuritorilor bunurilor materiale, i-a adus, de asemenea, un ultim omagiu muncitorul Florea Cojocaru. „Ne despărțim astăzi – a spus el – cu inima îndurerată de poetul «Cântării omului», de unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai literaturii noastre, pildă de înaltă conștiință cetățenească, patriotică și artistică, de Eroul Muncii Socialiste Tudor Arghezi. (...) „În clipa grea a despărțirii de Tudor Arghezi – a spus studenta Despina Tomescu – inimile noastre îndoliate recheamă în memorie lumea de frumuseți cu care marele meșter al cuvântului ne-a îmbogățit sufletul însetat de taine și de certitudini. Prin el, simțindu-l mereu aproape, mereu contemporan, am pătruns într-un univers de miracole nebănuite, ne-am descoperit pe noi înșine, trăind tinerește o tulburătoare gamă de sentimente și de gânduri, conducându-ne pașii pe drumurile neexploatate ale cunoașterii. (...) Ultimul care a luat cuvântul a fost tânărul poet Marin Sorescu. „Am avut fericirea – a spus el – să fiu de câteva ori în preajma maestrului. Privind mâna care a ținut condeiul, neîntrerupt, timp de peste șapte decenii, m-am gândit la pasărea măiastră a celuilalt gorjean, pasăre și ea capabilă să zboare în admirația întregii lumi, făcând ritmic aceleași gesturi de aripă, la infinit. Expresie vibrantă a virtuților

de totdeauna ale poporului nostru, care a răzbit prin furtuna veacurilor, împlinindu-și setea lui de libertate și de frumos, Arghezi le încarcă de semnificațiile unui anume timp, al nostru, ale României socialiste. Acestea sunt bunurile cele mai de preț pe care maestrul nostru, al tuturor, ni le lasă acum adunate, o dată cu numele său, pe o carte imensă și sfântă ca ființa acestui neam, carte care nu se va închide niciodată“. În fața Ateneului, o mare mulțime de oameni, cu capetele plecate, aduce un ultim salut marelui poet român. O companie militară, cu drapel îndoliat, prezintă onorul. Fanfara militară întonează marșul funebru. Carul mortuar pornește, îndreptându-se spre Mărțișor. În fruntea cortegiului este purtat portretul îndoliat al maestrului. Pe perne purpurii strălucesc ordinele și medaliile cu care a fost distins. Alături de familia defunctului, în urma carului mortuar se află tovarășii Manea Mănescu, membru supleant al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Roman Moldovan, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Grigore Geamănu, secretarul Consiliului de Stat, Pompiliu Macovei, Miron Nicolescu, Zaharia Stancu, membri ai C.C. ai P.C.R., ai Consiliului de Stat și ai guvernului, conducători ai unor instituții centrale și organizații obștești, fruntași ai vieții culturale și științifice, numeroși cetățeni. De-a lungul străzilor orașului, în drum spre Mărțișor, mii de bucureșteni, vârstnici și tineri, iau parte cu durere la clipa despărțirii de marele poet și fiu al poporului român – Tudor Arghezi. Cortegiul a ajuns la Mărțișor. Aici, un ultim cuvânt de adio este rostit de poetul Eugen Jebeleanu. (...) În încheierea cuvântului său, Eugen Jebeleanu a citit tulburătoarea poezie a maestrului, *Testament*. Este intonat apoi imnul de stat al Republicii Socialiste România. O companie militară trage salve de armă. Episcopul Visarion, vicar al Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu un sobor de preoți, a oficiat slujba religioasă. În acordurile marșului funebru, sicriul cu corpul neînsuflețit al lui Tudor Arghezi este coborât în mormântul din grădina casei sale de la Mărțișor, casă în care scriitorul a petrecut ani îndelungați de creație prodigioasă, loc evocat cu atâta căldură în opera sa nepieritoare”. □ Adunări de doliu: „În semn de omagiu adus memoriei lui Tudor Arghezi, la Craiova un mare număr de oameni de cultură și artă, cadre didactice din învățământul mediu și superior și alți oameni ai muncii au luat parte luni dimineața, în sala de festivități a Universității, la o adunare de doliu. După evocarea vieții și creației marelui poet, de către scriitorul Ilarie Hinoveanu, secretarul filialei Oltenia a Uniunii Scriitorilor, cei prezenți au păstrat un moment de reculegere. Despre personalitatea strălucitului reprezentant al poeziei românești și despre locul său în literatura națională și universală a vorbit Ilie Purcaru, redactor șef al revistei craiovene „Ramuri“, lectorul universitar Gh. Dogaru, poetul Petre Dragu și profesorul Ion Negreanu. O adunare de doliu a avut loc și la Târgul Cărbunești (Cărbuneștii Gorjului), locul de baștină al părinților poetului. Participanții la adunarea de doliu – oameni de știință, artă și cultură – au audiat cu emoție cunoscuta

poezie argheziană *Testament* înregistrată pe disc în lectura autorului. Asistența a păstrat un moment de reculegere”. În aula „Mihail Eminescu” a Universității din Iași, la Adunarea de doliu în memoria lui Tudor Arghezi au participat academicieni, cadre didactice din instituțiile de învățământ superior, oameni de știință, artă și cultură, oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, studenți. Adunarea a fost deschisă de acad. Cristofor Simionescu, președintele filialei Iași a Academiei. Conf. Univ. Alexandru Andreescu, critic literar, și Corneliu Sturzu, redactor șef adjunct la revista „Cronica” □ Aurel Baranga semnează textul La moartea poetului: A murit marele nostru scriitor. Vestea este atât de rea și de cutremurătoare, iar imaginea eternității lui atât de adânc gravată în conștiințele noastre, încât însăși această asociere de termeni: Tudor Arghezi și moarte, este neverosimilă, insuportabilă. (...) Numele acesta: Arghezi se identifică în auzul meu cu numele Poeziei – mi se pare că însăși rezonanța lor acustică este perfect similară – așa cum aceste ultime șapte decenii ale istoriei noastre literare se echivalează cu personalitatea lui covârșitoare. □ Dumitru Micu semnează Asemenea străbunilor: „Poet național, Tudor Arghezi este, implicit, unul dintre poeții contemporani de seamă ai lumii; în versurile lui, personalități literare de renume mondial, precum Miguel Angel Asturias, Salvatore Quasimodo, mărturisesc a fi receptat „farmecul mării poeziei”, valori și îndrăzneli novatoare prin care creația sa atinge „cele mai înalte culmi ale literaturii universale”. □ În semn de omagiu adus memoriei lui Tudor Arghezi, la Craiova un mare număr de oameni de cultură și artă, cadre didactice din învățământul mediu și superior și alți oameni ai muncii au luat parte luni dimineața, în sala de festivități a Universității, la o adunare de doliu. După evocarea vieții și creației marelui poet, de către scriitorul Ilarie Hinoveanu, secretarul filialei Oltenia a Uniunii Scriitorilor, cei prezenți au păstrat un moment de reculegere. Despre personalitatea strălucitului reprezentant al poeziei românești și despre locul său în literatura națională și universală a vorbit Ilie Purcaru, redactor șef al revistei craiovene «Ramuri», lectorul universitar Gh. Dogaru, poetul Petre Dragu și profesorul Ion Negreanu. O adunare de doliu a avut loc și la Târgul Cărbunești (Cărbuneștii Gorjului), locul de baștină al părinților poetului. □ La Cluj a avut loc luni la amiază, în sala de conferințe a Bibliotecii centrale universitare, o adunare de doliu închinată memoriei lui Tudor Arghezi. Acad. Constantin Daicoviciu, rectorul Universității „Babeș-Bolyai”, a exprimat adâncă durere a intelectualității clujene, a tuturor oamenilor muncii din oraș pentru greaua pierdere suferită. Au evocat apoi personalitatea marelui poet, scriitorii Dumitru Mircea, redactor șef al revistei «Tribuna», Letay Lajos, redactor șef al revistei «Utunk», Aurel Gurghianu, redactor șef adjunct al revistei «Steaua», prof. dr. docent Liviu Rusu și conf. univ. Ion Vlad, decanul Facultății de filologie. Participanții la adunarea de doliu – oameni de știință, artă și cultură – au audiat cu emoție cunoscuta poezie argheziană *Testament* înregistrată pe disc în lectura autorului. Asistența a păstrat un moment de reculegere. □ În aula „Mihail Eminescu” a Universității din Iași, la

Adunarea de doliu în memoria lui Tudor Arghezi au participat academicieni, cadre didactice din instituțiile de învățământ superior, oameni de știință, artă și cultură, oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, studenți. Adunarea a fost deschisă de acad. Cristofor Simionescu, președintele filialei Iași a Academiei. conf. univ. Alexandru Andriescu, critic literar, și Corneliu Sturzu, redactor șef adjunct la revista ieșeană «Cronica», au relevat contribuția originală adusă de Tudor Arghezi la îmbogățirea patrimoniului literaturii române cu opere străbătute de o fierbinte dragoste de popor. Evocând acea perioadă din activitatea literară a lui Tudor Arghezi, în care acesta a colaborat la revista «Viața Românească», scriitorul Aurel Leon a relevat valoroasa contribuție argheziană la cunoscuta publicație ieșeană. Poetul George Lesnea a recitat versuri proprii închinat lui Arghezi, iar actorul Virgil Costin de la Teatrul Național, „Vasile Alecsandri“ a citit versuri din creația argheziană. (Agerpres)

● **[„Scânteia tineretului”]** Se acordă un spațiu larg *Funeraliilor lui Tudor Arghezi*, cel care „a scris o operă de geniu. (...) Străbătut de un patos puternic, înălțându-se ca o vibrantă expresie a sentimentelor patriotice, cântecul său a preamărit dârzenia revoluționară a țărănimii noastre din 1907. Alăturându-se luptei forțelor patriotice, Tudor Arghezi s-a ridicat cu toată vehemența și autoritatea cuvântului său împotriva dictaturii fasciste și a ocupației hitleriste. Purtat de generoasele idei ale umanismului epocii socialiste, el a dat înaltă valoare artistică înnoirilor sociale, exprimând avântul prometeic al umanității descătușate de servituțile vechilor orânduirii, către cunoaștere, bucuria generoasă de a munci și crea liber. Înțelegerea profundă a raporturilor și a sensurilor dezvoltării sociale constituie temelia pe care Arghezi și-a sprijinit vasta sa creație din ultimele decenii în care adeseori a evocat cu emoție lupta comuniștilor, opera înfăptuită sub conducerea partidului”. La „adunarea de doliu” iau cuvântul, printre alții, Zaharia Stancu, Miron Nicolescu, Al. Philippide, „tânărul poet Marin Sorescu”, Eugen Jebeleanu. Adrian Păunescu semnează, în memoriam, textul *Și să-i spui curat....*, iar Ion Bănuță îi dedică scriitorului trecut în neființă un *Psalm de rugă*. Critica literară este prezentă prin articolul lui Mihail Petroveanu, *O poezie a omului*, în care se remarcă faptul că „Poezia lui Tudor Arghezi, imprezvizibilă până la deconcertare, ca și reacțiile omului, are totuși prea puțin comun cu profilul său cotidian, în definitiv nu mai capricios decât acela al atâtor mari artiști. (...) Supunându-și vechile convingeri confruntări cu concepția funciar optimistă, cutreierat în același timp de nostalgii și chemări spre viitor, reinvocând năluca lui protectoare și înspăimântătoare în ceasurile de cumpănă, de bântuire a spectrului morții, Tudor Arghezi și-a aflat în viziunea prezentului patriei un punct de echilibru, de popas transfigurat al febrei cercetătoare”.

20 iulie

● **[„Albina”, nr. 1021]** La scurt timp după ce îl felicitase pentru împlinirea a 87 de ani, Constantin Prisnea scrie necrologul Tudor Arghezi: „A murit

patriarhul scrisului românesc. A murit Tudor Arghezi, care mai bine de șapte zeci de ani a trudit pe ogorul literelor române, aducând cu harul său una din cele mai valoroase contribuții la dezvoltarea literaturii noastre, la îmbogățirea tezaurului limbii noastre românești. (...) A murit Tudor Arghezi. Nici nu ne vine să credem. Nu s-au împlinit încă două luni de când a fost sărbătorit cu prilejul împlinirii a optzeci și șapte de ani de viață. La o asemenea vârstă, Arghezi dădea dovada unei tinereți fără bătrânețe, publicând săptămânal, cu o regularitate aproape matematică poezii, tablete și însemnări, pline de prospețime, de gingășie, de frumusețe. Adevărate bijuterii. Am fost de față la acea sărbătoare. Casa era plină de tineret. Poeți, scriitori, redactori și editori de carte, actori care-l îndrăgiseră și-l spuneau cu talent și dăruire versurile la recitaluri și la radio”. În pagina dedicată ultimului omagiu arghezian sunt reproduse poezii maestrului, Bărăganul și Testament, pagini din trecut ale marelui dispărut.

• [„Gazeta literară”, nr. 29] Numărul stă sub semnul dispariției lui Tudor Arghezi, căruia îi aduc omagiul convenit Pompiliu Macovei, Miron Nicolescu, Al. Philippide, Al. Rosetti, E. Jebeleanu, Zaharia Stancu etc. Este republicat și un articol (datat nov. 1945) al lui Eugene Ionesco despre Arghezi, preluat din „La Roumanie libre”, ziar al rezistenței românești din Franța aflată sub ocupație hitleristă: „De ce este Arghezi un mare poet? Pentru că el știe să asocieze unei tehnici foarte avansate sentimente etern umane, unui simț artistic rafinat – o prospețime a sufletului aproape primitivă; pentru că rădăcinile sale poetice urcă foarte departe, la *Cântarea cântărilor*, la cartea lui Iov, la blestemele profeților biblici, ceea ce nu-l împiedică să fie nou în artă și, în politică, socialist; el sare dintr-odată câteva decenii de mentalitate socială și morală burgheză, pe care le străpunge și le anulează, pentru a reînnoa cu tradițiile unei permanente umane; el este mare, în sfârșit, pentru că, rămânând, în ceea ce are esențial, român, Arghezi este totodată universal... Opera sa literară este considerabilă. Arghezi a debutat prin 1895, dar și-a publicat prima sa culegere de poeme, *Cuvinte potrivite*, abia în 1927. Aceasta a fost urmată de multe altele: *Flori de mucigai*, cu un titlu baudelairean, poeme scrise în închisoare și în care ne vorbește despre nefericiții întemnițați în virtutea «legii celor bogați», vagabonzi, țigani, hoți, calici,- o veritabilă «*cour de miracles*» – *Icoane de lemn* (moravuri monahale), *Poarta neagră* (viața din închisoare și pamflete politice), *Cărticica de seară*, *Ce-ai cu mine vântule?* apoi romane etc. «Premiul național pentru literatură», care tocmai a încoronat opera sa și l-a consacrat pe poet este o dovadă strălucită că «ceva s-a schimbat în România»; iubitorii de frumos vor ști în fine că acolo dragostea lor nu mai trebuie «să-și ascundă numele», și că vor trebui să se ascundă numai practicantii vicioși ai falsei frumuseți, ai lipsei de îndrăzneală intelectuală și ai urâtului burghez”. □ Alte texte omagiale dedicate lui Arghezi se intitulează *Cel mai vârstnic și cel mai tânăr scriitor al țării* de V. Râpeanu, *Un pisc al geniului creator*

românesc de D. Micu, *Poet al națiunii* de Al Dima, *Nemurire și temporalitate* de Cezar Baltag, *Pater familias* de Șerban Cioculescu, poemul *Elegie* de Adrian Păunescu. Marin Sorescu, unul dintre vorbitorii de la catafalcul poetului, semnează articolul *O carte pururi deschisă*: „Am învățat cititul, am învățat la universitate și continui să învăț și voi învăța mereu după *Cuvintele potrivite*. Uneori nici nu-mi dau seama ale cui sunt aceste Cuvinte? Sunt ale unui singur om, ale unei singure vieți? Sau sunt cuvintele mai multor milioane de oameni, a miilor de generații, care descoperă istoria și țara, până la *Cântare omului* și la *îndreptățirea ramurii obscure/ ieșită la lumina din pădure*? I-a fost dat lui Tudor Arghezi, după marele luceafăr, să logodească fericit cuvintele în bucuria nepieritoare creații, astfel încât să ne îndreptățească să afirmăm că printre bogățiile acestui pământ trebuie să socotim în permanență și geniul... Expresie vibrantă a virtuților de totdeauna ale poporului nostru, care a răzbit prin furtuna veacurilor, împlinindu-și setea lui de libertate și de frumos, Arghezi le încarcă de semnificațiile unui anume timp: al nostru. Acestea sunt bunurile cele mai de preț pe care maestrul nostru, al tuturor, ni le lasă acum adunate, odată cu numele sau, pe o carte imensă și sfânta ca ființa acestui neam, carte care nu se va închide niciodată”.

• [„**Glusul patriei**”, nr. 21] Apare necrologul **Tudor Arghezi**, nesemnat: „S-a stins din viață în seara zilei de 14 iulie, Tudor Arghezi, strălucit reprezentant al culturii românești. Expresie vibrantă a spiritualității naționale, poet, prozator, pamfletar și eseist, Tudor Arghezi a sintetizat în vasta sa creație valorile morale și estetice ale poporului nostru, experiența sa milenară, idealurile sale de dreptate națională și socială, transpunându-le într-o operă de geniu, în care arta cuvântului românesc atinge înalte culmi”. Victor Tulpure publică poezia *Trei culori*. □ Ion Frunzetti semnează *Nicolae Grigorescu*: „Comemorarea a 60 de ani de la moartea pictorului Nicolae Grigorescu (1838 – 1907), readuce în discuție problemele, în atâtea împrejurări dezbătute ale felului minunat în care arta românească modernă, după cuceririle de ordin tematic ale primei jumătăți a secolului trecut, a ajuns la o conștiință stilistică proprie, datorită geniului acestui reprezentant al mării dotații estetice a poporului nostru”. □ Nichifor Crainic publică *De dorul limbii românești*: „Pentru o primă familiarizare a copiilor cu patria părinților, România e azi prezentă mai pretutindeni prin expozițiile produselor ei, prin ansamblurile artistice care străbat lumea, prin cântăreții și instrumentiștii ei, prin emisiunile zilnice ale radiodifuziunii de unde copiii cu repeziciunea lor de asimilare se pot deprinde ușor cu modulațiile graiului strămoșilor lor. Toate aceste atracții înlesnesc învățarea limbii pentru care părinții, în dragostea de țară neuitată, cer abecedare și manuale didactice”. □ Apare reportajul *Drumețind pe Gilort și Galbenu* de Radu Gyr. □ Radu Miroslov publică eseu *Ienăchiță Văcărescu*: „Ienăchiță, începătorul, a scris versurile cele mai puține, având dintre toți preocupările intelectuale cele mai multiple. Ca stil, el nu s-a putut sustrage

epocii în care a scris, dominată de spiritul dulceag, reprezentat de poetul fanariot Atanasie Christopulos. Poezia lui Ienăchiță reflectă acest sentimentalism dulceag exprimat în diminutive, obsesia tuturor Văcăreștilor”.

• [„Tribuna”, nr. 29] Ca în marea majoritatea a revistelor culturale, pe prima pagină este scris cu litere mari **Tudor Arghezi**, anunț însoțit de *Comunicatele* din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, care exprimă „adâncă (...) durere cu prilejul încetării din viață a strălucitului reprezentant al culturii românești – Tudor Arghezi. Clasic al literaturii noastre, marele poet și prozator și-a consacrat cu dăruire întreaga viață și activitate făuririi unei opere monumentale străbătută de o incandescentă dragoste pentru patrie și popor, de înalte idealuri ale umanismului și progresului social”. Ca pretutindeni în presă, și aici apar un scurt comunicat semnat de Academia Republicii Socialiste România, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor: „Academia Republicii Socialiste România, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor anunță cu profundă durere încetarea din viață, după o grea suferință, în ziua de 14 iulie 1967, ora 22,30, a marelui poet și prozator al țării noastre, clasic al literaturii române academicianul Tudor Arghezi, președintele de onoare al Uniunii scriitorilor”.

■ Un alt text funerar, ***Ireparabila pierdere*** este semnat „Tribuna”: „Arghezi a fost pentru noi toți, în afară de liricul genial, o emblemă și un steag: știam că mâna lui binecuvântată obosește zilnic pe hârtie, dând la iveală opere fascinante. Știam că pentru marele nostru contemporan a scrie este echivalent cu a servi o cauză estetică dar și patriotică. Mai știam că, decenii la rând, din Mărțișor ne vin îndemnuri la inspirație și devotament față de artă, Știind toate aceste lucruri, simțindu-l mereu prezent în mijlocul nostru, auzindu-i glasul emoționat și văzându-i zâmbetul încurajator, primeam și mai mult forță în munca scriitoricească de fiecare zi. (...) Luându-ne rămas bun de la omul care ne-a fascinat, cu flacăra cuvântului scris, șapte decenii la rând, depunem o lacrimă pe mâna lui binecuvântată de părinte al poeziei române contemporane, un sărut de recunoștință pe fruntea lui unică; lacrimile noastre îndurerate să-i ușureze intrarea în pământul primitiv al Mărțișorului – devenit, de astăzi, loc de pelerinaj, de pioasă închinare, și regat al spiritului arghezian”. Este reproducă poezia *Testament* de Tudor Arghezi. □ La *Ex libris*, Nae Antonescu recenzează „*I. Heliade-Rădulescu: Opere I* (E. P. L., 1967): „Îngrijitorul ediției (Ov. Drămba) face diverse comparații cu alți doi editori mai vechi ai operei poetului: G. Baiculescu și D. Popovici. Lucrarea beneficiază și de un studiu introductiv semnat de Al. Piru, în cuprinsul căruia nu știu de ce se trece cu vederea neostenita muncă de editare și interpretare a mesajului artistic și ideologic al scriitorului, de către istoricul literar clujean D. Popovici, unul dintre cei mai buni cunoscători ai literaturii române din preajma momentului revoluționar 1848”. □ Teofil Răchițeanu scrie negativ despre poeziile lui

Nicolae Ioanid in volumul *Templu sub apă* (E. P. L., Col. *Lucașfărușul*, 1967): „Hotărât lucru, poezia lui Nicolae Ioana este destul de terestră: teme arhivehiculate, tratate într-o manieră ce nu iese prin nimic în evidență. (...) De multe ori imaginea poetică e ori prea simplă, rudimentară, ori criptică, încât în mare parte efectul emoțional este ratat. Cele câteva «floricel» sunt atât de firave încât nu ne pot da nici un moment iluzia primăverii”. □ În schimb, același Teofil Răchișeanu apreciază favorabil *Versuri de spus cu ghitară* (E. P. L., 1967) de Mioara Cremene: „Iată o carte cu care Mioara Cremene trece cu succes examenul publicului. O carte cu poeme despre oameni și lucruri, la lectura căreia ești solicitat să participi afectiv deplin. Un aer diafan, ca o vrajă necunoscută, pulsează în oamenii și lucrurile ce se transfigurează ca sub bagheta magicianului”. □ Între „înțepăturile” de la rubrica *Însemnări* una îi este adresată lui Radu Cosașu, de către C. Pop, intitulată *Nu, mersi!*: „Radu Cosașu, telecronicarul ziarului «Scânteia tineretului», a propus, în cronică sa de joia trecută, invitarea la televiziune a unor *causeuri*, care să vorbească despre literatură și iartă fără manuscris, privindu-ne «drept în față», în așa fel încât să vedem cu ochii noștri cum li se «conectează ideile», cum fraza lor «capătă energie» și să simțim cum prin «această libertate de asociație a cuvintelor» (sic) se întreține în fiecare dintre noi «un climat de libertate intelectuală pentru care binecuvântăm televiziunea». În sprijinul propunerii sale, Radu Cosașu invocă mai multe nume de *causeuri*, printre care și pe cele ale distinșilor critici de artă D. I. Suchianu și Dan Hăulică. Ne îngăduim să nu fim de acord cu această propunere hazardată și, în același timp, ne exprimăm convingerea că nici televiziunea nu o va lua în serios. Aceasta cu atât mai mult cu cât, din înseși experimentele până acum, efectuate cu ajutorul criticilor de artă mai sus amintiți, s-a învederat că, sub lumina reflectelor și în fața camerelor de luat vederi, chair și cea mai virtuoasă *causerie* se transformă într-o penibilă suită de *ăăă*-uri, de *îîî*-uri și de fraze ce gonesc înspăimântate în căutarea unui ipotetic punct”. □ Ion Cocora prezintă revista „Ateneu” într-un, *Panopticum*: „Beletristica în «Ateneu» nr. 6 acoperă un întins spațiu tipografic și se bucură de o prezentare grafică îngrijită. Autorii publicații sunt, în cele mai multe cazuri, tineri afirmați în anii din urmă – unii – iar alții, și nu puțini, pe cale de afirmare. Apreciem atenția pe care «Ateneu» o acordă poeziei, publicând, cu consecvență și spirit selectiv, de la un număr la altul, grupaje reprezentative din creația unor poeți locali sau de aiurea”. ■ Sub *Semnul mirării* se plasează Radu Ilin, scriind despre maniera în care sunt prezentate în paginile „Contemporanului” volumele nou apărute, și despre gafele ce le însoțesc: „Capricioasa colecție *Poesis* s-a îmbogățit cu un volum de Paul Verlaine. Până acum au mai apărut, aleși după secrete criterii: Jacques Prévert, Bertolt Brecht, Pancio Slavcev, Ruben Dario. Paul Verlaine este tradus în românește și închinat *Tudoriței* de G. Georgescu. Ne întrebăm de ce se *tipăresc* autografele cu importanță familială pe toate piesele tirajului. În final,

există o poezie, nici bună nici rea, scrisă de G. Georgescu, drept *Închinare lui Paul Verlaine*. Oricare cititor de bun simț își va da seama de ridicolul situației în care s-a pus traducătorul, publicându-l pe Verlaine strâns bine între *Tudoriței mele* și *Închinare lui Paul Verlaine*. În fond, traducerea nu se publică drept reclamă pentru cel ce o face, ea constituind un act de cultură și un omagiu uni poet, în cazul nostru francez și decedat. Și mare pe deasupra! P.S. La închiderea ediției citim prezentarea din «Contemporanul» a volumului *Templu sub apă* de Nicolae Ioana, unde se afirmă că «debutanta» are nu știu ce calitate. Bietul băiat! Trăiască sfântul semn al mirării adânci! De trei ori trăiască!». □ În *Romanul lui Camil Petrescu – premise estetice*, Liviu Petrescu are unele rezerve: „Contradictorie în conținutul ei, gândirea lui Camil Petrescu își găsește un factor de unitate în persoana acestei aspirații generale spre autenticitate; din păcate, prea puțin pentru un creator de primă mărime”. □ Mircea Muthu semnează articolul *Simboluri ale germinației lirice românească interbelică*: „Maniera de tratare e specifică fiecărei personalități creatoare, în mod firesc; există însă comun tonul grav, litanic, de care aminteam înainte, subliniind eternitatea procesului. De aceea a fost necesară utilizarea *poemului*, formă de o mai mare revărsare lirică. Există apoi tendința perpetuă de a ridica simbolul la scara cosmică, dar cazurile de fuziune cer-pământ sunt rare. Doar Ion Barbu și Lucian Blaga s-au înălțat pe aceste culmi. Și numai condițiile istorice diferite pot explica sfera ermetic închisă a gândirii barbiene și larga perspectivă pe care-o găsim, prin contrast, în *Mirabila sămânță*. În orice caz, ele sunt strâns legate de influențele folclorului românesc, stilizate uneori până la atmosfera descântecului țesut din elemente extra-folclorice chiar, fără ca prin aceasta simbolul să-și piardă ceva din savoarea inedită în contextul liricii europene moderne”. □ La *Critica literară*, Constantin Cubleşan analizează critic volumul lui Eugen Jebeleanu, *Elegie pentru floarea secerată*: „Un sentiment al tragicului domină întreaga creație a lui Eugen Jebeleanu încă de la volumul *Inimi sub săbii*, înscriind într-o viziune dramatică a universului uman tot ceea ce este mai reprezentativ pentru poezia sa. (...) Cu o capacitate excepțională de echilibru sufletesc, în afirmarea căruia se deslușește solida sa formație filosofică realistă, Eugen Jebeleanu se detașează de orice afectivitate minor-sentimentală, dominându-și durerea și reușind să transforme acest bocet amplificat de o mare varietate de tonalități, într-o sobră și profundă meditație asupra vieții și morții, asupra înseși împrejurării fundamentale a vieții. (...) Poemul lui Eugen Jebeleanu se constituie dintr-o multitudine de fragmente, menite nu numai a evoca imaginea celei pierdute, ci și, cum spuneam, a medita asupra condiției esențial vitale a omenirii. Acest lucru se face monocord, în sensul unei acceptări a tonalității generale elegiace, dar, dincolo de aceasta, poemul se împlinește într-o diversitate de modalități lirice substituite bocetului”. □ Apare *Cezar Petrescu și Sighișoara... (note pe marginea unei scrisori inedite)* de Tului Racotă. □ Augustin Buzura revine la rubrica *Bloc-*

notes cu textul *Sublima carapace (I)*: „Cu luciditatea sa absolută, fără artificii și lumini false, înșelătoare, Cehov înregistrează tot ce e mai semnificativ dintr-o viață ne semnificativă; acționând cu forță teribilă asupra subconștientului, obligându-te, cinic, să-i continui schițele, să le adaugi detalii noi, strict personale, multe sau puține, atâtea câte sunt necesare pentru a ajunge la concluzia pe care din neatenție sau teamă ai uitat ori ai evitat să o formulezi: „... viața a început să curgă iarăși, ca și mai înainte, la fel de aspră, obositoare, fără rost, neinterzisă prin vreo circulară, dar nici autorizată pe deplin»”. □ Proza acestui număr aparține lui Petre Pintilie și Ion Dulamiță □ Versuri semnează: Dragoș Vicol și Iosif Maruțean □ La rubrica dialogată *Creație și actualitate* apare un interviu cu Ion Th. Ilea, realizat de Petru Sfetca: „ – Dumneavoastră, în mod paradoxal, ați acceptat o prefață nemăgulitoare, deși obișnuit poeții vor să fie lingușiți. Cum ați ajuns la «Cuvântul introductiv» a lui Eugen Ionescu? – *Eram prieten bun cu Eugen Ionescu, ne aflam pe atunci pe aceleași poziții de stânga, dar el avea concepția unei autonomii estetice în artă și literatură. De fapt, el nu nega poezia «de inspirație socială», și dovada cea mai evidentă e aprecierea pe care o face unor poezii din Gloata. Dar Ionescu cerea poetului o trăire subiectivă a atitudinii sociale, lucru foarte firesc și pentru poeții de astăzi, care, uneori, uită că ideologia versificată poate primi aureola unei valori numai printr-un «sens liric lăuntric». Când l-am rugat pe Eugen Ionescu să-mi dea o prefață la Gloata, el mi-a răspuns: «Nu pot să te laud». «Păi tocmai asta doresc și eu» – i-am răspuns. Nu-mi amintesc ca vreo altă plachetă de versuri să fi apărut cu o prefață negativă. După apariție, m-am întâlnit u Eugen Ionescu la «Capșa»: «Măi Ilea, toată presa mă înjură pe mine și mă face un prozelit al tău». Bineînțeles, nu era vorba de așa ceva. Eu eram poetul proletar care accentua pe coarda socială, într-o vreme când reviste de stânga, ca «Unu» a lui Sașa Pană, Rogoz și Gheorghe Dinu, erau publicații de avangardă, căutând noi formule estetice în poezia românească. Da, eu am cultivat formula net proletară, cărțile mele de poezie tipărite stau mărturie pentru orice discuție literară sau de atitudine din vremea aceea.”. □ Din lirica japoneză traduce în românește Ana Olos pe Tadayama Tamura, Tanikawa Shuntaro, Fuyuhiko Kitacawa.*

21 iulie

- [„**România liberă**”] Alexandru Mitru recenzează, sub denumirea *Creșterea limbii românești*, volumul lui Gh. Bulgăr, *Problemele limbii literare în concepția scriitorilor români*, identificând cele două idei importante ale studiilor, respectiv faptul că „limba noastră își are izvorul în operele cărturarilor din secolul anterior”, și că este decisivă, în raport cu evoluția limbii române, influența scriitorilor „care s-au impus după *Dacia Literară*”.

- [„**Scânteia**”] Adrian Păunescu semnează textul *Funcția dinamică* în care problematica dezbaterii despre vechi și nou în societate și în cultură, primește

argumente din partea tinerei generații: „Tineretea este o împrejurare, în ultimă instanță, spirituală, ce nu ia în seamă certificatul de naștere. Desigur, nu există nicio îndoială, noi aceștia de azi vom fi mâine sau poimâine bătrâni, elanurile noastre vor conțeni, aripile noastre vor învăța legea odihnei. Dar până mâine, până poimâine, datoria noastră este să credem că trăim o tinerete fără bătrânețe și nici nu e departe de adevăr această credință din moment ce nu unu, nu doi, nu trei suntem astfel, ci orizonturi de bărbați tineri și de femei tinere ce abia așteaptă să li se ceară energia, să fie chemați în delta unui scop nobil. Și iată că sunt chemați, și iată că vin, și iată că a fi tânăr este o vocație. Spunea un poet tânăr: «Viața este opera noastră inevitabilă». Un vers tulburător al cărui adevăr este atât de evident încât te cuprinde mirarea cum de nu ți-a trecut prin cap ție întâi. Da, viața este opera noastră inevitabilă. Orice pas faci, el sună în bolțile întregului context, minuscul sau magnific. O operă de mai mici sau mai mari proporții, dar o operă pentru care ești responsabil cu capul, cu sângele, cu aripa. O operă care se dezlanțuie în tinerete, o operă pe care vârsta, propria ta vârstă o clasicizează, o șlefuieste, dându-i înfățișare definitivă. Versul pe care l-am citat m-a emoționat prin generozitatea lui funciară. Nesperiată de coborâș, înțelegându-și deplin perioada înfloritoare, viața este opera noastră inevitabilă”.

• [„Contemporanul”, nr. 29] Numărul este dedicat „Lui Tudor Arghezi, omagiu în eternitate”. □ Geo Bogza, Adrian Păunescu, Vladimir Streinu, Eugen Jebeleanu, A. E. Baconsky publică tablete de evocare a marelui poet. □ Nicolae Manolescu publică eseu „Cadența argheziană” („Cu ele („Frunze”, „Poeme noi”, „Cadențe”, „Noaptea” n.n.) pătrunde în literatura română poezia longevității, a tristeților îndelungi ca umbrele lucrurilor în amurg. Teroare de moarte este la mulți poeți, dar această poezie a vieții, care urcă până la hotarele vieții, întârziind acest amestec de lumină și întuneric, nu mai e la niciunul. Extraordnare sunt câteva poezii în care vecinătatea morții dă poetului o spaimă aproape dulce, o beție, o amorțeală a simțurilor. Vocile de dincolo îl înfioară ca niște chemări amețitoare de sirenă. Doamna Moarte îi cutreieră visele, ca o iubită, ca o Streină venită de departe. Poetul ascultă cu urechea întoarsă spre cer, mersul ritmic și implacabil al lumilor, marea Cadență”. □ George Munteanu publică eseu „Sinteză a spiritualității românești”. □ C. Paraschivescu publică „Radu Stanca, dramaturgul”.

22 iulie

• [„Scânteia”] Ion Băieșu publică foiletonul *Compartimentul palavrăgilor*: „În compartimentul de tren în care călătoream cu câteva zile în urmă, a intrat deodată, la puțin timp după pornirea expresului, deschizând ușa cu un gest prelung și vag insinuant, o femeie tânără și, ca să fiu pe deplin sincer, foarte atracțioasă încă de la prima vedere. Respectiva a privit compartimentul cu doi ochi cam tulburi de indiferență, după care a întrebat cu un glas care ne-a

înfiorat, pe toți cei șase bărbați din compartiment, până în măduva oaselor: – Aveți un loc liber?”.

• [„Cronica”, nr. 29] Tudor Arghezi este titlul articolului semnat redacțional. □ Secțiunea *Cronica literelor* conține o serie de poezii: *Cîmpia tracă*, *Pădurea împietrită*, *Remember*, *Noapte de dragoste* și *Pace*, de Florența Albu, *O, timpul...*, de Valeria Boiculesi, *Râde plânge*, de Paul Drumaru, *Oglinda și Dincolo de nori*, de Daniela Caurea și *Cu serile mele*, de Florin Bratu. □ Apare fragmentul *Omul* din piesa în trei acte *Paradisul*, de Horia Lovinescu. □ Const. Ciopraga semnează articolul *Universul poetic al lui Ion Pillat (I)*: „Vibrația personală a liricii lui Ion Pillat rezultă din grefarea unor elemente folclorice pe un rafinament intelectual. □ *Mică discuție despre traducere* este titlul articolului semnat Demostene Botez din cadrul rubricii *Carnet de lector* □ Ilie Dan semnează un scurt articol *Camilar, poet*, care a debutat ca poet, deși este cunoscut mai ales ca prozator”. □ Volumul lui Eugeniu Speranția, *Amintiri din lumea literară*, este recenzat de I. Sârbu. □ Sub titlul *Paris. Tentative poetice*, Nicolas Viasnoff afirmă: „Este ciudat că Henri Michaux, care declară că nu știe să scrie poeme și nu vrea să fie considerat poet, a oferit literaturii franceze un mare număr de volume”.

• [„Flacăra”, nr. 30] La stingerea din viață a lui Tudor Arghezi, revista dedică o pagină acestuia, prin cuvântul lui Al. Philippide care, sub semnul doliului, semnează materialul *Forța înnoitoare a cuvântului arghezian*: „În dezvoltarea literaturii române din veacul nostru, Tudor Arghezi reprezintă în primul rând o adâncă și permanentă forță de înnoire în ce privește expresia literară. Înnoirea pe care Arghezi a înfăptuit-o chiar de la începutul carierei sale, acum șaptezeci de ani, nu atinge numai arta literară ci merge mult mai departe, în adâncime, până la rădăcinile limbii. (...) Prin transparența acestui stil atât de personal substanța românească nu numai că apare cu însușirile ei profunde, dar ea își sporește în chip considerabil puterea de pătrundere în memoria cititorului. Variind la nesfârșit expresia câtorva teme fundamentale, printre care una din cele mai puternice este, desigur, un sentiment vibrant al familiei, înălțat și extins până la proporțiile umanității, Arghezi și-a păstrat forța înnoitoare a cuvântului până în ultimele zile ale vieții excepțional de lungi și de viguroase. Viața omului s-a sfârșit. Viața operei sale intră de pe acum într-o durată ce se va cufunda cu durata limbii căreia puterea stilului său i-a dat, în versuri și în proză, o înfățișare nouă, inimitabilă”. □ Eugen Frunză semnează materialul *Graba în gol*, iar Teodor Mazilu oferă două schițe: *Tandrețea cu tocul înalt* și *O sumbră contopire*. □ La rubrica dedicată cărții și aparițiilor editoriale, se consemnează următoarele noutăți: două volume din opera lui Titu Maiorescu, *Pagini noi* de Octavian Goga (volum postum), *Amintiri din lumea literară*, de Eugeniu Speranția („o carte utilă pentru cunoașterea scriitorilor și a vieții literare românești din acest secol”), *Polivalența necesară*, de Paul Georgescu – studii despre „Odobescu, Ibrăileanu, Matei

Caragiale, A. Holban etc”. care „dau o substanță densă acestui volum rezultat dintr-o selecție a cărei severitate merită a fi luată în seamă”, *Poezii*, de Mariana Dumitrescu (apariție postumă), *Nu se poate preciza* – proză de Alexandra Târziu și *Amintiri* de Isaiia Răcăciuni.

• [„**Luceafărul**”, nr. 29] La rubrica *Distingo*, Vladimir Streinu scrie o *Orație la moartea lui T. Arghezi*, un poet „mare între cei mari”, pe care „numai relieful muntos, cu concurența lui de creste, îi declară adevărata altitudine, „unul dintre poeți universali ai secolului douăzeci”, „element al biosferei noastre spirituale”, autor al unei opere de „teribil ecarisaj moral”, venită din dorința de „golire de necurății a spiritului omenesc”.

23 iulie

• [„**Scânteia**”] Despre *Legitimitatea spiritului critic* scrie Z. Ornea: „Actul apreciativ lipsit de putința liberei manifestări a spiritului critic e – se știe – o imposibilitate. La ce s-ar reduce examenul analitic, vidat de elementul său vital – judecata de valoare – dacă nu la o săracă descripție (chiar dacă ar beneficia de farmecul expresiei)? Nu s-ar transforma în contrariul său? Iar judecata apreciativă – de câte ori nu s-a reafirmat acest adevăr? – nu se poate realiza ca act viabil atâta vreme cât rigoarea spiritului critic nu e investită cu deplina capacitate de a disocia valoarea de nonvaloare, de a examina comparativ lucrări din sfera aceleiași opere, dintr-un curent literar (sau de idei), de a urmări procesul de cristalizare, de evoluție sau involuție a unui concept (estetic, filozofic, sociologic). Dar aceste adevăruri, de multă vreme devenit locuri comune, se izbesc nu o dată, în drumul afirmării, de forțe contracaratoare. Spirite conservatoare, tenace în mânuirea clișeelelor, opun dârză rezistență punctelor de vedere inovatoare, reacționează înaintea unor idei care nu-și află loc în zestrea lor de cunoștințe, acumulată adeseori cu foarte mulți ani în urmă, dar azi – vai – vizibil depășită. (...) Împotriva spiritului critic acționează nu o dată și alt gen de manifestări contrare, dar tot atât de refractare operațiunilor de efectivă valorificare. Într-un recent manual de clasa a X-a liceală, colectivul de autori condus de prof. univ. Al. Piru, în capitolul consacrat lui Mihail Eminescu, distingea anumite etape în evoluția liricii acestuia (creația adolescenței, poezia din prima epocă și din cea de-a doua etc.), evidențiind – desigur – deosebiri valorice dintre operele realizate în fiecare perioadă și progresul înregistrat în lucrările scrise în anii maturității depline în comparație cu cele din anii debutului. Operația, curent utilizată de cei mai prestigioși eminescologi și de altfel absolut necesară în examenul analitic, a trezit reacții neașteptate. De pildă, profesorul F.N. Gheorghe s-a și grăbit să protesteze iritat, chiar în două rânduri, semnând în judicioasele observații din manual pur și simplu un pernicios act de denigrare a operei lui Eminescu. Altădată, un cercetător, relevând marea valoare a liricii lui Blaga, a ținut să o delimiteze de opera filozofică a poetului, formulând pe marginea ei aprecieri critice impuse

de substanța și structura acesteia. Nu au lipsit publiciștii care au denunțat aici, deși nu era cazul, reanimarea unui presupus spirit dogmatic. Se discută cu dreptate în ultima vreme despre necesitatea analizei trăirismului ca un curent de idei și – parțial – pe autorii săi reprezentativi. Dar tonul unor intervenții (vezi articolul despre istoria filozofiei în *Dicționarul Enciclopedic*, apărut în «Ramuri», mai 1967) anunță de pe acum cu claritate strădania impunerii unor criterii arbitrare prin utilizarea șubredelor materiale ale descripției și elogiului absolut. Nu este poate inutil să apelăm într-o asemenea dezbatere – care ar trebui să opereze distincții între diferitele orientări, de loc egale, din cadrul curentului – la aprecierile despre trăirism formulate în epocă de autorități incontestabile ca P.P. Negulescu, G. Călinescu, M. Ralea, M. Florian sau Lucian Blaga (care în «Saeculum» semnala în unele dintre eseurile trăiriste, „un pretext de elogiare a sterilității și de exaltare a neputinței congenitale de a crea”). Pot fi oare înregistrate cu seriozitate atari practici? Au generat vreodată rezultate modalitățile vidate de exigențele spiritului critic? Istoria filozofiei, a literaturii, a esteticii sau a sociologiei oferă mărturii probante ale faptului că ... întotdeauna numai apelând la instrumentele sigure, sensibile ale comparării și ale rigorii critice, că receptivitatea în orice domeniu – cu deosebire în cel filozofic sau în teoria literară – a fost întotdeauna o cerință elementară. (...) Repudierea îngustimilor dogmatice nu înseamnă renunțarea la spiritul critic, după cum exigența filozofică nu implică deloc comportamente rutiniere, refuzul de a reevalua idei și teze valabile la data elaborării, dar depășite cu timpul – fatal – de progresele cugetării umane. Spiritul critic, obiectivitatea disociază peste tot valoarea de ceea ce e caduc și alterabil. Și prin această delimitare deschisă, nepărtinitoare, obiectivă și nuanțată nu triumfă decât știința și adevărul. □ Al Andrițoiu scrie impresii de călătorie sub titlul *Imagini culturale bulgare*: „Drumăream prin minunatul peisaj bulgar, împreună cu Ion Horea. Ne însoțeau tânărul scriitor bulgar Kliment Țacev, traducător de literatură românească și scriitorul român Valentin Deșliu, traducător de literatură bulgară în patria noastră. La revista „Septembrie“ ne-au fost arătate grupaje de poezii românești traduse în diferite ocazii și am convenit ca de aici înainte să nu ne mai traducem reciproc numai și numai în ocazii speciale, festive, calendaristice ci să dăm schimburilor noastre literare caracterul unei permanențe. Am observat că, aidoma literaturii noastre, și literatura bulgară este dominată de un pasionat suflu tineresc, desfășurat în patima căutărilor și a experiențelor pozitive, în tendința de frustă actualitate și modernitate. Admirabili amfitrioni, oameni prietenoși, de o sinceritate molipsitoare, scriitorii bulgari fac din discuțiile purtate veritabile șezători literare”.

24 iulie

• [„Scânteia”] Autorul articolului *Comuniștii și Țara* este Nichita Stănescu: „Ca scriitor, în primul rând sunt sensibil la trăsătura fundamentală,

poate cea mai materială a comunistului, implicat în fenomenul desfășurat de creație, socială, și anume sunt profund sensibil la căldura umană. Nu se pot lipi două bucăți de metal indiferent de mia de grade a flăcării fără prezența catalizatoare a căldurii umane. Frumosul bob de grâu amintind în chip misterios în grafia lui chipul omului, nu are vigoare și existență întâmplător și nepredes- tinat de mâna omului, de sudoarea lui, de căldura lui. Niciun sentiment mai uman decât dragostea de țară, de dreptate socială, de îndreptățire și realizare a virtualității țării și mai apoi a virtualității tuturor țărilor în genere nu își găsește o noțiune mai potrivită, o unitate de măsură mai ridicată decât aceea a căldurii umane. Comuniștii au înțeles aceasta, primii, și ca dovadă n-avem decât să ne privim țara, în prezentul ei dinamic și strălucit și în destinul ei viitor, nelăsat la întâmplare ci hotărât de pe acum sub conducerea comuniștilor de către întreg poporul”.

27 iulie

• [„Gazeta literară”, nr. 30] Acordul deplin față de politică externă a României – apare exprimat și în *Cuvântul scriitorilor la marele sfat al țării: Mulțumire și mândrie* – Valeriu Râpeanu, *Marea limpezime, deplinul echilibru* – Radu Boureanu, *Sesiunea din iulie* – Pop Simion, *Stăpâni pe destinele noastre* – Ion Bănuță, *DA – din adâncul sufletului* de Zaharia Stancu etc. □ Alte articole din sumar: *Al Philippide în eonul privilegiat* de Șt. Aug. Doinaș, *Caragiale, personaj într-o revista teatrală* de Șerban Cioculescu, plus cinci poeme de Marin Sorescu (*Anticarul, Spectacol, La dumneata, Semne și Câte puțin*, din care cităm: „M-am inspirat/ din toate izvoarele care s-au pierdut/ încă înainte de nașterea mea./ Pot da o lista lungă/ de gânduri care, venind pe sub pământ/ S-au înfipt în porii sufletului meu/ ca sulițele într-o panoplie”). □ Cronica literară a lui Valeriu Cristea se oprește asupra cărții lui Fănuș Neagu, *Vara buimacă*. „În orice pagină de proză scrisă de Fănuș Neagu, ca într-o membrană vie, se zbate pulsul unui temperament agresiv și violent. Totul pare la un pas de explozie în nuvela titulară *Vara buimacă*.. Printre lucruri și oameni autorul se plimbă înarmat cu simțurile ascuțite, extrem de fine ale unei sălbăticiuni de stepă. Văzul, auzul, simțurile olfactiv și tactil ale lui Fănuș Neagu rup și smulg din realitate fragmente de o mare pregnanță... E timpul să numim o calitate de-a scriitorului, evidentă... aceea de povestitor. Fănuș Neagu știe să povestească admirabil și îi place să o facă uneori chiar prea mult... Temperament impulsiv, lui Fănuș Neagu îi lipsesc uneori simțul măsurii, al proporțiilor, autocontrolul. Rezultă exagerări, extravagante, încălcări de tot felul ale verosimilității, înțeleasă în sensul cel mai larg... Volumul *Vara buimacă* relevă calitățile multiple, excepționale ale scriitorului, dar și unele defecte. Proza lui Fănuș Neagu este în momentul de față ca o orchestră de primă mână în care, spre surprinderea generală, se mai întâmplă ca unele instrumente să intre în contratimp, să execute eronat sau strident. Dar atunci

când astfel de accidente nu survin, ea cântă impresionant”. □ Eugen Simion deschide în numărul de față (și în următoarele trei) seria reconsiderărilor despre E. Lovinescu din eseu *Mutația valorilor estetice*, urmărind *Istoria literaturii române contemporane* și pe „esteticianul de aici care se ignoră”: „Deși cel mai important, sincronismul nu e unicul criteriu de apreciere în critica lui Lovinescu. El permite o situare ideologică a operei, dar nu explică valoarea și originalitatea ei estetică. Sunt, atunci, alte căi de a ajunge în inima operei literare; nu înainte însă de a defini condițiile ei estetice generale. Orice judecată critică implică în fond o înțelegere specială a artei și, fără a crede în posibilitatea unei științe a esteticii, Lovinescu formulează în repetate rânduri ideile sale în această problemă, sistematizând-le, în cele din urmă, în vol. al VI-lea al *Istoriei...* (1929). Acțiunea rasei, ca să folosim terminologia criticului, mai lentă, poate, e mai durabilă și, în fond, hotărâtoare pentru evoluția unei culturi. Cu o concluzie, totuși, din demonstrația lui Lovinescu, nu se poate a nu fi de acord, oricum ai judeca lucrurile: esteticul nu se prezintă «separat și arbitrar», ci e «implicat și interferat de o mulțime de alți factori ideologici sau chiar economici», care fac la un loc un tot caracteristic, un stil, un *saeculum*.”. Lovinescu definește esteticul ca factor mobil, limitat/ determinat de *rasă, timp, spațiu, percepție individuală*, criticul întorcându-se la știința literaturii pentru a combate ideea autonomiei absolute a esteticului. „Cea mai importantă idee a sa, nu cu totul nouă, dar prima dată formulată la noi în termeni radicali: *mutația valorilor estetice* („odată ce au depășit granițele epocii, operele pălesc, și dispar în cele din urmă ca valori estetice”). Nu știu dacă repet pe cineva, dar față de o scriere a trecutului (*palidă umbră elizeeană*, cum zice Lovinescu) criticul joacă întotdeauna rolul lui Orfeu față de Euridice: prin cântecul sau îl înduplecă pe întunecosul Hades să i-o restituie. Ce devine cu adevărat vechi, depășit, datat e tocmai ce Lovinescu numește partea rezistentă a operei: scheletul ei ideologic... o operă veche poate avea o mai profundă contemporaneitate decât o scriere produsă sub imperiul strictei actualități. Contemporaneitatea o dă, ca să zicem așa, poziția omului față de astre, și orice operă care exprimă destinul individului în raport cu universul e actuală în sens filosofic, pentru că sugerează o condiție de existență. Privite astfel, miturile sunt simboluri ale existenței ideale și, transpuse în artă, ele nu-și pierd niciodată actualitatea. Silogismul lui Lovinescu trebuie, în acest caz, răsturnat. Scheletul de idei al operei e, sub raport estetic, atins de timp, partea din opera ce se datorează: simbolurile dramei existențiale, expresia condiției umane sub indiferent ce ipostază constituie totul, caracterul etern, inepuizabil și actual al capodoperei”.

• [„*Tribuna*”, nr. 30] Gheorghe Chivu publică pe prima pagină poezia *Covor maramureșean*. □ Teofil Bușecan semnează editorialul *Consecvență*: „Am urmărit, prin intermediul televiziunii, cu profunda emoție și deplina satisfacție, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Comite-

tului Central al partidului nostru, asupra politicii externe a partidului și guvernului, ținută la Sesiunea Marii Adunări Naționale din aceste zile de iulie. (...) Aceste rânduri, scrise sub imediata impresie a importantei expuneri a tovarășului Nicolae Ceaușescu, nu pot decât să se adauge unanimei adeviziuni cu care întregul popor român aprobă politica partidului și guvernului nostru în domeniul activității internaționale. Cuvântarea constituie un document de mare însemnătate, menit să determine principiile politicii noastre externe. Fiecare cuvânt, fiecare idee din acest document, rezultate dintr-o colectivă analiză a vieții internaționale, vor constitui jaloane de mare însemnătate pentru activitatea noastră. Unanimitatea cu care întreaga națiune română aprobă politica partidului și guvernului nostru este chezașia că această politică, ca și până acum, va rodi înmiit, spre binele, spre frumusețea mereu mai strălucitoare a României sociale”. □ În secțiunea *Ex libris* apar recenzii semnate de Radu Ilin. Acesta scrie despre Alexandra Târziu, *Nu se poate preciza* (E. P. L., 1967): „Cartea Alexandrei Târziu poartă amprenta vădită a prozei americane foarte tinere. Are, adică, un fel de nonșalanță, care se transformă în manieră. (...) Este o proză a faptului mărunț, cu deschideri spre marele sens, rămasă cele mai adesea în faza de tentație”. □ Același recenzent se referă, critic, la Nicolae Neagu, *De-a soarele* (E. P. L., 1967): „Poeziile culegerii de față stau în picioare ca niște castele din cărți de joc, gata să se spulbere la ea mai mică adiere a vreunei idei și să rămână doar un morman de cuvinte, care nu mai vădesc nici bruma de meșteșug, vizibilă altfel. Nimic nu este demn de citat mai mult decât altceva”. □ La rubrica *Însemnări* Ion Cusarie semnează nota polemică *Magia criticii literare*: „Criticul Nicolae Motoc, neliniștit și îngrijorat, în «Tomis» nr. 6, sub titlul *Magia motivului poetic*, publică niște profunde și inedite «predispoziții» critice. (...) Tinerii poeți de căror soartă se înduioșează, printre rânduri, Nicolae Motoc, pe motiv că le este interzis «accesul la viziune» din «lipsa unei schelării filozofice», sunt Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Grigore Hagiu și Adrian Păunescu. Obiectul observațiilor critice îl constituie prezența fatală a două «vorbe de descântec» – sămânță și somn – în mai multe din poemele autorilor amintiți. Descalificarea e totală: poeziile în cauză nu sunt decât paștișe după *Mirabila sămânță* și *Lauda somnului*. (...) E de netăgăduit că întreaga poezie a lui Blaga, inclusiv capodoperele *Mirabila sămânță* și *Lauda somnului*, au avut o mare și fecundă influență asupra poeziei tinere. Depistarea acestei influențe într-un mod școlăresc, prin reducerea unor motive la simple coincidențe de cuvinte, se pare, că nu-l favorizează nici pe Nicolae Motoc”. □ Ion Manuțiu se ocupă de dramaturgul Lucian Blaga (*Din dramaturgia blagiană. Tulburarea apelor*): „Drama *Tulburarea apelor* e un emoționant poem al peisajului românesc, al acestui colț de lume devenit pentru Blaga arhetip și pe care dramaturgul îl surprinde într-un moment dat al istoriei sale. E un poem înzestrat cu virtuți lirice deosebite, dar și cu o remarcabilă forță dramatică, fapt pe care criticii teatrali nu numai că nu l-au recunoscut, dar l-au

și negat, imputând piesei, evident în virtutea inerției și a inerentei rezistențe la tot ceea ce este nou și neobișnuit, că nu este scenică și că e mai degrabă o suită de dialoguri filosofice dramatizate, dar nereprezentabile. În schimb, recunoscând piesei virtuți scenice, unii critici literari au adus obiecții serioase conținutului de idei, subtextului ei filosofic”. □ Sub titlul *Memento arghezian* apar două texte, probabil nefinalizate până în momentul intrării în tipar a numărului precedent, consacrat plecării lui Tudor Arghezi în eternitate. Textul lui Al. Căprariu se numește *Inscripție*: „O tăcere neagră ne-a îndoliat sufletele: moartea lui Arghezi... Destinul început de decenii, al operei Sale, abia începe. Dar mesajul transmis tuturor de mâna Lui părintească și fraternă se cere dus mai departe. Îl cere rostit întreg și mereu proaspăt ființa poeziei românești. Altfel somnul Său n-ar cunoaște împăcare. Și este în datina noastră să nu tulburăm odihna celui ce și-a zidit ființa în piscul datoriei sale”. □ Ion Oarcăsu îi dedică marelui dispărut cercetarea cu titlul *Poezia nopții*: „Prin natura lor ambiguă, psalmii sunt desigur forme titaniene de manifestare a eului poetic, semne de încredere suprem-romantică în destinația suprapământeană a poeziei făcută cu har, cu înaltă chemare. De aceea, mi se pare semnificativ în grad înalt faptul că, înainte de moarte, printre poezii ale neliniștii biologice firești și într-un fel inevitabile, Arghezi a avut puterea și cutezanța de-a înfrunta necunoscutul, cu un zâmbet amar dar suveran”. □ La *Cronica literară* Domițian Cesereanu scrie despre *Amintiri din lumea literară*, de *Eugeniu Speranția*: „*Amintiri din lumea literară* (...) exercită, ca orice carte de profil asemănător, un fel de atracție prezumptivă. Numeroși cititori vor fi fiind tentați să o deschidă, bănuind că vor afla în paginile ei imagini elocvente despre viața și personalitatea unor scriitori pe care i-au cunoscut mai ales prin intermediul lecturilor literare. (...) Cu oricâte digresii de un fel sau altul, dintre care unele indispensabile, cartea aceasta de *Amintiri...*, cu un sumar destul de variat, își găsește stabilitate urmând mai ales intenția portretizării psihologice, fixarea acelor reacții sufletești specifice care, trecând de la scriitor în operă, se potențează în formele sublimite ale creației”. □ La proză sunt tipărite *Povestea celui care plătește* de Mircea Șerbănescu și *Mincinosul* de Ion Velican. □ Versuri semnează Vasile Nicolescu. □ La *Bloc-notes* apare a doua parte din *Sublima carapace (II)* de Augustin Buzura: „În tragica lume a lui Cehov, atât de asemănătoare cu a altui uriaș mereu prezent între noi, Caragiale, ridicolul la proporții imense și se reliefează plin de semnificații grave”. □ În traducerea lui Tașcu Gheorghiu apar *Poeți nordici*: Ole Sarvig – Norvegia, Jorgen Sonne – Danemarca, Tom Kristensen – Norvegia (*Diminuendo*); Nils Collet Vogt – Norvegia (*Moartea lui Pan*); Stein Steinarr – Irlanda, Erik Lindegren – Suedia, Tomas Gudmundsson – Islanda, Unnur Benediktsfottir Bjarkind (Hulda) – Irlanda. Din proza nordică, Ion Daniel traduce *Ascensorul care a coborât în iad* de Pär Lagerquist.

28 iulie

• [„**România liberă**”] Boris Buzilă recenzează, în cronică intitulată *Dincolo de „Poarta Neagră”*, cartea lui Horia Panaitescu, *Când te uiți în oglindă*, apărută la Editura pentru literatură. Dacă personajele romanului, implicate în mișcarea antifascistă, își așteaptă procesul, nu se reprezintă, totuși, în opinia recenzentului, „ceea ce se cheamă o «situație limită», personajele nu se definesc psihologic în funcție de marile probleme existențiale, atmosfera păstrează o tensiune constantă, neparoxistică”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 30] La rubrica „Tribuna «Contemporanului»” Sorin Alexandrescu scrie „*Despre timiditatea criticii*”: „Criticul nu este numai un om de talent sau de erudiție. Criticul este, poate în primul rând, un om de curaj, un om de opinie, un intelectual cu o personalitate complexă și independentă, chemat să slujească cu noblețe și abnegație, aproape cu sacrificiu, adevărul despre literatura și neamul său. Așa au fost marii noștri critici și de asemenea critici avem nevoie și acum. Îi așteptăm”. □ Mariana Șora publică la rubrica „Meridiane”, „*Fragmente ionesciene*”.

29 iulie

• [„**Scânteia**”] În același număr, Aurel Martin devoalează câteva *Surse ale ermetismului*: „că acestea din urmă au ca semn distinctiv intenția de a scoate poezia din raza oricărei semnificații, distrugându-i structura, respectiv structurile posibile, aruncând-o în zonele non-sensului, prin disoluția conceptului însuși, făcând textele inaccesibile, din cauza absenței oricărui sens interior, recepționabil, a golirii versului de orice conținut. Eroarea celor ce vor să împingă poezia pe atari cărări, în nădejdea iluzorie că vor transmite emoții pure, detașate de idei, de mesaj, de atitudine, de finalitate, e de principiu. „Purificarea intenționată de conținut, a poeziei – spunea G. Călinescu, în *Principii de estetică* – este fără urmări estetice, deoarece în mod normal, conștiința sau inconștiința (...) Sterilizarea duce în chip fatal la absurditate“. Iar absurdul, atâta vreme cât nu ascunde un sens, cât nu dezvăluie o realitate paradoxală, tragică ori comică, în manifestările ei vii, latente ori evidente, se situează, de la sine, în afara artei, care, oricum, presupune organizarea, potrivit unor rațiuni implicite, a materiei lirice. Tot Călinescu, referindu-se la concepția artei ca joc gratuit, preciza: „Nu există mod de exprimare care să nu sugereze un sens chiar fără explicare... O poezie nu trebuie să fie inteligibilă, adică nu trebuie să instruiască, dar trebuie să ne comunice totuși ceva din ordinea lăuntrică a spiritului poetului“. Că această comunicare nu beneficiază totdeauna de maximum de claritate, împrejurarea se poate justifica și prin dificultatea de a defini exact ceea ce n-a mai fost încă explorat, de a găsi expresia cea mai adecvată pentru a transmite stările lirice difuze, complexe, eterogene, inefabile. Rezultatul (în cazul poetului autentic, posedat de demonul cunoașterii, dornic să spargă ferestrele necunoscutului) poate fi, ca la Paul

Valéry sau ca la Ion Barbu, o poezie aparent obscură, care, descifrată, să ne introducă într-un univers uluitor, sau, ca la Dan Botta sau Simion Stolnicu, o lirică ermetică, în faldurii căreia descoperi un sistem de relații simbolice, cu putere de mit. Negreșit, nici unii nici alții n-au fost robii cuvântului, n-au ritmat metafore de dragul sonorităților verbale și n-au compus versuri fără scop și sens. Ermetismul altora își are sorgintea însă nu atât în obstacolele ridicate de procesul cunoașterii intuitive, cât în neputința de a ținti și bănuși adevăruri esențiale și, mai ales, în inexistența vreunui gând și nucleu liric comunicabil. La analiză, textele lor nu arată că ar ascunde realmente ceva, senzația e de vacuum total sau de anarhie interioară desăvârșită, autorii atin-gând, cu sau fără voia lor, performanța unică a formalismului integral. Efectul estetic e nul, trezind aproape inevitabil în memoria cititorului semnificația străvechiului dicton *Ex nihilo nihil*. De la caz la caz, fenomenul poeziei ermetice își are cauze particulare, certificând situații subiective și obiective diferite. Una din aceste cauze, detectabilă cu relativă ușurință, privește ceea ce, cu o expresie a cărei valoare e uneori simplificată, numim experiența de viață. Poezia ermetică se pretinde la rându-i, precum se știe, în o poezie de cunoaștere, ambiția slujitorilor ei fiind de a releva raporturile cele mai secrete existente între lucruri, realități, stări spirituale etc. Pe de altă parte, orice poezie se întemeiază – cum demonstra odată Vladimir Streinu – pe un sistem relațional, pe ideea de analogie, care îngăduie, pe cât posibil, convertirea abstractului în concret, sensibilizarea ideilor, conturarea sentimentelor, definirea stărilor inefabile, prin unități de măsură împrumutate din universul material cunoscut. Numai că toate acestea presupun o experiență de viață bogată și sub aspect social, și intelectual-cultural, și sentimental. E greu de imaginat cum ar putea cineva, cu un bagaj de cunoștințe sărac, să izbutească în tentativa temerară de a surprinde niște esențe încă neinvestigate și mai cu seamă de a le defini în forme cât de cât vii esteticește. Universul de imagini crește din memorie, se organizează sub semnul inteligenței artistice, capătă strălucire filozofică în funcție nu doar de acuitatea nativă a poetului, ci și de pregătirea acestuia, prin frecventarea operei marilor gânditori. Or, dacă memoria nu dispune de suficiente (și mai ales adecvate) elemente cu ajutorul cărora imponderabilul să devină ponderabil, impalpabilul palpabil și necunoscutul cunoscut, efortul de a sugera, prin cuvânt, realități inexprimate încă, se consumă în gol. În atari cazuri, inteligența artistică nu are ce organiza, sistemul de referințe nefiind capabil să împingă înainte cunoașterea. Lipsind și capacitatea de înțelegere filozofică a fenomenelor, sensurile scontat profunde ale interpretării rămân doar aparente. Fatal, într-o conexiune de altminteri explicabilă, nici trăirea sentimentală nu mai atinge altitudinile râvnite. Iată cum ermetismul unora poate fi consecința, de fapt, a lipsei lor de experiență, a orizontului lor biografic restrâns”. □ Despre *Eseurile critice* ale lui Matei Călinescu scrie, în cadrul rubricii *Note de lector*, Emil Vasilescu: „Preferând

eseul, Matei Călinescu nu înțelege că aceasta ar fi unica modalitate de apreciere și valorificare a operei literare. De altfel, criticul recunoaște că, „unui concept larg al literaturii” trebuie să-i corespundă, „un concept larg al criticii”, că, „de vreme ce admitem modalități și stiluri literare diverse, de vreme ce tindem să vedem în fenomenul diferențierii unul din semnele vitalității unei literaturi, a restrânge posibilitățile metodologice ale criticii”... apare drept, „o eroare în ordine estetică”. Capitolul introductiv *Rigoarea și poezia criticii*, încercare de considerare a substanței și funcțiilor acesteia, este, de fapt, o tentativă de autodefinire, a criticului, a crezului său artistic. Pentru Matei Călinescu, „esențială rămâne problema dacă actul critic este sau nu un act creator”. Considerațiile sale de ordin estetic îl duc la concluzia că, „sub aparențele ei mai mecanice, mai tehnice, critica, în măsura în care o creație se vedește a fi și poezie, este în esență «poezie a poeziei» pentru că, arată Matei Călinescu, „critica nu începe ci sfârșește prin a fi poezie; ea trebuie să fie o filozofie a poeziei”. Aceste precizări îl plasează pe Matei Călinescu în pleiada tinerilor critici care urmăresc să poarte disocierile, studierea fenomenului, către anumite sinteze. Eseul îi dă criticului largi posibilități de a investiga opera literară. (...) Volumul de față ni-l prezintă pe Matei Călinescu ca pe un eseist cu mijloace polyvalente, ajuns la înțelegeri convingătoare ce indică posibilitățile sale pentru lucrări mai largi de sinteză”. □ Al. Mirodan ilustrează în cadrul rubricii opinii, câteva *Ipostaze ale lașității*: „Dacă mânuirea criticii „de sus” funcționează mai lesne (din pricini pe care orice cititor cu umor le cunoaște) în schimb, mânuirea criticii „de jos” funcționează mai puțin, incomparabil mai puțin lesne (din pricini pe care, iarăși, orice cititor cu umor le știe). Adică, între altele, din cauza – să spunem lucrurilor pe nume – lașității”.

- [„**Scânteia tineretului**”] Smaranda Jelescu publică un interviu cu Marin Sorescu, despre teatru, „ultima mea pasiune”, care „decurge din propria mea poezie. În fond, poeziile mele sunt toate niște replici”.

- [„**Flacăra**”, nr. 31] Este anunțată „o masivă selecție din opera lui G. Călinescu”, apărută sub coordonarea lui Vasile Nicolescu și Adrian Marino și grupată sub titlul *Scritori străini*. Se anunță și publicarea volumului *Cronici și povestiri românești versificate (sec. XVII-XVIII)*, „sub redacția lui Dan Simionescu”, Editura Academiei.

- [„**Luceafărul**”, nr. 30] Dragoș Vrânceanu scrie o cronică literară la volumul *Elegie pentru o floare secerată* de Eugen Jebeleanu: „Poezia, modernă și-a schimbat pe nesimțite cursul și este pe punctul de a ieși din «abisul eului», unde nu mai poate explora decât în confuzie și tăcere – spre un obiectivism fie și tragic. Condiția umană este ținta ei principală, dar nu ca în Sofocle, ci mai de grabă ca în Euripide. Ea duce o luptă tenace cu zeii inferiori puternici. Eugen Jebeleanu ne-a obișnuit în versurile sale de până acum cu această poziție de spirit. *Cântece împotriva morții*, ca și *Surâsul Hiroșimei* conțin o răzvrătire aproape disperată, dar nu fără cuceriri de cunoaștere

luminoasă, care așează lirica sa pe linia mondială cea mai simptomatică. Lovit de o durere nemărginită, poetul este pus însă, ca printr-un destin, la o grea încercare, care atinge înseși temeliile ființei sale personale: «Sunt Daniel cel aruncat în groapa cu lei/ voci tainice îmi șuieră: ‘Ei, acum să te vedem/ ei pe tine sau tu pe ei’», ne spune într-o poezie din ultimul volum *Elegie pentru floarea secerată*. Asistăm la un spectacol înfiorat, neputincioși de a interveni, la pantomima unei tragedii omenеști care se expune – după legea naturii poetului care o trăiește – în înseși resorturile ei ultime. Ne punem întrebările fundamentale asupra esenței epistemologice și catartice ale artei, nu numai ca despre o concepție abstractă, ci ca despre un mijloc de viață și salvare. Lupta este în adevăr profund umană și zguduitoare. (...) Conștiința tulburată a poetului, ajunge în poezia «Arma secretă» la o presupunere metafizică, trecută pe planul obiectivismului tragic de care vorbeam, ce ne străbate ca un curent fulgerător, sustrăgându-ne suportului însuși al sensului curent și aparent al lumii. (...) Poezia lui Eugen Jebeleanu în general, se așază în afară de orice frenezie a metaforei, a abstracțiilor și a eufoniilor, cu respectivele tulburări formale pe care le aduce acest fals delir la atâția poeți ai generației tinere. Ea se propune pe sine ca modelul de elită, ca o piatră unghiulară, înăuntrul liricii actuale”.

30 iulie

• [**„România liberă”**] *Pe marginea unor cenacluri și cercuri literare* găzduiește comentariile făcute de Boris Buzilă, Didona Ceacu și George Marinescu despre activitatea mai multor cenacluri din București – „I. L. Caragiale”, „G. Bacovia”, „Ion Creangă”, „Camil Petrescu”, „M. Sadoveanu” ș.a., care promovează diletantismul și neprofesionalismul, omițându-se necesitatea efectuării unei critici constructive, înainte de publicarea textelor prezentate în cadrul cenaclurilor.

[IULIE]

• [**„Amfiteatru”, nr. 7**] Tableta lui Fănuș Neagu, se alătură altor articole din presa vremii în care scriitori, critici literari își exprimă regretul pentru moartea lui Tudor Arghezi. „Tudor Arghezi și-a înfruntat secolul – cel mai zbuciumat din istoria lumii – cu demnitate, cu mândrie și fără teamă, l-a blestemat și l-a iubit și în sângele lui, mereu cotropit de neliniște, au trăit toate zilele și toate nopțile acestui pământ. În celălalt veac îl văzuse pe Eminescu și în acea clipă, pentru poezia românească, fără asemănare, când ochii lor se vor fi întâlnit măcar o fracțiune de secundă, el a primit moștenire un fluviu de suferințe și de bucurii, adunate din începuturile noastre. Și a dus totul, glorios, mai departe, până în pragul anului 2000 împreună cu Blaga, Bacovia, Voiculescu, Pillat, Ion Barbu, întru cinstirea pământului pe care l-a iubit cu toată ființa lui de uriaș. El n-a murit. S-a dus numai peste Olt, la domnul Tudor

și la Brâncuși și la cei vechi ai lui, rânduți sub păduri și sub ierburi și sub cruci. Deschideți cartea, și el va fi în odaie. Și va fi mereu, cu noi și cu cei de după noi – el, cel cu gândul drept, neclătinat de furtuni, măreț și nemuritor”.

□ O primă întrebare adresată de Maria Luiza Cristescu lui Matei Călinescu pentru rubrica *Simultan literar*, se referă la liniile directoare, respectiv la principiile de cercetare și la modul în „care sunt încheiate sau se pot încheia într-un sistem”. Matei Călinescu oferă o privire panoramică asupra fenomenului: „Ar fi, fără îndoială, foarte comod să ne imaginăm că lucrurile stau așa cum spuneți. O istorie a literaturii, o monografie despre un scriitor, oricât de strălucite (ba chiar, așa zice cu cât sunt mai strălucite) nu reprezintă instrumente de lucru și nici măcar o bază pentru noi generalizări. În fond, orice generalizare, orice act interpretativ trebuie să-și creeze propria bază, ceea ce echivalează cu a spune că și în critică – la fel ca și în literatură – totul trebuie luat mereu de la început. Într-un anumit sens, critica – în măsura în care e critică și nu altceva, bunăoară erudiție istorică în legătură cu operele sau personalitățile literare – implică obligația de a inventa mereu literatura, de a o investi cu noi forțe semnificative: e vorba aici nu de un joc spectaculos, cum pot fi unii înclinați să creadă, ci de o necesitate interioară a criticii, supusă și ea dinamicii și dialecticii istorice mai largi. (...) Revenind la critică (...) totul e aici, în ultimă instanță, *interpretare*, firește, în termeni estetici în primul rând, dar, cum valorile se prezintă de obicei în conglomerate (cu toate că una sau alta predomină), și în termeni mai general axiologici. Capacitatea de a *semnifica* a literaturii este – lucrul s-a demonstrat – infinită și chiar cea mai simplă metaforă poetică e, cum subliniază Tudor Vianu în Simbolul artistic, un simbol profund, ilimitat nepuizabil. Rolul criticului ne apare paradoxal: interpretând o operă, el actualizează doar câteva din posibilitățile ei (nimic arbitrar într-o astfel de procedură, căci după cum există o infinitate de lucruri care *se pot spune* despre o operă, există și o infinitate de lucruri care *nu se pot spune*, dar pe care ne e dat nu o dată să le întâlnim afirmate cu o seninătate perfectă și chiar cu tonul cel mai categoric. Cu patruzeci de ani în urmă, Mihai Ralea intuia cu multă finețe un incontestabil adevăr: critica asigură longevitatea artei. Cum actul de interpretare, în coordonatele lui mai stricte, este și el un act de creație, un critic este chemat să judece nu numai operele, ci și interpretările pe care ele le-au primit: de aceea, istoria criticii face parte din istoria literaturii. Iată de ce acele istorii ale literaturii sau monografiile la care vă refărați ca la niște instrumente de lucru sau ca la niște baze pentru noi construcții critice, nu sunt nici una, nici alta, ci – împreună cu toate operele al căror ansamblu alcătuiește literatura română – obiecte ale interpretărilor criticii de azi. Singurele efective instrumente de lucru pentru un critic sunt colecțiile de documente literare, bibliografiile, în genere contribuțiile documentare, *cu* mult prea rare la noi.(...) Am avea nevoie – acută nevoie chiar – cel puțin de o lucrare în genul faimosului *Manuel bibliographique de la littérature française* al lui Samson –

dar cine s-o întreprindă: Academia? Institutul de Istorie și Teorie Literară? Catedrele de literatură română ale Universităților? Iată de ce adeseori criticul sau istoricul literar sunt nevoiți să-și alcătuiască singuri instrumentele de lucru, ceea ce, să recunoaștem, în vremea noastră e destul de nefiresc. (...) Vorbiți de sistem, linii directoare, metodă, noțiuni care o implică, toate, și pe aceea de «concepție estetică». Lipsa unei concepții estetice (și să nu uităm: estetica e o ramură a filozofiei) face imposibil cel mai elementar act critic, asta e sigur. De fapt, chiar cea mai plată afirmație critică – și cel mai adesea fără ca acel ce o formulează să-și dea seama – presupune o estetică și a spune, de pildă, despre cutare poet că este un cântăreț inspirat al frumuseților naturii înseamnă a te situa deodată în milenara perspectivă a teoriei *inspirației*, a ideii că poetul este o ființă entuziastă (entuziast în înțelesul strict și etimologic: posedat de divinitate) și că starea poetică e un delir. (...) La noi, exemplul cel mai strălucit al unei critici cu orizont filozofic îl constituie Maiorescu. Nu trebuie uitat însă într-un astfel de context (în ciuda unor erori de gust) nici Gherea, unul dintre primii critici marxiști ai lumii. (...) Reflexia estetică și filozofică – să notăm că nici un critic de autentică vocație nu va aplica unilateral și mecanic o anume concepție – departe de a o anula, ajută la structurarea originalității critice, situând totodată chiar judecățile ce par simple și spontane operațiuni ale gustului, într-o perspectivă intelectuală mai profundă. Nu e vorba așadar de o pledoarie pentru ceea ce se numește uneori o critică filozofică, ci de una pentru conștiința filozofică a criticii care ia de multe ori chipul unei sensibilități de tip filozofic în fața literaturii. Personal nu mi-am formulat un sistem și poate că nu voi simți niciodată o astfel de nevoie, chiar dacă voi găsi sistemul pe care actualmente îl caut: deocamdată, această căutare – dintr-un punct de vedere foarte obiectiv – își este, într-un anume fel, și propriul ei răspuns, niciodată definitiv însă. La drept vorbind, mi-e puțin teamă de lucrurile definitive”. Fără să fie adeptul noțiunii de generație căci afinitățile electivă intelectuale apar adeseori și în afara simplei comunități de vârstă, care prin ea însăși nu spune nimic. În ceea ce mă privește, mă simt solidar cu toți criticii din generația mea și din celelalte generații, care, prin eforturile lor, pledează pentru o diversificare atât a literaturii, cât și a înțelegerii ei. O polemică desfășurată nu de mult și, sper, definitiv încheiată: aceea între călinescieni și anticălinescieni m-a surprins pentru că între partizanii spiritului călinescian și așa-zisii lui detractori (departe, în fapt, de o astfel de atitudine) se pot descoperi uneori afinități intelectuale dintre cele mai evidente, și că acel ideal al diversității de care vorbeam pare a fi și al unora și al altora”.

• [„Argeș”, nr. 7 (14)] Redacția anunță că, în cadrul concursului revistei „Meșterul Manole”, nu există un câștigător al premiului I. Alături de mesaje încurajatoare, sunt publicate poezii de Toma Biolan, Toma Grigore, Otilia Nicolescu (*Pastel*), Anghel Dumbrăveanu (*Zbor*), Miron Rusu Barian, Doina Cernea, Teodor Dragomirescu (*Inscripții – Țară, Câmpulung, Somn*), Al. Jebeleanu

(*Cântec de petrecere*). Poeziile *Îmi cunosc Oltul...*, de George Cristea Nicolescu și *Mesajul*, de Aurel Iordache sunt publicate tot aici, împreună cu scurta povestire *Urma alege...* a lui Doru Moțoc, o istorie a unui cuplu de țărani gospodari intoxicați de micile probleme cotidiene. Scurta schiță umoristică *Bietul urs...*, de Radu Teodorescu apare la aceeași secțiune. ■ *O demonstrație de stil a lui Caragiale*, articolul lui Gabriel Țepelea, trimite la autoparodierea nuvelei *O făclie de Paște* pe care I. L. Caragiale o face sub titlul *Noaptea Învierii*. Potrivit lui Caragiale, cum este și în legile naturii, expresia artistică nu este independentă de intenție, ci subordonată acesteia, ca mijloc de înfăptuire a ei. „Pe baza acestei teorii, Caragiale combate ideea multiplicității de stiluri din cursurile de retorică franceză: stilul clar, concis, pompos, ușor, măreț, simplu, sublim, patetic, etc., considerându-le pe toate atribute ale unui singur stil, «stilul potrivit», reclamat cu necesitate de intențiune. Atributele de «concis», «patetic» etc. trebuie ținute, după expresia scriitorului, «în dulap», și «îmbrăcate» la momentul oportun. (...) De aici autoparodia «Noaptea Învierii», care tinde să demonstreze în fond la ce rezultate îi poate duce pe scriitori lipsa de pregătire intelectuală și artistică, goana după efecte stilistice ușoare”. Evident, nu este doar cazul scriitorilor, deoarece și critica intră sub tirul acid al nuvelistului: „Firește, aceeași problemă a pregătirii se pune și în privința criticilor, destinați să judece operele literare. De aici concluzia ironică a scriitorului la adresa celor ce reduc domeniul creației literare și al criticii la simple improvizatii: «Știi să scrii? Ești literat. Știi să citești? Ești critic»”. Gabriel Țepelea continuă prin a evidenția antiteza între cele două nuvele: *O făclie de Paște* este o nuvelă psihologică, bazată pe conflicte care explorează angoasa, retrogradul, șovinismul, boala. Parodia ei începe, în schimb, cu o descriere plină de adjective și adverbe, total forțată, limbajul personajelor pedant, similar celor din *O noapte furtunoasă* sau *Două loturi*. „Dacă în nota explicativă de la începutul parodiei, Caragiale insistă asupra *cauzei* ce duce la eșecuri artistice, asupra lipsei de pregătire pentru arta literară, în nota finală el scoate în relief *efectul* stilistic: «În fine, – exclamă autorul – orice puteți zice de *novela mea*, un lucru rămâne de netăgăduit: *Ce stil! Ce limbă! Ce limbă românească!*». Același subiect a dus la rezultate diferite: operă de artă în primul caz și «monstru neviabil» în al doilea. Dovada certă că subiectul nu este totul, că în tratarea lui intervin considerente de pregătire plurilaterală, de travaliu artistic. Rezultanta acestora – având neapărat suportul talentului – este «stilul potrivit», unicul posibil, fără de care intențiunea rămâne literă moartă”.

□ *De la versetul lui Whitman la versetul lui Geo Bogza* este articolul semnat de Aurel Tita. Eseistul observă cât de vivace și expresivă este folosirea versetului la Geo Bogza, „ca o superbă sălbăticiune”, colorând imagini inspirate de forțele naturii cu aceeași tehnică deprinsă și de Walt Whitman sau Paul Claudel. Dinamismul bogzian este explicat pe larg mai departe: „De aceea, când capătă o înfățișare prozodică, poezia sa – pe unde lungi – e o

poezie așternută în talazuri, ca poezia vastităților marine, talazuri reductibile, eventual, la valuri și vălurile, toate însumate într-o *mișcare* incontestabilă. Grafic, versetul bogzian e un stil amplu, care, neîncăpând între marginile prea înguste ale paginii de carte, se izbește de ele ca un val, ducându-se și întorcându-se până la istovirea respirației, respirație într-adevăr neptunică, și ca prin farmec pornește într-un talaz și mai năpraznic”. Criticul explică specificul prozodiei în poezia lui Bogza: „După prozodia clasică, versul românesc sesizat ca atare și analizabil poate să meargă de la o silabă până la 18 silabe. Când versetul geobogzian se întâmplă să fie mai scurt, el are amploarea unuia din versurile lungi clasice (de pildă, 13 silabe) și, în mod cu totul excepțional, pentru a da perspectivă unui titlu, are lungimea unui vers scurt, de cinci silabe: *Fire de iarbă*. Astfel, versetul bogzian însumează un șir variat de stihuri, varietatea lor având menirea să sugereze mișcarea fluidului poetic, evitând monotonia metronomică. (...) Dacă astăzi versetul acesta nu este folosit decât de cititorul său, lucrul se explică prin teama de imitație și, poate, prin lipsa unui temperament poetic vulcanic, spărgător de zăgazuri, de talia unor Walt Whitman, Paul Claudel, Geo Bogza. De altfel, versetul liber, scăpat de obligația rimei, care-l mai încurcă încă pe un Paul Fort, nu e lipsit de primejdii: prezintă riscul secătuirii inspirației poetice, cu torențele lui vijelioase, sau al revărsării într-o poză searbădă, neartistică – primejdii pe care Geo Bogza le-a înfruntat victorios”. □ În articolul *Fantasticul științific*, Ovidiu Râureanu face referire la precursori precum Jules Verne sau Thomas Morus: „Fantasticul științific a fost generat de avântul închipuirii, al științei moderne a naturii și societății. Cele mai bătrâne rădăcini ale lui pot fi dezgropate din straturile ce conservă producțiile spiritului burghez de la sfârșitul Evului Mediu, de exemplu, acea «Țară Kokaygne», operă anonimă a Angliei din secolul al XIV-lea, model de care s-a slujit Thomas Morus, când s-a apucat să croiască contururile unei ideale conviețuirii umane. Dar utopii mai importante produse în serie (cartea lordului cancelar, *Cetatea Soarelui* de Tommaso Campanella și *Noua Atlantidă* a lui Francis Bacon) ne-a lăsat Renașterea. Cu specia lor începe istoria fantasticului științific și, neîndoielnic, dreptatea nu se află de partea celor ce consideră utopiile în afara prozei științifico-fantastice, punct de vedere care se desprinde și din volumul lui Ion Hobana *Viitorul a început ieri* (Ed. Tin., 1966) – altfel, documentată și merituosă retrospectivă a literaturii franceze de anticipație”. Criticul dezvoltă modul în care literatura s.f. se împarte în două categorii, în funcție de tipul de construcție fantastică și de vehiculele imaginative ale scriitorului. În prima categorie, centrată în jurul anticipației și a vizionarismului tehnico-științific, pot fi încadrate utopiile lui Cyrano de Bergerac, Jules Verne sau autorii contemporani sovietici, precum Stanislav Lem și Ivan Efremov, cunoscuți pentru curiozitățile spațiale. Cea de-a doua clasificare se referă mai degrabă la un viitor al reordonării sociale, cu exponenți precum H. G. Wells sau, la

antipodul infuzat de marxism, Al. R. Beleaev. El explică și caracteristicile distopice ale romanului de debut al lui Wells, *Mașina timpului*, unde specia umană este divizată în *eloi* („ființe grațioase, superficiale, nepăsătoare, urmașii stăpânilor lipsiți de grijile traiului cotidian”) și *morloci* („făpturi oribile, dar industriose, urmașii muncitorilor”). Alexei Tolstoi este, și el, avut în vedere cu opera *Hiperboloidul inginerului Garin*. În final, articolul oferă cititorului o temă de gândire: „Dar fantasticul va fi cândva exclusiv științific? Fantasticul irealului și al zonelor limitrofe acestuia va fi complet abandonat? (...) Cantitativ și calitativ deosebite față de trecut, ca expresii ale frământărilor omului, ale năzuințelor sale, ale vieții însăși, fantasticul corespunzător lumii obiective și cel corespunzător lumii subiective vor coexista și se vor împleti”.

□ La 100 de ani de la moartea lui Ch. Baudelaire (sub titlul *Centenar Charles Baudelaire*), revista publică o scurtă biografie a poetului francez (schițată de George Sbârcea) și variața românească a poeziilor *Albatrosul*, *Orbii*, *Unei trecătoare*, *Bufnitele*, *Piaza rea*, *Pipa*, *Plângerile lui Icar*, în traducerea lui Aurel Tita. □ Numărul prezintă două pagini de recenzii. M. Toma scrie despre *Plecarea Vlașinilor*, de Ioana Postelnicu, *Jocul anilor*, de Marta Bărbulescu și *Cocorul din unghi*, de Ilarie Hinoveanu. Petre Mihai Gorcea recenzează *Versuri*, de Doina Sălăjan, iar Luiza Petre *Iadeș*, de Dumitru M. Ion. □ La *Cronica teatrală*, Virgil Petrovici explică conceptul spectacolelor de *Sunet și lumină*. El propune un astfel de proiect pentru o expoziție cu piesele componente ale mulajului Columna lui Traian. Până atunci însă consideră interesant și un spectacol de muzică și lumină la Adamclisi, la șantierul arheologic și monumentul Tropaeum Traiani, precum și la Murfatlar, în parcul de la Târgu Jiu sau la barajul Vidraru. Asemenea scenarii „nu se doresc și nici nu trebuie să fie niște compendii de istorie sau prelegeri docte despre importanța artistică sau arheologică a unui monument. Valoarea lor se apreciază în mod deosebit în măsura în care, sprijinindu-se pe cei doi stimuli ai spectacolului, reușesc să îl desprindă pe spectator din ambianța colectivă și să-i îndrume astfel imaginația, încât el să devină părtaș al faptelor relatate pe banda de magnetofon”. ■ Gh. Bulgăr semnează textul ***Literatură, critică, stilistică*** despre raporturile dintre creația literară și comentariile pe marginea cărților, așa cum se poate vedea în volumul lui Eugen Ionescu *Notes et contre notes*: „Nici o surpriză când citim în orice cronică literară pariziană considerații asupra stilului, asupra limbii literare, analiza completă (idei și expresie) a operei literare este logică, tradițională, indispensabilă. Rău e când se face critică fără nici un interes față de expresie, spunând verzi și uscate pe marginea ideilor parafrazate, dar ignorând că limbajul e materia esențială a literaturii. Discuțiile actuale din revistele noastre vor trebui să se orienteze și în această direcție”.

• [„Ateneu”, nr. 7] La împlinirea a patruzeci și cinci de ani de la moartea lui Duiliu Zamfirescu, sub titlul *Duiliu Zamfirescu. Corespondență inedită*,

este dat publicității un grupaj de trei scrisori „comunicate redacției de către asistentul univ. Ion Ciuchi”. Aceste scrisori reprezintă corespondența scriitorului cu Ecaterina Mincu, vară a scriitorului și „relevă starea de suflet a tânărului Duiliu Zamfirescu – între anii 1879-1881 – exuberant, cult, rafinat, cu un ochi pătrunzător. Adevărate schițe, pline de culoare sufletească și locală, ele constituie o lectură delectabilă, iar pentru cercetătorul literar noi repere biografice. La transcriere, am actualizat unele grafii, în rest am păstrat forma originalului”. □ Nu mai puțin de patru pagini cuprind versuri impregnate de istorie și patriotism local, semnate de Nicolae Tăutu (*La Mărășești*), Mihail Sabin, Petre Manolache (*Vrancea*), Radu Albert Răureanu, Petre Paulescu (*Soldatul necunoscut*), Marina Dimitrescu, Ovidiu Genaru și Gheorghe Tomozei, Ioanid Romanescu și Mircea Ciobanu. □ La proză este singur, cu *Noaptea soarelui de lapte*, George Bălăiță. □ Secțiunea *Cărți* găzduiește prezentarea a două lucrări: prima dintre ele, *Idealul și valoarea estetică*, semnată de Ion Pascadi, „vine cu o contribuție valoroasă la dezideratul actual al constituirii axiologiei științifice”. Pentru recenzentul cărții, Tudor Ghidănu, cartea comportă „două atitudini complimentare: meritul de a se înscrie într-o operă de pionierat, cât și dificultățile analizei uneia dintre cele mai discutate valori, cea estetică”. Din punct de vedere metodologic, cartea se axează pe raportul dintre logic și istoric și „își circumscrie primar termenii, pentru ca apoi să le contureze, fenomenologic și genetic, ființa. (...) Înmănușiate, planurile diverse asupra idealului și valorii estetice, fac din lucrarea lui I. Pascadi un «bun câștigat» continuând la noi o valoroasă tradiție. (...) Autorul a reușit să contureze, în condiționarea lor istorico-socială, idealul și valoarea estetică, creând totodată o perspectivă axiologică asupra idealurilor și valorilor societății socialiste”. □ Cea de-a doua carte, *Noaptea așteptărilor* de N. Crișan, este, în viziunea lui G. Pătrar, „o amplă frescă socială a unei perioade întunecate din istoria țării, marcate de răpirea Ardealului de nord, dictatura legionaro-antonesciană și războiul antisovietic”. Demersul autorului „urmărește evoluția diferitelor categorii sociale și morale, având în centrul acțiunii o familie de ardeleni (...) impresionant ramificată. (...) Naratorul înfățișează destinele individuale ale numeroșilor ei componenți, așezați pe trepte diferite în ierarhia socială”. Despre arta literară a autorului, recenzentul consideră că „Nicolae Crișan este un narator iscusit, mănuitor al unui dialog viu și firesc și care trece rar pragul zonei psihice, unde, de altfel, se simte stânjenit. El are capacitatea incontestabilă de a crea scene vii, vibrante, (...) de a reinvia variate medii sociale din câteva notații”. Nota critică a recenzentului se relevă atunci când semnaleză incapacitatea scriitorului „de a stăpâni, prin organizare și elaborare, materia epică. (...) Prozatorul nu știe totdeauna să-și trădeze modelele reale, făcând sinteze și generalizări, materialul de viață brut nefiind în întregime absorbit de creație”. Cu toate acestea, „Noaptea așteptărilor” „se citește cu interes, interes susținut atât de bogăția faptelor de viață, cât mai cu

seamă de dorința de a cunoaște deznodământul unor destine, unor existențe individuale captivante”. □ George Genoiu semnaleză punerea în scenă la Teatrul de Stat din Botoșani a piesei *Viforul* de Barbu Delavrancea: „Era firesc ca teatrul din Botoșani să fie consecvent cu propriul repertoriu, în care drama istorică națională ocupă un spațiu de prim ordin, mai ales prin valorificarea trilogiei lui Delavrancea”. Salutând inițiativa Soranei Coroamă și a lui Eugen Aron, autorii punerii în scenă a piesei, George Genoiu notează că „spectacolul *Viforul* de la Botoșani se poate consemna ca o reprezentație dintre cele mai valoroase cu piesa respectivă”. □ La cronică literară, Vlad Sorianu, prezintă *Iluminările mării* de Anghel Dumbrăveanu. După o trecere în revistă și o analiză a principalelor volume ale autorului, cronicarul notează: „În a treia culegere a poetului, *Iluminările mării*, stăruie cam aceleași nuclee metaforice, asimilate unui temperament extrovertit. (...) Dumbrăveanu încearcă – e drept, cu timiditate – să restituie obiectelor naturale un fel de autonomie, capabile să le dezvăluie sensuri inedite. Din nou soare, păsări, mare, vânturi boreale, munți, plante, dimineți etc., dar degajate de prețiozități. (...) Poetul cultivă o poezie cantabilă și cu virtuți figurative, într-o cromatică restrânsă, predominând tonurile calde. (...) Lirica sa se menține într-o atmosferă stenică, prin care adie arareori unde nostalgice. Temperament contemplativ, cu simțurile impregnate de spectacolul lumii, el nu-și propune prefaceri miraculoase, căci din laboratorul său temperamental retortele complicate lipsesc”. □ Rubrica *Semnal* este dedicată de Romulus Vulpescu lui Al. Davila, dorindu-se a fi un gest reparatoriu determinat de „nedreptatea uitării, care se abate de obicei asupra scriitorilor înglobându-le întreaga creație sub praful cunoscut, cum s-a abătut de astă data asupra celor trei volume de «diverse»”. Urmează o prezentare a conținutului fiecărui volum din cele trei care totalizează „cam 600 de pagini” și care „colecționează într-o agreabilă dezordine (criteriul ordonării nu e nici tematic, nici cronologic) tot ce-a mai scris Davila în afară de faimosul *Vlaicu Vodă*. (...) Aceste pagini uitate ale lui Davila, chiar dacă inegale, vibrează de o viață surprinzătoare ce justifică printre rânduri secretul unei lungi tinereți și solicită, și contemporanilor noștri, respectul și prețuirea pe care le-a impus contemporanilor lui, al căror elogiu pentru clasic profețea că «oricât de neiertător este timpul care șterge totul pe pământ, nu va putea să șteargă amintirea lui din mintea actorilor de acum și a celor ce vor veni, că a fost Davila mare îndrumător în arta teatrală și mare făuritor de energii.»” Rubrica conține la final *Balada strămoșilor*. □ Sub semnătura lui Constantin Călin, apare recenzia romanului *Cordun* de Eusebiu Camilar. Plecând de la mărturisirea autorului că ar fi scris *Cordun* „dintr-un mare regret pentru copilărie”, recenzentul e de părere că acest roman este expresia „eliberării de obsesia unei copilării și a unei adolescențe ultragiante. Nu există nimic idilic, convențional, dulceag, sentimental”. Sprijinindu-și demersul pe opiniile criticii în legătură cu opera lui Eusebiu Camilar, C. Călin consideră că satul lui

Camilar nu este un sat „văzut naturalistic, în modul Zola” căci intenția sa fost de a realiza o „evocare monografică” a acestuia. Analizând modul în care a fost receptat de critica literară, recenzentul constată că aceștia au pierdut din vedere „teza particulară a operelor lui Eusebiu Camilar: de a explica «legenda» sa, cea a trecerii prin suferințe. El oscilează permanent între a exprima proza acestei suferințe și lirismul tăinuirii, reprimării ei. În măsura în care cineva cunoaște mai în substrat trecutul satului bucovinean, acela va admite idea discreției autorului”. □ Rubrica *Breviar critic* cuprinde articolul *Excelsior* în care I. Neacșu comentează poemul *Pentru cei de un împreună nume* de Cezar Baltag, poem publicat în nr. 23 al revistei „Lucefărul”: „Poezia întregului poem stă în aceea că autorul reușește performanța rară de a trece dincolo de idee, de a ne evoca neasemuita frumusețe a gândului nerostit, a acelui moment al gândirii când înțelegi mai mult decât poți exprima și ai sentimentul dureros pe care îl observa Poe în legătură cu perceperea poeziei și a muzicii”. În viziunea lui I. Neacșu, tipul de poezie pe care îl cultivă Cezar Baltag nu este „poezie de idei», nu este poezia speculațiilor sau sentințelor, fie ele exprimate prin simbol sau prin altceva, ci poezia ideii, a devenirii acesteia, o poezie care, arzând la înalte tensiuni cerebrale, se încheie firesc printr-o evocare a emoției: «Numai inima este mișcare / din neființa în foc nupțial / din aur și iarnă în tunet fără zăpezi / în lei înspicați strigând zilei numărul, / măsură de mișcare; / al celor de un / Împreună nume / între vechile ape»”. □ Tot în rubrica *Breviar critic* este inclus și articolul *Civilitate!* care semnalează o nedreptate „flagrantă” pe care unele reviste o fac la adresa lui Cornel Regman, autorul volumului *Confluente literare*: „Este total lipsită de distincție morală, (...) de «a face loc în jur», prin bătălii haiducești, efemer spectaculoase, deloc spirituale însă. (...) Critica trebuie să rămână o îndeletnicire spirituală onestă, susținută în folosul cititorilor, nu o manifestare a umorilor, a ambițiilor artistice, a simpatiilor nocive”. □ Articolul *Editoriale* salută prin scrisul lui C. Călin, „diversificarea colecțiilor de literatură beletristică și apariția unor colecții de literatură științifică”. Organizat în patru puncte, articolul vizează: a) problema colecției *Lyceum* care își propune „să-i orienteze pe tinerii studioși înspre priveliștile atrăgătoare ale literaturii române și universale și ale științelor exacte”. Se sugerează atragerea în munca editorială „un mai mare număr de tineri istorici literari din instituțiile de cercetare științifică, din universități și din institutele pedagogice superioare, și chiar din rândul tinerilor scriitori”; b) se remarcă interesul editurilor pentru literatura memorialistică de calitate, iar aici sunt menționați Isaiia Răcăciuni, Eusebiu Speranția, I. Valerian, F. Aderca; c) este amintită inițierea, începând cu romanul lui Rebreanu, „Ciuleandra”, a unei colecții „pentru epica românească: romane de ieri și azi”; d) ultimul punct are în vedere „promisiunile neonorate, regretabile înșelăciuni”; între acestea este menționată intenția de a edita „Cazania,„ lui Varlaam, „monument de seamă al stilului narativ din secolul al XVII-lea”.

□ Redacția publică fragmente din *Pipa lui Maigret* de Georges Simenon, în traducerea lui Florin Gheuca. Tot aici sunt publicate fragmente din *Cantos* de Ezra Pound, „unul dintre cele mai complexe experimente poetice ale secolului nostru”. Traducerea versurilor este asigurată de Mihail Sabin și Vasile Nicolescu. □ Al. Tănase continuă și în acest număr tema raportului dintre cultură și civilizație în articolul *Cultură și civilizație. Opinii și controverse II*. Structural, demersul autorului este organizat pe două planuri distincte: primul dintre acestea analizează, prin apelul la perspectiva oferită de diverși cercetători și oameni de cultură (H. W. Odum, Cicero, Horațiu, S. Comes, Raymond Aron, Armand Cuvillier, Miguel de Unamuno, T. Vianu, N. Bagdasar), raportul dintre cultură și civilizație, oferind diverse perspective asupra definirii celor două concepte. A doua parte, intitulată „Optimismul și pesimismul fatalist – două tendințe în interpretarea civilizației moderne”, merge în profunzime cu analiza, fapt dictat de „îndelungata controversă asupra sensului și corelațiilor celor două concepte, cultură – civilizație, nu este o simplă dispută terminologică sau academică ci, de cele mai multe ori, ea vizează conținutul, forțele motrice, valorile și perspectivele de dezvoltare ale civilizației contemporane”. În finalul articolului, Al. Tănase își menționează sursele bibliografice folosite în cadrul demersului său. □ Ultima pagină a revistei cuprinde fragmente prozastice din *Oameni și împrejurări* de Boris Pasternak. Traducerea și prezentarea sunt asigurate de Grigore V. Coban.

• [„Astra”, nr. 2] Pe prima pagină apare **Tudor Arghezi**, semnat redacțional: „Ce legi neștiute ale firii desprinde geniul de înțelegerea obișnuită, purtându-l spre miezul adânc al gândului, faptei și lucrurilor? *Plutind ‘naintea vremii, peste ape*. El, Tudor Arghezi a pătruns înaintea fiecăruia calea nevăzută spre tainele universului. Și de aceea, urmându-l de departe, pe urmele gândirii Lui, îl regăsim viu la fiecare cotitură a urcușului, Cuvântul Poetului, plămădit cu patimă din aromele acestui pământ românesc pe care l-a iubit atât, ne leagă cu lumea presimțită a viitorului, a încă misterioasei esențe a lucrurilor. Viu, prezent, cald, generos – așa îl simțim! În pofida oricărui argument al unei plecări dintre noi! Legat cu veșnicia, a vrut, poate, să mai rostească prin această plecare simplă, firească, un adevăr pe care singur îl cunoștea și vroia să nu-l transmită. La numărul de-nceput al «Astrei», El trimisese revistei și cititorilor calda lui urare: «În noua dimineață ce se deschide deasupra Brașovului să vă urez: Bună dimineața. O bună dimineață pe viață întreagă». Îi vom urma îndemnul”. Alături apare poezia *Săgeata* de Tudor Arghezi. □ Ion Lupu semnează *Forța realismului*: „Sunt evenimente care jalonează adânc istoria ascensiunii unui popor. Unul din cele mai importante a fost incontestabil Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, de la a cărui dată sau împlinit zilele acestea doi ani”. □ Apare *Filoktitis (Cea din urmă mască)* de Iannis Ritsos, în românește de Miron Radu Paraschivescu și Iannis Veakis. □ La cronică literară apare *Un inm al vitejiei românești*. Radu Theodoru:

Strămoșii de Voicu Bugariu: „Modul în care Radu Theodoru a scris această carte include multe dificultăți. Ambiția încercării este evidentă. Istoria noastră, care cuprinde mii și mii de fapte de eroism, nu poate fi prinsă în câteva sute de pagini. Nu poate fi deci vorba de o reconstituire de tipul romanțarilor. Sinteza poetică este singura posibilitate și meritul prozatorului este de a o fi intuit cu precizie și de a o fi aplicat în mod consecvent. Factura acestei sinteze poetice este șocantă prin modernismul ei, străină fiind cu totul de paseismul romantic al contemplării trecutului. Credincios scopului pe care îl urmărește, prozatorul extrage din epopeicele lupte pe care le înfățișează, ideea mereu actuală a forței de creație și existența a poporului nostru. El se lasă rar prins de tentația evocării în sine, de tip documentar. (...) Este posibil ca istoricii să găsească inadvertențe în paginile acestei cărți. Literar vorbind i s-ar putea reproșa lungimi și excese nepoetice, ce fac să sufere întregul ca poem. Global însă, *Strămoșii* este un imn impresionant. Un imn al vitejiei românești”. □ Apare **Lucian Blaga**, în *Corespondența*, realizat de Gherghinescu Vania. □ Emil Manu semnează **Casa lui George Călinescu – postludiu romantic** –: „Nu numai opera, dar și legendele create în jurul existenței lui G. Călinescu au impus o arhitectură de stil baroc, o aglomerare de metafore latente, un sincretism de jocuri ciudate, cu voluptăți severe”. □ Versurile semnează: Liana Corciu; Oskar Pastior (*Prăbușirea stejarului*, în românește de Ana Licor) □ Apare, în *Debut*, *Un Rubens*, o povestire de Florin Furdac. □ Din proză citim: *Imposibila moarte a timpului*, povestire de Corneliu Ștefanache. □ În *Jurnal de lectură* citim: *Ioana Diaconescu: „Furăm trandafiri”* de Ștefan Stătescu („Coordonatele pe care se înscrie poezia Ioanei Diaconescu sunt acelea ale foartei tinere generații de scriitori căreia îi aparține, și anume, bucuria de a trăi, setea de candoare și de puritate, acceptarea cu curaj a greutăților drumului spre frumos, refuzul oricărui compromis și o mare dorință de cunoaștere. Ceea ce aduce nou poeta este timbrul sensibil al limbajului său poetic, simplitatea melodică a imaginilor, acuratețea expresiei, refuzul alambicării frazei, concizia și densitatea versului, în care cuvintele se aleg de la sine fără să se înghesuie, ca într-o partitură în care pauzele au aceeași putere de exprimare ca notele și acordurile.”); *Monica Lazăr: Pavel Dan* de Ion Buzași („Monografia Monicăi Lazăr îmbrățișează într-o privire sintetică viața și opera scriitorului. (...) Alături de ediția lui Cornel Regman, cea mai bună și mai completă ediție a scrierilor lui Pavel Dan, apărută în 1965, monografia Monicăi Lazăr reprezintă exegeza menită să fixeze mai clar în conștiința publicului cititor pe rapsodul Câmpiei Transilvane ca pe unul din cei mai mari scriitori ai acestui pământ.”); *Constantin Nisipeanu: Să ne iubim visele de Emil Rădulescu* („Esențial pentru un poet este să-l poți distinge de ceilalți, să-i surprinzi personalitatea, glasul propriu. În acest sens, Constantin Nisipeanu se individualizează prin tonul de ușoară povestire”). □ În cadrul rubricii *Foileton*, Sică Alexandrescu, artist al poporului, publică *Na, c-am intrat și eu*

în păcat. □ Apar traduceri din Kafka, în românește de Nicolae Popescu: *Călare; Desișul de mărăcini; Nocturna; Adevărul despre Sancho Pança; Prometeu; Lămpi noi; Podul; Tăcerea sirenelor; Contratimp cotidian*.

• [„Cinema” nr. 7] Apare știrea *La ediția 1967 a Festivalului de la Moscova Cinematografia românească prezintă Subteranul*: „Filmul lui Virgil Calotescu, realizat după scenariul lui Ioan Grigorescu, aduce pe ecran lumea petroliștilor, o lume asupra căreia s-au aplecat în răstimpuri dese mulți oameni de artă”. □ Mircea Mohor semnează cronică *Maiorul și moartea*, scenariul semnat de Ion Băieșu și Alexandru Boianțiu, în regia lui Al. Boianțiu: „Autorul nuvelei, Ion Băieșu, a preferat să-și concentreze atenția mai mult asupra aspectului etic al încleștării, un aspect mai puțin fascinant, poate mai puțin spectaculos, în schimb, mai credibil. În nuvela sa, Ion Băieșu își călăuzea eroii spre tărâmurile cenușii ale tragicului, spre a da lucrării sale alte dimensiuni, superioare celor ale genului polițist. El a prefigurat un conflict în care sentimentul înalt al datoriei se înfruntă, într-o încleștare aproape tragică, cu ceea ce s-ar putea numi «o conștiință a ilicitului». Regizorul n-a schimbat titlul nuvelei, dar a schimbat unele sensuri. Eroii își părăsesc aspirațiile către tragic, preferând să străbată și cărările comicului. (...) Creatorii filmului au izbutit astfel să realizeze ceea ce și-au propus: un film ușor și accesibil marelui public”. □ Radu Gabrea semnează o cronică de carte, *O carte vorbită în cincizeci de ore*, despre volumul *Le cinema selon Hitchcock* de F. Truffaut, apărută la Editura Robert Laffont, Paris, 1967, iar Mihai Lupu vine cu cronică *Un minuțios studiu biografic*, despre volumul *Serghei Eisenstein* de Ion Barna, apărut la Editura Tineretului – Colecția „Oamenii de seamă”: „Suntem îndreptățiți să-i reproșăm autorului o anume lipsă de cursivitate a textului, redactarea și corectura adesea neglijentă și lipsa unei filmografii și a unei bibliografii complete, (în locul notei existente). Sentimentul dominant pe care îl dă cartea este însă că ne aflăm în fața unei expuneri dense și cuprinzătoare care dacă nu se savurează rapid și ușor, ca adierea trecătoare a unei «vieți romanțate», se citește în schimb cu interes și cu reală satisfacție”. □ În rubrica *Cronica cine-ideilor*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre evoluția personajelor *De la «Sfântul» la James Bond*: „Cinematograful – trebuie să o recunoaștem – exercită și o acțiune de degradare a figurii detectivului ca personaj-mit. Încăpățânându-se să-i pună la îndemână toate mijloacele tehnici moderne, o serie de filme îi distrug, fatal, orgolioasa-i însingurare. Asistăm astfel la un fel de imperialism polițist care tinde să anuleze orice carieră privată pe tărâmul luptei cu crima. Metodele lui Sherlock Holmes sau ale lui Poirot – ni se sugerează – s-ar fi perimat. Acum se lucrează cu alte mijloace noi, mult mai perfecționate portretul-robot, masa de ascultare telefonică, interogatoriul sub presiune, dus până la uzarea nervilor, avertizarea fulgerătoare prin radio, cartotecile și arhivele electronice etc”.

• [„Familia”, nr. 7] Apare cronică literară la volumul lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor*, semnată de Gheorghe Grigurcu: *În absența stăpânilor*

e o demonstrație de tehnică, remarcabilă prin întrunirea unor procedee complexe, convergente într-un ideal de proză modernă. Neputând atinge încă acel punct desăvârșit dar inert al egalității cu sine, autorul ocolește temător golurile, fascinat de chemarea lor, pentru a le nota conturul. (...) Un merit de căpetenie al lui Breban este acela de a relua tradițiile fără fermentii cărora proza noastră actuală nu și-ar putea consolida virtuțile proprii. Din experimentarea lor sensibilă, inteligentă (chiar dacă, deocamdată, cu deficiențe ale sintezei necesare) tânărul prozator își constituie un teren al său, un planșeu solid pentru a suporta ponderea propriilor experiențe. În al doilea rând tânărul scriitor caută o formulă a umanității. El pornește de la premiza existenței unor puncte vulnerabile care trădează natura noastră intimă, obscură. (...) Paginile cele mai frumoase (amestecate cu altele neașteptat de palide, de convenționale) ale romanului sunt închinată unei poezii a fiziologicului. Având tactul de a revela ori măcar de a sugera legități profunde în spatele scenelor regizate, Breban creează o coeziune celulară a viziunii, de un naturalism învins prin propriile sale mijloace. Degradarea biologică amestecă miresmele unor timpuri revoluate întipărirind în imaginile ei asociații de un ațățator, crud lirism al contrastelor. (...) Ceea ce am numit aventura lui Breban se leagă însă și de asamblarea elementelor creației sale, destul de eterogene. Scriitorul nu optează hotărât pentru modalitatea realistă sau simbolică, de unde un aer de incertitudine, lipsa de vlagă a unor porțiuni întinse. Substanța densă din *Bătrâni și Copii* (indiscutabil cele mai reușite părți ale romanului) nu este trasă pe întreaga arie a cărții. Dacă în aceste capitole predomină un aer de poezie definitorie, care convertește datele palpabile, servită de o eseistică ce o pune în majoritatea cazurilor în valoare, partea medie (și cea mai amplă) intitulată *Femei* e o concesie făcută unei formule mai confortabile, analoagă celei din *Francisca*. Deși nu lipsesc nici de aci unele enclave de elevație sensibil-analitică, construcția acestei lungi narațiuni e insuficient motivată, cu reziduuri de psihologism elementar, chiar cu alunecări melodramatice. (...) Așa cum s-a mai remarcat și cu prilejul Franciscăi personajele lui Breban au o exprimare egal intelectuală, echivalentă cu cea prezumată a autorului. Lucrul nu ar fi jenant dacă ar ține de un ton eseistic constant, de un nivel demonstrativ premeditat sau halucinat al întregului roman. Dar în condițiile coexistenței unor momente de abandon realist, între personaje care ni se propun în cadrul unei convenții tradiționale, acest fapt e resimțit ca o carență de individualizare. (...) Cu calitățile și deficiențele sale *În absența stăpânilor* e o expresie dintre cele mai vii și mai pedagogice a încercărilor tinerei noastre proze de a se ridica pe verticala unei existențe proprii”. □ Într-un dialog pe tema criticii literare cu Matei Călinescu, Ovidiu Cotruș aduce în discuție protestele din ultima vreme împotriva exceselor teoretice ale criticii noi: „S-a acuzat chiar un anume narcisism al acestei critici, preocupată mai puțin de operele de artă și mai mult de analiza naturii și funcțiilor actului critic. (...) Spiritul «critic» a ruinat

încrederea artistului în «permanențele» artei. Ce altceva este critica – orice formă de critică, nu numai cea literară – decât un exercițiu sistematic al lucidității și, implicit, refuzul conștient al ademenirilor sensibilității? Caracterul experimental al literaturii moderne este rodul acestei dedublări critice. Experimentul este o experiență dirijată. O experiență care se cunoaște pe sine ca experiență se transformă inevitabil în experiment. Subiectul încetând să se identifice cu totalitatea trăirilor sale, acestea nu îi angajează eul integral, ci doar inteligența analitică, dușmana ireductibilă a Vieții privită ca unitate indivizibilă. Închizându-și singură drumul trăirilor nemijlocite, literatura vremii noastre s-a întors înspre sine însăși încercând să se înțeleagă în multiplicitatea funcțiilor și a resorturilor ei ascunse. Narcisismul spiritului critic este ca atare prezent nu numai în critica, ci și în literatura epocii. Cele două activități – de critică și de creație – sever delimitate altădată (de pildă, în clasicism) s-au întrepătruns atât de organic, încât separarea lor – care rămâne totuși absolut necesară – este mult mai greu de efectuat, fapt care explică succesul ideii de critică creatoare”. Cotruș consideră că se impune, în critica literară românească, o sincronizare cu evoluția literaturii universale., respectiv o direcție nouă „care trebuie făurită cu eforturi convergente tuturor celor care se străduiesc să descopere modalități mai adecvate de înțelegere a naturii reale a obiectului estetic. (...) Printre precursorii acestei noi direcții trebuie amintiți în primul rând Lucian Blaga și Tudor Vianu. Mai mult decât oricare critic literar român, Blaga a avut o înțelegere dinăuntru a spiritului artei moderne. Paginile sale despre pictura nouă, formarea sa în climatul uneia dintre cele mai îndrăznețe orientări artistice ale epocii – expresionismul – meditația sa filozofică asupra unității stilistice a diverselor forme de manifestare culturală din cuprinsul unei epoci determinate i-au prilejuit o deschidere a conștiinței înspre arta modernă, față de care marii noștri critici, de formație umanist-clasicizantă au avut, cu toată voința lor de sincronizare, o înțelegere mai puțin nuanțată. Astfel G. Călinescu a arătat o înțelegere insuficientă (observația aceasta nu conține nici un fel de intenții denigratoare) față de sculptura lui Brâncuși, de teatrul lui Ionescu sau față de tehnica compozițională a romanului modern (Însuși Proust a fost considerat de către marele critic drept un scriitor «hibrid»). Stilistica preluată de Blaga din filozofia morfologică a culturii (Spengler, Frobenius), dar dezvoltată într-un sens original, și axiologia, încetăținită în cultura noastră de către T. Vianu, reprezintă două surse importante de reflecție pentru gândirea critică. Preluarea unor aspecte pozitive din gândirea fenomenologică, din psihanaliză, din filozofia semantică etc. integrate unei viziuni dialectice, vor lărgi în mod considerabil orizonturile criticii noastre, evidențiind insuficiența criticii strict estetice, ca și a oricăror tentative puriste. La baza acestei lărgiri a câmpului critic trebuie să stea distincția dintre valoarea estetică și cea artistică. (...) Folosind o terminologie foarte actuală aş spune că valoarea estetică a unei opere de artă se pune în evidență prin analiza

modului de transmitere a elementelor semnificate prin intermediul elementelor ei semnificatoare. Transpunând în termeni dialectici această relație, putem spune că valoarea estetică a unei opere de artă se constituie în procesul prin care un conținut determinat își găsește forma sa apropiată, cei doi termeni distincți anulându-se reciproc în unitatea dialectică a expresiei artistice. Dar întrucât valoarea estetică nu apare niciodată singură, ci însoțită de un complex de valori, izolarea ei are o funcție strict metodologică, în scopul de a-i reliefa rolul polarizator. Determinarea valorii artistice a unei opere ne obligă să ținem seama de totalitatea acestor valori care prin modul lor particular de a se organiza în jurul valorii estetice conferă operei de artă specificitate. Superioritatea perspectivei axiologice față de cea strict estetică se vedește în faptul că numai pe această cale putem cuprinde opera de artă în determinările ei specifice și în multiplicitatea relațiilor ei cu celelalte aspecte definitorii pentru o anumită cultură”. □ Opinând că tradițiile conceptului modern de critică sunt mult mai bogate decât o arată Ovidiu Cotruș, Matei Călinescu precizează: „Postulatul central al criticii moderne mi se pare a consta în afirmarea polivalenței infinite a semnificațiilor operei literare. (...) Prejudecățile pozitiviste mergeau până acolo încât dacă un critic scria o monografie în care nu aducea documente «inedite», întreaga lui întreprindere era considerată pur și simplu inutilă, mai ales dacă interpretările propuse de el erau noi și, pe deasupra, de o perfectă validitate. A proceda «științific» însemna cu totul altceva: a aduce documente «noi» (în mod normal, din ce în ce mai puțin «senzaționale», dar asta demonstra «seriozitatea» cercetării), pentru a sprijini prin ele idei vechi; o imensă muncă de erudiție, cu alte cuvinte, pusă în slujba platitudinii. (Nimeni nu neagă utilitatea erudiției, dar putem surâde când vedem cum mulți erudiți, prizonieri ai mentalității pozitiviste, nu fac în esență nimic altceva decât să se străduiască să-și consolideze «ideile primite», simțindu-se uneori atinși chiar de o vocație luptătoare. Atunci ei scot din teacă o sabie foarte ruginită și, fără să-și dea scama că banalitatea e, prin ea însăși, indestructibilă, sar cu patetism în apărarea ei). (...) De aici pornind, mi se pare că sunt posibile două atitudini în critică (dacă admitem o schemă duală): una în care subiectul e înclinat să-și reconstituie experiențele sale interioare în contact cu opera, alta în care predomină tendințele de obiectivare. Ambele trebuie admise atunci când se sprijină pe o concepție estetică profund asimilată, căci structura multidimensională a operei le legitimează pe amândouă cu o infinitate de nuanțe intermediare. Sensul final al criticii e acela de a face opera să semnifice cu cât mai multă intensitate posibilă. Un critic bun, fie că e obiectiv (aparținând, spre a reactualiza tipologia propusă de T. Vianu în *Estetica* sa, tipului intelectual-apreciativ), fie că e subiectiv (aparținând tipului sentimental-asociativ), n-are, oricât de paradoxal ar părea, „idei personale”. Opera, putem spune, îl «frustrează» de subiectivitate. Dacă el respectă condițiile liminare ale actului critic, chiar cele mai aparent subiective concluzii ale lui

există în chip obiectiv în opera pe care o interpretează (e vorba de o obiectivitate a posibilului, firește). În ceea ce privește metodologia, orice metodă e bună – după părerea mea – atunci când, plecând de la ea, criticul izbutește să facă opera – la primul contact opacă și mută – să semnifice cu intensitate, să devină transparentă și grăitoare. Metodologia în critică îmi apare ca știința de a descoperi contextele în raport cu care opera se încarcă de mai mult sens. Caracterul inepuizabil al mării opere literare vine de la infinitatea de contexte în care opera, oricât de profundă, semnifică foarte slab: a o raporta la ele este o dovadă de insuficiență critică. Ca și în artă, în critică banalitatea ucide: fără idei noi, fără perspective noi, fără mobilitate creatoare, spiritul critic se atrofiază, deși în multe cazuri cu voluptate”. □ Cu privire la definiția dată de Mihai Ralea criticului („un creator de puncte de vedere noi în raport cu arta”), Ovidiu Cotruș consideră că accepțiunea trebuie modificată: „Criticul descoperă noi modalități de adecvare a inteligenței critice (deci noi unghiuri axiologice) la natura reală a obiectului estetic. Nu noutatea, ci gradul de adecvare la normele interioare ale operei de artă determină valabilitatea actului critic. Pentru ca aceste norme să fie efectiv descifrate, și nicidecum inventate de criticul literar, se cere ca el să depășească momentul concentrării interne, să se elibereze de determinările limitative ale subiectivității sale și de ideile preconceptuate (etice, estetice, sociale) care ar impune obiectului estetic norme străine propriei sale naturi. (...) Nu trebuie să identificăm atitudinea științifică și concepția pozitivistă despre știință, care este tocmai una din «ideile preconceptuate» pe care criticul literar trebuie să le elimine din exercițiul «vocației sale». Fără să contest importanța oricăror determinări contextuale, cred că eficiența interpretărilor de tip pozitivist este invers proporțională cu valoarea operei (...) Dar fără să fim pozitiviști criticul adoptă în fața operelor de artă, după cum a arătat Tudor Vianu în remarcabila sa prefață la *Arta prozatorilor români* o atitudine științifică. (...) Metodele eficiente în domeniul științelor naturii nu pot fi transferate tale-quala – în domeniul științelor spiritului cum cred pozitiviștii. Rolul principal al metodologiei critice este de a crea condițiile unei exercitări libere a spiritului critic, prezervându-l de orice formă de dogmatism. Operele de artă se dezvoltă astfel criticului ca «structuri axiologice fundamentale» – (Max Scheler) care trebuie înțelese și judecate în funcție de propriile lor norme interioare de dezvoltare. Pentru ca aceste «structuri» să se poată dezvălui, este, de la sine înțeles, că ele, în prealabil, trebuie să existe. Criticul este astfel creator la modul său specific”.

• [„**Iașul literar**”, nr. 7] Moartea lui Tudor Arghezi este onorată cu sobrietate prin publicarea pe pagina de gardă a revistei, alături de portretul scriitorului, a poeziei *De-a v-ați ascuns* din volumul *Cuvinte potrivite* (1927). În schimb, dispariția Otiliei Cazimir este întâmpinată cu includerea în sumar a comunicatului oficial transmis de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România: „Stingerea din viață a Otiliei Cazimir constituie o grea pierdere

O pentru literatura română pe care a îmbogățit-o cu autenticitate și alese frumuseți”. ■ Al. Călinescu publică un interviu cu prozatorul francez Alain Robbe-Grillet, cu titlul: „Romanul a fost dintotdeauna nou”. Evident că tema principală este fenomenul intitulat *Nouveau Roman*, ilustrat, printre alții, și de Nathalie Sarraute, Jean Ricardou sau Michel Butor. Apologia genului interesează dialogul prezentat în „Iașul literar”: „Noul Roman e o creație a criticii, care ne-a reproșat că nu scriem romane «adevărate». Operele noastre (publicate de *Editions de Minuit* – editură întemeiată în timpul Rezistenței) au însemnat libertatea pentru roman, împotriva criticii academice, care voia să impună stilul romanesc al secolului al XIX-lea – adică forme moarte, opere goale, fără viață. Noi am încercat să impunem o literatură *vie*”. Discuția atinge și chestiunea „noii critici” și a schimbărilor de metodologie și de perspectivă de la mijlocul anilor 1960: „Polemica de anul trecut [1966] a avut un fel de caracter jurnalistic, monden; din acest moment totul este falsificat. Există, de fapt, mai multe *noi critici* care au fost atacate de Sorbona – aceasta fiind singura lor trăsătură comună. Îl apreciez în mod deosebit pe Roland Barthes și pe Michel Foucault, care luptă împotriva umanismului transcendent; nu se poate însă trece cu vederea că expresia lor e foarte dificilă (mai ales la Foucault). Cearta de anul trecut a fost zadarnică. Barthes a încercat să impună o lectură modernă a lui Racine, în timp Picard (care a scos și el o carte despre Racine) nu a adus nimic nou. (...) Criticul are adesea tendința să laude într-o carte ceea ce el cunoaște deja. Trebuie făcut exact contrariul. Există o parte a operei care rezistă interpretărilor; criticul ar trebui să vorbească despre ce nu a înțeles, ceea ce e de altfel destul de dificil”. □ Lucian Dumbravă recenzează vol. 1 din seria de *Confruntări literare* de G. Ivașcu (Editura pentru Literatură, 1966). Comentariul propriu-zis este puțin relevant, interesându-ne însă câteva detaliile ce țin de o presupusă predispoziție călinesciană latentă: „G. Ivașcu și-a dat seama de mobilurile intime structural care concurează la închegarea «sistemului de impresii» călinescian, în ordinea primatului estetic, al criteriului valoric, în numele cărora autorul lui *Șun* prefera ataraxia am zice «metodică», mai întâi templul Acropolei și ca om doar precara măslină, solicita măcar o oră pe zi de singurătate și inactualitate, considerând negruzgian că actul delectării literare și critice pălește în prezența simultană a politicului. Trebuie să însemnăm numai că G. Călinescu a înțeles multă vreme politicul doar că teren de adversități venale și ipocrize între partide de tot soiul, inexorabil de fapt numai în societatea bazată pe clase”. □ N. Crețu recenzează, cu multiple obiecții, romanul lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor* (Editura pentru Literatură, 1966): „Unele scene, de etalare brutală, aproape promiscuă, a sexualității, violentează, la lectură, făcând impresia de pedalare ostentativă, excesiv de prelungită, pe ambiguitatea unor momente cărora li s-au scontat deliberat efecte de tensiune, de teroare și stupefacție asupra cititorului. (...) Există, fără a-l absolvi însă total pe autor de eroarea unor exagerări, o justifi-

care estetică, între anumite limite, a acestor imagini dure ale erosului: sugestivitatea lor în conturarea unei atmosfere morbide. Nu întâmplător această primă parte a romanului se înscrie toată între cele două apariții ale unui personaj pe care, pentru o clipă, ești gata să-l crezi în conviețuire intimă cu moartea însăși”.

• [„**Orizont**”, nr. 7] Primele trei pagini cuprind necrologul lui Arghezi: ■ „Academia Republicii Socialiste România, Comitetul de Stat pentru Cultura și Artă și Uniunea Scriitorilor anunță cu profundă durere încetarea din viață, după o grea suferință, în ziua de 14 iulie 1967, ora 22,30, a marelui poet și prozator al țării noastre clasic al literaturii române, academicianul Tudor Arghezi, președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor”. □ Urmează Nichita Stănescu cu două poeme, *Noapte* și *Tatuaj cu inorog*: „Inorog cu o copită spartă/ care-o scoți din țarcul coastelor afară/ uite-aici în stânga, pomul negru/ curmă peste tine înc-o seară”. □ Dintre cele două cronici ale lui Șerban Foarță, prima se referă la volumul *Eseuri critice* al criticului Matei Călinescu, iar a doua la volumul *Confruntări literare* al lui George Ivașcu „excelent jurnalist literar” (după formularea lui G. Călinescu pe care S. Foarță o va amenda pe parcursul demonstrației sale critice). Cităm din prima: „Sunt autori construși [sic!] prin erudiție și alții care neliniștesc în sens socratic. Ceea ce îl apropie pe Matei Călinescu de Tudor Vianu – acest «maestro» virgilian prin bolgiile atâtor probleme – funcția *quietivă* a scrisului său. O pagină de Matei Călinescu are un efect tranchilizant, sau, pentru a nu se crea confuzii, unul stenic. (...) Pentru Matei Călinescu critica e o formă de *amor intellectualis* și urmărind disparatele linii de forță ale câmpului său de acțiune nu se poate din orice punct ai începe, să nu de centrul magnetic al acestui câmp, de ceea ce francezii numesc *l'aimant* («magnet»), cuvânt pe care – mi place, prin etimologie populară desigur, să-l deriv nu din grecescul *adamas*, dar din frumosul verb *aimer*”. Din a doua: „Autorul piramidalei Istoriei se abține de la a face prevestiri asupra carierei colaboratorilor diagnosticând numai. Evident un diagnostic călinescian e mai mult decât o luare de temperatură, și o formulă precum: «jurnalist literar», ridicată la treapta superlativă („excelent jurnalist literar”) pare a fi suficient de exactă în a caracteriza genul de activitate a lui George Ivașcu. Dacă, desigur, prin «jurnalism literar» înțelegem zona de intersect [sic!], tutelat de un soi de *Iannus bifrons* orientat cu față spre marele public, iar cu cealaltă spre... «specialiști». (...) Și totuși formula: «excelent jurnalist literar» e insuficientă. George Ivașcu nu are nerv polemic, condiție, pare-se, necesară jurnalismului literar ”. □ Promovați ca poeți în paginile acestui număr se află Gabriela Ioan, Al. Raicu, Radu Cârnelci, Horia Guia, Aurel Turcuș și câțiva din Cercul literar din Reșița (N. Spiridoneanu, George Micologici, Iosif Imbri). □ Alexandra Indrieș scrie un studiu despre *Trei ipostaze ale ironiei în «Țiganiada»*. □ Dezbaterea propusă la rubrica «colocviu» este orientată în jurul a ceea ce se consideră estetic și non-estetic,

demn de a figura sau nu în operele scriitorilor, la care participă Andrei A. Lillin și Ion Maxim cu luări poziție partinice: „Se vântură mai nou părerea că preocupările profesionale (de producție) ale unui inginer sau muncitor nu pot forma substanța unui roman artistic realizat. Motivul? Cică ele n-ar avea suficiente implicații estetice. În schimb, tribulațiile unui individ, dornic să găsească «femeia ideală», ar fi prin însăși natura obiectului eminent artistic». □ Nicolae Ciobanu răspunde atacurilor și defăimărilor lui Ion Dodu Bălan pe marginea unei cronici literare la romanul *La Medeleni*. □ Poeții suedezi, Larz Gustafsson, Bjorn Hakason, Wilhelm Ecklund, Lasse Soderberg, născuți în preajma celui de-al doilea război mondial, sunt traduși de Maria și Petre Banuș și Petre Stoica la rubrica de literatură străină. Și tot la rubrica carte străină, Traian Liviu Birăescu prezintă cartea lui Martin Esslin, *Théâtre de l'absurde*. □ Autorii selectați pentru cronicile literare sunt Cezar Baltag – *Răsfângeri* (Alexandru Ruja), George Suru – *Pentru a iubi* (C. Ungureanu), iar la istorie literară Gh. Sterpu face o analiză a *Umorului lui Calistrat Hogaș*.

• [„Presa noastră”, nr. 7] Editorialul semnat de Șerban Cioculescu se intitulează *T. Arghezi gazetar*. Criticul consideră că: „În anii îndată următori întâiului război mondial, nu se poate vorbi de faima lui T. Arghezi ca poet. Îl cunoșteau și prețuiau ca atare nu toți cei din generația sa, ci numai un mănunchi de vechi comilitoni ca Gala Galaction, N. D. Cocea, V. Demetrius, iar dintre criticii literari G. Ibrăileanu care-l invitase să colaboreze la *Viața Românească* și D. Tomescu, animatorul revistei craiovene «Ramuri». Din rândul generației tinere, care atunci încerca să-și croiască drum, zelatorul cel mai aprins al poetului T. Arghezi – primul care a cutezat să-l pună alături de Eminescu – a fost B. Fundoianu. Cum remarca foarte just mai acum patruzeci și cinci de ani E. Lovinescu, ceea ce a contribuit să țină în umbră poezia lui T. Arghezi, a fost reputația sa de ziarist, mai precis, de pamfletar. Faptul se cuvine subliniat, întrucât poetul debutase, dacă se poate spune, de trei ori, fără să-și poată fixa profilul liric. Într-adevăr, în 1896, la «Liga ortodoxă» a poetului Al. Macedonski, l-a uimit pe maestrul, în acest moment adept al simbolismului „instrumentalist”, prin virtuozitatea versificației și îndrăzneala unor teme. Adevăratul debut al lui T. Arghezi, când poetul este și teoreticianul artei sale, se situează abia peste opt ani, la «Linia dreaptă», în care publică, pe lângă câteva poeme din ciclul *Agate negre*, eseuri, note critice și polemice, care-l anunță pe viitorul strălucit ziarist. Urmează o pauză de alți șase ani, când N. D. Cocea, scoțând «Viitorul social», publică – pare-se, fără știrea autorului – alte câteva poeme din *Agate negre*, urmate de poezii noi, trimise din Elveția, de unde avea să se și înapoieze în curând. De data aceasta îl remarcă agerul Ilarie Chendi, iar G. Ibrăileanu, înainte de a-i deschide, cum spuneam, coloanele revistei ieșene, se întrebese, la *Miscellanea*, dacă poeziile lui T. Arghezi sunt ale unui nebun sau ale unui geniu. Oferta de colaborare rezolva dilema prin afirmativă. Acesta a fost ultimul din cele trei „debuturi” ale

poetului nefixat atât profesional, cât și din punctul de vedere al poziției sale lirice, deși nota comună a celor trei faze ale producției poetice argheziene dintre 1896-1916 ar putea fi fluiditatea versului, frazarea muzicală amplă, în eșarfele strofei melodice. Am propus ca dată de fixare a timbrului specific arghezian – și credem a nu ne fi înșelat – anul 1916, când apare poezia *Belșug*, în revista «Cronica». Ei bine! În acel moment, Arghezi se impusese ca ziarist și pamfletar în cercuri foarte largi de cititori. El atrăsese atenția printr-o viguroasă intervenție în dezbaterile Sinodului din cursul primăverii anului 1911. Luând apărarea unui nedreptățit (Gherasim Safirin, episcopul de Roman), împotriva capului bisericii, mitropolitul Atanasie (susținut de întregul Sinod), și semnând „Ierodiaconul Iosif N. Theodorescu, fost diacon în Mitropolia din București a Ungro – Vlahiei”, T. Arghezi a dus o campanie necruțătoare împotriva racilelor conducătorilor clerului. Era, de altfel, întâiași dată când se aduceau în discuție publică probleme oarecum tabu sau, prin alte cuvinte, nediscutabile, probleme în care autoritatea vârfurilor clerului era socotită absolută. (...) În același moment, Tudor Arghezi inaugura în *Facla* cu strălucire o rubrică nouă, modest intitulată «note», de fapt o cronică plastică. Cu vechea experiență de secretar al grupării artistice *Ileana*, de sub conducerea lui Al. Bogdan-Pitești, care se putea mândri cu principialul ei exponent, Ștefan Luchian, tânărul critic emite judecăți ferme, fără să evite aprecierile în stil pamfletăresc. (...) Polemizând cu Nicolae Iorga, în stil de afectată politeță «smeritul între ierodiaconi» încheia astfel: «Primiți vă rog Onorate Domnule Iorga încredințarea că zi și noapte mă rog fierbinte pentru Dv. citind molitvele cele duhovnicești de cuviință» («Facla», 11 iunie 1911, *Scrisoare deschisă d-lui N. Iorga*). (...) Se poate observa și în proza gazetărească a lui T. Arghezi un proces analog de evoluție cu acela indicat de noi în poezia lui: de la forma fluentă și discursivă, la aceea concentrată și esențială. Nota comună trebuie căutată, în cea de a doua fază a prozei argheziene, după cel dintâi război mondial, în limbajul poetic, metaforic, din ce în ce mai pronunțat. Astfel articolul se transformă într-un «medalion» sau o «tabletă», ba chiar într-un «bilet de papagal», cu notații scurte, cu percepții neprevăzute, cu fulgurații de justețea și poezia aceluia ale lui Jules Renard, din *Histoires naturelles*, din *Tablettes d'Eloa* și din *Journal*. Justițiarul de altădată, de energie verbală năpraznică, se transformă în pasărea exotică de pe cutia ambulantă, ale cărei «planete» fac ocolul tuturor problemelor grave, dându-le însă o aparență de neînsemnătate: «Cocò a început să-și ia rolul în serios, considerându-se deputatul câinilor, al măștelor și al cailor înhâmați în poveri. Între două planete scoase din cutia flașnete, el inspectează străzile, cercetează atent pe oameni, supraveghează căruțele și trăsurile, urmărește cu ochiul deschis câinii haimanale și căteii gătiți, satisfăcut când vede foxul, atașat la curea ca un papagal cu patru picioare și cu pantaloni strânși pe pulpe, ca un călăreț. Cocò participă la scandalurile publice activ, asistă la ciocnirea tramvaiul electric cu

carul tras de boi, ocărăște ca un birjar și face regulă ca un comisar. Roșu înflăcărat, el pare că a zburat din pălăria gătită cu pene a unei cucoane și că și-a regăsit mobilitatea naturală, încremenită un sezon cu ace de siguranță și cusături cu mătasă groasă pe unghii. Bietul Cocò se bagă în toate evenimentele ca un prefect de poliție și ca un doctor în economia politică, fără să-l întrebe nimeni și să-l poftască.»⁷⁷ □ Același număr include și studiul Floricăi Ichim, ***Camil Petrescu și presa vremii***, cu multe tușe teziste, din care am reținut: „Reîntors din tranșele primului război mondial, după ce a văzut o armată desculță, cu soldați fără mantale în toiul iernii siberiene din 1917, cu spitale în care răniții dormeau – pe nemâncate – doi într-un pat, o armată fără tunuri, fără mitraliere, dar cu ordin de sus să se agațe de muchiile dealurilor și să rămână acolo, înarmat cu o experiență dureroasă, Camil Petrescu pornește cu o energie neostoită o nouă înfruntare. De data aceasta, inamicii stau ascunși în spatele paginilor, în culisele teatrelor, în redacțiile ziarelor, în birourile ministerelor și chiar în fotoliile Academiei. Ca scriitor, gazetar, regizor, și-a consumat pasiunea efervescentă și și-a demonstrat preocuparea superioară pentru cultură și artă de-a lungul a patru decenii de zbugum creator și de aprige luptă cu obtuzitatea, reaua voință și indiferența. Într-o epocă de adânci contradicții în care o parte din intelectualitate, din dorința de mistificare a cunoștințelor acuza gândirea la neputință și împingea ostentația anticonformistă până la irațional, el a refuzat să lase inteligența să sucumbe în fața biologiei și valurile elementare ale eticii în fața agresiunii. Camil Petrescu n-a socotit gazetăria drept o ocupație adiacentă, ci aruncându-se în vârtoare și-a făcut din exprimarea, prin intermediul presei, a opiniilor sale referitoare la evenimente – de cele mai mărunte până la situațiile majore – o profesiune de credință. Publicistul Camil Petrescu adoptă față de problemele actualității o poziție activă, militantă. Într-un articol imediat după întoarcerea din război, el scria: «Simpla prezență și este o solidaritate. Astăzi, oriunde, oricărui intelectual i se cere să se pronunțe, și nici o manifestare, în afară de cadrul obiectiv științific, nu e lipsită de coloratură socială. Libertatea de a se izola e o iluzie, ca și libertatea de a gândi, ca și libertatea de a munci, ca și libertatea de a crea într-un stat capitalist. Este libertatea de a muri de foame ori de a te închiria cu lașitate, în orice condiții și doar când e nevoie de tine». În jurnalul său scriitorul notează cam aproximativ două ore rezervate zilnic lecturii ziarelor de dimineață, de după amiază și de seară plus presa străină, neconcepând să nu fie în contact continuu cu toate frământările și întâmplările mari sau mici din lume. Le citea „nu în întregime, firește, dar foarte amănunțit cu teama de a nu-mi scăpa ceva care m-ar interesa. Este aici o nevoie imensă de informare curentă, în concordanță cu vitalitatea activă a scriitorului, care timp de patru decenii a scris în nenumărate ziare despre cele mai diverse domenii: de la refugiul de tramvai pe care-l solicita primăriei bucureștene pentru pietonii primejduiți de automobile până la serioase probleme de stat și cultură, în care

condeiul său a adus totdeauna o opinie temerară și fructificabilă. Activitatea publicistică a lui Camil Petrescu, dacă ar fi urmărită în suita articolelor politice, economice, teatrale, cinematografice și chiar sportive (semnate ani de zile sub pseudonimul *Grămătic* și care sunt la fel de avizate ca și celelalte, specializate), poate constitui material pentru un volum. An de an, numele său, așezat sub articole ce au apărut în majoritatea ziarelor epocii, cele mai multe dintre acestea (mai totdeauna de o rar întâlnită violență protestatară și nepotolită incisivitate) suscitând din partea adversarilor, polemici, acuzații, calomnii. Când un gazetar de astăzi se plânge de numărul mare de articole ce-l are de scris, îi putem oferi exemplul unui gazetar care scria singur, absolut singur (incluzând și munca de corectură) ziare întregi: «Limba română», «Banatul», «Cetatea literară», «Săptămâna muncii intelectuale». Acestea sunt numai unele dintre acele publicații de mare ținută intelectuală și vigoare gazetărească în care Camil Petrescu redacta de la editorial până la «revista revistelor» (și rareori rămânea o revistă interesantă nerecenzată), apărând în corpul publicației hebdomadare sau lunare și cronică teatrală, și cea economică, și cea literară. Efervescența sa creatoare umplea pagini întregi, pagină care, recitite astăzi, uluiesc prin larga arie de documentație, prin precizia informației de actualitate și prin valoarea stilistică a textelor. Spre întărirea afirmației, să luăm un singur exemplu: un număr din «Cetatea literară» din martie 1926. În corpul revistei directorul acesteia semnează: editorialul despre *Sufletul național*, patru poezii ce vor apărea mai târziu în placheta *Transcendentalia*, cronică literară la două volume și cea teatrală la șase spectacole, articole de sinteză despre sfârșit de stagiune în teatre plus discutarea polemică sau de analiză pertinentă a nici mai mult nici mai puțin opt reviste literare, majoritatea fiind materiale de mari proporții. (...) Rolul presei este considerat de Camil Petrescu ca hotărâtor dar, «într-o țară fără opinie publică, fără cititorii îndrăgostiți dârș de foaia lor, fără vaste posibilități de tiraj ca să se poată întreține și din firimituri măcar o publicație ce se vrea independentă» («*Neamul Românesc*» a împlinit 30 de ani, în «Gazeta», 1936), trebuie să se facă eforturi supraomenești și aceasta impunea autorilor ei privațiunii materiale dintre cele mai umiltoare, după cum el însuși mărturisea înaintea ultimului război. Dezgustat de nepriceperea și mai ales necinstea unora dintre gazetari și scriitori, el cere instituirea unei comisii care să urmărească în presă cazurile de plagiat grosolan, de furt evident. «Revistele și gazetele noastre au tot interesul (dacă nu vor cumva, anume să pescuiască în apă tulbure) să declare că sub nici un cuvânt, nu vor tolera în paginile lor un nume compromis, denunțat odată de comisia de judecată acceptată moralmente. Un hoț de acest soi va trebui să apară după aceea doar în fotografie și cu număr de ordine alături de indicația: «Feriți-vă, hoț grafoman!»». (*Scrisoare deschisă*, «Gazeta», 1936), și în continuare recomandă chiar o discuție în ziare despre simplele „influențe literare”, prea multe și prea puternice încât să nu intrige. Spiritul său violent

critic și inflexibilitatea-i proverbială l-au purtat pe Camil Petrescu în nenumărate polemici, ce i-au înfierbântat pana și i-au adus mai totdeauna câștig de cauză. Polemica, drept formă de înfruntare și confruntare, l-a pasionat și a recomandat-o ca stimulent de inspirație, ca gest utilitar în prosperarea vieții literare căreia îi este indispensabil „răsunetul încrucișărilor de păreri tăioase”, căci „ideile se definesc prin delimitări, ce implică la rândul lor o negație. Dar polemică impune o mică sforțare. Un argument trebuie urmărit uneori în desfășurarea lui întortocheată, prins alteori din zborul aluziei, savurat în subînțeles”.

• [„**Ramuri**”, nr. 7] Pe prima pagină apare textul ideologic *Anii marilor creații* de Constantin Drăgoescu, secretar al Comitetului regional Oltenia al P. C. R.: „Se împlinesc, în luna aceasta, doi ani de la istoricul Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român, eveniment de o însemnătate deosebită în viața partidului, a întregului nostru popor, treaptă sculptată puternic în timp, spre viitorul de aur al patriei. (...) Actualul plan cincinal, concentrând cu maximă chibzuință energiile creatoare ale poporului, a desemnat etapele și programul amănunțit al dezvoltării armonioase a tuturor regiunilor patriei, prin valorificarea superioară a resurselor de materii prime, prin antrenarea tuturor forțelor creatoare într-un perpetuu și fertil proces al afirmării noului”. □ Dinu C. Giurescu scrie despre *Mărășești 1917=1967*. □ În foarte frecventata rubrică de *Comentarii, note, atitudini* Dinu Dumitrescu face trimiteri la cartea lui *Scarlat Callimachi: Demètre Cantémir* de Dinu Dumitrescu, despre volumul apărut la Editura Meridiane, 1966: „Economia lucrării, stilul clar și concis, menționarea elementelor importante ale vieții și operei eruditului domn fac din broșura scrisă de Scarlat Callimachi un instrument util și adecvat popularizării operei și vieții lui Dimitrie Cantemir”. □ Scriind despre culegerea de folclor poetic *Șiraguri de mărăgăritare*, îngrijită de P. Victor, Vasile Cărăbi este drastic în aprecieri: „Semnalatele carențe ale metodei de lucru, de selecție și clasificare, precum și inexistența partiturii muzicale, care ar fi putut să însoțească textul, estompează caracterul științific al acestei culegeri, fără a-i diminua sensibil valoarea documentară, «la zi», a ansamblului”. □ Mihai Milca salută împlinirea unui an de la apariția revistei „*Tomis*”: „Remarcabilă rămâne, de la un umăr la altul, preocuparea insistentă a revistei dobrogene de a-și contura, în peisajul publicisticii noastre, un profil propriu. Înscrierea manifestărilor cultural-artistice din cadrul regiunii în contextul unui larg circuit de idei a călăuzit activitatea revistei chiar de la apariție. Astfel, prezența posibilităților de abordare a cercetării istorice, stimulată, de altfel, și de existența unor valoroase vestigii de civilizație antică pe teritoriul regiunii Dobrogea, a determinat frecvența constantă în coloanele revistei a unor articole de un interes științific deosebit, care au contribuit la elucidarea unor probleme arheologice”. □ Mihai Ungheanu abordează în cronică sa literară culegerea *Analize literare și stilistice* de Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru: „O introducere

în metodă ar fi fost mai bine servită de o singură analiză, dedicată unei singure opere, pe care s-o epuizeze, ilustrându-se astfel până la capăt eficacitatea metodei. Sporirea numărului de argumente, într-o pledoarie care n-are nevoie decât de unul singur, hotărâtor, dăunează scopului. Se putea renunța, în serviciul cauzei, la pagini de analiză care nu aduc nimic nou și păstra numai acele analize care pledează fără echivoc pentru nedemisionarea criticii de la o metodă de lucru de un caracter științific cert. Chiar în aceste condiții cartea lui Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru este un produs salutar prin polemica continuă și de multe ori prin noutatea afirmațiilor”. □ În cadrul rubricii sale, *Ecuatii critice*, Ion Biberi semnează textul *Mărturia lui Andrei Pandrea*: „Momentul sfârșitului de studii și intrarea medicului în viața profesională prilejuește, la firile interiorizate, un examen de conștiință. Doctorul Andrei Pandrea îl amănunțește, în volumul său *Medic la Boișoara* (Editura pentru literatură) cu accent rând pe rând liniștit și patetic, pe alocuri dramatic, într-o evocare alcătuind mărturia unei experiențe de viață”. □ Ion B. Victor își manifestă opțiunea pentru Pompiliu Constantinescu în cadrul articolului *Comprehensiune în receptarea maioreșcianismului*: „Pentru cine a urmărit îndeaproape mișcarea critică promaioreșciană, aflată la apogeul în jurul anului 1940, coeficientul de noutate a opiniilor, emise în ultima vreme, are o mărime neglijabilă. Dintre interpretii perioadei amintite alegem pe Pompiliu Constantinescu, a cărui activitate s-a profilat, pe tot parcursul ei, ca o mărturie a devotamentului lucid față de maioreșcianism. (...) Dar cunoașterea operei maioreșciene *la sursă* trebuie să devină o necesitate vitală pentru fiecare intelectual în parte, ființarea unei *Catedre Maioreșcu*, reprezentând astfel – dincolo de materializarea respectului datorat ilustrului precursor – una din formele cele mai eficace prin care un popor își va putea cultiva marile valori”. □ În prima parte a textului *George Călinescu* [sic!] *romancier*, apărut la rubrica de *Comentarii critice*, Al. Piru face o trecere în revistă a prozei criticilor: „Când criticul, istoricul și istoricul literar G. Călinescu, autor până în 1932 a două lucrări despre influența misiunii catolice în țările române și a *Vieții lui Mihai Eminescu*, a făcut să apară în 1933 romanul *Cartea nunții*, mulți au fost înclinați să socotească gestul o simplă diversiune. Se înrădăcinase ideea, lansată de Titu Maiorescu într-un articol din 1886, că între poeți și critici ar exista o incompatibilitate, că nici creatorii nu sunt capabili să dea judecăți de valoare asupra fenomenului literar, nici criticii nu posedă instinctul creației. Teoria era exemplificată, mai ales în cadrul literaturii române, unde, cu toate acestea, unii critici, ca E. Lovinescu, publicase până în 1933 patru volume de nuvele și schițe și șase romane, ultimele două (*Bizu și Firu-n patru*) de oarecare ecou, alții, ca Mihai Dragomirescu, începând la această dată un roman ciclic (*Copilul cu trei degete de aur*), iar G. Ibrăileanu oferindu-ne tot acum excelentul roman de analiză, *Adela*. E. Lovinescu a continuat să publice încă cinci romane, până în 1938, lăsând pare-se și un voluminos roman în

manuscris, fără a se înscrie totuși în rândul marilor romancieri români din perioada interbelică. Cel care a spulberat pentru totdeauna legenda incapacității de a crea a criticilor în domeniul prozei de ficțiune este G. Călinescu”. □ În suplimentul literar de versuri și proză „*Povestea vorbii*” contribuie cu versuri Constantin Ghiciulescu (*La Porțile de Fier*); George Suru (*Teama*); Victor Rusu (*Motiv de legendă*); Gheorghe Istrate (*Dor*); George Barbu (*Senzație*); Ileana Roman (*Până în vis*); Liliana Brateș (*Naștere*); Nichita Stănescu (*A poseda*); Ștefan Aug. Doinaș (*Sud, Despre moarte, Elegie, Mitul și legenda*); Dinu Ianculescu (*În noaptea asta*); Roșu Corneliu (*Cădere după timp*); Gheorghe Astaloș (*Locuri cunoscute*); Manuel Dima (*Timpul*); Vasile Danciu (*Cioplesc*); Ion Drăgănoiu (*Oglinzi metalice*); Valeriu Armeanu (*Joc istmic*); din proză citim un fragment de roman de Florea Fugariu, *Frații*. □ D. Țepeneag realizează interviul *Metafora și tragicul de vorbă cu Alain Robbe-Grillet*. □ În *Escale contemporane* apar versuri semnate de André Frénaud (*Cuvintele poemului; Ca și cum; Fără dragoste; Epitaf; Nu există paradis*) traduse de Ion Caraion și cu o notă semnată I. [on] C.[araion]: „Născut la Burgundia, ca și criticul Albert Thibaudet, însă la Monteau-les-Mines, și unul dintre cei trei-patru poeți reprezentativi ai Franței de azi (alături de Saint-John Perse, Aragon și Henri Michaux), la 26 iulie anul acesta André Frénaud împlinește vârsta de 60 de ani. Opera sa, încă puțin cunoscută la noi, numără – între altele – următoarele volume: *Regii magi, Poeme de sub dușumea, Nu există paradis, Nunta neagră, Poemele bătrânelului, Soarele ireductibil. Țări vechi*. (...) Frénaud vehiculează un vocabular pe cât de bogat în reliefuri, pe atât de vehement, și inventează un alt limbaj, de imponderabile și sugestii, irigând carnea ideii cu sarcasme de parabolă, ca poet al revoltei și ca poet, într-un sens, de avangardă, ca «admirator al lui Hegel» și «mistic fără Dumnezeu», ale cărui interogații și a cărui singurătate par fără răspuns și de nevindecat în dificila capacitate de a nu abdica”.; în aceeași rubrică apar versuri inedite, tot în traducerea lui Ion Caraion, ale lui Allain Bosquet (*Poème / Poem*) și Georges Linze.

• [„**Secolul 20**”, nr. 7] Numărul este dedicat, în prima parte, împlinirii a jumătate de veac de la bătălia de la Mărășești, august 1917. „Marele adevăr al istoriei noastre” este evocat prin texte semnate de N. Iorga, Octavian Goga, Vasile Pârvan, Mihail Sadoveanu, Dimitrie Onciul, I. G. Duca. Valeriu Râpeanu semnează studiul *Neobișnuite lumini pe cer* (Primul război mondial și sensul lui în cultura noastră). □ În secvența *Scriitori români în perspectiva universală* Pericle Martinescu publică studiul: „Două viziuni memorialistice paralele: Blaga – Sartre”, făcând o lectură paralelă a cărților *Cuvintele*, de Jean Paul Sartre (1964) și *Hronicul și cântecul vârstelor* de Lucian Blaga (1965), cărți „atât de asemănătoare prin subiect, atât de deosebite prin ton”. □ Este prezent scriitorul Boris Pasternak cu fragmente autobiografice din cartea *Sora mea viața* □ Alain Robbe Grillet este prezent cu romanul *În labirint*, tradus de

D. Țepeneag. □ La microfon Alain Robbe – Grillet – un interviu de Romulus Vulpescu.

• [„Steaua”, nr. 7] La rubrica *Însemnări din actualitate*, Mircea Tomuș se referă la polemicile generate de conturarea unei noi direcții în critica literară, anticălinesciene, întrebându-se, alături de Al. Piru, dacă nu este iarăși vorba de o simplă ceartă a specialiștilor. „Ceea ce nu se poate tăgădui este atmosfera de efervescentă care domină acest sector al literaturii noastre. Din cenușăreasă limitată la spațiul restrâns al câtorva pseudoprecepte, derutante în plan estetic, servită de semnături puțini și prea puțin diferențiați prin gust sau stil, critica actuală română s-a trezit, pe parcursul unor ani nu prea mulți, în situația de avangardă a literaturii”. Observând că o parte a criticii „supune unui examen obiectiv și rece (...) hotărâtoarea contribuție a lui Călinescu de care simte imperioasa porunca de a se detașa tocmai spre a se defini mai original, ori că prin cuvântul lui I. Negoițescu reia cu vehemență sporită și nouă un proces literar care părea definitiv clasat – acela al operei eminesciene – nu constituie numai prilej de ripostă”, Mircea Tomuș speră ca aceste dispute să genereze un nou „avânt critic” și nu să urmărească „impunerea unui grup și a unui punct de vedere dominant, exclusivist”. O temă dezbătută mai insistent, în ultima vreme, este aceea a facturii dominante a actului critic. Sunt voci care consideră critica aplicată, interpretativă, drept «experiență consumată, de domeniul trecutului»; viitorul ar aparține deci formelor teoretice ale criticii, sistemelor estetice unitare și încheiate. Disociind în materia discuției am putea semnala împrejurarea că starea conflictuală a celor două orientări – interpretativă și teoretică – ale criticii nu este absolută, ci relativă. Ele se află desigur într-un raport de negație dar nu exclusivă, întrucât, în toate epocile, coexistența lor poate fi dovedită. În acest caz, contestarea totală, venită dintr-o direcție sau alta, rămâne inoperantă, ca și în situația în care, să zicem, un poet ar nega romanul numai pentru că nu este exclusiv poezie”. Observând sentimentul „acut de inferioritate» a direcției critice teoretice, Mircea Tomuș receptează, pe acest fond al disputei nevoia de a-l depăși”. Ceea ce se mai poate constata, cu privire la actualul fenomen de efervescentă a criticii literare și de proclamare a profesiunilor de credință în acest domeniu, este singurătatea criticii. (...) Critica a fost lăsată singură în acest moment hotărâtor al ei. Beletristii nu participă la dezbateri prin vreun cuvânt scris; să fie oare aici semnul că o disprețuiesc? Ar fi mai mult decât interesant ca un poet sau un prozator să-și definească poziția proprie, născută din raportul domeniului strict al «meseriei» sale cu spiritul critic. Ar fi desigur necesar să se depășească atitudinea mascată (în cel mai bun caz) aroganță, prin care critica e apreciată doar pentru serviciile personale aduse, în sensul unei abordări teoretice a problemelor. Să încercăm un apel în această direcție? El ar putea suna (astfel, la modul maiacovskian: «beletrști, nu lăsați critica singură!») Dar critica, ea însăși, se izolează. Absorbită până la extrem de propriile-i conflicte interne, ea pare a

uita că nu poate să trăiască prin sine și pentru sine. Izvorul lui Narcis este pe- aproape și autocontemplarea insistentă... Riscăm doar o timidă ipoteză: s-ar putea ca lansarea programului pur sau preponderent teoretic al criticii să fie, totodată, și o deghizată proclamație a independenței. Critica anunță propria cerință de a se realiza nu numai în forme dar și în impulsuri (de conținut) constructive proprii. În orice caz, ea s-a situat la o apreciabilă distanță de fenomenul literar propriu-zis. Dovada e faptul că se referă curent atât la domeniul istoriei literare cât și la orizontul supranațional; de la distanță, perspectiva e mult mai cuprinzătoare. Ni se pare a descoperi aici un punct nevralgic. Căci va avea oare critica noastră atâta forță și originalitate încât să determine și să tragă după sine o întreagă direcție literară? Sau se va bucura ea de marea șansă pe care Maiorescu a avut-o, aceea de a fi apărut, tocmai când era necesar, și Eminescu? Mai greu de spus. În orice caz, critica e datoare să nu neglijeze literatura apropiată ei. Apreciem frumusețea, pură chiar, a speculațiilor teoretice, dar nu putem face abstracție de faptul că în jurul nostru se naște, ritmic, parcă în valuri copleșitoare, poezie (o, câtă!), proză și teatru. Credem că o direcție nouă, exclusiv a criticii, ferită cu gelozie de contactul cu beletristica, este o aventură. O asemenea direcție reclamă raportarea la un grup de opere, la o anumită orientare a literaturii, cere proclamarea unui program literar practic ori măcar a unor preferințe, a unui gust. Ceea ce lipsește, deocamdată, discuției despre critică”. □ În sensul problemei adusă în discuție de Mircea Tomuș, redacția propune la rubrica *Însemnări din actualitate* un sondaj de opinie printre „prestigioși critici români”. Este adresată o întrebare legată de orientarea actului critic, de îndrumare sau de interpretare”, solicitându-se totodată evocarea unui moment afectiv al acestei activități. ■ Cel dintâi răspunde Perpessicius: „Personal, nu mă consider nici de un fel, nici de un altul, nici critic de îndrumare, nici critic de interpretare, ceea ce, în lumina ciudatei aritmetici a negațiilor, s-ar putea, de vreme ce de un fel tot trebuie să fii, să însemne câte puțin din fiecare, așa dar cum e mai rău, mai confuz, mai supărător”, precizând că „dacă nu mi-am descoperit nici una din calitățile și nici din ispitele criticei de îndrumare, de critica de interpretare m-am apropiat, ca să spun așa, prin forța lucrurilor. Căci m-am voit, din predestinare (unii ar spune: vocație), mai mult decât prin selecție, așa cum o spuneam încă din 1923, în primul rând, și mai presus de toate: un cetitor, solicitat din când în când de entuziasme, pe care am simțit nevoia să le comunic, așa cum scriitorul robit de un peisagiu sau de o întâmplare nu cere nimănui îngăduința de a le împărtăși. Că, din aceste scurte iradiații, unul sau altul dintre cetitori, ce se întâmplau a fi și scriitori, au putut arvuni și câte o îndrumare, lucrul este prea cu puțință, însă nu-mi poate fi imputat”. ■ Fără a-i fi prea plăcut să se autocaracterizeze, Al. Dima spune: „Nu cred că între „critica de îndrumare” și cea de „interpretare” se produce vreo opoziție răspicată îndemnând la o alegere, ca în fața unei dileme. Căci critica de interpre-

tare presupune fără îndoială, și un act implicit, mai mult sau mai puțin acoperit de îndrumare. Analizând o operă, să spunem un roman al lui Camil Petrescu, nu ne vom mărgini desigur a-l descrie pur și simplu, cercetând tematica, ideologia, diferitele fețe ale formei, racordarea acestora la aspectele conținutului etc. ci vom trece la interpretare adică, pentru fiecare din laturile amintite, ne vom pune întrebări privitoare la sensul și rolul lor în structura generală a lucrării studiate. Modalitățile interpretării sunt însă, în același timp, îndrumări întrucât criticul constatând că anume probleme de conținut, formă sau de relație între acestea, se bucură de rezolvări adecvate sau nu, îndrumă – prin aceasta însăși – pe scriitor în direcțiile pe care le socotește mai potrivite. Interpretarea presupune astfel, după cum se vede, îndrumarea. Dificultatea reală constă însă în faptul că soluțiile artei nu se aplică aidoma de la o operă la alta, ci că – dimpotrivă – ne aflăm în fața unei varietăți infinite de modalități. Îndrumarea nu poate fi deci decât cu totul generală, determinând doar liniile mari ale orientării estetice. (...) Critica de îndrumare a epocii socialiste are desigur alte obiective mai largi și mai profunde, în primul rând ea se integrează frontului ideologic al construirii și desăvârșirii socialiste a patriei, și acestuia se cade să i se dedice cu toate puterile ei. Firește, critica literară îndrumă cu mijloacele ei proprii care sunt acelea ale procedeele estetice, dar idealurile rămân cele ale epocii noastre. Dacă trebuie să colorez, în sfârșit, în mod mai personal, răspunsul meu, atunci voi afirma că practic o critică de interpretare și concomitent una de îndrumare în sensul considerațiilor de mai sus și că le subordonez, pe amândouă, țelurilor ideologice ale societății noastre de astăzi. (...) Voi mărturisi că momentul pe care-l socotesc cel mai caracteristic și mai „afectiv” al activității mele critice e cel actual întrucât îmi propun, în același vechi cadru al preocupărilor mele de ideologie literară, să mă dedic „criticii, criticii” în sensul cronicii regulate ce a și început să apară în „Gazeta literară”. ■ Ion Biberi, prezent mai mult în paginile cotidianului de limbă franceză „Le Moment”, și prin câteva foiletoane din „Adevărul literar” ori „Democrația”, se declară critic de interpretare: „Prin formație intelectuală și interes psihologic, m-am oprit cu deosebire asupra portretului literar și asupra criticei pe care aș numi-o structural-genetică. Din această activitate, am desprins un număr de șaptezeci de portrete literare, înmănușiate în volumul *Études sur la littérature roumaine contemporaine*. (Paris, Editio Conymbe), care a obținut premiul de critică literară al Societății Scriitorilor Români, pe anul 1937, Câțiva ani mai târziu, am publicat volumul *Profiluri literare franceze*, în care portretul și năzuința de înțelegere interpretativă și mai cu deosebire genetică a scriitorilor își afla o expresie mai amplă. Această orientare critică, în concordanță cu interesul meu pentru caracterologie și biotipologie, nu a exclus, totuși, activitatea critică axiologică”. ■ Ultimul răspuns acordat revistei clujene îi aparține lui Ovidiu Papadima: „O asemenea întreprindere e dreptul altora, nu al meu. Activitatea mea susținută, în critica literară, s-a

încheiat de fapt la sfârșitul anului 1937. Iată, sunt trei decenii de atunci, interval de timp ce mă determină să cred că intră sub judecata istoriei literare și nu a mea. S-ar părea că această judecată a și început să se pronunțe. La cele mai multe prilejuri de examen al criticii noastre dintre cele două războaie mondiale, în revistele noastre de astăzi, eu nu am fost printre cei amintiți că ar fi existat pe atunci. Excepție au făcut doar revistele clujene: «Tribuna» în câteva rânduri, și acum «Steaua». Așa că – lăsând la o parte întrebarea firească dacă nu cumva nici nu am existat vreodată, dacă cronicile literare pe care le-am semnat timp de aproape un deceniu, urmărind pe viu și în amănunțime viața literară contemporană lor, nu sunt cumva vreo iluzie optică a mea – să venim la confesiunea de atelier. M-am înscris, deci, de la început, în fenomenul caracteristic literaturii noastre dintre cele două războaie: acela al consolidării foiletonului critic, ca o magistratură de onoare răspunzând conștiinței că bogăția și diversitatea la care ajunsese literatura română din această epocă impuneau o urmărire atentă și continuă. (...) Am răspuns, cu alte cuvinte, aceleiași sentiment al datoriei față de momentul literar, ca și Perpessicius în ale sale «mențiuni critice», ca și Șerban Cioculescu în foiletoanele de la «Adevărul», ca și G. Călinescu în cele de la «Adevărul literar», ca și Pompiliu Constantinescu în cele de la «Vremea». Dacă acest fenomen al preeminenței foiletonului critic – săptămânal sau lunar – față de studiul critic de largă respirație și fără o prestabilită periodicitate, a căpătat o asemenea amploare și pondere în viața literară dintre cele două războaie, cred că aceasta însemnează că îl impunea însăși această viață. (...) Era această acțiune – cel puțin în comandamentele morale care trebuiau să o prezideze – o funcțiune de îndrumare sau de interpretare? Cred că era în primul rând o operă de îndrumare, căutând să descifreze căile cele mai potrivite pentru ca literatura română să ajungă să reprezinte un glas propriu și ascultat, în concertul literaturii europene, și căile cele mai firești pe care să le urmeze fiecare scriitor de real talent, ca lămurindu-și trăsăturile și posibilitățile proprii, să poată contribui prin opera lui la realizarea acestui ideal. (...) N-am crezut niciodată în autonomia esteticului. Dimpotrivă, am crezut și cred încă în artă numai și numai ca unul din înaltele moduri ale omului de a răspunde marilor întrebări ale vieții și lumii”. Am crezut și cred încă în artă ca un anumit fel de atitudine, cu logica lui proprie, cu finalitatea lui aparte, cu formele lui deosebite. Am crezut și cred și acum, că ceea ce îl deosebește pe creator de simplul meșteșugar – fie el cât de iscusit – este faptul că opera lui însemnează concretizarea în forme de artă a unei „viziuni a lumii”, care să se identifice cu însăși linia lui de viață și pentru afirmarea căreia e gata să-și pună în joc această viață însăși. Am crezut și cred și azi că opera de artă este cu atât mai durabilă și mai armonios deplină cu cât se integrează mai firesc acelei viziuni a lumii care e proprie poporului din mijlocul căruia ea se înalță. (...). În orice caz, cred că reiese din cele ce am spus că, pentru mine, critica de îndrumare și cea de interpretare se confundă inseparabil”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 7] Textul *Minunată-i patria mea* cu versuri de Felicia Donceanu și muzică de Gheorghe Costinescu: „Bună dimineața, soare!/
Bun venit, senine zori!/
Luați lumini de sărbătoare/
Din pământ, din om, din flori/
Refren: Minunată-i patria mea!/
Munca-i scumpă zestre în ea/
Spre-nălțimi visul ne poartă/
Făurind liberi, a noastră soartă./
Ploaie caldă-mbelșugată/
Te prefă în bob de grâu!/
Bogăția noastră, toată,/ Ca izvorul crească rău!”.

• [„**Teatrul**”, nr. 7] Apare *Goana după fluturi*, comedie în trei acte de Bogdan Amaru, cu o prezentare a autorului de Mircea Handoca, *Un dramaturg necunoscut: Bogdan Amaru*: „Nuvelist remarcabil, publicist cu un condei acid, îndreptat spre problemele sociale ale vremii, atent cu deosebire la destinul omului de rând, Bogdan Amaru a cunoscut înalta apreciere a unor personalități de frunte, ca Mihail Sadoveanu și Eugen Lovinescu (al cărui cenaclu «Zburătorul» l-a frecventat cu statornicie), ca și prietenia protectoare a lui G.M. Zamfirescu, Barbu Lăzăreanu și Eugen Jebeleanu. (...) Mulțumim pe această cale încă o dată lui Valeriu Râpeanu, ca și d-nei Florence Zamfirescu, care ne-a pus cu amabilitate la dispoziție textul. E singurul text de întindere mai mare, rotunjit al lui Bogdan Amaru, care ne este cunoscut până în prezent, alături de cele câteva nuvele publicate și de numeroasele lui articole literare și reportaje sociale. *Goana după fluturi* a fost scrisă probabil în 1934 când autorul avea 27 de ani. Reținem înainte de toate caracterul documentar al lucrării, deși, după cum se poate vedea, sunt suficiente argumente și pentru prețuirea ei artistică. Dacă ar fi s-o clasăm în contextul literaturii dramatice a vremii, am socoti *Goana după fluturi* ca făcând parte din familia pieselor lui G.M. Zamfirescu, V.I. Popa, G. Ciprian, Tudor Mușatescu, Mihail Sebastian. (...) Poate i s-ar putea reproșa lui Amaru, în multa spumă verbigerantă pe care o răspândește abuzul de metafore, o oarecare înclinare spre stufos și insistența pe anumite motive comice”. □ Vicu Mândra semnează textul *Reevaluarea unui dramaturg liric („Luceafărul” de B. Șt. Delavrancea la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”)*: „Nu putem socoti trilogia lui Delavrancea drept un reviriment tardiv al dramei noastre romantice. Cele trei piese istorice, cu o respirație inegală, conțin, în variante înrudite, aceeași tendință de a «shakespeariza științific», de a include observația balzaciană și descripția zolistă în dezvoltarea unor scene sau în amănunțirea unor caractere cuprinse de ambianța poetică a unor basmuiri străvechi. Piesele gravitează solemn între poetica evocativă și naturalismul dramatic, parcurgând cărările istoriei cu emoția unui pelerin modern. Caracterul poematice al trilogiei lui Delavrancea se întemeiază pe o structură savant lirică. Avem de-a face cu un univers poetic închis, feeric în înțelesul grav al cuvântului. Ceea ce i-a făcut pe unii cercetători să asemuiască *Apusul de soare* cu un basm popular e, poate, tocmai aflarea unor adevăruri tipologice într-o mișcare de ceremonial fix. Aci, ca și în celelalte două părți ale trilogiei, a atras atenția simbioza accentelor realiste cu

patetismul arhaizant, însoțirea stranie a minuției naturaliste în unele momente-cheie cu fabulosul legendar. (...) Consemnând încă o dată temeinicia inițiativei și relevând frumusețea scenelor-cheie, care-i reunesc pe principalii protagoniști, avem destule motive să socotim recenta reînviere a *Luceafărului* ca una dintre înfăptuirile tendinței de reevaluare a textelor marii dramaturgii românești”. □ C. Paraschivescu, cu supratitlul *Însemnări despre teatrul lui Octavian Goga*, publică textul *Menirea și măsura creatorului („Meșterul Manole” la Teatrul „C. I. Nottara”)*: „Privita numai prin ea însăși – ca și întrebarea piesei lui Octavian Goga – își păstrează, din păcate, sensul ei strict, limitat. Dacă autorul și-ar fi putut evalua ideea în funcție de cele demonstrate până atunci în poezie și dramă, dacă i-ar fi putut da premisei dramatice o aureolă autentică cunoaștere, estetică și filozofică, fără îndoială că *Meșterul Manole* ar fi depășit stadiul unui senzațional de circumstanță. E drept, până la el, nici unul din dramaturgii care s-au oprit asupra acestei făpturi de legendă nu i-au dat, n-au intenționat să-i dea semnificațiile unui caz de filozofie artistică. (...) Tonul acestei discuții nu are nimic grav, nimic solemn. Cineva pune pur și simplu o întrebare, când altcineva, stârnit de evocări, își revendică filiația spirituală cu «cu un meșter crud, (...) o flacăra răzleață din văgăunile munților»: «Ce nu înțeleg eu în povestea Meșterului Manole, e ideea sacrificiului dusă la absurd, nene Iancule (...) De ce opera de artă să sugrume o viață și să se ridice pe o îngropăciune?» (Ana, actul întâi). (...) După patruzeci de ani de la premieră, luăm conștiință prin intermediul unui întreprinzător colectiv artistic cu o lucrare prețioasă din trecutul nu prea îndepărtat al teatrului românesc, restabilim dimensiunile reale ale unei valori literare neglijate un timp și privite sub auspiciile unei singure muze”. □ Valeria Ducea semnează *Din repertoriul uitat (Două piese de Ion Luca: „Morișca” și „Racherița”)*: „Deși aparține generației lui Camil Petrescu, Lucian Blaga, V. I. Popa, G. M. Zamfirescu etc., Ion Luca se prezintă cu cele peste patruzeci de piese, câte a semnat până acum, pe un plan aparte. El surprinde prin violența situațiilor dramatice, a conflictelor și a deznodămintelor cu care dramele sale ne poartă de la cele mai felurite și mai îndepărtate momente ale istoriei (*Amon Ra*) până în lumea noastră socialistă (*Apele în jug*). Mai toate învăluite într-o aură încețoșată, de gravitate sumbră, lucrările lui Ion Luca nu sunt în măsură să se așeze pe o coordonată definitorie. Aceasta – cum s-a mai remarcat – datorită vastelor orizonturi tematice, domeniilor și tendințelor nespuse de diverse pe care le îmbrățișează. Totuși, predilecția pentru lumea trecutului, pentru fabulosul mitic (înfățișate de obicei în partituri versificate, cu elanuri și exaltări romantic-lirice, cu ciudate și uneori izbitor căutate împerecheri de cuvinte arhaice, culese din lexicul cronicilor și al celui dialectal) pune o pecete stilistică particulară pe scrisul lui. Unele accente sau influențe mistice, anumite confuzii și contradicții ce ne întâmpină în scrierile sale, ca și puținele mărturisiri pe care le-a făcut autorul în legătură cu ele și cu gândirea lui

artistică, explică poate, într-un fel, ezitarea și întârzierea cu care s-a purces la selecționarea și punerea în valoare a pieselor lui”. □ Florin Tornea consemnează turneul *Deutsches Theater la București*, care s-a prezentat cu *Natan înțeleptul* de Lessing și cu *Dragonul*, realizat pe textul dramaturgului sovietic Evgheni Șvarț. □ Apare un colaj de știri, *Stagiunea noastră peste hotare*, nesemnă, despre turneele Teatrului Național, Teatrului de Comedie, Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra” și felul în care prezentările acestor teatre erau primite în revistele străine. Piese jucate: *Celebrul 702* de Mirodan, la Klagenfurt („Volkszeitung”: „«... un teatru de un meșteșug exemplar care, alături de nota tragică și cea satirică, arborează acel umor caracterizat prin deviza ‘se poartă negru’, la care se recurge ori de câte ori se urmărește obținerea unui efect deosebit e puternic. Și în această privință, Mirodan se dovedește a fi un maestru de mare rafinament»,,), *Nu sunt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu, jucată la Viena și la Festivalul Internațional de Teatru de la Wrocław („Die Presse”: „În pofida sentimentelor noastre de patriotism local, suntem nevoiți să mărturisim că piesa Ecaterinei Oproiu *Nu sunt Turnul Eiffel* este mai bună și mai interesantă decât tot ce s-a scris până acum despre îngeri păzitori și despre soarta femeilor... Cuvântul autenticitate este prea des folosit și din cauza asta s-a cam tocit. De astă dată însă, acest cuvânt se află la locul lui»,,), *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu a fost montat la Moscova, la Teatrul „Maiakowski”, sub titlul *Și a căzut o stea*, în regia lui A.A. Gamsahurdia. □ În continuare apar prezentările ale teatrelor străine: Miron Niculescu semnează *O săptămână prin teatrele din R. P. Bulgaria*, iar Dana Crivăț publică *Teatre și spectatori în Republica Federală a Germaniei*. □ Ovidiu Constantinescu apare cu textul *Ion Sava în lumina actualității*, o cronică literară despre volumul *Ion Sava* de Petru Comarnescu, editura Meridiane, 1967: „Comentariile lui Petru Comarnescu asupra spectacolelor realizate de Ion Sava, începând cu piesele de debut puse în scenă la Teatrul Național din Iași, sunt însuflețite de un interes atât de sincer încât au spontaneitatea unor cronici scrise imediat după premieră și care mai păstrează ceva din freamătul și temperatura sălii din seara când a avut loc cea dintâi confruntare a piesei cu publicul”.

• [„Tomis”, *an II, nr. 7] Prima pagină a revistei este tipărită poezia *Veniți să vedeți*, de Traian Coșovei. □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează articolul *Eminescu și lumea miturilor*, demersul autoarei fiind motivat, în primul rând, de atracția poetului față de mit: „Eminescu a îndrăgit mitologia încă din anii de școală, dar s-a îndreptat înspre mituri dinadins, învățând de la Herder și de la alți filozofi germani că există vârste în evoluția gândirii și limbii popoarelor și că cea mai prețioasă dintre ele este aceea a copilăriei, a începuturilor, hrănită cu mituri, ieșind din mit. El a înțeles apoi și a iubit mitul fiindcă l-a înrudit de timpuriu cu produsele propriului său popor, la care a intuit bogăția și originalitatea forțelor creatoare. L-a întâlnit la Homer, Eschil

și Vergiliu, ca și la romantici, de la Hölderlin, la Shelley și Hugo. Nu i-au fost străine «mitologiile indice, grecești, germanice, pentru a reconstitui după ele o mitologie dacică, poate pe principiul unificator al studiului religiilor și mitologiilor comparate la popoarele înrudite. (...) N-a ocolit nici mitologia persană, nici pe cea iudaică, amestecat biblică și cabalistică, nici pe cea creștină»,. Demersul autoarei, ilustrat cu exemple din opera eminesciană, demonstrează „ce poate face pe vechi motive mitologice o minte activă, scrutaătoare, sintetică și mai cu seamă întoarsă în mod esențial spre realitățile culturii naționale cum a fost aceea a lui Eminescu. Procedând astfel, el a împrăștiat tezaurul străvechilor mituri universale cu infuzii noi, naționale, prelungindu-le valoarea și dând în același timp culturii românești prima mare mărturie a nobilei sale capacități de a se înălța în zona miturilor, aceea care garantează perenitatea unei culturi”. □ În secțiunea *Cronica literară* este publicat articolul criticului Al. Protopopescu – *Triumful lirismului*, de fapt o analiză a volumului *Elegie pentru floarea secerată* de Eugen Jebeleanu: „A vorbi despre *Elegie pentru floarea secerată* în prezența poetului o socot o impietate tot așa de mare ca ceea de a-ți tăia uimirea în fața unei atari fapte de artă. Elementul autobiografic îl stingherește pe comentator (...): consumul sufletesc din aceste versuri depășește ceea ce un om poate percepe în mod firesc cu simțurile sale din realitate. E un moment poetic de un dureros adevăr (...), o clipă de poezie pură, un act artistic care poate suplini trăirea însăși”. Acest volum apare după o perioadă de absență „parcă anume prelungită spre a face uitate câteva momente din creația sa mai puțin concludente și intră în relație directă cu liricul surprinzător care s-a anunțat acum trei decenii prin volumul *Inimi sub săbii*”. Un „lirism maxim” caracterizează mare parte din lirica lui Eugen Jebeleanu, inclusiv „recentul volum de versuri, de fapt un poem unitar prin temă și numai aparent segmentat de titluri”. Analiza acestui volum de versuri îi face pe cronicarul literar să concluzioneze că lirica lui E. Jebeleanu nu face decât „să adeverească încă o dată cugetarea pe care Sully Prudhomme a sfințit-o în vers: *le plus soupir fait le plus beau vers*”. □ La fel ca și în numărul anterior (iunie / 1967), Nicolae Motoc continuă „Cronica exceselor” cu un articol intitulat *Comoditatea poeziei* în care, după cum mărturisește, încearcă să „formuleze o simplă opinie care nu se dorește deloc exclusivistă și, cu atât mai puțin, infailibilă”. Demersul autorului pornește de la „laitmotivele, luminile în mișcare care alcătuiesc zodiacul poeziei”, mai exact „migrația laitmotivelor, fără a se limpezi întotdeauna în direcții noi, fără a se integra de obicei unor structuri originale”. În acest context, analizând lirica juvenilă (exemplele sunt preluate din Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru, Adrian Păunescu, Platon Pardău și Rodica Iulian), autorul observă „prezența obsesivă a calului, ca o reacție parcă față de dezideratul receptării vieții moderne desfășurate sub semnul mașinismului”. □ Demersul lui Toma Pavel din articolul *Critica literară sau despre „despre”* pornește de la un

comentariu al unui „cunoscut critic și istoric literar care punea sub semnul întrebării «competența» întru teoria criticii a celor care nu practică regulat critica literară. Dacă teoria ar fi într-adevăr o sarcină a practicienilor, atunci teoria criticii n-ar putea niciodată ieși din sfera modestă a generalizărilor empirice, din prudența inductivă. De fapt nu se întâmplă așa: actul teoreticianului dă temei, în-te-me-ia-ză, în timp ce practicii îi revine sarcina de a se desfășura pe terenul fundat de teorie”. Un alt aspect abordat vizează „unitatea în Logos a literaturii, criticii, filozofiei, științei și a vorbirii omenești cotidiene”, problemă urmată de regăsirea „multiplicității, posibilității distincțiilor. Multiplicitatea care nu se lasă așteptată, pentru că în însăși unitatea de o clipă a discursului se desfac trei dimensiuni. Una dintre ele susține coerența discursului, îi constituie corpul, îi sprijină întinderea, leagă discursul în el însuși. O a doua își asumă, perpendicular pe cea dintâi, direcționarea discursului spre ceva. (...) Dacă prima dimensiune face ca «ceva» să fie discurs, cea de-a doua silește orice discurs să fie discurs – despre-ceva. Nu este de conceput o vorbire fără «despre». (...) Aceste două dimensiuni ale vorbirii, dimensiunea lui în și cea a lui despre (...) dau discursului stabilitate și instabilitate, zbor și trăinicie, consistență și inconsistență”. □ La rubrica *Recenzii* se prezintă, sub semnătura lui M. Mincu, monografia lui Al. Piru – *Opera lui G. Ibrăileanu* – o carte care, „fără a modifica substanțial scrierea anterioară (n.n. *Viața lui G. Ibrăileanu*, 1946), intervențiile nu prea numeroase – unele de nuanță – sunt suficiente totuși ca să confere cărții o sporire valorică. (...) Studiul operei se constituie independent de biografie, despărțirea aceasta fiind în primul rând o problemă de metodă și nu o izolare dogmatică”. În organizarea materialului, abordarea criticului, remarcă recenzentul, are la bază „organizarea pe sectoare: ideologie, istorie și critică literară, polemici etc. Ceea ce se remarcă și aici îndeosebi, este proiecția convergentă a manifestărilor creatoare ale lui Ibrăileanu în jurul unui nucleu gravitațional”. □ La secțiunea *Convorbiri literare* este publicat, sub semnătura Michaeliei Bulgărea, interviul cu Maria Banuș. Problematika interviului vizează următoarele aspecte: opinia scriitoarei în legătură cu „poezia noastră tânără”; poziția față de poezia „de notație reportericească”; ca formulă pentru „poezia noastră reprezentativă de astăzi”, Maria Banuș alege „poezia anti-descriptivistă cu năzuințe pronunțat etice și metafizice, o poezie care pune marile probleme existențiale și care, chiar atunci când pornește de la faptul mărunț, cotidian, o face pentru a arunca asupra lui lumina stranie, fantastică, suprareală a ochiului poetic care contemplă obiectul, faptul, realitatea, de la o distanță cosmică a melancoliei, a tragismului sau a absolutei seninătăți”.; în legătură cu elementele care constituie „vocea poeziei românești în contextul poeziei universale actuale” și care ne asigură și „traducerea și difuzarea cărții românești peste hotare”, se enumeră: „echilibrul, simțul măsurii, al culorii și al realității concrete, un anume fel de a fi senin și înțelept în fața vieții, care nu exclude totuși datele tragice, căutările și neliniștile primordiale, pe care însă le

subordonează și adeseori le depășește, în această seninătate, în acest echilibru cu rădăcini ancestrale”. □ I. Negoïtescu semnează articolul *Actualitatea lui Maiorescu* în care, după o prezentare menită a contura personalitatea lui Maiorescu și rolul acestuia „pentru destinul spiritualității românești”, se întreabă retoric: „Și care este oare prezența criticului Junimii în actualitatea noastră imediată? În orice caz, nu o prezență «istorică», ci una vie, cu atât mai paradoxal vie, cu cât ne aflăm într-o nouă perioadă de regăsire și înflorire literară, într-o nouă fază de biruință a ideii maioresciene de primat al esteticului în artă”. Așezându-l față în față cu critica actuală, I. Negoïtescu are prilejul de a evidenția superioritatea criticului junimist: „Lipsește însă întregii noastre critici actuale curajul maiorescian de a spune oricărei opere, indiferent cine ar fi autorul ei, un da sau un nu răspicat. Ceea ce te izbește, când reiei azi operele critice ale lui Maiorescu și Lovinescu, este tocmai această libertate lăuntrică, în numele căreia ei au servit adevărul absolut în care credeau, cu o vigoare și o îndrăzneală ce, datorită consecvenței principiilor estetice urmate, se constituie ca moralitate a magistraturii critice”. □ Criticul literar Al. Protopopescu semnează articolul *Un poet uitat: Alexandru Călinescu* în care încearcă să aducă în atenția publicului opera unui scriitor „dispărut la 30 de ani, fără glorie și fără exegeți, într-un târg cenușiu din sudul Moldovei”. Pentru semnatarul articolului, „absența unui scriitor din conștiința publică nu poate fi totuși socotită un capriciu al istoriei literare. Istoria literară, spre deosebire de critica curentă, nu este capabilă de răfuiești, de exagerări ori ingrătitudini sentimentale”. Încercând o clasificare a scriitorilor, se vorbește despre „scriitori care inundă deodată curiozitatea publică, alții pe care timpul îi impune mai anevoie, există scriitori la modă și scriitori din umbra acestora, și oricât de arbitrară ar fi această clasificare (...), ea reprezintă o realitate neoficială a oricărei literaturi”. Scriitorul căruia îi este dedicat acest articol „nu a beneficiat nici măcar de starea *quasi-anonimă* a celor din urmă scriitori amintiți. Circumstanțele existenței sale nu au întrunit niciodată condițiile unui fenomen literar”. Analiza unora dintre poeziile sale, îi relevă autorului „un jurnal tragic al unei existențe sufocate în prăpastia târgului morbid. O poezie limpede, de o muzicalitate covârșitoare (...) nepângărită de nici una din practicile moderniste dintre cele două războaie”. În acest context, ca un gest reparatori, Al. Protopopescu propune reeditarea operei lui Alexandru Călinescu care „ar avea însemnătatea unui act de cultură și de grație în același timp, venit să răspundă peste ani strigătului disperat al poetului din *Poem desfigurat: Oraș provincial, urbe natală, / Tare-s uitat!*” □ Pagina optsprezece publică fragmente din piesa „Lacuna” de Eugen Ionescu, în traducerea Sandei Șora. □ Rubrica *Trident* găzduiește articolul *Contrașicri* care relatează disputa „literară” dintre Mihai Sabin de la revista „Ateneu” și Neptun, semnatarul rubricii de față. □ În *Vedeta și admiratorul*, Neptun laudă activitatea celor de la „Iașul literar” pentru „originalitatea și ținuta ei îndeobște decentă cu care

este urmărit la răstimpuri fenomenul literar. Lipsesc acestei rubrici înțepăturile, ironiile fără teme, polemicile searbăde de mare preț la unele surate ale revistei”. Un punct nevralgic pare a fi în viziunea lui Neptun „revista criticii, al cărei semnatar rezumă fără personalitate câteva articole ce s-ar fi cuvenit prețuite mai mult (e vorba de rubricile permanente ale lui Vladimir Streinu, Al. Piru etc.). Dar de îndată ce Al. C. aduce vorba de N. Manolescu, cade într-un extaz care-i ocupă mai bine de jumătate din întâmpinare”.

• [„**Viața militară**”, nr. 7] Număr dedicat aniversării a 50 de ani de la eroicele lupte de la Mărăști, Mărășești, Oituz. Publică versuri Ștefan Augustin Doinaș (ciclul *Ostașii de la Mărășești: Gornistul*: „Sunam atacul. Goarna-n mâna mea / se-nvâpăiașe și părea făclie. / Când, dezrădăcinat din neagra glie, / m-a luat în zbor o schijă de ghiulea.// Ah, trâmbița de aur, vocea vie / a celor morți, acum se răcea! / Zadarnic o țineam la gură, grea: / metalul amușise pe vecie...// Așa credeam. Dar iată: din aramă / un glas adânc se auzea cum cheamă, / și mii de glasuri răspundeau în jur. // Și înainte de-a pieri-ntr-un nour, / am deslușit moldovenescul bour / cum suflă-n ea, scoțând un sunet pur”. *Stegarul*: „Aceasta-i coasta. Botul ei, spre-apus, / eu l-am urcat întâiul. Niciodată / tăcerea n-a vibrat mai încordată! / Chiar cerul se târa cu noi, în sus. // Când trupul meu a apărut de-odată / în vârful ei, mi s-a părut nespuse/ de dureros să zac aici, răpus, /hrănind cu sânge iarba înglodată.// Dar eram steagul: eu eram prăjina / și pânda, orbitoare ca lumina, / – și trebuia să stau pe culme, drept! // Atunci, m-am înălțat. Și, cu-o văpaie / ce-nșingera tot câmpul de bătaie, / un soare aspru mi-a țâșnit din piept”); Grigore Hagiu (*Atac*), Eugen Frunză (*Monument*), Nicolae Tăutu (*La Oituz*), Traian Reu (*Glasul Țării*), Gheorghe Istrate (*Izvorul*), o însemnare de scriitor Dumitru Almaș (*Mărăști, Mărășești, Oituz*). Semnează reportaje Laurențiu Fulga (*La temelie acestui prezent*), Haralamb Zincă (*La 13 ani decorat cu “Virtutea militară de război clasa I”*), Nicolae Rășinari (*Rânduri despre bărbăție și curaj*), George Mihăescu (*Urmașii*), Ștefan Raicu (*Trei feciori*), Al. Jebeleanu (*Momente*), Mircea Șerbănescu (*Tradițiile*), proză: Mircea Radina (*Oamenii își amintesc*), evocări și fragmente memorialistice: Dimitrie Florescu (*Pe aici nu se trece*), D. Dumitrescu Polihron (*Un torent de foc*), Marcel Olteanu (*La Oituz*), Ion Pas (*În ziua aceea la Mărășești*), Ion Jalea (*Amintiri din război 1917*), T.T. Braniște (*Zile de neuitat*). □ Revista publică un medalion, semnat de Constantin Argeșeanu, consacrat poetului Andrei Naum, căpitan în rezervă căzut în luptele de la Mărășești, alături de un consistent grupaj, *Din cronică eroismului*, alcătuit și prezentat de Emil Manu cu fragmente din texte ale unor scriitori ai vremii: Octavian Goga (*Spre biruință*), Mihail Sadoveanu (*Bătălia de la Mărășești*), Nicolae Iorga (*Vrancea*), I. Agârbiceanu (*Ghinărarii*), Camil Petrescu (*Repaosul*). □ O notă plasată la închiderea ediției vestește sub semnătura lui Ion Grecea încetarea din viață a poetului Tudor Arghezi.

• [„**Viața Românească**”, nr. 7] Comunicatul comun difuzat de conducerile Uniunii Scriitorilor, Academiei Republicii Socialiste România și

Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, prin care se anunță încetarea din vială a lui Tudor Arghezi, ocupă prima pagină: „S-a stins din viață, în seara zilei de 14 iulie, Tudor Arghezi, strălucit reprezentant al culturii românești. Expresie vibrantă a spiritualității naționale, poet, prozator, pamfletar și eseist, Tudor Arghezi a sintetizat în vasta sa creație valorile morale și estetice ale poporului nostru, experiența sa milenară, idealurile sale de dreptate națională și socială, transpunându-le într-o operă de geniu, în care arta cuvântului românesc atinge înalte culmi. Așezând cu credință la căpătâi hrisovul sutelor de ani de răzvrătire și luptă a străbunilor, oglindind în noi și noi ipostaze comara sufletului popular, Tudor Arghezi proiectează în arta universală trăsăturile specifice ale sensibilității și gândirii oamenilor de pe aceste locuri. Timp de peste 70 de ani condeii său scăpărător a fost prezent fără întrerupere în viața literară și în publicații, determinând curente de opinii în favoarea înnoirii sociale și artistice. El a realizat, astfel, în literatura română, cea mai importantă sinteză poetică a veacului. (...) Prețuindu-i opera nemuritoare, poporul român va păstra veșnic vie amintirea figurii luminoase a lui Tudor Arghezi”. □ Un nou fragment din *Moromeții II* apare în acest număr. □ Ion Caraion, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Nicolae Prelipceanu și Corneliu Sturzu sunt prezenți cu versuri. □ În secțiunea *Scriitori și curente*, Adriana Iliescu publică un text lung, *Proza în „Literatorul”*, text împărțit în următoarele părți: 1. Tipuri dispărute, 2. Tipuri apărute sau critica moravurilor contemporane, 3. Reabilitarea romantică, 3. Principalii eroi ai prozei din „Literatorul” împărțit la a) visătorul famelic, b) visătorul excentric, 5. Numele proprii, 6. Povestiri vitejești de război, 7. Amator Ruris, 8. Basmе populare și legende, 9. Proza poetică, împărțită la a) poeme în proză, b) fantezii, c) Thalassa, 10. Reportajul. ■ La rubrica *Scriitori români contemporani* Ion Biberi scrie despre ***Poezia lui Demostene Botez***: „Titlul ultimului volum al lui Demostene Botez, *În fața timpului* (Epl, 1967), reprezentând o culegere de poeme cu semnificație antologică a propriei opere, este revelant deopotrivă pentru cunoașterea unei vieți interioare pe una din coordonatele sale de adâncime, ca și prin limpezimea cu care autorul, spirit emotiv, urmărindu-și credincios vicisitudinile busolei interioare, a știut să se definească. Semnificația psihologică a acestei opere, aflându-și o sora relație artistică intim îmbinată, va fi atitudinea omului în fața timpului; sentimentul acut al acestei evoluții ia, în viața poetului, forme obsesive, fără a ajunge, totuși, la dramă; scandarea timpului interior acceptată pe plan emotiv, își află o coloratură variabilă, trecând în nuanțe pe un registru nostalgic și recules, e onduce la stări poetice contemplative, încărcate de sarcină emotivă, sau, uneori, la considerații generale, cu iradiere mai puțin colorată afectiv”. ■ Sub titlul *Despre modern*, Paul Gorgescu publică în *Cronica literară* un text despre Alexandru Ivasiuc: *Vestibul*, volumul apărut la E. P. L. în 1967: „Romanul lui Alexandru Ivasiuc – și, probabil, nu greșesc, opera sa ulterioară – se situează în tradiția prozei românești pe un filon ce

pornind din proza eminesciană va fi dezvoltat de romanele lui G. Călinescu, Camil Petrescu și Anton Holban, adică în care eroul meditează asupra sa, asupra mediului social și a condiției umane, fiind el însuși activ și pasiv, actor și rezoneur, lucid și pasionat. În același timp trebuie precizat că noul romanțier nu continuă această tradiție dintr-un gust literar ci printr-o determinare interioară, caracterologică. (...) *Vestibul* e o carte esențial contemporană, nu numai tematic și problematic ci și ca sensibilitate, prin urmare e structural nouă. Anticipez: deși tehnica e a unui scriitor cultivat, nu se folosește ostentativ o tehnică nouă, marcând o ruptură în gustul artistic, ci este ceea ce Camil Petrescu numește (definindu-se) un substanțialist, anticalofil, obsedat de esențe, altfel spus de probleme". ■ Revista publică *La masa rotundă a „Vieții românești”*, dezbateri la care participă Matei Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Șt. Aug. Doinaș, Paul Georgescu, I. Negoșescu, Mihail Petroveanu, Eugen Simion. Aceștia discută *Despre poezia ultimilor ani*. ■ Matei Călinescu: „Când vrem să caracterizăm global expresia poetică a unei anume perioade mi se pare că putem vorbi și trebuie să vorbim mai întâi de cultura poetică a acelei perioade. Ce ar implica această noțiune de «cultură poetică» pentru momentul care ne propunem să-l discutăm? Pe de o parte, imaginea despre tradiția poetică, atât cea mai veche cât și cea mai nouă, – și în această privință cred că o semnificație deosebită în climatul vieții literare contemporane capătă reeditarea celor mai importanți poeți din perioada inter-belică, proces care a început în chip mai susținut acum cinci, șase ani și care este în momentul de față în plin curs de desfășurare. (...) Un alt aspect al culturii poetice îl constituie felul contactelor cu poezia universală, în special cea modernă și contemporană. Lăsând de-o parte faptul că această poezie crucială – și cred că mai mult decât suntem înclinați să ne închipuim, – în textele originale ne interesează deocamdată problema traducerilor de poezie. Trebuie să constatăm că ne aflăm într-un moment în care se traduce foarte multă poezie străină, în ciuda unor importante lacune care există încă în această privință, și în ciuda unor importante lacune care există încă în această privință, și în ciuda calității nu odată inegale a traducerilor care se publică. (...) Cel de-al treilea aspect al culturii poetice mi se pare a fi «conceptul de lirism» vie și bogată, constituie fără îndoială un factor stimulator al creației actuale pe linia unei diversificări din ce în ce mai mari. Totodată, exigențele estetice ale cititorilor de poezie sporesc. Laurii succesului se acordă mai greu și se retrag mai repede. Ceea ce semnalăm este de fapt doar un aspect al unui fenomen mai larg: viața literară este mai dinamică, deci mai imprevizibilă, mai liberă de inerții. Numărul «consacraților» și al așa-numiților «clasici în viață» a scăzut simțitor. A ieșit, în schimb, victorios – și trebuie să ne bucurăm de aceasta – spiritul de discuție. Ceea ce ne reunește și pe noi, azi, în jurul acestei mese rotunde, este tot acest stenic și sincer spirit de discuție. Revenind la problema creației poetice actuale, aș vrea să mă opresc asupra elementelor noi ale peisajului

nostru liric, sugerând astfel câteva direcții posibile ale dezbaterii noastre. Procedând cronologic – să admitem acest criteriu – aș remarca faptul că în ultimii câțiva ani ni s-au relevat fațete inedite ale unor personalități poetice dintre cele mai mari. S-a discutat, astfel, despre orizonturile noi ale poeziei lui Blaga din postume, descoperindu-se în ele o nostalgie a clasicului, un anume spirit goethean, firește, asimilat categoriilor blagiene. Apoi, s-a spus pe bună dreptate că Vasile Voiculescu a dat – iarăși postum – cea mai valoroasă culgere de versuri a sa în *Traducerile imaginare din sonetele lui Shakespeare*, care a fi fost aproape imposibil de prevăzut pentru cei familiarizați cu opera sa anterioară (cum greu de prevăzut erau și pozele din *Povestiri*, operă care îl așează în rândurile celor mai mari prozatori din literatura română). În aceeași categorie se poate situa și foarte recentul volum al lui Al. Philippide, *Monolog la Babilon*. Înnoiri semnificative s-au putut observa și în opera unor poeți care au avut o activitate susținută în perioada de după 1944: mă mulțumesc să citez aici pe Miron Radu Paraschivescu cu volumul *Versul liber* (1965) și pe Eugen Jebeleanu cu poemele publicate în acești ani din urmă. În contextul la care ne referim, un loc aparte trebuie rezervat generației următoare, cu un profil distinct – deși foarte divers – care s-a impus în poezie abia în ultimii ani, deși primele ei manifestări literare se situează în perioada din timpul și de imediat după războiul ultim: este vorba de Geo Dumitrescu, autorul *Libertății de a trage cu pușca*, care s-a închis, după debutul său strălucit, într-o tăcere de aproape două decenii revenind la poezie cu remarcabilele *Aventuri lirice* și apoi cu *Nevoia de cercuri*; este vorba de Șt. Aug. Doinaș care după un volum oarecum neconcludent cum a fost *Cartea mareelor*, își afirmă talentul său autentic și rar în excelentul volum *Omul și compasul*, este vorba de Ion Caraion, poet de factură cerebrală, care a dat nu de mult un substanțial volum intitulat *Eseu* etc. La numele acestea trebuie să-l adăugăm și pe acela al lui Radu Stanca, care ni s-a revelat – circumstanță dureroasă – postum, prin volumul apărut anul trecut și comentat atât de elogios de critica literară. În sfârșit, treuie să vorbim și despre «poezia tânără», care a avut, în ansamblul ei, o dezvoltare din cele mai îmbucurătoare. Această poezie tânără, cu toată noutatea diversă pe care o promovează, se afirmă cam după 1960. Ezistă o pleiadă întreagă de poeți, unii dintre ei cu un profil deja matur, care trebuie amintiți aici. Este vorba, păstrând din nou un criteriu cronologic, de Ion Gheorghe, de Nichita Stănescu, care, după un debut interesant la vremea lui, dar azi, privit prin perspectiva a ceea ce a scris ulterior, neconcludent, a dat câteva remarcabile volume cum ar fi *O viziune a sentimentelor* sau recentele *11 elegii*. Este vorba de Grigore Hagiu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, care au intrat în literatură împreună, cam în aceeași perioadă, curând după 1960. Și mai recent și-au făcut apariția o serie de poeți de o uimitoare înzestrare, cum sunt: Ion Alexandru, M. Sorescu, Ana Blandiana, Gh. Pituș etc. Fenomenul literar actual fiind foarte viu și foarte mobil, apar mereu nume noi care se

impun cu rapiditate. Dar, cum arătam și înainte, un slimat literar ca acela care s-a impus în ultima vreme, refuzând inerția, refuză și inerția unor succese timpurii sau chiar pretimpurii”. ■ Ștefan Aug. Doinaș: „După părerea mea, trei fenomene literare concură la stabilirea coordonatelor momentului poetic actual. Ele ar fi următoarele: în primul rând, apariția unei generații tinere de poeți care, aducând o nouă concepție despre lirism, o nouă înțelegere a poeziei și o manifestă varietate de formule poetice, s-a dovedit a fi unul din simptomele resurrecției poeziei românești după cel de al doilea război mondial. În al doilea rând reapariția generației de mijloc, care, – asemenea unui râu ce parcurge, la un moment dat, o etapă a cursului său pe sub pământ – iese din nou la suprafață. Este vorba de poeții care astăzi se află între 40-50 de ani. Mă refer la poeții *Cercului literar*, ai *Albatrosului*, la Dimov și alții. În al treilea rând: restabilirea contactului, valorificarea moștenirii literare poetice dintre cele două războaie, proces care se află în plină descășurare, și care ne trimite spre o perioadă extraordinar de fertilă și de variat ilustrată prin nume ca Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Bacovia, Adrian Maniu, Aron Cotruș, Voiculescu, Pillat, Philippide, Geo Bogza, Demostene Botez, până la Emil Botta. După părerea mea, această nouă generație de poeți a venit cu o nouă concepție despre lirism, considerat de ea a fi poezia prin excelență: o stare lirică, investigând zonele obscure, precare (obscure, atât prin lipsa de lumină și rațiune, cât și prin orbirea pe care o produc anumite idei de care se apropie prea mult (și exprimând această investigație printr-un limbaj apropiat: refuzul prozodiei clasice, o anumită proliferare a metaforei, introducerea expresiilor prozaice, incorporarea unor noi valori ca: ironia, sarcasmul, tendința spre grotesc, calamburul etc. Bineînțeles, aceasta este o concepție modernă despre poezie. Prin ea, lirismul încetează de a mai fi, – cum era înainte, în poezia clasică, – o decupare a realului, și devine o replică la acest real. este un proces în care poezia nu se are ca obiect decât pe sine însăși și nu se raportează decât la elementele limbajului care face din poet un aventurier al cuvântului și îi deschide un orizont deosebit de tentatn. Bineînțeles, aici, odată cu virtuțile, ies la iveală și riscurile. Noua generație aduce și o nouă înțelegere a poeziei angajate, în sensul că poetul tânăr se consideră ancorat în sensibilitatea acută a timpului său, fiind un fel de barometru al acestui timp, și nu în relatarea anecdotică a evenimentului actual. Poezia este un document spiritual al unei atmosfere, nu cronică a faptelor cotidiene. Așadar, lirismul este scos din activitatea reportericească, în care ani de zile s-a complăcut, în sensul că felul în care poetul vede indiferent ce problemă (copilăria sa, dragostea, arta poetică, un mit antic, sau sentimentul patriotic) poate atesta la fel de bine prezența sa, a poetului, în socialismul anilor noștri, ca și o poezie cu coordonate actuale: o hidrocentrală, de pildă. În același timp, această generație tânără se impune printr-o varietate de stiluri, care este un câștig pentru viața noastră literară. De pildă, lirismul lui de maximă reflexivitate, de pasiune intelectuală,

puternic exprimată a lui Nichita Stănescu; concentrarea expresiei, emoția filtrată, construcția lirică a lui Ilie Constantin, evoluția atât de interesantă a lui Ion Gheorghe, de la o poezie directă, dură, de inspirație folclorică, la prelucrarea unor motive de cultură și istorie națională, uneori chiar cu efecte de joc bernal, insistând pe virtuțile eufonice ale cuvintelor; o anumită fervoare intelectuală la Cezar Baltag, filtrată în valori muzicale; la Ion Alexandru investigarea unui univers de forțe latente sau explozive, într-un delir de imagini și metafore care, în același timp, au ceva din suprarealism și ceva din expresionism; la Ana Blandiana, confesiunea patetică, de feminitate energetică, dar conținută prin măsură și organizare; la Marin Sorescu un fel de deromantizare: umor grotesc și fantast, joc de cuvinte. Și ar mai fi de amintit aici mulți alți poeți ca: Grigore Hagiu, Gh. Grigorescu, Mircea Ciobanu, Gh. Pituș, Adrian Păunescu, Anghel Dumbrăveanu, Miron Scorobete și alții. Mie mi se pare că acest simptom al înnoirii poeziei noastre are toate șansele să devină un element constitutiv al acestei înnoiri. În ceea ce privește generația de mijloc, ea vine cu altceva în acest peisaj al poeziei noastre. ea vine cu o concepție de echilibru – între clasic și modern – asupra poeziei, în care sporul de modernitate vrea să se afirme în modificările de nuanțe ce intervin, fie în conținutul liric ca atare, fie în procedeele construcției poetice. În această concepție, poezia – punând accentul pe confesiunea lirică – înțelege să nu respingă nici un element extraliric consacrat de tradiție: epicul, fantasticul, dramaticul, etc. în care poezia este expresia unor activități conjugale (fantezie, intelect, sensibilitate) supuse unui principiu organizator lăuntric – pe care eu îl numesc «inteligenta artistică»; în care combaterea estetismului și purismului înseamnă atragerea în câmpul liric a unor valori extra-estetice. (...) Tot la generația de mijloc aș remarca reabilitarea unor modalități ușor vetuste: formele baladescului, adhortația imnică (poeții din *Cercul literar*) sau cultivarea fantasticului, a grotescului (C. Tonegaru, Geo Dumitrescu, Ben Corlaci, Ion Caraion, și alții). În fine, tot la această generație de mijloc se remarcă un fel de refuz al dificultăților voite, în expresie: luciditatea, dominantă indiscutabil la toți acești poeți (ca și la Nina Cassian, pe care generația aceasta și-o revendică cu entuziasm, găsind că, dacă este vorba de capcane poetice, acestea se află înafara granițelor ei, ale lucidității). Deosebit de importantă este restabilirea contactului cu valorile poetice dintre cele două războaie, valorificarea moștenirii literare a unor poeți de foarte mult prestigiu, foarte diverși ca structură și tonalitate; și această restabilire de contact, mie mi se pare că are mai multe semnificații. În primul rând, este un act de reparație față de o moștenire literară de mare valoare poetică; în al doilea rând, cred că este un fel de respirație organică, comunicând cu tradițiile poeziei naționale, un proces de alimentare cu seva poeziei autohtone. În al treilea rând, reprezintă o continuitate firească a istoriei poeziei noastre, în opoziție cu reportajul liric care nu vroia să vadă deloc mai departe de obiectul concret care îl prilejuia”.

■ Paul Georgescu: „Matei Călinescu a făcut o expunere generală care cuprinde aproape toate elementele mai însemnate pentru discuția noastră, și nu vreau decât să fac câteva completări. De pildă, eu cred că unul dintre elementele care intră în dinamica dezvoltării poeziei actuale este, într-o oarecare măsură, generația care s-a format imediat înainte și după război și care a ocupat multă vreme primul plan al vieții literare. În această privință este de spus că s-au făcut exagerări fie în legătură cu importanța anumitor poeți, fie în legătură cu valoarea anumitor volume sau poeme. Au fost greșeli de supra-apreciere, explicabile și, după părerea mea, în fiecare epocă, în fiecare literatură se produc asemenea erori de supra sau sub-apreciere, pe care apoi timpul le rezolvă într-un sens mai exhitabil. Am impresia că în momentul de față există în critică o tendință, o reacție (explicabilă și ea într-o anumită măsură), aceea de a face abstracție pur și simplu de acești scriitori dintre care unii s-au dovedit totuși poeți, temperamente poetice, deși au semnat și ei, nu odată, poezii fără valoare. Matei Călinescu a amintit pe câțiva dintre ei. Mi-aș permite doar să adaug la aceste nume – Eugen Jebeleanu, M. R. Paraschivescu – pe Mihai Beniuc, care, deși a semnat un număr apreciabil de poezii slabe, a publicat însă, în fiecare volum, și câteva poezii antologice. (...) Despre tineri am scris mult, nu e necesar să revin. Așa cum spunea Matei Călinescu, numărul lor este foarte mare, e greu să le pronunți exact care dintre cei mai tineri vor reuși, se vor impune, însă cred că sunt în spiritul antevorbitorului meu dacă reamintesc câteva volume care au avut succesul de presă meritat; acela al lui Petru Popescu și acela al Constanței Buzea, care depășește promisiunile pe care le făcea în volumul său anterior, printr-o violență autentică, printr-o meditație asupra ei însăși, printr-o anume elementaritate în sensul bun al cuvântului. În sfârșit, critica nu a fost capabilă să explice valoarea excepțională a *Elegiilor* lui Nichita Stănescu, poate tocmai din pricina neobișnuitei lor originalități”.

■ I. Negoiteșcu: „Este fără îndoială ispititor să căutăm și să găsim direcțiile, stilurile, să vedem clar orientările poeziei noastre actuale, să judecăm valoarea poezilor și a volumelor de versuri, pe ierarhii. Dar dacă întotdeauna contemporanii s-au străduit să-și înțeleagă și să-și judece contemporanii, nu putem să ne reținem sentimentul că, fără o perspectivă în timp, poți prea ușor să cazi în eroare, mai cu seamă în cazul poeziei noastre de azi, atât de complexă, de bogată, de plină de mișcare. Să ne gândim la marii critici care-au fost supuși unor atari scăpări”.

■ Paul Georgescu: „Eu cred că eroarea face și ea parte din actul critic. Este oarecum fatal ca într-o măsură un critic să comită erori. Tot ceea ce se poate cere de la el, după părerea mea, este ca inteligența și sensibilitatea lui să fie mereu în mișcare, să nu se osifice, și atunci când este cazul, să recunoască deschis că a făcut o greșală dacă a făcut-o. Pe de altă parte, ar trebui să deosebim două planuri ale discuției: una pe care a deschis-o Matei Călinescu și care este a unei perspective largi, pe o perioadă de timp mai mare, de mișcări mai generale și, perspectiva cronicarului, care este în mod fatal dată

de nivelul producției surente. S-a subliniat adesea că acest cronicar reprezintă opinia publică. Uneori însă, când opera e dificilă prin nouitatea ei, rolul criticului e de tălmăci, de mediator, explicând frumuseți noi pe care sensibilitatea medie nu le-a aperceput. (...) După părerea mea, a duce războiul cu poezia submediocră și cu încercările nereușite de originalitate n-ar face decât să atragă atenția asupra unor nume obscure dându-le o popularitate pe care nu o merită. Mă întreb însă dacă atitudinea mea nu este greșită. Deocamdată cred că această subproducție este un fenomen fatal legat de orice abundență literară și ea ur și simplu trebuie ignorată, dicitându-se numai ceea ce este realmente poezie, numai ceea ce reprezintă realmente o valoare sau măcar o promisiune, fără să ne epuizăm dând realitate, fie și negativă, unor fantome”. ■ Șt. Aug. Doinaș: „Paul Georgescu a pus aici întrebarea: oare critica trebuie să se ocupe de acest balast liric care se manifestă astăzi, de aceste valori submediocre care mișună astăzi în toate publicațiile noastre, – sau pur și simplu să le ignoreze. În același timp, Paul Georgescu spunea că – pentru a face cunoscută publicului poezia nouă, – rolul criticului este acela de mediator. Eu cred că lucrurile acestea sunt legate între ele: din moment ce criticul oficiază această profesie, această vocație – adică mediația între public larg (care nu se află întotdeauna la un nivel corespunzător de pregătire a gustului) și poezia modernă, el, criticul, nu-și poate exercita această vocație decât dând la o parte tot ce este excrescența formală mimetică, tot ce este imitație fără valoare în toată această industrie de versuri. Din moment ce apreciezi pe Nichita Stănescu, Cezar Baltag etc., înseamnă – implicit – că-i îndepărtezi în discuție pe alții care-i imită pe aceștia. Criticul nu trebuie să stea în expreciativă, ci trebuie să aibă o intervenție directă în această privință. (...) Rolul riticii este acela de a impune conștiinței unui public extrem de larg, valori autentice, asemenea celor pe care le-am citat. Peste două decenii, datorită unei acțiuni critice susținute, perseverențe, nuanțate, la obiect, – aceste nume (firește, sub rezerva confirmării ulterioare a evoluției lor) se vor impune, așa cum Barbu, Blaga, Arghezi, au fost primiți și ei, cândva, cu multă rezervă”. ■ M. Petroveanu: „În privința ermetismului, care ar bara calea apropierii dintre public și o anumită parte din poezia momentului de față – așa zisa avangardă sau poezie experimentală, – cum s-a propus cu un termen cam impropriu – sunt de spulberat confuziile persistente în jurul noțiunii de altminteri încă de la punerea ei în circulație. Una a fost și dezbătută: cea mai elementară, dar nu și cea mai puțin tenace. E vorba de identificare ermetismului cu lipsa de sens pe care o inspiră intențiile poetului, sau limbajul pretențios, afectat abstract, nu odată snob, sau pur și simplu nedominat. Acestea sunt de fapt variante ale lipsei de conținut, ale beției de cuvinte. Desigur, critica este datoare să divulge asemenea imposturi ori lipsă de talent, fie că o face de la caz la caz, în articole anume, periodice, și nu numai cu titlu de campanie, fără teama – ce ar justifica-o – de a exagera astfel ponderea fenomenului în viața literară. (...) De aceea, principial vorbind,

ermetismul reclamă un sens unic, rezervat inițiaților, pe când poezia dificilă admite o pluralitate de sensuri. Trecând la actualitate, putem obiecta orice afară de ermetism, în înțelesul arătat, în înțelesul propriu al cuvântului. Obscuritățile pe care le întâlnim la un Ion Alexandru, Nichita Stănescu sau Ion Gheorghe – în afară de cazurile în care controlul intenției ori al limbajului scapă autorilor – aparțin tipului de poezie dificilă. Viziunile lor de natură mitică sau conceptuală ridică obstacole înțelegerii, datorită problematici pe care se clădesc, problematică abstractă, de vreme ce este pătrunsă de ideile genezei și devenirii, ale unicului și multiplului, ale identității și schimbării (Nichita Stănescu), ale esenței și existenței (Ion Alexandru). Critica, cred, a și încercuit cel mai adesea exact zona de idei și felul limbajului acestor poeți. (...) Dincolo de problema rolului istoric și a a portului esteti al generațiilor, este în joc universul poeziei. A socoti apoetic socialul, înseamnă a practica, cu sens schimbat, o veche eroare, și a priva omul de una din fețele lui. Condiția socială face parte din destinul omului și ca atare din problematica artei, putând fi tot atât de dramatică precum ipostaza metafizică a aceluiași destin”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu: „Matei Călinescu ne-a prezentat o bună schiță a câtorva tendințe principale ale poeziei noastre. Ca să angajăm o discuție asupra lor, ar trebui – cred – acum, să le și problematizăm puțin. Rețin observația că poezia tânără actuală a restabilit o legătură mai organică și mai vie cu marile experiențe lirice antebelice. Aș sublinia că această reluare de contact e și o redescoperire, pentru că nu a avut loc într-o continuitate firească, ci după o relativă întrerupere, pe care au provocat-o tot soiul de ingustimi dogmatice. Faptul nu e fără consecințe. Harta reliefului poetice nu-și mai păstrează înfățișarea pe care o avea în preajma războiului, în ea survin neprevăzute modificări. Noi navigatori o reconstituim astăzi cu un ochi proaspăt și cu un sentimentul că abordează continente virgine. (...) E cazul, socotesc, să ne și întrebăm în ce măsură actualele tendințe lirice confirmă o evoluție a poeziei moderne. Aș observa că imagismul frenetic, prezent astăzi în multe din versurile pe care le publică revistele nu-și prea mai găsește aderenți. Tendința e dimpotrivă către despuiere și transcriere luminoasă a gândurilor și sentimentelor. Granițele aparente între poezie și proză (frecvența metaforelor, organizarea retorică a discursului liric), la un René Char sau Ponge, se șterg. Asupra acestui fenomen Anatol Baconsky are meritul de a fi atras în urmă cu câțiva ani atenția, fiind acuzat atunci de spirite ignorante că vrea să submineze însăși esența lirismului. Inflația imagistică întâlnită azi în multe producții se datorește – după mine – aceleiași redescoperiri oarecum ingenue a unor experiențe poetice anterioare. Mă îndoiesc sincer că va fi în stare să aducă efectiv ceva nou, dar cred că e o maladie infantilă ca pojarul, prin care lirica nouă, trecând, își va câștiga o firească imunitate față de excesul metafizic și delirul sublim verbal. (...) N-aș vrea să trecem prea ușor peste o problemă care agită azi publicul în legătură cu poezia. E vorba de accesibilitate. Sigur că a cere liricii inteligibilitatea imediată

a prozei (și ea e de multe ori aparentă) înseamnă a greși, a trivializa lucrurile. Lenevia intelectuală nu poate face un bun cititor de poezie și numărul aici nu spune prea mult. Ar fi însă o orbire să ignorăm că între publicul nostru nou – iubitor sincer de literatură, cu o adevărată lacomie a lecturii substanțiale – și poet, nu poate exista un divorț. Altădată o atare ruptură apărea legitimată de opacitatea burgheză. Astăzi poetul, vorbind, caută o comunicare umană, a cărei nevoie, dacă îl stăpânește cu adevărat, nu poate rămâne insensibilă la mutațiile sociale petrecute în rândurile publicului cititor. (...) Nu pledez pentru o acceptare a pretențiilor primare, care să coboare poezia la o versificație școlărească, traductibilă facil în anecdotă și discursivitate didactică. Mi se pare însă că o altă revendicare, mai profundă, a-i recâștiga liricii audiția publică pe care a avut-o în toate marile epoci de cultură, nu se cade să ne lase indiferenți”.

■ Eugen Simion: „Se discută despre înnoirea limbajului poetic și despre configurația generațiilor literare. În ce privește prima problemă – mi se pare – a nu o putea desprinde de alta, mai largă, legată de evoluția însăși a conceptului de poezia modernă. Ori de câte ori o formulă de poezie se impune și atinge momente de *regalitate* spirituală apare și ideea de «criză», o criză, mai întâi, a limbajului poetic. (...) Criza limbajului poetic e un subiect mai vechi de speculație în critică. Poetul modern e familirizat cu această idee și nu în puține cazuri el pornește, aprioric, de la o neîncredere în limbaj. (...) Am în vedere ecourile din câmpul poeziei tinere, înregistrate în ultimii ani. Lirica «vizionaristă», ca și ea fantezistă și ironică (M. Sorescu) află un punct de plecare în poezia lui Geo Dumitrescu și Constant Tonegaru, lirici în tradiția mare a poeziei muntenești. Trecând peste alte etape din evoluția poeziei contemporane, să înregistrăm debutul, în 1960, a unei noi serii de poeți, precedat de acela, neobișnuit, al lui Nicolae Labiș. Mitul care s-a format în jurul poetului, depășind datele iografiei reale, e mitul juvenilității curioase, neliniștite, apărută la hotarul dintre două lumi. Labiș e un poet excepțional, nu prin ce se spune de obicei (poemele lui epice), ci în confesiunile din *Lupta cu inerția*. În epocă, el se impune, mai întâi, prin introducerea reflecției lirice (sau redescoperirea ei) într-o vreme în care mulți o abandonaseră și, în al doilea rând, prin cultul sincerității poetice. Labiș e, dintre poeții mai noi, primul care repune lirismul în drepturile lui. Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Ilie Constantin, Marin Sorescu, Grigore Hagiu și, mai de curând Ion Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Gabriela Melinescu extind, în direcții diferite, universul acestui lirism diferențiat, eliberat de inerțiile proletcultiste. Pe acest teren ei se întâlnesc cu generația de mai înainte (Al. Andrișoiu, T. Utan, Ion Brad, Aurel Rău, Ion Horea), trecută prin mai multe metamorfoze poetice. Stilicește, două tipuri de sensibilitate se afirmă, curent, în poezia tânără. (...) La Nichita Stănescu (*11 Elegii*) vizionarismul se organizează într-o mitologie lirică proprie. Cum am arătat și în altă parte, *Elegiile* sunt meditații asupra obiectului și condiției poeziei: prin conversiune

de sensuri totul devine confesiune despre existența poetului. Lirica e, aici, o expresie a suferinței pe care cunoașterea, ca proces de luare în stăpânire a realului, o presupune. În fapt, poezia se întruchipează într-o materialitate grea și ideea mai profundă e că arta exprimă suferința creației sempiternelor, rămânând, după rare clipe de libertate, prizonera concretului, realului. La Cezar Baltag drama existențială nutrește, în chipul cel mai hotărât poezia, dar ea se exprimă nu direct, în confesiuni, ci într-un poem de reflecție ce tinde spre marile *categorii*: viața, moartea, destinul, clipa, neantul etc. Se naște, astfel, o poezie de o absolută gravitate. Foarte evident în ultima vreme se afirmă un alt tip de sensibilitate și, în fond, un alt tip de poet. Pornind de la o formulă a lui Matei Caragiale, l-aș numi tipul *bogomilic*. Spiritul «bogomilic» e, în esență, un spirit de dezordine în univers. El tulbură, cu eresurile sale, ordinea divină. Trăgând un înțeles de aici, pe planul strict al unei sensibilități rebarbative, Ion Gheorghe, Ion Alexandru sau Adrian Păunescu sunt, cu toate deosebirile dintre ei, poeți de-o spontaneitate rebelă, făuritori de mitologii neguroase (cu punctul de plecare în Blaga – în poezia lui Ion Alexandru), spirite, într-un cuvânt, «bogomilice». Nici unul dintre ei nu cultivă liedul, cantilena, specii muzicale și cristaline. Mai toți, cu excepția lui Păunescu, sunt rurali și evoluția poeziei lor se leagă de un fenomen mai vechi pe care l-a definit odată G. Călinescu discutând versurile lui Emil Giurgiuca. (...) Lirismul lui Ion Alexandru, păstrând în esență semnele unei viziuni naturiste, deschis spre spiritualitate, agitat și polemic, trebuie să tindă spre elevație și purificare. Dacă Ion Alexandru manifestă o neîncredere în limbaj, Adrian Păunescu reprezintă cazul tipic al poetului îndrăgostit de cuvinte. Lirismul lui e, în consecință, euforic, cuvintele se caută unele pe celelalte, după afinități strict eufonice sau plastice. (...) O singură observație vreau să fac referitor la ceea ce a spus, aici, I. Negoïtescu despre poezia feminină. Nu cred că ceea ce domină în momentul actual în poezia feminină este poezia viscerală. Dimpotrivă, poezia feminină, cu excepția, poate, a Mariei Banuș, abstractizează «visceralul», sentimentele primare. Nina Cassian cerebralizează pasiunile cu rezultate de mai multe feluri, Ana Blandiana, în *Călcâiul vulnerabil*, se detașează, ca și Gabriela Melinescu în *Ființele abstracte*, de formele mai vechi ale liricii feminine. (...) Poetele tind, așadar, cu ardoare spre idee”. □ Demostene Botez semnează *Otilia Cazimir*: „În împrejurări ca cele de față, atât de definitive și iremediabil tragice, cuvintele, oricare, par nepotrivite și de prisos. Nu greșesc totuși spunând că Otilia Cazimir, poeta, singura entitate care a purtat acest nume, nu a murit. Nici un poet adevărat nu moare cu totul”. □ În *Cărți noi* apar următoarele cronici de întâmpinare: *Miron Radu Paraschivescu*: „*Drumuri și răspântii*”, E. P. L., 1967, semnat D. N. („Document monografic și act autobiografic, vorbindu-ne despre drumurile lăsate în urmă și despre răspântiile depășite cu succes, reportaj cu valorificare imediată dar și operă nu lipsită de potențări artistice, volumul «Drumuri și răspântii» este prin el însuși un drum

către tainele psihologiei scriitorului, dar și către zonele concrete, sociale, economice și politice, prezentate”.); *Ion Dodu Bălan*: „*Valori literare*”, E. P. L. în 1966, semnată de Emil Manu („Cursivă, antrenantă și în același timp interesantă pe plan documentar, fără să fie nici prea eseistică și nici arhivistică documentară, cartea de față e dovada unui real potențial critic organizat în forme simple, fără contorsionări, și prin aceasta cu atât mai valoroasă”.); *Sică Alexandrescu*: „*Un comediant și o fată de familie*”, E. P. L., 1967, semnată de Sanda Radian („Deși autorul cărții se silește din peripeție în peripeție să ne sporească zâmbetul, sub țesătura amuzantă discernem mereu actul de muncă, de curaj, de abnegație al autorului, gestul nonșalant ascunde sentimente profunde de generozitate, prietenie, devotament. Sub haina veseliei există o profesie de credință plină de fervoare pentru o meserie grea, istovitoare dar minunată”.); *Cezar Baltag*: „*Răsfrângeri*”, E. P. L., 1967, de Mihail Petroveanu („Poezia lui Cezar Baltag, esențial solară, se mișcă pe o orbită circulară. Totdeauna la egală distanță de centru, de miezul său de foc, intact dar stăpânit, de vreme ce se confundă cu luciditatea («Un soare calm», ar spune Gellu Naum), nu cunoaște etape de evoluție, ci faze de intensitate: incandescentă pură, cu proiecții în timpul istoric, în viitorul comunist (în «Comuna de aur»), în cosmos («Vis planetar»), iar acum, o întoarcere la sine, o oglindire pe ecranul propriei conștiințe, o «Răsfrângere»,,,); *Rodica Iulian*: „*Intersecții*”, colecția „Luceafărul, 1967, de Eugenia Tudor („Volumul de debut al Rodicăi Iulian înmănunchiază contrastant poeme bune, cu versul eliberat, într-o curgere firească, elegantă a expresiei, alături de alte poezii inexpressive, uscate, de un cerebralism căutat, inconsistent, care se parcurg anevoie”). □ În „Revista revistelor”, din țara sunt prezentate revistele *Contemporanul*, nr. 1073/1967, de P. G., „*Amfiteatru*”, nr. 16/1967, de G.P., „*Gazeta literară*”, nr. 758/1967 de E. P. G., iar din străinătate *Sibirskie ogni*, nr. 4/1967 de I. P. și „*Le Figaro Litteraire*” nr. 1099/1967 de I. Daniel.

AUGUST

2 august

- [„**România liberă**”] Veronica Porumbacu semnează recenzia intitulată *Călătorie în istoria teatrului spaniol*, la cartea lui Paul Georgescu, *Teatrul clasic spaniol*.

- [„**Scânteia tineretului**”] Ilina Grigorovici glosează sub titlul *Valsuri nobile și sentimentale*, pe marginea schițelor lui Sorin Titel, în care scriitorul cultivă „valori muzicale ale vieții interioare – ritmuri, armonii, tonalități. De altfel, și scrisul său e – vizibil – compoziție. Fragmentarea, varierea mediului, prezența dialogului, proporțiile dialogului și ale narației, sintaxa, toate sunt dirijate de un simț muzical. De aceea și ceea ce se reține din schițe nu sunt

fapte, idei, oameni, ci sau un timbru sau o structură armonică sau anumite ritmuri. (...) Uneori ai senzația vagă, citind schițele lui Sorin Titel, că tocmai neutralitatea, banalitatea faptelor consemnate se străduiesc și sunt pe cale să renască, să înceapă o existență nouă, estetică. Dar senzația nu devine certitudine și nesiguranța prelungită e destul de obositoare”.

3 august

• [„Scânteia”] Z. Ornea dezbate cartea lui G. Ivașcu, *Confruntări literare*: „Constituind o antologie reprezentativă a unei activități critice de peste trei decenii, volumul lui George Ivașcu, *Confruntări literare*, semnaleză înainte de toate slujirea consecventă a unor idealuri estetice militante. Într-adevăr, un intim proces de continuitate sudează materia aparent dispartă a sumarului. Opiniile afirmate în anul debutului (1935) în *Manifest*, publicație apropiată de mișcarea muncitorească, sau, apoi, în *Jurnalul literar*, *Gândul vremii*, *Lumea*, *Vremea*, *Timpul*, sunt regăsite în studii apărute în publicațiile noastre din ultimii ani. (...) Într-o vreme când unele opinii contestă semnificația și valoarea ideologiei în literatură, preocuparea aceasta e mai mult decât binevenită. (...) Se poate observa, la lectura atentă a volumului, o aplecare vizibilă a autorului spre genul comemorativ. (...) George Ivașcu repudiază calofilia, preferând o expresie limpede (câteodată lineară) care să lase libertatea totală ideii. Supără însă nu o dată ceea ce am numai o anume monotonie a limbajului, privat de farmecul culorii și al diferențierii expresive. Regretul cititorului, după lectura volumului, nu provine însă din zonele acestea ale expresiei, ci din faptul că autorul *Confruntărilor literare* nu e o prezentă mai activă în istoriografia noastră literară. Cititorul interesat e îndreptățit să aștepte de la George Ivașcu studii monografice pe autori sau altele de sinteză ale unor curente sau perioade din istoria literaturii românești pentru care a dovedit din plin înțelegere.

• [„Albina”, nr. 1023] Aurel Iordache scrie despre chipul țaranului în proza lui Caragiale. La pagină se adaugă, spre exemplificare a primului text, schița *Arendașul român*.

• [„Gazeta literară”, nr. 31] Revista propune pe prima pagină un „exercițiu stilistic” de Nichita Stănescu, *Intrare în august*: „Există o satisfacție a simțurilor, coordonate unei idei. Există însă o dimineață a simțurilor, ca să folosesc fericita metaforă a unui poet... August își deschide ferestrele spre cosmos și întotdeauna în această lună mai mare peste toate lunile anului, golul absorbitor de lumină al ferestrei este cu mult mai mare decât însăși rama sa, și aceasta semnifică faptul că luna aceasta augustă împlinește echilibrul dintre real și vis, dintre realitate și visare, dintre ceea ce este acum și aici și ceea ce există oriunde și în genere. Lună a echilibrului cel mai realizat, august aruncă în talgerul său nu spada de odinioară însoțită de acel *vae victis!*, ci mirosul pâinii noi, însăși pâinea de grâu nou, însoțită de cântecul singular și cosmic al greierilor. Această pâine nouă atâră greu în balanță, echilibrează balanța, dă

sens și valoare balanței. August, zodie a leului și a fecioarei!” □ Zaharia Stancu trage concluziile unei dezbateri actuale, despre **Critica – domeniul public al întregii activități scriitoricești**, analizând *Orientarea fundamentală: spre cititor, Autoritatea criticului literar și Funcția activă a criticii*. „Întotdeauna, dar mai ales în ultimul timp, conducerea de partid ne-a atras atenția asupra necesității unei atitudini de neslăbită *combativitate a criticii* – și vreau să va rețin puțin, foarte puțin, asupra acestei idei. Desigur, insistând asupra noțiunii de *combativitate*, partidul indică tocmai caracterul esențial al criticii, alăturarea cuvintelor critică și necombativitate părănd, fiind în fond, un nonsens. Căci ideea de critică o implică pe aceea de alegere între diferite valori, de distingere a valorii de non-valoare, de impunere a valorii împotriva non-valorii. Când toate aceste filtrări succesive se realizează pe baza unui program estetic-filosofic amplu și încheșat, el însuși dedus dintr-o ideologie istorico-socială științifică, așa cum este cazul criticii noastre, desigur că actul critic se dublează cu un act de convingere profundă, cu un *act de credință*. Or, fiecare credință are ca scop să-și afirme adevărul, să-și propage crezul, să lupte pentru biruința ei. E deci firesc, e de la sine înțeles că doctrina marxist-leninistă nu se poate afirma în planul criticii literare, decât printr-o atitudine intens *combativă*, mereu luptătoare, așa cum este însăși doctrina în esență și totalitatea ei... Critica literară este, trebuie să fie, paznicul cel mai treaz, cel mai prompt prin reacțiunea de luptă, al filosofiei și esteticii marxist-leniniste în literatură, al credinței noastre fundamentale”. □ Ov. S. Crohmălniceanu este semnatul articolului *În problema naturalismului*. Referindu-se la Zola sau Maupassant și „școala din Medan”, dar și la Rebreanu, Bacovia sau Delavrancea, criticul afirmă: „*Clasic, romantic, simbolist*, chiar și *modernist* nu mai sunt acum etichete descalificante și critica le utilizează curent fără aprehensiuni. *Naturalist* totuși pare să fi rămas încă un termen injurios în mentalitatea multora de vreme ce reclamă laborioase disculpări. Firește, o explicație a anomaliei s-ar găsi. Estetica naturalismului a împins la limită ideea de mimesis, pretinzând operei de artă să reproducă realitatea cât mai fidel cu putință, să fie «document», științific, fotografie a vieții. Această cerință, atribuită o vreme chiar realismului, se opune practic impulsurilor intime ale oricărui creator. Ce artist adevărat s-ar putea împăca vreodată cu gândul de a se mulțumi să rămână un simplu copist? Naturalismul, privit sub acest unghi, trezește o repulsie spontană, elementară. Zola însuși s-a simțit îndemnat să o prevină scriind «*o operă de artă este un colț al universului văzut printr-un temperament*» și restabilind rolul personalității în actul creator. Pe urmă, naturalismul a apărut nu într-o opoziție, ci într-o strânsă legătură cu realismul. Literatura critică l-a confundat nu odată cu acesta... Rândurile de față vor să înlăture o prejudecată și să atragă atenția că, în evoluția gândirii artistice, naturalismul a avut și un foarte însemnat rol stimulator, care n-a încetat nici astăzi”.

3 august

• [„Tribuna”, nr. 31] Numărul se deschide cu un citat de Nicolae Ceaușescu, „Din Expunerea cu privire la politica externă a partidului și guvernului”: „Politica externă a Republicii Socialiste România dă glas aspirațiilor profunde ale poporului român, care, consacându-și forța și energia uriașei opere creatoare, pașnice, de edificare a noii orânduiri, manifestă în același timp un înalt spirit de responsabilitate pentru cauza socialismului și progresului social în lume, pentru soarta întregii omeniri”. □ Dumitru Mircea semnează un text care spune mult, *Adeziune totală*: „Cu un nou val de încredere în puterile proprii, dinamizate și călăuzite de partid, a venit afirmarea majoră a prezenței noastre în lume de către Marea Adunare Națională la sesiunea recent încheiată. Mă număram printre miile de invitați la Sfatul țării convocat în zilele fierbinți de iulie, și în această perioadă de temperatură ridicată a vieții internaționale, și mă simțeam plasat undeva într-o mulțime și lumea ne privea – țara mea și oamenii ei ajunseseră în sfârșit și stau definitiv în atenția lumii; are un cuvânt de spus și cuvântul îi este ascultat... Consecvent cu sine însuși partidul a supus din nou dezbaterii publice activitatea sa, concepție a stilului de muncă, verificat prin anii de construcție și biruința socialistă, care a făuri, și ține mereu întregă, unitatea cu poporul a cărui forță conducătoare este. (...) Noi – și toate națiunile lumii – vrem să ne durăm în pace ziua de mâine, să ne ridicăm la o viață de înaltă civilizație, să dăm culturii străbune înflorire strălucită și pământului patriei comori proaspete, oamenilor belșug, fericire și liniște. Adeziunea noastră entuziastă, din toată inima, politicii externe a partidului, pentru pacea și fericirea fiecărui cămin de la noi și de pe toată fața pământului!”. □ Nicolae Jianu publică *Mărășești 50*: „Anii au țesut un văl de legendă în jurul acestor fapte, dar sunt vii încă mărturiile de o înălțătoare simplitate umană. Din glasul celor cu care am stat de vorbă, din privirea lor am înțeles că epopeea de la Mărășești, victoria răsunătoare și definitivă de acum 50 de ani este expresia unei filosofii pe care veacurile au zămislit-o și au cristalizat-o: Patria este însăși ființa noastră și nici o jertfă nu e prea mare pentru apărarea ei. Vor trece veacurile și mileniile și alături de alte vestigii va rămâne acea imagine simplă, dar de o elocvență covârșitoare: un om cu o vioară deschizând drumul eroismului și al jertfei”. □ O recenzie dintre cele de la rubrica *Ex libris* este semnată de Ion Buzași, și este prilejuită de reeditarea lui F. Aderca, *Mărturia unei generații* (E. P. L., 1967): „Retipărirea interviurilor lui Felix Aderca (cel care a impus genul interviului în literatura noastră!), apărute pentru prima dată în volum în 1929, constituie în viața literară un moment ce trebuie consemnat. Interviul lui F. Aderca, surprinzător de modern, este o discuție între doi oameni de cultură. Renunțând la metoda întrebărilor obositoare și pedante, Aderca oferă celui intervievat posibilitatea de a-și spune pe larg părerile, impresiile, preferințele. Structurate în capitole scurte, mărturiile autorilor dau o impresie puternică de autentic, oglindind momentul literar

respectiv”. □ Corneliu Ștefan scrie, fără menajamente, despre Mircea Micu, *Frumusețile zilnice* (E. P. L., 1967): „Placheta cuprinde versuri cu tematică socială. Zicerile știute, retorica abundentă și zgomotoasă, copleșesc. Efectul rămâne de aceea discursiv. Declamate mai tot timpul, poeziile nu se impun decât pe alocuri, când autorul își mai înăbușă violența gestului, convertindu-l în lirism”. □ Același recenzent este nemulțumit și în privința lui Tudor George, *Balade* (E. P. L., 1967): „Versurile au perfecțiune formală, o muzicalitate stinsă și monotonă. Un metronom al silabelor susține în permanență balada. Dar satisfacțiile se reduc la pasaje restrânse, niciodată la o poezie întreagă. Observații laterale, detalii multiple, izvorâte dintr-o imaginație cu greu canalizată, înăbușă situația poetică, solicitând aluziv atenția lectorului”. □ La rubrica *Însemnări*, G. Branea dă informații despre *Titu Maiorescu și Gyulai Pál*: „Într-un număr recent al bilunarului budapestan «Foaia noastră», profesorul universitar dr. Endre Pálffy publică, sub titlul *Titu Maiorescu și Gyulai Pál*, un articol în care reproduce concluziile unui studiu amplu, publicat în anuarul de filologie, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la moartea lui Titu Maiorescu”. □ Al. Căprariu (*Așteptând o editare*) regretă faptul că dialogul epistolar Lucian Blaga-Ion Breazu este tipărit într-un unic sens: „Decizându-se să tipărească, într-un același volum, scrisorile lui Lucian Blaga către Ion Breazu și jurnalul parizian, din tinerețe, al celui din urmă, Editura tineretului face un dublu act de pietate: față de strălucitul poet care odihnește în cimitirul, devenit scump inimilor noastre, din Lancrăm; față de remarcabilul profesor de istorie literară, care a pregătit, la Universitatea clujeană, numeroase generații de tineri în spiritul iubirii trăinicie și înțelegerii profunde a literelor românești. (...) Înmanuncherea în volum a acestei corespondențe nu s-a putut realiza, la ora de față, sub semnul celui mai deplin spirit științific. Rămâne lacunară, de pildă, precizarea până la amănunt – zi, lună, an, uneori localitate – a împrejurărilor în care au luat ființă parte din scrisori. Ele și-ar fi câștigat întregul înțeles, dacă ar fi fost însoțite, pe firul cronologiei, de misivele profesorului Ion Breazu. Nu cunosc soarta acestora. Poate în viitor, cineva mai norocos va izbuti să realizeze întreg peisajul acestei valoroase corespondențe. Istoria literaturii române nu va avea decât de câștigat. Dar și tipărită numai în «sens unic», corespondența lui Lucian Blaga către Ion Breazu ni se înfățișează de o inestimabilă necesitate pentru iubitorul de poezie și istoricul literar”. □ Mircea Popa teoretizează comicul caragialian în *Modernitatea clasicilor*: „Modernitatea lui Caragiale provine, deci, într-o mare măsură, din abordarea unui comic totalitar, din sleirea mijloacelor comice posibile. Multe din modalitățile de expresie ale teatrului modern se găsesc, într-o măsură mai mare sau mai mică, în opera acestui geniu balcanic, asupra căruia cele două cărți invită la meditație. Totul depinde de tonul, măsura, unghiul și forma în care și sub care ea este privită. Căci Caragiale n-a râs de dragul râsului, n-a făcut bufonadă de dragul bufonadei, ci a văzut în râs o atitudine existențială, o modalitate de

transpunere și interpretare a realității; de aceea opera sa este mare și adevărată și prin aceasta mereu modernă, mereu actuală”. □ La *Cronica literară* Ion Oarcăsu se oprește asupra volumului de *Poeme* al Ursulei Șchiopu: „Elanul de-a cuprinde totul într-o singură îmbrățișare afectivă – spații cosmice, elemente terestre, oameni și stihii – dezvăluie o notă specifică poeziei feminine în general; la Ursula Șchiopu, nota e însă aproape accidentală, fiindcă în restul volumului pasiunea naturalistă, plimbările imaginare prin spații sau pornirile erotice se manifestă cu multă discreție. Poeta își stăpânește efuziunile, pune de regulă surdină sentimentelor năvalnice, își «reprimă» pornirile intempestive, rezultatul fiind o poezie echilibrată și calmă, de contemplare senină, împăcată, a vieții și a traiului în doi”. □ În *Bloc-notes* Augustin Buzura publică a treia parte din *Sublima carapace (III)*: „Printr-o convenție, cuvântul *om* însumează calitățile și aspirațiile cu număr maxim de carate. (Astrov, din *Unchiul Vania*, spunea: «La om totul trebuie să fie frumos: și chipul, și îmbrăcămintea, și sufletul, și gândurile»). Fără îndoială, în aceste condiții foarte puțini bipezi devin apti să-și reprezinte specia și semenii noștri, cu toate că sunt în stare să rabde la nesfârșit înjosiri, claustrări etc., când e vorba să se autoperfecționeze, să-și justifice calitatea de om, devin subit nerăbdători. Pentru a noțiunea să aibă acoperire, calitățile se cupleză cu niște slăbiciuni minore, numite semnificativ: umane, uitându-se, pur și simplu, și nu din rușine, că acest slăvit om a scornit și cele mai perfecționate metode de tortură, nu atât fizică, mai ușor de suportat, cât morală, de care, dacă prin absurd ar lua conștiință, s-ar îngrozit și cele mai crude animale”. □ Revista publică *Critis sau gâlceava zeilor*, comedia în trei acte de Radu Stanca. □ În traducerea lui Octavian Șireagu apare *Stângăcii* de Günter Grass. □ Nina Cassian semnează traduceri din poeziile lui Christian Morgenstern: *Pretendență la tron; Ruga*. □ Din *Caleidoscop* aflăm: „La Tokio a apărut în limba japoneză *Ultima oră* de M. Sebastian. Tradusă din engleză de Akira Ucabaiași (actor la teatrul Bungacuza), piesa a fost tipărită în cel de al doilea număr al revistei *Ghendai Engheki (Teatru modern)*, aflată sub auspiciile editurii Nanundo”.

4 august

• [„**Scânteia**”] Ion Băieșu semnează foiletonul *Prietenii mei barmanii*: „În legătură cu băuturile diluate cu apă, așa cum se pretinde, faptele vin serios în favoarea voastră. S-a constatat, la analiză, că apa era curată, apă de cișmea, potabilă. Am gustat și eu din vinurile alea botezate. Merge! Te îmbeți mai greu cu ele, dar nu te doare capul. Șprițarii, mai ales, nu simt absolut nimic. Așa că, toată istoria e o apă de ploaie”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 31] George Munteanu publică „*Structurile operei eminesciene*”: „Realul, reflexivul și imaginativul, considerate ca structuri omniprezente și în neîntreruptă compenetrație, reprezintă poate partea cea mai coerentă, mai concentrat lirică și mai originală replică pe care – metaforic

– poetul nostru național a dat-o viziunii din Infernul, Purgatoriul și Paradisul dantesc, creând un univers de ficțiuni semnificative, nu mai prejos de acela al marelui florentin”. □ Nicolae Manolescu scrie „cronica literară” la Șerban Cioculescu, „*I. L. Caragiale*”. □ Eugen Jebeleanu evocă personalitatea poetului american Carl Sandburg. □ La rubrica *Tribuna „Contemporanului”*, Eugen Simion publică „*Sociologia unui «beletrist»*”: „*Istoria civilizației române moderne*” (de E. Lovinescu) e o lucrare polemică de ideologie și chiar, prin câteva din ideile ei, de filozofie a culturii. Punctul de vedere sociologic e în tot momentul depășit și, dacă nu totdeauna demonstrația e satisfăcătoare, cartea se citește cu plăcere: ea beneficiază – ceea ce e cu totul rar la lucrările de acest tip – de o expresie diferențiată, în stare să mențină vii ideile”. □ Nicolae Manolescu pledează pentru „*O revistă de critică literară*”: „Ne lipsește încă, nu sunt primul care o spune – o adevărată revistă de critică. Ea a devenit absolut necesară într-un moment în care critica se interoghează așa de stăruiitor asupra propriei condiții – nu îndepărtându-se de literatură, cum își închipuie cu candoare câte unii, dar căutând să-și creeze motive mai profunde de apropiere”. □ Acest număr al revistei este dedicat împlinirii unei jumătăți de veac de la bătălia de la Mărășești, văzută ca „mărturie a eroismului popular”. Sunt selectate pagini de proză sau versuri care ilustrează „momentul de răscruce din istoria națională: N. Iorga, M. Sadoveanu, H. P. Bengescu, Tudor Arghezi, Tudor Vianu, Vasile Voiculescu, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu, Felix Aderca, V. I. Popa.

5 august

- [„**România liberă**”] Despre cartea lui Ion Pas, *Zilele vieții tale*, aflată la a cincea ediție, scrie Liana Dumbravă. Recenzenta reține „evocarea, până la un punct, a vieții unui cartier muncitoresc, reflectată în mintea unui copil de zidar(...)”. Prin ochii adolescentului se transmite, apoi, „o imagine radiografică completă a venalității politicianismului acelor vremuri”, alături de care apar „chipuri calde și puternice de eroi ai clasei muncitoare”. Finalul cărții anunță „crearea unui partid pe ale cărui flamuri vor fi înscrise tocmai aceste pilde de abnegație și curaj”.

- [„**Scânteia**”] Sub titlul *Un veac de critică literară*, Perpessicius evocă o sută de ani de la apariția revistei „Convorbiri literare”: „Comemorarea celor o sută de ani... a fost un bun prilej pentru bilanțul, cu care, de obicei, se însoțesc datele istorice ale culturii noastre. Și apariția, în 1867, a unei publicațiuni, ce avea, cu mici sincope, să-și prelungească existența opt decenii aproape, rămâne una dintre datele cele mai semnificative, ca longevitate și consecvență, din istoria culturii noastre. (...) S-a spus că *Junimea*, «Convorbiri Literare» și, implicit, Maiorescu, au promovat estetismul, pe care l-au urmărit cu atenție și l-au îmbrățișat cu entuziasm, ori de câte ori l-au intuit. Aceasta este perfect adevărat, dar are nevoie de anume precizări. Deoarece critica literară și cultu-

rală a lui Titu Maiorescu e cu mult mai bogată în nuanțe. Când, la un an numai după apariție, «Convorbirile» tipăresc primul din cele două mari rechizitorii ale lui Titu Maiorescu, *În contra direcției de astăzi în cultura română*, ceea ce surprinde este lupta împotriva falsificării culturii noastre istorice, filologice și gramaticale, încă din începuturile lor, dar mai cu seamă spiritul de generalizare ce animă cercetarea. Există această declarație de principiu, cu atât mai valoroasă, cu cât vine din partea criticului, socotit multă vreme un aristocrat, cum a și fost, dar al cugetării, și un pur estete”. Perpessicius insistă și asupra contribuției lui E. Lovinescu (prin monografia consacrată lui Titu Maiorescu), iar în G. Călinescu vede pe „unul dintre cei mai evoluți maiorescieni. Perpessicius nu uită să amintească și faptul că vremurile actuale, în condiționarea lor socială și politică, sunt proplice unei primăveri culturale, din care omagierea lui Titu Maiorescu, nu lipsește: „Impresionist până la ultima fibră a sensibilității sale critice, dar și om de studiu sever, cum îl arată atâtea lucrări, în frunte cu vasta monografie *Titu Maiorescu*, Eugen Lovinescu nu greșea considerându-se maiorescian, despre care a vorbit cu atâta clarvedere. Cât despre gustul literar, despre erudiția și despre arta de a extrage grăuntele de radium din orice minereu inform, ale autorului marilor cercetări eminesciene și al *Istoriei literaturii*, e inutil a mai vorbi: George Călinescu a fost, în principiu și în faptă, unul din cei mai evoluți maiorescieni. Ce a însemnat pentru binele literelor românești acest veac de critică literară, prin care, totuși, am străbătut cu o viteză oarecum cosmică, nimic n-o ilustrează mai elocvent decât situația de astăzi a acestei literaturi însăși. Hărnicia editurilor, sporirea tirajelor, retipărirea clasicilor, colecțiile de tineri poeți, monografiile, colecțiile de documente literare, cronicile din ziare și reviste, din ce în ce mai multe, deținute de tinere competențe ale criticii literare, contribuțiile masive ale radioului și televiziunii în opera de difuzare a scrisului frumos – iată câteva din aspectele, cum se spunea pe vremuri, ale acestei primăveri literare, ce împodobește societatea de astăzi. «Evident, va exista critică literară atât timp cât vor fi cărți și jurnale, și radiofonie, deci indefinit», scria Thibaudet încă din 1932 – și perspectiva acestei primăveri perpetue nu poate decât să ne bucure”. □ Ștefan Aug. Doinaș publică o poezie cu o simbolistică pe placul căutătorilor de „rime” din planul artistic în cel politico-ideologic: *Balada cerbului*: „Frumoase plaiuri! zise cerbul tânăr./ Și-n veac- acela de restriști și har,/ nevrând să moară, fruntea lui se-ntoarse/ spre mânăstiri, și se făcu altar./ Trecu un timp și, rechemându-și pasul/ din lut, el mai trăi un veac. În somn/ din cornul lui care scurma prin stele/ se făuri un buzdugan de Domn./ Dar el voia să mai alerge. Vreme/ era destulă. Și goni din nou./ Iar când se liniști pe-o vale, glasul/ rămase-n toate culmile – ecou/. Acum e iarăși sprinten. Schimbă râuri/ și băntuie pădurile-n alai.../ O, vârsta repetată, cerbul tânăr/ cu mers voievodal din plai în plai!”. □ Diferența de ordin calitativ, cu totul notabilă, dintre ceea ce se publica în urmă cu numai

câțiva ani în paginile organelor de presă ale partidului, și ce se publică în vara anului 1966, este evidentă și în cazul lui Corneliu Sturzu, prezent în același număr cu poemul *Plopi tineri*: „Prin umbra lor, căzută în genunchi,/ ca linia destinului din palmă,/ suie la capăt, răsucită-n trunchi,/ plopii cei tineri, o-ndrăzneală calmă.// Și-ajunsă-n frunze-o zare-a desfăcut/ și-un loc mai pur văpăilor sublime./ Desprins, inelul verii a căzut/ rostogolindu-se din înălțime,/ De-aici și pân-aicea e permis.// Și plopii tineri freamătă la fel – spun unii –/ Restul, să îl restituim către un vis./ Ori, poate, lunii.//Totul – spun unii – este limitat/ în arborii ce stau să se-nfripe.../ Dar sus, pe cerul care s-a urcat,/ plopii și-au scos imensele aripe...”. □ Horia Stancu semnează un fragment de roman: „Acțiunea romanului *Fanar* de Horia Stancu oglindește o perioadă vitregă din istoria țării noastre, când domnitorii fanarioți numiți de Înalta Poartă – străini de interesele și aspirațiile poporului – se succedau cu repeziciune, urmărind ca prin jafuri și biruri grele să strângă averi imense pentru a se îmbogăți și a putea face față pretențiilor tot mai mari ale sultanului și ale dregătorilor acestuia. Tot acest șir de înălțări pe tron și de mazilire a domnitorilor căzuți în dizgrație aveau consecințe nefaste, înăsprind și mai mult viața grea a poporului, agravând instabilitatea politică, frânând dezvoltarea economică și socială a țării. Fragmentul pe care îl publicăm evocă un astfel de moment, acela în care domnitorul Hangerli este înlăturat într-un mod violent de alți pretendenți la scaunul Țării Românești”.

• [„**Cronica**”, nr. 31] În cadrul rubricii *Însemnări – Atitudini* apare textul semnat cu numele revistei (*Onor direcției difuzării presei București*), adresat directorului I. Topor și în care sunt exprimate nemulțumirile membrilor redacției revistei „Cronica” referitoare la întârzierea distribuirii revistei către cumpărătorii: „Tovarășe director I. Topor, (...) De ce «Cronica» este pusă în vânzare la București uneori miercurea și nu sâmbăta dimineața? De ce la Timișoara apare joi, la Cluj marți, iar abonații noștri din țară o primesc cu cinci șase zile întârziere? (...) Instituția pe care o conduceți primește de la noi lunar importante sume de bani. Din nefericire, fiindcă nu se mai pot ocupa și alții de difuzare, Direcția difuzării presei este singurul executant. Și ne «execută» cum vrea, mai precis, ia în derâdere munca unor colective, banii statului și aceste prețioase instrumente de cultură – publicațiile”. □ Barbu Brezianu semnează articolul *Arghezi și artele plastice*: „Arghezi nu a fost numai un foarte mare poet ci și un eminent cronicar plastic înzestrat cu uluitoare și intuitive antene. (...) Luând așadar în răspăr ieftina și atotputernica lipsă de gust a micii și marii burghezii – Tudor Arghezi a atras pentru prima oară luare aminte asupra adevăraților noștri artiști plastici, lăsând în penumbră pe toți răsfațați opiniei publice. (...) Arghezi a continuat până în ultimul timp să detecteze și să dea apoi în vileag numele unor talente necunoscute, consemnând în admirabilele sale «tablete» portretele Elenei Popea, ale lui Ion Sava, Eugen Drăgulescu ș.a”. □ Sunt semnate versuri de Constantin Pușcuță

(*Eroica*), Radu Cârnecki (*Sonete: Sonet în așteptare, Sonet în amiază, Sonet trist, Sonet cu sabie între noi*), Elena Cătălina Prangati (*În ramuri, focul, Prima confesiune*), Steliana Delia Beiu (*Moment*); Texte în proză sunt redade două schițe de Dumitru Țepeneag: ***Pe bordura trotuarului, Intrusul***; în cadrul rubricii dedicate traducerilor sunt consemnate sub titlul generic *De dragoste...* poezii scrise de: Charles Baudelaire (*Lethe* – traducere de V. Andru), E. Evtuşenco (*Eu? – un înger* – traducere de Lucian Teodosiu și Elena Cornea), Paul Celan (*Lauda depărtării* – traducere de Horia Zilieru), Cesare Pavese (*Întâlnire* – traducere de V. Grigorescu și A. Gojan), R. M. Rilke (*Cântec de iubire* – traducere de Claudiu Paradaiser), Salvatore Quasimodo (*Insula lui Ulisse*, traducere de Traian Chelariu) □ Cu titlul *Arghezi către Ibrăileanu – scrisori inedite* – sunt redade texte epistolare ale personalităților amintite, texte comunicate și comentate de Gr. Botez și Al. Bordeianu. ■ Const. Ciopraga scrie articolul ***Universul poetic al lui Ion Pillat (II)***: „Pentru poetul podgoriilor și al Argeșului, legătura cu aria de viață a satului reprezintă mai puțin o apropiere de mitologia populară și de sufletul rural, cât un contact stimulator cu pământul, cu roadele și abundența acestuia. Nu e nici idilicul robust al lui Coșbuc, expresie a energiei fizice și morale, nici fuziunea multiplă dintre om și natură, atât de specific sadoveniană. Ion Pillat, orășeanul, aduce cu el nostalgia spațiilor largi și a culorilor însorite, de aceea vacanțele petrecute la Florica, la Miorcani și Predeal, se confundă cu momente de euforie. (...) Sentimentul naturii, atât de viu în lirica populară e o constantă a literaturii noastre (...). Elementul nou al descripțiilor pillatiene stă în confruntarea peisajului din prezent cu cel din amintire, într-o comparație continuă, ca la Sadoveanu”.

• **[„Flacăra”, nr. 32]** Eugen Frunză semnează materialul *Nu înțeleg!*, la rubrica sa *Carnet de scriitor*.

• **[„Luceafărul”, nr. 31]** Horia Stancu publică, un fragment din romanul *Fanar*. □ Grigore Arbore semnează articolul ***Marginalii la un studiu***, în care se pronunță în favoarea perfecționării continue a procesului de formare a viitorilor pedagogi și specialiști din diverse ramuri de activitate productivă sau de cercetare, problemă repusă în actualitate de un recent studiu privind dezvoltarea învățământului superior. Acest fapt, consideră G. Arbore „vine să certifice maturitatea proceselor de dezvoltare economică și culturală a țării noastre, impunând ca o necesitate stringentă perfecționarea unor factori care influențează îndeaproape revoluția științifică actuală”. Totodată se afirmă „nevoia creșterii într-o măsură tot mai mare, a unor cadre de specialiști cu o înaltă calificare, corespunzătoare cu cerințele puse de diversificarea ramurilor economice, de introducerea rapidă, în procesul de producție a realizărilor tehnicii moderne. Simultan, pregătirea acestor specialiști trebuie să corespundă cerințelor impuse de ridicarea nivelului de cultură și civilizație a poporului. (...) Socialismul a deschis individului posibilitatea formării unei personalități armonioase. Un proces educativ de lungă durată îmbină respectul pentru valorile culturale ale

trecutului cu cultivarea capacităților de receptare a noutăților prezentului. Aceste două constante ale activității didactice de orice tip, premergătoare unei specializări de durată, sunt menite a oferi o bază de pornire în cultivarea înclinațiilor spre frumos. Sunt menite a oferi o premiză pentru crearea unui sistem de selectare și discernere estetică a valorilor culturale de facturi diferite. De modul punerii temeliilor acestor preocupări, de modul cum se realizează, o aderență exactă la valorile artistice viabile și consacrate depinde felul cum apetența pentru cultură, pentru preocupările umanistice ale individului, se va manifesta și în viitor, indiferent de natura ocupațiilor sale. Articole publice pe această temă, nu cu mult în urmă, de presa noastră centrală au pus în lumină importanța problemei. O discuție publică în această direcție, la care să-și dea concursul oameni de artă literați, nu ar fi, socotim, de loc inutilă, cu atât mai mult cu cât actualul studiu privind dezvoltarea învățământului superior se îmbogățește zilnic prin contribuții substanțiale. Dar, revenind la fondul inițial al discuției, este oare incompatibilă o formație științifică exactă cu un orizont de cultură larg? Reafirmând nu mai banalitatea că mulți creatori de prima mărime în domeniul artelor au avut contribuții științifice importante în alte domenii, întrebarea ne apare fără sens. Stadiul de civilizație în care ne aflăm impune autoperfecționarea etică a individului, contribuția artei și literaturii în această privință nefiind de loc neglijabilă. A opina pentru studierea posibilităților de asigurare a continuității contactului cu disciplinele umaniste – acolo unde există alt specific decât acesta – în formulele care să corespundă actualului nivel de dezvoltare a învățământului universitar din țara noastră, ni se pare un fapt de o incontestabilă însemnătate”. □ Un fragment din romanul *Fanar* de Horia Stancu este publicat pe trei pagini ale „Luceafărului”.

6 august

• [„Scânteia”] Cartea lui Paul Georgescu, *Polivalența necesară*, are parte de o recenzie condescendentă scrisă de George Chirilă: „Păcat însă că, uneori, demonstrația rămâne în sfera explicațiilor suplimentare. G. Călinescu, după opinia lui Paul Georgescu, «descoperă miturile». Sadoveanu le «sensibilizează». Camil Petrescu le transpune lucid în proza de analiză. Ibrăileanu la fel, toți contribuind la realizarea romanului românesc modern. Poate graba l-a făcut pe autorul acestui volum să nu-și ducă întotdeauna până la capăt corelarea analizelor literare la obiect, cum se întâmplă în cazul exegezelor asupra operelor lui Sadoveanu sau Duiliu Zamfirescu. «Însemnările» sale «despre roman» se încheagă însă într-un autentic eseu care se parcurge cu interes. Prin ceea ce are mai izbutit volumul *Polivalența necesară* ne arată că Paul Georgescu a înțeles dezideratele majore ale criticii literare”.

8 august

• [„Scânteia”] Un nou foileton de Ion Băieșu este publicat sub titlul *Mare e grădina ta*: „Dar întâlnindu-se el într-o bună zi la moară cu o femeie din

satul Hăbășești și plângându-i-se ei de calamitatea căzută pe capul C. A. P-ului, aceasta i-a spus cum că ea posedă acasă o soacră în vârstă de 79 de ani care știe să vrăjească orice ființă și s-o trimită la ducă-se-n pustie. Președintele a venit la sediu și s-a sfătuit cu inginerul agronom. «Omul cu știința» a reacționat neașteptat de pozitiv la propunere. «Înțelepciunea populară este bogată și trebuie s-o folosim în strânsă îmbinare cu tehnica și știința avansată, a zis și el. Să chemăm vrăjitoarea». (...) Președintele, ca orice conducător care respectă democrația, a consultat și consiliul de conducere, care consiliu a aprobat vrăjitoarea acțiune în unanimitate. Imediat, o căruță și doi cooperatori au plecat spre satul Hăbășești, aducând la sediu pe vrăjitoarea Maria Hadambu. După ce s-a înțeles asupra prețului cu conducerea C.A.P.-ului, oculta persoană a întrebat: – Unde vreți să alung șobolani?».

9 august

• [„Scânteia”] Ca replică la discuțiile în contradictoriu și la spiritul polemic contemporan, gata să se nască din orice, Constantin Ciopraga evocă lecția trecutului în articolul său *Înaltele tradiții ale polemicii noastre literare*, scrie Const. Ciopraga: „Nu s-a făcut până acum un istoric al polemicii în critica românească, dar o retrospectivă sumară arată că ideile, cauzele pentru care au polemizat marii noștri oameni de cultură au fost, în general cauze înalte, cu valoare de principii, iar polemica a fost încălzită de sentimentele nobile ale dragostei față de cultura românească, de grijă față de autenticele valori, față de destinele artei și literaturii. (...) Amintindu-ne de polemicele mai vechi, o idee clară se conturează în legătură cu finalitatea celor de astăzi. Scopul polemicii trebuie să rămână respectul adevărului. Pasiunea nu trebuie să întunece niciodată luciditatea criticii”. □ Pe aceeași pagină, Natalia Stancu recenzează *În absența stăpânilor*, de Nicolae Breban: „Cu această nouă carte a sa, apărută la un interval nu prea mare după prima, *Francisca*, (debut încununat cu Premiul Academiei pe 1965), Nicolae Breban continuă să-și manifeste talentul și înclinațiile spre un anumit gen de proză de finețe și profunzime analitică. (...) Totuși *În absența stăpânilor*, lucrare având o construcție și un stil cu numeroase aspecte inedite, uneori chiar derutante, pare, mai mult chiar decât *Francisca*, un debut. (...) Fixându-și un asemenea obiect al investigației și am zice demonstrației sale, (din cartea, bogată în comentarii nu lipsesc accentele didactice), scriitorul nu se mai arată interesat, de data aceasta, de raporturile sociale ale oamenilor. (...) *În absența stăpânilor* – e un roman eseistic și cu numeroase pagini de reflecție lirică asupra *destinului* privit prin prisma firii *omului, a naturii lui*, natură în care – conform concepției discutabile a autorului – componenta biologică are o pondere covârșitoare”.

10 august

• [„România liberă”] Sub denumirea *Poezia onestei împliniri*, Boris Buzilă comentează volumul de versuri al lui Florin Mugur, *Mituri*, apărut la

Editura pentru literatură. În opinia recenzentului: „La Florin Mugur (...) obsesia sterilității, a neîmplinirii, a existenței primejduite de spectrul zădărniciiei nu este simplă cochetărie literară, ci principala temă de reflecție pe care poetul ne-o propune, și și-o propune cu o severă luciditate”. Miturile autohtone și cele universale devin, în acest context, „sursă de efecte poetice deosebit de personale, în care proiectarea în simboluri mitice a unor probleme de actualitate conferă acestora o remarcabilă forță de seducție lirică”.

• [„**Albina**”, nr. 1024] Un tablou mai degrabă alegoric și cât se poate de idilic realizează Petru Vintilă în editorialul *Vara noastră*: „Luni de zile, din toamnă până-n vară, milioane de oameni, toți cei ce lucrează cu hărnicie în agricultură, simpli țărani cooperatori sau agronomi, urmăresc buletinele meteorologice cu atenția plină de gravitate și răspundere a unor navigatori porniți în largul oceanelor, făcându-i fericiți sau posomorându-i, umplându-i de speranță sau de grijă. Nimeni și niciodată nu trece nepăsător pe lângă o tarla de grâu, Poetul o compară cu o mare galbenă de aur. Tractoristul își evocă zilele lui de arșiți și lapovițe petrecute la volan. Agronomul se mai gândește o dată la lădițele cu probe de germinație. Morarul își și simte pleoapele pline de colbul făinii. Brutarul simte aroma pâinii din grâu nou și toți se bucură deopotrivă de rodnicia binecuvântată a pământului, de hărnicia țăranilor cooperatori și a mecanizatorilor, de știința și osârdia agronomilor. În astfel de momente nu sunt uitați nici constructorii tractoarelor, plugarilor și combinelor, nici minierii, nici oțelarii, nici muncitorii combinatelor de îngrășămintă chimice. Hărnicia unită a unui popor întreg se simte astfel solidară în dobândirea unor recolte cât mai bogate”. □ Tot pe prima pagină, Haralambie Țugui publică poezia *Pâinea*: „Această recoltă de aur, deplină – / Această pâine rotundă cu țara,/ Am scos-o cu pluguri și brațe-n lumină/ Să ne inunde inima, vara./ ...”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 32] Nichita Stănescu este prezent cu grupajul liric intitulat *Vade mecum*, dedicat eroilor de la Mărășești, ce conține poemele *Oase de oameni*, *Aleph la puterea Aleph* și *Ion* („Curat ca lacrima/ pentru că lacrima e melancolică,/ bătrân nesuferit de lung /pentru că bătrânii sunt o cu totul altă idee,/ lujer al unei flori/ înflorind într-o zonă unde se sfârșește aerul./ O, când te văd, mă tulbur/ că aș putea să nu te mai văd într-o zi./ Lup plângând, unsoare/ pentru osiile stelelor/ care fără tine/ ar rugini”). □ Cronică literară semnată de Valeriu Cristea se oprește la romanul *Vestibul* de Al. Ivăsiuc: „*Vestibul* este un roman epistolar, însă numai în aparență, pentru că cele patru scrisori compacte care-l compun nu sunt trimise la destinație, devenind prin păstrarea în secret capitolele unui jurnal intim... În cea mai mare măsură interesul acestei cărți stă în caracterul efervescent analitic și în emisia de idei, bogată și continuă. Eroul romanului face cu sânge rece și îndemănare o *autovivisecție*, și în timp ce cuțitul taie, desface și separă totul, dar absolut totul, se reflectă în oglinzile de deasupra mesei chirurgicale. Se simte imediat

că pentru Al. Ivasiuc investigația psihologică nu este un simplu exercițiu, și nici numai un procedeu bine însușit, ci modul său de existență. El divide și domină obiectul de investigat fără afectare, cu naturalețe și siguranță, remarcându-se de la debut ca unul din cei mai fini analiști «*de cursa lungă*», ai prozei noastre contemporane... Romanul lui Al. Ivasiuc își trage substanța dintr-o bogată introspecție. Fascinant aici e ochiul de felină al analistului, care se dilată în întuneric, făcând *din noapte – zî*". □ Alte articole: la rubrica *Breviar*, cu *o Mea Culpa* de Șerban Cioculescu, *Despre Nobel* de Petru Popescu, *Timpul, singur, a putut să treacă* de C. Țoiu și rubrica *Lecturi intermitente* („foileton” de Perpessicius), în care eminescologul se referă la problema traducerilor: „O literatură originală care a dat în poezie pe Eminescu, pe Tudor Arghezi și pe Lucian Blaga, iar în proză pe Creangă, pe Sadoveanu și pe Rebreanu, se poate dispensa de certificate. Iar în ordinea traducerilor («și încă și acelea de-ar fi bune» spunea Kogălniceanu) o literatură care, în abia un secol, a ajuns să realizeze atâtea din dezideratele «bibliotecii universale» a lui Heliade-Rădulescu și care, la ora actuală, posedă, și traduși admirabil, pe Homer, pe Virgil, pe Dante și Cervantes, iar, ca mâine, integral, și pe Shakespeare, are toate motivele să fie mândră și să nu-și facă o problema din avalanșa tălmăcirilor. Cine a citit, de altminteri, interviul, apărut postum, în ultimul număr al «Familiei», în care Tudor Arghezi pledează, cu strălucire și competență, tocmai problema aceasta a traducerilor, va fi de acord cu tot ceea ce regretatul poet spune, atât despre importanta tălmăcirilor în cultura unui neam, cât și despre tehnica și buna lor reușită. Se traduce, sub ochii noștri, am spune cu furie, dacă termenul s-ar limita numai la ritmul crescând al tipăriturilor, din toată literatură universală, de la cei mai străvechi la cei mai moderni, și greutatea stă mai mult la cronicarul, ce s-ar încumeta să urmărească, paralel cu literatura originală, și pe aceea a tălmăcirilor.”. Perpessicius se oprește și la două modele de traducere recentă, Sofocle – *Opere* (în tălmăcirea lui George Fotino, BPT, 1965) respectiv Verlaine, *Versuri*, în românește de G. Georgescu, cu o prefață de N.N. Condeescu, la Editura pentru literatură universală, 1967. □ La rubrica *Atlas liric*, Tașcu Gheorghiu traduce un poem de Tzara, *Pe calea stelelor de mare*, dedicat lui Garcia Lorca: „Jefuitor al mărilor/ tu te apleci sub așteptare/ și te ridici și de fiecare dată când saluți marea beată/ la picioarele tale/ pe calea stelelor de mare/ depuse în coloane de incertitudine/ te apleci, te ridici.”. □ Atrage atenția articolul lui Al. Piru despre volumul-antologie publicat de Adrian Marino și V. Nicolescu la Editura pentru literatură universală, în 800 de pagini adunând articolele lui G. Călinescu despre *Scritori străini* (este vorba despre volumul *Studii și conferințe* din 1956, articolele din „Națiunea”, pagini de manuscris, studiile neadunate în volum din diferite reviste, cu o prefață de Marino, G. Călinescu, *critic al literaturii universale*). Al. Piru afirmă: „Este un merit indiscutabil al autorilor faptul de a fi adunat tot, sau aproape tot ce a scris G.

Călinescu în domeniul literaturii universale, excluzând, bineînțeles, eseul de sine stătător, *Impresii asupra literaturii spaniole*, din 1946, reeditat în 1965... Nu este cazul de a face acum considerații asupra culegerii însăși din G. Călinescu peste cele (eminente) ale lui A. Marino. Ceea ce mă surprinde și plăcut și neplăcut în același timp este că volumul lui G. Călinescu conține la rubrica *Studii* și un articol de 25 de pagini scris de... mine! Este vorba de articolul despre *Marmontel și doamna de Genlis...* prezentat lui G. Călinescu în manuscris și din care G. Călinescu mi-a publicat în revista «Studii și cercetări de istorie literară și folclor», 1955, o secvență sub titlul *Însemnări de istorie literară...* Inutil a spune că G. Călinescu nu și-a însușit acest articol sau altul de mine și că nu are nicio vină din întâmplarea că volumul *Scriitori străini* conține 25 de pagini de altcineva... Dintr-un pasaj al prefetei, în care se amintesc și studii necuprinse în culegere.. rezultă că A. Marino era informat exhaustiv asupra articolelor publicate în periodice de G. Călinescu, și că a văzut ineditele numai într-o copie dactilografiată, prezentată de colaboratorul său V. Nicolescu. Cum acestea au fost reproduse după copiile mele manuscrise, concluzia era fatală, mai ales că articolul *Marmontel...* avea drept model studii similare de literatură comparată de G. Călinescu... Sper că Vasile Nicolescu și Adrian Marino, prietenii mei, a căror muncă o apreciez în cel mai înalt grad, să nu-mi ia în nume de rău această notă menită a îndrepta o eroare, desigur neintenționată, care s-ar fi putut întâmpla oricui și pentru care nu au nicio vină. Cu această precizare, nu ne îndoim că noua culegere de studii din G. Călinescu va fi primită de toți cititorii după cum, neîndoios, merită”.

• [„**Tribuna**”, nr. 32] Ion Rahoveanu semnează poezia *Prietenia necesară* („E necesară o prietenie – echilibru / în eternitate, o prietenie fără care / existența-și pierde frumusețea / redobândindu-și tragica înfățișare”). □ Între semnatarii rubricii *Ex libris* se distinge foarte severul Corneliu Ștefan, de astă dată, cât de cât, binevoitor cu Platon Pardău, *Vânătoare interzisă* (E. P. L., 1967): „Din cele patru cicluri ale acestui scurt volum, primul are o autonomie artistică pronunțată. Autorul, originar din «lumea de lemn» a Țării de Sus, în ciuda marilor înaintași pictori străluciți ai locului, rămâne personal”. □ La fel se petrec lucrurile și cu *Polivalența necesară* (E. P. L., 1967), de Paul Georgescu: „Deși ținta câtorva ironii și atacuri întreprinse în ultima vreme asupra sa, unele nefondate și subiective, Paul Georgescu scoate o nouă carte de critică. (...) Pe lângă frumusețea eseistă a colaborării de nume, sisteme, referințe, planuri în sprijinul descoperirii structurii ascunse a personalității scriitorului, cartea oferă și câteva opinii originale interesante”. □ La rubrica *Însemnări* redacția revistei îl firitisește pe Franyo Zoltán la împlinirea vârstei din titlul articolului, *La 80 de ani*: „Toți iubitorii poeziei din patria noastră sărbătorească cei optzeci de ani pe care i-a împlinit Franyo Zoltán. Acest moment festiv este iluminat de recunoștința caldă ce o purtăm octogenarului nostru confrate și prieten pentru strălucita și neobosita lui activitate prin care

lirica românească s-a făcut auzită în limbile maghiară și germană. (...) La cei 80 de ani pe care îi împlinește Franyo Zoltán, redacția revistei noastre îi transmite ele mai sincere felicitări, dorindu-i viață lungă și fericită și depline puteri pentru continuarea operei ce ni l-a făcut tuturor drag”. □ M. Al. Doreanu (*Participare*) salută apariția unei rubrici săptămânale a lui Geo Bogza în „Contemporanul”: „O strălucită activitate publicistică înobilează de acum câteva luni pagina întâia a «Contemporanului». Revenind după o lungă absență la uneltele sale, Geo Bogza semnează săptămână de săptămână versuri, eseuri, articole de evocare. Tinerețea sa spirituală este exemplară, spiritul său e când contemplativ, când justițiar, întotdeauna încărcat de o profundă participare la destinul lumii. O anumită vehemență polemică nutrită de viteza derutantă a secolului merge mereu cu un pas înaintea principalei meniri a acestei atitudini: aceea de a dezvălui valorile autentic umane din spuza aparențelor și a locului comun. Este un vechi semn de distincție al poeziei bogziene, azi însă fecundat de o definitivă și îndreptățită înțelepciune”. □ *Pe marginea unui articol despre Lucian Blaga* se intitulează intervenția polemică a lui Mircea Braga: „Numărul 6 (36), din 15 iunie a.c., al revistei «Ramuri», publică articolul lui Vasile Vetișanu intitulat *Lucian Blaga și destinul filosofiei culturii*. Titlul, tentant, te îndeamnă la parcurgerea a articolului. În final, însă, ești obligat să constăți existența unor numeroase (pentru spațiul dat) inexactități, erori, afirmații nesusținute”. □ În cadrul rubricii *Prezențe poetice* Ion Oarcăsu îi aduce un omagiu lui Sașa Pană sub titlul *Destinul unui avangardist*: „Poezia avangardistă românească de toate nuanțele a cunoscut în persoana medicului militar Sașa Pană un devotat fără margini, fidelitatea lui organizatorică și arhivistică față de mișcărilor frondiste interbelice devenind aproape proverbiale. Creația acestui om împătimit și statornic, loial și mândru de mandatul său unic, pe care l-a respectat cu strășnicie până astăzi, păstrează, însă, semnele unei indecizii fundamentale: e când bacoviană, când izvorâtă din cutare principiu sau atitudine avangardistă deci, ilustrativă întâi de toate, mai puțin spontană decât te-ai aștepta, pe alocuri chiar mimetică. (...) Substanța lirică, atâta cât a fost, s-a cheltuit integral în versurile experimentale scrise în perioada interbelică. Fiindcă, fără îndoială, în erotică mai ales, dar și în poezia programatică, adoptând o meritorie cale de mijloc, evitând imagistica luxuriantă sau uscăciunea abstracțiunilor rimate, Sașa Pană își dezvăluia cu demnă discreție timbrului propriu, de liric al stărilor evanescente”. □ Kántor Lajos publică *Între cronică și autoportret*: „A făcut foarte bine prozatorul Fodor Sándor că a lărgit *Autoportretul* în *Cronică*? (Este vorba de două cărți, apărute într-un interval de doi ani). De fapt, nu am urmărit o problemă poetică punând această întrebare – mărturie este faptul că nici eu nu aş putea da un răspuns ferm și cu atât mai puțin aștept un răspuns clar și deslușit din partea cititorilor. (...) Cele două cărți ale lui Fodor Sándor, mai precis (datorită originalității ideii scriitoricești) singura lui carte, ne amintește perioada «cronicărească» și

«autoportretistică», plină de căutări, a literaturii noastre, sau, folosind o expresie mai diurnă, ea pune față în față interesul scriitorilor pentru sociologie și psihologie și caută să le împace”. □ La *Cronica literară* Constantin Cubleșan comentează volumul lui Dimitrie Stelaru, *Mare incognitum*: „Un volum antologic, de dimensiuni impresionante (aproximativ șase sute de poeme), are darul de a ne oferi acum, la un pătrar de veac de la debutul editorial, imaginea integrală a lui Dimitrie Stelaru, după ce, cu câțiva ani în urmă, o plachetă, intitulată semnificativ pentru evoluția viziunii sale poetice asupra lumii, *Oameni și flăcări*, ni-l readucea în actualitatea literară pe acela care se apoteozase cândva ca un nou Dumnezeu («Dimitrie Stelaru, noul Cristos») al mizeriei și al nonconformismului”. □ Revista publică a doua parte din *Critis sau gâlceava zeilor*, comedie în 3 acte de Radu Stanca. □ Semnează versuri: Horváth Imre, (în românește de Petre Pascu); Paul Cioriciu, Vasile Grunea, Ion Drăgănoiu, Nicolae Vereș. □ Augustin Buzura revine la *Bloc-notes* cu textul *Terapie estivală...*: „Atât timp cât Winnetou e viu și cât bătrânul Old Shatterhand ne conduce cu dezinvoltură prin *westul* atât de apropiat învățându-ne un utopic cod al demnității crezi cu încăpățănare că întotdeauna se va găsi un al treilea care să te salveze. Dar, din păcate, numai atunci”. □ Apar fragmente din *Faust* de Nicolaus Lenau, traducerea și nota fiind semnate de Mircea Vaida: „Se împlinesc în aceste zile 165 de ani de la nașterea romanticului Nicolaus Lenau. (...) Pe lângă liricele cântări din *Schilflieder* sau *Waldlieder* și baladescul ciclu al *Albigenzilor*, Lenau a dăruit timpului unul din cele mai inspirate mostre de *Faust*, din literatura universală. *Faust*-ul lui Lenau, poem dramatic de o mare expresivitate a imaginii sensibile, cu un bogat conținut etic, transfigurează frământările etice și de idei ale epocii sale”. □ Viorica Dinescu traduce *Frunze de toamnă*, proza scurtă semnată de Adnan Ardagi din Turcia. □ Ana Tătaru traduce *La odihnă* de Kay Boyle, care apare cu următoarea notă: „Kay Boyle s-a născut în 1903 în St. Paul, Minnesota. A călătorit mult prin Europa, stabilindu-se pe rând în Franța, Anglia și Austria. S-a reîntors în Statele Unite în 1941. Lucrează în prezent la facultatea de engleză din Radcliffe. Povestirea *La odihnă*, a apărut în primul număr al revistei «Story», în 1931. Personajul principal este scriitorul D. H. Lawrence, pe care nu l-a cunoscut personal dar care a murit în sudul Franței pe când și Boyle locuia acolo. K. Boyle a publicat numeroase volume: *Ziua nunții*, *Trei romane scurte*, *Generația fără rămas bun*, *Muntele fumegând*. A îndrăgît atât romanul, cât și povestirea scurtă”.

11 august

- [„Scânteia”] Comentând opinii ale unor înaintași, între care E. Lovinescu este numele cel mai important, Al. Piru semnează textul *Poetul și filosofia*, la finalul căruia își spune și propriul punct de vedere: „S-a discutat și se discută adesea dacă între poezie și filozofie este vreo relație și dacă poetul

trebuie să aibă un orizont filozofic (...) La fel cu filozofia, poezia este un mod de cunoaștere a lumii, dar nu prin concepte, prin noțiuni abstracte, ci prin imagini concrete. Filozoful cunoaște prin intermediul rațiunii, poetul prin mijlocirea metaforei. A cunoaște pentru filozof înseamnă a stabili raporturi între fenomene imediate, a cunoaște pentru poet înseamnă a descoperi raporturi între fenomene disparate. (...) În poezie, ca pretutindeni în literatură, căutăm o semnificație. Dacă poetul rămâne în domeniul individualului, al fenomenului brut, al accidentalului, al simplei senzații, al sentimentului propriu, șansele lui sunt cel mult de a compune un reportaj în versuri sau un text de muzică ușoară, ceva în genul poeziilor unui Paul Géraldy din Tou et moi (titlu confiscat pentru cutiile cu bomboane fondante (...) dacă e bine ca poetul să aibă orizont filozofic, ceea ce mai putem numi și cultură, ar fi ciudat ca el să înceapă a face concurență filozofului, să reflecteze asupra cauzalității, intuiției, categoriilor, obiectului în sine. Aceasta e treaba filozofilor și nicicum a poetilor, căci poezia e cunoaștere, dar nu epistemologie (teorie a cunoașterii), o cunoaștere, cum am mai spus, specifică, metaforică. Poetul trebuie să fie om cult, să aibă cunoștințe de filozofie, dar și din sfera artelor, a muzicii, a picturii, a sculpturii, arhitecturii. (...) Cum idealul epocii noastre este umanismul, orizontul filozofic al poetului actual trebuie orientat în direcția perfectării condiției umane, pentru ca nimic din ceea ce e omenesc, după cum sună vechiul adagiu, să nu-i fie străin”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 32] Adrian Marino pledează *Pentru un dicționar de idei literare*: „Printre diferitele tipuri de dicționare literare (biografice, istorico-literare) toate incluse în planurile editurilor noastre, „Dicționarul de idei literare” ar trebui să ocupe o poziție-cheie, pentru bune și binecuvântate motive. (...) Formula cea mai apropiată de o astfel de lucrare este, evident, „Vocabularul de termeni literari, preocupare internațională la ordinea zilei de vreme ce și UNESCO a instituit o comisie însărcinată cu elaborarea unui astfel de «dicționar»”.

12 august

• [„**România liberă**”] Mircea Anghelescu semnează articolul *Ecoul unei iubiri intrate în legendă*, referitor la volumul de *Mărturii (Eminescu și Veronica Micle)*, de Augustin Z. N. Pop. Volumul conține mărturii documentare dar și exagerări, date biografice ale Veronicăi Micle și o selecție din versurile acesteia, aportul lui Augustin Z. N. Pop constând „în primul rând în recapitularea și descoperirea unor noi relații între literatura celor doi poeți, factori de stimulență reciprocă, și apoi între avatarurile existenței lor zbuciumate și poezia pe care au lăsat-o posterității ca un fel de jurnal intim al dramei care i-a unit”.

• [„**Scântea**”] T. Coșovei publică reportajul *Delta fierbinte*.

• [„**Cronica**,” nr. 32] Valeriu C. Neșțian semnează cronică literară *Anghel Dumbrăveanu: „Iluminările mării”*: „Timișoreanul Anghel Dumbrăveanu se află

la a treia apariție editorială; fiecare revelând un poet extaziat de mirajul mărilor, de visări și iubiri superbe (...). Impresia imediată pe care o lasă substanțialul volum este aceea a unei naturi frenetice, desfășurând un peisaj sufletesc mai mult relevat. Marea «imperiul meu de ape, de-albatoși și soare» constituie cheia cărții. Dincolo de peisaj, poetul investește marea cu simboluri inedite, printre care cel *al iluminării* revenind neconținut, deoarece iluminările mării sunt iluminările visului (...). Există, așadar, multă frumusețe în aceste poeme ce afirmă încrederea în finalitatea strălucită a existenței și în energia activă a omului. Concizia lor sugestivă le recomandă cititorilor și ne anunță evoluția ulterioară promițătoare a unui talent poetic în plin proces de maturizare”. ■ În articolul *Universul poetic al lui Ion Pillat*, Const. Ciopraga continuă analiza creației poetice a poetului amintit, începută din numerele anterioare ale revistei: „Trăsătura particulară a lirismului pillatian stă în distilarea emoției prin amintire, de aceea, în ciuda limbajului care ar vrea să exprime energie, tonul expunerii e unduitor, surdinizat. Tablourile din natură și decorul casnic emană cu atât mai multă poezie cu cât țin de luminișul unui trecut fără întoarcere; retrospectivismul devine procedeu. Plăcerea evocării are la Ion Pillat ceva din «magia amintirii» la Sadoveanu. (...) La un examen critic de ansamblu, limpezimea viziunii și simplitatea expresiei, în spiritul exemplelor clasice, învederează o artă ce se ține la distanță de experiențele pretențioase din epocă. Poetul de solidă cultură își caută originalitatea în «tradiția vie» a literaturii culte, ca și în aceea a folclorului. (...) Poet de o generoasă umanitate, dând amintirii o dimensiune amplă, Ion Pillat se încorporează prin paginile lui reprezentative în tradiția scrisului clasic. Prin cultul expresiei transparente, el a opus contorsiunilor ermetice contemporane o artă cu frumuseți de cristal. Confesiunile sale lirice reclamă ca acompaniament în surdină muzica unui Grieg”. ■ În cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, Al. Andriescu scrie articolul *Tudor Arghezi: Noaptea*: „Ultimul volum al lui Tudor Arghezi ar putea fi socotit, după considerente sentimentale și după titlu – și n-au lipsit comentariile în acest sens – o epocă de crepuscul. Metafora «noptii», presimțirea unui «dincolo», pe tărâmul umbrelor, oferă cheia explicării lui. Fără îndoială că o discuție în marginea acestor date este posibilă și nu-i împotriva adevărului. Ceea ce surprinde, însă, trecând peste referirile autobiografice, făcând abstracție și de data înscrisă în jurul fiecărei poezii, de circumstanțele obiective, cele mai multe legate de vârsta poetului, este puternica legătură a pieselor din acest volum cu opera sa mai veche și în special cu inegalabilele *Cuvinte potrivite*. (...) Gândul scrutător și neliniștit al poetului parcurge timpul până la treapta primă a spiței, înfrățindu-se de-a lungul istoriei, cu toate generațiile care l-au precedat și pe care, într-un fel sau altul le reprezintă. (...) Culegerea cu titlul *Noaptea* nu este atât un final, cum indică aparențele, ci mai degrabă, o cuprinzătoare sinteză, în care poetul, dintr-un anumit prag al existenței, se apropie din nou de motivele lirice care i-au

străbătut întreaga operă”. □ Aurel Leon în cadrul secțiunii *Fișă de istorie literară* realizează un colaj în care redă principalele idei ale lui Ionel Teodoreanu despre literatură și viața literară (*Convorbiri cu Ionel Teodoreanu*) din anii 1930, 1933, nu înainte de o prezentare succintă a autorului romanului *La Medeleni*: „Foarte accesibil și comunicativ, spre deosebire de majoritatea scriitorilor ieșeni, în general mai rezervați, Ionel Teodoreanu era răsfațatul dar și salvarea gazetarilor în goana după interviuri și opinii. Dacă aveai ținere de minte (de notat în carnet era foarte dificil) cu el alături puteai aborda orice temă”. Ionel Teodoreanu: „*Literatura nu plagiază viața*. Experiența mea literară nu-i decât pretextul și punctul de plecare pentru discutarea creațiunii literare în genere. Circulă atâtea nerozii, inexactități și mahalagisme despre intimitățile preparatorii ale creației literare încât revolta și exasperarea m-au determinat să încerc o confesiune prolifică despre *Medeleni*. (...) Vreau să dovedesc publicului că scriitorul nu e un plagiat al vieții, o simplă oglindă a realului exterior, un grefier al dramelor curente, ci un creator, adică un mincinos. Dar un mincinos așa cum Dumnezeu (sic!) a fost când a creat lumea aparențelor, acest neadevăr seducător – 1933. (...) Literatura, pozele și autografele. Criza cărții, a cititului, încadrată în criza generală morală și intelectuală e unul din efectele războiului. Trăim epoca radiofoniei, a patefoanelor, cinematografului și a ceaiurilor *prolongé*, agremente ieftine, comode și sursă de educare adoptată de oficialități, rentabilă societăților de binefacere. Peste toate a venit și *miss-omania*, negociind și trivializând frumosul feminin, răpind încă un vâl și un izvor de inspirație poetică, l-a urmat reclamei *misselor* expoziții prin vitrine de cărți poștale cu pozele literaților, totul numai pentru a tenta clientela școlărițelor sportive; apoi autografele dăruite și săptămâni ale poeziei. (...) Iașul și creația literară. Iașul îmi convine ca mediu de lucru. Eu reprezint raportul dintre scriitor și mediul ambiant printr-un cerc în care scriitorul e cercul și mediul circumferinței. În unele medii cum e Bucureștiul, sufletul scriitorului e animat de o mișcare centripetă; tot ceea ce se întâmplă în afară e un pretext de adâncire și reculegere în el însuși. (...) Pentru mine, Iașul e condiția creațiunii mele literare. Bucureștiul ar fi răsplata. Sunt prea tânăr ca să am nevoie de această răsplată. (1933) – Iar câteva luni mai târziu: - Pe deoparte mă simt puternic legat de Iași. Orașul acesta cuprinde claviatura mea sufletească și îmi oferă cadrul potrivit creației. Pe de altă parte, însă din acest punct de vedere, Bucureștiul mi-ar furniza o gamă mai bogată de aspecte, o viziune mai pleneră. Deocamdată, n-am luat nicio hotărâre. (1933) – În 1937 s-a mutat la București”. □ Horia Zilieru, la rubrica *Correspondență literară*, răspunde poezilor: Ion Alion – București: „O stare de spirit proprie iriază multe poeme: un fel de tablă a unor legi vă obsedează și le traduceți în metafore vapoase, abia perceptibile. Numai că, uneori, schema poemelor (...) e încărcată de «fluturi» incapabili să zboare. Astfel, multe versuri sunt sterile, fără flux emoțional (...)”; Aristică Băghină: „În fond, tratați o serie de teme din

unghiul dv. de vedere. Și de multe ori, nu spuneți chiar lucruri comune, banale, insipide”. Ion Dumitrescu – Ploiești: „Pe aceeași linie. O diabolică joacă, în aventura cuvintelor. Gâlgâiri metaforice, alteori irumperi cețoase, reflexe ironice, hazlii, amare în substanța lor”. □ Sub titlul *Contemporanul nostru*, Grigore Popa face referiri la universul liric baudelairian: „Prin Baudelaire ca și prin Pindar, Dante și Hölderlin, poezia a devenit modalitatea integrală de expresie a freamătului ontic, ce înfioară și fertilizează, asemenea tălăzuitoarelor aluviuni, nivelurile existenței umane. (...) Baudelaire s-a axat pe valorile frumosului, pe care le-a cules din toate zonele existenței, investindu-l cu toate valențele harului poetic. (...) Modern în sensul tare al cuvântului, Baudelaire a fost bântuit de neliniști, devastat de furtuni interioare, chinuit de îndoieli și voluptate, încins de dogorile cărnii și fulgerat de geniu. Setea lui de cunoaștere este singura măsură a demonismului său. (...) Fără Baudelaire nu ne-am putea închipui, pe de o parte, muzicalitatea de amară frumusețe a cântecului lui Verlaine, nici fulguranta densitate a poeziei lui Rimbaud (...). Fără raportarea la ascendența baudelairiană și poescă, ne-ar scăpa, poate, unele accente ale marilor noștri lirici: Arghezi, Barbu și Bacovia. Să mai pomenim de Rilke, Elliot, Ștefan George sau Ungaretti? Într-un fel sau altul, fiecare a primit botezul baudelairian. Același lucru se poate spune despre simbolism și toate -ismele ce i-au urmat. (...) Meritul capital al lui Baudelaire constă în faptul că a știut să transforme urâtul în substanță poetică și să cearnă peste aspectele umbroase ale existenței, lumina mătăsoasă a unui paradis în destrămare”. □ Publică texte în versuri: Ion Crânguleanu: *Spațiu de legendă*, Daniel Lascu: *Femeia și tristețea*, *Addagio*, *Tăcuta lună*, *Adevărata identitate*, *Drumeție*. Apar versuri traduse de Simina Noica din Baudelaire: *Pipa*, *Clopot nebun*, *Muzica*. La secțiunea proză, apare nuvela polițistă a lui Iulian Neacșu: *Sfârșitul ceasului de buzunar*. □ Sunt redade scrisori inedite: *Arghezi către Ibrăileanu* cu note semnate de Gr. Botez și M. Bordeianu.

- [„**Flacăra**”, nr. 33] Se anunță apariția la *Editura pentru literatură* a unei culegeri intitulate *Basmе armenești din Transilvania*, ediție îngrijită de Ion Apostol Popescu

- [„**Luceafărul**”, nr. 32] Pornind de la o afirmație făcută de I. Negoïtescu, în volumul *Scriitori moderni*, care „mă urmărește obstinant”, și în care se poate vedea „metodologia criticului, dar și latențele iconoclaste”, M.N. Rusu, cronicar al volumului amintit, este de părere că nimic nu este mai nivelator în actul critic „decât renunțarea treptată la aventura gnoseologică, la escaladarea (ori sondarea) insolită a operelor, fiind preferate, în schimb, templele cu geometrii goale, liniștite ale atitudinii clasicizante, comode”. Paragraful este mai amplu: „Nimic nu poate părea mai temerar decât să cauți chipul poetului în iluminațiile întâmplătoare, ce aruncă pe figura lui pulbere stelară – și nu în trăsăturile pe care zilele și anii le-au fixat, ca o mască ce vrea să redea imaginea sufletului din adânc. Lirismul nu este însă o stare sufletească, deși își

are rădăcinile bine împlântate în suflet, în simțire. El e o stare a spiritului creator și ca atare cunoașterea sa implică mai mult analiză estetică decât pătrundere psihologică. Psihologia poetului, ca și umanitatea lui complexă, nu pot fi desprinse, desigur, din minime frânturi ale operei, dintr-un vers sau chiar dintr-un singuratic poem, oricât de bogate în splendori formale. Dar tocmai aceste splendori de formă, în maxima lor concentrare obținută prin cristalizarea în poem, în strofă, în distih, în vers, revelează orizontul spiritual al poetului respectiv. Mai întâi, o precizare. Deși convine mai mult poeziei, metoda aceasta (a unificării atomilor dispersați), de stabilire a structurilor primordiale dintr-o creație, a focarului ei genetic, care iradiază în mulțimea compartimentelor artistice, autorul a suprapus-o aproape tuturor genurilor literare. De aici succesele și insuccesele ei variabile. Dar să vedem ce înseamnă pentru autor «să cauți chipul poetului în iluminațiile întâmplătoare», sarcină într-adevăr nu prea obișnuită. Înseamnă, în primul rând, abaterea temerară, inedită, de la procedeele criticii comune, refuzul măștilor definitive, chiar a autorităților definitive, iar în al doilea rând (sau în același timp) înseamnă a-ți configura o identitate critică. La orice critic ea se identifică cu metoda, gustul sigur și puterea cognitivă. Intr-un cuvânt, mai înseamnă și a lansa o metodă. Așadar, pentru Negoïtescu, ea corespunde cu introspecția obiectului literar, începând de la partea lui autonom estetică, cât mai pur estetică. Adică de la formă – fără a fi formalist – mai precis, de la stil – fără a fi un searbăd stilist. Convertire la critică a încă vag prețuitelor teorii blagiene din *Trilogia culturii*, metoda lui Negoïtescu este dificil de mânuit și descris – deși simplă oarecum; trebuie o înzestrare specială, ea devenind metodă în funcție de o atare înzestrare – pe care criticul o are. Dar această metodă nu se arată mai puțin lipsită de riscuri. Efectele ei sunt însă uneori spectaculoase. (...) Pornind de la valori formale, prozastice – se va vedea că, în esență, ele sunt metaformale – criticul ajunge treptat, deductiv la cele ce aparțin conținutului, fie el numit chiar extraestetic; ajunge la structura impalpabilă care face posibilă conviețuirea organică atât a conținutului cu forma cât și a fiecăruia relativ izolat (...) mai apoi, la fixarea operei într-o serie istorică și generatoare de serii istorice; la dezvăluirea actualității ei perpetue: modernitatea; și invers, – când e vorba de nuanțele clasice ale modernilor. (...) În definitiv, nu într-o autolimită remediabilă găsim a face obiecții criticului ci, cum spuneam la început. În ciudata părăsire treptată, o dată cu înaintarea în timp, a tonului subteran exigent, chiar negativist – atât de sensibil în unele cronici la cărțile contemporanilor; a profunzimilor care l-au dus la sentințe critice dintre cele mai precise, în favoarea unor explicații stilistice rezumative. Ciudat cum, asemenea remarcabilului poet Ștefan Aug. Doinaș, poetul experiențelor promițătoare din anii de la Sibiu, Negoïtescu a renunțat la ebuliția inițiativelor, la formulele reformatoare în profitul strălucitelor calofile, oboseite ale echilibrului așa-zis goethean”.

15 august

- [„**Scânteia**”] Imaginația debordantă și comicul pe care Ion Băieșu îl obține din cele mai neașteptate subiecte, apare și în foiletonul *Detectiv particular în Drumul Taberei*, scriere cu tâlc, în care autorul profită să-l ironizeze discret pe rivalul său de rubrică, de la „Scânteia”. *Detectiv particular în Drumul Taberei* este unul dintre cele mai „destinse” texte care puteau fi citite în, altfel, scorțosul organ de partid: „Eu am dat acum o săptămână examen la această școală și aștept răspunsul (Nicuță Tănase a fost respins la vizita medicală). Să vă spun ce mi-a picat la examen. L-a proba teoretică mi s-a cerut să vorbesc despre următoarele subiecte: 1),„Cum se poate deosebi un criminal de un om cinstit privindu-i pe aceștia din spate în timp ce merg pe stradă?”; 2),„Importanța pipei în profesiunea de detectiv”; 3),„Care este primul gest pe care trebuie să-l facă un detectiv în clipa în care infractorul scoate pistolul?”; 4),„Detectivul particular trebuie să fie căsătorit sau nu?”. Iată acum și răspunsurile mele: – Un criminal se poate deosebi de un om cinstit în timp ce merge pe stradă cu spatele la noi prin aceea că la un moment dat criminalul îl va asasina pe omul cinstit. (Răspunsul a primit nota trei). – Importanța pipei în specialitatea noastră este aceea că ea îi ajută pe detectivi să nu fie confun-dați de către poliție cu infractorii (care fumează țigări de foi) și să nu tragă în ei (nota patru). – Primul gest pe care trebuie să-l facă un detectiv particular în clipa în care infractorul scoate pistolul este să fugă. În cazul în care infractorul trage în el, ucigându-l, detectivul va trebui să se lase de meserie. (Nota 10). – Un detectiv particular nu trebuie să fie căsătorit, pentru ca să se poată însura cu toate victimele blonde, pe care le salvează (Nota cinci)”.

- [„**Urzica**”, nr. 15] N. Crevedia publică fabula *Greierele și furnica*.

17 august

- [„**Scânteia tineretului**”] Fănuș Neagu semnează secvența eseistică *După ploaie*.

- [„**Albina**”, nr. 1025] Ion Bănuță întâmpină ziua de 23 August, cu poezia În țara mea de soare semnată de Ion Bănuță: „Urcăm din daci, romani, în luptă dreaptă,/ România noastră nou viitor așteaptă./ Sunt salahorul care-a înscenat minunea,/caut adevărul scrutând în sus genunea./ Sunt din Partid o parte, adâncă și infimă, – / din poezia țării un fir de grâu, o rimă”.

- [„**Gazeta literară**”, nr. 33] Versuri de Dan Deșliu și o cronică literară de Lucian Raicu, la volumul *Din luminile veacului* de Edgar Papu, traduceri din Tibul și Propertiu de George Tănăsescu, un „portret” Carl Sandburg de Șerban Cioculescu, precum și articole semnate de Dan Zamfirescu, Paul Anghel, Ion Bănuță, Ioan Grigorescu formează nucleul valoric al acestui număr. □ „Episodul” 4 din *Mutația valorilor estetice* de Eugen Simion și eseul lui I. Negoiteșcu despre destinul poetic al lui Iulian Vesper, se adaugă celor de mai înainte. □ Adrian Păunescu este prezent cu grupajul de poeme *Convalescența*

lui Iov, adunând titlurile *Șarpele cu cap de Iov*, *Plafon cu pâlnii*, *Portmitul* și *Convalescență propriu-zisă*: „Înebbunesc de dorul durerii ce-mi dădeai,/ orb lucrător fusesem la rana mea divină, / acum strănut și cucăi, mă plictisesc și susur,/ pe cicatrice muște, țăntări încep să vină.../ De ce mă lași voinței pământului – pigmeu/ când m-ai atins cu biciul unei dureri celeste?/ Ți-ntorc convalescența și liniștea, dă-mi rana,/ spinarea mea deschisă voinței tale este”.

• [„**Tribuna**”, nr. 33] Pe prima pagină, sub marele titlu *Trăiască 23 August*, Teofil Bușecan își scrie editorialul: „Suntem, acum, când aniversăm cea de a douăzeci și treia aniversare a insurecției armate din August 1944, în plin proces de desăvârșire a construcției socialiste, în plin proces de înfăptuire a planurilor trasate de cel de-al IX-lea Congres al Partidului nostru comunist. Cu elan intensificat, înțelept și consecvent, valorificând forțe creatoare ale întregii națiuni române, veghind cu sfințenie asupra suveranității și independenței naționale, generația de azi, sub conducerea partidului, continuând tradițiile înaintașilor noștri, în perspective deschise de August 23, e hotărâtă să continue, pe o treaptă mai înaltă, munca și lupta pentru prosperitatea României socialiste. Astfel, la șirul marilor fapte de eroism legendar ale înaintașilor, noi, cei de azi, înscriem și vom înscrie altele, acte de eroism constructiv, creator”. □ Ion Rahoveanu publică poezia *Descifrare în stânci*. □ O recenzie dură semnează Victor Mihalca la Tudor Ursu, *Foaia de parcurs* (Ed. Tin., col. *Luceafărul*): „În prefața volumului, Marin Bucur își începe rândurile despre talentului lui Tudor Ursu, felicitându-l că nu-și schimbă redacția. Lauda e mai potrivită pentru fotbaliști și se pare că federația de fotbal are o cupă oferită anual celui mai puțin călător. Treaba ei. Placheta respiră doar prin *Foaia de parcurs* care relevă o oarecare îndemânare a narațiunii, dinamită de lipsa de imaginație a autorului. Monotonia povestirii îl adoarme în final până și pe eroul ei principal”. □ Aproape la fel de inclement se manifestă Corneliu Ștefan față de Nicolae Neagu, *De-a soarele* (Editura pentru literatură, 1967): „Poezia jocului naiv și fantast care-și permite să coboare cu gesturi grave de copil precoce soarele și planetele într-un univers animat de cuburi, cai de lemn și cercuri, rămâne momentul memorabil al volumului: (...) Dar numărul mare de paraziți lexicali care strică armonia interioară, abundența de explicații și definiții lirice lasă cititorului în ansamblu imaginea unui baroc greoi peste care se adaugă mereu ale formații și încrustări curioase. Poeziile care ascund o metaforă subiacentă cu reverberații învăluitoare sunt puține și doar în parte realizate”. □ La rubrica *Însemnări* apare textul scris de Ion Cornea, *Fișe pentru o monografie*: „O pagină de memorialistică datorată lui Vintilă Rusu-Șirianu reține atenția în ultimul număr al «Gazetei literare» (nr. 32 din 10 august). Intitulat semnificativ *Imagini dantești cu Goga în 1917*, acest adevărat jurnal de front, ne aduce imaginea sensibilă și atentă la relațiile sociale ale poetului Octavian Goga care a străbătut Moldova zburciată în

acel an de furtună cutremurătoare a conflagrației mondiale. (...) Amintirile lui Vintilă Rusu-Șirianu vor contribui, desigur, substanțial la realizarea unui integral portret moral al lui Octavian Goga, pentru acela care va scrie, în sfârșit, o monografie (atât de mult așteptată), pe măsura talentului acestui poet”.

□ Eugen Munteanu relatează despre o *Întâlnire literară*: „Miercuri, 9 august, la liceul ce poartă numele bardului din Hordou, la Năsăud, a avut loc o inspirată întâlnire literară. Premianții concursului republican de limba și literatura română, elevi din clasele IX-XI și proaspăt reușiți la facultăți, o sută și zece, s-au întâlnit cu scriitorii Dumitru Mircea, Vasile Rebreanu și Ion Rahoveanu. Scriitorii au citit din cărțile lor, apoi s-a inițiat un viu dialog între ei și publicul foarte interesat de problemele artei și vieții”.

□ V. B. scrie despre o inițiativă a revistei „Utunk”: „Salutăm inițiativa revistei de a publica, în traducere, grupaje de versuri din volume recent apărute. În felul acesta se facilitează mai buna cunoaștere a creației poetice românești de către cititorii maghiari. În ultimul număr au apărut poezii de Al. Căprariu în tălmăcirea lui Veress Zoltán”.

□ Margareta Ștefănescu-Vlahuță semnează *Amintiri despre Vlahuță*, iar Negoită Irimie textul (asemănător prin tematică) *Amintirea lui Goga*.

□ La *Prezențe poetice* Ion Oarcăsu publică *Geometrul visător*: „Ștefan Augustin Doinaș ne oferă permanent două imagini ale conștiinței sale poetice, două fețe ale aceluiași impuls creator: una crește sub razele soarelui clasic, limpede și strălucitor, cealaltă, romantică, are ascunzișuri neguroase iar ca forță protectoare și-a ales lumina crepusculară a nordului îndepărtat. (...) Nu știu în ce măsură poezia de rigori și simetrii clasice a lui Ștefan Augustin Doinaș e un mod de supunere a elanului romantic latent, infuz, fiindcă la el ambele atitudini par la fel de firești, de organice. (...) Pentru Ștefan Augustin Doinaș, lumea există în cel mai exact înțeles al cuvântului: are dimensiune și greutate, culoare și contur. Simțul materialității depline a lumii se verifică mai ales prin văz; contemplată din perspectivă, realitatea se multiplică la infinit, devine o înlănțuire de forme perfecte, luminate egal din toate părțile. Armonia rezultă din aducerea sub lama privirii a unei priveliști fără pete de umbră, ajunsă în faza deplinei sale maturități. Parcă suspendat în gol, fixat într-un punct ideal (omul cu compasul, geometrul, i-a stabilit poziția cea mai bună!), soarele domină întreaga perspectivă, egal sieși, mereu același dintru eternitate”.

□ Gheorghe Alexe scrie despre *Pași prin lume*, o recentă apariție editorială purtând semnătura lui Barău T. Arghezi: „Atunci când nu uită, critica literară întârzie sau este zgârcită în prezentarea unor cărți care ar merita să fie comentate și semnalate cititorilor. E cazul recent al cărții *Pași prin lume* de Barău T. Arghezi (București, 1967). În raport invers cu preocupările criticii literare se dovedește a fi însă interesul publicului cititor pentru asemenea lucrări. Intră în librărie, le cumpără și le citește desfătându-se, fără a mai aștepta verdictul criticilor. (...) Amănuntele bogate și inedite din viața marelui și regretatului poet Tudor Arghezi, pe care

cartea *Pași prin lume* ni le prezintă cu căldură și emoție, sporesc și mai mult interesul cititorului. Istoricii și criticii literari vor găsi și în această carte un izvor prețios și sigur pentru biografia fizică și spirituală a marelui nostru poet”.

□ La *Cronica literară* apar două recenzii. Prima îi aparține lui Al. Căprariu și se referă la cartea lui I. D. Bălan, *Valori literare*: „Culegerea de articole și eseuri *Valori literare* are, printre altele, și calitatea de a sublinia, cu mai deplină acuitate, faptul că Ion Dodu Bălan aparține acelei familii de critici care nu se grăbesc să exulte, fără acoperire, în fața *noului* cu orice preț dovedit, în destule împrejurări, reluare a unor procedee epuizate în literatura noastră interbelică – ci, prin modul său de a gândi și scrie, recomandă aprecierile de valoare făcute cu pondere, în lumina ideii de continuitate majoră pe care trebuie să o cunoască, organic, evoluția scrisului românesc. Frecventând cu asiduitate și pătrundere valorile clasice ale literaturii naționale, descifrând atent și cu finețe semnificațiile adânci ale acestora – criticul se fixează, în mod necesar și în concordanță cu însăși realitatea, la fertila idee că drumul spre universalitate al unei literaturi (sau culturi) este direct condiționat și se dezvoltă favorabil sub auspiciile specificului național”.

□ Cea de a doua îi aparține lui Constantin Cubleşan și face trimitere la volumul de versuri scris de Vlaicu Bârna, *Ceas de umbră*: „Ca peisagist, poetul își trădează întreaga sensibilitate delicată. Dar, cum remarca nu de mult un critic (D. Solomon) în «Gazeta literară», înregistrarea vizuală și tactilă a peisajului, a mereu aceleiași naturi ce predispozează la melancolie, trează în poezia lui Vlaicu Bârna își păstrează o afectivitate grațioasă și un ton elegiac de evocare a trecutului, discret, capabil să trezească emoții de o inedită frumusețe”.

□ Pagini inedite, „din *Mica Frescă 1920-1940*”, intitulate *Moartea Terezei* provin de la Mircea Ștefănescu.

□ La proză apare *Salcia pletoasă* de Grigore Beuran.

□ O notă de D. Braharu documentează asupra baladei *Vicul lui Iancu*: „Această baladă tratează un moment dramatic din eroica apărare a Munților Apuseni de către Avram Iancu, cu prefectii și tribunii din munți și anume momentul când dinspre Brad, prin surprindere, pătrunde în Abrud, Emeric Hatvani, cu 1500 de honvezi și patru tunuri, călcând armistițiul și tulburând tratativele de împăcare dintre români și unguri ce decurgeau în Abrud, începând cu 6 mai 1849. (...) Balada a fost culesă din popor de către cel care semnează și anume Nicolae Cioară. A cules-o la 14 martie 1887 și a făcut probabil mici adăugiri la forma populară, cum se obișnuia de altfel în acea vreme și cum a procedat și marele Alecsandri cu colecția lui. Această baladă, care a stat 80 de ani rătăcită între foile unei arhive din Abrud, este singura baladă istorică cunoscută, având ca subiect principal pe Iancu. Celelalte produse folclorice în legătură cu eroul Avram Iancu sunt ocazionale, sunt scurte, iar Iancu este evocat de obicei în cadrul unui lirism sentimental. Publicăm balada în întregime, cum ne-a parvenit de la un ceferist, Diaconescu, din părțile locului”.

□ Andrei Radu traduce poezia *Cântec popular românesc* de Elena Văcărescu, iar Valeriu L.

Bologa semnează traducerea poeziei *Românca* de Cazimira Illakowitz. □ La *Bloc-notes* citim *Bătrânul fermier* de Augustin Buzura, despre poetul Carl Sandburg: „Poet al înțeleștii fantastice, al bărbăției caracteristice temerarilor ce au îmbrăcat în fier vechile drumuri ale bizonilor, Sandburg n-a simșit europeană teroare a trecutului, a corsetelor și a umbrelor sfinte”.

18 august

• [„Scănteia”] Opiniile lui G. Călinescu despre literatura universală, din ediția recent apărută sub îngrijirea lui Adrian Marino și Vasile Nicolescu, îl preocupă pe Liviu Călin: „Călinescu era prin formația sa umanistă un renașentist care a încălcat hotarele timpului pentru a stabili o scară de valori proprie. Gândirea sa îl făcea să simtă enorm – parafrazând cuvintele unui clasic român – iar ochiul său acoperea cele mai îndepărtate orizonturi de cultură. El a stabilit genealogii literare sau a scos firul de aur din zgura lecturilor opace. (...) Îngrijitorii acestei ediții, Vasile Nicolescu și Adrian Marino, au dovedit în această masivă culegere o deosebită pricepere a selecției, o cunoaștere a operei călinesciene în profunzimea ei. Adrian Marino, în prefață, stabilește câteva repere utile. Subliniem grija pentru tipărirea acestui volum antologic reprezentativ, editorii rezolvând numeroase dificultăți de cronologie și text într-o operă vastă”.

• [„Contemporanul”, nr. 33] Număr dedicat zilei de 23 August. □ Geo Bogza publică tableta „A fi grăbit sfârșitul războiului.”: „A fi eliberat aceste pământuri de fascism... A fi grăbit sfârșitul celui de-al doilea război mondial... Iată fața națională și internațională a mării noastre fapte din august”. □ La „poșta literară” pe consemnează debutul poetei Ștefania Plopeanu.

19 august

• [„Scănteia”] Cu un titlul care face aluzie la „divinul critic”, Șerban Cioculescu scrie articolul intitulat *Moda inefabilului*: „Discuția despre funcția și îndatoririle criticii, care durează de o bună bucată de vreme, dovedește înșemnătatea problemei. N-am spune că este o problemă deschisă, ca de pildă aceea despre frumosul artistic, despre talent sau – cuvântul e la modă – despre inefabil. Se știe că prin problemă deschisă se înțeleg cele socotite insolubile. Suntem printre acei care cred că nu există asemenea probleme, iar cele așa-zicând nerezolvate, în domeniul artei, cel puțin, înșeamnă că au fost puse greșit. Așa, bunăoară, inefabilul. (...) Omul needucat artisticeste poate primi șocul și când obiectul care i-l provoacă este anestetic sau de-a dreptul inestetic, de rău, de prost gust. Criticul de artă este un expert căruia nu-i e îngăduit să confunde confecția cu creația, pseudo-frumosul cu frumosul. El este dator să-și dea seama din primul moment de natura obiectului pretins artistic și să-și motiveze impresiile, ca astfel acesta să împrumute prestigiul judecării artistice. Inefabilul nu poate exista pentru poet”.

• [„Cronica”, nr. 33] N. Irimescu semnează secțiunea *Însemnări-Atitudini*, unde se evidențiază următoarele texte: *Pledoarie convingătoare*, *Concursul Vasile Alecsandri*, *C. Negruzzi inedit*. *Pledoarie convingătoare*: „Pentru un dicționar de idei literare este titlul articolului din «Contemporanul» (nr. 32) în care A. Marino dovedește pe larg utilitatea unui asemenea instrument de lucru și oferă sugestii cu privire la alcătuirea lui. Suntem de acord cu autorul când își argumentează propunerea sa după care un asemenea dicționar (care nu-i totuna cu o enciclopedie) s-ar cuveni să fie întocmit de un autor unic, el fiind văzut ca operă de creație, nu de compilație. Cu această ocazie reținem caracterul subliniat științific al metodei preconizate de A. Marino”. *Concursul Vasile Alecsandri*: „Comitetul de stat pentru cultură și artă organizează în anul 1967, prin Casa centrală a creației populare, a IX-a ediție a concursului anual de creație «Vasile Alecsandri», în scopul îmbogățirii continue a repertoriului formațiilor teatrale de amatori cu noi și valoroase piese într-un act, continuându-se astfel o acțiune stimulatorie, intrată în tradiția vieții noastre literare”. *C. Negruzzi inedit*: „Ca toți tinerii cu studii din vremea sa, C. Negruzzi a funcționat la începutul carierei sale ca înregistrator la una din dregătoriile ieșene. Primea petiții, le da numai și le rezuma cuprinsul în registru. (...) Cine și-ar fi putut închipui că asemenea condici ale visteriei ieșene de acum peste un secol ascund și primele încercări literare ale autorului lui *Alexandru Lăpușneanu*?”. □ Petru Ursache în articolul *Epos românesc* subliniază importanța oferită de Nicolae Iorga originilor și tradițiilor poporului român: „Originalitatea în concepția lui N. Iorga, este o calitate care se constituie după o lungă scurgere de veacuri și este opera istorică a maselor anonime, singurele forțe capabile să realizeze valori autentice. Autorul merge la vechii traci și geto-daci descoperind acolo cel mai îndepărtat izvor al artei noastre populare, care a avut puternice răsfrângeri universale. Este vorba despre arhitectura laică, broderia în lemn, arta cusăturilor, arta zugrăvelii, portul popular, ramuri artistice care l-au atras pe marele istoric de-a lungul întregii sale vieți. (...) Din lumea romanică a venit un alt izvor al originalității noastre, concretizat în creația artistică. Este vorba de obiceiuri, credințe, colinde moștenite de la latini, la care se adaugă mult mai târziu balada vitejească (...). Ca și în cazul artei vechi de origine tracă și geto-dacă, N. Iorga după ce evidențiază destinul mult mai sinuos al eposului vitejesc de data aceasta, pune în lumină calitatea populară a baladei care s-a împlinit în decursul veacurilor (...)”. □ În cadrul rubricii *Cartea*, Zaharia Sângeorzan semnează cronica literară *Ion Brad: Descoperirea familiei*: „Prin structură și temperament Ion Brad e un liric reflexiv, un meditativ și nu-i nicio surpriză pentru nimeni că rămâne la fel și ca romancier. *Descoperirea familiei* e cartea unor destine, a unor profunde transformări morale, economice petrecute în lumea satului transilvănean. Lirismul nu a sufocat epicul, narațiunea. (...) Artistic, romanul rezidă datorită unui realism rural de mare suprafață, și a unei

excelente abilități de întrebuințare a limbajului. Stilul e înțesat de «regionalisme» și capacitatea de distribuție, de intuiție a sensurilor e hotărât valabilă, nepăgubitoare». □ În articolul *Efluviul și inerția metaforei*, Constantin Crișan face referire la limbajul metaforic întâlnit în poezia lui Marin Sorescu (insistând asupra metaforei «ierbii») și în cea a lui Ion Alexandru: „Parafrazând la alt mod pe Tudor Vianu, vom recunoaște în Ion Alexandru, două atitudini poetice: una *naivă* și alta, *reflexivă*. În cadrul primei, eforturile tânărului poet sucombă uneori în manieră, oricât, pe alocuri, vom găsi tonuri proaspete, originale, izvorâte din metafore puternice materializatoare. În cadrul celei de a doua, dorința, forța concretizatoare a metaforei, creează echilibrul ideii filosofice, susține, pornind tot din pragul senzorial, însăși natura filosofică a poemelor, ca în aceste versuri din Oedip (...)”. □ La rubrica *Cronica Literelor*, Mihai Drăgan semnează articolul: *Maiorescu – critic literar (I)*: „Relațiile conducătorului «Junimii» cu scriitorii vremii sale formează un capitol important al istoriei noastre literare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Din nefericire, el nu s-a bucurat întotdeauna de o analiză mai adâncă și, în special, de o înțelegere în spiritul adevărului. Ne referim mai cu seamă la opiniile critice, așa de hotărâte, emise de unii autori în ultimele două decenii asupra rolului societății «Junimea» și al mentorului ei spiritual. (...) Existența unor nepotriviri de păreri literare, filosofice și politice între scriitorii vremii, colaboratori ai «Convorbirilor literare», și ideologia cenaclului ieșean nu înseamnă, cum, de altfel, s-a spus în ultima vreme de mai multe ori, că aceștia ar fi fost antijunimiști sau, în tot cazul, deosebiți de «Junimea» în toate sectoarele activității lor iar Maiorescu insensibil la creația artistică și la nevoile vieții lor particulare”. □ Demostene Botez teoretizează despre *Eseu*: „Eseul este astăzi la noi un gen părăsit. Să fie oare din cauza ritmului rapid al vremii, sau poate oarecare nepregătire pentru un gen literar ce mi se pare a fi cel mai pretențios? În locul lui a devenit mai frecvent articolul scris la repezeală pe colțul mesei, și notația fără ambiție. (...) Eseul, – spre deosebire de filosofie, – este mai direct legat de problemele subiective ale omului atunci când filosofia răspunde numai la întrebările puse de inteligență și asta, cu toate că filosofia contemporană diferă de cea clasică prin aceea că ea este (...) o filosofie a existenței mai mult decât o filosofie a cunoașterii (...). Câmpul eseului, în literatura noastră, e teren aproape al nimănui. Și el este vast pe cât este câmpul gândirii omenești”. ■ În cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, Al. Andriescu semnează cronica literară *Fănuș Neagu: Vara buimacă*: „Volumul de nuvele *Vara buimacă*, cu toate observațiile care se pot formula cu privire la caracterul artificios al unora din bucățile culegerii, dezvăluie, privit în ansamblu puncte de intersecție foarte originale între produsul unei imaginații aprinse și o legătură puternică, sufletească și ca experiență de viață, cu mediul asupra căruia se apleacă autorul. Cele mai multe din ființele care se mișcă în povestirile lui Fănuș Neagu, acelea care se rețin, au sufletul invadat de credințe

vechi și ușor pot depăși, pe această cale, hotarul lumii reale. (...) Mai puțin realizate, în raport cu nuvelele menționate până aici, ni se par prozele din *Vară buimacă* în care îl bănuim pe autor de o anume proză livrescă, comună unei întregi generații de tineri prozatori care încearcă să instaureze o nouă convenție literară în locul celor mai vechi, aceea a absurdului. (...) Fănuș Neagu prin cele mai multe și mai bune nuvele ale volumului (*Vara buimacă, Acasă, Doi saci de poștă*) se desprinde – și aceasta este important – de astfel de tendințe nivelatoare, oferindu-ne o proză în care presimți o personalitate artistică care nu se înrobește modelelor”. ■ Sunt semnate versuri de Nichita Stănescu: *Mutarea în lup*; texte în proză: Ilie Tănăsache – *Șuvoiul*.

• [„Flacăra”, nr. 34] Rubrica *Memento* debutează cu anunțul veștii că „Editura pentru literatură a inaugurat recent o nouă colecție: *Albatros*, ce „tinde a însuma versurile reprezentative ale poeților actuali afirmați deja prin intermediul altor volume”.; Cartea cu care își face debutul această nouă colecție este *Poeme* de Marin Sorescu, „probabil reprezentantul cel mai tipic al generației de după Labiș și, în orice caz, individualitatea artistică cea mai bine definită dintre tinerii poeți”. Alte vești din cadrul aceleiași rubrici: Ion Gheorghe a publicat volumul *Zoosophia*, Ursula Șchiopu a adus în librării volumul său de *Poeme*. În colecția *Minerva* apar două volume de *Critice*, de Titu Maiorescu, *Studii critice*, de Constantin Dobrogeanu-Gherea, iar în „colecția de micromonografii a Editurii tineretului” apare „o nouă lucrare despre Caragiale” a lui Șerban Cioculescu

• [„Luceafărul”, nr. 33] La rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, M.[artin] Aurel prezintă fișa biografică și de creație a Zoei Dumitrescu-Bușulenga de către: „Doctor în drept și licențiată în filologie anglo-germanică, conferențiar la catedra de literatură universală de la Universitatea din București, redactor la Editura de stat (1948—1950) și la Editura pentru literatură și artă (1950—1952), apoi ca cercetător la *Institutul de istorie literară și folclor al Academiei* (1952—1954). Afirmându-se curând ca o bună cunoscătoare a fenomenului literar românesc și străin, interesată deopotrivă de aspectele teoretice, istorice și contemporane ale culturii, este autoarea unui mare număr de prefețe (consacrate unor opere de importanță națională sau universală). (...) Autoarea încearcă o biografie eminesciană stilizată (termenul îi aparține), în sensul că selectează detaliile de viață semnificative și pune accentul nu atât pe latura strict socială (evenimente, relații etc.), cât pe procesul de formare și cristalizare intelectuală, pe biografia interioară. Ceea ce justifică apelul repetat la opera antumă, dar mai ales la cea postumă, considerată (pe urmele lui Perpessicius) «mai destăinuitoare». Cartea, e în fond, un *Eminescu – par lui même*. Păcat doar că valoarea ei e diminuată, pe alocuri, de pasaje literaturizante. *Ion Creangă* (lucrarea a apărut în 1966 și în versiune franceză și engleză) e o monografie a operei și nu a vieții, cea dintâi (de acest fel) dedicată (în românește) marelui scriitor. Ea se detașează, catego-

ric, ca o contribuție prețioasă în explorarea universului îndeobște destul de superficial cercetat (cu excepția lui Vladimir Streinu) al operei lui Creangă. Propunându-și să coboare «în adâncimile unde începe specificitatea» acestuia, Zoe Dumitrescu-Buşulenga insistă asupra fizionomiei sale de «artist de formație populară», păstrând în scrierile lui «etosul și concepția estetică a maselor», creator însă de valori artistice unice, purtând amprenta unei personalități inimitabile. (...) Zoe Dumitrescu-Buşulenga dovedește și o susținută prezență în câmpul criticii curente, *prin articole* inserate în diverse publicații. O suită de portrete lirice apărută în „Luceafărul” o arată sensibilă la valorile poeziei tinere”. □ În același număr, Grigore Arbore se pronunță cu privire la volumul *Eseuri* publicat de Matei Călinescu la Editura pentru literatură. Articolul se intitulează *Poezia criticii*: „Matei Călinescu explicitează sieși și cititorului un punct de vedere propriu, generat de o dispută mai veche pe care, altminteri, o și expediază în mod discret. Critica este deci, după autor, sub aparențele ei destul de greoaie, tehniciste, poezie; poezie a poeziei, cum ni se spune. Originea acestei poezii aflându-se de multe ori într-o analiză «aparent rece», izvorând din «date umile», înseamnă că actul critic sfârșește prin a fi poezie. Primordial, critica trebuie să ne apară ca o filozofie a poeziei (prin aceasta înțelegând literatura în totalitatea ei), menită să ilumineze căile de acces spre poetic și înțelegerea acestuia. (...) Două secțiuni distincte ale cărții plasează preocupările acestuia în zone distincte, relevându-se afinitățile lui spirituale cu opere și probleme ale literaturii noastre sau de aiurea. Maniera de tratare a temei propuse este de multe ori imprevizibilă. De la un dialog interior sau o amintire evocată cu finețe se trece abrupt la dezbateră propriu zisă, aflată în legătură directă cu întâmplarea enunțată anterior. Gestul depășește total valoarea sa anecdotică și ia aspectul unui preambul elaborat savant, cu știința disimulării, în scopul captării atenției cititorului. Altminteri el servește și ca suport al actului de creație, criticul fiind obligat astfel să-și continue considerațiile pe un ton cât mai degajat posibil (a se vedea eseul despre Ibrăileanu și problema universalității culturii române). Reducând eseurile lui Matei Călinescu la elementele lor esențiale, comparându-le din punctul de vedere al tematicii și al unghiului abordat, diversitatea e frapantă. O discuție în general nu ar avea șanse de reușită, o alta aplicată la obiect riscând a detalia ceea ce de multe ori autorul a considerat el însuși detaliu sau element esențial în structura unei opere. (...) Față, de cărțile sale anterioare, volumul de față relevă predispoziția lui Matei Călinescu spre dificilul gen al eseisticii abordat cu siguranța intelectualului mereu solidar cu propriile sale idei”.

20 august

• [„România liberă”] Eugen Barbu publică un fragment din *Șoseaua Nordului*. □ Lect. dr. Ioan Chițu publică articolul *O proeminentă personalitate a culturii române – Bogdan Petriceicu Hasdeu*, în care, cu ocazia comemorării

a 60 de ani de la moartea scriitorului, enumeră calitățile de cărturar ale acestuia și direcțiile activității sale culturale. Caracterizat de „erudiție, genială intuiție și vastitate a preocupărilor”, Hasdeu elaborează studii filologice și redactează texte literare importante pentru evoluția literaturii române – drama *Răzvan și Vidra*, monografia despre *Ion Vodă cel Cumplit*, volumele de versuri *Poezie și Sarcasm și ideal*, comedia *Trei crai de la răsărit*. Cu inevitabile exagerări, Hasdeu este considerat „primul filolog român care a folosit cu consecvență metoda comparativ-istorică”, „primul profesor de filologie comparată de la noi”, precum și cel dintâi care a formulat, în lingvistica mondială, „teoria circulației cuvintelor”. □ Ion Bănuță publică poezia *Floare de august*. □ Victor Eftimiu publică poezia *Neconținut sporește-a țării zestre*.

• [„**Glasul patriei**”, nr. 24] Mihai Negulescu semnează poezia *Țară de imm*. □ Demostene Botez publică *Slavă lui 23 August 1944*: „Din ziua în care și-a luat soarta în propriile mâini și a știut că munca este chezașia bunăstării sale și a viitorului patriei, poporul român și-a desfășurat tot geniul creator și toată hărnicia mâinilor sale. Străvechii munți și-au dezvăluit comori neștiute: ogoarele, prin mecanizarea muncilor agricole și a cultivării lor științifice și-au sporit mult rodnicia; fața satelor și a orașelor se schimbă de la an la an; o rețea modernă de instituții de învățământ și sănătate se dezvoltă cu impetuoșitate”. □ Radu Vrânceanu evocă *Marea epopoe națională a Mărășeștilor*: „A fost o zi sărbătorită pe măsura evenimentului evocat. Epopeea națională a Mărășeștilor va rămâne peste veacuri o sărbătoare a patriotismului fierbinte, un omagiu adus memoriei străbune, un legământ puternic față de trecutul glorios și viitorul de mâine al României socialiste”. □ Nicolae Tăutu este prezent cu poezia *Respirație milenară*. □ Radu Gyr semnează reportajul *Oltule, măria-ta...*

• [„**Viața studentească**”, nr. 28-29] La *Colocviul poetic (studentesc)* despre *Poezie și adevăr* participă Constantin Duică, Eugen Patriche, Călin Stănculescu și Marius Robescu. În preambul se precizează: „Trebuie să-i abandonăm posterității dreptul de a vorbi despre poezia eroilor noștri? Din comoditate sau neputință unii critici au inventat principiul după care numai posteritatea are posibilitatea să decidă asupra valorilor autentice ale epocilor anterioare. Să ne asumăm riscul de a greși și să vă invităm la un colocviu despre diversitatea peisajului politic; teribilism; impostură, sau experiment? *Prospecția sensibilității contemporane* (pe „puncte”: *Ciclul organic al poeziei noastre; Momentul de interes european; Exigența editorială dar și autoexigență; A continua și a crea tradiții; Emulație poetică și autenticitate*)”. Redăm un fragment din intervenția lui Marius Robescu: „...după foarte înaltul prag atins de poezia română prin Blaga, Arghezi, Bacovia și Barbu se încearcă, de către tineri, continuarea tradiției acestora și implicit a tradiției poeziei noastre de totdeauna. Sintezele sunt asimilate și, în proporția pe care întâmplarea o admite, vor apare noi sinteze strălucite. Numai urcând tradiția din generație în generație se poate aspira la universalitate. Tinerii sunt conștienți de acest fapt

și volumele lor o atestă... Anii din urmă au fost, cred, de importanță capitală pentru poezie, *care tinde să-și desăvârșească ciclul organic*. Productiv până în ultimele momente s-a stins Tudor Arghezi, cel din urmă poet mare consacrat în perioada dintre cele două războaie. Platforma estetică pe care Bacovia, Barbu, Blaga și Arghezi au creat-o este foarte înaltă. Nimeni în țara asta nu se poate numi poet dacă ignoră descoperirile celor amintiți și ale altora. Există o știință a poeziei, creată numai de poeți și pentru poeți, care a evoluat și evoluează fără întrerupere... Este cunoscut că tinerii trăiesc asemănător din punct de vedere material, că concepția ideologică și estetică după care se călăuzesc e aceeași – cea marxist-leninistă. Dar talentele sunt diverse și rezultatele variate. Trăiesc în același climat spiritual al unei țări în plin avânt. Se recunosc în același timp individualitatea lor, aptitudinile diferite, modul propriu de a-și gândi universul. Iată în ce constă măreția momentului, chiar dacă înțelegerea de ansamblu e dificilă și în definitiv prematură. Nu cred însă că o antologie ar avea importanță lipsită de numele lui Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru și ale altora. Actualul moment din poezia română este, lucru confirmat, de interes European”.

22 august

• [„Scânteia”] George Chirilă semnează poezia *Bună dimineața*: „Bună dimineața, zodie de aur./ Te-nălțăm cu visul, te iubim cu viața!/ Vârsta mea de cântec, bună dimineața!”. □ Despre *Demnitatea culturii românești* scrie Valeriu Râpeanu, atingând, deocamdată, expresia ei folclorică: „Ceea ce pentru oamenii din afara granițelor țării constituie atunci când vin pentru prima dată aici o revelație – mă gândesc la aprecierile entuziaste de care se bucură arta noastră populară, cea autentică și nu cea falsificată de prelucrările artistice – este expresia acestei neconținute arderi pentru a împlini idealul de perfecțiune, pentru a da lucrului făcut de tine însemnele durabilității, puterea de a înfrânge ceea ce este efemer. Emoționat pe plan sufletesc și elocvent în sfera ideilor mi se pare a fi faptul că în gândirea noastră populară frumosul nu-i o categorie abstractă și nici nu reprezintă un domeniu destinat numai clipelor de reverie și sărbătoare. Într-atât s-a integrat în ritmul existenței obișnuite a omului, într-atât s-a înscris printre acele acte fundamentale ale vieții sale, încât la un moment dat el este confundat cu însuși sufletul lui”.

• [„Scânteia tineretului”] Dedică un spațiu larg sărbătorii zilei „eliberării patriei noastre de sub jugul fascist”. Zaharia Stancu publică articolul cu miză ideologizantă *Istoria ne zâmbește*, iar Grigore Hagiu propune poezia *Inimă-n cântec*.

24 august

• [„Gazeta literară”, nr. 34] Șerban Cioculescu este semnatarul, în ediția specială de 23 august 1967, al unui „bilanț” în articolul de prima pagină

Literatura zilelor noastre.„,Ceea ce impresionează deosebit, în ritmicitatea nouă a literaturii și a artelor frumoase, este colaborarea tuturor generațiilor, participarea generală a creatorilor la noul impuls de activitate. Întemeiate pe vechi tradiții populare, înzestrate cu mari talente, care nu o dată s-au impus atenției generale, de la Dimitrie Cantemir la Brâncuși, literatura, artele frumoase și știința noastră stau mărturie a unui neam viguros, muncitor, talentat, receptiv la nou și dornic să contribuie activ la cultura universală. În anii socialismului, mai mult că oricând scriitorii noștri cei mai reprezentativi s-au bucurat de o notorietate fabuloasă, *«peste mari și țări»*, văzându-și cărțile traduse pe meridiane și continente altădată nepătrunse, în limbi și dialecte nebănuite... Dintre cei dispăruți, Mihail Sadoveanu, iar dintre cei în viață Zaharia Stancu, au fost traduși în aproape douăzeci de idiomuri diferite și au primit din toate colțurile lumii semne de simpatie de la cititorii lor cei noi. Trăim sub semnul lirei și al entuziasmului. Neatinși de aripa duhului rău al existențialismului, scriitorii noștri, oricare ar fi genul lor preferat, sunt niște lirici nelecuiți, poeți care deseori se ignoră, contemplativi care privesc lumea din afară, în lumina trandafirie a dimineții. Romancier de formulă realistă, Marin Preda a denunțat cândva cu vehemență fenomenul, ca pe o primejdie publică... Rolul criticii noi în aceste norocoase împrejurări culturale (când scriitorii nu mai aleargă după cititori ca altădată, fără a-i găsi și când nu mai sunt la cheremul unor editori venali), este de a limpezi apele, de a deosebi neghina de lujerele sănătoase, de a desluși structura și mijloacele fiecărui scriitor, de a contribui la promovarea talentelor autentice de a căror înflorire într-un fel răspund, ca bunul grădinar”. □ Alte articole pe aceeași temă, a *angajării intelectualului*: Al. Balaci, *Comentar cultural*; Ion Dodu Bălan, *Creație și datorie*; se adaugă un grupaj liric semnat de Grigore Hagiu – *August de stemă*, cuprinzând și o *Odă României socialiste*. Ceilalți poeți care salută festiv momentul 23 august sunt Al Andrițoiu – *Țară*, Dragoș Vrânceanu – *Colosul din Rhodos*, Rodica Iulian – *Elegie la Scărișoara*, Traian Iancu – *Suflete al meu*. □ Magdalena Popescu scrie pe marginea volumului scris de Ben Corlaci, *Moartea lângă cer*: „După câte știu, este prima proză din literatura mai nouă care pune la noi problema existenței în felul categoric și nud ce a devenit stil comun în literatură universală. Maniera de discuție nu e însă filosofică, ci concret intuitivă, pornindu-se de la niște experiențe proprii, dacă nu practice, cel puțin intelectuale. Cartea e o alegorie, dar de o violență în impunerea simbolurilor care te face să bănuie că a fost trăită în coșmaruri sau în acele întreruperi ale existenței care dau viziuni. E o viziune alegorică obsesivă, scriitorul având capacitatea de a vedea nu idei, ci sentimentele materializate ale unei stări de spirit de o tensiune maladivă”. □ La *Necesitatea culturii poetice* se referă Ștefan Aug. Doinaș: „Lărgirea revoluției culturale din țara noastră a făcut că masele de cititori să treacă de la intoleranță spontană față de tot ce contrazicea gustul lor estetic în formare... la o mare receptivitate față de

modalitățile noi care i se propun... Cititorul mediu e, în general, victima unei inerții culturale, în timp ce anumite grupuri restrânse de cititori sunt dispuse să reia, fără suficient discernământ, tot ceea ce li se pare nou, șocant, îndrăzneț. Ne aflăm, astfel, în față a două atitudini: pe de o parte, deruta miilor de cititori de poezie care iau contact cu lirica modernă publicată în revistele noastre; pe de altă parte, extazul necontrolat – pornind adesea din snobism- al unor cercuri restrânse, entuziasmate de toate modalitățile care formează azi moda poetică. *Cultura poetică* – rezultat al frecventării valorilor poetice reale ale culturii universale și naționale, este chemată să deschidă orizontul estetic, să ridice la înțelegerea nuanțată a diferitelor moduri de poezie masele de cititori, smulgându-i din prizonieratul cultural al unor forme învechite. Dar, în același timp, cultura poetică are rolul de a tempera entuziasmul snobilor față de ceea ce nu este decât exhibiționism modernist, adică falsă noutate, mimetism gol de orice substanță. Cultura poetică implică deschiderea spre adevărată noutate, rafinare a gustului, adecvare la sensibilitatea modernă, și, în același timp, simț al valorilor istorice, decantare a tradiției poetice. Publicul, de orice categorie, trebuie să știe că poezia universală n-a rămas la Victor Hugo, dar nici nu începe cu Tristan Tzara, după cum poezia românească n-a rămas la George Coșbuc, dar nici nu începe cu Minulescu... Numai o personalitate poetică rotunjită, alimentată de izvoarele secrete ale culturii sale poetice, poate angaja un dialog fundamental cu timpul său. *Conștiința de sine* ajută unui asemenea spirit să se autodefinească prin fiecare din actele sale poetice, căci nimic nu-i poate altera sâmburele creator. Un asemenea poet nu se teme să fie *un poet social, un poet patriot, un poet al dragostei, al meditației filosofice* etc dacă organul său poetic fundamental poate intona cântecul specific al uneia dintre aceste vocații. Dar, înainte de a fi *un ales* – situație pe care, adesea, o rezolvă doar timpul- el se simte *un chemat*, iar conștiința aceasta face ca ambrozia sa să fie valorile poetice ale culturii universale, iar nectarul său – spiritul poporului și al timpului în care trăiește”.

• [„*Tribuna*”, nr. 34] Teofil Bușecan semnează editorialul *Noi prieteni*: „Se spune că ospitalitatea românească e proverbială. Nici un temei să infirmăm această constatare nu avem. O confirmăm prin tot ceea ce am făcut și intenționăm să facem pentru a primi cât mai mulți oaspeți din toate țările lumii. Numai noi știm cum erau drumurile țării și cum sunt astăzi. Numai noi știm cum arătau satele noastre și cum arată astăzi. Ne încântă privirea și nouă, celor născuți aici, florile de dinaintea caselor, grija cu care cetățenii își înfrumusețează căminul și curtea, oferind trecătorilor de pe drumuri imaginea unei țări primitoare. (...) Și vom sădi fiecare din noi alți și alți pomi pe marginea drumurilor, pe dealurile noastre, în livezile noastre. Și vom primi, cu aceeași ospitalitate și în anii ce vin cât mai mulți oaspeți. Și România va avea noi prieteni, noi îndrăgostiți de peisajul și oamenii ei”. □ La rubrica *Ex libris* una dintre recenziile semnate de Radu Ilin se referă la Grigore Arbore și la

volumul de versuri al acestuia, *Exodul* (E. P. L., *Luceașărul*, 1967): „Poezia contemplativă, molcomă, baconskiană îi prinde foarte bine pe Grigore Arbore. La el, poezia este o curgere infinită și, exceptând câteva piese ne semnificative, celorlalte li s-ar putea reteza titlurile și volumul să apară ca un lung poem care notează stări sufletești vagi, melancolii autumnale în cea mai deplină împăcare cu lumea”. □ O altă îl are în obiectiv pe A. I. Zăinescu, *Zei neatenți* (E. P. L., 1967): „Prin tonul de celebrare a belșugului, a sărbătorilor cetății, poezia lui A. I. Zăinescu te duce cu gândul la funcția din antichitate a oricărei poezii, aceea de a cânta pe învingători, de a cânta mai mult bucuria poporului decât o tristețe sau alta, ale poetului însuși. (...) Este adevărat că, din cele peste 50 de poezii, sunt multe care ar fi putut lipsi, dar chiar astfel alcătuit, volumul *Zei neatenți* este o carte interesantă”. □ Vasile Petre Fati, cu volumul *Floare de leandru* (E. P. L., *Luceașărul*, 1967) se află, și el, în atenția recenzenților: „Tânărul poet dobrogean cultivă o poezie a adolescenței și copilăriei, obișnuită mai mult până acum la poete, nu la toate, desigur. La el, în locul păpușii găsim cuburile, în locul jocului de șotron, înscenarea unor basme. Asta atrage caracterul predicativ al poeziei, faptul că fiecare piesă a culegerii pornește de la un punct, evoluând spre final”. □ La *Însemnări*, Ion Cornea scrie *Hop și eu!*: „Discuția despre critica literară care a polarizat atenția noastră a tuturor de o vreme încoace a solicitat cu precădere condeiele critice. Iată însă că un poet, Nicolae Motoc, se avântă curajos între preopinienți după zicerea «Hop și eu!»!, căutând să pună – este convins – lucrurile la punct și să devanseze câteva concluzii în revista «Tomis» (nr. 8 a.c.). Sub titlul *Caleidoscop critic*, cunoscutul poet care se impune atenției prin sârghița și regularitatea cu care publică în numita revistă, reproșează: «N-am citit cam de mult un articol de atitudine», pentru ca, după ce pomenește aproape toate numele cronicarilor literari din țară, să conchidă că toate discuțiile purtate până acum în presă se reduc «la aversiune între redacțiile unor reviste». Înainte de a pune punct final intervenției sale, se întrebă savant: «Dar cui folosește?» Frecventând la... fără frecvență toată dezbateră la care și-au dat aportul personalități distinse ale literelor noastre actuale, e greu să faci... filosofie chiar și după ureche. Contribuția lui Nicolae Motoc (dacă o numim contribuție o facem din dorința de a-l flatari pe tânărul temerar în ale criticii), spun deci, contribuția sa nu depășește statura mărunță a poziției sale. De vină însă, nu este el ci nașul care i-a pus condeiul critic în mână. Așa stând lucrurile, nu ne rămâne decât să-i urăm succese în ale prozodiei”. □ Viorica Lascu prezintă *Un incunabil venețian: Divina Comedie (1491)*: „Iată deci care este întreita valoare a acestei venerabile cărți: e prima încercare de editare critică a textului însoțit de primul comentariu amplu și critic – meritele lui Cristóforo Landino – și e înfrumusețată de gravurile de inspirație botticelliană”. □ Sub semnătura lui Titu Popescu apare o prezentare a revistei „Convorbiri critice”: „«Convorbiri critice», dizidente vechilor «Convorbiri literare», au avut ca principalul merit lupta pentru calitatea artistică a

operelor literare, dusă sub semnul precizării unor noțiuni de estetică generală și de teorie literară. M. Dragomirescu a căutat să impună condiția valorică drept element indispensabil al aprecierii critice”. □ La *Cronica literară* Ion Oarcăsu scrie despre *Ora fântânilor* de Ion Vinea: „După ce ai parcurs volumul, stăruie, puternică, o neliniște de alt ordin: Vinea, poetul, este și aici, dar și aiurea, substanța inovatoare a liricii sale trebuie urmărită paralel, cu o mulțime de volume în mână, printr-o migăloasă depistare comparativă. Influența sa asupra altor scriitori avangardiști este, cum se știe, considerabilă, contribuția efectivă la modernizarea formelor poetice românești la fel. Ion Vinea ne oferă cazul unic al poetului permeabil în dublu sens: odată, lăsându-se influențat de Blaga și Arghezi, apoi influențând la rândul lui numeroase conștiințe dornice de noutate, receptive la evoluția conceptului de poezie modernă pe plan mai larg, european. Fără să atingă adâncimea și complexitatea măștrilor amintiți, el se dăruie ca un nabab, influențează și determină destine literare, înființează și conduce publicații de avangardă, însă nu aderă total la programul lor estetic, alt paradox al firii sale enigmatice. (...) Poet pe registrul ineputabil al impresiei, cult și cinstit cu propria-i vocație, Ion Vinea suplinește lipsa concepției printr-o extraordinară mobilitate afectivă încât privindu-i din depărtare spectaculosul univers colorat, lăsându-te copleșit de miresmele care le exaltă, uiți că acestei lumi fascinante îi lipsește totuși adâncimea; ea are în schimb culoare și parfum, formă și muzică, și mai presus de toate un inefabil, un *ce* misterios, ca fumul care se ridică de pe altarele de jertfă, când preotul care oficiază e născut iar nu făcut, chiar dacă nu prezintă semnele geniului gravat pe frunte”. □ Apar *Amintiri din teatru* de Victor Papilian, cu următoarea notă, nesemnată: „*Amintiri din teatru* este unul din manuscrisele postume, probabil unicul cu caracter memorialistic, al scriitorului Victor Papilian. Referințele textului vizează perioada dintre 17 aprilie 1934 și martie 1936, când autorul a deținut funcția de director al Operei din Cluj. Fragmentele de față, urmând în continuarea celui pe care revista noastră l-a publicat în nr. 15 din 13 aprilie 1967 sub titlul *Registru de spectacole*, ne introduce în atmosfera specifică a unei instituții de artă, cu preocupări specializate, dar constituind pentru autor un bun prilej de supoziție și investigație adânc scriitoricească. Snobismul intelectual e în floare și dificultatea cea mai mare pentru director este de a deschide stagiunea cu o operă... românească. Anecdotică, burlescul, comicul, satira, îi servesc scriitorului pentru a înfățișa cele mai diverse și mai adverse situații care îi stau în față. Și totuși, cu amărăciunea constatării anomaliilor, el e interesat să descifreze, pe un fundal de epocă, psihologii și tipologii, să coboare în «culisele» comportamentului lor. Anecdotică și umorul de care aminteam sun adjuvante ale reflecțiilor sale mai înalte”. □ Petru Sfetca obține un interviu de la N. Argintescu-Amza, redat în cadrul rubricii de dialoguri despre *Creație și actualitate*: „– Care este la noi apetența pentru valorile autentice ale poeziei actuale? – *La țăranul deștept, cu bunul simț*

nealterat, ca și la muncitorul împlântat în realități vii, dinamice, apetența, aparent frustră, pentru valorile autentice este foarte puternică. O verific din adolescență, deoarece am participat timp de câțiva ani la campaniile monografice ale profesorului D. Gusti, iar în ultimii ani am ținut zeci de conferințe la țară și în uzine”. □ Poezii semnează Alexandru Lungu

■ Mariana Șora scrie textul **Eugen Ionescu față cu critica**: „În legătură cu teatrul lui Eugen Ionescu critica s-a pronunțat în scurtul răstimp în care piesele sale au cucerit scenele lumii (sunt totuși destui ani de când a debutat în teatru) la modul cel mai contradictoriu. Faptul în sine, de notorietate publică, nu este desigur nici pe departe unic în istoria vieții literare sau artistice. Nu e pentru prima oară ca o nouă modalitate de exprimare – de «avangardă» prin definiție – dă loc la controverse aprinse, nici că polemica zgomotoasă iscată în jurul unei opere contribuie destul de notabil, deși fără voie, la răspândirea ei rapidă și la faima unui autor. (...) În cazul lui Eugen Ionescu, păreri critice se înșiră pe o scară largă; această scară se caracterizează însă mai puțin prin numărul comentariilor și interpretărilor nuanțate, analitice, cât prin punctele ei extreme, și anume aprecieri globale violent pentru sau contra, expresii hiperbolice ale admirației necondiționate și termeni aproape injurioși ai neînțelegerii totale. (...) Cum se explică această infidelitate a criticii față de ea însăși? Mai interesantă decât simplele contradicții, ea arată că s-a petrecut o substituie inconștientă a imaginii cândva formate, printr-o altă imagine, de aceea, în amintirea aceluiași critic, aceeași piesă poate apărea altfel. Nesiguranța judecății critice dovedește dependența acesteia de ceea ce am putea numi spiritul public; ea nu poate rămâne nealterată de acesta. Astfel, condiția criticului apare ca o continuă confruntare nu numai cu obiectul asupra căruia își aplică atenția, ci și cu spiritul public care-l poate reține, sau, cum s-a întâmplat în cazul lui Ionescu, mâna înainte. Luarea de poziție este dată întâi de confruntarea lui cu un obiect, receptat cu oarecare subiectivitate, aceasta îngrămadită și nuanțată de formație, cultură și capacitate personală de depășire a reacțiilor nediferențiate, apoi de presiunea opiniei sub care se modifică imaginea primită”. □ Vasile Grunea traduce *Hrana preferată a hienelor*, o povestire de Siegfried Lenz (R. F. G.). □ La rubrica sa, intitulată *Bloc-notes*, Augustin Buzura publică *Sub ziduri*, un text despre povestea *Zidul* de Leonid Andreev.

25 august

• [„Contemporanul”, nr. 34] Nicolae Manolescu face cronica literară a romanului *Vestibul* de Al. Ivasiuc: „Un roman ca acesta consacră un prozator. E departe de a fi o carte fără cusur, dar e o carte care, nu numai că nu ne lasă indiferenți, dar ne silește aproape la un dialog”.

26 august

• [Cronica, nr. 34] Adrian Marino semnează articolul *Un mit critic: intenția scriitorului*: „Așa zisa impersonalitate a creatorului poate fi înțeleasă și în

acest sens, ca sentiment al distanței față de operă, care pare a urmări mereu altceva, având aerul a se căuta și construi prin și cu ajutorul autorului, iar nu autorul cu ajutorul operei. Desigur că ambele alternative sunt în realitate la fel de adevărate, opera dând sens scriitorului și scriitorul operei, printr-un joc foarte complex de interdependențe, fiecare partener fiind intermediarul celuilalt. Noțiunea de eșec poate fi și ea invocată. Dacă autorul nu este chemat să-și realizeze mecanic, fidel, intenția, rezultă de aici, că opera este, într-un anume sens, o eroare, un defect, o infidelitate, o abatere, pe scurt o ratare a unui proiect. Opera ar trece deci de la proiect la realizare peste acest prag al eșecului inevitabil, virtual. Și totuși fecund, profund creator. Grație intențiilor eșuate obținem, nu o dată, creații magnifice. Poate exista în definitiv o demonstrație mai strălucită de necesitatea interioară, organică, a creației?”

□ La rubrica *Însemnări – Atitudini*, N. Irimescu notează în textul *O aniversare*: „Scriitorul Zoltan Franyó, emeritul traducător în limbile maghiară și germană a poeziilor lui Eminescu, a împlinit de curând vârsta de 80 de ani. Zoltan Franyó face parte din generația unor iluștri reprezentanți ai literaturii progresiste maghiare ca: Ady, Kosztolonyi, Juhasz, Dutka ș.a. În 1918 activează în directoratul de conducere al scriitorilor și revoluționarilor maghiari, și e redactor-șef al ziarului Vörös Lobogo («Steagul roșu») din Budapesta”. □ În cadrul rubricii *Cartea*, Zaharia Sângeorzan semnează cronică literară: *Aurel Dragoș Munteanu*: „După-amiază neliniștită”: „Toate schițele lui A. D. Munteanu au ca motiv de existență câteva idei fundamentale: problema morală, evoluția unei conștiințe, introspecția care înregistrează oscilații, metamorfoze ale unor personaje cu biografii destul de complicate, dar nu senzaționale. Tânărul prozator are posibilități sigure de analiză și impresia e că în viitor va izbuti în pânze de mari dimensiuni în care psihologicul va domina. El nu aglomerează inutil situațiile epice, nu introduce fragmente izolate în compoziția lui. Narațiunile sunt ingenios construite, știința gradației efectului dramatic e cu pricepere însușită”. ■ În articolul *Maiorescu Critic Literar (II)*. Mihai Drăgan continuă analiza activității de exeget a lui Titu Maiorescu, făcând trimitere la studiul lui Maiorescu, dedicat poeziei eminesciene: „Deși apreciată de unii istorici literari ca săracă în observații și construită cam didactic, această cercetare e o sinteză a tuturor opiniilor de până acum ale criticului despre poet, cu deosebire că de data aceasta el folosește, ca procedeu analitic, și tehnica portretului psihologic.(...)În aprecierea substanței lirismului eminescian Maiorescu pare a porni de la ideea goetheană după care poetul reflectă în creația sa, într-un chip particular, lumea obiectivă, poezia fiind, în cele din urmă, a tuturor. Eminescu a produs o adâncă impresie asupra cititorilor datorită puterii lui neobișnuite de a se ridica în Imperiul marilor generalizări artistice”. □ În cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, N. Crețu semnează textul *Paul Georgescu: Polivalența necesară*: „Ceea ce se percepe – imediat – la lectura «asociațiilor» și «disociațiilor» grupate de Paul Georgescu

sub titlul programatic! – de *Polivalența necesară* e unitatea interioară a volumului: consecvent menținute, argumentate, apărate chiar (...), concepția și credința proprie criticului constituie coordonatele cruciale ale operei sale. Care sunt, mai întâi, principiile de bază ale acestor concepții critice? Trebuie de la început precizat că autorul *Polivalenței* nu poate fi asimilat, câtuși de puțin, familiei de spirite «a creatorilor de sisteme» (...): antidogmatic prin excelență, criticul nu substituie unor prejudecăți mai vechi altele noi, «moderne», ci respinge – în numele celor câteva adevăruri relevate, până în prezent, de istoria fenomenului literar – tot ceea ce limitează artificialul posibilităților creației, ca și pe cele ale criticii. Iată aceste certitudini fundamentale: credința în «polimorfia structurală» a operei și necesitatea implicită a poli-interpretării critice”. □ Val. Panaitescu accentuează importanța universului liric al lui Baudelaire în articolul *La început a fost Baudelaire*: „Pe orice potecă – am apuca în poezia modernă, putem fi siguri că undeva, la o cotitură, ne vom întâlni cu Baudelaire. (...) Poezia baudelairiană e însuși începutul, e sursa întregii poezii de o sută de ani încoace; (...) O durere nouă, altceva decât răul «secolului romantic», ceva care amestecă în proporții variate dezgustul și amărăciunea unui spirit continuu hărțuit de chemări opuse: frumos și hâd, ideal și animalitate, cer și infern – conștient până în ultima lui fibră de fiecare pas într-un sens sau în celălalt. Experiențele crude ale acestui poet teribil de lucid și totodată irezistibil atras de chemările necunoscutului (...) au fost distilate artistic și potențate intens, dar niciodată falsificate în opera sa”. □ Sunt redată versuri scrise de Ion Bănuță: *Panorama rănilor lui Iov, Panorama Reginei nopții, Panorama nunții, Panorama corului*; de asemenea sunt redată versuri din Baudelaire traduse de G. Georgescu: *Fântâna sângelui, Mortul voios, Obrocul*, iar la texte în proză, lui Ion Petru Culianu semnează schița *Seara lângă perete*.

• [„**Flacăra**”, nr. 35] Eugen Frunză oferă *Mărturii*, la rubrica sa. □ Rubrica *Memento* menționează următoarele volume: *Dragostele aceleiași inimi*, de Ion Frunzetti, *Călătorii*, de Constantin Prisnea, *Vestibul*, de Al. Ivasiuc. Se remarcă între volumele menționate *Vara buimacă*, de Fănuș Neagu: „o pendulare creatoare între realism și fantastic, între povestirea străveche și notația modernă, concisă, împletirea observației morale cu cea socială, perceperea intensă a fenomenelor dau cărții o notă distinctă de farmec, certificând din nou talentul autorului”.

• [„**Lucefărul**”, nr. 34] Petru Comarnescu își exprimă opinia cu privire la *Necesitatea fineței* pronunțându-se împotriva scriitorilor, mai ales prozatorilor, cât și a unor artiști plastici care consideră că „finețea ar fi o piedică a forței expresive, că ea s-ar opune tăriei cu care construiești și comunică, făcându-se confuzia dintre finețe și dulcegărie, moliciune, lipsă de vitalitate. Iar astăzi, tăria expresiei pare a fi preferată exprimării fine, mai ales în proza noastră cu oameni de la țară, dar chiar și cu unii de la oraș. Firește, meschinăria, răutatea,

brutalitatea, setea pentru stăpânire de bunuri materiale, zgârcenia, suspectarea reciprocă, neîncrederea, scepticismul sunt sentimente și atitudini foarte reale, așa cum reale sunt și expresiile triviale sau cuvintele tari. Există tipuri, situații și conflicte – și nu puține – în mod necesar caracterizabile tocmai prin asemenea sentimente și comportări, iar în pătrunderea și redarea lor epica noastră a dobândit noi reușite, fie în consemnarea relelor trecutului, fie în cercetarea procesului de transformare către o viață mai dreaptă, mai luminoasă, mai civilizată, întruchipare a idealurilor socialismului. Ne gândim la *Desculț* al lui Zaharia Stancu, la *Moromeții* lui Marin Preda, la *Groapa* lui Eugen Barbu și la alte câteva romane și nuvele construite cu forță epică. Dar dacă acestea sunt cuceriri ale epicii noastre și mărturii ale aceluși spirit de construcție, aducător de cunoaștere și adevăr relevant, în alte romane și nuvele mai noi găsim o predilecție, am zice sistematică, pentru scormonirea a ceea ce este urât, josnic, meschin, în om, confundându-se brutalitatea expresiei cu tăria ei. La fel, în unele înfățișări ale oamenilor de azi în pictură și sculptură, se reliefează urâtul, grotescul, caricaturalul în numele unui expresionism și suprarealism, foarte discutabil. (...) Unii dintre suprarealiști cultivă grotescul și urâtul, deși suprarealismul, ca și expresionismul, pot cuprinde o infinitate de viziuni, unele care aduc adâncirea a ceea ce este caracteristic uman – noblețe spirituală, finețe de sentimente etc. – altele care trec realitatea în plan de basm fascinant. (...) Finețea se manifestă atât prin felul de a gândi și a simți cât și prin felul de a percepe și reda semnificațiile realității. Ea învederează calitatea umană iar această calitate umană ține de modul în care trăiești sau participi la valorile existenței. Finețea nu se reduce la ascuțimea observației sau percepției, ci depinde în primul rând de structura sufletească a omului, de noblețea ființei lui, de omenia lui. Iar când posezi asemenea însușiri, când iubești omul, existența, înaltele ei valori și aspirații nu se poate să te rezumi doar la ceea ce este brutal, urât, grotesc. Dacă este absurd sau fals să ignorezi răul și urâtul din lume, la fel de dăunător este să te specializezi doar în redarea grosolană a ceea ce este grosolan, grotesc, detestabil. Dacă nu poți pune imediat ceva bun în schimbul răului, măcar să aduci o undă de înțelegere mai umană, un dram de dragoste, de regret, de lăcrimare bărbătească, de speranță peste iadul pe care-l evoci. Aceasta te ridică și îți ridică scrisul”. Petru Comarnescu dă o serie de exemple de creatori din literatura română și universală, din muzica, pictură și sculptură care „au umanizat realitatea, sub pluralele și contradictoriile ei aspecte”. În continuare, eseistul precizează: „Nu pledăm pentru o nouă idealizare semănătoristă, pentru toleranța față de rău, pentru uitarea monstruoșităților, ci pentru îmbogățirea creației noastre și cu viziuni mai nobile, mai mărețe, mai fine – chiar când se tratează «feliile de viață» cu personaje și situații monstruoase ori brutale ori decăzute. Situațiile pot fi urâte, brutale, condamnable, dar dacă le privești cu pătrundere psihologică și cu un simțământ al tragicului ori al gravității vieții încă poți surprinde printre ele alte

situații opuse, luminoase, făgăduitoare, sau tipuri umane care răscumpără pe celelalte. Adevărul capătă mai multă forță de expresie, nu prin restrângerea la rău, ci prin descrierea și condamnarea răului de pe poziții mai largi mai umane, iar aceasta se face tocmai prin mlădierea și subtilitatea pe care finețea o aduce tăriei brutal constatative. Însuși biologicul sau faptele vieții pot fi mai nuanțate, mai diferențiale cu ajutorul fineții”. □ Încercând să identifice raportul dintre **Poezia nouă și poezia veche**, Dragoș Vrânceanu ia în discuție poezia suprarealistă și relația criticii cu aceasta: „Orice s-ar spune despre transpunerea în esență estetică a lucrurilor, poezia trebuie să fie istoricește nouă. Această noutate nu poate fi, desigur, pur investigativă, ca a științei sau a filosofiei. Numai suprarealismul – adică cel mai sustras istoriei dintre curentele poetice – a încercat să doctrineze o ieșire din cadrul estetic, făcând – din vers un mijloc general de viață spirituală, un fel de știință sau un fel de religie personală a unor simboluri ale subconștientului sau inconștientului, pretinzând astfel a fi un înaintea mergător în explorarea realității săvârșită de spiritul uman. (...) Poezia este o activitate spirituală de vârf și în această poziție este supusă permanent unei alunecări pe un versant sau celălalt al culmei sale: pe de-o parte pe acela al cunoașterii și acțiunii propriu zise, care merg și ele mereu înainte căutând să cucerească și să acopere noi zone de realitate, pe de altă parte al ieșirii în afara istoriei, în domeniul unor esențe proprii, așa zise pure, supra-temporale sau măcar atemporale. Menținerea pe muchia nevralgică a naturii sale, a destinului său, este pentru activitatea poetică o problemă grea și delicată, care, prin rezolvare, contribuie tocmai la prestigiul de care arta se bucură în ochii societății, situându-se astfel pentru unii chiar deasupra științei și filosofiei, într-o zonă încă misterioasă, am spune miraculoasă, definită de caracterul creator. Se face foarte adesea exces, la noi, în critica actuală a poeziei, de identificarea pozițiilor de pură cunoaștere ale unui poet sau altul, confundându-se poezia cu un simplu *Weltanschauung* sau cu o trăire oarecare. Se fac, desigur analize mai mult ori mai puțin interesante în această privință, care sunt doar observații de psihologie, de comportament și de gândire investigativă sau speculativă. Aceste considerații acumulează neîndoios, un material auxiliar necesar cercetării poetice. Dar mulți critici ai noștri par în acest caz numai ca niște escavatoare, care îngrămădesc alături de perimetrul cetății scufundate pe care vor să o descopere, un munte de sfărâmături, semnificative doar ulterior, după ce s-a identificat centrul, planul și configurația obiectului contemplației critice. În timp ce critica practică acest drum, o parte din poezia noastră s-a îndreptat din ce în ce mai mult pe cel opus. (...) Asistăm, astfel, la o adevărată ciocnire antagonică de tendințe între critica poeziei și o parte a poeziei pe care o avem: cu cât această poezie aspiră mai mult să exprime un concret pur, la modul inefabil sau nebulos, cu atât critica se abținează să o explice, căutând sensuri adânci, subconștiente, metafizice sau de alt gen, acolo unde aceste sensuri apar foarte aproximative. Dragoș Vrânceanu consi-

deră că, având drept deziderat a arăta „ce este și ce nu este poezie în aceste producții”, critica trebuie „să caute a pune în evidență cele două aspecte fundamentale ale esenței estetice a poeziei; aspectul ei de noutate istorică în sens de viziune îmbinat cu acela de noutate așa zis tehnică, arătând și mai precis de ce și unde o poezie, e poezie ca structură, și în ce măsură aceste însușiri noi de alcătuire includ un nou conținut istoric. Ceea ce se pune în evidență în mod obișnuit de către unii critici, în poezia noastră, cu mare lux de sagacitate, cu „inteligentă derutantă” este un conținut istoric vechi iar, în numeroase cazuri, mijloacele de expresie omagiate sunt cunoscute. Aceasta pentru simplul fapt că atât conținutul vechi, cât și limbajul cunoscut, posedă o prevalență acaparatoare, pur empirică, de pură modă. Poate că în aceleași producții ale unor poeți, fără îndoială talentați, există aspecte mai puțin vizibile și frapante – camuflete de declanșarea pur materială și empirică a actului lor de plăsmuire, care ascultă de sugestiile unui curent sau altul, – în care se poate identifica un conținut istoric și un limbaj nou. (...) Propriei criticii este o «pregătire sociologică» a sa (adică morală, socială, psihologică, umană) în ce privește cunoașterea propriei sale epoci și totodată un «gust» al limbii și formei ca antene necesare pentru această discriminare. Numai în acest caz confuzia care se face, în mod curent, între «poezia nouă» și «poezia veche» va înceta să mai fie operantă. Căci există o «poezie nouă», așa cum am spus, fondată numai pe un fir de noutate istorică și de limbaj artistic nou, și există o «poezie veche» care revelă, la un examen mai atent, o substanța de noutate mult mai puternică. Pe aceasta o dorim așezată la locul său, indiferent de masa și culoarea producției poetice care copleșește scena zilei”. □ Povestirea *Zăpezile în oraș* de Sorin Titel și grupajul de versuri, 6 vise, semnate Leonid Dimov fac parte din acest număr.

28 august

• [„Scânteia”] Entuziasmată de prima ei călătorie la Paris, Ana Blandiana își așterne impresiile în reportajul *Lumini mereu strălucitoare*: „Cunoști Parisul din mii de descrieri, cunoști Parisul pe dinafară din Hugo, Balzac și Flaubert, dar Parisul nu-ți amintește pe nimeni, nu-ți sună în urechi decât propriul său nume. Depozitar a douăzeci și două de secole de istorie, martor a nenumărate domenii și erou al câtorva revoluții, Parisul este încă prea viu pentru a privi înapoi, parizianul nu are în el nimic de ghid aureolat de culoarea locală, străinul se simte obligat să trăiască mai febril, nimeni nu-și poate permite rolul de spectator. De aici, o anume lipsă de pietate, o formidabilă degajare în fața istoriei trecute. (...) Parisul nu are spaima de a nu-și pierde stilul, el, inventatorul noțiunii de stil. Parisul este un organism viu și tânăr, și chiar felul în care sunt spălate clădirile vechi pare un gest mai curând de igienă decât de pietate. Tinerețea Parisului, tinerețea lui proaspătă de douăzeci și două de secole, nu o mărturisesc numai pietrele și arta lui. Poporul Parisului

este el însuși un popor tânăr, un popor încă adolescent. (...) Franța este la această oră o țară de părinți fermecători și de copii de vârstă preșcolară. Pe stradă, în metrou, în bistrouri, oamenii maturi nu se remarcă, nu ei sunt cei observați în primul rând. De peste tot mi-au rămas însă în memorie grupuri de tineri, mase de tineri. Franța se află, o spun francezii înșiși, într-o perioadă de regenerare, de reechilibrare, iar mulțimea copiilor este cel mai puternic argument”.

29 august

- [„Scânteia”] Ion Horea semnează articolul *Meșterii*: „Dar aceste obiecte sunt expresia vieții însăși. Sunt plocatele, covoarele, oalele, blidele, furcile, prosoapele, îmbrăcămintea și podoabele oamenilor de toate zilele. Nimic nu-ți e străin, totul e familiar și te plimbi prin sălile expoziției ca prin țară. Ideea de artă circulă peste tot și prin tot, ca sângele într-un organism al ființei colective, din care faci parte. Totu-i făcut ca o necesitate a frumosului și, dincolo de cioplitori și broderii, dincolo de smalțuri și țesături, în alcătuirea miraculoasă a acestei geometrii spirituale recunoști târâmurile care-ți unduie în suflet, cu oamenii lor ce constituie permanența ființei poporului nostru”.

30 august

- [„Scânteia tineretului”] Edgar Papu recenzează antologia *Scriitori străini*, care cuprinde studii și eseuri de G. Călinescu (ediție coordonată și îngrijită de Vasile Nicolescu și Adrian Marino). În opinia recenzentului, „cartea nu este numai un prinos închinat uneia dintre cele mai vii și mai fecunde minți românești din zilele noastre, ci și o operă utilă, de îndemn și îndrumare pentru generațiile mai tinere. Scrierile lui Călinescu despre scriitorii străini, risipite timp de câteva decenii prin diferite publicații de la noi, și strânse numai rareori – unele dintr-însele – în volum, se fac cunoscute acum dintr-o dată în cele opt sute de pagini, care ne releva masiva unitate de structură și de gândire a autorului lor”.

31 august

- [„Albina”, nr. 1027] Apare fragmentul *Secerișul* din volumul al doilea al *Moromeților*, de Marin Preda, în curs de apariție.

- [„Gazeta literară”, nr. 35] În rubrica sa *Lecturi intermitente*, Perpessicius scrie despre lirismul feminin autohton, reprezentat de Alice Călugăru, Elena Farago și Sanda Movilă. □ Ample fragmente din romanul *Șoseaua Nordului* – volumul 2 de Eugen Barbu, ilustrează prelungirea tematicii festive rezervată insurecției de la 23 August 1944. □ Al Piru se întreabă *Ce edităm?* □ O foarte lămuritoare depoziție a lui Ion Barbu se regăsește în fragmentul inedit al scrisorii matematicianului-poet către Nina Cassian, din 1947: „Crede-mă, numai matematicile mă fericesc. Poezia mă declasează,

tocmai prin surclasarea pe care o încerc... Sunt cel mai de-modat poet. Ceva mai mult, un rătăcit, un intrus în ușoara și înaripată gîntă. O ambiție neroadă, de adolescent vanitos, m-a determinat să mă pregătesc îndelung (1914-1930) spre a-i dovedi lui Vianu (tălharul care mă mortificase, rîzînd de primele mele jocuri de acest fel), că pot la rigoare simula poezia în așa măsură încât... mărturisesc că în primele mele socoteli nu intra un atât de semeț triumf!...să scrie o carte despre mine. Cariera mea poetică sfârșește logic la cartea lui Vianu despre mine. Orice vers mai mult, e o pierdere de vreme”. □ Ion Caraion și Dimitrie Stelaru sunt prezenți, ambii, cu câte 5 poeme: *Confesiune* („M-am întâlnit de multe ori cu moartea:/ i-aduceau rudele bani, că să-și cumpere haine”), *Despodobire*, *Navigații*, *Un mac* și *Epitaf*, primul, iar al doilea cu *De artă*, („Tăcere sunt ei și n-au mirajul fiarei/ nici sfârșit acolo unde încep – / prin boltă le fluiereă Odin”) *O femeie bea marea bătrână*, *Vechiul*, *Nu e lira* și *Arderii mari*. □ Centenarul Baudelaire este sărbătorit prin articolul de primă pagină al lui Șerban Cioculescu, *La centenarul lui Baudelaire* (rubrica *Breviar*) și prin textul lui Geo Dumitrescu, *Cuvînt la ediția Baudelaire* (fragmente din *Cuvîntul înainte* al volumului aflat în curs de apariție la Editura pentru literatură universală, 1967), fiind reproduse poemele *Isvodul*, traducere de Ion Barbu, *Don Juan în infern*, tîlmăcire de B. Fundoianu, *Vinul singuraticului*, tradus de Virgil Teodorescu și *Corespondențe* – în românește de Grigore Hagiu. ■ La Cronică literară Eugen Simion scrie despre monografia *I.L.Caragiale* de Șerban Cioculescu: „Eminescu, Creangă, Caragiale, la noi, cunoscuți în școală într-un anumit chip liniar, sunt autori dificil de comentat. Cercetarea sub aspect istoriografic e, în linii mari, încheiată, opera e însă, cum zice cineva, *deschisă*, supusă interpretărilor neprevăzute. Familiarul Caragiale rămîne, din acest punct de vedere, o sursă inepuizabilă... Cartea lui Șerban Cioculescu merge însă în altă direcție. Ea nu oferă un Caragiale necunoscut, și nu tinde la o imagine paradoxală, alta decât cea fixată în studiile anterioare. Caragiale, cum îl știm, e, întreg, aici, biografia omului e, în genere, cunoscută, analiza critică în fine e sumară, mulțumită a desprinde în operă simbolurile fundamentale și a orienta privirea cititorului spre înțelesurile ei adevărate. De unde vin atunci impresia de soliditate, de nou, farmecul, într-un cuvînt, al acestei cărți? Plăcerea la lectură o dă aceea ce am numi *narațiunea critică*. Autorul rediscută opera pe scurt, reconstituie biografia, într-un text de 150 de pagini, scrise cu reală plăcere de a povesti. După ce a dat o biografie eminentă (*Viața lui Caragiale*, 1940), un roman, așadar, critic al omului, publică acum o nuvelă densă, trecînd peste faptele prea cunoscute. Șerban Cioculescu ne amintește, astfel, că are și critica personajele și epica ei, că a relata e totuna cu a crea, că într-o biografie critică se află întotdeauna un destin: un personaj misterios pentru exeget. Ce se observă numaidecît în text e tocmai știința criticului de a face savuroase lucrurile cele mai aride, de a da faptelor o plasmă în care ele să plutească, de a

lua, în situațiile cele mai patetice, distanța necesară, estompând, pe această cale, orice exces. Cartea se citește, atunci, nu numai din interesul, să zicem, pentru informație, ci și din plăcerea de a urmări o dramă ideologică sau romanul unui spirit complicat. Caragiale e pentru această metodă personajul ideal. El are o biografie încărcată, legendele îi concurează starea civilă. O logică necruțătoare trebuie să intervină, în acest caz, pentru a potrivi bine lentilele cu care privim omul și opera. Pentru Șerban Cioculescu, biografia lui Caragiale explică în bună parte opera... Psihologicește, Caragiale e, în viziunea lui Șerban Cioculescu, un *homo duplex*, care «a purtat în viață mai adesea, ca și în operă, masca umorului», dar care, în intimitate, uneori, știa să se abandoneze firii sale profunde, interioare, de regulă stăpânită cu dârza voință a impenetrabilității. *Un mim*, deci, *superior*, care vrea să pară altfel decât este”.

• [„**Tribuna**”, nr. 35] Numărul se deschide cu poezia *Lucefere* de Tudor Arghezi. □ La secțiunea *Ex libris* Corneliu Ștefan scrie despre două noi apariții. Cea dintâi este prezentarea lui Șerban Cioculescu, *I. L. Caragiale* (Ed. Tin., 1967): „Cartea are în cea mai mare parte un conținut informativ, fiind un ghid riguros pentru cel care intenționează să parcurgă sistematic opera marelui scriitor. Micromonografia excelează însă în reconstruirea pe baza cercetărilor de ultimă oră a personalității autorului *Scrisorii pierdute*. Aici unele opinii sedimentate deja în istoria literară sunt înlăturate sau minate. Opera este urmărită odată cu firul biografic, rezumată în punctele importante, iar în rest caracterizată succint și clasificată pentru uzul curent al popularizării”. Cel de-a-1 doilea text critic este o recenzie la Fănuș Neagu, *Vară buimacă* (E.P.L., 1967): „Aici oamenii gândesc incoerent, discontinuu, iar logica e aruncată dincolo de hotarele faptelor. Din biografiile senzaționale, din vacarmul episoadelor, care se înlănțuie obsedant, personajele au câștigat halucinația și poezia. Substanța apare densă, îmbrăcând rând pe rând virtuțile nămolului și ale florei de baltă. Asociația paralizantă, detaliul gros, colorat cu tubul, senzualitatea femeilor, rictusul grotesc, delirul alternând cu liniștea năucitoare a peisajului devin atributele unei estetici precise. (...) Pericolul stă în luxuria imaginii care cultivată exagerat duce la stilul obez”. □ Dan Barbu se arată nemulțumit de prestația lirică din „*Amfiteatru*”: „Tânăra revistă are, deși tânără și bătaioasă, cum a lăsat să se întrevadă o anchetă recentă (publicată în... «Amfiteatru»), «idolii ei». Desigur că acesta e rostul trecerii deasupra titlului și a celorlalte accesorii ale unui frontispiciu a patru articole semnate de: Gabriela Melinescu, Gheorghe Istrate, Dumitru M. Ion, Paul Cornel Chitic. (...) Cert este că domnește, în selecționarea poeziilor, o mare confuzie a valorilor. Toate sună cam la fel, cam despre același lucruri. S-ar putea să nu fie vorba de o confuzie valorică ci de un lucru și mai de neînțeles: goana după nume noi, pentru îmbogățirea palmaresului. Păcat că se întâmplă acest lucru tocmai la o revistă a studenților când există atâția poeți foarte buni, încă studenți, care se îndepărtează în felul acesta – și pe bună dreptate – de revistă,

publicând aici numai ce au mai slab”. □ Pavel Bellu revine la sărbătoritul din numărul precedent *Octogenarul Franyó Zoltán*. □ Prin *Critica sincronică*, D. Cesereanu se apropie de reperele valorice lovinesciene: „*Critica sincronică* deci (la un loc, «sincronică» și istorică), în înțelesul mai larg ce i-l dăm, participă din ambianța ideologică și estetică a epocii noastre, cu funcții modelatoare, esențial creatoare, în direcția literaturii care se făurește sub ochii ei și, implicit, cu funcții de valorificare (tot creatoare) în direcția moștenirii literare, al tezaurului autohton și universal. Practic Lovinescu și alții critici, dar îndeosebi el, nu a stat departe de funcțiile ei, operând după cum se știe cu succes în domeniul literaturii «sincronice», ca și în acela al istoriei literare. Prin vocația deosebită, și fără îndoială prin concursul unei sensibilități care l-a apropiat, după cum spunea, «*de actualitatea literaturii naționale*», criticul a procedat în perspectiva ideilor sale (amintite la început). Sincronism, estetism, diferențiere, modernism, poezie «pură», proză epică «obiectivă», etc. sunt noțiuni inculcate judecăților sale de valoare, își corespund în planul demonstrației aplicate, desemnând precis rostul modelator al criticii sale, de un larg și bine venit ecou în literatura dintre cele două războaie. Termenul pe care sugestia lui ni-l propune și a cărui sferă de cuprindere o îmbogățim, investindu-i atributele de care avem nevoie, corespunde posibilităților foarte largi ale criticii actuale”. □ În cadrul rubrici *Prezențe poetice* de Ion Oarcăsu face o prezentare a lui Geo Dumitrescu: „După o fază de ingenuități dar și de proteste în adresa «hoțomanului bătrân», a «fabricantului de iluzii», «veacul muribund» burghez (*Libertatea de a trage cu pușca*, 1946), a urmat perioada fertilă și matură a poemelor speculative din *Aventuri lirice* (1963), desfășurări ample ale unei inteligențe artistice spectaculoase. Odată cu acest volum, revenea în atenția noastră talentul paradoxal și plin de surprize al lui Geo Dumitrescu; paradoxal, prin însăși substanța viziunii sale ambigue despre lume, fiindcă există în poezia acestui liric neconformist cel puțin două zone care se suprapun ori se interferează în permanență. Un elan nestăvilnit îl poartă spre viață, spre realitate, făcând din el un poet al materiei văzute și pipăibile, un însetat de certitudini în sensul exact al cuvântului, om al faptei pozitive și al preocupărilor de ordin social, obștești. Dar, totodată, sălășluiește în gestul său afirmativ, realistic, o nuanță retractilă; mâna poetului pornită să pipăie materia parcă șovăie o clipă înainte de-a rotunji complet formele; ochiul iscoditor surprinde în lumea fenomenală esențialul, dar caută și dincolo, în zona de umbră a lucrurilor, dintr-o curiozitate lucidă vecină cu negația. (...) Barocul lui Geo Dumitrescu are deci surse autohtone sigure, în afara notei pur livrești, de familiaritate cu poezia unor lirici moderni fantăști, înrudiți prin inteligența speculativă; poeți ai lumii concrete, dar și al umbrei sale, proiectată halucinant printre lucruri”. □ Constantin Cubleşan scrie cronica literară la Ion Barbu, *După melci*: „Poem antologic – limbajul bogat colorat și plin de sugestii metaforice inedite are un merit aparte – *După melci* aduce într-o reprezentare

folclorică animată de o forță puțin obișnuită, feeria comuniunii cu natura într-un gest de tragică viziune dionisiacă. Această dimensiune a tragicului, o reîntâlnim ca dominantă în creația de inspirație folclorică a lui Ion Barbu, deschizând o perspectivă interioară mai profundă ideii fundamentale ce o luminează”. □ Proza acestui număr este asigurată de George Cucură, Ion Rus și Valeriu Varvari. □ Versuri semnează: Ion Pop și Nicolae Prelipceanu/ □ La rubrica de interviuri *Creație și actualitate* Petru Sfetca dialoghează cu Vasile Nicolescu: „– Sunt voci care susțin că avem în prezent nevoie de o poezie patetică. Patosul romantic al epocii noastre nu poate fi exprimat cu alte mijloace? – *Deși poezia rămâne pentru unii cea mai «inocentă (unschuldigste) dintre toate ocupațiile» cum o numea Hölderlin, în sensul incapacității ei de a sesiza realul, de a se aplica vizibilului, e a ieși din sfera jocului și gratuității imaginative, nu pot să nu mă înscriu și eu printre acele voci care reclamă o poezie patetică. Expresia e, cel puțin pentru noi, tautologică. Ce înseamnă în fond poezie patetică altceva decât poezie, decât poezie adevărată, intim comunicantă cu umanul? Azi nu mai confundă nimeni patetismul poetic cu poza emfatică, cu retorica insipidă a celor refuzați de muze*”. □ Ion Daniel traduce *Execuția* de Sven Holm. Schița e urmată de o notă: „Sven Holm, născut în 1940, este unul dintre cei mai tineri prozatori ai Danemarcei. El a debutat în literatură abia în anul 1961, cu volumul «Den store Fjende» (*Marele Dușman*), din care face parte și schița pe care o publicăm în numărul de față al revistei noastre. Holm este reprezentativ pentru curentul european al literaturii daneze contemporane, inițiat, în mare măsură, și stimulat de Villy Sørensen, figura centrală, polarizatoare, a întregii mișcări literare moderniste din Danemarca. Holm nu este însă nicidecum un epigon, el și-a făurit, de la bun început, un limbaj propriu, un univers artistic cu un sistem de simboluri proprii, pe care-l mănuieste cu surprinzătoare maturitate – precum se vede și din textul alăturat”. □ Gelu Păteanu traduce poezii semnate de Áprily Lajos. □ La rubrica *Bloc-notes*, Augustin Buzura publică *Printre rânduri* un text despre André Malraux.

[AUGUST]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 8] La rubrica *Asterisc*, Maria Luiza Cristescu notează câteva observații cu privire la fragmentele publicate, în „Viața Românească” (nr.6-7), din al doilea volum al romanului *Moromeții*. Înregistrând „schimbări în relațiile dintre personaje și în psihologia lor”, Luiza Cristescu opinează că „paginile publicate relevă câteva schimbări în relațiile dintre personaje și în psihologia lor. Este vorba de o configurație socială nouă, în funcție de care au loc evenimentele. Paginile publicate au o perfectă unitate de stil cu primul volum, continuându-se și datele comportamentale cunoscute. Scenele sunt funcționale, necesare. Romanul expune, de fapt o dramă nouă, justificată, al cărei sfârșit îl așteptăm”. □ La rubrica *Lector*, Mincu consideră că în proza lui

Sorin Titel „nu interesează nici temele, nici tipologia, în general întâmplările sunt banale, neavând nimic memorabil prin ele însele. Autorul nu face o istorie, un subiect cu peripeții și deznodământ. Este însă de mirare cum nu s-a observat că ceea ce se reține mai ales este o notă fundamentală, aerul specific circulând ca sângele în această proză, (*Mi-am amintit zăpada*) tristețea. Personajele nu au o «biografie». Ceea ce le definește este timiditatea, stângăcia: ele sunt temperamente limfatice, simpatizând între ele în virtutea acestui sentiment rar. (...) Tristețea devine, deci, pentru Sorin Titel un mod de a exista, o ipostază a purității în același timp. Autorul rezumă o stare de spirit, muzicală aproape, așa ca în *Valsurile nobile și sentimentale* ale lui Ravel. (...) În unele povestiri emoția este procurată printr-o rigiditate aparentă, prin sacadări savante ale frazei. Drama care se consumă în *Valsuri nobile și sentimentale*, este banală, gesticulația solemnă a naratorului fiind totul, amenințarea de a spune foarte mult (...) Alteori autorul povestește cu indiferență, afectând interesul. Dar efectul este tocmai prin aceasta marcabil (*Despărțiri definitive*)”.

□ În aceeași rubrică, Cezar Baltag notează: „Ceea ce Florin Mugur a câștigat în *Mituri* – incontestabil cea mai bună carte pe care a scris-o – este o calitate nespecifică poeziei, dar indispensabilă ei: stăpânirea de sine. Capacitatea de a intra în metabolism magic cu mediul, de a echilibra energiile interioare, de a le obiectiva și de a le provoca după dorință este dată celor cu un sistem nervos sensibil dar puternic, fascinatorilor, celor impermeabili la impulsuri fluidice nedorite și nu celor impresionabili până la autoanulare. Actul poetic este așadar în foarte multe cazuri analog unui act de voință. Mai mult decât atât: tot ceea ce omul își apropie printr-o manieră oarecare (în cazul poeziei prin cuvânt) devine chiar el însuși, chiar trupul lui. Și Florin Mugur reușește aici această rară performanță, de care numai puțini, poate, sunt în stare. Cartea *Mituri* a lui Florin Mugur este cuirasa unei fragilități, platoșa de spirit a unui destin vulnerabil, necunoașterea acestei vulnerabilități, depășirea ei prin expresie, iată în ce constă latura rezistentă a *Miturilor*. Esențial e că Mugur știe că poetul adevărat este nu cel care se autoanalizează, ci cel care se exprimă pe sine, așa cum a făcut-o în acest volum, care ne prilejuiește surpriza întâlnirii cu un poet în ipostaza de maximă autenticitate”.

□ Ultima notă de lector îi aparține lui G. Gheorghiu care consideră interesant, din toate punctele de vedere volumul de debut al lui Nicolae Ioana: „E drept că nota fundamentală a poeziei sale nu poate fi surprinsă. Un autoportret liric, construit în simboluri criptice ce amintesc de cunoscuta *El Desdichado* a lui G. de Nerval, deschide volumul: «... cu chipul soarelui bătut pe o parte/ pe cealaltă luceafăr crăiesc/ cu lacrimile scufundate în moarte/ (...) /alb capăt de astru diurn/ ies din saline lunare și-aud/ cum apele se prăbușesc din turn». (*Tărâm*). O simțire panteistă a naturii, comprimată în imagini de cântec bătrânesc, dezvăluie poezia *Pământ posibil*. (...) Mai interesante rămân poeziile în care sunt prelucrate motive folclorice. În acest sens, notabil e tripticul *Calea dreaptă* cu incantații de

descântec și vrajă: «Patruzeci și unu de bobi/ ca patruzeci și unu de frați/ stau pe masă nemișcați/ triști, înlăcrimați și orbi»”.

• [„Argeș”, nr. 8(15)] Cu titlul *Tudor Arghezi – Et in Arghezia ego* apare următorul comunicat: „În seara zilei de 14 iulie a încetat din viață Tudor Arghezi – poet, prozator, pamfletar și eseist de geniu, care a înălțat pe cele mai înalte culmi arta cuvântului românesc, proiectând în arta universală expresia autentică a spiritualității poporului nostru. Îndrumător și colaborator permanent al revistei «Argeș», ale cărei pagini le-a înnobilat cu slova lui de foc, Tudor Arghezi rămâne pururea viu în sufletele redactorilor, colaboratorilor și cititorilor noștri, așa cum viu rămâne în mintea și în inima întregii suflări românești”. Anunțul este continuat cu panegiricul lui Paul Anghel: „Dar cine a mânuit lutul limbii noastre mai nepereche ca el? Obișnuiți s-o auzim și s-o cântăm, nu observăm că limba e materială ca țărâna, aspră și mățăsoasă ca inul, răsunătoare ca ceramica și bronzul, mută ca pâsla, usturătoare ca leușteanul sau oțetul, vicleană ca apa sau ca argintul cel viu. Nu știam că silabele rămân pe degete ca polenul și că sunetele au suflete de molecule. El ne-a spus-o, și de atunci, ca niște îmbătați de o vrajă, vorbim altfel, cuvintele ne izbesc, ne mângâie, ne dor, urcă în noi ca o răzmeriță a lui Tudor, sfărâmând orânduiala dreaptă a glosarelor, înlăturând împilarea străbună a gramaticii, aruncând tipicul ortodox al filologiei, izbăvindu-se în duh. De la cronicarii munteni, de la Antim Ivireanu și Anton Pann, nimeni n-a ridicat mai sus, în artă, flamura de brusture, de mă răcini și nalbă, a limbii desculțe! (...) Prin Tudor Arghezi metaforismul, invenția și culoarea lexicală ating în literatura noastră o culme, am spune chiar limita de sațiu, după care generații de generații de scriitori vor trebui să lucreze – ca să nu-l repete – cu cuvinte nude. Măsurile mari au fost luate de el. Capacitatea plastică a limbii românești între limbile neolatine, vigoarea ei expresivă, însușirile de nuanță, accent și aromă au fost strălucit dovedite prin arta lui fără egal”. □ Scurte mesaje care aduc un ultim omagiu semnează profesorul Mircea Marandici, Răzvan Demetriade, Ileana Focșa, mecanicul Cornel Cărciumărescu și tipograful Ilie Pană. □ Criticul și îngrijitorul de ediții argheziene G. Pienescu publică articolul *Corvoada gingașă*, în care se referă la publicarea volumelor din seria *Scrieri*, de Tudor Arghezi: „Din toată această «corvoadă» cum îi spunea El, cu o sinceră prevenitoare delicatețe, «gingașă» cum smerit îndrăzneam să adaug, i-au rămas cititorului subiscălit câteva mii de note și de variante ale textelor, – El le numea «cuvinte pe-apucate» și «varietăți răzlețe», – și un vraf de caiete cu însemnări tangente, ceva ca niște schițe și nici atât, niște miresme parcă, ale timpului, azi «despărțit de ore», petrecut în preajma Lui, din care voi încerca să extrag, redistilându-le, leacurile de cuvinte pentru durerile răstriștei și puterniciile dârze necesare împlinirii ediției *Scrierilor*”. □ *In memoriam*, Otilia Nicolescu scrie poezia *Lui Tudor Arghezi* („Cioplit în slove cuvântul tău ne strigă/ Cădelnițând văzduhul plin de har”), în timp ce Octav Pârvolescu

publică *Psalm de taină* („În ora când hulubii horei se-ntorc în fluiere și dor,/ O sete albă moare-n ape sub tâmpla-nzăpezită a lunii;/ Strivit de-o albă așteptare, albește timpu-n Mărțișor/ Și-o împietrire neagră stinge drumețul suflet al țărâni”). □ Redacția publică un interviu cu Mitzura Arghezi și Paul Călinescu, *Un scenariu arghezian de film*, în care aflăm despre ultimul proiect care l-ar fi preocupat pe Arghezi la cei 87 de ani ai săi. Scenariul de film nu a fost conceput pentru o ecranizare a piesei *Seringa*, deși pornește de la aceasta, ci este o lucrare cu totul nouă, finalizată cu 10 zile înaintea decesului lui Arghezi, intitulată *Metehne ascunse*. □ Sunt publicate de asemenea traduceri în limba franceză (de Eugen Ionescu și Ilarie Voronca) a patru poezii semnate de Tudor Arghezi: *Plus de terre (Mai mult pământ)*, *Les morts (Morții)*, *Ossements perdus (Oseminte pierdute)*, *Entre deux nuits (Între două nopți)*. □ Cu prilejul împlinirii a 450 de ani de la ctitoria mănăstirii de la Curtea de Argeș, revista publică scenele din finalul piesei *Zidirea mănăstirii din Argeș*, de Nicolae Iorga, scrisă după Primul Război Mondial, cu prilejul unui spectacol festiv consacrat cinstirii ctitoriei lui Neagoe Basarab. □ Dan Zamfirescu scrie despre Neagoe Basarab – scriitorul, omul politic și omul de cultură – în articolul *Expresie genială a vechii civilizații românești*: „Epoca în care s-a zămislit mitul destinului tragic al creatorului – parcă spre a-l prevesti pe al lui Eminescu sau Țuculescu – a văzut, alături de catedrala de piatră, apariția catedralei literare a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab*, cea dintâi creație de valoare universală a literaturii române, socotită de un Iașimirski ca depășind «cu mult» opera similară ca temă a lui Vladimir Monomahul, iar de Stoian Romanski drept cea mai însemnată creație literară răsăriteană din vremea aceea”. □ Arhitectul Andrei Pănoiu pune Mănăstirea din Argeș în relație cu marile construcții ale Evului Mediu, Taj Mahal (construit între 1632-1652) și Catedrala Sfântul Petru din Roma (construită între 1506-1667): „Din aceleași idealuri de afirmare a geniului creator, în Țara Românească se începe în 1512 construcția unei ctitorii de proporții nemaîntâlnite în jur până aici – biserica Mănăstirii Argeș, cunoscută și sub numele de «Biserica meșterului Manole». (...) Realizarea bisericii Mănăstirii Argeș reprezintă un bilanț al experienței artei românești de până aci, bilanț pentru care monumente ca mănăstirile Tismana, Cozia sau Dealul sunt câteva trepte călăuzitoare; forma sa aparte și originalitatea elementelor decorative va genera un stil unitar, îmbrățișat de multe dintre viitoarele edificii religioase durate în zidărie și mortar de var”. □ Petre S. Năsturel semnează un articol despre *Domnia luminată a lui Neagoe Basarab*. □ Manole Neagoe prezintă Mănăstirea din Argeș din punct de vedere arhitectural. □ Emil Lăzărescu încearcă să desprindă unele semnificații simbolice ale monumentalei construcții în articolul *Biserica mănăstirii din Argeș, ctitorie a întregului popor*. □ La pagina noilor producții literare, *Meșterul Manole: Pagini de poezie și proză*, reapare și în acest număr Aurel Iordache, cu schița *Bocancii*. Alături de el, poezii de Nistor

Tihohod (*Labiș*: „Numele lui, în care erau scrise/ cu veșnicie treptele spre vise,/ ce-a logodit cu lutul zări senine,/ nu mă mai strigă, s-a înfipt în mine”), Ion Lupu (*Măr*), Mircea Meleșteu (*Pruncii stâlpului*), Nicolae Ciocoiu, Dan Rotaru (*Pământ al Mioriței*). □ Gabriel Țepelea publică articolul *Romanul francez de după război*, pornind de la antologia cu același nume a lui Maurice Nadeau, apărută la Editura Gallimard. Din memorialistica concentraționară un loc aparte îl ocupă scriitura lui Jean Cayrol, a cărui *Comedie inumană* redă experiențe din lagăr. „Dintre scriitorii generației de la 1930 care reapar după război, Maurice Nadeau se oprește asupra lui Louis – Ferdinand Céline, Georges Bernanos, Jean Giono, Louis Aragon, Louis Gouilloux, André Dhotel. Ei nu inovează, dar își largesc aria tematică. (...) Două personalități ies în evidență dintre foștii membri ai grupărilor suprarealiste interbelice: poeții Raymond Quéneau și Michel Leiris care aduc în peisajul romanului câteva din preocupările inovatoare ale mișcării căreia i-au aparținut. (...) Alături de aceste tendințe Nadeau notează *linia tradiționalistă* a scriitorilor catolici și aceea a realismului socialist (Aragon, Pierre Courtade, Elsa Triolet, André Stil) care a dus la realizarea unor opere originale pe linia deschisă de Balzac, Flaubert etc. După 1950 apare o generație nouă, neafectată direct de evenimentele războiului. (...) Concomitent cu abandonarea tematicii disperationiste, «negre», noua generație (Jacques Laurent, Roger Nimier, Antoine Blondin, Françoise Sagan) abandonează căutările tehnico-expressive, readucând romanul pe linia clasicizantă. Reacția neoclasică, de scurtă durată, nu poate opri însă încercările de investigare a realității pe baza limbajului întreprinse de Jean Reverzy, Pierre Klosowski (sic!) și mai ales de Samuel Beckett”. Alte teme abordate în volum sunt influențele exterioare, principale fiind cea americană (prin Faulkner), cea germană (prin Kafka) și influența politico-ideologică, dublată de rivalitatea dintre Camus și Sartre. □ Mihail Diaconescu face cronică volumului recent apărut al lui Eugen Jebeleanu, *Elegie pentru floarea secerată*, o carte-recviem pentru soția poetului, graficiană Florica Cordescu Jebeleanu, decedată cu doi ani în urmă. „Lectura ultimului volum al lui Eugen Jebeleanu (...) aduce imediat în mintea lectorului aserțiunea lui Ion Vinea că marile teme ale literaturii sunt în esență două: iubirea și moartea. De iubire și moarte se vorbește în fiecare poezie din *Elegie pentru floarea secerată*, dar sensul cărții este negarea morții. Cumplita durere pe care despărțirea definitivă a Bărbatului de Femeie o provoacă, naște, în cele din urmă un imn de o fascinantă frumusețe tragică închinat vieții. Elegia se preschimbă în suave cântece de slavă închinată Statorniciei în dragoste, credinței, acelei sacre Uniri casnice pe care religia creștină o socotește între tainele ei fundamentale. (...) Citite separat poeziile au mai puțină consistență decât în situația de piese ale unui ansamblu. Un suflu comun străbate din ele ca sunetul unic – amplu și învăluitor – din toate tuburile orgii. Unele dintre ele sunt chiar eșecuri – *Îți amintești, Cântarul*. Luat însă ca un întreg, volumul tinde spre înălțimea la

care s-a situat *Surâsul Hiroșimei* și certifică încă o dată dispoziția lui Eugen Jebeleanu pentru temele grave, marea tensiune afectivă și intelectuală a scrisului său. Zbuciumul capătă proporții uriașe, declanșând pe rând toate acele întrebări cheie privitoare la realitatea existenței. Tonul rămâne profund, totdeauna patetic. Cuvintele recviemului ajung să doară în toate fibrele ființei noastre”. □ Apar *Recenzii* la volumele: *Pagini noi*, de Octavian Goga, prezentat de G. Tega („Portretul patriarhului Miron Cristea, ajuns regent al țării, aduce o dovadă în plus a artei portretului la O. Goga. Nu știu în ce măsură adevărul istoric e total de partea poetului, dar unele pasaje pot sta alături de portretele mai cunoscute în care poetul se oprea asupra lui Caragiale sau Vlaicu,..), *Să ne iubim visele*, de C. Nisipeanu (prezentat de Mihail Ilovici), *Amintiri și medalioane literare*, de I. M. Rașcu (Alfons Melinte) și *Elogiu simplității*, de Pavel Bellu (Toma Biolan).

• [„Astra”, nr. 3] Sub semnul *Zilei eliberării patriei de sub jugul fascist*, Ion Bănuță publică poezia *Clipe de august*. □ Gherghinescu Vania publică poezia *Legendă*. □ *Cronica literară* propune un articol semnat de Mihai Nadin, dedicat ciclului de poeme al lui Eugen Jebeleanu, *Elegie pentru floarea secerată*. După cum afirmă cronicarul literar, „întregul ciclul, a cărui unitate este aceea a tristeții sale nemărginite, înfățișează însă admirabila capacitate umană a contrazicerii evidenței tragice, chiar dacă versuri întregi mărturisesc conștiința ireversibilității” – adică „trecerea iubitei în moarte”. Având la bază drama umană reală a poetului, poeziile arată cum, „extrasă din sfera interesului cauzal, moartea rămâne în straiul ei pur, mai precis fără nici un strai, determinată categorial și, pentru că și viața – de pildă prin simbolul nașterii – se află în aceeași stare de puritate, întregul *Elegiei* respiră o tensiune aproape insuportabilă”. □ Tot în cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu publică articolul *Anticritica. Paul Georgescu: „Polivalența necesară”*. „Autorul dovedește – după cum afirmă cronicarul literar – o predilecție deosebită pentru ceea ce am putea numi riscul critic pe care îl practică cu dezinvoltură”, studiile din volum dovedind un „impresionism absolut”, corelat unor „definiții paradoxale”. Mai mult, „programatic, autorul este nondidactic. El nu ne oferă adevărurile critice al căror partizan este, ci notează eforturile sale de a ajunge la anumite adevăruri”. Evidențind natura de anticritică a volumului, Voicu Bugariu explică: „cu intenție sau nu, el pune în discuție însăși terminologia critică, o supune la cele mai grele probe, încercându-i suplețea. În cele mai multe împrejurări operele literare sunt punctul de plecare al unui joc gratuit, practicat cu voluptate, care cucerește cititorul prin sclipitoare și neașteptate meandre asociativ – disociative”. Polemizând cu Nicolae Manolescu, care numise volumul, în articolul său din „Contemporanul”, 14 iulie, 1976, „cel mai bun volum de critică din ultimii ani”, Voicu Bugariu îl numește „cel mai bun volum de anticritică din ultimii ani”. □ Ștefan Augustin Doinaș publică poezia *Scribul întârziat*. □ Bianca Dumitrașcu publică proza scurtă intitulată *Prințul*

Știrbei. □ Un grupaj de versuri reunește poezii de Constantin Olteanu și Ion Lupu. □ Ion Arieșanu publică nuvela *În tăcere*. □ În articolul intitulat *Ideea completitudinii în poezia argheziană*, Simion Bărbulescu afirmă că, în opinia sa, „comandamentul etic și estetic al poeziei argheziene este năzuința realizării de sine, a completitudinii – idee fundamentală a culturii europene”, Simion Bărbulescu propune o etapizare a poeziei argheziene, astfel: în prima etapă, poetul, ca „înger și fiară”, este „exponentul concepției iudeo-creștine a creaturii decăzute din starea edenică”, apoi, poetul „evoluează” „spre concepția elenă a completitudinii spirituale obținută prin înfruntare prometeică a răului din lume, a umbrei, a stihțiilor și ignoranței”. Poetul „mai are un pas”, în opinia lui Simion Bărbulescu, până la a ajunge la „concepția științifică modernă”. Mai precis, la ideea completitudinii „ca ideal al omului european de a condensa în propria-i personalitate experiența milenară a umanității, model permanent al unei cunoașteri totale, raționale”, și care culminează cu „celebrarea tainei atomului”. □ Sub titlul *Octavian Goga. Inedit*, și sub îngrijirea lui Dan Smântânescu, sunt publicate poezii scrise între 1900 – 1906, reproduse dintr-un caiet de elev, descoperit la Brașov. Dan Smântânescu promite publicare și a altor texte, care relevă, toate, deziluzia resimțită de poet la contactul cu lumea citadină, și „încercarea de a se rețărâni”. □ În articolul *Mitul inaccesibilului în romanul lui Gib Mihăescu*, Mircea Popa începe prin a afirma că, „scriitor monocord, la prima impresie, prin atenția acordată obsesiilor erotice, Gib Mihăescu se vâdește a viza, la o analiză mai atentă, o gamă mai largă de probleme spirituale și sociale. Problema vieții și morții, a drumului parcurs de intelectualul cinstit într-o lume meschină și închistată social, cea a sensurilor și finalității iubirii, cât și cea a aspirațiilor și idealurilor umane, sunt numai câteva dintre acestea”. Analizând romanul *Rusoaica*, pe care îl consideră o capodoperă, afirmă că „suntem aici în plin eminescianism, în plină atmosferă blagiană halucinantă, de proiectare a existenței într-un cadru metaforic nedefinit”. Indicând corect specificitatea formulei de roman și a protagonistului, cronicarul literar afirmă: „*Rusoaica* este un roman al așteptării tragice. Este un roman al evadării în necunoscut, un roman al cunoașterii”. „Fire complexă și capricioasă, nestatornică, Ragaiac este în același timp un rafinat al culturii care dorește să guste deliciale vieții, să împingă cunoașterea dincolo de limitele ei firești. Prin această tentativă de sondare a necunoscutului, a absolutului, el atinge adâncimi metafizice și o frumusețe apreciabilă”. În privința romanului *Donna Alba*, protagonistul acestuia, Mihai Aspru, „de condiție modestă”, „deși mistuit de patimă adâncă pentru Alba, (...), rămâne înalt și impasibil, închis în cercul orgolios al demnității rănite, asemeni eminescianului Hyperion”. În concluzie, cronicarul literar identifică, la toți eroii lui Gib Mihăescu, „conștiința vie și dureroasă a damnării insului într-o lume ostilă”. □ Rubrica *Jurnal de lectură* propune, mai întâi, recenzia elaborată de Alexandru M. Vaida la volumul de versuri al lui Pavel Bellu,

intitulat *Elogiu simplității*. Autor al volumelor de versuri *Candelabre albastre*, din 1939, și *Flori de piatră*, din 1940, Pavel Bellu a parcurs drumul „de la complicat la simplu, la esențe, semn indubitabil al maturizării și desăvârșirii”. „Versul lui Pavel Bellu, cu tot sondajul profund, rămâne clar, străveziu, o prismă albă, dar având atâtea și atâtea culori”. Veronica Porumbacu recenzează, în aceeași rubrică, volumul de versuri al lui Marcel Mihalaș, inginer, „poet al obiectelor” și „al revelației numelui fiecărui obiect sau mai bine zis al numelor care conferă obiectului o existență civilă, nume ce le dă omul cu orgoliul aceluia har specific, de a scoate lucrurile din anonim”. Voicu Bugariu semnează recenzia la romanul de aventuri intitulat *Un dac la Roma*, al lui Tudor Popescu. În roman, „intriga aventuristică se împletește cu reconstituirea istorică și de atmosferă”. Iar „atmosfera vremurilor aceluia de mult apuse este reînviată în mod verosimil, figurile legendarului Decebal și ale oștenilor săi nu sunt cele ale unor marionete ci cele ale unor oameni vii”, care au „valoarea unui simbol al permanenței”. □ În *Interviul „Doctorul I. Weinberg despre Gala Galaction”*, omul de știință, eseistul, muzicologul, scriitorul și conferențiarul evocă personalitatea lui Gala Galaction.

• [„Ateneu” nr. 8] Pe copertă apare poezia *Pământul meu* de Petre Manolache. □ Ioan Ichim, prim secretar al Comitetului regional Bacău al P. C. R. semnează *Lumina lui August*: „Astăzi, când mare sărbătoare a poporului eliberat, condus de partidul precare s-a obișnuit să-l considere conștiința sa, se află la o nouă aniversare, cuvintele rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu dobândesc semnificații istorice, iar însemnătatea lui August 1944 capătă un nou și nepieritor relief”. □ O pletoară de poeți, unii cunoscuți, alții mai deloc (toți autori de versuri patriotice), este prezentă la datorie: Constantin Pușcuță, Vasile Nicolescu, Ion Ciuchi, Alex. Vaida, Stelian Cucu, Elisabeta Isanos, Nicolae Ioana, Iulia Secureanu, Constantin Namora, Ion Lazu, Marina Dumitrescu, Nicolae Boghian, Ovidiu Hotinceanu, Eugen Uricariu, Ion Ghiur Oskar Pastior (în românește de Dan Constantinescu). □ La *Cronica literară*, Constantin Călin scrie la Fănuș Neagu, *Vara buimacă* și la Platon Pardău, *Vânătoare interzisă*. Despre Fănuș Neagu se arată: „Parafrazându-l pe autor, vom spune că vântul pur al poeziei clătește, din când în când, trupul încins al întâmplărilor prozei sale. Voluptății evidente de a povesti captivant (remarcată mereu de critică) îi urmează elanul colorării afective a faptelor. Există, în *Vară buimacă*, o poezie a conținutului, îndeosebi în părțile în care autorul împinge narațiunea în priveliști mitice, descrie ritualuri folclorice ori imaginează obiceiuri de un pitoresc expresiv. Autenticitatea lor inserează mai puțin, dacă rostul de a contribui la crearea unei atmosfere specifice e îndeplinit. (...) Fănuș Neagu are, neîndoielnic, mobilitatea și imaginația necesare unui nuvelist, însă – deocamdată – reușitele sale nu stau în acest domeniu, de vină fiind obișnuința în direcția povestirii cu materie rurală și, probabil, un anumit dispreț al său – cum s-a remarcat – față de «mijloacele

intelectuale ale compoziției»”. □ Referitor la Platon Pardău, Constantin Călin e de părere că „autorul *Vânătorii interzise* (Ed. Tin., 1967) evidențiază un atașament real față de tehnicile poetice experimentale, și o intuiție sigură a expresivității lor. Ca atitudine, pendulează între ironie și inocență; ironia o posedă, inocența o inventează. Artistic, interesează doar naturalețea ei”.

□ Apare *Critică și sinteză intelectuală* de Vlad Sorianu: „Amplourea pe care au luat-o, în ultima vreme, discuțiile despre critica literară (culminând cu consfătuirea organizată la începutul lunii iulie de conducerea Uniunii Scriitorilor) are semnificația unui efort colectiv de elucidare a trăsăturilor instrumentului valorificator. (...) Mi se apare observabil în multe intervenții difuzate de presa literară, faptul că semnatarii nu propun idealuri estetice, ci – în mod obsesiv – *modalități de diferențiere*. Lipsite de teme teoretico-filozofice, de sensul unei normativități ideatice, asemenea diferențieri devin practic infinite, dar neesențiale, iar dacă vom practica o critică cultural-estetică, deci dacă vom afirma o filozofie, atunci mult râvnita diferențiere nu mai păstrează resurse miraculoase, dar nici nu mai poate fi înfățișată ca scop în sine, ci se va dovedi, cum e și normal, un fenomen derivat. (...) Diversificarea criticii e posibilă pe un tărâm teoretic unic, pe temeiul unei sinteze intelectuale lucide, cu condiția să nu pretindem fiecărui critic în parte epuizarea tuturor funcțiilor actului critic, dar nici să nu trecem cu vederea unilateralizările, exclusivismul metodologic. O critică cu *orizont estetic-filozofic* nu este o critică totală, după cum perspicacitatea analitică, disociativă nu exclude, ci presupune cu fermitate, sinteza intelectuală, lărgimea orizontului reflexiv”.

□ Nae Antonescu semnează *Pavel Dan marginalii la un studiu despre scriitor*: „Valorificarea operei lui Pavel Dan se face acum prin mijlocirea unei monografii critice, de o înaltă ținută științifică și aleasă expresie literară. Concepută ca un studiu al manifestărilor literare și artistice din Transilvania interbelică, lucrarea situează figura prozatorului între reprezentanții de frunte ai mișcării, începută în deceniul al patrulea, cu valoroase merite în ceea ce privește dezvoltarea estetică a nulei românești; în concepția lui Pavel Dan – o etapă pregătitoare pentru abordarea marelui roman, pe care dorea să-l scrie. (...) Până la un punct chiar și această monografie, rod al unei îndelungate investigații prin arhive, presa literară a timpului, corespondența și mărturiile de familie, dobândește semnificații comemorative, intenția autoarei fiind de a atrage atenția asupra unui scriitor nu îndeajuns de apreciat de publicul cititor. Monica Lazăr întreprinde deci un gest pios, de cinstire a unui vrednic înaintaș și în acest context contribuția primește, între altele, o puternică valoare educativă”.

□ La proză apar Marcel Marcian cu *Început de poveste* și Ion Caraion, *După cum se știe...* □ Traian Cantemir publică *Mihail Kogălniceanu istoric literar*: „Parcurend istoria literaturii de la izvoarele ei slavo-române și până la realitatea imediată, M. Kogălniceanu nu trece în revistă numai lucrările artistice ale epocii lui, ci include în componența evoluției literare traducerile

operelor de largă circulație, calendarele care au adus partea lor de contribuție la promovarea literaturii timpului, precum și manualele școlare, care, prin însuși cuprinsul lor, sunt un mijloc de colportare literară”. □ Stela Iancu semnează studiul de mici întinderi *Gândirea pedagogică a lui A. D. Xenopol*: „În domeniul pedagogiei, A. D. Xenopol s-a ocupat de istoricul învățământului românesc, de politica școlară la noi, a exprimat idei interesante referitoare la procesul de învățământ și s-a ridicat spre probleme de teorie pedagogică”. □ În secțiunea destinată recenziilor V. Sporică îl are în atenție pe Dumitru M. Ion cu *Iadeș*: „Poate că, uneori, înrudirea cu poezia de factura celei cultivată de Ion Alexandru e jenantă, deși masivitatea, tragismul și ecurile expresioniste ale acestuia lipsesc; poate că pe alocuri unele dificultăți de comunicare puteau fi evitate printr-o decantare ideatică mai insistentă. Dar substanța lirică este mereu sensibilă, iar reflexivitatea subtilă, învigorată de cultul pentru mitologie, pentru basm și tradiție națională îl recomandă ca pe o conștiință larg receptivă, deschisă contactului cu tematica majoră a poeziei”. □ Același critic scrie și despre debutul lui Dumitru Țepeneag cu *Exerciții*: „Fără a fi o apariție pregnant singularizată, debutul editorial al tânărului prozator Dumitru Țepeneag a fost întâmpinat în general cu sollicitudine. Faptul s-a dovedit mai mult decât complezent, el atestă capacitatea scriitorului de a propune dacă nu încă o personalitate certă sau o formulă inedită, cel puțin strădania unei conștiințe către autenticitate. (...) Un volum promițător, necesitând încă eforturi pentru eliberarea de anume influențe, destul de lesne de recunoscut, și nu totdeauna profitabil acceptate: îmbucurător e faptul că prozatorul se află într-un proces de neliniștită prefacere interioară, bogat în resurse artistice, dar deocamdată însoțit și de inegalități”. □ Apare fragmentar *Fantomas – geniu crimei* de Pierre Souvestre, Marcel Allain, versiunea românească de Florin Gheuca. □ *Pilot de război* de Antoine de Saint-Exupéry, în românește de Ion Caraion, este redat tot în fragment. □ Din rubrica *Meridiane culturale* aflăm: „Binecunoscuta revistă vieneză «Forum» publică într-unul din ultimele sale numere bucata de proză *Aureola neagră* («Die Schwarze Aureole») din volumul *Echinoxul nebunilor* de A. E. Baconsky. Traducerea, deosebit de izbutită, este însoțită de o prezentare a cărții din care a fost extrasă schița”. □ Din *Breviar critic* atrage atenția comentariul *Poezie serială*: „În «Luceafărul» din 22 iulie a apărut o frumoasă poezie a Florenței Albu, intitulată *Întoarcere*, din care cităm: «Mai sună marea-n pietrele roșcate, / în ierburile sălbătice de maree, / nisipuri răscolite mută țărml...» În «Contemporanul» din 28 iulie a apărut o frumoasă poezie a Florenței Albu, intitulată *Marină târzie*, din care cităm: «Mai sună marea-n pietrele roșcate, / în ierburile sălbătice de maree, / nisipuri răscolite mută țărml». Pentru revistele în care această poezie urmează să apară de acum încolo, recomandăm următoarele titluri: *Cântec în amurg*, *Septembrie*, *Mai sună marea...*, *Univers marin* etc”). □ În secțiunea *Ecouri* este inserată nota intitulată **Eugen Ionescu**: „Librăria

pariziană «Galerie la Pochade» a consacrat de curând o expoziție dedicată dramaturgului francez de origine română Eugen Ionescu. Printre documentele expuse, în afara unor omagii semnate Queneau, Felicien Marceau, Abel Gance, Marcel Aymé, René Clair, se află și următorul text confesiune, semnat de autor: «Sunt născut la 13 noiembrie. Aceasta face să nu mai fiu atât de tânăr. La școală am învățat să citesc, să socotesc. Restul l-am învățat în marea carte a vieții. În viață am avut întotdeauna un ideal. Lucrul acesta mi-a purtat noroc. Sunt un scriitor profesionist. Sunt căsătorit, sunt tată. În 1967, încă mai trăiesc!...»

• **[„Cinema” nr. 8]** B.T. Râpeanu semnează textul **1917 1944 1967 August**: „Zilele de foc ale lui August 1917, zilele Mărășeștiului, ca și zilele eroice ale Eliberării, din August 1944, stau alături, ca file de aur ale istoriei naționale, ca mărturii grăitoare ale rolului decisiv pe care l-a avut lupta plină de sacrificii a poporului nostru pentru destinul României contemporane”. □ În rubrica *Opinii*, Nina Cassian semnează textul *Note la o posibilă comedie umană*, despre vedete și promovarea anumitor valori: „Se pare că regizorii și scenariștii sunt mai puțin pasionați de a crea pe ecran tipuri de înaltă cerebralitate. De ce? Să fie vorba de un «caracter» necinematografic? Obligația acestui «caracter» de a-și exprima specificitatea de *a vorbi* – să contrazică oare necesitățile vizuale și dinamice ale filmului?”. □ În acest număr, Dinu Kivu se ocupă de *Cum vorbim în film*, analizând trei tipuri de dialog: dialogul de ilustrație (literatură ilustrată), dialogul de replică dramatică, dialogul de determinare și dialogul «neglijent». □ În rubrica *Cartea de film*, Ion Barna prezintă trei cărți: *Aventura istorie a cinematografului american* de Lewis Jacobs, *Filmografia universală* de Jean Mitry și *Filmele lui Josef Von Sternberg*, iar E. Voiculescu scrie despre cartea *Joris Ivens* de Robert Grelier. □ Într-o rubrică nouă, *Camera și stiloul*, Radu Cosașu apare cu textul *Fanatica nevoie de obiect*: „Aș spune că pentru cinema, pentru arta mișcării, obiectul a fost o nevoie organică. Nici o artă nu a dat obiectelor dimensiunea de *idee* – așa cum a dat-o filmul”. Problema relației obiect-om „ține de raporturile noastre cu lumea, de capacitatea noastră de a înțelege că istoria filmului e istoria unei noi conștiințe estetice care transfigurează *astfel* universul”.

• **[„Familia”, nr. 8]** Apare un grupaj de versuri sub semnătura lui Gh. Grigurcu.

• **[„Iașul literar”, nr. 8]** Lista poeziilor inedite semnate de Nicolae Labiș este întregită cu *Legenda pasiunii defuncte*. □ Ștefan Aug. Doinaș publică trei poezii: *Sonet*, *Sculptorul în agonie* și *Stânca*. Reținem câteva versuri din ultima, care, pe lângă tonul de litanie ori cel de psalm, ascunde învățături pe care Iisus Hristos le transmisese la finalul predicii de pe munte: „Doamne, sunt gata oricând să-mi mut cerul/ pe stânca aceea biciuită de vânturi și ape./ și să-mi clădesc acolo singur coliba/ pe stânca aceea de la marginea mării./ Dar,

Doamne, fă-o să nu se mai clatine!”. □ Revista înregistrează debutul scriitorului Dumitru Baci, pe atunci muzeograf la Casa Memorială „M. Eminescu” din Ipotești, cu prozele *La capătul lumii* și *Poveste veche*, prezentat de Ion Istrati: „încă de la întâile sale manuscrise încredințate redacției, ca un condeier foarte sever și realist, instruit de viață, dotat cu simțul unei riguroase autoexigențe și, în egală măsură, frumos cultivat sub aspectul beletristic”. □ În seria dezbaterilor despre *modern*, *modernism*, *modernitate* se înscrie și recenzia făcută de Aurel Stoican volumului publicat în limba germană de Friedhelm Kemp, *Dichtung als Sprache. Wandlungen der modernen Poesie*. Kösel Verlag, München, 1965: „Cartea cuprinde de fapt observații asupra unor structuri ale poeziei moderne. Autorul a evitat însă termenul de structură, găsindu-l prea rigid, întrucât conține în el o idee de înțepenie, cu totul deplasată în târâmul limbii lui poetice, limba fiind prin excelență un proces, ceva viu, care se află mereu în tranziție, deci ea însăși în schimbare, peregrinare și transformare *in actu*. Când nu poate evita termenul, înțelege prin el ceva maleabil, care adăpostește înlăuntrul său fermentul unei metamorfoze continue. Examinând diverse «structuri» ale poeziei moderne, el se întrebă la fiecare poezie ce contribuție aduce ea ca formă a limbii, ca mișcare a limbajului, ca eveniment lingvistic cu efecte și înrâuriri reale. Exemplele sunt luate în egală măsură din literatura franceză și germană. *Modernismul* unui autor este apreciat după gradul în care înnoiește și propriu-i limbaj poetic ceea ce este tradiție, moștenire. Sunt combătute însă atât exagerările unei întoarceri romantice spre trecut, ca spre o sursă veșnic vie, cât și ale inovatorilor moderniști cu orice preț, care reneagă orice legătură cu înaintașii”.

• [„*Orizont*”, nr. 8] Mai relaxat, numărul debutează cu cinci poezii „panoramice” ale lui Ion Bănuță și o proză a lui Ion Arieșanu și continuă cu lirismul patriotic-declamator a lui Al. Jebeleanu: „Vreți aur? Dar de unde? Din spada mea să-l rup?! Zadarnic molfăirăți porunca din firman!/ Mi-e fiecare bulgăr din plaiul ăsta scump./ Scuipatul nu-l mai dau mahnitului sultan!”. Traian Liviu Birăescu încearcă o încadrare a dramaturgiei românești de idei în context european, alături de nume mari și sonore precum Brecht, T.S. Eliot și Anouilh. Poezii în vers liber, cu aer(e) de haiku, semnează Petre Stoica și Gh. Grigurcu din a cărui poem *Florile* cităm: „Florile nu au un trecut./ Ele nu-și lasă miresmele să zboare/ ci le devoră./ Florile-și consumă parfumul/ în cea mai neagră sinceritate./ Viciul lor – armonia”. □ M. Cazacu discută despre concepția estetică și *Semnificația ideii de „originalitate” în gândirea lui Titu Maiorescu*, dar încercând să demonstreze că înrâuririle filosofiei germane asupra gândirii criticului sunt ne semnificative, mai ales când una dintre influențe se numește Schopenhauer, și să „reabiliteze” originalitatea absolută a gândirii sale: „Concepția estetică lui Maiorescu a fost privită drept un aliaj nu prea reușit de idei aparținând, unele, lui Hegel, iar altele lui Schopenhauer. Considerăm că s-a acordat o prea mare importanță înrâuririi exercitate în

special de Schopenhauer asupra gânditorului român. În cazul lui Maiorescu, nu interesează proveniența ideilor cu care a operat, cât modul cum le-a folosit, felul cum ele s-au articulat într-un mănunchi unitar încheșat”. □ Se comemorează centenarul morții lui Charles Baudelaire, un pas remarcabil în reintroducerea în circuitul cultural, prin analize consistente despre universul artistic și gândirea poetică, a unor mari poeți ignorați: *Ideea corespondențelor la Baudelaire* (Livius Ciocârlie), *Natura – un templu* (Andrei A. Lillin), *Structuri lingvistice ale metaforei baudelairiene* (Felicia Giurgiu), *Aspectele esteticii baudelairiene* (Ion Maxim). În rândul traducătorilor din opera lui Baudelaire apar numele lui Șerban Foarță, Nicolae Țirioi, Diana Herberescu. □ Șerban Foarță semnează două cronici: prima la *Monolog în Babilon* al lui Al. Philippide și a doua, defavorabilă, la volumul de proză *Vară târzie* a lui Ion Arieșanu. Cărțile semnalate prin scurte recenzii sunt Virgil Gheorghiu – *Poeme* (Haralambie Țugui), studiul lui Domițian Cesereanu – *Arghezi și folclorul* (Alexandru Ruja), Edgar Papu – *Călătoriile Renașterii și noi structuri literare* (Alexandra Indrieș) Ovidiu Bârlea – *Antologie de proză populară epică* (Iordan Datcu). □ Metoda structuralistă, aplicată în lingvistică, este în mare vogă, fapt pe care-l observă Sergiu Drincu care recenzează primul număr din revista „Limba română”, XVI (1967): „Lexicul este un domeniu care, în ultima vreme, atrage cu osebire atenția lingviștilor structuraliști. Lucrul se explică, într-un fel, și prin rezistența pe care acesta o opune rigorilor unui sistem bine constituit. Așa se face că, până acum cel puțin, cercetările structuraliste aplicate la vocabular, în pofida amintitei atenții ce li se acordă, n-au izbutit să depășească faza discuțiilor pur teoretice menite să precizeze eficiența cutărei sau cutărei metode de investigare. În acest sens, articolul Angelei Bidu, Observații asupra structurii vocabularului, oferă o imagine destul de fidelă asupra opiniilor referitoare la căile cele mai eficiente de cercetare structurală a lexicului”. □ A doua revistă recenzată este sobra „Studii clasice”, VIII/ 1966 de către Alexandru Belu. Haralambie Țugui alcătuiește un necrolog al poetei Otilia Cazimir, trecută în limanul fără de vifor: „A avut un cult față de copii și față de cei necăjiți, mici sau mari, dovedind o înțelegere deosebită și o mare dragoste pentru aceștia, elemente care învecinează pe bună dreptate opera ei cu cea a lui Sadoveanu, Andersen, Selma Lagerlof”.

• [„Presa noastră”, nr. 8] Redacția tipărește comentariile din timpul dezbaterii *Literatura și arta la radio*. Participaseră la dezbateri: Tudor Arghezi, G. C. Nicolescu, Radu Beligan, D. Panaitescu-Perpessiciuș, T. Teodorescu-Braniște, Const. Ciopraga, Alexandru Dima, Ovidiu Drâmba, Alecu Ivan Ghilia, Dumitru Micu, Iulius Țundrea. T. Arghezi evocă radioul ca pe o *Cutie de cântece și graiuri*: „Acum vreo 40 de ani – zic vreo 40 pentru că nu mai știu câți sunt – postul de radio din București, prevăzut cu o singură lampă de transmisiune, a constituit o gravă problemă, neștiindu-se ce-i un post

de emisiune, confundat cu tot ce vrei. Dificultățile de a intra în concertul emisiunilor europene erau infinite. Se mai credea că un asemenea post era când în pălărie, când în încălțăminte, când în vârful bastonului de plimbare. Am făcut parte din grupul puțin luat în serios de ingineri electricieni, hotărâți să înființeze o stație cu orice preț. Dar trebuiau colaboratori. Angajat în ispravă, am ținut și eu, destulă vreme, câte una sau două conferințe săptămânale cu toate subiectele închipuite. Probabil că mi-au mai rămas din ele câteva oseminte, pe care m-aș gândi poate să le prezint cândva în vitrinele librăriei. Acolo, la Radio, am făcut cunoștință de aproape cu Paul Zarifopol care venea să mă asculte. Fusese colaboratorul meu din Sinaia, la revista mea «Cronica», după o activitate foarte remarcată în Germania la revistele literare berlineze. Paralel cu aceste conferințe, vorbea la microfon, dar strălucit, Nicolae Iorga. A rămas din toată activitatea lui literară un volum de mari frumuseți *Sfaturi pe întuneric*, care exprimă toată poezia unei inimi contrariate și în veșnică dispută cu sine însăși. Căutați această frumoasă carte și, dacă n-o mai găsiți, cereți editorilor să o publice din nou. Astăzi, milioane de ascultători urmăresc emisiunile de Radio. În fiecare casă, în orașe și la țară, se află câte o cutie de cântece și graiuri și nimeni nu se mai înfricoșează de talazul undelor sonore de pe glob”. □ Prof. univ. dr. docent G. C. Nicolescu rememorează, **Imprimând pe Camil Petrescu:** „Cu ani în urmă am lucrat, paralel cu munca mea de la facultate, și în redacția literară de la Radio. Cam pe atunci a început, cred, mai susținut, imprimarea masivă pe bandă de magnetofon a scriitorilor cu lecturi din propriile opere. Am avut ocazia, în acest scop, să discut, să invit la Radio și să imprim foarte mulți scriitori, dintre aceștia, din cei ce nu mai sunt, pe Mihail Sadoveanu, pe Gala Galaction, care a citit cu vocea lui de neuitat *Moara lui Călifar*, pe George Călinescu, Cezar Petrescu, Camil Petrescu și pe mulți alții. Mi-amintesc, ca și cum ar fi fost ieri, împrejurările în care am făcut prima imprimare de acest fel cu Camil Petrescu. Îl cunoșteam de mai multă vreme, l-am căutat cu telefonul și, fiind foarte ocupat, bineînțeles, m-a refuzat. Insistând, m-a invitat la el să discutăm. L-am găsit, cu alura lui tinerească și în febra ce-l caracteriza mai ales în perioadele de lucru, în apartamentul lui din strada Brezoianu. Înconjurat de o întreagă bibliotecă răvășită, cărți deschise sau cu semne la diverse pagini, nenumărate teancuri de fișe, un plan al Bucureștiului din perioada 1848, desene din epocă, înfățișând aspecte din vechea capitală a Valahiei sau tipuri și îmbrăcăminti caracteristice, Camil Petrescu, care tocmai lucra la al doilea volum din „Un om între oameni” – era prin 1953 – înainte de a vorbi, mi-a demonstrat – cu un gest dezarmant spre ceea ce era în jurul său, spre coalele de hârtie pe care scria și corecturile la primul volum ce-l așteptau alături – de ce nu poate risipi vremea ca să citească la Radio din propria sa operă. Și totuși am reușit să-l conving – recunosc, ispitindu-l mai mult cu experiența ce i se oferea: Camil Petrescu nu mai fusese imprimat și deci nu se mai auzise niciodată la Radio. La noutăți rezista totuși

greu. A venit peste câteva zile pentru imprimare la Radio și am stat cu el în cabină. Alesese capitolul *Un mizantrop-meloman*, care, mai ales pentru un om de teatru ca el, prezenta ocazia multor nuanțări la lectură. Era însă, ca totdeauna grăbit, nervos, ușor iritat, în fiecare clipă parcă gata să renunțe și să plece. Din această pricină uneori greșea. Îl rugam să reia citirea aceea ce îl irita și mai tare, până când, la un moment dat, i-am dat să asculte primul fragment imprimat. A rămas profund impresionat, mai ales ca om obișnuit cu scena, cu teatrul, de posibilitățile ce le oferea banda de magnetofon pentru a se controla, pentru a-și nuanța expresivitatea cuvântului. Mi-a cerut să mai asculte o dată, a reluat apoi cu răbdare imprimarea de la capăt, pe măsură ce continua, interesul și pasiunea îi creșteau. Se întrerupea acum adesea el singur, cerând să reia pentru că nu citise suficient de exact și după ce, la sfârșit, a ascultat din nou întreaga imprimare, a declarat că e pentru el extrem de interesant, că va mai reveni să imprime și să se asculte. Și într-adevăr, a revenit de multe ori. Dar nici una din imprimările lecturilor lui nu mi-a lăsat o impresie atât de vie, ca aceasta dintâi”. □ Acad. D. Panaitescu-Perpessicius își intitulează evocarea, **Cronica la Radio:** „Îmi amintesc de epoca de acum aproape patru decenii, când la Radio întrețineam rubrica denumită în programul revistei de pe atunci «Cărți noi». E o plăcută ocazie să-mi amintesc de acele timpuri, ceea ce nu înseamnă însă că această amintire nu e însoțită de o oarecare melancolie fatală, pe care o aduce trecerea atâtor zeci de ani. Îmi amintesc, desigur, cu oarecare melancolie și pentru că totul pe atunci era ca în epoca debuturilor eroice, – modest și ca înfățișare, modest și ca înțelegere. Revăd casa din strada unde astăzi se ridică mărețul palat al Radioteleviziunii, revăd scara pe unde urcam la cabinetul de pe acea mică sală de emisiuni, revăd cronometrul, semnalele și chiar mă aud debitând textul unei comunicări despre cărți noi, desigur cu inevitabilele bâlbâieli proprii emisiunilor directe. Revăd și amabilele spicherițe din vremea aceea, dacă nu mă înșel, o foarte plăcută spicheriță era d-ra Crețoiu. Revăd, mai ales pe directorul emisiunilor programului de Radio, pe poetul Adrian Maniu, cu permanenta lui bună dispoziție, cu cuvântul lui întotdeauna amabil și cu bogăția de fantezie care l-a caracterizat întotdeauna. Pentru că am amintit de Adrian Maniu, aș vrea să comunic aici un detaliu nu tocmai anecdotic, dar legat să zicem și puțin de biografia acestei îndeletniciri de la Radio. Îmi amintesc, să fi comunicat despre una din cărțile lui Adrian Maniu, editată la [Editura] *Cartea Românească: Jupânul care făcea aur*. Ei bine, evident, am prezentat cartea care este plină de fantezie și de foarte ascuțită satiră, în condițiile cele mai atrăgătoare pentru ascultător. A doua zi, trecând pe la editor, am fost foarte surprins să-mi comunice că reacția publicului n-a fost aceea pe care o aștepta el. Ascultase și el emisiunea la Radio și avea impresia că, în urma prezentării mele, a doua zi în fața librăriei lui se va produce acea imensă coadă de cumpărători ai cărții lui Adrian Maniu. Dacă-mi amintesc de acest detaliu, acest incident, pitoresc într-un fel, este mai

mult ca să subliniez un adevăr care s-ar putea extinde nu numai la cronicarii literari ai posturilor de radio, dar și la critică în genere. Să părăsim credința – așa zice eu, și recomanda tuturor colegilor mei mai tineri de critică, fie că sunt la Radio, fie în presa periodică – să părăsim credința că în materie de critică, de recomandări de cărți, noi suntem un fel de casație și că publicul ne urmează pas cu pas. În judecata cărților literare sunt foarte multe elemente care intră în joc, părerea unui critic sau a unui cronicar literar este unul din ele, nu însă cel hotărâtor. În cadrul rubricii *Cărți noi* prezentam, nu o dată, și aspecte ale actualității literare. Așa, de pildă, unul din capitolele frecvente sau în orice caz care erau luate în considerație, era capitolul așa-numit al necrologurilor literare; nu uit, de pildă, că la moartea lui Mateiu Caragiale, Garabet Ibrăileanu și a altora, m-am oprit și am prezentat într-un succint medalion literar personalitatea celor dispăruți”. □ Tudor Teodorescu-Braniște semnează *Emisiuni de altădată*: „Într-o zi, sunt aproape patruzeci de ani de atunci, bunul meu prieten, poetul Vasile Voiculescu, mi-a propus să fac la Radio în fiecare sâmbătă seara, la ora nouă, o cronică a evenimentelor săptămânii. Pe vremea aceea, Radioul era la începuturile lui; o instalație tehnică destul de modestă, un personal limitat la strictul necesar și un buget destul de restrâns. Cu toate acestea, emisiunile erau bogate și variate, iar numărul abonaților creștea de la o lună la alta. Meritul revenea celor trei conducători de secții: compozitorul Mihail Jora, care alcătua admirabilele programe muzicale, de o înaltă ținută și de o impecabilă realizare, poetul V. Voiculescu, care izbutise să strângă în cadrul programului literar tot ce era mai de seamă în scrisul românesc de atunci, și inimosul Gh. D. Mugur, care, în programul cultural dedicat mai ales satelor, aducea o mare pricepere și o îndelungată experiență. Acești trei premergători au deschis în condiții destul de grele drumul pe care Radioul nostru trebuia să ajungă cu vremea la uriașa dezvoltare de azi. Cu Vasile Voiculescu mă împrietenisem de mult, îl admiram pentru marele lui talent și îl iubeam pentru nemărginita lui bunătate sufletească. Îi spuneam în glumă că „circulă” în două ediții succesive: una de vară, cu părul și cu barba bine potrivite din foarfecă și cealaltă de iarnă când slăbuț și friguros – își lăsa barba și pletele să crească în toată voia. Atunci avea o înfățișare de monah hirsut, mult mai bătrân decât era în realitate, coborând de la cine știe ce schit pierdut în pustietatea muntelui. «Aș vrea să mă tund – spunea cu o ciudă, care amuza pe toți prietenii lui – dar nu pot; cum îmi dai părul cum intru într-o serie de răceli, de nu mai scap până la vară». Și așa era. Îl vedeam adesea, fie în casa lui atât de primitoare, fie în Cișmigiu, unde făceam lungi plimbări împreună. Programul literar al Radioului era, pentru el, o preocupare permanentă. Chema în fața microfonului scriitori de toate vârstele, din toate «școlile» și «curențele», trecând peste preferințele lui personale și voind să dea fiecăruia posibilitatea de a se manifesta – și ne întreba mereu: «Pe cine am putea să mai solicităm?». «E un scriitor pe care l-ai uitat» – i-am spus într-o zi. „Cine?» m-a întrebat cu vădit

interes. «Unu... Vasile Voiculescu». A început să râdă, cu râsul lui deschis și sincer: «Nu se poate! Gândește-te și dumneata cum mi-ar sta mie să-mi scriu singur numele pe programul pe care tot eu îl alcătuiesc!» Pentru «cronica medicală», Voiculescu a solicitat profesori universitari, medici de mare reputație, dar nici unul nu accepta să-și piardă timpul cu o colaborare plătită cu câteva sute de lei când putea să câștige în cabinetul lui, cu bolnavi care își așteptau rândul în anticameră, sume mult mai importante. În cele din urmă, cedând stăruințelor prietenilor săi din conducerea Radioului, Voiculescu a luat asupra-și această rubrică. Trebuie să spun că Voiculescu n-a fost numai scriitorul pe care le admiram cu toții, ci și un medic admirabil. Nu numai că «știa carte», cum se zice, dar era și un excelent diagnostician. Fusesem medic de plasă la țară și apoi de circumscripție la București. În afară de bolnavii pe care îi vedea la dispensar, dădea nenumărate consultații, toate gratuite; îndeosebi găsea căi de înțelegere cu „pacienții” cei mai dificili – pruncii – care nu știau să spună nici măcar ce-i doare. Cronicile lui la radio erau admirabile. Rar mi-a fost dat să cunosc texte de popularizare a medicinei atât de interesante, atât de clare și de o frumusețe atât de simplă. Colaboratorul cel mai prestigios și cel mai ascultat al Radioului de atunci a fost, fără îndoială, Nicolae Iorga. Timp de câțiva ani a făcut o cronică pe teme cele mai variate, care a apărut apoi în vreo patru volume. Prins de nenumăratele lui ocupații, Iorga sosea totdeauna în ultimul moment, dar niciodată cu întârziere. Flutura din mână un salut destinat tuturor, arunca pe primul scaun pe care îl găsea în cale pălăria, pardesiul și servieta și, după ce îl anunța spicherul, intra în cabină, se așeza pe scaun și începea să citească. Pe atunci nu se făceau înregistrări anticipate, pe banda de magnetofon. Conferențiarilor citeau textul scris de mână, sau, în cazul cel mai bun, bătut la mașină. Nicolae Iorga nu avea totdeauna timpul necesar ca să-și scrie conferința. Uneori venea numai cu câteva pagini, iar restul trebuia să-l improvizeze. Alte dată, aducea numai un mic petec de hârtie, pe care notase în grabă câteva puncte de reper și, cu marele lui talent oratoric, scotea ceasornicul din buzunarul jilecii și-l punea pe măsuta din față, cum făcea la prelegerile lui universitare sau la conferințele publice. Pe aceeași măsută se afla cronometrul de mare precizie al Radioului. Probabil însă că profesorul prefera ceasornicul lui, ca o veche și bună cunoștință. Când venea fără text, Nicolae Iorga era totdeauna însoțit de prietenul și stenograful său Henri Stahl. Acesta rămânea în grupul nostru din preajma cabinei și cu carnetul în mână stângă, cu creionul în dreapta, nota în semnele profesiei lui textul inegalabilului improvizator. «Cum o fi putând, dom'le, să vorbească de unul singur?» spunea Vasile Voiculescu cu o admirație pe care o împărtășeam toți. Ne apropiam în vârful picioarelor de fereastra cabinei și îl priveam pe furiș. Era o adevărată minune! Să improvizezi, când ai în față publicul, e un lucru obișnuit, dacă ai talent oratoric. Între vorbitor și ascultători se creează o legătură, se stabilește un contact. Dar să vorbești de «unul singur», cum zicea

Voiculescu, cere o stăpânire a ideii și o putere de concentrare pe care nu știu câți din marii oratori au avut-o. Aruncându-și mereu ochii pe ceasornic, Nicolae Iorga sfârșea exact la al cincisprezecelea minut. Când ieșea din cabină îl înconjuram ca să-i mărturisim admirația: «Eh dragă, spunea cu neuitata lui *graseiere*, ar mai fi multe de spus. Fiindcă...«și începea o a doua conferință, cu aceeași vervă, cu aceleași neașteptate legături de idei. Deodată însă își aducea aminte că, deși ziua se sfârșise, mai avea încă multe de făcut. Se îmbrăca în grabă, își lua pălăria și servieta, ne spunea un rămas bun prietenesc și pornea cu pași mari, însoțit de Stahl. Fiindcă viața acestui mare învățat, care s-a sfârșit atât de nedrept și atât de crud, s-a petrecut zi de zi, într-o muncă fără istov»”.

□ Alte opinii, Dumitru Micu: «cele 5 minute ale *Momentului poetic* sunt cam puține, ar trebui mai multe evocări de oameni care au fost...»; Alecu Ivan Ghilia, caracterul multor emisiuni este prea sobru, iar realizatorii de emisiuni să fie mai mult prezenți la evenimente internaționale; Ovidiu Drâmba, este necesară o emisiune săptămânală pentru prezentarea genurilor și a speciilor literare precum și un dicționar tehnic teatral.

• [„**Ramuri**”, nr. 8] Pe prima pagină apare poezia *Mărășești* de Petre Dragu, cu un motto din Nicolae Iorga: „La Mărășești se spune însă că aceia care au dat cele mai turbate lovituri au fost oltenii din Gorj și Mehedinți”.

□ Referitor la alte fapte de vitejie, în vecinătatea celor poeziei și a citatului preluat din opera istorică a lui Nicolae Iorga, apare textul *Înaltul prestigiu*, semnat de Gheorghe Paloș, președintele Comitetului Executiv al Sfatului popular al regiunii Oltenia: „Sunt 23 de ani de la marele act al Insurecției Naționale. Sunt anii cuceririi unei vieți demne, independente, mereu mai bune, pentru întregul popor muncitor. Sunt anii afirmării de sine a unui popor care a devenit stăpânul propriei sale istorii și care, sub încercata conducere a Partidului Comunist Român, și-a construit o patrie nouă, bogată, însoțită de luminile libertății și demnității, o economie și o cultură înfloritoare, pășind spre cele mai înalte culmi de civilizație și progres. (...) Reflectând interesele fundamentale ale națiunii și, în același timp, ale cauzei socialismului și păcii în lume, politica partidului și statului nostru socialist se bucură de aprobarea entuziastă, unanimă, a întregului nostru popor, care vede în ea propria sa politică, propriile sale sentimente și aspirații. Ea ne-a călăuzit să urcăm, de la 23 August 1944, cele 23 de trepte ale înfloririi și demnității, ale progresului fără precedent în toate domeniile. Ea ne va călăuzi, și de aici înainte, în urcușul pe treptele – zidite temeinic în timp, prin creația colectivă a poporului – spre viitorul de aur al scumpei noastre patrii”. □ Petre Victor scrie despre „*Astra*” (anul II, nr. 6-7): „Între lunarele de cultură apărute în ultima vreme, «*Astra*» reușește să-și păstreze un interes constant, prestigiul revistei consolidându-se cu fiecare număr. (...) Sârguincios, periodicul brașovean își conturează tot mai pregnant profilul pe care ni-l promitea în urmă cu 14 luni”. □ La rubrica de *Comentarii note atitudinii*, Marian Vasile semnează textul despre *Călătoriile*

renașterii și noi structuri literare: Edgar Papu împarte cultura europeană în două perioade: prerenascentistă și post-renascentistă sau modernă. Conștient de temeritatea ideii, autorul întreprinde o vastă demonstrație pe planul literaturii, evocând nenumărate fapte, de la Homer până la scriitorii contemporani. Efectul e obținut. Obiecțiile cititorului, oricât de mari, rămân în umbra admirației pe care i-o provoacă impunătoarea construcție științifică zidită din raționamente teinice. Unui spirit înarmat cu mai puțină forță, i-ar fi apărut coplesitoare o teorie ca aceea pe care Edgar Papu reușește să ne-o apropie prin lucrarea sa. Erau, într-adevăr, de învins mari dificultăți. Trebuia justificată o identificare pe plan fundamental a literaturii antice cu cea medievală, pe de o parte, și o corespondență de esență, pe e altă parte, între variatele curente care au urmat *Călătoriilor Renașterii*: iluminism, romantism, realism etc”. □ Contribuțiile lui C. D. Papastate la o cercetare monografică *Traian Demetrescu*, sunt analizate de O. Octavian: „Fără să intenționeze reconstituirea unui portret literar, studiul lui își propune să aducă totuși serioase contribuții, în special de ordinul informației, chiar cu riscul de a cădea în factologie și abuz de folosire a citatelor. Sursele principale de informație sunt scrisorile către prieteni mărturiile celor care au trăit în apropierea poetului, corespondența cu Al. Macedonski, amintirile lui Cation Theodorian etc. Cele mai realizate pagini ale cărții rămân, de altfel, cele consacrate vieții poetului. (...) Lucrarea lui C. D. Papastate reprezintă, prin documentația bogată și prin unele contribuții apreciabile, aduse, în special, în lămurirea aspectelor de ordin biografic, un instrument util într-o primă etapă de cercetare a unui scriitor important din punct de vedere al istoriei literare, nedreptățit în mod inexplicabil”.; Mihai Milca recenzează volumul de versuri *Joc de planete* de Negoită Irimie: „Remarcabilă rămâne, în primul rând, în recentul volum de versuri al lui Negoită Irimie, fluiditatea și simplitatea expresiei. Probabil că poetul n-a avut intenția să obțină efecte armonice, întrucât tot farmecul poemelor sale, de o muzicalitate interioară, neforțată, provine, din convergența spontană a entuziasmului și candorii. Emoția poetică se manifestă în acest caz sub forma unui sentiment de jubilație, de neastâmpăr copilăresc în fața universului; jocul cu elementele esențiale ale lumii nu exclude însă meditația gravă, neliniștile existențiale adeseori exteriorizate. De aceea, o mare parte din poemele acestui volum păstrează, dincolo de aerul lor juvenil, o evidentă turnură meditativă”. □ Emil Manu scrie despre Petre Pascu și cartea sa de poezii *Bucuriile mele*: „Cartea lui Petre Pascu completează sensibilitatea unei epoci (1930-1950) și consemnează o adeziune temperamentală constantă la o anumită medie a sentimentelor. După generozitatea cu care-l prezintă Perpessicius, rândurile noastre nu fac decât înregistrarea bucuriei de a-l întâlni pe poet în paginile unei cărți de maturitate”. □ La cronică literară Mihai Ungheanu comentează prozele lui Fănuș Neagu din volumul *Vară buimacă*: „Un lipsit de concurenți este Fănuș Neagu în *Vară buimacă*. Talentul îl scoate în afara obișnuitelor

comparații, și scriitorul nu-i mai rămâne decât să se măsoare cu sine. De aceea, probabil, se solicită puțin. Cele șase povestiri abia depășesc o sută de pagini și cartea nu e încă un «volum», ci mai mult o plachetă. Răsplata o așteptam de la densitatea povestirilor și noua culegere nu dezmente talentul recunoscut al autorului. Nu este numai o confirmare, ci și efortul de depășire. Prozatorul care pare criticii cel mai staționar în privința manierei sau formulei arată, însă, o gradație a utilizării mijloacelor de la un volum la altul. (...) Marea rigoare compozițională este, însă, rareori atinsă, prozatorul lăsându-se furat de efecte parțiale, care devin digresiuni, spărgând echilibrul narațiunilor. Ceea ce reușește Fănuș Neagu este să creeze o atmosferă densă, agresivă aproape, al cărei efect amintește pe acela al prozei americane. Cuvintele capătă la el o forță de plasticizare șocantă, și eventualele inegalități sunt susținute ca într-o țesătură de excepționala capacitate concretă a descrierilor”. □ Ion Biberi introduce în ecuațiile sale critice ediția românească a volumului *Poezia germană modernă*: „Prin armonia traducerilor, prin prezentarea și aparatul de informație al cărții, succint dar substanțial, și prin temeinicia documentării, cu referințe la textele ele mai recente, *Poezia germană modernă* oferă cititorului român o viziune generală bine conturată a unor universuri poetice străine”. □ Comemorarea lui B. P. Hașdeu [la] 50 de ani de la moarte *Dosarul unei dispute*, aparține lui U.[ngheanu] Mihai, și este însoțită de următoarea notă: „Trebuie să cădem de acord că Hașdeu a fost o personalitate cu totul excepțională, de vreme ce după moarte mai suscită încă aversiuni și pasiuni detractoare. Ar fi fost și imposibil ca omul care se manifestase atât de îndrăzneț în susțineri, atât de divers și atât de polemic, care se străduise să deschidă cât mai multe drumuri, fără că uite a se situa pe sine ca întemeietor, să nu atragă atenția contemporanilor și să-i intrige. Este sigur că foarte puțin dintre cei care l-au cunoscut nemijlocit l-au și priceput, au intuit sensul superior care-l conducea în acțiunile sale aparent atât de disparate. Cu Hașdeu s-a întâmplat fenomenul atât de comun în interpretare sau, mai bine spus, de reducere a biografiei prin realinierea câtorva elemente de regulă superficiale. Se reține de obicei, ceea ce este izbitor și colportat ca atare, fără adâncirea faptului care, analizat mai profund, se poate dovedi caracterizant, altfel simplă anecdotică fără perspectivă portretistic interioară. Despre astfel de martori oculari impermeabili la substanța particulară a marilor personalități, G. Călinescu spunea că «memorează nememorabilul», rămânând «surzi la sublim». Neîndoios, unul dintre frustrați este Hașdeu, care n-a avut norocul unor numeroase mărturii, care să rețină din existența lui și altceva decât pitorescul persoanei. Excepție pare să facă un reportaj combinat cu un interviu pe teme literare, publicat de I. L. Caragiale sub titlul *O vizită la Castelul Iulie Hașdeu*, unde marele prozator mimează admirația sau sfiala neinițierii, eschivându-se de la a avea o atitudine tranșantă. Această cunoscută artă a lui Caragiale de a vorbi în doi peri ne-a pus numai în fața exclamațiilor lui, dar nu

și în fața explicației lor, a adeziunii sau non-adeziunii prozatorului, ceea ce-l determină pe G. Călinescu să sublinieze un «râs subtil» în rândurile dramaturgului despre Hașdeu”. □ Alte, ample citate, din textul publicat, relevă: „Un volum recent (1967) de *Amintiri din lumea literară* de Eugeniu Speranția conține, ca pe un omagiu la împlinirea celor cincizeci de ani de la moartea lui Hașdeu, paginile, poate, cele mai avizate și mai lucide despre existența marelui dispărut, nu fără fibră polemică îndreptată împotriva denaturărilor și simplificărilor de tot felul pe care a trebui să le suporte memoria marelui dispărut. Mărturia e a unui spirit partizan al unui om de-al casei, cum se spune, dar făcută în respectul adevărului și documentelor. Eugeniu Speranția a cunoscut pe Hașdeu în copilărie și adolescență, prin tată său, colaborator apropiat al acestuia. Speranția e preocupat, mai ales, de îndreptarea falsurilor. (...) Aceste *Amintiri* profită de plin de formația științifică a autorului, căci se simte, ca în puține alte cărți de memorialistică, grija pentru exactitate și evitarea aproximațiilor atât de incomode în stabilirea adevărului, volumul lui Eugeniu Speranția putând fi indicat datorită probității tonului ca model de subordonare la claritate. Gestul acesta restitativ este, însă, dintre cele mai recente și din nefericire nu cuprinde decât faptele care au căzut în raza de cunoaștere a autorului memoriilor. (...) Hașdeu a înțeles, ca nimeni altul, cât de vinovată e prudența care se rezumă doar la documentul cert și care refuză îndrăzneala ipotezei, a înțeles, cu alte cuvinte, rolul ipotezei în progresul științific și ceea ce e demn de verificat la el e cât de vine sunt articulate ipotezele, și nu infirmarea lor ulterioară. Hașdeu era un constructor din mers, el avea în vedere ansamblul, și, acolo unde izvoarele nu-i ofereau date, nu se oprea, ci căuta o explicație cât mai plauzibilă prin datele avute, adică o ipoteză pentru a putea merge mai departe. (...) O restituire generoasă avea să vină din partea unui tânăr de treizeci de ani care visa o integrală ediție de *Opere Hașdeu* după modelul ediției Goethe de la Weimar, dar care s-a văzut constrâns la un compromis. În anul 1937 (30 de ani de la moartea savantului), apărea cea mai cuprinzătoare ediție de până acum, însoțită de un aparat critic indispensabil cercetărilor ulterioare, datorată lui Mircea Eliade. O vastă ediție i se părea improprie pentru un public care încă nu-l descoperise pe Hașdeu și culegerea din 1937 era oferită ca posibilitate de introducere în pluralitatea preocupărilor hașdeiene și familiarizarea cu atmosfera operei. (...) Mircea Eliade recunoaște romantismul scriitorului în vehicularea temelor de tip romantic și ia eroului fascinant dotat cu puteri miraculoase. (...) Obiecțiile lui Pompiliu Constantinescu, toate serioase, pentru că pleacă dintr-un program estetic neîntâmplător și fertil pentru ținuta literaturii timpului, pot suporta infirmări din partea unor programe adverse. Criticul, apoi, a ignorat că ceea ce vrea să reabiliteze Mircea Eliade era înainte de toate omul, tipul de intelectual, și mai puțin opera, în care-și căuta, însă, argumentele. Chiar polemica sa este inconsecventă, fiind improvizată, cu digresiuni și reveniri dese. (...) Or, ceea

ce a făcut Mircea Eliade prin ediția sa, e tocmai această reinterpretare în numele unei alte generații. Așa cum Hașdeu nu era sincron cu Titu Maiorescu, Pompiliu Constantinescu nu este sincron cu Mircea Eliade. Criticul reprezenta o necesară poziție estetică conservatoare, care nu poate împiedica, însă, circulația unei interpretări dătătoare de noi orizonturi. Că obiecțiile sale nu erau îndreptățite decât din punctul său de vedere, se poate vedea și din contribuțiile altora. (...) Elementele unei receptări nedeformante a operei marelui poligraf sunt totuși create. Ne lipsește, însă, o ediție care să depășească anonimele și banalele culegeri care, prin repetiție, înspre să-și deservească autorul, căci conținutul și selecția lor nu ilustrează dimensiunile pe care le trâmbează întotdeauna prefetele. O ediție în 12 volume a operei lui Hașdeu e anunțată sub îngrijirea lui I. C. Chițimia, și primul volum e destinat să cuprindă *Ioan Vodă cel Cumplit* și *Ursita*, de unde teama că ne vom afla în fața unei ediții cu accent pe literatura lui Hașdeu, și nu și pe sectoarele încă necunoscute publicului, cu care e bine să se înceapă întotdeauna o ediție de restaurație. Lipsește și o *Viață a lui Hașdeu*, proiectul editorului din 1937 nerealizându-se, o viață care să intuiască caracterul cu totul particular al personajului. Punctele de plecare cele mai sigure sunt în *Curriculum vitae* al ediției din 1937 și în *Istoria literaturii române* de G. Călinescu, 1941, unde se face a doua masivă restituire a vieții și operei lui Hașdeu”. □ Sunt prezentate recenzii la *Mieii primi*, de Adrian Păunescu, comentat de Dan Cristea: „Cum ușor s-a putut observa, tot ceea ce cade sub percepție directă, tot ce atinge lumea simțurilor capătă la Adrian Păunescu expresii lirice excepționale. Poezia lui e un șir de exclamații în fața metamorfozelor neprevăzute ale universului: aici lucrurile se umflă, devin gigantice, devin fluide sau vâscoase, aruncă în aer trâmbe de mirosuri, bubuie, vâjâie, apa se carbonizează, aerul răgușește, sângele fierbe; familiile își iau zborul ca niște porumbei grași, ochiul e un miriapod cu gene și sprâncene, vechile butoaie de vin ascund în ele imagini vânzolite de iad, sarea e pădureață, sălățile cărnoase, vitele rumegă aer, pe lei înverzesc și se usucă clăile coamelor... (...) Procedul îi e, însă, antistructural. Viziunea sa organic metaforică se regăsește numai pe tărâmul fabulosului, al prefacerilor neanalizabile. Întrebarea reală ar fi alta: până unde poate merge un asemenea mod de poezie, care se consumă nemilos pe sine”. □ Despre Sorin Titel, *Valsuri nobile și sentimentale*, scrie Mihai Hetco: „Sentimentul autenticului, al lucrului evocat, deci «stins» prin trecerea în timp, dar prezent în detalii de mare semnificație, e unul din certele reușite ale volumului”. □ *Comentariile critice* ale Al. Pîru conțin cea de a doua parte a articolului *George Călinescu romancier*: „În concluzie, G. Călinescu este în literatura noastră un romancier de formulă clasică. Mai mult poem decât roman, *Cartea nunții* reprezintă preludiul. *Enigma Otiliei* și *Bietul Ioanide* sunt construcțiile cele mai solide, excelând sub raport caracterologic și tipologic. *Scrinul negru* e în paginile lui cele mai bune un roman flaubertian, pierdut în cronică prolixă a

unor fapte insuficient generalizate artistic, într-o compoziție de aspect baroc”.

□ În suplimentul literar de versuri și proză „Povestea vorbii” participă cu versuri poezii Ilarie Hinoveanu (*Cântec florilor; Încredere; Drum; Ora plecării*); Anais Ner (*Dedicație*); Ion Chiriac (*Ce să fac?...*); Virgil Carianopol (*Poeziei*); Sina Dănciulescu (*Horă*); Radu Cârnelci (*Sonet, înnoindu-mă; Sonet înainte de dragoste; Dragoste în doi*); Mihai Rădulescu (*Când adolescența bate pasul.*).

□ *Un poet al universului mitic* se intitulează prezentarea lui Ov. Ghidirmic făcută scriitorului *Alexandru Grigore*: „Entuziast și patetic, dar în același timp cu o viziune dramatică asupra existenței, poetul Alexandru Grigore evocă, în majoritatea poemelor sale, universul mitic. Realitatea etnică e recompusă într-un plan artistic superior, cu o remarcabilă forță de transfigurare poetică, prin sublimarea elementelor componente. Poezia lui Al. Grigore se înscrie, prin invers, într-una din direcțiile cele mai durabile ale liricii noastre, avându-l drept înaintaș ilustru pe Lucian Blaga. Tot farmecul inefabil al poemelor lui Al. Grigore provine din aspirația neliniștitoare a spiritului complicat spre echilibrul etnic”. Profilul critic este însoțit de poezii semnate de Al. Grigore (*Duhul pădurii; Drumuri; Umblă prin pământ, clopote*).

□ La rubrica *Breviar* D. R. Popescu publică următoarea notă: „«Contemporanul» (nr. 31, 1967) publică, sub semnătura lui Eugen Simion, un interesant studiu despre pe nedrept uitata *Istorie a civilizației române* a lui Eugen Lovinescu. Reținem aprecierile lui Eugen Simion privitoare la structura de conținut a *Istoriei civilizației române*: «Punctul de vedere sociologic e (în *Istoria civilizației... – n.n.*) în tot momentul depășit și, dacă nu totdeauna demonstrația e satisfăcătoare, cartea se citește cu plăcere: ea beneficiază – ceea ce e cu totul rar în lucrările de acest tip – de o expresie diferențiată, în stare să mențină vii ideile... Punctul de plecare e acela al unui ideolog al culturii care caută justificare istorică unei legi care acționează în câmpul literaturii». În multe probleme, consideră E. Simion, «Lovinescu se detașează de părinții lui spirituali (junimiștii) adversari ai formelor fără fond, de marxiști, care pun accentul pe fond în procesul de formație a civilizației și, firește, de poporașiști, semănătoriști, prețuitori ca și junimiștii ai tradiției...».

□ Sub titlul *Un poet „necunoscut”*: *Ion Theo*, o pagină de *Arhivă Oltenească* se referă biografic la Tudor Arghezi și creația de început, din „Liga ortodoxă” (1896). Sunt reproduse poeziile *Zori de aur; Maiul Roz; Valea Saulei; Do – Re – Mi; În zori*, iar sub semnătura lui Tudor Arghezi apare textul *O șezătoare la Târgul Jiilor*. M. Duțescu semnează proza poetică *Au cântat Lebedele*: „Prin apele pure ale cuvântului, au trecut lebede negre ca părul dacilor înecați. Prin apele dulci ale versului românesc a trecut ieri Arghezi, singur, fără poezii, în lotca ultimei coale albe, nescrise. (...) Calendarul a rămas deschis la 14 iulie. În noaptea aceea stelele cădeau ca întotdeauna și ornicele băteau egal și tănuț și noi respiram, aici, la poalele munților, netulburați. (...) S-au deschis porțile infinitului la Mărtișor. S-au deschis porțile nemuririi lângă Eminescu și Blaga

și Barbu și Baudelaire și Esenin și Rilke. Cineva a dispărut când ne jucam de-a v-ați ascunselea. Cineva a rămas fără grai, s-a împleticit, a uitat să meargă și să vadă. Cine? La Mărțișor se va face toamnă și iarnă și întotdeauna. Florile vor arde veșnic și viu la Mărțișor. Viața a învins. Jocul poate să se joace mai departe”. □ *Amintiri oltenești* are și D. Papastate în textul despre relația revistei „Ramuri” cu Tudor Arghezi: „Căldura și interesul cu care Tudor Arghezi a urmărit, de-a lungul celor aproape 30 de ani, evoluția revistei «Ramuri», izvorau din străfundurile sale oltenești, atât de sensibile la tot ce era manifestare spirituală în această parte a țării. Identificat cu poezia și zvâcnirea oltenească, Tudor Arghezi a crestat – așa cum a mărturisit-o la începutul de drum al «Ramurilor» de azi – «o hașchie dintr-o creangă de răboj de pe la Cozia și Tismana», făcându-și «un băț de credință, zis condei», cu care a migălit nestematele operei sale. E confesiunea creatorului care, ajuns la vârsta patriarhatului literar, simțea nevoia să afirme că întotdeauna a zvâcnit în inima sa sângele pământului în care își odihnesc osemintele strămoșii, pământul de vară al lui Tudor din Vladimir și Brâncuși,.. □ Cu ocazia centenarului Baudelaire, apare în *Correspondențe elective* textul *Sartre despre Baudelaire*, urmat de versurile lui Baudelaire, în traducerea lui Ion Caraion: *Prefață; Călugărul netrebnic; Sisina; Armonie de seară; Reculegere; Tristețile lunii; Unei trecătoare; Unei creole; Moartea amanților; Abel și Cain*.

● [**„Secolul 20”, nr. 8**] Prima parte a revistei este dedicată poetului Tudor Arghezi, stins la 14 iulie 1967. Personalitatea poetului este evocată prin mici texte exemplar alese din comentariile lui G. Călinescu, N. D. Cocea, B. Fundoianu, Al. Macedonski, E. Lovinescu, Octavian Goga, Tudor Vianu dar și de eseurile „In memoriam”, de I. D. Bălan și „Început și capăt de înțelepciune”, de Zoe Dumitrescu-Buşulenga. □ La rubrica „Scriitori români în perspectiva universală” Dragoș Vrânceanu analizează „Versificația modernă” de Vladimir Streinu. Eseistul constată că „este cartea cea mai de seamă apărută în ultimele decenii, de sinteză românească incluzând o problemă fundamentală de literatură europeană”. □ Acest număr al revistei este dedicat Literaturii hispanice. Sunt prezentați Fernando Arrabal, Julio Cortazar, Camilo José Cela, Ana Maria Matute, Alfonso Sastre. □ Se menționează faptul că numărul din mai/1964 al revistei „Le Journal des poètes”, care apare la Bruxelles consacră un număr special poeziei românești. Prezentarea antologiei este semnată de Zaharia Stancu. Sunt cuprinși poeții: Al. Philippide, N. Labiș, A. Păunescu, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe. Lirica feminină este ilustrată de poezii semnate de Ana Blandiana, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu. Antologia este însoțită de două studii: „Poezie și conștiință poetică”, de N. Manolescu și „Note despre tinerii poeți români” de Sorin Alexandrescu. □ O altă antologie de poezie românească apare tot la Bruxelles, în 1966, în limba flamandă, întocmită de Karel Konkheere, intitulată „Werk uit Roemenië”. În 152 de pagini sunt prezenți 60 de poeți români, începând cu Tudor Arghezi, G.

Bacovia, G. Călinescu până la tinerii poeți contemporani. □ A treia antologie apare la Rio de Janeiro, în limba portugheză: *Antologia da poesia romena*. Nelson Vainer semnează traducerea textelor. Sunt selectate creații poetice de la *Miorița*, *Meșterul Manole* și *Luceașărul* eminescian până la Lucian Blaga, Magda Isanos ș.a.

• [„*Steaua*”, nr. 8] La *Însemnări în actualitate*, Mircea Tomuș consemnează discuțiile înregistrate la ultima consfătuire a criticilor din țară: „Fără a se desfășura sub «semnul furtunilor polemice», ședința de la sfârșitul lui iunie a avut, prin luările de cuvânt și prin referatul prezentat în colaborare de Dan Hăulică și Al. Oprea, «câteva momente de contact destul de apropiat cu terenul mai elevat al principiilor teoretice sau metodologice». Reținem, dintre acestea, ca mai fructuoase prin posibila influență asupra spiritului critic și a manifestărilor sale, două aspecte: în primul rând, atitudinea de toleranță pentru orientările criticii noastre literare, atitudine concretizată în acel pasaj de raport care definea coexistența direcțiilor maioresciene și gheriste drept expresie a unei dialectici interne specifice (...) Felul în care s-au abordat problemele se lasă cale liberă unor legitime întrebări. Și anume, considerând raportul dintre moștenirea maioreșciană și cea gheristă drept unul de natură teză-antiteză, iar spiritul critic românesc, în întregime lui, în valoarea de sinteză a acestei primordiale opoziții, momentul actual cum trebuie situat? În zona conflictului deschis, reactualizat printr-o firească evoluție în spirală a literaturii, sau neapărat în cea a rezolvării prin sinteză a acestui conflict? (...) Se poate face observația că, în cele mai multe cazuri, raportul a căutat să prevină sau să atenueze ofensiva direcției de moștenire maioreșciană împotriva liniilor adverse. Dar dacă momentul actual este, cum spuneam, cel al conflictului deschis și dacă, apoi, admitem (pentru că altfel nu se poate) că autorii raportului înșiși fac parte din mișcarea noastră critică, nu se situează în afara ei, urmează să încheiem că ceea ce ei fac este gherism deghizat. Evident, în acest caz, nimeni nu le-ar putea imputa adeziunea în sine pentru această direcție. Punctul șubred al poziției lor sta în faptul că își camuflează înregistrarea printr-o aparentă atitudine de mijloc. În cel de al doilea caz, în cel care, adică, momentul actual al criticii este apreciat drept sinteză realizată deja a celor două orientări amintite, lucrurile sunt oarecum diferite. Și, anume, apare drept justificată sancțiunea pe care raportul o pronunță împotriva a ceea ce el numește «noul dogmatism estetic». Justificată, dar insuficientă, pentru că într-o asemenea situație sunt sancționabile toate orientările unilaterale și ne face impresia că nu numai noi, dar o bună parte din asistență aștepta un cuvânt, din partea raportului sau a obișnuiților vorbitori de prestigiu, împotriva practicilor sociologizante sau strict conținutiste ale criticii. (...) Prin urmare, se consideră critica făcută de un autor sau altul drept să zicem, «sociologizantă», «estetizantă», «impresionistă» etc. găsindu-se aici și numai aici temeiul judecății de valoare asupra actului critic”. □ La Rubrica *Mențiuni și opinii*

Dumitru Andrașoni comentează articolul *Cercetarea critică a operei poetului, autorului dramatic și filozofului Lucian Blaga* semnat de Ion Pascadi („Contemporanul” nr. 27): „Trăgând primele jaloane, Ion Pascadi aduce în discuție câteva din problemele și ideile de interes susținut pentru Lucian Blaga. Cum întreg sistemul filozofic blagian gravitează în jurul problemei valorilor și ale culturii – Lucian Blaga fiind prin excelență un filozof al culturii – propunerea ca munca de cercetare și explorare a filozofiei sale să înceapă de aici, o socotim întru totul valabilă, deoarece în domeniul filozofiei culturii și a valorilor «șansele de a descoperi și prelucra critic elementele valabile sunt mai mari decât în domeniul ontologiei și gnoseologiei, unde idealismul a viciat mai acuzat concepțiile sale». Oprindu-se asupra problemelor de filozofia culturii și a valorilor, autorul realizează o investigație de ansamblu a problemelor, sesizând aspecte care se dovedesc «fertile» în cercetarea operei lui Lucian Blaga, operă neexplorată încă suficient cu mijloacele cercetării marxiste în târâmurile ei filozofice. Recurgând la o întinsă bibliografie blagiană – de la primele și fragmentarele scrieri filozofice de început, până la vastele construcții arhitectonice de mai târziu – articolul lui Ion Pascadi constituie o utilă și judicioasă introducere în studiul filozofiei lui Lucian Blaga. Relevând factorii determinanți ai unei culturi – factorii stilistici, analizați în *Trilogia culturii*, și în special în *Spațiul mioritic* – se insistă asupra caracteristicilor unei culturi, întrucât etnicul constituie o fatalitate pe care orice conștiință creatoare o poartă în sine. Analiza atentă a ceea ce e valabil în filozofia lui Lucian Blaga, ne reconfirmă ideea că Blaga reprezintă în cultura românească un punct de plecare, un moment prospectiv de excepțională valoare. Construcția culturii socialiste românești impune, de aceea, cu necesitate, preluarea și dezvoltarea a tot ce e valoros în gândirea lui Blaga. Reprezentând chintesența spirituală a unei epoci și a unui popor, se impune – implicit – editarea în tiraje de masă și în condiții științifice corespunzătoare, la nivelul cercetărilor istoriografiei marxiste actuale, a lucrărilor filozofice bliagene, devenite de mult timp inaccesibile rarități bibliofile”.

• [„*Tânărul leninist*”, nr. 8] Apare în un fragment *Prezentul chip*, din poemul *Roșu vertical* de Nichita Stănescu: „Prezentul chip se deslușește/ în fiecă secundă-naintând./ Prezentul chip al țării/ radiază/ asemeni mărilor și clocotind/ nasc insule, arhipeleguri,/ nasc munții-mpăduriți/ cu pini și brazi,/ își mută albiile, apa,/ schimbându-se-n luminile de azi, -/ se schimbă-n petală vârful ierbii,/ se schimbă-n sferă roata/ de-anotimpuri,/ a unuia/ și-aceluiasi pământ/ într-o urnire spre înalt/ spre polul/ de viitor al lumii pământești./ Prezentul chip al țării-ți dă tăria / Să fii într-adevăr/ atunci când ești./ E centrul care-mpărăție spre margini/ ca-n jurul inimii un trup./ Vulcani ai viitorului din lanțul/ prezentului muntos irup”.

• [„*Teatrul*”, nr. 8] Numărul se deschide cu *Din cartea de aur a istoriei noastre*, o rubrică dedicată anului 1917 și primului război mondial. □ În

cadrul acestei rubrici, Victor Eftimiu semnează *Mărășești 1917*: „Filă măreață a patriei, izvor de pilduitor patriotism, Mărășeștii a îndemnat, a însuflețit poporul în hotărârea de a-și apăra libertatea și independența patriei. Și în această filă stau prefigurate și faptele de vitejie și de biruință de mai târziu ale poporului român, victoria obținută în anii noștri în iureșul avântului patriotic și revoluționar la 23 August 1944, biruința cea mai deplină pe care națiunea și poporul nostru, conduse de Partidul Comunist Român, au dobândit-o în frământata lor istorie. Filele istoriei patriei, atât de bogate în fapte mari ale înaintașilor, se însoțesc organic cu faptele, nu mai puțin mari, de construcție pașnică ale contemporanilor. Drumul parcurs în acești 23 de ani ne dă tuturor încrederea că, sub conducerea încercată a partidului, vom obține mereu noi biruințe”. □ Tot în cadrul acestei rubrici, Sică Alexandrescu semnează *Actori în război*. □ Nicolae Tăutu vine cu *Pe urmele Ecaterinei Teodoroiu*, cu succinte însemnări despre documentarea sa pentru a scrie piesa *Ecaterina Teodoroiu*, cercetând viața Ecaterinei Teodoroiu și logodnicului ei, Gheorghe Pănoiu, doi eroi necunoscuți din primul război mondial. □ În continuare, V. Mândra semnează *Primul război mondial și dramaturgia română*: „Primele piese românești despre război au fost, în mod natural, închinată unor asemenea eroi modești. În atmosfera încă fierbinte, străbătută de vibrațiile luptelor pentru libertatea țării, au fost scrise și cele mai bune drame despre acești ani. *Dezertorul* de Mihail Sorbul (1917) și, mai apoi, *Răspântia cea mare* de Victor Ion Popa (1920-1922) au recepționat chemări și credințe dintr-un timp care păstra încă – nealterat de dezamăgiri – prețul unor sacrificii de o pilduitoare puritate. (...) Bineînțeles, în anii de după 1918, n-au lipsit încercările de descriere emotivă a zilelor primului război mondial. Frontul chiar, cu mișcarea impresionantă a trupelor, a fost evocat în repetate rânduri în piese cu multe persoane, dar cu puține prezențe omenești. S-au bucurat astfel de o notorietate afectivă, bucăți ilustrative ca *Pe aici nu se trece* de Corneliu Moldovanu și Mircea Dem. Rădulescu (1919), sau melodrame cu implicații ostășești, cum a fost *Când vine vișorul* de G. Tătărăscu,, □ În cadrul acestui omagiu apar și *Mărturii, pagini de arhivă, imagini pe viu* cu texte de Alexandru Kirîțescu, Olimpia Bârsan, Mihail Sorbul, Corneliu Moldovanu, Maria Giurgea, Victor Malcoci și cu ilustrații din colecția Muzeului Teatrului Național din București. □ Sub semnătura redacției, „t”, apare *Stagiunea – prilej de reflecții*: „Și acest an a dovedit vitalitatea dramaturgiei naționale, forța ei de stimulare a gândului și talentului creator, capacitatea prolifică a paginii clasice de a naște interpretări proaspete. S-a impus în circuitul valorilor teatrale curente, dramaturgia lui Hasdeu (*Răzvan și Vidra* – Teatrul Național «I.L. Caragiale»), a lui Delavrancea (*Luceafărul* – Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra», *Vișorul* – Teatrul Național din Craiova), Alecsandri (*Despot Vodă* – Teatrul Național din Iași), s-au repus pe afișe texte uitate, de Ion Luca, Octavian Goga, Adrian Maniu, s-a montat într-o modalitate inovatoare cu rădăcini în tradițiile

folclorice un fragment din epica lui Agârbiceanu, s-a făcut o nouă incursiune – cu valoare de experiment – în teatrul lui Lucian Blaga. Căutări efervescente, originale – deși reușita a fost parțială – în construirea unor noi realități scenice pe suportul inepuizabil al comicului caragialean (*D-ale carnavalului*, Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra», în parte *O noapte furtunoasă*, Teatrul «Nottara» și Teatrul Național din Cluj) au constituit terenul unor rodnice înfruntări de păreri. (...) Biblioteca piesei originale contemporane s-a îmbogățit de asemenea cu câteva titluri sigure, mai ales drama de investigație istorică ce deschide cu *Procesul Horia* de Al. Voitin și *Petru Rareș* de Horia Lovinescu un drum, corelând artistic fapte și personalități din istoria națională cu realitățile politicii europene ale veacurilor. (...) Dramaturgia satirică s-a îmbogățit de asemenea prin reprezentarea *Opinii publice* de Aurel Baranga, spectacol de calitate, care a cucerit din plin, atât prin valorile textului cât și prin strălucita interpretare a lui Radu Beligan, adeziunea spectatorilor. (...) Câteva texte minore au înlocuit intransigența satirei cu focuri de paie; *Scaunul fără picioare* de S. Macovei sau piesa lui Petre Luscalov au captat în mod nejustificat atenția prea multor directori de teatru. Lipsesc însă în peisajul dramaturgiei originale, în continuare, drama, piesa de actualitate, textul de poezie și suflu major, investit cu marile întrebări și marile răspunsuri ale prezentului. (...) Evenimente ca aniversarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, 20 de ani de la proclamarea Republicii, Anul revoluționar 1848 – date scumpe poporului nostru – câtă să-și capete în scenă ecoul și amploarea cuvenită. Se apropie totodată aniversarea a 25 de ani de la eliberarea patriei. Oamenii de teatru au din timp posibilitatea să mediteze și să acționeze pentru a valorifica cum se cuvine acest viitor moment istoric”. □ Al. Mirodan semnează *In memoriam Tudor Arghezi*: „De aceea nimeni n-a reușit până acum și nimeni nu va reuși probabil să ne înfățișeze-n monografie un Arghezi-omul și un Arghezi-scriitorul, despărțiți în capitole: pentru că omul a devenit operă. De aceea la moartea lui nu s-a stins un om, ci o lume de cuvinte, o planetă care s-a rotit șaptezeci de ani deasupra capetelor noastre, trimițând jos, pe pământ, fraze, ca niște semnale cosmice. De aceea, în seara când s-a stins Tudor Arghezi, cerul nostru a sărăcit cu o planetă”. □ Ilie Rusu publică *Tudor Arghezi, critic teatral*. „*Un martor de fotoliu*.”: „În pofida unei declarații reci, aproape războinice, privitoare la teatru, făcută – paradoxal – odată cu începutul mai statornic al activității sale de cronicar dramatic, în 1913, poetul *Cuvintelor Potrivite* și al *Cântării Omului* a iubit luminile rampei. «Rubrica de nimicuri poleite și de prestigiu copilărești, între păduri de hârtie și cetății de carton» va înregistra, în diverse perioade, semnătura sa în gazetele și revistele apărute în mai bine de o jumătate de veac. Cronici teatrale sau studii, tablete, medalioane sau amintiri, comentarii sau ample notițe, scrierile despre teatru ale lui Tudor Arghezi se găsesc răspândite, începând din cel de-al doilea deceniu al secolului, în presa vremii, alături de stihuri, pamflete, cronici plastice și alte

scrieri ale sale. (...) Într-o perioadă în care se puneau premisele teatrului românesc modern, Arghezi a participat în calitate de combatant neobosit la lupta pentru aflarea unui repertoriu de valoare capabil să fertilizeze și să pună mai bine în evidență arta actorilor noștri, la lupta pentru făurirea unei dramaturgii originale cu certe însușiri de conținut, care să oglindească aspirațiile poporului. (...) A combătut de asemenea viciile unei critici incompetente: ignoranța și necesitatea, judecata falsă și gustul precar. A omagiat în schimb dramaturgia capabilă să insufle forță morală și civică, plenitudinea emoției, demnitatea și vigoarea, poezia și imaginația. (...) Fără deci a fi specialist, fără, mai degrabă, a avea servituțile unui îngust profesionalism, Arghezi păstrează – chiar atunci când afectează o ușoară blazare – o egală capacitate de emoție în fața fiecărei ridicări de cortină. Firește, impresiile se vor diversifica în raport cu fiecare act de teatru. Atitudinile pro sau contra vor fi exprimate cu claritate și precizie. Cu patosul afirmării sau cu virulența negației. Cu admirație sau cu ironie incisivă. Niciodată cu indiferență, fără participare, fără pasiune. Totdeauna cu nerv, cu o suită de idei care se înlănțuie cursiv, se caută una pe alta, se sprijină una pe alta, pe o schelă trainică ce nu se înalță la vedere. De aceea, cronica sa este vie, interesantă, frumoasă. Ea are puritatea unei confesii, virtuți de necontestabilă poezie. Capătă o viață de sine stătătoare, devine pagină de antologie”. □ George Gană semnează *Cronica textului dramatic*, un text despre dramaturgii Paul Cornel Chitic, Leonida Teodorescu, Romulus Vulpescu și Sorana Coroamă: „N-am citit alte lucrări ale lui Paul-Cornel Chitic în afara celor din «Amfiteatru». Nici nu știu dacă frecventează secretariatele literare. Bănuiesc însă că scrie mult mai mult decât face cunoscut, căci – n-aș putea spune exact de ce – mi-l închipui pe acest tânăr lucrând cu patimă, dintr-o nevoie interioară și nu redactând texte scenice «acceptabile». *Să te știe toată lumea* și, mai recenta, *Încununare fără fanfara orașului* anunță un spirit neliniștit, cu ambiția de a ocoli tentația temei mărunte și a formulei banale. Chitic pare a avea obsesia esențialității, oroarea salutară de a transcrie observația imediată. (...) *Încununarea fără fanfara orașului* nu impune un dramaturg nou. Dar îl anunță, după părerea mea, cert. La a doua piesă publicată se află și Leonida Teodorescu. *Râpa albastră* confirmă talentul ce-și caută expresia în *Crivățul de aseară*. Fragmentarismul a fost depășit, construcția e acum riguroasă, lirismul precar a fost abandonat, reminiscentele livrești – superficiale, de stil, în piesa anterioară – s-au refugiat în punctul de plecare: ideea singurătății omului. (...) Între piesele într-un act publicate în reviste, se mai cuvin menționate: *Om de-treabă* și *Rochia* de Romulus Vulpescu, *Ploaia pe acoperiș* de Sorana Coroamă. (...) Cochetarea lui Romulus Vulpescu cu muza e deocamdată un joc agreabil. Nu-i propunem să devină «serios», să se crispeze și să vorbească grav. Ar fi păcat să fie adusă la un numitor comun o dispoziție spre fantazare care, în expresii mai consistente și mai spirituale în replică, poate însemna resuscitarea unei modalități

dramatice părăsite, ca atâtea latele, spre paguba peisajului literar. (...) *Ploaia pe acoperiș* vrea să spună ceva, are o «idee»: viața confortabilă nu înseamnă împlinire. (...) Autoarea pare mai atentă la formulă, la construcția ingenioasă (toată discuția are loc pe acoperișul casei, de unde cei doi urmăresc un film ce rulează în grădina de alături); dialogul e liber, fără să fie dezlănat, totul are aerul unei convorbiri întâmplătoare, desfășurată fără rigoare și ocolind didacticismul. Urmărești cu interes, te gândești fără să vrei la unele piese americane cu care seamănă, și aștepti o pagină de literatură mai consistentă ca să poți afirma că te afli în fața talentului”. □ Sub titlul *Imaginea vie și obiectivă a unui cititor*, C. Paraschivescu recenzează monografia *Matei Millo* de Mihai Florea, iar Dan Cristea publică *Rigoare și subtilitate analitică*, o cronică literară despre *Caragiale – universul comic* de Ștefan Cazimir, din care cităm: „Ceea ce impresionează de la bun început în cartea lui Ștefan Cazimir este minuțiozitatea construcției și a argumentării. Propunându-și tema – analiza universului comic caragialean – autorul este conștient și de diversitatea aspectelor de abordat și de multitudinea opiniilor anterior exprimate. Cum lucrarea sa este concepută totalitar, cercetării i se impune un caracter metodic, didactic chiar, în sensul bun al cuvântului și nu în sensul conservat de o anume critică universitară. (...) Într-adevăr, cartea epuizează, cantitativ vorbind, toate problemele: de la analiza amănunțită a opiniilor estetice despre noțiunea de comic, suntem purtați printr-o «critică a criticii» și prin terenul atât de fertil n asociații al «tradițiilor și influențelor», ca apoi să fie trecute prin lupa criticului tipologia caragialeană, iar la sfârșit, procedeele tehnice și lingvistice relevate de operă. (...) Fără să fie întotdeauna inovatoare, observațiile și interpretările autorului se rețin, și lucrul este valabil și pentru analiza schițelor și a nuvelelor. (Aici lipsesc ideile mai generale, care să ordoneze diversitatea dintr-un unghi comun de recepție: schițele sunt privite prin apartenența indivizilor la categoriile sociale și profesionale, iar la nuvele se fac disocieri între formele rezultate din îmbinarea comicului cu tragicul.)”. □ În rubrica *Culise* apare o schiță, *Piesa fără pretenții*, semnată Arlechin și, sub semnătura prof. conf. C.P., *Pelerinul*, un montaj de patru scrisorici din patru ipostaze a unui om: copil, tânăr îndrăgostit, tată și bunic.

• [„Tomis”, nr. 8] Pe prima pagină a revistei este publicată poezia *Patria* de Nicolae Fătu, iar în pagina a doua stă scris: „Reproducem *Scrisoare de călătorie*” de Tudor Arghezi, în locul unei tablete, promise, despre țara apelor. Dobrogea fascinantă îi aduce astfel marelui poet un suprem omagiu, regăsindu-se într-o secundă solemnă, de reculegere, în cuvintele nemuritoare ce i-au fost destinate”. □ În *Geneza culturii în filozofia lui Blaga*, Dionisie Petcu susține „stringența elaborării unei ample și temeinic încheigate teorii, de pe pozițiile filozofiei marxiste, asupra culturii și valorilor” menită să răspundă „în primul rând nu unor necesități pur teoretice, ci unor cerințe practice izvorâte din procesele fundamentale – materiale și spirituale – ale epocii contemporane,

precum și din dialectica generală a construirii formațiunii comuniste”. Într-un profund limbaj de lemn, autorul își exprimă convingerea că „filozofia marxistă poate asigura dezvoltarea unei concepții deplin științifice asupra acestui domeniu prin însăși natura ei. Aceasta presupune desigur nu respingerea globală a teoriilor nemarxiste, ci valorificarea tuturor filoanelor și grăunțelor de adevăr existente în ele, tocmai în vederea depășirii lor”. După ce analizează fenomenul din perspectiva concepției blagiene, autorul constată că „Blaga are meritul deosebit de a fi pus problema destinului creator al omului, problema năzuinței depășirii de sine într-un mod atât de acut. E-adevărat, explicația lui este idealistă, mistică, iar din punct de vedere etic, doar formal optimistă, dar ideea în sine rămâne. (...) Lucian Blaga a abordat-o de pe pozițiile sistemului său idealist și metafizic, antropologia filozofică marxistă trebuie s-o abordeze de pe pozițiile sale, să dea răspunsul ei propriu”. □ La *Cronica literară* intră și articolul *Autohtonizarea suprarealismului*, de Ion Gheorghe, iar nota de subsol ne lămurește că obiectul analizei îl constituie *Zoosophia*: „Se petrece în *Zoosophia* o splendidă confuzie de regnuri și de epoci istorice, de real și fantastic ce șterge parcă hotarul dintre existență și transcendent. Întreaga filogeneză este redusă la un moment unic, la o percepție simultană. *Zoosophia* desființează timpul ca noțiune fizică. Nu există decât un timp psihologic în care se conservă faptele istorice: întemeierea, neatârnamarea, răzmerița, uneltirea.”. În *Zoosophia*, cronicarul literar identifică „frânturi de cântece lăutărești amintindu-l pe Anton Pann: Băniță Bănișor / cu tanti Părăluța / și-au păpat boii de la plugușor, / carul și căruța – boii cu coarne coșcove / de colaci și roșcove, / ochii mici / de irmilici... (Cloșca cu puii de aur)” Se identifică la Ion Gheorghe „soluția unui suprarealism util, a unui experimentalism cu funcții determinate în exprimarea artistică. Imensa forță de asociație, fantezia lexicală, cutezanța imaginii ne fac să ne punem întrebarea dacă nu ne aflăm cumva în fața unei noi *arte poetice*. Înclinăm să credem că e vorba, mai degrabă, de o *extraordinară robire spirituală* care prin unicitatea și frumusețea ei este sortită să rămână unică”. □ Rubrica *Însemnări de lectură* cuprinde recenzia semnată de Edgar Papu la cartea lui Ion Negoïtescu – ***Scriitori moderni***, un volum amplu care cuprinde „principalele studii și articole scrise în ultimii douăzeci de ani”. Încercând o explicație a titlului, recenzentul explică, plecând de la o notă explicativă a autorului, că „*scriitori moderni* poartă, în cazul de față o semnificație mai extinsă, cuprinzând și elementele moderne ale scriitorilor clasici sau, în orice caz, acele trăsături ale lor care s-au răsfrânt și asupra literaturii din vremea noastră”. După o analiză atentă a cărții, Edgar Papu semnaleză un Ion Negoïtescu „necruțător și totodată generos, încordat de luciditate, dar și pătruns de căldură, (...) nu lasă să-i scape nici o abatere. (...) Judecățile sale sunt întotdeauna intensificate de calitățile expresiei, care nu renunță a fi nici sintetic-demonstrativă, nici liric-sugestivă, într-un fel de paradoxală rigoare degajată, din care se desprind tocmai

accentele ei cuceritoare”. □ Al. Dan semnează recenzia volumului *Mituri* de Florin Mugur la care identifică „un anume rafinament al versului și o bună știință a speculației verbale”. Analiza volumului îi relevă recenzentului „interesul pentru legendar, pentru mit” unite cu confesiunea labișiană, dispoziția retorică cu micul absurd”, iar ceea ce rezultă de aici e „o poezie nu atât pregnantă cât corectă” în care se regăsește „povestea *calului troian*, cea a lui *jumătate-de-om*, este reconstituită imaginea lui Falstaff, Hamlet, Dionysos etc”. □ N.I.F vede în apariția cărții lui Tudor Popescu, *Un dac la Roma*, „un amestec fericit de adevăr de document și de ficțiune inteligentă, (...) una dintre piesele izbutite ale prozei noastre cu subiecte istorice”. Structural, cartea „urmărește, pe mai multe planuri, suprapuse cu o naturalețe aproape cinematografică, marile frământări, pe scena politică sau în culise, care au precedat și au însoțit războaiele de cucerire a Daciei de către Roma”. Privită în ansamblu, cartea este „o frescă a uneia dintre cele mai zbuciumate perioade din istoria acestui pământ, o carte care se citește nu numai cu interes, dar și cu certe satisfacții artistice”. □ E. Puiu semnează recenzia cărții *Veverița de foc* de Tudor George, o carte în care remarcă „împietirea de duioșie, sarcasm, satiră, umor” care sprijină construcția unei povești „adevărate despre copilărie, proiectată pe fundalul unor triste realități din perioada interbelică”. Analiza unora dintre poeziile din acest volum îl face pe recenzentul cărții să constate că *Veverița de foc* a lui Tudor George verifică, așadar, adevărul că nu există o poezie deficitară pentru copii și alta pentru cei mari, ci există o singură poezie – cea adevărată”. □ Octavian Georgescu semnalează apariția volumului de debut *Floare de leandru* (Colecția *Luceafărul*, 1967), al lui Vasile Petre Fati care „nu este un nume necunoscut cititorilor din țară; el a semnat numeroase poeme și chiar grupaje substanțiale în mai toate periodicele literare, pe parcursul mai multor ani”. Analiza volumului îi relevă recenzentului un poet care „face efortul de a ieși din adolescență în maturitate, purtând cu el ecourile nu întotdeauna diferențiate, văzute concret, ale copilăriei. Pe plan ideativ și stilistic, el se află în plin proces de osmoză, între reminiscențele lecturilor fidele (Esenin, Sandburg, Blaga, pe alocuri Lorca) și aglomerarea unor elemente proprii, cristalizate sau nu”. □ În *Caleidoscop critic* Nicolae Motoc se întreabă retoric de ce „respingerea generalităților convenționale și reabilitarea concretului”, specifice modernismului, „n-ar fi valabile și pentru critică?” Lectura articolului conturează modelul de critică practicat în revistele noastre, fapt care susține justetea întrebării de început. Concret, autorul admite că „n-am mai citit de mult un articol de atitudine (...) despre cărțile fără valoare literară tipărite cu atâta generozitate de Editura pentru literatură. (...) O critică neutră se practică uneori prin repovestirea, pe un ton egal, a subiectului cărții cercetate sau prin înșirarea unor date referitoare la frecvența apariției în presă a autorului, sau la temperamentul său. (...) Se evită pe cât posibil riscul vreunei afirmații la obiect și, cu atât mai

puțin, riscul unei judecăți de valoare”. Un alt aspect semnalat de autor este „critica tolerantă” care este prezentă „mai ales în recenziile publicate de aproape toate revistele” și care „este dăunătoare”. Nu este uitată „critica elogioasă” care „nu poate folosi nimănui, și cu atât mai puțin debutanților”. Finalul articolului ridică problema criticii „mărunte, bazată pe polițe. (...) Ea se reduce la puzderia de note critice din revistele noastre”. □ În secțiunea *Convorbii literare*, Michaela Bulgărea publică interviul cu Ștefan Aug. Doinaș. Problematika abordată în cadrul discuției vizează: rolul poetului în societatea modernă, raportul dintre tradiție și inovație în lirica actuală, relația cultural-popular în baladele sale, receptarea critică a ultimului volum publicat și proiectele de viitor. □ În *Hasdeu și folclorul*, Em. Ștefănescu prezintă „preocupările etnografice și folcloristice ale lui Hasdeu, care n-au fost deloc derizorii și întâmplătoare. (...) Conceptul de folclor pe care l-a utilizat, impunându-l în știința românească, era etnografic împrumutat de la folcloriștii englezi și germani. Folclorul însemna pentru el «toate prin câte se manifestă spiritul unui popor, obiceiurile lui, ideile-i despre sine și despre lume, literatura lui cea nescrisă, miile și miile de trăsături caracteristice cu rădăcini în inimă și muguri în trai» (*Etymologicum Magnum Romaniae*, II, p. XII)”. Un alt merit major în domeniul folclorului este legat de înființarea „primei școli românești de folcloristică. (...) Meritul său principal rămâne, deci, acela de a fi dat un impuls nou cercetărilor românești în domeniul culturii populare, inițiate de generația intelectualilor de la 1848, de a fi creat un climat de seriozitate științifică, punând în circulație idei, aruncând străluciri în discuții, fie că se refereau la «domnul de rouă», (*Cuvente den Bětrani*, II), la Baba-Novac (Columna lui Traian, 1876) sau la «frunză verde» (Columna lui Traian, 1873)”. □ La rubrica *Fișe literare*, Al. Piru semnează articolul *Ion Marin Sadoveanu, Dinu Nicodin*. Organizat în două părți distincte, prima dintre ele este dedicată analizei romanului lui Ion Marin Sadoveanu – *Sfârșit de veac în București* – „întâiul volum dintr-o plănuită serie”, în care „se înfățișează procesul de ascensiune al burgheziei române la finele veacului al XIX-lea”. După o prezentare sumară a subiectului, se stabilește că tema romanului este „apusul clasei boierești”, o temă de esență sămănătoristă, „și nu-i o întâmplare că autorul își așează acțiunea pe la 1890, adică tocmai în momentul când începe să se deplângă ruina boierimii feudale”. Explicația autorului romanului pentru această „decădere a neamurilor” ar fi „lipsa lor funciară de energie vitală”. Deși romanul „năzuiește a fi o evocare în frescă a societății românești după modelul romanului balzacian, (...) mijloacele autorului sunt mult mai mici”. Astfel, „psihologia diverșilor ariviști, în frunte cu Iancu Urmatecu, nu dispune de resursele unui Rastignac și nici de acelea ale lui Julien Sorel, care sunt mânâți, în romanul lui Balzac și Stendhal, de pasiuni violente. Omul de afaceri al baronului Barbu e un om de afaceri oarecare, *bon enfant, bon vivant*, cu o mică patimă de flori și cai, bun tată și

bun soț, cu toate aventurile erotice pe care și le îngăduie din când în când cu slugile sau cumnatele sale. (...) Imaginea «*fin du siècle*» a Bucureștiului se pierde în amănunte ne semnificative, comunicate într-un stil incolor. Moravurile citadine și provinciale apar inconsistent”. A doua parte a articolului este dedicată analizei „voluminosului roman de peste o mie de pagini al fostului bancher Dinu Nicodin, *Revoluția*, o încercare de frescă a revoluției franceze în care se compilează toate evenimentele cunoscute din istorici (Mignet, Thiers, Michelet, Carlyle), plus biografiile lui Voltaire și Rousseau, la început, circa 160 de pagini de evocare a știrilor de lucruri contemporane de la noi fiind adăoase la sfârșit. Povestirea este strict epică, fără încercarea de a pune în evidență tipuri, tendința fiind în mod vulgar reacționară (cutare erou e «tartorul laolaltștilor», ia ființă un club al «lafelilor»)”. Analiza textului îi relevă autorului un „dialog fals popular, stilul în care e narată *Revoluția*, francizant, adesea cu expresii în idiom *Tciniungué* (vorbit în Balubas, Mangbetu, Likiangulla)”. □ Rubrica *Inedite* cuprinde trei articole. Primul dintre ele, *O mărturie despre D. Bolintineanu*, este semnat de Petre Costinescu și este prilejuit de „împlinirea de curând a 95 de ani de la moartea lui D. Bolintineanu”. După o scurtă evocare a personalității „acestui înflăcărat patriot”, autorul evocă o latură mai puțin cunoscută a acestuia: „raporturile ministrului-poet cu oamenii de artă din epoca sa”. Astfel sunt amintite: sprijinul acordat pictorului Tattarescu, efortul de a înființa Școala națională de belle-arte, deschiderea primei expoziții oficiale de pictură din Principate în Localul Academiei Sf. Sava. Articolul lui Petre Constantinescu cuprinde, la sfârșit, o scrisoare a lui Alexandru Zanne către Vasile Alecsandri: „epistola, pe care o reproducem în întregime, conturează imaginea impresionantă a poetului, cu trupul deformat de boală, cu mintea rătăcită visând Orientul care îi fusese atât de drag”. □ Un alt articol, inclus în rubrica *Inedite*, este semnat de Mihai Drăgan și se intitulează *Jean Bart către G. Ibrăileanu*: „Jean Bart, pe numele său adevărat Eugeniu P. Botez, se formează, ca intelectual și ca scriitor, în atmosfera romantică a Iașului de la sfârșitul secolului trecut, pentru a deveni apoi, o dată cu apariția *Vieții românești*, unul dintre colaboratorii și susținătorii prestigioși ai acestei reviste, fapt pentru care a și fost adesea considerat un poporanist tipic”. Articolul include cinci scrisori (patru adresate criticului, iar una lui H. Sanielevici) care au fost redactate „în perioada când scriitorul era angajat al marinei, în porturile Călărași și Sulina, departe deci de activitatea redacțională a confrăților lui literați, dar apropiat prin interese de breaslă”. □ Al treilea articol din această rubrică, semnat de Al. Alexianu, se intitulează *Un portret al lui Matei Caragiale* și a fost scris cu prilejul „împlinirii a 82 de ani de la nașterea lui”. Articolul include scrisorile lui Matei Caragiale către „amicul său N. Boicescu. Sunt scrisori de adolescență și tinerețe, scrisori de intimitate. (...) Scrisorile lui trădează o împerechere ciudată de fantast naiv și de observator atent al realității. (...) El se descoperă uneori, în corespondența sa de

adolescent, ca un amant al indiscreției și cancanurilor, alături ca un iubitor de transfigurări, sentimental și poetizant, alunecând într-un lirism anacronic. Amintirile personale ale amicului său Nicolae Boicescu ne descoperă un Matei plămădit romantic din contraste, chinuit mereu de cele două firi deosebite din el. Un Matei iubind cărțile și pisicile (...), peisajele stranii, pădurile înnoptate din Stoenesti. Fermecător în relațiile cu semenii, Matei era un admirabil *causeur* de cerc intim, un heraldist fără pereche”. □ Pagina optsprezece este în întregime dedicată poetului francez Baudelaire, din lirica căruia sunt publicate, în traducerea lui C. D. Zeletin, poemele *Soarele*, *Causerie*, *În zori*, *Beatrice*, *Farurile*. □ În rubrica *Trident*, Neptun semnează articolul *Marin Sorescu, clown?*, sintagma din titlul fiind „o mostră dintr-un articol (n.n. articolul este intitulat *Poezia lui Marin Sorescu* și este publicat în „Contemporanul” din 14 iulie a.c.) în care E.L. se străduiește, cu o energie demnă de o cauză mai bună, să înghesuie poezia lui M.S. într-o formulă îngrijorător de simplistă”. □ Un alt articol din această rubrică este intitulat *Suplimentul „Suceava”* și salută apariția „în cetatea de scaun a lui Ștefan cel Mare, a unui supliment politic și social-cultural. (...) Bine echilibrat, cu un interesant arc tematic, suplimentul sucevean abordează cu succes variate modalități publicistice, de la reportajul gazetăresc (*Senzaționalul cotidian*), la colocviu (*Tradiție și inovație în cultură*) și articolul de impresii (*Patria din noi*). (...) O substanțială contribuție la reușita acestui număr o aduce sectorul beletristic al publicației”. Finalul articolului stă sub semnul regretului că o astfel de publicație nu beneficiază de o „periodicitate regulată”.

• **[„Viața militară”, nr. 8]** Publică versuri Victor Tulbure (*Trei culori*), Nicolae Dumbravă (*23 August*), Gheorghe Istrate (*Popas*), Mihail Cosma (*Cântare în august*), reportaje: Adrian Mierlușcă (*Dialog în marș*), Rusalin Mureșanu (*Schiță în cărbune*), Traian Uba (*Pe bricul Mircea*), Nicolae Andreescu (*Răsfoind un vechi carnet de zbor*), Sever Noran (*Drumurile Iancului*), proze: Eugen Teodoru (*Incandescență*), Lucian Dumitrescu (*Râul, ramul...*), Gh. Bejancu (*Trei miniaturi*), Traian Reu (*Dragoste fulgerătoare*). □ Debutază la Poșta redacției locotenentul N. Vârgolici și studentul Ioan Mârzac. Primește încurajări locotenentul Gheorghe Văduva.

• **[„Viața Românească”, nr. 8]** Numărul se deschide cu textul *Al douăzeci și treilea 23*, semnat redacțional: „Poporul nostru sărbătorește pentru a douăzeci și treia oară glorioasa zi de douăzeci și trei August 194, ziua eliberării de sub jugul fascist, zi de renaștere națională, decisivă răscruce a istoriei țării noastre. (...) Înțeleapta politică a partidului nostru, corespunzând pe deplin intereselor vitale ale poporului român ne înflăcărează inimile de o nețărmurită mândrie și totodată de încredere în viitorul patriei noastre. Actul de la 23 August 1944 ne-a deschis aceste uriașe perspective și a făcut posibile toate aceste uimitoare succese”. □ În acest număr, poeziile de: Ștefan Augustin Doinaș (*Duhul legendelor*), Miron Chiropol (*Getae; Metopă*),

Damian Necula (*Roua pământului*), Kiss Jenő (*Pace de toamnă; S-adaogi*).

■ Revista publică a treia parte din romanul *Moromeții volumul II* de Marin Preda. ■ Necrologul la Tudor Arghezi se intitulează ***Omagiul „Vieții românești”***: „În seara zilei de 14 iulie, la ora douăzeci, a încetat din viață, în vârstă de optzeci și șapte de ani și aproape două luni, Tudor Arghezi. (...) Cu sufletul, revista noastră a fost profund îndurerată și zguduită de o emoție nemărginită, în urma evenimentului din seara de 14 iulie 1967. Cu slova, ritmul apariției noastre nu ne-a îngăduit să ne rostim decât cu această mare întârziere. Până la apariția acestor rânduri, în jurul mormântului din Dealul Mărțișorului a început să se facă simțit în mecanica lui implacabilă, acel proces al eternității vieții și al eternității morții, pe care Tudor Arghezi l-a formulat simbolic, în faimosul balans al naturii:... *Tu, frunză, cazi – tu, creangă, te ridici...*, impasabil, însă, la eternitatea absenței unui om anume, care a putut fi oricine, și care a fost, în speță, ilustrul nostru poet. (...) regulile de lucrare și de apariție ale «Vieții românești» vor ca primul nostru semn de prezență și îndurerare, la moartea lui Tudor Arghezi, să se facă văzut abia după ce «pământul se-așternu peste făptură». Tudor Arghezi a fost, cătându-l nu mai aflăm decât «tiparele nemuritoare ale statuii». În fața lor ne înclinăm, asupra lor ne rămâne să ne aplecăm de aci înainte, multă, multă vreme, ani după ani. E un act, va fi o acțiune, în cel mai pur spirit al colaborării lui Tudor Arghezi cu revista noastră, colaborare care va continua astfel să fie o realitate vie, cum vie este opera lui Măreață, cum vie este, și va rămâne, admirația și dragostea pe care «Viața românească» a purtat-o unuia dintre cei mai mari colaboratori ai săi”. ■ Urmează textul ***La despărțirea de Tudor Arghezi***, de Demostene Botez: „Nu numai prin valoarea și originalitatea operei sale, care a atras de la început prețuirea și entuziasmul tinerilor din acei ani 1911-1912 și de mai târziu, dar și prin simpatia și interesul cu care primea și stătea de vorbă cu tinerii începători, Tudor Arghezi și-a apropiat dragostea acestora. E timpul ca istoricii literari să se ocupe și să socată la lumină, din paginile revistelor publicate de Tudor Arghezi, această splendidă activitate de încurajare și promovare a unei întregi generații de tineri scriitori și publiciști, despre care s-a scris, mi se pare, prea puțin. (...) Valoarea poeziei sale este universală. Faptul că poezia sa, puțin tradusă, nu este cunoscută în lumea întreagă, nu știrbește întru nimic valoarea ei intrinsecă. E datoria noastră s-o facem să străbată cât mai departe, o datorie față de el, față de poporul nostru, și față de lumea întreagă ce nu trebuie sărăcită de asemenea frumuseți, căci Tudor Arghezi a fost unul din cei mai mari poeți ai lumii în acești ani”. ■ Radu Boureanu semnează ***„Mărțișor” – coperta cărților nescrise***: „Acuma, pe deal la Mărțișor, sunt două morminte, dar în țară, în conștiința urmașilor, a generațiilor prin spațiul sensibil, în memoria colectivă românească, vehiculează marile valori, esența geniului arghezian”. ■ I. Negoșescu scrie despre ***Tudor Arghezi, poet al existenței***: „A înțelege însă faptul extraordinarei performanțe estetice a

poeziei argheziene din *Flori de Mucigai*, în cadrul naturalismului riguros, presupune o adâncire mai specială în structura operei, și anume spre abisurile din care se deschide perspectiva existenței și ia formă atitudinea artistului față de ea. (...) De i-a fost dat însă lui Tudor Arghezi să ridice naturalismul liric la expresia majoră și unică, lucrul a fost cu puțință numai datorită rădăcinilor existențiale prin care poezia sa își trage seva ce umple eflorescența sumbră și infernală, compusă din nume delicate și abjecte ca *Tinca* și *Rada*, *Ion Ion* și *Gherghina*, *Pătru Marin* și *Năstase osânditul*, *Lache* și *Fătălăul* și *Regele Burtea*". ■ Revista comemorează și *50 de ani de la luptele de la Mărăști, Mărășești, Oituz* cu textul *Mărășești – simbol al vitejiei și eroismului românesc* semnat de General-colonel în rezervă Constantin Popescu. Acest text este urmat de poezii dedicate acestui eveniment omagial: Nicolae Tăuță semnează *Triptic de slavă (Mausoleu; Marș; Memoria)*, Platon Pardău, *In memoriam*, Matei Gavril – *Osuar, Statuie*. Apoi este publicat textul *Mărășești, zile de august...* de Paul Anghel. ■ În cadrul cronicii literare, sub titlul *Actualitatea tradiției* de Paul Georgescu se ocupă de volumele *Eseuri critice* de Matei Călinescu și *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale* de B. Elvin: „În general, studiile lui Matei Călinescu sunt greu rezumabile, plăcerea stând în analiza însăși. Criticul se refuză închistării metodologice, rezervându-și dreptul de a folosi, de la caz la caz, o metodă sau alta. Mie îmi place mai ales eseistul cu mare putere asociativă și creatorul de puncte de vedere originale, căutătorul de semnificații. (...) Ultima carte a lui B. Elvin e și cea mai bună; patetismul său etic a devenit riguros, originalitatea viziunii e susținută de argumentație, astfel încât volumul său e o contribuție nu numai la înțelegerea lui Caragiale ci, în genere, a tradiției noastre literare”. □ În continuare, la aceeași rubrică destinată cronicilor de carte Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre Cella Serghi, *Cartea Mironei (roman)*: „Cartea, în ciuda dezordinii aparente are o arhitectură bine gândită. Paginile cu o notă de poezie și mister, referitoare la atmosfera apăsătoare din casa Cațian și la fantoma tinerei bunici dispărute își găsesc o contrapondere fericită în cele de observație fină psihologică și culoare consacrate mediului cosmopolit parizian. Succesiunea dramatică a evenimentelor, coincidențele, reversurile situațiilor dictate de ele contrapuntează cu salutare efecte diagrama febrei erotice. După «Pânza de păianjen», acesta e al doilea roman prin care Cella Serghi se fixează durabil în atenția cititorilor”. ■ Același Ov. S. Crohmălniceanu semnează și cronica literară la noul roman al lui Nicolae Breban: „În *absența stăpânilor* nu e un roman decât în sensul estetic strict speculativ al termenului, pentru că se prezintă până la urmă ca o lume ficțională perfect coerentă și reconstituită cu amănunțime pe toată întinderea ei. Altfel însă, el se compune din trei narațiuni, epic complet independente și legate doar metaforic prin titlurile lor: *Bătrâni, Femei, Copii*. Nici măcar sugestia că s-ar constitui în câmpul unei umanități din care ar lipsi «stăpânii», adică bărbații, nu e exactă. (...) Are dreptate I.

Negoîtescu, reclamând un unghi de cercetare adecvat autenticelor virtuți ale cărții, facturii ei originale, poematice mai curând, destinate a face perceptibilă o viziune morală singulară. Dar nici analiza condusă astfel nu se poate sustrage criteriului funcțional al fiecărui element în ansamblul construcției”. ■ La rubrica *Cronica ideilor* N. Tertulian este prezent cu articolul ***Polemici literare contemporane***: „Nu se pot contesta rațiunile profunde de ordin filozofic și esteic ale controversei între partizanii avangardismului și cel al unui realism sincron cu exigențele epocii noastre, dar situat într-un raport de continuitate organică cu tradițiile literaturi secolului XIX. Teoreticienii realismului literar contemporan sunt departe de a tăgădui *legitimitatea istorică* a curentelor avangardei moderne sau de a pune la îndoială *autenticitatea* afectelor și stărilor de spirit care au inspirat și inspiră numeroase opere ale avangardei (neliniștea, dezgustul, deznădejdea, oroarea, pierderea de sine și perplexitatea în fața unei realități care și-a pierdut sensul și rațiunea de a fi). (...) Nu legitimitatea și autenticitatea tendinței unor mari opere ale avangardei de a evoca alienarea și reficarea la care este supusă existența umană formează obiectul criticii exercitate de partizanii realismului, ci tendința de a înfățișa acest proces pe calea *universalizării* estetice ca o *fatalitate ontologică*; (...) Problema *perspectivei* nu este una pur ideologică, extra-estetică, ci privește factorul nuclear care configurează întreaga structură a operei: a considera *non-sensul* lumii contemporane ca un *absolut*, supunând deriziunii ideea oricărei revolte umaniste împotriva acestui non-sens și discreditând-o ca un «bluff» (cum se întâmplă în numeroase opere ale avangardei) sau a *relativiza* acest sentiment al non-sensului și absurdității, determinându-l și circumstanțiindu-l în spiritul unei viziuni *social-istorice* și deschizând astfel implicit, perspectiva neutralizării și depășirii lui (exigența realismului ilustrată pe un plan superior de un roman ca «Doktor Faustus», al lui Th. Mann)”. □ În rubrica *Eseu Aurel Dragoș Munteanu semnează Opera și destinul scriitorului*: „Scriitorul se simte părtaș la aclătuirea lumii, el îndeplinește un act esențial și grav. Un trudit al pământului își urmărește scopul cu obstinație și seriozitate absolută. El nu se poate juca cu munca sa, de ea este legată viața sa și a familiei sale, din truda brațelor sale se hrănește. Orice s-ar întâmpla, tocmai el trebuie să culegă, aceasta este rațiunea existenței sale. Opera sa nu poate să nu iasă bine, deși este supusă unor factori imponderabili. Secretul tuturor acestor izbânzi este marea sa responsabilitate și gravitate. De asemenea, nici un scriitor care își simte vocația nu se poate trata cu ușurință. În esența sa, orice atitudine umană prezintă un raport stabil cu *cosmosul*, înțeles în sens grescesc, care îi fixează poziția ontologică. Scriitorul trebuie să pună în această relație o onestitate totală, o conștiință a lucrului făcut care să excludă lipsa de semnificație. El poate să rateze o operă, dar chiar și așa această operă va avea semnificația și poziția ei”. □ Apare nota *In memoriam Mihai Carp* semnat „Viața românească”: „Revista «Viața românească» a pierdut pe unul dintre fondatorii săi, pe

profesorul Mihai Carp. (...) Când a luat ființă revista «Viața românească», Mihai Carp s-a găsit în primele rânduri printre inițiatori și a dedicat mării publicații ieșene cel mai frumoși ani ai tineretii sale, punând la îndemână publicului cititor o orientare sigură în materie de cultură și de artă literară. Munca la catedră și-o împărțea lucrând neconținut în orele libere pentru prestigiul revistei ieșene, alături de conducătorii ei și de toată pleiada de scriitori care au făcut gloria acestei reviste, înainte de primul război mondial”.

□ În *Miscellanea* citim texte ...amestecate. *Aniversări*, e semnat D.: „În acești ani ai socialismului, datorită realizărilor și succeselor sale care i-au dat posibilitatea ca, pentru prima oară în deplină libertate, să-și valorifice și să-și pună în evidență forțele creatoare și deosebitele lui însușiri, poporul nostru a luat într-adevăr cunoștința de existența lui, de locul lui în omenire. (...) Această perenitate a poporului este marcată de faptele istorice care i-au afirmat vitalitatea, ca și de oamenii săi de seamă care și-au pus semnătura pentru el în cartea culturii universale. (...) Acestor aniversări li se dă astăzi importanța cuvenită; ele sunt integrate în viața noastră, ținând trează conștiința poporului și a tuturor însușirilor sale. În cronica acestor aniversări își are loc și aducerea aminte despre marii scriitori, ctitori mai vechi sau mai noi ai literaturii noastre, aport esențial la tezaurul culturii universale. Din aceeași concepție s-a născut și ideea organizării caselor memoriale la locurile unde au trăit și crescut scriitorii și oamenii noștri de cultură, oamenii noștri progresiști care au asigurat proășirea neamului nostru”.

□ Demostene Botez semenază profilul literar *Calistrat Hogaș*: „Nici viziunea artistică, nici stilul, nici materialul operei lui Hogaș, nu au asemănare. El nu seamănă cu nimeni. Uneori, doar limita și umorul amintesc de Creangă, cum o apă de izbor de munte amintește de apa altui izvor, poate fiindcă amândouă aceste opere izvorăsc cu adevărat din tainele fără dezlegare ale pământului moldovenesc. (...) De la moartea lui a trecut o jumătate de veac. Trănicia lui în timp de-abia de-acum începe să se măsoare cu acea unitate de măsură a veacurilor, cu care se măsoară viața popoarelor. Calistrat Hogaș a reprezentat, doar, un popor, poporul acesta românesc cu viața lui simplă și bogată”.

□ Textul *Critica franceză și literatura*, semnat de Jean de Beer, datat Paris, iunie 1967 este împărțit în: *O uimire încântată*, *Prea mulți universitari*, *La ce mai folosesc cărțile?* și *Și totuși Literatura va supraviețui*: „Cum era și de așteptat, fenomenul a proliferat. Odinioară, învățații ocupau domeniul poeziei. Azi, domniile Profesori ocupă tot. Sunt, în același timp, romancierii și criticii, lectorii ai editurilor și membrii ai juriilor literare. Ei controlează vigilent totalitatea circuitului. În ceea ce mă privește, nu le sunt ostil, cel mai mulți din ei evidențiindu-se prin cultura lor, și mai totdeauna prin talent. (...) Astăzi, înșiși intelectualii își ruinează cultura, înainte de a ști cu ce o vor înlocui; și, tocmai tradiționalii «barbari», tehnicienii, savanții, întrețin și reînnoiesc credința în viața spiritu-ală. Critica, socotindu-se scop în sine, riscă soarta aceluia animal faulos care a

dispărut prin autodevorare, începând cu coada. E drept că ea socoate dispariția literaturii drept o consecință firească a acțiunii sale. Rămâne de văzut dacă literatura va muri, dacă vocația ei nu e tocmai de a supraviețui paraziților ce trăiesc de pe urma ei. Evoluția ar putea duce spre sfârșitul muncii editoriale, sub forma pe care o cunoaștem, iar tezele lui Mc Luhan s-ar putea foarte bine să se adevărească; ea ar mai putea duce, de asemenea, la dispariția criticii atât de adânc intrată în ea însăși, încât riscă să se scufunde. Iar dacă scriitorii creatori s-ar putea pune astfel în raport direct cu publicul, fără intermediul editorilor sau al criticilor care statuează asupra frumuseții unei opere, cunosc, nu puțin, care ar sări în sus de bucurie și ar striga: trăiască viitorul!”. □ Barbu Solacolu semenază *Virtuțile alexandrinului*: „Prieten al țării noastre, Hubert Juin, tălmăcitor în limba franceză al versurilor lui Argezi, redactor la «Lettres Françaises», revista condusă de Aragoa, publică într-un alt mare organ progresist, «Europe», o «Notă asupra cântului racinean». Nota aceasta a apărut în numărul festiv închinat tricentenarului tragediei Andromace. Nimeni, și cu atât mai puțin Hubert Juin nu pledează pentru folosirea exclusivă în poezie a versului alexandrin (vers de 12-13 silabe, cu cezura principală după a șasea silabă), dar alexandrinul e versul marilor tragedii franceze ale secolului al XVII-lea. (...) Hubert Juin crede că poetul treuie să-și creeze muzica sa, cântul său propriu, să rămână aed cu sau fără ruperea alexandrinului, sau a oricărui alt vers regulat, până chiar la folosirea versului liber. Credem și noi în căile talentului dincolo de orice canon metric, ceea ce nu înseamnă că pledoaria noastră a fost lipsită de obiect”. ■ La rubrica de cărți noi sunt înseate cronici de întâmpinare. Despre *Scrisori către G. Ibrăileanu*, colecția Studii și documente, (EPL,1967) scrie Ion Bălu: „Volumul prefațat de Al. Dima și N. I. Popa adună scrisorile primite de G. Ibrăileanu înainte și după primul mare război de la cinci scriitori: Gala Galaction, Hortensia Papadat-Bengescu, D. D. Pătrășcanu, Mihail Sadoveanu și Paul Zarifopol. Textul a fost îngrijit și adnotat de M. Bordeianu, G. Botez, I. Lăzărescu, Ion Mănuță și Al. Teodorescu. Nu toate piesele sunt inedite; o parte au mai fost publicate în periodice, în «Viața românească», «Iașul literar» – dar în prezenta culegere sunt republicate integral”. □ Recenzia la Oskar Pastior, *Poezii*, (Ed. Tineretului, 1966, în traducerea lui Dan Constantinescu), semnată de Dieter Schlesak: „Poezia lui Pastior era, uneori, acut intelectualizată, prea intelectualizată, încât, frecvent, rata proporțiilor amestecului, unele versuri părănd căutate și «făcute». În multe din poeziile recentului său volum, poetul se străduiește să făurească o lirică întemeiată pe experiența matură a inimii și, în consecință, de bun gust”. □ Emil Manu prezintă pe Leonid Dimov, *Versuri* (E. P. L., 1966): „Poezia lui Leonid Dimov e o derulare de imagini cursive, circumscrise în osmoze fluide ca-ntr-o tapiserie preclasică din care s-au scuturat culorile prea grave. Ca intuiție a formelor, ca versificator, Dimov întrece aproape toate exigențele, știe să scrie în toate matricele și cunoaște măsurile cu ureche de compozitor. Dar ceea ce uimește la acest

exeget al fromelor prozodice tradiționale e impresia de modernism pe care, ca și la Ion Barbu, în modalități similare, o oferă de la prima lectură”. □ Aurel Mihale, *Cronică de război*, (Ed. Militară, 1967) cade în sarcina lui Remus Luca: „Terminând lectura masivei cărți a lui Aurel Mihale, un sentiment de satisfacție mă încearcă și o vagă nedumerire. Chiar dacă nu în toate momentele ei ampla reconstituire a uneia din perioadele decisive ale istoriei noastre mai recente este o reușită, răsplătind o nobilă ambiție de artist și munca intensă a mai multor ani. Tocmai de aceea, m-a cam nedumireti relativa rezervă manifestată de critică față de această apariție. (...) Dacă mă gândesc însă că în cartea lui Mihale nu-i vorba de un război oarecare, ci de războiul nostru de eliberare, de insurecția armată a întregului popor condus de Partidul Comunist, moment care marchează un început de etapă structural nouă a istoriei noastre – gădesc justificată nedumerirea de care pomeneam. (...) Firește, nu toate nuvelele din cele trei volume sunt egal reușite. Multe situații pe alocuri se repetă, unele caractere seamănă. Poate că ambiția de a reprezenta în toate ipostazele posibile un popor întreg în acțiunea lui decisivă de-a se elibera să nu fi dus la reușită chiar în toate capitolele cărți; cred însă că într-o carte de amploarea celei de față, aceste cusururi contează mai puțin. Important este că Mihale a reușit să scrie o carte frumoasă care să trezească interesul cititorilor”. □ Despre Dumitru M. Ion: *Iadeș*, (colecția „Lucașul”, 1967) Eugenia Tudor afirmă: „Dumitru M. Ion izbuteste în vers realizarea unor imagini care trădează migala artizanului, de la amănuntul complicat la esența fenomenului, mimând pe meșterul anonim, popular. Nu totdeauna forța de comunicare a versului este egal de mare, – poate fi cauza unor dificultăți căutate – însă uneori poezia amintește de travaliul brăncușian”. □ La Angela Croitoru, *Ochiul cel mare* (E. P. L., 1967) semnează recenzia Nicolae Baltag: „Distinsă, ușor stilizată, expresia poetică probează un artist matur, original. Eventualele referințe la Blaga sau Magda Isanos, ar fi mai degrabă constatări, decât reproșuri”. □ Florența Albu scrie despre Petre Ghelmez, *Germinații*, (colecția *Lucașul*, 1967): „Poemele lui Petre Ghelmez sunt o continuă celebrare a soarelui, a semințelor, a pământului și a polenurilor, a oamenilor și rădăcinilor vii care-i leagă de pământ; un imn permanențelor, omeniei și duratei”. □ La *Revista revistelor*, din țară sunt prezentate revistele: „Gazeta literară”, nr. 760/1967, semnat P. G. și „Orizont”, nr. 5/1967, semnat G. P., iar din străinătate, „Voprosi literaturi”, nr. 5/1967 semnat I. P. și „La Table ronde” nr. 232/1967 semnat E. P. G.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„Scânteia”] Subliniind necesitatea de nu fi trecută în plan secundar linia ideologică, Aurel Martin scrie, folosindu-se de o panoplie de exemple, despre

Opera literară, un tot dialectic: „Orientarea unui însemnat număr de scriitori spre abordarea din perspectivă conștient filozofică a problemelor existenței e unul din fenomenele cele mai caracteristice literaturii europene a veacului nostru. Orientarea aceasta (deloc întâmplătoare într-o epocă de multiple interferențe, afectând domenii diferite ale activității spirituale) demonstrează interesul pronunțat pe care omul modern îl manifestă pentru o altfel de înțelegere decât cea empirică sau unilaterală a realităților obiective și subiective, pentru cunoașterea mecanismelor subtile ce diriguiesc dinamica existențială, pentru fixarea semnificațiilor ei interioare pe coordonatele general umanului sau, la rigoare, ale situației excepționale. Nici când, poate, în istoria literaturilor nu s-au pus mai acut, mai insistent și cu mai mare amploare, ca în ultimele decenii, întrebări fundamentale privind sensul vieții și al morții, starea de fericire ori de nefericire, raportul dintre ideal și real, dintre a oi și a putea, relația dintre peren și efemer, dintre individ și colectivitate, dintre om și univers, dintre instinct și rațiune dintre social și psihologic etc., încercându-se explicații care să depășească limitele neesențialului, ale caducului și aparentului. Înregistrând adevăruri, scriitori caută cauzele primordiale, în lumina sugestiilor oferite de diversele filozofii, preocupate, la rândul-le, de probleme similare. Îmbrățișând cutare sistem, ei configurează puncte de vedere proprii, exprimate explicit ori implicit, dând viziunii estetice un caracter cu totul particular, fără a o pune însă sub tutela covârșitoare a filozofiei. Ca o replică, așa zice, la încercarea unora de a scoate arta din corelațiile ei suprastructurale și de a o socoti cu funcții autotelice, reprezentanții acestei orientări ținesc să realizeze, prin mijloace specifice, o sinteză superioară în care esteticul (realitate prin definiție complexă și „impură“) include în articulațiile lui vitale și un incontestabil coeficient (și timbru) filozofic. Însemnătatea acestui coeficient e atât de considerabilă încât obligă, vrând-nevrând, luarea lui în considerare ca element constitutiv al operei înseși. Ignorarea lui, într-o analiză critică, e inevitabil păgubitoare, ducând automat la concluzii unilaterale, chiar dacă (așa cum se întâmplă câteodată) adevărul artistic se află în contradicție flagrantă cu intențiile ideologice ale scriitorului sau pur și simplu le anulează. (...) Un asemenea efort se face simțit și în literatura noastră postbelică. Paralel cu proza de acțiune și de analiză psihologică, în tradiția realismului obiectiv, se cultivă tot mai insistent și nu fără succes (dimpotrivă!) povestirea (Șt. Bănulescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Vasile Rebreanu) sau romanul (Laurențiu Fulga, Nicolae Breban etc.), cu funcții simbolice și parabolice, de îndubitabilă culoare filozofică. Un proces asemănător are loc și în dramaturgie, unde Horia Lovinescu, Al. Mirodan, Paul Everac și alții abordează deschis piesa de idei. Dar genul în care orientarea spre interpretarea din unghi filozofic e mai evidentă rămâne negreșit poezia. Plachete ca acelea semnate de Tudor Arghezi, Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Șt. Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru, Gh. Pituț și mulți alții

ținesc să probeze repetat funcția cognitivă a liricii, relațiile ei intrinseci cu filozofia. A eluda (cum se întâmplă nu o dată în dezbateră critică) semnificațiile gnoseologice ale viziunii estetice, a subordona judecata de valoare criteriului strict stilistic, trecând în plan secundar linia ideologică, mi se pare a fi, într-un atare context, o greșeală de principiu, pe care (în paranteză fie spus) n-a comis-o nici unul din marii critici. Poți să fii sau nu de acord cu optica scriitorului, dar atâta vreme cât ea e ghidată de anume intenții filozofice ori arcuiește corolare filozofice, suntem obligați de însăși existența acestora să le luăm în considerare”.

2 septembrie

• [„**Scânteia tineretului**”] Grigore Hagi publică poemele *Tăietorii de lemne* și *Potrivre*, iar Ion Crânguleanu publică poemul *Pământul țării*.

• [„**Cronica**”, nr 35] Apare o ediție specială dedicată lui Mihail Kogălniceanu, cu articolul de prima pagină al lui Emil Diaconescu, *Kogălniceanu*, însoțit de textele lui Aurel Leon, *Kogălniceanu și artele* și Al. Zub, *Kogălniceanu și sentimentul istoriei*, din care cităm: „Spirit solicitat cu frenezie de actualitatea politică și socială, Kogălniceanu conferea istoriei un caracter normativ... Remarcabilă este, în opera lui Kogălniceanu, această intuiție a neștirbitei continuități de operă a generațiilor, cu toate contradicțiile ce rezultă din nevoia de înnoire, din afirmarea neistovită a progresului, în toate domeniile. Sentimentul participării la înfăptuiri grandioase, conferă mărturisirilor sale o anume mândrie, justificată. «Să gândim că astăzi este ziua cea mare din veacul nostru (proclamă Kogălniceanu, apreciind actul unirii sub specie *historiae*), că astăzi nu numai că scriem, dar facem istoria țării noastre.» Scriitor, dar și făptuitor de istorie, într-o epocă decisivă pentru patria sa, trăind convingerea că posteritatea îi pândește, implacabilă, fiecare gest – acesta e destinul lui Kogălniceanu”. □ Din sumar: versuri de Dan Laurențiu, *Suspense*, povestirea *Fugă* de Victor Leahu. □ Continuă „serialul” de recuperare a lui Titu Maiorescu, semnat de Mihai Drăgan: *Maiorescu, critic literar (III)* – „Criticul literar Maiorescu a vegheat neobosit la dezvoltarea literaturii timpului, instaurând, prin scris și prin activitate orală, un climat de înaltă exigență artistică prin care urmărirea, deopotrivă, perfecționarea formală a operei și adâncirea de către scriitor, pe calea cunoașterii directe și a intuiției artistice, a izvoarelor autohtone de inspirație. Făgașul croit de conducătorul «Junimii», este acela al unei critici estetice superioare, prin intermediul căreia el a promovat cu tact, demnitate și independență publicistică orice operă dramatică autentică, indiferent de natura conținutului ei. Complexitatea manifestărilor intelectuale ale lui Maiorescu, neobservată adesea din cauza caracterului prea ordonat și neted al activității sale, dezvăluie astfel o natură critică surprinzător de unitară și bogată în cuprinsul fiecărui domeniu de activitate pe care l-a ilustrat cu atâta strălucire”. ■ La rubrica *O carte pe săptămână*, N.

Barbu dezbate importanța contribuției lui G. Călinescu la dezvoltarea culturii noastre contemporane, în articolul *G. Călinescu: Scriitori străini*. „Personalitatea plurivalentă și atât de puternic reliefată a lui G. Călinescu nu a fost încă luată în discuție la nivelul aportului său creator în cultura românească. O prematură dispută asupra «călinescianismului», purtată nu de multă vreme, se referea mai mult la concepțiile proprii, ale preopinienților, cu privire la fenomenul literar și la metodologia criticii. Unii au catalogat drept «călinesciene» opiniile celor considerați (nu totdeauna cu argumente întemeiate) adversari de idei. Ceilalți, evaluând erorile unor tentative de teoretizare ale actului critic, tentative ce reiterau, în fond, atitudini dogmatice, au reacționat firesc, dovedind lipsa de suport a aprecierilor parțiale, tendențioase, care falsificau și gândirea și profilul spiritual al artistului și intelectualului cu o putere uriașă de cuprindere și prospecțiune. Aparent paradoxal, disputa despre călinescianism a scos la iveală faptul că mulți critici și istorici literari actuali nu l-au descoperit încă pe G. Călinescu și, derutați în fața unor afirmații de aspect contradictoriu sau cel puțin neobișnuite, au făcut loc fie negării opace, fie mimetismului. Fenomenul acesta al neînțelegerii, negările și protestele violente sunt frecvente, ba chiar e suspect dacă nu se manifestă, atunci când avem în față personalități ieșite din comun. «Orice deschizător de drum nou este o calamitate pentru contemporanii săi» – scria însuși Călinescu, referindu-se la Pirandello. La fel, opera scriitorului român, privită cu surprindere la început, apoi contestată sau violent combătută o vreme, a fost ulterior privită cu respect, uneori cu venerație, pentru ca, după moartea autorului, datorită și unor condiții speciale, același proces să reînceapă, cu oarecare timiditate, dar poate tocmai de aceea mai insidios”.

- [„**Flacăra**”, nr. 36] Este anunțată apariția cărții *Mare incognitum* de Dimitrie Stelaru, „un volum încununând o experiență artistică remarcabilă”, dar și cea a volumului de cercetare *Mărturii (Eminescu și Veronica Micle)*, aparținând lui Augustin Z.N. Pop, carte „în care pe lângă o seamă de lucruri știute, pe lângă o selecție din versurile poetei, dăm peste o mulțime de sugestii și date inedite, binevenite pentru înțelegerea relațiilor dintre cei doi, a atmosferei epocii”.

- [„**Luceafărul**”, nr. 35] O cronică la romanul *În absența stăpânilor* al lui Nicolae Breban este scrisă de M. N. Rusu, care opinează că „nimic nu se impune mai repede din această carte decât refuzul speciei literare. Deși subintitulată roman, a doua carte a lui Nicolae Breban este, ca s-o numim cu un termen impropriu, un antiroman. Dar poate fi numită antiroman o carte ce se arată un conglomerat geometric, translucid, de modalități epice, o narație cu compartimente etanșe, comunicând însă prin fire ipotetice, în fine, poate fi numită antiroman o carte care aduce nou (tehnic) doar atât: etanșeitățile fizică și nu meta-fizică a capitolelor – o carte ce nu respectă nici, sau aproape nici o rigoare clasică, dimpotrivă, sfărâmându-le cinic, autorul parcă bucurându-se de

imaginile abreviate, alternate, încurcate în așa fel încât să-ți stârnească meditația începând tocmai de la nevoia acută a unei sistematizări, resistemizării proprii a fabulației faptelor, a căutării corespondențelor între sciziuni, a simetriilor care în orice moment îți fulgeră prin fața ochilor ca dungile unor trasoare încrucișate? Dacă asta înseamnă antiroman, atunci Breban a reușit ceva. (Ceva, pentru că armonia ideilor e imposibil de configurat, ci mai ușor dizarmonia lor). Dacă nu înseamnă doar atât, și desigur înseamnă mai mult, atunci trebuie să vedem ce a reușit autorul, căci, firește ceea ce a reușit trebuie să aibă un nume, trebuie să capete unul. Breban realizează aici ceea ce lui Camil Petrescu îi plăcea să denumească dosar de existențe. Un dosar alcătuit din alte trei dosare, aparent nelegate între ele, dar iluzoriu întâlnindu-se într-un spațiu supra-ideatic, sugerat supra-ideatic. (...) *Bătrâni*, întâia secțiune a cărții» este o dramă socială – iată termenul nepronunțat de critică, ci dimpotrivă acuzat ca lipsind cărții – o dramă socială a biologicului. Breban nu scrie doar despre ravagiile văzute ori nevăzute ale universului visceral, ale instinctelor, ale curenților instinctuali. Ar fi fost superfluu. Breban dizertează asupra anatomicului ca zonă cauzală posibilă a disoluției. (...) O mașină infernală, internă insului, gigantică, începe să se rostogolească dinăuntru spre dinafară, rupând și distrugând totul, aparențe și esențe, relevând ceea ce exista distrus sau rupt, ascuns sau neascuns. Așa se face că șocul acesta mai înseamnă un moment atroce, unul prelungit într-o etapă în care biologicul, agregatul carnal al individului, iese atât de mult în evidență încât, în asemenea împrejurări, mai mult ca oricând, se observă că omul – printr-o clasă de oameni – e o ființă ciudată, monstruoasă, pieritoare. Aflați în acest punct al ipotezei noastre, biologicul realizează din *vârstă* și *vârste*, o categorie socială, și nu este întâmplător că primul capitol al cărții se numește *Bătrânii* și nu *Bărbați*, cum ar cere logica următoarelor: *Femei* și *Copii (oglinzile carnivore)*. Că vârsta este redusă apoi la vivacitatea sexuală, la «masculinitate» și «feminitate», că acestea sunt sugerate drept categorii existențiale inexorabile, sugerate în special prin viziunea ce o plimbă romanul de la particular la general, este o limită extremă a demonstrației lui Breban, fascinat în a găsi mecanismul, ultim al existențelor”.

3 septembrie

• [„România liberă”] Boris Buzilă și Roxana Sorescu conduc ancheta Critica – conștiința de sine a literaturii, la care răspund prof. univ. dr. docent Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei Române, prof. univ. dr. docent Alexandru Piru, Mihail Petroveanu, Valeriu Cristea. Constatându-se un „reviriment al spiritului critic”, invitații sunt rugați să răspundă la întrebarea – Cum se achită critica literară „de îndatoririle ce-i revin în afirmarea valorilor literaturii noastre?” Șerban Cioculescu arată că „opera de educație estetică” reprezintă un „proces complex și de durată”, Al. Piru crede că trebuie

sanționate drastic operele lipsite de valoare, Valeriu Cristea se pronunță pentru „respectul adevărului și pasiunea susținerii lui”, iar M. Petroveanu remarcă „efervescenta criticii actuale”, apariția de personalități și de stiluri critice noi. La următoarea întrebare – „Putem evita «căderea în extreme?»”, Cioculescu combate „estetismul nociv și sociologismul vulgar”, arătând că este nevoie de critici – „spirite măsurate, echilibrate”, Al. Piru crede că se poate evita căderea în extreme prin cultură, și prin formarea de critici cu studii filologice la bază, M. Petroveanu arată că „trebuie să încurajăm afirmarea deplină a fiecărei direcții estetice”, iar Valeriu Cristea afirmă că pericolul este doar inventat. În ceea ce privește „autoritatea criticului”, Cioculescu crede că aceasta trebuie să vină, ca o validare necesară, din exterior, iar Al. Piru afirmă, la rândul său, că „are personalitate cine are gust sau cel puțin cultura”.

6 septembrie

- [„Scânteia tineretului”] Dan Berindei publică un articol prilejuit de împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu, „personalitate remarcabilă”, „una din figurile cele mai de seamă ale istoriei noastre. Slujindu-și patria cu abnegație, dând dovada unor strălucite însușiri intelectuale, îmbrățișând de pe pozițiile unui democrat burghez cauza eliberării naționale și sociale a poporului său, Kogălniceanu a bine meritat de la patrie și și-a legat numele pentru vecie de pagini glorioase ale istoriei României”.

7 septembrie

- [„Albina”, nr. 1028] Victor Eftimiu semnează câteva amintiri despre Gh. Brăescu: „Cronicar fidel al epocii sale, Gh. Brăescu a pus degetul pe rană, a înfipt adânc bisturiul, fără să-și dea aere doctorale de reformist al societății. A scris simplu, cu umor, uneori cu duioșie, un dialog firesc, scăpărător, autentic, a descris ticurile, costumele și peisagiul vremii, viața orașelor de provincie, a prins timpuri reale. Partea omenească, înălțătoare a operei lui Gh. Brăescu este compasiunea pe care a arătat-o celor mici, oștenilor de rând, în contrast cu oprobiul, cu ridicolul pe care-l arunca asupra gradelor superioare, deformate de așa-zisa disciplină și de orgoliul cazon. Opera unui artist și a unui combatant, iată mesajul lui Gh. Brăescu”.

- [„Scânteia”] Un amplu text despre *Viabilitatea unor genuri literare* semnează Virgil Nemoianu, cu exemple despre jurnal și eseu: „Anii în care trăim sunt, fără doar și poate, ani ai unei puternice explozii de energie creatoare. (...) Aprobăm cu toții această varietate, o încurajăm, combatem fenomenele de mimetism, de platitudine, de sterilitate a ideilor; ne indignăm când observăm epigonismul, imitația ieftină. Nu totdeauna însă critica este sigură și în a sugera alternative, în a îndruma, în a găsi căile ce duc la varietate. Într-adevăr, o discuție despre subtilitățile de „modalitate”, despre nuanțele stilistice, despre diferențele de viziune este cât se poate de binevenită, dar de

ce nu ne-am de binevenită, dar de ce nu ne-am pune, măcar din când în când, o întrebare cu privire la «tiparele» (cum le numește cercetarea modernă), la *genurile* și *speciile* (ca să folosim și terminologia consacrată) folosite. Am observa, cred, că multe carențe privind uniformitatea, privind imitația reciprocă își au rădăcina tocmai aici, în numărul destul de restrâns de specii frecventate. O astfel de restrângere nu poate decât să dăuneze: evident, o diferențiere se va stabili mai lesne când însuși vehiculul folosit va fi altul de la poet la poet. Reluarea la un nivel modern a baladei și baladescului, așa cum s-a făcut ea în ultimii 20-25 de ani este, după părerea mea, unul din cele mai îmbucurătoare și interesante fenomene ale poeziei noastre, tocmai pentru că a facilitat orientări și stiluri diferite, de la Philippide, Radu Stanca, Doinaș până la Ion Gheorghe, Ilie Constantin și atâția alții. În aceeași ordine de idei, nu pot să nu regret că genuri care în literatura română a secolului trecut au cunoscut nu numai o mare popularitate, ci și admirabile realizări: satira, epistola și altele sunt mai puțin sau deloc abordate. Tot astfel în proză există zone întregi a căror explorare s-ar putea dovedi rodnică. De pildă, mulți scriitori s-au îndreptat spre satiric în general, spre concret și particular, dar așteptăm încă o satiră de tip swiftian, care să știe să lege aceste fațete particulare într-o viziune poetică de proporții, în care fantasticul să slujească realul, iar realul să câștige în noblețe și avânt prin împletirea cu fantasticul. N-am citit de mult un bun roman epistolar, deși această convenție artistică ar oferi nenumărate posibilități ispititoare de prindere a realității; spre a da un singur exemplu, mi se pare că pentru cel care vrea să scrie un roman istoric, aceasta ar fi o formulă avantajoasă și firească de explorare a universului de gândire și simțire al trecutului neamului. Dar mai există și alte specii care pot deveni adevărate instrumente de investigare a chipului omului de azi; așa ar fi «jurnalul», specie extrem de elastică, rar frecventată, care permite să se îndeplinească observația etică, filozofică, artistică, cu notația psihologică, cu confesiunea, cu dezvăluirea directă a sentimentelor și impresiilor, obligând totodată la o anumită rigoare formală, care poate lipsi în monologul interior, de tip joycean sau faulknorean. (...) Când am amintit «jurnalul», ne-am apropiat de domeniul atât de important al întrepătrunderii între ficțiune și cugetare. (...) În acest domeniu în plină explorare, deci ambiguu încă, incert, se distinge mai limpede eseul. O rezervă însă: în niciun caz nu putem accepta punctul de vedere al celor care ar dori să identifice eseul cu haosul. Faptul că un gen sau o specie sunt elastice nu înseamnă că ele trebuie să devină un sanctuar al iresponsabilității. E drept, o definiție a eseului e greu de dat; e drept, în lăuntrul eseului însuși există o multitudine de varietăți; e drept că acestea nu au fost sistematizate de știință. Dar aceasta nu înseamnă de fel că orice divagație este eseu. Există o însemnată și respectabilă tradiție a eseului în literatura noastră, de la Maiorescu până la Blaga. O deosebită înflorire a cunoscut eseul, mai ales cel filozofic, în cultura română dintre cele două războaie. Astăzi, este practicat la noi mai cu seamă cel

estetic. Poate că nu înțelegem totdeauna suficient de clar rolul și funcția eseului: la ce slujește, mai exact la ce ne slujește aici și acum. (...) Abordarea eseistică este cea care, cu un maximum de prudență și tact face încercarea de a uni punctele de vedere, de a le pune în contact, de a le alterna, de a le regrupa; (...) De aceea, dacă nu putem de fel scuti eseul de autocontrol și răspundere nu-i vom cere ceea ce nu poate da: adevăruri filozofice general valabile; adevărul său este posibil, iar nu obligatoriu. Și aici există, firește, ca și în muzică, un gen mai greu și unul mai ușor. Cel dintâi țintește spre completarea esteticii, a criticii, a filozofiei, a istoriei. Cel din urmă este mai apropiat de literatură decât de cugetare fără a rupe legăturile cu aceasta din urmă; se apleacă asupra existenței cotidiene, asupra amănuntului aparent nesemnificativ, îi caută sensul, putând apela în acest proces la un impresionant arsenal de mijloace: ironia, umorul, paradoxul, sentimentele, patetismul, erudiția. Pentru practicarea eseului se cer calități deosebite, o nesfârșită muncă de cizelare și de autodepășire. Dar în peisajul unei literaturi care se vrea completă și variată, el nu poate lipsi, fiind prin excelență un element de mișcare, de efervescență, un element viu, care îmboldește, provoacă și joacă deci un incontestabil rol dialectic". □ Radu Cosașu își concepe strategii unei anchete sociale pornind de la o anecdotă, la fel de imprevizibilă ca și ancheta sa: „De curând, – sfātuindu-mă cu dânsul într-o problemă dificilă – un distins profesor universitar mi-a reamintit una din cele mai bune glume ale secolului nostru (după părerea domniei sale): un tată conducând căruciorul odraslei sale, repetă – în plină stradă, cu voce tare – la fiecare strigăt al copilului: – Ferdinand, fii calm! Un domn intrigat îl urmărește îndelung, suportând și el urletele celui mic, deloc temperate de formula magică a tatălui: – Domnule, dumneata ești nebun? Copilul nu înțelege nimic și dumneata îi dai zor cu fii calm Ferdinand... – Iartă-mă, domnule, Ferdinand sunt eu! (...) Ca să nu apar nserios într-o problemă gravă și pentru a accepta și înțelepciunea unei glume – propun să fiți o clipă indulgenți și, cu puțină imaginație, să-i înlocuiți termenii. Socotiți că tatăl e fiecare dintre noi. Iar în cărucior – dacă ați căzut de acord să mergem până la capăt – sunteți obligați să puneți, nici mai mult nici mai puțin, secolul nostru, lumea creată de noi! (...) În fața secolului nostru ultra-complicat, în fața bombardamentului informațional și a marilor aglomerații, în fața evoluției tehnice cu atâtea implicații psihologice, trăind nenumăratele tensiuni și presiuni ale civilizației moderne, riscând să fim nu o dată victimele mecanizate ale superbelor mecanisme create de mintea noastră – înțelepții, doctorii și inventatorii din branșa noii industrii mondiale a destinderii și plăcerilor vieții ne comunică în esență aceeași idee severă pe care și-o repeta sieși, răspicat și fără ridicol, numitul Ferdinand: fii calm, apără-ți echilibrul, nu ceda tracasarilor”.

• [„Gazeta literară”, nr. 36] Este publicată, ca text inedit, schița lui Urmuz, *Puțină metafizică și astronomie*, cu un „comentariu” de Sașa Pană. În

sumarul numărului se mai află: *Conceptul de literatură universală și comparată* de Edgar Papu, *M. Kogălniceanu călător* de Al. Piru, *Pe urmele lui Anton Pann* de Radu Popescu, *Vitalitatea basmului* de Paul Georgescu și un „necrolog” *Ilya Ehrenburg*, semnat de Darie Novaceanu. □ Prezențele lirice sunt formate din autorii Cicerone Theodorescu, Victor Tulbure, Virgil Teodorescu, Victor Kernbach, Florin Mugur, plus două grupaje, unul de Cezar Baltag (*Întoarcerea și Pustiul*), respectiv al doilea de Ben Corlaci (*Copilul, Floarea, Migrând în sus, Ochii, Copacii de oglinzi, Piersicul, Drăgaica la Buzău*; cităm din *Anunț*: „Vino, dacă ți-e dor/ și încercă-ne./ Sună./ Ori bate./ Ori cântă, mai bine./ Am rămas cum ne știi./ cu speranța în cearcăne./ doar că nu mai deschidem chiar la oricine./ Numai când suntem plecați suntem sigur acasă./ Câine n-avem./ dar avem o genune./ Poarta, de aer./ Cheia, de lacrimă/ Clanța, de „*intră cu gând de mătasă*”./ pleoapa pe taină însă n-o pune.”). □ Eugen Simion urmărește, la cronică literară, *Echinoxul nebunilor și alte povestiri*, din volumul lui A. E. Baconsky: „Ce se observă numaidecât în proza surprinzătoare a poetului A. E. Baconsky e atmosfera ei mateină, ciudată, fantastică într-un chip special. Mai toate povestirile se fixează într-un spațiu scitic, indeterminat, bătut de burnițe cumplite, lins de o mare rea, geroasă, năpădit de o vegetație sălbatică, arsă de crivățe, iarnă, carbonizată de un soare nemilos, vara. Pe aceste locuri de «exil și amintire barbară», se petrec niște întâmplări stranii, rămase de la început la sfârșit sub pecetea unei desăvârșite taine... Nota lirică nu e decât un simplu acord, narațiunea tinde spre altceva, nedeslușit, faptele târăsc după ele simboluri mai grave, și, în cele din urmă, trecând prin pădurea de metafore oraculare, află înțelesul adevărat al prozei: e o parabolă, mai totdeauna, a existenței, simbolul unui destin ce fuge de expresia directă și caută, pentru a se confesa, granițe mitice, o lume aparent fabuloasă, atemporală. Odată cheia descoperită, cartea se citește cu alt ochi, invită la reflecție, sfârșind prin a te cuceri pe de-a-ntregul. De la prima la ultima pagină ea indică, în fond, sub învelișuri mitice și livrești, o dramă spirituală, tratată peste tot în proză modernă. Expresia ei nu e directă, ci parabolică. O parabolă nu a morții, a vieții, a timpului în general, ci a *existenței artistului*. Care e, în acest caz, personajul ei adevărat? Greu de precizat. Autorul ei, decis a nu spune nimic exact, ci doar a sugera, întreține o discreție calculată: confesiunile sunt vagi, au acea notă neguroasă, ireală, a romantismului nordic. Ce se înțelege cu adevărat e existența unui adolescent întârziat, căutător de himere, rătăcit sau exilat într-o lume neînțeleasă, stăpânită de ritualuri crude. Ele sunt luate, aici, ca simboluri sau termeni ai parabolei. Înțelesul ei adânc e condiția artistului, motiv vechi și nou în literatură. Curiozitatea e de a-l afla tratat, în cadrele unei proze fantastice, lucrată savant, ca armura de paradă a unui cavalier.”.

• [„**Tribuna**”, nr. 36] Tematic, acest număr este consacrat împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu. Dumitru Mircea publică edito-

rialul *O scrisoare a lui Kogălniceanu*: „Comemorându-l pe Kogălniceanu, ne-am amintit de admirabila lui scrisoare către Dr. Aurel Mureșianu, din decembrie 1887, directorul de atunci al «Gazetei Transilvaniei», cu prilejul jubileului de 50 de ani de la apariția gazetei. Scrisoarea a apărut în numărul jubiliar, dar, de curând, am avut originalul ei sub ochi. Se păstrează în bogata Arhivă a Mureșenilor din Brașov. Din foile îngălbenite, din scrisul voluntar cu caractere ascuțite, răzbate spiritul cuprinzător al marelui cărturar și patriot, dar și iscusința omului politic Kogălniceanu. Cerneala, violetă, s-a decolorat puțin; împăturată și despăturată, scrisoarea poartă semne de uzură, dar cât fior de strălucită istorie iscă! Și cât de actuală rămâne prin spiritul ei! (...) Scrisoarea lui Kogălniceanu ni se pare azi, după trecerea atâtor ani de dramatică istorie în viața popoarelor din această parte a Europei, de o mare însemnătate. Este opera unui politician vizionar, a unui patriot care înțelege dreptul fiecărui popor la propria afirmare și condamnă reacțiunea, exclusivismul național. Este un document mereu actual care demonstrează înaltele virtuți ale înaintașilor, făuritorii dintâi al statului nostru național”. ■ Aceleași personalități îi dedică Octavian Șchiau rândurile intitulate *Mihail Kogălniceanu, înnoitorul*: „Din perspectiva celor 150 de ani ce au trecut de la nașterea sa, activitatea înnoitoare și neobosită, generoasă și consecventă desfășurată de Mihail Kogălniceanu apare în toată plenitudinea ei. Antrenând într-o foarte amplă acțiune culturală și literară, socială și politică pe contemporani dar și pe urmași, scriitorul moldovean a contribuit din plin la crearea unui climat propice progresului și înnoirilor”. □ Circumscriș tematicii numărului este și Titus Moraru autorul eseului *Coordonate pentru fiziologia provincialului*: „Legată de dezvoltarea presei și a vieții moderne, «fiziologia literară» a constituit, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, o etapă în abordarea romanului de moravuri și social și – implicit – o treaptă spre metoda realistă. De la o mare varietate tematică, specia a cunoscut în literatura română o perioadă de glorie între anii 1840-1845; unul dintre scriitorii care au abordat-o a fost Kogălniceanu, care în *Almanah de învățătură și petrecere* (p. 60-74), anexă literară a *Calendarului pentru poporul românesc pe anul 1844*, publică *Fiziologia provincialului în Iași*. (...) În cele din urmă, lucrarea lui Kogălniceanu este un exercițiu pentru încercarea sa de roman de mai târziu, unde înserează o adevărată fiziologie a provincialului, demonstrând modalitatea trecerii treptate de la portretul static, fără devenire epică, al fiziologiei, spre narațiune. Romanul îi oferă posibilități artistice mult mai ample decât fiziologia, în intenția de a realiza o frescă a moravurilor societății românești prin critica spiritelor retrograde și ridiculizarea falsei civilizații. Observăm aici tema predilectă a autorilor de fiziologii”. □ Domițian Cesereanu își continuă argumentele din numărul precedent, ocupându-se, de această dată, de *Primejdiile criticii sincronice*: „Critica sincronă, cum vedem, poate fi într-adevăr un izvor de nedreptăți și indulgențe vinovate. Ea are, dacă e să ne restrângem la domeniul literaturii contemporane,

sarcina grea de a alege între diferite valori, de a distinge valorile de non-valori, de a le impune pe cele dintâi și respinge pe cele din urmă, dificultate permanentă pe care i-o crează însuși procesul mutației valorilor ce se desfășoară chiar sub ochii ei, închegând forme felurite, izbutite și neizbutite (arta e totdeauna pândită de o asemenea fatalitate) și care – toate! – manifestă tendința de a se promova în formula estetică a epocii. Acestea explică sigur o cauzalitate convergentă, dar oare o și exprimă estetic, fiecare? Critica trece, astfel, prin incertitudini și șovăieli, revenind asupra lor cu întreaga ei capacitate combativă. (...) Complicitatea criticii în sfera propriei sale formule estetice generează alte erori. Acestea, mai ales, pot trece multă vreme neobservate. Ne amintim, de pildă, că un anumit fel de poezie a ostenit să se exprime, ani de-a rândul, direct prin limbajul național al logicii dialectice. (...) Erori evidente sau mai ascunse, vor localiza astfel inerțiile profesionale ale criticii dar fără a-i anula fireasca și puternica tendință spre sincronizare – legea fundamentală de existență a acesteia. Ea își impune gustul; dacă unele valori îi scapă, o mai dreaptă judecată urmează, curajul ei este al revenirilor. Perspectiva ei creatoare însumează eforturi permanente de evaluare și ierarhizare imediată, actul ei, la prima vedere reflex, este implicit actul de profundă credință față de destinul literaturii”. □ La *Cronica literară* Constantin Cubleșan îl prezintă pe romancierul Teofil Bușecan: „Primul roman al lui Teofil Bușecan, *Paranteze*, conține semnele maturizării scriitoricești a acestuia. Abordând o problematică din toate punctele de vedere interesantă, prozatorul evită schemele consacrate reușind să restituie nuanțat atmosfera acelor ani tulburători la noi de după sfârșitul războiului, acoperind astfel un hiatus tematic pe care abia acum constatăm că îl resimțisem. Și chiar dacă numai acesta ar fi meritul romanului încă am avea motive suficiente să-l considerăm printre cărțile utile și demne de toată atenția iubitorilor de literatură”. □ Apare *Străduța din centru*, fragment de roman de Tompa István, în românește de Gelu Păteanu. □ Versuri semnează: Laszloffy Aladar (în românește de Vasile Grunea), Gabriel Pamfil, Al. T. Țion, Ion Sângereanu. □ Ion Potopin traduce din Liubomir Levcev (*Primordii*); Atanas Stoianov (*Fresca*); Vladimir Bașev (*Final*); P. Danov (*Pe malul mării*); iar Vasile Banu semnează traducerea poeziei *Crima* de Atanas Dalcev. □ La rubrica *Bloc-notes* Augustin Buzura scrie *Neajunsurile lecturii*, despre literatura lui Italo Calvino.

8 septembrie

- [„România liberă”] Monica Săvulescu îi are ca invitați, în cadrul anchetei *Accesibilitatea poeziei moderne*, pe poeții Nina Cassian, Nichita Stănescu, Șt. Aug. Doinaș, pentru a discuta despre „creația autentică” și despre cea mimetică, obscurizată prin nerealizare, care blochează „accesul publicului spre adevărata poezie”. Întrebarea care se pune este dacă „forma de exprimare

poetică abstractă” rezultă dintr-o „logică internă a procesului poetic” sau ține de experiența personală ori de generație a poeților. Nichita Stănescu distinge între ermetismul expresiei lingvistice și „ermetismul de fond”, adică „obscuritatea provenită din concepția poetică”. Nina Cassian arată că „există o dificultate implicită a oricărei poezii care propune un adevăr nou”, și pe care „poetul și-o impune ca un exercițiu de elevație și tensiune”, având drept scop „șocarea cititorului”. Doinaș separă dificultatea reală de cea aparentă, în lectura poeziei, identificând-o pe prima cu „modificările suferite de ideea de poezie lirică”, iar pe cea de-a doua cu „receptarea ei de public”. La întrebarea dacă există o „treaptă peste care abstractizarea expresiei poetice nu mai poate avansa”, Doinaș distinge, din nou, între „poezia modernă, dificilă prin structură”, și „impostura modernismului cu orice preț”. Nina Cassian afirmă că, în acest caz, „limita o impune instinctul de conservare a speciei poetice”. În ceea ce privește „orientarea estetică a cititorilor”, Nichita Stănescu crede că aceștia trebuie să se familiarizeze cu ideea de inefabil poetic, Nina Cassian arată că cititorii trebuie să admită ideea că poezia nu e divertisment, ci că „se plasează în planul cel mai subtil și mai dezinteresat”, iar Doinaș se pronunță pentru „educația cetățenească și culturală, formarea și rafinarea gustului estetic”.

- **[„Scânteia tineretului”]** Ovidiu Papadima recenzează volumul de *Studii critice* al lui C. Dobrogeanu-Gherea, publicat la Editura pentru literatură. În opinia recenzentului, față de Maiorescu, cel care rămâne „ancorat în filozofia idealismului german”, Dobrogeanu-Gherea reprezintă „orientarea modernă a criticii literare, așezată solid pe baza învățaturii marxiste a materialismului dialectic și istoric. (...) Militând pentru realism și pentru o *critică științifică* în slujba acestuia, C. Dobrogeanu-Gherea spargea conștient limitele înguste ale criticii strict estetice a lui Maiorescu, cerând nu numai ajutorul filozofiei – care îi era dragă și mentorului Junimii – dar și apelând la luminile sociologiei și psihologiei”.

- **[„Contemporanul”, nr. 36]** Prima pagină dedicată lui Mihail Kogălniceanu. În articolul de fond Șt. Ștefănescu scrie: Bogata activitate a lui Mihail Kogălniceanu, pusă în serviciul emancipării naționale, al unității și independenței de stat, al ridicării științei, culturii și economiei țării fac din el unul din ctitorii României moderne. □ În cronică literară la *Zoosophia* de Ion Gheorghe, Nicolae Manolescu scrie: „El inventează un dadaism care recurge la elemente folclorice, la arhaismul scos din circulație sau pur și simplu inexistent, imaginat de poet, la tradiția istorică. (...) se observă numaidecât ce puerilă e această mitologie în lipsa unei culturi istorice și filologice adânci. Pentru că, în fond, poemele nu au nici prospețimea miturilor autentice populare, nici adâncirea unor construcții de cultură: rămân simple alegorii cu substrat superficial patriotic ori politic”.

- **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 36]** V. Manea trece în revistă *Stagiunea teatrală 1967 – 1968*: „La Teatrul Național «I. L. Caragiale» – *Apus*

de soare cu George Calboreanu (regia Sică Alexandrescu); *Seringa* de Tudor Argezi – «satiră la adresa unor racile din activitatea medicilor din trecut»; *Martin Bormann* de Marin Preda; *Romeo și Julieta* (regia Vlad Mugur); *Idiotul* – dramatizare după Dostoievski (regia Al. Finți); *Jocul adevărului* de Sidonia Drăgușanu, «dezbateri etică inspirată din viața cotidiană»; *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu; *Henric al IV-lea* de Pirandello la Teatrul Nottara; *Lovitura* de S. Fărcășan; *Sfântul* de Eugen Barbu la Teatrul de Comedie; *Opinia publică* de Aurel Baranga; *Ucișorul fără simbrie* de Eugene Ionesco (traducere Marcel Aderca); *Ivanov* de Cehov la Teatrul Evreiesc de Stat; *Visul unei nopți de iarnă* de Tudor Mușatescu la Teatrul Giulești; *Incendiul* de Dimos Rendis; *Richard al II-lea* de Shakespeare la Teatrul Mic; *Papuciada – poemul eroic pentru copii* de Camil Petrescu la Teatrul Țândărică; *Viforul* de Barbu Ștefănescu Delavrancea la Teatrul «Barbu Ștefănescu Delavrancea»”.

9 septembrie

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu recenzează cunoscutul studiu al lui Dumitru Ghișe despre *Existențialismul francez*: „Dată fiind vastitatea subiectului, multitudinea aspectelor pe care le comportă, atât de diferite și contradictorii în desfășurarea lor istorică, în accepțiile pe care le dobândesc de la un gânditor la altul, D. Ghișe și-a concentrat atenția asupra acelei laturi, care exprimă cea mai recentă, dar nu și cea mai puțin semnificativă direcție a acestui curent. Buzuindu-se pe o amplă informație teoretică, sensibil la nuanțe, operând cu criterii științifice, autorul încearcă să realizeze o „privire critică” îndreptată cu precădere asupra trăsăturilor care definesc varianta franceză a existențialismului și implicațiile sale etice. (...) În scopul de a preciza locul pe care îl ocupă morala în lăuntru existențialismului, autorul încearcă într-un substanțial capitol să elucideze «statutul ontologic» pe care această filozofie îl conferă « existenței umane – categorie fundamentală cu ale cărei determinații se articulează întreaga etică existențialistă » și din care decurg celelalte idei și teze ale sale. (...) Din acest punct de vedere, interpretarea creației eseistice a lui Camus ne apare întrucâtva deficitară prin caracterul destul de sumar al cercetării, autorul mărgininu-se a spicui din contextul operei câteva idei nu îndeajuns de edificatoare pentru a contura o imagine adecvată a gândirii filozofice a scriitorului. Vădind claritate și logică în argumentația demonstrației, spirit de sinteză în sistematizarea faptelor ca și în menținerea unei ample perspective de apreciere a lor, D. Ghișe izbuteste să realizeze – ceea ce de fapt intenționează – o «explicație» temeinică, o interpretare concisă, concepută riguros, științific, a existențialismului francez”.

• [„Cronica”, nr. 36] Din cuprins: *Mirajul călătoriei* de Demostene Botez (încercare de itinerar pe urmele lui Calistrat Hogaș), *O scrisoare necunoscută a lui Kogălniceanu* (prin intermediul lui Al. Arbore), versuri de Violeta

Zamfirescu, Petre Stoica și Ion Chiriac, *Cronica artelor – Amintiri din timpul Mărășeștilor* de Petru Comarnescu, rubrica de documente literare (reproducerea unei cărți poștale de la Panait Istrati și Romain Rolland către Garabet Ibrăileanu) etc. □ N. Barbu se referă în articolul său *Critica și dramaturgia* la deficiențele criticii teatrale: „E necesară, deci, pentru promovarea unei dramaturgii de valoare, o schimbare radicală a opticii asupra acestui domeniu de creație... A reconsidera poziția dramaturgiei față cu celelalte genuri, a o înțelege drept componentă a literaturii, încadrată în chip necesar procesului de evoluție a artei literare, înseamnă, implicit, a înlătura confuzia dintre artă și non-artă. Critica dramatică, deși are a ține seama și de finalitatea reprezentării textului discutat, nu poate, dacă se respectă ca atare, și nu trebuie să facă abstracție de condiția literară a piesei. Avem, poate, o critică teatrală prea «specializată» care gândește la spectacol fără a stăruii suficient asupra viabilității operei prin ea însăși, independent de momentul scenic. În acest scop, însă, credem că discuția lucrărilor dramatice e necesară, nu numai atunci când ele sunt reprezentate pe scenă, ci chiar înainte, cu prilejul publicării în reviste sau în volume. Ca să se ajungă aici e nevoie, neapărat, de înlesnirea apariției pieselor tot așa cum apar cărțile de proză. Numai în felul acesta – critica dobândind prestigiul exigenței analizei estetice – se pot evita confuziile între valori și non-valori, între lucrările sortite unui ecou prelungit și modestele foiletoane dialogate care, oricât succes de casă vor fi având (succes care, nu odată, se dovedește un mit) nu pot intra în perimetrul literaturii”. □ N. Crețu recenzează, „o carte pe săptămână”, oprindu-se la *I. Negoieșcu – Scriitori moderni*: „Este aproape surprinzător să constați – la lectura unui volum care strânge, selectând, rodul a peste două decenii de activitate – cât de credincios și-a rămas sieși, cât de egal cu sine, pe coordonatele mari, fundamentale – deci definitorii – ale criticii sale, autorul comentariilor și studiilor din *Scriitori moderni*... Să reținem consecvența programatică... în afirmarea primatului analizei estetice, principiu pe care se fundamentează critica sa... A face critică stilistică nu înseamnă, desigur, a transforma itinerarul analitic într-o odisee vitregită de orice acces la vreo idee mai generală: a demonstrat-o la noi, convingător și definitiv, Tudor Vianu... (I. Negoieșcu) tinde să definească scriitorii comentați, cu o pătrundere mai adâncă în studiile consacrate lui Macedonski, Duiliu Zamfirescu, Bacovia – cu bune rezultate – descifrarea unor tendințe mai ample ale «momentului» literar (în *Curenți noi în poezia din Ardeal* sau în *Glose la poezii tineri de azi*), aspiră chiar, prin ideea – liant a volumului, la sublinierea istoricității, deci a organicității valorilor autentice moderne în literatura română. Sunt punctele în care criticul își domină plăcerea, căreia pe alocuri îi cade totuși victimă, de a glosa și de a cita abundent, chiar prea abundent poate”. □ Ion Pascadi lansează „foiletonul” dedicat „concepției” lui Tudor Vianu – *despre natura creației artistice* (n.b. procesul creației artistice): „Concepția despre unicitatea valorică a actului

estetic creator va atrage după sine în mod firesc concluzia imposibilității formulării unor reguli generale, a unor canoane conform cărora să se realizeze un produs de serie. Dificultatea surprinderii chiar a normelor individuale după care se desfășoară actul creator l-a dus pe Vianu chiar la afirmația după care «artistul nu poate formula niciodată, pe cale intelectuală, regulile care au călăuzit creația sa» (*Curs de estetică*, 1946). Nu credem că este vorba aici de o poziție agnostică care ar postula imposibilitatea cunoașterii actului creator, deoarece Vianu însuși ne oferă numeroase descrieri fenomenologice ale acestui proces. Ni se pare mai degrabă că e vorba de o justificată prudență, întrucât fenomenul este mult prea complex pentru a putea fi surprins exclusiv cu ajutorul unor concepte. Determinantele concret – senzoriale și afective ale creației se contopesc cu elementul rațional într-o osmoză atât de complexă, încât pretenția de a o cuprinde într-o formulare teoretică mi se pare într-adevăr riscantă. Ceea ce nu exclude, după cum o arată însuși esteticianul român, încercările de a puncta etapele procesului și modalitățile sale teoretice posibile. Dacă, însă, estetica fiind știință, are obligația chiar de a descifra geneza obiectului său, ar fi greșit să considerăm pe artiștii înșiși prin prisma prin care privim oamenii de știință sau pe tehnicieni. De aceea Vianu va observa pe bună dreptate că «autorii de tratate practice de artă comit deci fie eroarea de a considera pe artist ca pe un om de știință, capabil să se orienteze după o metodologie, fie eroarea mai adâncă de a-l considera ca pe un tehnician, drept autorul unei opere repetabile» (*Postume*, p.184)”.

• [„**Flacăra**”, nr. 37] Șerban Cioculescu semnează materialul *150 de ani de la nașterea lui M. Kogălniceanu*, un text document despre viața și activitatea acestuia. □ Sunt anunțate, la rubrica *Memento*, debuturile editoriale ale lui Gh. D. Vasile – volumul *Ceasul privighetorii*, „de o apreciabilă varietate sub raportul tehnicii poetice și al surselor de inspirație” și al lui Lucian Raicu, monografia despre *Liviu Rebreanu*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 36] Semnatarul cronicii literare M.N. Rusu, are în vedere, recentul volum al lui Nichita Stănescu: „Cu *11 elegii*, Nichita Stănescu a elaborat o epistemologie care absoarbe aproape toate modurile cunoașterii lirice. Sau care epuizează prin sugestie o serie de moduri de cunoaștere lirică. Dificultatea și grandoarea aventurii sale l-au obligat la inventarea unui limbaj poetic adecvat. S-ar putea spune mai degrabă că tocmai dificultatea la care s-a supus poetul e aceea care i-a și indicat noul său limbaj, o epistemă metaforică particulară, un limbaj care își este sieși temă, idee, problemă și expresie totodată. Zona lui nici nu era departe. Era chiar Cuvântul însuși. Nu în ceea ce are el numit funcție de comunicare, ci în latențele lui interne, creative, în drama milenară pe care o conservă, o ascunde. Nichita Stănescu vede cuvântul ca un macro-univers gnomic. (...) *Elegiile* configurează sectoare lirice noi și Nichita Stănescu este, s-ar putea spune, poetul care a lansat una dintre cele mai exacte dimensiuni ale lirismului modern: Viziunea – nu numai filozofică – a

universurilor și universalilor. Bineînțeles, ea poate fi depistată și la alți poeți, de toate vârstele, însă cred că niciunul nu a avut conștiința de sine a viziunii poetice. Nichita Stănescu a avut-o și, drept argument, un întreg volum a fost intitulat programatic *O viziune a sentimentelor* (1964)”.

10 septembrie

• [„Scânteia”] Printre colaboratorii ziarului se numără și Adrian Păunescu. Acesta semnează reportajul *Zi de septembrie lângă Dunăre*: „Am făcut unul dintre cele mai frumoase drumuri din viața mea, trecând balta Cârnei și a Bistrețului, spre Dunăre, încolo, unde geme puhoiul de ape al fluviului. Căutam pe un președinte de cooperativă, Petre Tănase, care parcă se refugiase cu tot satul său Dunăreni peste baltă la cositul fânului și la celelalte câte sunt acum spre toamnă necesare brațului care muncește și gândului plin de speranță. În hârtoapele unui drum înfiorător, pe sub plopii și sălciile unei păduri de o rară sonoritate, parcă acvatică, am trecut spre târlele locurilor, am simțit dogoarea ultimă a pământului și am văzut peștii țipând în apa turbure a bălții, pe când caii pășteau împiedicați și pe când câinii lătrau, în amurg, la luna pe care o simțeau venind. Și mi-a fost imposibil să-l găsesc pe omul acesta acolo. Moment de moment el ne depășea prin stânga sau prin dreapta, fără să-i apucăm urma. Și n-am putut să-l găsesc decât seara, în sat, dar, ceva din farmecul întâlnirii noastre se ștersese căci mi-ar fi plăcut mult de tot să-l găsesc acolo, în acel peisaj tulburător, sub acei plopi și sub acele sălcii în care apa bălții și apa Dunării se întâlnesc și gălgâie ca în receptoarele unor telefoane ciudate”.

12 septembrie

• [„Scânteia”] Emil Vasilescu recenzează studiul scris de Gh. Bulgăr cu privire la *Problemele limbii literare în concepția scriitorilor români*: „Culegerea realizată de Gh. Bulgăr grupează cele mai reprezentative texte, rod al meditației marilor creatori care de-a lungul a patru secole au muncit la șlefuirea limbii române literare. (...) Adoptând o periodizare acceptată de majoritatea specialiștilor, Gh. Bulgăr grupează materialele pe etape, de la primele traduceri și texte originale apărute în limba română, la cronicari și Școala ardeleană, încheind cu problemele limbii literare în secolul nostru. (...) Uneori însă, selectarea textelor ni se pare a nu fi fost făcută cu suficient discernământ; în timp ce unor teoreticieni ai limbii, ca Densusianu sau Eugen Lovinescu, li se acordă un spațiu restrâns, citatele desprinse din scrierile altor autori – de pildă cele din D. Anghel, Emil Gârleanu sau Demostene Botez – nu aduc un punct de vedere deosebit. Substanțialul studiu introductiv, notele din subsol și glosarul final, care însoțesc și completează selecția textelor, unele inedite, adunate din multe volume și periodice, conferă antologiei valoare instructivă și documentară”.

13 septembrie

• [„Scânteia”] Vlad Sorianu face distincție, cu multe exemple, între *Autentica chemare și mediocritatea în poezie*: „Identificarea, cultivarea și stimularea talentelor – grijă pe care editurile noastre o împart cu revistele și cenaclurile – este o îndeletnicire pe cât de generoasă și pasionantă, pe atât de indispensabilă pentru conturarea distinctă a unei anumite perioade, adăugând note noi și indisolubile însuși procesului evolutiv al unei literaturi. (...) Semnificativ este faptul că o dată cu procesul de creștere și diversificare a poeziei românești contemporane s-au produs mutații substanțiale la nivelul conștiinței artistice și al gustului cititorilor. Căci, fără a putea vorbi nediferențiat despre cititorul actual de versuri, există totuși o conștiință artistică a epocii, o opinie publică relativ neomogenă, fluctuantă, dar tinzând a-și polariza opțiunile valorice – printr-un fel de mișcare statistică – în jurul câtorva certitudini. (...) Poezia, oricât ar fi pătruns de adânc în preocupările cititorului obișnuit – el însuși adesea un poet latent – este datoare să țină seama de realitatea acestuia, de interesul și chiar de cerințele sale. Tocmai de aceea, cred că viața noastră literară nu ar trebui să mai tolereze – așa cum se mai întâmplă uneori – cenușiul, platitudinea, mediocritatea, acele pagini de revistă sau de carte ce se mai acoperă cu șiruri de litere alcătuiind compuneri terne, văduvite de har și idei, incapabile să dăinuie mai mult decât însăși clipa în care au văzut lumina tiparului. Aceste versificații, care nu sunt nici poezie și nici antipoezie, care nu atrag și nici nu resping, nu bucură și nu întristează pe nimeni, care vădesc doar un tic al versificației, tinzând să devină stereotip dinamic, asemenea unei deprinderi oarecari, stăruitor practicate, te dezamăgesc, fără îndoială, în ultimă instanță. (...) Din ambianța care poate încuraja și astăzi platitudinile nu lipsește raționamentul conform căruia, dacă într-o revistă poezia slabă nu-și are locul, într-o plachetă, pe lângă câteva «piese de rezistență», pot trece și restul poeziilor, care nu reușesc să-și revendice decât atributul de umplutură. Ce-i de făcut, de pildă, cu un volum care, în anul 1967, cuprinde strofe ca următoarele: «Te contemplam fotografie,/ Cât o foiță de tutun, / În terfelitul meu album / Legat c-o fundă conabie.../ Și chipul tău și ochii tăi, / Încătușați de veșnicie, / Îmi strecurau fiori o mie, / Punând pe suflet vânători» (!) sau: «Acoperișul se sburase-n cer, / Dar locul era plin de tine-n jur / Ca de o ceară care-ți da contur, / O ceară de lumină și mister...“. Și încă o mostră: «Privesc prin ochi în suflet, la tine, adorato, / Scânteietorii ochi în noapte îmi arată o / Priveliște mai tândră, mai clară-n transparentă / În care prizonieru-ți subjuți cu inocență»... etc. Desuetudinea melodramatică, pozele de efect teatral și locvacitatea caricaturizând parcă involuntar maniera altor poeți cunoscuți răzbat uneori și în alte volume de versuri. Sinceră, vădind deprinderea rostirii poetice, dar din păcate inexpressivă și beneficiind de o fantezie și de un suflu liric cu puțin peste media dezolantelor banalități, mi se pare o altă culegere în care, discursiv și idilizat adesea, autorul trădează lipsa substanței autentice prin

apelul la clișee de genul: «Sub ceruri de liniști involt străjuite, / Sub priviri din care tristețile – au fost izgonite demult, / Cu porumbeii albi ai păcii pe umăr – / Al cui e glasul ce-mi împrejmuie vârsta intrării în toamnă, / De nu mă mai satur să-l ascult?». Mai întâlnim: zâmbete ca lumina, gânduri ca brațele îndrăzneț desfăcute sau ca stelele, visuri ca niște continente descoperite, priviri ca navele, oceanul timpului și alte asemenea piese ale unei recuzite pe cât de frecventată, pe atât de previzibilă. Și mai grav mi se pare când poeți care au debutat foarte promițător, ilustrându-și peremptoriu talentul, se înfățișează ulterior cititorului cu plachete întocmite în pripă, nereprezentative. Sunt prilejuri de meditație asupra utilității unei gestații mai temeinice, a unui efort de autodefinire mai lucid. O anumită scădere de tonus se remarcă și în cadrul colecției *Luceafărul*, poate și pentru că ne-a obișnuit cu debuturi răsunătoare, sau poate pentru că în competiția dintre gustul și cultura cititorilor și valoarea liricii, aceasta rămâne adeseori în urmă. Altfel, cum ne-am explica faptul că ceea ce ar fi putut să pară originalitate, îndrăzneală sau inedit cu câțiva ani în urmă, astăzi nu mai reușește să spargă plafonul unei medii monotone, aliniindu-se cuminte în rândul mediocrității? Mai mult circulă prin plachetele unor poeți nu numai debutanți, o serie de teme, de metafore, de clișee sau ticuri «poetice» care fac lesne de confundat unele volume între ele. Criticii manifestă, ca și cititorii ceilalți, un fel de trac în fața adevăratei avalanșe de cărți de poezie. Poate că de aceea Sainte-Beuve spunea odată că față de noile talente, criticul se află în orice clipă între două primejdii: poate greși prin prea multă încredere sau prin dispreț. Cred însă că dincolo de rememorarea unor asemenea complexe, foarte potrivită ar fi, din nou, invocarea lui Maiorescu, aflat la vremea lui într-o neîmpăcată luptă cu mediocritatea și platitudinea veleitară: «Fără îndoială – scria el – în mijlocul unei activități critice pentru răspândirea lucrărilor sănătoase se va simți pe ici, pe acolo și necesitatea unei loviri directe în contra nulităților, care se amestecă fără chemare în ale literaturii...». S-ar înțelege astfel mai bine că ridicarea unor praguri editoriale de calitate, din ce în ce mai severe, n-ar descuraja talentele poetice autentice, cu adevărat chemate în viața noastră literară, ci i-ar determina pe cei nechemăți să-și canalizeze eforturile și iluziile pe alte fâgașe, în care nu numai că n-ar fi de prisos, ci, dimpotrivă, poate de neînlocuit”.

• [„**Scânteia tineretului**”] Adrian Marino recenzează ediția maioresciană în două volume *Critice* (publicată de E.P.L., cu un studiu introductiv de Paul Georgescu), care pune în lumină „marele rol jucat de critic în direcția disocierii valorilor și a înlăturării confuziilor literare, a instaurării criteriului calității și al realizării artistice, a descurajării mediocrității, a impunerii adevărului, ca suprem principiu de dezvoltare al vieții culturale și literare naționale”.

14 septembrie

• [„**Albina**”, nr. 1029] În cadrul minusculei rubrici, *Ce citim*, Eugen Luca recomandă volumul *Vară buimacă* de Fănuș Neagu: „*Vară buimacă* e o cule-

gere de povestiri a căror acțiune se petrece cam în aceeași arie geografică, în Bărăgan, dar care sondează medii dintre cele mai diverse – de la țărani la artiști profesioniști – și dezvăluie psihologii dintre cele mai diferite. Înclinat spre pitoresc, exotic și mit, îmbinând elementul realist cu cel fantast, Fănuș Neagu nu alunecă în monotonie, fiindcă predispoziția aceasta nu anihilează la el interesul pentru problematica socială și umană, ci, dimpotrivă, îl întărește. *Vară buimacă, Acasă*, sunt neîndoios, bucăți antologice. Celelalte povestiri denotă, de asemenea, virtuți deloc obișnuite în descifrarea unor psihologii sau în repulsia manifestată față de o anumită depresiune morală, care nu cadrează cu atmosfera sănătoasă a societății noastre socialiste. Fănuș Neagu este un scriitor ale cărui lucrări sunt întotdeauna așteptate cu interes de către cititori, atât pentru temele atacate, cât și pentru frumusețea stilului său colorat”.

□ Traian Iancu se produce cu un *Cântec de pahar*, o poezie de rău și amar sufletesc, cu final imprevizibil: „Făgădău, la drum de țară, Cântă cucul de somoară./ Fiindcă beau de-alaltă seară./ Arde inima în pară!...// Inimă de vâlvătaie./ Când din doine bei văpaie./ Cucul nu-ți mai stinge focul./ Doar popa cu busuiocul!...// (...) / Popa să vină târziu./ Când l-oi chema din pustiu, / într-un timp, când eu nu știu./ Dacă-s mort, ori dacă-s viu!.../ (...) Eu beau pentru primăvară./ Pentru tot ce crește-n țară/ Chiar și-o mie de pahară!”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 37] Apar patru poeme de Lucian Blaga (*Autour des aieux/ În preajma strămoșilor, Le corbeau/ Corbul, Souvenir/ Amintire și Conclusion/ Încheiere*), încredințate lui Dorli Blaga de către Ștefan Roll, la întoarcerea acestuia din Franța. Se mai precizează că poeziile au fost traduse în franceză de Eugen Ionescu și Ilarie Voronca, *Conclusion / Încheiere*, în colaborare cu poetul Jean Vortel, fiind citită pe 21 iulie 1943 la postul de Radio-Difuziune din Marseille: „Frere, tout livre est une maladie vainc/ Celui qui t’a parle est dans la terre/ Il est dans l’eau, il est dans le vent/ Ou bien il est plus loin encore”. □ Alte versuri publicate aici aparțin Ninei Cassian (ciclul *Personaje: Aducătorul de speranțe, Vrăjitorul, Galop în oglindă, Baladă valetului de caro, Viață de dincolo*), lui Ilie Constantin și Gheorghe Pituț (fiecare cu câte opt poeme). Cităm din *Viață de dincolo* de Nina Cassian: „Eu scriu liber despre toate astea/ dar «toate astea» mă terorizează.../ Eu, scriindu-le./ am vrut să le eliberez./ dar «toate astea», nu știu decât/ să înfașce și să devore./ nu se simt libere decât omorând/ ele nu cred în viața de dincolo/ a Poemului”. □ La rubrica *Breviar*, în articolul *Traduttore/ tradittore*, Șerban Cioculescu se oprește asupra „tentativei” unui volum antologic din Pascal, *Scrieri alese* (în ceea ce s-ar dori „traducerea” lui George Iancu Ghidu, cu un studiu introductiv de Ernest Stere și note de ambii – la Editura Științifică, 1967). Cioculescu este nemulțumit că traducătorul pur și simplu... nu înțelege limba franceză, „variantele” sale sunt improvizații, presupuneri, care n-au legătură cu frazele/ ideile originale din textul lui Pascal, autorul antologiei nu cunoaște nici măcar timpurile verbelor: „Nefilolog nici

cât negru sub unghie, traducătorul n-are simțul deplasării fundamentale a înțelesului, datorită omiterii articolului nehotărât... (și) la ce contrasensuri poate duce și lipsa unor virgule, în punctuația unui nefilolog!... Ni se spune că tălmăcitorul ar fi scuzabil în calitate de filosof, iar nu de filolog. Așa ne explicăm faptul că având a traduce «Scaramouche, care nu se gândește decât la un lucru» (era pofticios: mâncău și muieratic!) d-sa trage sensul către disciplina favorită: Scaramouche nu filozofează decât asupra unui singur lucru (p.109). În original: Scaramouche, qui ne pense... Să-l lăsăm pe tălmăcitorul român să filosofeze în tovărășia lui Scaramouche și să nu ducem mai departe colaționarea textelor. Credem că este de ajuns”. □ În textul *Caragiale supus tatonărilor*, M. Ungheanu analizează două volume „promițătoare” în sensul reevaluării dramaturgului/ viziunea unui *alt Caragiale: Caragiale, universul comic* de Ștefan Cazimir și *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale* de B. Elvin. „Șt. Cazimir a pendulat între analiză de text și eseu interpretativ, rezultatul fiind o carte cu îndrăznelile ucise de pedanterii, dar și cu, mai ales, exacte observații la text... este prima carte despre Caragiale care încearcă epuizarea pe un sector al operei, al reperelor discuției. Decuparea citatelor elocvente e făcută cu pricepere... Impasul cărții, pentru a-l parafraza pe Caragiale, e de a fi vrut să reformeze totul fără să schimbe nimic, de a aduce o nouă interpretare dar fără a arunca tiparele didactice constrângătoare, de a face revoluție doar la domiciliul restrâns al unor capitole prestabilite... *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale* de B. Elvin este o carte confecționată inteligent, care știe ce vrea începând de la titlu. Ca om de teatru, B. Elvin caută să justifice optica regizorală nouă în montările pieselor lui Caragiale, demonstrație care încorporează însă toată aria operei. Logica lucrării este simplă: Caragiale a fost jucat în stilul dramaturgilor moderni occidentali. Dacă arătăm că dramaturgul român e înrudit cu aceștia, demonstrăm modernitatea lui... B. Elvin își așează cartea sub paradoxul «influenței scriitorilor contemporani asupra lui Caragiale», adică a luminilor noi pe care le poate aduce asupra operei lui Caragiale teatrul lui Ionescu, Max Frisch, Adamov, Durrenmatt. Strălucirea acestora ar scoate din anonimat dramaturgul român... B. Elvin pică în păcatul unor eroi caragialești, care vor *să avem și noi faliții noștri*, în cazul de față *să avem și noi modernii noștri*”. □ E. Simion semnează cronică literară la *Zoosophia*: „Ion Gheorghe e, cum l-am numit într-o discuție recentă despre poezie, *un spirit bogomilic*, de o spontaneitate rebelă, făuritor de mitologii neguroase... bogomilismul lui spiritual se manifestă încă modest, în poeme ce amestecă legendele biblice cu cele păgâne, tulbură apele istoriei și adună, după voie, râurile, pentru a justifica un simbol, o alegorie cu înțelesuri, de regulă, patriotice... Se vede numaidecât că Ion Gheorghe vrea să cuprindă în poemele sale istoria întreagă a românilor de dincolo și dincoace de munți, de la străbunul Decebal până la eroii de la Mărășești și Oituz, dar nu în chipul discursiv mai vechi, ci în transcriere liberă, de impresii la lectura cronicilor,

psaltirilor și, evident, a manualelor de specialitate... Poemele din *Zoosophie* scrise, cum ne încredințează autorul, «*cu multă parigoria*», sunt – în straturile estetice cele mai rezistente, lăsând la o parte mitologia lor bogomilică- niște fermecătoare picturi apocrife pe sticlă”.

• [„*Tribuna*”, nr. 37] Negoită Irimie publică poezia *Stampă marină*. □ Între recenzii de la rubrica *Ex libris*, se află și aceea semnată de Teofil Răchițeanu, plină de respect față de un vechiul ziarist de stânga, Eugen Constant și cartea sa *Gravuri și rezonanțe* (Editura Tineretului, 1967): „Volumul e o antologie retrospectivă, conturând imaginea unui poet a cărui activitate se întinde de-a lungul a peste patru decenii. Eugen Constant scrie o poezie gravă, cu accente apăsate simboliste. (...) Exceptând câteva bucăți, neînsemnate ca număr, volumul *Gravuri și rezonanțe* constituie o excelentă invitație la lectură”. □ În schimb, față de Vasile Radu Ghenceanu, autorul plachetei *Cântec pentru inima tânără* (Editura Tineretului, 1967) și Gh. D. Vasile, *Ceasul privighetorii* (Editura Tineretului, 1967) atitudinea e alta. Despre Vasile Radu Ghenceanu se arată: „Cu cinci-șase poezii acceptabile, e greu să-ți faci o imagine asupra unui poet. (...) Versurile au pe alocuri o oarecare gravitate, ceea ce nu anulează însă impresia de suficiență pe care ți-o lasă volumul, în ansamblu”. În privința lui Gh. D. Vasile, afirmațiile sunt și mai nete: „Un volum fără pretenții: teme comune, vehiculate, în toate timpurile. Nici o noutate, nici o imagine cât de cât revelatoare. Mai degrabă e o carte pentru copii, autorul reconstituind cu mijloace modeste un univers rural: secerători, cântecul păsărilor, obiceiuri ale oamenilor de la țară. Poeziile inspirate din istoria patriei au rămas, în ceea ce privește nivelul artistic, la... Bolintineanu. Aproape toate poeziile par a fi scrise special pentru manualele școlare. Volumul are o grafică excelentă, dar păcătuiește printr-o totală lipsă de valoare artistică”. □ În privința lui Nicolae Tăutu și a cărții sale *Când zâmbesc scriitorii și artiștii* (E. P. L., 1967), recenzentul e cu totul concesiv: „Cartea are darul de a ne descrie frunțile cu o vorbă de duh, cu o replică spirituală rostită la momentul oportun. Stilul memorialistic, familiar, pur anecdotic, face din aceste pagini o lectură ce se parcurge cu plăcere, ceea ce ne face și pe noi să zâmbim exact ca... scriitorii și artiștii”. □ La rubrica *Însemnări* Ion Oarcăsu răspunde întrebării din titlul articolului său (*Momentul criticii?*) făcând o retrospectivă teoretică a fondului dezbaterilor din presa momentului, nu fără a evoca solidaritatea existentă între criticii interbelici, semn, prin rigoare, al inexistenței ei în cazul de față: „Spre o concluzie optimistă – că anume critica noastră ar cunoaște un moment de vârf – tind mai multe observații făcute în ultima vreme. Se aud totodată și voci rezervate, circumspecte, care vorbesc, dimpotrivă, de o anumită «criză» a spiritului critic; dovadă, spun ele, timiditatea analitică, retragerea inexplicabilă în sfera dezbaterilor generale, neutre, ca și lipsa fermității teoretice față de slăbiciunile (mai exact: nonvalorile) care s-ar manifesta, în proporție tot mai mare, în

câmpul literelor române actuale. Cert este un lucru: nu ducem lipsă de debateri cu substrat programatic, abundă, și e bine, interviurile de interes teoretic, artele critice, dialogurile pe teme esențiale. Numai «Familia», de pildă, personala revistă orădeană, a publicat în ultima vreme trei dialoguri substanțiale cu privire la motivarea adâncă a actului critic, purtate între N. Balotă – A. Marino, O. Cotruș – M. Călinescu și V. Nemoianu – S. Alexandrescu. Exemple în favoarea «tezei optimiste» s-ar putea aduce încă numeroase. Când aproape fiecare publicație, veche sau mai nou înființată, prezintă un corp de critici operativi, care-și dezvăluie gustul, preferințele, impulsionând astfel chiar indirect literatura; când alături de critici și esești versați ca Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Ovidiu Papadima, Liviu Rusu, Al. Dima, Al. Piru etc., cresc și se dezvoltă noile generații, formate exclusiv în anii socialismului; când nu lipsesc proiectele îndrăznețe, de la monografia despre un scriitor mai puțin cercetat, mai «dificil», sau a unui curent, până la încercările ambițioase de sinteză, privitoare la poezia, proza, critica și dramaturgia actuală (spun asta și în calitate de editor, cu planul la sectorul de critică absolut încheiat de multă vreme!); când apoi, vechile metode de investigație analitică sunt supuse unei atente și lucide reexaminări, spre a se vedea, în lumina noilor descoperiri teoretico-științifice, care din ele rezistă mai bine fazei evolute, de astăzi, a conștiinței estetice – sentimentul că străbatem și asistăm la un moment al criticii literare nu pare a fi doar o simplă vaniate profesională. (...) Pe scurt, lipsește, cu mici și nobile excepții, spiritul de echipă, elanul colectiv care lega de pildă, odinioară pe criticii «Vieții Românești» sau pe ai altor publicații de prestigiu. Dispersați cum sunt și prea angajați, se pare, în slujirea resoartelor pe care le conduc la diferitele publicații, criticii noștri au devenit (nu toți, se înțelege, numai unii!) ființe prea domestice, funcționari cumiți și comozi pentru toată lumea... Două aspecte ale aceleiași probleme de interes vital pentru buna dezvoltare a literaturii noastre; aspecte contradictorii, de bună seamă, dar oarecum în firea lucrurilor și remediabile în bine. Febra dezbaterilor teoretice și a întrebărilor prelungite despre menirea însăși a criticii, ca și nemulțumirea de sine, tot mai manifestă, mai accentuată, sunt semne că în adâncuri conștiința criticii se frământă decisiv. Și de regulă, după asemenea confruntări cu sine, după momentele de îndoială și căutare dramatică de noi căi ale expresiei analitice, urmează – nu poate urma altceva, decât declanșarea”. □ La rubrica *Prezențe poetice*, Ion Oarcăsu face profilul liric al lui Miron Radu Paraschivescu. Textul se numește apare *Clasicitatea „Cânticelor țigănești”*: „Experiment, fără îndoială, în momentul apariției, formula «cântecului» – și lăutăresc și cult – creat de Miron Radu Paraschivescu, avea încă din germene semnele clasicității, ale duratei: fuga de moda perisabilă, de exercițiul minor (abundent și frapant pentru snobi, atunci ca și astăzi!); lipsa oricărei prejudecăți puriste, anti-anecdote, anti-conținutiste. În plus, *cânticele* izvorau dintr-o mare și justițiară pasiune demas-

catoare, fiind mărturii elocvente ale conștiinței de comunist înflăcărat a poetului, care scrisese înainte, într-o altă manieră desigur, febrila, răscolitoarea *Declarație patetică*”. □ Domițian Cesereanu își nuanțează punctele de vedere în cadrul serialului consacrat modernității analizei critice. Autorul reevaluează critica momentului, după dispariția celor trei mai personalități ale domeniului (G. Călinescu, Tudor Vianu, Mihai Ralea) și după consumarea primelor atacuri la adresa criticii călinesciene. Episodul curent se intitulează *Critică și diferențiere*: „O discuție despre critică, dacă nu e artificială și nu-și prelungește inutil existența fizică, întrece, în chip firesc, intenția polemică a inițiatorilor ei –, intenție accidentală în ordinea mai largă a necesității. Ea nu se supune nici concluziilor sau delimitărilor pe care i le fixează, cu destulă ardoare, unii sau alții, atâta vreme cât ciclul procesiv care o caracterizează continuă să se desfășoare. Cu atât mai puțin poate fi ea stânjenită de dorința de a o încheia a acelora care o bagatelizează din umbră – critici parcă prea susceptibili și poate prea convinși de intangibilitatea câtorva principii teoretice unanim admise – critici care nu au scris nici măcar două rânduri clare despre propria lor disciplină și care astfel, o spunem cu regret, nu ne-au prilejuit plăcerea de a ne mărturisii ce anume cred despre ea. (...) În termeni lovinescieni, originalitatea, pe care o alcătuiesc numeroși factori, înseamnă diferențiere. Un fapt de natură psihologică a putut influența, la rândul său, intensificarea diferențierii: dispariția din mijlocul nostru, am zice, fulgerătoare și prematură a lui Tudor Vianu, G. Călinescu și Mihai Ralea – cele mai înalte vârfuluri ale criticii noastre contemporane. Moartea lor a curmat o activitate care se afla în plină desfășurare de forțe și care ar fi sporit considerabil, încă multă vreme, avuția noastră spirituală. Conștiința noastră a adâncit simultan conștiința operei lor: stau mărturie numeroasele articole și studii care s-au scris de atunci despre ei, și nu mai puțin, împrejurarea că se află permanent în atenția și intenția tuturor punctelor de referință ale dezbaterilor actuale. Toate ecurile atât de favorabile, care s-au prelungit din operelor lor în activitatea criticilor tineri și din generația de mijloc au fost reintegrate mai adânc, confruntate, supuse unei active și fecunde meditații. Spiritul critic și-a precizat, într-un fel, perspectivele, și-a identificat posibilitățile, condiția. Reacția, rămâne dă fie considerată în limitele ei firești. Mai târziu, unii critici au antrenat în jurul ei ambiții de un fel sau altul, socotindu-se, printre altele, urmașii de drept al ilustrațiilor defuncți (cazul, de pildă, al pseudoproblemei care a creat opoziția călinescianism-anticălinescianism), etalându-și virtuți care sigur nu le aparțineau. Era o tentativă de autore-cunoaștere orgolioasă, se miza efectiv pe un anume preț al rarității, potrivit căruia meritele trebuiau să revină automat numai câtorva «urmași». Exagerările sunt știute; au rămas însă în afara reacției care a influențat tendințele spre diferențiere a criticii. Diferențierea este însă funciar dependentă de evoluția și tensiunea formativă a conceptului de critică actuală, cuprinzând adevăruri dinamice, evidente sau latente, pasibile de o dezvoltare organică prin

manifestarea originală a talentelor critice”. □ La *Cronica literară* Constantin Cubleșan scrie despre romanul lui Ion Lungu: „Romanul *Regele pălăriilor* ne face cunoștință cu un scriitor matur, al cărui stil sobru, analitic, nuanțat, îl recunoaștem cu ușurință din studiile și articolele consacrate fenomenului literar curent. Autorul dezbate aici probleme de ordin filozofic, etice și estetice, în legătură cu condiția umană într-o societate în care domină moravurile și prejudecățile caracteristice moralei individualiste, pledând pentru demistificare și umanism, inculcând astfel în aspirațiile eroilor săi propria aspirație de emancipare din chingile oricărui convenționalism și dogme. Este romanul unei confesiuni, dacă vreți, și încercarea criticului de a-și exprima gândurile prin intermediul imaginilor artistice, chiar dacă este vorba de o hiperbolă, nu eșuează într-un fiasco. Fără a fi un roman pamflet, *Regele pălăriilor* satirizează aspecte ale societății întemeiate pe principiul proprietății private, anumite rămășițe ale vechii orânduirii în conștiințele oamenilor înapoiți, ridiculizând și condamnând convenționalismul etic și conținutul său social uman, iluzia autoperfecționării prin absolutizarea idealului estetic, însingurarea și absurditatea soluțiilor utopice etc. etc”. □ Apare jurnalul lui Ion Vlasiu, *În spațiu și timp. Caietul I, Paris, 1937-1938*. □ George Beuran este consecvent prezent în pagina de proză. □ Bazil Gruiă publică versuri. □ La *Creație și actualitate* apare un interviu cu Ion Grecea, semnat Reporter: „– Ce părere aveți despre experimentul literar? – *Despre orice fel de experiment – indiferent în ce domeniu s-ar manifesta – am o părere afirmativ bună, în sensul că lupta pentru promovarea noului – chiar dacă se soldează inițial cu insuccese temporare – trebuie salutăată cu căldură. Numai că, referindu-mă la literatură, trebuie să spun că nu sunt pentru «căutări» la înfinit, pentru un experiment perpetuu, sau pentru ca, sub motivarea acestui experiment, să fie promovate drept literatură orice fel de pseudo-încercări lipsite de valoare estetică, de valoare artistică. M-a îngrijorat la un moment dat epigonismul unora dintre tinerii prozatori, dorința lor de a fi neapărat Kafka sau Joyce, fără să înțeleagă că modernismul acestor mari creatori a fost unul de domeniul deceniilor trecute, raportat la realitățile vremurilor pe care le-au trăit. Îmi place originalitatea, dar să fie într-adevăr originalitate”. □ La *Bloc-notes* Augustin Buzura publică *Sub zodia „Es-ului” (I)*, despre James Joyce.*

15 septembrie

• [„*Contemporanul*”, nr. 37] Paul Cornea scrie despre *M. Kogălniceanu – îndrumătorul literar și scriitorul*: „Kogălniceanu și-a asumat această epocă pe toate laturile ei, i-a ilustrat toate nobilele aspirații și a lucrat mai năvalnic decât oricare altul pentru înfăptuirea lor. De aceea și rămâne printre cei mai de seamă exponenți ai culturii naționale, iar locul său în geografia spirituală românească se află în punctul de inserție al unor lucruri care străbat până și la noi și merg dincolo de noi, spre luminile viitorului”. □ *Liviu Rebreanu* de

Lucian Raicu este cartea căreia Nicolae Manolescu îi face cronică literară: „Rebreanu pe care ni-l propune Lucian Raicu nu e prozatorul obiectiv, „realist”, nu e intelectualul senin, creatorul inconștient și rudimentar; e un Rebreanu modern prin neliniștile lui, atras nu de realitatea imediată, ci de taina implacabilă a existenței umane, pentru care năzuința supremă e de „a pătrunde și a înfățișa absolutul”. Scriitorul – crede Rebreanu – se apropie de misterul eternității”.

16 septembrie

• [„Scânțea”] Este reprodus un fragment din romanul lui Zaharia Stancu: „Zilele acestea, scriitorul Zaharia Stancu a definitivat noul său roman *Vântul și ploaia*, la care a lucrat în ultima vreme. Inspirat dintr-o perioadă frământată și hotărâtoare a istoriei noastre contemporane, și anume anii 1944-1946, romanul are centrul său lupta și munca dusă de comuniști pentru a arăta maselor căile noi de viață, sensul transformărilor hotărâtoare ce se petreceau atunci în viața țării. Lovindu-se câteodată de neîncrederea unor oameni înșelați ani și ani înainte, comuniștii, cu răbdare și înțelegere, le arată drumul viitorului. Romanul se încheie cu ziua alegerilor din 1946, ziua victoriei în alegeri a forțelor democrației. Ultimul capitol al romanului îl publicăm în numărul de față”.

• [„Cronica”, nr 37] Marin Sorescu traduce versuri ale unor tineri poeți belgieni: Francis Edeline, Michel Stavaux, Jacques Izoard, Yves Leban, Denise Karas. Cităm poemul *Sfârșitul lumii* al lui Edeline: „Soarele ăsta de odaie,/ De un perete ce-l agăți,/ Avid de un decor mai pur/ Decât o zare nucleară./ Pentru final e, pentru scenă/ De-aci încolo ocupată/ De actorii-păsări, peste tot/ Lățind o bombă de gunoi”. □ Henri Wald semnează articolul de prima pagină, *Adevăr și platitudine*: „Gândirea originală este o oglindă care o ia mereu înaintea realității reflectate. Noul nu se dezvăluie decât celor care trăiesc deja în viitor. Originalitatea presupune atitudine critică față de prezent. Originalitatea este non-conformism. Originalitatea este disponibilitate față de direcția în care se desfășoară lucrurile. Originalitatea nu se confundă cu extravaganța. Respingerea platitudinilor este doar începutul originalității. Fără elaborarea noilor adevăruri ea nu este însă completă. Spiritul critic este doar una din dimensiunile fundamentale ale originalității – poate chiar prima în ordine temporală... Însă fără contribuție la cunoașterea și stăpânirea lumii nu poate fi vorba de originalitate. Originalitatea autentică se împlinește prin cunoașterea unor esențe obiective și a unor atitudini subiective necunoscute mai înainte. Originalitatea autentică este cunoaștere. Cu cât este mai puternică originalitatea unei personalități, cu atât este mai probabilă descoperirea unor mari adevăruri. De aceea, culturile înaintate se caracterizează mai mult prin *nume mari* decât prin *titluri lungi* și prin aceea că citesc mai degrabă *autori* decât *cărți*”. □ Tot pe pagina 1 este reprodus un eseu inedit de Vasile Voiculescu, *Permanența culturii*, scris după primul război mondial și oglindind realitățile

și mentalitatea epocii interbelice: „... Cultura este îndeosebi esență sufletească, de domeniul moral și intelectual. Pe când civilizația este materială, mecanică. Cultura este un scop în sine, un țel înalt după care se străduiește omul. Civilizația nu poate fi decât un mijloc pentru ca omul să ajungă la perfecțiune. Civilizația este totalitatea mijloacelor prin care supunem și dominăm natura. Pe când omul cult poate trăi frățește cu natura în bună înțelegere, numai bruta e roabă naturii. A spune că cineva este cult numai fiindcă poartă ceas, umblă bine îmbrăcat și încălțat, se plimbă cu automobilul și călătorește cu avionul, este nu numai un mahalagism, dar o adâncă greșeală... Cultura este mai activă, mai hotărâtoare, mai eficace decât civilizația. Cultura e vie, pe când civilizația fără cultură duce la moarte... Singură cultura ne va da viața visată de veci, după care aleargă popoarele... Să înțelegem atunci de ce atâta grijă pentru cultura și educația poporului, cultură care să ne chezească ființa noastră eternă, adevărata noastră substanță, nu umbra ei care e civilizația”. □ Mai notăm din sumar: *Teatrul de idei și dramaturgia lui Camil Petrescu* de Traian Liviu Birăescu, versuri de Ioanid Romanescu și Profira Sadoveanu, schița *Și apoi o țigară* de Mircea Cojocaru, recenzia lui Laurențiu Ciobanu (despre volumul de proză *Nu se poate preciza* al Alexandrei Târziu), dar și cronică literară a lui I. Constantinescu despre volumul de versuri *Infernul discutabil* de Ioan Alexandru, autor prezentat din perspectiva *generației '60* în eseu *Infernul indiscutabil al cuvintelor*: „Sensul pe care-l poartă, tot mai explicit, evoluția mișcării poetice din ultimii ani este acela de ruptură între poezie și discurs. Un sens repetat, fără îndoială în alte condiții, care amintește cel puțin epoca poeziei interbelice. Desigur nu întâmplător, lirica mai recentă obsedată de experiențe, reia unele modalități ale poeziei acelei vremi: discursul trăiește dincolo de experiență, din el însuși, poezia sucombă... Lupta cu limbajul capătă la Ioan Alexandru, în *Infernul discutabil*, o formă particulară. Ion Gheorghe, mai ales în *Zoosophia*, e tentat de o aventură a cuvântului, nouă nu în esența ei, ci în tehnică: el nu mai tulbură cuvintele într-o căciulă; Nichita Stănescu – de un joc al sensurilor lui filosofice. Romulus Vulpescu, acest rafinat maestru al limbii poetice, oficiază în templul său ca unul care nu mai crede deplin în instrumentele lui – cuvintele – dar se amuză folosindu-le într-un strălucitor «joc» cu sine însuși, acceptându-și înțelept «calvarul». Ioan Alexandru, mai tânăr, mai aproape de utopie, visează o renunțare orgolioasă la mitul cuvântului poetic, a cuvântului «care poate fi uneori o trădare a faptelor».. forțează această margine în favoarea sensului. Aventura continuată poate duce la poemul pur, adică la neant, sau... la acceptarea dureroasă a limbajului”.

• [„**Flacăra**”, nr. 38] Este anunțată apariția volumului de *Scrieri* de Ion Ghica – Scrisori către Vasile Alecsandri –, iar volumul de *Cântece bătrânești și doine*, îngrijit de Cristea Sandu Timoc e „însoțită de un *Cuvânt înainte* de Tudor Arghezi”. În aceeași sferă, aceea a literaturii populare, sunt anunțate cărțile *Florile alese din poezia populară*, îngrijită de Ioan Șerb și *Proverbe românești*, de George Muntean.

• [„**Luceafărul**”, nr. 37] Sică Alexandrescu publică, povestirea *Teatru cu zahăr*. La rubrica *Dicționar de literatură contemporană*, Mihai Botez îl prezintă pe Paul Everac: „Debutul și l-a făcut în 1958, publicând schițe în revistele «Tânărul scriitor» și «Iașul literar». În același an însă, în «Viața românească» apare prima piesă a scriitorului, *Poarta*, care se și reprezintă în cursul stagiunii respective. Anul următor îl «consacră» ca dramaturg. Unii critici vorbeau atunci de cele patru «debuturi» ale acestuia. Remarca se referea, în afară de *Poarta*, la piesele *Ferestre deschise*, *Explozie întârziată*, *Descoperirea*. Mai multe teatre din Capitală și din țară îi înscriu lucrările în repertoriu. Fișa bibliografică a lui Everac se îmbogățește cu consecvență de-a lungul câtorva stagiuni. Amintim *Ochiul albastru* (1961), *Costache și viața interioară* (1962), scenariul filmului *Omul de lângă tine* realizat în 1963, *Ștafeta nevăzută* (1964), *Himera* (1964), *Simple coincidențe* (1965), *Patimi* (1967). În acești an, dramaturgul a acordat atenție și mișcării teatrale amatoare, scriind piese într-un act (pot fi menționate: *Logodna* (1962), *Cântec de fluier* (1963), *Mașina de calculat* (1963), *O întâlnire neobișnuită* (1964), *Tezaurul* (1965), *Iancu de la Hălmașiu* (1966), scenariul radiofonic *Discurs despre o floare* (1967) ș. a. Paralel cu munca scriitoricească, Everac desfășoară și o susținută activitate publicistică. Teatrul lui Everac solicită «jocul» tulburător al ideilor. Invitația la cugetare, la meditație, se deduce din înfățișarea unui material viu, izvorât din contemporaneitate. S-ar putea conchide că scriitorul vedește o certă predilecție pentru concretețe, folosind nu o dată investigația «reportericească» pe care-și bazează prudent imaginația, în *Poarta*, autorul se oprește asupra lumii satului socialist, propunându-și să surprindă evoluția fizionomiilor morale într-un climat cu totul inedit pentru ambianța rurală. Există tendința de a portretiza un tip social care nu se desprinde de vechile mentalități retrograde, iar acestuia i se prezintă la poli diametral opuși exponenții forțelor noului. Conflictul pierde însă mult din intensitatea cuvenită, datorită faptului că această opoziție se înfățișează palid, nu aduce în prim plan figuri umane conturate concludent. (...) O piesă foarte izbutită este, fără puțință de tăgadă, *Ștafeta nevăzută*. (...) *Simple coincidențe* — construită ingenios pune probleme de etică actuală, deschide discuții despre educarea tineretului, accentuează răspunderea celor maturi față de cei care cresc și se formează în jurul lor. (...) O scriere ulterioară *Iancu la Hălmașiu* înseamnă un bun crochiu a unei eventuale drame istorice. Paul Everac s-a afirmat impetuos ca un creator veritabil și înțelept, și față de el, mișcarea noastră teatrală formulează cerințe însoțite de o riguroasă exigență”.

18 septembrie

Încetează din viață **Tudor Șoimaru** (pseudonimul lui Gheorghe Drăgușanu, n. 29 XII 1898 – 18 septembrie 1967, București) prozator, dramaturg, traducător și gazetar. Împreună cu Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Pompiliu Constantinescu, a condus revista „Kalende”.

19 septembrie

• [„Scânteia”] Despre obstacolele unor *Debuturi poetice* se exprimă Mihail Petroveanu. Sunt avuți în vizor Ioana Diaconescu, Petre Ghelmez și Damian Necula: „Înainte de orice apreciere despre orientarea estetică a autorilor în cauză, se pune «chestiunea prealabilă», dacă avem sau nu de-a face cu individualități. Răspunsul, legat de atâtea dezmințiri posibile teoretic, nu comportă aici dificultăți. Suntem în prezența unor poeți aflați în faza delimitării naturii lor reale, așadar într-un stadiu de ezitare, între maniere și atitudini, Ioana Diaconescu, confundând temperamentul cu personalitatea, abuzează de volubilitatea nativă și împrumută posturi neconcordante, disproporționate cu înclinațiile sale Damian Necula, tributar și el dilatării uneia dintre valențele sale, pendulează între solicitări. Iar Petre Ghelmez, lucru ciudat la un postulant al elanului vital, arborează o seninătate cvasi-placidă, greu urnită chiar și de impulsurile nervoase. Clarificarea orizontului, perspectiva dezvoltării talentului atârână nu numai de acordul celor interesați cu propriile lor înclinații, de dobândirea autenticității, ci și de sensul gândirii lor poetice. Grațiați, cel puțin până acum, de mimetismul contagios al formelor și nu al spiritului contemporan, ei se izbesc de obstacolele pe care le ridică, sub o latură ori alta, însăși poziția adoptată instinctiv de Ioana Diaconescu și mai reflectat de către ceilalți: vitalismul. Concepția tutelară, silită să se restrângă la treapta biologică a exploziei de senzație, a țipătului de jubilație elementară, (Ioana Diaconescu), să se amestece cu atributele unui panteism difuz (Petre Ghelmez), să alimenteze aspirații etice și de autocunoaștere (Damian Necula), nu poate îndeplini oficiul de panaceu, de filozofie a condiției omului în lumea și societatea de azi. Revendicarea marelui exemplu al lui Lucian Blaga ori a *Priveștiștilor* lui Fundoianu, artiști considerați prin tradiție «vitaliști», ni se pare inconcludentă. Amândoi, la niveluri firește deosebite, lasă mult în urmă revărsarea frustă a simțurilor și confesiunea pur autobiografică a eului, în favoarea unei plenitudini deschise, a unui echilibru dinamic (Blaga) și a unui patos dramatic (Fundoianu). Marile opere închid în simbolurile lor circuitul complet al spiritului, de la intuiția sensibilului la pătrunderea universului. Căile unui asemenea țel înalt, polarizator al forțelor lirismului sunt multiple. Drumurile creatoare se redescoperă, se despică de fiecare dată de la început în pădurea cu singurii arbori veșnic verzi ai vieții. Operație însă infructuoasă în absența unei direcții clarvăzătoare, a unei deschideri spre viață, a unei viziuni filozofice profunde, în stare să imprime eforturilor întâmplătoare, înaintării pe dibuite amenințate cu rătăcirea, bătaia pe loc, un sens unificator, superior”.

21 septembrie

• [„Scânteia”] Intervenția din acest număr a lui Sorin Alexandrescu se intitulează *Literatura universală contemporană și critica*. Autorul deplânge absența unei critici specializate pentru traduceri, constatând inexistența aceste-

ia în paginile revistelor culturale din țara noastră: „Descentralizarea culturii moderne înseamnă distribuirea atenției cititorului aproape în egală măsură către toate literaturile lumii și, în al doilea rând, orientarea cercetătorilor de specialitate, mai ales a comparatiștilor, în primul rând către curentele de idei și formele literare care au circulat pe întinse arii geografice. (...) Camus? Sartre? Faulkner?... Ah, cunoaștem, «îi avem» în bibliotecă. Răspuns frecvent care înseamnă o familiarizare cu literatura străină funcționând în două sensuri: *accesibilitate relativ rapidă a operelor reprezentative*, ceea ce creează sentimentul firesc al mulțumirii de sine (la specialist ca și la cititorul obișnuit), dar și, în unele cazuri, *receptarea facilă, superficială*, a acestor opere, cunoscute mai mult ca titluri decât în substanța lor. Explicația constă, după părerea mea, în neconcordanța dintre volumul și calitatea traducerilor și volumul și calitatea articolelor de critică literară care să le evalueze și să le explice publicului. (...) Nu există, în momentul de față, nicio revistă literară care să aibă o rubrică specializată în a evalua critic traducerile, studiile introductive sau monografiile dedicate unor scriitori străini. Ele sunt uneori discutate în articole ocazionale, dar mai mult după oferte întâmplătoare ale unor colaboratori din afară, decât după un plan redacțional, sincronizat – cum se întâmplă pentru cronică literară sau recenzia dedicată literaturii române în curs – cu planurile editoriale. Practic, noi nu știm dacă cutare volum este bine tradus sau nu, dacă o selecție din versurile sau povestirile unui scriitor străin este judicioasă, dacă opiniile prefațatorului nu sunt cumva eronate etc. Imaginea stilistică a unui autor în conștiința publică rămâne definitiv cea hotărâtă de traducător, iar imaginea critică, cea oferită în studiul introductiv. (...) Volumele semnate de Al. Dima, Edgar Papu, I. Ianoși, Vera Călin, Cornel Mihai Ionescu, volumul antologic Dante, excelenta ediție Coșbuc de comentarii la Dante, ca să citez numai câteva, nu au fost temeinic discutate în presă, ci au fost primite cu note politicoase, vagi, sau nici măcar atât. În aceste condiții, apare imposibilă o diferențiere valorică între scriitori și operele traduse. (...) Asemenea ocazii ratate s-ar putea «răzbuna» în viitor, nu numai printr-o regretabilă lipsă de orizont cultural al tinerilor aflați acum în perioada de formare, și care ar fi dispuși să preia necritic anume soluții și modalități depășite, ci și prin naivele entuziasme ale celor convinși c-au «descoperit» adevăruri elementare. Apoi, obișnuința lecturilor, la specialiști, ca și în publicul larg, uneori din câteva literaturi europene, este cauza pentru care alte literaturi nu sunt popularizate și cercetate cu o egală valoare. Unele dintre acestea, cum ar fi cele balcanice, se află în raporturi seculare cu literatura română și studierea lor mai sistematică ar lumina, cu siguranță, aspecte ale poeziei și prozei noastre înseși. (...) Un alt aspect al problemei îl constituie indiferența față de raporturile dintre literatura română actuală și cea din alte țări. Influențele posibile și originalitatea noastră însăși sunt astfel deseori eludate, sau limitate la vagi afirmații superficiale. Deoarece am mai avut

ocazia să scriu despre această situație, fără a determina o discuție mai amplă, așa cum propusesem, voi cere îngăduința de a repeta unele sugestii, încă actuale și de a le adăuga altele noi. Ele ar fi următoarele: instituirea unei cronici permanente, la revistele literare, care să evalueze și să dezbată traducerile, studiile introductive și volumele consacrate literaturilor străine; stimularea cercetărilor pe acest tărâm prin aflarea unor formule organizatorice eficiente care să devină focarul unor discuții metodologice și practice, centrul republican de studiere a relațiilor literare dintre România și alte țări, de-a lungul istoriei și în prezent; organizarea unui plan de perspectivă, menit să studieze literaturile europene și extra-europene mai puțin cunoscute, în primul rând a celor romanice și balcanice, de care ne leagă vechi tradiții de colaborare culturală; încurajarea tinerilor specialiști și prin crearea unor burse de literatură comparată, pentru studierea relațiilor literare ale României, pentru depistarea influențelor exercitate în ambele sensuri, ca și pentru analizarea la fața locului a activității unor scriitori români, în trecut, în țările respective. Aceste sugestii, ca și altele, s-ar putea discuta într-o dezbateră mai largă, menită să aducă un impuls nou cercetărilor comparatiste românești, să clarifice procesul de receptare a literaturilor străine în România”.

• [„**Albina**”, nr. 1030] Ziua recoltei este sărbătorită cu versuri de specific patriotic prin George Demetru Pan, autorul poeziei *Țării mele*: „O, Vatră, te-am slăvit! Sunt semen ierbii/ ce-a supt la sânul tău polen stelar,/ când voi pleca... voi dăinui prin tine/ de timpul călător ne-având habar”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 38] Din cuprins se detașează articolele B. P. Hasdeu, poetul de Șerban Cioculescu, un necrolog Tudor Șoimaru de V. Râpeanu, versuri de George Dan, Dumitru Micu, L. Dimov, Monica Pillat și Grigore Hagiu, proză de Dragoș Vicol. Rubrica lui Perpessicius, *Lecturi intermitente* se oprește la volumele lui Eugeniu Speranția, *Amintiri din lumea literară* și Isaia Răcăciuni, *Amintiri*, ambele din 1967. Un *Jurnal* de Miron Radu Parschivescu și *Din carnetul unui vechi... sufletist* de Romulus Vulpescu, plus o pagină „America” văzută de Kafka, în traducerea lui Pop Simion și a Erikăi Voiculescu formează osatura acestui număr. □ Ștefan Aug. Doinaș publică poemele *Orizonturi* și *Nocturnă*. Cităm din primul: „Există un orizont pe care-l sparg/ cu altul dinăuntru. Altoită,/ boltește frumusețea, tot mai larg,/ un arc spre depărtarea înnoită./ Mai e, apoi, un rău în care las/ să curgă altul. Netrăite încă,/ bat vârste în ghiocul unui ceas/ cu sunet plin ca o mare-adâncă./ Așa-mi împing hotarele. Rotund,/ în aeru-ncărcat de noi stamine,/ așez mereu pe zarea fără fund/ nemarginile răzvrătite-n mine”. □ Eugen Simion analizează monografia G. Ibrăileanu de Al. Piru: „Al. Piru e, cum îl recomandă și G. Călinescu, un spirit critic tinzând spre sistem, hotărât să spună despre operă absolut totul. Ambiția e de a epuiza subiectul în așa chip, încât cei care au ideea rea de a urmă pista de studiu a criticului să nu mai poată afla nimic nou. Monografia e, atunci, expresia potrivită a acestui spirit decis să

coboare, cu toate armele, în adâncimile operei. El nu se oprește însă aici. Intenția e de a epuiza o epocă și o literatură. Istoria literaturii e, deci, ținta criticului, și în această aspirație nu se poate să nu se observe dorința secretă de a urma, îndeaproape, pe G. Călinescu. De la acesta Al. Piru deprinde câteva lucruri fundamentale. Atitudinea mai întâi, consecvent estetică față de faptele literare, plăcerea, apoi, pentru amănuntul savuros și năzuința spre portretul spiritual. Cea dintâi găsește un câmp restrâns de aplicație în cazul operei lui G. Ibrăileanu, opera ideologică și critică, de care trebuie să te apropii pe alte căi; celelalte însă sunt utilizate consecvent, într-o construcție critică solidă, originală în mai toate compartimentele... Biografia critică epuizează datele și sunt puține speranțe că alte informații esențiale despre viața criticului mai pot fi aduse. Despre G. Ibrăileanu, Al Piru *știe tot*, cum îi place să spună adesea, cu o delicioasă înfumurare... Important e altceva și acest lucru trebuie spus cu insistență: G. Ibrăileanu e un critic cu uimitoare intuiții, mult mai fin decât se crede îndeobște. În el trăiesc, aproape dramatic, aspirațiile criticii de la sfârșitul secolului al XIX-lea, sensibilitatea lui, tot așa, exprimă melancolia față de lucrurile ce pier. Formulă criticii e aceea sociologică și psihologică, fixată la confluența curentului «științific», (reprezentat la noi de Gherea) cu critica estetică a lui Maiorescu. O primă încercare, deci, de a concilia cele două direcții, într-o operă în care nu știința triumfă, ci intuiția individuală, talentul de a observa drama spiritului creator”. ■ Referindu-se la prima apariție editorială a lui Marin Preda, Ștefan Bănulescu îi face următorul portret: „Avem în față ediția a doua a volumului *Întâlnirea din pământuri*, tipărită la Cartea Românească, datată 1948. Un an în care e puțin probabil ca interesul pentru literatură să se fi putut concentra asupra unei cărți ce depășea momentul într-atâta, încât riscă să treacă foarte puțin observată... O carte mare în împrejurări improprii. Subliniind o particularitate de destin a autorului. O literatură scrisă la timp, depășindu-și cronicarii ocupați, poate, cu derutele proprii... Marin Preda este considerat, nu de puțini, straniu, până la absență straniu. Inexact. Un scriitor mai firesc logodit cu timpul său artistic și mai nemulțumit de impedimentele acestei logodne, rar întâlnești. Se spune că *Moromeții* au avut o primire triumfală. 1950 și cât? Parcurgem cronicile de la apariția cărții, studiile, referințele, tangentele eseistice. În majoritate, cartea le scapă. În plus, alinierea ei cu producțiile confuze și în afara literaturii, de care azi nu mai știe nimeni, pare fantastică. Să ne fie iertat, citim abia azi acele cronici, recenzii, articole și dintr-o asemenea perspectivă a timpului am vrea să fim crezuți că suntem uluiți de starea majorității observațiilor critice emise atunci: derute de limbaj întârziat, convertite într-un sincer și unanim efort de a se salva și mântui printr-o carte aflată mult înainte. Șansă încercată. Lăudabil. Pierdută? Să punem punct. Dar, să speri la finețea istoriei literare care să distingă peste ani și retroactiv subtilitățile de timp și loc literar și să descopere adevărul deconcertant că proze de valoare relativă, în comparație cu *Întâlnirea*

din pământuri și Moromeții, apărute în alte țări cam la aceeași dată și mai ales după aceea, au atins celebritatea? Compensație cu umor arheologic. Atenție! Ne cunoaștem la timp scriitorii? Apare volumul II al *Moromeților*. Oferă încă o șansă?”.

• [„Tribuna”, nr. 38] Numărul se deschide cu un citat din *Cuvântarea* rostită la adunarea consacrată deschiderii festive a anului universitar 1966 de Nicolae Ceaușescu: „Una din cuceririle cele mai de seamă ale poporului nostru constă în faptul că el poate oferi azi generațiilor tinere posibilitatea de a trăi o viață demnă, eliberată de exploatare, că le poate deschide toate porțile vieții, le poate asigura ascensiunea spre cunoaștere, spre știința și cultura cea mai înaltă”. □ Mircea Vaida semnează articolul *Universul oniric în proza lui Ion Vinea*: „În opera sa oniricul nu alcătuieste doar ostroave ori smâncuri luxuriante în apele unui lirism de abundență; de cele mai multe ori scrierile sale sunt, în întregime, delte cu nămoluri aurii și îmbălsămate, care simt și sună prin degetele trestiiilor sensibile și sonore. Oniricul e starea de fapt, e realitatea lui Ion Vinea, așa cum morile de vânt sunt adevărul sublim și absolut al ultimului cavalier rătăcitor. În acest univers, scriitorul clădește oameni și case din chiripici, autohton, danubian, din marmoră, din cioburi de Sèvres ori Murano și confecții prețioase pur livrești. (...) Stilist desăvârșit, fin și subtil psiholog, fantezist rafinat, gândind în flori de metaforă delicată, Ion Vinea visând cu ochii deschiși distilează în priviri imaginile vieții”. □ În secțiunea *Ex libris* Teofil Răchițeanu scrie despre cartea de eseuri *Luminile veacului* (E. P. L., 1967): „Edgar Papu este un eseist de finețe. Volumul cuprinde o suită de eseuri între care câteva de mare rafinament. (...) Construcția elegantă a frazei, priceperea de a «conduce» demonstrația spre esența fenomenului studiat fac ca această carte să aibă de partea sa toate sufragiile”. □ O altă recenzie este consacrată micro-monografiei lui Al Piru, *Poezii Văcărești* (E. P. L., 1967): „Cu acest volum în care sunt studiați monografic toți cei patru poeți care poarte numele de Văcărescu (Ienăchiță, Alecu, Nicolae, Iancu) autorul aduce o contribuție istoriei noastre literare în sensul că sunt înlăturate unele erori de optică în ceea ce privește rolul de pionieri al Văcăreștilor în poezia românească. Studiile de dimensiuni reduse se ocupă de fiecare poet în parte: viața, opera și locul lui în literatură. În concluzie, un studiu care completează activitatea lui Al. Piru pe tărâmul istoriei literare”. □ Despre *Limba oltenească a Dacilor* scrie caustic prof. T. Hârnici, la rubrica de *Însemnări polemice*: „În ultimii ani literatura și cinematografia noastră a făcut un important salt calitativ pe linia cinstirii faptelor de bărbăție ale strămoșilor noștri. De dragul lor, de dragul nostru, de dragul celor care vor veni după noi, se impune, cred, în viitor o mai bună selecție a lucrărilor inspirate de cele neinspirate, în care diferiți scriitori, mari și mici, chemați și nechemăți, amestecă gloria străbună cu cerneala nepriceperii lor. Vara aceasta ne-a adus, pe lângă apariția unor lucrări valoroase și «romanul» *Un dac la Roma* de

Tudor Popescu. Rod necopt al unor, probabil, îndelungi eforturi creatoare, romanul încearcă să ne întoarcă cu sufletul și mintea în urmă cu două milenii, punându-ne să urmărim neconvingătoarea dramă a unui popor de eroi, cu mult sub nivelul peliculei lui Sergiu Nicolaescu. Conceput într-o amestecare manieră clasico-romantică, scriitorul ne poartă, cu slabe forțe, de la Tibru, peste Dunăre, la Mureș și înapoi încercând să înfiripe o acțiune ce nu se încheagă. Ceea ce irită mai mult pe cititorul cât de cât inițiat în probleme de stil și artă literară este limba acestei lucrări, expresiile, cuvintele, nepotrivite care sporesc confuzia și îngreunează înțelegerea”. □ Radu Ilin elogiază versurile lui Ilie Constantin, apărute în „Gazeta Literară”: „Ilie Constantin, traducătorul lui Eugenio Montale, autorul romanului *Tinerii noștri bunici*, se întoarce la uneltele sale, publicând în «Gazeta literară» din 14 septembrie opt poezii de incontestabilă frumusețe. (...) Versurile se disting printr-un lirism elevat, eliberat de balastul epicismului sau al cuvintelor superflue. Clasicismul lui Ilie Constantin ar însemna cultivarea poeziei muzicale, perfect ritmate, evitarea versului bolovănos, necioplit. (...) Precum se vede și din această *Bunăvestire*, poeziile, deși perfecte ca formă, au pierdut răceala din ultimul volum de versuri al poetului, spre lauda lor și a lui”. □ Sub titlul *Fănușiade*, Ion Hodiș îi aduce reproșuri cunoscutului prozator, acum în ipostaza de comentator sportiv: „Fănuș Neagu, cronicarul sportiv al «Scânteii tineretului», e nemulțumit de felul cum își fac datoria unii crainici sportivi ai radiodifuziunii noastre. (...) Dar, chiar la modul metaforic exprimată, formularea «ce-ar fi să fie trimiși în concediu?» (citește: să fie concediați) tovarășii X sau Y e greșită. E greșită, nedreaptă și străină noilor relații statornicite între cetățenii lumii noi, socialiste. Concret: poți să nu fii de acord cu stilul cam patetic de transmisie al crainicilor Domozină sau Victor Tudor Popa, dar nu poți cere să se renunțe la serviciile lor, cu atât mai mult cu cât ele sunt apreciate de unii ascultători, care pretind relatărilor de pe terenul de sport nu numai sobrietate ci și nerv, și trepidație. Cu alte cuvinte, să evităm unicatul și să lăsăm să se întrecă la microfon, pe micul ecran sau în comentariul sportiv toate stilurile posibile: cel patetic al crainicilor amintiți mai sus, cel arhaic al lui Radu Urziceanu, cel filozofic al lui Aristide Buhoiu, cel subordonat al lui Cristian Țopescu sau cel suveran al lui Dumitru Tănăsescu, precum și – în comentariile scrise – cel al lui Teodor Mazilu, al lui Fănuș Neagu sau al lui Eugen Barbu. În concluzie: iartă-i, tovarășe Fănuș Neagu, pe cei ce nu-ți plac dumitale, dar se întâmplă să placă altora. Căci, dacă-i ierți și-i lași în pace (dar dojenindu-i când greșesc cu asprime și fără să ceri să fie alungați de la slujbele lor) și ei, așijderea, vor face față de dumneata și cu dumneata”. □ Apar două cronici literare. Ion Oarcăsu comentează volumul *Parabola focului* de Vasile Nicolescu: „Imaginativă și fierbinte, poezia lui Vasile Nicolescu din *Parabola focului* (Editura pentru literatură, 1967) se definește prin febrilitate și violență metaforică, în genul liricii moderne explozive a lui Robert Desnos, de pildă, tradus și acum și

altădată de poetul nostru cu indiscutabil succes. Domină în această creație eruptivă stările de mare combustie interioară: momente de extaz muzical se alătură proiecțiilor vizionare, halucinațiilor onirice sau meditațiilor erotice stranii, într-o rostogolire de imagini care te subjugă până la urmă, fiindcă «dezordinea» lexicală e numai aparentă». □ Constantin Cubleşan scrie despre Horia Furtună *Balada lunii*: „Dincolo de strălucirea improvizației ocazionale ce se resimte în întreaga creație a lui Horia Furtună, vom găsi versuri și strofe în care poetul decontează câte puțin din tulburătoarea sa vibrație afectivă, patetică întotdeauna, în fața realității tragice a trecerii spre moarte». □ Este publicat *Absenții* de Augustin Buzura, *Experiență de viață* de Grigore Beuran, *Mâna tatii* de Alecu Gh. Croitoru, *Fântâna*, *Umbre și Șoarecele de tablă* de N. V. Turcu și *În fiecare moment* de Mircea Ioan Casimcea. □ Apare *Versul buciumanilor*, cu o notă de Dimitrie Braharu: „Balada pe care o reproducem aici reprezintă o încercare de transpunere în limbaj artistic a unui episod din lungul șir al luptelor muncitorilor mineri din Munții Apuseni împotriva oprimării sociale. Ea este de fapt cronica versificată a acțiunilor întreprinse de lucrătorii de la mina «Petru și Pavel» din Vulcoi, pentru alungarea arendașilor francezi al minei și a suferințelor pe care le-au îndurat minerii răsculați în urma intervenției organelor de represiune. (...) Reproducem aici variantă Alexandru Lup a *Versului buciumanilor*, considerând-o mai semnificativă sub raportul oglindirii autentice, fidele a faptului istoric pe care și l-a propus să-l consemneze». □ Lucia Moldovan semnează traducerea fragmentului din *Les Olympiques*, intitulată *Boxul* de Henri de Montherlant. □ Sub semnătura A.[ugustin] B.[uzura] în *Bloc-notes* apare a doua parte din textul *Sub zodia „Es-ului” (II)*.

22 septembrie

- [„Contemporanul”, nr. 38] George Munteanu analizează în esul *Existență și mit* cartea *Echinocțiul nebunilor* și alte povestiri de A. E. Baconsky. Cartea analizată i se pare „una din cele două-trei cărți ale ultimelor decenii prin care limba românească a înregistrat – în contextul experimentelor din epoca lui Camus, Sartre sau Kafka – propriile-i victorii certe în lupta de a exprima inexprimabilul”.

23 septembrie

- [„Cronica”, nr. 38] În acest număr se produc cu versuri Paul Drumaru și Mircea Ciobanu. Stelian Baboi semnează schița *Camera 13 din baracă*. Cronica literară a lui Laurențiu Ciobanu vizează volumul de versuri *Parabola focului* de Vasile Nicolescu. Recenzii de Zaharia Sângeorzan și V. Corcodel, primul la volumul de *Poeme* al Ursulei Șchiopu, cel de-al doilea la volumul de nuvele al lui Ilie Tănăsache, *Timpul fără cusur*, esul lui Val Gheorghiu, *Comoditatea creatorului* (dedicat pictorilor români) și rubrica *Exegeze* a lui

Corneliu Lămătic (despre *Metafora blagiană*) completează paginile prezentului număr de revistă. □ Orientarea tematică a revistei este dată de ancheta *Stagiunea la start*, în fapt o trecere în revistă (realizată de Ștefan Oprea) în care se consemnează premierele de la Iași, Galați, Bârlad, Botoșani, Bacău, marcând câteva titluri importante: *Patimi* de Paul Everac, *Răzbunarea sufleurului* de V. I. Popa, *Alb și negru* de Ion Luca, *Sfântul* de Eugen Barbu, *Nunta din Perugia* de Al. Kirițescu, *Iată femeia pe care o iubesc* de Camil Petrescu. Concluziile ar fi, după discuția cu directorii teatrelor din provincie, că, „nu există o dată fixă de deschidere a stagiunii, nu există obligativitatea deschiderii într-un cadru sărbătoresc, cu o piesă românească; dramaturgia originală este extrem de slab reprezentată în repertoriile teatrelor moldovenești; la secretariatele literare nu există aproape nimic în lucru. În repertoriu – spații albe la capitolul «piese românești». Or fi de vină dramaturgii... O atmosferă de oboseală și funcționarism plutește parcă în unele teatre. *Unde e entuziasmul necesar măcar începutului?*». □ Ca o completare a acestor nemulțumiri legate de debutul incert al stagiunii teatrale, vine și articolul lui Mihai Nadin, *«Dilema» dramaturgiei originale*. „Lunile din urmă n-au schimbat aproape nimic în ritmul și modalitatea «punerii în pagină» a dramaturgiei de către publicațiile noastre. Surprizele vizează, prin excelență, opera de valorificare, dramaturgia contemporană fiind chemată, datorită unei ciudate optici, să asigure profilul «festiv» al unor numere... Îmbucurător – mai ales în perspectiva de a nu rămâne un accident – mi se pare faptul că «monopolul» revistei de specialitate – «Teatrul» – este puternic disputat, lucrări interesante fiind găzduite acum de «Steaua» (cu *Ostatecul* lui Radu Stanca), «Tribuna» (*Faunul și Cariatida* a aceluiași regretat autor), «Luceafărul» (cu piesele într-un act *Râpa albastră* de Leonida Teodorescu și *Ploaia pe acoperiș* de Sorana Coroamă)”. De asemenea, sunt amintite *Seringa* de Arghezi, datând din 1943 și reprezentată în 1947, abia acum tipărită în paginile revistei „Teatru” și singura comedie a lui Radu Stanca, *Critis sau Gâlceava zeilor* publicată în „Tribuna”. „Și ajunși aici (conchide Nadin) cu îndreptățire putem să ne întrebăm: *Care vor fi premierele noii stagiuni?* După ce atâția dramaturgi ne-au asigurat că au sertarele doldora, iată-ne fie în cunoscuta penurie de piese originale, fie în situația de a suspecta revistele de prea puțină inițiativă și prea puțin curaj în promovarea dramaturgiei. *Din această dilemă, vorba lui Caragiale, nu putem ieși?*». □ D. Stoian, în *«Dialog despre critica literară»*, punctează negativ „dialogul” dintre Virgil Nemoianu și Sorin Alexandrescu, din paginile revistei „Familia” (nr. 8), ajuns la „contradicții și subiectivism” și chiar la un anume „spirit de ceată” (apud G. Călinescu): „Asistăm în ultima vreme la un fenomen ciudat: unii publiciști care nu practică decât incidental, și atunci în spirit mai mult de serviciu, critica literară curentă, se neliniștesc de anumite insuficiențe ale criticii noastre. Pun întrebări, rostesc cu mult avânt verdicte, în fine, vor să dea impresia că venind din afara ei pot observa cu

imparțialitate zonele triabile... Mai mult decât atât, nedumerește hotărârea cu care aceștia își revendică, în exclusivitate, meritul de a privi lucrurile cu agerime și onestitate... Amator de clasificații, V. Nemoianu «distinge» mai întâi o «critică operativă, curentă», «ziaristică», bazată pe «intuiție». Cu câteva rânduri mai jos notează cu o seninătate ieșită din comun: «La noi o astfel de critică e practic inexistentă: critica funcțională e greoaie, lentă, pretențioasă...» După V. Nemoianu ar exista ceva în direcția «criticii specializate», dar forma superioară e «critica eseistică, care tinde spre filosofia culturii»... Iată și lista completă a criticilor agreeți de V. Nemoianu: I. Negoïtescu, C. Regman, M. Călinescu, Dan Hăulică, Eugen Simion, A. Marino, Al. Paleolog, N. Manolescu, D. Pillat, iar dintre «cei mai tineri» Toma Pavel, M. Ungheanu, V. Cristea, Gh. Grigurcu, Mircea Martin. Ideea că stelele criticii răsar numai pe cerul Capitalei și în redacția revistei «Familia» (adică într-o anumită parte a Transilvaniei) are caracterul unei glume, bună poate de spus la o șuetă care n-ar trebui să se transforme chiar într-un «*dialog despre critică literară*». □ De remarcat și traduceri din acest număr, din literatura spaniolă, Francisco de Quevedo, *Definiția dragostei și Romei, îngropată în ruinurile ei* (în românește de Aurel Covaci), Jacinto Esteban, *Februarie și Decembrie* (traducere de Al. Husar) și Miguel de Unamuno, *Viața lui Don Quijote și a lui Sancho după Miguel de Cervantes Saavedra explicată și comentată de Miguel de Unamuno*, Cartea a II-a, Cap. LXIX (traducere și prezentare a autorului de Virgil Tănase). Deși, gândirea lui Unamuno ne apare... minată de grave confuzii și erori, tot eșafodajul de idei ridicându-se pe o premisă falsă în esență, anume că aspirațiile fundamentale ale umanității preexistă lumii reale în care numai se verifică prin rodnicie când, din contră, experiența fecundității unora dintre actele noastre naște și modifică credințele umane”, totuși care ar fi importanța lui Unamuno, în afară de faptul că „reprezintă elocvent unul dintre cele mai importante momente ale culturii spaniole”?, „Eseistica lui Unamuno este o vibrantă pledoarie pentru această disprețuită unitate fundamentală a existenței, *individul*, care concentrează în sine toată problematica filosofică”.

- [„**Flacăra**”, nr. 39] Eugen Frunză publică scrierea *Omenie?*.

- [„**Lucefărul**”, nr. 38] Revista include în paginile sale capitolul întâi subintitulat *Ciuma* din romanul *Principele* de Eugen Barbu. □ Dragoș Vrânceanu urmărește *Evoluția poetică* observând că „poezia modernă se dezbate între concretismul pur (ce se confundă adesea cu tehnicismul pur) și între năzuința de refacere organizată a sensurilor cuvântului, ca echilibru viu între concret și abstract, între spontan și tehnic. (...) Aceste direcții încearcă să se combine între ele să ajungă la noi sinteze, Poezia, cu alte cuvinte apare pe o mare suprafață contemporană, ca o chestiune de eprubetă, se întoarce la alchimie, continuând tradiția medievală a căutării, de data aceasta nu prin știință ci prin starea lirică, a «pietrei filosofale» și a «elixirului vieții». Faptul cel dintâi pe care voim însă să-l subliniem, prin constatarea de mai sus, e acela

că amândouă tendințele de «radicalizare» a evoluției poetice prelungesc numai niște poziții fundamentale deja cunoscute. (...) Poezia română contemporană se află, în privința acestei ultime direcții de desfășurare a liricii moderne, pe o cale îmbucurătoare. Alianța vitală între concret și abstract, între spontan și tehnic în vederea cuceririi de poziții istorice noi în expresia poetică, funcționează din plin în lirica noastră contemporană. Putem spune că ne aflăm pe un meridian de modernitate a versului dintre cele mai fertile, fie că, în echilibrul acesta mișcător de refacere a sensurilor cuvântului, unii poeți pun accentul pe elemente abstracte, mergând până la viziuni metafizice, alții pe marile motive de continuitate ale poeziei noastre, aplecându-se spre societate, natură, trecutul insondabil (...), alții către deliciale sau frământările interiorității, toți tinzând însă liric către o depășire a marilor impasuri spirituale ale așa-zisului „modernism”, care nu mai e ce-a fost. Desigur, frământarea aceasta creatoare nouă nu este ușoară. Ea trebuie să rezolve în primul rând antinomia, care totuși există, între cultură și poezie, între orizontul științific care ne înconjoară – fără de care nu se mai poate crea – și funcția mitico-incantatorie a versului. Ea se străduiește să salveze cu orice preț caracterul de originalitate, inovație și personalitate al poeziei, și prin aceasta să prezeve natura inefabilă a expresiei poetice, bizuindu-se pe rolul sugestiv, «de ambiguitate» al cuvintelor, imaginilor și structurii poetice la un loc, concentrându-l totuși în imperativul comunicativității. Alta este situația poetului contemporan față de poetul clasic. Există, fără îndoială, un aspect al poeziei noastre contemporane specific unei părți din promoțiile celor mai tineri, care, în mod natural, trebuie să refacă, în drumul lor spre o expresie modernă și personală, calea străbătută de evoluția poetică a secolului nostru, parcurgând etape depășite, spre țelurile noi. În pluralitatea tendințelor și stilurilor poetice își au locul lor și aceste plăsmuiri tranzitorii. Revista «Luceafărul», în spațiul pe care-l dedica întregului fenomen poetic actual, s-a arătat deschisă cu precădere fecundeii frământări poetice a generațiilor tinere. Din totdeauna revistele au consemnat experimentele, supuse fatal exagerărilor și unui anumit exhibiționism, care este boala lor naturală. Esențialul ni se pare ca rezidă într-o altă constatare; aceea a riscurilor pe care unele tinere talente le asumă, de a se cantona la un stadiu prea mult stors, de evoluție a poeziei moderne, îngreunând și întârziind dezvoltarea acelor germeni proprii versurilor lor, ce arată că pot ieși și pași mai departe cu succes în câmpul poeziei contemporane”.

24 septembrie

Se stinge din viață **Mihail Sevastos** (n. 20. 08 1992, Botoșani – m. 24. 09. 1967, București), prozator, poet, memorialist, fost secretar de redacție al revistei “Viața românească”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 30-31] • Este reprodus (după „Le Point”) eseul *Mitul și realitatea teatrului*, de Jean Paul Sartre. Nu se specifică traducătorul.

26 septembrie

• **[„România liberă”]** Este prezentată activitatea de scriitor a lui Mihail Sevastos, secretar de redacție la „Viața românească”, și colaborator la „Adevărul” și „Dimineața”, respectiv volumul de poezie epigramatică și umoristică *Rime sprintene*, volumele *Aventurile din Strada Grădinilor*, *Camioneta verde*, *Monografia orașului Ploiești* – pentru care a fost premiat de Academia Română, memorialul *Amintiri de la „Viața românească”*, precum și traduceri din Tolstoi, Cehov, Șolohov.

28 septembrie

• **[„Scântea”]** Despre influența reciprocă dintre presă și literatură, cu beneficiile dar și dezavantajele ei, scrie Silvian Iosifescu: „Prezența unor scriitori a îndreptat atenția contemporanilor și a posterității spre publicații altminteri efemere. Uneori contrastul e izbitor. Cine ar mai pomeni – în afara cercetătorilor de limitată specialitate – de «Curierul de Iași», «foaia vitelor de pripas» care l-a adăpostit o vreme pe Eminescu? Literatura propune gazetelor în care pătrunde și o lecție de stil. Trecem astfel de la influențele încheiate – apariția și modificarea unui gen – la acțiunea permanentă. Înțelegerea greșită a literaturii ca un ideal în presă comportă și riscuri sensibile. Tonul și mijloacele rămân distincte. (...) Pe teren stilistic influența e tot timpul reciprocă și datorită literaturii față de presă este importantă și permanentă. (...) Mai vast decât asupra stilului, se exercită acțiunea presei asupra atitudinii față de scris și a experienței artistului. Se creează posibilitatea unui contact permanent. (...) Un stagiul de contact cât mai intim cu gazetăria e artistic fertil. Presa prilejuiește scriitorului contactul cotidian cu faptele și cu frământările contemporane. Îi dă și posibilitatea de a se orienta între aceste fapte, de a le ierarhiza, de a înțelege cele mai de seamă probleme politice și sociale ale timpului. Contactul cu presa devine pentru scriitor o foaie de temperatură ținută la zi, a lumii de astăzi. Și ca atare e mereu vivifiant”.

• **[„Albina”, nr. 1031]** Despre *Spiridon Popescu* scrie suprarrealistul Sașa Pană: „Înzestrat cu un remarcabil spirit de observație și cu harul de a înnegri hârtia cu cele văzute și simțite, de pe urma acestor strădanii au rămas câteva cărți. Nici el, nici contemporanii nu l-au considerat scriitor. Și totuși a fost; de pe urma lui au rămas și vor rămâne pentru generațiile viitoare pagini valoroase deși scrise de un «amator» (G. Călinescu). Revista ieșeană «Viața românească» i-a publicat la loc de cinste schițele, nuvelele și notele rubricii lunare *Documente omenești*. Spiridon Popescu s-a numărat și printre primii colaboratori ai revistei «Albina» Scrierile lui aveau, cum singur mărturisea, un anume rost practic: să oglindească viața grea a țaranului sărac și să lupte pentru îmbunătățirea traiului celor pe care guvernânții partidelor de la cârmă îi onorau cu simbolica denumire „talpa țării”- (Și, cum remarcase un hâtru bun de glume: pe talpă, se calcă!) Prima carte a lui Spiridon Popescu, apărută în 1902, la

Galați, se intitulează *Contribuții la munca de ridicare a poporului*. Ea cuprinde un șir de foiletoane publicate de autor într-un ziar gălățean, pe când era profesor în acea localitate. Opera beletristică a lui Spiridon Popescu e cuprinsă în trei cărți, cea mai cunoscută – cum putea spune: vestită – fiind *Moș Gheorghe* (1907)”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 39] Recomandările (făcute cititorilor) din acest număr sunt *Tacita*, text festiv la centenarul Bibliotecii Academiei, de Șerban Cioculescu, necrologul *Mihail Sevastos* de A. Baranga, versurile lui Emil Botta (grupajul *Vineri*, cu 13 poeme), un fragment din romanul *Princepele* de Eugen Barbu, reportajul *Ohrida*, de Gellu Naum, versuri din Saint-John Perse, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu și eseul *Viața lui E. Lovinescu* de Al. Piru (o încercare de stabilire a unui tabel biografic, în lipsa mai multor date despre critic). □ Stan Velea recenzează cartea lui V. Nemoianu, *Structuralismul*: „Editura pentru literatură universală a început de curând publicarea unei interesante colecții de critică și istorie literară intitulată *Criterion*... Inaugurarea colecției cu studiul lui Virgil Nemoianu, *Structuralismul*, a fost bine inspirată, deoarece în ultima vreme se discuta și la noi cu tot mai multă stăruință despre acceptarea sau respingerea metodei structuraliste de investigație în diferite domenii de activitate... Este meritul lui V. Nemoianu de a fi încercat să prezinte obiectiv, fără prejudecăți păgubitoare, un sistem de vederi care prezintă suficiente fragilități de construcție, punctate de semne de întrebare la care încă nu s-au formulat răspunsuri convingătoare. Înarmat cu o lectură amplă a literaturii de specialitate... autorul studiului pornește expunerea integrând structuralismul printre «*conceptele centrale*», a căror succesiune exprimă una din căile cunoașterii, așadar, indirect procesul istoric... Ordonator și analitic, autorul își încheie expunerea prin câteva concluzii succinte: explică dominația structuralismului prin aspirația epocii spre certitudine, spre realitatea însăși, și apreciază că structuralismul e util, dar numai ca o parte a unei metodologii mai complexe, fiindcă limitele enunțate exclud orice relații sociale, ideologice, psihologice s.a. elemente strict necesare pentru definirea operei de artă. Imaginea de ansamblu a structuralismului ca fenomen complex și unitar, dar insuficient încheșat, este bine conturată, deși de câteva ori am simțit nevoia unor fundamentări teoretice și poetice, pe care, ce e drept, le-am aflat în antologia de texte, bine alese, care însoțesc studiul”. □ La cronică literară, Eugen Simion are în vedere volumul lui Grigore Hagiu, *Sfera gânditoare*: „Poezia lui Grigore Hagiu... e abstractă, uzează, că să zicem așa, la tot pasul de noțiuni, judecați și silogisme... lirice, cerând o încordare a spiritului, efortul de a urmări metamorfozele prin care trece discursul său. Termenul de *discurs poetic*, îndepărtat din estetică modernă, se potrivește în cazul poemelor lui Hagiu, axate pe o idee, pe o metaforă dezvoltată sub felurite chipuri de la început până la sfârșit. Actul liric e atunci lipsit, sau pare lipsit de dramatismul spontaneității: așezat în față hârtiei albe, poetul știe ce

are de făcut și nu așteaptă decât clipa de început pentru a rându-i apoi totul în frumoase imagini. Poemele par, de aceea, încheiate, au început și sfârșit, se înscriu, cum zice chiar autorul, într-un cerc în care depășirea nu-i posibilă. Capacitatea de a stăpâni impulsurile poetice are o dublă consecință: ferește versurile de zgomotoasă spontaneitate, de proliferarea dezordonată a celulelor, dă poemului simetrie și ordonează accentele în așa chip, încât totul pare ieșit din mâna unui meșteșugar priceput; dezavantajul e că prea multă ordine strică în poezie. Conștiința mereu trează împinge lucrurile spre o armonie previzibilă și, tiparul poemului odată fixat, puține surprize ne mai așteaptă... Poetul își justifică formula zicând (v. „Gazeta literară” 2 martie a.c.) că dorința de clasicitate în poezia modernă nu duce la eliminarea dramatismului spiritual, a stărilor existențiale: versurile tind numai să le depășească prin fixarea lor într-o expresie suverană. Ceea ce ar caracteriza, așadar, *temperamentul clasic modern* (speță în care, bănuim, poetul se include!) ar fi tocmai oscilarea între *neliniștea* ideii poetice și *liniștea* formei pure. Spunând altfel, poemul vrea să fie ceea ce Andre Gide descoperise în lirica lui Claudel: «*un cyclon înmărmurit*». □ Nichita Stănescu este prezent cu amplul poem *Împotriva mării*: „Culori care nu sunt pentru văzut,/ sunete nu pentru auzit./ A muri într-o cutie sferică,/ disperare, o, limită,/ egoism și bancă a cosmosului/ în care a fost depusă nu limita/ ci limitarea./ Și astfel, veșnicii.../ pentru că nimeni nu vrea să se spargă/ pentru că nimeni nu are de ce să se spargă”.

• [„**Tribuna**”, nr. 39] Ion Oarcăsu revine la *Prezențe poetice* cu un profil Emil Botta în textul *Posteritatea „Întunecatului April”*: „Poezia sinceră și directă a *Întunecatului April* are nu numai complexități aluvionare, cum spuneam, ci și un univers al ei, bine încheiat, direcții și polarități care transpar din învelișul imaginii. Era și greu, dacă nu cumva imposibil, să impresionezi pe contemporanii lui Blaga și Arghezi, Barbu, Bacovia și Pillat printr-o manifestare de pură sinceritate emotivă. Nivelul expresiei lirice românești ca și al gustului public era atât de ridicat la noi între cele două războaie, datorită, desigur, excepționalei revărsări de forțe poetice, unele din ele geniale, încât orice noutate presupunea, în afară de rafinament, și o viziune integratoare”. □ În secțiunea *Ex libris*: T. R. recenzează pe Constantin Chioralia, *Vitralii* (E. P. L., 1967): „O carte slabă în adevăratul înțeles al cuvântului. O poezie care vrea să vorbească despre multe lucruri, dar care, până la urmă, nu reușește să ne spună nimic. Toate poeziile au un aer sec, vetust. Grandilocvența și retorismul sunt în floare. Fiorul liric lipsește cu desăvârșire. (...) Într-un cuvânt, Constantin Chioralia n-are nici harul, nici vocația necesare unui poet”. □ Același recenzent salută apariția monografiei *Traian Demetrescu* (E. P. L., 1967), de C. Papastate: „Alături de monografiile închinat lui Gala Galaction, N. D. Cocea, Rebreanu, recent apărute, cea despre Traian Demetrescu constituie încă un pas în acțiunea de valorificare a moștenirii noastre culturale, redând publicului imaginea unui poet ale cărui merite păreau a fi iremediabil

uitate”. □ Radu Ilin scrie sec despre Irina Talpoș, *Versuri* (E. P. L., Col. «Luceafărul», 1967): „O carte de debut în mare parte neinteresantă, care se ține minte prin prospețimea a două-trei poezii”. □ În schimb, Radu Ilin îl recenzează laudativ pe Dan Laurențiu, *Poziția astrilor* (E. P. L., 1967): „ Un poet revoltat împotriva formelor vechi, pomenind cu un *rictus dogma*, este Dan Laurențiu. Volumul său oscilează între suprarealism, simbolism și tonul lui Topârceanu, evoluat firește. (...) Există însă pretutindeni o pretenție, justificată deseori, de ermetism. Poetul pare educat la școala ermeticilor francezi; nici nu se sfiește să citeze expresii întregi în franceză”. □ În rubrica *Însemnări* apare necrologul *Tudor Șoimaru*: „A încetat din viață Tudor Șoimaru, scriitor și publicist de seamă, om de teatru și autor dramatic unanim apreciat. (...) Încetarea din viață a lui Tudor Șoimaru e o grea pierdere pentru cultura și literatura noastră”. □ Teofil Răchiteanu comentează sub titlul *Două perspective* un articol din „Secolul 20”: „În rubrica *Scriitori români în perspectiva universală*, «Secolul XX» (nr. 7, 1967) publică sub semnătura lui Pericle Martinescu studiul *Două viziuni memorialistice paralele – Blaga-Sartre*. (...) Studiul oferă publicului o temă de adâncă meditație asupra unor destine care s-au dovedit a fi momente cruciale în dezvoltarea culturii umane, un bogat câmp de sugestii, cum de altfel ne-au oferit aproape toți cei care, cu semnătura lor, onorează această rubrică a revistei”. □ În cea de a doua parte a textului *Critică și diferențiere (II)*, Domițian Cesereanu ajunge la polemica N. Manolescu – E. Simion: „Urmărind tendințele afirmativ-teoretice și aplicate în critica ultimilor ani, suntem obligați să luăm în considerare, mai întâi, câteva din aspectele pe care le datorăm criticilor din generația tânără – generație care, în ordinea firească a succesiunii, se află întotdeauna pe locul unde, totodată, fermentii diferențierii operează mai spectacular. (...) Delimitările ambițioase prin care N. Manolescu urmărește un model de critică – desigur, ideal, în intenție – au primit replica lui Eugen Simion, angajând în mod semnificativ o altă perspectivă a diferențierii. (...) Aceste tendințe teoretice și practice, care se manifestă la tinerii critici, cantonează, evident, în sfera conceptului de critică actuală, îi exprimă, fără îndoială, procesul constituirii întrucât se adâncește și se configurează în masa valorilor diferențiale. Ea (critica) îi asigură de o recunoaștere reală când, la rândul ei, se recunoaște în faptele și inițiativele lor. Critica (și nu numai prin reprezentanții tinerei generații) a ajuns la unul din punctele afirmării ei mai noi. Luând act de propria ei existență, meditănd asupra condiției sale, interogându-se, se detașează de vechi inerții, punându-și cu acuitate problema acumulării aspectelor ei caracteristice”. □ Grigore Tănăsescu și Andrei Nestorescu scriu împreună despre *Eminescu și cultura clasică*: „Pe temeiul textelor eminesciene, precum și pe al izvoarelor care le-au inspirat, suntem îndreptățiți să afirmăm că tocmai antichitatea clasică, pururea tânără și senina antichitate, – i-au servit poetului român ca element de fecundare reciprocă între valorile naționale și cele mai înalte culmi ale universalii-

tății, așa cum au fost ele concepute de Eminescu – ca artist și gânditor genial în constelația strălucitelor spirite ale umanității”. □ Constantin Cubleşan semnează două cronici literare. Prima se referă la Leonida Neamțu, *Febră de origine necunoscută*: „Fără a fi un roman polițist, deși intriga detectivă nu-i lipsește; fără a fi un roman psihologic în accepția curentă a noțiunii, deși investigațiile în planul conștiinței eroului sunt insistente; fără a fi un roman fantastic, deși se întâmplă lucruri uimitoare; fără a fi... etc., etc., *Febră de origine necunoscută* este romanul unei existențe umane dramatice, care, deși se refuză încadrării sale într-o modalitate epică sau alta, la modă acum sau nu, aduce în dezbatere o problemă de stringentă actualitate, dovedindu-se a fi cartea cea mai izbutită a lui Leonida Neamțu până la această oră”. □ Cea de a doua îl are în atenție pe Valentin Raus, *Comoara*: „În general, povestirile lui Valentin Raus din acest volum (al doilea al său), fac dovada unui bun povestitor în tradiția prozei ardelenesti. Eliminarea clișeelelor epice care încă persistă în rezolvarea multor, prea multor situații, conflicte și chiar intrigi, ar fi numai în favoarea autorului, care altfel mănuiește o frumoasă limbă literară și un bun dialog. Sunt calități ce nu pot fi tăgăduite nici într-un caz”. □ Comemorând *Agârbiceanu – 85 de ani de la naștere*, revista publică *Prolog*; *Pe lună și Liniștea nopții* de acest autor. □ Petre Bucșa apare cu un grupaj de versuri. □ La rubrica de interviuri *Creație și actualitate* apare un dialog cu Nicolae Pârvu, semnat Reporter: „ – Ce părere aveți despre evoluția literaturii noastre din ultimi anii? – *Mă bucură avalanșa de tinere talente care au năpădit revistele și editurile cu scrierile lor. Dar mă pune pe gânduri ostentația cu care se cultivă «noul», facilitația cu care se concepe și construiește, subiectivizarea și relativizarea extremă a sensului care, adeseori, frizează iraționalul. Nu sunt un adept al simplităților, al schemelor formale găunoase, al idealurilor uniforme acățate la proștap, dar pretind ca orice «încâlcitură» spontană sau căutată să aibă un sens în exprimarea operei respective. Semnez cu amândouă mâinile ideea lui Hegel că nu poate exista artist mare, care să nu știe ce face, cum face și pentru ce face un anumit lucru, în elaborarea operei sale. Nu insinuez, prin aceasta, că opera de artă este produsul exclusiv al conștientului, nu, de loc. Ea se schițează, înflorește și în subsolul ființei noastre, dar pentru cristalizarea și definitivarea ei trebuie să treacă, în ultimă instanță, prin conștiința, prin rațiune. (...) Produsele artistice ale ultimilor ani pun însă la grea încercare și pe esteticieni. Estetica lor filosofică generală a fost «zguduită» de ultimele realizări artistice. Ca s-o refreseze, cred că ar trebui s-o reconstruiască, pornind de la esteticile speciale. Mai este apoi problema, dacă se poate face educația artistică a maselor, numai cu «vârfuri trăznite», învolburate de furtuni, pe care le înțeleg și gustă un număr restrâns de «inițiați și aleși», din cauza particularităților cu totul originale ale operelor respective? Credem că nu”. □ Al. Căprariu publică un text lung despre *Camus*. □ În *Bloc-notes* Augustin Buzura continuă cu *Sub zodia „Es-ului”*, cu cea de a treia parte.*

29 septembrie

• [„Scânteia”] Sub titlul de rubrică *Mult e dulce și frumoasă*, Ion Dodu Bălan relatează despre inițierea cursurilor de vară de la Sinaia, la care participă româniști din toată lumea: „Dezvoltarea învățământului din România a adus în universitățile noastre numeroși studenți străini care, indiferent de disciplina pe care o urmează, înainte de a-și însuși chestiunile elementare ale diverselor științe, învață limba română. Frumusețile patriei noastre și viața poporului nostru cu tradițiile și obiceiurile lui minunate au atras, de asemenea, un impresionant număr de turiști care simt și ei nevoia unor cunoștințe cât de sumare de limbă românească. Nu trebuie uitat nici faptul că în ultima vreme orașele țării noastre au devenit centre de întâlniri internaționale, cu care prilej crește, desigur, curiozitatea participanților pentru cunoașterea limbii române. Acestea și multe altele constituie motive în virtutea cărora sporește de la o zi la alta interesul străinilor pentru învățarea limbii române. Cursurile de vară de la Sinaia, cunoscute acum în întreaga lume, au fost frecventate anual de peste 170 de profesori și studenți, dornici să învețe limba poporului român, arătându-se impresionați de marile ei resurse și de puterea ei expresivă. Fiecare din aceștia au devenit la universitățile și în țările lor propagatori pasionați ai limbii române. Așa încât astăzi limba noastră se predă în cadrul a peste 100 de universități. Asociații de prietenie, universități populare din diverse țări și continente. În întâmpinarea acestui mare interes față de studierea limbii române vine remarcabila lucrare: *Cours de langue roumaine*, realizată de profesorul universitar B. Cazacu, membru corespondent al Academiei, împreună cu un colectiv format din Clara Georgeta-Chiosa, dr. Valeria Guțu – Romalo, dr. Matilda Caragiu Marioțeanu și Sorina Bercescu. Manualul, primul de acest gen editat la noi, este întocmit după principiile cele mai noi privitoare la învățarea limbilor moderne”.

• [„Contemporanul”, nr. 39] Mircea Martin analizează *Călătoriile Renașterii și noi structuri literare* de Edgar Papu. „Conștiința critică europeană – atât de indiferentă la mișcarea internațională a țărilor „mici” – trebuie „forțată” din motive lesne de înțeles, prin contribuții românești consacrate unor fenomene de mare anvergură sau unor scriitori de mare reputație. Una din acestea este și cartea lui Edgar Papu a cărei largă perspectivă antropologică o transformă într-un veritabil „roman de formație” al spiritului modern”.

30 septembrie

• [„Scânteia”] În cadrul rubricii *La ce lucrez*, răspunde Nicolae Breban: „Lucrez la un roman inspirat din actualitate, încercând să rezolv probleme ale psihologiei moderne în cadrul unei formule epice de tip clasic, cu elemente narative complexe, de la observația lirică până la amănuntul senzațional, polițist. Fragmentul care urmează e situat în partea finală a cărții. Mateiaș, unul din eroii principali ai romanului, gonește, noaptea, sub o ploaie infernală,

pe coaste abrupte de munte, după un individ pe care nu l-a văzut niciodată, acuzat de două crime grave, săvârșite cu câteva zile în urmă într-o localitate mică, aflată undeva, între munți, spre care duce o linie ferată îngustă, cu o jucărie aproape...”

• [„Cronica”, nr 39] La *Cronica literelor* Nicolae Țațomir este prezent cu un ciclu de cinci poezii versuri. □ Mircea Radu Iacoban publică nuvela *Umbra care și-a pierdut omul*. □ N. Crețu scrie articolul *Romanul și arhitectura reflexiei*: „Dar romanul și-a descoperit, dincolo de mișcarea epică și de analiză, o nouă substanță în reflexia însăși, nu adaos, nu implicație, ci esență a romanului. O nouă structură își întinde gama expresivă, cu infinite nuanțe posibile, de la romanul-parabolă și până la romanul-eseu, de la convertirea obsesiilor în atmosferă și simbol și până la sublimarea acestora în leit-motive vagi, ambigui chiar”. □ Ovid Crohmălniceanu publică articolul despre literatura Henriettei Y. Stahl, pe care o consideră „o analistă excelentă și o autoare substanțială”. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Al. Andriescu publică: *Matei Călinescu: eseuri critice*: „Fie că întreabă ce este cultura? sau ce este realismul? (accepțiile realismului), fie că se interesează de destinul unui autor sau unei opere în posteritate, Matei Călinescu dovedește o pasiune constantă în urmărirea unor semnificații noi, deduse din stabilirea unor relații și asociații întinse. Acestea nu înăbușă relația personală ci-i dau o culoare specifică, scriitorul pe care trebuie să-l întâlnim în fiecare critic autentic, după cum se afirmă în mai multe locuri în acest volum, manifestându-se întotdeauna cu discreție și reținere, ceea ce formează, de fapt, nota caracteristică și deliciul eseurilor lui Matei Călinescu”. □ Val Panaitescu publică articolul „*Umor*” sau „*Humor*”. *Umorul și avatarurile lui*. □ Hertha Perez publică articolul *Între tradițional și modern. Poezia lui H. C. Artmann*: „Îmbinând într-o sinteză originală modernitatea cu tradiția, poetul austriac ne oferă o continuă zbatere între convenții artistice vechi și dorința de a merge mai departe, între nevoia de certitudine și un sentiment acut de provizorat, între tendința de evadare și legarea de real. Pendularea între poli opuși îl urmărește ca o obsesie”.

• [„Flacăra”, nr. 40] La rubrica dedicată premierelor de piese dramatice, sunt analizate, din punct de vedere teatral, prin ochii regizorilor, într-un scurt interviu, piesele *Martin Bormann*, de Marin Sorescu și *Sfânt*, de Marin Preda. □ Eugen Frunză publică *Un cuvânt despre vârsta femeii*.

• [„Lucaefărul”, nr. 39] Petru Popescu publică un fragment din *Poveste cu cowboy*. □ La rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, Grigore Arbore și Marin Mincu îi prezintă, pe scriitorii Ion Frunzetti, respectiv Mihai Gafița. Grigore Arbore face următorul portret biografic: „Spirit erudit, cunoscător a mai multor limbi și literaturi, Ion Frunzetti s-a manifestat încă de la debut ca un intelectual cu preocupări diverse. Traducător, poet, eseist, excelent cronicar plastic, cercetător în domeniul istoriei artelor, el își pune în corespondență ocupațiile cu tentația de a cuprinde cât mai multe laturi ale fe-

nomenului artistic. (...) Lui îi datorăm excelenta versiune românească a isprăvilor lui *Don Quijote*, traduse în 1949 cu Savin Bratu, și o alta, superioară primei, în 1965, rod al colaborării cu Edgar Papu. (...) Ca poet, Ion Frunzetti debutează, după știrea noastră, în anul 1941 cu volumul *Risipă avară*, vădind un temperament înclinat spre elegiac. (...) *Greul pământului*, al doilea volum de versuri, apărut în 1943, în colecția *Universul literar* vădește o modernizare a expresiei altoită simultan pe o tentativă de canonicizare a limbajului. Frunzetti intră în acord cu marea poezie a timpului, comunicând discret cu Blaga, Barbu, Arghezi. ale căror tonuri se simt în multe pagini ale cărții. Existența unor motive baladești și a unor simboluri infiltrate pe cale livrescă, un gust al descripției mai accentuat, iată câteva trăsături ce deosebesc acest volum de cel precedent. Cea de a treia plachetă intitulată *Maree*, încununată cu premiul Forum pe anul 1945, constituie, cred, cartea de versuri cea mai bună a lui Ion Frunzetti. Predominantă este aici tema iubirii. Organizarea însăși este revelatoare. (...) În privința volumului recent apărut *Dragostele aceleiași inimi* nu ne mai pronunțăm, părerea noastră fiind foarte apropiată de cea enunțată de Marian Popa într-o cronică apărută nu de mult în «Luceafărul». Spirit distins, Ion Frunzetti pare a-și privi cu destulă maliție tentativele poetice. Fără îndoială, ne aflăm în fața unei personalități pentru care poezia este un mod complementar al preocupărilor de factură intelectuală”. □ Despre Mihai Gafița, cititorii scrie Marin Mincu: „A fost redactor la «Viața românească», și «Gazeta literară» apoi secretar al Uniunii Scriitorilor. Actualmente este redactor șef la Editura pentru literatură. (...) Paralel cu munca de editor, Mihai Gafița se relevă în ipostaza de prefațator. (...) În studiul *Evoluția tipologică în proza română*, Mihai Gafița încearcă o cuprindere istorică a subiectului, cu nuanțare și disociație exactă. Ceea ce îl consacră însă este monografia Cezar Petrescu (1963). Metoda întrebuițată urmărește epuizarea subiectului. Concepută în trei secțiuni: *Traietorie literară*, *Literatură și realitate*, și *Opera*, autorul urmărește în prima parte biografia scriitorului descoperind în același timp și filiația genetică a operei (ceea ce credem că este foarte nimerit în cazul unui scriitor cum este Cezar Petrescu). În a doua secțiune inventează teoretic estetica scriitorului, făcând referiri temeinice la evoluția realismului critic pentru a avea platforma necesară în analiza detaliată a operei. La capitolul «operei» criticul încearcă o departamentare tematică (*Romanul citadin*, *Universul sătesc* etc.) care nu este nejustificată ci potrivită industriei producției a lui Cezar Petrescu”.

[SEPTEMBRIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 9] Sub titlul *Bovarismul direcțiilor literare*, Mihai Ungheanu comentează tăios la ideile formulate de Nicolae Balotă în articolul-manifest *Direcția nouă în critica literară*, din „Familia”: „Manifestul este expresia îngrijorării pe care o produce mitizarea unei personalități în critica

literară tânără, preocuparea centrală fiind indicarea unui nou tutore spiritual care să absolve critica de eroarea cultului și să-i dea o îndrumare mai firească. Termenii opoziției sunt G. Călinescu și Titu Maiorescu. Călinescianismul, susține N. Balotă, trebuie înlocuit prin maiorescianism. Operei critice călinesciene îi lipsește un solid schelet filozofic-estetic calitate pe care celălalt critic o oferă din plin. «În istoria criticii românești avem, în aceste privințe, modelul criticii lui Titu Maiorescu, prin excelență principială, filozofic, estetic fundamentală». «Conceptele unei estetici desuete, ale retoricii clasice, nu pot acoperi fapte care în esența lor transcend jurisdicția acestor retorici, acelei estetici. Unele din paginile care ne satisfac mai puțin din *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu se referă tocmai la unii din poeții mari dintre cele două războaie (Barbu, Bacovia, Blaga), pentru sesizarea cărora, probabil uneltele criticului nu erau dintre cele mai actuale». «Călinescianismului îi lipsesc tocmai criteriile pentru a constitui îndreptarul poetic al unei epoci. (...) Când cineva se preocupă sincer și cu bunăvoință de probleme de interes public suntem obligați să luăm în considerație spusele, dar să le cercetăm și consistența. De aceea nu ne vom ocupa de argumentele prin care este respins G. Călinescu cât de aceea prin care este reactualizat Titu Maiorescu. Marele critic ieșean face o bună impresie lui N. Balotă pentru că însemna la vremea lui «un principiu de autoritate» pe care îl poate garanta numai «critica sentențioasă – da, principială – da, dogmatică – da», într-un cuvânt *maioresciană*. Probabil că N. Balotă nu s-a explicat suficient, căci notele definitorii sunt minime. Sentențios, principial și dogmatic era și Mihai Dragomirescu. Totuși acesta n-a fost reclamat în articolul-manifest citat. Deci, nota diferențelor n-ar putea fi cele trei caracteristici. Mai putem adăuga lupta împotriva «ispitelor de sirenă ale înnoirilor» împotriva cărora a reacționat însă memorabil și Nicolae Iorga. Dar în manifestul lui N. Balotă nu este citat nici Nicolae Iorga. Ne aflăm în curioasa situație a invocării pentru unicitatea lui a unui spirit tutelar căruia nu i se precizează, însă tocmai nota diferențială. De unde bănuiala că tot ceea ce se raportează la Maiorescu, conturat astfel, va primi definiții la fel de aproximative. În opoziția Maiorescu-Călinescu, dacă primul termen e deformat, deformat va fi și al doilea. Unei definiri aproximative a lui Maiorescu îi va corespunde una aproximativă pentru Călinescu. Operând astfel, N. Balotă va putea ajunge la concluzia unei opoziții maiorescianism-călinescianism ca termeni exclusivi. Inexactitatea manifestului său pleacă de aici. N. Balotă nu recunoaște maiorescianismul în travesti. Tripticul Maiorescu – Lovinescu – Călinescu este maiorescian prin subordonarea la necesitățile literare ale unor momente istorice și prin ferma risipire a confuziilor conform unor principii estetice care rămân în esență aceleași. Maiorescu risipește o confuzie a valorilor propriie post-pașoptismului, Lovinescu, una produsă de imixtiunea îngustului naționalism de după 1900. G. Călinescu înlătură confuziile de valori pe care o hagiografie sentimental-politică le întronase în planul istorici literare.

Semnul comun este războiul cu imixtiunile extraestetice și aspirația către o scară a valorilor cât mai fidelă adevărului. Toate trei acțiunile sunt de o însemnătate crucială pentru literatura română și au un indiscutabil sens polemic. Falsa literatură, falsa critică, falsa istorie literară sunt denunțate de acest triptic. În planul istoriei literare, G. Călinescu e tot atât de maiorescian pe cât este Titu Maiorescu în critică. Să nu uităm că G. Călinescu este mereu, înainte de orice, un istoric literar, iar Titu Maiorescu un critic. În critica literară s-ar putea să pară nesentențios, neprincipial și, nedogmatic, dar G. Călinescu cel ce a polarizat simpatii și a făcut prozeliți este cel din *Istoria literaturii române* unde este și sentențios și principial și dogmatic. Titu Maiorescu este așa pe aria literară imediată, G. Călinescu pe suprafața întregii literaturi române. *Istoria* lui literară, o istorie demistificatoare așa cum era și critica maioresciană, conține câțiva *În lături!* cu nimic mai prejos de exclusivismul maiorescian. Prin consecvența cu care a refăcut o scară istorică a valorilor literare românești, G. Călinescu e un fidel discipol al primatului estetic susținut de Titu Maiorescu. Ignorând similitudinile de atitudine, scopuri și rezultate, ale acestei triade, manifestul lui N. Balotă intră în dilema propriei existențe. Acești critici sunt atât de solidar organic legați între ei încât atacul asupra unuia se repercutează asupra celorlalți. Toți trei au avut noblețea subordonării la un scop înalt, același în esență. Când datele personalității lui G. Călinescu au această înaltă temperatură morală nu este periferic a insista disproporționat asupra condiției temperamentale? Nu-l poți ataca pe Titu Maiorescu fără a-l ataca pe G. Călinescu și invers. Condiția temperamentală a lui Titu Maiorescu a făcut și ea victime. Imputările ce se aduc lui G. Călinescu se pot aduce și lui Titu Maiorescu. Și acesta a supralicitat, minimalizat, ignorat sau negat lucruri ce nu se cereau tratate astfel. Ireductibilitatea opoziției dintre ei, pe care se bazează pledoaria lui N. Balotă, nu se poate susține. Un alt motiv de repudiare al lui G. Călinescu este absența unei estetici giratorii. Dar nici Titu Maiorescu n-a avut o *estetică*. (...) Articolul *Direcția nouă în critica literară* nu arată atât că-l refuză pe G. Călinescu, cât că nu vrea să-l cunoască. Asta și explică aventuroasa afirmație că la G. Călinescu critica n-ar avea nici o contingență cu vreo sociologie oarecare din care cauză rechizitoriul anticălinescian începe să semene a gasconadă. Hotărâtor în cazul unei noi direcții critice nu este să-i fixăm reperul tutelar, falsă problemă de vreme ce avem intuiția necesității ei, ci să-i demonstrăm imperativitatea. Importanți nu sunt din acest punct de vedere G. Călinescu sau T. Maiorescu, ci acel sau acei care se vor decide să spună *În lături!* Direcția nouă în critică literară divulgă un dezacord între aspirații și posibilități. Teza principală a articolului lui N. Balotă este anacronismul criticii de sursă călinesciană care trebuie să facă loc criticii de intoleranță maioresciană. Nu judecăm argumentele lui N. Balotă, ci subliniem doar predilecția lui pentru maiorescianism. E de presupus că fixând titlul *Direcția nouă în critica literară*, N. Balotă va fi avut desigur plăcerea

asemănării inițiativei sale cu faimosul articol maiorescian. *Direcția nouă în poezia și proza română*. Acesta fusese însă precedat de un altul *În contra direcției de astăzi în cultura română*. Maiorescu își permitea să afirme după ce contestase. Nu se cunoaște un alt manifest, al lui N. Balotă îndreptat împotriva direcției de azi din cultura română. Or, maiorescianismul este o soluție a pragmatismului cultural. însemnând tocmai strânsa balanță dintre respingere de pseudovalori și promovare de valori. Cu alte cuvinte nu poate proclama o direcție nouă decât cine a îndrăznit să aleagă apele de uscat. Nicolae Balotă nu este un astfel de critic și el nu poate proclama o direcție nouă. Dacă își îngăduie totuși s-o facă e constrâns s-o și illustreze prin propriul exemplu. Până la acest gest agitarea fanioanelor unor noi direcții rămâne o simplă mostră de bovarism critic. Iar sentința așteptată nu poate veni decât de la critici care se ocupă de literatură română la zi. Nicolae Balotă nu este un astfel de critic, pentru că într-un manifest care pledează pentru maiorescianism, maiorescianismul e absent”. □ Paul Georgescu răspunde întrebărilor Luizei Cristescu la rubrica *Simultan literar*. Observând că, în ceea ce privește discuția despre critica literară desfășurată în ultima perioadă, „ideile generale coincideau deși erau afirmate, uneori, cu un fel de vehemență polemică fără obiect”, Paul Georgescu opinează: „Coincidența principiilor dovedește un consens general care constituie o bună bază de pornire. Vehemența fără obiect e ciudată. Cearta asupra excelenței unei modalități e puerilă; toate modalitățile critice sunt utile când sunt bine folosite. Cred că un critic nu e ținut să le practice pe toate, dacă reușește, «cu-atât mai bine țării, și lui cu-atât mai bine»; în ce mă privește, citesc cu plăcere și folos *Viața lui Al. Macedonski* de Adrian Marino, *G. Ibrăileanu* de Al. Piru și alte monografii interesante, dar, e o formulă pe care nu o voi aplica niciodată. Am ales eseul ce corespunde mai bine felului meu de a fi. Eseul e de altfel în paragină, puțini îl practică. Mă delectez citind scurtele eseuri ale lui Alexandru Paleologu, mă bucur când Matei Călinescu uită să facă studii serioase de literatură comparată și dă libertate fanteziei sale de asociație și disociație. Nu știu încă la ce modalitate se va fixa Ion Negoitescu, fapt e că reușește mereu să transmită tensiune intelectuală. Ceea ce interesează la un critic, în primul rând, sunt ideile pe care le comunică, forța și plasticitatea argumentării, de-abia după aceea modalitatea aleasă”. Atras de cronica literară, pentru că îl ține ancorat în prezent, Paul Georgescu observă că mulți critici „sastisiți de hachițele temperamentale ale unor creatori, se retrag „spre zona mai pașnică a istoriei literare”. „Cu excepția lui Nicolae Manolescu, ce s-a impus stimei generale, puțini mai practică regulat această ingrată profesie de cronicar. Eugen Simion, Lucian Raicu, Valeriu Cristea alternează la rubrica respectivă a «Gazetei literare», cu reală vocație. I.D. Bălan și Aurel Martin mențin legătura cu actualitatea la «Luceafărul». Mă bucur că Ov. S. Crohmălniceanu și Mihail Petroveanu s-au reîntors la funcția lor de cronicari. Eu cred că un cronicar literar trebuie să citească aproape tot ce apare și să încerce să

urmărească fenomenul literar în ce are mai reprezentativ. E păcat că atâția critici talentați își spun mult prea intermitent părerea despre realitatea literară în concretul ei, e neplăcut că unii critici dau sfaturi doctorale despre cronica optimă, fără să ne dea strălucitul lor exemplu și în practică”. Criticul menționează, la cererea Luizei Cristescu, coordonatele cronicii literare: „Cronica literară face parte din ansamblul vast al criticii și în acest sens sfera sa interferează, fără a se suprapune, cu alte domenii ale criticii (istoria literară, estetica ș.m.). Așa cum e nociv să scrii cronică făcând abstracție de istoria literară (curente, direcții, teme, probleme, valori maxime etc.) fiindcă nici o operă nouă nu apare din gol, ci continuă, chiar polemizând, ceva preexistent, iar istoria literară a unui popor e un continuu (cu stagnări, salturi, reluări etc.) ce nu se împarte în perioade net izolate (periodizarea e o comoditate pedagogică), tot astfel e o eroare de a compara fiecare carte nouă cu maximumul valoric al unui popor. Perspectiva cronicarului e necesar deosebită de a istoricului ce lucrează cu esențe, valori cristalizate. Cronicarul literar are în vedere media producției pe o perioadă dată”. Considerându-l pe criticul literar «un profesor care pune note în catalogul eternității: imagine calmantă, dar falsă», Paul Georgescu declară: „Mai întâi, notele nu coincid apoi, cu vremea, valoarea se modifică. De altfel, Eugen Lovinescu a făcut o strălucită demonstrație a mutației valorilor. Ca marxist, nu pot accepta ideea că toată suprastructura evoluează, numai valoarea estetică e imuabilă. E aberant!”

□ Constantin Antonovici, sculptor american de origine română, îi vorbește Ilenei Bratu despre Constantin Brâncuși. Afirmând că-i datorează totul celebrului artist, chiar faptul că face sculptură modernă, Antonovici are convingerea că, și în perioada de început și în cea ulterioară, opera lui Brâncuși a fost eronat interpretată. „La început adversarii săi erau de o formație precisă, clasică. Ei n-au murit încă, dar li s-au alăturat și o altă categorie care din dorința de a-l înțelege neapărat au difuzat confuzii mistificând adevăratul sens al operei lui Brâncuși. E regretabil că mesajul profetic al lui Brâncuși nu a stârnit ecou tocmai în țara lui. Da, paradoxal, românii l-au înțeles și i-au acordat atenție mult prea târziu. Singurul care l-a înțeles și l-a ajutat a fost bunul său prieten Gheorghe Tătăreanu (cel care a subvenționat ansamblul de la Tg. Jiu. De altfel vorbind cu criticul Petru Comarnescu, acesta se scuza că Brâncuși a fost considerat prea țaran. Brâncuși era poate mai intelectual decât domnul Comarnescu. Satie, care-l frecventa, îl numea fratele cel mic al lui Socrate. Sunt convins că dacă ar mai fi trăit azi l-ar fi numit fratele mai mare. (...) În străinătate, Brâncuși a operat un act de violență, deci nu putea fi înțeles imediat. Arta lui atât de nouă a stârnit cele mai brutale reacții. În nici un caz nu l-au înțeles criticii. Dacă se poate spune, că l-a apreciat cineva, acesta a fost Rodin, deși lucrările cunoscute de el abia prefigurau marea mutație valorică de mai târziu (*Rugăciunea*). Rodin era un artist, care s-a străduit el însuși să găsească în artă ceva nou. N-a găsit

niciodată. Brâncuși, incitat de această căutare, a găsit”. Fără să-și pună problema receptării lui de către contemporani, „Brâncuși se considera un mare sculptor, și atât. (...) El pretindea să fie răsplătit pentru munca lui. Nu comenta niciodată ceea ce făcea și nu dădea voie altora să comenteze. Nu a dat nici un interviu, nu a admis să se scrie nici o carte despre el. Este motivul pentru care s-a certat cu alți artiști. Relațiile lui erau strict umane. Nu avea decât prieteni cu care-i plăcea să povestească întâmplări și fapte”. O ultimă considerație făcută de Antonovici ține de „o școală a lui Brâncuși”, de care marele sculptor nu era interesat, „considerând că nimeni nu poate învăța de la nimeni nimic. «În artă nu-ți poate da nimeni un sfat.» Tinerii plecau uneori deziluzionați dar toți vorbeau mai apoi cu o mare admirație despre el. Da, pentru că toată sculptura modernă i se datorează lui”.

• [„Argeș”, nr. 9(16)] Revista aduce omagii lui Costache Conachi, Ion Agârbiceanu, care ar fi împlinit 85 de ani, istoricului și luptătorului politic pentru drepturile românilor din imperiul habsburgic Eudoxiu Hurmuzachi, de la a cărui naștere au trecut 155 de ani. □ V. Jinga publică articolul *Kogălniceanu și problemele social-economice ale vremii*, prilejuit de împlinirea unui secol și jumătate de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu. Accentul cade pe preocupările economice ale marelui patriot: „Kogălniceanu era pentru o nouă ordine socială care să stabilească o adevărată ierarhie a valorilor, care să pună banul în serviciul producției, producția în serviciul omului și omul, la rândul lui, în serviciul unui ideal care să dea un sens cât mai înalt vieții”. □ *Al X-lea Congres internațional al lingviștilor*, este prezentat de G.[abriel] Ț.[epelea]: „Între 28 august și 2 septembrie a avut loc la București al X-lea Congres internațional al lingviștilor, la care au participat circa 1200 de cercetători și cadre didactice din țară și străinătate, fiind înscrise pe agendă 690 de comunicări. Temele au fost repartizate în 13 secții: teoria limbajului, sociolingvistica, geografia lingvistică, istoria lingvisticii, semantica, sintaxa, poetica, însușirea limbajului de către copil, psiholingvistica, stilistica, tipologia limbilor, patologia limbajului și varia, care, prin simpla lor consemnare, conturează preocupările actuale ale lingviștilor, tot așa precum și dimensiunile tematice ale congresului”. Printre participanții din străinătate la Congres au reținut atenția numele lui Roman Jakobson, Olga Akhmatova, Charles A. Ferguson, B. Malmberg, G. Devoto, Einar Haugen. □ Paginile noilor creații literare (la rubrica *Meșterul Manole – pagini de poezie și proză*) publică capitolul *Haiducii lui Boșerniță* din romanul *Văcarul Bățăgui*, scris de Ion Marin Iovescu. Mihail Diaconescu, redactorul-șef al revistei, este și el prezent cu nuvela *Puterea*. Proza este însoțită de câteva poezii semnate de Aurel Tita (*Bucurie pură, Trei cioplitori*), Virgil Carianopol (*Ninsoare: „Cade iarnă timpurie/ Peste vara mea târzie./ Cade fără’ s-o pot opri/ Până m-o acoperi”*.) și Ion Lupu (*Alter Ego, Parte cu parte*). □ La rubrica *Permanențe*, același Gabriel Țepelea, în articolul *Limba veche și-nțeleaptă (Date noi despre*

Alexandria, cea mai populară carte veche românească, rod al colaborării între Rm. Vâlcea și Sibiu) face o descoperire. *Alexandria*, tipărită în 1794 la tipografia lui Petru Bart din Sibiu, a fost considerată a fi rodul muncii sibienilor, însă în copia analizată de autor apare (la pagina 285) mențiunea unui anume Radu Rogojanul, „din Sfânta episcopie a Râmnicului”, alături de Mihail Dir, „din vestita cetate a Sibiului”. Această ediție se remarcă prin rigurozitatea detaliilor (numărul soldaților, al cailor, al inamicilor uciși) și prin particularitățile lingvistice, unele fiind reminiscențe din *Codex Neagoeanus*, altele fiind noi adăugiri stilistice: „Persistă în schimb termeni dialectali bănățeni ca *procoviță* (țol, pătură), maghiarisme ca *polată* (palat), *socaciu* (bucătar), *moimă* (mămuță) etc. Nota predominantă este însă grija pentru exprimarea accesibilă și literară. Diversele explicații pe care le găsim în text arată că diortisitorul a avut în vedere în primul rând termenul considerat literar. Acest termen apare de obicei primul în text, iar termenul regional este utilizat pentru explicații. Ex.: «Iată Alexandru mergea într-o *căruță de aur* adecă într-o *cocie* (p. 130)... și lua un bucătaru, adecă un *socaci*, un *peaște*» (p. 173)”. Ideea centrală postulată de G. Țepelea se referă la realitatea schimburilor intense culturale de peste munți, materializate în opere care respectau aceleași norme. ■ În linia reabilitării în țară a unor personalități stabilite în străinătate, revista publică un articol de prezentare a lucrărilor sculptorului Constantin Antonovici, elev al lui Brâncuși, stabilit în Statele Unite, la rubrica *Spiritualitatea românească în circuitul universal*. Articolul, semnat de Gheorghe Alexe, se intitulează sugestiv: „Deși sunt cetățean american, sunt mândru că sunt român și mă voi mândri oriunde voi merge cu neamul meu românesc” și consemnează și un dialog avut cu sculptorul: „Mi-am dat seama că odată cu Brâncuși începe o epocă nouă în sculptura modernă și că iubitul meu maestru a revoluționat sculptura de până la el, devenind pentru mulți piatră de scandal. Astăzi, el este tot mai mult considerat creator de epocă și toți sculptorii moderni, vrând-nevrând, trebuie să meargă pe urmele lui, inspirându-se din opera lui”. □ Un interviu cu Acad. Grigore C. Moisil, *Diplomația științifică. Contacte, confruntări și afirmări ale matematicii pe plan internațional* subliniază importanța prezențelor românești „în lumea universală a științei, culturii și artelor”. □ Cu prilejul unei reveniri în țară a lui Henri Coandă, revista publică *Viața lui Henri Coandă povestită de el însuși*: „În fața noastră, bărbatul înalt, zvelt și cu mișcări spontane, te face să uiți că are 81 de ani. Geniul său a dăruit omenirii realizări epocale. El a rămas însă, în fibrele intime ale ființei lui, puil de oltean a cărui energie nativă și disponibilități creatoare au contribuit la progresul civilizației contemporane”. □ Petronela Negroșanu scrie despre *Friedrich Dürrenmatt* și „*legea efectului maxim*” în *teatru*: „Adesea un eșec stăruie în mintea unui creator mai mult decât un succes, la fel cum o durere uneori se poate imprima mai adânc decât o bucurie intensă. E posibil ca dintr-un asemenea proces să fi luat naștere dorința marelui scriitor

elvețian de a-și revizui două dintre piesele sale de început – drama *Stă scris* și comedia *Frank V*, dintre care prima, operă de debut, a provocat în 1947, la teatrul din Zürich – deci cu douăzeci de ani în urmă – un scandal public. *Frank V* a primit în noua versiune, pentru televiziune, titlul *Opera unei bănci private*, iar drama *Stă scris*, titlul nou *Rebotezătorii*; ea s-a jucat anul acesta la același teatru unde a debutat, de data aceasta cu deplin succes, fiind considerată aproape în întregime o lucrare originală, într-atâta a fost supusă transformărilor”. □ *Scrisori inedite de la Selma Lagerlöf către Coca Farago* publică George Sanda, însoțite de facsimile și portretele celor două scriitoare. Autorul articolului notează detaliile pe care Coca Farago le dă în legătură cu această corespondență și încheie: „Ascultând-o pe Coca Farago vorbindu-mi despre Selma Lagerlöf mi-am amintit că miturile, legendele și misterul, prezente ca simboluri în opera Selmei Lagerlöf, se găsesc și în *Vulturul albastru*, *Poeme pentru singurătate*, *Sunt fata lui Ion Gheorghe Antim*, *Dany, fată de nouăsprezece ani* (manuscris din care au apărut fragmente) sau în versurile și proza publicate de Coca Farago în «Arhivele Olteniei», «Ramuri», «Jurnalul», «Familia», «Adevărul literar», «Azi», «Viața Românească», «Contemporanul», «Veac Nou», «Flacăra» etc. – care-și așteaptă o îndreptățită retipărire”. □ *Cronica literară*, semnată de Mihai Ștefănescu și intitulată *O sinteză a artei vechilor rapsozi*, are în atenție volumul recent apărut la Editura pentru literatură *Lacrimi pe pâine*, de Ion Marin Iovescu: „Într-o literatură ca a noastră, în care stilul majorității autorilor este dominat de formele oralității, Iovescu și-a asigurat un loc trainic introducând în circuitul artei fapte de limbă populară – ziceri, cuvinte, fonetisme, proverbe – de o savoare și o putere de sugestie uimitoare. (...) Când G. Călinescu scria despre el în *Istoria literaturii române* că «în loc să-și realizeze tema în direcția construcției epice, autorul încearcă să facă o operă de savoare lingvistică risipind ideea în snoave și proverbe», el reținea numai un aspect al problemelor creației lui Ion Marin Iovescu, considerând oarecum restrictiv lucrurile, neinsistând asupra faptului că stilul unei opere pornește de la o percepție sigură a unei lumi distincte, unitară în aspectele ei esențiale, că într-un univers literar formele de expresie nu sunt numai categorii, mai precis forme ale percepției, ci și o transpunere specifică în planul artei a unei realități obiective”. □ La *Poșta redacției* i se răspunde (printre alții) lui Liviu Ion Stoiciu: „*Bostan și Ceas* este o experiență interesantă, pe linia mult discutatei literaturi a absurdului, cultivată de un Kafka, sau – mai aproape de noi – de Eugen Ionescu sau Urmuz. Lucrarea se citește cu interes până către final, când totul devine echivoc și își pierde orice dram de semnificație. O identitate mai precisă a personajelor, ca și o altă rezolvare a finalului, ar putea conferi schiței calități care să îndreptățească publicarea”. □ O suită de recenzii aduc în atenție volume precum: *Amintiri*, de Ioan Slavici (ediția 1967, recenzie semnată de T. Petrescu: „Ediția de față conține acele pagini memorialistice ale scriitorului ardelean, care oferă in-

formații despre activitatea sa literară, culturală și artistică. (...) Pe lângă meritul de a fi prima culegere ce scoate la lumină aspecte mai puțin cunoscute ale creației lui Slavici, lucrarea se remarcă prin grija cu care au fost selectate textele și prin competența ce se desprinde din aparatul critic”.), *Personalitatea comunistului*, de Gheorghe Năstase (Mihail Diaconescu), *Mare incognitum*, de Dimitrie Stelaru (Ion N. Voiculescu: „Confluență a celor mai insolite și peremptorii paradoxuri – expresie a unei petulanțe imagistice, a unei ingeniozități asociative de cel mai autentic și luxuriant metaforism, poezia lui Dimitrie Stelaru cuprinde formule sintetice și definitorii pentru poetul damnat, cununoscut cu suferința, cu indiferența potențaților burghezi, al căror *modus vivendi* îi ultragiază și-i violentează sensibilitatea și aspirațiile de albatros”) și *Basme armenesti din Transilvania*, de Ion Apostol Popescu (Iordan Datcu: „Obiceiuri, tradiții, toponimice, elemente de faună și floră românești pot fi depistate cu ușurință în creațiile populare de la Gherla. Ion Apostol Popescu pune accent tocmai pe aceste creații armenesti a căror geneză e legată sigur de Transilvania. El stăruie asupra «chipului în care influența tezaurului folcloric românesc s-a resimțit asupra celui armean, lucru deosebit de important pentru toți»,). □ La *Cronica teatrală*, Al. Cerna-Rădulescu prezintă două piese noi puse în scenă la Teatrul „Al. Davila” din Pitești. Titlul cronicii: *Confruntări și satisfacții*. În prima instanță, criticul discută piesa *Ecaterina Teodoroiu*, de Nicolae Tăutu: „Înțelegând bine virtuțile și limitele textului, direcția de scenă și interpretii și-au îndreptat eforturile spre sublinierea a ceea ce era valoros în piesă – patriotismul deosebit de elevat, prezent în mai fiecare tablou – și spre estomparea cu discreție a scenelor schematice, lipsite de fior. Ei au reușit astfel un spectacol emoționant, care, dacă nu întrunește sufragiile unui hiperestetism blazat, în schimb înflăcărează realmente inimile miilor de spectatori receptivi la tot ce este înfățișare directă a vieții adevărate, a omului adevărat, a zbaterilor sale pentru atingerea unor valori morale superioare”. În aceeași cheie, dar, într-adevăr, cu mai multă esență dramatică, înclinată spre aria cercurilor înalte ale politicii medievale, piesa *Io, Mircea Voievod*, de Dan Tărchilă lasă, de asemenea, o impresie favorabilă criticului: „Piesa lui Dan Tărchilă îl ajută pe spectatorul zilelor noastre să-și înțeleagă trecutul, să-și înțeleagă mai bine prezentul și să întrevadă cu mai mare claritate viitorul neamului său. Încărcat de poezie, de vibrație, textul are valori demne de tradițiile dramei istorice românești, iar mesajul ei se dovedește mereu actual”. □ La secțiunea destinată epigramelor, publică Florin Iordăchescu și Stelian Ionescu-Angel („*Ion Băieșu a publicat volumul «Sufereau împreună»*: Pentru bieții tăi eroi/ Dovediși inimă bună:/ Căci acuma, împreună,/ Suferim cu ei, și noi!...”). □ B. Toma prezintă un scurt excurs etnografic (în care leagă „pomul vieții” de roadele pământului în spațiul românesc și insistă asupra ideii dăinuirii unor rituri milenare) în articolul *Simboluri ale bogăției în obiceiurile și în arta populară românească*: „Elemente ale unor culturi străvechi sunt păstrate până astăzi în obiceiuri

legate de momente cruciale din viața țăranilor – constituind astfel o dovadă în plus a dăinuirii noastre de milenii pe fiecare brazdă de pământ românesc”.

• [„Astra”, nr. 4] În cadrul cronicii literare, Voicu Bugariu își propune o analiză a romanelor semnate de Alexandru Ivasiuc și Vladimir Colin, primul cu titlul *Noile structuri ale romanului. Alexandru Ivasiuc: Vestibul*, celălalt denumit *Vladimir Colin: Pentagrama*. Cronicarul literar constată, mai întâi, că termenii precum „autenticitate, veridicitate sau viabilitate” au devenit inutilizabili, în raport cu noile formule de roman. Noile romane, care nu mai reconstruiesc lumea după un principiu mimetic, reclamă „o înnoire a discursului și a metodelor criticii”. Pentru romanul *Vestibul*, critica actuală încă e valabilă, căci, în acest roman, „construcția psihologică a intelectualului conține aceste contradicții între lărgimea posibilităților pe plan mintal și limitarea lor în planul vieții concrete”. În acest condiții, „soluția frământărilor eroului” se află în „însuși actul de a gândi, iar opțiunea etică derivă din acest act”. În ceea ce privește romanul *Pentagrama*, o „carte predominant ambiguă”, cronicarul literar crede că „interesul unei astfel de scrieri nu constă numai în parabola umanistă, care ia forma deosebită a anti-legendei biblice, cât mai ales în forța sa de a insinua o a doua realitate, o realitate construită cu mijloace literare”. Această a doua realitate, cum o numește criticul, rezultă din „osmoza” dintre cele „două șiruri de întâmplări și eroi care stau față în față și se continuă ca două linii paralele fără a se întâlni și totuși întâlnindu-se în permanență”.

□ Marin Porumbescu semnează proza scurtă intitulată *Pădurea și o zi din zile*.

□ Un grupaj de versuri cuprinde patru poeme de Emil Manu. Și Radu Cârneli publică un *Triptic elegiac*. Alți semnatori sunt Emil Rădulescu, Ion Armanu și Toth Istvan. □ Hans Liebhard publică proza scurtă intitulată *Zâmbetul*, Șerban Opreșescu fragmente din proza *Bunicul*. □ Constantin Crișan semnează articolul *Efluviul și inerția metaforei* – ce se vrea „începutul unei panorame stilistice asupra tinerilor poeți – și în care vorbește despre specificitatea limbajului poetic. Pornind de la dubla intenție a limbajului – este citat, în acest sens, studiul lui Tudor Vianu, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului* – analizează poezia lui Grigore Hagiu, Cezar Baltag, Ilie Constantin și Adrian Păunescu. În ceea ce-l privește pe Grigore Hagiu, și ultimul său volum, *Sfera gânditoare*, Constantin Crișan remarcă „metalimbajul, comentariul filozofic despre cuvinte, despre posibilitatea comunicării, despre însuși limba poetică”. Despre Cezar Baltag afirmă că, „deși cultivă ades (...) prozodii clasice de o bogată armonie, cu rime fosforescente, cu ritmuri juvenile, zglobii, Baltag nu renunță la o anume conceptualizare a limbajului”, uneori „până la stratul «grafic» al expresiei”. Ilie Constantin obține, „din înfățișările metaforei”, o anumită valoare – „aceea concretizatoare, materializatoare”. „Este de fapt tipul potrivit de metaforă pentru surprinderea, filozofarea, captarea în definiții lirice” – „a timpului – pasiune”, rezultat ca urmare a „materializării abstractului prin intermediul metaforei pure, a metaforei-simbol sau a suitei metaforice,

alegorice”. În fine, poezia lui Adrian Păunescu ilustrează „mezalianța metaforică, estetică în general, din care rezultă substanța, forța cerebrală cu o tentă pseudo-lirică, a unor poezii”. „Poetul pare să exerseze cu ușurință pasiunea încărcării filozofice a versului” care, uneori, capătă aspect metaforic expresionist”, iar alteori poartă „simboluri care acuză sensibilitate și puternică gândire adevărată”, așa cum se întâmplă în ciclul *Asediul condiției umane*.

□ Radu Theodoru semnează proza scurtă intitulată *Poșta redacției*. Ion Rusu publică schița *Cataclism*. □ Articolul *Medici brașoveni, prieteni ai lui Eminescu*, semnat de Arnold Huttman și Valeria Căliman, prezintă activitatea desfășurată de Sterie Ciurcu, Ioan Hozan și Ioan Neagoe care, împreună cu Eminescu, au făcut parte din primul comitet al societății România jună, de la Viena, în 1869. □ Articolul omagial intitulat *Franyó Zoltán la 80 de ani* evidențiază personalitatea complexă a poetului, traducătorului – din poeziile lui Eminescu, Coșbuc, Goga, Arghezi, Beniuc, Jebeleanu etc., ca și al romanului *Desculț*, al lui Zaharia Stancu, sau al dramei *Bălcescu*, a lui Camil Petrescu. □ Rubrica *Jurnal de lectură* propune recenzia realizată de Victor Rusu la volumul de poezii al Rodicăi Iulian, intitulat *Intersecții*. În opinia recenzentului, „poeta, temperament echilibrat, își prezidează cu luciditate trăirile simple, omenești”, și este „preocupată până la obsesie de condiția artei”. Șerban Cionoff recenzează volumul de versuri al lui Damian Necula, *Bărbații acestui pământ*. „Damian Necula – afirmă Cionoff – redescoperă la noi poezia «bărbătească», cu ascendențe în Toma Alimoș, urcând mai departe prin cântecele haiducești, mult mimată în literatura cultă, dar prea puțin pătrunsă în semnificațiile ei interioare”. Sub pseudonimul E. R. este recenzat volumul de *Versuri* al lui Leonid Dimov, arătându-se că „Leonid Dimov este un poet de atmosferă. Cadrul preferat e întotdeauna melodios, de multe ori somptuos, amintind de simbolști”. „Ceea ce caracterizează însă cel mai pregnant poezia lui Dimov este viziunea plastică”. Simion Bărbulescu semnează recenzia la volumul de poezii al lui Virgil Carianopol, *Versuri*, evidențiind etapele evoluției lirice, respectiv „trecerea de la o poezie protestatară, de influență eseniană, spre poezia de meditație consemnând o anumită derută ideologică”. Reprezentant al „revoltei în genunchi”, implicite, poetul a dobândit, după 1944, „încrederea nestrămutată (...) în descoperirea adevăratului drum spre lumină”. Sintetizând, recenzentul afirmă că „ceea ce trebuie să reținem din producția lirică a lui Carianopol dintre cele două războaie mondiale este consemnarea zbuciumului sufletesc, atașamentului sincer față de tradițiile revoluționare ale poporului, năzuință permanentă spre lumină, spre înnoire”. Recenzia la volumul de versuri al lui Ilarie Hinoveanu, *Cocorul din unghi* – cartea de debut care adună ciclurile de poezii publicate anterior în revista „Ramuri” – este semnată cu inițialele E. M. În opinia recenzentului, „Ilarie Hinoveanu frecventează o versificație clasică adecvată sensibilității sale încărcată de nostalgii fruste, golite însă de somnolența reveriilor peisagistice,

în care pleacă sau se întorc cocorii”. Cocorul „e aici laitmotiv și simbol în toamne declarat lirice sau în primăveri impulsive”. Punctele slabe ale volumului sunt semnalate și ele: „volumul *Cocorul din unghi* e însă inegal stratificat și compus din vârstele evidente pe care autorul le-a parcurs”. Și mai apoi – „cu o recuzită modestă, cu un ton încă neconcludent dar detașat de beția lirică a colegilor de generație, Ilarie Hinoveanu e primul poet oltean de azi în care contextul regional, (...), în accepția bună a cuvântului, își anunță un interpret”. □ În articolul *Iosif Vulcan, om de teatru*, Constantin Cuza descrie în amănunt activitatea meritorie a lui Iosif Vulcan în cadrul Societății pentru foaia de teatru român, al cărei secretar a fost, în 1870. Se aduc informații de istorie literară care explică „lărgirea sferei de inspirație pentru opera dramatică” în sensul evidențierii „istoriei comune a românilor” și a „vieții noastre sociale”. Ca dramaturg, Iosif Vulcan a scris 13 piese, dintre care 12 comedii, cu „nivel artistic deficitar”, dar purtătoare de „valori educative”. Tragedia *Ștefan Vodă cel Tânăr* a fost premiată de Academia Română, în 1893. □ Articolul *Variante folclorice inedite*, semnat de Emil Manu și Mircea Băltescu, semnaleză descoperirea unui carnet de o sută de pagini, al lui Oprea Dumitru Brașoveanu, folclorist puțin cunoscut care a transcris, cu literele chirilice ale alfabetului de tranziție, cântece populare din Țara Bârsei. Apare, în acest caiet, printre alte texte, *Hora Unirii* – creația lui Alecsandri, cu o strofă în plus, și cu altă denumire – *Versul național în privința împreunării principatelor*, este urmărită aria de răspândire folclorică a unor poezii de Alecsandri și Bolintineanu și se aduc argumente în favoarea unității folclorului românesc.

• [„Ateneu”, nr. 9] Poemul *Muntele* de Ioanid Romanescu este plasat pe prima pagină. □ Articolul *Episcopul cărturar Melchisedec Ștefănescu* este un omagiu adus marelui dispărut la împlinirea a 75 de ani de la moartea sa. Scarlat Porcescu, autorul textului elogiază personalitatea acestuia punctând repere importante din activitatea sa culturală. Este amintită implicarea în „vâltoarea luptelor pentru Unirea Țărilor Române, împreună cu alți clerici luminați. (...) Cu toate presiunile urzite și dezlănțuite de vrăjmașii unirii, din țară sau de peste hotare, (...) el a activat cu toată puterea scriind și rostind înflăcărate cuvântări în sprijinul unirii. (...) Îndemnat de conștiința sa umană și patriotică, el a sprijinit toate reformele sociale ale Domnitorului Cuza”. Sunt menționate unele dintre cel mai importante contribuții științifice (*Cronica Hușilor și a episcopiei, Cronica Romanului și Episcopiei, Notițe istorice și arheologice, Biserica Ortodoxă în lupta cu Protestantismul, Papismul și starea actuală a Bisericii Ortodoxe* ș.a.), comunicările prezente în cadrul sesiunilor științifice ale Societății Academice Române, al cărei membru a fost începând cu 10 septembrie 1870. În finalul articolului, S. Porcescu își exprimă speranța că tabloul complet al întregii sale activități își va găsi monograful într-un viitor nu foarte îndepărtat: „Despre viața episcopului Melchisedec, despre activitatea și realizările sale, despre munca sa științifică perseverentă s-

a scris mult, până acum, dar o monografie mai cuprinzătoare este încă așteptată. Să nădăjduim că într-o bună zi ea va fi întocmită și publicată”. □ În rubrica *Retrospective*, N. Gr. Stețcu publică articolul *Din corespondența lui Jean Bart, G. Ibrăileanu și G. Topârceanu către Octav Botez*, în care sunt transcrise trei scrisori care aparțin Silviei O. Botez „căreia îi aducem, pe această cale, respectuoasele noastre mulțumiri”. Scrisoarea lui Jean Bart „conține unele date care interesează istoria literară. Amărăciunea provocată de faptul că nu are timp să lucreze și pentru dânsul este grăitoare”. Celelalte două scrisori „demonstrează eforturile făcute de Ibrăileanu în vederea bunului mers al «Vieții românești»”. □ Dumitru Nica semnează articolul *Un filozof al stilului. Tudor Vianu* în care comentează contribuția și rolul acestuia în cercetarea stilistică: „Până prin deceniul al patrulea al secolului în care trăim, studiile de stilistică, câte se făceau la noi, aveau evident, un coeficient ridicat de diletantism”. În acest context T. Vianu „descindea în stilistică după popasuri prelungite în filozofie, estetică, literatură și artă. De fapt, el venea aici cu vigoarea fermă a omului de știință, cu pregătirea indispensabilă a filologului, cu un simț sigur al specificului valorilor artistice și, pe deasupra, cu sensibilitatea poetului”. Meritul lui Vianu a fost că „de la început, a scuturat stilistica de toate manifestările relativismului, înzestrând-o cu uneltele științei. I-a asigurat în felul acesta personalitate și demnitate între științele umaniste”. Pentru T. Vianu, „studiul stilului era unul din mijloacele cele mai fine, mai adânci și mai sigure de cunoaștere a omului. (...) Actul individual al vorbirii și scrierii dezvăluie filozofului multe din tainele persoanei, eventual ale personalității celui ce vorbește ori scrie. (...) Stilul unui scriitor merită atenție în măsura în care spune ceva despre artist și om”. În ceea ce privește distincțiile artificiale din epocă privind existența unei stilistici lingvistice și a unei stilistici literare, T. Vianu intervine „introducând ca totdeauna ordine, liniște și lumină. În concepția sa, temeinic fundamentată teoretic, nu există o stilistică lingvistică și o alta literară, deosebită radical de cea dintâi”. Cercetarea științifică a stilului presupune un efort conjugat căci „criteriile lingvistic, estetic și comparativ-istoric se sprijină și se completează unul pe celălalt”. Admițând rolul decisiv al lui Vianu în fixarea obiectului de cercetare al stilisticii, în stabilirea criteriilor și metodelor de cercetare în această disciplină, autorul menționează și câteva dintre studiile sale foarte cunoscute (*Arta prozatorilor români, Epitetul eminescian, Problemele metaforei, Simbolul artistic* etc.) în care „a aplicat cu consecvență principiile sale teoretice”. Un alt aspect analizat este conceptul de „atitudine stilistică” (analizat în eseu *Atitudinea stilistică* din vol. *Jurnal*), reprezentând „acea poziție spirituală a ascultătorului sau cititorului, îndreptată asupra tuturor notelor însoțitoare ale oricărei comunicări orale sau scrise” care dezvăluie o serie de aspecte legate de „ce fel de om este vorbitorul, în ce situație și cu ce intenție îmi transmite comunicarea sa. (...) Atitudinea stilistică se exercită nu numai față de faptele literare, dar față de

orice fapt al comunicării, în orice împrejurare a vieții”, ea se referă, conchide autorul articolului, la „darul de a citi printre rânduri, la capacitatea de a urmări «subtextele»”. □ Cronica literară este semnată de Constantin Călin și cuprinde analiza a două lucrări: *Elegie pentru floarea secerată* de Eugen Jebeleanu și *Mare incognitum* de Dimitrie Stelaru. Prima dintre lucrări „face impresia unui fidel document psihologic (fiecare poezie e și o radiografie morală) prezentat într-o «ținută literară» remarcabilă. (Lecțiile de ermetism ale autorului *Inimilor sub săbii* s-au transformat, prin trecerea anilor, în sobrietate stilistică!). «Bijuterie de lacrimi», *Elegia*...lui Eugen Jebeleanu rămâne un foarte emoționant bocet al literaturii noastre culte. Putea să atingă sublimul unei tragedii. (Într-un fel, și este un avatar al unei posibile tragedii.) Nu-l atinge însă, fiindcă autorul a exprimat într-un spirit elegiac, situația tragică. (...) Durerea autorului tragic e doar legenda durerii reale, *phönixul* acesteia. În *Elegie*...totul e durere reală, de care, scriitor și cititor, suntem încă prea aproape”. □ Cea de-a doua lucrare, *Mare incognitum* de Dumitru Stelaru, „oferă o priveliște asupra condiției umane a «poetului blestemat», a artistului pentru care împrejurărileamnațiunii sunt foarte reale”. Analizând volumul, cronicarul remarcă „nevoia de artă a poetului, domeniu în care revoltatul social e totuși un discret, cu oroare de «alămurile ritmate» și de «literele mari»”. În privința „virtuților artistice ale poeziei”, Dumitru Stelaru, „sculptor de sunete, s-a dovedit consecvent. Nu există «rupturi» nici în evoluția tematicii sale chiar dacă din nevoi – să le zicem didactice – reprezentăm drumul liricii sale printr-o traiectorie între egotism și generozitate”. □ Secțiunea *Cărți* cuprinde semnalări ale ultimelor apariții editoriale. Astfel, G.G. comentează pe marginea volumului de debut al Ioanei Diaconescu, intitulat *Furăm trandafiri*: „Lipsește acestui volum de debut, tematic și formal, elementele cu care ne-a obișnuit, mai de mult, lirica feminină. Fenomenul, se pare, e general, deoarece, ca și alte colege de generație, Ioana Diaconescu păstrează foarte puține dintre atributele unei feminități exemplare”. Aceasta ar fi, în viziunea recenzentului, cauza „lipsei de specificitate” și a „tonului personal”. □ C.[ălin] Const. recenzează volumul *Miss '65* de Aurel Deboveanu la care remarcă, de la bun început, interesul pentru „problematika socială actuală”. Din punct de vedere ideologic, „prozele sale au oportunitatea dezbaterilor recente din presa cotidiană, fără a renunța totuși la condiția lor beletristică și a rămâne în domeniul reportajului”. Meritul lui Aurel Deboveanu este, constată recenzentul, de a fi prezentat unele „carențe de ordin moral (...) și conflicte ocolite prudent altădată”. Narațiunile cuprinse în *Miss '65* „urmăresc să exprime reacțiile civice ale autorului și nu preocupări stilistice speciale. Lipsește cu desăvârșire acele rătăcirii caligrafice ce constituie deliciul majorității debutanților”. Mediul pe care-l evocă autorul este „cel birocratic, al aparatului de conducere și administrativ de pe șantiere ori din mari unități industriale”. □ S.[orianu] Vlad semnalează apariția volumului *Jocul anilor*, semnat de Marta Bărbulescu, în care constată că „încă

de la titlu se schițează impresia că poeta este obsedată de sentimental curgerii implacabile a clipei. Dar torentul timpului nu este receptat ca fenomen cosmic, ci va fi introdus în categoriile unui lirism, menit a reduce totul la o scară oarecum domestică; ceea ce putea deveni pretextul unor tulburătoare reflecții filozofice suferă, dacă nu un proces de minimalizare ideatică, cel puțin unul de intimizare, prin transcrierea într-o gestică vizând singularizarea: «legăn Frunze și fructe / până la încheietura gleznei / unde păsări / și-au făcut cuiburi. /.../ Prin pulbera ucisă / rotesc strigăt colorat / grăbindu-mi trecerea / pe țărnul celălalt...» (*Jocul anilor*)». □ Liviu Chiscop anunță apariția volumului *Cocorul din unghi*, semnat de Ilarie Hinoveanu care, „deși se află la primul volum, nu mai este de mult un debutant”. Volumul se menține „în limitele unei cadențe decente, fără experimentări șocante care să atragă asupra-i priviri curioase și întrebătoare”. În ceea ce privește limbajul, recenzentul remarcă „reala claritate”, imaginea fiecărui poem împlinindu-se „armonios, permițând vibrației lirice o profundă rezonanță”. Poezia lui Hinoveanu este „senzitivă, vibrantă, și totuși de o logică construcție, acolo unde ea izvorăște dintr-o autentică inspirație, și dimpotrivă, ea este rece, greoaie și confuză acolo unde poetul lucrează în absența inspirației”. În final, tonul lui Liviu Chiscop este optimist în ceea ce privește viitorul literar al lui Ilarie Hinoveanu: „Delicat, tandru și sincer impresionat de frumusețile vieții, autorul «Cocorului din unghi» vedește posibilități lirice pe care – sperăm – le vor exprima aparițiile sale viitoare». □ Rubrica *Semnal* cuprinde profilul *Al. T. Stamatiad*, semnat de Romulus Vulpescu. Rememorând întâlnirea cu poetul: „în gura unui gang din Brezoianu (...) un clopotar bătrân înșirase pe două scânduri broșuri, plachete, cărțuții, hârțoage. (...) La celălalt capăt al tarabei s-a iscat un domn vârstnic. (...) Colportorul l-a privit cu satisfacție de Mecena și m-a lămurit condescendent: «Așa un domn distins, știți cine e? Maestrul Stamatiad. Vine să vadă ce se mai desface din plachetă...»”. Întregul articol evocă activitatea strălucită de „prolific și emerit traducător, (...) simbolist statornic născut la «Literatorul» lui Macedonski”, dar și dramaturgia pe care „a practicat-o accidental, scriind, în colaborare cu C. Răuleț o piesă într-un act, *Femeile caudate*. Alături de traducătorul Stamatiad, poetul Stamatiad a lăsat un număr de admirabile pagini de poezie originală, risipite de-a lungul unei opere destul de întinse”. La finalul articolului este publicat psalmul XVI, *O, țara mea...*». □ Semnează versuri Anghel Dumbrăveanu, Dan Constantinescu, Victor Nistea, Vasile Zamfir și Sergiu Adam. □ Problematika avangardei este comentată de G. Gheorghiuță în articolul *Poezia în revistele de avangardă*: „E lucru știut că, cel puțin de la romantism încoace, orice curent neagă în chip brutal, violent, literatura, arta, într-un cuvânt literatura înaintașilor. Nicăieri nu se observă mai bine acest lucru, nu se afirmă mai răspicat, mai absolutist, ca în textele și manifestările avangardei. Avangarda de pretutindeni manifestă o puternică repulsie pentru clasicism, dogme, prejudecăți, academisme, fiind în

esența ei iconoclastă, revoluționară, antitraditionalistă”. Pentru avangardiști, arta „se abstrage tiraniei clișeeilor, pe măsura timpului și realizărilor noi din toate domeniile, sincronică cu noua societate care se făurea, ferită de orice anchilozare”. G. Gheorghită consideră că pentru „cuprinderea unei asemenea realități e necesară o poezie «pumnal în strada zguduită de spirala auto-urilor.»” Se remarcă un interes deosebit al poezilor avangardiști pentru „metropola tentaculară, cu luminile orbitoare în noapte, amestec de strălucire și mizerie. Uneori întreg materialul poetic e tributar inventarului tehnic (telefonul, radioul, electricitatea, fabrica, blocurile de beton, telegrafalul fără fir) care poartă pecetea acestui acut citadinism. (...) Asociațiile surprinzătoare, operă a hazardului, metaforele șocante abundă în poezia avangardei”. Ca o concluzie a întregului eșafodaj construit, pornind de la aspecte teoretice argumentate cu exemple justificative, G. Gheorghită notează că „această poezie poate impresiona, dar nu subjugă, poate izbi, dar nu reține pe cititor. Cu toate acestea, deși lipsită de valoare universală (...) adică nu e comunicabilă prin rațiune, poezia unora dintre avangardiști este poezie adevărată, aceștia rămânând poeți, ultimi reprezentanți ai unui romantism frecventat până la epuizare”. □ În *File din antologia literaturii române de avangardă*, Sașa Pană face „câteva precizări” în legătură cu antologia literaturii de avangardă și care își propune să adune laolaltă texte avangardiste reprezentative pentru scriitorii aparținând acestui curent. Antologia va cuprinde, pentru fiecare scriitor menționat, și o notă bibliografică în care „se menționează numai acele cărți care se încadrează între scrierile de avangardă (și nu întreaga opera a celui scriitor). De asemenea, la rubrica revistelor la care a colaborat, sunt arătate numai colaborările la publicațiile de avangardă sau moderniste”. Mostrele de poezie incluse în cadrul articolului aparțin lui Gheorghe Dinu, Constantin Nisipeanu, Tana Quil, Virgil Teodorescu și Ion Vinea. □ Rubrica de *Comemorări*, semnată de Traian Cantemir, îl are în centrul atenției afective pe Calistrat Hogaș. După o prezentare a principalele coordonate ale operei sale, autorul notează: „Om al cărții, dispunând de o apreciabilă cultură, apelează la cunoștințele acumulate ori de câte ori îi cere textul lucrării. Marea majoritate a extracțiilor utilizate provin din tezaurul folclorului literar național, din mitologia greco-romană, din legendele biblice, precum și din diverse domenii ale științelor exacte”. □ În *Fișă de istorie literară*, Nae Antonescu semnează articolul dedicat memoriei lui Alexandru Călinescu care „a fost înainte de toate un adevărat poet ce a lăsat în urma lui o frumoasă moștenire literară: două volume de versuri: *Declin* (1934) și *Mări moarte* (1937), amândouă tipărite pe cheltuiială proprie la Focșani”. După ce prezintă contextul istoric în care se afirmă poetul, maniera critică de receptare a operei acestuia, autorul surprinde principalele coordonate ale liricii sale, evocând „primele izvoare ale poeziei”, insistând pe universal tematic al poetului, considerat a fi „destul de variat. El apasă pe coarda singurătății tragice, își cântă destinul

dezolant, unele credințe deprimante, simte nevoia evadării dintr-un cadru restrâns, biologic deja ruinat, îl fascinează barurile cu dansatoare, pe care le urmărește cu ochii umezi și plini de visare, stârnește vagi ecouri de romanță și accente de pesimism acut: «În suflet amintirea-i ca flacăra-ntr-un pahar... / Pe unde violete, albi, pescărușii serii / Pluteau cu somnu-n pleoape. Din palmele tăcerii / Târziu a plâns stea mică pe-o casă de pescar»". □ Rubrica *Breviar critic* cuprinde articolul lui Ioanid Romanescu intitulat *Critica în „Familia”* în care elogiază „sectorul critic” din cadrul revistei: „Studiile și eseurile semnate de Ovidiu Cotruș (*Titu Maiorescu și cultura română, Etică și critică literară*), de Nicolae Balotă (*Sensul inexplicabil al existenței și artei la Kafka, De ce scriem critică literară*), dialogurile despre critică, precum și materialele de critică curentă exprimă puncte de vedere originale, interesante – chiar dacă nu întotdeauna acceptabile în întregime”. În finalul scurtului articol, autorul își exprimă convingerea că în viitorul apropiat se va putea vorbi de „o revistă de critică literară” datorită „climatului critic de la «Familia», precum și existența și la alte reviste, a unor critici neangajați concomitent în coride și băi calde”. □ Articolul *Din nou despre difuzare* este foarte virulent la adresa celor care răspund de distribuirea presei culturale: „Ce se întâmplă cu revistele ajunse în chioșcuri este pur și simplu o catastrofă. Exemplarele recente se ascund, se dosesc de parcă ar mușca, ca și cum ar exista o întrecere, cine vinde mai puțin. Ceri «Luceafărul» ți se oferă «Vânătorul și pescarul sportiv», soliciți «Gazeta literară» și ți se răspunde că apare duminică (?). Am impresia că cei de la chioșcurile de difuzare a presei – evident există și excepții care onorează îndeletnicirea – ar putea foarte bine să lucreze la desfacerea borcanelor și sticlelor goale”. Articolul se încheie într-o notă de ironie amară: „Urând succes tovarășilor de la difuzare, îi asigurăm și în continuare de apariția noastră lunară și de regularitatea sumelor de bani pe care le virăm în contul dumnealor”. □ Apar fragmente din romanul *Fantomas*, de Pierre Souvestre și Marcel Allain, traducerea în limba română fiind asigurată de Florin Gheuca. □ La rubrica *Meridiane culturale*, revista publică versuri, semnate de Emily Dickinson, în traducerea Veronicăi Porumbacu. □ Articolul *Îmi amintesc de Ion Slavici*, semnat de Marin Iorda, descrie câteva dintre ipostazele care i-au permis autorului să-l cunoască mai bine pe scriitorul ardelean: sunt amintite ședințele săptămânale ținute la redacția „Revistei copiilor și a Tinerimii”, „Seratele literare” la care Slavici „venea cu regularitate”. Secvența descrisă în finalul articolului este emoționantă: „Am stat odată lângă dânsul până și-a terminat articolul. (...) M-a rugat să-i duc manuscrisul în oraș, la o redacție. (...) a însoțit rugămintea de multă delicateță și politeță, cu teama de a nu mă jigni cumva. Eu eram însă foarte mândru de sarcina ce o promisem. Când mi-a întins mâna, i-am strâns-o mult într-a mea. « – Mă onorați, domnule profesor. » (Fusese și profesor). « – De ce? », m-a întrebat. I-am răspuns, în adevăr, sau am gândit numai?... « – Cu mâna asta ați strâns mâna lui Eminescu!»”

□ Ultima pagină conține versuri semnate de „cel mai modern, dar și cel mai popular poet al Africii, care i-a cântat ca nimeni altul frumusețile și aspirațiile, lupta de sub eliberarea de sub cotropitori, Léopold Sédar Senghor”. Traducerea versurilor aparține lui Radu Cârneli.

• [„Cinema”, nr. 9] Eva Sârbu semnează *Care este soarta cinecluburilor?*, iar despre soarta cinecluburilor se pronunță și: Ioan Grigorescu, Mircea Mureșan, Liviu Ciulei, Ov. S. Crohmălniceanu, D.I. Suchianu, Romulus Vulpesu. □ În rubrica *Cartea de film*, Ion Barna prezintă două cărți: *French Cinema since 1946* de Roy Armes, vol. I-II, A. Zwemmer, London, A.S. Barnes & Co., The International Film Guide Series și *Dictionnaire du Cinéma et de la Télévision* de Maurice Bessy et Jean-Louis Chardans vol. II-III, Jean-Jacques Pauvert, éditeur, Paris, 1967. □ În rubrica sa nouă, *Camera și stilou*, Radu Cosașu scrie despre filmele western, *Filmul cu bătași și împușcături*. □ B. T. Râpeanu înființează o rubrică nouă, *Fișier*: „Deschidem această rubrică de prezentarea documentelor nu numai pentru a face public un material care prin interesul său depășește adeseori stricta preocupare a specialistului, dar și în speranța că cititorii noștri, deținători ai unor asemenea documente, ne vor ajuta prin semnalările lor la îmbogățirea patrimoniului documentar, încă incomplet, ce ar trebui să stea la baza elaborării științifice a Istoriei cinematografului în România”. În acest număr, printre altele, apare și un citat dintr-o scrisoare al lui Goga: „«Cred că trebuie dat mână de ajutor filmelor – puținelor filme românești, mai ales că acesta are și o valoare documentară... E un film românesc ce trebuie încurajat» – scrie Octavian Goga lui Tiberiu Brediceanu (...) Fragmentul acesta dintr-o corespondență comunicată Arhivei Naționale de filme de Iva Dugan, protagonista filmelor *Iancu Jianu*, *Haiducii*, *Ciocoi* și *Insula Șerpilor* dovedește fără îndoială solitudinea poetului Octavian Goga față de filmul românesc, receptivitatea sa la «valoarea documentară» a operei cinematografice”.

• [„Familia”, nr. 9] Gheorghe Grigurcu scrie o cronică la volumul *Eseuri critice* de Matei Călinescu. „Critic reprezentativi ai tinerei generații” câștigând aprecierea publicului și a confrăților săi prin „seriozitate, echilibru, eleganță, urbanitate, aplicație, adaptare la obiect”, printr-un „tact al personalității”, M. Călinescu surprinde și printr-o „anume elasticitate, o larghețe a receptării. Nimic mai străin de mentalitatea sa decât intoleranța. Uzualelor *partipriuri* teoretice ori, mai adesea, de *chappelle*, li se substituie, dezarmantă, o proclamație a diversității modalităților criticii în analogie cu cele ale literaturii. (...) Gata de a preîntâmpina orice acuzație de neînțelegere, criticul nu ezită de a sublinia chiar funcția pozitivă a erorii, ca aproximare a adevărului. (...) Comentarea opiniilor altora e prevăzută cu nuanțări prudente. (...) Concepția asupra criticii pe care o împărtășește Matei Călinescu poate fi refăcută cu destulă ușurință, atât pe baza unor texte programatice (cărora autorul le rămâne în genere fidel) cât și din considerațiile diseminate pe parcursul studiilor. Avem

satisfacția de a constata că tânărul critic îmbrățișează mereu punctele de vedere cele mai adânci, mai rezonabile, mai fertile. (...) Acesta e un mod discret de afirmare a libertății, a neangajării la nici un sistem critic. Actul critic este expresia unei concepții unitare, a unei întrepătrunderi între atribuțiile criticului și cele ale esteticianului. (...) O problemă mai plină de miez este cea a caracterului creator al criticii. Matei Călinescu pledează cu hotărâre pentru investirea literară a oficiului său, apropiindu-se din acest punct de vedere de N. Manolescu. Critica e declarată «poezie a poeziei» (p. 11). Să vedem care sunt argumentele. Discutând personalitatea lui G. Călinescu, autorul *Eseurilor critice* observă cu justete că „un scriitor adevărat este totdeauna și un critic... după cum un critic adevărat este neapărat și un scriitor. (...) În măsura în care e creatoare, ea oferă valorile sale specifice. Întâlnim o observație acută (de asemenea cu caracter de generalizare) în legătură cu tensiunea creatoare, de sorginte romantică, a criticii călinesciene: «Critica lui G. Călinescu este artă prin utopismul ei și generalizând, s-ar putea spune că orice act critic este creator în măsura, în care tinde spre utopia unei critici care-și inventă obiectul» (p. 120). Dar, în chip paradoxal, această «utopie» este totodată singura condiție de realitate a criticii, care își «inventă» obiectul la fiecare exegeză substanțială! Critica, la modul în care beneficiază de regimul creației, e, credem, utopică în alt sens, Ea nu-și poate epuiza niciodată propriile latențe, care în contact cu sensibilitățile corespunzătoare, pot germina alte opere, alte construcții interpretative, utopică e în fond orice creație pentru că e un obiect mobil, comportând un număr nelimitat de interpretări. În legătură cu Matei Călinescu e pe punctul de a se naște prejudecata unui spirit prea cuprinzător, conciliant, oarecum convențional. Însă un critic adevărat nu e de conceput fără atitudini ferme, tranșante, fără negații categorice. Chiar dacă e pe alocuri mai rarefiată, personalitatea lui Matei Călinescu e prezentă permanent. O lectură mai atentă a paginilor sale învăluite în amenitate descoperă observații mai îndrăznețe decât par la prima vedere. Poezia lui G. Călinescu e lipsită de spontaneitate, e un produs al laboratorului «căci atât Poeziile mai vechi, cât și recenta Laudă a lucrurilor sunt, niște fragmente de estetică în versuri, surprinzătoare comentarii critice...» (p.119) (...) Așa cum s-a afirmat, Matei Călinescu descinde din Tudor Vianu. Trebuie însă subliniat că nu în sensul unui epigonism ci a urmăririi unei linii interioare și metodologice, de fină intelectualitate, de perspective universale, de cerebralizare a emoției. (...) Rămâne de văzut în ce măsură Matei Călinescu va ieși din mediul aulic în mediul zgomotos al actualității, pentru a-și pune excepționalele însușiri în serviciul literaturii în *statu nascendi*. La ora actuală o urmărește din ușă, cu un ochi distrat”. □ Gheorghe Grigurcu are în vedere, la rubrica sa din „Familia”, și volumul Polivalențe necesare de Paul Georgescu. „Scrișul critic al lui Paul Georgescu (și nu numai al lui) reprezintă o stranie (care în perspectiva accelerării timpului va părea și mai stranie) încercare de conjugare a sociolo-

gismului cu o afectare călinesciană. Hibridul ce naște poartă în sine iluzia unei adaptări. Nefiind omogenă teoretic, nerăspunzând unei structuri interioare, o asemenea practică se distinge printr-un tropism maxim. Eolotropia sa își arogă conștiința unor virtuți”. Sunt amendate, în acest volum, incapacitatea de a se degaja de „eforturile scolastice”, de receptarea literaturii „în plan”, fără „perceperea celei de-a treia dimensiuni” a ei. „Oprimat, pe semne, de metodologia forțării ușilor deschise și a paralogismelor, autorul *Polivalenței necesare* (titlu cu o rezonanță de fină autopersiflare), încearcă să pătrundă intențiile scriitorului, dialectica imponderabilului, în felul în care o făceau romancierii minori, omniscienți și având privilegiul ubicuității, repudiați de către Camil Petrescu”. Acestora li se adaugă: „adevărata obsesie” a lui P. Georgescu de a „raporta scriitorii moderni la Eminescu. Desigur, genialul poet este o prezență eternă, iradiantă, în conștiința românească, dar vibrațiile sale sunt de ordinul unei formații atât de intime încât de cele mai multe ori sunt indefinibile. A-i brusca umbra, azvârlind-o în asociații fortuite nu e un procedeu recomandabil din niciun punct de vedere. Neatent la nuanțele exactității ca și la cele literare, P. Georgescu ne propune pe nerăsuflăte paralele năucitoare. *Mioara* e *Scrisoarea V*, *Act venețian* reia *Luceafărul*, Ladima e Dan-Dionis, Ștefan Gheorghidiu, în războiul transilvan amintește de Toman Nour. (p.193). (...) O logoree enormă, avocățială, îl însuflețește pe P.G., dilatându-i pagina, articolul, volumul. În această materie parazită cele câteva observații se pierd, iar informația uneori împinsă în direcții neprevăzute, devine fastidioasă”.

• [„Iașul literar”, nr. 9] Câteva articole din acest număr sunt consacrate împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu. Între acestea: *Scrieri necunoscute ale lui Kogălniceanu (1867-1870)* de Al. Zub; *Eminent bărbat de stat o digresiune* de Al. Husar; *În perspectiva istoriei* de Aurel Leon; *În preajma lui Kogălniceanu. Amintiri din amintiri* de Dumitru Ignea. □ În *Cronica literară* N. Barbu scrie despre volumul lui Eugen Jebeleanu, *Elegie pentru floarea secerată*: „Dacă proza își are adesea sursele în cotidianul imediat, poezia își țese sensurile mai ales din trăiri și stări subiective. Creația lui Eugen Jebeleanu reprezintă, însă, în peisajul actual, un mod aparte de închegare a mesajului liric. Scriitorul a cultivat poemul epic cu solide ancorări în evenimentele obiective ale prezentului. drumul transfigurării artistice este atunci altul, mai laborios și gradat, însă nu mai puțin remarcabil datorită talentului și meșteșugului recunoscut al autorului. Nu-i vorba, evident, de banala și pedestra literaturizare a faptelor înregistrate în afară. Poetul își creează singur dificultăți pe care izbuteste să le învingă, cu o sagacitate care verifică și împlinește o vocație poetică autentică”. □ I. Sârbu, semnează cea de a doua cronică literară din acest număr, consacrată volumului *Vară buimacă*, de Fănuș Neagu: „Dintre nuvelele noului volum al lui Fănuș Neagu, rețin în chip deosebit atenția cele în care prozatorul nu părăsește câmpul său de observație specific: lumea, cu o configurație aparte, din partea de răsărit a

Câmpiei Române, de la întâlnirea ținutului dogorit și arșiță al Buzăului și Brăilei cu pământul Dobrogei. În comparație cu unele lucrări precedente, scrisul de acum al lui Fănuș Neagu încearcă o desprindere de fâgașul prozei tradiționale cu structură limpede, armonioasă, în favoarea unei construcții mai complicate, cu episoade «shocking», derulate rapid, într-o acumulare bogate. Se tinde spre crearea unei atmosfere care să sugereze inefabilul existenței, aspectele ei de mister și imprevizibil; gesturile eroilor scapă din raza unor explicații perfect logice, plutesc undeva la hotarul dintre conștiință și chemarea tulbure, arbitrară, o fantezie exagerată îl împinge spre viziuni halucinante, în care experiențele anterioare abia-și mai recunosc chipul firesc”. □ În *Lucian Blaga și povestitorii moldoveni*, Ionel Bandrabur evocă amintiri despre anii săi de studenție și despre profesorul Lucian Blaga. □ Sub titlul *Poezie și ermetism*, Dimitrie Costea revine la o discuție care a provocat multă iritare. Intervenția sa este argumentată avocățeste, cu precizări care par a face mult zgomot pentru nimic: „De cele mai multe ori revenim asupra propriilor noastre idei pentru că ele n-au fost bine înțelese ori au fost răstălmăcite de alții. Aceasta este poate cea mai mare îndreptățire a polemicilor: să adâncească și să dezvolte puncte de vedere deosebite asupra unei probleme. Dacă ne întoarcem și noi asupra considerațiilor făcute cu câteva luni în urmă, în articolul *Disocieri necesare* (v. «Gazeta literară» nr. 15/754 din 13 aprilie 1967), este fiindcă acesta a provocat reacția iritată a lui Mircea Tomuș în «Steaua» nr. 5 (208), mai 1967, pag. 25-26, la rubrica *Însemnări în actualitate*. În cronică sa, publicată în «Steaua» nr. 12/1966, sub titlul *Soluția ermetismului*, criticul clujean (dublat de un poet delicat) vorbea de «cunoscuta iritabilitate a creatorilor criticați» căreia – se observă repede – n-a izbutit nici el însuși să i se sustragă. O dovedesc expresii ca acestea: «D. Costea găsește prilej să se plângă pentru câteva inconsecvențe», «De trei ori am fi păcătuțit... «Și ce?...» «Încât ne-am întrebat cu mirare: ce demon l-o fi îndemnat?» etc. etc. Cum însă adevărul este mai presus de orice chestiune personală, să trecem peste această relație subiectivă pentru a privi mai de aproape argumentele preopinentei noastre. La începutul articolului apărut la «Gazeta literară», constatăm că «noțiunea de ermetism pare a fi totuși mai puțin limpede decât însăși poezia așa-zisă ermetică». În continuare, citim câteva fraze din introducerea și încheierea cronicii *Soluția ermetismului*, în care ermetismul era înțeles mai întâi ca încifrare intenționată a expresiei, iar apoi ca «lirism abscons, învecinat misterului». Cum anumite contradicții se pot întâlni până și în sistemele filozofice și estetice ale unor renumiți gânditori nu-i aduceam autorului nici o învinuire și, de aceea, făceam precizarea următoare: «Aceste aserțiuni contradictorii sunt explicabile prin însăși ambiguitatea conceptului de ermetism, prin confuzia curentă dintre ermetism și pseudo-ermetism. Dincolo de utilizarea improprie a termenilor, trebuie să recunoaștem că Mircea Tomuș, în analiza volumelor de versuri luate în discuție, distinge totuși ermetismul adevărat de

cel fals». Dar autorul în cauză vrea să demonstreze că este consecvent și «subtil», ca inconsecvențele semnalate de noi sunt imaginare. (...) Desigur, conceptul de ermetism e încă departe de a fi determinat cu rigurozitate și operația aceasta va reveni cercetărilor ulterioare. În orice caz, discuțiile pe această temă, chiar prilejuite de o «însemnare» polemică, nu sunt inutile. Până acum s-a pus în lumină mai ales cea ce nu este ermetismul, adică falsul ermetism. Simularea absconșității «profunde», obscuritatea artificială sunt semnele lui distinctive. Definiția pozitivă a ermetismului autentic rămâne însă mereu deschisă, ca și circumscrierea noțiunii de poezie în genere». □ În *Cartea românească* apar prezentări de volume: Ioan Slavici, *Amintiri* de Dan Mănuță („Un merit serios al culegerii de față este și includerea unor manuscrise din Biblioteca Academiei R. S. România. Regretăm lipsa, în note cel puțin, a unei prezentări de ansamblu a fondului manuscriptic, pentru ca cititorul să-și dea seama de cele cuprinse în prezenta culegere. Un bogat și util material iconografic întrește meritele volumului despre care am vorbit, una din reușitele indiscutabile ale E. P. L.”); Constantin Prisnea, *Călătorii* de L. Dumbravă („Chemarea spre depărtări și necunoscut nu-i pentru el o atitudine limitat romantică ori un lent narcotic abisal, ci un prilej lucid de evaluare, confruntare și auto instruire. Drepturile emoției primare nu sunt retrase, câteodată debitate chiar năvalnic, însă în genere sunt ușor cenzurate cu uneltele analistului estet.”); George Ulieș, *Scrieri* de Florin Faifer („Compassiunea și ironia, amărăciunea și sarcasmul sunt atitudini ce se succed alternativ. Martor neputincios și îndurerat, medicul încredințează, cu un zâmbet amar, paginilor de jurnal, reflecții acute.. Dramatismul situațiilor e filtrat printr-o luciditate cu inflexiuni ale unei ironii temperate.”); Tudor Ursu, *Foaia de parcurs* de I. Friduș („Oscilând între literatură și literaturizare, Tudor Ursu are toate șansele să-și ducă la capăt itinerariul inclus în foaia de parcurs a posibilităților sale scriitoricești, aceasta presupunând, bineînțeles, o poziție activă față de minusurile vădite uneori de optica, de mijloacele sau pur și simplu de exigența sa scriitoricească.”); Viorel Cosma, *Teodor Burada* de V. Adăscăliței („De o productivitate puțin obișnuită, publicistul muzicolog Viorel Cosma pune la îndemâna cititorilor, de această dată, un mănunchi bine strâns, de documente și sublinieri ale acestora, în legătură cu viața energicului și complexului om de artă și cercetare, care a fost Teodor Burada”). □ Este publicată o poezie inedită a lui Nicolae Labiș, *Legenda pasiunii defuncte*. Versuri semnează Florin Mihai Petrescu, Ion Crânguleanu, George Damian, Ioanid Romanescu. □ La proză, Romulus Vulpescu oferă, sub titlul *Exerciții de stil*, câteva mostre din viitoarea sa carte. Într-o notă semnată R. V., citim: „Volumul de *Proză*, în curs de apariție la Editura de literatură, adună selectiv bucăți scrise între 1961 și 1966 și este împărțit în trei secțiuni: *Exerciții de stil* – la persoana a III-a, *Exerciții de stil* – la persoana a II-a și *Exerciții de stil* – la persoana I. Bucățile scrise la persoana a III-a, «stilul celorlalți», poartă sub

titlu indicația stilului în care au fost compuse. Sunt primele 5 ale grupajului din revistă. Pe cele la persoana a II-a, «stilul dialogal», polilogul convențional *Prietenul meu Thomas Aubry* le reprezintă într-o măsură. În fine, celelalte două ilustrează «stilul subiectiv», adică persoana I”. Sunt publicate fragmentele: *Tăietorul de lemne (stil poetic)*; *Factorul timp (stilul convenabil)*; *Artă (stilul moderat)*; *Fișă pentru un șacal (stilul pamflet)*; *Moaște la mezat (stilul clam)*; *Prietenul meu Thomas Aubry (polilog convențional în stil roccocco)*; *Rachiu de orz*; *Apis mellifica*. □ La *Debut* apare povestirea *Sărutul* de Angela Popovici, pe care Ion Istrati o prezintă în termeni ultra-laudativi: „Paradoxal poate, deși aflată la anii exuberanței adolescentine când în mod aproape imperios necesar, se transcriu liric pe hârtie mai toate «dulcele zădărnicii» și mai toate duioasele speranțe câte alcătuiesc registrul intenselor emoții juvenile, Angela Popovici, elevă până în urmă cu câteva luni a liceului din Orșova, iar în prezent studentă la Facultatea de filologie din Iași, nu ne-a trimis nicicând, măcar sub titlu consultativ, barem câteva versuri. Și totuși mai toate prozele ei, chiar cele cu caracter quasi strict epistolar, se înscriu prin autentice investiții emoționale care le conferă artistic grație și sensibilitate, nerv, sens și particulară frumusețe lăuntrică, în aria plină de incantații a poeziei. Există precum se știe, autori care scriu cu lumină, unii scriu cu sânge, alții cu lavă, o seamă cu foc, unii cu țărână, alții cu pulbere diamantină și, în fine, o serie cu cerneală. Tânăra noastră debutantă pare a scrie mai întâi cu sinceritate. Dacă, în al doilea rând, citind-o, surprindem faptul că știe «să ne mintă», înseamnă că are talent. În plus, dacă, în genere, izbutește să ne facă s-o credem că e sinceră, înseamnă că are mult talent. Cu această înzestrare creatoare și cu mult iscusita migală spre care va trebui să-și călăuzească pana, îi dorim, – exprimându-ne tot oarecum paradoxal și, metaforic, – să scrie cât mai multe și mai seducătoare minciuni din cele care, ca în marea literatură, ne comunică adevărul. Paginile oferite aici spre lectură vor să reprezinte primul nostru avans de încredere”. □ Din viitorul său *Dicționar de idei literare*, Adrian Marino publică prima parte din *Structura (I)*: „Structura este ceea ce dă ansamblului unitate, consecvență, ordine și sensibilitate, acel magnetism interior care determină ca elementele să colaboreze la realizarea scopului final, nu să se împrăștie. Nu există construcție fără o anume osatură, acord și integrare a elementelor componente. Că unitatea prezintă grade diferite de echilibru și agregare; că ea poate fi după împrejurări, mecanică sau organică, omogenă sau eterogenă, consonantă sau disonantă, indivizibilă; sau dimpotrivă să îngăduie multiplicitatea, diversitatea, varietatea în cadrul conturării întregului, aceasta nu schimbă deloc situația de bază, de esență, eminamente structuralistă”. □ Mihai Nadin și Voicu Bugariu semnează eseu *Metafora „tehnologică” – tehnologia metaforei*: „Credem că nu e lipsită de o bază reală, de un suport material riguros părerea noastră privind existența unei valori estetice a programării. O axiologie a programării, o critică a acesteia par a se

contura pentru un viitor nu foarte îndepărtat. Structuralismul de care se lovesc multe din rezervele și imaginile noastre tradiționale asupra artei, vestește simptomat un asemenea studiu nou. Nu încapе îndoială că în acest caz imaginea asupra mijloacelor – le spunem tot mecanice – (în lipsa unui termen sugestiv și mai puțin expus confuziilor decât acesta) puse în joc de om, se va schimba esențial. Stârnind un protest intelectual, mașina cu lămpi electronice, cu conductori, tranzistori, relee, cu celule fotoelectrice, nu e decât precursora unor sisteme funcționale în componența cărora se vor afla cândva substanța albuminoidă artificială, nervul (modelat sau nu)”. □ În secțiunea *Cartea străină* sunt prezentate aparițiile volumelor: *Oscar Wilde: Portretul lui Dorian Gray* de Magda Iordăchescu; *Simone de Beauvoir: Les belles images* de Adina Asenescu; *William Faulkner: Cătunul* de Ioan Popa. □ *Din lirica austriacă* apar: Andreas Okopenko (*Toamnă; Proză ascunsă-n nebulie*); Hans Carl Artman (fără titlul); Michael Guttenbrunner (*Creta*), în românește de Cornelia Andriescu.

• [„**Orizont**”, nr. 9] Deschiderea din acest număr aparține lui Eugen Todoran cu studiul referitor la *Valori poetice în teatrul lui Lucian Blaga*. □ Anișoara Odeanu semnează proza *Când zboară păunii*, iar Anghel Dumbrăveanu ocupă spațiul a patru pagini cu lungi (și plecticoase) versuri alexandrine sau chiar mai lungi, de 18 silabe. □ Câteva medalioane (semnate de Al. Jebeleanu, Ion Pas, Victor Eftimiu) remarcă colegial activitatea laborioasă a scriitorului ungar Franyo Zoltan, un deja „tânăr octogenar” la acea dată. □ Un poem remarcabil de Leonid Dimov: „Pierdut-ai un pantof sorbit de clisă/ Și-atât de alb aduci piciorul gol/ La sâni încheetoarea ți-e deschisă/ Și ți-e stropită pulpa de nămol” și mai multe de Haralambie Țugui. □ Andrei A. Lillin aduce în avanscenă o exegeză la un volum de critică al lui Nicolae Ciobanu, *Marginalii la prima monografie românească dedicată nuvelei și povestirii contemporane*. □ Debutează în paginile acestui număr poetul timișorean Dușan Petrovici, succint prezentat de Anghel Dumbrăveanu. □ Sunt de reținut epigramele lui Ion I. Mioc: „Cartea lui, de bunăseamă,/ Are și unele părți bune:/ Insistent la vis te cheamă/ Și la somn te predispune” (Autorului volumului de versuri *Invitație la vis*, lui Damian Ureche); „Așa a fost, posac, viața toată,/ Că dansul face parte din puținii/ Ce doar zâmbesc și nu râd niciodată/ De teama de-a nu-și arăta caninii” (Unui critic literar lipsit de obiectivitate). □ Cornel Ungureanu se ocupă de cronica la romanul *Alexandra și infernul* a lui Laurențiu Fulga. □ Nicolae Ciobanu comentează, la profiluri literare, poezia Anei Blandiana și notează: „O situație a poeziei Anei Blandiana în contextul liricii feminine de azi, având în vedere puncte de reper cum ar fi cele oferite de Nina Cassian și de Maria Banuș, în primul rând, mi se pare pe cât de dificilă tot pe atât de necesară”. □ Recenziile îi cuprind pe: *Vlaicu Bârna – Ceas de umbră* (Haralambie Țugui), *Ștefan Cazimir – Caragiale, universul comic* (Iosif Pantea), *Ion Apostolescu-Popescu – Basme armenesti*

din Transilvania (Alexandra Indrieș), Marcel Mihalăș – Nume (Ion Budescu), Dimitrie Rachici – Târlici (Damian Ureche), „Analele Universității din Timișoara” (Sergiu Drincu). □ Gabriel Țepelea vorbește despre *Poezia română în limba portugheză*, mai precis despre antologia intitulată *Antologia da Poesia Romena*, Rio de Janeiro, 1966, cu o introducere de I.D. Bălan.

• [„Presa noastră”, nr. 9] Este publicat un interviu cu Tudor Teodorescu-Braniște cu titlul *Însemnele meșteșugului*. Marele gazetar mărturisește: „Am intrat în presă în 1919, după primul război mondial. Cum era firesc, războiul acesta a avut asupra noastră o influență covârșitoare. Unii l-au făcut pe front. Alții, care nu aveam încă vârsta recrutării, l-am făcut în spatele frontului. Dar și unii și alții l-am văzut de aproape. Ne-am pătruns deci de cruzimea și de absurditatea războiului în sine, fără a mai vorbi de celelalte aspecte: nepregătire militară, afaceri veroase din care a ieșit tagma îmbogățitorilor peste noapte și așa mai departe. Toate acestea au stârnit un puternic val de revoltă generală. Era firesc ca, mai ales în sufletele celor ce eram atunci în pragul vieții, această stare de spirit să ia forme deosebite de puternice. Lăsând literatura pe planul al doilea, am intrat toți în presă, ca să luptăm împotriva relelor ce se învederaseră din toate părțile. Am făcut o gazetărie de critică a orânduirii de atunci. Din păcate, critica noastră, oricât de înverșunată, n-a dus și nici nu putea să ducă la îndreptări esențiale. Pentru aceasta era nevoie de prefaceri sociale fundamentale, care nu s-au produs decât mai târziu. Am debutat la «Izbânda», «Avântul» și «Cuvântul liber», care apăreau sub direcția lui Const. Graur. De la el am învățat „meseria”, în măsura în care această „meserie” se poate învăța. Cum am spus în portretul pe care l-am schițat în *Oameni și Paiate*, dacă N. D. Cocea și Tudor Arghezi rămân marii pamfletari ai acelei vremi, Const. Graur rămâne marele polemist. Armele lui erau logica și ironia. O logică strânsă, cu care își prindea adversarul ca într-o menhină, fără puțință de scăpare, și o ironie fină, care sfârșea prin a-l face pe acesta ridicol. În aceasta, nu i se poate găsi alt egal decât pe G. Panu, Const. Graur având în plus o consecvență, care lui Panu, din păcate, i-a lipsit. Nu lovea niciodată cu patimă. Își susținea însă totdeauna convingerile cu pasiune. În vasta literatură politică prilejuită de răscoalele din 1907, volumul lui „Factorul cel nou – înainte și după răscoale” rămâne una din cele mai valoroase contribuții. A fost, în același timp, un admirabil portretist, cum dovedesc cele două volume „Câțiva inși” și „Portrete socialiste”, acesta din urmă fiind editat de prietenul său Ion Pas în colecția «Șantier». Mai târziu, am avut prilejul să lucrezi alături de Const. Mille, în ultimii săi doi ani de directorat la «Adevărul» și «Dimineața». Mille rămâne întemeietorul ziarului modern, cu ultimele inovații tehnice, cu corespondenți în străinătate și, în același timp, cu toate marile lui campanii împotriva bătăii în armată, împotriva abuzurilor de tot felul, împotriva «ororilor inutile» din timpul răscoalelor din 1907, pentru votul universal, exproprierea latifundiilor. Dar când l-am cunoscut, când mi-a întins mâna cu o mișcare moale, aproape

feminină, când mi-a adresat cuvântul cu un ușor accent moldovenesc, parcă nu-mi venea să cred că mă aflu în fața marelui luptător, pe care îl cunoșteam din articolele lui de-o energie care mergea până la violență. Am lucrat de asemenea alături de Iosif Nădejde, B. Brănișteanu, Grigore Graur, Ion Teodorescu, Em. D. Fagure, colaboratorii cei mai apropiați ai lui Mille și apoi ai lui Const. Graur, care a preluat direcția „Adevărului” și „Dimineața” după retragerea lui Mille. Unele din aceste nume sunt poate pentru generația care se ridică azi necunoscute. Despre luptele duse de ei stau însă mărturie vechile colecții de ziare din biblioteca Academiei. Sunt convins că, într-o zi, se vor publica o serie de volume antologice, menite să pună în fața acestui tineret, atât de dornic de o justă informare, aspectele cele mai importante ale acestei activități jurnalistice din trecut. Volumele din scrierile lui Panu, Mille și Cocea, apărute în anii din urmă, s-au bucurat de o largă răspândire. Am lucrat și alături de Cocea la „Chemarea” prin 1920, la «Facla» săptămânală și la «Facla» literară în anii următori. A fost nu numai un mare pamfletar, ci și un mare animator. Neavând un bun administrator, publicațiile lui s-au zbatut întotdeauna în grele lipsuri bănești. Ele nu trăiau decât prin entuziasmul lui Cocea, prin avântul lui de fiecare zi. (...) Cred că gazetăria e profesiunea cea mai apropiată de literatură, dacă ai o înclinare firească pentru presă, adică pentru comentarea evenimentului cotidian. Așa se explică faptul că foarte mulți scriitori «au făcut» gazetărie sau, dacă vrei, foarte mulți gazetari «au făcut» literatură. «Au făcut» e un fel de a spune. Fiindcă nici una, nici cealaltă nu trebuie «făcute» ca o slujbă oarecare. În amândouă se cere o pasiune, fără de care lucrul rămâne neîmplinit, sau, în cazul cel mai bun, corect, dar nu bine și temeinic realizat. Regula aceasta e valabilă la scris ca și în toate celelalte îndeletniciri omenești. Un croitor, un cizmar, un profesor, un funcționar, un medic e «bun» în măsura în care își iubește profesia și o face cu pasiune. Revenind la întrebarea dv., cred că gazetarul are cele mai vaste posibilități de a privi viața sub toate aspectele ei. Dacă e și scriitor, din această studiere a vieții va scoate nu numai materialul necesar pentru comentariul lui zilnic, ci și substanța lucrărilor lui literare, care trebuie să izvorască tot din desfășurarea vieții”. □ *Din publicistica lui Tudor Arghezi* redacția publică două texte apărute în „Dimineața ” (septembrie 1932), respectiv „Facla” (2 martie 1913) despre meserii asociate presei. □ Sergiu Fărcășan în partea a III-a a rubricii *Conspicte profesionale* recenzează lucrarea gazetarilor Laurence R. Campbell și Roland E. Wolseley în încercarea de a defini granițele dintre scriitura de gazetă și cea literară: „În ultima parte a rezumatelor inspirate de cartea *Cum raportăm și redactăm știrile* ne vom concentra asupra capitolului patru, care îl prezintă pe ziarist din unghiul calificării sale de literat. (...) Oricât de important ar fi subiectul, e necesar un meșteșug al tratării. E amintită vechea definiție a lui Matthew Arnold: *ziaristica este o literatură scrisă în grabă*. Scrisul literar este «plin de imaginație, artistic, perfect format, ușor de distins după stil,

relativ neimportant ca informație exactă și nelegat de utilitatea imediată». Calitățile literaturii sunt rar «nimerite» de ziarist, dar se cer căutate, atâta vreme cât nu-l fac să se îndepărteze de exactitatea faptică. Există însă domenii vaste ale ziarului – eseuri, schițe etc. – socotite, în momentul apariției, drept jurnalistică și care mai târziu «devin» literatură, sunt recunoscute ca atare. (De pildă *Pickwick* al lui Dickens, apărut la început ca o suită de foiletoane). O altă deosebire între scriitor și ziarist ar constitui-o poziția față de fapte. Un ziarist, pentru a le reda cât mai obiectiv, e nevoit adesea să adopte o anumită detașare –specifică martorului care vrea să pună, mai presus de sentimentele sale, adevărul constatat – pe când scriitorul trăiește cu eroii săi. Autorii anulează însă imediat această diferență, amintind că există o zonă strălucitoare în care cele două meserii se confundă – și dau ca exemplu seria de reportaje despre Hiroșima ale lui John Hersey (în paranteză fie zis, un excelent scriitor, din păcate prea puțin cunoscut cititorilor români, numai dintr-o traducere mai veche a romanului *Un clopot pentru Adanio*”.

● [„**Ramuri**”, nr. 9] Ștefan Bănulescu semnează *Sfârșit de vacanță*: „Un gând, deci, un gest de omagiu pentru lumina și tăria pe care am strâns-o în zilele de odihnă pentru anul plin al muncii care ne așteaptă, proaspăt ca și noi”.

■ La rubrica *Discuții* R. R. pune întrebarea dacă există **O criză a prozei?**: „O întrebare nemărturisită public de critici în revistele literare plutește în aer. Tăcerea prozei pare să fi subliniat abundența de poeți și glasurile distincte de poezie, de la substanță la fum și abur, de la autenticitate la experimentul pendulat generos între greoi și facil. A permis, se spune, poeților un avans spre atenția criticilor, paginile de reviste publică cicluri de versuri, poeme în cânturi, catrene și distihuri, fragmente epopeice, mineralul și animalierul produc obsesii poetice, problemă limbajului și subminarea gramaticii se expun în versuri alături de expresiile tradiționalismului reformulat și ale istoricismului. Criticii, cu visul unei profesii ce-și revendică și ea caracter creator, s-au îndreptat mai mult spre poezie, prin contagiune s-a format iluzia criticilor tineri că pot fi mai degrabă creatori recenzând mai ales versuri, criticii vârstnici și-au părăsit cronicile săptămânale și fac teoria poeziei, prin ea realiniind probleme estetice și de istorie a culturii. Maiorescieni, lovinescieni și călinescieni realizează un câștig de confruntare cu zonele mai noi ale criticii contemporane, riscul critic transformându-se acum, coborârea miturilor critice în prejudecată s-a trădat de câteva ori în discuții unde n-au lipsit nici tonul, nici procedeele sentențioase sociologice, subtil folosite. E limpede, puterea de rezistență a capacității critice și-a căutat și alte zone în problematica poeziei, monografiile asupra poeților moderni capi de școală s-au înmulțit, câțiva recenzenți și cronicari săptămânali și-au descoperit veritabile vocații în îngrijirea de ediții, ca și universitari filologi, și aici trebuie spus că tendința criticii este de a deveni universitară, compensație de studiu și aprofundare după ani de derogări regretabile; dar solemnitatea de aula convine mai puțin

febrilității de condei scriitoricesc al criticului, ecoul de amfiteatru și de seminar studențesc se pierde în aerul tare al publicului care caută largul acces la cele mai noi și mai proaspete expresii originale, dincolo de tiparele mai vechi sau mai noi de experiență ideatică, chiar dacă aceste tipare sunt puse sub semnul unei complexități de dezbateri și sub egida unor mari critici moderni. Tăcerea prozei și raportul accidental actual pe care vrea cineva să-l noteze între critică și proză, nu invită la o simplificare de tratament și observație. Suntem după un moment bogat de afirmate a unor romane și a unor nuvele recente, situația prozei e stimuloare pentru critic prin ceea ce ea a dat în ultimul timp și a așezat lângă ceea ce ea dăduse mai înainte, și e de mirare că efortul critic n-a trecut prea mult dincolo de elogiul semnalării; s-ar fi găsit cu certitudine probleme de real interes chiar pentru zona încă incertă a perspectivelor. Cărți de proză apar și au apărut și după momentul amintit al acelor afirmări clare de autori și cărți, și dacă am căuta apoi semnificația aparițiilor de ultimă dată în ceea ce privește ghemul dificil de întrebări al prozatorilor, repetarea evidentă a formulelor din volumele anterioare sau încercarea de a ieși din zona lor tiranică, apariția unor cărți singulare, de interludiu, ca «Vestibul», experimentul împins până la frondă puerilă al autorilor recenți de schițe, ar putea aduce și ele dovada că tăcerea există totuși, neoferind, însă, toate datele care să dea măsura adâncimii acestei tăceri. Doi dintre scriitorii de frunte ai generației de mijloc și-au anunțat apariția volumului următor la cărțile lor, care impuseseră părerea că se încheiaseră definitiv cu volumul I. Faptul stârnește și mai mult interes pentru cât mai au de spus, și cum, acești reputați scriitori. Nu acceptăm ideea că un scriitor e autor al unei singure cărți și că în rest se repetă. După cum ne considerăm că disoluția prozei prin limbaj invadator și prin manieră poate constitui o problemă de substanță, atâta timp cât evidența acestor studii aparține nu prozatorilor definiți, ci diletantismului și condeielor mimetice, inerente într-un climat care se respectă și care n-are timp să nege inutilul absolut, să aprindă focuri din micii cărbuni luați din cuptoarele aproape stinse ale altora. Poezia prozei – nici ea nu alarmează. Muzele sunt femei, artistul e bărbat, spunea Caragiale, și când poezia prozei își domină scrisul, devin stimabil. Întrebarea e nu atât dacă ne aflăm într-o criză a prozei; nu ne speriem de greutatea cuvintelor, au fost ani când proza de confecție venea în valuri și aparența de producție nu însemna fecunditate artistică și nu era nici proprie pentru un climat autentic; întrebarea e dacă momentul actual al prozei, bogat în resurse și cu autori care nu vor să-și dezmințască vigoarea, va deschide un alt moment, și la ce anvergură de noutate. Simpla prelungirea momentului anterior n-ar avea șanse de a fi acceptată de prozatorii înșiși; «tăcerea» lor ne place s-o luăm ca evidență a unui refuz la întoarceri inutile și mărturisire discretă a trecerii unui prag. Criza prozei ar fi, deci, o pură invenție”. □ Sub semnătura „Ramuri” apare *An nou în septembrie*: „Generațiile noi dau tinereții lor acest proaspăt conținut, potrivit

curajului și omului înzestrat cu înalte calități și cu vigoare de muncă, cuvenit lui și istoriei zilelor lui, pe care trebuie s-o trăiască treaz și activ, pe măsura demnității cetățenești, a profunde pregătirii profesionale, a receptivității generoase la progres și cultură. Nu e o chemare la visuri depărtate, ci e intrarea într-o realitate puternic fundamentală, cu perspective limpezi pentru munca și inteligența frumoasă a noilor generații”. □ În cadrul rubricii de *Comentarii, Note, Atitudini* Ștefan Bănuțescu semnează notița *Poezia lui Marin Sorescu*: „La început, să fie aproape zece ani de atunci, Sorescu a fost acceptat cu aparentă bunăvoință, era vremea registrului de categorii poetice calchiat după cel al ierarhiei administrative de breaslă, ar fi nedrept pentru noi toți să nu amintim asta, și Sorescu fusese acceptat sub titlul nu de producător de parodii, deci considerat nu numai ne-poet, ci nici măcar autor. Cu toate că, strângându-și apoi rândurile într-o carte, Sorescu atrăsese atenția prin însuși titlul primului său volum – *Singur printre poeți* – asupra unei vocații și unei ambiții de destin: ceva mai mult decât *primus inter pares*. (...) Azi, când îl stimăm deschis pe Marin Sorescu ca autor și poet, putem privi primul său volum în cea mai mare parte, ca un act critic de desprindere tranșantă, dar nobilă prin spiritualitate, de aceea improvizată istorie a poeziei de versificație atât de golită de identitatea interioară, – act critic de răspântie nu numai pentru sine ci și pentru generația de poeți care s-a ridicat înaltă în acești ultimi zece ani. Izbutise cu inteligența umorului și cu subtilitatea amărăciunii să pună în lumină dreptul la altă cale, firesc și cu deschisă frumusețe rostind dreptul scriitoricesc interior de a fi unic în expresie și de a cere respect pentru exercitarea demnă a acestui drept. Oricât s-ar simți iritați colegii săi poeți de rapiditatea audienței printre cititori a lui Sorescu, de ce să n-o spune, sunt iritați, chiar și prozatorii care se vor citiți și căutați în paginile revistelor asemeni lui, acest poet este un adevărat prieten al numelui de scriitor, al scriitorului stimat în primul rând ca scriitor și ca talent, dincolo de celelalte merite și considerațiuni extraliterare pe care unul sau altul le poate avea”. □ Ov. Ghidirmic semnează articolul *Eugen Constant: „Gravuri și rezonanțe”*: „În direcția protestatară a liricii tradiționaliste se înscrie în ansamblu și poezia lui Eugen Constant, cu precizarea că – spre deosebire de ceilalți colegi din generație – revoltă socială nu pornește, la Eugen Constant, dintr-un permanent echilibru interior, ci, dimpotrivă, se clădește pe o sensibilitate, în linii esențiale, modernă, maladivă. E. Constant este un revoltat social pe un fond serafic, de unde, pentru unii lectori, impresia de inautenticitate a revoltei”. □ Despre spiritul creator și polemic, revigorat după terminarea vacanțelor, se scrie în nota *Beligeranții unui mit?* semnată R. R.: „Ieșite din canicula vacanței, revistele speră să-și înviioreze paginile, apariția pe coridoare a unui colaborator bronzat stârnește bănuiala că un manuscris dorit de vreo zece ani va aduce fericita neliniște printre redactori și secretare, că va sosi acel manuscris-cheie, scris nervos și epocal, cu cerneală de 2 lei, încărcat pe margini cu inteligența care n-a mai încăput toată în textul compact, ca un tren

invadat de călători teribili, pe scări, pe tampoane, pe acoperișuri. Dar bronzatul poate trece, așa cum a mai trecut în atâția ani, după atâtea vacanțe iertate cu generozitate, numai pentru a-și sublinia aerul personal, un pic alienat în gesturi și în factura verbală de surplusul sezonier de vitamine. Totuși, va apărea manuscrisul așteptat, – unde, în «Contemporanul» sau în «Tomis», în «Argeș» sau în «Gazeta literară», în «Luceafărul» sau în vreo revistă proaspăt inaugurată?»; *Un valoros studiu despre Kafka* este semnalat de M. Duțescu: „În nr. 8, din august a. c., revista «Familia» publică studiul lui Radu Enescu intitulat *Structura temporală în proza lui Kafka*: „... Ruperea legăturilor firești între stări – deruta și mirarea interioară –, procedurile cu rezolvări fatale, din care oamenii nu au puteri să se elibereze, constituie câteva din reperele ce acutizează sentimentul de mister creative și care îl provoacă lui Radu Enescu construcții verbale aproape matematice, în frumusețea raționalității lor”. □ Mihai Milca este fascinat de volumul lui A. E. Baconsky, *Echinoxul nebunilor*: „Pendulând între un real necontingent și un fantastic dominat în exclusivitate de atributele alegorismului, A. E. Baconsky caută de astă dată, probabil din impulsurile unei subiectivități revărsate, să descopere și să exploreze mereu alte și alte variante ale existenței. Nu fără intenție, povestirile sale împrumută mai degrabă structura poeziei, și este foarte posibil ca poetul să fi izbutit niște autentice poeme în proză. (...) A. E. Baconsky se afirmă, încă o dată, ca un autentic investigator al cerebralului”. □; Mircea Martin scrie la *Zei neatenți* de A. I. Zăinescu. Acesta „e un poet care se vrea stăpân al propriei vocații. Efortul acesta e vizibil în cuprinsul volumului și constituie un fenomen destul de rar la debutanții obișnuiți. Autorul nu este, însă, printre aceștia. El a refuzat primei vârste satisfacția debutului și a așteptat altă cristalizare. Poezia de acum arată o apreciabilă tendință spre concentrare, o foarte elastică mânăuire a versului, o imagistică vertiginoasă. Acceptând un pariu de durată cu verbul, creându-și singur dificultăți spre a le înfrânge, A. I. Zăinescu își forjează din ce în ce mai convingător un limbaj care este al său și va fi tot mai mult al său. În unele poezii, e drept, se constată doar un exercițiu asiduu cu cuvintele. Poetul încrustează excesiv lemnul unui arc care aruncă săgeata foarte aproape”. □ La cronică literară Mihai Ungheanu are ca subiect monografia – eseu a lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*: „Lucian Raicu nu scrie un eseu numai despre operă, ci implicit și despre om. Reabilitarea operei nu e concepută fără o reabilitare prealabilă a omului. El urmărește în portretul lui Liviu Rebreanu revelarea structurii care a făcut posibilă opera. Și aici sunt de învins aparențele, realitățile exterioare, pentru a ajunge la cele profunde, interioare. Pare cu totul deplasată întrebuintărea cuvântului reabilitare când e vorba de opera lui Rebreanu. Acceptarea unei opere și situarea ei pe podiumurile cele mai înalte nu înseamnă însă și o operație de comunicare adâncă cu ea, și acesta e cazul prozei lui Rebreanu, despre care se acceptă că e un mare prozator, retrăgându-i-se, însă, la analiza concretă, o parte a atributelor ce i se

acordă implicit când se face o astfel de apreciere. (...) Cum procedează criticul? Încă cu prea mult tact! Deși în posesia elementelor unui Liviu Rebreanu văzut esențial altfel, deși în posesia justificărilor pentru acest *altfel*, Lucian Raicu n-a trecut la construirea unei cărți sigure de sine, care să tranșeze, fără echivoc, lucrurile în favoarea sa. Lucian Raicu nu face un nou portret al omului și operei, ci ne semnalează posibilitatea lui, vehiculând, totuși, aproape toate elementele care ar trebui să intre în componența lui. (...) În ciuda carențelor ei de desfășurare, nu neglijabile, cartea lui Lucian Raicu nu se mulțumește cu o recapitulare a rezultatelor, ci efectuează noi sondaje, pentru a pătrunde spre ceea ce i se pare-adevărată structură a operei. Din această audă *eseul* său, cum l-a numit strategic, ocupă un loc aparte între cărțile dedicate scriitorilor români marcanți. Monografiile s-au mai scris, dar puține și-au asumat riscul unei reconfruntări cu opera și a unui punct de vedere nou. Eseul lui Lucian Raicu se detașează, prin importanța subiectului și siguranța afirmațiilor, de toate celelalte, cu avantajul unei superiorități evidente, ca urmare a unei alte atitudini în fața istoriei literare. Atitudinea a mai fost afișată, teoretizată ori operată și de alții (P. Georgescu, N. Manolescu, E. Simion, Matei Călinescu), dar o întreprindere de proporții și însemnătate similară n-a avut încă loc”. □ Al. Piru face comentarii critice la *Estetica și poezia misterului la Lucian Blaga*: „Preocuparea de a deveni «om universal» era vizibilă la Lucian Blaga încă de la începuturile activității sale, când și ca filozof și ca poet cultiva aforismul, după modelul unui Novalis, căutând să includă într-o metaforă preocupări multilaterale dar convergente, iscate de conflictul etern dintre eu și lume. Poziția cheie pe care se fixa în cele din urmă filozoful era aceea că omul, spre deosebire de celelalte regnuri, există în orizontul misterului, cu năzuința specifică pentru el de a-și releva acest mister prin plâsmuirii de natură mitică, religioasă, artistică, metafizică, științifică, cu un cuvânt prin creații de cultură. (...) Estetica lui Lucian Blaga definește arta ca încercare de «a reia misterul prin mijloace care țin de planul sensibilității și al concretului intuitiv». Artă presupune «un mod ontologic» al ființei umane, iar procesul de consumarea artei o «mutație ontologică». Creând, omul se afirmă cu specificul regnului său de a revela mistere, gustând opera de artă «individul dezlănțuie, într-un fel în sine, geneza omului», adică «își simte accentul existențial deplasându-se efectiv spre orizontul misterului și al revelației». În cadrul filozofiei sale asupra bivalenței categoriale a spiritului uman, esteticianul formulează o foarte interesantă lege a «non-transponibilității» care este o refutare de esență expresionistă a teoriei imitației naturii, decretând că frumosul natural transportat *tale-quale* în artă își pierde calitatea inițială și duce la fenomenul «Kitsch» sau para-estetic (*para-kalie*), deoarece frumosul artistic propriu-zis este revelație de mister «între liniile de forță ale categoriilor stilistice abisale»,. □ În suplimentul literar de versuri și proză „Povestea vorbii” publică versuri Nicolae Dragoș, Constanța Buzea, Mihai

Duțescu, Ion Segărceanu, Alexandru Grigore, Rusalin Mureșanu, Ion Țugui, Pachia Ion Tatomirescu, Cristina Tacoi. □ Proza *Cinci rezistențe de doi bani* este scrisă de Gheorghe Suciuc. □ O pledoarie pentru recuperarea literară a lui Sahia, apare în rubrica intitulată *Antologia „Ramuri”*, apare un fragment din povestirea *Vrabia* de Alexandru Sahia, inițial publicat în revista «Azi», anul I, aprilie 1932. Fragmentul este introdus printr-o notă, nesemnată: „În anul acesta se împlinesc 30 de ani de la moartea lui Alexandru Sahia, ceea ce înseamnă că el ar fi putut avea astăzi vârsta lui Geo Bogza sau Mircea Eliade, că ar mai fi fost prezent în paginile publicațiilor de azi. S-a întâmplat, însă, altfel; omul care a dus o viață grea, agitată, căutând mereu un punct de sprijin, o certitudine – pe care le găsisese prin misionariatul ziaristic în slujba celor mulți oropsiți – a murit înainte de vreme. Și dacă România nu ar fi trecut prin marile transformări sociale ale anilor noștri, e probabil că Al. Sahia ar fi rămas un uitat. (...) Cazul Sahia ilustrează (din păcate!) de minune modul în care au înțeles să facă istorie literară unii cercetători, forțând să intre în tipare o materie care-le depășea prin diversitate și prin nuanțe. Scriitorii complecși au fost constrânși să ilustreze un program impus de cercetători, ceea ce nu înseamnă, de fapt, valorificarea lor, ci adaptarea la un numitor comun. Simplificarea e dezavantajoasă, pentru că aduce după ea selectarea numai anumitor lucrări și a anumitor idei, din care cauză republicarea suportă consecința eliminărilor din text și a apariției punctelor de suspensie. Editorul sau comentatorul colaborează cu autorul în cauză, oferindu-i într-o versiune necorectă. Procedul nu intră în sfera bunelor obiceiuri ale istoricului literar, chiar dacă el își poate găsi o justificare de alt ordin. Sahia a fost supus și el colaborării. Edițiile sale, care conțin totuși aproape tot ce a scris, n-au evitat procedul omisiunilor. Or, o cunoaștere integrală a scriitorului, care începuse să se dedice literaturii cu un orizont social umanitarist, nu poate face abstracție de ele. Un efort reintegrator a încercat o ediție de *Scrieri alese*, cu o postfață de Pompiliu Marcea, desigur la sugestiile acestuia, care a încărcat o bibliografie cuprinzătoare relativă la Al. Sahia, dar efortul este încă incomplet. Când vorbim despre necesitatea unor completări, ne gândim, printre altele, în numărul 2 al revistei «Azi», revistă condusă de Zaharia Stancu cu o accentuată orientare spre actualitate, *Vrabia* este istoria «naturalistă» a unui amor chinuit între doi studenți presați de obligațiile universitare și de munca zilnică. Povestirea indică un Sahia mai puțin monocord și mai deschis diversităților realității – decât ni se spune de către unii comentatori”. ■ În cadrul secțiunii *Fișe de dicționar filozofic*, la intrarea *Mircea Eliade*, apar două texte: **I. Filozoful (Elementul original în teoria culturii)** de Vasile Vetișanu („Cu toate elementele originale din teoria asupra fenomenului culturii, la M. Eliade se impune semnalarea unor limite și inadvertențe existente în teoria sa. În primul rând, el nu depășește cadrul idealist al concepției despre cultură ca fenomen al conștiinței sociale, în care se oglindește existența socială cu

întreaga sa semnificație. Pe de altă parte, M. Eliade, chiar atunci când descoperă un unghi de vedere, îl completează cu noianul de influențe și asemănări din cultura altor popoare, lăsând prea puțin loc originalității ca problemă esențială a unei creații de cultură. Teoria culturii, la M. Eliade, absoarbe și elemente tangente și unilaterale, cum ar fi magia, care rămâne, totuși, în zonele obscurului și vagului. Ceea ce dă, însă, valoare teoriei culturii la M. Eliade constă în surprinderea vizionară a formelor sub care ne apare elementul originar al unei culturi – de la proverbe și legendă până la baladă și cânt – înmuiate în suflul viu care le-a creat, dându-le durată firească a eternității”.) și **2. Literatul** de Iliana Grigorovici: „Literatura lui Mircea Eliade consemnă această perpetuă inițiere, îi descrie desfășurarea, fixează procesul de asimilare spirituală (orice experiență, de orice ordin, are un ultim și esențial sens spiritual). De aceea, modalitățile preferate sunt jurnalul și eseul. Cele mai multe dintre lucrările neștiințifice ale lui Mircea Eliade aparțin deschis sau camuflat acestor modalități. Specia tradițională a romanului – pentru care a optat și autorul – a suferit, în procesul de adopțiune, tot soiul de violențări și maltratări, fără să reușească, chiar cu prețul desfigurării, să-l mulțumească. Mircea Eliade ar fi dorit un roman de idei: «teoria este necesară unui mare roman, este prezentă la toți marii romancieri», se spune în eseul «Teorie și roman» (culegerea *Fragmentarium*). (...) Descoperirea și acceptarea «artei» de care nu vorbește nicăieri Mircea Eliade, pe care nu le recunoaște niciodată oficial, sunt, totuși, niște evidente și devin permanente ale creației sale. (...) Sinteză a gândirii, intuițiilor și obsesiilor de o viață, literarului Mircea Eliade impune un timbru particular tulburător prin inedit, un scriitor de o forță deosebită, care iese din tiparele obișnuitului”. □ La 150 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu, Al. Zub publică textul *O scriere necunoscută din 1846*, despre broșura *Moldavie. Récit des troubles de Jassy pendant les journées du 24, 25, 26 Janvier 1846* publicată sub pseudonimul *Georges Dairnvaell*. □ În *Arhivă oltenească* apare *Confrații* (fragment din actul II) de Gib I. Mihăescu, însoțit de o notă semnată de Ion M. Negreanu și Petre Predică: „Necunoscută până acum, piesa *Confrații* – din care reproducem un fragment – are meritul de a arunca o nouă lumină asupra *dramaturgului* Gib Mihăescu, pe care-l cunoaștem – prin *Pavilionul cu umbre* și prin *Sfârșitul*, dramatizarea nuvelei cu același nume, din volumul *Venedia* – doar ca autor al unor puternice drame, pasionale, care, din nefericire, n-au avut darul să se bucure de o cuvenită atenție din partea secretariatelor literare. Gib Mihăescu ni se înfățișează acum și ca autor al unei comedii de moravuri, spumoase, beneficiind în general de o replică alertă, care denotă o puternică observație realistă și un acut simț al limbii. (...) Cu toate că nu ni s-a păstrat decât actul II – și afirmațiile noastre implică inerent un coeficient de posibilitate – putem, totuși, afirma despre comedia *Confrații* că este aceea a unui autentic autor dramatic, care știe să folosească cu abilitate tehnică întorsăturilor comice ale

conflictului, care posedă un cert simț scenic, știind să-și vadă personajele și să le conducă cu siguranță evoluția comică. Prezentând numeroase tăieturi și adnotări, textul păstrat face dovada exigenței autorului său”. □ În traducerea Ecaterinei Popescu apar versurile semnate de Federico Garcia Lorca („Ay!”; „Casida bocetului”; „Unele suflete au.”; „Vis”). □ Ion Caraion face prezentarea și traduce din poeziile *Grupului 47*; din prezentare citim: „Problemele poeziei lor sunt războiul, conștiința, societatea, liberul arbitru, visul înecat, aspirația incertă, protestul, teama că «numai praful va dura» (Wolfgang Bächler) și setea de luciditate împinsă până la crispate. Din grotescul, din interogația, din panica, din obsesiile, din sarcasmul, din decepția care s-au grămădit în cuvintele și-n trupul acestei poezii ca-ntr-o pâine de toate noapțile – culpabilă și acuzatoare, caustică și reflexivă, câștigată și pierdută – rezultă limpede un adevăr: că neiertători confrunțați cu mai multe incertitudini, drame și responsabilități decât colegii lor de aiurea, rareori riscând experimentul pur, fad, formal și gratuit (iar în poemele alese aici am căutat să exemplificăm cu Bremer tocmai o stare de excepție, după cum *Tautologismele* lui Heissenbuttei sunt numai aparent jocuri, sunt simulare, sensul lor fiind traumatic), scriitorii germani de după zdrobirea hitlerismului au imprimat literaturii care se recomandă prin GRUPUL 47 caracterele dezastrului de toate nuanțele trăit atunci de Germania și conștiința tuturor coșmarurilor prin care se întoarce spre Itaca o conștiință. Alții vor veni, mâine, să culeagă roadele acestei temperaturi a grijii, a riscului, a torturii. Dar cei de mâine vor fi culegători. Mitul semănătorului va rămâne”.; apar traduceri din: Hans Magnus Enzensberger (*Conjunctură*); Paul Celan (*Corona*); Günter Eich (*Prezent*); Ingeborg Bachmann (*Lemn și așchii*); Iohannes Bobrowsky (*Icoană*); Günter Grass (*Normandia*); Karl Krolov (*Tu ești în oglindă...*); Helmut Heissenbuttel (*Tautologisme*); Claus Bremer (*Peștele zboară pieptiș*); Wolfgang Bächler (*În flacăra stinsă*).

• [„Secolul 20”, nr. 9] Numărul este dedicat *Fantasticului și magiei ideilor*. Se fac referiri la patru scriitori: Mircea Eliade, Jorge Luis Borges, Dylan Thomas și Mihail Bulgakov. □ În eseu *Un filozof al miturilor* Zoe Dumitrescu Bușulenga evocă pentru prima dată după o absență de aproape un sfert de veac în spațiul cultural românesc, pe Mircea Eliade: „Opera de cercetător și gânditor al lui Mircea Eliade, așa cum se înfățișează astăzi, la împlinirea a 60 de ani, este în realitate o vastă încercare de cunoaștere filozofică a omului o contribuție prețioasă a secolului XX la determinarea sensurilor mitice și istorice ale gândirii omenești”. În traducerea Sandrei Râpeanu sunt publicate fragmente din volumul *Aspecte ale mitului*. □ Se publică nuvela *La Țigănci*, prima operă a lui Mircea Eliade care apare în România, după război. Ștefan Bănulescu prezintă câteva întâlniri cu Mircea Eliade rezumând nuvela *La Țigănci* drept „povestea unui personaj vrăjit de mitul dragostei”. □ A doua secvență a revistei este dedicată scriitorului sud-american Jorge Luis Borges. Sunt prezente opt nuvele traduse de Florian Potra și Cristina Isbășescu. Ștefan

Augustin Doinaş prezintă modernitatea scriitorului în eseu „Jorge Luis Borges sau gâlceava cărturarului cu lumea”. □ Konstantin Simonov scrie despre *O revelație a prozei fantastice* evocând opera lui Mihail Bulgakov *Maestrul și Margareta*. Sunt publicate fragmente din roman, cu titlul inițial al romanului: *Magul negru*. □ Virgil Nemoianu publică eseu *Swift printre stiluri* considerând că autorul „devine unul din părinții secolului XVIII, un izvor firav și viu al secolului XIX și un precursor notabil al literaturii secolului XX”. □ La capitolul *Evocări* Acad. G. Oprescu prezintă figura „Domnișoarei Elena Văcărescu”: „Pentru mine, care am cunoscut-o de aproape, ea reprezintă una din cele mai remarcabile tipuri de româncă, și așa îi voi purta amintirea”.

● **[„Steaua”, nr. 9] Însemnările în actualitate** ale lui Mircea Tomuș se referă la raportul dintre cantitatea și calitatea poeziei, problemă impusă și de înmulțirea numărului de reviste literare în care se publică „prea multe” creații lirice. Vina, se pare, aparține criticii pentru că a năzuit „cu insistență să descopere în orice carte de versuri o poetică originală, iar în caz contrar pronunțând verdictul total negativ”. Opinia lui Mircea Tomuș este: „Deocamdată vom mărturisi impresia noastră după care, astăzi, poeții înșiși aspiră mai categoric spre afirmare, iar, cum bine se știe, când le este refuzată se irită. A dispărut sau s-a rărit excesiv, periculos, tipul poetului de modestie și discreție bacoviană, căruia temperamental îi repugnă ambianța literară și socială zgomotoasă și care așteaptă, dacă așteaptă, verdictul consacării de la foruri ce transcend grupările, redacțiile sau obișnuitele rubrici de cronici și recenzii. (...) Ceea ce este mai regretabil este că, în acest complex ambiant, critica poeziei însăși se orientează după comandamentele modei, frecventând cu exclusivitate poeții «la zi» și, ceea ce este încă mai rău, epitetul și caracterizările «la zi». Dovadă, ultima «masă rotundă» din «Viața românească» nr. 7. Felul în care sunt delimitate acolo generațiile și grupările de poeți corespunde laudabilei intenții de a reabilita, de a readuce în circuitul criticii curente o vârstă pe nedrept ignorată a poeziei noastre. Toată aprecierea noastră pentru simțul de solidaritate și echitate al participanților, numai că dreptatea, așa cum s-a făcut, mai prezintă încă fisuri. Astfel că atât această amplă manifestare critică din paginile revistei bucureștene cât și practica diurnă a criticii de poezie ne pun în situația oarecum jenantă de a aduce, tocmai noi, aminte cititorilor (căci poate criticii n-au uitat cu desăvârșire) poezia făcută odinioară și acum la «Steaua» de A. E. Baconsky, Victor Felea, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Leonida Neamțu și mai ales rolul înnoitor și înviorător pe care l-a jucat ea într-o anumită epocă. Cât privește celălalt mod de a aprecia bogăția producției poetice, prin raportare la calitatea poeziei actuale și la ceea ce s-ar putea numi calitate absolută în poezie, se impun de asemeni câteva precizări”. Reclamând absența antologiilor de poezie de variate feluri, Mircea Tomuș e de părere că „dintr-o astfel de bibliotecă de antologii (la care invităm editurile să reflecteze concret, în sensul sprijinirii materiale a inițiativelor), alcătuită pe cele mai diverse criterii, ar

reieși cât se poate de clar că poezia noastră națională, asemeni poeziilor create în cele mai însemnate literaturi, reprezintă un întreg univers, bogat și rotund, îndeplinind tocmai funcția sa esențială, aceea de mod specific de a se exprima, și mai mult: de a trăi al poporului. Însemnările de față nu au rostul de a ținti la anularea spiritului critic față de poezie, ori măcar la tocirea lui. Ele caută în primul rând să pună sub semnul îndoielii o anume stare de spirit, aceea spaimă de cantitate de care vorbeam, iar apoi să facă apel la reintroducerea în arsenalul profesional al criticii a unor termeni și puncte de vedere în lipsa cărora oglinda pe care aceasta ne-o dă despre lirică riscă să fie deformată. Am dori, dacă se poate, să preîntâmpinăm atitudinile exclusiviste, precum și cheltuiala inutilă de forțe în teoretizări menite a le susține”. □ La aceeași rubrică, Virgil Ardeleanu formulează un punct de vedere negativ referitor la lipsa de discernământ cu care editorii dau pe piață „orice manuscris care se inspiră din viața contemporană”. „De aceea, spune el, avem o mare producție de cărți, dar nu și o literatură valoroasă. Datorită rutinei ce caracterizează activitatea forurilor în chestiune și ambiției nemăsurate a fel de fel de «autori» s-a ajuns acolo încât numai cine nu vrea nu publică un volum. A scoate azi o plachetă de versuri, un roman ori o compilație monografică e lucrul cel mai simplu. Oricine își poate aduna însășiările comemorative sub titlul pompos de *Studii și articole*. Orice poet se simte obligat să dea la lumină măcar o carte de reportaje, unde informația extrasă cu dezinvoltură din istorie, geografie și economie se împletește în chipul cel mai armonios cu fraza ternă, cu viziunea terestră și lipsa de răspundere. Oameni care au nimerit în literatură absolut întâmplător – își povestesc viața în teribile romane de atitudine. Și de ar fi numai atât. Au apărut însă și o mulțime de specialiști în literatura universală „Critici” care au la activ două sau trei articole, rezumă și împletesc câteva studii străine, și astfel iese la iveală o micro sau macro-monografie. Dar să zicem că acestea din urmă reprezintă, oricum, un act de cultură. Ce ne facem însă cu pletora de scriitori marca „science-fiction”? Avem astăzi atâția autori de romane așa zise polițiste cât nici nu gândim. (...) Nu ignorăm faptul că asemenea producții sunt, din nefericire, căutate (deci rentabile). Nimeni nu va putea frâna șuvoiul lor. Dar de aici, până la a-i considera pe condeierii în cauză drept scriitori, mai va. Cartea de aventuri ar trebui scoasă de tiparnița ziarelor și vândută, duminica, la chioșcuri”.

• [„Tânărul leninist”, nr. 9] În suplimentul revistei subintitulat *În ajutorul comandantului de pionieri* apare textul intitulat *Marș pionieresc* cu versuri scrise de Petre Ghelmez și muzica de Ion Chirescu: „Steagul mândru tricolor/ Bate viu peste frunțile noastre./ Fii ai unui demn popor./ Pionieri suntem, sub zări albastre./ Al Mioriței plai bătrân/ Ne-nvață muncă, vitejie./ Slăvit să fii, popor român!/ Tu, maică scumpă, Românie!/ Refren: Cutezători pornim, în viață./ Pe drumul strălucind de soare./ Partidul drag ne dă povață/ Și patria nemuritoare!”.

• [„Teatrul”, nr. 9] Numărul se deschide cu *Corigență la dragoste*, piesă în 8 tablouri de Dorel Dorian. ■ Sub semnătura lui George Gană apare prima parte a textului *Lucian Blaga – poet dramatic*: „Teatrul «C. I. Nottara» și-a propus, în trecuta stagiune, să reintroducă opera dramatică a lui Lucian Blaga în sfera atenției generale. Regizorul Ion Olteanu a grupat piesele poetului în trei cicluri, trei «trilogii», după criterii care îi aparțin, cicluri din care unul a și fost transpus în spectacol: *Eroii*. Sunt cuprinse în el fragmente din *Zamolxe*, *Anton Pann*, *Avram Iancu*. Pe o scenă cu elemente de decor minime, actori necostumați și nemachiați rostesc replicile cu intenția vădită de a le «trăi». O formă de reprezentare ambiguă așadar, situată între lectură și spectacolul propriu-zis. Fiecare dintre piese e redusă la o suită de fragmente disparate, alese și grupate de regizor. Ca orice selecție, și aceasta este, evident, arbitrară și deci discutabilă. Cum discutabilă este, să zicem, interpretarea conflictului din *Zamolxe*. Un mag crispat și cu privire rea, privat de replicile care-l definesc efectiv, îl prigonește pe profet ca pe un dușman personal, coborând astfel drama într-un plan prea jos. Lirismul dens al poemului dramatic s-ar fi comunicat probabil mai bine prin sublinierea ritmurilor admirabile și prin așezarea mai atentă a accentelor. Cât de problematică e forma de spectacol propusă se vede și mai clar în cazul lui *Anton Pann*. Mai puțin substanțial ca idee și ca poezie, conceput nu ca poem filozofic, ci ca dramă realistă, textul apare întreg numai într-o reprezentare în care e recreată atmosfera, cadrul vieții nefericite a poetului, victimă a neînțelegerii și a meschinăriei negustorilor de artă. Cu un mai sigur simț al valorilor a ales regizorul fragmentele din *Avram Iancu*: părțile extreme ale piesei, între care se desfășoară epic istoria luptei moților la 1848”. În continuare, eseul se ocupă de analiza pieselor blagiene *Zamolxe*, *Daria*, *Ivanca*, *Tulburarea apelor*. □ Crin Teodorescu semnează *De la text la spectacol. Cuvinte... Existențe... Semnificații*, un studiu despre traiectoria experiența autorului – creația scenică și toate celelalte trepte între aceste două puncte. □ Ion Pascadi scrie o cronică literară, *O istorie a spectacolelor*, ocupându-se de *Historie des spectacles*, enciclopedia apărută la Gallimard. □ În *Culise* apare *Din învățăturile lui Neagoe Basarab către... Directorii de Teatre* sub semnătura p. conf. Mihai Dimiu; textul literar vine cu următoarea precizare: „Cu excepția câtorva cuvinte de noi introduse (pe care cititorul le va recunoaște cu ușurință), tot restul textului corespunde întocmai versiunii românești (sec. XVII) a «Învățăturilor». Mulțumim celor ce realizează ediția critică – Florica Moisil și Dan Zamfirescu – pentru a ne fi pus la dispoziție textul, înainte de apariție. Dacă în unele pasaje, în loc de «director», veți citi «regizor» – poate nu veți greși prea mult”.

• [„Tomis”, nr. 9] Eugen Jebeleanu publică poezia *Leagăn* □ La *Cronica literară*, sub titlul *Noua existență a romanului psihologic*, Al. Protopopescu analizează *Vestibul* de Al. Ivasiuc. Criticul sesizează că „fenomenul epic cel mai vrednic de atenție este, fără îndoială, revirimentul pe care îl trăiește

romanul de analiză” care „își făurește (și la noi) o tradiție ce nu poate fi părăsită. În acest context, romanul lui Al. Ivasiuc este înainte de toate un semn al augurului”. Analiza riguroasă a romanului îi relevă cronicarului literar „un bun cunoscător al procedeelelor de analiză. Aș putea să bănuiesc chiar, că scrierea *Vestibulului* este precedată de un serios studiu al discreției literare și al legilor psihologice, într-atât se fac simțite acele caracteristici generale ale romanului de analiză. Se cercetează cu o adresă de specialist mișcările infinitezimale ale unei existențe ținută sub microscop și acest studiu rafinat de inteligență și sensibilitate sfârșește prin a deveni metodă”. În finalul cronicii sale, Al. Protopopescu este încrezător în viitorul literar al scriitorului: „Trecând peste unitatea încă prea simetrică a analizei sale psihologice, Al. Ivasiuc se vedește înarmat să înfățișeze marea hărțuială din zonele subliminale ale vieții. El poate deveni unul din cei aleși să hotărască destinele romanului de analiză în literatura noastră”. □ Articolul lui I. Constantinescu despre *Al. Dima: conceptul de literatură universală și comparată*, de fapt o analiză a volumului cu același titlu care „îl dezvăluie pe Al. Dima în trei ipostaze: de savant, de profesor, de *causeur*”. Cartea „se înscrie în contextul eforturilor actuale de a fundamenta științific disciplina și de a-i descoperi «continentele» adevărate”. Se remarcă studiul care deschide și care dă și titlul volumului care „ar putea constitui capitolul introductiv la ceea ce Iorga sau Ortega Y Gasset ar numi istoriologia literaturii”. Sunt amintite ca „excelente” studiile din grupul cercetărilor aplicative, „contribuții profunde la cunoașterea și interpretarea unor realități literare controversate ori ignorate la noi”. Aceste studii sunt: „*Motive hegeliene în scrisul eminescian, Afinități electiv: Titu Maiorescu și Goethe, Epopeea lui Ghilgameș, Gherea în cadrul criticii europene*”. Alte aspecte care atrag atenția criticului literar sunt: „plăcerea cercetării, calitatea argumentării, voluptatea sintezei”. În finalul articolului său, remarcând optica autorului care propune „studiul literaturii române din perspectiva celei universale”, I. Constantinescu remarcă „stilul divers al cărții, fiind când riguros științific, când profesoral, când beletristic”. □ Gh. Grădinaru analizează *Iadeș*, volumul de debut al lui Dumitru M. Ion, o carte în care „practică o poezie a faptului brut incomplet asimilat, o poezie a senzației lăsate în deplină libertate”. Profund obiectiv, recenzentul observă „metaforismul exagerat ce duce la dizolvarea emoției, (...) lipsa clarității intenționale a gestului poetic”, dar, cu toate acestea *Iadeșul* face mărturisirea unui talent incontestabil, care sperăm să meargă pe o linie ascendentă, pentru a nu rămâne, cum spune undeva poetul, «ca un pumn de semințe aruncate rău».. □ Marin Mincu semnalează apariția cărții *Nu se poate preciza* de Alexandra Târziu, cea care „alături de Sânziana Pop, contribuie cu succes la consolidarea unei modalități moderne de a face proză”. Ca mod de scriitură, recenzentul observă că „Alexandra Târziu suprasolicită un anumit moment din viața subiectului introspectat. Ceea ce declanșează reacțiile comportamentiste în

toate aceste proze este faza de lamentație psihologică, separată tranșant de celelalte manifestări ale crizei psihologice. De aceea, inclinația autoarei este vădit îndreptată spre cazurile oarecum maladive, fie că este vorba de simple traume biologice, fie că are în vedere biografii complexate de natură socială”. Punctând două aspecte care conferă originalitate autoarei – universul special și înprospătarea unor procedee artistice considerate imposibile – Marin Mincu își încheie prezentarea afirmând că „volumul «Nu se poate preciza» precizează argumentat talentul unei prozatoare capabilă de surprize”. □ În *Grigore Hagi: Sfera gânditoare*, Dumitru Mureșan remarcă „construcția echilibrată (...) surprinzătoare în contextul unei fresce abstracte a insolitului. (...) Lumile predilecte ale poetului sunt cele imaginare. Refuzând poezia contingentă, pentru a da impresia frământării lăuntrice, poetul le construiește cerebral”. În acest context „lebdă, ciudatul călător, măiastră etc. sunt parabole ale viziunii interne. Însetat de misterioasele proiecții verbale ale eului, poetul transcrie oniricul: bat inimi mari pe orizont / e cerul și pământul plin de inimi / și-arată lucrurilor smulse / înfățișarea lor de inimi. (*Inimile*)” Alte poeme sunt „aventuri revelatorii ale gândirii: puteam să fiu tot ce vroiam / dar numai o secundă / și doar un singur lucru / și acel singur lucru / într-o singură secundă / în sine cuprindea întreaga lume”. (*Puteam să fiu*)” □ La secțiunea *Fișe lirice*, Ștefan Aug. Doinaș prezintă volumul lui Tudor George, intitulat *Balade*, un volum „de false balade care impun un nou liric, exigent față de propria sa activitate, stăpân pe o artă poetică cu un timbru aparte, viguros, și, în același timp, rafinat”. În prima parte a articolului, se fac o serie de observații privind acele „disocieri teoretice care, cu douăzeci de ani în urmă, tindeau să înlocuiască termenul de *baladă* prin acela de *baladesc*, acesta fiind mai larg și deci mai apt de a cuprinde varietatea lăuntrică a unei specii poetice”. Analiza volumului îi relevă lui Ștefan Aug. Doinaș „niște legende: ele se impun, poetic vorbind, prin dinamica unei narațiuni rezolvată într-o suită de imagini și prin capacitatea poetului de a descifra unele explicații de ordin fantastic în urzeala unor realități obișnuite”. Obiectiv, autorul constată că „ceea ce nu se realizează ca dimensiune și echilibru al poemului se realizează, în schimb, ca măsură și echilibru al versului, care e de o limpiditate și de o pregnanță clasice. Un vocabular mereu inedit, adesea suculent, îmbinând cuvântul neaș cu neologismul căutat, completează arsenalul poetic al lui Tudor George”. □ La *Cronica exceselor*, Nicolae Motoc identifică „mai multe probleme ale poeziei actuale. O spaimă nejustificată de clișee, de discurs, de orice infiltrare a facilităților din vorbirea curentă îi unește pe cei mai mulți poeți tineri care se inițiază cu o grabă suspectabilă de mimetism și de superficialitate în tainele așa-numitei poezii criptografice”. Privind și analizând cu obiectivitate, autorul identifică două tabere ale poezilor: „De-o parte exaltarea aurei misterioase a lucrurilor, a umbrei lor, obsesia tainelor inaccesibile ale materiei, investigarea unei lumi subconștiente, bănuită difuză, traversată de impulsuri primare.

Dilatare. De cealaltă parte, pasiunea lucidității, preocuparea pentru formulările sintetice, de o rară conciziune. (...) De-o parte tentativa de a depăși limitele cuvintelor și ale lucrurilor. De alta, tocmai retragerea, baricadarea între aceste limite”. După analiza întreprinsă, exemplele fiind preluate din lirica lui Ion Alexandru, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ilie Constantin, Cezar Baltag și Grigore Hagiu, autorul ajunge la concluzia că „procesul de decantație a unui limbaj specific în general poeziei, dar și fiecărui poet în parte, este supus, totuși, rigorii și logicii. Această decantație presupune o ridicare de la abstract la concret (...) de la concretul logic, mi se pare, (...) începe cea «rebotezare» a lucrurilor; rol, care, marele poet credea că se potrivește criticii”. Finalul articolului stă sub semnul unui *nu* categoric, evidențiind tot ceea ce presupune un act de creație veritabil: „Deci, nu beției de cuvinte, dar nici șaradă, nici încifrare naivă a unor teme oarecare. Un *nu* hotărât dificultății simulate; noutatea viziunii, a expresiei, obsesia unicității substanței poetice pot și trebuie să fie «conținutul» acestei dificultăți. Îmi place să cred că în actul de creație poetică, propriu-zis, avem de-a face întotdeauna cu un efort de clarificare intuitivă a unei ordini, stări reflexive sau afective extrem de particulară, sugerată de natura intimă a lucrurilor”. □ Fragmente din povestirea *Fântâna* sunt semnate de Emil Zălog – Pojogeanu. O pagină de versuri îi are ca autori pe Sanda Ghinea și Mircea Rădescu □ În secțiunea *Convorbii literare*, Michaela Bulgărea publică interviul cu Demostene Botez. Problematika abordată în cadrul discuției vizează: relația poezie-proză în literatura modernă, puncte de vedere în legătură cu romanul european modern, romanul românesc actual și destinul romanului psihologic românesc. □ La rubrica *Inedit*, sunt publicate versuri de Constant Tonegaru (*Amor defunct, Spre Măcin, Autoportret, Uneori, La lumina crengilor de-afară*); □ Fragmente din proza Iluzii apar sub semnătura lui Virgil Gheorghiu. □ Poezii ale lui Eugenio Montale sunt traduse de Petru Sfetca. □ La rubrica *Trident*, articolul *O problemă discutabilă* este generat de textul lui A. Marino, *Un mit critic: intenția scriitorului*. Pornind de la afirmația lui Adrian Marino, anume că „puțini, foarte puțini sunt scriitorii conștienți de mecanismul creației lor, care-și pot defini bine intențiile, le pot urmări pe parcurs, le pot controla realizarea până la capăt”, în contrareplică, Neptun, pseudonimul sub care apare intervenția *O problemă discutabilă*, este de părere că „este cu neputință a pune arta sub semnul total al hazardului, al subconștientului (fie el și creator), chiar dacă unele exemple moderne pot satisface vremelnic această iluzie”. Intuind adeziunea criticului „la o estetică a actului pur, din perspectiva căreia i se contestă artei orice tendință, inclusiv artistică”, semnatarul articolului ajunge la concluzia că „pledoaria lui A. Marino pentru o totală impersonalitate a creatorului privează nejustificat însăși demnitatea actului de creație și ea devine cu atât mai pernicioasă cu cât tinde să generalizeze un fapt ce ține de taina și natura fiecărui scriitor”. □ În *Replici în timp*, este apreciată în termeni

laudativi inițiativa celor de la „Viața românească” de a lansa dezbaterea *Despre poezia ultimilor ani* care îi are ca invitați pe Ion Negoïtescu, Matei Călinescu, Ștefan Aug. Doinaș. Observația lui Neptun vizează „opinia solemn-îngăduitoare” a criticului Paul Georgescu în legătură cu „greșelile de supra-apreciere” explicabile prin faptul că „în fiecare epocă, în fiecare literatură se produc erori de supra sau subapreciere, pe care apoi timpul le rezolvă într-un sens mai echitabil”. Fiind evident împotriva acestei opinii, Neptun răspunde cu un citat din Titu Maiorescu: „De la sine nu se îndepărtează nimic în capetele unei generațiuni (...) și datorită de a afla adevărul și de a combate eroarea se impune fără șovăire fiecărui om”. □ Nota intitulată *Un număr de poezie* salută demersul celor de la „Iașul literar” care, în numărul din iulie, publică „câteva excelente grupaje de poezie”, semnate de G. Mărgărit, Corneliu Sturzu și Daniel Lascu. □ În *Cavalerii relei-crediințe*, este criticat demersul lui Ion Husarie și Ion Cornea care, „folosind același condei înaripat, se ocupă în «Tribuna», cu o insistență suspectă, de «cronica exceselor» sau mai bine-zis de autorul ei”. În încheierea scurtei intervenții, condamnând atitudinea celor doi autori, Neptun consideră că: „ceea ce este fatal, ceea ce este întotdeauna ucigător pentru autoritatea criticii, este reaua credință. (...) Reaua credință, calculul meschin, manevrele cu obiective obscure se fac simțite de îndată, fără a fi produs de altfel nici un folos, nici măcar celor ce le exercită”. (Zaharia Stancu: *Concluzii la o dezbatere actuală*). □ În *Ediții târăgănite*, este criticată „supărătoarea întârziere” în activitatea celor de la Editura pentru literatură care tergiversează tipărirea edițiilor critice ale unor scriitori români reprezentativi (sunt menționate: vol. II din ediția *Grigore Alexandrescu*, vol. V al *Operele* lui I. Agârbiceanu, volumul IV al ediției critice *Caragiale*).

• [**„Viața militară”, nr. 9**] Număr sărbătoros consacrat împlinirii a 20 de ani de activitate a revistei. Semnează versuri Nicolae Tăutu (*Cercuri în septembrie*), Teodor Balș (*Întâiul gând*), Dragoș Vicol (*Scrisoare*), Nicolae Dumbravă (*In memoriam*), Ion (Lotreanu) Lăbescu (*Contraste*), Adrian Mierlușcă (*Sens*), Rusalin Mureșanu (*În marș*), Traian Reu (*Strămoșii*), Ion Segărceanu (*Ostași lângă drapel*), reportaje: I. Clenciu (*Fulgere în stratosferă*), Marin Porumbescu (*Traectorii în spațiu și în timp*), Romulus Zaharia (*Măsura pământului*), I.I. Nichifor (*Post-scriptum la un reportaj*), Eugen Lumezianu (*În loc de portret*), V. Crețu (*A fi părtaș vieții*), Nicolae Fătu (*Cercetașii*), Endre Kuban (*Pe tărâmul frumosului*), Constantin Novac (*Lupta cu secunde*), Petru Vintilă (*Fermierii de la Dorobanțu*), proze: Lucian Dumitrescu (*Balada hărții*), Mircea Radina (*Batalionul de moți*), Haralamb Zincă (*Omul de la telefon*). □ „Viața militară” culege mărturii relevante pentru istoria celor 20 de ani de existență ale câtorva din autorii și jurnaliștii consacrați: Laurențiu Fulga (*Singura justificare*), Nicolae Jianu (*Cunoaștere*), Aurel Martin (*Un fapt biografic*), Mihai Negulescu (*Douăzeci de trepte*), Nicolae Mărgeanu (*Constante*). Laurențiu Fulga declară: „(...)Vreau să amintesc aici și de suita,

destul de impresionantă, a unor oameni de cultură care, lucrând concret în redacție, și-au adus, la un timp sau altul, contribuția la realizarea și creșterea calității artistice a revistei: poeții Sașa Pană, Mihai Negulescu, Ion Petrache; prozatorii Nicolae Jianu, Nicolae Mărgeanu, Costache Anton și scriitorul de incontestabil talent Constantin Ghiban, pierdut dintre noi în floarea vârstei; criticul Aurel Martin și regizorul de film Alexandru Boiangiu; compozitorul Alexandru Pașcanu și conferențiarul universitar Romul Munteanu. E de remarcat faptul semnificativ că fiecare din aceștia n-a înțeles să rămână simplu redactor, cu obligații stricte și limitate exclusiv la nivelul «Vieții militare». Revista i-a ajutat să pătrundă mai profund în compoziția fenomenului armatei, nu doar familiarizându-i cu oamenii și aspecte de viață altfel greu accesibile, ci sugerându-le și inspirându-le teme chiar pentru operele lor de căpătâi. Să reținem romanul de debut al lui Nicolae Mărgeanu, *Compania a treia*. Cu un volum de poezii dedicat armatei a debutat și Ion Petrache, iar dacă Aurel Martin e socotit azi pe bună dreptate un competent critic și judecător al literaturii ostășești se datorește și anilor de ucenicie la «Viața militară». Prozatorul Nicolae Jianu și-a gândit romanul *Sfârșitul singurătății* și s-a aflat în contact permanent cu izvorul atâtor și atâtor schițe și nuvele inspirate din actualitatea armatei noastre, numai după ce revista i-a prilejuit o cunoaștere amănunțită și convingătoare. Propriile mele romane de război (*Eroica*, *Steaua bunei speranțe*, chiar și *Alexandra și infernul*) sunt în bună măsură justificate de activitatea continuă în redacție, care a știut să trezească în noi virtuți superioare calității de simplu redactor și să ne impună sarcini menite, să onoreze deopotrivă pe autor și revista. De remarcat, de asemenea, faptul că experiența câștigată la «Viața militară» și-a pus pecetea atât de puternice pe conștiința noastră, ne-a îmbogățit cu o lume atât de efervescentă, încât adesea revenim asupra ei s-o evocăm și s-o transfigurăm în literatură. Ceea ce se remarcă îndeosebi este capacitatea revistei de a fi știut să mobilizeze în jurul ei și să se bucure de colaborarea unor prestigioase personalități ale culturii și literaturii noastre. De la strălucitorul Tudor Arghezi până la unul dintre cei mai tineri și talentați poeți, Grigore Hagiu”. Aurel Martin: „Am lucrat în cadrul redacției «Vieții militare», pe vremea când revista se afla la începuturile ei, trecea prin inerente metamorfoze pentru a-și valida rațiunea de a fi și a-și schița formula proprie cea mai adecvată, mai interesantă și mai atractivă. Nu s-ar putea spune că aveam prea multă experiență, cum nu aveam, de altminteri, nici alți membri ai colectivului. Eram însă cu toții romantici, participam cu entuziasm la uriașa bătălie a construcției socialiste, ne puneam întreaga energie în slujba acestui nobil ideal, convinși de importanta aparte pe care arta și literatura o au în procesul de formare a conștiinței umane. Proaspăt licențiat în filologie, dedicat criticii și istoriei literare, făceam cunoștință acum cu un univers de preocupări, probleme, forme, necunoscut și nebănuit: universul vieții ostășești. Imaginea pe care literatura mai veche mi-o comunica despre

această viață se dovedea a fi anacronică. Ca și în alte domenii ale existenței, revoluția socialistă adusese și aici un suflu primenitor, așezând lucrurile pe alte temeuri ideologice, politice, etice. Eram martorul, în cadrul redacției, al efortului depus de colegii mei prozatori, poeți și dramaturgi, de a surprinde în dimensiuni artistice acest proces de a-l influența și accelera. Altfel spus eram martorul nemijlocit al genezei unei literaturi ostășești noi, izvorâte din contemplarea activă a unor realități ostășești noi. Martor, eram în același timp și comentator al fenomenului, simțind datoria de a-l urmări și sprijini ca parte integrantă, firească, a întregii noastre literaturi. Din acei ani datează interesul particular pe care îi port poeziei și prozei cu tematică militară, interes la fel de viu și astăzi, când semnez, în paginile aceleiași publicații, cronică literară. A participa, alături de atâția alți scriitori, la opera de educație comunistă a maselor de ostași, a colabora la o revistă de prestigiu «Vieții militare», e un fapt biografic cu care mă mândresc. (...) Împletind în coloanele tale mai multe genuri publicistice — evocare, poem, relatare reportericească, reproducere de artă — revista și-a definit în anii din urmă un profil interesant și util. Suportul a tot ce a realizat mai folositor și mai emoționant colectivul ei de redactori și colaboratori se află fără îndoială în reliefa constantă a mândriei patriotice, a datoriei față de patrie, față de acest pământ românesc al jertfelor și al înnoirii. A fi mereu la înălțimea a ceea ce dăruiesc și simt oamenii acestor pământuri pentru patria lor glorioasă constituie, pentru revistă, un memento subînțeles”. Nicolae Mărgeanu: „De-a lungul a douăzeci de ani, o revistă se maturizează, deopotrivă cu cei ce, sporadic sau frecvent și-au încrustat gândurile și sentimentele în paginile ei în tot acest răstimp. Dar dacă «Viața militară» mai degrabă a întinerit, dovadă accentuată, incontestabilă sa prospețime în conținut și în prezentarea grafică, în schimb, soldatul care intra, prin 1950-51, în redacția ei și care nu număra pe atunci mai multe primăveri decât numără astăzi revista, își vede în oglindă părul sur și, se înțelege, la amintirea acelor ani de început, e încercat de nostalgii. Momentul, însă, nu e al melancoliilor. Chiar dacă, prin filtrul vremii, memoria reușește să reconstituie, pur, inalterat, entuziasmul mănunchiului de redactori, deopotrivă de juvenil atât la cei abia trecuți de pragul adolescenței, cât și la ceilalți, cu o biografie mult mai dramatică, de curând întorși din vârtoarea războiului; era entuziasmul, elanul Revoluției însăși, prezent pe toate fronturile de luptă și de muncă ale țării și care, la redactorii «Vieții militare», se traducea prin hotărârea de a milita cu întreg talentul fiecăruia, cu toate puterile spirituale, pentru făurirea și întărirea armatei populare, strajă cuceririlor poporului. Nu, momentul nu e al melancoliilor, chiar dacă atâtea din episoadele vieții de redacție par să se fi petrecut ieri-alaltăieri, chiar dacă ecoul disputelor pasionate, aprinse, pe teme — eterne sau de clipă trecătoare — ale vieții și literaturii nu s-a stins încă în conștiințele noastre, ale celor de atunci, și chiar dacă figurile tovarășilor și prietenilor din acea epocă le revăd, închizând pleoapele, întru nimic atinse de timp, întru

nimic atinse de rutină și blazare. Revenind însă la cariera, desfășurată paralel, pe parcursul a douăzeci de ani, a revistei și a foarte tânărului ostaș de cândva, redactor al ei, aș tine să relev, două constante, care, în fond, se contopesc într-una și aceeași. «Viața militară» și-a priment rubricile, și-a îmbogățit preocupările, și-a schimbat, în mai multe rânduri, până și formatul. La început, revistă aproape exclusiv de literatură, mai târziu a pus accentul pe reportaj și instantaneul fotografic, pentru ca, în cele din urmă, să găsească un fericit echilibru între cele două modalități publicistice. Revistă literară sau revistă ilustrată, în alb și negru sau în culori, ea a avut însă, de la anul I, numărul 1, până la anul XX, unul și același țel, una și aceeași misiune pe care nu știu dacă sânt eu cel îndrituit să spun că a îndeplinit-o, de-a lungul timpului, fără greș: cultivarea, în conștiințele cititorilor ei a celui mai sacru sentiment – dragostea de patrie. Soldatul de acum douăzeci de ani a înnegrit, de atunci încoace, sute, ba chiar mii de pagini, a tipărit niscaiva cărți, unele mai mult, altele mai puțin citite și cu subiecte cu teme felurite din bogata realitate a societății românești socialiste. Dar deși părul i-a devenit sur, fruntea, ușor-ușor i s-a brăzdat, i-a rămas neuitată întâlnirea inițială cu *Oamenii din compania a treia*, o companie de infanterie ca atâtea altele, alături de care a făcut instrucția individuală, «compania în apărare» și «compania în atac», pe care i-a stimat și i-a îndrăgit, i-a îndrăgit pentru totdeauna. A fost, pentru el, o școală a bărbăției, a maturității, a dragostei simple de țară, simplă ca și țărâna, ca și plutirea norilor pe boltă, ca și respirația; și dacă n-a fost prea grozavă cartea care le-a închinat-o atunci, de vină a fost condeiul său, încă împiedicat, de ucenic. Dar dragostea pentru oamenii de sub arme, apărătorii țării, i-a rămas neschimbată – iată de ce, de-a lungul anilor, n-a ostenit să-și facă noi și noi și minunați prieteni dintre infanteriști, marinari, tanchiști, aviatori sau grăniceri, visând să scrie odată cartea cât de cât demnă de marile lor suflete.” □ Cronica literară este semnată de Emil Manu despre romanul *Strămoșii* al scriitorului Radu Theodoru. □ Nicolae Ciachir publică un studiu *Mihail Kogălniceanu și armata română*.

• [„**Viața Românească**”, nr. 9] Revista publică *Vorbe, vorbe, vorbe*, epigramele semnate de Victor Eftimiu. □ În acest număr, proza este semnată de Lucia Demetrius (nuvelă *Întoarcerea maiorului*) și de Octav Păscăluță (nuvelă *Tatăl și fiul*). □ Versuri semnează de Maria Banuș, Aurel Baranga (*Șapte poeme de lampă*); Ion Maxim, Tina Ionescu Demetrian. La rubrica *Poetul* este prezentată Rodica Iulian, un debut cu 5 poeme. □ La rubrica *Poezii lumii* sunt publicate poeziile lui André Frénaud: *Unde mi-e patria?*; *Lacurile din Värmland*; *Un fum*; *Fără dragoste*; poeziile sunt traduse de Petre Solomon. ■ Sunt comemorați 150 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu. Al. Dușu semnează articolul *Kogălniceanu și dezvoltarea literaturii românești*: „Exprimând mutațiile ideologice de la mijlocul secolului trecut, discursurile ca și articolele sale relevă, sub aspectul formei, evoluția pe care a

înregistrat-o în cultura română arta cuvântului între «scriitorii retorigi» și momentul hotărâtor pentru afirmarea literaturii române, pe care l-a constituit apariția «Junimii». Comparat cu Bălcescu, dar și cu un Titu Maiorescu și mai departe cu un Nicolae Iorga, Kogălniceanu ni se înfățișează și sub acest aspect, al elocvenței sale, drept una dintre cele mai viguroase și interesante personalități din istoria noastră literară”; Al. Paleologu publică *Un roman epistolar*: „Luete ca întreg, scrisorile lui Kogălniceanu au o continuitate și o creștere, exprimă deci o devenire, transformarea unui boiernaș moldovean adolescent, cu antereu și surtuc îmblănit, într-un intelectual și om de lume european, cu idei moderne și ambiții superioare, impunându-se în cercurile înalte berlineze. Considerate ca roman epistolar, ele reprezintă un ciclu perfect, de la primele etape ale itinerarului spre Occident, înaintând apoi în cunoaștere și experiență, prin cultură, printr-o întreagă rețea de intrigi și obstacole, încurcături bănești, relații mondene, iluzii și dezamăgiri, refugiu în studiu și creație, succese inconjurate de meschine suspiciuni și delațiuni calomnioase, până la un deznodământ brutal: rechemarea neașteptată în țară, mai târziu întemnițarea eroului la mănăstirea Râșca și finalmente epilogul: plecarea spre Parisul mult dorit și de atâtea ori refuzat. (...) Intrarea în panteonul istoriei de multe ori exlipsează aspectele cele mai de preț ale oamenilor celebri. Acesta e cazul artistului Kogălniceanu”. □ Despre *M. Kogălniceanu și Spania* se exprimă Olga Tudorică: „Pentru M. Kogălniceanu realitatea spaniolă odată cunoscută, este circumscrisă celei românești, în speță celei moldovene. Punctele de tangență le explică printr-o obârșie comună, Orientul. Ele sunt numeroare și se referă la aspecte etice și estetice: mentalitate, obiceiuri comune, practici folclorice identice etc. Kogălniceanu le relevă de câte ori are are prilejul. (...) Atitudinea lui poetică față de Spania trebuie s-o căutăm deci tocmai în această căldură lirică izvorâtă din compararea unor realități asemănătoare. La aceasta trebuie să adăugăm prezența notei exotice datorată literaturii franceze și suflul romantic progresist datorat literaturii germane în anii de studii de la Berlin. Numai ținând seama de acești factori vom putea pătrunde esența și cuprinde dimensiunile primei imagini complexe a Spaniei în opera unui scriitor român. Și numai cunoscând această imagine prin publicarea manuscrisului îl putem încadra pe Kogălniceanu în circuitul literaturii europene care la jumătatea veacului trecut făcuse din Spania și literatura spaniolă izvor de inspirație”. Omagiul adus lui Kogălniceanu este completat de Al. Zub cu note bibliografice cu titlul *Scrieri necunoscute ale lui M. Kogălniceanu (1867-1870)*. ■ La *Cronica literară* Paul Georgescu scrie despre: Ion Negoițescu, *Scriitori moderni*; Horia Panaitescu, *Când te uiți în oglindă*; Aurel Dragoș Munteanu, *După-amiază neliniștită*: „Negoițescu publică un volum compus din articole viariate ca întindere, sferă de investigație, metodă de cercetare; dacă adăugăm faptul că activitatea însumată aici se desfășoară pe două decenii, ne dăm seama că e greu să dăm un calificativ general și să nu

luăm în considerație geologia accidentală a publicisticii sale. Ceea ce ni se pare limpede e faptul să ne aflăm în fața unui intelectul autentic, trăindu-și ideile cu pasiune, a unui critic înăscut ce urmează a-și spune cuvântul în cărțile viitoare. (...) Un portret general al criticului nu mă încumet însă, încă, a face, fiindcă volumul său dovedește virtuozități în prea multe direcții și nu știu în care dintre ele se va angaja definitiv. Preferințele mele merg, desigur, spre capacitatea sa filozofică; idei trăite, devenite experiență și conertite în literatură, în care tehnica e ascunsă și nu proclamată; de aici poate apare marea artă iar criticul, sper, e mai aproape de filozof decât de lingvist. Oricum, orice ar scrie, Ion Negoitescu reușește să inspire textului său tensiune intelectuală, acea pasiune care este a scriitorului adevărat, fie că scrie roman, eseu, poezie sau studiu critic. (...) Scriitor profesionist, Horia Panaitescu nu este, poate va deveni; trec peste cărțile lui pentru cei mici, domeniu în care sunt afon, pentru a consemna recenta nuvelă intitulată «Când te uiți în oglindă». (...) Dacă este să-i cerem ceva lui Horia Panaitescu (e un tic al criticii să ceară mereu câte ceva scriitorilor) ar însemna să-mi exprim dorința de a nu se mărgini la evocarea unui episod, numai, a epopeii epocii noastre, de a spune cât mai mult, cât mai exact, cât mai adânc. Fiindcă există situații ce nu pot fi imaginate, unde talentul și documentarea, singure, sunt neputincioase și unde numai experiența ideii trăite poate marca literatura cu pecetea adevărului. (...) Aurel Dragoș Munteanu tipărește o «După-amaiază neliniștită», a cărei valoare nu are nevoie de cârja tinereții pentru a se impune. De altfel, am impresia că o colecție discriminatorie («Luceafărul») pentru debutanți și-a pierdut rațiunea de a exista, amintește prea mult de semnul de exclamație lipit pe parbrizul automobilelor cu șoferi debutanți. Cu un cuvânt, A. D. Munteanu are talent, cartea lui se poate citi fără dispensă de vârstă”. □ Și Ov. S. Crohmălniceanu publică două cronici. Prima este la A. E. Baconsky, *Echinoxul nebunilor și alte povestiri*: „De la *Trântorul* lui Emil Botta n-am citit alte proze fantastice românești mai tulburătoare ca aceasta. Densitatea poetică, unitata de atmosferă, tonul lor dezabuzat, sub care se ascund adânci neliniști neprecizabile, le dau dintr-odată o notă aparte. Volumul poartă o marcă stilistică foarte puternică, se așează deliberat sub semnul unui romantism sumbru, trecut prin filtrele moderne, întors spre reflexivitate și individualizat de originală localizare a peisajului spiritual *osianic* pe meleagurile noastre”. □ Cea de a doua este scrisă și Vladimir Colin, *Pentagrama*” (roman): „... e o carte izbutită, scrisă cu o certă vocație pentru fabulația fantastică, bogată în sugestii poetice excelente, contruită inteligent și original prin ingenioase raccourci-uri, menținută permanent la o înaltă speculație intelectuală și capabilă să suscite o pasionantă dezbatere asupra rosturilor existenței omenești”. □ Paul Sterian, semnează recenzia Victor Eftimiu, *701 sonete*: „Dacă postumul șirag de sonete al lui V. Voiculescu, publicat nu de mult, a dat un model de rafinare românească a acestei forme și de chintesență universală, blocul de sotrner oferit de

Victor Eftimiu este o încercare hotărâtă de a face sonetul accesibil marilor mase. În afară de ultimul capitol al romanului său în sonete, cum însuși poetul și-l definește, și în care își scurtează singur măiestria, în tot cuprinsul volumului, deși forma este păstrată cu o rigurozitate metodică, grija poetului este de a rămâne cotidian, de a fi un fel de reporter conștiincios al emoțiilor sale față de multiplele «informații» (în sens cibernetic), o dăruire fără pretenții, turnată în forma perfecțiunii”. □ La rubrica *Actualitatea literară* citim *Pledoarie pentru estetica filozofică* de Ion Pascadi: „Numeroase întrebări se adresează esteticii filozofice în privința metodologiei de abordare a fenomenului literar și artistic. Nu este vorba de a transforma estetica într-un fel de «știință a științelor», dar putem spune că ea reprezintă baza metodologică generală a oricărei cercetări în acest domeniu. (...) Desigur nu vom cere esteticii pronosticuri și nici nu vom îngădui dizolvarea ei în domeniile conexe, cum s-a întâmplat uneori, dar este evident că evoluția literaturii și artei ca și efectele ei estetice trebuie integrate în cele social-culturale de ansamblu”. □ O continuare a stiului *Climatul și „autoritatea” criticii* prezintă H. Bratu în numărul de față: „Se vorbește în ultimul timp de «lipsa de autoritate» a criticii. Observația nu apare sub pana unor nechemați sau veleitari, ci este făcută de către unii din criticii cei mai serioși, care văd cu amărăciune prăpastia între eforturile de a conferi prestigiu profesiei și ecoul relativ restrâns al acestor eforturi. Oricât s-ar considera critica un sacerdoțiu, ea are nevoie nu numai de oficanți, ci și de un auditoriu. După părerea mea, nu e vorba aici atât de o criză de autoritate, cât de faptul că critica nu este citită de marele public (așa cum se întâmpla totuși la începutul secolului). Articolele de critică din reviste sunt puțin citite sau parcurse în diagonală. Am în vedere pe cititorul «mediu», pe cititorul statistic, care cumpără din obișnuință revista, când însă trece la rubrica de critică, se uită de obicei la titlurile articolelor și la semnături. Excepție la această regulă o constituie poate compartimentele de note polemice, care oferă însă doar o distracție ieftină pe seama lipsei de urbanitate cu care unii critici de la diferite reviste se acuză reciproc de exact aceleași defecte: lipsa de obiectivitate, incompetență, sau chiar și mai rău”. □ La *Cronica ideilor*, Solomon Marcus publică *Preliminarii ale poeziei matematice*: „Poezia și matematica au o importantă trăsătură comună: tendința de *concentrare maximă a expresiei*. Abaterile de la normă în poezie în stadiul actual al cercetării structurale a limbajului poetic există o discrepanță între numărul mare de studii la nivelul analizei de text și numărul mic al cercetărilor situate la un nivel mai înalt de abstractizare, în care să se modeleze logic aspectele sale fundamentale. Cea mai obișnuită reprezentare aproximativă a limbajului poetic este aceea a abaterilor de la normă. Deși insuficiența acestei reprezentări a fost deseori relevată în ultima vreme, teoriile propuse în loc n-au făcut decât să introducă – cum s-ar spune, pe ușa din dos – tot abaterile de la normă”. □ Damian Necula face cronica dramatică la piesa *Petru Rareș*, dramatizare aparținând lui Horia

Lovinescu: „Lovinescu, nedorind glorificarea dincolo de lumesc a eroului său, investindu-l cu o complexitate umană, clădindu-l pe elemente contrare ca pe tăișul unor vrăjmașe spade din intretăierea repetată a carora se desprinde sinuozitatea unui adevăr ce aspiră spre forma pură a verticalei, vrea să valorifice resursele unui om superior, liber și conștient de libertatea lui, pentru care problema opțiunii este, ca și pentru contemporanii autorului, o cheie a existenței”. ■ În cadrul rubricii *Miscellanea* apar *Concluzii la o discuție despre critica literară* de E. P. G.: „În «Gazeta literară» din 3 aug. a. c. se publică integral concluziile pe care acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, le-a susținut în încheierea discuțiilor despre problemele criticii literare. Prima idee reliefată cu forță este «critica – domeniu public al întregii activități scriitoricești». Critica ocupă un loc major în frontul nostru literar, căpătând amploare și importanță sporită, de aceea problemele teoretice ce se ivesc pe parcurs merită atenția tuturor scriitorilor, de vreme ce buna lor rezolvare angajează direct destinul literaturii și culturii noastre. Iată de ce critica e domeniul public al întregii activități scriitoricești. Activitatea criticii noastre literare e apreciată, în genere, ca o dovadă de devotament față de creația literară și de scriitori, o contribuție decisivă la constituirea literaturii epocii noastre socialiste. Funcția criticului este de a fi un intermediar între operă și cititor, de a nu se izola de nici unul dintre termenii constanți între care se izolează. Uneori, artistul e un deschizător de drumuri, e descoperit de valori neconoscute, ceea ce poate crea un hiatus între operă și public. «Critica este funcția de reducere a acestei distanțe, criticul este omul dotat cu suficient har pentru a cunoaște noutatea operei (...) și a i-o transmite publicului în chip explicit.» Astfel, criticul îndeplinește rolul de a reduce distanțele, de a crea condiții favorabile receptării valorilor noi și importante. Atenția principală a criticii, a subliniat acad. Zaharia Stancu, trebuie să se îndrepte spre cititor, misiunea lui se exercită față de un public larg, misiunea lui este înțelegerea și aprecierea operei de către mari mase de oameni. Din păcate, uneori, critica se adresează doar unui grup închis, uitându-și menirea de a face iubită și respectată literatura noastră de către mase cât mai largi. Discutând în continuare problema autorității criticului și reamintind anumite calități ale acestuia, se afirmă că «punctul de plecare al oricărei autorități critice este sentimentul pe care criticul izbutește de a-l da cititorului asupra faptului că ei, criticul, se consacră slujirii lui, cititorului»; «deci, la sursa oricărei autorități critice stă un sentiment de comuniune profundă cu publicul... » Această dragoste față de literatură implică adevărul și sinceritatea, obiectivitatea și înțelegerea largă, exclude reaua credință, cacului meschin etc. Caracterul esențial al criticii este comativitatea, funcția ei activă atât în discernerea valorilor de non-valori, cât și în domeniul ideologic, unde critica trebuie să fie paznicul cel mai treaz al filozofiei și esteticii marxist-leniniste în literatură. După ce am lăsat departe, în urmă, înguste înțelegeri, dogmatismul

și rigiditatea pășim tot mai mult spre o creație liberă și sinceră, ancorată în realitățile vieții închinată adevărului și frumosului, larg deschisă față de fenomenul mondial al culturii; tocmai această largă deschidere poate da naștere la multe confuzii, incertitudini și șovăieli. «Este evident, una din primele datorii ale criticii literare e de a încuraja noutatea, de a propaga cea mai largă informație intelectuală, de a ști să guste și să impună valorile originale, îndrăznețe, fecunde. Dar este prima datorie a criticii literare ca, păstrând această înaltă, generoasă perspectivă a spiritului, să identifice și să combată energic, consecvent și ascuțit, orice elemente în mod fundamental incompatibile cu esența concepției noastre despre viață, lume, om și artă.»; apare *La început a fost versetul*, nesemnăt: „Poezia, mai mult decât orice altă creație literară cere, mi se pare, pentru a se dezvolta normal, un contact mai frecvent cu cititorii, un teren de experiență mai vast. Ea cere, spre a se reînnoi, mai multe tatonări, mai multe verificări. S-a vorbit recent și la noi despre nevoia apariției unei reviste de poezie. Și credem că acest deziderat al poezilor se va realiza. Va fi spre binele și al poezilor și al poeziei. Ce ar fi ca, în așteptare, revistele literare săptămânale să publice o dată la două luni, să zicem, un număr închinat poeziei? Ar fi, mi se pare, o foarte interesantă experiență. Poezia cere spații largi. Nu poate fi îngrădită fără chârcire, în cele două coloane de ziar sau în cele zece pagini, cât pot oferi revistele de azi”.; textul *Paradox* este semnat N&comp.: „Literatura prilejuește astăzi un paradox greu de înțeles. Pe de o parte o seamă de observatori sceptici, nu lipsiți de rațiune și inteligență, ba chiar jonglând cu ele, prevestesc dispariția literaturii ca necorespunzătoare epocii pe care o trăim, și mai ales celei ce vine. Radio-ul, televiziunea, progresul științific și tehnic, mentalitatea modernă pe care au creat-o, dând timpului alte dimensiuni, și preocupării oamenilor teme și atitudini considerate sub neantul concepției absurdului și al sentimentului permanent al acestuia, au făcut ca literatura să apară desuetă, fără o justificare acceptabilă, grandilocventă chiar când nu este, și cerând un timp pe care nu mai ai de unde-l da. Viața cu realitățile ei fantastice și grandioase, înepe să fie mult mai interesantă decât cea mai avântată imaginație. Aceste piaze rele clevetesc, profetizând astfel de multă vreme. Adevărat însă că, de curând, mai insistent. Dar, pe de altă parte, proorocirile acestea nu au demoralizat de loc scriitorii de pretutindeni, nici pe cei din generațiile mai vechi, nici pe acei care abia încep. Cu toate dificultățile unor edituri din străinătate, numărul cărților literare ce apar în fiecare an crește extraordinar. Sun în lume edituri care scot cel puțin o carte literară pe zi, iar criticii literari ai ziarelor se plâng că nu mai prididesc cu cititul, și teancurile de romane îi scot din birouri, unde nu mai rămâne nici un locușor pentru ei. Și tipărirea această, într-un asemenea ritm necunoscut nici unui alt secol, nu se face de dragul artei, fiecare roman își găsește numărul de cititori care să facă din apariția lui o afacere cât de mică. Or, literatura nu poate că moară decât prin retragerea cititorilor. Iată încă că

cititori sunt, în ciuda tuturor argumentelor care le-ar justifica retragerea. Paradoxal! Paradoxul mai are însă o latură: falșii profeți care cobesc decesul literaturii neagă prin aceasta, implicit, și rolul literaturii în societatea de astăzi, și deci importanța spirituală a scriitorilor. (...) Nu, cât timp mai este loc pentru educarea morală a vieții și a oamenilor, literatura are o justificare. Și se arată foarte conștientă de aceasta, cu toate aspectele ei, uneori contradictorii”; Veronica Porumbacu semnează *Trei profiluri tinere*, despre poezii Gizella Hervay, Géza Páskándi și Sándor Kanyadi. ■ La rubrica de *Cărți noi* apar cronici de întâmpinare. Despre Alexandru Șiperco, *Cândva, niște oameni*, (Ed. Tin., 1967) scrie Eugen Luca: „Alexandru Șiperco nu e doar un scriitor profesionist; el nu e nici epigon nici creator de forme noi; nu se realizează scriind, ci scrie fiindcă s-a realizat pe baza unei bogate experiențe de viață, pe care simte imperios nevoia să ne-o comunice. E un autor dificil pentru o anume critică, urmărind cu orice chibă filiații și încadrări riguroase într-o școală sau alta, fiindcă nu intră în nici una din categoriile cu care operăm în genere. Scrisul lui Șiperco are dezinvoltura dar și stângăciile unui ins aplicat dar de o fermecătoare, pentru unii, supărătoare, pentru alții, ingenuitate profesională”. □ Mihail Celarianu este prezentat cu *Inima omenească*”, (E. P. L. 1967) de Gheorghe Anca: „Cele trei volume de poezii ale lui Mihail Celarianu – *Drumul, Flori fără pace, Cartea de patimă* – antologie sub titlul *Inima omenească* – actualizează un scriitor pe care Eugen Lovinescu și George Călinescu l-au salutat prin cuvântul lor critic. (...) Fără prea numeroase eliziuni și rarele impurități de stil, cu o mai diminuată monotonie a libertății tematice, cartea ar fi putut reține mult mai ușor. Oricum, Mihail Celarianu readuce între oameni visul purității”. □ Horia Gane, *Lumina întârziată*, (E. P. L., colecția „Luceafărul”, 1967) intră în atenția lui Florin Mugur: „Sunt câteva poezii excelente în cel dintâi volum al lui Horia Gane – și ele îndreptățesc toate speranțele. Nesigur încă, fără încredere în propriile-i puteri, poetul încearcă mai multe drumuri; ceea ce îl derutează și îl împiedcă să aleagă e faptul că nicăieri nu se lovește de eșecuri certe. (...) Prea talentat pentru a merita să fie tratat cu îngăduință, Horia Gane își va continua înaintarea nedecisă printre marile neliniști ale lumii. Cu această carte și-a câștigat dreptul nobil de a ajunge dintre incertitudinile sale una singură: aceea cu privire la destinul său de poet”. □ La Marcel Mihalaș, *Nume*, (E. P. L., 1967) scrie Emil Manu: „S-a mai spus: multe versuri copiază, sub forme neepigonice adăugăm noi, pe Marin Sorescu (*Lemnele, Cântec de om, Ordine*), dar mimarea lui Nichita Stănescu sub forme absolutiste mi se pare o acuză nefondată adusă lui Marcel Mihalaș, mimarea e numai o influență de tonalitate genetică. Există un anumit ton, o anumită sevă comună întregii poezii contemporane, o anumită predilecție pentru cuvinte, asociații, maniere. La această omuniune de sunori face apel și poezia lui Mihalaș și de aici deruta unor critici”. □ *Amintiri și medalioane literare* (E. P. L., 1967) de I. M. Rașcu, apar comentate de Camil

Baltazar: „I. M. Rașcu, – spre deosebire de alți memorialiști care aduc o notă subiectivă în evocările lor – proiectează asupra artiștilor analizați și o privire ascuțit critică. Păstrând factura unor amintiri pline de suflu căldurii afective și fiind și mai atrăgătoare grație stilului lor oral, confesiunile acestea stau sub semnul lucid și ager al introspecției personalității înfățișate”. □ Mariana Nuși Vintilă scrie la Mariana Dumitrescu, *Poezii*, (E. P. L., 1967): „Lira discretă a poetei *Întoarcerii din adâncuri* își găsește singură un loc, pentru care au existat poate puține concepții ale condeiului, dar un loc care cheamă. Toate grupate sub un diapazon de lied și încărcate cu o feminitate de blazoți – mi-aș îngădui să observ – versurile Mariane Dumitrescu devin poezie prin facultatea poetei de a trece de la lirismul intim (acel eu individual de care vorbea Tudor Vianu) la aspecte universal umane. Pe un cer liric liniștit și sensibil crec poezii cu fosfor, poezii dintre acelea culese din visteria ideilor poetice, luminate de o noblețe a gândirii pe care o emană suteranele poeziei”. □ Monografia lui Virgiliu Ene, *N. D. Cocea* (Ed. Tin., 1966) este prezentată de C. Crișan: „Interesanta înșiruire a capitolelor pe motto-uri semnificative, pe fraze-nucleu, desprinse din opera lui Cocea, prin care se pune și mai bine în evidență coeficientul de elucidare a unor cicluri de scrieri și ani de creație, că apoi – ca să încheiem cu o notă de «fiziologie critică» – o nuanță de inedit și îndrăzneală acestei competente cercetări monografice”. □ Monografia lui Vasile Netea, *George Barațiu* (Editura științifică, 1966), face obiectul investigației critice a lui Petre Pascu: „Monografia scrisă de Vasile Netea umple golul, dându-ne un studiu de o valoare excepțională. Subiectul îi era, ddesigur, foarte drag, de vreme ce l-a tratat cu un patos de zile mari. Autorul, transilvănean de origine, a trăit intens el însuși toată atmosfera de adâncă nedreptate socială, practică de feudalismul habsburgic. (...) De munca grea necesită de monografie, ne dăm seama consultând vastul material prezentat în cadrul bibliografiei. El trebuia adunat din cărțile pre-existente, din articole rămase în coloane de ziare și reviste. Numai truda aceasta, de zi și noapte, merită cu prisosință toate elogiile. Dar Vasile Netea a supus documentul unor severe analize critice. (...) Toate fațetele marelui bărbat transilvănean: om politic, gazetar, istoric («Părți din Istoria Transilvaniei»), scriitor, lingvistic, profesor – ne apar, luminos, din cartea aceasta scrisă într-o admirabilă limbă literară, documentată riguros științific”. □ Despre *O complicată stare de fericire* (E. P. L. 1967), de Ion Arieșanu scrie Rodica Oprescu: „Lucrarea rămâne – și nu dintr-un singur unghi analitic – cu mult sub ceea ce ne îngăduisem să ne imaginăm despre traectoria gândirii sale artistice. Oscilând între dorința de a se încadra în niște tipare și aceea de a investiga niște domenii și procedee artistice foarte «ou vogue», Arieșanu nu reușește decât o palidă și negericită adaptare a unor motive desuete, la formulări mai noi. Ultimul său roman, destul de voluminos ca proporții, suferă de o uscăciune îngrijorătoare, privită cu indulgență și înțelegere în primele lucrări, dar de care speram că se va elibera și nicidecum

că o va menține drept semn distinct”. ■ La *Cartea străină* Demostene Botez semnează două texte: **Pierre de Boisdeffre: „O antologie vie a literaturii de azi”**, Librarie Académique Perrin, Paris („Pentru cititorul român al acestei antologii, ea este mai mult decât un ghid; ea reprezintă o viziune clară asupra evoluției unei mari poezii a lumi, pune problemele poeziei actuale și a raporturilor sale cu cititorii. Iar pentru poeți, poate fi un manual în care sunt consemnate cele mai strălucite succese”) și **Vercors: „La Bataille du Silence”**, Presses de la Cité, 1967. ■ La rubrica *Revista revistelor*, sunt prezentate, din țară, revistele: „*Contemporanul*”, nr. 1081/1967 semnat G. P., „*Gazeta literară*” nr. 768/1967 de P. G., „*Cronica*”, nr. 29/1967 D. B.; de peste hotare: „*Voprosî filosofii*” nr. 6/1967 de I. P. și „*La Table Ronde*” nr. 232/1967 de E. P. G.

OCTOMBRIE

3 octombrie

● [„**Scânteia tineretului**”] Se publică un articol festiv consacrat aniversării a 150 de ani de la nașterea lui M. Kogălniceanu, în care sunt relatate detalii ale adunării festive a Academiei Republicii Socialiste România de la Ateneul Român, precum și rezumatul discursurilor academicienilor Miron Nicolescu și Andrei Oțetea despre personalitatea lui M. Kogălniceanu.

5 octombrie

● [„**Albina**”, nr. 1032] Apare fragmentul *În peșit*, din romanul lui Al. N. Trestieni *Noaptea Cărbușului*, în curs de apariție la Editura Tineretului.

● [„**Gazeta literară**”, nr. 40] Pe prima pagină apare *Lecturi intermitente* (XXX) sub semnătura lui Perpessicius: „Sub semnătura d-nei Margareta Ștefănescu-Vlahuță și sub titlul «Amintiri despre Vlahuță», «Tribuna» din 17 august 1967 publică un copios mănunchiu de lăcrămioare, pe cari fiica poetului le închină memoriei tatălui său. Ele sunt, aceste amintiri, cu atât mai prețioase, cu cât filtrate prin sita deasă a anilor, nu și-au pierdut nimic din mireasma lor originară. (...) În așteptarea aceluia volum despre Alexandru Vlahuță la intimitate, pe care paginile d-nei Margareta Ștefănescu-Vlahuță, publicate de «Tribuna», îl promit, este, cred, de datoria noastră, să ne oprim o clipă, cu mult prea scurtă din nefericire, la câteva cărți consacrate vieții și operei lui Alexandru Vlahuță. Ele sunt în număr de patru, aparțin câteși patru lui Valeriu Râpeanu și fac parte, primele trei din atât de utila colecție de *Scrieri alese*, tipărită de Editura pentru literatură (vol. I, *Studiu întoroductiv* de CXXV pag. și *Poezia*; vol. II-III. *Proza*. 1963-1964), iar a patra, urmare firească a unor atât de adânci investigații în viața și opera lui Vlahuță, o monografie de o mai largă arie, intitulată *Vlahuță și epoca sa* (Editura Tineretului,

1966). (...) A fi pus la dispoziția participanților la viitoarea dispută, grație elor trei volume de «scrieri alese» un atât de enorm material de informație și a fi presărat, grație monografiei – Vlahuță, terenul cu atâtea pasionante semne de întrebare, – iată misiunea istoriografiei literare de vocație, așa cum Valeriu Râpeanu a dovedit-o ieri în valorificarea curagioasă a operei lui Dimitrie Anghel și Ion Luca, astăzi în aceea a operei lui Vlahuță și mâine, de bunăseamnă, în aceea a operei lui Nicolae Iorga”. □ În acest număr apar următoarele poezii: Ștefan Aug. Doinaș, *Delta*; Florența Albu, *Pietre rănite, Coșmar, Muntele setei*; Const. A. I. Chica, *Joc de umbre, Într-o seară de toamnă, Anotimpurile*; Adrian Păunescu, *Piramidele (I): Evangheliar, Schelăria, Sângele scund al inimii, Cenușăreasa uriașă, Un zid troznește-n Venus, Dacă tot se născuseră*; În traducere de Virgil Teodorescu, în rubrica *Comemorări U. N. E. S. C. O.* apare Bezruč cu *Maricika Magdonava și Leonida*. □ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu publică ***Incidență sau coincidență***: „Însăși *Steluța* lui Alecsandri, poezie fără îndoială marcantă, deși grozav de învechită, duioasa *Steluță* a bunicilor noștri, care-și scaldau sufletul în luminile ei palide, *Steluța* cu majusculă încă, a fost umbrită de *Luceafărul* lui Eminescu. (...) Ne propunem să indicăm amatorilor de izvoare o posibilă «reminiscentă», cum se spunea cândva, din marea lirică germană, sensibilă poate în *Luceafărul* și, credem, nerelevantă. Fără îndoială, Eminescu îl citise pe Goethe, dacă nu integral, cu deosebire însă pe liricul, care se bucura de un prestigiu imens în timpul studiilor universitare ale ciracului lui Aron Pumnul și era știut pe de-a rostul, după vorba studenților bucovineni și transilvăneni. Una din aceste poezii va fi fost și elegia dialogată *Trost in Thränen (Mângâiere în lacrimi sau Lacrimi consolatoare*, – citez după o ediție veche de poezii goetheene, apărută la Vienna, în 1819: *Goethe's Gedichte, erster Theil, Original-Ausgabe, bey Carl Armbruster, Stuttgart, in der I. G. Cotta'schen Buchhandlung*). (...) Revedem o similitudine de timbru liric cu *Luceafărul*, în timp ce situațiile ne duc regresiv, la «*Steluța*», întrucât iarăși și iarăși poetul este în postură de adorator al firmamentului acaparat de o singură și neaccesibilă lumină. Cititorul de poezie germană în original, prevăzut și cu ureche muzicală, va percepe, sper, înrudirea sunetului și chiar elevația, în prima strofă, din invocările Cătălinei. (...) În concluzie, ca și în titlu, influența rămâne sub semnul întrebării”. □ La secțiunea *Cărți de proză* apar recenzate: Henriette Yvone Stahl, ***Voica***, prezentată de Aurelia Batali: „*Voica*, așa cum este acuma, nu-și pierde nimic din obiectivitatea mijloacelor: numai că această obiectivitate se ovedește a fi de ordinul aparențelor. Dedesubt, curge curentul puternic al pasiunii etice, aspirația adevărului, perepute cu maximă rezonanță în acest patetic capitol (și ulterior în destinul simbolic al lui Ion), polarizând toate elementele de aceeași încărcătură, pe care cititorul le trecea cu vederea în forma inițială, modificând perspectiva și imaginea de ansamblu a cărții”. □ Ion Lungu, *Regele pălăriilor* comentate de Ilie Constantin: „Construită destul

de solid, scrisă neglijent și lungită peste măsură, cartea lui Ion Lungu nu este o nereușită. Criticul are curajul să înfrunte un debut, cu lăudabilă dezinvoltură. E cu puțință să și-l desăvârșească prin izbânzi viitoare de o mai marcată identitate”. □ I. Peltz, *Instantanee comice și nu prea...* analizate de Adriana Miteșcu: „*Instantaneele comice*, spre deosebire de violența și cruditatea imaginilor îngăișate în volumele anterioare aduc un umor îndulgent până la duioșie și o francheță a banalului de anecdotă strict autentică: deși uneori exclami odată cu autorul «toate bune – dar unde-i subtextul?»”. □ Nicolae Țic, *Nu trageți în caii de lemn*, recenzată de Magdalena Popescu: „Nu e vorba atât despre o carte cu adolescenți, ci o carte pentru părinți. O carte care vrea să pună probleme (dacă va poate, toate), să neliniștească, să îndemne la meditație și să ofere soluții. Așadar, un roman demonstrativ (morală e afișată din titlu, cu imperativul lui prohibitiv – «nu trageți în caii de lemn») pentru un public limitat. Nu înțelegem de ce un prozator reputat a N. Țic și-a autocomandat o astfel de sarcină”. ■ Matei Călinescu scrie despre studiul lui Edgar Papu, *Călătoriile Renașterii și noile structuri literare*: „Pe bazele remarcabilului eseu al lui Edgar Papu devine posibilă atât o *tipologie a formelor deschise* în literatură, cât și schițarea unei istorii a metamorfozelor lor, de la Renaștere încoace. Și cine ar fi mai indicat să întreprindă o atare cercetare, sistematică pe de o parte, istorică pe de alta, decât însuși autorul *Călătoriilor Renașterii*? Dar o va face el vreodată? (...) Mișcarea interioară a gândirii lui se situează sub semnul *aflării* și nu sub acela al *știutului*: de aici derivă poate și faptul cu totul paradoxal că atât de vasta cultură a lui Edgar Papu nu se înfățișează niciodată ca erudiție, sau măcar sub orice altă formă cristalizată, ci doar ca o perpetuă redescoperire a ei însăși”. □ D. Țepeneag semnează proza *Înscenare*, un triptic alcătuit din: „1. *Maria de la școala normală* 2. *Patimile unui autor de teatru* 3. *Epilog*”. □ Ghiță Florea lansează ipoteza *Radu Ionescu – autor al „Donjuanilor din București*: „Uitat, aproape cinci decenii, în paginile ziarului «Independința», romanul a fost scos la iveală și atribuit lui Ion Ghica, de către Eugenia Carcalechi, prin articolul său *Despre două scrieri necunoscute ale lui Ion Ghica*, apărut în Arhiva din Iași, în anul 1906. Ipoteza emisă, fiind susținută și de G. Bogdan Duică și N. Iorga, îl impune pe Ion Ghica, aproape patru decenii, ca autor al *Donjuanilor din București*. (...) Argumentele care pledează în favoarea paternității lui Radu Ionescu sunt întărite și de faptul că acesta își mai încerca pana cu intenția de a scrie o nuvelă, pe care o abandonează, prins ca și cu *Donjuanii din București* – în clocotul luptelor politice. (...) Cunoscut și valorificat insuficient, neglijat pe nedrept atunci când se vorbește de începuturile literaturii noastre moderne, Radu Ionescu a fost o personalitate marcantă a epocii, care (din scurta și zbuciumată sa viață) s-a ocupat doar un deceniu de literatură, lăsând o operă foarte diversă: poezie, proză, istorie și critică literară critică teatrală și socială, deosebit de interesantă prin originalitatea și profunzimea ei”. ■ La *Cărți și idei*, Nicolae Balotă

publică eseu *Arta enumerărilor delectabile*: „Rostul enumerărilor rezidă – într-o primă eproximare – în străvechea nevoie a omului de a pune stăpânire pe toate cele ce sunt, însiruindu-le în jurul său. (...) Enumerându-și posesiunile, omul se asigură de existența lor. Detailindu-le el le trece în revistă și-le apropiază iarăși și iarăși. Enumerarea cu cât este mai amănunțită, mai extinsă, mai diversă, cu atât regatul umanului este mai vast. (...) Literar, enumerarea este mai degrabă o înaintare orbecăindă într-un labirint, decât o explorare, o cucerire sistematică. Străbați culoare, mereu altele, dar poate aceleași, înaintezi și nu știi încotro și surprize te pândesc la orice cotitură, dar te urmărește și monotonia, mergi spre o țintă pe care – ajungând la capătul enumerării, ori la labirintului – înțelegi că de fapt, nu există, labirintul neavând nici un capăt”.

• [„Tribuna”, nr. 40] Dumitru Mircea semnează editorialul *Recolta*: „Politica științifică, realistă, adecvată posibilităților și nevoilor țării, desfășurată cu consecvență și dinamism de către partii noastre ne aduce satisfacții crescute de la an la an. Afirmația n-are nimic propagandistic, ci acoperă o realitate, exprimată în cifre controlabile și puse la îndemâna tuturor. Ar realitatea se evidențiază sub aspecte multiple, cifrele fiind numai unul dintre ele”. □ V. Firoiu este autorul textului *O sărbătoare a culturii românești: Centenarul Bibliotecii Academiei*: „În cadența noului, alături de alte așezăminte de veche și recunoscută tradiție românească, Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România pășește pragul către cel de-al doilea secol, pe un drum luminat de întemeiate năzuinți, rodul merituozelor strădanii ale celor ce-au ostenit în primul ei veac de existență întru promovarea culturii românești”. □ La *Ex libris* Teofil Răchițeanu semnaleză apariția primelor patru volume din Panait Istrati, *Opere alese* (E. P. L., 1967): „Cele patru volume apărute până acum cu text bilingv (român-francez), tiraj acceptabil și grafică acceptabilă, ne fac să așteptăm cu încredere următoarele volume cu atât mai mult cu cât la Istrati specificul nostru național își găsește o excepțională forță de exprimare”. □ Carola Iorgu scrie la cartea lui Ilie Constantin, *Tinerii noștri bunici* (E. P. L., 1967): „Este o pledoarie pentru ocrotirea copilăriei, pentru crearea unor condiții care să nu ducă la maturitatea pretimpurie, forțată. În toate cele patru părți sunt urmărite destinele a doi eroi: mama și fiul, în trecerea lentă dar sigură printr-o vârstă a responsabilităților majore de viață”. □ Apare necrologul Mihail Sevastos, semnat „Tribuna”: „Cu strângere de inimă am citit vestea despre încetarea din viață a scriitorului Mihail Sevastos. (...) Încetarea din viață a scriitorului Mihail Sevastos constituie o grea pierdere pentru literatura română la a cărei dezvoltare a contribuit cu devoțiune și entuziasm”. □ Th. Rohianu semnaleză un text omagial despre I. Agârbiceanu apărut în cealaltă publicație literară clujeană: „În «Steaua», nr. 9, George Sbârcea publică *Amintiri de la Tribuna lui I. Agârbiceanu*, emoționant omagiu scriitorului și animatorului, acum când se împlinesc 85 de ani de la nașterea sa”. □ În rândul articolelor consacrate lui Agârbiceanu se află și cel al Elenei

Stan, *Arta evocatorului*: „Integrat, prin tendința de întoarcere spre forme de viață mai rudimentare, literaturii de nuanță sadoveniană, înfăptuiește însă în tipare și concepții proprii, originale, Ion Agârbiceanu, păstrând profilul nuveliștilor de la sfârșitul secolului trecut și începutul veacului nostru, a mers în ciclul evocărilor paralel cu tehnica, azată pe fluxul duratei, a romanului modern. Această îmbinare conferă *Amintirilor* un loc aparte atât de ansamblul operei scriitorului, cât și în cadrul literaturii noastre, oferind un interesant material de studiu și viitoarele cercetări de stilistică structurală”. □ Cu textul *Ut musica poesis*, Ion Oarcăsu revine la *Prezențe poetice*: „Poezia lui A.E. Baconsky izvorăște dintr-un pricipiu muzical care domină autoritar toată fraza lirică, transformând-o în echivalențe sonore. Tonalitatea generală este aceea de cântec lent, adormitor, lipsit de metafore, sentimental și limpede, accesibil sără prea mare dificultate oricărui om instruit. Dacă există totuși anumite greutăți de percepere, ele se datoresc alternanțelor de registru psihic: din direct, comunicativ, glasul poate deveni inițiativ, obscur, transmițând stări de semitrezie, halucinații de noctambul romantic. (...) Originalitatea lui frapantă – și poate tocmai de aceea controversată de multă vreme – stă însă în altă parte; o găsim anume în acele cântece lejere, insinuante, monotone, care îmbină muzica melodioasă cu delirul oniric. Fața melancolică a poetului parcă fuge de lumină. Caută un loc tainic, mai potrivit pentru confesiune, partea întunecată, crepusculară a fenomenelor, spre a-și deschide inima”. □ Constantin Cubleşan face cronică literară la Virgil Carianopol, *Versuri*: „La drept vorbind, experiența suprarrealismului pe care o încearcă Virgil Carianopol nu este interesantă decât în măsura în care, prelungindu-și filioanele viabile de frenetică iangistică într-o poezie post sămănătoristă, căreia i se încadrează, face posibilă o detașare superioară față de clișeele și motivele tradiționaliste ale acestui din urmă curent. Trecerea de la suprarrealism la post sămănătorism poate părea surprinzătoare, dacă nu ne-am gândi la evoluția altor poeți de avangardă care, aproape fără excepție, au abandonat, mai devreme sau mai târziu, ambiția de a «revoluționa» arta printr-o șocantă ripostă dată «bunului gust», respectiv anchilozărilor clasicizante și academiste, astfel încât, «trădarea» lui Virgil Carianopol, care nu s-a numărat printre protagoniștii frecvenți ai mișcării de la *Unu*, el fiind mai mult un satelit al acestui program cu care a cochetat teribil, mi se pare nevinovată, și, privind în perspectivă, chiar binevenită. (...) Virgil Carianopol a urmat o curbă poetică nu lipsită de semnificații până a ajunge la formula lirică actuală. Experiența sa nu este singulară și favorizează înțelegerea nuanțată a destinului întregii sale generații”. □ Aproape în fiecare număr, este prezent cu proză Grigore Beuran. Acestuia i se alătură Leonida Neamțu și Alexandru Deal. □ Negoită Irimie semnează un ciclu de versuri. □ Augustin Buzura publică în *Bloc-notes* textul *Tinerețe, tinerețe...*, despre romanul lui Luigi Preti. □ În traducerea lui Iv. Martinovici apar două poezii de Eugenio Montale. □ Marta Bărbulescu traduce poezia *Când dragostea te răscolește* de Salvatore Quasimodo.

6 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 40] Geo Șerban analizează) cartea *Scriitori străini* de G. Călinescu: „Călinescianismul este o expresie a culturii române contemporane, deopotrivă cu, să zicem, «vianismul», «realismul» ori «camil-petrescianismul» și reprezintă garanția că o națiune care a fost în stare să nască asemenea valori va îmbogăți în continuare patrimoniul universal”. □ La rubrica *Meridiane* Mihai Zamfir scrie despre *Ciudatul Jean Genêt*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 40] Radu Rupea realizează microinterviul *Dramaturgul Sergiu Fărcășan ne vorbește despre Lovitura*: (după comedia *Sonet pentru o păpușă* autorul se întoarce la „grav” / dramă): „Trag nădejdea că *Lovitura* – măcar ca aer, stil, construcție – să fie diferită de *Steaua polară*. M-am întors la grav (ceea ce nu înseamnă că mi-am interzis practicarea ironiei și umorului) pentru că am detectat o anumită atmosferă. Oriunde mergi azi la noi, constăți că oamenii au o binecuvântată silă față de cuvintele umflate, exasperare și furie față de pierderea de vreme, o binecuvântată dorință de a face treabă precis, corect, lucid, fără cuvinte pompoase. Există o ofensivă împotriva micilor lucrături, a relațiilor bazate pe rubedenii, pile și șmecherii care încearcă să țină locul muncii bazate pe o cunoaștere a situației reale, a meseriei și a soluțiilor, așa cum recomandă politica partidului. Desigur, într-o piesă nu puteam prinde chiar toate implicațiile economice și organizatorice ale acestei stări, dar am încercat să prind sentimentul de ansamblu”.

7 octombrie

• [„Cronica”, nr. 40] Adrian Marino publică articolul *Semnificația operei literare*: „Ridicată pe fundația unei structuri de penumbră, mai întotdeauna obscură, întrupată într-o structură propriu-zisă, care îi dă realitate obiectivă, concretă, opera literară își dobândește întreaga sa fizionomie abia prin totalitatea prelungirilor sale suprastructurale ce vin să se adauge, în cadrul unei sinteze și împliniri indisolubile”. □ Pagina *Cronica literelor* cuprinde poezii de Emil Brumaru: *Bagatelă, Cântec de adolescent, Rugăciune și Univers*. □ În cadrul rubricii *Cartea*, Zaharia Sângeorzan publică recenziile *Ben Corlaci*: „*Moartea lângă cer*” și *Al. Piru*: „*Poezii Văcărești*”. În cadrul aceleiași pagini, apar versuri de I. Negoitescu: *Secțiunea de aur, Bachanală, Căărilor în sânge și Sărutul*. □ Rubrica *O carte pe săptămână* cuprinde articolul semnat de Dimitrie Costea la Dan Laurențiu, *Poziția astrilor*: „Dar cele mai multe poezii din *Poziția astrilor* nu sunt atât experiențe afective ale transcendentului, cât mai ales figurații imagistice, uneori cu un subțire fir epic, ale tendinței profund umane a poetului spre absolut, care îi apare când ca un soare atroce, când ca un imperiu al ghețurilor veșnice”. □ Gheorghe Loghin publică articolul *Faulkner și conflictele sudului american*: „Artist de pregnantă originalitate prin amănuntul analizei psihologice, absconsul situațiilor și specificul atmosferei,

William Faulkner este, după cum s-a subliniat de către comentatorii operei sale, un scriitor strâns legat de viața sudului Statelor Unite ale Americii. (...) Pătruns de numeroase contradicții, Faulkner a rămas, totuși mereu, «un negro-lover», un prieten al negrilor. De pe pozițiile unui înaintat umanism, marele prozator a pledat adesea, fie direct, fie sugerând, pentru normele unei elementare echități, pentru rezolvarea raporturilor dintre albi și negri”.

• [„**Flacăra**”, nr. 41] La rubrica dedicată aparițiilor editoriale, sunt amintite cărțile de traduceri semnate de Nina Cassian și Adrian Maniu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 40] Gheorghe Achitei evidențiază, într-un scurt articol, importanța și necesitatea informației științifice „la zi”, precizând că „tot ce este interesant și nou la ora actuală pretutindeni, începe să se resimtă la noi și în ce privește domeniul științei literare. Nu se pot întreprinde nici un fel de studii serioase cu privire la universul specific al literaturii de azi, fără a ține seama totuși și de rezultatele obținute în cadrul cercetărilor străine efectuate pe acest tărâm. Documentarea amplă și completă, realizată fie prin traducerea celor mai de seamă lucrări apărute în lume, fie prin procurarea în limba de origine ori în una din limbile de mare circulație a literaturii de specialitate, constituie, fără îndoială, principala condiție a depășirii diletantismului și suficienței provinciale, proprie multor cărți și articole ce se publică. Deficiențele existente pe tărâmul aprovizionării bibliotecilor, librăriilor, a oamenilor de specialitate se fac simțite, înainte de toate, prin caracterul desuet, «depășit» al unor asemenea lucrări, prin interpretarea mecanicistă, ținând parcă mai mult de secolul XVIII decât de cel prezent, dată de către diverși autori fenomenului artistic și literar modern. Secolul XX se definește, de bună seamă, printre altele, și prin triumful masiv al spiritului dialectic în gândire. (...) Nevoia artistului, scriitorului și criticului de astăzi de a fi informat asupra opiniilor existente, pe plan mondial, în legătură cu problemele ce îl interesează, pare a-și găsi explicația numai în efortul acesta, specific epocii, spre o înțelegere complexă a tot ce ne înconjoară. Se impune, de aceea, drept măsură dictată de însuși spiritul în care evoluează realitatea socialistă românească, asigurarea unei informații științifice bogate, pe cât cu puțință din surse directe, și în ce privește critica literară, de artă, teoria literaturii, estetica. Ar fi cazul ca editurile să se gândească mai bine la spațiul rezervat traducerilor. Avem traduse, numeroase romane, volume de nuvele, de poezii obscure, pe care nimeni nu și le mai amintește. Nu avem însă traduse multe texte de critică literară clasice. Nu avem încă prezentate nici măcar fragmentar principalele poziții estetice moderne. Literatura română de azi beneficiază, paradoxal, nu o dată, de analize și interpretări rămase la un nivel anacronic. Nu e vorba de negarea unor tradiții ilustre, ci de necesitatea unei intervenții creatoare și originale ale criticii literare actuale. În ce privește asigurarea literaturii de informație științifică în original, e necesar de subliniat faptul că deși la noi ajung în librării cantități însemnate de cărți în limba franceză, italiană, engleză, cele mai multe

sunt romane polițiste, lucrări literare anoste, texte din scriitori clasici și foarte puține sunt lucrările de critică, de estetică modernă. O mai bună chibzuință a fondului valutar rezervat cărții documentare de specialitate, absolut necesare pentru perfecționarea noastră intelectuală, se impune imperios”.

• **[„România liberă”]** Emil Manu publică articolul *Două retrospective poetice: Virgil Carianopol și Ion Th. Ilea*, în care se identifică, mai întâi, elementele de formație intelectuală comune celor doi poeți, ambii reprezentând prima generație de intelectuali plecați de la țară, iar apoi se trasează liniile de forță ale poeziei fiecăruia. Volumul intitulat *Versuri*, al lui Virgil Carianopol, reunește șase cărți de versuri publicate între anii 1933 – 1940, precum și două mari cicluri inedite. Poet elegiac, Carianopol propune, în ciclul de poeme *Scrisori către plante*, un „dialog trist al elegiei cu viața și cu moartea”, într-o formulă meditativ-elegiacă ce cultivă, în toate volumele, „liedul nostalgic, fremătător de culori”. Ilea scrie o poezie socială, „comunicată direct”, concretizată în „instantanee, momente lirice fruste”, corelate unor peisaje ce se constituie drept „șchițele unui sentimental inventar rural”. „Fără să devină un profesionist, cu o constanță uluitoare, cu o căldură vulcanică, fără rafinări artificioase, conservând o poezie a faptei în starea ei elementară, fără pitorescități, Ilea a contribuit la modernizarea și aerisirea poeziei române interbelice”.

• **[„Viața studentescă”, nr. 32]** Cezar Tabarcea realizează un micro-interviu cu lingvistul Al. Rosetti.

9 octombrie

• **[„Scânteia”]** Andi Andrieș, afirmă în textul său *Reversul loialității*, că în societatea nou edificată, nu doar brațul legii poate fi lung, ci și acela al opiniei publice: „Există în societatea noastră o enormă forță a loialității socialiste, căreia îi spunem în mod obișnuit opinie publică. Aceasta știe să rostească orice adevăr cu glas tare, are investitura morală să atragă atenția, să comenteze, să ajute, uneori să și condamne. Și fără îndoială că aceeași opinie publică va ști să îngrădească și să ridiculizeze la timp și cum se cuvine pe cei care se înjosesc încercând să-i înjosească pe alții, pe cei care vor să urce nemeritat trepte sociale denigrând pe cei care, fără nicio adeziune, profesează clandestin defăimarea. Dacă se mai oficiază încă în numele tiradei lui Don Bazile, nu ne oprește nimeni să amintim celor interesați că în codul nostru penal calomnia este considerată delict”.

11 octombrie

• **[„Scânteia”]** Împărțind presa culturală în bună și ameliorabilă, Mircea [Horia] Simionescu face observații critice asupra unei întregi serii de reviste din provincie în paginile cărora se regăsesc, număr de număr, colaboratori de la centru, adică din Capitală. Principialul articole se numește, modest, *Însemnări despre personalitatea revistei literare*: „De la «Dacia literară» la «Con-

temporanul“ și «Sburătorul», de la «Steaua Dunării» și «Convorbiri literare» la «Viața românească», «Cuvântul liber», «Azi» și «Bluze albastre», revistele noastre au avut nu numai funcția importantă de a oglindi mișcarea literară și artistică din țară și din lume, dar și pe aceea de a scruta, de a investiga și a contura treptat caracteristicile majore ale spiritualității românești. Avem tradiții solide și valoroase în acest domeniu, tradiții a căror cercetare, în continuare, sunt siguri că va duce la concluzii atât estetice cât și de istorie a culturii. (...) Cu toate că multe din reviste ca, de pildă, «Familia», «Cronica», «Tribuna», «Ateneu», «Tomis», «Ramuri» au reușit să se impună în atenția cititorilor prin articole, cronici, discuții, anchete interesante, scrise la un nivel publicistic mereu mai îngrijit, ca și prin pagini de literatură (afirmând nume noi în viața literară și artistică), se observă la multe alte reviste, un fenomen de *depersonalizare*, fenomen cu atât mai supărător cu cât aceste publicații sunt chemate să reprezinte și să promoveze cultura și arta unei regiuni anume. De unde acest neajuns? Printre altele, de la slaba investigare a valorilor locale. O revistă în general bine apreciată de cititori ca «Ramuri» apelează într-un grad mult prea mare la contribuția unor colaboratori bucureșteni sau din alte regiuni, stimulând într-o măsură mai mică condeiele, personalitățile reprezentative ale regiunii. Asemănător procedează și revistele «Tomis» și «Argeș», în paginile cărora își fac loc totodată probleme foarte dispersate. Adesea, răsfoind reviste din regiuni diferite, ca de pildă «Orizont» sau «Iașul literar», trăim impresia că articolele, polemicile, textele de literatură au fost alese nu spre a servi și a demonstra un program estetic anumit, ci spre a se adăuga unei publicații generale, ale cărei fascicule apar la Timișoara și la Iași. (...) Redacțiile, cu o generozitate rău înțeleasă, acordă cu prea mare ușurință spațiu pentru lucruri minore, ne semnificative, dispersându-și preocupările în polemici mărunte, răutăcioase sau dilatănd cine știe ce fapt documentar la dimensiunile unui eveniment de cultură. Alteori mărunte probleme personale, răspunsuri iritate își află loc în paginile unor reviste care nu manifestă o exigență deosebită față de colaboratori. (...) Dacă în rândurile de mai sus am schițat doar câteva păreri ce pot sugera o revizuire a concepției noastre despre conviețuirea și necesitatea diferențierii marelui număr de reviste regionale ce apar astăzi în țara noastră, soluția definirii profilului propriu al revistei o pot da numai redacțiile prin o mie și unul de procedee, care încep cu aspectele de conținut și sfârșesc cu cele grafice și de format”.

12 octombrie

• [„Albina”, nr. 1033] Publicația își sărbătorește trecerea în cel de-al 71-lea an de existență neîntreruptă cu un număr dublu de pagini, șaisprezece. Ion Moraru, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă: „Apărută într-o epocă marcată prin frământările țărănești care au caracterizat sfârșitul secolului al XIX-lea, frământări ce aveau să culmineze cu marea răscoală de la

1907 – revista, înființată din inițiativa lui Spiru Haret, la 5 octombrie 1897, își propunea să se adreseze țărănimii într-o limbă înțeleasă de aceasta, spre cultivarea minții și a inii ei. Noua publicație venea, de altfel, să acopere lipsa unei tipărituri cu caracter enciclopedic, de popularizare, atât de necesară în acel moment. Prin crearea revistei se realiza atunci, în pragul noului veac, dezideratul unor oameni luminați, care doreau cu însuflețire ridicarea culturală a țărănimii din țara noastră. Tocmai de aceea, încă de la primele numere, în paginile ei se întâlnesc semnăturile lui George Coșbuc, Spiridon Popescu, A.D. Xenopol, Titu Maiorescu, Gr. Tocilescu, Dem. Laurian, Petre Dulfu și alții, care arătau astfel, odată mai mult, sentimentele nobile pe care le nutrea intelectualitatea noastră înaintată pentru oropsita țărănime. (...) În anii noștri, de înflorire a vieții spirituale românești, sub soarele binefăcător al socialismului, „Albina“, beneficiind de îndrumarea și sprijinul partidului și statului, devine un puternic focar de cultură, cu adevărat o foaie enciclopedică pentru minte și inimă, fiecare cuvânt fiind un îndemn adresat populației sătești de a lupta pentru înfăptuirea politicii partidului, pentru ridicarea satului nostru românesc, a agriculturii țării. Chiar din primele zile de putere populară, se întâlnesc în paginile revistei numele unor oameni de cultură, scriitori de frunte ca Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Eusebiu Camilar, Alexandru Cazaban, Cezar Petrescu și mulți alții. (...) În pas cu viața, cu mersul mereu înainte al țării pe drumul desăvârșirii construirii socialismului, „Albina“ a consemnat și oglindit în paginile ei momentele majore ale noii istorii a României – înfăptuirea reformei agrare, naționalizarea mijloacelor de producție, primul plan de stat, cooperativizarea agriculturii, victoria definitivă a socialismului la orașe și sate. Ea tratează – pe înțelesul oamenilor muncii de la sate – problemele economice fundamentale ale agriculturii noastre socialiste, ale modernizării ei, agricultură care este chemată să pună în valoare imensele sale rezerve. Revista a considerat ca un titlu de cinste sarcina de a contribui la educația patriotică a cititorilor, în coloanele ei fiind prezente articole și reportaje care marchează evenimentele cruciale din istoria țării, paginile de glorie ale luptei poporului nostru pentru libertate națională și socială. (...) Harnica, „Albină“ – care nu și-a dezmințit simbolul titlului de pe frontispiciu – a purtat, prin rândurile sale tipărite, lumina în casa și sufletul a trei generații, de la robii pământului de altădată, la stăpânii acestuia din zilele noastre. La 70 de ani de neobosită activitate urăm revistei, „Albina“ să-și continue nobila și prețioasa prezență mulți și încărcăți ani de succese pe gheața rodnică a culturii românești!”: Într-un comunicat se arată: „Cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la apariția revistei, „Albina“, la Casa Ziariștilor din Capitală a avut loc o adunare festivă în cadrul căreia redactorul-șef Constantin Prisnea a vorbit despre istoricul, evoluția, sarcinile actuale și de viitor ale acestei publicații. Au rostit cuvântări de salut Nestor Ignat, președintele Uniunii Ziariștilor, prof. univ. Alexandru Balaci, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și

Artă, reprezentanți ai revistelor „Contemporanul” și „Agricultura Socialistă”. Au luat parte scriitori, ziariști, colaboratori ai revistei. □ În același număr este prezentat un fragment din romanul *Vântul și ploaia* de Zaharia Stancu, roman „inspirat din lupta și munca depusă de comuniști pentru a arăta maselor căile noi de viață, zugrăvind perioada dintre anii 1944-1946, încheindu-se ziua alegerilor din 1946, ziua victoriei forțelor democratice”. □ Mihai Beniuc („Cu sacii, subsuoară, de polen/ Ori cu nectaru-n punga colectivă,/ Zburând din floare-n floare te vedem”), Eugen Frunză („Veac de veac se leagă-n frumusețe/ Într-un singur flux renăscător –/ Zbor înalt pe culmile semețe,/ Viers adânc de patimă și dor”) și Virgil Carianopol fac urări în versuri Albina Virgil Carianopol („Bată orice vânt ar bate,/ Lângă tine uit de toate,/ Inima în tine-mi e/ Și Carpați și Dunăre!”). □ În paginile de mijloc ale publicației sunt prezentate mici texte semnate de colaboratorii revistei de-a lungul celor șapte decenii: Spiru Haret, George Coșbuc, Ioan Slavici, Petre Dulfu, N. Iorga, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Cezar Petrescu, Eusebiu Camilar, Gala Galaction, Gavril Muzicescu.

• [„Tribuna”, nr. 41] Editorialul semnat de Teofil Bușecan se intitulează *Etapă nouă – perspective noi*: „Un document de-o deosebită importanță pentru viața economică și socială a țării noastre a fost supus dezbaterii publice. Ne referim la proiectul *Directivelor Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale corespunzător condițiilor noii etape de dezvoltare socialistă a României*, aprobat în unanimitate în ședința plenară a C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie. (...) Dezbaterile care vor urma vor dinamiza – așa cum se arată în finalul proiectului de *Directive* – toate forțele creatoare ale națiunii și vor stimula propuneri valoroase pentru îmbunătățirea continuă a tuturor laturilor activității economice și sociale, deschizând țării întregi noi perspective în înaintarea sa pe drumul prosperității, civilizației și progresului”. □ Alexandru Andrițoiu publică o pagină de versuri. □ Pagini inedite de Pavel Dan (*Vacanțe la Triteni*) apar însoțite de comentariul *Pagini dintr-un jurnal regăsit* de Cornel Regman: „Nici nu credem că se putea găsi o mai emoționantă cale de evocare a scriitorului și omului Pavel Dan, cu prilejul îndoitei comemorări, ca publicarea paginilor mai semnificative ale acestei autobiografii ce se clădește pas cu pas și îmbrățișează o perioadă foarte interesantă din evoluția scriitorului: faza trecerii de la amatorismul proiectelor juvenile, încă nesancționate de sigiliul răspunderii artistice, al autocontrolului, la un regim mai sever, în care semnele a ceea ce va fi nu peste mult arta lui Pavel Dan se face ici-colo simțite. În acest interregnum, jurnalul reprezintă desigur o modalitate de confesiune, dar mai ales un fericit prilej de cercetare a cuvântului, de neadormită aplecare asupra paginii albe, spre a prinde și stăpâni ritmurile lăuntrice; căci dacă paginile acestea ne dau nu puține indicații de biografie materială (ce completează ori nuanțează informațiile de până acum), ele sunt mai presus de

toate un joc animat de reflectoare sufletești în căutarea unui punct asupra căruia să se concentreze”. □ În secțiunea *Ex libris* Nae Antonescu scrie despre cartea documentară a lui Aug. Z. N. Pop, *Mărturii: Eminescu – Veronica Micle* (1967): „Autorul se ferește mereu de tentația romanțării (deși mai aruncă unele săgeți înveninate lui Titu Maiorescu), cultivă documentul precis și referințele îndelung verificate, apelează peste tot la serviciile pe care le poate furniza opera celor doi poeți. Un bogat material iconografic și un grupaj selectiv din poeziile Veronicăi Micle, închinat lui Mihai Eminescu, încheie volumul”. □ Grigore Zanc recenzează *Zidul* (Editura pentru literatură *Luceafărul*, 1967), de Horia Vasilescu: „Decupate parcă dintr-un cotidian simplu și complet (ciudat doar prin ipostazele intimității omenești în contact cu realitatea), narat seismic pe viu, prozele lui Horia Vasilescu par o retrospectivă peste cromatica unui curcubeu mirându-ne că descoperim abia citindu-le poezia mecanismului vieții prin care trecem; o privire îndărăt peste un dat căruia personajele i se supun, chiar dacă dedublarea eului încearcă să-l ocolească”. □ Liviu Zăpârțan scrie la Gheorghe Borneanu, *După scatii și după sticleți* (Editura Tineretului, 1967): „Cartea este, astfel, o izbită realizare pentru autor, iar prin tematica și realizarea ei, o carte binevenită în literatura noastră”. □ De *Poveștile lui Creangă* (E. P. L., 1967), apărute sun îngrijirea lui Ovidiu Bârlea, scrie Ion Buzași: „Alături de cercetarea mai veche și parțială a lui Barbu Lăzăreanu, *Creangă și basmul rusesc*, recentul studiu constituie o lucrare de care istoricul literar preocupat de opera lui Creangă, nu se poate dispensa”. □ Ion Oarcăsu evocă la rubrica sa, de prezențe poetice, *Plantațiile lui Constant Tonegaru*: „Volum de primă tinerețe, *Plantațiile* anunță dar încă nu impun un profil poetic pe deplin format; omul se mai caută, dibuie, își fixează emoțiile când în versuri extatice, când în altele discursive și bubuitoare ca o muzică de alămuri. (...) Tonegaru a murit prematur și e cazul să regretăm dispariția acestui spirit galant, ceremonios și imaginativ (siluetă stranie ea o fantasmă) înainte de a-și fi rotunjit destinul poetic”. □ Domițian Cesereanu semnează ditirambic cronică literară la cartea de critică *Oglinzi paralele*, a colegului său de redacție Ion Oarcăsu: „Numeroase elemente configuratoare definesc, în cazul lui Ion Oarcăsu, pe criticul de gust. Gustul este pentru el forul inalienabil al magistraturii critice – posibilitate a opțiunii, a deciziei, a contemplării estetice. Insinuant și pătrunzător, spiritul său antrenează judecata de valoare în spațiul analizei inegalabile, dar și în acela al disocierilor riguroase, uneori necruțătoare. O impresie spontană, de calm aparent, aproape clasic rezultă poate din felul rotund, încheiat al foiletonului său; cu toate acestea, fondul realmente dinamic al operației criticului este fervoarea participării la viața «deschisă» a operei”. □ Ion Pop publică *Urmuz și avangarda literară*: „Fără îndoială că literatura lui Urmuz are în primul rând o valoare distructivă (raportată la tradiție), care-și subordonează toate celelalte atribute. Ea este expresia unui fenomen de criză a literaturii. Urmuz semnaleză printre primii

acest fenomen, părând a fi conștient de începutul unei epoci în care literatura devine un mod de a-și trăi, după expresia unui R. Barthes, propria moarte; în care literatura începe să se simtă, în același timp «obiect» și «privire asupra acestui obiect»". □ În *Creație și actualitate* apare un interviu cu Al. Căprariu, realizat de Vasile Lucaciu: „ – S-a acreditat ideea unei «crize» a prozei actuale... – Nu cred în această «criză». Evoluând substanțial – scriitori, public, critici – în planul gândirii artistice, cred că asistăm la un mai îndelungat proces de decantare a operelor, la o mai prelungită sedimentare a «materialului» ce va fi cuprins de viitoarele romane. Se știe: nu se nasc capodopere în fiecare zi. Dar, și în răstimpul din urmă am avut cărți bune de proză semnate, pentru a da și câteva nume, de Petre Sălcudeanu, Teofil Bușecan, Al. Ivașcu, etc. Nu știu precis ce așteaptă critica pentru a le saluta cu larg entuziasm constructiv. Probabil este necesar ca actul critic să mai renunțe la contemplarea adonisiacă pe care, în ultima vreme, și-a înscris-o ca prim punct pe ordinea-i de zi. Să sperăm că această pasiune adolescentină a trecut și critica va reîncepe să se ocupe masiv, substanțial de ceea ce constituie rațiunea ei de a fi: de literatură”. □ Poetul sovietic Konstantin Simonov este prezent cu versuri în traducerea lui Ion Burcă. □ Virgil Stanciu traduce un fragment din volumul *Winesburg, Ohio* de Sherwood Anderson, sub titlul *Măinile*. □ Augustin Buzura publică în *Bloc-notes* textul *Triste măști (I)*, despre *Cui i-e teamă de Virginia Woolf?* de Edward Albee.

13 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 41] Adrian Marino publică un amplu eseu despre *Reconstituirea universului literar*. „Fiecare operă vine cu „universul” său, care se integrează vastelor categorii ale imaginației universale. Iar acestea respectă ordinea și diviziunile realității practice, proiectate și transfigurate într-o tipologie, fenomenologie morală, sociologie, geografie și cosmologie „fictivă”. (...) Opera constituie o structură, o totalitate organică, un „sistem” și critica este chemată să refacă tocmai această imagine globală universului operei”. □ Într-un mic interviu acordat Antoanetei Tănăsescu, Zaharia Stancu declară: „Toate cărțile pe care le-am publicat până acum și pe care intenționez să le scriu și să le public nu sunt altceva decât capitole dintr-o singură carte – cartea vieții lui Darie și a epocii pe care a străbătut-o”. □ Gabriel Liiceanu semnează articolul *Eseul filosofic*: „Eseul refuză interpretările definitive; el aduce cu sine prospețimea noilor viziuni, fiind forma cea mai adecvată a spiritului pregătit să răstoarne punctele de vedere consfințite”.

14 octombrie

• [„Cronica”, nr 41] Rubrica *Ancheta cronicii* publică ancheta realizată de Adriana Pavelescu-Stoian, *Cititorii și literatura contemporană*, efectuată pe baza următoarelor întrebări: 1. Urmărind literatura contemporană în ceea ce

are mai semnificativ – ați simțit nevoia să vă exprimați un punct de vedere asupra ei?, 2. Care sunt scriitorii români contemporani preferați? V-ați putea lua ca motto câteva versuri dintr-un poem român contemporan?, 3. Credeți că modalitățile literare de investigare a personalității se apropie prin profunzime de psihologia teoretică actuală?, 4. Cum apreciați nivelul teoretic al discuțiilor din critica noastră literară? □ *Cronica literelor* cuprinde poezii scrise de Adi Cusin: *Era aici, Lumină veche, Amar, Par lui-même*. □ Apare povestirea *La drum*, de N. V. Turcu. □ Mihai Drăgan publică articolul *Caragiale – Inedit*. □ Apar poezii de Radu Cârnci: *Sonet și imn, Sonet în septembrie, Sonet iarna*, de Leonid Dimov: *Cursa și Reîntoarcere* și de Vasile Zamfir: *Drumeț neobosit*. □ Rubrica O carte pe săptămână cuprinde articolul semnat de N. Barbu, *Teofil Bușecan: „Paranteze”*. □ În traducerea lui E. Ștefan, apare *Campagna italiană 1309, drum de țară*, de Ezra Pound.

• [„**Luceafărul**”, nr. 41] Volumul lui Virgil Nemoianu, *Structuralismul*, apărut în colecția *Kriterion* la E.L.U., îi oferă lui Gh. Achiței prilejul de a evidenția, pe lângă elementele de bază ale cărții, și aspecte mai puțin rezistente: „Intenția de căpătâi a studiului este monografică. Autorul a sistematizat cu inteligență sinoptică aproape întreaga diversitate a curentului structuralist, prezentându-l de la origini și până azi. (...) Spirit metodic, autorul a ordonat expozeul său pe capitole și subcapitole expresiv formulate în scopul promovării unui cât mai clar tablou informativ și descriptiv. Este interesant, în această construcție a criticului, modul cum el se insinuează drept un adept al curentului sau curentelor structuraliste pentru ca în cele din urmă să treacă la polul opus și să formuleze concluzii destul de sceptice, de pe poziții avansat sociologizante. Concluziile lui derivă însă dintr-o analiză nu întotdeauna personală, în profunzime, ci mai ales dintr-un evident efort de centralizare informativă și din ceea ce astăzi se cam cunoaște: că structuralismul poate aluneca în formalism, că unilateralizează aspectele fenomenale și, cel mai grav, că poate pierde cu ușurință legăturile cu contextul social-istoric, cu diacronicul. Dacă unele observații sunt îndreptățite, în special pentru cei care concep structuralismul numai ca tehnică analitică și nu concepție organicistă, ultima din observații, în cazul de față, mi se pare încărcată de prejudecăți. Se observă în studiul lui Nemoianu o oarecare înclinație spre acceptarea unui structuralism canonic, normativ, exterior. Undeva, autorul chiar respinge aripa cea mai liberă a curentului, cea mai antidogmatică. (...) O respinge sub pretextul de frivolitate și retorism; nu sunt adică respectate normele doctrinei. (...) Dar aceasta înseamnă să-ți anulezi exact punctul de vedere în numele căruia condamni, în cadrul curentului, viciul fundamental: desprinderea de contextul istoric nesesizarea devenirii, a dialecticii dintre interior și exterior. (...) Virgil Nemoianu nu pomenește în capitolul rezervat criticii literare structuraliste de principiile obsesionale ale metodei. De legătura ei eu bergsonismul, cu psihologia abisalelor, cu teoria lui Freud. Pentru Virgil

Nemoianu o idee ca atare pare să fie altceva decât o structură sau în orice caz ceva mai puțin. Practic, lucrurile nu stau așa. Structuralist vorbind, fondul principal de cuvinte al unui individ este diferit de cel al limbii în general. Primul este expresia globală a unei structuri particulare care însă nu este egală cu cea filologică ideală. Pe baza lui se poate stabili, altfel spus, genul unei structuri. Fiecare cuvânt dintr-un vocabular personal este expresia lingvistică a unei obsesii, așa cum lipsa cuvântului obsesie din studiul lui Nemoianu este expresia unei structuri fără obsesii sau cu obsesii în afara celor necesare unei bune metode structuraliste. În poezie, de pildă, ideea este o intuiție capabilă să se illustreze ca obsesie existențială. (...) O idee obsesională ca aceea a privirii din lirica lui Nichita Stănescu, dezvăluie nu numai structura unor poeme, a unor relații structurale cu realitatea, ci chiar structura întregii sale poetici. Lirica sa putând fi considerată o lirică eminentemente vizuală, meditativă, exprimată însă în metafore optice, asta îndreptățindu-ne, structuralist, să afirmăm că poezia lui Nichita Stănescu este funciarmamente vizionară. Iată deci cum un motiv poetic, o idee, o intuiție a existenței, văzută ca un imens iris magnetic, originează de fapt în ea și structura tehnică totală a poeziei lui Nichita Stănescu, precum și dispoziția lui gnoseologică. Iată și reciproca, structura de ansamblu a poeziei lui N. Stănescu poate fi depistată și în nucleele lirice obsesionale, în temele sale, ceea ce, la urma urmei înseamnă mult mai mult decât structuralism stilistic, decât raportul dintre conținut și formă, dintre eul poetic și realitate. (...) Am dat acest exemplu aflându-ne mai la îndemână și încercând astfel să ne aplecăm și asupra literaturii române. Dacă autorul ar fi privit mai puțin în abstract dispozițiile și predispozițiile structuralismului, dacă le-ar fi dedus din exersarea lor pe fenomenul literar viu, scepticismul său n-ar mai fi fost atât de formal. Căci îndepărtarea de literatură se vede și în ignorarea structuraliștilor români. (...) Dincolo însă de aceste înfime obiecții ale mele, cartea lui Virgil Nemoianu este o excelentă prezentare a structuralismului din diverse domenii, o prezentare ce s-a vrut pe înțelesul tuturor”. □ Dumitru Copillin publică articolul *Critică și activitate sovietică* în care se face referire la discuțiile purtate de criticii și teoreticienii literari din U.R.S.S. privind „stadiul și nivelul actual al științei literaturii”. În acest sens, sunt rezumate câteva lucrări. „Cartea lui B. Bursov, *Caracterul specific al literaturii ruse*, apreciată ca un eveniment în știința literară sovietică, a prilejuit numeroase intervenții în presa de specialitate în legătură cu căile de dezvoltare și de interferență a literaturilor naționale din U.R.S.S., în ultimii 50 de ani, a căror clarificare rodnică nu s-a putut însă întrevădea decât incluzând în sfera dezbaterilor și experiența literaturilor străine din respectiva perioadă. (...) Părerile converg spre ideea că specificul experienței estetice a fiecărei literaturi, însemnătatea pe care o au în istoria ei curente literare, genealogia și dezvoltarea metodei de creație a realismului socialist, nu pot fi pe deplin înțelese decât împletind studierea rădăcinilor ei literare cu cea a tradițiilor uni-

versale. (...) Discuțiile purtate în jurul cărții lui Bahtin *Probleme ale poeziei dostoievskiene* au relevat importanța pe care o prezintă astăzi, pentru analiza estetică a operei literare sau a fenomenului literar, analiza sociologică. (...) Deși cel mai răspândit tip de cercetare literară continuă să rămână monografia despre scriitori, se constată că aceasta tinde să depășească modul de tratare izolată, unilaterală, a subiectului tratat, să-l încadreze în procesul literar, căruia îi oferă material faptic și judecăți critice. O altă caracteristică a monografiilor mai recente constă în faptul că studiază operele și problemele mai complexe, care prezintă asperități și contradicții, cum sunt – de pildă – curentele moderniste, accepțiunile realismului, creația unor scriitori ca Sartre, Kafka, etc. în tratarea cărora se ține seama și de rezultatele cercetărilor de peste hotare. (...) Apreciind că pentru critica și teoria literară sovietică, «de cea mai mare actualitate este problema studierii realismului socialist», B. Sucikov combate «principiul empiric» după care se acorda importanță cu precădere conținutului operei literare, neglijându-se experiența artistică, «cuceririle și descoperirile» realismului socialist ca fenomen estetic. În ultimul timp însă se constată, în literatura artistică și mai ales în critica tinerilor, o tendință inversă, de «depolitizare», de «autonomizare» a artei pe măsură ce se neglijează natura ei socială. Lipsește, în același timp, o «definiție clară și flexibilă» a artei realismului socialist, rămânând încă în vigoare în special două definiții, «depășite», care nu subsumează «calitățile și particularitățile estetice proprii» una, după care realismul socialist «zugrăvește realitatea în dezvoltarea ei revoluționară»; cealaltă, care îi relevă trei caracteristici: partinitatea, mesajul ideologic și caracterul popular», și, în sfârșit, «punctul de vedere, după care această artă posedă un conținut socialist». (...) În cercetarea realismului socialist, criticii sovietici consideră că este necesar să se țină seama, concomitent cu premisele istorice și estetice naționale, de încă câțiva factori de interferență: tendințele care au putut influența negativ dezvoltarea literară (manifestările formaliste, naturaliste); clarificarea mult discutatei probleme a înstrăinării în literatura realismului socialist și mai ales fenomenele care disimulează înstrăinarea (se atrage atenția asupra acțiunii de lichidare a cauzelor economice și a urmărilor ideologice ale înstrăinării: revoluția culturală, întărirea bazelor economice ale socialismului, lichidarea claselor etc.); investigarea experienței internaționale a realismului socialist (curentele progresiste și revoluționare din literaturile străine contemporane sau din perioada interbelică, de pildă avangardismul ceh și polonez); studierea trăsăturilor noi pe care le cunoaște realismul secolului al XX-lea”.

15 octombrie

• [„Scânteia”] Este prezentată noua ediție a *Operele* lui Odobescu, sub îngrijirea acad. Gh. Zane: „Pentru realizarea acestei întreprinderi temerare, Tudor Vianu și-a ales din primul moment colaboratori pe G. Pienescu pentru

stabilirea textelor și consemnarea variantelor și pe Virgil Cândea pentru elaborarea aparatului de note. Primul olum a fost editat în condiții excepționale. Cel de-al doilea, apărut în acest an, este publicat sub îngrijirea prof. Al. Dima – semnatar și al prefeței noului volum – și continuă în mod judicios opera de valorificare a scrierilor lui Odobescu așa cum a fost concepută inițial. Stabilirea textelor și consemnarea variantelor au fost preluate de această dată de Marta Anineanu. (...) Realizate printr-o muncă colectivă judicios organizată, primele două volume din *Operele* lui Al. Odobescu conțin lucrările scriitorului de la primele încercări până la scrierile de la sfârșitul deceniului al șaptelea. Ele conțin o operă miscelaneă, de conținut divers și de valoare inegală, cu mult material inedit, și care în ansamblul ei este pusă într-o nouă lumină. (...) O ediție bună și frumoasă a textelor rămase de la un autor consacrat este ca o operă de restaurare a unui monument, glorios prin vechimea și măreția lui, înnoit de știința și arta celor ce-și îndreaptă din nou atenția către el. În fața contemporanilor, restaurarea îl situează într-o altă lumină. Tot astfel, noua ediție, prin conținutul său și știința editorilor, ni-l readuce pe Odobescu însuși, cu cele mai caracteristice trăsături ale personalității și operei sale”.

17 octombrie

• [„Scânteia”] Aurel Martin scrie despre *Criteriul auto-exigenței autorului*: „ Scriitorul e, la urma urmei, în fața posterității, unicul răspunzător de calitatea operei sale. Și când e vorba de întâia carte, dar și (mai ales!) când e vorba de cele următoare. Că sentimentul responsabilității nu e la toată lumea din cale afară de dezvoltat, că există poeți, prozatori, dramaturgi sau critici ce par incapabili să se transforme în judecători cât de cât imparțiali ai propriilor lucrări, că nu puțini sunt refractori sugestiilor primite, e, din nefericire, un adevăr prea adevărat pentru a nu fi luat în seamă. (...) Neîndoios, sentimentul responsabilității, cu adânci temeieri în conștiința estetică și (prin raportare la consumatorul de literatură) în cea civică l-au împiedicat pe un Arghezi să-și editeze prima carte înainte de a avea convingerea că-l reprezintă, și tot sentimentul responsabilității îl determina pe Caragiale (sau pe Eminescu) să se aplece asupra manuscrisului cu răbdarea șlefuitorului de diamante; ca să nu mai invoc numele acelora care, asemenea lui Rimbaud sau Ion Barbu, rămânând autorii unei singure opere, au preferat să tacă apoi decât să coboare stacheta exigenței, ori al acelora care, ca Valéry, înțelegând că, la un moment dat, nu au nimic de spus, au așezat voit, între o carte și următoarea, intervalul unei lungi și fructuoase pauze. Desigur, unii scriitori sunt mai prolifici (cum e Mihail Sadoveanu), alții mei puțin fecunzi (cum e Mateiu Caragiale); unii (ca Bacovia) sunt relativ monocorzi, alții (ca Ion Pillat) au forța de a-și primumi viziunea inițială; unii (ca Octavian Goga) debutează strălucit, alții (ca Vasile Voiculescu) se regăsesc mai târziu; unii (cum sunt G. Călinescu, Lucian Blaga sau Camil Petrescu) se impun și prin polivalență, alții rămân credincioși toată

viața unui singur gen literar. Opera nici unuia (se înțelege) nu înregistrează doar piscuri. Nici nu e posibil. Alături de piese antologice, bibliografia fiecăruia consemnează, la drept vorbind, nu numai lucrări care nu sunt capodopere (mă gândesc, de pildă, la Liviu Rebreanu), ci și un număr de încercări discutabile ca realizare strict artistică. De cele mai multe ori acestea din urmă sunt fie accidente, fie experimente. Ele poartă, totuși, volens-nolens, amprenta personalității unui mare scriitor și sunt, nu o dată, interesante prin însuși caracterul lor de excepție, având parcă darul de a lumina și mai puternic operele cu adevărat reprezentative. Cert este, dincolo de orice speculații, că în ansamblul activității unui creator de talia celor amintiți asemenea momente nu au vreo pondere semnificativă. Adică ponderea pe care o au în suma volumelor unui autor lipsit de simțul răspunderii civice și estetice. (...) În paranteză fie zis, un scriitor care nu are credința pe care o avea Meșterul Manole după terminarea Mănăstirii Argeșului, că e în stare să dea omenirii o operă și mai desăvârșită, se găsește în contradicție flagrantă cu însăși condiția de creator. Ambiția de autodepășire, aliată cu spiritul de autoexigență și cu conștiința respectului datorat cititorilor, au înlesnit procesul de afirmare a multora din talentele devenite azi nume notorii. Între *Comuna de aur și Răsfrângerii* – ca să neo prim doar asupra câtorva exemple – Cezar Baltag a parcurs un drum mereu ascendent; de la debuturile lui până la *Zoosophia*, Ion Gheorghe a făcut salturi spectaculoase; între prima carte a lui Fănuș Neagu (interesantă, neîndoielnic) și *Vara buimacă*, fiecare volum reprezintă un plus de maturitate; cu fiecare plachetă, viziunea lui Nichita Stănescu sau aceea a lui Ion Alexandru devine mai personală, mai răscolitoare, mai profundă; prin *Moartea ceasului*, Marin Sorescu a depășit, confirmând intuiția lui G. Călinescu, speranțele deschise prin *Singur printre poeți*; al doilea volum al Anei Blandiana e categoric superior primului, așa cum vor fi, num ă îndoiesc, și cele ale unor poeți ca Gheorghe Pituș sau Dumitru M. Ion și, mai mult ca sigur, și ale altora. Dacă primul succes nu va fi (cum se mai întâmplă!) un prilej de amortizare a simțului de răspundere civică și estetică, ci un argument în favoarea cultivării lui asidue”.

18 octombrie

• [„Scânteia tineretului”] C. Stănescu publică textul *Cultura și cultul prefetei*, un articol care dezbate rolul deformativ al prefetelor sau studiilor introductive. În viziunea lui C. Stănescu, „Abuzul de *Prefete*, *Studii introductive* etc. îl dezleagă adesea, îndeosebi pe cititorul tânăr, predispus a fi mai grăbit, de datoria lecturii active, creatoare, îl *orientează* spre însușirea gândirii altora, paralelă cu a sa. Efectul obișnuit e anihilarea gândirii proprii. Cultul excesiv al prefetei, abuzul introducerilor înfîg adânc și fac să crească dinții unei mentalități hrăpărețe care devorează capacitatea individuală de meditație, puterea proprie de a descifra universuri inedite, îndrăzneala de a visa”.

19 octombrie

• [„Scânteia”] Șerban Cioculescu arată în ce constă *Rolul onestității profesionale în arta scrisului*: „În definitiv debutul este pentru un începător adevăratul act de naștere în registrul, dacă se poate spune, al stării civico-literare. Din acel moment abia scriitorul se simte în larg, ca o navă după ce a fost lansată ca să facă ocolul lumii. Debutantul tipărit se leapădă sau începe să se lepede de „complexele” lui, ca să resimtă din plin măreția spațiului nelimitat al notorietății. Ca orice medicație – oricât de mică ar fi răspândirea periodicului respectiv – publicitatea are meritul de a oferi pacientului (mai bine zis impacientului!) din ajun acel calm necesar reculegerii și dispoziției de lucru. Reversul doftoriei sufletești a unui debut publicistic – mai ales dacă n-a trecut neobservat – poate fi însă sentimentul pretimpuriu al gloriolei, acea autosatisfacție din capul locului, care se strecoară în suflet ca o dulce toxină, otrăvindu-i izvoarele înainte ca ele să fi putut genera opera de seamă, mesajul. (...) Dacă mai considerăm relațiile utile ale unor veleitari abili, stăruința lor în raport direct cu neînestrarea artistică, blazarea redacțională față de aerul de familie al stilului liric sau al facturii prozei contemporane, să nu ne mirăm că nu totdeauna cei mai buni se bucură de mult râvnitul acces public și să nu puține sunt realele talente care, fie din timiditate frânată de orgoliu, fie din paralizia voinței, rămân multă vreme ignorate. Dar nu asupra acestor singulari – ca număr și ca speță – debutanți vroiam să atrag speciala luare-aminte, ci asupra celorlalți, enorma majoritate a începătorilor care se grăbesc apoi, după ce s-au văzut tipăriți în periodice, să beneficieze cât mai urgent de strângerea primelor lor încercări în volum. Febricitării debutului în revistă îi urmează așadar accesul de febră al apariției în librărie. (...) Și fiindcă a venit vorba de autorul *Scrisorii pierdute* și al *Momentelor*, este bine să se știe că, exigent față de sine din prima tinerețe. Caragiale n-a semnat cu numele întreg decât o singură dată la acea vârstă, că la întâia ei reprezentare *O noapte furtunoasă* a apărut pe afiș fără nume de autor și că întâiul lui volum tipărit, probabil în urma stăruințelor lui Slavici, a fost traducerea dramei lui Parodi, *Roma învinsă*. (...) Ironia unui destin literar perfid a făcut ca autorul unei singure cărți, Calistrat Hogaș, să și-o publice fragmentar neîntrerupt, în aceeași formă sau cu retușele cerute de G. Ibrăileanu, timp de aproape treizeci de ani, iar când a văzut-o tipărită, în pragul vârstei de 70 de ani, a trebuit s-o suprimă pentru enorme greșeli de tipar și să vadă a doua ediție, corectă, mistuită de foc! De cincizeci de ani încoace, însă, steaua lui rămâne mereu la zenit, iar opera sa, aceea a unui clasic al literaturii de drumetie. (...) Norocos este numai acel scriitor care își realizează formula sufletească și artistică fără pripă, cu acea calitate exponențială în care se deslușesc treptat atât specificul național, cât și universalitatea. Acest «noroc» este însă recompensă, rodul virtuții și onestității sale profesionale”.

• [„România liberă”] În rubricația *Cronicii literare*, Liana Dumbravă comentează, sub titlul *Între mit și realitate*, romanul lui Vladimir Colin, *Penta-*

grama, în care identifică, dincolo de modalitatea „fantastico-poetică” de elaborare a romanului, destinul unui personaj care, supus unor experiențe cu scopul de a-l face să-și piardă, simbolic, personalitatea, de către medicii naziști, se luptă din toate puterile pentru a-și păstra conștiința și identitatea proprie. Tocmai de aceea, prin rememorare, „Reconstituirea personalității eroului se face prin sondaje succesive în memorie și în trecutul smuls cu acest prilej din uitare – **anamnesis** – alcătuind o interesantă aventură a stărilor de conștiință”. Se adaugă, aici, o reinterpretare a mitului biblic al creațiunii, întrepătruns cu realitatea, căci bunicul protagonistului creează, în laboratorul său, monștri avortoni, asemenea unui demiurg ratat prin intermediul căruia este parodiată grotesc Geneza biblică.

• [„**Albina**”, nr. 1034] Ecourile sărbătorești prilejuite de împlinirea a șaptezeci de ani de la apariția primului număr din „Albina” se prelungesc și în acest număr, în care redacția publică următorul comunicat: „Colectivul redacțional al revistei «Albina» mulțumește călduros tuturor cititorilor și colaboratorilor săi pentru urările adresate cu prilejul aniversării a 70 de ani de la apariție. De asemenea, la o săptămână de la aniversarea „Albinei” este publicat cuvântul tov. Alexandru Balaci, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă: „... Propagând în anii puterii populare îndemnul neostenit pentru înfăptuirea, sub înaltul orizont deschis de întărirea puterii alianței muncitorești-țărănești, a visului de aur privind clădirea și consolidarea socialistă a agriculturii, «Albina» și-a înnobilat paginile, închinată țărânimii, cu virtuți de cronică autentică a satului românesc. Urările noastre de astăzi, pentru noi și bogate succese ale revistei, pentru sănătatea și fericirea valoroșilor ei colaboratori, harnicului ei colectiv redacțional, le dorim înzecit investite, în noi și bogate izbânzi, ce se cer astăzi cucerite la sate în lumina recentelor documente ale partidului și statului ce scrutează profund viitorul. La această intrare în al 71-lea an de activitate, în numele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă doresc colectivului redacțional noi succese, iar revistei pe care o slujește, noi progrese pe drumul împlinirii sarcinilor stabilite de partid și guvern, pentru stimularea creației populare, pentru ridicarea și înflorirea multilaterală și spirituală a țărânimii din România. La mulți ani, tovarăși!”

• [„**Gazeta literară**”, nr. 42] Apare un citat din articolul *Victoriile hotărâtoare ale socialismului – triumf al marxism-leninismului* de Nicolae Ceaușescu: „În cei 50 de ani care au trecut de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, clasa muncitoare internațională, forțele revoluționare au raportat succese de însemnătate istorică determinând prin lupta lor modificarea configurației lumii”. □ Paul Anghel semnează *Mobilitate și dinamism*: „Pentru scriitor și artist, recente documente, puse în discuția publică de Plenara C. C. al P. C. R. reprezintă mai mult decât un temei de meditație, sunt însuși imboludul unei reconsiderări creatoare a chestiunilor privind masa noastră de siderări creatoare a chestiunilor privind masa noastră de lucru, fila

scrisă. În ele este analizată cu adâncime, spirit științific și responsabilitate, mișcarea unor procese economice largi, denunțându-se public chingile care frânează inițiativa, porțile prin care se revarsă risipa, vidul de gândire sau automatismul pașilor, curenți care s-au transformat cu vremea în tot atâtea stânci în calea înaintării noastre. (...) Pe scurt, documentele prescriu o mai mare stimă față de producător, față de competența și capacitatea lui, față de instinctul său de previziune, rezultat din responsabilitatea directă a actualului creator și dintr-o mare și fecundă experiență. Se prefigurează o etapă nouă în dezvoltarea societății noastre. O asemenea viziune nu poate decât să-l bucure pe scriitor sau artist, nădăjduind o răsfrângere directă a acestei viziuni și asupra îndeletnicirii cu gândul sau cuvântul. Produsele noastre pot deveni la rândul-le competitive, eficiența lor socială poate spori neînchipuit de mult, prețul lor moral poate crește. Ce înseamnă în câmpul artei și literaturii mobilitate și dinamism?... Pornind de la spiritul documentelor, înrăzneața creatoare s-ar cuveni dublată prin îndrăzneală și responsabilitate cetățenească, printr-o sporită luciditate în aprecierea proceselor sociale despre care vorbim, printr-o ascutită sensibilitate față de multiplele «dureri de naștere» ale promovării noului în societatea noastră. Solidar cu celelalte instrumente de construcție, condeiul își va face datoria”. □ În acest număr apar versuri de: Radu Boureanu, Victor Bokov, Emilia Căldăraru, Ion Crânguleanu. ■ Este dat publicității documentul *Lucian Blaga inedit*, cu o notă semnată de Dorli Blaga: „Începem, cu această serie de poezii, publicarea ultimelor inedite de Lucian Blaga. După cum am arătat în altă împrejurare, Blaga nu și-a ordonat în mod cronologic poeziile în volumele publicate până în 1943. Tot astfel a procedat și cu poeziile scrise după *Nebănuitele trepte*. Acestea au fost grupate, pe rând, în ciclurile *Domnia soarelui de toamnă* (a se vedea corespondența lui Blaga publicată în revista «Astra»), *Legenda veșnică* (caiet dactilografiat ce se află la Biblioteca Academiei) și apoi *Ecce tempus*. Cele mai multe poezii au fost însă scrise între 1950-1960. În 1959 Blaga și-a regrupat poeziile (care între timp totalizează aproximativ 200 titluri) în patru cicluri: *Vârsta de fier, 1940-1944*, *Corăbii cu cenușă*, *Cântecul focului*, *Ce aude unicornul*. În afară de acestea, de la Blaga au mai rămas aproximativ 30 de poezii scrise în 1960, poezii ce presupunem că urmau să constituie un nou ciclu. În ediția *Poezii 1966*, îngrijită de G. Ivașcu, s-au publicat inedite alese din toate ciclurile menționate, precum și din poeziile din 1960. În ediția de *Opere* la pregătirea căreia se lucrează în prezent, se vor publica toate poeziile lui Lucian Blaga, ordonate după indicațiile autorului. Pentru fiecare dintre poeziile inedite pe care le vom publica între timp, vom indica ciclul din care face parte”. Din ciclul *Vârsta de fier, 1940-1944*, sunt publicate: *Inscripție*; *Jale la început de noiembrie*; *Cetatea moartă*; *Götterdämmerung*; *Nu sunt singur*; *Cuvinte către patru prieteni*; *Caravela*; din ciclul *Corăbii cu cenușă*: *Psalmul 151*; *Tablele legii*; din ciclul *Cântecul focului*: *Psalm*; din ciclul *Ce aude unicornul*: *Lauda*

suferinței; Ce aude unicornul. □ Dumitru Micu prezintă *Nuvelele Luciei Demetrius*: „Sinuoasă, discontinuă evoluție a parcurs Lucia Demetrius! Derutantă, ba chiar de-a dreptul de neînțeles, dacă am considera-o în afara contextului istorico-literar. În acest context, însă, explicația sinuozităților, a discontinuității, se află fără dificultăți. (...) Lucia Demetrius s-a regăsit încetul cu încetul, în cursul anilor (pe un plan de înțelegere a existenței), efectele acestei regăsiri fiind, pe tărâmul teatrului, îndeosebi piesa *Trei generații*, iar în proză nuvela *Ultima Tauber* și alte narațiuni din cuprinsul volumelor publicate de-a lungul ultimilor vreo zece ani”. □ Șerban Cioculescu publică un *breviar, Despre umorul german*: „Unui mare popor, care a dat culturii universale genii poetice, muzicale și filozofice incomparabile, ca Hölderlin și Goethe, Johann-Sebastian Bach și Beethoven, Kant și Hegel, i se contestă adeseori umorul sau i se recunoaște unul de culoarea și ponderea plumbului. Evidentă nedreptate! O replică oportună este recent apăruta carte *Humor in deutscher Sprache*, cu texte culese și adnotate de Al. Roman în Editura Științifică. Metodic concepută, antologia de proverbe, umor al vârstelor, al sexelor, al categoriilor sociale și profesionale, nu este lipsită de fragmente literare bine alese, de la Jörg Wickram, întâiul prozator german, din secolul al XVI-lea și până în zilele noastre, inclusiv scriitorul român de limba germană, Erwin Wittstock (1890-1962). (...) Traducătorul și răstălmăcitorul, – cum credem a fi dovedit după un simplu sondaj, – al lui Pascal răspunde în numărul trecut al periodicului nostru. Răspunde acolo unde crede că poate sofistica și tace mâlc asupra greșelilor flagrante, care denotă necunoașterea limbii originalului. Să-i admitem însă, aprioric, buna credință. În acest caz rămâne stabilit că profesorul, cum semnează, este neinformați sau lucrează după cărți științifice depășite. Ne răspunde altminteri metodic, pe puncte. Să examinăm primele două: 1. *Conférier și conférence* spune d-sa, înseamnă la Montaigne nu a conversa, cum i-am obiectat, ci a conferența. Iată însă opinia celui mai autorizat monatinist, Pierre Villey (1879-1933), ccare spune categoric: «Conférence. 4. Conversație. 'Le plus fructueux ei naturel exerie de nostre esprit, c'est à mon gré la conferancé.» (Exercițiul cel mai rodnic și și mai firesc al spiritului nostru, după părârea mea este conversația). 5. A conversa. «De l'art de conferer» (*Despre arta de a conversa*). Vezi tomul V al monumentalei ediții municipale de la Bordeaux, vocabularul lui Montaigne dde Pierre Villey în colaborare cu Miss. Grace Norton, 1933. Sunt chiar exemplele date de răstălmăcitorul care făcea din un vorbitor un... conferențiar. 2. Pyrrhus, se întrebă ghidul nostru în Pascal? Arătasem că, în nota 13 de la pag. 45, era confundat Pyrrhus, regele Epirului și temutul adversar al romanilor, cu Pirrus al lui Racine, din Andromaca. Dar acestea, ne răspunde victorios interlocutorul nostru, nu a fost el regele Epirului! Curios ni se pare că un pretins om de știință poate confunda un rege cu existență istorică, cu un rege mitologic, ca Pyrrhus din poemele omerice, din Racine și Euripide, despre care legenda pretinde că ar fi întemeiat

regatul Epirului. «Preopinental nostru», ca să-i întoarcem epitetul, se prevalează de un certificat al mult regretatului nostru coleg N. N. Condeescu, fost titular al catedrei de limba și literatura franceză la Universitatea din București. Să-l lăsăm pe eminentul defunct să odihnească în pace. Propun celui ce se crede infailibil și nu-și recunoaște nici o greșală un simpozion-juriu, ompus din întreg colectivul catedrei respective ca să judece între noi doi, cine are dreptate. Înaintea acestui juriu, vom putea dezbate și lichida acest proces de interpretare lingvistică. Am mai propune în completare un filozof român pentru a judeca despre pregătirea respectivă a talmăcăitorului”. ■ Apare informația: „Între 13-15 octombrie s-au desfășurat la București lucrările colocviului «C. Brâncuși», organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Artiștilor Plastici, în colaborare cu Asociația internațională a criticilor de artă. La reușita lucrărilor au contribuit, alături de specialiști români, o seamă de personalități cu renume e peste hotare, preum și o serie de eleve și elevi ai lui Brâncuși. Ne-am adresat câtorva dintre participanți rugându-i să ne evoce figura marelui artist român”. Texte despre Brâncuși semnează: Jacques Lassaingne, *Opera majoră a secolului XX*; Carol Giedion-Welker, *Forța unică a geniului*; Eugen Drăguțescu, *Brâncuși-omul*; Vintilă Rusu-Șirianu, *Cuvinte despre Brâncuși*; Barutu T. Arghezi, *Cioplitorii pietrei albe*. ■ În rubrica *Note de lectură* apar recenzii: G. Talaz *Treptele împlinirii* în interpretarea critică a lui Ion Budescu: „Poate părea întrucâtva curios cum, cu o delicată «impolitețe», poezia lui G. Talaz nu a incitat până la urmă elogiile superlative aduse începuturilor sale de către Mihail Dragomirescu (...). În fond, adecvat e tonul poeziei lui G. Talaz acolo unde și cuvântul și gestul liric rămân supravegheate”. □ Mioara Cremene, *Versuri de spus cu ghitară* recenzate de Dumitru Solomon: „Împunându-și un echilibru decis al sentimentelor, Mioara Cremene aspiră în acest volum de spus cu ghitară la o autonomie față de timp sau măcar la neutralitate. Drept care poziția i s-a stabilitat oarecum, iar cel care a intrat în dezordine e timpul, devenit un fel de balon de dimensiuni variabile, aflat la discreția poetei. Aceasta conversează liber și egal cu amintirile, cu obiectele, cu imaginile prezente sau trecute, cu cavalerii medievali în armură și cu tot felul de abstracțiuni, de pe un loc fix, situat undeva în mijlocul acestei lumi eteromorfe, apropiindu-și ori îndepărtându-și interlocutorii, mișcându-i ca pe niște piese de șah”. □ Angela Croitoru, *Ochiul cel mare*, carte comentată de de Marcel Mihalăș: „Elanul extravertit este susținut de o tehnică viduală de plain air. În tonuri clare, distincte, fără umbră, poeta își cântă bucuria dramatică, «păgâna bucurie de a fi». *Tensiunea* unei asemenea poezii stă nu în contrarierea acestui sentiment, ci în exacerbarea lui”. ■ Este sărbătorit *Franyo Zoltán la 80 de ani*: „În seara zilei de 7 octombrie a. c. a avut loc în sala Teatrului de Stat Maghiar-German din Timișoara, sărbătorirea a 80 de ani de viață a scriitorului Franyo Zoltan. Au luat cuvântul: Alexandru Jebeleanu (Filiala Uniunii Scriitorilor Timișoara), Traian Iancu și

Meliusz Jozsef (Uniunea Scriitorilor din R.S.R.), Leonida Tămaș, președintele Sfatului Popular al orașului Timișoara, Galfalvi Zsolt (revista «İgaz Szo»), Lazer Hozsef (Revista «Korunk»), Miko Ervin (revista «Utunk»), Deak Tamaș *scriitor din Cluj». ■ Benedict Corlaciuc trimite o **Scrisoare către redacție**: „În numărul de joi, 12 octombrie crt., al «Gazetei literare», colegul nsotru, Al. Piru, se ocupă de romanul meu recent «Moartea lângă cer», ceea ce, mărturisesc din capul locului, m-a făcut să mă simt onorat. Incontestabil, d-sa e un vechi om de cultură și de probitate literară și opiniile sale m-au interesat întotdeauna, chiar și atunci când (din rare cazuri) a fost amendat. Cu atât mai surprins am rămas, constatând că, desigur, fără nici o intenție malignă, o serie de erori de ordin, ca să zic așa: tehnic s-au strecurat în respectivul articol. Din stima pe care continui să i-o port, țin să precizez, iarăși din capul locului, că prin rândurile de față nu vreau să impietez cu nimic asupra aprecierilor sale de ordin estetic. Respect libertatea de opinie (nu numai din motive de reciprocitate) și sper că revista dvs. va oferi ospitalitatea cuvenită precizărilor mele, care, după cum se va și vedea, se referă doar la unele aspecte (nu însă neesențiale), care țin de domeniul unei lecturi penetrante și itnegrale a oricărei cărți abordate public”. ■ Lucian Raicu scrie cronică literară la *Tinerii noștri bunici* de Ilie Constantin: „Proza unor poeți confirmă, în forme noi, lirica lor, răspunzând necesității lăuntrice de adâncire a obsesiilor esențiale de tirania cărora nu pot în nici un chip scăpa, iar a altora dimpotrivă, exprimă oboseala lăsată în suflet de aceleași obsesii, o criză a ideii de eu, dezamăgirea produsă de obișnuința cu abstracțiunile, o stare de alarmă în fața golului și a rutinei. Romanul lui Ilie Constantin ar ilustra situația celei de a doua categorii, refugiul liniștitor în concret și mai ales în concret altora, surpriza plină de încântare a redescoperirii realului în scânteietoarele sale aparente. De aceea, chiar dacă luate în sine piesele ce-l compun trimit la un deznodământ dramatic, la o posmorâtă contemplație a vicisitudinilor, impresia dominantă rămâne foarte stenică, tristețea însăși este o excelentă, binefăcătoare tristețe. (...) Interesul stă în menținerea privirii ațintite spre acest plan intermediar (între existență și poezie) care se constituie ca un fel de purgatoriu al artei”. ■ Este publicat textul **O agonie romantică**, fragment din romanul *Animale bolnave* de Nicolae Breban. ■ N. Carandino semnează cronică dramatică la *Seringa* de Tudor Arghezi: „A rămas de pe urma lui Tudor Arghezi, pe lângă neasemuitele poezii, pe lângă proza satirică, lirică epică, în care cuvântul continuă să ardă și gândirea «s-arunce foc», această piesă neașteptată și greu clasificabilă care a stârnit proteste și entuziasme, aprobări și nedumeriri. Nu că marele scriitor ar fi fost străin de boala secolului agonizant; el a trăit viața teatrului, a tradus piese, a comentat spectacole și a nemurit în fraza lui – când lapidară, când nuanțată – actori de geniu, victorii de scenă, mișelii de culise... *Seringa* îl înfățișează însă admiratorilor săi dintotdeauna în postrua de autor dramatic original. (...) Multe din probele mele piesei – pe atunci de o ardentă și

dureroasă actualitate, au căpătat, fie rezolvări administrative, fie amortizarea dacă nu perimarea timpului depănat. Tudor Aghezi scrisese piese pe viu. Publicul informat al Capitalei se grăbea să aștearnă pe fiecare siluetă medicală un nume, să recunoască pe financiar în mijlocul mirificei sale familii și să guste aluziile justificatoare”. ■ **Câteva gânduri despre semnificația poetică** aduce în fața cititorilor Matei Călinescu: „Metaforic vorbind, poetul face cuvintele (și uneori tăcerile) să vuiască de sens; și prin aceasta creează o lume vuitoare de sens. Dacă am recurge la o analogie spațială, în limbajul obișnuit distanța între semnificant și semnificat (semnificația nefiind decât trecerea e la unul al celălalt) este de multe ori aproape inezisabilă, în limbajul poetic această distanță devine infinită. Într-un eseu despre *Hazard și rigoare în poezie*, Cezar Baltag făcea o fină analiză a unora dintre raporturile între poetic și oniric. Visul este și el, sub aparențele contrarii, o activitate semnificativă în care distanța dintre semnificant și semnificat se dovedește a fi nu o dată extrem de mare. Și totuși, simpla transcripție a unui vis e departe de a constitui un poem (suprarealiștii au căzut uneori în astfel de platitudini); poezia nu poate fi niciodată vis, în schimb ea poate fi conștiință a visului, contemplație a distanței dintre semnificantul și semnificatul oniric, meditație asupra visului (ceea ce nu presupune neapărat distrugerea lui, ci doar descoperirea ascunsei lui forțe de a semnifica). (...) Există două mari primejdii în poezie: aceea de a exagera importanța semnificantului (cuvântul, expresia devenind astfel preocuparea esențială în actul poetic); apoi, aceea de a exagera importanța semnificatului (ceea ce duce la considerarea ideii, temei etc. ca elemente primordiale). Adevăratul poet nu e însă în primul rând interesat de cum spune sau de ce spune (însemnătaea lor nu trebuie totuși nici minimalizată), ci de cât spune (cantitatea exprimând în acest caz gradul de intensitate). Între formă și fond, dacă e să reluăm vechea și inevitabila dihotomie, se stabilesc în domeniul poeziei niște raporturi de tensiune: între cei doi poli se naște scânteia orbitoare a sensului. (...) Poezia îmi pare a răspunde unei necesități esențial umane, necesitatea de a crea sau de a participa la creația de sens în lume. Funcția poetului și a poeziei își revelă într-o astfel de perspectivă adevărata lor noblețe. Poetul este capabil să descopere lumina semnificației peste tot”. ■ George Munteanu publică **G. Călinescu și cercetările eminesciene (II)**: „Nimeni n-a avut înaintea lui Călinescu ochiul conformat, astfel încât să surprindă asemenea lui plastica enormă a elementelor în opera poetului, semnificația de o subtilitate dantească a atitudinilor *uranice* sau *neptunice*. Nimeni n-a surprins în sentințe critice mai acute calitatea nereductibilă la nimic altceva a trăirilor intime eminesciene, dar tocmai prin aceasta și exemplaritatea lor general-umană (...)”. □ La rubrica *Retrospective* sunt publicate pasaje *Din „Vede”*: *Către zei – cântecul creației; Împotriva celui care vrea să-mi zădărnicească vrăjile*, în românește de Ion Larin Postolache și Viorica Vizante. □ Apare, în traducere, articolul **Gorki și revoluția**, semnat de

prof. S. Mașinski (Moscova), cu precizarea: „Articol scris pentru «Gazeta literară»”: „Astăzi, în ajunul celei de a 50-a aniversări a Marii Revoluții din Octombrie, este potrivit și important să ne amintim numele lui Gorki. Toată viața sa a fost închinată Revoluției, și toată creația sa a fost un simbol al Revoluției. Operele sale, concepțiile sale asupra lumii și artei sunt pătrunse de spirit revoluționar. A luptat împotriva spiritului micburghez care tindea spre o artă falsificată, o literatură nocivă, a apărat sănătatea spirituală a poporului. (...) Toată viața lui Gorki a fost închinată poporului, idealurilor sale politice. De aici provine înalta răspundere a scriitorului pentru arta sa, acel sentiment care îi era propriu lui Gorki și care astăzi, mai mult ca oricând, ni-l însușim ca pe un testament fundamental adresat artei noastre contemporane. Din toate puterile sufletului, Gorki a fost poetul Revoluției. Și Revoluția, în zilele marelui Jubileu, își amintește cu recunoștință de mare său cântăreț”. □ D. Țepeneag stă *De vorbă cu Guy de Bosschère*: „– V-am auzit rostind în rândul poezilor numele lui Eugen Ionescu. Ce părere aveți despre el? – *Intenționat l-am așezat printre poeți, deoarece cred că la el predomină poetul. Păstrând proporțiile, tot așa, se spune și despre Shakespeare că este poet. Fără îndoială Ionescu e cam inegal. Piesa sa Pietonul aerului nu valorează cât Regele moare, dar nu se poate nega că împreună cu Becket și Adamov el a revoluționat spiritul și normele teatrului contemporan. Opera sa e bogată, variată și de o excepțională originalitate*”.

• [„Tribuna”, nr. 42] I. Negoieșcu publică amplul studiu, *E. Lovinescu: o luptă literară (1906-1943)*: „Revenind însă la lupta literară dusă de Lovinescu de a lungul deceniilor, în elementele ei practice, trebuie să arătăm mai întâi că, deși a combătut permanent ideologia socială a *Junimii*, ideile estetice ale lui Maiorescu au constituit totuși, cu aceeași permanență, axa propriei sale formații și atitudini critice... refuzând, încă de la debuturile sale critice, sămănătorismul doctrinar și evoluând extrem de lent spre modernismul reprezentat mai întâi de simbolizști, a stat scris în destinul lui E. Lovinescu să devină, la maturitate, adică la data apariției *Sburătorului* (1919), criticul modernismului românesc – aceasta, cu condiția cultului său maioreșcian de respect al adevărului și de disociere a valorii estetice, la nivelul diferențiat al generației sale literare. (...) E. Lovinescu și-a propus să creeze concret programul mișcării *Sburătorului* (revista și cenaclul), ce a constatat în impunerea critică a poeziei moderniste și a romanului urban, de analiză. Iar când reapare, la 1926, *Sburătorul* e publicația doctrinară a modernismului, prin criticii E. Lovinescu, T. Vianu, G. Călinescu, F. Aderca, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, Anton Holban, prin poezia unui Ion Barbu sau prin proza Hortensiei Papadat-Bengescu (...) Lupta literară de o viață a lui E. Lovinescu a fost purtată, așa cum însuși criticul relatează în *Istoria literaturii române contemporane* din 1937, pe baza *gustului* artistic, a ideii *sincronismului*, adică a adaptării la cultura europeană modernă, și pe ideea generală a disocierii esteticului de

celelalte valori (prefața la această lucrare menționează idealurile noii generații critice, care «a izolat fenomenul estetic de toate defunctele preocupări ale sămănătorismului și ale poporanismului»). Dacă modernismul a triumfat, și gustul criticului – menit să descopere talente noi și să ducă la organizarea stilistică a câștigurilor beletristice (Lovinescu acordă, în *Istoria literaturii române* din 1937, mai mare importanță întru propagarea modernismului faptic revistei *Contimporanul* a lui Ion Vinea, decât *Sburătorul*) – a contribuit din plin la aceasta, în schimb, ideea disocierii estetice, preluată de la Maiorescu, a suferit un declin, prin subminarea întreprinsă de tradiționalismul agresiv, împotriva căruia lupta a continuat fără întrerupere”. □ În secțiunea *Ex Libris* Nae Antonescu recenzează o reeditare a lui D. D. Pătrășcanu, *Învingătorul lui Napoleon* (Editura Tineretului, 1967): „Volumul acesta se tipărește cu ocazia celor treizeci de ani scurși de la moartea prozatorului, întâmplată în noiembrie 1937. În conștiința cititorilor D. D. Pătrășcanu a rămas ca un succesor al satirei lui I. L. Caragiale, un umorist de calitate, cu vervă bună, iar uneori cu multă duioșie”. □ Carola Iorgu scrie despre *Experiențele lui Ionete* (Editura Tineretului, 1967), de Laurențiu Cerneț: „Romanul lui Laurențiu Cerneț, scris cu spontaneitate și umor, satirizează lumea micii funcționării contemporane. Eroul romanului are o fizionomie morală proprie omului nou. El manifestă sete de cultură, scrupulozitate profesională, franchețe, puritate morală. Prima încercare românească a tânărului prozator bănățean se dovedește a fi fericită”. □ Sărbătorirea poetului ocotgenar Franyó Zoltán revine în pagina de *Însemnări*: „Filiala timișoreană a Uniunii Scriitorilor l-a sărbătorit pe poetul-care a împlinit nu de mult vârsta de 80 de ani – în cadrul unei festivități ce a avut loc în sala Teatrului Maghiar de Stat din Timișoara, în holul căruia erau expuse peste o sută de volume, cuprinzând tălmăcirile sale din poezia română și universală. Solemnitatea a fost deschisă de către poetul Alexandru Jelebeanu, din partea filialei timișorene a Uniunii Scriitorilor care, felicitându-l pe sărbătorit, a arătat că Zoltán Franyó este un eminent și erudit popularizator al liricii și culturii României socialiste”. Sub titlul *Profil Ion Cocora* prezintă revista „Ramuri”: „Una dintre tinerele reviste lunare care și-a conturat un profil distinct, trezind un interes legitim, îndeosebi prin seriozitatea unor opinii și atitudini, publică, de mai multe luni, o utilă și binevenită rubrică: *Fișă de dicționar filozofic*. Obiectul cercetării îl reprezintă activitatea și opera unor gânditori români din perioada interbelică. Sunt analizați, cu exigență, urmărindu-se o reevaluare științifică, personalități cunoscute, stabilindu-se, de preferință în cadrul unor schițe micro-monografice, liniile definitorii ale unei fecunde mișcări de idei”. □ În cadrul rubricii sale *Prezențe poetice*, Ion Oarcăsu se întreabă *Există o școală românească de poezie?*: „Există deci – pentru ochiul comun cel puțin – nu atât o formă ideală de poezie, cât mai ales moduri speciale, particulare, concrete și uneori exclusiviste de-a atrage fluxul poetic din lucrurile înconjurătoare, din limbaj, din stările contemplative sau

din speculațiile metafizice ale insului obsedat de precaritatea condiției sale terestre. Cum aceste moduri nu se înscriu pe o linie progresivă, de natură să sugereze evoluția, nu pot fi nic iapreciate strict istoric, ci contemplate în unicitatea lor monadică; observate cum se constituie și operează asupra conștiinței generale, cum apar sau dispar din focarul itneresului public, psre a reveni din nou, biruitoare, când condițiile sunt mai prielnice unora decât altora. Cu alte cuvinte, putem vorbi de *viața și dialectica internă* a modurilor poetice românești, care împreună, prin determinare sau respingere, năzuiesc la o existență cât mai lungă și mai adânc implicată în sensiilitatea colectivă. Posteritatea acestor forme de sensibilitate structurată poetic dă uneori, într-adevăr, impresia de «școală», chiar pe deasupra curentelor și a direcțiilor estetice posibile. Fiindcă poezia românească, de la savurosul și pletoricul Ion Budai-Deleanu, primul mare clasic al ei, până astăzi, cunoaște nu atât curente și direcții, cât mai ales tipologii, structuri vizionare, deci *poefi*, firi lirice care nu se ordonează într-o serie constituită istoric. Avem astfel clasici sau romantici prin temperament, simboțiști prin cultură și rafinament artistic, moderni prin contaminare și dorință de sincronizare la viața apusului, poeți tradiționaliști, exresioniști suprarealiști etc., etc. – dar nu avem curente propriu zise, familii de spirite care să urmărească voit, lucid, același program estetic. Rebeli în esența lor creatoare și personalști la extrem, poeții noștri parcă evită formele cronologic constituite, rivnind o independență ideală, situația de planete singulare”. □ După ce, cu puțin timp în urmă, îl prezentase pe Ion Oarcăsu, Domițian Cesereanu semnează cronică literară la un alt coleg de redacție, mai precis la *Jurnal literar* de Al. Căprariu: „Contrar părerii comune, care ar îngădi prin «specializare» domeniul poeziei de acela al criticii, acestea se pot, dimpotrivă, complini prin observație. O disjuncție absolută între ele nu se poate face; criticul artist va raporta totdeauna experiența artistică a altora la experiența sa proprie. Din această perspectivă vastă, actul critic este al Al. Căprariu un moment confesiv, un act de existență (de cunoaștere și autocunoaștere), implicând o fervoare a participării nemijlocite. Stilul său, cunoscând înariparea expresiei emotive, senzațiile unui conținut viu, proiecțiile metaforice și simbolice ale unor intuiții sigure, se naște în această zonă fecundă a pasiunii active pentru artă și adevăr”. □ Alexandru Lungu și Zeno Ghițulescu se prezintă cu versuri. □ Despre *Un sonet inedit al lui Ion Marin Sadoveanu*, scrie George Sbărcea: „Manuscrisul mi l-a dăruit, după ce-l citi cu glas tare, aruncând între strofe priviri inscoditoare către noi: *Croiești smei grei și iarăși sfârâmi tiparul lor, / având o vecnicie 'nainte spre-ncercare, / Te-nchizi, cu dălți de ape, în hrube fără zare / Și-ascuți în întuneric cristalul lucitor. (...)*”. ■ La rubrica de dialog *Creație și actualitate* Petru Sfetca îl interviuează pe Nicolae Balotă: „– Credeți într-o critică creatoare? – *Cred că nu există nici un critic vrednic de acest nume care, în ore ceptoase de incertitudine, să nu fi căzut pradă unor gânduri sumbre privind*

vanitatea propriei sale ocndiții. Nu este oare actul critic doar o mimare a creației, nuste el însuși un parazit al reației artistice? (...) Adevărata critică e ireductibilă. Ea nu e reductibilă, înainte de toate, la ceea ce o ocazionează. De sigur, arta e ocazia criticii, după cum fenomenele naturii dau ocazii experiențelor și speculațiilor fizicii. Desigur, critica nu-și creează (ca și științele culturii) ocaziile, ea le solicită, le dezintegrează și le integrază conform propriilor ei norme. Dar construcția critică, nu mai puțin decât opera de artă ori teoria științifică, trăiește prin ea însăși. Dacă un gânditor putea să afirme că legile fizicii nu și-ar pierde valabilitatea chiar dacă fenomenele cărora li se aplică ar dispărea cu totul, n-ar exista – putem spune că validitatea unui edificiu critic se menține chiar înafara existenței operelor literar-artistice la care se referă. Îmi pot foarte bine imagina critica unor opere inexistente, a unor ficțiuni create pe de-a-ntregul de speculația creatoare a criticului. (...) Prin urmare, cred într-o critică ireductibilă, creatoare, sau mai bine zis, nu cred decât într-o asemenea critică. Orice altă critică nu e decât travaliu de pedant, o repetiție devalorizatoare, mimare parodică a creației. Și proba, oarecum filosofică, a creativității sale și-o dă critica operând mutații în lumea valorilor. Adevărata critică mdoernă începe o dată cu marii răsturnători de valori din secolul trecut. Aceasta mă face să atribui criticului – după o formulare puțin romantică – un rol demonic. Spiritul negator nu este însă decât reversul necesar al creatorului. (...) – Vi s-a reproșat, se pare, că preconizați o critică normativă. – Există o foarte explicabilă rezervă față de critică directoare. Uzul normelor poate să treacă ușor în abuzul normativelor. Și apoi, există un legitim scepticism cu privire la eficacitatea îndrumărilor venite din afară. O critică normativă e cosniderată, în genere, o critică abuziv pedagogică, servil scolastică, îngust-dogmatică, anchilozată în propriile-i precepte, opaacă la luminile inovatoare ale creației. Și într-adevăr, nimic mai feroce decât o asemenea critică. A nu se confunda însă normativitatea criticii cu îndrumarea exercitată de o critică pedagogizantă. A susține necesitatea unei critici normative nu înseamnă, nici de cum, a încerca revenirea practicilor unei legislaturi critice exercitate cu prepotență asupra unui Parnas timorat și docil. (...) – Care e poziția dv. în disputa dusă în jurul moștenirii criticii călinesciene? – Există o dispută dusă în jurul moștenirii călinesciene? Nu cunosc așa ceva. O asemenea dispută s-ar asemui cu vechile certuri, uneori sângeroase, între mpștenitorii care-și sfărtecau cu dinții cămașa decedatului. Ori moștenirea literară și cea spirituală, în geneere, e un tezaur pus la răspântii, care așteaptă furii ce vor binevoi s-o răpească. Cu cât vor fi mai mulți cei care o să o fure, cu atât tezaurul va străluci ma iîntreg, acolo, la răspântii. A te bucura de o noștenire pusă atât de generos la dispoziția tuturor nu înseamnă însă a fi-o apropiată cu exclusivitate. Criticul e legatarul universal al tuturor bunurilor literare din trecut ș iprezent, având polițe în alb și asupra celor din viitor. Orice veleități de monopol exclusivist ale unei per-

soane ori ale unui grup asupra vreunul legat cultural e o crimă de lèse-cultură. Desigur, tezaurul utlural e mult prea bogat pentru ca să nu faci anumite sleecțiuni. Astfel, e firesc, să te revendici mai mult de la Maiorescu, ori de la Călinescu, de la Blaga ori de la Barbu. O asemenea declarație a unei preferințe e o dovadă de pietate, ca și un semn de adeziune implicând o comuniune spirituală. Pietatea se preschimbă însă în habotnicie și comuniunea spirituală în fanatism izbucnind intempestiv, când un grup ori un ins se declară moștenitor unic, căutând să excludă pe altul de la moștenire. Sper că marele critic și om de litere G. Călinescu va fi ferit de asemenea moștenitori, care, uzurpându-i titlurile, n-ar face decât să preschimbbe libera sa creație în dogmă, opera călinesciană în călinescianism”. Ion Cornea traduce *Focar* de Boris Lobkov. □ Vasile Grunea semnează traducerile din *Novela* Matveeva, Mark Sergheev și Evgheni Vinokurov. □ Augustin Buzura publică a doua parte din *Triste măști (II)* în *Bloc-notes*.

20 octombrie

• [„Scânteia”] Aurel Dragoș Munteanu exprima câteva puncte de vedere cu privire la *Dimensiunea socială a personajului literar*: „Complexitatea psihologică și socială a personajului este, dimpotrivă, măsura forței creatoare. Mai mult, autorul poate să devină el însuși un personaj al operei sale și așa se petrece în cele mai multe cazuri în care scriitorii refuză întruchipările obiective ale umanității. Monumentalitatea operei constă de creatorul ei, ca structură în afara lui, cu viața ei proprie. Aceasta este marea lecție a operelor durabile din trecut și de astăzi. Jason Compson și Quentin, Joe Christmas și Gail Hightower, Doc Hinea sau negresa Dilsey, Popeye sau Horace Benbow, Ratliff sau Flem Snopes, marile personaje ale lui Faulkner, sunt toate un produs al Sudului, inseparabile de atmosfera care domnește aici. Ele trăiesc viața lor proprie, zguduită de cataclisme interioare, încadrate într-un mediu specific, sunt *existențe în lume*. Personajul literar modern este profund ancorat în real. Încă Goethe în finalul la *Faust* refuza personajului său salvarea prin evadare în realități transcendente și îl făcea să recâștige dreptul la moarte și locul în imperiul binelui printr-o operă concretă, dătătoare de valori practice. Lauda se adresează aici muncii, principiului activ, transformator al naturii. Este convingerea care a prezidat toate marile înfăptuiri ale civilizației omenești. Fiind angajați într-o operă asemănătoare, literatura noastră nu poate să nu-și îndrepte atenția spre personajul activ, care intervine în însăși natura umană și o modifică într-un sens superior, prin gestul creator de valori”.

21 octombrie

• [„Scânteia”] Pompiliu Marcea prezintă ediția Galaction, recent apărută în BpT sub îngrijirea lui Teodor Vârgolici: „În noua serie a *Bibliotecii pentru toți* au apărut, sub îngrijirea lui Theodor Vârgolici (care a publicat de curând și

o monografie despre autor), romanele lui Gala Galaction: *Roxana*, *Papucii lui Mahmud și Doctorul Taifun*, prilej de reflecție cu privire la una dintre cele mai interesante cariere artistice din literatura română. (...) Recunoscând sursele și valorile generale ale prozei lui Galaction, nu o dată exegeții au rămas descumpăniți, pe considerentul incompatibilității dintre semnificațiile generale și cele confesionale și nu o dată s-a adoptat soluția comodă a presupuselor «contradicții» din gândirea scriitorului. Credem însă că Galaction era o personalitate unitară și consecventă cu sine însuși. Judecată astfel, literatura lui Galaction nu-și poate pierde nicicând actualitatea. Cu atât mai mult cu cât conținutul ei mereu viu este servit de o vocație artistică impunătoare, ale cărei principale laturi sunt dramatismul psihologic și culoarea stilistică. (Firește, paginile ce urmăresc îndochinarea fastidioasă a cititorului ca dogme religioase, prezente uneori, se exclud din această apreciere, ca orice producție tezigistă). De aceea, reeditarea romanelor lui Galaction într-un tiraj de masă este oportună. (...) Temperament pasionat, înzestrat cu o puternică vocație artistică, Galaction a sângerat la suferințele semenilor săi și a militat, cu ardoare, pentru vremurile fericite ce aveau să vină. Paginile cărților sale vibrează de suflul ideilor înaripate ale autorului. A-i aprecia opera literară după criteriile strict estetice (ceea ce nu o dată s-a făcut) ar însemna să întreprindem o operație procustiană. Lirismul și fervoarea ideilor nu pot fi niciodată izgonite din artă decât cu prețul sterilizării ei. În acest sens, lectura paginilor lui Galaction reprezintă mai mult decât o lecție”.

• [„**Scânteia tineretului**”] C. Stănescu recenzează, sub titlul *O ipostază dramatică*, volumul de nuvele al lui Fănuș Neagu, *Vară buimacă*, o carte în care „Aptitudinea dramei, a marilor pasiuni, a misterului idilic pustiitor și, poate, a adevăratei problematizării, își are originea, în cazul lui Fănuș Neagu, în propria sa dramă, drama scriitorului modern care se bănuiește și se suspectează de vetustețe, de idilism, de pitoresc. Ar fi absurd să simplificăm natura reală a acestei drame reducând-o la cazul minor al idilicului inconștient și deplin senin. Scriitorul este de o cinste profesională exemplară, purtându-și cu demnitate propria bănuială obsesivă. Personajele sale nu sunt închipuiri, simulații, ci oameni despre care e greu să spui mai mult decât că-și demonstrează consistența prin simplă prezență. Ei sunt. Singuratici pe malul bălții, pescari, țărani viscoliiți sau arzând voltaic sub o lună nerușinată – toți acești eroi neterminați, din primele cărți, se răsucesc neliniștiți sub ardentă răsuflare lirică a autorului care-i face translucizi, ca dincolo de o apă a morții de pe Bărăgan. Pânza de iluzie optică pe care autorul o aruncă pe chipul și gesturile acestor eroi ai săi este semnul heraldic al unei viziuni lirice și idilice. Dincolo de ea sunt destinele care au istorie”.

• [„**Cronica**”, nr 42] *Cronica literelor* cuprinde poezii scrise de Ana Mășlea: *Anotimp fierbinte*, *Este de-ajuns*, *Dorul înfometat*, *Umbra*. □ Ioana Orlea publica fragmentul de proză scurtă *Manechinul*. □ Ion Covaci publică

Rugăciunea. □ Sunt publicate versuri scrise de Steliana Delia Beiu: *Hram, Leagănul meu, Clopote de noapte, Și-ar trebui...* □ M. Bordeianu publică articolul *Arghezi văzut de Ionel Teodoreanu*. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Laurențiu Ciobanu publică articolul *E. Baconski: Echinoxul nebunilor*. □ Sub titlul *Rostirea filozofică românească*, Constantin Noica semnează articolul *Sinele și sinea*: „Într-adevăr, sinele nu este eul și conștiința de sine nu e conștiința de mine. Sinele reprezintă desprinderea de eu, sau mai degrabă prinderea acestuia în ceva mai vast. Într-un sens, sinele înseamnă tocmai că «eu nu sunt eu», că sunt altceva, – iar de aci poate începe filozofarea. (...) Nu cine ești interesează, ci care-ți este sinele. Căci sinele tău e mai vast decât tine și adevărul tău devine, într-un sens, dezmințirea ta. Iar sinele, care a rupt cercul eului, este întotdeauna susceptibil de lărgire, ca fiind orizontul mișcător în care te adeverești în adânc”. □ În traducerea Nataliei Cantemir, apare nuvela *Primul meu onorar*, semnată de Isaak Babel, „scriitor sovietic care își câștigase o largă popularitate în primele decenii de după revoluția din octombrie”.

• **[„Flacăra”, nr. 43]** În rândul volumelor de proză, la rubrica *Memento*, este anunțată cartea lui Paul Georgescu, *Vârstele tinereții*, „observație socială, introspecție de mare rafinament, evocare inteligentă de atmosferă sunt câteva date ce recomandă cartea ca pe un succes indiscutabil al autorului”. □ Eugen Frunză semnează materialul *Un vis*, la rubrica sa, ce și-a schimbat denumirea în *Carnet*.

• **[„Luceafărul”, nr. 42]** Ion Biberi și Ion Negoitescu poartă un dialog axat pe evoluționismul literar și sedimentarea în timp a rolului criticii. Sunt avute în vedere și diferențele dintre scriitor, respectiv poet și critic: Opinia lui Ion Biberi este că „evoluția literaturilor consemnă anterioritatea poeziei asupra criticii: în esență, poetul se naște, criticul se formează. Vârsta poeziei este momentul revelației lumii și propriului suflet, al mirărilor, spontaneității și a limbajului nou, situat cam pe la optsprezece ani – deși prelungit adesea, mai ales la marii înfăptuitori, întreaga viață. Devenirea criticului este progresivă și lentă: presupune temperament reținut, spirit reflexiv, cumpănind îndelung între poziții contrarii, saturat de cultură clasică de simțul responsabilității etice, a cuvântului rostit a judecății formulate. Critică presupune, de bună seamă, calități innăscute, dar definite și afirmate prin maturizare a gândului și prin cultură: reținerea omului care, prin temperament, nu se pronunță niciodată exuberant și repezit, se poate adânci și întemeia teoretic printr-o integrare în scara valorilor și în viața culturală universală, conducând la simțul relativității lucrurilor; gustul se poate afâna, prin intrarea în universul spiritului și prin contactul direct, sub călăuză unor învățători luminați, cu marile opere; iar simțul etic, al responsabilității profesionale, conducând activitatea adevăraților critici, subliniat atât de apăsător de Eugen Lovinescu, este un rod al dramei interioare a criticului, format în climatul valorilor universale”. □ Acestor

observații Ion Negoïtescu le aduce câteva precizări: „nu este mai puțin adevărat că poezia presupune adeseori o îndelungată perioadă de pregătire și desăvârșire spirituală din partea celor ce o practică și se autentifică abia în opere de maturitate. (...) Iată de ce cred deopotrivă că vocația critică poate cunoaște aventuri asemănătoare în contrast. Desigur, este dificil să ne închipuim un critic pe deplin realizat ca atare încă din adolescență, în felul reușitei poetice a lui Rimbaud. Critica presupune în primul rând o vocație, ca orice ramură a literaturii, dar fiind – spre deosebire de ramurile beletristice – o magistratură (în antichitate și Orfeu, poetul, exercita o magistratură), implică acea conștiință a răspunderii profesionale care nu porcede doar din ambiții creatoare, ci din caracter; or, caracterul se formează în timp, prin educația spirituală, prin cultură. Și totuși, fără o moralitate imanentă scrisului, fără un etos timpuriu, ce tine de vocația însăși, nu văd cum poate deveni cineva critic de seamă. Titu Maiorescu și E. Lovinescu au pornit la drum cu o astfel de conștiință a magistraturii criticii. Iar cine citește cu atenție Istoria literaturii a lui G. Călinescu descoperă ușor, dincolo de toate subiectivitățile inerente actului critic și mai cu seamă unui temperament atât de spectacular, de artist, conștiința autorului ei de a fi servit adevărul într-un moment când adevărurile erau amenințate de cumplite seisme, ce n-au sfârșit să se producă. Această paralelă între poeți și critici, pe care la inițiativa d-voastră am făcut-o, aș vrea să însemne o încurajare a temerităților, tinerești în critică, sub condiția unui, oricât de juvenil, etos profesional: nu poți cere criticului tânăr gravitatea maturității, dar trebuie să-i ceri să creadă cu fermitate în judecățile pe care le oferă publicității”. □ Dialogul privind raportul creator-critic continuă cu alte observații făcute de I. Biberi: „O formulă comodă și, în convingerea noastră, fundamental falsă, vede în criticul literar un simplu cititor, mai avizat și mai cultivat decât media «consumatorilor de literatură», destoinic în a-și justifica impresiile de lectură. Procesul intuiției critice, deopotrivă literare, muzicale sau artistice, este, în realitate, mult mai subtil și mai profund. În forma ei împlinită, ideală, critica reprezintă un proces de re-elaborare a operei, de artă, prin identificare simpatetică cu subiectul creator. Criticul nu se oprește la forma încheată și exterioară; el reface etapele lăuntrice ale procesului creator, asemeni unui jucător de șah, în stare să reconstituie o partidă *à rebours*. Diferența este totuși importantă. Procesul nu este pur logic, ci predominant emotiv. Opera de artă este multidimensională. Criticul o apropie prin nervuri multiple, o reconstituie în unitatea ei centrală, o înțelege prin procesul ei intim de înjghebare și comunică rezultatul acestei cuprinderi pe planuri variate a operei”. □ „Și totuși, accentuează I. Negoïtescu, un critic literar trebuie înainte de orice să fie un cititor, cu modesta dar sigura prezența a factorului «plăcere» în lectură, și nu numai în judecata și în transcrierea creatoare a judecății sale. Nu există poate astăzi critici literari mai adânci și mai gravi «gânditori» ca Heidegger și Sartre (...) Despre un critic literar ideal sau despre, o critică ideală

e poate oșios a vorbi: există critici mari fiindcă au fost mari personalități literare. Chiar dacă Maiorescu are meritul incontestabil de a fi promovată pe Eminescu și pe Caragiale, ori pe Duiliu Zamfirescu și de a fi contribuit la ideologia lor literară (ca să excludem din discuție imensele lui merite culturale), dacă însă scrierile sale n-ar rezista astăzi printr-o excepțională valoare beletristică, n-am putea să-l numim critic mare. Același lucru se poate afirma despre E. Lovinescu, al cărui uriaș aport la consolidarea mentalității moderne în literatura noastră se leagă strâns de splendoarea stilului său. În zilele noastre, critica literară vedește o proliferare și o diversificare deosebite – și nu e de mirare aceasta. Într-o epocă atât de teoretizantă: chiar și beletristica s-a supus teoriilor, iar poeții, prozatorii și dramaturgii se întrec în a problematiza fie în cadrul operei ca atare, fie prin mijloacele speciale ale criticii. Asistăm chiar la un curios fenomen: critica tinde, prin vivacitatea sa, să devină genul literar cel mai actual și mai pregnant (și dacă s-ar putea, aș spune – prin absurd, singurul!). Metodele s-au înmulțit, criticii simțind nevoia tot mai acută a unei fundamentări științifice și apelând în consecință la cele mai diferite discipline. Dacă însă criteriul valorii estetice a operei literare luată în discuție a rămas intangibil, exegezele aplicate unor atari opere nu mai pretind ele însele o orientare estetică. De aceea exegezele critice, care nu mai presupun gustul exegetului, se adresează operelor consacrate, deci verificate estetic prin tradiție”.

□ În ceea ce privește profilul criticului literar, I. Biberi afirmă: „Imaginea caracterologică a criticului se reduce, în esență, la o vastă deschidere spirituală. Criticul se definește prin ambivalența acceptării generoase, ilimitate. a substanței, structurii și formelor de expresie a operelor – dar și a rigorii de judecată, prin raportare la valori. El este deschis noutății, ineditului, unicității; cunoscător de oameni și opere, el introduce într-o mișcare literară o dezbateră de idei. Nu opune faptului de cultură, în împlinirea lui multiformă și imprevizibilă încăpățănări și dogme, parțialitate, fanatisme. Este un spirit deschis, călăuzit de principiile și permanențele culturii umane. Valorile sunt eterne, formele lor de împlinire sunt în permanentă creștere și efervescentă”.

□ I. Negoitescu: Prin excelență umanist, criticul are datoria de a fi «deschis», receptiv la toate formele de realizare artistică, oricât de surprinzătoare ar părea ele. Această «datorie», Lovinescu a simțit-o și i-a făcut față în chip exemplar, manifestându-și interesul chiar pentru modalități literare ce nu conveneau «gustului» său strict personal. «Profesorul» Thibaudet n-a procedat altfel decât Lovinescu. Și cu toate acestea, adică în ciuda spiritului lor «deschis», umanistic, mari critici au suferit adeseori de cecitate estetică: Maiorescu n-a înțeles poezia lui Macedonski, iar G. Călinescu n-a înțeles teatrul lui Eugen Ionescu”.

• [„Viața studentescă”, nr. 34] Pornind de la motto-ul lui Maiakovski: „În comunism funcționarii vor dispărea / Și vor fi multe cântece și poezii”, Nicolae Stoian semnează articolul *Memoria poezilor*, un omagiu adus poezilor ruși Pușkin, Esenin, la Seminarul Marelui Octombrie. La final, autorul,

vorbește, în câteva rânduri, despre *Institutul Kino-fono-foto* de lângă Moscova, care păstrează, ca un muzeu al conservării memoriei marilor creatori din URSS, filme, înregistrări pe bandă și pe placă, fotografii cu imagini din viața și creația celor mai iluștri oameni de cultură sovietici.

22 octombrie

• [„Scânteia”] Despre *Literatura și spiritul universitar* scrie Eugen Simion: „Cum se spune și în Studiul citat, profesorul universitar trebuie să fie în disciplină lui un savant, un om, oricum, mai mult decât informat și cu „metodă” pedagogică: un creator, un intelectual cu atitudini precise, cu lucrări decisive în materie. Studentul trebuie să aibă de la prima oră de curs sentimentul că în fața lui stă un spirit în măsură să răspundă la toate întrebările sale. (...) Cel care predă un curs, se spune adesea, trebuie „să știe tot”, să-i fie familiară o epocă în așa fel încât cunoștințele sale să vizeze nu numai scena istoriei literare, ci și culisele ei. Profesorul nu-i totuși un mărunț bibliograf, nu-i biblioteca unei epoci, ci, dacă se poate spune așa, observatorul ei obiectiv: niciodată nu sacrifică ideea mai generală despre un fenomen pentru copleșitoarele amănunte. El trebuie, cu adevărat, să cunoască biografia, opera scriitorilor, spiritul epocii, mișcarea mai largă de idei a timpului, totdeauna însă dintr-o perspectivă estetică mai înaltă. Cine cunoaște pe de rost biografia lui Bonifaciu Florescu și nu poate justifica estetic opera lui Eminescu e orice vrei, profesor de literatură însă nu. (...) Vom spune, așadar, că profesorul de literatură trebuie să aibă cele mai întinse cunoștințe despre epoca pe care a studiat-o: acestea nu sunt însă suficiente. El trebuie să fie, totodată, și istoric literar, adică, în sens mai general, critic, în stare, altfel spus, să împingă analiza operei mai departe, să determine noi filiații, să afle echivalențe estetice necunoscute până atunci. Interpretările fundamentale (în cazul nostru, cele date de E. Lovinescu, G. Călinescu, Tudor Vianu – dacă ne referim la epoca mai nouă) pot constitui puncte de referință, soluții posibile, alături de care însă, în semn de adâncă stimă, trebuie să te detașezi pentru a putea aduce pe cât posibil interpretări noi din perspectiva spirituală a epocii pe care o parcurgem. (...) Pentru a fi cu adevărat profesor de literatură mai trebuie însă, pe lângă toate acestea, încă ceva: o *conștiință spirituală și morală*. Toate amintirile universitare ale oamenilor iluștri insistă asupra acestui aspect. Generațiile mai noi sunt, de pildă, încă sub puterea de seducție a lui G. Călinescu și Tudor Vianu, profesori și mai mult decât atât: critici, spirite creatoare neobișnuite. Ce-i leagă pe ei și pe alții e tocmai conștiința spirituală și morală de care vorbeam, sentimentul unei misiuni superioare. Vom spune, așadar, că profesorul de literatură e în cele din urmă un *dascăl de conștiință*, ca Maiorescu, Iorga, G. Ibrăileanu, G. Călinescu, Tudor Vianu și, deși nu a fost decât profesor de liceu, E. Lovinescu. El trebuie să formeze spiritualicește generațiile tinere, să le inoculeze o filozofie a culturii și, totodată, să le câștige pentru o atitudine

favorabilă față de existență. Se înțelege, de la acest punct al discuției, că învățământul superior trebuie să promoveze asemenea spirite complexe. (...) Cum s-a arătat (înregistrez cu satisfacție intervenția acad. Gh. Mihoc, rectorul Universității din București, precum și a altor participanți de dezbatere!) ideea de a impune un program fix, invariabil desfășurat pe timp de șase ore în incinta facultății, trezește – ca să utilizăm un eufemism – cele mai mari nedumeriri. Am în vedere disciplinele umanistice. Chestiunea se pune însă, am observat din câteva intervenții, și la alte discipline. Pentru un cercetător literar (cum este sau trebuie să fie profesorul de literatură!) timpul de muncă e nelimitat, nu șase, uneori 12 ore din 24 le petrece în bibliotecă sau la masa de scris. De la un timp, el și-a format o bibliotecă proprie, cu operele fundamentale. Activitatea cadrelor didactice trebuie apreciată după calitatea lucrărilor, cursurilor elaborate. Acestea, singure, pot da o idee despre pregătirea și despre timpul afectat pentru întocmirea lor”.

• [„Scânteia tineretului”] Smaranda Jelescu publică un interviu cu scriitorul Grigore Hagiu.

24 octombrie

• [„Scânteia”] Z. Ornea semnează articolul *Publicistica de cultură și cerințele cititorului modern*: „Există, fără îndoială, o problemă de sociologie, privind raporturile – atât de variate ale revistelor culturale cu publicul cititor. (...) Din păcate, această fericită formulă nu a fost încă găsită de unele dintre publicațiile noastre. Dezechilibrul dintre spațiul acordat unei laturi din sfera largă a culturii și celelalte e o carență frecventă. Așa se explică de ce majoritatea publicațiilor noastre culturale de ținută au căpătat un prea accentuat profil literar, pagina (sau paginile) consacrată € literaturii și problemelor ei ocupând cea mai mare parte din spațiul revistei. Treptat, publicațiile care poartă chiar – în subtitlu – preciziunea „săptămânal de cultură” au devenit cu timpul de fapt reviste literare care acordă, pentru captarea abonaților, după disponibilități cu totul întâmplătoare, loc și altor probleme cultural-științifice. Și dacă acest lucru și-i pot îngădui revistele care se recomandă oficial drept culturale, cu atât mai abiter și-l revendică cele cu profil declarat literar. Unilateralizarea aceasta, oricât de valoroase s-ar dovedi a fi paginile literare (calitate – de ce să n-o spunem? uneori inexistentă) este cu totul păgubitoare și anacronică. (...) Toate publicațiile înserează, de pildă, cu regularitate o cronică literară. Ceea ce e foarte normal. Dar cu tot atâtă regularitate lipsește cronică ideilor, cea sociologică, filozofică, politică, științifică, care în mai vechile publicații românești, amintite mai sus, erau prezente nelipsite. Critica literară, căpătând tot mai mult funcția de adevărată conștiință a literaturii, ia în discuție competent noile apariții (excepție făcând de acele știute eclipse regretabile), selectând valorile, promovând direcții și orientări, repudiind caducitatea. De ce sunt însă ignorate cu o atât de statornică consecvență celelalte domenii ale

vieții cultural-științifice? (...) Aparițiile editoriale din aceste domenii trec de obicei neobservate, necomentate cum s-ar cuveni. (...) Repetăm un adevăr banal când spunem că volumul crescut al cunoștințelor, noile discipline și ramuri științifice, preocupările actuale ale oamenilor de cultură și știință, investigațiile și descoperirile lor interesează mult publicul larg. În loc să satisfacă această firească și instructivă curiozitate, multe din publicațiile noastre fac parcă tot ce le stă în putință pentru a o stăvili. (...) Apoi nu ar fi nimerit să aflăm în paginile acestor reviste aspecte caracteristice din viața culturală, artistică și științifică din alte țări ale lumii? (...) Să sperăm că revirimentul așteptat în publicațiile noastre culturale și literare nu va întârzia să se producă. Un început promițător a fost făcut de unele dintre noile reviste apărute: Familia, Cronica. Poate că exemplul lor va fi contagios”.

• [„Scânteia tineretului”] Adrian Păunescu semnează un articol despre *Ion Gheorghe. Dreptatea și strâmbarea cuvintelor*, în care constată că „Ion Gheorghe practică nu supra-realismul pur, ci o formă independentă a acestuia, pe care aș numi-o *arheo-realism*. Din amestecul neconținut de planuri temporale, din spectacolul cuvintelor – care se iau unul după altul, în formulă sonoră, la terminații, la rădăcină – din vraja mimetismului inter-verbal, din implicarea cu totul voită a unor sensuri extra-estetice în fiorul existent, Ion Gheorghe realizează o carte unică, de o extraordinară putere de irradiație, neexplicită, în momentul nostru literar. (...) Fruct al neliniștii unui spirit, *Zoosophia* este și trădarea majoritară a stărilor acestui spirit. Nicăieri ca aici, poetul n-a fost mai liric, masca nu i-a stat niciodată atât de aproape de chip, sufocându-l aproape. Dar cartea acesta a unei aventuri este atât de fermecătoare, încât toate dificultățile de emisie și de recepție se topesc în victoria pe care bunul gust o obține finalmente”.

26 octombrie

• [„Scânteia”] Sorin Movileanu încredințează însemnările sale pe marginea debutului literar sub titlul *Universul prozatorului debutant*: „Prilejuind confruntarea autorului debutant cu publicul cititor, colecția „Luceafărul“ își împlinește adevărata sa menire de a stimula aptitudinile și vocațiile autentice. Volume cum au fost, „*Drumuri în câmpie*“ de Ștefan Bănuțescu, *Poarta* de Nicolae Velea, sau *Călătoria* de George Bălăiță au marcat apariția unor prozatori care aveau să confirme prin lucrările publicate ulterior aprecierea de care s-au bucurat la debutul lor editorial. Și alte cărți tipărite în anii din urmă sub însemnele colecției – să le amintim, de pildă, pe cele semnate de Sânziana Pop, Iulian Neacșu, C. Stoiciu sau Dumitru Țepeneag – au oferit criticii de specialitate prilejul unor discuții fructuoase asupra preocupărilor creatoare ale tinerilor autori, lăsând să se întrevadă perspectiva unor promițătoare evoluții scriitoricești. Este firesc, de aceea, să ne întrebăm în ce măsură reușesc să se circumscrie în sfera căutărilor fertile și volumele aparținând „promoției“ de

debutanți tipăriți în acest an, în ce măsură ele exprimă potențele unor individualități ce se vor putea afirma plenar o dată cu maturizarea lor artistică. Pentru a răspunde unor asemenea întrebări ne-am propus să ne oprim doar asupra câtorva dintre aceste volume: *Miss '65* de Aurel Deboveanu, *Foaia de parcurs* de Tudor Ursu, *După-amiază neliniștită* de Aurel Dragoș Munteanu, *Zidul* de Horia Vasilescu. (...) Deși, după cum am văzut, se pot distinge trăsături specifice fiecăruia dintre autorii asupra cărora ne-am oprit succint în rândurile de mai sus, volumele lor de debut nu impun încă individualități cu un contur prea bine individualizat (...) Tocmai de aceea credem că nu ar fi inutil să reamintim ceea ce scrie G. Călinescu într-una din „Cronicele optimistului”, intitulată *Misiunea scriitorului*, subliniind necesitatea vitală a strânsei legături a acestuia cu efortul creator al întregului său popor: „Trăiește pe pământ, în cetatea ta, cu oamenii vremii tale – note G. Călinescu – acesta e singurul chip ca mâine să fii al tuturor cetăților. Surprinde esența prezentului, singura prin care vei depăși ziua de astăzi și curiozitatea blazată a câtorva esteți”.

• [„**Scânteia tineretului**”] C. Stănescu prezintă *O nuvelă pedagogică, Reconstituirea* de Horia Pătrașcu, un text „cu confuzii nefuncționale, cu stângăcii și stridente”, în care autorul „face un inutil exces de modestie provocând, după ce se hotărăște la scrierea părții a doua, impresia unei dezvoltări integrale, din care tot misterul interogației a dispărut. Împreună cu un mare succes mă văd obligat să constat și un mare eșec”.

• [„**Albina**”, nr. 1035] Petru Vintilă publică povestirea *Pe valea Argeșului*, în care este vorba despre faptele de eroism care ale unui copil din aceste locuri, pe care vârtejul istoriei îl aruncă în toiul războiului al II-lea mondial, mai precis în timpul luptelor duse de armata română pentru eliberarea Transilvaniei.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 43] În acest număr semnează versuri Grigore Hagi, Ion Bănuță, Virgil Carianopol, Ioana Bantaș, Ileana Mălăncioiu, Dan Laurențiu, Ion Pogan. □ Șerban Cioculescu semnează *breviarul Tinerețea unui artist*: „Colocviul internațional Brâncuși este evenimentul cultural la ordinea zilei. Am asistat la ședința inaugurală și l-am auzit pe acad. G. Oprescu exprimându-și uimirea față de cuvântul rostit în prezența sa de marele artist român cu privire la sculptura genialului său înaintaș Michelangelo: E un biftec! Butada trebuie înțeleasă ca manifestarea disprețului nu față de creația neîntrecutului maestru, ci numai față de materialitatea figurilor lui, parcă de carne vie, sângeroasă. În fond, Brâncuși îi formula indirect preferința pentru o artă a semnificațiilor esențiale cu voltă întoarcere la simplitatea strămoșilor săi, cioplitori în lemn și în piatră. Această simplitate ne este explicată destul de complicat de unul dintre cei mai buni și mai vechi cunosători ai lui Brâncuși, eseistul V. G. Paleolog, în cartea cu titlul: *Tinerețea lui Brâncuși* (Editura Tineretului), apărută în ajunul colocviului”. □ Nicolae Jianu publică *Dinamica infinită*: „O coincidență a făcut ca în zilele în care se publicau

documentele adoptate de Plenara C. C. al P. C. R. din octombrie 1967 să aibă loc în țara noastră festivități de comemorare a magului de la Hobița, făurarul Coloanei fără sfârșit, al pășărilor măiestre, al atâtor capodopere răspândite în lume. Astfel, în acest calm și strălucitor octombrie, spiritul nostru era pregătit să primească și să interpreteze datele de restructurare economică, în sensul lor cel mai adânc, să le apropie de ceea ce este permanent și veșnic în sufletul unui popor: aspirația spre desăvârșire. (...) Indiferent de modalitatea aleasă, de problematica predilectă sau de zona de conștiință pe care o sondezi, este inevitabilă întâlnirea cu dinamica socială, singura forță în raport cu care suiectul artistic se poate defini pe care n-o poate ocoli nici chiar cu prijinul obstinat al autorului. De altfel, mi se pare că singură această confruntare, întinsă de la sublim până la absurd, îți poate da măcar iluzia e o clipă a perenității. Dincolo e vidul sau cazanul cu smoală al subconștientului, atât de scump mistificatorilor și prestidigitatorilor de cuvinte. Privite astfel, în litera și esența lor, ca idei de propulsie socială, recente documente de partid, generatoare de optimism și încredere, constituie mai ales pentru scriitori un prilej de reflecție. Și poate nu dintr-o simplă coincidență, în acest octombrie copleșit de aurul toamnei, Coloana lui Brâncuși e mai pură și pasările lui măiestre se aud fâlfâind în văzduhul țării”. □ Aurelia Ursu publică un text despre *Ștefana Velisar*: „Scriitoarea Ștefana Velisar rămâne, pentru cei ce o cunosc mai îndeaproape, parte inseparabilă și mereu credincioasă «grupului» Teodoreanu. (...) Scrisoarea lui Tudor Arghezi către familia Teodoreanu, pe care o vom reda în continuare, se leagă intim de perioada întâielor colaborări ale grupului Teodoreanu în Biletele de papagal ce abia se înfiripau, invitația de a alcătui câte un număr al revistei, fiind adresată eopotrivă lui Ionel și Păstorel Teodoreanu, ca și lui Lily Teodoreanu (Ștefana Velisar) căreia, cu această ocazie îi face și un fugar portret de scriitoare”. □ La secțiunea *Consemnări*, Paul Georgescu scrie despre volumul de proză al lui: Dumitru Solomon, *Dispariția*: „Apariția cărții lui Dumitru Solomon, intitulată cam glumeț *Dispariția*, dovedește că autorul, multă vreme cronicar dramatic, era mai atras de teatru ca modalitate de expresie decât de comentariul critic. Volumul cuprinde patrusprezece schițe dramatice urmate de trei piese într-un act. (...) Neavând vocație sau aplecare spre analiza reprezentării teatrale mă voi mulțumi să le semnalez ca bune schițe literare, formând un întreg artistic ca atmosferă și procedeu. De altfel, schițele dialogate mi s-au părut superioare celor trei piese într-un act, prea tributare lui Al. Mirodan și fără verva acestuia. (...) Literar vorbind, schițele lui Dumitru Solomon sunt concentrate, rezezi, cu schimbări inedite de situație și mai ales au o replică vie, adesea savuroasă. Scriitorul știe să se hjoace cu vorbele, să folosească sensurile multiple ale unui cuvânt, să escopere mecanismul vorbirii în gol și ridicolul inflației cuvântătoare. Și mai ales știe să ne facă să râdem, ceea ce, la urma urmei, chiar în comedie, nu e o calitate lipsită de însemnătate”. □ Sub titlul *O carte de basme*, Dumitru Micu

recenzează volumul de literatură pentru copii al Eugeniei Adam Roșca: „Pentru cei care cunosc literatura anterioară a Eugeniei Adam Roșca, volumul *La Izvorul cu Pietere Albastre* e și nu e o surpriză. E, într-o măsură, poetă și prozatoare, autoarea încredințează, de nu mă înșel, pentru întâia oară tiparul pagini destinate în primul rând celor mici; nu e, deoarece inclinația spre fabulos, sensibilitatea, inventivitatea, verva narativ-descriptivă, în fine o sumă de calități menite prin natura lor a-și găsi în basm valorificarea plină, constituie virtuți subsidiare deloc neglijabile ale nuvelor și povestirilor mai vechi. (...) Capacitatea de a face sensibilă o astfel de lume rezidă în puterea imaginației, ca și în darul de a povesti, în iscusința de a găsi un ton adecvat cuprinsului peic. Naratoarea trăiește aventurile eroilor, se entuziasmează, se îndârjește, se întristează cu ei, iar aceste stări transpar în stil, în ritmul, în tensiunea istorisirii, în modulațiile frazei. Povestind sau descriind, scriitoarea dispune de o vervă, de o capacitate de a pune figurile în mișcare, de a vrăji lucrurile, proprie autorilor neocoliți de har”. □ G. Georgescu trimite *Scrisoare către redacție*: „În «Steaua» nr. 9 din septembrie 1967, s-a tipărit un articol critic despre Verlaine: *Versuri* (E. L. U., Colecția Poesis, 1967), în care semnatara, tânăr cadru universitar din Cluj, formulează numeroase observații negative, rezultate ale unei «cercetări de obiect» (sunt, desigur și cercetări fără obiect), adică ale unei lucrări științifice universitare declarată semi-franțuzește «fără parti-pris», deși prin însăși rigoarea naturii sale o lucrare de acest fel ar exclude obiectivitatea. (...) Trecând peste celelalte obiecții, și amuzante și înduioșătoare, nu putem spune că tineretul didactic universitar nu este combativ și muncitor. Decât că informația este o muncă durativă și gustul nu întotdeauna se formează. Cea mai delicată problemă e însă de natură etică”. □ La rubrica *Note de lectură* Adriana Mănescu scrie despre Ursula Șchiopu, *Poeme*: „În termenul aparținând criticii noastre mai vechi s-ar putea spune că lirismul Ursulei Șchiopu este un exemplu al lirismului pur care se menține în limitele unei arte remarcabile prin fluiditatea verbală”. □ Aurelia Batali recenzează volumul de *Comentarii* semnat de D. Murărașu: „Trebuie spus de la bun început că erudiția debordantă, pusă în serviciile operei întreprinse, se transformă, căpătând viață proprie, dintr-un instrument îndeobște uscat, până la descurajarea cititorului, aici fertil, ducând la pagini pasionate. (...) Desigur că autorul va pregăti o ediție mai cuprinzătoare. La nenumăratele puncte albe de pe harta versului eminescian, înlăturate datorită contribuției d-sale, se vor adăuga altele noi”. ■ În rubrica *Pretexte*, Sânziana Pop publică schița *La Moși*. Tot la proză apare *Vieți provizorii*, fragment din romanul cu același nume, de Ștefan Bănuțescu. ■ Sub titlul *Copilăria necesară*, Mioara Cremene scrie despre cartea lui Mihai Negulescu: „În *Mânzul* poți distinge linii din peisajul copilăriei, plin de jocuri, împesătat cu zburdălnicii și punctat cu un umor verbal specific”. ■ Intervenția din acest număr a lui Al. Piru se intitulează *Recitind „Cântice țigănești”*: „Până la 30 de ani, când o dată cu inedita

apariție a volumului *Cântice țigănești* (1941) câștiga câțiva admiratori, Miron Radu Paraschivescu, care debutase cu versuri și articole critice încă de prin 1934, n-a atras atenția nici unui critic. Autorul, modest, năzuia gloria unui culegător de cântece de lume de tipul celor din *Spitalul amorului sau cântătorul dorului* de Anton Pann. Adevărul este că aria lui Miron Radu Paraschivescu era pe de o parte mai restrânsă decât aceea a lui Anton Pann în care intrau manele și mișmaiale orientale, grecești și turcești, pe de alta mai largă, întrucât transpunea pe românește, cel puțin în patru cazuri foarte fidel, îndepărtatele romanețe țigănești iberice ale lui Federico Garcia Lorca din culegerea *Romancero gitan* (1924-1927)”. Textul vine cu următorul P.S.: „P.S. În cronică despre *Romanul liric* în care am discutat *Moartea lângă cer* de Ben. Corlaci, autorul crede a fi descoperit unele erori de lectură, Este ceea ce am înțeles eu dintr-o scriere de fantezie pe alocuri neclară și fără semnificație artistică. Confuziile provin mai ales din faptul că, scriind la persoana I, Ben. Corlaci nu izbutește nici să se expună pe sine, nici să se dedubleze în hip consecvent, iar întâmplările narate nu sunt suficient de motivate epic. (...) Afară de asta lectura unui critic nu este o lectură *à la lettre*, iar autorul, după ce a scris nu mai poate veni cu lămuriri suplimentare. De fapt, Ben. Corlaci evită să precizeze esențialul și anume chestiunea dublului, adică a identității celor doi eroi ai săi. Tot ce crede a justifica mai departe autorul e inutil sau greșit. El zice secol-pastilă, înțelegând reducerea extraordinară în vremea noastră a timpului și spațiului în călătorii, eu zic comprimat farmaceutic de viteză. Nu e tot aceea? (...) Eu gândesc mereu eroul dublu și-l văd în cele două ipostaze simultan, Ben. Corlaci îmi arată minuțios ce și când a întreprins «romancierul» și de și când a întreprins prietenul lui, pierzând permanent din vedere (dovada e inconsistență a procedului său) că are a face cu una și aceeași persoană. Trec peste acuzația gratuită că citatele mele n-ar respecta «uzanțele academice», provenită din aceeași incapacitate a autorului de a-și vedea eroul său ca pe un adevărat dublu, ca Poe, Gautier sau Hoffmann, și mă întreb ce acuitate e în observația unui recenzent că *Moartea lângă cer* nu-i un memorial de călătorie sau propaganda turistică? Obiecția mea era că autorul narează o aventură într-un peisaj de fantezie care nu satisface eroizitatea noastră literară, seșea de real și fantastic”. ■ Sub titlul *Spre o istorie a literaturii europene* Al. Dima informează: „Recentul congres de literatură comparată, desfășurat la Belgrad într-o aleasă atmosferă de cooperare internațională a unor personalități de seamă din mai toate țările lumii a ridicat din nou însemnata problemă a redactării unei «istorii a literaturii europene». Discuția fusese, de altfel, precedată printr-o largă anchetă organizată de *Asociația internațională de literatură comprată* care recoltase o seamă de răspunsuri venite deopotrivă din Australia, Belgia, Franța, Marea Britanie, Italia, Polonia, R. D. G., R. F. G., Iugoslavia etc. Autorii acestor răspunsuri, cu opinii diferențiate în numeroase probleme, se declarau totuși, cu toții, de acord cu privire la

această temerară întreprindere. (...) Problema unei istorii a literaturii europene ridică însă, din capul locului, numeroase întrebări preliminare de care se leagă întreaga noastră soartă a inițiativei. (...) O «istorie a literaturii europene» fiind o cercetare, se ridică – în mod firesc – problema datelor de început și sfârșit, a lui *terminus a quo* și a lui *terminus ad quem*. (...) Desigur, în cadrul unei «istorii a literaturii europene» problema curentelor literare se ridică în modul cel mai acut. Numeroși cercetători propun curente ca fiind singurele criterii de sistematizare ale vastului material ce ne stă în față. Totuși nu trebuie să pierdem din vedere unele dificultăți evidente ce apar cu acest prilej. Iată, de pildă, câteva din cele mai însemnate obiecții ce s-ar putea aduce. (...) Iată atâtea probleme pe care «istoria literaturii europene» în pregătire le ridică într-un moment de seamă al științei literare mondiale”. □ Francisc Păcurariu semnează *Asturias, laureat al premiului Nobel*: „Decernarea Premiului Nobel pe 1967 scriitorului guatemalez Miguel Angel Asturias constituie o înaltă consacrare mondială a unei opere literare de-o remarcabilă unitate în neobișnuita ei diversitate tematică, în care și-au găsit expresia câteva dintre trăsăturile caracteristice cele mai profunde ale spiritului latino-american. Opera laureată reprezintă, neîndoind, una dintre mărturiile cele mai convingătoare ale existenței unei literaturi hispano-americane viguros individualizate, distincte, în cele mai intime roade pe care le-a dat, de toate produsele spiritului iberic, expresie a unei sinteze specifice între stilul intim al culturii spaniole și acela al străvechilor culturi ale Americii precolumbiene”. ■ Revista publică fragmente dintr-un studiu *Fascinația lui Maiakovski* de Iannis Ritsos.

● [„Tribuna”, nr. 43] Revista publică un fragment inedit din romanul *Zahei orbul* de V. Voiculescu. Romanul va apărea în același an. □ Petru Cornarescu semnează *Confluențele creației lui Eminescu – cu speciale referințe la răzvrătire, înțelepciune, duioșie și dor în poetica eminesciană*: „În studiul *Confluențe*, publicat în «Lupta de clasă», n-rul din februarie 1967, am încercat să schițăm o explicație a creației artistice printr-o teorie pe care am denumit-o teoria confluențelor. Ne-am exprimat părerea că preferăm termenul de *sitneză* acela de *confluență*, când este vorba de creația artistică și de fenomenele culturale: (...) În menționatul studiu, ne-am străduit să desprindem corelația dintre specificitatea națională și confluențele universale, cercetând în linii mari creațiile pictorilor N. Grigorescu și Ștefan Luchian, muzicianului George Enescu și sculptorului C. Brâncuși. În continuarea aceluși studiu publicat în «Lupta de clasă», prezentăm acum o încercare de a interpreta confluențele din creația lui Mihai Eminescu. Cele ce urmează constituie, de fapt, un alt capitol dintr-o lucrare în pregătire, *Specific național și confluențe universale în cultura română*. Precizăm că și în acest capitol eminescian, scris încă sub formă de schiță, ne ocupăm prea puțin de calitățile estetice ale creației poetului, de culmile măiestriei lui, restângându-ne, așa cum am procedat și în privința celorlalți creatori mai sus citați, la problemele speciale ale relațiilor dintre

folclor și stilista populară, de o parte, și trecerea acestora în forme culte, de alta, la confluențele dintre ființa artistului, cultura patriei și cultura mondială, sub diferitele aspecte de inspirație și înrâurire”. □ În secțiunea *Ex libris* Grigore Zanc recenzează volumul *Generația lui Neptun (Grupul 63)* (E. L. U., 1967) de Cornel Mihai Ionescu: „Urmărind filiații de idei, confluențe ale diverselor tendințe moderne și moderniste, de natură filosofico-artistică, Cornel Mihai Ioenscu își introduce cititorul (poate nu fără a sconta pe un efect de clar-obscur davincian, printr-o exagerată grijă pentru verb) în «aspectul cel mai efervescent și mai spectaculos al literaturii italiene de astăzi» – avangardismul *Grupului 63*”. □ Același Gr. Zanc îl prezintă pe Ion Frunzetti cu *Dragostele aceleiași inimi* (E. P. L., 1967): „Volumul – mărturie a variatei game de sentimente și pasiuni, privite introspectiv – recomandă un poet angajat în «corul grav al acestei generații»”. □ Teofil Răchițeanu scrie la Mihail Crama, *Dincolo de cuvinte* (E. P. L., 1967): „O poezie pe alocuri bântuită de ușoare neliniști existențiale, dar, în ansamblul ei, de o valoare medie, ceea ce la urma urmei îl situează pe poet într-un fel de exilibrum, care la o cât de ușoară balansare l-ar putea face să se prăbușească într-o extremă sau alta”. □ În ceea ce o privește pe Lucia Demetrius, cu *Album de familie* (E. P. L., 1967), Teofil Răchițeanu este de părere că „volumul înmănușează cele mai reprezentative nuvele ale Luciei Demetrius. De altfel, se pare că dintre toate genurile literare în care autoarea și-a exersat talentul, nuvelistica o «prinde» cel mai bine, părând a fi domeniul cel mai propice de realizare a talentului său”. □ La rubrica *Însemnări* apar înfomații despre Cenaclul patronat de revistă: „Joi, 12 octombrie a avut loc ședința de deschidere a cenaclului Filialei Uniunii Scriitorilor din Cluj, cenaclul patronat de revista «Tribuna». S-au discutat chestiuni generale și de principiu. Prima ședință, propriu-zis de lucru, a avut loc joi, 19 octombrie. Ca în toate cenaclurile noastre, de care luăm conștiință di nreviste ori de aiurea, poezia predomină. Au citit zece și respectiv nouă poezii: Horia Bădescu, și Petru M. Haș, în această ordine”. □ Ion Oarcăsu revine la *Prezențe poetice* cu textul *Sonetele – „psalmi de taină”*: „Sunt, oare, sonetele lui V. Voiculescu *poezii de dragoste*, așa cum au spus aproape toți comentatorii prestigioși? Un elan pasional, o nuanță erotică, le străbate fără îndoială; există în ele voluptăți și chinuri ale cărnii, îngenunchieri și cuvinte de laudă la adresa femeii, confesiuni tulburătoare, înflorări ale epidermei: (...) Dubletele sufletești iau aparent forme contradictorii, dacă nu observi că poezia postumă a lui Voiculescu are mai multe straturi: peste un fond erotic, mai exact pasional, agitat și viguros, se suprapune o lirică a seninătății metafizice, de nuanță platoniciană, când *geniul* (citește: filosoful, înțeleptul ajuns în faza deplinei inițieri în tainele lumii văzute și nevăzute!) admiră, de la mică distanță, regatul arhetipurilor”. □ Constantin Cubleşan semnează cronică literară la volumul de versuri *Pe înaltele reliefuri*, al poetului clujean *Aurel Rău*: „Aurel Rău este un reflexiv. Contemplarea realității îi prilejuiește asocieri de

idei, meditația sa având întotdeauna nevoia unui cadru natural și social, construit din imagini vizuale într-o expoziție de decoruri sugestive, care, în ordine compozițională marchează debutul poemelor, iar în contextul general susțin și motivează cugetările. Evocarea acestor variate peisaje exterioare, reconstruite pe plan meditativ, îndreptățesc constatarea unei bogate preocupări tematice a poetului”. □ Vasile Grunea traduce o povestire din John Dos Passos. □ Vasile Rebreanu semnează *La mormântul lui Serghei Esenin*. □ Augustin Buzura publică *Comuna reîntorcere*: „La vârsta când toate dorințele și nemulțumirile, necunoscându-se tehnica sugerării, a penibilelor cristiane spirituale, a dedublării de dragul existenței fizice sunt rostite deschis, dezarmant, un trapez aproximativ, prevăzut de obicei cu un coș fumegând, sprijinit pe un dreptunghi, pe care sau sub care se scria casă, reprezenta numai și numai obiectul unei teme la orade desen. Reamintirea lui produce ilaritate cu toate că desenul este potrivit drept proiect pentru castelele de nisip infantile dar și pentru celelalte, onirice, ridicate continuu, atâta cât durează această întocmire a noastră ce beneficiază de viață”.

27 octombrie

• [„România liberă”] *Cronica literară*, intitulată *Un roman despre tinerețe, luptă, dragoste*, găzduiește, sub semnătura lui Emil Manu, o analiză a romanului lui Teofil Bușecan, *Paranteze*. Având experiență scriitoricească în ceea ce privește proza scurtă și dramaturgia, Bușecan scrie un roman în mare parte autobiografic, un „jurnal viu”, în care personajele poartă adesea numele lor din realitate. Acțiunea se desfășoară într-un Cluj aflat în plin război, iar „înregistrarea faptelor păstrează patima autentică a momentului 1946”, „însă viziunea istorică a lor presupune un examen critic de peste două decenii”. Cartea, asemenea unei „corăbii a lui Noe”, se constituie din țesătura de destine a celor cinci protagoniști tineri și a dramelor lor intime, rapid pierdute în iureșul vieții sociale.

• [„Contemporanul”, nr. 41] Adrian Marino publică un amplu eseu despre *Reconstituirea universului literar*. „Fiecare operă vine cu „universul” său, care se integrează vastelor categorii ale imaginației universale. Iar acestea respectă ordinea și diviziunile realității practice, proiectate și transfigurate într-o tipologie, fenomenologie morală, sociologie, geografie și cosmologie „fictivă”. (...) Opera constituie o structură, o totalitate organică, un „sistem” și critica este chemată să refacă tocmai această imagine globală universului operei”. □ Într-un mic interviu acordat Antoanetei Tănăsescu, Zaharia Stancu declară: „Toate cărțile pe care le-am publicat până acum și pe care intenționez să le scriu și să le public nu sunt altceva decât capitole dintr-o singură carte – cartea vieții lui Darie și a epocii pe care a străbătut-o”. □ Gabriel Liiceanu semnează articolul *Eseul filosofic*: „Eseul refuză interpretările definitive; el aduce cu sine prospețimea noilor viziuni, fiind forma cea mai adecvată a spiritului pregătit să răstoarne punctele de vedere consfințite”.

28 octombrie

• [„Cronica”, nr 43] *Cronica literelor* cuprinde versuri de Horia Zilieru: *Frunze, Tu și Bufnița*. □ Matei Călinescu semnează articolul *Actualitatea clasicismului*: „A fi clasic înseamnă, într-un înțeles larg, a fi mereu actual. E vorba însă nu numai de acea actualitate pe care o poate descoperi prezentul în operele trecutului prin procesul mereu reînceput al interpretării lor și prin efortul de a-și identifica propriile sale origini (...); e vorba, în contrast, cu modul subiectiv și preferențial de a o concepe, de o actualitate obiectivă: marile valori ale trecutului sunt implicate în prezent, există în el, în așa măsură încât prezentul nici nu poate să se înțeleagă pe sine fără să se raporteze la ele”. □ „Între manuscrisele poetului V. Voiculescu s-a păstrat și piesa de teatru *Gimnastică sentimentală*, „o bufonerie montată pe psihologia comportamentului”, cum o califică Vladimir Streinu în studiul *Opera literară a lui V. Voiculescu*, din care apare un fragment în „Cronica”. □ Aurel Leon semnează articolul *Zece ani de la moartea lui Mihai Codreanu – fișă de istorie literară*: „Era un om cam firav, taciturn, apăsător de gânduri, de mustăți și favoriți. Acasă era aproape musafir, lăsând în grija soției problemele căminului și creșterea celor doi copii. Avea o singură pasiune, șahul, pe care a transmis-o și fiului”. □ *Secțiunea O carte pe săptămână* conține recenzia semnată Al. Andriescu asupra cărții lui Al. Piru, *G. Ibrăileanu*: „Dacă ar fi să adunăm la sfârșit, într-o singură frază, liniile portretului spiritual al lui Ibrăileanu, așa cum îl înfățișează viața și opera sa, n-am putea găsi o frază mai potrivită decât aceea cu care își încheie Al. Piru monografia: «Era născut pentru a avea idei și a nu se plictisi vreodată să aibă»”. □ *Direcții în existențialism* este titlul articolului semnat N. Bagdasar: „Printre ideile cele mai particulare care caracterizează filozofia existențialistă a lui Kierkegaard și conferă o trăsătură dramatică sunt mai ales două: ideea de disperare și ideea de angoasă. Disperarea este, după el, un rău spiritual, universal, o boală de care e cuprins orice om, fie că e conștient sau nu de ea, fie că e absolut convins că e perfect sănătos. Angoasa este, de asemenea, o determinare a spiritului care se distinge radical de frică sau teamă”. □ *Secțiunea Cronica pe glob* conține lirică sovietică: *Firele înnodate* și *Bulat Okudjava*, de Vl. Solouhin, în românește de Natalia Cantemir; *Un foc pe cartarg*, de Ivan Bunin, în românește de Sergiu Adam și Tiberiu Ionescu; *Poemul unic*, de Leonid Gubanov, în românește de Paula Feodose; *În lume, oameni, Târziu*, *Cine știe* și o poezie fără titlu de Evgheni Evtușenko, în traducerea lui Sergiu Adam, Grigore Coban și Doru Moțoc; trei poezii fără titlu are Marinei Țvetaeva, în traducerea lui Ion Covaci.

• [„Flacăra”, nr. 44] Se anunță apariția romanului lui N. Popescu-Bogdănești, *Omor scuzabil?!...*, în care se regăsesc „evenimentele primului război mondial”. Apare și o carte de interviuri cu personalități culturale și nu numai, grupate sub titlul *Dialoguri*, de către autorul lor Toma George Maiorescu.

• [„**Viața studentească**”, nr. 35] *Se poate trăi fără imaginație?* se numește ancheta la care participă, majoritar profesori-academicieni, între care se numără Grigore Moisil, Edmond Nicolau și profesorul eonolog Valeriu Cotea. „Jules Verne era considerat de contemporanii săi un inventator fără atelier, care a creat din imaginație submarinul, avionul, televiziunea și multe alte minuni ale civilizației moderne. Și acest mod de a concepe menirea autorului de literatură Științifico-fantastică este încă larg răspândit. După apariția volumului *Oameni și stele...* unii au băgat de seamă că povestirea nu disimula un memoriu pentru biroul de brevete. Ceea ce nu înseamnă, desigur, că genul [SF] nu presupune, dacă vreți prin însăși definiția lui, ingeniozitate și pe planul investiției spectaculoase. Esențial, însă, este efortul imaginației de a sonda viitorul sub aspectul evoluției previzibile a societății umane și a membrilor săi, concluzionează Ion Habana”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 43] M. Radnev, reporter de radio și televiziune, publică un interviu cu Eugen Ionescu, realizat la Paris. Dramaturgul își exprimă bucuria pentru prezentarea la televiziunea română a piesei *Noul locatar* care este „într-adevăr o piesă făcută pentru televiziune. Am impresia că piesele mele sunt făcute pentru televiziune și piesa asta în special, fiindcă în această piesă sunt o sumă de evenimente vizuale, de întâmplări vizuale, de imagini și imaginile, după părerea mea, imaginile scenice, exprimă mai bine decât discursurile o seamă de neliniști, de angoase, de probleme, adică imaginea este un sistem de expresie potrivit pentru teatru și pentru televiziune”. Eugen Ionescu atenționează că piesa o să producă mirare printre telespectatori, cum s-a întâmplat și cu publicul olandez, în urmă cu 13-14 ani, când s-a difuzat pentru prima dată, la televiziune această creație: „O să vă mire această piesă pentru că nu este o piesă realistă, dar dacă această piesă nu este realistă nu înseamnă, după părerea mea, că nu este o piesă, cum să spun, o piesă adevărată. Pentru că realitatea nu este realistă, realismul ca și simbolismul ca și romantismul ca și expresionismul ș.a.m.d., realismul este o convenție, un stil, o școală”. Opinia lui Eugen Ionescu este că și spectatorii și criticii au să pătrundă în sensurile piesei, mai bine chiar decât autorul și „și să dea răspunsuri la întrebările pe care le pune un autor. Fiindcă autorul nu este un profet, autorul nu este un doctor, autorul nu știe mai mult decât ceilalți, autorul nu dă lecții, autorul propune probleme, autorul întreabă, autorul pune întrebări „il met le monde an question”. □ Informat asupra faptului că teatrele din București au inclus în repertoriul lor patru din piesele sale și că vor fi editate două volume cu cele mai importante piese ale sale, E. Ionescu, spune că a avut prilejul să-l vadă, la Paris, pe Radu Beligan în piesa *Rinocerii*: „mizanscena pe care a făcut-o mi s-a părut excelentă. Nu pot să spun că este cea mai bună pentru că n-ar fi politicos pentru ceilalți *metteurs en scene*. Eu nu am dreptul să spun care este mizanscena pe care o prefer, dar prin faptul că spun că nu pot să aleg înseamnă că deja am făcut o alegere”. În încheierea interviului, dramatur-

gul declară: „Pregătesc mai multe lucruri, fiindcă meseria mea este să scriu, atuncea scriu, scriu o carte de eseuri, scriu o piesă, scriu altă piesă, adică nu scriu nimic, adică sunt în perioada în care încerc să scriu asta, sau să scriu alt lucru și la un moment dat se pornește. Dar am impresia că am început, am găsit o cale și cred că am să scriu o piesă până la urmă și că această piesă se va numi *Ciuma. Ciuma de la Londra*, după cartea, după jurnalul – poate primul reportaj care a fost în lume – *Ciuma la Londra* de Daniel Defoe”. Ultima intervenție, metaforică, se referă la faptul că, prin intermediul acestui interviu, Eugen Ionescu intră în contact cu publicul românesc: „Dar vreau să adaug că sunt foarte mulțumit și foarte mișcat că mă găsesc printre dumneavoastră și că pot să vă vorbesc în românește și la dumneavoastră în casă”.

29 octombrie

- [„Scânteia tineretului”] Mihai Pelin publică articolul *Recitind „Iarna bărbaților”*, susținând ideea că „Ștefan Bănulescu reabilitează în primul rând ideea de nuvelă. Dimensiunea nuvelei, așa cum o concepe acest scriitor, nu poate fi circumscrisă de o definiție, oricât de perfectă ar fi aceasta, ea rezidă, înainte de toate, în axiomele pe care le putem deduce din complexul de fapte care ne este prezentat”.

30 octombrie

- [„Scânteia”] Haralamb Zincă publică fragmentul de roman *O clipă de rațiune*.

31 octombrie

- [„Scânteia”] *Despre specializarea în cultura umanistă* scrie Șerban Cioculescu: „Autorii de opere literare, publiciștii se bucură de un privilegiu anume, care se adaugă ca o răsplată mai mult la ceasurile lor îndârjite de muncă – îndârjite și puse sub semnul neliniștii, căci, prin excelență subiectiv, produsul artistic și literar nu poate fi măsurat cu criteriile matematice și universale. Cartea apărută poartă o semnătură, ca o marcă a fabricii, nu rareori și un portret, câteodată chiar o prefață în care autorul este înfățișat, propus și încurajat cu căldură. Până și simpla apariție într-o revistă literară a unei poezii de două strofe dă scriitorului ei un sentiment de euforie dificil de explicat dacă nu am avea cunoștința de acel demon care îndeamnă pe unii să suie pe scenă, pe alții să se manifeste, spre a fi aprobați. (...) Perioada în care trăim a despărțit brusc științele de arte, după cum a creat o diviziune fără precedent în chiar cadrul activităților științei. Paralel – și notez aceasta în subsidiar – producția artistică și literară a devenit atât de variată și de numeroasă, încât însăși apartenența la ea presupune o specializare cu nuanțe științifice. (...) Într-o vreme era foarte frecvent cazul medicilor literați sau pictori, al arhitecților oameni de teatru, al filozofilor înclinați către științele naturale. Câte un scriitor

își desena singur planurile casei, pictorul celebru cânta la vioară (se pare nu chiar așa de prost cum spune legenda), personalități celebre se ocupau cu herborizarea, oameni care participaseră la evenimente politice sau militare își scriau memoriile care dezvăluiau, nu rareori, reale talente, dacă nu literare, în orice caz polemice. O ceartă ordine pe care o solicită astăzi viața socială atât de specializată, pretinde ca sau nu dispariția polivalenței? Problema nu se pune numai deocârm în domeniul mai gingaș al creației. Prea puțini inși sunt atât de bogat înzestrați, încât propriile rezervorii să le îngăduiască a trăi, într-o singură viață, mai multe, pe planuri simfonice. (...) Îmbogățită cu mijloace audio-vizuale de mare randament și răspândire, cultura modernă stă astăzi la dispoziție aproape oricui, în nenumărate forme, încât sunt unii care nu-și mai dau nicio osteneală s-o recepteze conștient – și aceasta spre paguba nu numai a lor. (...) Astăzi, când accesul la toate treptele învățământului este asigurat, se naște riscul comodității. Dar nu poate fi vorba numai de un minim cultural. Pe acesta ți-l oferă însăși civilizația. Fiecare trebuie să înțeleagă, prin urmare, că societatea este îndreptățită a-i pretinde un grad înalt de cultură, care nu peste multă vreme va fi tocmai pragul sub care se va situa declasarea. (...) Nimeni nu va mai putea acumula de aici înainte totalitatea datelor – acestea s-au înmulțit peste măsură. Anumite mecanisme îndeplinesc satisfăcător, de pe acum, acest rol. Principiile, însă, aparțin în exclusivitate omului, care este dator să le cunoască. De la un anumit nivel în sus, principiile unor discipline separate își răspund, se completează. În acest fel reapare posibilitatea universalității. Pământul de astăzi, așezat pe oase de mamuți și pe trepte de temple, străbătut de căi de piatră, aer și apă, nu ascunde un alt izvor al juvenității. Cei care nu-și pun semnătura pe ceea ce construiesc și realizează, cei pe care îi încearcă din când în când sentimentul amar că nu lucrează într-o materie nepieritoare, au la îndemână, și trebuie s-o știe, aceeași percepție a eternității, aceeași torță, pe care poate să o ridice mâna puternică”. □ Însemnările (reportericești) de călătorie ale lui Grigore Hagiu sunt publicate sub titlul *Călătorie spre Porțile de Fier*: „În câte sensuri se poate adapta omul, uneori contradictorii, la univers. Dar tenacitatea lui, cred, nu stă în diversitate, ci în intensitate, în epuizarea unei legi până la ultimele ei consecințe. (...) Lângă mănăstirea Hurezu, aproape neobservată, o moară de apă pārăsită îmi atrăsese atenția. Străveche îndeletnicire, legea roții învărtite cu ajutorul căderilor repezi de apă, a fost cunoscută pe meleagurile țării noastre din timpuri imemorabile. (...) Fără podul lui Apollodor din Damasc este greu de închipuit perioada istorică a constituirii poporului român. Pod simbol, început de eră nouă, mai presus de împrejurări, plătindu-le tribut, martor al contorsionărilor sângeroase, înfiorat de noblețea unui mesaj secret. (...) Câtă energie trebuie să se fi consumat pentru stăvilirea unui fluviu atât de sigur pe sine, ce cantitate enormă de pietre, barând treptat cursul apei, înaintând greoi, coș după coș, a fost prăvălită între maluri. Și ce deosebire, la numai câțiva kilometri în susul apei,

de nivel tehnic, de civilizație și epocă. (...) Expresia „om de șantier“ am întâlnit-o, poate mai mult decât în alte locuri, la Porțile de Fier. „Om de șantier“, adică om învățat cu de toate, și la bine și la rău. Este o psihologie? Da. Și în același timp, un fel de a privi viața, un mod de existență. „Omul de șantier“ este stăpânit de pasiunea noului, activ, modest, ușor deplasabil. Viața lui se confundă cu viața șantierului pe care lucrează, până în cele mai adânci fibre ale sufletului său. „Omul de șantier“ se consideră, deopotrivă, și cel mai tânăr, mai proaspăt constructor, și cel cu o experiență bogată, cu vechi state de muncă în disciplina respectivă”. □ Dumitru Micu recenzează ediția recent apărută Ion Ghica sub titlul *Reîntâlnire cu proza lui Ion Ghica*: „Noua serie a colecției *Scriitori români*, de la Editura pentru literatură, crește văzând cu ochii. De vreun an încoace mai ales, numărul edițiilor sporește într-un ritm fără precedent și iată în rafturile bibliotecilor, într-o ținută cum n-am mai cunoscut, vrednică de cuprinsul lor, operele lui Ion Heliade-Rădulescu, Al. Macedonski, Coșbuc, Delavrancea, scrierile lui Costache Negri – spre a da doar câteva exemple –, cărora li s-a alăturat de curând primul din proiectatele trei volume ce urmează să însumeze opera lui Ion Ghica. Asemenea celorlalte ediții din cadrul colecției, și aceasta din urmă, alcătuită și prefațată de Ion Roman, impune prin seriozitate, prin preocuparea de a urma riguros normele științifice ale atât de complicatei munci de restituție a textelor. Transcripția, reproducând textul cel mai autorizat, cu obișnuita menținere a formelor de limbă specifice scriitorului și cu aplicarea regulilor ortografice în vigoare, prezintă garanția autenticității. Un amplu studiu introductiv înfățișează pe larg viața și activitatea lui Ghica, cu o insistență poate disproporționată asupra omului politic, gânditorului social, în dauna scriitorului, a cărui operă merita o mai nuanțată analiză estetică. Prețioase sunt (ca și în alte ediții din această colecție) *Notele și comentariile*. Satisfacția cititorului ar fi deplină dacă volumul ar cuprinde nu numai douăzeci și patru, cu *Introducțiunea* douăzeci și cinci, ci toate cele treizeci de „Scrisori către V. Alecsandri“, adică dacă ediția i-ar oferi nu doar – cum se specifică în nota explicativă –, un număr considerabil mai mare din scrierile memorialistului și omului de știință decât edițiile apărute în ultimii ani“, ci întreaga operă literară. (...) Într-o viață lungă și bogată în evenimente (urmărită în toate meandrele ei de D. Păcurariu, în monografia apărută în 1965), scriitorul a străbătut o diversitate de medii și climate, a adunat o cantitate formidabilă de impresii. (...) Prilej de reîntâlnire cu scrisul unuia dintre prozatorii de frunte ai secolului trecut, noua ediție Ghica înscrie implicit – împreună cu celelalte ediții din colecția *Scriitori români* – un fapt de cultură notabil”.

[OCTOMBRIE]

• [„Argeș”, nr. 10(17)] Sub fotografia unui batalion de revoluționari români de pe străzile Odesei în anul 1918, găsim pe prima pagină a revistei

un articol semnat de Prof. univ. Simion I. Pop care marchează aniversarea a 50 de ani de la victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie: *Alături de Armata Roșie*. Sărbătorirea evenimentului de către masele din România, alături de celelalte popoare membre ale Uniunii Sovietice este anunțată și justificată prin rememorarea principalelor momente din jurul revoluției, iar această evocare a „mărețelor acțiuni revoluționare de sprijinire și apărare a primei revoluții socialiste din lume de către oamenii muncii din România constituie o mândrie pentru poporul român. (...) reflectă în mod pregnant tradițiile internaționaliste, revoluționare, ale mișcării muncitorești din țara noastră. □ În articolul *Consens unanim*, apărut sub semnătura redacției „Argeș”, se scrie mai mult decât elogios despre prevederile Plenarei C. C. și ale Congresului al IX-lea al P. C. R., și încadrarea în litera acestor prevederi a majorității domeniilor vieții sociale, începând cu planificarea economiei, administrației teritoriale a țării, industria construcțiilor etc. Nu este uitat rolul benefic al respectării învățăturii marxist-leniniste de către partidul nostru care a aplicat-o cu succes la condițiile concrete ale realității românești: „fericirea nu-și păstrează identitatea decât ca noțiune, în vreme ce conținutul ei, care se încheagă din conjugarea unei infinități de coordonate, reclamă neconținut pecetea procesului dialectic al curgerii timpului istoric. □ Sub titlul *Lumina lui Octombrie* se scrie despre reflectarea istoricului eveniment (revoluția sovietică) în artă – sculptură, cinematografie, teatru, literatură. Autorul articolului, M. O. Todor, face cunoscute numele artiștilor ce au recitat „poezia revoluției” sovietice: „poetă precum Maiakovski, Esenin, Marcel Breslașu, Veronica Porumbacu, Demostene Botez”. □ Într-un scurt text, intitulat *Gaudeamus*, este prezentat ecoul Revoluției bolșevice în rândul studenților. □ Tot aici, este anunțată deschiderea cursurilor Universității populare din Pitești, unde personalități (Ana Aslan, Alexandru Graur, Șerban Cioculescu) ale vieții culturale și științifice contemporane au ținut discursuri. Textul informează și asupra faptului că, întru nobila misiune a propășirii „culturii în rândul maselor, vor fi ținute prelegeri de către alți „oameni de știință și cultură de certă ținută: Alexandru Piru, Radu Tudoran, George Sbârcea, Romulus Vulpescu, Alexandru Mitru, Dan Hăulică, Dinu Giurescu etc. □ Întrucât Revoluția bolșevică din Octombrie ocupă pagina de frontispiciu a revistei, alte comemorări sunt plasate în interior. Sunt celebrate *Instituții de cultură centenare*, ca de pildă, centenarul înființării Bibliotecii Academiei. Articolul *Biblioteca Academiei, tezaur al culturii noastre*, al lui N. Georgescu – Tistu, conține și *Amintiri despre Ion Bianu*, bibliotecar, personalitate prominentă ce a contribuit la organizarea Bibliotecii Academiei prin facilitarea studiilor științifice românești asupra limbii și istoriei naționale: „a muncit cu o rară perseverență, timp de mai bine de o jumătate de secol, la strângerea și păstrarea în ordine a mării biblioteci de la Academie și a făcut astfel posibile studiile științifice românești, la început mai ales asupra limbii și istoriei patriei”, meritele sale extinzându-se și asupra statornicirii și

dezvoltării „la noi în țară a unei noi discipline științifice: bibliologia”. □ Un alt centenar, dar de importanță locală, este adus în atenția publicului de O. Proca. Acesta scrie despre *Liceul pedagogic din Câmpulung*, al cărui centenar reprezintă un moment marcant în istoria învățământului românesc, și un „binevenit prilej de evocare a tuturor celor ce au slujit cultura românească”. □ Profesor Dr. Docent Iosif Gabrea evocă profilul unuia dintre directorii vestitei instituții, Ilarian Velculescu, doctor în Pedagogie la Lipsca, căruia i s-a atribuit funcția de conducere a liceului în urma nemulțumirilor inspectorului Dimitrie Sturza cu privire la localizarea școlii (prin ordin al primului ministru Take Ionescu). De la trecut se trece la pedagogia prezentului: „pentru educarea omului nou în spiritul înaltelor idei ale umanismului socialist”. Până și aspectul uniforme școlare este adus în discuție pentru a fi prezentate beneficiile timpurilor prezente în comparație cu trecutul: „atitudine de severitate exagerată (...), menținerea elevilor într-o izolare anacronică, aproape călugărească, (...) uniformă rigidă și lipsită de gust estetic, (...) permisia de a ieși în oraș numai de câteva ori pe an”, „toate aceste exagerări au însemnat în fond o lipsă de educație socială”. Mai mult, în articol sunt menționate detalii despre activități ce aveau rolul de a forma personalitatea, în funcție de interesul și aptitudinile fiecărui individ în parte. □ D. Nițulescu scrie despre un profesor al aceleiași școli centenare în perioada anterioară instaurării comunismului (*Un fost profesor*), iar Șt. Cosâmbescu despre un elev al amintitei școli (*Un fost elev*). □ Alte comemorări: 30 de ani de la moartea scriitorului moldovean D. D. Pătrășcanu, 85 de ani de la nașterea lui Aurel Vlaicu și comentarii despre pictura lui Ion Andreescu, discipol al lui Nicolae Grigorescu. De asemenea, este comemorat George Murnu, membru al Academiei Române și traducător al *Iliadei* și *Odiseei*. □ Pornind de la încântarea priveliștilor naturale din zona Lotrului și Voinesei, Ion Popovici publică articolul *Toamna pe Lotru*, în care scrie despre școlile de calificare pentru oamenii „apriși” ai locului la „barajul cel nou”. □ Într-un scurt articol despre „toamnă” și educație (*Nu toate școlile încep toamna*), Toma Biolan face trimitere la școala aspră a șantierului, ale cărei realizări merg spre barajele și șantierele de la Bistrița, Argeș, Lotru. Încununarea personalității celor ce s-au format la această școală ce nu începe toamna, ca toate celelalte, este floarea „atât de rară” a modestiei, altruismul ce „uită de propria persoană”, esența omeniei. □ Despre transformările din Valea Lotrului, scriu reportaje Anca Neagoe și Doru Moțoc, *La constructori acasă* și, respectiv, *Anii ascultă de oameni!*. □ Cum anul 1967 este declarat Anul Internațional al Turistului, Gabriel Țepelea invită la *Popasuri în Saxonia*. Cititorul este purtat de la Munții Metalici, de la Fluviul Elba, pe la Castelul Königstein (a cărui ultimă întrebuințare a fost cea de lagăr nazist), prin Dresda, la galerii de artă și monumente istorice, unde pot fi admirate obiecte valoroase provenite de pe teritoriul țării noastre: picturi ale lui Grigorescu, Luchian, Baba, Ciucurencu, pietre prețioase, servicii de masă în aur, monede, pietre

funerare din Dobrogea cu inscripții în limba latină. Tablouri ale unor pictori celebri, în special, Albrecht Dürer pot fi văzute în Castelul de vânătoare al principilor saxoni. Alte puncte de interes pentru turiști: Fabrica de porțelan de la Meissen, datând din secolul al XVIII-lea, Domul gotic din Meissen, stilul arhitectonic al orașului. □ Titlul *Rădăcinile noastre sunt adânci* reunește „trei contribuții științifice privitoare la continuitatea și valoarea civilizației autohtone pe pământul nostru”: *Continuitatea populației autohtone pe plaiurile argeșene. Mărturii arheologice*, articol semnat de Eugenia Popescu, *Când au fost traduse în românește „învățăturile” lui Neagoe Basarab* de Octavian Iliescu și, referitor la preocupările sale geografice ale stolnicului și cronicarului Constantin Cantacuzino, *Un cărturar român din secolul al XVII-lea studia istoria și geografia Americii. Mărturii bibliografice*, articol semnat de C. Dima-Drăgan. Articolul lui Octavian Iliescu anunță descoperirea de către Constantin Moisil a perioadei de circulație a monedei menționate în lucrarea *Învățăturile lui Neagoe Basarab...*, „constatare care permite rezolvarea disputei cu privire la datarea și autenticitatea textului literar. Articolul despre Constantin Cantacuzino anunță că unele dintre atlasele și cărțile tipărite imediat după descoperirea Americii (Columb, 1492) au ajuns și în mâinile cărturarului român, student la Padova. Octavian Iliescu face o „călătorie imaginară a stolnicului Constantin Cantacuzino pe harta Continentului american, în tovărășia lucrării geografului flamand Jean de Laet”, pornind de la detalii din cartea sa *Novus Orbis seu Descriptionis Indiae Occidentalis*. □ Un fragment de proză publică Mihail Ecovoiu, *Steaua de la marginea cerului*. □ Virgil Carianopol, (*Cântec*), Andrei Ciurunga (*Restituire*), Toma Grigore, Maria Constantinescu, Floru Mihăescu, Olimpiu Vladimirov, Mircea Meleșteu, Ioana Cioancăș (*Întâlnire cu Ana Frank*), Ludmila Ghițescu sunt semnatarii poeziilor din acest număr. □ Petre Mihai Gorcea ia un interviu Profesorului Dr. Docent Al. Dima, membru corespondent al Academiei, invitat la inaugurarea anului universitar la Universitatea populară din Pitești, susținător al teoriei localismului creator. Intervievatul explică în ce condiții a apărut această teorie, care au fost ideile esențiale promovate de aceasta, vorbește despre stadiul în care se află elaborarea tratatului de *Istoria literaturii române* (la Institutul de Istorie și Teorie Literară „George [sic!] Călinescu”, unde Al. Dima este director), face cunoscute părerile academicianului despre teatrul absurdului, în vogă în țările occidentale, și despre planurile recentului congres al Asociației Internaționale de Literatură Comparată de la Belgrad, unde Al. Dima este membru al comisiei: „Valorile culturale create în provincie tind să se impună din ce în ce mai mult”; „literatura absurdului (...) a ajuns să generalizeze acest aspect și să persifleze raționalismul. Opera pozitivă a culturii stă în organizarea vieții pe o treaptă superioară. Absurdul există episodic, dar el trebuie combătut. (...) Modernismul rămâne viabil”; „vor fi puse în discuție problemele cele mai confuze și mai controversate ale literaturii

(de exemplu romantismul), urmând ca ulterior să se treacă la redactarea unei istorii a literaturii europene în care să se țină cont atât de fondul comun al tuturor literaturilor de pe continent, cât și de specificul național al fiecăreia în parte”. □ Un alt interviu, cu Geo Dumitrescu, dezbate ca problemă esențială a literaturii române actuale „aplicarea cât mai consecventă și mai fidelă, cât mai profundă” „a principiilor și directivelor, enunțate de atâtea ori în documentele și cuvântările conducătorilor de partid”. Poetul susține experimentul ca pe „un factor intim, intrinsec al creației (ca, de altfel, al tuturor formelor și căilor de progres)”; susține polemica, deoarece este „indispensabilă unei mișcări literare”; persiflează jocul „vechi de-a tradiția și inovația din presa literară” a timpului său, este de părere că o revistă este bună doar în măsura în care are tiraj mare și, în același timp, reclamă nedreptatea editurilor de a tipări în tiraje mari pe unii scriitori sau poeți care nu se vând și în tiraje mici, fără șansa unei a doua ediții, pe scriitorii ceruți de cititori. ■ La rubrica *Turnul Babel*, Neagu Rădulescu prezintă câteva scurte pamflete, dintre care unul îl privește pe *Negativistul* Eugen Ionescu: „El, care îi trecea pe toți pe sub furcile sale caudine nu suporta adevărul crud al caricaturii”. ■ O pagină dedicată memoriei lui Mihail Sebastian este publicată cu semnăturile lui N. Carandino (*Amintiri despre Mihail Sebastian*) și C.B.D. (*Sebastian evocat inexact*). C.B.D. corectează anumite „mici șicane publicistice”, afirmații inexacte despre perioada și locul punerii în scenă a piesei *Steaua fără nume*, despre numele celui ce a pus-o în scenă. N. Carandino rememorează ultima lui întâlnire cu M. Sebastian, când au părăsit o polemică în desfășurare la Capșa și apoi, pe stradă, și-au recitat unul altuia versuri. Începutul prieteniei celor doi se leagă de întâmplări petrecute tot pe stradă, pe o stradă din Brăila, unde ei vorbeau despre literatură, iar fetele care-i ascultau aveau „pe lângă farmecul vârstei, grația cuvântului și magia tăcerii”. Discuțiile în contradictoriu despre poezie au continuat și la Paris, și în București, unde cei doi scriau articole de presă. N. Carandino atacase în „Facla” „ipocrizia atacurilor (...) sioniste”, dând răgaz lui Sebastian „să constate că părerile au fost la «stânga» împărțite!”. Prietenia lor s-a consolidat în plin regim antonescian, în special cu ocazia debutului lui M. Sebastian ca autor dramatic, debut realizat sub scutul pseudonimelor. Critic de teatru și, ulterior, director al Teatrului Național, N. Carandino i-a recunoscut stilul dincolo de pseudonim. □ La pagina dedicată literaturii universale, are întâietate comentariul lui Aurel Stoicanu, *Dubla față a morții și vieții la Kafka*. Povestirea lui Kafka, *Vânătorul Gracchus* (ca și romanele sale), spune Aurel Stoicanu, este „plină de miez filozofic, relevantă pentru «aspectul metafizic» al concepției lui Kafka despre lume și viață. (...) Kafka a definit precis și situația omului «modern»: căderea sa deplină în lumea pământescă. (...) Vânătorul care se mișcă în această lume terestră este un om «mort», care nu aparține nicicum acestei lumi, nu e înțeles de nici unul și la rândul său nu înțelege pe nici unul din cei vii (...) rătăcește între două lumi (...) din cauză că

îi lipsește orice certitudine (...) socialismul e chemat să (...) înlăture, restituind omului certitudinea”. □ La rubrica *Meridian*, se anunță traducerea în limba turcă a *Jocului cu moartea*, de Zaharia Stancu. □ Două traduceri: din R. Kipling (cunoscutul poem *Dacă*, în varianta lui Dan A. Lăzărescu) și P. Verlaine (*Visul meu obișnuit*, în traducerea lui Marin Găiseanu). □ Mihail Diaconescu (*Modernismul unui dezrădăcinat*) scrie despre Virgil Carianopol: Autorul urmărește parcursul operei lui V. Carianopol care are un debut marcat de un pronunțat aer de revoltă, iar aceasta face să fie încadrat la început în rândul avangardiștilor, alături de Geo Bogza, Tristan Tzara; ulterior, „revolta se transformă într-o durere reținută, convertită în cântări elegiace, mult mai melodioase” și poetul continuă configurând „un univers apăsător până la sufocare”. □ O recenzie a volumului *Istoria Bucureștilor*, de Constantin C. Giurescu este publicată de dr. Aurel H. Golimas: „sinteza prezentă captivează nu numai prin ineditul și interpretările noi, dar și prin stilul colorat, sobru, arătând că profesorul Constantin C. Giurescu este și un cultivator al esteticii literare. O traducere în limbile de circulație mondială ar fi binevenită și am oferi străinilor, în primul rând celor care ne vizitează țara, un serios instrument de informație asupra istoricului și celui dintâi oraș al țării”. □ Volumul de critică și istorie literară *Nuvela și povestirea contemporană*, al criticului timișorean N. Ciobanu, este comentat de Luiza Petre. Dincolo de calitatea muncii cercetătorului și de metoda lui de lucru, meritul principal al volumului (comentează semnatarul articolului) este acela că N. Ciobanu și-a afirmat o poziție proprie: „Analizele constituie în parte mici studii monografice cu intenția de a discerne la fiecare scriitor (...) «la qualité maitresse». (...) a (...) completat imaginea despre operele unor scriitori eminenți ca: George Călinescu sau Camil Petrescu, (...) Eusebiu Camilar, nedreptățit nu de puține ori sau acuzat de epigonism (...) Eugen Barbu sau Ștefan Bănuțescu”. □ Victor Proca face o cronică plastică în care comentează arta lui Constantin Brâncuși, *Mit și demitizare în arta lui Brâncuși*, ilustrând pagina cu fotografii ale sculpturilor artistului și două citate despre acesta, unul al lui Tudor Arghezi: „Brâncuși e un începător, dacă nu chiar cu desăvârșire un prim începător. E în orice caz un om nou, care a cugetat și a căutat multă vreme, pe când alții se mulțumeau să trăiască minunat de dulce, locul unde trebuia să se încrucișeze dreptatea artei cu noul intuitiv. Și este nou de tot pentru că trezindu-se într-însul toată tăcerea misterioasă cu care o vietate vine pe lume, fără conștiința că ar fi aflat ceva din trecut, un trecut care-i al lui, bănuiește, și-i oricum al universului de unde scoboară, oricare i-ar fi calea, pântecul femeii, sămânța vântului și a moșiei; pentru că agitându-se cinstitor al elenilor și franțuzilor, unda uriașă a lumii a găsit o expresie nouă, o expresie Brâncuși.”., iar celălalt citat, al lui Eugen Ionescu: „S-ar fi putut crede că Brâncuși era un artist primar, instinctiv, rustic. Opera sa în același timp elementară și subtilă este expresia unei gândiri artistice (și prin aceasta filozofie) nespuse de lucidă, de elaborată și adâncă.

Arta sa este expresia unei viziuni creatoare foarte intelectualizate. Era creație, în primul rând, cu toate acestea. Lipsit de ceea ce se numește «cultură», îndepărtat de ceea ce trece drept «viața intelectuală a unei epoci» – și care nu este în fond decât jurnalism sau expresie livrescă – Brâncuși era totuși pe undeva, incomparabil mai cultivat decât oamenii de litere, «gânditori», ori pionii care-și atârnă pe piept brevetul de «intelectual» și care nu înțeleg nimic din acestea, aiuriți cum sunt de sloganurile simple sau complexe pe care le iau drept adevăruri sau drept reflecțiuni personale. Brâncuși era mai presus decât toți Doctorii. Era cel mai avertizat cunoscător al problemelor de artă. El asimilase întreaga istorie a sculpturii, o dominase, depășise, azvârlise, regăsise, o purificase și o reinventase. El desprinsese dintr-înșa esența.” □ Mihail Diaconescu anunță expoziția de sculptură a artistului Mihai Onofrei la Sala Palatului Culturii din Pitești: „Artistul este, în fond, un poet care celebrează în piatră concepte de mare generalitate: *Tineretea, Bărbăția, Maternitatea, Frumusețea feminină*”. Numele sculptorului este asociat numelor unor mari de artiști în domeniu, precum Ion Jalea, Boris Caragea etc. □ Rubrica *Portativ*, semnată cu pseudonimul Pan, cuprinde mai multe știri despre evenimente culturale muzicale între care și Festivalul George Enescu. □ George Sbârcea crede în *Accesibilitatea contemporană a culturii* pe care o consideră la îndemâna oricui, mulțumită mijloacelor de comunicare în masă, discurilor comercializate, cărților, presei scrise. □ Cronica teatrală se ocupă de piesa lui Tudor Arghezi, *Seringa*, pusă în scenă la Teatrul Național din București. Autorul cronicii, Al. Cerna-Rădulescu, o vede drept „o piesă a adevărilor”. Piesa vorbește despre adevăruri de tipul: „necesitatea imperioasă a arderii pasionate pentru tot ceea ce faci, a extirpării tuturor tendințelor de șablonare, de automatizare, de funcționarism, de orice profesie, – «maladii» aparent ușoare, dar care duc în mod fatal la dezumanizarea individului, la dispariția «omului» ca «om»,„. „În concluzie: un text excepțional și un spectacol cenușiu, care n-a transmis aproape nimic din mesajul mereu viu, mereu actual al scrisului arghezian”. □ Un alt eveniment teatral atrage atenția, pe scena Teatrului „Al. Davila” din Pitești, montarea piesei *Zece zile care au zguduit lumea* în octombrie 1917, de John Reed, despre aceeași revoluție sovietică – tema principală a numărului revistei. □ La *Cronica mărunță*, C. Cristobald critică acid prefața lui Nicolae Manolescu la culegerea de nuvele a lui Gib I. Mihăescu (apărută în 2 volume, în BPT), *La „Grandiflora” și Noaptea focurilor*. „Atât prefața, cât și tabelul cronologic (prețioase, în general) conțin – în amănunte numeroase neglijențe, confuzii, contraziceri. Pe cele mai multe, și mai importante le-a clarificat Mihail Straje. (...) De exemplu, în prefața sa, Nicolae Manolescu vorbește la pagina V despre o «mediocritate a concepției artistice a scriitorului», pe care «de l-am judeca după ideea pe care bănuim că o are despre literatură» etc.... Ciudată judecată de valoare... pe nebănuite! Pentru ca la pagina XV prefațatorul să afirme totuși că «scriitorul are

sentimentul creației, al artei. Pentru el literatura înseamnă, desigur, un alt mod de a fi, dar înseamnă în același timp și un mod de a crea» – alegații din care nu reiese deloc vreo «mediocritate a concepției artistice». Este apoi de corijat la pagina VII o jenantă improprietate de exprimare (...) exprimare neglijentă”.

□ Ion Hobana publică o *Scrisoare către redacție*, tot la rubrica *Cronica măruntă*, în care dorește să rectifice percepția greșită a profesorului Ion Stancu despre *Mașina destinului* lui Camil Baciuc, care ar trebui asimilată cu literatura științifico-fantastică pe care au făcut-o și E. A. Poe, H. G. Wells, A. Huxley, R. Bradbury. □ Barbu T. Arghezi scrie despre *Colecționari, Cinefili, Tradiții și o Invitație la vals*: „Tineretul nostru cântă și dansează (...) în sălile caselor de cultură și în ale căminelor culturale. (...) Nu ar fi oare cazul ca cel puțin directorii acestor instituții să beneficieze de un instructaj de muzică, dans, regie, sociologie și psihologie a tineretului!” □ D. Bălașa semnaleză, sub titlul *Cercetări românești despre Comenius*, comunicările conferinței internaționale a pedagogilor, consacrate operei lui Jan Amos Comenius. Cu titlul *Cine e ctitorul bisericii Buna-Vestire din Râmnicu-Vâlcea* ne este prezentată cea mai recentă concluzie a cercetătorilor români care l-au identificat pe Mircea Voievod ca fiind ctitorul acestei biserici. □ Articolul *Țara unde înfloresc artiștii* informează (nu fără mândrie patriotică) despre modul în care criticul muzical francez Jacques Lonchamp apreciază Festivalul George Enescu în ziarul francez „Le Monde”. □ Alte două articole, semnate de George Teodorescu, despre *Răscola iobagilor* Horia, Cloșca și Crișan și despre editarea volumului nr. 13 al publicației „Limbă și literatură” de către Societatea de Științe și Istorie. □ Pe ultima pagină a numărului, subiectul picant al *Vinului de viață lungă* constituie un prilej pentru N. Al. Mironescu să îi poarte pe cititori prin etimologie (originile lingvistice, latinești, ale cuvântului *vin* și terminologia aferentă lui), până la documentele istorice ale stolnicului Cantacuzino despre vii, prin fragmente de balade populare și până la cercetarea științifică a viticulturii.

• [„Astra”, nr. 5] Ion Popescu – Puțuri, director al Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă Comitetul Central al Partidului Comunist Român, omagiază, într-un articol special, *România și Marea Revoluție Socialistă din Octombrie*. □ În *Interviul* acordat revistei „Astra”, denumit *Ion Hobana: genul proxim*, scriitorul menționat remarcă efectele pozitive ale anchetei realizate de revista „Tribuna”, cu privire la literatura științifico-fantastică și de aventuri, cum ar fi publicarea de texte de valoare, semnate de Constantin Chiriță, Vladimir Colin, Theodor Constantin, Mihaela Dragomir, Sergiu Fărcășan, Victor Kernbach, Ștefan Luca, Nicolae Mărgeanu, Leonida Neamțu, Tudor Popescu, Radu Theodoru, Radu Tudoran, Dragoș Vicol etc. Deși critica literară încă „îgnoră genul”, „o preocupare constantă, eliberată de condescendență, ar avea o înrâurire incontestabilă asupra speciilor în cauză – crede Ion Hobana – situându-le, în sfârșit, cu seriozitate, în contextul general

al literaturii noastre și raportându-le la creațiile similare aparținând altor literaturi”. □ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, este dedicată lui Ion Gheorghe, la volumul *Zoosophia*, lui Vasile Nicolescu, despre *Parabola focului* și lui Aurel Rău, la volumul *Pe înaltele reliefuluri*. În privința poeziei lui Ion Gheorghe, cronicarul literar semnaleză, mai întâi, faptul că există un „refuz – al criticii literare – de a judeca după o semantică negativă, după o semantică având semnul schimbat”, corespunzătoare poeziei moderne. Specificul poeziei analizate rezidă, în acest context, în „tratarea unor teme folclorice și istorice românești cu mijloacele tehnice ce țin în mod absolut de poezia modernă. Se obține, în acest mod, în cele mai reușite dintre poeziile volumului, o viziune magică asupra trecutului, asistăm, parcă, în aceste cazuri, la însăși nașterea unor mituri. Este un modernism regresiv”. Pe de altă parte, „esența poeziilor *Zoosophiei* este însă departe de epic. Poetul nu vrea să ne reamintească luptele lui Ștefan cel Mare sau ale lui Tudor Vladimirescu. El dorește să capteze latura magică a istoriei, vrea să prindă sentimentul popular al istoriei”. Și pentru aceasta, folosește tehnica „temei cu variațiuni”, „pe planul consecuției mintale”. În cazul lui Vasile Nicolescu, care face parte din poezii care iubesc cuvintele, „uimirea” este „una dintre atitudinile frecvente ale poetului”, iar „forța viziunii” este „acea forță [care] ordonează elementele reale în noi armonii”. Dacă „parabola fundamentală a volumului” este „cea a focului, a mistuirii”, poezia însăși poartă „o adevărată obsesie a purificării”, ceea ce-i conferă o aură de sacralitate. În privința lui Aurel Rău, „vechiul” este mereu nou, „și delicata sa poezie a stărilor de spirit și a peisajelor vibrând grav sună deosebit de comprehensibil pentru sensibilitățile actuale”. Poeziile sunt caracterizate de „tentativa înălțimilor” și de „obsesia albului”, reunind „pastelurile grațioase” cu „meditația asupra destinului existenței omenești”. □ Mircea Avram publică povestirea *Fug umbrele*. □ Vasile Artenie publică două schițe: *Cum fuge luna* și *Automatul*. □ Aurel Călinescu publică poezia *Străbunul*. □ Werner Bossert publică poezia *Climat luminos*. □ Un grupaj de versuri reunește poezii de Titus Vîjeu – *Vis suprem*, Holló Erno – *Ceasornicul*, Dumitru M. Ion – *Vânătorile de răs*, Verona Brateș – *Iluzie nocturnă*. □ Radu Ciobanu semnează articolul *Radu Stanca, un poet al mândriei omenești*, în care afirmă că „poezia (...) e fascinantă prin varietatea lumilor, fabuloase și policrome, pe care, ca la succesive ridicări de cortină, le aduce în peisajul liricii noastre contemporane”. „Romantic tardiv, elegiac și sentimental”, Radu Stanca face parte dintr-o generație „sfâșiată de întrebările teribile ale celor două flagele mondiale”. Pentru scriitor, teatrul a reprezentat „refugiul din fața vicisitudinilor veacului”, precum și „principalul mijloc de comunicare cu contemporaneitatea”. În ceea ce privește poezia – „cu recuzită epică sau liric-obiectivă” – eroul liric al acesteia este „unul și același travestit și transportat într-un ev mediu stilizat și fabulos din care s-au reținut și s-au transpus în limbaj poetic, s-au pus în scenă numai elementele cu un bogat și sugestiv

conținut uman, acelea care vorbesc contemporaneității despre iubirea elevată”, „dar nu lipsită de un ardent senzualism”. Pentru poet, balada este o „specie de blazon”, căreia îi restituie „atributele medievale”, ancorând-o de un „nucleu epic virtual”, devenit, apoi, „pretext pentru substanțiale și spectaculoase viziuni lirice”. □ În articolul *Metamorfozele poeziei*, Nicolae Manolescu arată că „spațiul interior al poeziei moderne se deschide spre trecut și spre viitor: spre operele trecutului, privite ca o zestre din care se poate învăța și, în același timp, spre ceea ce rămâne unic, irepetabil, în opera fiecărui poet”. Criticul distinge vârsta poeziei moderne – „o poezie care a luat cunoștință de sine și se face pe sine”, și poezia care o precedă, de dinainte de simbolism, care „se găsește confundată în mișcarea generală a literaturii”. În privința poeziei românești, afirmă că: „dacă poezia modernă românească poate fi definită, la început, ca o creare lirică a lumii, în același timp ca o creare lirică a limbajului, ea devine, apoi, numai o aventură pură a limbajului”. Comentându-l pe Ovid Densusianu, cu studiul *Sufletul nou în poezie*, Manolescu arată că simbolismul românesc are caracter contradictoriu, fiindcă, „pe de o parte, el va redescoperi poezia ca atitudine particulară în fața lumii, ca mod de a crea un univers privilegiat, pe de alta, va asculta apelurile epocii moderne și va deveni o poezie a civilizației, a tehnicii, a orașului”. Între modernism și simbolism nu există ruptură, în literatura română, crede criticul literar. După război, generația formată din Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru, Geo Dumitrescu, Ion Caraion aduce „îndoiala de poezie”, așa încât „scrisul frumos va fi înlocuit cu agramatismul ostentativ, cuvintele vor fi împerecheate bizar, estetismul predecesorilor imediați va fi repudiat”. Cercul literar de la Sibiu, cu Ștefan Augustin Doinaș, Radu Stanca, Ioanichie Olteanu, propune, apoi, o „insurrecție pur literară”, căci „încearcă să revitalizeze poezia nu întorcând-o la viață, la izvoarele ei sociale sau morale, ci la niște izvoare lăuntrice, dar vechi și părăsite: epicul, dramaticul, istoricul”. Apoi, în intervalul 1948 – 1958, „poezia și-a uitat, printr-o amnezie particulară, tradițiile, s-a întors spre forme demult închise încercând, în chip bizar, să le actualizeze, ignorând ceea ce devenise printr-o dezvoltare naturală și dându-se drept ceea ce nu putea să fie”. În acest fel, „poezia și-a uitat logica în timp a propriilor vârste interioare: forme care ar trebui să fie moarte, trăiesc, epoci lirice care ar trebui să se succedă coexistă, suprapunându-se într-o geografie insolită”. Tocmai de aceea, conchide criticul literar, „trăim în așteptarea marelui poet, poate nenăscut, care să ne smulgă din iluzoriul nostru echilibru, redându-ne unei singure posibilități, călăuzindu-ne către ea toate aspirațiile, toată iubirea, care să ne releve bucuria uitată de a fi unilaterali, partizani, fanatici”.

• [„Ateneu”, nr. 10] Între evenimentele lunii octombrie, Lenin și revoluția rusă ocupă în continuare un loc de seamă. În acest sens, Ioanid Romanescu publică versurile intitulate *La inima lui Lenin*, Ovidiu Hotinceanu (*Piața roșie*) și Constantin Pușcută (*Visătorul din octombrie*). □ În cadrul preocupărilor

sale cu privire la cultură și civilizație, Al. Tănase scrie despre *Raportul cultură – civilizație în concepția fatalistă a lui Oswald Spengler* – o continuare a unei dezbateri începută în numerele anterioare ale revistei. Perspectiva din care se discută relația dintre cultură și civilizație este cea a lui Oswald Spengler și a sa *Untergang des Abendlandes* în care „a dat cea mai neobișnuită și senzațională expresie stărilor de spirit pesimiste asupra destinului civilizației moderne”. Întreaga construcție teoretică a lucrării în care sunt evidente implicațiile filozofice, istorice, de filozofie a culturii, de istorie a civilizației este structurată pe doi piloni centrali „în raport cu care trebuie judecate toate aserțiunile sale precum și întregul material istoric-demonstrativ de care folosește: 1. O concepție morfologică idealist-obiectivă asupra esenței culturii, cu consecințe metafizice pe planul istoriei culturii în sensul negării totale a principiului continuității; 2. Ideea unei opoziții radicale între cultură și civilizație, fundată pe o pretinsă fatalitate internă a istoriei fiecărei culturi, cu consecințe pesimist-reacționare în înțelegerea destinului civilizației moderne”. În viziunea lui Spengler, civilizația „nu este modalitate a culturii sau latura materială a acesteia, ci faza de decadentă a unei culturi, o fază inevitabilă, destinul fatal al oricărei culturi așa cum îmbătrânirea și moartea alcătuiesc destinul fatal al unei specii vegetale. (...) Civilizația pură, ca fapt istoric, constă într-o exploatare graduală a formelor devenite anorganice și moarte. În timp ce cultura reprezintă realizarea posibilităților lăuntrice cu care este înzestrată, civilizația reprezintă anularea oricărui progres, epuizarea totală a oricăror posibilități de dezvoltare”. Mergând cu analiza mai departe, Spengler e de părere că „principiul culturii este sufletul, iar cel al civilizației – intelectul sau rațiunea. Omul cultivat își are energia înăuntru. A trăi pentru el înseamnă a realiza lăuntric posibilitățile sufletului său”. Urmărind evoluția trecerii de la cultură la civilizație, autorul constată că aceasta s-a împlinit în antichitate în secolul IV, iar în Occident în secolul XIX, „dar punctul de plecare în epoca modernă îl constituie revoluția burgheză, în primul rând cea franceză. (...) Întreaga revoluție, toate marile bătălii de clasă și naționale pe care le-a prilejuit, precum și războaiele napoleoniene sunt anatimizate și atribuite ideii de civilizație, care nici măcar nu ar fi de origine franceză. (...) Ideea civilizației – elenismul occidental – s-a născut în Anglia grație lui Locke, Shaftesbury, Clark, Bentham și a trecut apoi la Paris prin intermediul lui Bayle, Voltaire, Rousseau. (...) Tot veacul următor, al XIX-lea, brăzdat de revoluții sociale și lupte de eliberare națională (...) a însemnat după Spengler ruina totală a culturii occidentale, transformarea sa în civilizație”. □ La secțiunea *Cărți* sunt recenzate noi apariții. S. Vlad analizează lucrarea criticului N. Ciobanu, *Nuvela și povestirea contemporană*, o carte „masivă, însumând aproape 400 de pagini, (...) care atrage atenția prin temeritatea bibliografică a întreprinderii, ca și prin profesionalismul său elevat. Actualitatea temei constă (...) în faptul că îngăduie o privire de ansamblu asupra celor mai însemnate etape ale

dezvoltării prozei noastre de după război”. Recenzentul își exprimă punctul de vedere în legătură cu o serie de aspecte care nu i se par lămuritoare: „E neclar ce înțelege criticul prin «rezultate sintetice și artistice individuale», în ce constă opoziția cu aceleași însușiri în roman, dar mai ales în schiță. Iar dacă e vorba de fixarea «cu mijloace specifice a prezenței realului», și nu de «reproducerea aidoama a acestuia», atunci e locul să reamintim categoric că nici un gen și nici o specie de artă autentică – lungă sau scurtă – nu au putut năzui serios la *reproducerea aidoama*, fotografică a realității”. Observațiile menționate nu îl împiedică pe recenzent să constate că pe viitor „cartea va mai suscita multe discuții, însăși metoda de a analiza fără a emite explicit judecăți de valoare, fără a promova criterii ferme de ierarhizare artistică, putând fi întâmpinată cu rezerve”. Cu toate acestea, meritul cărții este incontestabil căci „ceea ce a dobândit însă specialistul, profesorul de limbă și literatură română sau studentul, cititorul în genere, este un *vademecum* conștiințios pentru o parte a peisajului complex al prozei române contemporane”. □ Pentru D. Alistar, cartea lui Radu Lupan (despre Hemingway) „este o călăuză deosebit de utilă”, în care exegetul român „împinge pe planul secund elementul biografic, utilizat doar în măsura în care clarifică sensul operei și constituie un criteriu de «urmărire a reacțiilor psihice» ale scriitorului față de faptele de viață”. Analiza studiului îi relevă recenzentului o serie de calități veritabile care fac din lucrarea lui Radu Lupan „un lung și judicios comentariu, prin interpretarea operei în care se definește structurarea sensibilității artistului prin interpretarea operei, se urmărește stimularea acestei sensibilități de către faptele de viață. (...) Un aspect al monografiei ce trebuie cu deosebire subliniat, ni se pare preocuparea precumpănitoare pentru definirea artei lui Hemingway, o «artă a cuvântului care nu se transformă într-o căutare sterilă, ci dimpotrivă are adesea un izbitor caracter vital, pentru că e disperată încercare de a fi mai exactă decât viața, mai durabilă decât viața, mai viață decât viața»,.. Ceea ce încearcă și reușește să facă Radu Lupan este „o subtilă și amplă analiză a artei scriitoricești a marelui romancier, urmărită în evoluția sa, de la străduințele inițiale de a-și crea o tehnică literară capabilă să reprezinte cu cât mai mare precizie structura experienței sale și înțelesul lumii înconjurătoare, până la arta desăvârșită a neuitatelor sale creații”. □ Rubrica *Semnal* este dedicată poetului Traian Chelariu, iar demersul este semnat aparține lui Călin Constantin. Acesta realizează „schița unui profil literar al poetului” și constată că „poezia lui Traian Chelariu e o plantă sub clopotul transparent al unei prea ferme conștiințe literare. Artistul cenzurează neconținut poetul. Între emoția practică și transcendentul inefabil se interpune filtrul rigorilor teoretice”. Avându-i ca model pe Rilke și pe Mallarmé, „poetul caută nota serafică, sentimentul delicat. O atmosferă de elegie și de vecernie sacră cuprinde întreaga sa lirică. În zonele intimității pure, poetul se mișcă dezinvolt, pare spontan”. Citând observația lui G. Călinescu, autorul notează că „tematic, el e foarte aproape de fondul

strămoșesc și cântă cu predilecție «ținutul vag bucovinean», munții brumării, drumurile vechi, câmpia, secerișul, mânăstirile, litera chirilică». În finalul articolului, C. Constantin e de părere că toate aceste calități tematice și artistice sunt condițiile favorabile pentru „reconsiderarea operei lui Traian Chelariu, prin reeditarea ei”. Articolul propriu-zis este urmat de trei poeme („Cerule”, „Sonetul 17” și „Sonetul 116”) care, după cum declară semnatul articolului, „ne-au fost comunicate de soția poetului, D-na Ecaterina Tr. Chelariu”. □ O pagină cu versuri este semnată de Mihail Sabin, Ion Panait, Marcel Marcian și Daniel Drăgan. ■ Secțiunea *Confruntări critice* ridică o problemă importantă generată de „discuțiile despre critica literară care domină de o vreme în coloanele publicațiilor noastre”. Se consideră că această dezbatere apare firesc, ca o consecință „prin raportare la dimensiunile momentului social, politic și cultural actual, moment de reală eflorescență a spiritului critic în toate laturile vieții. Dezbaterea sunt stimulate atât de mișcarea curentă a întregii noastre literaturi care prin formele ei tinde spre nivelul de noutate al principalelor literaturi străine, cât și de faptul că am trecut la o refacere sistematică a legăturilor cu tradiția națională a criticii și istoriei literare”. Discuțiile devin cu atât mai interesante cu cât „partenerii manifestă reciproc atenție față de păreri, când caută să ofere răspunsuri nuanțate problemelor dezbaterii. Dimpotrivă, atitudinile rigide mută discuția în câmpul erorii, al polemicii inutile”. Continuând dezbaterea începută în numerele anterioare, revista „Ateneu” propune o confruntare de opinii ale cărei coordonate să fie: „problema sintezei în istoria noastră literară, critica teoretică și critica aplicată, în etapa actuală, ținuta morală a criticului și istoricului literar, «metamorfoza» calității criticii de la studiul separat la volum, posibilitatea debuturilor în critica și istoria literară”. Protagonistii acestei „confruntări critice” sunt doi valoroși oameni de cultură: Mihai Drăgan și Dan Mănuță. □ În *Tudor Arghezi. Propuneri pentru o exegeză stilistică*, Constantin Crișan susține nevoia de a apărea un studiu care să surprindă valențele stilisticii ale operei argheziene, fapt care nu se poate întreprinde fără a se porni de la „cei care au descoperit întâi proporțiile reale ale fenomenului arghezian: Eugen Lovinescu, Mihail Ralea, Pompiliu Constantinescu. Sprijinindu-se pe argumente estetic-stilistic, opiniile celor citați constituie pentru noi primele aprecieri despre arta marelui poet, despre ineditul structurilor ei stilistice”. În ceea ce privește structura unei astfel de exegeze, autorul recomandă existența „deopotrivă a compartimentelor diacronice ale problemei raportate la întreaga creație a marelui poet, iar, pe de altă parte, la evoluția, la istoria limbajului poetic românesc”. Totodată, este menționată observația lui Vladimir Streinu care considera „vădită” necesitatea unui dicționar arghezian, „îndată după cel eminescian (nici acela, din nefericire, încă netipărit până în prezent)”. Un astfel de proiect va trebui să aibă în vedere „toate straturile, toate etapele expresiei poetice de la cel «grafic», aparent inexistent și recunoscut parțial de stilisticieni (...), la cel sonor, gramatical și imagistic”.

□ În cadrul rubricii *Breviar critic* apare articolul *Excelsior* în care este semnalată apariția în „Iașul literar”, nr. 7, a ciclului de versuri *Restituirea jocului* de Corneliu Sturzu: „titlul poate fi interpretat și ca o definiție a poeziei însăși, fiindcă, teoretic vorbind, ce altceva este poezia decât o restituire a unor jocuri psihice și o interpretare a lor în numele semnificației artistice”. Prin comparație cu volumul anterior, *Autoportret pe nisip*, „inedită este acum nota dramatică a acestor «jocuri» (retrospecții), și tentativa matură de a înțelege capcanele limbajului, de a releva puterea periculoasă a cuvintelor într-un infern care nu e al lor ci, în ultimă instanță, al talentului”. Pentru exemplificare, sunt citate versuri din poezia *Joc de cuvinte* care pleacă „de la dureroasa interogația eminesciană din *Criticilor mei*: «Cuvinte periculoase / ca niște câini turbați, ca smoala / iadului. Cuvinte dușmănoase / ca niște vise-n care se-ntuneacă / o zare de adevăr și multă vată / de nouri și mult nesomn de aer... Mi-s buzele uscate de silabe / vocale explodează-n pumni, consoane / foșnesc ușor ca șerpii în nisipuri, / pietre căzând din cer, păduri sub vânt / scrâșnind, cuvinte nerostite încă”». □ Rubrica *Meridiane culturale*, cuprinde versuri semnate de Marina Țvetaeva, Ivan Bunin, Nicola Iliński, Andrei Voznesenski și Nicola Voronâi. Traducerea este asigurată de Ion Burca, Sergiu Adam, Tiberiu Ionescu, Stelian Gruia și Alexei Rudeanu. □ Sunt publicate noi episoade din *Fantomas* de Pierre Souvestre și Marcel Allain, traducerea în limba română fiind asigurată de Florin Gheuca. □ Ultima pagină din revistă cuprinde nuvela „Ciungu” de F. A. Iskander, în traducerea lui Sergiu Adam și Tiberiu Ionescu.

• [„Cinema” nr. 10] Radu Cosașu, în „Camera și stiloul”, publică *Filmul din capul spectatorului*: „(...) filmul începe (sau nu începe) să fie filmat (sau nu), de noi, de imaginația noastră de spectatori. Aici e spaima, aici e vraja, nu în luciditate: filmul se întâlnește (sau nu) cu filmele din capul nostru”. □ În rubrica „Cartea de film”, Ervin Voiculescu prezintă volumele: *Grierson on Documentary*, îngrijită de Forsyth Hardy, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1966; *Hamphy Bogart, The Man and his Films* de Paul Michael, The Boby-Merill Camp., Indianapolis, 1965 și *Il cinema e la guerra* de Lino Lionello Ghirardini, Maccari, Parma, 1965. □ În rubrica *Cronica*, George Littera scrie despre filmul *Meandre*, realizat de Mircea Săucan, scenariul de Horia Lovinescu și Ionel Hristea: „Filmul e inegal, nu lipsit de cusururi, dar e un film care poartă cu evidență sigiliu unei personalități (cu toate că distilează influențele cele mai diverse, de la Resnais la Antonioni). În «Meandre» se simte o înverșunare diabolică a autorului de a căuta, o nevoie de a respira prin fiecare por al filmului, se simte bucuria de a filma”, iar Mihai Lupu se ocupă de filmul *Amprenta*, regizat de Vladimir Popescu – Doreanu, scenariul de Dimos Rendis și Vladimir Popescu – Doreanu, dialogurile de Eugen Barbu.

• [„Familia”, nr. 10] publică articolul omagial intitulat *Întâlnire cu Marea Revoluție din Octombrie*, sub semnătura academicianului Zaharia

Stancu, cu prilejul aniversării unei jumătăți de veac de la revoluție. Amintind de locul copilăriei și de începuturile în ale lecturii, Z. Stancu menționează „au fost câteva cărți mari, scrise de autori mari: Crimă și pedeapsă de Dostoievski și Război și pace de Lev Tolstoi, romanele lui Turgheniev, Povestirile siberiene ale lui Korolenco, nuvelele din tinerețe ale lui Maxim Gorki și ale lui Leonid Andreev. Toate aceste cărți și toți acești autori m-au tulburat profund și mi-au smuls admirația. Ei m-au făcut să cunosc uriașa lume rusă – de la țări până la cel mai umil vagabond – cu problemele ei, cu bucuriile ei, cu imensele ei suferințe. Multe din aceste scrieri, citite până târziu în noapte la lumina unei lumânări subțiri sau a unei lămpi cu gaz, îmi spuneau că acolo, spre răsărit, în vastul imperiu al lui Nicolae al II-lea, se pregătea ceva fără precedent în istoria lumii. (...) În 1917 am aflat fără nici o surpriză despre revoluția din februarie și tot fără nici o surpriză am aflat despre Marea Revoluție din Octombrie. Locuiam atunci la București, într-un București înghețat și flămând, și evenimentul mi-a fost adus la cunoștință de ziarul de limbă germană al ocupantului vremelnice. (...) Tot atunci, în octombrie 1917, am auzit pentru întâia oară de numele lui Lenin. Dar cine putea în împrejurările acelea să-și dea seama cât de importantă, pentru istoria întregii omeniri, avea să fie izbânda Mării Revoluții din Octombrie”. În anii „tulburi și violenți” în România „la îndemnul mișcării muncitorești din țara noastră, și cu sprijinul ei, câțiva scriitori au tradus cărți sovietice și s-au găsit și editori care să publice aceste cărți. Cred că prima carte sovietică tradusă în română a fost *Hoțul* lui Leonid Leonov care s-a bucurat de un succes excepțional. Au urmat apoi *Costia Riabțev* a lui O. Ognev, *Cimentul* lui Gladkov, o Antologie a prozei sovietice și altele. Cărțile acestea au fost primite la noi cu un mare interes.(...) Admiram cărțile scriitorilor sovietici pentru conținutul lor nou, pentru fierbintele lor suflu”. Sunt amintite cărțile scriitorilor sovietici citite în perioada interbelică: *Hoțul* lui Leonid Leonov, *Cetățile și anii* a lui Constantin Fedin, *Trenul blindat* al lui Vsevolod Ivanov, *Anul pustiu* al lui Boris Pilniac, *Torentul de fier* al lui Sorafimovici, *Înfrângerea* lui A. Fadeev, *Virineea* de Lida Seifulina, *Cimentul* lui Fedor Gladkov, *Julia Jurenito* de Ilya Ehrenburg, și încă multe altele. „Admiram cărțile scriitorilor sovietici pentru conținutul lor nou, pentru fierbintele lor suflu revoluționar, pentru optimismul lor. (...) Lectura prozatorilor și poezilor sovietici nu a rămas fără ecou în sufletele noastre și nu a rămas fără ecou nici în munca noastră literară.(...) Cred că nu greșesc spunând în încheierea acestor amintiri fugare că, după părerea mea, scriitorii sovietici pe care i-am pomenit aci mai înainte și mulți alții pe care nu i-am pomenit, au făcut, prin scrierile lor, servicii imense Mării Revoluții din Octombrie, Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Statului Sovietic, popoarelor din Uniunea Sovietică, mișcării comuniste și muncitorești din întreaga lume. □ Găsim în paginile revistei o cronică literară, semnată de Al. Andrițoiu, la nuvelele Hiena și Circul (tipărite într-o singură carte) de Petru Vintilă. Fiind „, un scriitor dotat și

harnic, care își ia meseria în serios și se justifică scriind”, opera sa este diversă și întinsă acoperind „modalități diverse: reportaje, schițe, nuvele, romane într-o diversitate ce cuprinde tematica istorică de imediată actualitate, militară, de aventură etc. Evoluția scrisului său este comună multor prozatori, ea suferind într-o anumită epocă de dogmatismul care a viciat și operele altor confrăți și încearcă, nu fără succes, ieșirea în aerul sănătos al unei literaturi adevărate și viabile. Cele două nuvele „sunt, după cum mi se pare, o reușită la care critica literară ar fi trebuit să se oprească mai atent. Tematica ambelor bucăți are ceva ciudat, abordând o lume dramatică în care soarta individului atârână ca de-o ață subțire deasupra abiselor. Chiar lumea cercului, atât de exploatată în literatură, este aici abordată într-un mod cu totul diferit, prin teroarea exercitată de niște bestii în care descifrăm magia tainică a «listelor negre» legionare. În nuvela Hiena acțiunea se desfășoară în mediul pielarilor și cojocarilor, „a târgurilor sezoniere peștrițe și haotice, în lumea tăbăcăriilor și a atelierelor înăbușitoare, în lumea aventurii financiare, a cifrelor bătute de inflație, a excrocheriilor avocațești – în fine, într-o lume în care banul diriguie totul, el ucide sentimentele și viciază rațiunea.(...) Talentul de portretist al lui Petru Vintilă se armonizează cu cel de pastelist, între cele două tablouri (breugheliene, cum le spune autorul) care deschid și închid ca două paranteze acțiunea, ni se perindă chipuri de eroi plastic surprinse, ca de efigie. Marcantă este și nuvela *Cercul*, care te poartă „în lumea unui coșmar teribil în care crimele se succed cu o asprime care cutremură. Un circ care se vestește de mai multe ori, sosește, în fine, într-un pașnic orașel de provincie spre bucuria generală a localnicilor dornici de noutate. Într-adevăr monotonia vieții de provincie se schimbă odată cu defilarea somptuoasă a artiștilor și a menajerilor prin centrul orașelului ca, până la urmă cercul acesta să se dovedească un cuib de vipere din care o anume magie fascistă iradiază teroare și paralizează orașul. (...) Romanul are tensiune polițistă și, dacă n-ar fi fost fundamentat pe o artă adevărată ar fi putut figura cu succes în seria romanelor de teroare care au pe copertă un pistol întins spre o inimă. (...) Bune ambele nuvele, ele constituie o lectură de ordin artistic și se situează, în scrisul nostru contemporan la capitolul contribuțiilor pozitive”.

□ În același număr al revistei apare un grupaj de versuri semnate de: Ion Brad, Benedict Corlaci și Ion Sofia Manolescu.

• [„**Iașul literar**”, nr. 10] Actorul ieșean Miluță Gheorghiu, bine cunoscut și apreciat pentru interpreta rea coanei Chirița din comediile lui Vasile Alecsandri este omagiat de Andi Andrieș. Articolul se intitulează *Un artist al poporului*: „Miluță Gheorghiu și-a primit vârstele cu demnitatea unui învingător. Și-a întâmpinat anii cu jovialitatea unui fericit. Și-a adăugat experiență cu încrederea unui virtuos. (...) Scena românească contemporană a găsit în Miluță Gheorghiu un unicat. Publicul a descoperit în el un artist îndrăgit. În cazul acesta s-a creat o suprapunere deplină între titulatura sa oficială și semnificația curentă a expresiei «artist al poporului». Miluță

Gheorghiu este într-adevăr un artist al poporului, în sensul cel mai propriu. Prieten al tuturor, acum la șaptezeci de ani, își primește vârsta cea nouă cu demnitatea unui învingător”. □ Dimitrie Costea semnează cronica literară la Al. Philippide: „*Monolog în Babilon* accentuează unele note ale volumului precedent și vine cu altele inedite. Aceeași disciplină a versului tradițional, dar cu experimentarea multiplelor lui posibilități de variație și înmlădiere. Aceeași predilecție pentru scrutarea interiorității, tărâm preferat însă regiunilor cosmice. Aceeași claritate, unită cu sugestia, aceeași simplitate aparentă, prin desfrunzirea metaforelor și predominarea epitetului și comparației. Aceeași vocație a viziunilor simbolice colosale, cristalizate în jurul unui element epic rarefiat, de o fluiditate onirică”. □ Despre *Conceptul de literatură universală și comparată*, studiul unui al doilea ieșean stabilit în Capitală, Al. Dima, scrie, tot la cronica literară, N. Barbu: „Fără a nega, deci, specificul artistic al literaturii – dimpotrivă, determinându-i aspecte cu grijă – Al. Dima privește literatura în contextul larg al valorilor, studiază constituirea și interdependența acestora, raporturile multiple cu istoria și cu societatea în lucrări ce conduc la concluzii de sociologie și filozofie a culturii, temelia unei veritabile axiologii materialiste adaptată la cerințele prezentului”. □ Sub titlul *Două studii despre Caragiale*, Al. Călinescu face comentarii pe marginea volumelor *Caragiale, Universul comic* de Ștefan Cazimir și *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale* de B. Elvin: „De neînțeles indiferența cu care a fost primită excelenta monografie a lui Ștefan Cazimir despre *Universul comic* al lui Caragiale; este de domeniul evidenței că ne aflăm în fața unuia dintre cele mai complete (bineînțelese, în limitele stabilite de autorul însuși) și mai bune studii despre Caragiale, Ștefan Cazimir reușind să unească, în chip fericit, erudiția afirmată fără ostentație cu o remarcabilă finețe analitică. (...) În ciuda unor astfel de exagerări evidente și supărătoare, studiul lui B. Elvin își atinge, în parte, țelurile; cele mai rezistente pagini ni se par a fi acelea ce comentează convingător dezintegrarea limbajului (prin avalanșa de idei gata făcute, sloganuri, locuri comune etc.) sau în care se stabilesc ingenioase punți de legătură între teatrul lui Caragiale și cel al lui Eugen Ionescu (cu excepția menționată). Într-un cuvânt, e un studiu care împrăspătează viziunea noastră asupra autorului *Momentelor* și incită la meditație: ceea ce nu-i puțin. Cititorul grăbit să opteze pentru interpretarea lui Ștefan Cazimir sau pentru aceea a lui B. Elvin s-ar găsi într-o falsă dilemă, pentru că ambele sunt posibile și la fel de bogate în sugestii. Ce poate fi mai frumos decât că, din înfruntarea celor două puncte de vedere, învingător iese Caragiale?”. □ Ion Bănuță, Mircea, Gheorghe Drăgan sunt prezenți cu versuri. □ La proză, schițe de George Sidorovici și Gloria Lăcătușu, plus o evocare de Petre Pascu (*Ion Minulescu*). □ Adrian Marino publică a doua parte din textul *Structura (II)* din viitorul *Dicționar de idei literare*: „Întregul mod de funcționare al structurii, așa cum a fost descris până în prezent, duce la concluzia profunde sale *coeziuni interioare*. Coherența

structurii corespunde unui proces cu finalitate internă. Ceea ce o determină este necesitatea entelechială. Realitatea sa este latentă, imanentă. Nimic mai străin spiritului structural decât lipiturile exterioare, făcute, mecanice. (...) Rezultă de aci, că structura este implicată în «formă», «expresie», «limbaj», nu invers; că sub varietatea elementelor formale stăruie unitatea organizării structurale, așa cum îndărătul modificărilor corporale, somatice, poate fi regăsit, în orice împrejurare, același sistem osos”. □ În cadrul rubricii *Discuții*, mai degrabă teoretic decât aplicat, I. Friduș se referă la *Absențele criticii literare*: „Se discută în ultimul timp, tot mai insistent, despre funcția activă a criticii literare. La drept vorbind, tema abordată vizează direct modul în care aceasta se achită de obligațiile ce-i revin, măsura în care este prezentă, efectiv, în câmpul vieții noastre literare. Pentru că, la urma urmelor, definitoriu pentru critica literară este, în mod esențial, tocmai funcția ei activă, cu care se identifică și în absența căreia își pierde capacitatea de a se autodefini și de a-și aproba convingător existența. De altfel, nu rareori, delimitându-se de istoria literară, cu care ține mult să nu fie confundată, critica literară oferă, ca argument irefutabil, mai ales evidența funcției ei active, legate nemijlocit de frământările și efervescenta literară a epocii, ba chiar a însuși momentului literar în care este exercitat actul critic. Aceasta, bineînțeles, în principiu. Practic, prezența criticii literare poate fi mai mult sau mai puțin reală, mai mult sau mai puțin concludentă, eficientă etc. S-ar putea vorbi, în asemenea împrejurări, nu de *absența* (în sensul absolut al acestui termen), ci de *absențe* ale criticii literare, de cele mai multe ori, nemotivate. Deoarece, i se poate motiva, de pildă, fiecărui critic în parte deplasarea temporară a interesului spre diverse zone limitrofe, dar nu i se poate motiva, în nici un caz, criticii literare, în ansamblu ei, lipsa de îndatoriri ce îi revin în mod expres și nemijlocit. (...) Desigur, se poate vorbi, în mod foarte întemeiat, și despre prezențe efective și prestigioase ale criticii literare actuale. Dar ele n-au caracter compensator, funcția activă a criticii literare mai având, după câte se vede, suficiente posibilități de a-și demonstra multilateral și în profunzime existența. Cu deplin folos pentru literatură. (...) Oricum, caracterul sporadic, încontinuu și unilateral al actului critic, îl lipsește inevitabil de o reală autoritate, înțeleasă în planul finalității sale. Astfel încât discutarea acestor aspecte ale criticii literare actuale pare a fi pe deplin utilă și oportună. Continuarea discuției, cu aceeași vigoare, dar mai la obiect, se impune neapărat, pentru ca apelul la responsabilitate, curaj și prezență efectivă, să poată avea cuvenitul ecou”. □ De subiectul *Titu Maiorescu și traducerile* se ocupă V. Sandu: „Numită aproape ostentativ de către Titu Maiorescu «direcția nouă în poezia și proza română», orientarea literară afirmată de «Convorbiri literare» avea în vedere și stabilirea unui echilibru necesar între pătrunderea ideilor și valorilor literare universale (înțeles ca valori europene) și conservarea elementelor de cultură națională. Cu alte cuvinte, acest echilibru se stabilea între două direcții: pe de o parte

acceptarea a tot ceea ce era nou și valoros în literatura europeană, iar pe de altă parte, prin asimilarea elementelor străine și păstrarea elementelor autohtone, crearea unei literaturi naționale care să aspire la universalitate. (...) Perspectiva elevării spiritului românesc prin afirmarea universală, oricât s-ar părea de ciudat dacă ținem seama de orientarea lor ideologică și estetică definită, apropie într-o atitudine asemănătoare cele două reviste importante ale vremii: «Convorbiri literare» și «Contemporanul»”. □ Aurel Stoicanu semnează *Câte ceva despre „modern” în poezie*: „Ce înseamnă poezie «modernă»? N-a fost oare botezată până acum poezia de atâtea ori ca «modernă», pentru ca să devină apoi fie clasică, fie învechită, o dată cu dispariția curentului literar care o proclamase, cu mai mult sau mai puțin tapaj, ca atare? Dintre sensurile posibile ale cuvântului, noi înțelegem prin poezie «modernă» creația din ultima sută de ani. Prin urmare nu numai poezia limitat contemporană nouă, ci și aceea mai veche, care însă farmecă încă pe cititorul de azi și ale cărei impulsuri creatoare își continuă înrăurirea asupra poezilor timpului nostru”. □ La titlul *Cartea românească* apar prezentări ale unor volume. Marin Sorescu, *Poeme* este recenzat de Șt. Tudor: „Meditativă prin excelență, poezia lui Marin Sorescu își impune originalitatea prin formula specifică a lirismului, care nu e rodul unor sfâșieri lăuntrice cu opriri înfiorate la poarta marilor întrebări și mistere; lirica sa izvorăște din sensibilitatea unui *contemporan* care refuză deopotrivă «romantica» desuetă prin efuziune, ca și anacronismul unor formule lirice depășite: el este preotul integrat vieții, întrebându-se și contemplând, dar mai ales contopindu-se cu ea, erou și martor lucid totodată al acestei «odisee» perpetue. (...) Fără a fi încercat să epuizăm aici problematica lirismului meditativ al lui Sorescu, credem că degajarea liniilor ei principale, relevate de volumul selectiv *Poeme* conturează imaginea specifică a poetului ca definită printr-o sinteză particulară a esenței temperamentale romantice cu refuzul modern al efuziunilor, al sentimentalizării. Ironia și autoironia, grotescul chiar, fantasticul perspectivei răsturnate individualizează expresia sa lirică. Reabilitarea banalului, extragerea sevelor lirice, întrevăzute dincolo de aparențele comune, uzate, întregesc imaginea acestui poet care rămâne, totdeauna când se auto-repetă, când nu-și diluează substanța în variații nesemnificative pe același teme, un poet nu numai interesant, personal, ci și profund, capabil să pătrundă până la esențe și să ofere cititorului bucuria contactului cu ele într-o formulă lirică originală”. □ De Nicolae Ciobanu, *Nuvela și povestirea contemporană* se ocupă Virgil Cușțaru: „O carte extrem de documentată (firește în problema pe care i-o impune titlul), volumul *Nuvela și povestirea contemporană* de N. Ciobanu atrage atenția prin grija cu care autorul s-a străduit să-și ordoneze ideile, referințele și analizele privitoare la genul și speciile literare luate în discuție, la opiniile emise deja în această direcție și la obiectul propriu-zis al intențiilor sale: prezentarea analitică a nuvelistilor și povestitorilor noștri, afirmați înainte și după cel de-al doilea război mondial.

(...) Concepută într-o desfășurare ideatică foarte largă și nu lipsită de dificultăți, dacă avem în vedere elanul creator al numeroasele condeie contemporane, diversitatea de stiluri și cota valorică foarte variată sub care se situează acestea, ca să nu mai vorbim de faptul că chiar între cele două specii epice nuvelă – povestire (discutate și categorisite puținel abrupt aici), sunt planuri care se întretaie până la suprapunere, cartea de față are meritul de-a fi înfățișat într-o formă amplă și adesea comprehensivă elementele de bază ale prozei scurte actuale”. A. D. Munteanu, *După amiază neliniștită* de Sergiu Teodorovici: „Schițarea unor portrete, a unei anecdotici, se realizează cu mai puțină dezinvoltură, ceea ce este posibil să fie deocamdată, o problemă de experiență scriitoricească. Nu e mai puțin adevărat că reluarea unor și acelorași stări de conștiință, chiar și cu evident succes, nu epuizează probele de foc cărora până la urmă trebuie să le facă, totuși, față un scriitor. Oricum, dintre tinerii prozatori promovați, în ultimul timp, de colecția «Lucefărul», Aurel Dragoș Munteanu se distinge printr-o anumită individualitate”. □ Natalia Cantemir publică un *Itinerar sovietic*, cu titlul *Orașe, străci, scriitori*. Urmează *Din lirica sovietică*: Bella Ahmadulina, Evgheni Vinokurov, Alla Ahuridova, Gleb Gorbovski, traduși de Paula Feodose; Naum Korjavin, în românește de N. I. Pintilie; Grigore Vieru, poet din R. S. S. M. (*O zi*). □ În *Cartea străină* citim: *Pe marginea traducerii lui Fedru* de Traian Diaconescu și *România văzută de poeții greci* de Andreas Rados.

• [„**Lupta de clasă**” nr. 10] Ion Coteanu glosează despre *Direcții de dezvoltare în lingvistică*.

• [„**Orizont**”, nr. 10] Subiect de actualitate, *Tentația romanului* constituie o încercare de analiză a formulelor românești ale prozatorilor precum Breban, Țoiu, Titel, Ivasiuc, Cerneț, Omescu sub pana critică a lui Ion Arieșanu. □ Ion Negoitescu scandează în versuri mitologizante un lung poem intitulat *Moire*. □ Un fragment de roman din a treia carte a tânărului prozator Laurențiu Cerneț îi este publicat sub titlul heuripist *Măine pornim la drum!*. □ George Suru se lăbărtează epic în *Legendele de dincolo de ploaie*. □ Franyo Zoltan este prezent cu o proză memorialistică despre Ady Endre (*Cu Ady Endre la Timișoara*). □ Mai sunt prezenți cu poeme Modest Morariu, Ilie Constantin, Gh. Pavelescu, Ilie Măduța, Marta Bărbulescu. □ Mircea Nandu rememorează amintiri din vremea când, elev de liceu, l-a avut profesor pe G. Călinescu la limba romană și limba italiană care aplica elevilor neastâmpărați următoarea tactică: „nu în sancțiuni scolastice, ci printr-un anumit fel de a fi, ironic, glumeț, persuasiv: – Ci mai astâmpărați-vă papuașilor....sau: – Și între papuași sunt oameni deosebiți, așa cum mi-ar plăcea să fiți și voi... La asemenea observații, după un răs general urma cuminența.”. (*Amintiri despre G. Călinescu*). □ La creația în proză, este Ion Bălan, scriitor din R.S.F. Iugoslavia, cu *Dimineată de primăvară*. □ Andrei A. Lillin scrie o cronică de orientare despre criza spirituală a occidentului în *Criterii ale realismului în literatură*

contemporană, luând în discuție autori americani precum Theodor Dreiser, Ernest Hemingway, William Faulkner, Jack Keruac, F. Scott Fitzgerald și, după o analiză minuțioasă a relației dintre ficțiune și realitate și o caracterizare tendențioasă a societății burgheze alienante, trece următoarele concluzii: „Relația dintre realitate și iluzie, sesizabilă pe baza analizei structurale a operei de artă, arată că fără reperuri (sic!) solide în lumea obiectivă de o parte, și fără controlul puterii transfiguratorii a imaginației pe de altă parte, oglindirea vieții în opera de artă și în ce e subiectiv, adică, atât în realitatea trăită de artist cât și în concepția sa de viață”. □ O altă cronică aparține Alexandriei Indrieș despre **Paradoxul tragismului în poezia lui Eugen Jebeleanu**, iar Ion Maxim face exegeza **Baladelor lui Radu Stanca**, poet al cercului literar de la Sibiu care revigorează în poezie genul baladesc, alături de Șt. Aug. Doinaș și Ioanichie Olteanu. □ La cronica traducerilor, Edgar Papu face paralelă între **Decamerounul** lui Boccaccio în traducerea Etei Boeriu și **Divina Comedie** a lui Dante în tălmăcirea aceleiași talentate traducătoare: ■ „Numai cine este adânc familiarizat cu poezia lui Dante își poate da seama de măiestria acestor adausuri și substituirii. Ele sună în cel mai autentic ton dantesc și în modul cel mai adecvat la locurile unde au fost introduse. Asimilarea acestei inegalabile poezii de către traducătoare a ajuns la un grad de osmoză atât de înaintat încât ea nu-l mai copiază pe Dante, ci lucrează și gândește ca Dante”. ■ Studiile de folclor sunt numeroase în acest număr și constituie preocupări ale următorilor semnatari: Iordan Datcu – *Folcloristul Ion Bârlea*, Radu V. Nițu – *Elemente de folclor magic în creația lui Ion Creangă*, Dumitru Jompan – *Cântecul lui Mantu*, Ștefan Gomboșiu – *Elementul folcloric în arta plastică actuală*.

● [„**Ramuri**”, nr. 10] În editorialul *Simboluri noi*, asumat redacțional, se arată: „Expresie a gândirii vii, creatoare, a partidului, strălucita confirmare a politicii sale științifice, fondată pe studierea profundă a realităților naționale în mișcarea lor vie, a legilor care guvernează progresul economic și social, documentele plenarei C. C.: al P. C. R. din 5-6 octombrie a. c. desenează un complex de măsuri menite să stimuleze o nouă și puternică înflorire a forțelor de producție, să contribuie la ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a întregii noastre economii, la dezvoltarea multilaterală a societății românești. Lectura acestor documente ne-a oferit, din nou, în aceste zile, prilejul de a admira profunzimea analizei, caracterul creator al soluțiilor preconizate, înalta grijă a partidului față de destinele și metode de organizare și de conducere care să asigure fructificarea cât mai deplină – la nivelul de exigență al civilizației noastre socialiste – a marilor bogății naturale și a potențialului uman al patriei”. □ Pe prima pagină, în *Bloc-notes*, Ștefan Bănulescu publică *Dunărea*: „Poemul Dunării își leagă rima de dilemă a izvorului cu aceea de final întregit solemn. Omagiu și sinteză. Ne privim Dunărea și avem în față miezul unui continent”. □ Revista comemorează *50 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie*; apare *Din caietul de însemnări al unui martor ocular al*

evenimentelor. Zile în flăcări de Mihail Cruceanu și textul *Octombrie Roșu*, nesemnă: „Cinstind aniversarea gloriosului Octombrie, poporul nostru urează cu căldură popoarelor sovietice noi succese în construcția comunismului, în lupta pentru apărarea păcii în lume. Aniversarea Marelui Octombrie în România marchează un nou pas în dezvoltarea legăturilor de prietenie frățească și colaborare multilaterală dintre popoarele român și sovietic, dintre Republica Socialistă România și Uniunea Sovietică, dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice. În același timp, ea constituie un prilej de manifestare a solidarității poporului român și a Partidului Comunist Român cu lupta țărilor socialiste, a clasei muncitoare, a mișcării de eliberare națională, a popoarelor din întreaga lume, a partidelor comuniste și muncitorești, pentru viață mai bună, democrație, independență națională, pentru triumful cauzei socialismului și al păcii”. □ La rubrica intitulată *Ecuatii critice* și deținută de Al. Piru, apare sub semnătura R. R., textul plin de subînțelesuri, *Demisii literare*: „Descoperirea târzie și elogioasă a unor experimente literare care în țara lor de origină au fost de mult clasate și așezate la măsura lor normală nu stă bine unui scriitor serios, care-și respectă originalitatea de condei și care tinde să se situeze în punctele cele mai convenabile ale timpului artistic contemporan și activ. Asemenea descoperiri exclamative târzii subliniază o situație laterală și a o menține ar putea duce la o demisie literară fără glorie, chiar dacă o asemenea situație e mărturisită de purtătorii ei drept distincție și frondă. Parcurgerea, chiar târzie, a unui autor străin, care și-a făcut datoria, cum se spune, și care și-a trăit succesul la timpul lui, nu numai că e recomandabilă, dar e indicată ca punct prețios de confruntare și de detectare a locului literar atins de cel ce s-a dedicat la Carpați meseriei de scriitor contemporan. (...) Și pentru asta trebuie să remarcăm că Editura noastră pentru Literatură Universală are acum șansa de a puncta la timp evenimentele literare din alte țări, de a tipări cărțile notabile respective, de a nu mai întârzia așa cum s-a întâmplat și de a nu mai lăsa pe seama revistei «Secolul 20» suplinirea golurilor și întârzierilor editoriale. Pentru că a fost meritul acestei reviste că a pus în anii din urmă, chiar dacă a făcut-o cu întârziere, în fața cititorilor literați ca și celor obișnuiți, un tablou de repere foarte util. (...) Oare ce ar putea da ritm, măsură, direcție, echilibru în reprezentarea cât mai rezonabilă a tabloului literar contemporan de pe atâtea meridiane? În primul rând, *tipărirea operelor scriitorilor fundamentali ai secolului nostru*, care că marcheze Editurii pentru Literatură Universală în zona efectuării unor acte de cultură substanțiale și de mare urgențe. N-am spune în al doilea rând, ci concomitent să se editeze literatura notabilă a atâtor etape contemporane recente, sau relativ recente, în poezie, în proză, în critică, eseistică. Departate de noi gândul de a fi sfătuitori. Elogiem aspirația și acțiunea de competiție, și nu demisia de la contemporaneitate. Constatăm evidențe și salutăm remedii”. □ La cronică literară, Mihai Ungheanu scrie despre volumul

Polivalența necesară, de Paul Georgescu: „Idea pietății în raporturile sale cu literatura îi e străină, de unde o mare libertate a ideilor, dar și riscurile lipsei de restricții. Nu este nici măcar vorba de iconoclastie, aceasta fiind o formă răsturnată a pietății, ci de expresia nevoii de libertate împinsă până la libertinaj. Criticului nu-i plac canoanele și face tot ce poate pentru a le discredita. El nu practică o religie a operei, ci o degustare a lor. (...) Relația cu opera nu e un prilej de disciplinare, ci, dimpotrivă, de indisciplină, căci critica e văzută ca o *gaya scienza*, un mod epicureic de a practica exercițiul intelectual. Criticul nu se închină cărților, ci le utilizează, ele sunt un plăcut prilej de petrecere. Criticul nu e cel subordonat, ci cel ce subordonează, fără nici un plan, apetența sa fiind singura busolă. Tipul acesta de relație cu cartea este cel mai nepotrivit criticii curente, cronicii, care cere o mare supunere la obiect, adică exact domeniul în care criticul s-a ilustrat până la acest volum. El e mai profitabil eruditului care se mișcă pe un fundal bibliografic enorm, circumscris unei culturi sau unei probleme. În câmpul criticii curente, zigzagul acesta devine capriciu condamabil. (...) Nu e suficient a ne apropia fără crispare de clasici pentru a reuși să impunem o altă viziune clară. Abordarea lor presupune și alte rigori. Paul Georgescu e, prin pizma acestui volum, un risipitor de inteligență și vervă fără o precisă finalitate practică. Să sperăm că stimabilul critic care e Paul Georgescu, de ale cărui critice ne vom ocupa constructiv altă dată, nu va avea destinul vieții din basm care produce aur pentru alții”. ■ Fragmente din „*Moromeții*” înainte de apariția în volum, atenționează asupra unei iminente editări: „Volumul doi din *Moromeții* îl readuce în actualitate pe primul. Marin Preda nu și-a putut părăsi eroul într-un moment echivoc și a revenit asupra lui. Creatorul n-a avut puterea să-și uite eroul, și dovada e noua carte. Ca în literatura cu eroi seducători, care cere obligatoriu un «va urma», Ilie Moromete și-a cerut dreptul la o a doua existență. (...) Într-un fel, Marin Preda, răspunde dorinței cititorilor săi, așezându-și eroul față în față cu alte realități decât cele ale primului volum. Curiozitatea e de suspans. Va rămâne același Moromete? (...) Răspunsul lui Marin Preda poate fi citit în trei numere ale «*Vieții Românești*». Volumul doi e continuare organică a primului și mi se pare fastidioasă întrebarea dacă primul e mai bun decât al doilea sau invers. Mai mult decât consistența construcției e interesantă consistența eroului. S-ar putea spune că, față de primul volum, cel de al doilea are avantajul decantării materiei conținute. Scriitorul a căpătat, după succesul primului volum, conștiința unui erou cu totul particular, pe care consolidează. (...) Ar trebui insistat pe caracterul *demonstrativ* al cărților lui Marin Preda, corolar al tendinței lui moralizatoare. Scriitorul este un raționalist care nu poate suporta eroarea. Prozele sale indică erori de logică și refac, dincolo de aparența epică, silogisme. Ca în demonstrațiile matematice, cărțile sale încep cu un enunț, după care urmează demonstrarea sigură și tenace a acestui adevăr. Cărțile lui Marin Preda sunt, de aceea, o școală a adevărului.

(...) E o iluzie că Moromete poate să moară, că a dispărut. El îl va urmări pe scriitor în travesti, în celelalte cărți ale sale, ca o fantomă neiertătoare cu cel care a încercat să-l trădeze”. ■ Apare notița *Există o criză a prozei?*: „Există o «criză a prozei»? Faptul că s-a pus întrebarea (vezi «Ramuri» nr. trecut) și că a găsit ecou în paginile unei alte reviste («Contemporanul» își propunea să participe la discuția despre «criza prozei») înseamnă că ea numește, într-un fel, o situație de fapt. Sunt câteva legitime întrebări pe care le stârnește proza de apariție curentă, și articolul nostru le avea în vedere. Există sau nu o «criză a prozei» ori e vorba doar de o pasageră infidelitate a criticii, care se complăce în a comenta doar poezia? Absența relativă a prozei din comentariul critic poate fi considerată un simptom al «crizei» sau o infirmitate a criticii? Sunt cumva problemele mai dificile? O discuție despre proză se poate iniția oricând, dar succesul ei depinde, desigur, și de oportunitatea acesteia. Afluența de poezie nu este singulară. Și proza se află într-o perioadă de flux, dovadă numărul de volume de proză care apar. Ceea ce arată că întrebarea despre «criza prozei» nu este o întrebare despre seceta literară în accepțiunea veche a termenului. Abundența de proză infirmă acuza de «secetă». O suportă pe aceea de «criză»? Noțiunea trebuie lămurită. Criza e o întârziere, o absență a soluțiilor, o repetiție de obicei. O criză e marcată întotdeauna de o producție ce depășește consumul. Cu alte cuvinte, o «criză a prozei» ar însemna o supraproducție de proză, o cantitate care nu se mai consumă. În această accepție, se poate vorbi de o «criză a prozei»? Asistăm, în prezent, la o producție de proză destul de abundentă, mai ales a tinerilor, în care motivele și tonul coincid. Suita de fragmente pe care le reproducem poate constitui, credem o demonstrație. Ea nu vrea să încredințeze lipsa de valoare, ci să sublinieze o monotonie a motivelor. S-ar putea spune că procesul e neloyal. Cu citate neautonome se poate demonstra orice. Se va observa, însă, că majoritatea citatelor au valoare de sine stătătoare. Nu s-a urmărit decât demonstrarea unui fenomen de repetiție, iar punerea cap la cap poate avea efect invers chiar celui intenționat. Procedul poate sublinia o realitate pozitivă și nu una contestabilă. Rămâne de văzut”. □ Provocarea de tipul *Recunoașteți prozatorul?* conține 4 fragmente din diferiți prozatori (1. *Undeva, acolo sus, la mansardă*; 2. *Tiptil printre mobile și minuni*; 3. *Duiosul nechezat al cailor*; 4. *Grozav e să privești la cais*); la final apare *Cifra titlurilor*: „În general, titlurilor li se acordă mai puțină importanță, uitându-se funcțiunea lor primă și ultimă: aceea de a fixa identificativ o operă. Funcția titlului nu este, însă, numai de recunoaștere. Titlurile cu adevărat bune încearcă, după cum se știe, să sintetizeze o creație în puține cuvinte. Ele sunt un rezumat sau o sinteză. O reproducere în mic a operei. Când Liviu Rebreanu și-a intitulat primul său roman *Ion*, el n-a dat un titlu subaltern operei, ci unul care o remorchează, declanșând un fascicul de semnificații pe o singură pistă. Interpretarea titlurilor nu este, deci, un gest arbitrar, cu atât mai mult cu cât scriitorii conștienți de funcția introductivă,

sintetizatoare și concludivă pe care o pot avea titlurile de rolul contrapunctic față de operă pe care îl au uneori, acordă o mare atenție alegerii titlurilor. Ce ne spun titlurile unor proze din ultimii ani? Alese, așa cum spuneam, cu grijă, ele definesc și aici uneori modalitățile scriitorilor, putând referi alteori și despre limitele și perspectivele prozelor pe care le servesc. S-a observat vreodată cât de bine se lasă văzută reducția semănătorismului în chiar titlurile literaturii semănătoriste, cât de șocante sunt titlurile literaturii huliganice? Fenomen la îndemâna oricui este doza de liric pe care literatura americană o inoculează titlurilor sale. Parcurgerea unei liste de titluri actuale, alcătuită la întâmplare, îți dă și ea sentimentul repetiției. Dacă înșiruirea este făcută grupat, pe criteriu tematic sau de modalitate, lucrurile sunt și mai evidente. Am colecționat titluri din unele dintre cele mai cunoscute volume recente, dar și din altele mai puțin solicitate, alături de titluri scoase din revistele de literatură. Și în cazul acestei procedări se poate aduce imputația de arbitrar. Este, însă, o prejudecată. Titlurile, mai ales în concepția actuală a scriitorilor au valoare autonomă, sunt făcute să trăiască singure, unele fiind formulate ca slogan afirmativ, negativ sau interogativ. O confruntare de titluri este mult mai departe de acuza de fragmentarism care se poate aduce celei a confruntării de episoade. Este sigur că aceste titluri demonstrează ceva, și tocmai pentru că juxtapunerea lor poate da de gândit am și făcut-o”. Apare o listă lungă de titluri volumelor de proză și o notă semnată Red.: „Oprim șirul exemplelor noastre aici. Răsturnate în neorânduială pe pagina de revistă, ele se ordonează, credem, de la sine, în jurul unor linii magnetice oscilând între test (la întrebarea din titlu) și șarjă prietenească... În numărul viitor al revistei, ne propunem un articol de concluzii”. □ Nicolae Corvin anunță apariția publicației „Cutezătorii”: „O revistă nouă pentru școlari merita toate așteptările. Genul n-a fost omagiat cum trebuie; am putea spune chiar că literatura de confecție și cu rețetele cele mai reprobabile își instalase un ultim fort pe are și-l apăra cu dârzenie tocmai în zonele delicate ale scrisului pentru copii. Piese de literatură autentică destinate copiilor puneau și mai mult în evidență zidurile în picioare ale fortului amintit. (...) Dintr-un respect netăgăduit pentru o revistă cu adevărat frumoasă scriem aceste note, regretând că n-am avut prilejul să elogiem un adevărat început. E prea mare urgența unei reviste izbutite și urăm viitoarele numere deplină reconsiderare”. □ Sub semnătura N. C. apare textul ambiguu polemic numit *Stilul denivelat*: „Sincer vorbind, nu vizăm pe nimeni. Atragem atenția asupra riscului îmbătrânirii publicisticii prin jubilar. Platitudinea parcă o mai puteai ocoli cu lectura. Îi vedeai șesul de departe, Dat stilul denivelat, apărut ceva mai recent, promitea surprizele unor idei și puncte de vedere. Sperăm. Și citim mai departe. Trecând peste regretul de a fi întâlnit adesea aceleași lucruri, doar altfel spuse și întoarse la punctul de plecare. Și apoi, de ce ar fi nevoie ca un publicist, când vorbește, să zicem, despre migrația păsărilor sau despre echinoctii, să-i citeze neapărat e Dinicu Golescu,

pe Filimon, pe Matei Caragiale, și, dintr-un spirit de universalitate, chiar din *Pourquoi la nouvelle critique* de Dubrowsky? Când nu prea ai ceva de spus și de descoperit personal”. □ Teofil Moreta publică *Revirimentul „Luceafărului”*: „De remarcat revirimentul «Luceafărului», începând cu aspectul grafic care vrea să dispună cu claritate rubricile și să sublinieze în același timp vivacitatea condeielor redacționale și ale tinerilor colaboratori afiliați recent. (...) Intermitența unor dintre condeiele reputeate e deconcertantă, și credem că judicioasele cronici și articole cu care ne obișnuise criticul I. D. Bălan vor reveni în atenția cititorilor fervenți ai revistei”. ■ Sub semnătura R. R. apare *Dar Eminescu?*: „N-am vrut și nu vrem să așezăm vreodată după numele lui Eminescu semnul de întrebare. Ne-am întrebat pe noi înșine cu acest nume ori de câte ori fenomenul cultural și-a vrut albiile întregi și cuprinzătoare. Au fost momente când generațiile trecute și-au pus o asemenea întrebare pentru a se regăsi. Pentru a-și întări convingerea de realipire la întregul istoriei culturale și pentru a-și impune măsura piscurilor eminesciene. Îndrăznim și noi azi. (...) Spre ce planuri ale fenomenului cultural contemporan să ne îndreptăm când invocăm azi numele lui Eminescu? Tentația e mare. Răspunderea problemelor detectate și mai mare când aducem numele poetului față cu noi înșine. Să ne oprim la ceva ce pare mai simplu la prima vedere. Să ne privim, deci, bibliotecile personale, noi, cei care sunt mai tineri. (...) Ne dau rafturile bibliotecilor noastre cu cărți tipărite de editurile prezente, prin ce au ele mai izbutit, convingerea că s-a urmărit, prin tipărirea edițiilor socotite izbutite, ideea întregirii sistematice și consecvente a unui corpus al literaturii române, a unor serii de opere complete unitar și exigent întocmite? (...) Vrem să fim corecți pentru a înlătura chiar dificultățile începerii unei discuții. Și ne vom concentra cu toții asupra întrebării: pe când editarea sistematică a unui corpus al literaturii române? Există paralelisme de ediții în cadrul aceleiași edituri privind opera aceluiași autor, dincolo de edițiile obișnuite. (...) Câteva întrebări de perspectivă: vom avea o ediție actuală a operelor complete ale lui Camil Petrescu? Ritmul editorial, o condiție modernă de fenomen cultural: opera lui Călinescu nu e tipărită prea lent: Se intenționează o editare amplă a scrierilor lui Eugen Lovinescu? O ediție Blaga, poezie, teatru, filozofie, eseistică? Pleiada de poeți? O nouă ediție Pillat? Minulescu? O nouă ediție completă a operei lui Bacovia?”. □ În suplimentul literar de versuri și proză „Povestea vorbii” apare grupaj liric *Dedicații* semnat de Petru Dragu. □ I. H. O prezintă, în salopetă de poetă și muncitoare, pe *Valentina Moțoc*: „*Vara e anotimpul meu preferat*”: „Se pare că debutului poetei Valentina Moțoc îi este definitorie poezia *Mă iroseam* care nu stă întâmplător în fruntea coloanei lirice, sub zodia căreia poeta descinde la orizontul unor reale promisiuni. Așa cum rezultă din această poezie, căutările ardente, întreținute de elanul zborului spre nemărginiri inefabile, o poartă pe tânăra poetă până la acele zone unde sufletul are sentimentul revelației, cât și pe acela al unei meditații profunde asupra

rosturilor creației. (...) Credem că din acest început promițător, tânăra Valentina Moțoc (care are 24 de ani și lucrează într-o fabrică de confecții) va ști să-și definească, tot mai pregnant, un profil liric distinct”. □ La secțiunea „Cenacul” elevilor, M. D. afirmă: „Publicăm în cadrul rubricii de față, și această selecție de poeme, extrase din plicurile celor mai tineri corespondenți ai revistei: elevii. Dincolo de prejudecăți și stângăcii firești, vârsta lor, a poezilor care debutează astăzi, le susține versurile, este coloana vertebrală a unei mirări și a unei candido capacități de a organiza lumea poetic. (...) Dacă debutanții de astăzi vor lucra mult, atent, dacă vor trece printr-un efort continuu, care să depășească simplele exerciții, versurile lor se vor înscrie la evoluția pe care o așteptăm. Și care este cea a poeziei adevărate”. □ Din cele doisprezece poeți ai acestui număr, prezențe notabile sunt Daniela Crăsnaru, Eugen Constant, Gellu Naum, Sina Dănciulescu și Petre Ghelmez. □ Al. Piru comentează critic cartea lui Tudor Arghezi, *Una sută una poeme*: „Volumul *Una sută una poeme*, apărut în 1947, la două decenii de la prima culegere de versuri, *Cuvinte potrivite* și la opt ani după *Hore*, face trecerea între întâia și cea de a doua fază a lirismului arghezian, încheiată după alți douăzeci de ani, cu *Noaptea*, în 1967. Scrise după 60 de ani, în preajma, în timpul și în anii următori celui de al doilea război mondial, aceste poezii sunt în genere un protest împotriva restrângerii libertăților, o afirmare a demnității naționale în fața coteropitorilor, o deplângere a tributului de sânge plătit de popor la ordinea stăpânilor, o viziune sumbră a unei umanități căzute pradă instinctelor și, ca o compensație, o căutare a surselor însă nesecate de puritate și o continuă înflorire în fața universului necorupt”. □ În *Poeme în octombrie* apar versuri semnate de Bertolt Brecht (*Marele Octombrie*) și Arvo Turtiainen – Finlanda (*Cântecul omenirii*), traduse de Daniel Popa; Ion Dumitru semnează traducerea din Elvio Romero – Paraguay (*Și a fost ziua a șaptea* – fragmente); Cornelia Cârstea semnează traduceri din Leonid Martânov – Uniunea Sovietică (*Aniversări*) și Vladislav Bronevski – Polonia (*Închinare lui Octombrie*); Mihai Beniuc (*Aurora*).

- **[„Secolul 20” nr. 10]** Numărul este dedicat împlinirii unei jumătăți de veac de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie”. Sub titlul „De vorbă cu revoluția” semnează poeme: Evgheni Evtușenko, Bulat Okudjava, Leonid Martânov. Vsevslođ Rojdestvenski prezintă „mărturii” „din acele zile”. Pagini de proză semnează Nikolai Tihonov, Em. Kazakievici, Andrei Platonov. □ Din opera lui Ernst Hemingway se publică prima parte a romanului „Fiesta (Soarele răsare, soarele apune)” în traducerea lui D. Mazilu.

- **[„Steaua”, nr. 10]** În luna revoluției din Octombrie, la rubrica *Poezie și proză*, sunt publicați poeții sovietici: Marina Țvetaeva, Ilya Ehrenburg, Vasili Sokolov, Evghenii Evtușenko. □ Virgil Ardeleanu continuă ideile din numărul precedent și scrie despre modul în care editurile își realizează planul: „A fost la noi o vreme când unii vajnici teoreticieni au scris articole și studii în care

cereau poezii numai de tribună, schițe ale noului, romane agrare și industriale, reportaje, multe, foarte multe reportaje. Unii «scriitori», s-au executat de îndată și au umplut revistele, în primul rând cu insipide reportaje, au existat critici care și-au făcut o constantă din teoretizarea acestui sublim, prolific dar inexistent gen literar). Impresionate probabil de acest val de «literatură», editurile au publicat toate aceste producții. Scriitorii în cauză și-au dat seama că în acest fel poți apărea cu două, trei sau chiar patru cărți pe an. Astfel, un Petru Vintilă (poate nu cel mai potrivit exemplu) are la activ cam vreo patruzeci de cărți, în timp ce Marin Preda nu se poate lăuda nici măcar cu zece. Este evident că nu tematica a împietat asupra realizării artistice, ea fiind asemănătoare la scriitorii citați. Că literatura în discuție a fost trimisă în marea ei majoritate la topit, asta puțin i-a interesat. Perioada aceasta, din fericire, s-a consumat. Astăzi, cititorul a devenit nu doar mai circumspect, ci și mai cult. El nu mai înghite orice. Criticii, au luat act de înalta responsabilitate ce le incumbă meseria dumnealor. (Oare cine i-a împiedecat, în trecut, să parvină la conștiința de sine?). Editurile, pe de altă parte, și-au dat și ele seama că nu pot publica la nesfârșit lucrări proaste. Totuși, scriitorii care cu ani în urmă și-au făcut un obicei din a apărea anual în vitrinele librăriilor, nu vor să creadă că lucrurile au dobândit o altă înfățișare și continuă să urce scările editurilor și să-și ofere aceeași marfă, care, pe ici pe colo, li se mai trece, în detrimentul literaturii și al banilor noștri ai tuturor. Orientându-ne după principiul străvechi al bunului simț, ar trebui pur și simplu ca lucrătorii din edituri să închidă ușa unor asemenea «creatori». (...) Faptul e dificil, consideră Ardeleanu, deoarece aceștia se străduiesc „să ne convingă, că o nuvelă sau un roman, bunăoară, se cuvine să «abordeze» numai probleme cum ar fi întărirea fondului de bază a cooperativei, ridicarea nivelului de trai al brigăzilor cu specific animalier ș.a. Asemenea prozatori nutresc convingerea că arta umanismului socialist are doar menirea să arate ce bine se trăiește astăzi la noi, uitând de fenomenul cu adevărat inedit: acela al metamorfozării spirituale, fenomen încă departe de a fi încheiat. Să ne mai mirăm că lucrările lor poartă însemnele unui dezarmant idilism, ale unor zâmbete de paradă? Mai există o categorie buclucașă: cea a tinerilor scriitori. Au apărut, precum ciupercile, tagme întregi de poeți și prozatori. Vrând să dea o fațetă inedită fenomenului literar contemporan editurile au scos, îndeosebi în colecția *Luceafărul*, zeci și zeci de volume. Ne amintim că începuturile acestei colecții se leagă de numele celor mai talentați, pe atunci, tineri scriitori. Astăzi, «bursa» talentelor nu mai este însă aceeași. De ce să publicăm atunci tineri, numai pentru că sunt tineri, și să compromitem astfel o foarte frumoasă inițiativă editorială? Tinerii grăbiți să se afirme (acei tineri care publicând, în reviste, abia vreo cinci șase poezii, ori vreo două prozute se și înfățișează cu volume la editură) sunt, la urma urmei, tot atât de anacronici ca și bătrânii îmbătrâniți în ilustrativism. Un editor care se respectă n-ar trebui să obosească în a le spune că Tudor Arghezi și-a

publicat primul volum la 47 de ani, după ce își precizase pentru totdeauna specificul artei sale. Stimăți tovarăși editori, fiți mai înțelepți și mai grijulii cu fondurile. Pofa de tom kilometric, de tiraj nesăbuit sau de afirmare „precoce” – sunt, precum ne-am putut da seama cu toții, elemente extra-literare și prin urmare extra-editoriale”.

• [„**Tânărul leninist**” nr. 10] Apare articolul *Cercurile și cenaclurile literare ale elevilor*. Referindu-se la modalitățile în care elevii sunt pregătiți să îmbrățișeze profesia de scriitor, Prof. Gabriela Chelaru emite opinia: „De aceea, cel care conduce cenaclul literar trebuie să-și îndrepte atenția în mod deosebit asupra particularităților psihice individuale pentru a putea oferi fiecărui creator atmosfera necesară primelor destăinuirii și totodată pentru a exercita atent și delicat (fără a știrbi personalitatea artistică a elevului) munca de îndrumare literară. (...) Cercul literar poate primi sarcina pregătirii totale sau parțiale a unor acțiuni culturale, cum ar fi: pregătirea textului pentru un montaj, organizarea unei seri literare (de exemplu *Poezii cântă patria și partidul*, *Seara de poezie contemporană*), redactarea întrebărilor și bibliografiei pentru un concurs pe teme literare, organizarea concursului «Iubiți cartea» (...)”.

• [„**Teatrul**”, nr. 10] Numărul are ca tematică *Jumătate de veac de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie*. □ Numărul se deschide cu *Teatrul revoluției*, un text nesemnat: „Sărbătoarea celor 50 de ani de la Marea Revoluție este și o mare sărbătoare a teatrului. Marele proces de transformare politico-socială a noii țări sovietice a înglobat vasta prefacere a întregii vieți culturale. În cadrul acestei profunde modificări înnoitoare a realităților materiale și de conștiință, perspectivele și sensurile științei și artei se largesc infinit. Noul umanism socialist conferă muncii de creație orientări cuprinzătoare, active, bogate. (...) Teatrul își creează o literatură nouă, pe măsura exigențelor sale politice, filozofice artistice. Maiakovski dramaturgul, Vișnevski, Bulgakov sunt creații ale acestei bruște înfloriri. Ei marchează realizări de prim ordin în noul repertoriu care se naște atunci, aducând lumii întregi perspectivele dramaticului social și politic. Ca în toate epocile de mare efervescență a artei scenice, spectacolul își croiește o literatură după chipul și asemănarea sa, rupând cu canoanele literare mai vechi, tocmai în necesitatea unei cât mai rodnice comunicări a ideilor timpului”. În continuare, apar *Stanislavski: „Însăși pasiunea umană”* de Ana Maria Narti și *Meyerhold: „Adevărul dilatat până la limita suportabilului”* de Gh. Miletineanu. □ Pentru a marca jubileu, apare și *Scena românească și teatrul mării revoluții. Voci din trecut* sub semnătura lui Crin Teodorescu, un eseu despre ecoul artei teatrale din Rusia în reviste și teatrele românești în perioada interbelică. □ Apare *Lovitura*, drama în trei acte de Sergiu Fărcășan. ■ Apare a doua parte a textului *Lucian Blaga poet dramatic*, semnat de George Gană: „Reluând aparent tipuri literare constituite, Blaga creează de fapt personaje de un inedit tulburător. (...) Noutatea teatrului lui Blaga stă așadar mai cu seamă în

perspectiva din care e considerat un material pe care autorul îl împrumută uneori legendei, istoriei sau pe care-l poți regăsi aiurea în literatură”. În continuarea textului sunt analizate piesele *Meșterul Manole* și *Anton Pann*, cu subtitlul *Demonismul creației: Meșterul Manole și Anton Pann*: „*Meșterul Manole* este, prin densitatea ei ideatică, o piesă filozofică. Personajele sunt simbolice, n-au propriu-zis psihologie. Complexitatea prezintă numai *Manole*, dar ea e reductibilă în fapt la două ipostaze opuse: insul subjugat de demon sau stăpân pe el însuși, liber. Celelalte personaje sunt liniare, se diferențiază și capătă relief prin raportare la datul fundamental al dramei: demonicul. (...) Ultima piesă a scriitorului – *Anton Pann* – provine în esența ei din *Meșterul Manole*. Nouă e fixarea dramei într-un plan social și de familie. *Blașa* reduce de fapt de două ori perspectiva: trecând din filozofic în social și de la condiția omului excepțional la aceea a unei variante a lui, poetul. Consecințele vor fi multiple. În locul atmosferei de spaimă metafizică atingând apocalipticul, vom avea pictura unui mediu precizat spațial și temporal – o lume aflată la granița dintre medieval și modern și dintre Răsărit și Apus. Personajele au identitatea socială și se definesc mai cu seamă prin ea: simbolurile au fost înlocuite cu tipologia realistă. Prin asemenea elemente, *Anton Pann* se configurează ca drama a omului deosebit, doborât de opacitatea la valoare, dezinteresele meschine sau pur și simplu de neînțelegerea lumii în care trăiește”.

• [„**Tomis**”, nr. 10] Prima pagină conține poezia *Prezența lui Lenin*, de Aurora Coștescu. □ Cronica literară găzduiește articolul criticului Al. Protopopescu, dedicat analizei volumului *Confruntări literare* de George Ivașcu, cel care „pare un pașoptist supraviețuind veacului cu acele virtuți care au caracterizat generația de energie ideologică în spiritul căreia îl situăm. Spre această imagine duc cu consecvență mai toate articolele agonisite în masivul volum de *Confruntări literare*”. Admițând pasiunea jurnalisticii și „vorbind despre caracterul jurnalistic al criticii lui George Ivașcu”, recenzentul are în vedere „acele trăsături de substanță care individualizează critica sa, pe de o parte îndepărtând-o de critica înțeleasă ca fenomen analitic complex, pe de altă parte apropiind-o de celelalte forme ale jurnalisticii în genere: foiletonul, pamfletul, necrologul, medalionul etc., gen de critică încropit pe o exagerare ce a făcut gloria generației pașoptiste și anume, considerarea literaturii ca ideologie în primul rând și apoi ca fapt artistic”. Analiza volumului îi relevă cronicarului literar existența „a două direcții întrucâtva antagonice. Pe de o parte, criticul cu nostalgia istoriei literare, pe care o recunoaștem între altele în pasiunea cu care George Ivașcu veghează asupra manuscriselor lui *Blașa*, pe de alta, publicistul energic, silit să reducă planul cercetării la câteva linii suficiente orientării de moment”. □ Rubrica *Însemnări de lectură* cuprinde recenzia, semnată de Cornel Regman, la volumul *Noaptea* de Tudor Arghezi care se remarcă printr-un „titlu metaforă (...) figurând neantul, singurătatea din urmă, ultimele întrebări obosite de moarte, cum se zice”. Poeziile care compun

volumul sunt „stihuri îndoliate, smulse din durerea pentru pierderea tovarăsei de-o viață: N-am crezut când ne-am jurat / Că de-atunci ne-a și-mbrăcat / Cununați, sub bolta porții, / steagul adiat al morții. / Lin și furtunatic vine / Lingușind până la mine, / Timpul, vraja tuturor; / O aștepti și-ți sună ora. / Vremea mi-a venit și-mi vine / Să te port de-acum în mine. / În zăbranic, dragă fată, / Inima mi-e-nfășurată”. Alături de ideea morții, pot fi identificate „vechi teme și motive ingenios reformulate, uimitoare combinații și sinteze noi, totul într-o limbă care nu și-a pierdut principala însușire: aceea a concretizării dincolo de imaginabil”. □ E. Puiu semnează recenzia micromonografiei *Poezii Văcărești*, semnată de Al. Piru și apărută la Editura Tineretului, în 1967. Demersul autorului vizează „a reconsidera din temelie creația poezilor analizați și a respinge judecățile false emise anterior”. Ca tehnică de lucru, Al. Piru respinge „ca dăunătoare modalitatea caracterizării globale a poezilor studiați și pune un accent deosebit pe surprinderea notelor particulare ale fiecărui exponent literar al familiei Văcărești”. O astfel de tehnică se numește „contrapunerea de portrete”. Recenzentul consideră că, aplicând o astfel de strategie de analiză, Al. Piru „reușește a face ca, poeți care până ieri păreau morți în uniformitatea lor, să apară ca spirite vii, având fiecare existența, tensiunea și gândurile lui”. Finalul recenziei stă sub semnul acelorași aprecieri favorabile: „Micromonografia *Poezii Văcărești* creează sentimentul de operă a unui om cu o privire limpede asupra lucrurilor, la care esența scrierilor este palpabilă și profilul autorilor clar”. □ Despre cartea Ilenei Mălăncioiu, *Pasărea tăiată* face aprecieri Ștefan Aug. Doinaș: „poezia pe care o semnează Ileana Mălăncioiu se arată a fi prizoniera profitoare a unei vârste sufletești și biologice și, deopotrivă, a unui univers geografic: zona indeterminată în care copilăria trece în adolescență, și peisajul agrest. (...) În loc să stabilească coordonatele unei Arcadii autohtone, tânăra poetă preferă să construiască situații dramatice (...), să surprindă mișcările elementare ale unor ființe de o puternică vitalitate (...) cu un simț rece al detaliului, dar și cu o ritmică ascunsă a faptelor descrise”. Analiza versurilor îi relevă recenzentului abundența „scenelor tari, dinamice, decupate parcă pentru a indica unele din liniile de forță ale existenței primitive”. Remarcând legătura strânsă dintre autoare și locul copilăriei, Ștefan Aug. Doinaș notează în finalul recenziei sale: „Nimic nu arată că tânăra poetă ar fi evadat sufletește din peisajul și zăriștea spirituală a satului, că e studentă în filozofie: întreaga ei ființă și-a păstrat vibrația puternică a copilăriei și mitologia aburoasă a unui tărâm ascuns care respiră prin lucrurile și ființele plaiului natal”. □ Secțiunea *Cronica exceselor* găzduiește articolul *Necesitatea structurii*, semnat de Nicolae Motoc care plasează această temă de discuție în contextul mai larg al esteticii contemporane unde se afirmă „insistent necesitatea descoperirii structurii operei literare, a relațiilor ei interioare funcționale”. Cu alte cuvinte, în ceea ce privește poezia contemporană, „se acreditează tot mai mult ideea că, odată cu dispariția unor mijloace formale

clasice de constrângere, sarcina organizării nu dispare”. Autorul își argumentează ideile prin apelul la lirica „unui poet serios ca Miron Chiropol care oferă exemplul ciudat al unei poezii extrem de structurate. (...) Aproape toate poeziile din volumul *Jocul lui Adam* se centreză în cadrul unui sistem dat spre a comunica ceva (...) pe baza (...) unor categorii generale ale poeziei. (...) Dar pe Miron Chiropol obsesia transmiterii unei informații cu maximum de exactitate, cenzura severă a fluxului afectiv, patima calofiliei (...) îl obligă la distribuția extrem de migăloasă a acestor elemente”. O altă categorie de scriitori vizată este cea a „partizanilor modei false a spontaneității afișate în distribuția materialului poetic”. Exemplul oferit de autor este poetul Gheorghe Pituț la care „în cele mai bune poezii ale lui avem de-a face cu structuri trainice, iar spontaneitatea, oricât ar părea de paradoxal, este rezultatul unei îndelungi elaborări și meditații”. Nu la fel stau lucrurile cu poeziile din volumul *Poarta cetății*, poezii care „sunt pline de neglijențe nepermise, derutante, în sensul că nu duc până la capăt un gând, sau se mulțumesc cu frânturi de emoții”. □ Rubrica *Însemnări de lectură* cuprinde două articole: primul dintre ele este semnat de Dumitru Mureșan și este o prezentare a volumului *Mare incognitum*, de Dimitrie Stelaru, un volum prin care „omul D. Stelaru se cumpănește cu *Poetul*, are loc o îndepărtare de ceea ce în primele sale volume s-ar putea califica drept modă cu mare putere de atracție, îndepărtarea de această modă demonstrează maturizarea «cântecului său». Cronicarul unei istorii inexistente, creatorul de legende și mituri pe care le opunea în spirit de frondă epocii sale «pașnice» se obiectivează, trece în revistă istoria sa omenească, se apropie de *adevărata* istorie”. D. Mureșan identifică o schimbare a poetului care „aparent, are sentimentul senectuții: «Și cine ești tu, Dimitrie Stelaru / Poet degenerat, cărunț?». Analiza volumului îi indică o evoluție „spre luminozitate, scurtime și perfecțiune formală. Ursuzul de altă dată a devenit un jovial: Hai, lasă râpele, visul / Și întoarce-te printre oameni / La inima ta”. □ Cel de-al doilea articol inclus în această rubrică este semnat de Michaela Bulgărea și privește volumul *Valsuri nobile și sentimentale* de Sorin Titel: „Aidoma unei muzici (...), volumul lui Sorin Titel te învăluie într-o atmosferă de gesturi abia schițate, de intenții nerealizate. Eroii, imobilizați la pat sau valizi, suferă de o lene impregnată în gânduri, în sentimente, în cugetări. Vor să facă mereu câte ceva, dar nu îndrăznesc și izbutesc în comportări de o inutilitate barocă și de un teribilism neargumentat de datele anterioare. (...) Personajele lui Sorin Titel fac gesturi obsesive și halucinante”. Analiza M. Bulgărea se încheie cu afirmarea nostalgiei după volumul de debut al autorului. □ Publică versuri Nicoleta Voinescu, Dragoș Vicol (*Poem*), Florența Albu (*Istria*), George Sorescu (*Risipire*), Petre Paulescu, Marin Sorescu (*Peșteră, Concurs*). Tot aici apare și poemul inedit *Apreciere* de Nicolae Labiș. □ În rubrica dialogată *Convorbii literare*, B.[ulgărea] Michaela publică interviul cu Eugen Barbu. Problematika abordată

în cadrul discuției vizează: criteriile folosite, în calitate de redactor-șef al revistei „Luceafărul”, în promovarea noilor talente; problema cunoașterii creațiilor valoroase ale literaturii universale și necesitatea pentru scriitorii români de a adopta o poziție personală; exigențele pe care le impun lucrările cu caracter istoric; atributele unui critic ideal. □ În rubrica *Incidente*, Al. Oprea semnează articolul *Par lui-même...*, demers care pornește de la constatarea criticii că „în romanele sale, G. Călinescu experimentează moduri de creație fundamentale ale prozei românești”. Demonstrația autorului se fundamentează pe analiza cunoscutelor romane călinesciene: *Cartea nunții* se impune prin „lirismul de derivație eminesciană”, în *Enigma Otiliei*, se remarcă „epica obiectivă a vieții urbane”, *Bietul Ioanide* investighează o problematică intelectuală: o continuă aspirație a prozatorului, prea îndelung solicitat de subiecte din lumea rurală”, iar „*Scrinul negru* continuă deplasarea scriitorului către alte orizonturi artistice, bunăoară un pitoresc caracterologic sau «un epic de fasciculă (gen Eugene Sue dar și Stendhal) – expresia e a lui Călinescu – oferite generos de investigarea unor medii mai puțin cunoscute, cum ar fi acelea ale pretinsei aristocrații”. Un alt aspect abordat este problema biograficului: „Amibițiile puriste ale unui academism critic ne împiedică adesea să comitem indiscreții asupra elementelor de ordin biografic sau strict factic (din realitatea de toate zilele) care au incitat zămisirea uneia sau alteia dintre creații”. Demersul auctorial este susținut de cazul povestirii lui N. Velea, „În treacăt”, la baza căreia se află „un fapt real pe care l-a aflat cu ocazia unei documentări, într-un sat din Oltenia”. Analizând *Cordovanii*, Alexandru Oprea punctează „obsesia unei impresii difuze, a unui amestec subtil de sentimente opuse: melancolii luminoase, bucurii învăluite de o boală nostalgică, o dulceață care ascundea filtrate amărăciuni.” □ În *Geneza unui „topos” eminescian*, Grigore Tănăsescu analizează frecvența *dorului* în creația eminesciană, fapt care probează „o adevărată obsesie a acestui termen în poeziile de debut ale lui Eminescu. Poetul l-a reluat apoi în creațiile epocii de maturitate, retopindu-l și conferindu-i un conținut mai încărcat de înțelesuri”. Expresia *dor nemărginit* care, „deși caracteristică mentalității poetice a lui Eminescu, nu apare în formularea ei deplină (...) decât în două texte de poezii (...): într-un poem de debut *Din străinătate* (1866) și în *Scrisoarea I* (1881)”. Permanența *dorului* în reprezentările poetului este probată și de observația lui Tudor Vianu din studiul *Poezia lui Eminescu* în care, „discutând unele aspecte ale influenței lui Schopenhauer la Eminescu, (...) relevă prezența «dorului nemărginit» în *Scrisoarea I*” având ca primă sursă, în viziunea cunoscutului critic, unele texte cosmologice din poemele indiene. Citându-l pe Vianu, autorul notează: „«dorul nemărginit» nu este decât «voința de a trăi», obscura, irațională și necurmata aspirație căreia, după Schopenhauer, i se datorește persistența lumii”. În articolul *Filozofia poeziei lui Eminescu* («Convorbiri Lit.», 1914), același T. Vianu admite rolul lui M. Djuvara de a fi „sesizat filiația formulei

eminesciene a *dorului nemărginit* din *voința de a trăi* a lui Schopenhauer, cu precizarea – subliniată de M. Djuvara – că Maiorescu a fost primul care a pus-o în circulație în prelegerile sale consacrate expunerii doctrinei metafizicianului german”. Mergând cu demonstrația mai departe, Gr. Tănăsescu observă că „dorul la Eminescu este înrudit cu erosul platonician, aspirație spre contopire cu forțele elementare ale firii, dar el închide apoi în conținutul lui și durerea resimțită de neputința atingerii idealului”. □ La rubrica *Moment biografic*, apare articolul *Hortensia Papadat-Bengescu la Constanța*, semnat de E. Puiu, care evocă perioada petrecută la malul mării, după ce soțul scriitoarei, Nicolae Papadat, a fost numit consilier. Cu acest prilej, semnatarul articolului prezintă atmosfera epocii, prietenii scriitoarei, implicarea ei în viața culturală a Constanței (de pildă colaborarea cu unele ziare locale precum „Marea Neagră”, „Plaiuri dobrogene”, „Dobrogea literară”). Toată această perioadă, mai puțin cunoscută publicului cititor, trebuie, sugerează în final semnatarul articolului, cercetată cu multă atenție pentru că ar putea „să ajute la reconstituirea fizionomiei morale a înzestratei noastre prozatoare”. □ *Judecată și prejudecată în memorialistica literară*, articolul semnat de Ion Florea, oferă de la bun început o motivație pentru demersul memorialistic: „Idea de a transmite posterității impresiile despre personalitățile dispărute, în apropierea cărora a trăit, pe care le-a cunoscut și înțeles, vine unui om în amurgul vieții, de cele mai multe ori, din sentimentul împlinirii unei anumite datorii morale”. Citând câteva exemple de lucrări cu caracter memorialistic (Mihai Sevastos, *Amintiri de la „Viața românească”*, Eugeniu Speranția, *Amintiri din lumea literară*), autorul punctează câteva aspecte care vizează activitatea unui veritabil memorialist: „Memorialistul își impune obiectivitatea în prezentarea și aprecierea faptelor, deși, dintru început, câțiva factori colorează puternic relațarea. (...) Din obligația de a respecta adevărul, în fața memorialistului se ivesc două pericole: unul obiectiv – tentația către ficțiune trebuie reprimată sistematic, altul subiectiv, variabil de la un memorialist la altul – cunoașterea limitată sau eronată chiar a epocii literare vizate. (...) Un alt factor care influențează puternic și impune genului memorialistic limite severe este natura și durata relațiilor autorului cu «eroul» operei sale”. □ Rubrica *Trident* găzduiește articolul *Zigzag* scris împotriva lui Ovid. S. Crohmălniceanu și a textului acestuia din „Cronica” (nr. 39 a.c.): „Dizgrațioasă, de-a dreptul, este goana autorului după cuvinte rare, după sintagme artificioase, în stare a-l intimida, pur și simplu, pe bietul cititor. (...) Abundă formulările ridicole, expresiile fără sens, erorile de topică, demne de un personaj caragialesc. (...) Nu lipsesc nici frazele vitregite cele mai modeste drepturi gramaticale: «După o tristă mezaventură erotică eroina e readusă acasă și bărbatul pe care l-a găsit, luat tovarăș la depozitul de coloniale și băuturi spirtoase.»” □ Un alt articol inclus în rubrica *Trident* este elogiosul *Confirmări* care prezintă numărul din septembrie a.c. al revistei „Ramuri”, „un număr care invită insistent la lectură.

Reținem, din cuprinsul foarte variat al acestui număr, în primul rând, preocuparea specială a revistei pentru dezbaterea și reconsiderarea unor contribuții culturale din trecut (...), publicarea unor ample articole (...) privind creația unor personalități proeminente ale culturii noastre, ca Mircea Eliade și Mircea Florian, (...) comentariile critice ale lui Al. Piru (...) și paginile de beletristică”.

• [„**Viața militară**”, nr. 10] Publică versuri: Ștefan Augustin Doinaș (*Portret de ostaș*), Gheorghe Istrate (*Moment de atac*), Eugen Frunză (*Cuvintele*), Grigore Hagiu (*Scrisori*: „Răgaz găsesc mereu soldații / să scrie celor dragi scrisori, / întorși din aer, de pe mări, / din larguri de câmpie deseori. / Ei scriu cu fața concentrată, / gândind la cei rămași acasă. / Condeii uită de hârtie / și se continuă ades pe masă”), Haralambie Țugui (*Inscripție pe monumentul eroilor*), Damian Ureche (*Radiotelegrafistul*), Nicolae Dumbravă (*Marș în Apuseni*), Mircea Micu (*Auraria gemina*), Mircea Radina (*Piscuri de veghe*), reportaje: C. Constantinescu (*Ascendență*), N. Pop (*Dincolo de râu*), Traian Filip (*Unul din echipajul lui DB-16*), I. I. Nichifor (*Trei profiluri*), I. Rasiga (*Prietenii mei*), Traian Uba (*Pe Bricul Mircea*). □ Sunt consemnate amintiri din cel de-al doilea Război Mondial: Costin Ionașcu (*Pe drumul victoriei*), Ion Dulămiță (*În atac spre Oradea*), proze: Nicolae Andreescu (*Avalanșa*), Radu Theodoru (*Pilotul*), □ Studentul militar Nicolae Boghian publică schița *Tăcerea* în pagina consacrată *Talentelor din unități*. □ *Poșta redacției* este susținută de Dragoș Vicol. □ Aurel Martin prezintă, la Cronică literară, volumul *Soarele din fereastră* al naratorului Liviu Bratoloveanu. □ Ion Segărceanu publică o notă despre derularea acțiunii culturale *Luna cărții cu tematică patriotică și ostășească*.

• [„**Viața românească**”, nr. 10] Revista omagiază *Revoluția din Octombrie*. ■ Sub titlul *50 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie* apar mai multe texte. P. Constantinescu-Iași *Importanța internațională a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie*: „Marea Revoluție din Octombrie a pus bazele democrației socialiste, cea mai largă și mai reprezentativă pe care a cunoscut-o istoria prin folosirea căilor libere ale Sfaturilor – Soietelor. Puterea sovietică a dat posibilitate exprimării și participării la rezolvarea problemelor obștești tuturor oamenilor muncii prin miile și sutele de mii de deputați, membri ai societelor locale, regionale, republicane până la Sovietul Suprem. (...) Ecolul Marii Revoluții Socialiste pătrunde și în cânul clasei muncitoare din România, intrând curentul revoluționar care se formase înainte de primul război mondial și îndeosebi în cei doi ani de luptă împotriva războiului dusă de partidul social-democrat român. (...) În inistoria României partidul clasei muncitoare, – cu toată prigoana din partea tuturor guvernelor burghezo-moșierești, cu toate greutățile celor 20 de ani de activitate în adâncă ilegalitate – joacă un rol păolitic de frunte. Partidul Comunist Român reușește să atragă în jurul său toate forțele democratice naționale și să salveze țara de la pieire prin marele act revoluționar de la 23 August 1944. De atunci P. C.R. stă la

cârma destinelor țării, adâncind revoluția burghezo-democratică, pe vaza tradițiilor celor mai înaintate din trecutul poporului român, trecând apoi la construirea socialismului în patria noastră, mereu mai înfloritoare, mereu în transformare, factor cu rol important în contemporaneitatea mondială”. □ Urmează, dedicate aceștia subiect, poeziile Mariei Banuș (*Mișcătorul album*), Ion Nicolescu (din ciclul *Planeta roșie: De natura aurorae; Lenin; Inima veșnică*), Rodica Iulian (*Toast*); fragmentele din cartea a treia de memorialistică *Oameni, ani, viață* de Ilya Ehrenburg, sub titlul *Viața nu-i o bibliotecă*, tradus de Tatiana Nicolescu, este introdus printr-un text *Ilya Ehrenburg* semnat de traducătoarea: „Viața și opera lui Ehrenburg se împletesc, se întretaie cu a multor scriitori, artiști, oameni de cultură ai secolului 20. Ca într-o picătură de apă vezi reflectându-se în ea evenimente, fapte, momente, oameni. Și, ca o sitnează a întregii sale activități și experiențe de o jumătate de veac, scriitorul ne-a dăruit o ultimă creație, opera sa memorialistică *Oameni, ani, viață*. O sinteză strălucită, demnă de viața autorului ce a fost totdeauna însuflețită de idealul umanismului și pusă în slujba fericirii oamenilor”; urmează fragment din romanul *Hoțul* de Leonid Lenov, cu titlul *Boierul*, în românește de D. Manu și T. Berindei; revista apoi publică un fragment din romanul *Meșterul și Margareta* de Mihail Bulgakov, cu titlul *O vizită cu urmări*, tradus de Stroe Melic, și introdus printr-o notă *Mihail Bulgakov*, nesemnată: „Romanul conține, în concepție, o anume contradicție între stil și conținut, proprie și altor producții literare ale lui Bulgakov. Contradicția este vizibil premeditată și este un mod subtil de a cenzura sensurile grave ale cărții. Autoironia și autodetașarea nu sunt atribute doar ale scriitorului Bulgakov, ci și ale omului care a creat scriitorul și cu care cititorul român intră într-un prim contact”. □ În rubrica *Din lirica sovietică* apar: Vladimir Maiakovski (*Secretul tinereții*) în românește de Cicerone Theodorescu; Stepan Scipaciov (*Palma*) în românește de Victor Kernbach; Serghei Esenin (*Căpitanul pământului*) traducere de Igor Block; Valeri Buisov (*Octombrie 1917*) în românește de Igor Block; Alexandr Blok (două poezii fără titlu) în românește de Victor Tulbure; Semion Botvinnik (*Focul revoluției*) tradus de Igor Block; V. Kernbach traduce: Boris Pasternak (*Mi-e dor în toate...*); Marina Țvetaeva (*Soarele-i unul...*); Anna Ahmatova (*Multe lucruri*); Osip Mandelstam (*Sângele meu nu e de lup*); Vladimir Hlebnikov (*Neînduplecatele mulțimi*); apar *Amintiri din Uzbekistan* (fragmente) de Haralamb Zincă. ■ Prof. Miron Constantinescu semnează prezentarea *1917 în România și Marea Revoluție Socialistă din Octombrie*: „Marea Revoluție condusă de geniul lui Lenin, ce a zguduit lumea acum 50 de ani, cu un răsunset și influență în cele mai îndepărtate colțuri ale pământului, a avut o directă și puternică înrăuire în țările aflate în vecinătate, deci și într-o asemenea țară cum era România – cu un complex întreg de frământări interne, dintre care unele erau în multe privințe asemănătoare cu cele din Rusia prerevoluționară. De aici – efectele revoluției care s-au resimțit într-un fel sau

altul în toate clasele și categoriile sociale, în toate partidele și formațiunile politice, chiar și în cele ostile revoluției, s-au manifestat în ascuțirea luptei în kjurul desăvârșirii unității naționale; în intensificarea luptei pentru pământ, pentru reforma agrară democratică; în avântul revoluționar și consolidarea resurselor revoluționare ale lasei muncitoare; în făurirea Partidului Comunist din România; în reorientarea intelectualității democratice; în reflectarea pe care au găsit-o aceste evenimente în diversele ramuri ale cutlurii, în literatură și publicistică”. □ În rubrica *Texte și documente* Nicolae Liu publică ***Scritori români și Revoluția din Octombrie***: „Dialogul între noile idei propulsate prin transformarea lor din 1917 în realitate social-politică a venit o necesitate pentru orice scriitor autentic din ultima jumătate de veac. Aspectul românesc al acestui fenomen este dintre cele mai fertile. El se încadrează în aspirația milenară a poporului nostru spre libertate, dreptate și o viață mai bună, în lupta eroică a clasei muncitoare și a comuniștilor din România, în una dintre trăsăturile fundamentale ale literaturii române, pe care Tudor Vianu o denumea: «însușirea ei militantă, națională și socială». (...) Unul dintre cei dintâi scriitori români care au salutat Rusia revoluționară a fost Mihail Sadoveanu. Într-un articol publicat la începutul lunii aprilie 1917, după ce narează în chip de avertisment pentru conducătorii de atunci ai statului român jalnica întâmplare a doctorului nepăsător față de pacienții săi din cunoscuta nuvelă a lui Cehov Sala nr. 6, autorul Șoimilor și al lui Cosma Răcoare vorbește cu admirație de «marele popor al stepelor», care «s-a scuturat deodată din somnul lung și, ca printr-un farmec, a început a zvârli în juru-i zdrențele trecutului, apărând în fața lumii într-o nouă haină de lumină.» (...) Două săptămâni mai târziu, în același ziar de pe lângă cartierul general al armatei române, singurul care mai apărea în teritoriul liber alături de «Neamul românesc» al lui N. Iorga, povestitorul N. N. Beldiceanu, fostul olaborator al «Semănătorului» și al «Vieții românești» și prietenul lui M. Sadoveanu și G. Topârceanu, caluta primul congres al societelor de muncitori și țărani din Rusia, subliniind că «revoluționarii cari au murit cu miile între zidurile închisorilor din Siberia, prin spânzurătorile țarismului, nu s-au jertfit în deșert». (...) Dezbaterea «înaltei funcțiuni sociale și politice» a scriitorilor, căroro Rusia li se datorește în mare măsură și «prăbușirea barierelor claselor» și «republica» este reluată peste două luni cu mai multă vigoare de Octavian Goga, împotriva celor ce «la noi se pierd în acel labirint al estetismului pur». (...) Dar Octavian Goga și alții ca el n-au înțeles că «una din cele mai strălucite pagini din istoria universală» nu e compatibilă cu continuarea războiului imperialist. Ei nu-și vor putea ascunde dezamăgirea atunci când vor constata că ultimele speranțe în realizarea cu ajutorul rus a eliberării teritoriului românesc ocupat de puterile centrale și a unirii cu Transilvania s-au stins. În schimb, M. Sadoveanu și alături de el George Ranetti și alții au scos în evidență înțelesul pacific primordial al revoluției, neîncetând să-și exprime admirația față de «radicala

prefacere politică și socială» în curs de înfăptuire la răsărit. Poziția specială a poporului român angajat în război nu pentru scopuri imperialiste, ci pentru realizarea unor înalte idealuri, naționale și sociale, a făcut dificilă pentru mulți din scriitorii români înțelegerea justă a evenimentelor din Rusia în chiar timpul desfășurării lor. Se adăugau în aceasta lipsa de informații, propaganda Antantei, refugiarea unor intelectuali ruși la Iași după Revoluția din Octombrie, precum și imposibilitatea comunicării în condițiile cenzurii de război și a lipsei unor organe de presă independente. (...) Presa românească și cea progresistă reînviată vor aduce o contribuție deosebită la acest efort de cunoaștere și clarificare. În acest sens, amintim articolele de directivă (unele ale lui Lenin, altele ale colaboratorii săi ca Lunacearski), portretele conducătorilor revoluției (cum era cel al lui Gorki despre Lenin, adesea reprodus), cronicile, reportajele și alte materiale informative originale sau traduse, polemicile, manifestele etc. Printre scriitorii angajați în coloanele ei întâlnim numele unor N. D. Cocea, Gala Galaction, Emil Isac, Ion Vinea, Mihail Cruceanu, Adrian Maniu ș.a”.

■ În rubrica *Actualitatea literară* Radu Boureanu publică **Patru poeți sovietici**: „Încerc să evoc imaginea a patru poeți care strălucesc în paginile perene ale literaturii societice: Alexandr Alexandrovici Blok, Vladimir Maiakovski, Serghei Esenin și Nikolai Griaciiov. Această alegere nu este întâmplătoare, fiindu-mi sugerată de ideea unui dublu paralelism în esență poetică, în structura organică creatoare, în afinități, cât de cât, în exprimare și viziune, tangențe de sensibilitate, în câmpul și mediul inspirației. Acest dublu paralelism al conturului și destinelor poetice, în măsura în care nu greșesc, îl văd în formula: Alexandr Blok – Vladimir Maiakovski și Serghei Esenin – Nikolai Griaciiov. Primii doi de extracție și esență citadină, ceilalți doi confundându-se cu peisajul veșnic al Rusiei, zugrăvind realitățile, frământările și transformările mediului și sufletului țărănesc”.

■ În aceeași rubrică apare **Umanismul literaturii sovietice** de Mihai Novicov: „Problemele umanismului au căpătat în literatura sovietică dimensiuni noi. În sensul că prima dată de la Renaștere încoace conflictul dintre individ și colectivitate a fost rezolvat pe plan estetic în favoarea colectivității. Afirmăția nu trebuie interpretată simplificator, deducându-se din ea că, după părerea noastră, literatura sovietică ar consacra un fel de apoteozare a renunțării la aspirațiile personale sau ar sugera perspectiva dispariției oricăror contradicții între interesele personale și cele colective. Dimpotrivă, se pare că literatura sovietică a demonstrat convingător că o asemenea perspectivă e o iluzie deșartă. Ascensiunea umanității nu se poate desfășura fără jertfe, iar jertfa fără suferințe e un nonsens. (...) Deosebirea fundamentală dintre perspectiva existențialistă asupra relației dintre om și istorie și perspectiva tragică a literaturii sovietice constă în aceea că, în timp ce existențialiștii au o viziune apocaliptică asupra dominației inexorabile a necesității, artiștii aliniați în lupta revoluționară aprezintă aceeași necesitate ca un mod nou, specific zilelor noastre, de a *elibera* omul din

strânsoarea forțelor exterioare care-i alienează esența”. ■ Urmează textul *Lirica lui Boris Pasternak* de Leonida Teodorescu: „În viața poetică din U. R. S. S. există o prejudecată și anume că în cel de-al treilea deceniuaceastă viață se reduce la confruntarea poetică și publicistică, mai exact publică, a doi poeți – Esenin și Maiakovski. (...) În aceste condiții recente reeditări efectuate în U. R. S. S., mai ales în ceea ce-i privește pe Pasternak și pe Țvetaieva (Anna Ahmatova a fost publicată destul de curent în ultimii ani) sunt mai mult decât salutare, întrucâtsensul acestor reeditări nu se reduce doar la o punere la dispoziție a unor volume de poezii, (ci și prin asociere cu Ahmatova) la repunerea în discuție a prejudecății de care vorbeam mai înainte, la transformarea unei sfere poetice bivalente într-o sferă poetică polivalentă, la recrearea, poate încă parțială, a unui univers poetic tumultuos și bogat diferențiat. (...) Pasternak și-a depășit formația de muzician și filozof pentru a-și regăsi condiția de poet. Într-un anume sens, însă, Pasternak nu este un poet pur, în poezia lui făcându-se mereu simțită muzica și filozofia, nu subsidiar sau accidental, ci în structura ei intimă, conceptuală. A spune despre Pasternak că poezia lui este muzicală înseamnă a comite un paradox aparent, pentru că, morfologic vorbind, poezia lui este mult mai puțin muzicală decât a multor poeți. Nu este vorba numai de rezonanțele melodice, de preocupările pentru sunetul propriu-zis al poeziei are nu se întâlnesc decât sporadic la Pasternak, cu toată patima pe care o nutrea pentru felurite refaceri, dar nu este vorba nici măcar de o construcție muzicală, de cântec, pe care o întâlnim la alți poeți”.

□ Valter Roman publică *Pe pământul Spaniei*, „Materialul de față reprezintă fragmente din lucrarea memorialistică a autorului, în curs de apariție la Editura Tineretului”. □ Radu Boureanu este prezent cu două poezii: *Marea hipotecă* și *Poem*, iar în traducerea Florenței Albu apare *Diamantul*, poezie de Viktor Sivetidid. □ La rubrica *Scriitori și curente* apare prima parte din *Finalul unei traiectorii literare: ultimii ani ai lui Duiliu Zamfirescu*. ■ Dumitru Bălăeț este semnatarul textului *Sub semnul cunoașterii de sine. Nichita Stănescu: Marginalii la „11 elegii”*: „Aridă și dificiltoasă la un prin contact, poezia lui Nichita Stănescu oferă, în partea cea mai valoroasă a ei, terenul unor ample generalizări. Pe această linie am dori să stăruim mai mult asupra ultimului ciclu al celor *11 elegii*. Discuțiile care s-au purtat de curând în presa noastră literară în jurul acestui volum sunt încă departe de a fi elucidat problematica sa bogată, esența mesajului său artistic. (...) Criticii de prestigiu care au duscutat apariția primelor cărți ale lui Nichita Stănescu, nu și-au spus cuvânt în legătură cu ultima. Se pare că ștafeta critică a fost trecută în mâini tinere, mai apropiate vârstei poetului. De unde și efervescența unor discuții contradictorii, pendulând cu oarecare ușurintă între cele două extreme. Poezia lui Nichita Stănescu, așa cum apare ea în ultimul volum, este o poezie mult mai dificilă decât ne-a obișnuit însuși autorul ei până acum. Sensurile ei nu se dezvăluie de la început, și nici ușor. Este aceasta un argument pentru a o respinge ca valoare? Desigur,

nu! Dar nici de o acceptare la modul superlativ și nevluos, cum se întâmplă în unele cronici literare. (...) Construit pe o stăruitoare idee de cunoaștere, privită în ipostaze felurite, într-o evoluție autentică, de o arhitectură complexă dar severă, poemul lui Nichita Stănescu constituie un succes de seamă al poeziei noastre ciclice, printre puținele de altfel în ultima vreme, alături de *Cântare omului* al lui Tudor Arghezi și «Lupta cu inerția» a lui Nicolae Labiș. O replică ambițioasă dată de poezia noastră nouă unei probleme de valoare universală”. ■ La cronică literară, Ov. S. Crohmălniceanu prezintă *Moromeții*, vol. II: „Operă de largă respirație epică, de îndrăzneță contemplație reflexivă a istoriei ultimelor decenii, așa cum *Ion* al lui Rebreanu a scos din circulație o întregă proză idilică despre lumea satului, demonstrându-i prin comparație inautenticitatea, *Moromeții*, cu compeltarea magistrală pe care Marin Preda i-a adus-o primului volum, alcătuieste o carte de răscruce. Ea pune o lespede grea peste o întinsă literatură «fabricată», conformistă și elementară despre relațiile contemporane, inaugurând o înfățișare a lor vie, adevărată, și cu răspunderea marii sinerități artistice”. ■ Scriind eseu *Dispare și gândirea?*, Henri Wald ridică probleme ale civilizației imaginii, actuale încă de pe atunci: „Oboseala de a gândii este din ce în ce mai alarmantă, de când ilustrațiile invadează textele, cinematograful ecranizează literatura și televiziunea înlocuiește lectura cu imagini. Mașinile de calcul sporesc și ele primejdia atrofierii gândirii. Se accentuează tendința de a ne reîntoarce, cu ajutorul celor mai moderne mijloace tehnice, la epoca în care gândirea naviga lipită de coastele faptelor. Numai citirea și convorbirea pot contracta această discreditare a gândirii. Numai scrierea, lectura și conversația permit distanțarea semnificantului de semnificat, diafanizarea primului și abstractizarea celuiilalt, tensiunea lor și prin urmare intensificarea gândirii. Sensibilizarea artistică a semnificatului este un produs tardiv al gândirii. De altfel, vorbirea transformă în gând nu numai *reflectarea* de către subiect a obiectului, ci și reacțiile subiectului față de obiect. Gândirea nu poate fi înlăturată și din pricină că o alimentează mereu adversitatea umană față de tot ceea ce stingherește înaintarea istoriei. Fără gândire, mașinile ar funcționa până la completa istovire a capacității lor iformaționale și apoi s-ar năruia ca tot ceea ce nu este animat de lupta oamenilor”. □ Și rubrica *Miscellanea* se ocupă de revoluția din octombrie: *Inedite în literatura sovietică de război* de I. P. („Cele două povestiri inedite ale Galinei Nikolaeva – *La bucătărie* și *Alvik* – datând din jurul anului 1948, prefigurează tematic evoluția ulterioară a scriitoarei, care a culminat cu romanul *Bătălie în marș*. Sensibilitatea ei militantă față de conflictele de ordin etic, ce se manifestă în comportamentul cotidian al oamenilor, apropiu, într-un anumit sens, aceste povestiri de literatura genului scurt de la începutul deceniului nostru”). □ Demostene Botez semnează profilul intitulat *Scriitorul Mihai Carp*: „Figura lui Mihai Carp s-a constituit zi de zi, de-a lungul întregii sale vieți, din activi-

tatea sa onestă dăruită democrației și eliberării sociale, cu bună credință, modestie și caracter. Omenirea merge înainte spre desăvârșire morală nu numai prin imboldul dat de eroi ci, mai ales, prin activitatea onestă a mulțimii celor ce au atins un înalt nivel moral, și care luptă pentru o lume mai bună și mai dreaptă. Mihai Carp a fost printre cei mai distinși dintre aceștia. Revista noastră, și noi, suntem conștienți de tot ce-i datorăm li cât va dăinui, cine știe în ce bibliotecă și raft colecția «Vieții românești», numele lui va răzbate din uitare». □ ***O pată pe chipul unui oraș frumos*** găsește Remus Luca: „Târgu-Mureș a fost și rămâne unul din orașele cele mai frumoase ale țării. (...) Tocmai de aceea, fiindcă și personal țin la frumusețea acestui oraș, mă simt nevoit să-mi exprim nedumerirea care m-a izbit în momentul când am văzut așa-numitul monument Eminescu, ridicat în apropierea liceului Papiu Ilarian. M-am simțit rușinat privindu-l. Nu știu cine l-a cioplit, nu știu cine a aprobat așezarea lui în văzul lumii, nu știu dacă acești edili au citit vreun vers de-al lui Eminescu. Oricum ar fi, cine vrea să vadă o statuie urâtă, meschină, mergând acolo, i se oferă din plin acest prilej. E și greu de descris: un cap absolut inexpressiv, lipit de-un stâlp scund de piatră, așezat sub zidul cetății. E foarte greu să-ți dai seama ce-o fi vrând să exprime sculptorul – care nici nu și-a semnat «opera»”. □ Un tur de orizont intitulat ***Întâlniri internaționale de poezie*** face R. B.: „Conducerea «Bienalelor Internaționale de Poezie» care se țin la Knokke Le Zoute – din 1951, fondate de «Întâlnirile europene de poezie» anunță că a VIII-a Bională Internațională de poezie a fost amânată pentru septembrie 1968. Amânarea e motivată prin faptul că această toamnă întâlnirea mondială de poezie a avut loc în cadrul Expoziției Universale de la Montreal de la 6 la 10 septembrie. Tema colocviului acestei întâlniri a treizeci de poeți de renume mondial a fost «Le poète et la terre des hommes». În această toamnă, la Montréal, s-au întrunit 30 de poeți din întreaga lume: Miguel Angel Asturias, Jorge Carrera Andrade, Jean Cassou, George Barkeer, Eugène Guillevic, Hans Egon Holtusen, Simeon Kirsanov, Gabriel Okara, Murilo Mendes, Nischiwaki, Ezra Pound, Salvatore Quasimodo și alții. Această «Întâlnire mondială de poezie» nu afectează, nu face corp cu Bională, ce avea să se țină la Knokke în această toamnă, și care a fost împinsă în anul viitor, toamna. (...) Noi am mărturisit, cu prilejul ultimei Bienale de la Knokke, că am izbutit după lungi ocheluri într-un dedal estetic la un creator echilibru între aspectele lumii și lumea sensibilă și imaginară a poetului, care ne îngăduie să concepem, să simțim, să închipuim și să exprimăm după modul și conștiința noastră estetică, în echilibru interior cu datele imediate nu numai ale conștiinței ci și cu actele cu realitățile vieții noastre sociale și naționale. Bienala ne-a prilejuit să arătăm că poezia noastră glorifică formele vieții, atât sociale, imaginare sau materiale, fără didacticism filozofic, etic, urmând liniile directoare ale realităților de structură națională, socială. Este dominantă poeziei noastre, pe o largă măsură de timp, până azi, și

singura cale, singurul sens al creației noastre lirice, urmând liniile directoare, cum am spus, ale realităților structurii noastre naționale, istorice”. ■ La secțiunea *Cărți noi* apar următoarele cronici de întâmpinare **Țărâna serilor**, (Editura Tineretului, 1967) de Teohar Mihadaș, la care scrie Adrian Marino: „Poet dintr-o serie mai veche, de o existență literară discretă și soră, apropiat grupului Kalendelor animat în trecut de Vladimir Streinu, Teohar Mihadaș a ocolit debutul editorial facil și întâmplător. Dacă s-a decis destul de târziu să apară, explicația pentru ei ce-l cunosc este una singură: poetul s-a convins că are – efectiv – ceva de spus, dincolo de fluxul și refluxul vieții literare, care poate întârzia sau grăbi o «apariție». De unde și curiozitatea volumului, construit cu totul altfel decât s-ar aștepta cititorul actual de poezie modernă curentă. (...) Suflet încă nesudat pe deplin, ascunzând o dramă, mereu sugerată, mereu ascunsă, Teohar Mihadaș face eforturi mari de a-și comprima înflorările, rănilor, neliniștile subterane. Dar din această comprimare și concentrare, lirismul poeziei sale câștigă într-o mare măsură”. □ **Idealul și valoarea estetică** (Editura politică, 1967) de Ion Pascadi, despre care se pronunță Sanda Radian: „Abordând un domeniu în care contribuțiile românești de după Eliberare au fost foarte puține, Ion Pascadi este în situația de a expune pe de o parte probleme de bază ale axiologiei marxiste și de a fixa, pe de alta, stadiul actual avansat al cercetărilor în studiul teoriei valorilor. (...) În cartea sa, Ion Pascadi pune de multe ori în lumină condițiile noi pe care le creează societatea socialistă în raporturile idealului cu valoarea estetică. Dar, dacă pe plan teoretic sunt combătute tendințe vulgarizatoare, dogmatice, pe tărâmul creației autorul nu aprofundează problemele ce s-au ivit, mulțumindu-se cu generalități. (...) Bogată ca informare, echilibrat construită, concisă fără a omite date sau elemente necesare arumentării, lucrarea lui Ion Pascadi «Idealul și valoarea estetică» își dorește utilitatea în câmpul axiologiei marxiste românești”. □ **Numai un flaut** (E. P. L., 1967) de Ștefan Iureș, recenzată de M. Florea: „Poezie de interior, împlinită și clară, vizite într-o lume prietenoasă, deznădejdi convertite în nostalgii trecătoare... Dar ambițiile poetului sunt mari. E firesc. Nu numai frescele, ci și miniaturile pot fi capodopere. Cu condiția ca pictorul miniaturist să se consacre îndeletnicirii sale cu tot talentul și cu toată convingerea, renunțând la pendularea derutantă între o manieră și alta”. □ **Poezii** (E. P. L., 1967) de Haralambie Țugui, analizată de Ion Budescu: „Distanța între aceste versuri și cele din *Doina* (1942) sau *Memento* (1945), inspirate de același eveniment și incluse în Retrospectiva cărții lui H. Țugui, trădează un registru poetic larg, dar cu multe interstii”. □ **Suită**, (E. P. L., 1967) de Maria Rován, despre care scrie Eugenia Tudor: „Povestirile și nuvelele din ultima carte a Mariei Rován se parcurg cu real interes, cu plăcere, autoarea narând atent, vioi, întâmplări obișnuite din viața de fiecare zi, – dar știind să pigmenteze narațiunea cu acel suflu de autentic elan și vibrantă

poezie a vârstei adolescente, surprinzând cu finețe meandrele unei psihologii în formare, chiar dacă nu întotdeauna știe să ocolească unele întorsături melodramatice, diminuând efectul scontat”. □ *O seară pentru mai târziu*, colecția „Luceafărul”, 1966) de Gh. Buzoianu la care face trimiteri Șerban Cionoff: „În limitele genului său, Buzoianu scrie bine, și se vede că oarecare exercițiu în maniera aceasta nu-i lipsește. Și totuși volumul e inegal. Pe de o parte se pot nota bucăți care au depășit faza simplelor notații, reușind – în felul lor – să contureze personalitatea autorului, dar pe de alta – încă exerciții de digitație literară, nehotărâte, care ar fi putut lipsi. (...) *O seară pentru mai târziu* impune, în ciuda inegalităților sale, un prozator care în urma unei confruntări mai severe cu sine însuși, s-ar putea realiza, în maniera sa”. □ *Cristal* (Ed. Tineretului, 1967), de Alexandru D. Lungu, interpretată de Nicolae Buliga: „Volumul de povestiri al lui Al. D. Lungu (*Cristal*) are prea puține din performanțele stilistice sau de ordinul inspirației din proza tinerilor săi confrăți. Din el rezultă, în schimb, o încăpățânată plăcere de a povesti într-un mod depășit, de a se limita la subiecte «limpezi» sau, mai exact, a căror schemă este mult prea transparentă, așadar, în cele din urmă, neinteresante. (...) Având în vedere nivell artistic atins de proza noastră contemporană, trebuie să-i cerem autorului mai multă putere de cenzurare și mai mult credit inteligenței cititorului”. □ „*Miss '65*”, colecția *Luceafărul*, 1967, de Aurel Deboveanu despre care scrie de H. Zalis: „*Proza sa e mai de grabă foiletonistică, în tot cazul alertă și transparentă. Autorul, preocupat să-și definească personajele cât mai exact (deși nu reușește întotdeauna), implică în actul caracterizării lor o rigidă rigoare etică. O asemenea rigiditate nu e însă de bun augur pentru îndeplinirea sarcinilor artistice pe care nuvelistul și le-a asumat. Adesea ele duc la o impresie de monotonie, de știut, în ciuda ritmului narativ realizat pe parcurs”. □ *Templu sub apă* (colecția *Luceafărul*, 1967) de Nicolae Ioana prezentată de Gh. Anca: „Titlul cărții îl amintește pe Debussy. Muzicalitatea și rafinamentul îi asigură un loc aparte printre plachetele colecției *Luceafărul*, iar ideile și mai ales atmosfera îi asigură unitatea”. □ *Poezii antipoetice* (E. P. L., 1967) de George Magheru în lectura interpretativă a lui Liviu H. Oprescu: „Poeziile antipoetice ale lui George Magheru descoperă o perspectivă nouă a creației interbelice. Conglomerat savant de livresc, filozofic, vis ori realitate observată cu minuție de miniaturist; explozie de glumă, calambur, – mai rar dar pregnant, – de încruntare și ură incandescentă – elegantul volum scos de Editura pentru literatură e fructul imaginației, geniului întrutotul particular al unuia din cei mai caracteristici poeți români. Limitarea între rigori regionale e impusă de izul levantului vulcanic al multor stanțe și imagini”. ■ La *Revista revistelor* sunt prezentate revistele: „*Gazeta literară*”, nr. 679/1967 de P. G. „*Contemporanul*”, nr. 1086/1967 de G. P., „*Igaz Szo*”, iulie 1967 de R. I., „*Magazin istoric*”, nr. 1-4/1967 de E. T., „*Tribuna*”, iulie 1967 de N. T.*

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Scânteia”] Marin Mincu scrie despre *Virtuțile unei modalități epice*, cu trimitere la Fănuș Neagu și Ștefan Bănuțescu: „Fantasticul constituie o coordonată estetică virtuală care, de la o vreme, începe să se transforme într-o permanență. Nu avem în vedere domeniul fantasticului pur ci doar acea modalitate structurală ce potențează estetic o realitate dată. Transfigurarea nu merge însă până la limită, astfel că aderența cu realul rămâne totuși fundamentală. Mai degrabă realul se îngroașă, își amplifică și își concentrează semnificațiile, până ajunge să fie incredibil. Rezultatul apare echivalent cu fantasticul, frapant prin efectele obținute la unii din prozatorii tineri cum ar fi Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu și alții. Prin *Iarna bărbaților*, Ștefan Bănuțescu a convocat critica la lungi colocvii și diagnosticările au fost destul de asemănătoare. S-au făcut asociații cu intenții definitorii. De fapt o istorie literară a contemporaneității, care să stabilească o ierarhie valorică lipsește deocamdată și referirile la o tablă de valori se fac cu mare parcimonie, aceasta demonstrând mai degrabă lipsa de percepție exactă, decât echilibrul estetic necesar. (...) Bănuțescu inițiază o explorare a realului dintr-un unghi diferit, altul decât cel sadovenian cu care s-a făcut mereu comparație. Sadoveanu se confundă cu o lume de legendă, hieratică și impenetrabilă. Eroii săi nu evadează niciodată din acest tărâm. La Bănuțescu legenda nu există decât ca o potențare a realului, prin amplificarea conturilor peisajului și a gesturilor eroilor. În *Mistreții erau blânzi*, ca să luăm un exemplu, natura stihială se tâlăzuiește între pământ și cer, încercând o strivire a existenței umane. Aici se petrece un transfer estetic, prin care toată nuvela se transformă într-o colosală metaforă. Peisajul se transfigurează apocaliptic. Se rup apele invadând uscatul ca la începutul unui nou potop. Oamenii nu-și mai înțeleg cuvintele, dar le pronunță pentru a nu pierde puterea Logosului. Un personaj vorbește prin somn, ceea ce-i dă posibilitatea poposirii în miezul fantasticului. Dozarea însă este verosimilă, permițându-se o percepere a realului în subtext. (...) O femeie scoate vorbe fără șir, aproape incoerent, vorbirea fiind o modalitate de a simți existența. Vorbele devin necesare, altfel oamenii pot cădea iremediabil în regnuri obscure, fără posibilitate de revenire. (...) De fapt, incoerența stăruie continuu, ca un atribut obscur al tărâmului de vis. Însă efectul întârziat și invers al unor întâmplări oferă ocazia strecurării fantasticului. Acesta, pornind de la realul nud, nu șterge granița unei anumite verosimilități, totul fiind mai ales o problemă de potențare. Printr-o filmare cu încetinitorul, sacrificând timpul cronologic. Bănuțescu desface și amestecă încă o dată hotarele dintre real și fantastic: „S-a luat timpul de la început să-și petreacă zilele netrăite. E cald ca-n iulie, înfloresc salcâmi ca-n aprilie și se coc strugurii de toamnă. O gloabă de moș începuse zilele trecute să se țină după fete tinere și le făcea în

dar basmale galbene. Au roit albinele în septembrie și și-au făcut stupi în crăpăturile despicate de secetă de la stâlpii porților. Ferice de ai tineri“. Hiperbolizarea realului constituie o modalitate frecventă în proza modernă, și scriitorii noștri, preocupați să cuprindă realitatea socială, faptele oamenilor, în ce au acestea mai esențial, recurg adesea la acest procedeu, de altfel frecvent și la unii dintre clasici. Ca și Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu își limpezește modalitatea epică, încercând o spiritualizare a elementului concret prin introducerea elementelor proprii fantasticului. La Fănuș Neagu însă, amplificarea realului cuprinde o anume gestație, astfel că la început aceasta poate părea o simplă descripție pitorească. Prozatorul intuiește sâmburele de mister al realului, îl ocolește puțin, apoi, dilatându-l, răstoarnă descripția printr-o viziune fantastică, în care cu greu mai poți închipui punctul de plecare. Momentul în sine capătă, în cuprinsul prozei respective, valoarea unei maxime simbolizări. Metafora se dilată până a deveni aproape independentă (vezi imaginea dansului de fecioare în lanul de grâu din volumul *Vară buimacă*). Fănuș Neagu are capacitatea mitizării printr-o spargere a contururilor concretului către o lume de eres și legendă. Un meșter fântânar își transfigurează îndeletnicirea, asemenea unui mag, știutor de lucruri nevăzute. Fântâna sa devine un ochi obscur al Erosului, prin care privește viața și moartea: „E-hei, fântânile mele și ale lui Lilă! Lângă ele se leagă dragostele, căci eu și cu Lilă am găsit inima pământului, după care umblă toți flăcăii în nopțile de neastâmpăr, când le mijeste mustața, și femeile tinere fac farmece s-o afle. Căței pământului, pociți de blestem, stau de veghe lângă ea. O sută de ai fac eu rândul, doi câte doi, stau de veghe și latră ca să nu se apropie nimeni“. (din volumul *Cantonul părăsit*. În volumul recent, *Vară buimacă*, prozatorul își extinde procedeele de amplificare a concretului, adesea dând impresia de plutire într-o irealitate difuză, simbolică. Amplificarea concretului, la care ne referim, luând ca exemplu pe Ștefan Bănuțescu, și Fănuș Neagu, nu se subsumează modalității de reificare, întâlnită în romanele unui Robbe-Grillet sau ale oricărui alt reprezentant al așa-numitului „nou val“. Acolo, materia inertă se acumulează inform, încercând să înlăture omul, pe când la tinerii noștri prozatori, transcenderea realului implică o potențare simbolică ce duce la pătrunderea mai adâncă a relațiilor și chipurilor specifice locurilor și epocii”.

- **[„România liberă”]** Boris Buzilă comentează, în *Cronica literară* intitulată *Între memorialistică și roman*, cartea lui Ion Ruse, *Pasajul*. Autor al trilogiei *În portul de pescari*, Ion Ruse optează pentru o manieră de scriitură cvasi-memorialistică prin care prezintă lumea studențească din anii 1947-1952, viața de cămin, evenimentele, situațiile și personajele descinzând direct din realitatea pe care scriitorul a cunoscut-o direct. În a doua parte a cărții, autobiografia factuală tinde să devină autobiografie spirituală, romancierul transformându-se în „explorator al eului propriu, al devenirii individuale”.

2 noiembrie

• [„Gazeta literară”, nr. 44] Tematica numărului ține aproape de crușișătoarul *Aurora*, de pe care s-au tras primele salve ale revoluției din Octombrie 1917. Al. Mirodan este autorul eseului cu iz ideologic ***O hotărâre în favoarea personalității***: „Sociologia modernă, aflată sub influența decisivă a marxismului a ajuns în ultima vreme să considere drept inevitabilă corelația dintre structura social-economică a lumilor și spiritualitate și, în consecință, să cerceteze sistematic modul în care aceste structuri obiective condiționează mentalitatea indivizilor. De aceea nu mai apare de mult nimănui stranui ca autorul unei monografii consacrate lui Hegel sau Sartre să-și înceapă lucrarea prin a înfățișa situația timpului «din afară», a timpului «bază» sau poate chiar rădăcină, a timpului când gânditorul și-a trăit filozofia. Din păcate (și destul de ciudat) aceeași sociologie aruncă adesea pe un plan supărător de secund condiționarea economicului de către spiritual (ca să nu mai vorbim de anume structuraliști care pledează pentru exmatricularea quasi-totală a factorului uman din explicarea evenimentelor, individualitatea fiind considerată cam nulă în fața lumii «obiective»). (...) Suntem obișnuiți să întrebăm: ce realitate social-economică a contribuit prin reflexe la determinarea stării de spirit cutare? Și e firesc. Suntem însă mai puțin obișnuiți să întrebăm: ce stare a gândirii a contribuit la adoptarea cutării sau cutării măsuri economice? Și nu-i firesc. Citită din acest punct de vedere, Hotărârea recentă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale corespunzător condițiilor noii etape de dezvoltare socialistă a României – își are sursa într-o viziune umanistă a lucrurilor. E vorba de un act care vrea să declanșeze o sporire a rolului personalității în contextul lumii, acordând individualităților, adică în definitiv omului, șanse și posibilități de afirmare. Într-adevăr, când, de pildă, Hotărârea stabilește apropierea conducerii de producție, eliminarea vergilor intermeiare fără de sfârșit, sufocante, paralizante, contactul direct, viu și nemijlocit dintre omul răspunzător de o anume activitate și activitatea de care îngrijește respectivul om – atunci se cristalizează, pe scara întregii societăți, tipul uman care, în loc să se marginească a formula câteva «părerii» va lua hotărâri pe dată și ferme, în loc să telefoneze pe verticala și orizontala lipsei de personalitate cerând zece avize pentru un singur detaliu, va psune: faceți așa, în loc să caute aproape din inerție și pentru orice, aprobări de la funcționarul X aflat într-un birou la minister, va afla aceste aprobări într-un loc insuficient frecventat și anume în creierul propriu, funcționând la capacitatea sa integrală. Când de pildă Hotărârea acordă directorul de întreprindere și consiliul de administrație un gen de autonomie și libertăți de mișcare în cadrul planului general, când inițiativa nu este pur și simplu permisă ci solicitată în cel mai înalt grad, când se cere, în vederea eficienței reale, aflarea de soluții inedite, cultivarea originalității, promovarea «ideilor» ce furnizează rezultatul-succes, atunci e

limpede că se va dezvolta, în proporții de masă, tipul activ în dauna celui pasiv și cuminte, în sensul de fără minte, tipul producător de gândire în dauna celui ce se mărginește a consuma canitatea existentă, tipul de fapt al creatorului, în dauna aceluia ce s-a acomodat cu starea de «creat». Hotărârea despre care vorbim mizează enorm pe capacitatea omului contemporan de a construi istoria: ea este remarcabilă, de aceea, nu numai prin repercusiunile economice, ci și prin filozofia implicată, utilă, mi se pare, întregii lumi socialiste”. ■ Ion Horea scrie despre ***Sfârșitul și începutul veacului***: „Sărbătorim alături de toate popoarele lumii Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, fenomen epocal ale cărui semnificații se descifrează în toate părțile globului pământesc și definesc mersul istoriei contemporane. Rolul istoric al clasei muncitoare, de eliberare a omului de exploatare, de construire a unei vieți noi în care demnitatea umană să devină valoare dominantă în raporturile sociale a fost dovedit atunci, începând cu acele zile eroice ale răsturnării puterii burgheziei și isntaurării puterii sovietelor. (...) Acel moment a însemnat triumful definitiv al gândirii marxist-leniniste, triumful principiilor Partidului Comunist în organizarea vieții. De atunci și până în zilele noastre evenimentele dramatice ale timpului au impus lumii prestigiul întâiului stat sovietic, întâiul stat raical deosebit de tot ce fusese mai înainte, au lărgit orizonturile lumii socialiste, pentru ca astăzi țările socialiste să reprezinte o forță decisivă în lume. (...) «Afirmarea noii orânduiri pe o mare parte a planetei – cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu – în țări aflate în diferite stadii de dezvoltare social-economică, cu o mare diversitate de condiții și particularități naționale, a scos la iveală o mare varietate de forme și metode în lupta pentru curerirea puterii și făurirea societății socialiste, a evidențiat și mai puternic rolul de avangardă al clasei muncitoare, al partidului său marxist-leninist ca forță conducătoare a întregului popor, necesitatea unirii tuturor forțelor sociale interesate în progresul și prosperitatea națiunii respective, ceea ce a îmbogățit teoria revoluționară, învățătura marxist-leninistă cu noi și importante concluzii». Realitățile social-economice ale României socialiste constituie o confirmare strălucită a triumfului ideilor marxism-leninismului, o împlinire a celor mai scumpe năzuințe ale poporului nostru. În acest context arta și literatura își găsesc adevărata și nobila lor menire”. ■ În acest număr, versurile sunt semnate de: Cezar Baltag (*Oglinzi de foc*, memoriei lui „Che” Guevara); Mihai Beniuc (*Adagiul; Nova stella*); Camil Baltazar (*Aurora patriei*); Nina Cassian (*Memorie*); Veronica Porumbacu (*Candelă*); Nicolae Tăutu (*Octombrie de aur*); Virgil Teodorescu (*Mă-nchin unei vedenii*); Eugen Frunză (*Întoarcerea la marele fluviu*); Majtényi Erik (*Rugă; Monede scumpe...* în românește de H. Gramescu); Dinu Ianculescu (*Prin noi trecea vântul; Livada; În timpul suit*); Alex. Niculescu (*Preludiu; Spirală*). La rubrica *Atlas liric* apar: Anna Ahmatova, în românește de Madelene Fortunescu (***Doar pentru voi...***); În românește de Virgil Teodorescu apar Mihail Svetlov (***Viață de poet***) și Leonid Martinov

(*Revoluția*); Stepan Șcipaciov (*Anul 2017*) în românește de Dim. Rachici; Ed. Mijelaitis (*Bronzul*) în românește de Geo Dumitrescu; Bella Ahmadulina (*Într-o casă de odihnă, pustie*) în românește de Marin Sorescu; aceste poezii vin cu următoarea notă: „O parte din poeziile acestui ciclu sunt cuprinse în volumul de lirică sovietică în curs de apariție la Editura pentru literatură universală”. ■ La rubrica *Note de lectură* Constantin Abăluță comentează romanul de mici dimensiuni *Reconstituirea* al lui Horia Pătrașcu: „E, în cel de-al doilea volum al lui Horia Pătrașcu, dincolo de cuvinte și întâmplări, dincolo de subiectul propriu-zis al nuvelor, o stare de grație, o degajare, o plutare nereținută. O spațialitate, subtil dirijată îmbracă, de departe, destinele eroilor. (...) Cera reușită a avestui volum, și întrevăzuta lui viață viitoare, se datoresc, credem, seriozității cu care se apropie autorul de fapte și de personaje reale pe care acestea le vor transmite direct cititorilor. Acum, când o anume modă cere ca proza să vehiculeze personaje și întâmplări stranii, fantomatice, declorofilizate – surajul și, credem, tocmai de aceea, reușita lui Horia Pătrașcu, trebuie salutate odată în plus”. □ D. Necula scrie la Mihail Crama, *Dincolo de cuvinte*: „Există la Mihail Crama o anume poezie intenționată, caracterizată prin generozitate și reținere, o descriere a stărilor poetice ce se prefigurează. Mihail Crama pare însă a nu acorda credit laturii expresive a mijloacelor sale care, sărae, deserveșc poezia. Sigur, Mihail Crama nu face parte dintre acei aleși care văd imagini. Lumea sa e materială, domestică, iar el stă în mijlocul ei acordând note de sensibilitate peisajului. (...) Cultivând o poezie simplă fără prețiozități și teribilisme poetice, autorul speră ca efectul poetic să fie descoperit *Dincolo de cuvinte*, și în acest sens titlul volumului a fost bine ales”. □ Sergiu Sălăgean face recenzia volumului, *Experiențele lui Ionete*, de Laurențiu Cerneț: „În raport cu volumul anterior, cu care a și debutat, *Omul de un milion*, volumul de față aduce o mai exată circumscriere a universului tematic ca și a mijloacelor de expresie. (...) De fapt, inconsistența absurdului care se vrea concepție despre lume, cosntă în aceea că se generalizează lipsa de substanță a unor forme, că se ridică la rang de mod de a fi general al lumii tocmai formalul luat ca substanțial, abstractul luat drept concret, cconfuzia lor. Cerneț este, cum spuneam, departe de așa ceva, la el intenția fiind critică. Dar o anume superficialitate a acestei intenții, ieșind din lipsa pasiunilor personajului principal, se dovedește supărătoare. Remarcăm, în schimb siguranța mânăuirii tehnicii umorului, a parodiei și a ironiei”. □ Nicolae Buliga scrie despre *Ape fără maluri*, de Ilie Tănăsache: „*Ape fără maluri* este, în concepția autorului, povestea vremurilor de gra încercare prin care trec oamenii unui sat, așezat undeva în Lunca Siretului, atunci când apele, revărsându-se, îi silesc să locuiască în podurile casei, iar nemții cotropitori, iscodind pretutindeni, îi determină să se ascundă în împărăția treiilor și a crângului, ca de acolo să poată acționa. Intenția autorului nu-și găsește însă împlinirea artistică, cele ccâteva momente cheie ale cărții neizbutând să se închege într-o acțiune

unitară. Lipsa de unitate provine dintr-o evidentă și naivă ambiție, anume aceea a realizării în câteva pagini a unei fresce de largi proporții, care să înglobeze mai toate aspectele rezistenței antifasciste a sătenilor, pornind de la cele mai mărunte, cum ar fi de exemplu poreclirea câinilor cu nume de fasciști notorii (Goering), până la cele mai serioase, cu largi implicații de atitudine socială și națională, ca ascunderea deretorilor de pe frontul antisovietic sau, mai grav, omorârea fasciștilor ca să-ți salvezi fiul (podarul Vasile) și memoria mamei (Ilie Bantaș, toboșarul). (...) Deși scrisă cu respect pentru exprimarea îngrijită, «Ape fără maluri» se citește cu greu și, mai ales, cu cindă: cum este posibil să se confunde unitatea de fluviu a creației literare cu o simplă inundație, în care apele aleargă libere și spală ce maluri vor, într-o neorânduială evidentă și nimănui folositoare?»). ■ Revista publică informații cu privire la *Ciclul serilor contemporane la „Casa Scriitorilor”*: „La Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu» (Calea Victoriei, 115), va avea loc mâine, vineri, 3 noiembrie, ora 18,45, inaugurarea unui nou ciclu literar-artistic: Ciclul Serilor Contemporane. Acad. Zahariu Stancu, Președintele Uniunii Scriitorilor din R. S. România, va rosti un Cuvânt cu prilejul Semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Actorii: Clody Bertola, Fory Etterle, Septimiu Sever (artiștii emeriti) și Florian Pittiș vor recita din poezii: Tudor Arghezi, Vladimir Maiakovski, Serghei Esenin, Anna Ahmatova, Eugen Jebeleanu și Geo Dumitrescu. Programul muzical va cuprinde: în partea întâi lieduri de: George Enescu, Paul Constantinescu, Doru Popovici, P. I. Ceaikovski, M. P. Musogorski, A. I. Haciaturian, A. A. Aliabiev și G. Zaharian, în interpretarea cântăreților: Catrinel Papadopol, Ioana Ungureanu și Eduard Tumagenian, acompaniați la pian de Lucreția Popovici; în partea a doua: S. S. Prokofiev: Trei dansuri pentru vioară și pian din suita de balet «Romeo și Julieta»; Dan Mercureanu: Sonata pentru pian și vioară; D.D. Șostakovici: Trio pentru vioară, violoncel și pian. Interpretează: Radu Jelescu, Dan Mercureanu, Corneliu Rădulescu și Robert Merkler, din formația de muzică de cameră a Casei Scriitorilor”. ■ Eugen Simion semnează cronică literară la *Scriitori străini* de G. Călinescu: „Debutând printr-un mic incident (privitor la paternitatea studiului *Marmontel și domana de Genlis*), amplă ediție G. Călinescu: *Scriitori străini*, e, în toate privințele, un eveniment cultural de cea mai mare însemnătate. Alcătuitorii ei, V. Nicolescu și Adrian Marino, oferă cititorului de azi un Călinescu mai puțin cunoscut: critic al literaturilor străine, spirit receptiv la toate vârstele de creație ale umanității, familiar cu clasicii și modernii, comentați și unii și alții cu o surprinzătoare spontaneitate. (...) Multe din paginile de aici sunt într-un chip mai intim legate de biografia spirituală a lui G. Călinescu. Sunt paragrafe de pură confesiune, preizări despre metoda critică, apgini apoi de polemică superioară. Uneori criticul face aluzii, unele străvezii, altele indescifrabile, toate însă în spiritul aceluși zbor repede al fanteziei intelectuale, proprii scrisului călinescian. Cu

cele aproape o mie de pagini în față, avem, hotărât, la ce medita”. □ Platon Pardău semnează schiță *Umbra Prislopului*. □ Redacția publică *Presimțirea zăpezilor* de Al. Simion, cu următoarea notă: „Acțiunea romanului *Presimțirea zăpezilor* se desfășoară în mediul forestier. Problema propusă este aceea a devenirii personalității umane, pericolele și dramele inerente acestui proces, caracterul necesar, implacabil al configurării unor destine în condițiile sociale ale țării noastre. Sensul alegerii rezidă, desigur, nu în acceptarea contemplativă a calității morale, ci în exercitarea ei activă, în păstrarea sub orice asalturi neprielnice a cotei de înălțime cucerite. Din perspectiva unei viziuni realiste, comunistul Condrea se opune prejudecăților simplificatoare, practicilor rudimentare, șablonarde. Riscurile pot fi grave pentru că adversarii săi, Neacșu de exemplu, indivizi cu conștiința încărcată simulează în atacurile lor o principialitate deși falsă, nu odată derutantă prin zgomot și violență; nu ezită în fața încercărilor de șantaj și compromitere utilizând ca momeală și armă un om în fond integru ca Maria Dominate. Smulgerea ei din sfera rătăcirilor funeste constituie unul dintre punctele nodale în jurul căruia se produc confruntările. Fragmentul de mai jos consemnează un moment din evoluția conflictului, a personajelor cărții”. ■ Al. Ivan Ghilia realizează colajul de citate *Pe baricadele Revoluției* despre Revoluția din Octombrie. Reflecțiile sunt de tot felul: „De ce tocmai acum mi-a venit în minte această dureroasă poveste despre trezirea la aspra realitate a unui om cu simțurile adormite în somnul unei vieți lesnicioase și fără scop? Oare pentru că marele popor al stepelor s-a scuturat deodată din somnu-i lung și, ca printr-un farmec, a început a zvârli în juru-i zdrențele trecutului, apărând în fața lumii într-o nouă haină de lumină? Astăzi lumea se scutură din temelii și se primenește. Ziua de mâine ne așteaptă și pe noi c-o completă primenire morală. Energia și acțiunea susținută de fiecă clipă devin un deziderat inexorabil al vremii. Acțiunea noastră tot mai intensă în efortul comună, aceasta să ne fie azi preocuparea. Ca și Făt-Frumos cel din poveste a venit timpul să lepădăm greoaia și blestemata piele de șarpe. Mihail Sadoveanu, 1917 (...) În acea noapte fără seamăn în istoria lumii, decorul clasic al revoluției s-a schimbat. Vechea imagine a luptătorilor pentru libertate a fost înlocuită de aceea a marinarilor din Flota Mării Baltice. Până la capătul lumii, oricine îi cunoaște acum pe acei oameni puternici și calmi, siguri de forța lor, cu umerii largi, cu pieptul încins de cartușiere, întruchipare supremă a eroismului revoluționar, simbol nepieritor al Marelui Octombrie. Geo Bogza «Meridiane sovietice», 1953 (...) Progresul sovietic pornește de la un punct înaintat culturalicește. Nivelul monumental, măreția unei literaturi care a produs un Pușkin și un Tolstoi, noțiunea unei țări puternice și vaste au ca rezultat un suflet plin de gravitate. G. Călinescu «Kiev, Moscova, Leningrad», 1949 (...) Cu ochii aceștia acum închiși, peste care au căzut pentru totdeauna pleoapele străvezii, Lenin a văzut departe, în viitor, drumul clasei muncitoare din Patria lui și de pe întregul pământ, drumul revoluționar care a

dus la victoria socialismului, și duce la înfăptuirea Comunismului. Sub această frunte înaltă s-au născut gânduri geniale, pe care această gură cu buze subțiri, strânse, le-a rostit în auzul mulțimilor, gânduri geniale pe care această mână, acum așezată lin pe piept, le-a înșiruit pe zeci de mii de pagini. Cu puterea geniului său, omul acesta a schimbat fața lumii. Zaharia Stancu «Călătorind prin U. R. S. S.», 1950 (...) Revoluția din Octombrie nu a fost de dicționar și la figurat. De aceea a și supărat într-atâta (...) Ea a izbutit să desființeze un vast imperiu cristalizat, a cărui lespede de mormânt nu mai putea fi nici dislocată, necum prăvălită. Tudor Arghezi, 1956 (...) În Rusia autocrată de acum vre-o câțiva ani, proletariatul revoluționar e stăpân cel puțin pe inima Rusiei și soarta regimului absolutist, ori ce-ar fi să se mai întâmple de azi înainte, a coborât în sicriul istoriei. Puterea celor mulți, atâta vreme ignorată de sine, risipită și neorganizată, a umplut încă o dată cerul lumii și ochii noștri cu splendorile fulgerului roșu... Gala Galaction «Chemarea», an. II, nr. 60, 15 iunie 1919”.

■ Sub titlul generic *Octombrie*, D. I. Suchianu abordează cinematografia sovietică: „Temele cinematografice din Uniunea Sovietică nu sunt toate consacrate revoluției. Se fac și extraordinare ecranizări de clasici. Totuși, cum arta se ocupă cu precădere de viața în curs nu de cea trecută, e natural ca, fie direct, fie indirect, cinematograful să se ocupe de omul nou. Așa că putem termina cu această concluzie: filmul sovietic a cinematografiat revoluția și a revoluționat cinematograful”.

■ N. Carandino face cronică dramatică la montarea scenică *Zece zile care au zguduit lumea (Dramatizare de H. Muller și H. Stahl după John Reed)* – Teatrul Național „I. L. Caragiale”: „Este meritul lui Mihai Dimiu de a fi stârmit cu acest prilej grave și permanente probleme de regie, de utilizare a cadrelor artistice și a condițiilor de spectacol în săli închise și în aer liber”.

■ Dumitru Micu semnalează editarea unora dintre articolele și studiile istoricului *A. D. Xenopol*: „A apărut de curând, (alcătuită de N. Gogoneață și Z. Ornea) și culegere, bine înțeleasă, foarte selectivă, din scrierile «sociale și filosofice» ale lui A. D. Xenopol. Era urmează la un mic interval după o alta, cuprinzând studii economice de același, astfel încât avem două crestomații oarecum reprezentative din lucrările unuia dintre învățații noștri cei mai fecunzi. (...) În pofida convingerii sale de a fi fost un stilist de marcă, A. D. Xenopol scrie, uneori prolix, lăbărțat, fără darul formulărilor memorabile; candoarea îi rămâne cam singura calitate literară. Omul a fost, hotărât, superior operei. Opera nu-l încapă: cea scrisă, evident. A fost mult prea plin de elanuri și inițiative, pentru a și le putea canaliza pe toate spre operă. S-a risipit în toate vânturile. Poate că, o dată, o bună monografie ni-l va restitui”.

■ Șerban Cioculescu publică *Ilya Ehrenburg Memorialist*: „Scriitor multilateral, dar mai ales neegalat ziarist de zile mari, exprimând în ceasul ororilor fasciste conștiința lumii libere și civilizate, Ilya Ehrenberg a publicat după cucerirea o suită de amintiri dintre cele mai interesante”.

■ La secțiunea *Consemnări*, Stan Velea privește „*Biblioteca pentru toți*”: *retrospectivă și pers-*

pective: „Bine îndrumată, având un colectiv restârns de redactori entuziaști – unii dintre ei cu certe aplecări scriitoricești și traducători – care muncesc cu sânge pentru a asigura colecției calitățile editoriale moderne și periodicitatea regulată, «Biblioteca pentru toți» își va îndeplini, neîndoielnic, și mai departe răspunderile majore care-i revin în acțiunea de popularizare a valorilor românești și universale de prima mână”. ■ Despre „Tendințe noi în proza sovietică” scrie Tatiana Nicolescu, semnând textul **Victor Konețki**: „Dramatismul prozei lui Konețki este determinat totodată și de specificul psihologic al personajelor pe care le zugrăvește, de felul lor de a privi viața, de atitudinea lor față de lume, față de propria lor viață, cca și de viața altora”. ■ Revista publică Theodore Dreiser, *Jurnal. Întâlniri cu Eisenstein, Maiakovski, Stanislavski*.

● [„**Tribuna**”, nr. 44] *Aniversarea Marii Revoluții* se intitulează editorialul semnat de Teofil Bușecan: „Astăzi, în perspectiva celor cincizeci de ani care au trecut de la acest epocal eveniment, consecințele Marii Revoluții Socialiste din Octombrie asupra istoriei mondiale pot fi determinate cu precizie de legitate. Frontul unit al imperialismului a fost rupt, s-a deschis era revoluțiilor proletare, era eliberării omului de exploatare și asuprire, era victoriei socialismului”. □ Textul document *Frumusețea viitorului*, apare cu următoarea explicație: „Ultima piesă pusă în scenă de Radu Stanca a fost *Unchiul Vania* de Cehov. Premiera a avut loc în toamna anului 1962 la Teatrul Național din Cluj. Regretatul poet, regizor și dramaturg a scris în legătură cu textul dramatic cehovian următoarele deosebit de interesante considerații, rămase până acum inedite”. □ În cadrul rubricii *Însemnări* apare cronici de cenaclu: „Grupajul poeziilor lui Iustin Morariu, unitar prin tematică, se înscrie într-o lirică erotică a senzației, căutându-se mai puțin semnificația momentului cât o bogată gamă a nuanțării trăirii. (...) O undă de revelație a animat atmosfera părții a doua a serii prin proza lui Andrei Barna”. Cu *Două-trei linii dintr-un profil*, Radu Ilin (îl descrie pe Mircea Popa: „... este un tânăr prozator, mai des prezent în revista «Amfiteatru». L-am întâlnit și în «Gazeta literară» sau «Familia». *Acolo, în ochii mei*, povestire apărută în revista «Amfiteatru» cuprinde o parte de lume ceva mai neglijată în ultima vreme, și pe drept cuvânt. Ar fi vorba de o formă a lumpenilor intelectuali, indivizi de cafea, alcoolici sau fără scrupule, tineri pierduți dintr-un motiv sau altul. (...) Scrisă fluent, povestirea pune, așadar, o problemă delicată și nu dintre cele mai puțin însemnate, aceea a tinereții și adolescenței, a modului în care pășesc în existență unii tineri”. □ Mircea [Al.] Popa semnează *Blaga la revista „Banatul”*: „Că Blaga a fost de la început îndrumătorul revistei (...) ne-o ovedește și faptul că majoritatea cronicilor literare ale revistei sunt scrise de el și semnate cu inițialele L. B. L. Blaga va căuta să îndeplinească acest rol, emițând cu această ocazie o serie de aprecieri interesante, cu atât mai valoroase, cu cât concepțiile sale literare, opiniile despre cultura românească în general, n-au constituit încă obiectul unor studii serioase. (...) Din păcate,

colaborarea lui Blaga la revista bănăţeană s-a întrerupt curând, numele lui dispărând dintre colaboratorii revistei odată cu nr. 8-9. Cauza ni se anunţă în acelaşi număr: poetul a fost înaintat ataşat de presă la Varşovia, eveniment ce deschide o nouă etapă în viaţa sa”. □ La rubrica dedicată poezilor şi poeziei, Ion Oarcăsu scrie, indecis, despre Nichita Stănescu şi volumul său *II elegii*: „*Elegiile* lui Nichita Stănescu, unsprezece la număr, n-au în sâmburele lor nimic melancolic, «elegiac» (poetul parcă-i lipseşte simţul tragic). Speculative în grad înalt, vizionare şi uneori mitice, ele sunt dificile la lectură, fiindcă poetul nu se prea îngrijeşte de închegarea versurilor într-o alcătuire rotundă; imaginile curg, despletite, ramificându-se mereu, dezvăluind o semnificaţie, sau dimpotrivă pecetluind-o sub lepedea tainei. Nu eşti sigur astfel niciodată că analiza fluxului emotiv încercuie şi epuizează însăşi substanţa lui inteligibilă, fiindcă explicaţia şi analiza, în acest gen de poezie dispreţuitoare de ordine şi simetrie obişnuită, rămân într-adevăr neputicioase. Examenul critic trebuie să recurgă deci la intuiţie şi aproximare, sugerând şi eventual completând sensurile eliptice”. □ O *Introducere la specificul romantic* publică H. Zalis: „Examinarea multiplelor aspecte pe care le ridică studiul romantismului românesc obligă, înainte de a intra în dezbaterile chestiunilor de conţinut, la câteva delimitări metodologice. După cum se ştie, romantismul legitimează o dublă accepţie, în funcţie de criteriile pe care i le aplicăm. Înţelesul larg pe care îl conferim noţiunii derivă din permanenţa romantismului ca stare de spirit, colorată de o anumită factură sufletească şi temperamentală a individului. Romantismul ar fi, aşa dar, mai întâi o categorie psihologică, un mod de manifestare a sensibilităţii”. □ La *Cronica literară* Constantin Cubleşan scrie despre *Ani vii*, de Ion Th. Ilea: „Personalitatea poetică a lui Ion Th. Ilea se fixează între Emil Isac şi Mihai Beniuc, pe linia tradiţiei ardelenesti a liricii sociale. (...) Pe această linie a poeziei misionare se va înscrie lirica socială a lui Ion Th. Ilea. Continuând şi dezvoltând, la o altă temperatură, notaţia frustă a poemelor în proză ale lui Isac, limbajul fiind tributar în bună măsură simbolismului, aşa cum s-a manifestat la noi, el reface din secvenţe o biografie urbană, aş îndrăzni să spun chiar muncitoarească, căreia îi aplică o exaltare de profet al unei noi societăţi”. □ Ion Rus este prezent cu proza scurtă *O dispariţie misterioasă*, iar Létay Lajos cu povestirea *Despre ce să scriu?* □ Versuri semnează: Petre Bucşa, Ion Cocora, Virgil Nistor, şi Teofil Răchitanu. □ La rubrica intitulată *Creaţie şi actualitate* apare un interviu cu Virgil Teodorescu, realizat de Petru Sfetca: „– Spre deosebire de univocitatea limbajului ştiinţific, o poezie este oare o multiplicitate nedefinită de sensuri suprapuse? Adevărata poezie, după ce şi-a dezvăluit una din semnificaţiile sale, trebuie să fie susceptibilă să reveleze şi altele? – *Un poem nu se sfârşeşte niciodată, aşa cum nu se sfârşesc cuţitele în rănilor pe care le-au făcut. Poezia respiră dincolo de cadrul poemului, aşa cum respiraţia obiectului se aude dincolo de cadrul lui utilitar. O maşină de cusut,*

plasată pe un câmp dde zăpadă sau într-o turbărie perfect plană, nu poate da imaginea unui poem susceptibil de infinite revelații, dacă suntem de acord că circulația dintre luea exterioară și cea lăuntrică poate fi comparată cu jocul vaselor comunicante și că această fortuită activitate, cosntituind funcțiunea reală a gândirii, poate furniza oricând, fie și în stare de veghe, un alt «dicteu magic». Acest nou dicteu, care se bizuie și pe puterea germinativă a limbajului, cere o disponibilitate (aș adăuga, o asceză) care scapă, cum foarte frumos ziceți «univocității limbajului științific». Modificând cunoscuta frază a lui Eluard, aș spune: orice poem adevărat trebuie să inspire în permanență. Căluțul verde și micul om roșu”. □ Otilia Croitoru talmăcește o nuvelă a lui Iuri Naghibin. □ Augustin Buzura publică *Mumii legendare*: „Pentru cititorul nostru familiarizat cu atâtea mumii și saturat de ritualurile cele mai felurite, «viața splendidă» a morților wallasi, descrisă cu vervă și umor de cea mai aleasă calitate va constitui, fără îndoială, o lectură deosebit de interesantă. Cartea Simonei și a lui Roger Waisbard, tradusă de Radu Olteanu și prefațată de Romul Vulcănescu, este indiscutabil un succes al Editurii științifice. Să sperăm că nu ultimul”.

3 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 44] Nicolae Manolescu consideră cartea *Vârstele tinereții* de Paul Georgescu „o excelentă carte de proză și ar trebui să înțelegem nu ceea ce o desparte, dar ceea ce o apropie de *Polivalența necesară*”. □ G. Dimisianu analizează în *Experiențe și căutări* proza lui Dumitru Țepeneag: „Maestrii lui D. Țepeneag sunt Hoffman, Edgar Poe, Kafka – dar mai ales ultimul. Îl așezăm așadar în linia autorilor fantaști și parabolici, creatori de cuprinzătoare metafore, exploratori ai teritoriilor onirice, acționând prin sfărâmarea limitelor dintre ireal și real în așa fel încât imixtiunea fantasticului în cotidian (absurdă și inexplicabilă din punct de vedere al rațiunii) să poată deveni nu numai un fapt acceptabil, în ordine artistică, dar și generator de semnificații existențiale”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 44] Publicația anunță: „În cinstea Semicentenarului Marelui Octombrie (Revoluția Socialistă), Teatrul Național din București prezintă dramatizarea lui John Reed, *Zece zile care au zguduit lumea*; la Teatrul Țândărică poetele Nina Cassian și Veronica Porumbacu vor citi din versurile lor; Dumitru Almaș va vorbi despre Semicentener la Casa de Cultură a Studenților, iar Teatrul I. Creangă va prezenta un spectacol al cărui scenariu e alcătuit de Ileana Cârstea pe baza poeziilor lui Maiakovski, *Lenin și Poemul lui Octombrie*”. □ Eugen Comarnescu este autorul unui scurt articol de primă pagină, intitulat *Poezia la ea acasă*: „Din ce în ce mai des în ultima vreme, la București, poezia urcă din volume pe scenă, adăugând la fiorul poetului pe cel cu care o investește actorul, regizorul, scenograful și se întinde la noi într-o lectură mai bogată în sugestii... [la Teatrul Țândărică] se

țese universul de poezie al lui Ritsos; în altă sală, la alt ceas, tineri poeți își citesc versurile pentru oaspeții Studioului de poezie al Universității Populare; afișul Teatrului Bulandra anunță și el un spectacol poetic, *Poetul și Revoluția*, dedicate lui Maiakovski... Programate în diferite săli și la diferite ore, aceste spectacole își găsesc îndeobște locul în afara repertoriilor curente ale teatrelor, în zilele de relaxare sau la matinee. Nu s-ar putea veni oare în întâmpinarea iubitorilor de poezie (succesul spectacolului *Prevert* de acum aproape doi ani, afluența la recentul *Bătrânul și marea*, dovedesc că numărul acestora nu e deloc neglijabil), stabilindu-se o gazdă permanentă a spectacolelor recitalurilor poetice?" (sunt propuse ca săli de lectură Teatrul Țândărică și Teatrul Ion Creangă, unde seara – prin specificul lor – nu au loc spectacole)".

4 noiembrie

• [„**Scânteia tineretului**”] Ion Băieșu publică schița „*Până la Dumnezeu, te mănâncă sfinții*”. □ C. Stănescu recenzează, sub titlul *Eroismul poeziei*, volumul lui A. I. Zăinescu, *Zei neatenți*, în care „orice smulgere din universul plin de substanțe și arome ametoare e de fapt o cădere și mai adâncă. Imaginea e a lui Hefaiostos lucrând asudat la instrumentele proprii torturi căci orice folosire a lor (a instrumentelor poetice, desigur) se întoarce în chinul produs de o perfecțiune care își este potrivnică. Cu cât vor fi mai bine șlefuite, cu atât căderea va fi mai aprig resimțită. Este *mecanismul* interior al unui poet adevărat care-și suportă cu stoicism (dar și cu multe convulsii lingvistice inadmisibile, cu o topică adesea insuportabilă) darurile la a căror spirire lucrează cu multă, adesea prea multă, sânguință”.

• [„**Cronica**”, nr 44] Ovidiu Hotinceanu publică poezia *În graiul acesta*. □ Corneliu Ștefanache semnează articolul *Ce sau cum?* □ *Cronica literelor* conține versuri de Corneliu Popel: *Ceasul datoriei*, *Mănăstire*, *Balada 4* și *Răzbunarea lui Piele Roșie*. □ Gloria Lăcătușu publică două schițe: *Perpetuum mobile* și *Caniculă*. □ *Esență și originalitate literară* este titlul articolului semnat Adrian Marino: „Cea dintâi și cea mai importantă este raportarea operei la propria sa normă și măsură. Critica originalității nu poate fi decât intrinsecă, prin referire la logica și intenția imanentă a lucrării. O carte bună îți indică singură punctul său de vedere. A doua, strict corelativă, constă în stabilirea gradului de diferențiere față de toate celelalte opere”. □ Apar și versuri de George Popa: *Tu, cel care-ai vrea să fii singur*, *Psalm lui Tudor Arghezi* și *Destin*. □ În cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, N. Barbu recenzează cartea lui Aurel Rău, *Pe înaltele reliefuri*. □ Constantin Noica semnează articolul *Trecere petrecere*. □ Paul Păltânea semnează articolul *Correspondență inedită – Kogălniceanu*.

• [„**Flacăra**”, nr. 45] Se anunță cartea Mariei Arsene, *Hotelul Ambasador*. □ Apare, în paginile revistei, un fragment din romanul *Șoseaua nordului*, volumul II, de Eugen Barbu. Despre personajele acestui roman, se notează:

„Individualități din ce în ce mai distincte compun o imagine simbolică a comuniștilor în lupta pentru eliberarea țării noastre”.

• [„Luceafărul”, nr. 44] Grigore Hagiu publică, pe prima pagină, trei poeme dedicate revoluției bolșevice: *Octombrie 1917* („...peste trecutu-n frac de gală/ se bat capacele sicrielor cu gloanțe/ (...) la fiecare colț de stradă/ se-aprinde-un foc din oasele vechilor cneji/ veniți la căldură sub piramida de arme/ un ceas cu minutarul sfârâind incandescent/ își face pulbere din cifrele-negrite”), *Lenin* („...la temelă și pe muchiile lumii/ cu ochi scânteietori metalici/ își puse capul chezășie/ la îndemâna tuturor/ clarvăzătorul marilor simboluri”), *Punct de sprijin* („...sângele pur și-l azvârl în catarge de steaguri/ semn de noroc pe-orizontul/ ametețoarelor mirifice călătorii/(...) /și se-adaogă stelei polare sângele/ punctul nostru de sprijin în univers”). □ În același spirit revoluționar și internaționalist, apare, tot pe prima pagină, editorialul *Revoluția*: „La o jumătate de secol după un seism grandios care a avut ca rezultat crearea premizelor necesare transformării radicale a vieții sociale, politice și economice pe o imensă suprafață a globului, o privire retrospectivă se întoarce plină de noi și multiple semnificații. Dacă într-o perioadă similară istoricește, mișcări și revoluții ale proletariatului vor sucomba, indicând o insuficiență coacere a condițiilor propice instaurării dictaturii proletare, Revoluția din Octombrie exprima prin însăși izbânda ei triumful ideologiei marxist-leniniste, arma cea mai puternică a clasei muncitoare în lupta pentru instaurarea unei noi orânduiri. Victoria proletariatului rus este, astfel, o victorie a proletariatului mondial, victoria ideologiei sale într-un teritoriu localizat geografic, unde împrejurările de ordin intern și extern au făcut posibilă apariția primului stat de tip nou, socialist. După numai cincizeci de ani o treime din suprafața pământului și aproape o jumătate din populația acestuia se dezvoltă și trăiesc sub o zodie nouă. Un proces evolutiv desfășurat cu o repeziciune fulgerătoare își află începutul în zilele lui Octombrie 1917. Rapiditatea înfăptuirii sale este o dovadă a vitalității noii orânduiri; semn al împlinirii de coordonate universale al celui mai avansat sistem social, preconizator și înfăptuitor al unui timp de dreptate și echitate. Niciodată în istoria omenirii nu au avut loc schimbări atât de profunde într-o perioadă atât de scurtă. Niciodată structurile intime ale statelor nu au suferit transformări atât de adânci. *Cele zece zile care au zguduit lumea* – după cum se exprima un cunoscut publicist american – stau la temelă unei ere eroice construită cu sacrificiu și energie, în felul său, de fiecare popor angajat în această bătălie. Acel Octombrie al revoluției ruse este însă timpul pionieratului eroic, timpul luptei acerbe între forțele progresului și reacțiunii, timp deopotrivă de spectaculos, perioadă eroică pentru toți cei angajați în înfăptuirea unor idealuri azi îndeplinite în multe țări ale lumii. Cu trecerea vremii evenimentul a devenit simbol. El înseamnă instaurarea puterii proletare, înseamnă punerea în mișcare pentru prima dată a uriașului potențial creator, constructiv al unor clase până atunci

ignorete. *Octombrie* al Revoluției Socialiste este simbolul dobândirii conștiinței de sine al claselor oprimate, indiciu prim al trecerii existenței acesteia într-un făgaș râvnit de veacuri. Există fapte de seamă care, privite din perspectivă, își dezvăluie semnificații din ce în ce mai adânci. Zilele lui Octombrie ne apar mereu ca o piatră unghiulară în construirea societății socialiste, hotar luminos al izbânzii acesteia pe toate meridianele”.

5 noiembrie

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu recenzează volumul de critică intitulat *Poeți contemporani*, scos de Aurel Martin: „Volumul lui Aurel Martin este consacrat cu precădere fenomenului poetic actual, privit sub raportul unora dintre individualitățile sale puternice sau numai distincte care îl sau tind a-l reprezenta. (...) Nedispunând de acea perspectivă temporală, istorică, din care orice proces, orice fenomen artistic își dezvăluie cu mai multă pregnanță virtualitățile, delimitându-le mai net de aparențe și contrafaceri, Aurel Martin se străduiește (și reușește în bună parte) să întreprindă o evaluare cât mai obiectivă a stadiului prezent al creației a aproape treizeci de poeți actuali. (...) Spirit echilibrat, pe alocuri chiar meticulos, Aurel Martin înțelege să practice o critică supusă la obiect, care nu își face un blazon din a cultiva paradoxurile, observațiile emise de dragul de a uimi prin insolitul lor. Considerațiile sale reușesc cel mai adesea să capteze, într-o formă concisă, trăsături ale specificului artistic al poezilor actuali. (...) Uneori însă, neîmprospătându-și observația, autorul se abate de la atât de sugestiva recomandare făcută criticii de Sainte-Beuve, aceea de a lua din călimara fiecărui autor, „cerneala cu care vrei să-l zugrăvești” și, în locul unor considerații pertinente în stare să surprindă esența, specificul artistic al creației unor poeți, recurge la formulări vagi, stereotipe, uniformizatoare, care nu contribuie la o diferențiere justă a valorilor. Aflăm astfel că dacă cu Adrian Maniu se produce „o notabilă modificare a structurii universului de imagini”, Florența Albu, în ultimul său volum, aduce, la rândul-i, „o notabilă modificare de viziune artistică”. De asemenea, unele etichetări care îl indică pe Radu Boureanu ca „un visător de speță romantică”, pe Geo Dumitrescu ca un „romantic în tradiția pașoptiștilor”, pe Cezar Baltag ca un „romantic”, pe Radu Stanc a „prin excelență romantic”, pe Ion Horea și Șt. Aug. Doinaș ca niște „clasicizanți”, pe Marin Sorescu ca un „antiromantic” etc. Asemenea calificative mi se par schematic, simpliste sau, în orice caz, nu îndeajuns de semnificative, de caracteristice pentru individualitatea autorilor respectivi. Uneori întâlnim chiar formulări, comparații de prisos (de tipul „Teodor Balș e un metaforic, convins probabil ca și Marcel Proust că „singură metafora poate da stilului un fel de eternitate”. Sau: „Mihu Dragomir e un poet al dragostei și al urii ca oricare alt poet contemporan. Dar la un alt mod decât, să zicem, Veronica Porumbacu”), pe care e de mirare cum ochiul în genere scrupulos al autorului nu le-a putut evita. Deoarece,

într-adevăr, exceptând aceste câteva scăderi, Aurel Martin vedește, în cuprinsul cărții sale, în majoritatea cazurilor, o înțelegere a fenomenului poetic actual, un interes viu pentru valorile de care depinde dezvoltarea sa viitoare, apreciindu-le cu justețe și nu rareori cu finețe evoluția prezentă, considerată în cele mai semnificative manifestări lirice ale dialogului lor cu lumea înconjurătoare, în efortul de a imprima acestui sugestiv „colocviu” dimensiuni cât mai adânci, rezonanțe poetice cât mai profunde”.

7 noiembrie

• [„Scânteia”] Toma Pavel scrie despre *Analize literare și stilistice*, volum scos de Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru: „Principala problemă teoretică pe care volumul de „Analize literare și stilistice” o ridică este aceea a unității dintre acest nucleu iradiant și structurile formale ale operei. Rezolvarea ei, schițată în „Cuvântul înainte”, unde este descrisă stratificarea organică a textului literar (stratul sonor, cel gramatical, cel lexical, cel imagistic și cel al încadrării operei în contextul ei social-cultural), se conturează, de fapt, în însăși practica analizelor, în cursul volumului. Într-adevăr, depinde de priceperea și de intuiția analistului dacă structurile găsite la nivelul formal sunt sau nu cele mai grăitoare pentru caracterizarea operei: sintaxa poeziei *Joc secund* de Ion Barbu, de pildă, descrisă în volum, prezintă interes tocmai pentru că e revelatoare și la alte niveluri decât cel strict sintactic. Izbutind aproape în toate cazurile, cu răbdare și migală, să realizeze joncțiunea dintre adâncul operei și straturile ei exterioare, Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru au dat iubitorilor de literatură un adevărat ghid de lectură și de înțelegere”.

8 noiembrie

• [„Viața studentescă”, nr. 37] Publicația își schimbă ziua de apariție, din sâmbătă în miercuri. Sub titlul *Munca și timpul* Romulus Rusan convorbește cu profesorul C. Giurescu.

9 noiembrie

• [„Gazeta literară”, nr. 45] Șerban Cioculescu publică *breviar Kogălniceanu și Spania*: „În colecția *Studii și Documente*, publicate de Editura pentru Literatură, au apărut recent *Scrisori și note de călătorie*, cele dintâi texte îngrijite, adnotate și prezentate de Augustin Z. N. Pop, celelalte de Dan Simonescu. (...) Un alt Kogălniceanu decât militantul realist și înfăptuitorul îndrăzneț ne uimește și ne încântă în aceste pagini, pline de miez și de mirezme”. ■ Versurile din acest număr aparțin următorilor: Demostene Botez, Teodor Balș, Constanța Buzea, Ilie Constantin, Ion Caraion, Const. Clonaru, Victor Sivetidid (*Pădurea* în românește de Florența Albu), Al. Raicu. În traducerea lui Radu Boureanu apare Maurice Careme (*E dulce să îmbătrânești; Harta; Moartea; Ancora; Calul*), cu următoarea notă, semnată R. B.: „«De la

Villon, nu s-a mai vorbit, fără îndoială, cu o mai pătrunzătoare afecțiune despre scuma mamă puțin vetustă, puțin încovoiată, pe care noi am adorat-o» – spune Tristan Klingsor. În 1937, când obscurii reintrau în umbră, «supernaivul», Maurice Careme, obține cu volumul «Mama», Premiul trienal de poezie. De atunci cariera lui poetică a stat sub semnul mării simplități, a vibrației sincere, și dacă acest autentic poet, a fost socotit un «supernaiv», «Revue es deux Mondes», prin semnătura lui Yves Gérard Le Dantec, amintește că La Fontaine a fost și el un mare naiv. Maurice Careme ne trimite din Bruxelles, o scurtă profesie de credință: «N-am avut niciodată o concepție anume despre poezie. Cred că poetul nu are nimic de câștigat să se lase închis într-o efinire înghețată a artei sale. Cum atât de bine spunea Goethe, „Aurorele vieții este verde și orice teorie e cenușie”. Căutând originalitatea, apare riscul să n-o dobândești niciodată. Totul e să ai ceva de spus, s-o spui cu toată sinceritatea, cu un ton al tău, propriu. Caut să scriu poeme cât mai simple, să găsesc o formă atât de nudă, încât să devină transparentă ca un geam sub care să poată fi văzute bătăile inimii mele. Dar înțeleg ca alți poeți să fie mai absconși, adică mai complicați. Mi se pare că ar fi însă de dorit ca poetul să deprindă la fel de conștiincios meșteșugul, precum un zidar sau un tâmplar pe al lor».

■ Dumitru Micu semnează ***Fantasticul în proza actuală***: „Unul din modurile revirimentului produs în anii din urmă în proza scurtă e resuscitarea pentru înșolit, pentru straniu, fantastic, pentru enigmatic. Se reia o tradiție ce poate fi identificată pe tot parcursul epicii românești, neglijată doar într-o perioadă când, printr-o anumită înțelegere rigidă a realismului, proza a fost pusă în situația de a se orienta unilateral, nepermițându-i să-și deschidă larg aripile. (...) Diferiți nu numai ca orientare artistică, diferiți chiar în cuprinsul uneia și aceleiași formule. e altfel nici nu e posibil altminteri, talentul implică prin însăși existența lui diferențierea. Și Ștefan Bănuțescu și A. E. Baconsky creează situații ciudate, învăluie narațiunea într-o atmosferă stranie. Ce diferență, totuși, în toate privințele! (...) Scriind proză, A.E. Baconsky rămâne poet, un poet care narează cu mijloace poetice. Poet este și Ștefan Bănuțescu, dar unul care se realizează pe teritoriul prozei însușindu-și tehnica ei”.

■ Matei Alexandrescu realizează un interviu *De vorbă cu poetul și criticul acad. D. Panaitescu – Perpessicius*: „– În afară de editarea «Operelor», care sunt intențiile dumneavoastră de viitor? – *Proiectele, presupunând că așa ceva e o fericire, te mai țin în viață. Cum ele sunt mult prea multe, pentru spațiul de timp îngăduit, mă voi limita la cele mai dorite. În primul rând, am de gând să termin romanul început Fatma sau focul de paie și, de asemenea, coclul, de asemenea început, de Provinciale, legat de Brăila natală. Apoi m-aș apuca de celălalt roman Amor academic. Precum poate știți, am identificat, în fine, e misteriosul pamfletar preeminescian, pașoptist, ce se ascunde sub pseudonimul Delfinul și intenționez să-i public operele, cu un studiu introductiv. (Cum am descoperit Delfinul?). În schimb n-am identificat încă originalul admi-*

rabilei tălmăciri, cu note originale, din limba franceză, a logofătului Conaki, intitulată *Privire politică Evropii, toate din anul 1825, din care visez o ediție de lux, pe trei etaje. Cum voi rezolva dificultățile sub raportul versificației? Grimm a dat un fragment în versuri albe, din poemul Satul părăsit, de o atât de actuală frumusește, al poetului Oliver Goldsmith, e mai greu de spus. Și-apoi, ce părere aveți despre un volum de «Amintiri Literare»? Și poate că-n desagă mai sunt și alte proiecte!*”.

■ Eugen Simion semnează articolul ***La Belgrad, Colocviul Internațional pe temă: Național și universal în literatură***: „Tema pe care organizatorii recentului colocviu internațional de la Belgrad au propus-o pentru a fi discutată face parte în acea categorie generală de subiecte deschise, fără soluții critice definitive, actuale oricând și oriunde, în ciuda vechimii lor. Desfășurată în prezența prozatorului Ivo Andrici, laureat al premiului Nobel, colocviu a întrunit delegați (scriitori, critici și traducători de literatură) din aproape 15 țări, interesați să facă un schimb de opinii în legătură cu niște concepte pe care literatura contemporană le reclamă într-un chip special. (Din partea Uniunii noastre au participat poetul Gh. Tomozei, prozatorul N. Mărgescu și subsemnatul). (...) Raporturile dintre aceste concepte pot fi privite, în fond, din cel puțin trei puncte de vedere. Dintr-o perspectivă, mai întâi, *estetică*, care permite definirea lor teoretică și sfera de interferență, cu un accent special pe ceea ce e specific, traductibil în carul unei literaturi; din unghiul, apoi, al *comparatismului*, care se interesează de circulația motivelor de la o literatură la alta și, firește, de formele individuale pe care le îmbracă temele universale în cadrele literaturilor naționale; și, în fine în al treilea rând, raporturile dintre *național și universal* pot și trebuie totdeauna privite și din unghiul de vedere al traducătorului de literatură”.

■ La *Consemnări* apar recenzii despre: Vasile Nicolescu, *Parabola focului* în prezentarea lui D. Țepeneag: „La Vasile Nicolescu, fin degustător de poezie și de altminteri (prin calitatea pe care o are în cadrul editurii) atât de solicitat de poezia altora, e vorba mai degrabă de emoția poeziei decât, să zicem, poezia emoției. Se simte în discursul său poetic un puternic aer livresc. Cuvântul e acoperit de cultură, în straturi groase, ca un fard. Imaginile, chiar când se vor violente, par așezate într-o vitrină, de unde sunt scoase până în ultima clipă pentru a mai fi încă puțin lustruite”.

□ Platon Pardău, *Vânătoare interzisă* comentată de Marin Mincu: „Ceea ce ar individualiza pe Platon Pardău în acest volum, intitulat *Vânătoare interzisă*, este doar faptul că poetul nu amestecă gamele. Pardău trăiește autentic o anumită stare de beatitudine lirică, al cărei rezultat este poezia sa. Limbajul este liric prin exelență. Metamorfozele s-au prăsit înconștient în debitul său verbal”.

□ Paul Constant, cu volumul *Stâlpi de foc* analizat de Aurelia Batali: „Cu sau fără voia autorului, este la mijloc un procedeu cum nu se cade: d-sa ne obligă să transferăm noi trup și suflet fantomelor sale, din viața noastră viața celor pe care, cu sau fără cartea aceasta, îi iubim și-i venerăm. Deci să nu zicem rău de

Bălcescu, să nu zicem rău de Golescu-Arăpilă, de Magheru, de Popa Șapcă,. Pentru că de ei este vorba în narațiune. Nu-i recunoaștem, nu pot fi EI – și cartea de istorie, cu date oricât e seci, arde pe lângă aceste pagini parcurse cu un efort disproporționat”. ■ În *Caleidoscop* citim: „Până la finele anului 1967, în cadrul Editurii pentru literatură universală vor vedea lumina tiparului o seamă de creații remarcabile din beletristica rusă și sovietică. Mai întâi, se cuvine menționat volumul al treilea din seria de *Opere* în 11 volume de F. M. Dostoievski, volum care include romanele *Umiliți și obidiți* și *Amintiri din Casa morților*. Versiunea românească aparține lui Nicolae Gane, iar aparatul critic lui Ion Ianoși. Seria de *Opere* ale cunoscutului clasic rus I. A. Gonțearov se încheie cu volumul al VIII-lea, care cuprinde o selecție de eseuri, însemnări, articole de critică literară, precum și corespondența scriitorului, purtată de-a lungul a patru decenii cu personalități prodigioase ca: Bielinski, Tolstoi, Turgheniev, Dostoievski etc. Considerat pe drept cuvânt unul din marii prozatori ai secolului nsotru, Leonid Leonov dezvăluie prin romanul *Hoțul*, al cărui proces de elaborare a durat peste trei decenii (prima variantă – 1927; a doua – 1959), noi și surprinzătoare laturi ale măiestriei sale. (...) În biencunoscuta colecție «Meridiane» va apărea romanul *Rusia scăldată în sânge* – monumentală frescă a Revoluției din Occtombrie și a Războiului civil – operă de o impresionantă forță evocatoare, care va înlesni cititorului român cunoașterea unui condei viguros, de o incontestabilă originalitate: Artion Vesiolii (1899-1939). (...) Roman-epopee, rezultat al unui efort creator e aproape două decenii (21936-1954, *Crestele Salanilor* – evocare dramatică a Siberiei la răspântia a două veacuri, marcată de mari evenimente istorice: războiul ruso-japonez și revoluția din 1905 – i-a adus lui Serghei Sartakov recunoașterea unanimă a autenticei sale vocații de prozator. Opera de largă respirație, vădind o inepuizabilă bogăție spirituală și artistică, această epopee este pe bună dreptate omparată cu capodopera șolohoviană *Donul liniștit*, integrându-se, indiscutabil, în fondul clasic al literaturii sovietice contemporane. Așteptat cu legitim interes, volumul antologic al liricii sovietice ontemporane, aflat sub tipar, cuprinde poezii selectate din reația a douăzeci și opt de poeți, printre care: Anna Ahmatova Boris Pasternak, Leonid Martinov, Eduardas Mejelaitis, Marina Țvetaeva, precum și nume de rezonanță din generația tânără, ca: Belia Ahmadulina, Evgheni Eviușenko, Robert Rojdestvenski, Andrei Voznesenski ș.a. Volumul ilustrează cu pregnanță coordonatele poeziei sovietice contemporane – de la lirica filozofică și cetățenească până la lirica intimă”. ■ Probleme de istoria criticii literare fac obiectul a două recente cercetări: *Puncte de vedere teoretice românești asupra romanului* de Al. Săndulescu în „Revista de istorie și teorie literară” nr. 3/967 și *Critica literară românească între 1840-1860* de Dan Mănuță în „Anuarul de lingvistică și istorie literară” tom XVII, Iași. „Paralel cu primele încercări de roman, Al. Săndulescu urmărește și primele enunțuri teoretice, începând de la Heliade, Pantazi Ghica, N.

Nicolaeanu, continuând cu teoria romanului naturalist susținută la noi de C. Mille, cu cea a romanului popular elaborată de Titu Maiorescu, cu semnificațiile opinii exprimate în *Cercul „Convorbirilor literare” la sfârșitul sec. XIX* de Duiliu Zamfirescu. Autorul se oprește la căutările febrile ale criticii de la începutul sec. XX, trecând în revistă părerile lui Ovid Desusianu, E. Lovinescu și G. Ibrăileanu”. În studiul său, Dan Mănuță pune începuturile criticii noastre sub semnul influenței mișcării romantice și a renașterii naționale și sociale: În condițiile perioadei 1840-1860 devine firească înclinarea judecății critice către valoarea socială a literaturii, către conținutul ideologic. După 1850 aprecierea operei literare se face potrivit criteriului originalității. Concluzia este aceea că însemnările critice, deși nesistematice, ale acestei perioade constituie fundamentul teoretic al criticii literare române moderne. □ La scurt interval de la apariția culegerii de teatru american, E. L. U. ne oferă și un volum de *Teatru englez contemporan* în traducere colectivă și cu o prefață semnată de B. Elvin. Volumul cuprinde piese ale unor scriitori avangardiști reprezentativi pentru dramaturgia engleză actuală, printre care Osborne, Wesker, Arden, Priestbi. □ Cu ocazia comemorării unui veac de la nașterea lui B. Pirandello va apare în traducere colectivă un volum de teatru curpinzând nouă piese. Cu același prilej a apărut și o monografie *Pirandello* sub semnătura Ilenei Berlogea. □ În traducerea lui Șerban Cioculescu și Pompiliu Constantinescu a apărut în E. L. U. o selecție din opera criticului francez Sainte-Beuve – *Portrete literare*. Volumul cuprinde portrete ale scriitorilor clasici – Corneille, Racine, Molière, studii închinată unor personalități ca Daliani sau d-na Du Deffan, studii critice asupra autorilor contemporani – Vigny, Flaubert etc. și alte pagini ilustrative pentru metoda criticului”. □ Valeriu Cristea semnează cronică literară la Aurel Rău, *Pe înaltele reliefuri*: „Tonul autentic al poetului e ușor bruiat pe alocuri în acest volum de unul fals: mă refer la un anumit mod, care s-a transformat la noi în modă, de a vorbi cu simplitate jucată și cu o reținere plină de sacrificii, și aceasta-i nemimată, despre lucruri pretins importante. Numai că până la urmă lucrurile nu-și revelă misterioasa lor importanță. În astfel de cazuri autorul se comportă ca și cum ar rezista cu greu unei formidabile presiuni interne. Dacă o măsurăm, vedem însă că în realitate e foarte joasă”. ■ Revista publică două povestiri semnate de Sergiu Dan: *Moment muzical* și *Ingerbog*. □ Sorin Alexandrescu semnează *Contranotă la analiza de text și la încă ceva*: „Există obiceiul ca un autor recenzat să nu răspundă celui care publică recenzia, pentru bunul motiv că fiecare critic este liber să-și exprime opinia despre carte. Când însă recenzia ridică niște probleme de metodă mai generale, și autorului i se cere direct să le precizeze, cred că un «răspuns» și o discuție sunt posibile și chiar binevenite. Critic și istoric literar reputat, Adrian Marino se ocupă în ultima vreme și de problemele structuralismului în literatură, publicând o serie de articole în «Contemporanul», «Gazeta literară» și «Iașul literar», despre câteva probleme estetice generale, fără a acorda, cum ar fi fost

poate de dorit, și cum sperăm c-o va face în curând, și analiza concretă la obiect”. ■ Al. Piru aduce importante precizări în *Calinesciana*: „În «Contemporanul» din 27 octombrie 1967 citim că s-ar fi făcut propunerea reeditării operei lui G. Călinescu *Istoria literaturii române de la origini până la prezent* în forma ei din 1941, «într-o *Addenda* putând intra și acele rectificări sau completări publicate ulterior, ca atare, de însuși autorul lor». Întrucât apare limpede că autorul sau autorii acestei propuneri nu cunosc situația moștenirii lăsate de G. Călinescu, spre a reîntâmpina o eroare editorială gravă, subsemnatul fac cunoscute următoarele: În 1946, după apariția ediției a doua a compendiului de *Istoria literaturii române*, G. Călinescu a început să lucreze la revizuirea ediției din 1941 a lucrării mari, mai întâi făcând simple rectificări, apoi adaosuri și, în cele din urmă, pe bază de noi cercetări, redacând capitole întregi din nou, prezentate și a prelegeri la facultatea de litere din București. (...) Am transcris la cererea profesorului meu de atunci întregul text al ediției revăzute între 1946 și 1950. G. Călinescu a continuat însă munca de revizuire și din 1952 și 1953 a publicat în revista *Institutului de istorie literară și folclor*, în «Steaua», «Tribuna» și «Contemporanul», uneori de câte două ori, rectificări, completări și capitole în întregime revăzute din *Istoria literaturii române de la origini până la prezent*. (...) Numai în extrem de puține cazuri modificările și adausurile lucrate, fie pe manuscrisul meu din 1950, fie pe șpalturi ale primei ediții, fie pe marginea ediției tipărite din 1941, nu au fost publicate, ca de exemplu intervențiile la capitolele despre Grigore Alexandrescu și N. Filimon, întrucât acestea fuseseră mult extinse și publicate în cele două monografii apărute în 1955 în revista Institutului și în volume separate în 1959 și 1962. (...) Această fiind situația, ce ar trebui să cuprindă *Addenda* preconizată? Se vor da aici în noua lor formă, total diferită de prima, capitole despre Eliade, Alecsandri, Odobescu, Titu Maiorescu? Ce rost ar avea să mai reproducem aceste cazuri, ca definitive, formele vechi ale capitolelor? Se vor pune la *Addenda* numai paginile modificate sau noi? Dar este îngăduit să dezmembrăm o lucrare încheiată, spre a pune în evidență variantele vechi? Ce ediție științifică ar fi aceasta? (...) G. Călinescu n-a adus decât în foarte puține cazuri (vezi în această privință ediția a II-a a compendiului) mai departe de anul 1940 *Istoria sa* din 1941. Adaosurile în ultima parte sunt minime, uneori reduse la date biografice. Există însă modificări stilistice și sincopări și mai ales în citate, vizibile numai în manuscris. În concluzie, numai manuscrisul ediției a II-a revăzute de autor, în păstrarea doamnei G. Călinescu, și care a și fost dactilografiat, poate servi drept text de bază pentru o nouă ediție din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*”. □ Al. Al. Leontescu publică *Amintiri despre un poet nefericit Artur Enășescu*. ■ La rubrica de *Cărți și idei*, Edgar Papu scrie despre *Graciliano Ramos și viziunea copilăriei*: „La atâtea scări lansate către adâncimile diferitelor zone neexplorate și obscure ale ființei, câte au proliferat în literatura ultimelor decenii, Graciliano

Ramos mai adaugă încă una. El sonează procesele de pregeneză a cunoașterii și conștiinței în om. Seriozitatea și pasiunea de adevărat istoric sau arheolog, cu care investighează retrospectiv datele proto-memoriei sale, aplicate la propria-i persoană, ne fac să recunoaștem într-însul pe unul din marii microanaliști ai timpului nostru”.

• [„Tribuna”, nr. 45] Redacția salută un moment aniversar: „Teatrul Maghiar de Stat din Cluj împlinește zilele acestea, la 11 noiembrie 1967, o sută șaptezeci și cinci de ani de existență. E o dată într-adevăr impresionantă, a cărei aniversare se transformă, după cum e firesc, într-un eveniment artistic cu multiple semnificații și deosebit de important, sărbătorit nu numai pe plan local ci în întreaga țară, de către toți iubitorii de teatru, de către toți oamenii de cultură și de artă”. □ Dumitru Mircea semnează editorialul *O clipă ne privește din urmă*: „O clipă scânteietoare de acum cinci decenii, aprinsă de geniul lui Lenin, ne privește din urmă. Este clupa când țâșnesc salvele *Aurorei* asupra Palatului de Iarnă și ostașii revoluției socialiste pornesc la atac... Ei purtau în inimi scânteile de prefacere a lumii... Atunci nu erau decât năzuințele în marș; dar ele scăpărau fulgerătoare sub cer și zguduiau pământul. Astăzi sunt realizări memorabile ale omenirii. Între clipa de atunci și clipa atingerii planetei Venus, din zilele trecute, de către un vehicol spațial sovietic se întinde un drum de glorie, de încercări dramatice și de victorii strălucite, toate clădite pe clipa aceea care va scânteia de-a pururi, roșie, optimistă în istoria zbuciumată a omenirii muncitoare”. □ La rubrica sa despre poezie, Ion Oarcăsu se oprește la colegul său de redacție, Al. Căprariu. Textul se intitulează *Voluptate și reverie*: „Încerc să reconstitui lumea prin prisma unui temperament clasic, mai exact prin ochii poetului Al. Căprariu, autorul volumul *Cercurile dragostei* (Editura tineretului, 1966); operație de loc dificilă, fiindcă asemenea firi își dezvăluie cu limpezime atitudinile, directe, confesive. Dimpotrivă, când scrie, clasicul manifestă tot felul de rețineri, n-are încredere în cuvintele unci, providențiale, ce comunică spontan, fără ocolișuri, o stare sufletească tulbure, încă netrecută prin lumina rațiunii”. □ Textul se termină printr-un P.S.: „Ă propos de critica orgolioasă, iată și un fapt amuzant. Recenzându-mi – vorba vine – cartea, Nicolae Manolescu ține cu tot dinadinsul să fie, pe cât de neanalitic (mai trebuie oare să recurgi și la analiză, când poți emite decrete imperiale?), pe atât de lapidar. Din Cartea mea, se vede, nu i-a plăcut nimic! Adică nu știu ce exact, fiindcă recenzentul se referă abia la trei sau patru materiale, parcurse și ele absolut «infidel». Procedul m-ar pune pe gânduri, dacă nu l-aș fi întâlnit la N. M. și în alte, prea numeroase, cazuri, cu aceeași violență în infătuare verbală, menită parcă să agite galeria nevăzută a publicului cancanier. Când Tudor Vianu e dăscălit superior pentru marea vină a erudiției, sau când Ion Biberi e «descalificat» fără drept la apel / la ce să te aștepți decât la o execuție lapidară?! Ce-i drept, Nicolae Manolescu nu mă acuză nici de împrumut masiv din Călinescu, nici de lectură prea fidelă – prin

decalc! – din ultimii critici francezi la modă. Norocul meu, apoi, că n-a observat articolul despre *Dialectica poeziei*, unde-mi permit să nu trec această «estetică de buzunar» printre capodopere! Așa stând lucrurile, apreciez recenzia (era să spun extemporalul) d-sale ca pe un fapt extrem de favorabil, în picaneria și neputința lui agresivă. Deci: motiv de amuzament fiindcă e plăcut să răspunzi neputinței orgolioase cu un zâmbet.” □ În secțiunea *Ex libris* R.[ăchișeanu] Teofil scrie despre volumul al doilea din *Opere* (E.P.L., 1967), al lui Perpessicius afirmând: „Perpessicius se ferește de a fi catalogat drept critic. El se consideră doar unul care «menționează», sau dacă vreți un simplu comentator al vieții literare a timpului. Sub masca aceasta a «mențiunii» se ascunde însă omul de gust, receptiv la tot ceea ce este valoros și durabil în mișcarea literară a timpului său. Nu lipsesc din volum nici unele considerații despre limba literară sau despre unele specii literare, în floare atunci”. □ La rubrica *Însemnări* se menționează pompuos: „Joi, 2 noiembrie, s-a produs o debarcare sau redebarcare a câtorva tineri în «fotoliile Parnasului». «Victimele», în ordine: I. Vidrighin, N. Sârbu, Alexandru Gorșcovoz”. □ Pe tema *Scepticismul criticii actuale*, Ion Papuc semnează un text cu infelxioni de pamflet: „De câțiva ani, critica noastră literară este foarte încântată de acțiunile ei. În sfârșit și-a descoperit rostul și apoi l-a discutat până la epuizarea și leșinul preopinenților, după ce în prealabil a reușit să pună la punct istoria literară. În sfârșit, în răstimp de aproximativ cinci ani, ne-am lămurit că Blaga este foarte mare poet, comparabil numai cu Eminescu, că Ion Barbu nu-i deloc ermetic, ci complet explicabil, și de o valoare «estetică» ce ne obligă să-l așezăm lângă Blaga și că... și că... iar lista se completează mereu. Nici A. P. Bănuț și Al. Ciura n-au fost omiși; Maria Cunțan a fost și ea pusă în adevărata lumină și a mai rămas pe dinafară doar Gherontie Cotore, de nu cumva mă înșel și o fi scăpat indicelui meu silitor studiul de reconsiderare a acestuia. Oricum, trudă a fost destulă și criticii noștri s-au dovedit care de care mai laborios și mai erudit, mai profund în mântuirea «criteriilor» – îndeosebi estetice. Pe de altă parte, simultan cu aceste descoperiri de valori estetice, critica literară a pus în evidență și mediocritatea în proză, în poezie etc. etc. Odată cu cohorta unor genii ce au dispărut, au fost trecuți la pensie sau la o altă activitate (să priciuniască pagube și aiurea că în critică și-au făcut destul de cap!) exegeții multor opere care nu mai sunt... Discreditarea unei literaturi de valoare foarte discutabilă a fost urmărită, inițial, de propunerea alteia. Astfel, părăsind *Cântul vieții* și pe sergentul *Belate Alexandru*, noua critică s-a exersat cu egală voluptate în alte vaste studii despre genialitatea unor schițe de Dumitru Țepeneag, Sânziana Pop, Iulian Neacșu etc., că să-i pomenim doar pe prozatori, și doar pe cei care au avut parte de o notorietate foarte mare. N-a trecut mult timp și inconsistența acestora a fost din ce în ce mai evidentă. Dar astăzi, după atâtea ratări succesive, critica pare hotărâtă să se isețească total. Ea nu mai vrea să facă concesii și a decretat – până în prezent doar pentru

epică, a decretat, zic starea de «criză» a prozei. În acest fel, cu o perfectă eleganță intelectuală, a fost înlăturat riscul ca cineva să elogieze un nou eventual *Bărăgan*. Așezat imperial în austerul scepticism, criticul poate să se indigneze împotriva a tot ceea ce se publică. Nici o operă nu mai este demnă de elogiile condeiului de aur al unei părți a criticii actuale. Acuma, după ce am dobândit o atât de bună tehnică a «reconsiderărilor critice» ulterioare, putem fi liniștiți. Dacă un alt Eugen Barbu va scrie zece ani la un roman de valoarea *Groapei*, atunci de ce să nu acordăm criticului un timp egal pentru a ajunge de la respingerea injurioasă la comentarul elogios și definitiv al respective cărți. Totuși, în literatură nu există pauză niciodată. Indiferent dacă desființează orice se scrie, ori elogiază suprodusele manufacturii literare, criticul pare sortit să moară odată cu opera pe care o comentează și doar în cazul șansei supreme, a descoperirii capodoperei, cel comentat și comentatorul, sprijinindu-se unul de celălalt, înving timpul. Dar, pentru atingerea acestui țel, suprem, scepticismul e insuficient. În fața ultimelor consecințe, este necesar curajul bărbatului, al cărui gest se oglindește în apa de dincolo de moarte. Comentariile despre «crize» trebuie lăsate de o parte, iar cei cu adevărat infatuați n-au decât să pornească pe drumul de moarte ori supraviețuire de o zi și de un veac, cu toți cei pe care-i comentează”. □ Apare a doua parte a textului *Introducere în romantism*, de H. Zalis: „Cosmosul clasic este centralizat, unitar și ordonat, cel romantic este viu și anarhic. Romanticul, va observa Ralea, amintește de omul Renașterii, are aceeași lăcomie de compeltare. Cu următoarea deosebire: dacă omul Renașterii concepea liniștit și lucid sporul de cunoaștere, romanticul îl dorește febril și însetat”. □ Al Ivasiuc și Sorin Titel apar în cele două cronici semnate de Constantin Cubleșan. Despre romanul *Vestibul*, de Al. Ivasiuc se arată: „Surprinzător de sigur pe sine la debutul editorial, chiar dacă acesta se întâmplă nu tocmai la vârsta adolescenței, Al. Ivasiuc se impune dintr-odată printr-un roman bine gândit și bine scris, *Vestibul*, de care te apropii cu toată gravitatea ce ți-o impune actul său matur și major. Fin și meticulos analist, prozatorul ne-a dat o carte ale cărei coordonate epice se înscriu pe linia unei literaturi ale cărei tradiții se regăsesc la noi în proza unor Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu și Anton Holban, dintre scriitorii actuali cel mai apropiat ca structură fiindu-i, fără îndoială, Nicolae Breban. Este, aceasta, o proză a mișcărilor psihologice subtile, urmărite în inimitatea lor de manifestare, cu întreg angrenajul social și etic ce-l implică, resimțit însă prin repercutare. (...) Sub masca unei lucide analize, desfășurată cu calm și subtilă sistematizare, ni se deschide spectacolul unei dramatice confruntări cu sine a unui personaj a cărei existență a oscilat mereu spre zonele desăvârșirii umane, fără a o putea atinge vreodată”. □ *Valsuri nobile și sentimentale*, de Sorin Titel este definit în termenii următori: „Emoționantă prin mișcarea sentimentală a eroilor săi, spre care deschide porți discrete ca spre un crâmpiei de cer senin, schițele au în centru lor fie eroi juvenili, încăluțiți de candoare și

naivitate, fie bătrâni care prin consumarea unei vieți oarecare ajung din nou să se miște pe coordonate paropiate psihologic vârstei copiilor, dar gesturile lor sunt cu atât mai tragice, existența lor cu atât mai dramatică. (...) Când însă prozatorul caută cu orice preț să introducă în final o morală, să avertizeze asupra a ceea ce este bun sau rău în comportamentul eroilor săi, bucățile devin dintr-o dată fade, stilul păcătuiește de didacticism iar tonalitatea devine falsă. Și, din nefericire, pot fi citate în acest sens multe bucăți ale acestui volum”. □ Alături de nelipsitul Grigore Beuran, semnează proză Grigore Beuran, I. Rasiga, Ioan Chindriș și Mircea Croitoru. □ Sub titlul *Antologia versului istoric din epoca medievală*, mai precis despre volumul *Cronici și povestiri românești versificate (sec. XVII și XVIII) Studiu și ediție de Dan Simonescu*, Editura Acad., Buc., 1967, se pronunță Octavian Șchiu: „Fără a diminua cu nimic calitatea cercetării întreprinse am dori să subliniem, în încheiere, că încercarea de a clasifica cronicile rimate în cele șase grupe rămâne totuși relativă, deoarece există posibilitatea transpunerii unui text dintr-o grupă în alta sau eventualitatea creării unor noi grupe. De asemena, rămân discutabile prescurtările făcute unor titluri de cronici, care, cel puțin în cazul anumitor texte, sunt derutante. În locul acestor prescurtări, care s-au făcut din dorința expresă de a economisi spațiu, se impunea un procedeu mai simplu, numerotarea lor”. □ În *Creație și actualitate* apare un interviu cu Romul Munteanu, realizat de Petru Sfetca: „ – Se vehiculează tot mai mult ideea de criză a literaturii și de dispariție a unor genuri literare. Nu vi se pare că scriitorii de azi pun accentul mai mult pe realitatea faptelor decât pe aceea a ideilor? – *Procesul de diversificare a literaturii din secolul XX înregistrează modalități artistice atât de variate încât, adeseori, metamorfoza unor genuri literare pare să anuleze, în unele cazuri, înseși normele estetice specifice ale acestora. De mai mult de două decenii, critica literară, ca și scriitorii, au pus în circulație unele noțiuni noi ca antiteatru, antiroman iar recent André Malraux acreditează, în același spirit, conceptul de antimemorii. (...) Este evident că anumite forme și modalități artistice se perimează, dispar, ca și anumite structuri sociale. Așa s-a întâmplat întotdeauna în istoria culturii. Dar metamorfoza structurală a unor genuri literare și opțiunea pentru anumite modalități artistice noi ni se pare un act firesc de sincronizare cu dezvoltarea societății, a științei și a celorlalte domenii ale gândirii umaniste. (...) – Cum vedeți raporturile de adversitate dintre scriitor și realitatea exterioară? – După părerea mea, raporturile dintre scriitori și societatea epocii noastre sunt și ele atât de diverse, încât nu pot fi supuse unui numitor comun. (...) De la concordanța dintre artist și climatul său de viață, până la negarea violentă a lumii înconjurătoare, pledoaria pentru o altă rânduială, utopiică sau reală, relația dintre creatorul de artă și societatea înregistrează cele mai variate și contradictorii atitudini. În anumite țări occidentale, de pildă, raportul de adversitate dintre scriitor și realitatea exterioară capătă unele aspecte foarte*

caracteristice. G. benn, de pildă, a afirmat de foarte multă vreme că arta nu poate exercita nici o influență asupra societății. Fr. Dürrenmatt vorbea și el, nu demult, de neputința individului de a ameliora societatea și de a lua o inițiativă fundamentală. În asemenea cazuri, când societatea leviatică, monstroasă, anulează individul, scriitorul poate și el trăi un tragic proces de alienare, care se reflectează și în creația literară. Alegoriile lui Dürrenmatt, Ioenscu, Beckett trădează o asemenea stare de spirit”. □ Aurel Rău semnează traducerea *Poem către străină* de Saint-John Perse. □ În *Bloc-notes* apare *Adevărata cale...* de Augustin Buzura, despre volumul *Armata de cavalerie* de Isaak Babel: „O suită de amintiri obsedante, unele dureroase, fără puțința de a fi înlăturate din memorie, relatate uluitor: *Armata de cavalerie*, tradusă și prefăcută exemplar de V. Kernbach – este nu numai o carte care merită atâtea sueprlative, ci strigătul victorios al fostului soldat care a străbătut, urmând îndemnul conștiinței, fără ocolișuri, cel mai accidentat drum care, firește, nu putea să fie ușor”. □ Teohar Mihadaș și Doru Cosntantiniu semnează traducerile din Amrita Pritam (India).

10 noiembrie

• [„Scânteia”] Mircea [Horia] Simionescu își prezintă opiniile în legătură cu *Autoritatea și slăbiciunile premiilor literare*: „Situaii petrecute nu numai la București sau la Iași, dar și la Găești, Balș sau Măcin reprezintă fenomene culturale ce ar entuziasma pe un Heliade Rădulescu, Bălcescu sau Asachi, care visau ca pe o utopie o bibliotecă românească cu mii de cititori. Acest interes, devenit necesitate spirituală, are explicațiile sale. (...) Văzută prin acest curs al faptelor, dar și prin prisma unor interese de stimulare a creației, instituția concursului și a premiului literar, având în alte țări un rol apreciabil, ni se pare la noi încă deficitară. (...) Odată cu cititorul care intră în librărie sau în biblioteca publică cu titlul cărții în minte, cunoaștem un alt cititor (de fapt o categorie mare de cititori) care caută în orice moment Romanul, Poezia, Nuvela, Eseul, cu alte cuvinte cartea mare, cartea cu adevărat nouă, cartea care să reprezinte cât mai complet idealul său contemporan de literatură. El, alege cu ochii închiși“ titlul distins cu premiul Nobel, traducerea cărții care a obținut premiul Goncourt, Strega, Pulitzer sau Renaudot. Cineva ar putea obiecta că este vorba și de oarecare snobism. S-ar putea, cum s-ar putea ca romanul distins cu un ilustru premiu să nu fie tocmai de valoarea scontată. Dar în același timp nu poți minimaliza extraordinarul prestigiu de care se bucură cartea purtând pe copertă o asemenea distincție. (...) Nu același lucru se întâmplă când este vorba despre literatura noastră originală. Se scrie mult, mai bine și mai puțin bine. Publicațiile noastre, editurile noastre oferă cititorului lucrări literare de o mare diversitate. Dar, spre deosebire de cazul traducerilor, în acest domeniu, în afara consemnărilor de presă – cronici și recenzii – și acestea timide în aprecierile de valoare, rar se fac distincții clare pentru a

sublinia cartea mai bună dintre cele bune. Premiul literar, care ar fi avut, printre altele, această menire nu are încă notorietate. Or, așa cum scria Perpersicius,,premiile literare aduc din când în când în atenția publică un nume, o operă, un interes... o anticipație, un avans al posterității...“. (...) Am cunoscut scriitori care dețin, pe merit, nu mai puțin de patru-cinci premii obținute din partea unor reviste literare sau altor instituții. – Ce a însemnat pentru dumneavoastră primirea acestor distincții? – am întrebat, zilele trecute, pe unul dintre acești fericiți. – În afară de valoarea premiului, mai nimic. De un oarecare plus de tiraj, de o atenție specială, să zicem o banderolă aplicată pe coperta volumului premiat, nici vorbă. (...) Cu excepția a două-trei mari premii naționale – și unele dintre acestea având lipsuri, în ce privește popularizarea, astfel,,lansează“ premiile noastre un autor sau o carte. Un formalism inert caracterizează întreagă această frumoasă activitate. Concursul și premiul nostru literar, ca să-și redobândească eficacitatea, să constituie un stimulent real pentru scriitor și un mijloc util de selecție pentru cititorul de literatură nu mai pot ignora regulile elementare ale acestei instituții. (...) În primul rând, nu se face o distincție măcar de nuanță între un premiu și altul. În timp ce în lume sunt cunoscute tipuri de premii foarte variate (reamintesc printre altele) – pentru debutanți, pentru primul roman publicat dar și pentru un ciclu de romane, pentru volumul de critică inedit, sau pentru volumul celui mai tânăr scriitor-amator, pentru schiță sau pentru teatru scurt, dar și pentru marea frescă sau teatru, în sfârșit pentru volumul feminin, pentru cartea adresată adolescenților și copiilor, pentru literatura dedicată televiziunii etc., etc. – premiile noastre cunosc o uniformitate ce le împiedică să devină evenimentul de cultură care ar trebui să fie. Se ignorează că premiul poate constitui o pârgie pentru stimularea continuă, pe mulți ani, a unor genuri, a unei literaturi mult apreciate de cititori. (...) Premiile sunt precedate de multe ori de concursuri. Se fac concursuri ocazionale și se ignorează că eficacitatea maximă se obține numai prin perpetuarea peste ani a unuia și aceluiași concurs. (...) Atât pentru scriitor cât și pentru cititor, faptul că nu se anunță componența juriilor este echivalent cu eșecul pe jumătate al concursului. Există o tehnică a marilor concursuri care, în principiu, poate fi urmată de oricare altele. Menținerea aceluiași personalități într-un juriu, de-a lungul mai multor ani, cum se întâmplă curent în străinătate, este utilă pentru profilarea concursului ca și pentru statornicirea unor criterii de selecție pentru un timp mai îndelungat. (...) Publicitatea slabă în jurul premiilor și al concursurilor contribuie în prezent, în mare măsură, la menținerea interesului limitat al celor mai multe asemenea manifestări. (...) O sporire a prestigiului premiului și concursului literar va contribui neîndoios la dezvoltarea interesului general pentru literatura originală de valoare”.

• [„Contemporanul”, nr. 45] Valeriu Cristea analizează: „problemele prozei” în eseu *Sondorii*. Cu Nicolae Breban (*În absența stăpânilor*), Al. Ivăsiuc (*Vestibul*) și Paul Georgescu (*Vârstele tinereții*) „sectorul analitic al

prozei române de astăzi s-a întărit considerabil. E și aceasta o garanție a dezvoltării ei în pas cu literatura veacului”. □ Al. Paleologu scrie la rubrica *Meridiane* despre *Literatura polițistă*: „Romanul polițist satisface o anumită sete naivă de romanesc căreia în trecut i-au corespuns, după spiritul, sensibilitatea și moda diferitelor epoci, romanul cavaleresc, romanul pastoral, romanul pitoresc și romanul libertin. (...) eroismul literaturii polițiste e despuiat de tot ceremonialul și patosul cavaleresc; e un eroism metodic, discriminator, rece; „sângele rece” e una din virtuțile principale ale eroului de literatură polițistă”. □ În *Tribuna Contemporanului* Adrian Marino publică „Necesitatea valorificării”.

11 noiembrie

• [„Scânteia”] Cezar Baltag semnează poezia *Înainte solstițiului*: „Toate sunt împreună și se pot măsură/ nu numai o singură dată/ ci și a doua oară cu o a doua/ viață/ și o a treia oară/ cu o a treia.../ Și săgeata săgetătorului iată/ lovește în țărnișă/ ca respirația unui șarpe/ străpuns de lăncile soarelui,/ ațâță jărtecul din vetre, spintecă / apa,/ în mijlocul acestui plămân/ din ce în ce mai tare,/ care bate și nu se oprește,/ pulsează ritmic și nu încetează,/ dăruiește pentru a primi înapoi,/ departe, foarte departe./ Destinul meu este să pornesc, să sosesc/ să mă întorc înapoi/ ca marea care se izbește de țărnișă/ ca vuietul marii Fântâni din/ corabia inimii”.

• [„Scânteia tineretului”] C. Stănescu glosează pe marginea cărții lui *Eugen Barbu. Măștile lui Goethe*, un volum „străin de spiritul” autorului, reprezentând „o siluire a acestui spirit constrâns a se apropia de ceea ce nu-i priește. Rezultă numai o mască trădătoare, în spatele căreia se agită intelectualitatea scriitorului. Lectura este totuși instructivă”.

• [„Cronica”, nr 45] Corneliu Ștefanache semnează articolul *Întrebarea, nu răspunsul*. □ *Cronica literelor* conține versuri de Nicolae Turtureanu: *Apus de vară, Nocturnă și Cel iute de picior*. □ Vasile Rebreanu publică *Un dram de rău*. □ Secțiunea *Cartea* face referire la: culegerea de debut a lui Nicolae Ioana, *Templu sub apă*; versurile lui Dumitru M. Ion, adunate sub titlul *Iadeș*; tot aici, Maniu Leonida semnează un scurt articol intitulat *Satirici și epigramaști latini*. □ Apare o suită de poezii semnate Gheorghe Drăgan: *Descântec, Miraj, Poză mișcată și Odă*. □ La secțiunea *O carte pe săptămână*, Al. Andriescu recenzează culegerea lui Mihai Sadoveanu, *Opere 20*. □ *Însemnări: Auschwitz, Birkenau* este titlul articolului semnat Mircea Radu Iacoban.

• [„Flacăra”, nr. 46] Apare un nou „volum antologic al lui Cezar Baltazar, cu o prefață a lui Paul Georgescu, *Întoarcerea poetului la uneltele sale*, ce „este de natură a ne înfățișa relieful personalității și evoluția cântecului acestui poet”.

• [„Luceafărul”, nr. 45] Remarcând „apariția, cu adevărat neașteptată (la propriu și la figurat), a celui de-al doilea volum al *Moromeților*, Marian Popa notează: „Obişnuiam să credem că *Moromeții* constituie o carte închisă,

rotundă, căreia orice adaosuri ca și orice amputări i-ar fi fost nefaste. Și, certitudinea neprobată înainte, s-a dovedit a fi exactă. Cel de al doilea volum nu are legături extraordinar de strânse cu primul și-l legăm de celalalt mai mult convențional, prin existența personajelor care circulă. A mai rămas evident trena modalităților artistice din primul volum. E drept, o trenă de bună calitate: căci este vorba de Marin Preda și nu de vreun oarecare prozator care-și dibuiește cuvintele și ideile”. Marian Popa se întrebă în continuare care sunt rațiunile „prelungirii personajelor în mod absolut”: „Probabil ele se găsesc în dorința de a nara niște evenimente istorice, politice și biologice, prin intermediul câtorva conștiințe fixate bine; să aducă, dacă mai este posibil, noi date asupra acestor conștiințe, care încă s-ar mai putea forma. Aparent atât și nimic mai mult; căci în realitate, nici bătrânul Moromete și nici *Moromeții* nu mai sunt personalitățile centrale ale romanului”. Observând că „în primul volum, Marin Preda a încercat să ne descrie rolurile, termenii unei drame țărănești milenare, acum când aceste roluri nu mai pot fi de fapt modificate (căci Ilie Moromete nu va putea fi niciodată altfel), urmează să ni se prezinte decorurile dramei, alte decoruri, eventual culisele spectacolului. Vom recunoaște, prin urmare, elemente vechi și altele noi, care se confruntă, coabitează sau se exclud. De acestea ne vom ocupa în rândurile care urmează, întrucât ele reprezintă noutatea volumului *Moromeții*. Există o familie cu acest nume, un grup social unitar, e drept conservat prin forțe totalitare centripete. Dar ea există. Acum unitatea a dispărut și familia a devenit propria ei caricatură. După cei trei băieți fugiți la București, pleacă Niculae, iar Catrina părăsește și ea clanul, revenind doar sporadic. Rămân fetele și apoi nici ele pe, dea-ntregul. Oricum, o familie nu se constituie din fete și tentativa eșuată a bătrânului Moromete care încearcă sa-și readucă feciorii la el, reprezintă ultimul act disperat al celui care înțelege că familia sa, simbolul forței sale, este în putrefacție, sub forța unor lovituri ale sorții pe care nu le poate evita. Ilie Moromete. Rămâne singura figură moromețiană păstrându-și cu consecvența caracterul. Inteligența excepțională, bazată pe stăpânirea unei gândiri logice, dar și pe o viziune fatalistă, această personalitate socratică a Bărăganului din primul volum devine, totuși, în al doilea un simplu figurant într-o rețea de evenimente absurde ale căror noime nu pot fi înțelese”. Cu privire la Nicolae Moromete, M. Popa precizează că mai „este numai prin nume un Moromete. El a devenit activist de partid. Mai vine câteva zile pe acasă în concediu sau atunci când este trimis cu vreo sarcină cum este aceea de a urmări campania de strângere a recoltei și predarea cotelor obligatorii. El nu mai face parte din familie, el nu mai e un Moromete dar nici un moromețian. Autorul l-a privat de oricare dintre acele calități care au făcut farmecul tatălui. Șters, anodin, executând mecanic ordine sau nereușind să stăpânească o situație ivită, fără experiența și prestigiul care se cer într-un sat în asemenea împrejurări. Un înstrăinat. Sătenii, toți cei cunoscuți și cei necunoscuți, vechi și noi se prezintă

ca o masă de figuranți de fundal într-un joc de pasiuni, interese și revolte secundare. Au mai rămas din ei aspectele de psihologie milenară, numele și înjurăturile. A rămas capacitatea extraordinară de disimulare, unică probabil între popoarele lumii, acele spaime vechi în împrejurări noi, aceleași reacții sufletești și dorința de conservare indiferent de condiții. (...) Dacă toate personajele au devenit figuranți, personajul principal este acum satul, colectivitatea aflată în preajma destrămării structurilor tradiționale și a apariției altora noi. Într-o astfel de situație este de la sine înțeles că nici unul dintre personaje nu ar mai putea avea un rol favorizat: personaje ale unei drame istorice, ele nu pot fi stăpâne pe propria lor dramă și nici spectatorii ei. Și satul acesta este prezentat într-una din împrejurările cele mai complexe din istoria țărânimii noastre; aceea a primilor ani de după război, a etapei cotelor obligatorii și primelor încercări de cooperativizare. Episodul care constituie, de altfel, și partea cea mai rezistentă a romanului este acela în care se istorisesc momentele zvârcolirii conștiințelor în fața noilor realități. Faptele, cum au decurs ele, le știm cu toții. Sunt tragedii optimiste ale istoriei, pe care trebuie să le judecăm direct, fără compasiune, dar cu înțelegere. Și trebuie să recunoaștem că singurul care a reușit aceasta, după încercările lui Ion Lăncrănjan și altele mai mărunte, este Marin Preda. Cu sinceritatea brutală și cu brutalitatea curajului, el a spus pentru prima dată în literatură adevărul integral, fără patimă, fără rețineri, fără omisiuni. (...) Probabil că singurul personaj care înțelege dimensiunile tragismului satului dezrădăcinat este tot bătrânul Ilie Moromete. Dar întâmplările cărții sunt tragice numai din punctul de vedere al momentului în care ele au avut loc. Mai târziu, ele vor fi pur și simplu uitate, după cum se scrie pe undeva. Există tragedie, aici, în măsura în care progresul omenirii este situat pe o dominantă tragică. Și din această perspectivă, volumul al doilea este cu mult superior primului. Ideea generală a lui este aceea că, dincolo de orice răsturnări independente, de altfel, de voința indivizilor, umanitatea merge mai departe pe drumul ei sinuos și obscur, antrenând tradiții și tulburând tradiții, descoperind în același timp că dincolo de formele care se schimbă rămâne numai acea sete de viață, în orice condiții ar fi ea dusă”.

12 noiembrie

- [„Scânteia tineretului”] Ziarul publică un fragment din „pseudo-romanul științifico-fantastic” al Mioarei Cremene, *Mărirea și decăderea planetei Globus*.

- [„România liberă”] Ion Dodu Bălan semnează *Cronica literară* despre *Monografia unei personalități complexe*, în care prezintă monografia pe care Teodor Virgolicu o realizează avându-l în centru pe Gala Galaction. Istoricul literar corelează cronologia devenirii omului cu detaliile biografice concrete și cu opera, situând personalitatea creatoare a scriitorului sub semnul dualității

Apolo – Dionysos, respectiv teluric și transcendent. Meritele monografiei constau în identificarea surselor și a modelelor nuvelisticii lui Gala Galaction – epica populară și romantică, precum și basmul fantastic, și în cercetarea publicisticii scriitorului. Ar fi fost de dorit, crede Ion Dodu Bălan, ca monografistul să insiste mai mult asupra valorii estetice a romanelor lui Galaction, corelându-le cu nuvelistica acestuia.

14 noiembrie

• [„Scânteia”] Despre *Arta povestitorului la Panait Istrati* și prilejuit de apariția primului volum de *Opere*, unele traduce în limba română, scrie D. Păcurariu: „Ecoul acestui succes, puțin obișnuit, a ajuns și în România, unde cărțile lui Istrati sunt traduse deîndată, unele de către autorul însuși. Condeie ilustre, ale unui Ibrăileanu, Arghezi, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Călinescu, Vianu, Perpessicius, salutau țâșnirea meteorică a acestui talent pe firmamentul literaturii europene, anihilând opinii minimalizatoare ale unor gazetari obscuri și, uneori, ale unor intelectuali cunoscuți, care acuzau opera lui Istrati de imoralitate, de neaderență la spiritul românesc, de... lipsă de talent. Scriitorul, cum observa polemic Arghezi, nu se făcuse remarcat în țara sa de origine prin veleități deosebite de scriitor deși avusese o bogată activitate publicistică (a publicat și schițe) în presa muncitorească; în plus, dusese o existență zbuciumată, tulburase uneori, ca militant în mișcarea socialistă, ordinea publică; or, toate astea erau suficiente să indisună, prin ele însele, unele spirite. (...) Despre Istrati s-a scris la noi relativ mult, totuși doar articole și studii mărunte. Nicio carte substanțială până la monografia lui Al. Oprea, apărută acum trei ani, iar istoriile noastre literare, cu rari excepții, omit să-i menționeze numele. După câteva culegeri din scrierile prozatorului apărute în ultimii ani, în anul trecut s-a început, la Editura pentru literatură, tipărirea unei ediții de *Opere alese* mai ample, bilingve (din care au apărut, nu de mult, volumele 3 și 4) îngrijită și cu prefață de Al. Oprea și în traducerea lui Eugen Barbu. Faptul se cere consemnat din două motive: întâi pentru că o atare întreprindere, de a se oferi cititorilor români (specialiștilor înainte de toate), paralel, atât textul original francez cât și traducerea românească se realizează pentru prima dată; și, în al doilea rând, pentru că ni se oferă o traducere unică, făcută de un condei ager, pentru întreaga operă istratiană. Firește, era de dorit ca, înainte de această ediție necesară, apărută în condiții de lux, cititorului i se fi oferit o ediție obișnuită, într-un tiraj ridicat și ieftină, mai cuprinzătoare decât cele apărute până acum, iar actuala ediție bilingvă, având aspectul unei ediții critice, să încheie o acțiune editorială de largă difuzare a operei lui Istrati. Independent însă de acest deziderat, ediția recentă, judicios prefațată și adnotată, este binevenită și necesară. Traducerea textului este excelentă, preocupată de a restitui limbii române arta marelui povestitor în esența și specificul ei. Se știe, primele traduceri românești din opera lui Istrati, făcute de

anonimi, au provocat indignarea violentă a autorului și hotărârea de a-și traduce el însuși scrierile în limba maternă. Dar versiunile românești semnate de Istrati, fără îndoială superioare altora, rămâneau inferioare textului original francez. „Povestitor înăscut” – cum l-a caracterizat R. Rolland – creând sub imperiul spontaneității, Istrati nu mai era în largul său atunci când trebuia să „transpună” migălos, ca simplu tălmăcitor, propria-i povestire. De aceea, scrierile sale tipărite până foarte recent în traduceri datorate autorului său, uneori, altor traducători, ofereau o imagine neunitară sub raport stilistic, și în genere, nu deplin reprezentativă pentru dimensionarea talentului său. Cuprinzând opera originală, atât franceză cât și română, precum și traducerea românească a textelor franceze în noua versiune, iar în Addendă – cum ne anunță editorul în introducere – versiunea autorului însuși, noua ediție va fi de un real folos cercetătorilor, ca și publicului larg”.

• [„Scânteia tineretului”] Redacția publică un fragment din „pseudo-romanul științifico-fantastic” al Mioarei Cremene, *Mărirea și decăderea planetei Globus*.

15 noiembrie

• [„Scânteia”] Sub titlul *Portret Ștefan Bănuțescu*, Adrian Anghelescu realizează profilul literar cunoscutului prozator: „Cine urmărește cu atenție acest drum de până acum al creației lui Ștefan Bănuțescu poate distinge cu claritate anumite preferințe și constante ale artei sale, ale universului de viață pe care cu predilecție îl explorează, fără a da însă vreodată impresia de repetiție. Fiecare nou volum – luând în considerare și amplele fragmente publicate în „Gazeta literară” din romanul în pregătire *Vieți provizorii* – pe lângă faptul că marchează o nouă etapă în evoluția autorului, nu are o existență independentă, perfect autonomă față de lucrările anterioare, ci se leagă organic de ele. Această operă care, cantitativ, sporește lent, anevoios, lăsând să se întrevadă scrupulul unei conștiințe scriitoricești extrem de exigente cu sine însăși, pare că se dezvoltă, crește – figurat vorbind – din ea însăși, asemenea norilor. O situație, un personaj, un moto, un detaliu schițat fugăr într-o scriere anterioară capătă nu o dată consistență și pondere în creații ulterioare. Costea Nebunu din poezia populară cu care se deschide reportajul „Drum în câmpie” reapare, de data aceasta ca personaj simbolic, prezență stranie, fantomă rătăcitoare a câmpiei nesfârșite în romanul *Vieți provizorii*. Configurația unitară, omogenă a creației de până acum a scriitorului stă nu numai în specificul viziunii sale, ci și în asemenea elemente „funcționale”, transmisibile, adeseori de proveniență folclorică, care, aidoma unor circuituri subterane, apropie și unifică țesătura complexă a scrierilor sale într-o operă tot mai încheată. (...) Afirmarea că prozatorul mitizează lumea satului mi se pare pe deplin îndreptățită. (...) Creația de până acum a prozatorului poartă amprenta unei viziuni artistice de o puternică originalitate, care, neîndoielnic, își va afla în scrierile ce vor urma răsfrângeri și întrupări tot mai profunde”.

• [„**Viața Studențească**”, nr. 38] Ana Blandiana comentează placheta de versuri a Ilenei Mălăncioiu, *Pasărea tăcută*: „Există în genere în poeziile Ilenei Mălăncioiu o mare așteptare a destinului, venind de undeva dintr-o feminitate folclorică, dar mai bolnavă, mai tremurătoare. Poeziile de dragoste sunt în același timp de singurătate și de așteptare... (orice) neîmplinire este poezia, pentru că numai ceea ce nu se împlinește în planul vieții se poate împlini în planul artei. Prozodic, în perfectă concordanță cu sensul, versurile au o simplitate tremurătoare, care emoționează până la înlăcrimare... o monotonie calmă... scaldă totul într-o, așa zice, compasiune pentru întreaga lume, într-un cântec cald, de o sinceritate derutantă... Ileana Mălăncioiu, în acest întâi volum, nu ne atrage doar atenția asupra ei, ci ne-o fixează plină de interes și curiozitate asupra evoluției ce va să vină. Pentru că, binecuvântată prin nașterea la sat, studenta la filosofie va părăsi, sunt sigură, frumoasa lume populată de culori și viețuitoare, pentru a coborî, chiar dacă împotriva voinței ei, în adâncul cuvintelor, acolo unde nicio lumină din afară nu pătrunde și nu se mai aude decât sunetul propriei inimi. Și vom asculta acel sunet reverberat din adânc, cu aceeași prietenie cu care îl deslușim acum prin zgomotul cântător al lumii”.

16 noiembrie

• [„**Scânteia tineretului**”] Adrian Păunescu publică despre *Universul lui da*, notând că „în limba culturii române, cuvântul poet se pronunță DA. Un Da care însă, presupune conștiința acută a lui NU, spus când trebuie, unde trebuie și cui trebuie. Fără NU, DA devine o jignire. Așa se face că tinerele promoții știu ce înseamnă să trăiești în climatul lui DA rostit în deplină cunoștință de cauză. În cultura română, DA devine aer, climat, perspectivă”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 46] Pop Simion semnează *Despre timpul prozatorului*: „Cea mai istorică narațiune nu mai curge în ordine istorică, începând cu anul unu și terminând eventual, cu ziua de ieri. Narativ vorbind, ordinea se strică, epocile se amestecă babilonic, unii migrează în flux și reflux, structurile cedează, ceea ce a fost cândva o narațiune-frescă și se dilata pe orizontală se refigurează, eventual, în arcul curcubeic al unei psihologii ardente. Timpul istoric e, așadara, sugerat, presupus. Cel social de asemeni. E un cataclism, susțin unii, din care supraviețuiește sugestia, simbolul, aromele decantate”. ■ Șerban Cioculescu revine cu *breviarul Veronica Micle și „A doua vedere*”: „Am primit deunăzi cartea semnată Augustin Z. N. Pop, *Mărturii, Eminescu – Veronica Micle*, în Editura Tineretului. Sugestiv ilustrată, cu copii fotografice și fascimile, precedată de un *Cuvânt înainte* și urmată de o *Postfață*, cartea conține istoria vieții și a dragostei Veronicăi pentru «lu-ceafărul» ei, așa cum l-a numit, divinatoriu, pe Luceafărul poeziei noastre, precum și un florilegiu de poezii ale aceleiași către același”. ■ Perpessicius publică *Lecturi intermitente (XXXI)*: „Cu monografia sa *Gala Galaction*

(Editura pentru literatură, 1967), Teodor Vârgolici deschide seria acelor cerce-tări, de extensie și de adâncime pe care atât viața cât și opera marelui scriitor le binemerită din plin și care, de bună seamă, nu vor întârzia. (...) Teodor Vârgolici este istoric literar, și dintre camarazii generației sale, care apropie vârsta de patruzeci de ani, unul dintre cei mai harnici și mai productivi”. ■ În acest număr apar versurile sunt semnate de: Maria Banuș Victor Felea, Dan Deșliu, Madeleine Fortunescu, Doina Ciurea, Marin Tarangul. □ La *Atlas liric* apar versuri de Apollinaire, în traducerea lui Mihai Barbuțescu (*Șarpele; Capra de Tibet; Pisica; Șoarecele; Elefantul; Racul; Păunul; Bufnița*). ■ În cadrul rubricii *Consemnări*, Nichita Stănescu scrie despre cartea *Altair*, a prietenului său Gheorghe Tomozei: „În configurația generației tinere, poetul Gheorghe Tomozei ocupă în loc aparte. Extrem de laborios, nedând însă niciodată aceasta senzație, autor a zece cărți de poezie, iată-l acum însumându-și selectiv activitatea tipărită pe întinsul a mai bine de un deceniu de susținută și inefabilă poezie. (...) E deosebit de interesant să-i urmărești în structura lor pe poeți, atunci când își alcătuiesc selecțiile, mai ales că valoarea unei poezii este aptă de creștere sau de descreștere și în funcție de contextul propriu imediat, nu numai de fluctuațiile valorice ale unei generații în devenire, aptă oricând de surprize. Selecția lui Gheorghe Tomozei nu se rezumă numai la înșiruire a textelor care au rezistat prin valoarea lor individuală, ci propune o structură generală întregii lui creații de până acum, propunând un sumar «răsturnat» – volumul începându-se cu versurile cele mai proaspete, din trecutul imediat și încheiându-se în scară asendentă în timp cu versurile perioadei de debut. Volumul împrumută astfel structura evocării. Ideea, nu se pare de un bun augur al originalității poetice și creează o optică inedită asupra ansamblului: propune o decojire lentă a trunchiului, și a ecurilor lui concen-trice până la firul de sevă virginal, amintind prin asociațiile inversă de tehnicile sculpturilor arhaice, acele de a înveli prototipul de lemn cu statui succesive de fin argint, suprapus foaie pe foaie și modelat perpetuu până la realizarea îngenuă a revelației, ca în lucrările lui Fidias. E o bună mânăuire de ansambluri poetice, o idee inspirată. Materia propriu-zisă a cărții, însă, își propune cu totul altceva, să alcătuiască o monografie a atmosferelor de dragoste, în dimensiunile curente ale realului, refucându-și divagația fantezistă (are de fapt și suprimă atmosfera), și infiltrația tezelor, sau a oricărei forme de dogmatism ori de idei preconcepute”. ■ Eugen Simion semnează cronică literară la monografia *Liviu Rebreanu* de Lucian Raicu: „Inspirat de miturile criticii mai noi, Lucian Raicu caută la Rebreanu *obsesii specifice*, temele muzicale ale operei, sensurile ei ascunse într-o proză de o înșelătoare elementaritate. Ambiția mare a ritcului e de a dovedi această zonă indecisă, de umbră fecundă a lucrurilor simple, a gesturilor, pasiunilor comune în ordinea existenței. Intenție (să mai dovedim?) bună, chiar foarte bună de ținem seama de opera căreia i se adresează și de deciziile critice date până acum. Pe această linie nouă de interpretare, critica

înaintează cu prudență, acumulează dovezi din toate zonele cărții. (...) Înregistrăm, așadar, prin cartea lui Lucian Raicu o scriere de analiză critică fină, surprinzătoare nu odată prin concluziile ei. Impresia mai generală e că Rebreanu pare citit, aici, cu ochiul prozei lui Dostoievski: vreau să spun că, într-o literatură de netedă suprafață realistă, criticul caută pasiuni abisale, obsesii și destine de forțe vitale ce vin din adâncurile ființei și de tot atâtea istovitoare neliniști”. ■ În acest număr putem citi din proză: Ana Barbu (*Ceasornicul C. F. R.*); Marcel Marcian (*Silu Tilu (pățanie)*) și Ion Vinea postum (*La castelul Montedoro*). ■ M. Ungheanu scrie despre *Indeciziile prozei fantastice românești*: „Interesante ni se par două atitudini față de materia fantasticului: una de acceptare sceptică, de expectativă, alta de adeziune totală. În prima fază literatura nu este propriu zis fantastică ci colportare doar de inso-lit enigmatic. În ea de a doua fantasticul nu e numai acceptat (G. Galaction, I. Agârbiceanu), dar și integrat unei explicații filosofice”. ■ Se anunță editarea romanului lui Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea* în limba turcă: „După ce au devorat pur și simplu, scrierile lui Panait Istrati, au savurat satira și umorul lui Luca Caragiale, au luat contact admirativ cu proza lui Liviu Rebreanu, după ce au citit și recitat poeziile lui George Coșbuc, cititorii din Turcia fac cunoștință, pentru prima dată, cu proza lui Zaharia Stancu. Pentru început romanul *Jocul cu moartea*. Traducerea romanului a apărut la editura «Varlik» (una din cele mai improtante case de edituri din Turcia). Conducătorul acesteia este ilustrul om de cultură, poetul, eseistul și publicistul Iașar Nabi Nayer”.

• [„Tribuna”, nr. 46] Pe prima pagină apar poezii postume de Radu Stanca: *Horoscop; Sonet; Întoarcere; Inscricție pe poarta închisorii*. □ În secțiunea *Ex libris* Grigore Zanc: scrie despre *Sfinții se vând cu bucata* (E. P. L., 1967, de Corneliu Buzinschi: „Scrisă într-o ritmică vie, densă, sugestivă – cartea lui Corneliu Buzinschi înfățișează un aeral psiho-social în atmosferă de șantier-târg, prin care destine tangente se convertesc în ceea e putem numi roman. (...) Creionând cu vervă și finețe situații de viață concretă (într-o ipostază cinematografică), autorul moralizează discret, promovând umanul, raționalul, tentația împlinirii. Lectura cărții antrenează, place”. □ Tot Grigore Zanc face comentariile la Petru Popescu, *Moartea din fereastra* (E. P. L., 1967): „Noi am caracteriza nuvela lui Petru Popescu, după o expresie care-i aparține, ca un gând care «galopează în toate părțile după posibilități» de improvizație. O improvizație moniliformă, cu o epiforare obositoare, sub obsesia de «verde» și «vis» (ceea ce le imprimă uneori a fluidă sprinteneală și densitate), fantasmagorizând totul”. □ I. Popfalău anuță, după informații culese din presă, apariția unui volum de *Opere* Lucian Blaga: „Într-o notă ce însoțește un grupaj de poezii postume ale marelui Blaga, Dorli Blaga – fiica poetului – anunță o ediție completă a poeziilor acestuia. În speranța că nu va trebui să așteptăm prea mult, salutăm inițiativa publicării noilor inedite din «Gazeta literară» din 19.X. 1967. Lectura lor ne dovedește – încă și încă o dată

– că fața nelumească a marelui poet mai are surprize derutante”. □ La *Prezențe poetice* Ion Oarcăsu îi face un profil liric lui Dimitrie Stelaru: „«Îngerul vagabond» trăiește, deci, firesc într-o ambianță saturată de halucinații, pierzându-și spontaneitatea și degajarea în poezia ce comunică direct contactul cu forma istorică, exactă, a lucrurilor”. □ Sub semnătura „Tribuna” apare textul-felicitare *Mihai Beniuc, sexagenar*: „Zilele acestea, Mihai Beniuc împlinește șase decenii de viață rodnică, pilduitoare pentru toți cei care privesc arta din unghiul răspunderii sociale și al militantismului estetic. O fervoare de esență romantică îi străbate versurile, încă de la prima culegere, intitulată *Cântece de pierzanie* și apărută într-un orășel ardelean, cu puțin înaintea izbucnirii ultimului război mondial”. □ D. Cesereanu publică a treia parte, conclusivă, din *Critică și diferențiere*, nu înainte de a prezenta cronologic nașterea și derularea disputei în jurul criticii călinesciene, pornind de la „inițiatorii ei, Toma Pavel și Cornel Regman”, până la opinia recenta, cum a fost aceea a lui N. Balotă: „Disputa în jurul criticii călinesciene, poate că neîncheiată azi, dar a cărei diagramă am urmărit-o, ne convinge de faptul că una dintre cele mai acute și mai firești necesități ale criticii actuale este diferențierea”. □ Ion Lungu semnează cronică literară la Francisc Păcurariu, *Priveliștile lumii*: „Deși a debutat cu o plachetă de versuri (*Psalmii neliniștei*) încă în anii studenției, Francisc Păcurariu s-a impus în domeniul scrisului îndeosebi prin studiile, eseurile și reportajele sale (apărute în trei volume de prestigiu) despre literatura și civilizația pre- și postcolumbiene, despre peisajul și viața contemporană ale Americii latine. Erudiția și finețea în analiză, concentrarea și concludența sintetică – din exegeza fenomenului literar, minuția, rigoarea științifică și acuitatea critică – în elucidarea procesului socio-istoric, observația fidelă și pătrunzătoare a realităților la fața locului – predominantă în reportaj, – nu l-au împiedicat însă pe poet să se facă simțit și în aceste preocupări tangențiale ori, în cel mai bun caz, interferente cu preferințele specifice”. □ Revista publică *Lucian Blaga – scrisori către Ion Breazu*. □ Versuri semnează: Ion Caraion, Stelian Filip, Traian Chelariu, Teofil Răchișteanu și Emil Isac (*Se apropie toamna... – inedită*). □ Prozatorii numărului sunt: Ion Șeitan și Ion Moise. □ În secțiunea *Creație și actualitate* apare un interviu cu Mihnea Gheorghiu, semnat Reporter: „– Fără îndoială, ați urmărit dezbaterile din ultima vreme purtate în critica literară. Înseamnă ele, într-adevăr, un pas înainte sub aspect teoretic general? Dacă da, din ce anume punct de vedere? – *Critica noastră își propune astăzi mai multe spații de sondaj și o mai mare rază de acțiune, decât, să zicem, înainte de 1965. Lărgându-și teritoriul epistemologic, ea pune accentul pe ceea ce consideră nou, încercând mari satisfacții în schimbarea de poziție (uneori radicală) față de noțiunile de valoare pe care operase până nu de mult, uneori în paginile acelorași publicații. Observ și o analogie între abordarea structurală și orice abordare critic-literară, în ciuda unor deficiențe, aș zice structurale, ale structuralis-*

*mului. Trăim și o renaștere a impresionismului, cu elanuri barochiste. Etc., etc... Dacă se poate vorbi de un pas înainte sub aspectul teoretic general, acestapare, din policromia tabloului nostru critic, mai mult ca un teren al sitnezelor viitoare. – Dezbatere la care ne referim, prin preocupările lor, se leagă oare de unele similare pe care le-ați cunoscut prin contactul cu actualitatea literară din străinătate? – Ele se leagă mai ales formal. Mi se pare că această treaptă a fost depășită în critica temeinică din alte țări europene, unde cele mai serioase preocupări cu privire la asimilarea noilor noțiuni în științele literare își pun problemele mari ale destinului omenirii contemporane, ale evoluției cunoașterii în noul stadiu al civilizației noastre tehnico-materiale, problemele recuceririi marelui auditoriu social. Pe Malraux îl preocupă și pe plan filosofic expansiunea caselor de cultură populară (într-o viziune de excelență) și prevede în artele plastice un neofigurativism victorios; în vreme ce noi recomentăm virtuțile eleatismului și redescoperim lumea abstracțiilor în termeni triumfali. Există, ni se pare, un decalaj, de natură juvenilă, pe care-l consider ca o perioadă de trecere poate necesară, dar negreșit o trecere, către marele clasicism românesc. Știți ce spunea J. Lessaigne despre participarea criticilor noștri de artă la colocviul Brâncuși: Că sunt excelenți, dar că la noi însă se face prea multă «literatură» pe marginea creației». □ La rubrica sa, Augustin Buzura face câteva propuneri: „Atâta vreme cât unii scriitori de primă mărime lipsesc sau sunt traduși cu lucrări nereprezentative, nu ne putem permite, cred, să tipărim epigonii acestora. Dacă din diverse motive, editura nu poate oferi operele complete ale marilor scriitori, deși efortul n-ar fi peste puterile sale, atunci cel puțin operele cele mai reprezentative, dar la intervale mici. (...) O altă chestiune – din sfera oniricului – ar fi traducerea imediată a celor mai reprezentative cărți străine premiate. Numai astfel cititorul va reuși să-și formeze o viziune de ansamblu asupra literaturii mondiale contemporane și, în plus, va fi scutit de imaginea deformată pe care în necunoștință de cauză este obligat să și-o facă despre unii premiați de atâtea ori inconsistenți. Ce genială era socotită Françoise Sagan înainte de apariția ei în românește!”. □ Anton Baltă traduce *Parabola familiei care locuia separat* de Elwin Brooks White. □ Radu Cârnci semenază traducerea poemului *Întoarcerea fiului risipitor* de Léopold Sédar Senghor.*

17 noiembrie

- [„Scânteia”] Despre apariția primului volum din seria *Opere* de Perpessicius, scrie Sorin Movileanu sub titlul *Nobila pasiune a scrisului*: „Apariția primelor volume din *Operele* lui Perpessicius reprezintă împlinirea unui așteptat eveniment editorial, necesar pentru definirea multilaterală a personalității acestuia, ca și pentru o mai completă înțelegere a unei întregi perioade din evoluția literaturii române contemporane. (...) Așa cum s-a mai remarcat, ceea ce caracterizează scrisul lui Perpessicius în diferitele ipostaze

ale individualității sale creatoare este o constantă participare afectivă, o anumită înclinație către selectarea faptului care să-i ofere un prilej de meditație, o evidentă preferință pentru expresia plastică, sugestivă. Sunt, fără îndoială, trăsături definitorii ale unui temperament liric, care nu se putea să nu se exprime și în mod direct, așa cum a făcut-o, de altfel, în versurile reunite în primul volum al ediției *Operele* sale. „Biografică prin excelență“, poezia lui – după cum precizează însuși autorul –, a crescut din stricta realitate, pe care n-a dramatizat-o și peste care i-a plăcut să picure un strop din acea nepăsare horatiană, împăcată cu destinul și înflorită de un zâmbet sau de o reminiscență mitologică. (...) Sunt virtuți pe care le regăsim și astăzi în scrisul lui Perpessicius, scriitor a cărui vitalitate spirituală – manifestată atât în proiectatul ciclu liric al „provincialelor“, parțial încredințate tiparului, cât și în paginile reunite în mai sus-amintitul volum de „Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor“ – este pilduitoare pentru o existență dedicată cu pasiune și luciditate literaturii. Fără îndoială că apariția celorlalte volume din ediția *Operele* va oferi punctele de reper necesare închegării unei imagini cât mai complete și mai unitare asupra multilateralei sale personalități”.

• [„Contemporanul”, nr. 46] Nicolae Manolescu face cronică literară a volumului *Opere 2*, de Perpessicius. „Cea mai constantă activitate de cronicar din istoria literaturii române este neprobantă sub raportul judecăților de valoare; privită în totul ea se dovedește aproape fără utilitate pentru literatura la care se referă (și a cărei istorie vie ar fi putut-o reprezenta). În schimb, ne relevă un temperament și un stil, gusturi, slăbiciuni, pe scurt, o personalitate. Criticul a înșelat pe cronicar, purtându-i marca și dându-se drept ceea ce nu era. (...) Criticul n-a înlăturat supliciu cronicii: păstrând-o aparent, s-a dat la joc subtil, la o mistificație. El rămâne, de ochii lumii, cronicar, dar un cronicar paradoxal, care afirmă fără să afirme, neagă fără să nege, disprețuitor, în fond tocmai de finalitatea actului său. Nu se poate spune unde sfârșește sinceritatea și începe ironia, unde lauda e batjocoritoare și sarcasmul ascunde admirație. (...) Critica lui nu e nici curat literară, nici de tot discursivă, ezitând între limbajul literaturii și limbajul în care vorbim despre literatură. Stilul acesta este al unui voluptuos al lecturii și toată critica lui Perpessicius constă în savoarea unui stil, care învăluie operele, substituindu-se de fapt lor și îngăduindu-ne din când în când, să le întrevădem ca printr-un „ocean fermecat”, după expresia criticului însuși”. □ Eugen Luca analizează *Proza lui Fănuș Neagu*; cu referiri la volumul de povestiri *Vară buimacă*. „Fănuș Neagu nu e, cum lasă unii să se înțeleagă, un excelent caligraf care schimbă cu pricepere caracterul literelor și cernelurile și desenează elegant cuvintele; nu e un îndrăgostit al scrisului frumos în accepția curentă, plată a cuvântului, un calofil. Sub penița lui, cuvântul sec, uscat, prinde viață, își redobândește, ca la poeți, prospețimea virginală, plesnește de seve ca un fruct răscopt. Și cântă. Temperamental, Fănuș Neagu e – cum s-a mai spus – un senzorial, dar un senzorial de o factură deosebită”.

18 noiembrie

• [„Scânteia”] Apare fragmentul de roman *În genunchi*, de Ion Lăncrănjan.

• [„Scânteia tineretului”] C. Stănescu recenzează monografia lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*, o carte care „reprezintă cazul scriitorului căruia epoca nu-i mai dă substanța convenabilă, nu-și mai transmite semnele, ca acel dangăt de clopot, vestitor al vieții, din care pleacă marea epopee a *Răscoalei*. Marile întrebări rămân, tragic, suspendate deasupra mediului descris și nu pot pătrunde adânc în substanța lui impură, întunecată. O materie de gumă i-a aruncat înapoi întrebările, neaderentă la obsesiile fundamentale ale creatorului, în primul rând la acea *obsesie a realului* căreia scriitorul i s-a supus cu devoțiune exemplară”. □ Vera Lungu publică poemele *Întoarcere* și *Descântec de șerpi*.

• [„România liberă”] Roxana Sorescu semnează o *Recenzie* la volumul de *Studii de literatură universală și comparată* al lui Alexandru Dima, apreciind atât capitolele teoretice – *Conceptul de literatură universală și Literatura comparată și perspectiva ei*, cât și capitolele cu caracter aplicativ, respectiv grupajul *Caracterizări*. Recenzenta reține, de aici, studiul despre *Epopeea lui Ghilgameș*, construit pe „asociația comparativistă între teme, motive și personaje din aceeași arie de cultură sau din civilizații și istorii net deosebite”, studiul despre Denis Diderot, în care portretul moral și intelectual al gânditorului este așezat la baza operei sale, sau studiul despre realismul lui Gogol, în care se exemplifică „aplicarea principiilor generale ale unui curent la opera particulară a unui scriitor”.

• [„Cronica”, nr 46] George Lesnea publică poezia *Ecoul*. □ La *Cronica literelor*, apar versuri de Silviu Rusu: *Frica de somn*, *Brusturi*, *Femeie înaltă* și *El*. □ Corneliu Sturzu publică un eseu, *Secunda lui Paris*. □ Apare un articol de Dimitrie Costea, *Anticriticul*. □ La secțiunea *Aniversări* apare articolul dedicat *Ștefanei Velisar-Teodoreanu, la 70 de ani*, intitulat *Teodorenii și Argezi*. □ Nichita Stănescu semnează articolul *Ce este Zoosophia?*, cu referire la volumul de versuri al lui Ion Gheorghe: „Însă, după părerea mea, *Zoosophia* descoperă un fapt fundamental al poeziei contemporane și anume acela de a distruge figurativul convențional al sentimentului istoric, de a fărâma fabula, și de a construi un edificiu nou, inedit și real, *Zoosophia* dă nume unei realități poetice care se naște”. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține recenzia semnată Al. Andriescu asupra cărții lui Stelian Baboi, *În bătaia soarelui*: „Observăm, în primele proze ale lui Stelian Baboi, o mare varietate de modalități artistice, de la schița realistă, în manieră tradițională și de la pagina autobiografică, la proza lirică simbolică, până la pagina de umor absurd și fantastic pur”. □ Rubrica *Rostirea filosofică românească* conține un articol semnat Constantin Noica, *Vremea vremuiește*. □ *Din nou despre epistemologie* este titlul articolului semnat Al. Tănase. □ Vasile Tonoiu

semnează articolul *Știință și poezie – Gaston Bachelard*. □ La *Cronica pe glob*, apar fragmente din *Canibalul*, de John Hawkes, „cel mai refuzat de public prozator american contemporan, (...) dar printre cei mai interesanți și originali”.

• [„**Flacăra**”, nr. 47] C. Bozbici semnează materialul Maria Arsene la 60 de ani, text ce încă din titlu își trădează intenția: „Dacă nu e o necesitate, rămâne cel puțin o virtute faptul că scriitorul își trăiește propriile cărți. Voit sau nu, Maria Arsene este într-un fel eroul sau personajul-martor al narațiilor sale, omul de după perdea care a văzut și a păstrat în amintire scena sau, nu de puține ori, a trăit-o direct sau intens. Cărțile lui nu sunt altceva decât o călătorie inversă prin meandrele memoriei, sau poate un mic compendiu de istorie printr-o interpretare personală, nițel sentimentală și adeseori pătimașă”. Aflăm din acest text că *Maria Arsene* este, de fapt un pseudonim. Chiar scriitorul mărturisește „De fapt e pe jumătate pseudonim, numele meu adevărat fiind Arthur Arsene”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 46] Grupaje de versuri de publică: Violeta Zamfirescu, Ion Crânguleanu, Marin Mincu (*Inițiere*: „Alerga chipul meu prin lume singur,/ așteptat la toate curțile cu pâine și sare, (...)/Odată s-a clătinat eul meu lăuntric/ Se scutura argint peste clopotul lumii,/ Chipul mi s-a prăbușit mutilat în oglindă/ Și speriat am uitat să fiu singur.”), Ion Mărgineanu (*Lenin*), Ion Lazu, Ion Văduva-Poenaru (*Șapte noiembrie*), Mihai Stănescu, Vasile Andronache, Hristache Tănase (*Imn patriei*), Adriana Dumitrache, George Filip, George Chirilă și Edith Nagy □ Marian Popa are în atenție volumul de proză al lui Al. I. Ștefănescu, *În căutarea Isoldei*: „Pe de altă parte, titlul ne trimite direct la surse legendare. Se pare că astăzi, pentru că nu mai putem produce mitologie, nu mai putem trăi fără mitologie și subsumpțiuni mitologice. După logica structurală, dar și după cea a unui personaj caragialesc, pentru ca să existe Tristan trebuie să existe Isolda; Tristan nu există ca nume semnificativ atâta vreme cât nu realizează cuplarea cu Isolda, și invers. Când un autor, depășind stadiul logic, valorifică legenda, el trebuie să păstreze în context anumite simboluri cheie prin care actualizarea să comunice cu modelul. În ce măsură adoptă această condiție Al. I. Ștefănescu? Aceasta se poate vedea analizându-i personajele – cât de sumar. (...) Povestirea principală e segmentată și interstițiile umplute cu fragmente tipărite cursiv, fără cap și fără coadă, demonstrativ-brechtienne și cu titluri patetice. Citate din poemul medieval împănează apoi volumul cu mottouri dedicații, epiloguri. Explicația? Atmosfera culturală ca și civilizația actuală în genere, are nevoie de înflorituri, structura decorativă contemporană o presupune: vitrina unui magazin de încălțăminte este decorată cu porcelanuri de Sévres, vitrina unui magazin alimentar cu frunze de stejar sau brad după anotimp, cea a magazinului de pălării și umbrele cu scoarțe populare oltenești. De ce s-ar priva literatura de cuceririle psihologiei de ultimă oră?”. □ O altă carte aflată sub ochiul critic al

lui Marian Popa sau, zis de-a dreptul, desființată de cronicarul de la „Luceafărul” este *Moartea din fereastră* de Petru Popescu. Debutul în proză al acestuia îi dă posibilitatea lui Marian Popa, „de a analiza un caz tipic de nesinceritate în artă”. Criticul adaugă: „Evident acea subtila nesinceritate, dificil de definit care se hrănește din cultură și care se poate eventual numi pastişă, poncif, exercițiu etc. care impune locul comun, pseudoliteratura, pseudologica, pseudo-metafizica. Un bondar ajunge nu se știe cum între două planuri ale unei ferestre: în stânga rămâne jungla verde, în dreapta o cameră întunecată. Metafora este simplă și oricine a citit o parabolă din Kafka, va putea dezvolta o schiță asemănătoare, cunoscând numai termenii problemei: realizați sistemul metaforic, excludeți termenul de comparat prin dezvoltarea termenului cu care se compară în toate articulațiile corespondente, eventual cu câteva dereglări pentru ca decodificarea să nu fie chiar la îndemâna oricărui copil. Mai pigmentați textul cu considerații speculative de mare valoare comună: «Totul era atât de verde, încât eu însumi nu mai eram verde, verdele nu mai era verde, pentru că se poate verde fără negru, se poate chiar verde fără alb, dar nu se poate verde fără galben, fără albastru, mai ales albastru... Odată cu revelația pereților invizibili, zborul devenea inutil. După cum nu mai exista față și spate, nu mai exista nici sus nici jos... Dacă m-aș putea gândi la viață ca la un dat cu o durată imprezvizibilă și inexorabilă, desigur, n-ar mai exista regret». Din întâmplare poate, povestirea lui Petru Popescu pare a-și fi avut punctul de plecare în *Molia* schiță de Virginia Woolf. *Insula filozofilor*, construită pe aceeași schemă, are (din întâmplare poate) o ciudată asemănare cu povestirea lui A. E. Baconsky, intitulată *Artiștii* din insulă cu singura deosebire că ultimul, poet autentic, reușește să construiască o parabolă, pe când dincolo textul rămâne un silitor exercițiu discursiv explicit. *Sultana lui Zdrelea* (legendă munteană) este un, «exercițiu omagial, scris în amintirea marelui nostru prozator român Gala Galaction». Nu putem trece peste frumusețea dedicației în care autorul face supraaprecieri pentru a nu declanșa niscaiva confuzii: «marele nostru prozator român» este o formulă care vrea să ne atragă atenția că și noi suntem români, sau că există prozatori de-ai «noștri» care nu sunt români, etc. Dincolo de dedicație povestirea este lipsită de interes abundând în locuri comune. *Războiul lui Hans Toberg*, aduce în amintire alte zeci de mii de episoade literare ale ultimului război pe care fără îndoială că autorul l-a cunoscut bine. *Poveste cu cow-boy* poate interesa pe autorul filmelor western, fiind încropit din elemente ale recuzitei genului. Mai autentice *Orașul* (jurnal) și *Week-end* care prezintă la persoana întâi un om, «înzestrat cu o excelentă, aș putea spune chiar genială, inteligență comună». Aici autorul este mai mult decât oriunde, autentic, el însuși: dar autenticitatea nu înseamnă încă artă. Dar Petru Popescu crede, se pare, că e sincer, sau încă încearcă să pară autentic”. □ Nichita Stănescu este prezent cu o pagină de poeme din volumul, în curs de apariție, *Laus Ptolemaei*. Aceștia li se alătură

exegeza lui M. N. Rusu (posibil „referat” solicitat de editură) realizată/adaptată cerințelor publicistice: „Obișnuiți cu valorile meditative, filozofice ale poeziei lui Nichita Stănescu, nu trebuie să vedem în Laus Ptolemaei o intenție de reabilitare «neștiințifică» a cosmologiei lui Ptolomeu. Ar fi o utopie de ambele părți: a cititorului și a poetului. Autorul celor *II elegii* propune, într-adevăr, o reabilitare, mai bine zis, o reactualizare a teoriei ptolemeice, dar în altă ordine decât cea în care a fost elaborată: în ordinea etică a lumii și a individului. Mărturisesc că ideea lui Nichita Stănescu mi se pare extrem de ingenioasă, iar poetic realizată cu mare rafinament simfonic și cognitiv. E cu atât mai ingenioasă cu cât poetul a descoperit un rost liric natural și contemporan teoriei naive (dar sincere) a lui Ptolomeu: necesitatea de a elogia moralitatea liniei drepte, inflexibilă, desfășurată curat, în văzul lumii și nu subteran și sinuos. Căci poetul nu vrea altceva a demonstra aici (se poate demonstra și în lirică!) decât preeminența comportamentului etic în evidență totală și logică, preeminența bunului simț, oroarea de medieval, de afirmațiile despre ceva ce nu se vede în loc de aprobarea afirmațiilor despre ceea ce se vede. Subtilitatea poetului ne trimite la istorie – la una cu morală – chiar dacă raporturile reale, obiective, sunt inversate prin mitizare sau demitizare. Ptolomeu a existat singur în baza propriului său bun simț, cel mult în frățietatea, ideologică cu Aristotel; la polul opus, Giordano Bruno, teoreticianul mișcărilor cosmice invizibile, într-una cu Copernic, depășindu-l, precum se știe. Însă Bruno nu exista fără un anume Zuane Mocenigo, precum acesta nu există fără Bruno. El trăiește în umbra marelui martir, dar trăiește. Asta i-a fost și intenția. Nu e vinovat de situație Giordano Bruno. Dar cum un geniu n-a putut exista fără un delator, s-ar putea spune, spre tristețea istoriei, că genialitatea creatorului Bruno nu supraviețuia – sau purta alt nume – fără întunecatul Mocenigo. Ptolomeu n-a avut parte de inchizitori. Bruno de câți vrei. Deci, e de preferat Ptolomeu (...) Observăm că am introdus în interpretarea poemului un personaj, chiar două, care nu figurează în versuri. Deci, iată-ne în situația contrară moralei mitice a lui Nichita Stănescu: vedem ceea ce nu există. Ca atare, să rămânem numai la litera fizică a poemului, căci ea spune totul; în ordinea estetică – ziceam – cu mult rafinament, tocmai prin diversitatea armonios conjugată a modalităților sale. Modalități despre care ar fi multe de spus. Și se va spune. Încă o ipoteză. În actualul moment de disoluție generală și individuală a poeziei, Nichita Stănescu vine cu o soluție – spus simplu – a disoluției. Având un mod intim de a presimți sinusoidale lirismului, el transformă chiar starea de disoluție în materie lirică, transformă în lirism chiar starea lipsei de lirism. Astfel Nichita Stănescu este totdeauna „în față”. Un exemplu: motivul sferei utilizat de el (și preluat de alții) până la congestie, a atins înălțimea maximă, situație comună, nu numai pentru acest motiv, ci și pentru alți poeți. Ea se cheamă «plafonul maxim» sau punctul critic al fiecăruia, și se arată a nu fi trecut încă. De aici oarecare impresie de

reflux liric, de batere și zbatere pe loc, după opinia noastră, de disoluție. În ceea ce-l privește pe Nichita Stănescu, el a găsit o soluție: se auto-demitizează. Cum? Nu sfera este principiul cartezian al lucrurilor (nu obiectele închise) ci planitatea. Sfera promovează misterul, ocultul. Ne interesează claritatea. – (Să fie semnul unei întoarceri la clasicism?) – Adică clarviziunea liniei drepte, a «modulului de aur». Asta nu înseamnă însă că, din punct de vedere liric, versurile nu trebuie să aibă taină și inefabil să nu aibă cosmos. (...) Iată, așadar, cum știe Nichita Stănescu a-și străpunge propriul și generalul «plafon maxim». Cu o carte viitoare. *Laus Ptolomaei*, scrisă împotriva cărților sale, dacă nu cumva și altor cărți”. □ Mihai Neagu Basarab publică drama într-un act *Untură de pește*.

19 noiembrie

• [„Scânteia”] O *Pledoarie pentru eseu* semnează Sorin Alexandrescu: „Există astăzi numeroase științe, „interdisciplinare“, dar un singur gen literar, „interdisciplinar“: esul. El poate fi definit aproape numai prin vecinii săi cu care se află în raporturi foarte sociabile, însă de-o răceală distantă. Esul este acel gen care nu este nici etică, estetică, istoria culturii și nici aforism, foileton, m critică literară, sau poem în proză. El poate fi toate acestea și binevoiește uneori chiar să pară că este, dar numai pentru a se retransa apoi în vechea lui identitate indefinită. Esul rămâne prin excelență, într-o „absență a opțiunii“, în ceea ce privește modalitatea de existență în urbea literară, dar compensează dezinvoltura printr-o uluitoare flexibilitate. Esul nu este savant, respinge citatul și bibliografia, dar le implică permanent în propria lui iradiație de cultură. El are o singură condiție sine qua non: să fie personal, inedit, surprinzător. Eseistul nu argumentează, ci sugerează sau afirmă cu degajare, el expune și se expune, dorește să încite la gândire proprie, el pune întrebări și răspunde adesea discutabil, dar are totdeauna meritul că sfărâmă convenția, inerția. (...) Așa îmi apar eseistii dintotdeauna de la Addison și Steele, la T.S. Eliot și Ezra Pound, de la Montaigne la Valéry, Simone Weil sau Denis de Rougemont, de la Chesterton la H.L. Mencken, și mulții alții. (...) Odobescu a fost, poate fără să știe, întemeietorul eseului român de factură clasică, bazat pe observația morală generală, dens de erudiție, dar fermecător de liber în gândire. Maiorescu, P.P. Negulescu, Tudor Vianu și în ultima vreme Edgar Papu, l-au urmat cu strălucire, ca oameni de știință cu frecvente escapade eseistice. Eminescu, Delavrancea și Hașdeu au creat esul romantic, violent, subiectiv, adresat vizibil emoției, nu rațiunii. Vasile Pârvan l-a drapat solemn retoric, hieratic, fascinând mulțimea prin puterea verbului. Mihai Ralea creează esul modern, adică îndreptat spre concretul existenței umane, cu abordări psihologice, sociologice și literare, dar cu interpretări libere de orice dogmatică. La fel Camil Petrescu, Lucian Blaga. (...) Generația din anii '30 s-a îndreptat spre eseu ca spre un tărâm favorit, cristalizând aici, pentru prima

oară, cu toată decizia, observația de sine, căutăturile morale și spirituale. Dintre fecunzii și diverșii esești români ai perioadei interbelice amintim nume ca Mihail Ralea, Petru Comarnescu, M. Sebastian și mulți alții, cu opinii discutabile, dar extrem de vii și interesante. După război, G. Călinescu manifestă prin *Cronica mizantropului* și mai ales *Cronica optimistului*, o prezență eseistică continuă și pregnantă, exercitând o adevărată magistratură culturală, de adânci rezonanțe sociale. Vl. Streinu, Perpessicius, mai recent Paul Everac, și alții, plasează rubrica săptămânală între eseul literar și cel moral. În literatura recentă, contrar tradițiilor menționate, s-a manifestat totuși o anume ezitare în fața eseului. (...) Predomină însă și acum eseul literar. N. Balotă (preocupat mai mult de filozofia culturii), Silvian Iosifescu, Matei Călinescu, V. Nemoianu (a cărui înclinație răzbate chiar în domeniul dificil al structuralismului, din recentul volum cu acest titlu), N. Manolescu (la care cronica literară se înscrie aproape programatic în aria unui eseu), și alții, frecventează genul cu interes, deși fără... fidelitate absolută. Toma Pavel, prin recentele *Fragmente despre cuvinte*, din „Luceafărul” (continuate în „Familia”) indică în mod evident vocația eseului moral. În rest, specia este încă puțin abordată. (...) Este motivul pentru care am intitulat aceste sumare observații, pledoarie pentru eseu”.

• [„**Scânteia tineretului**”] Smaranda Jelescu publică un interviu cu Adrian Păunescu.

• [„**România liberă**”] *Ancheta Proza scurtă și discernământul critic* găzduiește un dialog cu scriitorii – redactori la reviste literare ale epocii, cu privire la raportul dintre epica amplă și proza scurtă, sau proza – pilulă –, în actualitate. Participă Sânziana Pop, de la „Luceafărul”, S. Damian, de la „Gazeta literară”, și Fănuș Neagu, de la „Amfiteatru”. Fănuș Neagu crede că există o anumită lipsă de curaj a scriitorilor în ceea ce privește abordarea prozei de amplitudine, ca și un interes al autorilor contemporani pentru „faptul mărunț”. S. Damian constată o adevărată efervescență creatoare în ceea ce privește proza de largă respirație, datorată unor scriitori precum Ivăsiuc, Breban sau Bănulescu, parte a unei generații de creatori valoroși, așa cum sunt și debuturi promițătoare – ale scriitorilor Iulian Neacșu, Aurel Dragoș Munteanu etc. Sânziana Pop constată inflația prozei scurte, minată de mimetism defectuos, și publicarea, fără „discernământ critic riguros”, a multor bucăți de proză scurtă în revistele literare. Dacă lacunele prozei literare sunt date de lipsa originalității și a capacității „de a aborda probleme esențiale ale actualității”, trebuie identificate cauzele acestei stări de lucruri. La această chesiune, Sânziana Pop răspunde spunând că trebuie avute în vedere mai multe aspecte, precum modalitățile literare „în care se abordează problematica contemporană”, cererea de piață, a publicului cititor, corelarea cu contextul literar mondial și cu filosofia contemporană, estetica și teoria artei. Cu alte cuvinte, „superficialele cunoștințe literare, lipsa de informație, explorarea nesistematică

a realității”, duc la erori de creație. Fănuș Neagu remarcă existența unei „furii a împrumuturilor de maniere și de stiluri”, iar S. Damian arată că redacțiile revistelor literare sunt „invadate de proza mimetică”. În ceea ce privește rolul redactorilor în procesul de selecție și de îndrumare a debuturilor, Fănuș Neagu crede în importanța talentului, iar Sânziana Pop în funcția de „îndrumător spiritual” a redactorilor.

22 noiembrie

• [„**Scânteia**”] Valeriu Râpeanu scrie cronică la *Îngeri biciuiți* de Alecu Ivan Ghilia: „Evoluția din ultimii ani a prozei noastre a pus în evidență, alături de alte tendințe fertile, și una extrem de interesantă, ce și-a dovedit viabilitatea prin nuvelele și povestirile publicate de Ștefan Bănulescu, Fănuș Neagu, Alecu Ivan Ghilia, câteva din lucrările lor înscriindu-se printre piesele de rezistență ale literaturii ultimilor ani. (...) Gândurile acestea le-am avut citind noul roman al lui Alecu Ivan Ghilia; autorul abandonează de această dată legile și canoanele clasice ale construcției epice, nu mai ține seama de înlănțuirea riguroasă a episoadelor ca în proza de tip tradițional. Realul se proiectează în vis, acțiunea principală se întretaie aproape simultan cu alte fire adiacente care apar și ocupă apoi un loc dominant. Stările sufletești sunt adeseori sugerate, autorul neoferind imediat explicații, lăsând adeseori ca „misterul” personajului să se dezlege abia mai târziu. Toate acestea nu-ți dau însă senzația că autorul a căutat cu orice chip un procedeu alambicat, ci că alternanța de planuri este urmată de logica acțiunii însăși, așa cum în literatura populară tărâmul realului și cel al fantasticului se condiționează și se explică reciproc. Mai mult decât atât, caracterul modern al noii sale cărți nu vine numai din formulele epice folosite, ci și din structura intimă a personajelor, surprinse în momentul trăirii unor stări sufletești excepționale. (...) Cum spuneam însă la începutul acestei cronici, noul roman al lui Alecu Ivan Ghilia, căutând și aflând drumuri noi în creația sa, se leagă de fondul simțirii populare, demonstrând în pagini de o reală valoare artistică fertilitatea neconținutei legături cu izvorul acesta ce nu și pierde niciodată vigoarea și tinerețea. Pe spirala creației lui Ghilia *Îngeri biciuiți*” înscrie un moment esențial, marcând drumul ascendent al prozei sale”.

23 noiembrie

• [„**Albina**”, nr. 1039] Traian Iancu semnează poezia *Cred în Partid*: „Sunt fiu-al României Socialiste,/ Eterul ei, dogoarea ei și focul!/ La vară, când înflorea busuiocul/ Cu lacrimi l-o-i uda, ca să reziste/ Speranța mea-n Partid s-arate/ Și crezul meu în el! Mai sfânt ca-n toate!”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 47] Aurel Baranga semenază *Soluții realiste și creatoare*, un editorial de angajament politic: „Documentele plenarei Comitetului Central al Partidului din 5-6 noiembrie, studiate de oamenii muncii într-un spirit de profundă temeinicie și răspundere, fac obiectul unor dezbateri

publice ample în care unanimitatea vorbitorilor înscriși la cuvânt relevă caracterul lor realist și creator, sitnează a unei experiențe proprii vaste, directive ce descifrează științific tendințele de dezvoltare ale societății românești în etapa actuală. Dezbătute la nivelul unei interpretări medii sau la înălțimea unui vast complex industrial, îndreptate în lumina intereselor unei uzine metalurgice sau ale unei tradiționale exploatare miniere, concluziile derivate din documente sunt aceleași: luciditate, exacitate, operativitate, spirit practic, eliminarea anomaliilor de tip birocratic și cancelaristic, îndrăzneală creatoare, stimularea inițiativei locale, născută dintr-o bună cunoaștere a situației și, mai ales, apelul firesc și îndrituit la asumarea unei răspunderi ferme, Documentele sunt o chemare înflăcărată la stimularea curajului, care nu se confundă cu spiritul de aventură, fiindcă e născut dintr-o autentică și adâncă interpretare a realității științific studiată, la o luptă neîmpăcată cu inerția și stagnarea, la o bătălie cu formele vechi și perimate de lucru, campanie deschisă împotriva soluțiilor de compromis. (...) Între *vechiul* ce se îndărătnicește să persiste și *noul* care își croiește drum în viață, prin luptă, Documentele Plenarei Comitetului Central al Partidului sunt o expresie strălucită a *noului* în luptă cu balastul, vetustul, perimatul, tot atâtea vestigii ale unui trecut ce se cade a fi depășit chiar dacă ne este, calendaristic vorbind, încă apropiat. Și din această crâncenă luptă a *Noului* cu *Vechiul*, a clipei noastre prezente cu timpul aflat în urmă, n-avem nici o îndoială că se va împărtăși și arta noastră, chemată nu numai să celebreze izbânzi, ceea ce e foarte important, dar să le prevadă și vestească, sarcină ce mi se pare că începe să devină obligatorie și urgentă”.

□ La rubrica *Discuții*, Ion Pascadi scrie despre *Modalitățile prozei*: „Dacă salutăm faptul că discuția teoretică ne-a eliberat de o înțelegere îngustă a realismului (și Dumitru Micu însuși a contribuit la aceasta), de ce să reluăm din nou aceeași înțelegere, eliminând din acest cadru investigația psihologică sau chiar folosirea fantasticului? Reducem din nou realismul la mimetismul înțeles ca simplă copie. (...) Prin urmare, în discuția despre modalitățile artistice, în general, ale prozei, în special, cred că trebuie să introducem și un al doilea element alături de cel general recunoscut, personalitatea artistului: realitatea la care el se raportează. N-am vrea să fim înțeleși greșit: nu există nici un fel de reguli după care un sector sau altul al realității ar putea fi transfigurat în artă numai după anumite procedee. Interacțiunea dintre modalitatea artistică și realitatea investigată se petrece în mod specific în creuzetul propriu al fiecărui creator. Existența legăturii lor nu trebuie însă uitată, pornind de la prejudecata unora după care realitatea este prea... prozaică pentru a mai pomeni despre ea când ne aflăm în nobila sferă a artei”.

□ *Amintirea lui N. Iorga* este evocată de Dumitru Micu: „La 27 noiembrie 1940, când s-a prăbușit la marginea pădurii Strejnicul – doborât, zice G. Călinescu, sugestiv, nu de gloanțe, ci de dezgustul de a vedea arme îndreptate asupra lui – Nicolae Iorga avea șaiszeci și nouă de ani și una mire una sută douăzeci și șase

de cărți tipărite. Câte n-ar mai fi publicat, de nu i-ar fi fost sortit să piară înainte de vreme, precum odinioară Miron Costin, de moarte năpraznică!”.

■ Șerban Cioculescu semnează *breviarul G. Topârceanu, colaborator al lui C. Stere*, textul care se termină cu următorul P.S.: „În Ramuri de la 15 noiembrie, autorul prețios (în expresii) al tinereții unui artist, crede a polemiza cu subscrisul, perseverând în arbitrar. De la o anumită vârstă, din păcaate, năravurile stilistice, ca și celelalte, nu mai pot fi lepădate, Gluma cu prof. sec. a făcut-o Lovinescu, cca să se știe, la adresa lui Scarlat Strujeanu, care ssemna astfel. Cât despre sinesteziile lui Macedonski – departe ca noțiunea să ne fi fost cândva străină, – același prețios și-a cheltuit cu ele mai de mult ingeniozitatea, fără să fi convins pe nimeni. Restul n-are nici o importanță. Fiecare pasăre pe limbaa ei piere!”. □ În cadrul rubricii *Arhivă sentimentală* Paul Anghel semnează *Amărăciuni de reporter*: „Într-un fel reportajul își încrușișează destinul, calchiindu-l aproape, cu acel al memorialului de călătorie, efemer la rându-i sub valoarea de instantaneu. (...) Singura parte viabilă – și documentară în același timp – a reportajului e stenograma sentimentală, exclamarea, încântarea, repulsia, oroarea, împrecația, prostetul, într-un cuvânt curiozitatea activă a reporterului, care trece totul, fie și denaturând, prin focul mistuitor și mistificator al unei anume sensibilități”.

■ Nichita Stănescu semnează două texte despre două cărți de poezie: Ion Horea, *Poezii* („Scrisă cu patima amănuntului și aproape cu superstiția de a nu lăsa neînregistrată în sentiment nici o ipostază vegetală sau nici un obiect vegetal, poezia lui Ion Horea izbutește în finalitatea ei să înalțe un ansamblu echilibrat și armonios, de natură apolinică, iar nu dionisiacă așa cum ar părea la o primă vedere”) și Gh. Tomozei, *Patruzeci și șase de poezii de dragoste*: „Patruzeci și șase de poezii de dragoste sunt de fapt un singur poem despre creșterea și descreșterea timpului liric, un frumos vas de porțelan de Sèvres, conținând o băutură alchimică fierbinte și aromată”).

■ G. Dimisianu publică *Contemplație și acțiune*: „În *Francisca* primul aspect caracteristic este atmosfera tipică de roman, adică acea senzație încercată de cititor că, pe măsură ce întoarce filele cărți, pătrune în teritoriile unei lumi constituite și familiare, a cărei existență i se impune ca o realitate parcă mai adevărată și mai vie decât aceea trăită în viață de fiecare zi. (...) Avem aici materia ideală pentru un tipic roman balzacian, chemat să înfățișeze clasicul proces de mărire și decădere a unei celule sociale. Și *Francisca* chiar asta și este într-o anumită măsură, roman de reconstituire lucidă a unei epoci și a unor experiențe umane, operă populată de tipuri care evoluează în cadre sociale trasate energic, produs al vocației de creator epic, așa cum o probează și modalitatea stilistică a lui N. Breban: fraza e amplă, bogată în ramificări, fără efecte de plasticitate dar suplă totuși, capabilă să îmbrățișeze un câmp cât mai larg de aspecte ce se cer comunicate”.

□ Semnează versuri: Victor Eftimiu, Ion Brad, Matei Călinescu, Ben. Corlăciu, Dumitru M. Ion. □ Sub titlul *Oaspeții noștri: poeții bulgari*, apar, traduși

de Victor Tulbure și Valentin Deșliu, poeții de la sudul Dunării Gheorghe Djagarov, Bojidar și Nikolai Zidarov. □ Al. Andrițoiu scrie despre **Mihai Beniuc la 60 de ani**: „Fără îndoială că în perspectiva timpului, Mihai Beniuc va rămâne ceea ce a fost și este: un poet adevărat. căci există în opera sa o coloană validă și bine sculptată care este mesajul său frumos, generos și capabil să se adreseze contemporanilor și urmașilor”. La proză sunt prezenți I. Peltz, Octavian Păscăluță, Marin Porumbescu și Nicolae Velea cu proza **Alături**. □ Al. Piru semnează articolul **Marea necunoscută**: „*Mare incognitum, Marea necunoscută*, așa se cheamă culegerea de poezii publicată nu demult de Dimitrie Stelaru la 51 de ani. Sunt adunate aici volumele *Noapte genului, Ora fantastică și Cetățile albe*, un număr de 44 inedite din ciclul *Antirăzboinice* și peste 400 de poezii din ultimul ciclu *Mare incognitum*. (Volumul din 1963 *Oameni și flăcări* lipsește). (...) Cum se prezintă poezia lui D. Stelaru din ultimele două decenii? Mai întâi, de unde ne așteptam la o micșorare a producției, observăm o sensibilă creștere a ei, chiar o anume abundență. Nu numai că poetul nu a încetat niciodată să scrie, dar a prou mai mult decât oricând, cu o încredere în forțele și în valoarea mesajului său impresionant. Evident, dintr-o pădure așa de întinsă ieși greu la lumină și exploratorul e nevoit să defrișeze curajos. Dar cel puțin după această operație de curățare poți zăbovi în ademenitoare poiene, spre a contempla arborii – coloană a templului stelarian”. □ **La 80 de ani de la moratea lui Petre Ispirescu** Aristiția Avramescu face cunoscut **Un manuscris inedit**: „Despre soarta acestui manuscris vreme îndelungată nu s-a mai știut nimic, cunoscându-se din el numai părțile citate de Al. Odobescu în discursul său. Astăzi el se află în posesia Bibliotecii Academiei R. S. R., înregistrat provizoriu cu nr. ms. rom. 6113. Noi îl vom publica pentru prima oară integral cu titlul *Războiul de independență 1877-1878*, în ediția critică a *Operele* lui P. Ispirescu aflată în curs de apariție la Editura pentru literatură. Manuscrisul este împărțit în două părți și cuprinde în total 63 de pagini; autorul n-a reușit să-și termine scrierea, astfel se și explică compoziția și stilul deseori neglijente”. □ La secțiunea **Carnet de scriitor**, Dragoș Vrânceanu scrie eseistic despre **Problema „imaginei narului”**: „Că există un fenomen al declanșării nocive a «imaginei narului» în spiritualitatea și viața modernă în general, este deasemenea un fapt care nu poate fi negat. El îmbracă ele mai diverse forme, care trebuie să formeze obiectul unei terapii sociale. Dar aceasta e o chestiune, fără îndoială, de structură a societății respective. Fenomenul, de exemplu, acolo unde individul năpădit de sentimentul «însingurării» – deci al indiferenței sociale absolute –, își caută singur o soluție, care în fond este o soluție de protest și denunțare, oricum ar fi prezentată altfel”. □ Aurel Dragoș Munteanu scrie despre **René Char și condiția poeziei actuale**: „René Char aduce în contextul poeziei franceze de astăzi una din vocile cele mai autentice, întărită de intensitatea și amploarea unei existențe nimbate de legendă, în care meditația și acțiunea se

îmbină armonios pentru a cristaliza o expresie poetică unică prin transparența și adâncimea ei”.

• [„Tribuna”, nr. 47] Apare jurnalul lui Ion Vlasiu, *În spațiu și timp, Caietul II, Paris, 1937-1938*. □ Despre Labiș – „spiritul adâncurilor” scrie, la *Prezențe poetice*, Ion Oarcăsu „S-au observat, în poezia lui Nicolae Labiș, două etape bine distincte. Una care cuprinde «primele iubiri»: amintiri ale vârstei fragede, impresii de copil care-a trecut prin ororile războiului și ale secetei postbelice, strat aluvionar adânc și miraculos, din care sondele minții și ale inimii au scos la lumină imagini și mărturii despre fragilitatea destinului uman. Labiș are într-adevăr darul – nu ieșit din comun, întrucât aparține tuturor *poezilor-martori* – de a transpune viața în poezie; lirica lui, o bună parte, este dei oglindă fidelă în care existența se răsfrânge în mărimă naturală, cu lumini și umbre, cu miresme și cocleli. (...) A doua etapă ar cuprinde lirica de idei, născută sub semnul «luptei cu inerția», când poetul urmărește «curatul sunet al perfecțiunii» prin severe decantări sufletești și prin îndrăznețe sondaje în sitoria speței umane: (...) Cele două faze amintite corespund, fără îndoială, unei evoluții firești, dar nu acoperă și nu definesc ethosul poeziei lui Labiș văzută în unicitatea ei surprinzătoare. Fiindcă indiferent de sfera problematică sau de nivelul artistic al imaginii, există și în *Primele iubiri*, ca și în *Lupta cu inerția*, o notă comună, definitoare: tânărul poet aspiră încă de început la supunerea estetică a lumii, are în minte imagini și forme dintr-o posibilă epopee silvestră, devenită cu vremea «comedie umană», prin accentuarea laturii speculative și problematice a mesajului poetic”. □ În secțiunea *Însemnări* apare textul polemic *Cronica meditativă și filosofia banalității* de Timotei Terbanca: „Exista în perioada dintre cele două războaie mondiale, un personaj umoristic, pe nume Gâgă, care se exercita, săptămânal, în cogitațiuni de o frustă și dezarmantă originalitate, savurate, de altfel, de cititorii periodului în care le publica. (...) Se pare că, reconsiderând activitatea literară din perioada respectivă, unii critici au început să fie geloși pe popularitatea supomenitului personaj. Din această categorie, se pare că face parte și diligentul și originalul cronicar Valeriu Cristea care, folosind ca pretext recenzarea volumului de versuri *Pe înaltele reliefuri* (al lui Aurel Rău), ține cu orice preț să reia tradiția lui Gâgă și s-o extindă în meditație critică pe tema filosofării despre banalitate. (...) Ne aflăm, fără îndoială, în fața unor meditațiuni frumoase, dar mai ales profunde. Un singur lucru nu înțelegem, totuși: de ce nu puteau fi publicate aparte, spre a fi gustate în ele însele și nu legate forțat de un volum de versuri, cu totul de altă structură și ținută intelectuală?”. □ C. Iliuț îl are în vizor pe Ilie Constantin: „După o rodnică incursiune în proză, unde și-a descoperit «vârste» ale antecesorilor, după ce s-a exercitat cu succes în extemporale de critică literară, poetul Ilie Constantin, s-a reîntors, așșideri vechiului său erou (Odiseu), în Ithaca, adică la versuri. Se pare, totuși, că acest lung pelerinaj printre «insule» atât de ispititoare – ca proza și critica –, în loc

să-i inspire mai multă încredere în multilateralele sale virtuți de cunoaștere și stăpânire a lucrurilor, la înnegurat până la disperare”. □ Sub titlul *Întâlnire cu cititorii*, desemnat se dau informații despre activitatea redacțională: „În ziua de 18 noiembrie a. c. a avut loc la Institutul Pedagogic din Baia Mare o întâlnire a redacției noastre cu studenții acestui institut precum și cu un număr de colaboratori din regiunea Maramureș. Au participat, din partea «Tribunei», tovarășii Teofil Bușcan, redactor șef adjunct al revistei, Constantin Cubleşan și Augustin Buzura, redactorii, de asemenea, Mircea Braga, Nae Antonescu, Mihai Olos, Ion Buda, Petre Got și alții, colaboratori ai «Tribunei». În cadrul consfătuirii, studenții Institutului, cadrele diactice, au avut cu redactorii prezenți un interesant schimb de opinii asupra activității revistei «Tribuna» și, în general, asurpa unor probleme ale literaturii și artei contemporane”. □ Dan Smântănescu publică *Amintiri despre Gib Mihăescu*. □ Constantin Cubleşan semnează cronică literară la continuarea pe care Marin Preda o aduce romanului său: „Volumul al doilea al *Moromeților* se încheagă – într-o narațiune savuroasă – destul de greu, din episoade oarecum dispartate, menite, în intenția autorului, să refacă atmosfera actualității imediate, dedusă dintr-o atmosferă de ansamblu a epocii. (...) Marin Preda renunță deliberat la posibilitatea unui erou central, acordând prioritate maselor în mișcare, colectivității cutremurate de evenimente dramatice. Sensurile tragice deduse aici rezultă din ideea că aceste sacrificii erau necesare și considerarea lor retrospectivă, acum, îi îngăduie autorului să exprime cu franchețe adevăruri grave despre propria noastră existență în timpuri nu demult consumate. Este adevăratul merit al acestui al doilea volum al *Moromeților*, alcătuit din decoruri și populat cu figuranți, cum încerca să observe cu oarecare ezitare cineva într-o revistă bucureșteană. Dar pentru a se pronunța astfel, Marin Preda nu avea nevoie să redeschidă «procesul» *Moromeților*, în care nu aduce nici un element fundamental nou, nimic în plus față de ceea ce era bine precizat și cunoscut. Sub acest aspect, al continuității unui roman odată încheiat, volumul actual rămâne fără finalitatea scontată. Mutând accentul de pe implacabilul destin al dezagregării familiei Moromete pe dramaticele frământări ale obștei, într-un moment dat al istoriei contemporane, se realizează un alt roman (ce păstrează doar onomastica întâiului), nici mai bun și nici mai slab decât altele (atâtea altele), scrise la noi pe o tematică apropiată. Pentru Marin Preda este însă prea puțin; deci tentativa autodeșșirii rămâne în continuare o problemă deschisă”. □ Versuri semnează: Ion Gheorghită, Teofil Răchișeanu, Mircea Vaida, Aurel Șorobetea și Maria Racolșea. □ Augustin Buzura publică *Autentic „interviu cu moartea”*: „Firește, aventura existențială a acestui mare solitar, Nossack, este însă infinit mai compelxă și valoroasă culegere de povestiri *Interviu cu moartea* tradusă și prefațată competent de Val. Panaitescu merită un popas mai prelungit. Este utilă, de asemenea, paralela cu marii scriitori existențialişti ai veacului tocmai pentru a urmări evoluția atâtor noțiuni fundamentale”. □ Al.

Căprariu semnează *Mărturii despre Brâncuși*: „Plecând din unghiuri diferite, filtrând prin înțelegeri și sentimente fiecărui specifice, cei trei cercetători ai artei lui Brâncuși ajung la concluzii ce se identifică în plasma lor intimă. Faptul este revelator. Este de remarcat, pentru a încheia, că studiile lui Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Ionel Jianu reunite în volumul *Mărturii despre Brâncuși* au, toate, și un caracter polemic. Analizele lor riguros științifice – edificate pe cunoașterea strălucită a tradițiilor artei românești și a realităților artistice străine – pulverizează opiniile acelor cercetători care au tentat explicitarea operei brâncușiene prin raporări făcute cu precădere la surse străine”. în continuare, apar fragmente din studii semnate de Mircea Eliade, Petru Comarnescu și Ionel Jianu.

24 noiembrie

Încetează din viață **G. C. Nicolescu** (n. 26.05.1911, Ploiești – 24. 11. 1967, București) istoric și critic literar pozitivist, autor al unui număr impunător de studii în domeniul cercetării literare.

• [„**Contemporanul**”, nr. 47] D. Păcurariu publică studiul *Clasicismul românesc*. „Există un clasicism românesc? Istoriile literare, cu rarissime excepții, par mai curând a-l nega vorbind cel mult de incidente clasice la un scriitor sau la altul, iar discuțiile despre curente literare, purtate de unele reviste în ultimii ani l-au ignorat cu totul. Totuși, clasicismul domina o perioadă întinsă a literaturii române – ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea până către 1830 – și se resimte puternic pe tot parcursul mișcării literare de mai târziu, dominate în ansamblu de alte tendințe artistice”. □ Revista îl omagiază pe *Mihai Beniuc la 60 de ani*: „La aproape trei decenii de la debut, trăindu-și, la șase decenii de viață, aceeași tinerețe poetică, Mihai Beniuc, poetul, prozatorul și dramaturgul se definește astfel (...) „Sunt măr de lângă drum și fără gard, / La mine-n ramuri poame roșii ard. / Drumetele, să iei fără sfială, / Că n-ai să dai la nimeni socoteală. / Iar dacă vrei s-aduci cuiva mulțam, / Adu-l țărânei ce sub mine-o am”. □ Mihai Zamfir prezintă, la rubrica *Meridiane Tinerețea lui Alain – moralistul*.

25 noiembrie

• [„**Scânteia**”] Emil Vasilescu recenzează pe Al. Căprariu, cu al său *Jurnal literar*: „Genul cronicarului meticolos, Al. Căprariu se străduiește să-și formeze un aparat critic riguros, supus unor norme bine stabilite și însușite în care esențialul constă în a stabili o ierarhie valorică indubitabilă aplicată precis unui gen sau autor. (...) Volum de o mare diversitate tematică, „Jurnal literar” adună opiniile criticului asupra unora dintre cele mai reprezentative creații literare contemporane românești, ca și unele însemnări despre autori străini de mare valoare. (...) Cronicile din ultimii ani, în special cele consacrate volumelor *Fântâni și stele* de Ion Brad, *Poezii* de Emil Botta, *Versuri* de Radu

Stanca, sau *Nevoia de cercuri* de Geo Dumitrescu, marchează un incontestabil succes al criticului, o contribuție remarcabilă la schimbul amplu de opinii ce se desfășoară pe tărâmul creației literare. (...) Paginile de autentică valoare, de căutări fructuoase pe tărâmul descifrării mesajului uman și artistic al operei literare sunt umbrite de altele, mai puțin reușite sub aspectul investigației critice, încorsetând în efigia șablonului literar opere și autori ce se refuză aprecierii unilaterale. Studiile de început *Mesajul lui Camil Petrescu* și *Camil Petrescu despre teatru* sunt lipsite de suplețe tocmai datorită încercării de a cuprinde creația artistică în tipare gata confecționate. (...) Confuzii de ordin estetic, investigarea operei de artă cu un arsenal critic depășit sau neadecvat diminuează valoarea unor opere, cum ar fi *Scrinul negru*, concomitent cu supralicitarea unor creații din Beniuc (*Călătorie prin constelații*). (...) Dacă Al. Căprariu ar fi exercitat un autocontrol mai sever în selectarea materialelor, volumul, desigur, ar fi fost mai unitar și, totodată, mai convingător și, de ce să n-o spunem, ar fi oferit imaginea unui critic format, la nivelul ultimelor producții. Volumul, prin tot ce are mai valoros, constituie o interesantă incursiune în literatură, evidențiind totodată un spirit critic totodată un spirit critic talentat, preocupat să descifreze mesajul interior al operei de artă”.

• [„**România liberă**”] Horia Zilieru publică poezia *Țara dorului*. □ Mihai Creangă publică schița *Mamă, pune-mi și mie...*

• [„**Cronica**”, nr 47] Adrian Marino semnează articolul *Explicație sau demonstrație critică?* □ Apar poezii de: Daniela Caurea, *Ochii*; Dan Rotaru, *Întoarcerea în fotografie*; Marin Tarangul, *Cosmos Măsurătorul*. □ Stelian Baboi publică proza scurtă *Suferință*. □ La rubrica O carte pe săptămână, Mihai Drăgan recenzează cartea lui Corneliu Buzinschi, *Sfinții se vând cu bucata*: „Prin acest roman, Corneliu Buzinschi a ajuns la o concentrare a narațiunii, a observației și a stilului care atestă faza cea mai expresivă a scrisului său, cucerită cu prețul unui travaliu care-l onorează. Sensul general al cărții, sugerat undeva cu discreție este că «de când e lumea seamănă sfinții. Dar ce pot ascunde nu seamănă, sufletul lor nu seamănă»”. □ Al. Andriescu semnează articolul „*P. Zarifopol și Viața românească*”. □ Ernest Sterea semnează articolul *Michael de Montaigne – Eseuri despre condiția umană*: „Idealul lui Montaigne este acela al unei umanități formate în principiile unei morale superioare pentru care natura e echivalentă cu rațiunea și legalitatea cu justiția. Fundamentul ultim al acestui progres la care aspiră Montaigne este acela al conștiinței morale, echivalentă cu o rațiune ideală, absolută, față de care a manifestat o nemărginită încredere”.

• [„**Flacăra**”, nr. 49] Este anunțată apariția volumului de poezie semnat de Gheorghe Tomozei, *Altair*. Despre această carte, însuși autorul mărturisește că o consideră o „oglină a unor vechi căutări – cu înfrângeri și izbânzi – în măsura în care poate fi și o imagine prevestitoare de drumuri”.

• [„Luceafărul”, nr. 47] Pe prima pagină redacția publică articolul de fond *Prefaceri contemporane*. „Momentele deosebite din viața unui popor implică în mod necesar o perioadă în care cuceririle anterioare se cristalizează configurând astfel în viitor importanța reală a evenimentului respectiv. După două decenii de existență a României ca stat socialist, independent, creator al propriului său destin, o perspectivă amplă se deschide în urmă. O construcție de dimensiuni epopeice se vede prin timp înălțându-se continuu prin efortul laborios al unor generații însuflețite de exemplul viu al Partidului. Toate cuceririle noastre din ultimii ani și-au aflat în ei o călăuză înțeleaptă, un îndrumător ale cărui sfaturi au dat roade, îmbogățind mereu sensurile vieții noastre contemporane. Faptele sunt cunoscute, ele se află sub ochii noștri, îndemnându-ne parcă a confrunta aspirațiile din totdeauna ale poporului nostru cu împlinirea lor în tumultul lumii noastre contemporane. Liberă, independentă, desăvârșind continuu un edificiu care împlinește năzuințe îndelungate, țara noastră se bucură în exterior de o stimă mereu crescândă. Aspirațiile spre pace și liniște ale poporului nostru se împletesc astfel armonios cu efortul său constructiv, de ridicare și perfecționare a unei vieți noi, care să îmbrățișeze deopotrivă sectoarele activității sale materiale și spirituale. Confirmate de practica zilnică, hotărârile Partidului nostru aduc o contribuție esențială la acest proces de perfecționare continuă. Recentele documente supuse dezbaterii publice au relevat încă o dată faptul că în centrul preocupărilor conducerii noastre de partid și de stat se află grija pentru ridicarea continuă a nivelului de trai al oamenilor muncii, prin masuri care să influențeze în mod pozitiv procesul de producție și repartitie. De aceea apropiata Conferință Națională a partidului nostru este așteptată de către noi cu un interes deosebit ea întruchipând evenimentul de seamă omenit să consacre o nouă fază în dezvoltarea societății noastre. O largă dezbateră publică, propuneri și sugestii numeroase, reflectate de paginile ziarelor cotidiene, au arătat ecoul”.

28 noiembrie

• [„Scânteia”] Pompiliu Marcea scrie despre *Ecoul actului critic*: „Pornim de la o certitudine și anume: cărțile de critică literară se epuizează repede din librării, deși nu s-ar putea spune că numărul titlurilor este mic. Dimpotrivă. (Altfel stau lucrurile cu tirajul, într-adevăr insuficient). Există un fenomen nou și, într-un fel, surprinzător: după romane (e vorba de cele mai izbutite) cartea de critică este cea mai solicitată. Interesul față de problemele literaturii și artei este un indiciu peremptoriu pentru nivelul general de cultură al societății noastre. (...) De aici derivă, firește, și răspunderea ei amplificată. De aici rezultă, de asemenea, un fapt sigur și anume acela că actul critic se valorifică nu numai în raport cu sine însuși, ci și în raport cu ecoul său public, cu eficacitatea lui. Asupra acestui aspect se cer formulate câteva delimitări, întrucât la o sumară analiză a literaturii critice se constată anumite neînțelegeri. (...)

După modul scientist în care abordează problemele, după limbajul tehnicist, câteodată dificil și pentru confrăți, unele cronici, recenzii și articole publicate în presa literară sau în cea cotidiană par adresate exclusiv specialiștilor, omițând faptul esențial că actul critic este mijlocul principal de inițiere a publicului, un ghid în interpretarea operei. (...) Ambiguitatea în critică se manifestă adesea printr-un fel de „ignoratio elenchi“, printr-o derogare abilă de la subiect, în realitate prin escamotarea problemelor legate de o serie sau alta și prin substituirea propriului fond de idei. Asistăm astfel la un act tipic de narcisism critic ce poate fi, uneori, interesant, dar care e destul de departe de îndatorirea elementară a criticului. (...) Adeseori se vorbește de „vocația critică“ și este limpede că fără un asemenea dat nu se poate împlini o carieră critică. De regulă noțiunea se leagă exclusiv de cultură, gust, și mai ales de talent, făcându-se abstracție de latura ei etică, fundamentală. Prin natura muncii sale, criticul nu întrunește niciodată adevărată totalitate: afirmă și neagă, admiră și penalizează, încurajează și descurajează, unicul său scop fiind adevărul. (...) Ca orice profesie, critica are servituțile sale inerente, reclamă obligații care pot să nu fie pe placul tuturor, dar trebuie acceptate. (...) Un critic este însă un fel de seismograf al vremii sale, trebuie să reflecte întreaga viață literară a epocii pe care o străbate, cu victoriile și înfrângerii ei. (...) Eugen Lovinescu, spre a lua un exemplu, a consemnat, în cele zece volume de *Critice* tot ceea ce s-a creat în epoca sa, și astfel stau lucrurile și cu Pompiliu Constantinescu sau Perpessicius. (...) – Criticul are datoria să arate contemporanilor chipul viu, nefardat și neidilizat al literaturii vremii sale. – Un critic adevărat este funciar înzestrat și cu „demonul negației“, el știe cât se poate învăța și din eșecuri, nu numai din izbânde. – Ar fi o probă de imens orgoliu aceea de a crede că selecția sa va fi validată. – Este calea cea mai comodă de practicare a criticii, susceptibilă deci sub raport etic. O profesie exercitată fără conștiința înfruntării dificultăților este practic ratată. De multe ori drumul drept și demn este presărat cu obstacole, cu dureri și renunțări. Dacă însă idealul criticului echivalează, în intensitate, cu imaginea Mecăi din *Noaptea de decembrie* a lui Macedonski, destinul său se va împlini cu strălucire”.

• [„Scânteia tineretului”] Ziarul publică ancheta *Cenaclul*, la care răspund Ana Blandiana („cenaclurile își au rostul lor ca focare de pasiune artistică”), Zaharia Stancu („un cenaclu poate fi creat de o mare personalitate; dar poate fi creat și de-o mare colectivitate”), Dumitru Țepeneag („să se organizeze cercuri literare bazate pe afinități estetice, unde să aibă acces desigur oricine, dar orientarea să o dea un grup omogen, cu o revistă la dispoziție, unde să-și susțină opiniile”), Grigore Hagiu (este necesară „existența unui conducător, scriitor de mare talent și experiență literară, capabil să imprime ședințelor de lucru o linie directoare, constantă, un criteriu al valorilor, verificat în timp”).

29 noiembrie

• [„Scânteia”] Un *Portret Ion Horea* este realizat de Mircea [Horia] Simionescu: „Principala virtute a poetului, după părerea mea, constă în convertirea experienței și intuițiilor sale multiple, la rigorile lucidității. Hrănit spiritualcește la poezia clasicilor, Ion Horea a împrumutat de la ea ideea că o viziune artistică oricât de inefabilă ar fi, este un sistem logic și echilibrat, capabil să fie turnat în tipare expresive, cu o organizare spațială ce ține seama de legile proporțiilor și se supune cerințelor plastice ale oricărei structuri ale gândirii elevate. Poetul, așa cum mărturisește el însuși într-unul din versurile sale, este, „mereu în căutarea mișcărilor perfecte“. (...) Amploarea imaginilor, utilizată și în alte poeme, risca să devină clișeu. Conștient de aceasta, în poeziile mai recente, Ion Horea a obținut efectele dorite prin reducerea dimensiunilor la cercuri mai restrânse, până la finețea unor gravuri, întărind în schimb puterea simbolică a imaginilor. Într-un poem închinat hidrocentralei de pe Argeș, *Murmurul luminii* află, printre altele, o asemenea încercare. Sentimentul este mai puternic, mai convingător și ni se pare o bună soluție poetică. Într-o lume turburată de întrebări, poetul găsește că marea atitudine etică constă în fapta omenească concretă, chibzuită. În numeroase poezii, dintre care cităm ca reușite deosebite *Pământul și Fulgerele mele*, Horea aduce un elogiu muncii harnice, principiului eternei fertilizări a câmpiei dar și a gândului. Într-una dintre poezii, *Roata olarului*, de o mare plasticitate, el surprinde metamorfoza prin care trec argilele sub mâna meșterului olar ce frământă, „de-o mie de ani“ aștrii, cupele aromitoare și, în zilele noastre, izolatorul de înaltă tensiune. E o idee pregnantă, în care arcadele raporturilor descoperite sunt firești. (...) Coardele lirei lui Ion Horea sună astăzi mai vibrant decât la primul său volum, Preferințele poetului către sunetul intim, elegiac, din ultimele poezii publicate în periodice (ciclul *Sentimentelor*), nu trebuie să-l facă să uite o modalitate care i-a adus unanime aprecieri – aceea a poeziei rapsodice, viziune – modalitate ce nu exclude ci fructifică meditația, care-i rămâne poetului trăsătură esențială. În peisajul poeziei noastre actuale, creația lui Ion Horea aduce o viziune proprie, ce vădește maturitate și deplină stăpânire a mijloacelor sale artistice. Formula poetică pe care ne-o propune, ne dă speranța că poetul va surprinde tot mai inspirat, acele mișcări perfecte spre care el năzuiește”.

• [„Viața studentească”, nr. 40] Despre Claude Levi Strauss, Jacques Lacan și Michel Foucault scrie Fred Mahler în esul *Structura criticii structuralismului*.

30 noiembrie

• [„Scânteia”] Articolul lui Al. Oprea, *Proza și investigarea realității*, începe dubitativ: „Am scris titlul articolului și m-am oprit inhibat. Ce înseamnă, „investigare“ în sfera literaturii? Automat îți revin în minte argumente

vehiculate de critică în urmă cu ani: „Abordarea unei noi teme“, „Sesizarea unor noi caractere“ etc. Mai este nevoie să demonstrăm că se avea în vedere o condiție *sine qua non*, dar prin ea însăși insuficientă actului de creație? Altfel ar însemna că gazetarii abili mai operativi (prin simplul exercițiu al meseriei lor), mai imediat prompti în fotografierea mișcării realității să fi fost, implicit, și cei mai reductibili prozatori. (...) Mai recent, unii critici au încercat să atribuie meritul pionieratului – inversând situația (și eroarea) de altădată – exclusiv sau cu prioritate lucrărilor care experimentează noi tehnici literare. Și acest punct de vedere își dezvoltă ușor ineficiența, apetența spre simplificare. O operă de artă autentică nu aplică, nu experimentează ci descoperă, își creează (pentru a mă exprima astfel) propria sa tehnică artistică. (R. M. Albérès are dreptate când în *Métamorphoses du roman* observă, la un moment dat, că epigonii „transformă în tehnici ceea ce la creatori însemnase de fapt exigență interioară“). (...). Consider că, în prezent, când în alte domenii ale vieții noastre se desfășoară ample și profunde dezbateri, de o excepțională importanță pentru dezvoltarea țării, s-ar cuveni ca și în jurul problemelor literaturii și artei să existe un schimb mai intens de opinii, marcând preocupările actuale ale creatorilor, cât și perspectivele de viitor ale unor genuri, precum și ale întregii noastre literaturi. (Cu atât mai mult cu cât creația presupune aspecte specifice, delicate, cu multe elemente imponderabile – procese contradictorii, tendințe încă necristalizate – care nu se pot preciza decât în cadrul unor vaste confruntări ale punctelor de vedere). O primă problemă pe care aș propune-o discuției ar fi înfățișarea mai directă a formelor pe care le îmbracă, în viața de toate zilele, lupta dintre nou și vechi. În critica literară, eforturile pe această direcție – ale prozatorilor – continuă să stârnească prea puțin interes sau nu sunt încurajate în măsura cuvenită. Citez câteva exemple – așa cum îmi vin ele în minte – fără nicio intenție de selecție ori ierarhizare. Astfel, parcurgând un număr de cronici la ultimul volum de nuvele al lui Fănuș Neagu, *Vară buimacă*, am fost uimit de efortul depus în vederea eludării tocmai a problematicii investigate în povestirea: *Acasă* – prin care autorul manifestă voința expresă de a „depăși“ cadrul (nici vorbă picant) al unor neoromantice și savuroase întâmplări, ca să pătrundă cât mai precis, direct, în zonele pline de gravitate din istoria satului contemporan. (Atunci când s-a impus atenției cronicarilor, povestirea respectivă a fost judecată exclusiv sub raportul particularităților stilistice). Ar mai putea fi evocat și cazul unor romane publicate în noi și amplu revizuite ediții – autorii încercând să țină seama de evoluția țării, pentru a studia mai în adâncime procesele umane care au caracterizat anii precedenți și care fie că s-au bucurat de un slab ecou, fie că nici n-au fost măcar recenzate. Nici vorbă, simpla afișare a unor asemenea subiecte nu constituie, în sine, un merit (și nici o scuză pentru lacunele de ordin artistic). Astfel de preocupări ne interesează doar în măsura în care ele deschid perspective originale asupra destinului uman, numai în

măsura în care ele ne ajută să înaintăm în cunoașterea vieții psihice a omului contemporan. Am însă impresia că acestea sunt adevăruri acceptate de toată lumea și deci că, în orice caz, nu aici stă cheia problemei, ci în anumite confuzii care continuă să persiste – referitoare mai ales la abordarea **frontală** a contradicțiilor realității în proză (și care n-ar trebui să întârzie a fi pe deplin elucidate). Aș face observația (hazardată?) că în ultima vreme asistăm la un reviriment al dezvoltării romanului (după câțiva ani de relativă eclipsare a faimei sale, în favoarea speciilor scurte: se află în librării *Moromeții* volumul II. Sunt gata să iasă de sub tipar: noul roman al lui Zaharia Stancu, ca și *Șoseaua Norului* volumul II de Eugen Barbu. Al. Ivan Ghilia a publicat recent *Îngeri biciuiți*, mai înainte a apărut *Vestibul* de Al. Ivasiuc. Presa și revistele literare publică fragmente de roman ale unor prozatori ca St. Bănulescu, N. Breban, Pop Simion etc. Dar și pe propriul teren al genului scurt se constată o deplasare a accentului către forme epice mai ample, cultivându-se un tip de nuvelă care practic reprezintă mici romane. Acesta e cazul nuvelor lui Ion Lăncrănjan sau Constantin Țoiu (pe cale de a apare și acestea în volum). N. Velea a publicat (și el) în „Gazeta literară“ fragmente dintr-o amplă povestire care-și propune urmărirea monografică a destinului unei femei. Sunt toate acestea caracteristici efemere, întâmplătoare, sau simptome ale unor mutații care se produc în straturile interioare ale prozei și care ar putea fi caracterizate ca o revenire la ambiția creării de panorame mai complexe ale realității, la o investigație mai tranșantă a interacțiunii social-individual? Răspunsul la această problemă nu este ușor de dat, între altele, dată fiind dezvoltarea plină de imprevizibil a creației. Personal înclin însă să fac o legătură între resuscitarea interesului pentru roman și investigațiile de o mai mare anvergură ale problematicii umane. Nu-i însă vorba, cum lesne se înțelege, de o întoarcere la un singur tip de proză (la nu știu care eră a monocordului, a „stilurilor unice“), diversificarea artistică survenită în creație exprimând un proces ireversibil și care marchează una din cele mai importante cuceriri ale literaturii contemporane. Toată chestiunea e ca diversificarea să aibă loc pe căi cât mai profunde și să îmbrățișeze (tautologia e inevitabilă) o arie cât mai... diversă. Ca să reiau observația de mai înainte, am sentimentul că după ce a explorat cu aviditate (și succes) „grădinile suspendate“ ale fantasticului și ale poeziei ireale – puncte de atracție perpetue – proza noastră pare a încerca mai acut tentația realului, a contactului antic cu pământul (cu socialul, cu istoricul)... În anii revoluției s-au acumulat (nu spun nicio noutate) importante și revelatorii documente umane, o originală experiență sufletească care astăzi, mai mult decât oricând, așteaptă să fie mărturisite, cu mijloacele artei. Confruntarea cu dinamica istoriei și a relațiilor sociale îi poate dezvălui prozatorului impresionante panorame ale vieții, impunând – dincolo de aparențe și fetișisme – adevărul unor ființe și al unor existențe. (Caractere care nu rezistă unor supralicitări sufletești, fiind alcătuite dintr-un material sfărâmicios. Altele

– de rezistența și acuitatea unei săbii de Toledo – ies călite dintr-un șir de aspre încercări. Unii, „eroi de-o clipă“, simple prezențe meteorice. Lupta pentru aplicarea principiilor comuniste în deplinul lor adevăr și în inalterabila lor puritate a declanșat, firește, și profunde dezbateri interioare, febrile și uneori dureroase căutări ale adevărului, ca și lucida și intensă bucurie pe care ți-o oferă înfrângerea unor greutăți, depășirea unor situații dificile...). Oare se poate îndoi cineva de forța radioactivă – sub raportul semnificațiilor umane – pe care o conțin aceste incandescente traiectorii ale istoriei noastre? Am sentimentul că de aceste teme prozatorii se vor apropia cu din ce în ce mai mare interes, într-un continuu aflux de „foraje“ menite să elibereze energiile tănuite în adâncuri... Făcând aceste afirmații (poate la un mod prea patetic) precizez din capul locului că nu înțeleg înfățișarea individului doar în anumite relații cu universul. Întrucât, ori de câte ori, când se abordează un asemenea subiect, în subconștientul unora se declanșează reflex și amintirea unor schematisme de altădată, voi căuta să-mi precizez, cât se poate de clar, punctul de vedere. Este bine cunoscută dilema pe care-o pun în circulație romanele lui Malraux. Vincent Berger din *Noyer de l'Altenburg*, angajat într-o vie dispută cu unchiul său, replică ferm în fața pretenției că omul s-ar defini exclusiv prin „secretele“ sale: „Omul nu este ceea ce ascunde; el este ceea ce face“. Firește, această opțiune severă suferă de exclusivism. În adnotările făcute pe marginea studiului ce i-l dedică Gaëtan Picon, Malraux însuși, în dreptul acestei fraze (amintite de critic), se explică: „El declară fără drept de apel, dar ar fi multe care i s-ar putea răspunde... căci dacă omul nu este ceea ce ascunde el nu este numai ceea ce face“. Este drept că aruncând o privire asupra prozei, observăm cum, în ultimii ani, a acționat mai cu seamă tendința de a se înfățișa ceea ce e vag, filtrat, decât ceea ce e nemijlocit și adeseori decisiv... Dar nu e nevoie ca unei unilateralități să i se opună alta. Ambiția de totdeauna a marilor scriitori s-a îndreptat către totalitate, către o comuniune inextricabilă cu multiplul și complexul. Este ceea ce dovedește orice studiu care urmărește direcțiile de dezvoltare a literaturii române. Să ne amintim faptul că a existat o perioadă între cele două războaie mondiale când exclusivismului profesat de sămănătoriști (literatura adevărată nu poate izvorî decât din tratarea vieții rurale) i s-a opus un alt exclusivism: literatura modernă nu se poate alimenta decât cu subiecte oferite de mediul urban (care se sincronizează spiritului veacului). Mișcarea creației a trecut însă peste asemenea limitări și obstrucții asociind generos „Răscoala“ lui Rebreanu de *Patul lui Procust*, romanele lui Mihail Sadoveanu de cele ale Hortensiei Papadat-Bengescu. În condițiile actuale orice încercare de absolutizare a unor anumite formule de creație este pur și simplu inoperantă. Secolul nostru stă sub semnul sintezelor celor mai neașteptate, al unor paradoxale aliaje în care se integrează și armonizează uneori elemente dintre cele mai alogene: lirismul și reflexivitatea, panoramicul șocant modern și miturile străvechi, observația socială și notația psihologică,

proza exactă a cotidianului și transparența aeriană a aeriană a simbolurilor etc. Întorcându-ne, după acest ocol, la problema enunțată mai sus, ne întrebăm: poate oare proza noastră să se dispenseze în vreun fel de surprinderea a ceea ce constituie „secretul” unei existențe? Să recunoaștem deschis: dacă proza nu dispune întotdeauna de un acces direct la conștiința cititorilor, e și pentru că se pronunță încă cu destulă timiditate în anumite probleme cu caracter existențial care definesc prin excelență condiția insului modern. O seamă de obsesii și angoase – exprimând un eu ascuns – chiar dacă în viziunea noastră n-au un caracter antologic, ci unul istoric, fiind degajate de raporturi umane concrete și nu de o condiție fatal universală, nu sunt prin aceasta mai puțin neliniștitoare și grave. Un adevărat prozator nu trebuie să-și refuze cunoașterea a nimic din ceea ce îi poate înlesni o înțelegere atotcuprinzătoare a omului. M-a surprins, de aceea, maniera în care un prozator, într-un articol (altminteri interesant) din „Gazeta literară”, ține să ne atragă atenția, în condițiile când există o întreagă tradiție de sondare a zonelor abisale sufletești, atât în literatura română, cât și universală (și în termeni pe care-i credeam uitați), asupra „cazanului cu smolă al subconștientului, atât de scump mistificatorilor și prestidigitatorilor de cuvinte” (!). Aria de investigație a unui prozator – mai e nevoie să repetăm? – nu cunoaște practic granițe. Efortul care se așteaptă e ca orice material recoltat din studiul ineputabil al existenței să fie orientat spre albia principală, compromițându-se experiențele contrafăcute, de tip livresc, stabilindu-se un contact direct și adânc cu fluxul vital al realității. Nu trebuie să uităm că oricât de vast ar fi registrul stilurilor într-o cultură, acestea se subsumează unui timbru specific, conferit de situarea sub arcul de boltă al spiritualității unei națiuni și al comandamentelor unei epoci. Ar trebui, cred, ca în critică, teze ca autenticitatea, adevărul în viață și în artă – curățate de toate interpretările simpliste, într-o accepție cât mai completă – să acționeze cu drepturi ferme (ele constituind de totdeauna titlul de noblețe și mândrie al literaturii). Căci există o anume gravitate implicită, reflex al unei responsabilități morale care însoțește efortul scriitorului de a disocia ceea ce e autentic de ceea ce e neautentic, ceea ce constituie simplă și amăgitoare aparență, de adevărul profund. În 1933, Liviu Rebreanu se confesa cuiva: „În orice caz, față de mulți dintre colegii mei, scriu greu și-ți mărturisesc că greutatea provine și dintr-o încăpățănare; țin neapărat să descriu ce gândesc. Asta mă face să am dificultăți... Dincolo de aspectele specifice, cu referiri stricte la propriul laborator de creație, sunt definite dificultățile pe care le trăiesc cu sinceritate toți marii prozatori, în încăpățănarea lor de a nu ocoli adevărul și de a găsi expresia și situația exactă care să-l comunice”.

• [„Albina”, nr. 1040] Mihai Beniuc semnează poezia *Grâului*: „Tractor, combină, cooperativă/ Sunt toate zămislite pentru spor/ De lanuri și grăunțe, și-mpotrivă/ A tot ce nu-ți promite viitor”.

• [„Gazeta literară”, nr. 48] Numărul este consacrat majoritar evenimentelor politice ale momentului, reflectate cu destulă fidelitate în textele primei

pagini, ca și în alte rubrici conjuncturale. Paul Anghel semnează **Gândire creatoare**: „Dezbaterea documentelor recentei plenare a C. C. al P. C. R., la scara întregii țări, în cadrul adunărilor de partid premergătoare Conferinței naționale, înseamnă încă o etapă în promovarea gândirii creatoare, în înlănțuirea a tot ceea ce mai frânează unele dintre importante procese de afirmare a noului în societatea noastră. (...) Conferința națională ce se anunță de pe acum ca o conferință a muncii și răspunderilor coincide în chip semnificativ cu luna unui bilanț anual și cu luna de bilanț a unei epoci. Ca în fiecare decembrie și în acest an vom proceda, cum e și firesc, la o trecere în revistă a izbânzilor noastre de pe curpînsul celor patru anotimpuri, adunând anotimpul faurilor cu cel al cărturarilor și plugarilor, pentru a măsura cât de împlinite ne-au fost vara și toamna. Vom face aceeași tradițională socoteală, trăgând de data aceasta linia de bilanț sub cifrele unei epoci. Între 20 decembrie 1947 și aceeași filă din calendarul anului 1967 se deschide un curcubeu de lumini ce încununează stema Republicii Socialiste România. Vom serba biruințele republicii noastre fără a dezbrăca hainele de lucru, gândindu-ne la viitorul ei luminos. Documentele Conferinței naționale a P. C. R. ne vor înarma visul cu instrumentele cele mai iscusite pentru a-l împlini. Și îl vom împlini, fiindcă e o datorie față de țară”. ■ Petru Vintilă scrie mobilizatorul *Urca-mă-voi pe schele...*: „Este un fapt îndeobște cunoscut și recunoscut că în genealogia fiecărui intelectual din țara noastră găsești în urmă cu cel mult două sau trei generații o maică și o sorginte rurală. Ea era indicată uneori demagogic, dar de cele mai numeroase ori apelul la acest hrisov de profundă vitalitate și vigoare exprima democratica noblețe și visul de a vedea lumea satului românesc pornită masiv și decis pe drumul unei dezvoltări spirituale și amteriale care să se apropie în ritm și amploare de dezvoltarea vieții citadine. (...) recenta Plenară a C. C. al Partidului Comunist Român, prin importante sale documente de lucru, vine acum să stabilească un nou ritm, mai înalt, noi termene și oviective acestei opere concepută cu atâta vigoare, cu atâta abnegație și cu o atât de frumoasă unanimitate a națiunii. Partidul Comunist Român a mobilizat energia în muncă a întregului popor, a unit într-o solidaritate patriotică fără precedent forțele vii ale națiunii, a pus în valoare toată forța spirituală și materială a pământului patriei. Exemplu strălucit de solidaritate patriotică și de intrajutorare, alianța muncitorilor cu țăranii nu încetează a-și dovedi uriașa ei forță vitală și motrică. Pe acest temei, sub conducerea înțeleaptă a partidului, proiectul de sistematizare a satelor dezbătut la recenta Plenară a C. C. al Partidului Comunist Român este menit să ea un nou impuls operei căreia în ultimele două decenii i s-a durat o temelie și pilștri de o atât de frumoasă armonie și de o monumentalitate croită pe măsura aspirațiilor întregului nostru popor. Important de subliniat e faptul că dezbaterea documentelor elaborate și propuse opiniei publice din țara noastră de către recenta Plenară a C. C. a Partidului Comunist Român, ca și întregul efort creator în întâmpinarea lucră-

rilor Conferinței naționale a partidului, poartă pecetea sărbătorească a celor două decenii de la proclamarea Republicii, semnificația unei treceri în revistă a unor ani de muncă înflăcărată sub stema de aur și de smalt a Republicii. Desigur că în înfăptuirea acestui vast proiect ne simțim și noi scriitorii chemați a participa în consens cu poporul, solidar cu efortul și munca sa. Și nu-mi vine un alt exemplu mai limpede stăruitor decât versurile călinesciene prin care se deschide «Lauda lucrurilor»: ...În obște mă prenumăr, / Lăsați-mă bușteanul să-l țin și eu pe umăr, / În moară se scot sacii, albit tot de fărină, / Să trag cu voi din valtă de pește plasa plină. / Veghea-voi turma noastră-n ocolul de nuiele, / Ca plumb și cu mistrie urca-mă-voi pe schele». ■ Apar pagini din *Jurnalul* lui Miron Radu Paraschivescu. ■ La rubrica sa, *Breviar*, Șerban Cioculescu se exprimă cu privire la *Cântare omului în versiunea italiană*: „În versiunea și cu comentariul, cald și înțelegător, semnat Rosa Del Conte, a apărut recent, la «Lerici editori» în colecția «Studi e testi rumeni a cura di Rosa Del Conte», un frumos volum in-8°, în care poemul arghezian este prezentat cu titlul *Inno all' Uomo*, ca apoi fiecare fragment, precedat de o substanțială prezentare, să fie *reprodus paralel, în traducere și în original*». Textul se termină cu următorul P.S.: „Precizăm că nota noastră finală din numărul trecut nu s-a referit la autorul romanului *Tineretea unui artist* (1968) – Virgiliu Monda, ci la cartea recentă, cu același titlu, despre sculptorul Brâncuși, de V.G. Paleologu”. □ În acest număr au poezii Nichita Stănescu, Virgil Teodorescu (*Același secret*), Radu Boureanu (*Dekalogos*), Kiss Jenö în traducerea Veronicăi Porumbacu, Ion Sofia Manolescu și Mariana Ceașu. □ La *Atlas liric*, este prezent Miodrag Pavlovici, cu poezii tălmăcite de Ion Alexandru și Ilie Constantin. Traducerile sunt însoțite de o notă semnată de Vasko Popa: „Poetul sârb Miodrag Pavlovici (născut în 1928) caută marea fabuloasă în care se varsă istoria străveche a poporului său. Mergând spre locul de vărsare al soartei, condus de stihul său înțelept și sobru, poetul ajunge mereu până la însuși izvorul ei. Monologurile deschise ale personagiilor istorice și legendare din aceste poezii răsună ca o voce a unui singur om care și-a asumat misiunea și povara tainică din viața tuturor oamenilor. Simbolurile pământului și cerului natal din aceste poezii se transformă treptat dar convingător în simboluri ale lumii întregi și cântă bocete, rugăciuni și laude pe înțelesul tuturor și pentru nevoile cotidiana le tuturor. În aceste poezii ard și dispar trei timpuri spre a naște cel puțin o scânteie a imperisabilului. Acest poet cercetător și erudit evocă în eseurile sale și poezia românească, în special pe Eminescu, Arghezi și Blaga, recunoscător fiindu-le că îl ajută să găsească denominatorul comun al vocii poetice din sfera balcanică, fără de care, conform convingerii sale, nu se mai poate și nu mai este voie să se vorbească despre poezia europeană. Belgrad, 1967”. □ La secțiunea *Consemnări* Aurelia Batali scrie despre *Omul modern*, volumul scos de Victor Felea: „Poezia lui Victor Felea din ultimul său volum, *Omul modern*, stă sub semnul nostalgiei. Nostalgie a vieții trecute,

nostalgia viitorului. S-ar putea spune, sentiment izvorât din poziția de Janus Bifrons a vârstei de mijloc, biologice și poetice”. □ D. Țepeneag îl prezintă pe Dan Laurențiu, autorul cărții de versuri *Poziția astrilor*: „Întreaga poezie a lui Dan Laurențiu e o încrâncenată căutare a evanescenței imaginii edenice care apare schițată în două-trei versuri aici, în două-trei mai încolo, fără să se poată încheia până la urmă; sunt scoase la iveală doar frânturi care nu se pot uni într-un tablou coerent, și chiar și acestea sunt acoperite îndată de alte imagini din ce în ce mai sumbre, flăcări negre care devoră paradisul pierdut”.

■ Valeriu Râpeanu semnează necrologul *G.C. Nicolescu*: „Durerea morții lui G. C. Nicolescu întâmplată la sfârșitul săptămânii trecute după câteva luni de suferință a simțit-o obștea cadrelor didactice, care pierde pe unul din reprezentanții de frunte ai învățământului românesc, pe profesorul ce s-a devotat timp de trei decenii catedrei universitare, la destinele căreia a meditat oferind nu numai o dată soluții exemplare și fiind el însuși un exemplu de dăruire ce nu se va șterge”.

■ Cronica literară scrisă de Eugen Simion se referă la *Moromeții vol. II*, de Marin Preda: „E de înțeles, până la un punct, neîncrederea pe care mulți o manifestă față de încercarea de a relua o operă literară după ce, într-un chip sau altul, ea a intrat în conștiința publică. Mai întâi, aceste *prelungiri* pe unul sau mai multe tomuri nu se ridică decât rareori la nivelul esteti al priemi scrieri și de regulă impresia favorabilă de la îneput piere la lectura celei de a doua cărți. Autorul însuși e, apoi, obsedat, ca și cititorii de modelul impus și cu greu câștigă libertatea de a fixa, esteticeste, destine noi: odată personajele structurate, devin independente, previzibile în actele esențiale, chiar dacă împrejurările diferă, și cel ce le-a dat o identitate literară sfârșește prin a fi prizonierul lor. Iese din discuție proza de tip *picaresc*, unde hotărâtoare sunt, nu caracterele, modificările de ordin psihologic, ci întâmplările neobișnuite prin care trec eroii, cu mici variații aceiași în toate secvențele. O carte are, apoi, un destin, o clasicitate a ei și a-i tulbura viața ei spirituală pare de neînțeles. Deschidem volumul al II-lea al *Moromeților*, după mai bine de un deceniu de la apariția celui dintâi, cu aceste sentimente, sau, poate, cu aceste grele prejudecăți. Ele nu ne părăsesc nici mai târziu și după o sută de pagini neliniștile noastre nu dispar. Moromete, înainte, devenit punct de referință literară, e indiscutabil mai viu, mai fascinant, de o mai înaltă spiritualitate decât cel de acum, mohorât, fără strălucire, ca un general trecut în rezervă”.

□ Demostene Botez publică *Disciplina artei*. □ Vintilă Rusu-Șirianu publică amintiri *Cu și lângă N. Iorga*: „Două au fost acele crâncene nopți pe care le-am trăit lângă Nicolae Iorga. Amândouă sub furtună viscolitoare, la sfârșit de noiembrie. Și, la un răstimp de trei decenii. Acum, evocându-le, le re trăiesc cu actualitate, la alt răstimp de trei decenii”.

□ Zaharia Stancu îi aduce un ultim omagiu lui *Niki Atanasiu*: „Stau aici, la catafalcul lui Niki Atanasiu, și vorbesc despre Niki Atanasiu ca despre un om care a fost, ca despre un om care nu mai este. Nu vreau și nu pot să cred că

Niki Atanasiu a murit. Cred atât că peste viața lui închinată frumuseților vieții și frumuseților artei, s-a lăsat, ca la teatru, cortina, o cortină de aur a tăcerii eterne, o cortină care nu se va mai ridica niciodată”. □ George Oprescu face confesiuni revelatorii scriind despre despre *Dinu Albescu*: „În ultimele zile s-a întâmplat să-mi cadă în mână una din cele mai impresionante și mai mișcătoare poezii, pe care le-am citit în viața mea. Desigur, pare exagerat și nenatural ca să mă servesc de asemenea epitete pentru o înșirare de douăsprezece versuri pe care n-am cunoscut-o decât astăzi, după cine știe câte sute și poate mii de poezii, pe care le-am citit în viața mea. (...) Dar, să judecăm poezia. Ea este opera lui Dinu Albulescu, născut la 1914, și mort la 1965 «Un greu somn de doliu / îmi cade pe viață; / Dormiți, dor și orgoliu, / Dormiți somn de gheață. / Nu știu ce mai spun. / Aminte nu-mi este / De ce-i rău sau bun; / Ce tristă poveste! // Ca un leagăn sunt / Ce cu mână-și cere / În fund de mormânt... / Tăcere, tăcere...» Se pare că versurile sunt o traducere din Verlaine, din care Albulescu a mai tradus alte 19 poezii, toate nepublicate”.

■ C. Cristobald scrie amintiri sub titlul **40 de ani de la 3 debuturi literare**: „Memorablele debuturi s-au produs: în mai, în septembrie și în decembrie. În mai 1927 a debutat editorial, la 47 de ani, poetul *Cuvintelor potrivite*. (Aceasta, precum se știe, s-a amintit mereu, dar în legătură strict cu Arghezi, nu și în sensul prezentelor noastre rânduri). În septembrie 1927 a debutat George Mihail Zamfirescu, ca dramaturg, la 29 de ani, cu acea capodoperă a teatrului românesc modern *Domnișoara Nastasia*. În decembrie 1927 a apărut întâiul volum, *Poeme suple* al tânărului debutant în vârstă de 25 de ani, Zaharia Stancu, care avea să devină prozatorul român, citit azi și în 30 de graiuri ale peste-hotarelor”.

● [„**Tribuna**”, nr. 48] Al. Căprariu semnează editorialul *Țara*: „În fiecare an, al 1 decembrie, când sărbătorim Marea Unire, există un ceas al mândriei înțelepte, în care gândurile noastre, toate, se apleacă, lucide, asupra destinului patriei. Anul acesta, ceasul mândriei înțelepte și lucide închinat, la 1 Decembrie, destinul patriei – va fi pragul de aur peste care pșește Țara spre semicentenarul Marii Uniri”. □ Rubrica *Prezențe poetice* este rezervată sărbătoritului Mihai Beniuc: „Recitind *Cântecele de pierzanie*, volum apărut acum treizeci de ani (1938) la o editură din Sighișoara (Editura Miron Neagu), primul lucru care te frapează este costumația «bizară», fantezistă, în orice caz nu la modă a poetului Mihai Beniuc. Se purtau în acea vreme haine de împrumut, dar cu un croi ermetic impecabil – așa că înfățișarea luciferică, romantică a tânărului poet ardelean putea să pară multora de-o vetustate îngrijorătoare. Modest în costumația lui «arhaică», Beniuc se arată totuși mândru de sine, chiar sfidător, fiindcă se vestea vietate liberă, crescută pe culmi inaccesibile poezilor epigonici, cu aripi de vultur, nu de înger stafidit. (...) Prin asemenea proiecții metaforice, netulburate de nici o convenție a vremii, deci scoase de sub legile imediatului literar, atemporale în sens artistic și răspunzând direct

într-un plan imaginar, într-un «cer» numai al poetului, Beniuc atinge maturitatea; o maturitate sinuoasă, cum se știe, cu multe căderi esteice, dar și cu țâșniri spectaculoase, tot de ordinul proiecțiilor simbolice, vizionare”. □ Universitarul ieșan Mihai Drăgan scrie despre *O monografie Pavel Dan*: „Un pas hotărâtor în interpretarea operei lui Pavel Dan l-a realizat Cornel Regman prin studiul introductiv, amplu și comprehensiv, de la excelența ediție de *Scrieri*, publicată acum doi ani. Deși limpezită pentru multă vreme prin această cercetare, exegeza operei prozatorului transilvănean este reluată de Monica Lazăr, într-un studiu monografic mai larg, rezultat, după câte știm, din truda îndelungată pentru o lucrare de doctorat. Cartea reprezintă nu numai un omagiu adus artistului la împlinirea a trei decenii de la dispariția sa prematură, ci și o încercare merituosă de sistematizare a opiniilor viabile emise până acum despre scriitor și, totodată, de epuizare, într-un fel, a investigațiilor de ordin biografic”. □ La rubrica *Ex libris* Ion Cocora recenzează volumul lui Pavel Bellu, *Elogiu simplității*: „Poetul, într-una din ipostazele sale, poate nu cea mai fertilă, e un comentator liric al unor teme dinafară, dovedind certe însușiri imnice și de epicizare. Totuși, nu e mai puțin adevărat că în acest sector și neîmplinirile de ordin artistic sunt mai evidente. Simplitatea încetează de a mai fi o calitate dacă nu e susținută de conținut și de o vibrație reală. Dar o judecată, oricât de aspră, nu e decât un semn de recunoaștere a harului”. □ Fără a mima obiectivitatea și fără a-și ascunde satisfacția, C. Pop atrage atenția asupra unui comentariu apărut în revista „Ateneu”: „Ne luăm permisiunea de a reproduce integral o excelență notă critică, apărută în revista «Ateneu» (nr. 11 (40), din 20 noiembrie 1967), sub semnătura Ioanei Parava: (...) *N.R.* Dacă există într-adevăr în carne și oase, cine să fie oare acest «tânăr critic român»? Spre a folosi terminologia pedant gelatinoasă a lui Dimitrie Costea, nu este el însăși imaginea *pseudo (anti, i, a) criticului*? Sau este una și aceeași persoană, lăudată săptămânal de-o vreme încoace, de către poetul începător Leonid Dimov?”. □ Ion Lungu semnează cronică literară la Miron Scorobete, *Drumul Gomorei*: „În ciuda modului în care au fost prezentate cititorilor de către editură, scurtele compoziții în proză din volumul *Drumul Gomorei* nu sunt nici facile schițe umoristice pentru eventuali maturi frivoli, nici povestioare picante pentru tineri răzgâiați, ci creații autentice și puțin obișnuite, atât prin modalitatea în care au fost realizate, cât și prin problematica majoră, care se adresează unui public exigent și dornic de frumuseți încărcate de multiple și variate semnificații umaniste. Până și aparenta gratuitate a câtorva din ele nu reprezintă, în esență, decât o formă foarte discretă de descoperire estetică a unor manifestări omenești prea des întâlnite, ca să nu fi fost depoetizate prin uzura specifică fenomenelor asimilate, cu timpul, în mormanul locurilor comune”. □ Sub titlul *Activitate editorală la Cluj*, este redată lista cărților apărute sau în curs de apariție, cu următoarea notă: „Publicăm în această pagină a revistei noastre o listă de cărți românești apărute în ultima perioadă la

Cluj, precum și titlurile unor volume ce urmează a fi redactate și tipărite în anul ce vine. Intenția noastră e de a reaminti cititorilor de literatură că la Cluj activează două colective editoriale constituite în redacții, aparținând Editurii Tineretului, respectiv Editurii pentru Literatură, colective care, printr-o muncă perseverentă, aparent lispită de spectaculozitate, dar prin repercusiuni cu atât mai eficiente, își aduc aportul la desfășurarea procesului editorial din întreaga țară. Așa cum oricine își poate da seama, referindu-ne acum la repertoriul editorial românesc pe care îl publicăm, activitatea redacțiilor clujene din ultima perioadă nu poate să nu fie relevantă. Volumele de poezie, proză, critică și istorie literară, apărute sub egida redacțiilor din Cluj, volume aparținând unor scriitori, de la cei mai prestigioși ai literaturii noastre, până la tinerii debutanți, scriitori din Cluj și din alte părți ale țării, evidențiază elocvent atât rezultatele obținute până-n prezent cât și posibilitățile de dezvoltare în viitor a activității editoriale clujene. Putem spune cu toată certitudinea și cu îndreptățită mândrie că, datorită grijii și ajutorului permanent al partidului și guvernului, activitatea editorială din orașul de pe Someș însumează succese fără precedent. În contextul strădaniei de a îmbunătăți în permanență activitatea și în domeniul editării cărților, redacțiile clujene au încă mari posibilități de a-și perfecționa munca. Înlăturând anumite defecțiuni organizatorice, întărind responsabilitatea, atât individuală cât și colectivă a redacțiilor, stimulând inițiativa creatoare, redacțiile clujene au toate condițiile să editeze cărți de calitate, contribuind prin aceasta la efervescența deosebit de vie din viața culturală a patriei noastre. Rememorând cititorilor cărților românești apărute la Cluj, anunțând pe cele programate să apară în anul viitor, dorim să alăturăm acest bilanț editorial sentimentelor profunde de recunoștință față de conducerea partidului și statului nostru, acum, în preajma a două mari evenimente, aniversarea a două decenii de la proclamarea Republicii și deschiderea lucrărilor Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român”. □ Apar poezii de Miron Scorobete. □ Ion Manișiu prezintă textul *Cezar Petrescu – 75 ani de la naștere*, în care deapănă amintiri despre întâlnirea sa cu Cezar Petrescu. □ În *Creație și actualitate* Petru Sfetca realizează un interviu cu Vladimir Colin: „– Pentru dvs. noțiunea de actualitate în literatură este o abstracție? Cronologia creației se suprapune cronologiei obiective? – *Referindu-mă la prima întrebare, dacă înțelegeți prin abstracție ceva vag și lipsit de însemnătate, – hotărât, nu. Dacă însă înțelegeți noțiunea de actualitate în sensul limitat pe care i-l acordă până nu de mult o parte a criticii, atunci, hotărât, da. Cred (am mai spus-o acum vreo șase ani, chiar în paginile «Tribunei») că actualitatea nu se reduce la fetișizarea anului în care se petrece o anumită întâmplare. Poți fi desuet din punct de vedere conceptual și artistic atunci când alcătuiești un roman «agricol» de aparent totală actualitate (și nu exemplele ne lipsesc, se știe), după cum poți fi stringent de actual creând o parabolă sau un roman istoric, aparent desprins de contingențe. Evident, nu afirm nimic nou și numai «o atât de lungă absență»*

a critici i-a îngăduit perpetuarea unui echivoc de pe urma căruia doar non-literatura a avut de câștigat. Mi se pare totuși că lucrurile au devenit în sfârșit limpezi și că nimeni nu mai riscă să se înșele asurpa accețiunii termenului de actualitate în literatură”. □ Augustin Buzura publică a doua parte din Autentic „interview cu moartea”, text despre Klonz, eroul lui Nossack. □ Nina Ivașcu traduce Cântecul de război, din volumul Sesanta racconti, Mondatori, 1966, de Alberto Moravia.

[NOIEMBRIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 11] Este publicată o tabletă lirico-descriptivă semnată Fănuș Neagu. „La începutul lui decembrie peste aripa nostalgică a toamnei românești, fenomen cromatic unic în geografia europeană, se așterne presentimentul zăpezii. Copacii mai ard încă pe marile bulevarde, doar frunza spune despre o dragoste sub vânt, lemnul sună lung, pentru că se zbate în el un zbor părăsit de păsări și cine știe câte aiurite amintiri. E vremea când Munții Carpați își înghit urșii, iar mai jos de Brăila, la o trecere cunoscută bine numai unui plop de care stă legată o luntre, Dunărea așteaptă zadarnic o flotilă de flamingi vopsiți cu alb și roșu. Miroase numai a pământ și, poate, și a brad. Salcâmi se visează sănii și gândul meu fuge să se atârne de lună. A fost o vară cu grâu mult, icoana ei, în chenar de busuioc și de flori albastre ca brăul Voronețului, sărutate de buze de fată, atârnă în noi și se risipește în aer. Lucrez, și lângă masa mea, unde mă întâlnesc cu toți oamenii, simt trupul frământat al străzii și bucuria puternică ce urcă din întinderile țării. Toamna ce se duce acum, frumoasă ca o iubire la Rucăr, înscrie în ea izbânzi plene și, privind-o, după datină, ca anotimp al culesului, găsim în ea, mai mult ca oricând tulburătoarea aromă a vinului de viață nouă. Dăruieți înălțării României – singurul crez al trăirii noastre – oamenii acestui pământ, și cei mai buni dintre oamenii acestui pământ, comuniștii, au așezat la temelie fiecarei zi a anului înțelepciune, dragoste, vis și poezie. Stăpâni de două mii de ani – înlănțuite, douăzeci de veacuri udate cu sângele bunilor și străbunilor – peste un pământ rotund și dulce, care a născut legende fără asemănare, inima noastră bate numai pentru nemurirea lui. Un cântec de iubire, larg și adânc, curge în arterele noastre. Și e în el dor mult, spus în cuvinte pe o frunză, când se duc în asfințit corbi și viscole și izvoare albe, drumuri nesfârșite pe întinderea Dunării, câmpii cu sănii, vântul verde ce se ridică din stepă și face să tremure întinderea mării, la hotarul ei cu stepa Dobrogei, și toamne ca aceasta, pătrunse de măreție, și vulturi aducând zăpezi curate pe sub un cer în care arde, spre glorie veșnică, steaua speranțelor noastre”. □ La rubrica *Asterisc*, Nicolae Manolescu face comentarii pe marginea participării editurilor românești în cadrul Târgului Internațional de Carte de la Frankfurt am Main la care a fost prezent, între 12-16 octombrie 1967 alături de Ion Alexandru și Marin Sorescu. Apreciind activitatea editorială bogată și variată expusă la Târg,

Manolescu reclamă lipsa unui spațiu adecvat punerii ei în valoare. În plus, „editurile noastre n-au încă nume corespunzătoare. Pentru cine nu citea catalogul Târgului nu era limpede că în România există mai multe edituri, deosebite unele de altele. Dar chiar și cine citea catalogul înțelegea cu greu deosebiri. Din această împrejurare decurg toate neajunsurile expunerii. În afară de o separație – și aceasta aproximativă – pe domenii (literatură, artă, medicină, fizică, istorie etc.) cărțile se găseau expuse cam la voia întâmplării, fără un minim interes pentru punerea lor în valoare. Târgul fiind uriaș, vizitatorii nu aveau nici timpul, nici răbdarea să găsească singuri criteriile: ei trebuiau orientați în chip inteligent. Reclama joacă în astfel de cazuri un rol esențial. Dar nu reclama e totul: o ordine a cărților expuse, o izolare a celor mai importante, o însoțire a lor de explicații în două-trei limbi, erau necesare. E cu neputință când ai de vizitat câteva sute de pavilioane, să te oprești la unul – și nu la altul, dacă nu ești ajutat de nimic. Cărțile românești erau pur și simplu așezate ca într-o vitrină (și am văzut vitrine mai atractive), fără nici o indicație exterioară, fără nici un artificiu comercial. Cât ar fi cheltuit în plus Cartimexul ca să găsească o așezare particulară și acele, câteva, semne distinctive care să dea pavilionului românesc personalitate? Un arhitect ar fi rezolvat problema în două minute. Să nu uităm că e vorba de un Târg de carte și că marile edituri din lume au pus totul în joc spre a se afirma; cât de inegală era lupta, noi nu trebuia să pornim în competiție de la ideea pe care se pare că au avut-o organizatorii (mi-a mărturisit-o cineva) că dacă lumea nu ne ia în seamă este vina ei. (...) Din chipul în care directorii editurilor – autorii selecției – au ales cărțile reieșea un mare, inexplicabil dezinteres. Arbitrariul perfect a stat la baza selecției. Nu e vorba că lipsea o carte sau alta, dar (ca să rămân totuși la domeniul literaturii) sortii au căzut pe cărți pe care nu le lega nimic unele de altele, prezențe de nesuștinut se adăugau unor absențe de nesuștinut. De exemplu volumele de poezie aflate la Târg aparțineau lui Eminescu, Arghezi, Alecsandri, Pillat, Antioh Cantemir și, dintre contemporani, lui E. Jebeleanu, A. Rău, A. E. Baconski, N. Labiș, St. Aug. Doinaș, A. Blandiana, Perpessicius și Marin Sorescu. Mai e nevoie să explic de ce am zis arbitrar? La proză lipsea *Vestibul* a lui Al. Ivăsiuc, în schimb se găseau *Europolis* de Jean Bart, *Strămoșii* de R. Theodoru. La critică lipseau Ion Negoieșcu cu *Scruturi moderni*, E. Simion, Matei Călinescu, George Munteanu, fiind prezenți în schimb T. Vârgolici cu monografia despre Galaction, I. Vitner cu *Formarea conceptului de literatură socialistă* și Ion Biberi cu cartea despre Tudor Vianu. Nu e nici necunoaștere, nici imaginație: e dezinteres și nepăsare. Se vede foarte bine că nici unul din autorii selecției nu s-a simțit obligat (moral măcar, dacă nu financiar) să-și onoreze instituția pe care o conduce. (...) Prospectele luate din țară s-au dovedit insuficiente și ca număr și ca înfățișare. Cu mare greutate și-ar fi putut imagina cineva adevărata față a activității editoriale din România, judecând după participarea la Târg. Repet, în încheiere: nu sunt un specialist în încheierea de

contracte și în comerțul de cărți. Ceea ce am scris poate fi, într-o măsură, inexact sau poate denota o neînțelegere a mea în cutare ori cutare privință. Dar e greu să mi se spună că – în calitate de critic literar care vizitează un pavilion de carte – n-am avut dreptul să mă tulbur și să mă revolt. Spun aceste lucruri, convins că în anii următori putem fi reprezentați mai bine, sub toate aspectele, la astfel de manifestări. În definitiv, avem tot interesul!” □ G. Dimisianu publică o cronică literară la cel de-al doilea volum al *Moromeților*: „... iată un eveniment memorabil nu numai pentru anul literar consumat, dar pentru proza românească în întregime, aflată în situația de a înregistra ducerea la bun sfârșit a uneia din operele ei capitale, așa cum de altfel se anunța romanul lui Marin Preda încă în urmă cu treisprezece ani, la data primei sale tipăririi. O atât de lungă distanțare de momentul inițial al conceperii cărții i-a fost necesară prozatorului din mai multe motive. Întâi pentru că materia acestui volum nu mai provine din exploatarea aceluiași zăcământ (existența satului românesc în epoca premergătoare războiului), ci din evenimente ale realităților țărănești recente, urcând până în contemporaneitatea apropiată, lucru care a impus, desigur, parcurgerea unui stadiu de noi acumulări materiale. Apoi pentru că realismul complex al acestui prozator, ancorat atât de organic în istoric și social, nu înseamnă numai stivuire de impresii fapte. Faza înmagazinării e urmată de o lentă și îndelung răbdătoare trecere prin filtre, proces subtil de limpeziri, proces misterios petrecut în tainițele conștiinței artistice, care abia el poate conduce către descoperirea unor mari simboluri existențiale, către o mare temă literară revelatoare măcar în parte pentru spiritul și tendințele vremii din care opera și-a sorbit substanța. (...) starea de lucruri de după război, și cu atât mai mult cea din anii următori, îl va împinge pe Ilie Moromete tot mai către periferia evenimentelor petrecute în lumea lui. (...) Mai întâi surprinzătoarele substituiri de poziții pe scena vieții publice sătești dintre care unele atât de neașteptate încât îi stârnesc un soi de veselie uimită și neîncrezătoare. (...) Aspectul cel mai tulburător pentru el, spirit raționalist, obișnuit să privească schimbările ca rezultat al acumulărilor de premise, e însă ritmul, febrilitatea, viteza ameteitoare cu care se produc toate aceste dislocări, uriașa clintire a unei ordini pe care, bună sau rea, și mai ales rea în ceea ce îi privește, o știa totuși ordine fixată în pământul ce-i hrănise pe toți. Dar «timpul nu mai avea răbdare» și una din consecințele acestui fapt este repede a surpare a echilibrului lăuntric moromețian (acel sentiment de energică luare în stăpânire a realului), înnegurarea treptată a eroului, care-și simte inutilizabile toate vechile criterii. Tentativele de adaptare eșuează una câte una, tocmai pentru că Moromete nu poate arunca în luptă decât procedeele sale obișnuite, «clasice»: toată acea strategie a «vicleniei naive», modul său știut de a tăia în patru firul oricărei întâmplări, spre a-i căuta fel de fel de tâlcuri, răsucind totul în așa chip încât cel care ascultă să amețească și să privească tâmp, și apoi să se neliniștească și să bănuie cine știe ce altceva decât ai vrut tu

să spui. (...) Drama sporește atunci când același refuz al comunicării îl întâlnește Moromete la fiu-său, Niculae. Acesta e om al timpului nou, e tânăr, deține fără îndoială secretul tuturor prefacerilor, de la el va afla... O vastă rețea de manevrări desfășoară bătrânul spre a-l determina pe Niculae să vorbească, să angajeze cu el o dispută, o confruntare a punctelor de vedere. Rareori izbutește și atunci numai pe sfert, fiindcă tânărul iute își pierde răbdarea și refuză orice început de dialog, convins de neputința structurală a tatălui de a înțelege mersul vremii și mai ales de inutilitatea acestei înțelegeri, chiar dacă ea s-ar fi produs. Timpul nerăbdător îl scotea astfel pe Ilie Moromete din circuitul forțelor active ale lumii lui țărănești, aducându-i o dură ofensă și prăbușindu-l într-o nemărginită tristețe, sentiment care va însoți de aici înainte întreaga curbă descrescătoare a existenței neuitatului erou”.

• [„Argeș”, nr. 11(18)] Numărul se deschide cu un articol al lui Ion Popovici care îndeamnă la *Urnirea latențelor*: „calea de urmat”, spune el, este „mobilizarea complexă și ascendentă a ineputabilului geniu creator al poporului român”. Articolul este însoțit de ilustrații înfățișând un țăran bătrân, scrutând zările, și o fetiță, cosând motive tradiționale, ambii îmbrăcați în port popular. □ Tot aici, două poezii: Ana Costescu (*Părinții*) și Lina Armașu (*Pădurile*). În acord cu articolul, ambele transmit ideea trezirii dintr-un somn peste care veghează lumina cunoașterii: „La fiecare început de zi/ ne deștep-tăm învingători din vis/ (...) părinții uită pentru noi/ un ochi deschis”. (*Părinții*); „lasă peste somn/ focul aprins. (*Pădurile*)”. □ Mihai Tican Rumano apare într-un portret în ulei, de Gh. Zidaru. □ Sunt comemorați 115 ani de la moartea lui Nicolae Bălcescu, 45 de ani de la moartea lui Vasile Lucaciu, 20 de ani de la moartea lui Emil Racoviță, 105 ani de la nașterea lui Ioan Nanu-Muscel. □ Rubrica *Poșta redacției* se ocupă de proză, avertizând că redactorii nu iau spre analiză romane. Sunt sancționate locurile comune, învâlmășirea de sensuri, naivitatea, căutarea forțată de simboluri și sunt apreciate sensibilitatea, simțul analitic, puterea de observație, stilul. □ Sub un o schiță-portret a lui Lenin, semnată de Ligia Macovei, Dan Smântânescu publică *Cum l-am cunoscut pe Lenin*. □ Pe tema revoluției și a îndrăzelii, sunt propuse poezii de Ileana Robu (*Soare uman*), T. Vâlceanu (*Revoluție*), Al. Marius Popescu (*Istorie*), Angela Popovici (*Om*). □ Pagini din istoria mișcării muncitorești din România, semnate de Petre Popa și M. O. Todor, apar cu titlurile: *Strajă neadormită pentru apărarea drepturilor noastre*, *Muncitorii din Pitești participă la greva generală din anul 1920* și *Pitești Nord într-un viitor care este aproape prezent* (cu un citat din Nicolae Ceaușescu). □ Andrei Strihan publică *Însemnări despre conceptul de frumos*, eseu care aduce în discuție estetica... urâtului: „Deși paradoxal, cel care poate transforma urâtul într-o asimilare frumoasă este artistul. Nimeni dintre muritorii de rând nu are această forță magică. Numai artistul poate să reabiliteze urâtul. (...) Altfel oțim unitatea coexistenței dialectice a frumosului cu urâtul, necesitatea existenței

lor simultane în opera de artă (...); ometem faptul că prezența în artă a urâtului se legitimează numai prin reacția frumoasă, inteligentă și critică a artistului și, prin intermediul ei, a consumatorului de artă”. Autorul articolului își argumentează ideile recurgând la concepția marxistă și la cea a lui M. Ralea: „se face din frumos o religie puristă, o dogmă sterilă, izolată în splendoarea ei, un fel de zeitate imaculată, satisfăcându-se pe ea singură, ferită de orice contact impur. Și, în această atitudine de credincioși prosternați, este firesc că subiectivismul și arbitrariul gustului și-au spus cuvântul”. Avertismentul legat de pericolul narcisismului la nivel de personalitate se continuă prin invocarea ideilor lui Aristotel și Platon: „virtutea este frumusețea sufletului, vițiul urâtenia lui”, întrucât „în societatea noastră, frumosului i se deschide, pe seama restrângerii sferei de manifestare a urâtului social, un câmp tot mai larg de afirmare”. □ Octavian Neamțu scrie articolul *Cercetarea sociologică, factor al eficienței administrației*. Presărat cu multe referiri la Dimitrie Gusti, el afirmă: „Formarea viitorilor cercetători și a viitorilor administratori ai țării nu se poate realiza însă numai prin instruirea în sălile de curs și în seminariile universitare, ci (...) mai ales în largul vieții sociale românești”. □ Paginile de poezie și proză din cadrul rubricii *Meșterul Manole* îi publică pe poeții Dan Rotaru (*Fereastră*), Ioanid Romanescu (*Strofe pentru noi*), Alexandru Florin Țene (*Cântec*), Mircea Meleșteu, Elisabeta Niță (*Plecarea constructorilor și Toma Biolan*). Cu proză se prezintă Radu Teodorescu (*Santa Maria, Pinta și Nina*). M. Diaconescu face mici prezentări ale poeziilor publicate. □ Facsimile ale primei și ultimei file a manuscrisului lui Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*, însoțesc textul preluat de la de N. Iorga despre domnul Țării Românești: „O nemaipomenită admirație te cuprinde în fața acestui erou al suferinței care printr-o silință uriașă mai ține o clipeală piatra mormântului pentru a spune cuvântul de viață generațiilor viitoare”. □ Gabriel Țepelea atrage atenția cercetătorilor asupra unor *Orizonturi enciclopedice în vechile cărți românești* peste care ei ar fi necesar să se aplece, deoarece: „În fiecare dintre lucrările citate există un număr de termeni din toate domeniile: filozofie, medicină etc., care chiar dacă nu au rămas pentru totdeauna, reprezintă o etapă a limbii noastre care trebuie cunoscută. Istoria diferitelor discipline va trebui deci să coboare până la primele texte scrise, pentru a lua cunoștință de conținutul noțiunilor puse în circulație, dar și de «strămtarea» limbii românești ce impunea cărturarilor permanenta strădanie de a găsi termenul care să corespundă atât din punct de vedere științific și care, în același timp «să vie și la înțeles». Prin cercetarea mai atentă a acestei perioade se va vedea că rădăcinile noastre științifice și culturale sunt mai adânci”. Astfel, Țepelea face referire la următoarele opere ce ar trebui luate în considerare de cercetători, în continuarea lucrării lui N. A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, apărută în 1962, care studiază istoria terminologiei științifice „numai sub aspect neologic și numai din perioada

1760-1860”: traducerea din limba greacă a lucrării *Îndreptarea legii*, apărută în 1652, la Târgoviște, care conține, între altele, „un istoric al alfabetului grecesc”; traducerea *Noului Testament de la Bălgrad*, 1648; primul tratat filozofic apărut în limba română, *Despre rațiunea dominantă*, 1688. □ La rubrica *Permanențe*, Marin Bădescu dorește să redeştepse interesul pentru corespondența lui Alexandru Davila (care merită de asemenea să fie cercetată), publicând și comentând părți din aceasta în articolul *Scrisori inedite (păstrate la arhiva Statului din Pitești)*. O schiță-portret a lui Davila, realizată de Camil Ressu, însoțește articolul. În ultimii săi ani de viață (înainte de asasinarea sa în 1915), Al. Davila, „este adânc tulburat, declară că este «culpabil» de ceva ce nu cunoaște, că are nervii încordați, (...) că nu mai are «nimic în inimă și nimic în creier», dar că are «dezgustul de a trăi și dezgustul de a vedea viața»”. □ Mihail Diaconescu face o analiză a prozei lui Nicolae Iorga, la rubrica *Delimitări critice*: „Toată creația beletristică în proză a lui Nicolae Iorga stă sub semnul lirismului. Titanismul personalității sale, impulsivitatea, intransigența și ireductibilitatea, avânturile pătimașe, capacitatea de dăruire totală în serviciul marilor idei naționale și umanitare (...) determină acea modalitate aparte a scrisului pe care a practicat-o, caracterizată prin profunzimea și impetuoșitatea vibrației poetice, tensiunea intelectuală și sufletească, rafinamentul expresiei. Mai întinsă și mai valoroasă decât producția poetică și dramatică, proza lui Iorga a contribuit în mod decisiv la crearea reputației de scriitor a autorului ei, a dat strălucire maximă câtorva specii literare (memorialul de călătorie, orația funebră, portretul în genul caracterelor moralizatoare ale lui Theophrast și La Bruyère a provocat imitații stilistice cu importante consecințe pentru scrisul românesc ulterior”. (*Proza lui Nicolae Iorga*). Autorul articolului estimează (dintr-un exces de mândrie patriotică și copleșit de imensitatea figurii genialului istoric, probabil) că proza lui Iorga, realizată pe parcursul a patru decenii, „limitându-se la câteva specii – istorie popularizată, memorialul de călătorie, amintirile și evocarea portretistică (articolele de gazetă inclusiv pamfletele trebuie considerate în cadrul publicisticii) (...) marchează un moment distinct în evoluția literaturii române” și că este „suficientă ca să-i asigure, ea singură, lui Nicolae Iorga un loc deosebit în panteonul literelor românești”. □ Pagina de literatură universală este rezervată liricii sovietice și mongole. *Șolohov, un mare scriitor umanist* este articolul în care Doru Moțoc anunță împlinirea a 40 de ani de la prima publicare în presa românească a acestui scriitor de talent. „Opera lui nu numai că zugrăvește și glorifică frumusețea umană, ci vine ea însăși să sporească și să adâncească această frumusețe”. Sub semnul umanismului, personajele lui Șolohov depășesc împărțirea discriminatorie între „pozitiv” și „negativ”, spune autorul articolului și mergând un pas mai departe, îl situează alături de Camus, Hemingway, observând că din operele sale „pulsează o mare dragoste pentru om, o afirmație plenară a virtuților morale superioare ale acestuia, pe deasupra oricăror neguri

și a oricăror vicisitudini”. □ Din poezia sovietică sunt publicați: Maxim Gorki, *Cântec despre albatros*, tradus de Tudor Diaconu („Albatrosul mândru, ce plutește printre fulgeri, peste furiile mării, strigă el profet izbânzii: Te dezlănțuie, Furtună!!!”); Serghei Esenin, *Bosforul*, tradus de Gheorghe Tomozei; Ilia Selvinski, *Așa gândesc eu*, tradus de Victor Rusu („Oameni și pești, fiare și păsări, / (...) / Mor pentru a renaște încă-o dată/ În ciclul revenirii nesfârșit.”). Tânărul poet mongol Baljir Cimiddorj, la rândul său traducător de poezie românească în limba mongolă, grație studiilor sale de filologie la București, este prezent aici cu poeziile *Primăvara și Deștelenire*, traduse de Ion Andreiță. □ Virgil Stancovici publică *Perspective noi în știința românească a logicii*, un articol despre cele două volume ale academicianului Athanase Joja *Studii de logică*. „Studiile de logică ale academicianului Athanase Joja constituie unul din punctele obligatorii de trecere pentru orice cercetător român în domeniul ineputabil al logicii, mai ales dacă tinde să spună ceva nou în raport cu ceea ce s-a spus de la Aristot și până astăzi”, întrucât „înglobează în știința românească a gândirii logice, cuceririle cele mai recente ale științei și culturii universale, dându-i astfel un plus de autoritate”. □ Plecând de la volumul Blaise Pascal, *Scrieri alese*, apărut la Editura Științifică, în 1967, cu prefața lui Ernest Stere și în traducerea lui George Iancu-Ghidu, Grigore Popa publică articolul *Blaise Pascal: ilustru dialectician al inimii*: „Geometru din vocație, matematician din vocație, fizician din vocație, Pascal se dovedește – la fel – artist din vocație și filozof din vocație. Ca poet, prin celebrele sale *Provinciale*, a fixat limba, zice Chateaubriand, pe care au vorbit-o Bossuet și Racine. Ca filozof născut, nu făcut, este autorul acelor inegalabile *Cugetări*, sursă ineputabilă de reflexiuni și meditații (...). Pascal ajunge să elaboreze marele său triumphi: «rațiunea inimii, spiritul de finețe și spiritul geometric», izvorâte din tonalitate emoțională și analizate cu virtuozitatea unui ilustru dialectician al inimii omenești”. □ Mihail Diaconescu scrie în articolul *Evoluția unui personaj* despre Niculae, fiul lui Ilie Moromete, personajul celor două volume din *Moromeții* lui Marian Preda. Niculae Moromete „începe să se manifeste după o stare de criză morală. Câștigat de ideile comuniste el devine unul dintre acele personaje de o mare puritate sufletească, în stare să se dedice idealului cu tot ce au mai bun în ființa lor. (...) Avântul juvenil s-a transformat (...) într-un rece echilibru sufletesc, patima în reflexivitate interiorizată, pornirea impetuoasă în judecată așezată, de multe ori – sceptică”. Autorul articolului apreciază că Marin Preda a izbutit să aducă în literatura noastră un roman izbitor de original, pe care îl opune celor două tendințe anterioare: celei sămănătoriste (care exalta lumea idilică a satului) și celei în care masa țăranilor apărea amorfă, tributară unor instincte primare și fără capacitatea de a manifesta trăiri superioare (despre această tendință au vorbit Camil Petrescu și Eugen Lovinescu). „Cartea conține splendide scene de atmosferă realizate într-o modalitate aparte, greu de explicat cu

mijloacele restrictive și inevitabil simplificatoare ale comentariului critic, proprii creației lui Marin Preda”. □ C. Vlad publică o recenzie la lucrarea lui Ion Banu, *Filozofia Orientului Antic*: „Lucrarea valoroasă a prof. Banu alimentează speranța că o asemenea întreprindere, profitabilă deopotrivă pentru filozofia și literatura românească, are șanse de materializare”. „Întreprinderea” pe care o recomandă C. Vlad se referă la modul în care au fost receptate în cultura românească elementele din filosofiele antice ne-europene și cât de prezente sunt aceste elemente în creațiile lui Eminescu, Coșbuc și ale altor scriitori români, în special din perioada interbelică. □ Tot la rubrica *Recenzii*, B. Toma scrie despre volumul lui Michel Rouze, *Robert Oppenheimer*: „Urmărind odiseea părintelui bombei atomice, M. Rouze reconstituie climatul științific în care s-a format, prezentând principalele descoperiri din fizica microcosmosului ce au revoluționat și alte domenii ale gândirii. (...) Monografia are (...) o certă valoare documentară”. □ Petre Mihai Gorcea prezintă cartea lui Adrian Mușțiu, *Fața a doua*. Volumul de versuri propune „un sistem de imagini propriu (...) o propunere de univers poetic, ulterior acceptat sau nu, conform unei complicate și obiective legități literare (...) o poezie a fabulosului cosmic, cu metafore expresive și rodnice influențe blagiene”, dar care suferă de o „tendință artificială de încifrare a comunicării, dezvoltând meșteșugul în dauna expresivității”. □ Ion N. Alezan semnează recenzia la cartea lui Al. Dima, *Conceptul de literatură universală și comparată*. Autorul articolului subliniază faptul că cercetarea aduce perspective și direcții noi în această zonă a studiilor literare: „Literatura universală trebuie să cuprindă următoarele criterii: ideologic (poziția progresistă, pe care o exprimă opera); forma și valoarea de conținut: structura compoziției, inventivitatea, stilul. (...) Modalități ale universalității sunt: paralelismul, difuziunea, influența etc”. □ *Parabola focului*, volumul de poeme al lui Vasile Nicolescu, este subiectul articolului semnat de Emil Manu, la aceeași rubrică de *Recenzii*. Autorul apropie stilul poeziei lui Nicolescu de lirica lui Baudelaire, Valery, Rodenbach. Poezia este cultivată ca un viciu, element de structură umană, ca o dimensiune existențială. Din ea se degajă o voluptate intelectuală prin care poetul își sublimază emoțiile. Poezia lui „nu e poezia unui literat, ci a unui poet cu lecturi (...) angrenat nedisonant (...) în «orizontul spațial» românesc”. □ Nae Antonescu analizează cel de-al doilea volum de poezii al lui Teohar Mihadaș, *Țărâna serilor* (apărut în 1967, după o lungă sincopă). Având o „predilecție pentru o lirică reflexivă, cu speculații dialectice”, Mihadaș este „totuși un reținut, un voluptuos inhibat, ce refuză aspectele sonore ale existenței. Exprimarea eliptică împrumută creației sale semnificații aforistice, imaginile concentrează un încărcat conținut ideativ, uneori prea intelectualist, rece, lipsit de căldură emoțională”. □ Volumul de poezie *Invitație la vis*, al lui Damian Ureche, este în atenția lui Ovid Pârvu care îl prezintă: „Damian Ureche preferă spontaneitatea mărturisirii directe, poetul

fiind un entuziast necenzurat, (...) sentimental prin formație”. □ Cronica teatrală, semnată de Petre Mihai Gorcea, încearcă să afle *Izvoarele shakespeariene ale dramei „Năpasta”*: „Drama lui Caragiale, departe de a fi o pastișă sau o localizare, este originală și autorul are meritul de a fi încercat cu inteligență introducerea unor idei și problematici înalte în teatrul românesc, într-o formă mai accesibilă publicului și actorilor vremii. Caragiale rămâne un ctitor, căci prin el ceva din spiritul marelui Will pătrunde în câmpul literaturii române, impulsionând-o. Dramaturgii secolului următor au găsit poteca bătătorită”. Autorul cronicii amintește de lipsa inițială de receptivitate a publicului și criticii (cu excepția lui Gherea) față de piesa lui Caragiale, prima dramă realistă din literatura română, punând această reticență pe seama atmosferei teatrale a epocii. Folosindu-se de analogia cu piesele shakespeariene *Hamlet* și *Macbeth*, Petre Mihai Gorcea îl compară pe Dragomir cu Claudius, iar pe Anca cu Hamlet și cu Lady Macbeth. Ambele drame au în comun injustiția ca punct de plecare. □ Rubrica *Portativ* anunță publicarea unei biografii a lui Arturo Toscanini de către Filippo Sacchi; compunerea unor piese corale de către Nelu Ionescu pe versurile lui I. U. Soricu; apariția la Editura muzicală a unor *Miniaturi pentru pian* ale maestrului Sabin Drăgoi; tot la Editura muzicală, apariția *Catalogului general* cu toate lucrările pentru toate instrumentele, dicționarele de muzicologie din ultimii 10 ani de la înființarea Editurii Muzicale. □ Ion Dumitriu informează despre ultimele apariții ale Electrecord într-un *Valorificarea moștenirii muzicale românești*. □ În articolul *Dezvoltarea învățământului superior*, G. Aman vine cu câteva propuneri despre modalitatea de desfășurare a învățământului tehnic, pedagogic, incluzând admiterea, manualele, frecvența la cursuri, practică etc. □ G. Tega, în articolul *În legătură cu neologismele*, observă că „Un număr mare de termeni care consemnează noile cuceriri ale științei și tehnicii au ca punct de plecare rădăcini grecești și latinești”. Termenii tehnico-științifici neologici sunt introduși în limbă de specialiști, absolvenți de secție real, care au slabe cunoștințe de limbă română și care nu studiază, din păcate, limbile clasice. G. Tega recomandă reglementarea acestui aspect de către școală. □ Sub semnul *Cronicii mărunte*, articolul *Limba traducerilor* atrage atenția asupra unor „traducători și incompetențe editoriale (...) ce desfigurează opere de semnificație majoră, din circuitul literaturii universale”. Autorul articolului, Traian Ionescu, critică traducerea *Crinului roșu*, de Anatole France, făcută de Profira Sadoveanu și publicată de Editura pentru literatură universală în 1967. Barbarismele, improprietatea termenilor, utilizarea de regionalisme, de fraze și expresii obscure sunt scoase în evidență și scuzate, „dată fiind experiența scriitoricească a autoarei”, prin... grabă. □ Semnat cu inițialele B. T., un text anunță apariția unui nou supliment social, politic, cultural al ziarului „Zori noi”, în cetatea de scaun a lui Ștefan cel Mare, Suceava. Alexei Rudeanu, Nicoalaie Cântec, Platon Pardău și Pan Solcan publică în această gazetă, unde

mai pot fi găsite traduceri din Rojdestvenski și Michel Butor. □ Ion Stancu recenzează *Cuvinte pentru om*, o culegere de G. C. Nicolescu ce reunește poezii ale generației tinere. Printre aceștia se numără: I. N. Voiculescu, Nicolaie Ioana, Ileana Mălăncioiu, Elisabeta Niță, Mircea Meleșteu, Maria Constantinescu. Culegerea mai cuprinde: fabule de Aurel Iordache (criticat de autorul articolului) și proză, unde atrag atenția numai creațiile lui Ion Cazan - Cătina și Gh. Blăjan. □ Ion N. Voiculescu îl prezintă pe folcloristul argeșean D. Udrescu (autorul volumului *Contribuțiuni la istoricul școalelor din Curtea de Argeș*, din 1938) care a publicat recent primul volum din culegerea *Folclor poetic*. Culegerea cuprinde cântece de nuntă, cântece lirice, cântece de viață, din păcate îi lipsește un glosar de regionalisme. □ Revista publică o *Cronică plastică pe păsărește*, referitoare la articolul Sânzianei Pop despre pictorul *Vinčențiu Grigorescu* apărut în revista „Luceafărul” din 21 octombrie 1967. A. B. C. (cel care semnează articolul) îi reproșează Sânzianei Pop stilul de exprimare „alb-zero sau – mai exact – un zero alb”, beția de cuvinte, utilizarea superflua a cuvântului „alb” fără a comunica nimic. □ Alfons Melinte prezintă un *Cincinat Pavelescu inedit și... alte epigrame despre N. Iorga și C. Argetoianu*: „Lui N. Iorga după ce i s-a jucat piesa *Isus*: De la Isus când am ieșit/ Cu plictiseala-n gând și-n oase/ Am zis: Calvarul tău Cristoase/ Nu s-a sfârșit”. Lui Argetoianu: „Știi să mângâi și să dai ghionturi/ Dar ia-mă, rogu-te de păr,/ Și, fă-mă repede să săr/ Din curtea de apel... la conturi”. □ În articolul *De la coșmar la poezie*, Toma Petrescu îl are în vedere pe Marius Robescu și poezia acestuia *Visul*, apărută în revista „Amfiteatru”, nr. 22 din octombrie 1967. El îi reproșează exprimarea confuză și atacă conținutul latent sexual ce răzbate din „vis”. □ O scurtă notă critică apariția unei greșeli de literă din aceeași revistă „Amfiteatru”. Tib., cel care semnează textul, își intitulează diatriba *De la literă la pitorescul neglijenței*. □ Revistei „Ateneu” îi este reproșată publicarea unei producții îndoielnice cu aparență de roman polițist în articolul cu titlul *Crima de pe terenul de golf*, semnat cu inițialele A. B. □ Rubrica *Intersecții*, unde semnează Barutu T. Arghezi, prezintă *Cenaclul și viața literară a tineretului* argeșean: „Lipsește din preocupările membrilor cenaclurilor reportajul, portretul literar, nuvela, pamfletul, iar capitolul poezie e foarte sărac. În teme. Nu se fac discuții organizate despre ritm, rimă, vers alb, stil, mai puțin despre curente actuale din literatură. Recenzia e absentă. O vitrină literară lunară, atât de utilă, e neglijată. Legătura cu arta ori cu fenomenul cultural actual e inexistentă. Invitați, conferențieri, scriitori, ziariști, artiști, profesori foarte rar.” □ Pe ultima pagină a numărului, Doru Moțoc publică *„Samă de cuvinte despre legende” și locuri legendare din Argeș*, articol însoțit de fotografii cu Fântâna lui Manole, Masa lui Traian, Cula de la Măldărești și monumentul Sân-Nicoară. Articolul îi poartă pe cititori printre legende cu haiduci, „îndrăgiți cavaleri ai dreptății”, precum Jianu, Radu lu’ Anghel, sau legende despre Negru Vodă, fântâna lui Cuza, drumul lui Traian

care a poposit la Drăgășani și altele. „Legende, legende... Aceste adevărate comori ale gândirii și sensibilității artistice a poporului (...) trebuie privite ca niște creații încheiate, cu rostul, temeinicia și valoarea lor incontestabilă”.

• [„Astra”, nr. 6] Nichita Stănescu publică poeziile *Idolii ierbii* și *Poem*.
□ În *Interviu – Șerban Cioculescu despre cărți și cititori*, acordat de către criticul literar lui Emil Zălog, se discută despre disputa dintre călinescieni și anticălinescieni, opinia lui Cioculescu fiind aceea că „a-i călca pe urme – lui Călinescu – mi se pare mai mult aventuros decât profitabil. Pentru că nu se poate face decât teribilism imitându-l”. Evaluând literatura română contemporană, criticul remarcă existența unor poeți importanți, precum Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, arătând, pe de altă parte, că încă mai sunt de recuperat scriitori importanți. Este nevoie de retipărirea operei lui Eugen Lovinescu și de continuarea muncii de reeditare a unor scriitori valoroși, precum Gib Mihăescu, de pildă. În ceea ce privește *Tratatul de istoria literaturii române*, volumul al III-lea urmează să apară în 1968, iar volumul al IV-lea în 1969. În calitate de director al Bibliotecii Academiei, Cioculescu a organizat, între 25 și 30 septembrie, sărbătorirea centenarului acestei instituții, cu invitați – directori generali ai marilor biblioteci – din 20 de state din Europa, Asia, America. □ Ion Dumitru semnează articolul *Cu Vasile Voiculescu prin vârstele Indiei*, în care comentează, mai întâi, povestirea *Viscolul*, din perspectiva „pașilor brahmanului prin vârste înspre tinerețea veșnică a culturii”, apoi microromanul *Sakuntala*, prin care scriitorul, mai „categoric uman” decât Kalidassa, arată „diferențierea laturilor opuse, manifestările contradictorii”. Se adaugă „spargerea monedei contopită în simbolul fantastic al vechii literaturi indiene [pe care] au impus-o viața, realitatea socială”. Iar „dincolo de cuvântul sacru al Vedelor și în cursul istoriei Cerul s-a diferențiat de Pământ și zeii de oameni. Sau oamenii i-au adus pe zei în mijlocul satelor și orașelor. (...)”. □ Sub semnătura lui Leon Baconsky, se publică o serie de *Mărturii epistolare* dintre Ovid Densusianu – a cărui operă este în curs de reeditare – și Emil Isac. Este vorba despre un fond inedit de scrisori, rămas în arhiva Muzeului memorial „Emil Isac”, din Cluj-Napoca, dintre care 3 sunt publicate aici, împreună cu o serie de explicații utile. „Uniți prin numeroase elemente de crez cetățenesc – arată Leon Baconsky – criticul de la „Vieața nouă” și poetul clujean au făcut nu o dată front comun, în lupta pentru promovarea orientării moderne a literaturii noastre, în primele decenii ale acestui secol, ca și în acțiunea de combatere a unor tendințe naționalist-șovine, izvorâte din extremismul programatic al unor curente cum au fost semănătorismul și tradiționalismul, în preocuparea lor statornică de a difuza valorile culturii române peste hotare etc”. Rubrica *Un moment al istoriei literare – „Claviaturi”*, semnată de Nae Antonescu, prezintă apariția revistei „Claviaturi”, la Brașov, în 1941, luna mai, sub îngrijirea lui Gherghinescu Vania, revistă care a reușit, la un an de la apariție,

să adune, în paginile ei, un nucleu de poeți tineri, precum Ioanichie Olteanu, Radu Stanca, Virgil Carianopol, Ștefan Augustin Doinaș, și colaborări importante precum cea a lui Blaga și, apoi, a lui Arghezi. În opinia lui Nae Antonescu, „poezia cultivată la „Claviaturi” se îndrepta spre o lirică reflexivă, de meditație asupra problemelor fundamentale ale vieții și morții, crescută oarecum sub zodia binefăcătoare a lui Blaga (...)”.

▣ Rubrica *Claviaturi* propune un grupaj de versuri, respectiv *Selecțiuni din creația membrilor cercurilor literare din Brașov, Mediaș, Sibiu, Târgoviște și Piatra Neamț*: George Coandă, *Certitudini*; Nicolae Bogdan, *Patriei*; Ion Alexandru Durac, *Frunză de toamnă*; Florin Băieșu, *Nuntă studențească*; Ion Stoica, *Atingere*; Dumitru Radu Luca, *Brâncușiană*; Rafila Pătrășcanu, *Nostalgie*; Iuliana Gheorghe, *Veșminte*; Tudor Cătineanu, *Depărtare*; Dan Constantinescu, *Flori de câmp*.

▣ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, aduce în discuție, sub titlul *Supralicitarea eseului: Virgil Nemoianu, „Structuralismul”*, nu atât problematica structuralismului – volumul reunește o serie de texte „ale unor reprezentanți ai gândirii structuraliste”, cât a eseului, ca tip de discurs, pornind de la eseul introductiv, semnat de Virgil Nemoianu. Cronicarul literar consideră, mai întâi, că „eseistul poate folosi termeni în accepții contradictorii, poate renunța la o proprie aserțiune, în favoarea uneia mai tentante, ivită pe parcurs, se poate contrazice din rațiuni de simetrie”. Mai mult, „metoda eseistică este deductivă, pornește de la un dat bine stabilit, pe care îl lărgeste prin multiple asociații”. Sunt, acestea, argumente pentru utilizarea eseului în critica literară, căci, „glosând pe marginea unor simboluri artistice ilimitate, eseistul își poate construi într-o libertate aproape deplină secundul său joc interpretativ”. În ceea ce-l privește pe Nemoianu, eseul său demonstrează, însă, limitele acestui tip de discurs, căci în prima parte, propune o „apoteoză a «omului structuralist»”, iar mai apoi, „autorul retractează parcă tot ce e înfățișat drept avantaj al structuralismului”. Mai mult, în opinia cronicarului literar, „cititorul ar fi avut nevoie nu de o discutabilă trecere în revistă a unora dintre ideile structuraliste ale diferitelor domenii, (...), ci de o prezentare sobră, succintă. (...)”.

▣ Șapte poezii, semnate de Darie Magheru sunt urmate de un alt grupaj de versuri, care îi adună laolaltă pe Florența Albu, *Rugă în alb*, Kánády Sándor, *Legendă*, Nicolae Stroe și Oskar Pastior. Ștefan Cioacă debutează cu poeme livrești, însoțite de o prezentare a lui Gherghinescu Vania.

▣ Ioan Micu propune proza scurtă *Început de fericire*, iar Eugen Eftimiu schița *Vagonul desprins. Regele Patagoniei* este numele celei de a treia proze, semnată de Vasile Hrizea.

▣ Adrian Marino semnează articolul *Critica și descoperirea structurii*, în care afirmă că „primul semn al vocației critice constă tocmai în capacitatea spiritului de a surprinde și preciza principiul de constituire al unui ansamblu literar, modul său de funcționare, pe deasupra tuturor aspectelor laterale și de detaliu”. Ceea ce face critica este să „reconstituie raporturile interioare sub forma unui model cu ajutorul căruia specifi-

tatea funcțională, rigoarea ascunsă a operei devine cu ușurință perceptibilă”. Menționându-l, apoi, pe Roland Barthes, cu ale sale *Essais critiques*, și alături de el pe criticii români Nicolae Manolescu, Matei Călinescu, Eugen Simion etc., Marino vede menirea acestora în a descoperi modelul interior al operei, în cazul scriitorilor care „ajung singuri la conștiința propriului lor model”, respectiv de „a-l stabili”, în cazul scriitorilor în opera cărora modelul rămâne „încă neconstituit pe deplin, oscilează sau rămâne uneori pentru totdeauna numai o virtualitate”. Totodată, criticul are datoria de a respecta neomogenitatea intrinsecă operei literare, adică „să lase porțița deschisă și elementelor ireductibile”. □ Virgil Gheorghiu publică povestirea fantastică *Esburi*. □ Constantin Câmpeanu publică poezia *Cinegetică*. □ Rubrica *Jurnal de lectură* propune o serie de recenzii ale cărților recent apărute, precum: Simion Bărbulescu recenzează volumul lui Ion Lungu, *Regele pălăriilor*, afirmând că „scriitorul a optat pentru acea specie de roman denumită roman – cronică, năzuind să realizeze în paginile lui fresca unei anumite societăți puritane, intolerante, în care o conducere înrăită, ipocrită și perversă, afișând totuși buna credință, frânează cele mai nobile elanuri, cenzurează ideile și sentimentele membrilor ei, care încearcă să iasă din tiparul prestabilit”. Tot aici, Nicolae Stoe recenzează volumul de versuri al lui Adrian Mușiu, *Chipul cioplit*. Autor a încă două volume, *Vârsta cunoașterii*, din 1962, și *Fața a doua*, din 1967, în care „dincolo de o incantație juvenilă și o construcție parnasiană a versului, se evidențiază o sensibilitate autentică și o predilecție pentru lirică având sesizabile valențe etice”, în acest al treilea volum, Adrian Mușiu propune 17 poeme cu o „tematică antirăzboinică”, apelând la o „recuzită eclectică” – „mijloacele poemului dramatic, ale pastelului, ale poemului de notație directă”. Emil Rădulescu recenzează volumul de poezii semnat de Vasile Petre Fati, intitulat *Floare de leandru*, afirmând că adolescența – tema principală a volumului, devine „un fel de treaptă a cunoașterii, ea reprezentând perioada de maximă receptivitate, perioada marilor uimiri și a înțelegerii esențiale”. I. Candianu prezintă volumul conținând piesa de teatru a lui Ion Biberi, *Hanibal*, evidențind faptul că „accentul nu cade pe ardența conflictului dramatic ci pe dezbaterile de idei, nespectaculoase dar purtând profunde sensuri filozofice”, pe tema războiului. Vasile Savinescu prezintă volumul de eseuri *Luminile veacului*, semnat de Edgar Papu, afirmând că acesta „își propune, așa cum sugerează și titlul, să surprindă în devenire, să fixeze în epocă și să ne apropie câțiva dintre marii creatori de literatură” din secolul XX. Pe fondul unui „mesaj patriotic și umanist”, primul ciclu de eseuri cuprinde texte ce oferă o perspectivă comparatistă asupra scrierilor lui Iorga, Sadoveanu, Călinescu și Vianu, demonstrându-se universalitatea acestora. Al doilea ciclu propune o serie de *Schimburi de mesaje* despre Coșbuc, văzut ca traducător, Argezi – perceput din străinătate etc. Al treilea ciclu cuprinde 13 studii de literatură comparată, „excelente”, despre Stefan George, Rilke, Lorca, Rubén Darío etc.

N. Milea recenzează volumul de versuri semnat de Dumitru M. Ion, intitulat *Iadeș*, autor despre care afirmă că este un „Midas al metaforei, căruia unitatea unei poezii îi încarcerează exuberanța lirică”. Ca atitudine lirică și opțiune tematică, se arată că „poetul nu inventează momente și atitudini, el se regăsește în ciclul vieții”, căci „scapă, în această stare magmatică a materiei sensibile poetice, ceva din solemnitatea ritualurilor, glasul formulelor de descântec, canonul nu știe cărei desfășurări pe două voci a poveștilor de clacă, ceva din ritmul spuselor de datină strămoșească, (...)”. Despre poemele din volumul *Moartea lângă cer*, al lui Ben Corlaci, scrie Titus Vișeu, amintind, mai întâi, faptul că volumul a fost redactat în 1946, și revăzut vreme de 20 de ani. Structura cărții este de parabolă – „parabola-inducție, parabola-deducție, parabola-cheie, (...)”, iar recenzentul are ezitări în a-l cataloga pe Ben Corlaci drept poet sau prozator. Indiferent cum ar sta lucrurile, „Ben Corlaci ne-a transmis fiorul faptei. Și aceasta într-o carte cu adevărat mare”. Sub semnătura E. R. Este recenzat *Jurnalul* lui Alexandru Căprariu, care propune unele „însemnări pe marginea cărților”, o paralelă între poezia lui Ion Barbu și cea a lui Goethe, precum și o perspectivă asupra lui Eminescu, văzut drept cronicar dramatic. Cartea lui Ion Oarcăsu, *Oglinzi paralele*, este comentată de același E. R., și se deschide cu capitolul *Însemnări despre critica literară*, urmat de analize ale operelor unor scriitori din perspectiva raportului operă – biografie spirituală – de pildă, poezia lui Octavian Goga este prezentată în relație cu profilul spiritual al scriitorului. Voicu Bugariu recenzează cartea lui Nicolae Ciobanu, *Nuvela și povestirea contemporană*, arătând că „analizele dedicate unor nuveliști și povestitori români contemporani sunt adeseori remarcabile, deși ar putea fi acuzate de tribut plătit unor scheme prestabilite, care oricum nu pot conține multitudinea de posibilități a scrierilor concrete”. De asemenea, „cercetarea lui Nicolae Ciobanu, cu avantajele și dezavantajele ei, are calitatea incontestabilă de a oferi o operă de sinteză asupra unui domeniu al literaturii actuale puțin cercetat. Ea este o operă didactică și nu vedem de ce i s-ar reproșa aceasta”. □ Rubrica intitulată *Cartea științifică* semnaleză, sub semnătura lui Bucur Țincu, apariția *Bibliografiei analitice a periodicelor românești, 1790 – 1850*, volumul I, în trei părți, la Editura Academiei, în intervalul 1966 – 1967, având 1247 de pagini, 24.015 articole bibliografice din periodicele românești apărute în țară și în străinătate, din periodicele străine apărute în Țara Românească și în Moldova, precum și din publicațiile în limbi străine, editate de români în alte țări. Datorată unei echipe formate din Ioan Lupu, Nestor Camariano și Ovidiu Papadima, Bibliografia conține articole pe tematici diverse: „din numărul total al articolelor și notelor apărute în periodice în epoca 1790 – 1850 mai mult de jumătate aparțin științelor sociale, adică vieții social-economice (drept, administrație, armată, asistență socială, învățământ, demografie), iar aproximativ 1900 de articole și notițe se referă la activitatea literară”. □ Rubrica *Aquaforte* cuprinde aforisme semnate de Gherghinescu Vania.

• [„Ateneu”, nr. 11] Ștefan Gorovei semnaleză împlinirea a șazeci de ani de la apariția revistei „Răvașul poporului” care „își face intrarea în presa românească la 15 noiembrie 1907, având 17 membri fondatori, dintre care doi erau Sadoveanu și Gorovei, ca redactori și administratori. Printre ceilalți, evidențiem șase membri ai corpului didactic din județ, cunoscuți și prin alte activități culturale: G.T. Kirileanu și Al. Vasiliu Tătăruși, amândoi colaboratori și la «Șezătoarea», V. Costăchescu, M. Stamatiu, N. Stoleru precum și V. M. Tomogea, azi nonagenar, inițiatorul corului din Boroaia”. Este amintit articolul-program *Lămurire*, menit a prezenta „rostul gazetei și drumul pe care-l va urma” și sunt enumerate și prezentate rubricile care alcătuiesc fiecare număr: *Calendarul*, *Despre datorii și drepturi*, *Sfaturi despre gospodărie*, *Răvașele unui doctor*, *Prețuri din târguri*, *Glume*, *Știri* și o rubrică care cuprindea un foileton literar: „Fiecare rubrică avea o vigneta, în totul șapte la număr, desenate de V. Rola-Piekarski. Acestea, ca și desenele care ilustrau uneori gazeta, erau executate la Institutul de *Arte Grafice Minerva*, cu care Sadoveanu avea și relații editoriale. «Răvașul Poporului» a fost tipărit de la primul la ultimul număr, la tipografia M. Saidman, una dintre cele mai bune din Fălticeni acelor vremuri”. Povestirile publicate de M. Sadoveanu (dar care nu erau iscălite) aveau „un pronunțat caracter moral”, fapt care răspundea unuia dintre obiectivele revistei: „purificarea moravurilor țărănești, pregătirea unei alte vieți la țară, îndestulate, luminate, sănătoase”. În paginile revistei au mai fost publicate nuvele ale lui Nicu Gane și povestiri semnate de Ion Creangă. În ciuda „largului ecou” pe care l-a avut printre învățători, revista „nu s-a putut menține mai mult de doi ani”. □ În articolul *Gr. H. Grandea* M. Cosmescu anunță împlinirea a 70 de ani de la moartea celui pe care G. Călinescu îl considera a fi „un scriitor ilustru odată”. Autorul încearcă să surprindă toate ipostazele scriitorului, de la „începuturile sale poetice”, continuând cu activitatea de ziarist care „i-a consumat cel mai prețios timp al tinereții sale, sleindu-i prea timpuriu puterile”, și încheind cu prezentarea celei de-a doua etape a creației sale, „dedicată mai mult prozei”; este perioada în care Grandea semnează un „roman social cu caracter satiric, (...) povestirile publicate în «Universul literar», (...) o nuvelă de proporții, sub titlul *Comoara de la Băneasa*, și se încheie cu *Călătoriile în Munții Moldovei*, „un ciclu de note de călătorii publicate în «Universul literar»”. Cercetarea Arhivelor Statului din Bacău îi relevă lui M. Cosmescu proiectele neterminate ale lui Gr. H. Grandea: „Este vorba despre caietele (...) din care se desprinde limpede intenția în parte realizată – de a crea o drama istorică în versuri în cinci acte despre Horia și o epopee de 18 cânturi intitulată *Daciada*. Ambele lucrări se bazu pe un bogat material documentar, iar proiectul lor dezvoltat pe acte și cânturi ne oferă o interesantă viziune asupra celor două momente importante din istoria poporului nostru: răscoala lui Horia și nașterea poporului român”. □ O pagină de versuri semnează Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu (*Aerul*,

Șirul de ochi, În spațiu) și Ovidiu Genaru. O alta cuprinde exclusiv prezențe feminine: Delia Steliana Beiu, Ioana Crețulescu și Aura Bart. □ Al. Tănase continuă seria articolelor *Cultură și civilizație* (VI), tema propusă în ediția din noiembrie 1967 fiind *Henri Massis și Apărarea Occidentului*: „În climatul ideologic frământat al perioadelor postbelice, (...) în atmosfera de polemici și controverse pe care a stârnit-o Spengler cu modul său atât de tranșant și radical de a pune problemele decăderii fatale a civilizației, Henri Massis se distinge printre cei mai ardenți apărători ai «civilizației» occidentale în numele unei filozofii conservatoare. (...) Gânditorul catolic este de acord cu Spengler și cu alți teoreticieni ai civilizației în ceea ce privește diagnosticarea răului, descrierea fenomenelor de decadentă, a pericolelor ce amenință această civilizație (...): «Destinul civilizației occidentale, destinul omului însuși sunt azi amenințate. Nu e vorba de un pericol imaginar, nici de sumbre anticipații, în care spiritelor slabe le place să se lanseze pentru a-și alimenta dezgustul lor înspăimântat de efort.» spune a H. Massis în 1925”. În ceea ce privește criza și destinul civilizației moderne, Massis susține două idei centrale: „1. Se pronunță împotriva identificării civilizației occidentale cu «materialismul industrial»; 2. Conflictual Occident – Orient”. Pentru H. Massis, superioritatea occidentală constă tocmai „în religia sa catolică. (...) De altfel, conflictul Occident – Orient nu este doar un conflict religios ci, înainte de toate, un conflict social-politic”. În viziunea acestuia, problemele care îi stârnesc „îngrijorare și spaimă sunt: Revoluția Socialistă din Octombrie, cu toate implicațiile și consecințele sale, iar după cel de-al doilea război mondial, formarea sistemului socialist mondial, răspândirea și creșterea fără precedent a prestigiului și influenței ideilor marxiste”. □ În secțiunea *Cronica poeziei*, Vlad Sorianu prezintă volumul lui Vasile Nicolescu, intitulat *Parabola focului*. Înainte de analiza propriu-zisă a volumului, cronicarul familiarizează cititorul cu universul creației artistice a lui Vasile Nicolescu: „Autor al *Liturghiilor negre* (1946), al suitei lirice *Enescu* (1958), al unui volum de *Poeme* (1963), traducător din lirica universală și realizatorul competent al câtorva prețioase antologii de poezie românească, Vasile Nicolescu se afirmă ca o statornică și polivalentă prezență artistică, girată de o elevată conștiință intelectuală”. Analiza operei poetice îi relevă cronicarului „reflexivitatea ținutei lirice și acuitatea imagistică” care „ilustrează sobru un program estetic, cu ecouri simboliste și neoromantice”. Nota de originalitate este conferită de „patetismul lucid menit a converti subiectivitatea afectivă în vibrație comunicabilă. Căci în poezia lui Vasile Nicolescu, transmisibilitatea generoasă te întâmpină la tot pasul, te invită la un dialog spontan, își deschide porțile unor confruntări nu arareori cu semnificație gnomică; vibrant și limpede, discursul poetic învăluie sau doar mobilizează, oricum se obiectivizează prin actul comunicării, menținându-se mereu în preajma istoriei: «Nălucile fug toate și bezna-i sfâșiată / de-aceste mâini curate, ucise în torturi, // de-aceste mâini, corzi aspre, din ziduri

răsărite / vibrând prin mări de steaguri cu pocnete în vânt, / de-aceste mâini de bronzuri fierbând neliniștite / conturul aurorii să-nvie pe pământ.» (*Homo*)”.

□ *Cronica prozei* este semnată de Constantin Călin care prezintă cartea lui A. E. Baconsky, *Echinoxul nebunilor*, o carte „cu o scriitură impecabilă, plastic și melodioasă” care ar trebui citită „măcar o dată, și cu glas tare, ritmând fraza, egal, fascinat de cele ce urmează, și într-o absolută identitate sufletească cu stările ipostaziate de autor. (...) e o scriere de elevație estetică și filologică și, subteran, o *glossă* filozofică. (...) e o *destăinuire*, spusă într-un fel special, parabolic. Desigur, cartea transcende biografiei autorului, (...) mitizează o viață concretă, verificându-i, prin aceasta, autenticitatea”. Analizând arta scriitorului, cronicarul constată că „prozatorul dovedește virtuți picturale cu totul remarcabile în descrierea amurgurilor, a spațiilor vide, încremenite, a nisipului, a vântului, ceții, zăpezilor, a cerului balcanic cu stele moarte în lunile de toamnă. Auzul reține până și sugestia sonoră obscură. Cuvântul melodic și cuvântul plastic impun armonia frazei. Cuvântul neologic se împerechează suav cu vorba neaoșă”.

□ În rubrica *Semnal*, Romulus Vulpescu prezintă profilul literar al lui Emanoil Bucuța, schițând toate fațetele sale: „Despre Bucuța poetul, «întâiul intimist în înțelesul propriu al cuvântului», cultivator delicat și minuțios al poeziei «micului sentiment», poezie în care «pune o pasiune de anticar, făcând din poeme niște mici vitrine de cristaluri grele în care conservă obiectele cele mai disparate»” (G. Călinescu, *Istoria literaturii române*, 1941, p. 764). Ipostaza de prozator a fost semnalată „încă din 1925 de Perpessicius, care includea într-un *Repertoriu critic* rezumatul nuvelei realiste «Legătura roșie» (ce dădea titlul unui volumaș cuprinzând alte șase proze de proporții mai mici”. Altă specie literară cultivată de Emanoil Bucuța a fost reportajul de călătorie care, din păcate, în ciuda dimensiunii considerabile, „pare cea mai vitregită de sentimental uitării”: „S-ar cuveni – pentru marea finețe de observator, pentru impenitența pasiunii de cărturar, pentru generozitatea spiritului – ca paginile cele mai bune (și majoritatea sunt) din *Crescătorul de șoimi*, cât și pe cele din *Pietre de vad* (...) să-și regăsească neîntârziat cititorii într-o ediție antologică. Din paginile ei n-ar putea lipsi, de pildă *Prietenii Dicționarului*, *Pe urmele lui Harap-Alb*, *Vasile Pârvan al amintirii*, *Drumeția*, *Marea noastră* – micile eseuri și cronici din *Crescătorul de șoimi*”. La sfârșitul articolului sunt incluse fragmente din *Când scriitorii au șazeci de ani*.

□ La *Debuturi în proză*, sunt incluse fragmente din *Moartea costă 7 lei* de C. Turturică și *O zi* de Octav Onicescu.

□ Dezbateră începută în numerele anterioare ale revistei „Ateneu” continuă în cadrul rubricii *Confruntări critice*. În acest număr al revistei se propune o încrucișare de opinii asupra următoarelor aspecte: problema raportului dintre critica teoretică și critica aplicată, condiția criticii literare de azi, independența morală a criticului. Protagoniștii acestei „confruntări” sunt criticii literari Nicolae Ciobanu și Al. Protopopescu, invitați să-și exprime punctele de vedere prin

raportare la opiniile exprimate anterior de Mihai Drăgan și Dan Mănuță. □ Aurel Rău traduce din Saint John – Perse. □ Rubrica *Vitrina* semnalează două apariții: prima dintre ele este volumul de versuri *Invitație la dans*, semnat de Damian Ureche, un autor a cărui poezie „se dăruie cu aceeași generozitate înțelegerii și simțirii, auzului și inimii”. Sorin Vlad remarcă „lirica civică, de largă respirație patriotică” care „deține o pondere însemnată în volumul tânărului poet”, dar și „tentația retorismului, a declarativismului” care sunt puse pe seama „spontaneității juvenile, a patetismului sincer”, ce pot „ulterior degenera în grandilocvență și locvacitate facilă”. În final, tonul recenzentului este optimist, cu sugestii spre noi teme poetice: „O adâncire în zonele marilor întrebări și neliniști, o înălțare în sferile unei gândiri solid organizate filozofice vor împlini cu dimensiunile intelectualității un talent în vizibilă efervescență”.

□ Cel de-al doilea volum prezentat în cadrul rubricii *Vitrina* este semnat de Aurel Dragoș Munteanu și se intitulează *După amiază neliniștită*. Schițele acestui volum, consideră recenzentul, G. Gheorghiu, sunt „niște peisaje interioare (...) o transcriere în monolog interior – din cauza frazelor discursive și voit abrupte, de multe ori cu efecte artificiale – a unor gânduri ce terorizează la un moment dat mintea celor două personaje”. Considerat a fi „inegal din punct de vedere stilistic, volumul *După amiază neliniștită* înseamnă un debut remarcabil printre volumele de proză ale colecției Luceafărul”. □ Apar fragmente, în traducerea lui Florin Gheuca, din romanul *Fantomas* de Pierre Souvestre și Marcel Allain. □ În articolul *Cenacluri și cercuri literare*, G. Pătrar face o scurtă radiografie a cercurilor și cenaclurilor literare din diverse zone ale țării (Piatra Neamț, Tg. Neamț, Gheorghe Gheorghiu-Dej), prezentând obiectivele acestora, dificultățile cu care se confruntă și mai ales problema „mentorului” care să le confere autoritate: „Dar această pasiune pentru literatură nu poate promova marea artă fără spirit critic și superioară intelectualitate. Existența și eficiența cenaclurilor e condiționată în primul rând de prezența în fruntea lor a unor mentori cu o temeinică instrucție literară, oameni dotați cu gust elevat, în stare să explice cu tact începătorului cauza pentru care compunerea sa rămâne încă în afara literaturii”. □ Rubrica *Breviar. Note. Informații. Comentarii* semnalează apariția la Editura Academiei Republicii Socialiste România a următoarelor titluri: „Micul atlas lingvistic român”, serie nouă, vol. II și III, sub redacția acad. Emil Petrovici; „Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia”, vol. I, sub redacția prof.univ. Boris Cazacu; V. Conta, *Opere filozofice*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii de Nicolae Gogoneață. □ „Ateneu” cuprinde fragmente din povestirea *Juan Darien* de Horacio Quiroga, în traducerea și prezentarea lui D. Alistar.

• [„Cinema”, nr. 11] Radu Cosașu revine la rubrica *Micromonografie* cu textul *Grigori Ciuhrai un neorealist patetic*. □ Ancheta *De ce ne sunt necesare cinematografele de artă?*, realizată de Laura Costin și Mircea Mohor, vine cu 9 argumente/răspunsuri: 1. Ion Popescu Gopo: „Pentru că pot construi

la închegarea unei școli naționale”; 2. Ioan Grigorescu: „Pentru a ieși de sub zodia mamuților de carton”; 3. Radu Penciulescu: „Pentru că sunt un avanpost al culturii”; 4. Henriette Yvonne Stahl: „Pentru că promovarea noului e o datorie de onoare”; 5. Șerban Cioculescu: „Pentru că există filme de mare răsunet pe care nu le-am văzut încă”; 6. Lucian Pintilie: „Pentru ca să corespundă unui public care a evoluat”; 7. Andrei Blaiier: „Pentru că cerințele unei categorii de spectatori nu trebuie ignorate”; 8. Marcel Breazu: „Pentru că cinemateca este școală medie, iar cinematograful de artă, universitate”; 9. Eugen Mandric: „Pentru că sunt în plus o afacere excelentă”. Din *În loc de concluzii* aflăm: „Direcția Rețelei Cinematografice și Difuzării Filmelor a primit de multă vreme numeroase propuneri și sugestii care exprimă interesul larg al opiniei publice pentru acest aspect esențial al culturii cinematografice și al culturii omului modern în genere – Nu mai departe decât la conferința de presă cu filmul «Meandre» – și e simptomatic faptul că prilejul se leagă de o realizare a cinematografeiei naționale – toți vorbitorii au susținut, de față fiind și conducerea D. R. C. D. F., propunerea de a se trece la întocmirea operativă a unui studiu detaliat și complet al cerințelor legate de înființarea în țara noastră a unei rețele de cinematografe de artă. Socotim ca mare oportun, dacă am început colocviul cu o întrebare *De ce nu sunt necesare cinematografele de artă?* Să îl încheiem tot cu o întrebare: *Când se va răspunde acestei propuneri?*” □ În *Cărți noi*, realizată de Ion Barna, sunt prezentate volumele: *Giulietta degli spiriti* de Federico Fellini, *Das Kinobuch* de Kurt Pinthus și *Le Cinéma Italien* de Pierre Leprohon. □ B. T. Râpeanu continuă cu rubrica *Documente pentru o istorie a filmului românesc* cu textul *Inedite*.

• [„Familia”, nr.11] Cronica literară semnată de Gh. Grigurcu, include, volumul *Pe înaltele reliefuri* de Aurel Rău, poet care „intră sub zodia maturității” cu Jocul de-a stelele fără însă ca aceasta să fie relevantă cu atenția cuvenită de către critică. Peisagism, poezie de notație (?), descriptivism – iată câteva din truismele ce au însoțit o înfăptuire artistică complexă, care de la un punct al evoluției sale cată să aibă o trenă a propriei fosforescențe. Aurel Rău trebuie spus răspicat, e o prezență valoroasă a liricii noastre actuale. El nu mai poate fi judecat conform începuturilor sale poetice și nici conform rudimentelor corespunzătoare ale unei anume critici”. Grigurcu își motivează „iritarea” cu care își începe cronica astfel: „Pentru că poetul în discuție (pe care-l apreciem pentru distincția sobră, pentru izolarea laborioasă) s-ar putea să nu aibă parte de recepția pe care o merită și care se face adesea, Într-un mod excesiv spectacular, unor producții efemere. Criticii noștri tineri pendulează adesea între gloriile închipuite și au fraze de laudă nediferențiată. Dar elogiul nemăsurat ucide ca și îngrășămintele chimice administrate plantelor peste doza firească. Poezia e o plantă delicată și atât de prudentă încât crește doar din solul pe care și-l creează ea însăși. Aurel Rău s-a format cu o lentoare de bun augur. Mărturisim că avem mai multă încredere în liricii care au urcat toate

treptele devenirii decât în cei ai unei explozii juvenile, care se pot consuma în ecoul acesteia. Procesul organic al poeziei e o garanție a identității cu sine. Ca și a vocației durabile desfășurând orizonturi din gestația mugurilor. Vocea lui Rău e cu atât mai limpede cu cât scrisul său e mai rafinat și mai ingenuu întortocheat stilistic”. În noul volum, „Dar pudoarea unei suferințe e însăși definiția, elegiei. Poetul nostru e un elegiac baroc, încărcat de sugestiile vieții, transcrise în volute grele, senzuale. Aerul detașat, pur, îl împiedecă să fie un peisagist, deși corespunzând (și încă în puncte esențiale) cu teza lirismului obiectiv formulată de O. Walzel. Peisajul său, e concomitent, complex de senzații și hieroglifă interioară, cu un desen elegant-simbolic ce încadrează fasciculele de semnificații: «Cunoști podișul unde șerpilor sug stelele./ Drum odihnit, de ierbi rotunde și stei./ Subt pași curge-acolo și istovește.// În aspru ținut, printre cremeni, ușor/ se prăpădește cel nedepins./ Sub clopotul cerului, mare inversă,/ profilurile noastre de crai lunari/ în rea-naintare se văd din văi,/ înșirate pe-o margine». (p. 7). Se pot sesiza de la început două aspecte: o afectare hispanică, de bună calitate. într-o concentrare sentimental-reflexivă, de orgoliu curat spiritual și o expresie solemnă, litanică, un fluid de foneme, cuvinte și unități frazeologice astfel orânduite încât ating o realitate românească formală, pe urmele lui Blaga desigur, însă de o autenticitate vibrantă. (...) Dar dacă, evident, ascendența lui Rău implică numele lui Lucian Blaga și al lui Adrian Maniu (primul – liric al spiritului și al foamei de senzație; cel de-al doilea – al senzației și al foamei de spirit), ea cuprinde și o entitate neînsuflită: icoana pe sticlă. Universul poetului e autohton și prin spaima biblică, ce apare într-un chip inform ca un burete secretând neguri ancestrale. (...) Datorită tensiunii ce o străbate în cele mai multe din componentele sale (regretabile unele bucăți, în special mai vechi, subminate de retorism), poezia lui Rău acceptă culoarea, nu ca o culoare ci ca un fenomen mai viu și mai insinuant, ca o mireasmă. De altfel simțurile poetului sunt mereu treze, într-o colaborare frenetică, gata de a primi nu un bagaj sporit de senzații, ci semnalele imponderabile ale spiritului. Iar poezia nu e altceva decât o dulce capitulare a simțurilor acolo unde s-ar părea că nu e altceva decât imperiul lor”. Cea de-a doua cronică semnată de Gh. Grigurcu are în vedere volumul *Vestibul* de Al. Ivăsiuc, scriitor cu „ambiții mari”, „pe măsura talentului său”. „Căci romanul cu titlu dantesc *Vestibul* este o îmbrăcare de elemente complexe, care de obicei coexistă separat, în creații diferite, întâlnindu-se în câte o operă menită să însemne culmea unei cariere literare. Ivăsiuc nu este un analist pur, văduvit de alte valențe, așa cum a apărut unor cronicari literari, ci un scriitor complet. Numai ochiul nostru obișnuit cu fatalele producții unilaterale e de vină că nu sesizăm dintru început construcția neobișnuită a acestei cărți, inspirată și minuțios elaborată, aeriană și masivă, făcând apel la toate sau în orice caz la cele mai multe dintre materialele ce stau la îndemâna unui prozator. Analiza nu se naște din nimic, ca Lumea la

cuvântul lui Iehova. Ea apare într-un mediu favorabil, în circumstanțe ce se interferează cu însăși expresia ei, într-o ambianță care într-o anumită măsură o determină. Pentru un autor de acest tip observațiile acut intelectuale reprezintă condensări de experiență, noduri existențiale complicate. Presupunând o percepție literară largă, modul modern-analitic e doar o sublimare a acesteia, o integrare într-o sensibilitate strictă ce-și dictează singură legile. Elemente de poetică mai veche ori mai nouă sunt topite în cartea lui Ivăsiuc. Inventându-și pretexte ale prezenței lor ori ivindu-se aparent nemotivat, purtătoare ale unor subțiri nuanțe, ca existența însăși. Fără, îndoială scriitorul e mai întâi de toate un spirit abstract, logic, iubind prospețimea clarității. Poziția sa reflexivă creează elementul de unitate al romanului, ca o emisie neconținută de lumină, neistovită de intensitatea ei, scaldând oamenii și faptele. Din acest punct de vedere autorul poate fi asemuit cu eroul său principal, doctorul Ilea, neuromorfologul pasionat de formele imuabile ale celulelor, de elementul ordonator al vieții, care elimină imprezizibilul, care stăvilește haosul. Dar Ilea trăiește o dramă de conștiință, o sfârșimare a gnoseologiei sale de uz particular. Cursul vieții nu poate fi îndreptat pe canale apriorice, ea nu suportă despotismul formulilor de nici un fel, fără derogări care amenință chiar valabilitatea acestora. Rigidul om de știință pozitivă, care a nutrit iluzia că își poate făuri destinul prin autodisciplină, își recunoaște fiascul. Mai întâi printr-o autoanaliză (mai bine zis printr-o autoscopie) practic nelimitată. În puține cărți din literatura română ferocitatea analitică atinge un asemenea grad halucinant, încât pare un parazit ineluctabil al ființei, un monstru devorator și fascinant. În al doilea rând prin concluziile la care ajunge și cu ajutorul cărora formulează concluzia globală a cărții, de o tonalitate poetic-relativistă. (...) Dar Ivăsiuc poate și să povestească întâmplări dramatice, cum euciderea veritabilă sau manifestarea studenților legionari sau torturarea comunistului la siguranță, cu o tensiune a senzaționalului, cu o vibrație a detaliului care ne stărnesc regretul că n-a mărit suprafața insulelor narative ale cărții, dominată de paginile eseistice. Memorabile rămân în special evocările legate de front, credem lucrurile cele mai pătrunzătoare ce s-au scris la noi de la Camil Petrescu. Nota lor e un amestec savant de idilic și atroce. Trimis în linia întâi, doctorul e prins în mrejele unui peisaj edenic. (...) Filmată cu încetinitorul moartea capătă un aspect acceptabil, de joc. Oamenii sunt fixați în trăsături puține dar definitive, în portrete imperceptibil caricat. Unele sunt joviale, altele de o fină tristețe. (...) Prin urmare Al. Ivăsiuc știe nu numai să analizeze viața ci s-o și vadă”.

• **[„Iașul literar”, nr. 11]** La *Cronica literară*, N. Crețu comentează volumul lui Tudor Arghezi, *Noaptea*: „Ultimul volum de versuri al lui Tudor Arghezi, structurat pe metafora fundamentală a «noptii», a intrării în umbră deci, continuă lirismul stărilor crepusculare, prezent mereu după *Cântare Omului*, dar ridicat aici la treapta ultimă a fiorului aproape nud, descărnăt

poate, tocmai de aceea mai dureros omenesc. (...) Aceasta ni se pare trăsătura distinctivă a ultimului Arghezi, cel din *Noaptea*: nu o «sinteză» a motivelor sale lirice, cât o maximă esențializare a acestora, reduse nu la o osatură abstractă, ci la ipostaza unică, insolită aproape, a dezgolirii nervului lor viu, dureros, entitățile omenescului”. □ Despre *Poziția aștrilor*, de Dan Laurențiu, scrie Al. Andriescu: „O anumită tehnică poetică, în ceea ce are ea exterior, poate fi, într-o anumită măsură, învățată. Ceea e nu se învață și nu se împrumută și a făcut poezia modernă a tuturor timpurilor (și în sensul acesta este modern Dan Laurențiu) este darul de a explora abisurile sufletești, de a pătrunde, pe calea introspecției, tainele subiectivității, prospețimea intuiției, sensibilitatea, puterea de a sintetiza o lume întreagă în imagine. *Poziția aștrilor* afirmă tocmai înzestrarea unui astfel de poet, a poetului”. □ Rubrica de *Comentarii* vine cu *Șerban Cioculescu despre literatura română veche* de I. D. Lăudat: „Ordonate cronologic, articolele volumului sunt concepute sub semnul istoriei literare. Scriitorii și operele sunt prezentate în cadrul timpului respectiv. O caracterizare mai veche a lui G. Călinescu despre scrisul autorului nostru este valabilă și azi: «Cronicile lui Șerban Cioculescu sunt făcute în spirit înalt profesional, cu năzuința vădită de a folosi o metodă, a ajunge la rezultate obiective și de a da judecății în raport cu sfera mai clar văzătoare a familiei critice»”. □ La secțiunea *Cartea românească* sunt prezentate mai multe noi apariții. Ion Marin Iovescu, *Lacrimi pe pâine* este recenzat de Zaharia Sângeorzan: „El e un povestitor care își regizează cu pricepere desfășurarea acțiunii, colorează personajele dintr-o singură pastă, lăsând să se înțeleagă aproape de la început ideea estetică. Analiza psihologică e ocolită și în fiecare bucată el descrie, înfățișează direct, nu încetinește fluxul ca să-i găsească toate firele de nisip, că le sedimenteze, ci îl lasă să străbată orice suprafață, de unde și impresia de mozaic, de aglomerație de fapte neselectate suficient. Satul prezentat e scos din legendă, spațiul și timpul sunt nedefinite”. □ La Ion Gheorghe, *Zoosophia* face observații Gheorghe Drăgan: „Scepticismul criticii față de volumul prolificului poet se explică în primul rând prin faptul că, departe de a fi o teribilă noutate, așa cum se anunță, această culegere de poezii rămâne o experiență pe date vechi. Autorul a avut în vedere, probabil, o amplă sinteză poetică a istoriei noastre, utilizând elemente de baladă și basm, de incantație infantilă, cântec de stea sau de sorcovă. Toate acestea au fost returnate în vers meta-folcloric, s-au creat legene de pe marginea legendelor, poetul desfășurându-și câteva rezerve proprii talentului său: forța inventivă, bogăția imaginației și debitul verbal de o fluentă aparte”. □ Despre Teohar Mihadaș, *Țărâna serilor* scrie Victor Rusu: „Chiar, dacă, în general, poeziile sale nu se situează în zonele periferice ale artei, tonul egal, monoton, de scăzută vibrație lirică, registrul relativ restrâns al mijloacelor de expresie utilizate îl recomandă pe Teohar Mihadaș drept un modest truditore al versului”. □ I. Valerian, *Cu scriitorii prin veac* este prezentat de G. Drăgoi:

„«Singuratecul poet al *Caravelor tăcerii* cum îl numește subtilul D. Nanu, I. Valerian și a adunat în volum cele mai multe dintre convorbirile sale cu scriitorii, oameni de litere contemporani, care au fost publicate exclusiv în paginile săptămânalului «de informație, critică literară și artistică»». □ Versuri semnează: Cicerone Theodorescu, Ion Chiriac, Nicolae Turtureanu, Florin Bratu și Steliana Delia Beiu. □ La proză apare *Gaby Leonin* de Victor Papilian („partea a IV-a, cap. II, III și IV”) și *Constelația ursului*, dramă în trei acte de Ștefan Oprea, plus evocarea de Aurel Leon, *Pontiful sonetului românesc (10 ani de la moartea lui M. Codreanu)*. □ Viorica Dobrovici scrie despre Swift – *300 de ani de la naștere. Călătoriile lui Gulliver și semnificația lor*. În *Originalitate și imitație*, Aurel Stoicanu se referă la „problema atât de actuală a originalității în imitație”, într-un text despre Rotrou, iar Ionel Bandrabur la *Claude Simon – un virtuos al narației*. □ La *Cartea străină* sunt prezentate: *Paul Scarron: Romanțul comic* de Anca Măgureanu; *Henri Perruchot: Viața lui Manet* de Petruța Spânu; *C. P. Snow: „Universitarii”* de Horia Hulban; *Mycolas Sluckis: Scară spre cer* de I. Friduș.

● [„Orizont”, nr. 11] Stă sub semnul sărbătoririi a celei de -a 50-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie cu prilejul căreia Damian Ureche liricizează encomiastic în distihuri: „Lenin adună meridianele-n centrul ideilor./Vremea dă marșul de foc prometeilor”. □ Tenta rusofilă a numărului este susținută de traduceri din poeți ruși Evgheni Evtușenko, Vladimir Solouhin (printre traducători aflându-se și Șerban Foartă) și romancierul sovietic Cinghiz Aimatov (în traducerea lui Sorin Titel și Amesta Exeev). □ Andrei A. Lillin îl prezintă pe prolificul scriitor sovietic Ilya Ehrenberg (a scris peste o sută de cărți și prima mare carte despre holocaust, fiind după tată evreu). □ Odată dat Cezarului ce-i al Cezarului, numărul revine pe făgașul normal, obișnuit, cu poezii de Ion Cocora având „îndoieli de orgă” și Crișu Dascălu cu *Etimologia ideii*, și doi prozatori Dan Rebreanu (*Spre lumea largă*) și Iosif Lupulescu (*Am pierdut o rază de soare*). □ Ion Maxim studiază *Polarități bogomilice în poezia lui Lucian Blaga*. □ George Cantacuzino își exprimă opinia cu privire la omul și scriitorul Ion Heliade-Rădulescu, polemizând cu ideile dintr-o cronică a lui Nicolae Manolescu din numărul 46 al *Contemporanului* din 1966 în *Superioritatea operei sau a personalității?* Cuvintele lui N. Manolescu din recenzia la lucrările lui G. Călinescu *Ion Creangă și Ion Eliade Rădulescu*, care au stârnit poziția polemică, sunt: ■ „Viața lui Eliade e așadar mai interesantă decât opera propriu-zisă. Care este atunci semnificația ei? Aș zice că la Eliade tocmai superioritatea omului asupra operei?”. ■ □ Există un Cerc literar din Caransebeș din care sunt publicați trei poeți Maria Beg, Radu Selejan, Iosif Caraiman. □ Din nou, din literatura universală, este selectat T. S. Eliot cu *Cântecul de dragoste al lui J. Alfred Prufrok* (în românește de Anghel Dumbrăveanu și Ion Negru). □ Alexandra Indrieș laudă traducerea lui Lazăr Iliescu din nuvelele lui

Herman Hesse. □ Nicolae Ciobanu scrie două cronici la Sorin Titel, *Valsuri nobile și sentimentale* și la Laurențiu Cerneț, *Experiențele lui Ionete*. □ Constantin Călin aduce cele mai noi cercetări și documente de istorie literară în legătură cu debutul lui Eusebiu Camilar. □ Recenzentii acestui număr sunt Iordan Datcu la *Eugeniu Speranța: Amintiri din lumea literară*, Titu Popescu la Ștefan Munteanu, *Principii de stilistică*, Anghel Dumbrăveanu la Nicolae Ioana, *Templu sub apă*, Nae Antonescu la D. Vatamaniuc, *G. Coșbuc*, D. Crașoveanu la noua ediție (1963) a *Gramaticii Academiei Române în Probleme de gramatică și stilistică în școala generală și liceu*, Theodor N. Trăpcea la Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*. □ Revista își face reclamă pe ultima pagină, cerându-le cititorilor să se aboneze din timp, costul unui abonament pe 3 luni fiind de 21 de lei.

• [„Presa noastră” nr. 11] Silvan Iosifescu publică un fragment din volumul în lucru, *Teritorii literare de frontieră*, cu titlul *Presa și comunicarea literară*. Criticul face un elogiu tehnologiei ce a permis apariția comunicării de masă: „Oamenii sunt adesea tentați să identifice și să proclame momente epocale, să se facă – îngroșându-și vocea – purtătorii de cuvânt ai unei iluzorii conștiinței istorice. Se întâmplă însă ca fraza solemnă – anunțând importanța unui moment – să fie confirmată de perspectiva posterității. La 28 noiembrie 1814, John Walter II, proprietarul lui «Times», și-a tipărit prima dată gazeta folosind o mașină cu aburi care alimenta un arhetip al rotativei moderne. În articolul care descrie cititorilor noua invenție, John Walter scrie: „Numărul nostru de astăzi înfățișează publicului cea mai epocală perfecționare pe care a cunoscut-o tiparul de când a fost inventat”. Adăuga orgolios: „Într-o oră se imprimă nu mai puțin de 1.100 de foi”. Profeția era îndreptățită, întrucât se referea la un proces mai larg în care perfecționările tehnologice aveau să se înmulțească în interdependență cu transformările economice și politice. (...) Vânătoarea după senzațional a produs și o cantitate incomensurabilă de anti-literatură, de fapte îngroșate, reproduse cu comentarii incalificabile. Ea a constituit însă și un rezervor imens, în care literatura a aflat sugestii, un spectru infinit de relații, reacții, situații. Numărul scriitorilor care au folosit faptul divers cu rezultate memorabile e mare. Informația de senzație a constituit – chiar dacă faptul nu e în întregime măgulitor – un punct de trecere spre modalitatea literară a reportajului. Paginile pe care Caragiale le-a publicat în „Gazeta poporului” din 1895 cu privire la sinuciderea lui Odobescu, fără a fi foarte reprezentative pentru discreția și bunul gust al autorului, rămân interesante pentru istoria literară a reportajului la noi. (...) Barometrul stilistic al presei a fost și rămâne sensibil, marcând modele literare până la pastişă. La nivelul de jos, figurile de stil și procedeele cele mai răsuflate respinse de literatură supraviețuiesc în presă. Dar cum nu putem judeca stilul presei după șablonul gazetăresc, putem lesne constata influența contrarie. Departe de a rămâne doar oglinda concavă a literaturii, stilurile gazetei au exercitat acțiuni

memorabile asupra celor literare. Ar fi de citat maniera colocvială, firească de a aborda teme adeseori grave. Ea a preexistat în literatură, în epistola antichității și clasicismului. Dar stilul cronicii și al foiletonului au răspândit-o într-o vreme când modelele clasice pierduseră din capacitatea lor de a influența. Schița – ea însăși un produs al presei – a beneficiat în cea mai mare măsură de acest fel de a scrie. Treptat, presa modernă de informație tot mai ostilă verbalismului și exercițiilor ostentativ literare – care s-au refugiat în reportajul mediu – a valorificat reținerea și concizia aproape telegrafică. Ar fi interesant de urmărit mai sistematic rolul pe care l-a avut acest stil din ce în ce mai despuat al gazetei moderne de mare tiraj asupra unei atitudini stilistice atât de răspândite în proza ultimelor decenii, asupra stilului anti-emfatic și neutru al lui Hemingway, Camus sau Robbe-Grillet. Influența literară a presei a fost intensificată de un fapt social caracteristic pentru ultimul secol și jumătate: sporirea progresivă a scriitorilor gazetari-profesioniști. Fenomenul se ivește din secolul al XVIII-lea, dar devine marcant în secolul următor. O dată cu răsturnarea sau cu minarea monarhiei absolute, dispar scriitorii beneficiari de pensii regale sau senioriale. Fiindcă profesionalizarea scriitorului nu-i permite decât rar să subziste din opera lui literară, profesia cel mai frecvent adoptată e aceea înrudită. Situația artistului rentier – a lui Flaubert până la ruina din ultimii ani de viață – e excepțională. Și nici rentierii n-au rezistat totdeauna la tentația gazetăriei profesionale la care nu-i obligau necesitățile de existență. Frații Goncourt au fost condamnați în tinerețe la „dojană” de către justiția lui Napoleon al III-lea, pentru câteva fraze și un citat apărut într-o publicație efemeră din redacția căreia făceau parte. Dacă ținem seama și de colaborările permanente, cum e deținerea unei cronici (căci publicarea ocazională intră în condiția scriitorului modern), lista scriitorilor-gazetari, măcar în anumite perioade ale activității lor, e enormă. Îi include pe Dickens și Twain, pe Zola și France, pe Cehov, Eminescu, Caragiale, Slavici, Zamfirescu, Delavrancea, toate figurile marcante din scrisul românesc al deceniilor 8 și 9, de asemenea Sadoveanu, Arghezi, Galaction, Rebreanu, Camil Petrescu. Prezența continuă în redacție, contactul cotidian cu cititorul lasă urme de importanță variabilă, dar totdeauna perceptibilă asupra atitudinii și stilului. (...) Poarta principală de intrare a literaturii în presă a fost la început modestă. Mijloc de captare ca și știrea de senzație, foiletonul a desemnat la început o literatură de aventuri istorice sau contemporane. Povestitori de rasă ca Dumas sau fabricanți modești ca Soulie, Ponson du Terrail au avut o vogă asemănătoare. Pedalând pe aceleași posibilități de captare – aventura decupată și servită periodic, care exploata mai sistematic o însușire a epicii, veche ca și basmul – foiletonul a avut la început un contact întâmplător cu literatura. A făcut loc și buneii literaturi de aventuri, și produsului naiv, aplicându-le criteriul sec al rentabilității, al creșterii tirajelor și numărului de abonați. Faptele de istoria presei și de istorie literară sunt cunoscute: voga foiletoanelor

în presa europeană și americană de pe la 1840, teoretizarea încercată de Kogălniceanu în introducerea la romanul lui neterminat: „Tainele inimii”, care concepea, invocând exemplul lui Sue, aventura ca o coajă agreabilă pentru miezul amar și hrănitor reprezentat de rosturile sociale și educative ale romanelor. Foiletonul a făcut loc și literaturii propriu-zise. Tot astfel, procedeul de tip jurnalistic al desfacerii unei opere literare în fascicule periodice a servit și pentru lecturile Ziței, dar și pentru *Pickwick-Papers*. Puterea de atracție a unor romane cu ambiții literare justificate și năzuințele câte unui director de gazetă de a-și educa artistic cititorii au alimentat în acest fel foiletoanele. Horace Greeley care, în opoziție cu iscusința comercială a rivalului său Gordon Bennett, a încercat să dea demnitate culturală și morală presei americane de la jumătatea secolului trecut, a publicat în New York Tribune foiletoane de *Carlyle și Emerson* ca și *Barnaby Rudge* al lui Dickens. Cea mai mare parte din ciclul lui Zola și *Histoire Contemporaine* a lui France au apărut în foileton. Materialele publicate de „Tribuna” lui Slavici au interes și finalități culturale evidente. Locul direct al literaturii de calitate în foiletoane a rămas totuși – în ansamblu – neînsemnat. Genul a căzut în desuetudine în presa contemporană. (...) Mai puțin eficace din punct de vedere gazetăresc, dar mai direct fertilă pentru literatură, schița e alt produs al presei. I se pot căuta analogii și se pot arăta tipuri în scrisoarea în proză menită să circule în manuscris (Guez de Balzac) sau tipărită (*Negru pe alb* de C. Negruzzi). Dar raportul cu presa se percepe în ton, în tematica preferențial inspirată din actualitate, în concizia și dimensiunile condiționate de un spațiu grafic redus. Principalele schițe ale secolului trecut și ale secolului nostru, ale lui Twain, Caragiale, Cehov, Courteline, Leacock ș.a. au apărut în presă, fiind în general rezultatul unei colaborări susținute. Influențele reciproce și zona de contact tot mai mare au favorizat apariția genurilor de tranziție, în care comunicarea informativă, polemică cu adresă precisă sau argumentativă aspiră la literatură și reușește să o creeze. Activități mai vechi și-au transformat optica, limbajul, pătrunzând în presă. E cazul cu critica literară sau cu pamfletul. În alte cazuri, presa a creat modalități noi de literatură, a căror valabilitate rămâne în discuție. Pe lângă cel mai discutat și – pentru virtualitățile lui literare, cel mai important – reportajul – se pot distinge destule alte modalități literaro-gazetărești. Păstrând cea mai țepănă ramă a teoriei genurilor, diverse teoretizări asupra presei au făcut distincții savante între specificul „cursivului” și cel al „foiletonului”, au clasificat canonic aproximative diferențe tehnice. Lăsând la o parte această cazuistică, se poate constata că tableta argheziană și echivalentele ei în presa străină (astfel textele publicate sub semnătura Robert Escarpit în „Le Monde”) se îndepărtează de țelurile și de structura pamfletului, creează un echivalent modern și gazetăresc al epigramei, fiind centrate pe o singură idee, adesea pe o metaforă satirică și morală. Raportul dintre literatură și presă continuă astfel a fi productiv, permite noi modalități literare”.

• [„Ramuri”, nr. 11] În întâmpinarea Conferinței Naționale a P. C. R. apare editorialul *Desăvârșire și Telegrama* adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, de participanții la Conferința Organizației Regionale Oltenia a P. C. R.: „Convinși pe deplin de justetea măsurilor cuprinse în documente, cât și de faptul că aplicarea lor în viață va duce la un nou și puternic avânt în dezvoltarea forțelor de producție, la ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a întregii economii, la înflorirea orașelor și satelor patriei noastre, delegații și invitații la Conferința organizației regionale Oltenia a P. C. R. își exprimă încrederea lor nețărmurită în politica profund științifică a partidului, dragostea lor fierbinte și atașamentul deplin față de conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare a partidului nostru. Ne exprimăm, de asemenea, aprobarea unanimă față de politica externă a partidului și guvernului, care întruchipează în el mai înalt grad idealurile și aspirațiile poporului nostru pentru întărirea sistemului socialist mondial, pentru pace, prietenie și colaborare cu toate popoarele, pentru triumful cauzei socialismului în lume”.); din textul propriu-zis cităm: „Conferința Națională a Partidului Comunist Român, ale cărei lucrări încep la 6 decembrie a. c., se înscrie ca un eveniment de o însemnătate deosebită în viața poporului nostru, cu semnificații care cuprind o întregă politică consacrată dezvoltării armonioase a patriei spre culmile civilizației materiale și spirituale. După o amplă dezbateră în forul opiniei publice naționale, sunt supuse Conferinței importantele documente adoptate de Plenara C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie a. c.: Directivele cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, corespunzător condițiilor noii etape de dezvoltare socialistă a României, și Principiile de bază ale îmbunătățirii organizării administrativ-teritoriale a României și ale sistematizării localităților rurale”. □ În continuarea ideilor de mai sus, I. Mitrăn publică *În pas cu exigențele vieții. Dialectica formelor și metodelor în construcția socialismului*: „Prin implicațiile lor profunde asupra întregii societăți, noile măsuri preconizate arată încă o dată înalta capacitate a partidului de a sintetiza experiența socială, de a studia continuu, aprofundat, noile fenomene ale vieții, de a cunoaște legile obiective de dezvoltare a societății, stabilind în fiecare etapă formele și metodele, alea de acțiune pentru triumful noului, pentru asigurarea mersului hotărât înainte”. □ Revista publică *Documentele în dezbateră*: ing. Alexandru Heinrich, director general al Uzinelor „Electroputere” Craiova semnează *Pârghii eficiente în fructificarea deplină a muncii*; Ion Albuțu, vicepreședinte al comitetului executiv al Sfatului popular al regiunii Oltenia publică *O nouă treaptă a dezvoltării complexe, armonioase*; prof. dr. docent ing. Mircea Oprean, prorector al Universității din Craiova semnează *Obligațiile unui raport. Știința și producția*. □ La secțiunea *Puncte de vedere* apare intervenția lui Mihai Pelin, *Proza – obiect posibil al criticii literare*: „Amplele discuții despre realism, actualitate și rosturile criticii literare au înviorat spațiile originare ale revistelor, redacțiile, și

asupra cititorilor s-au revărsat torente de spirite bibliografice și trimiteri inaccesibile, protejate încă, pe ici pe colo, de baraje administrative. Pentru critici, cel puțin, ultimul an a fost o *sărbătoare continuă*, pentru că ce altceva poate fi dulcele balans între narcisism mocnit și exaltare de sine afișată, poli de atracție echipotenți? Fie-ne, însă, permis să remarcăm că o confuzie între gândirea despre obiect și gândirea despre gândire persistă dincolo de euforie. (...) Pledând pentru abordarea curajoasă a realității, să pledăm totodată pentru însușirea unei structuri de idei majore, care să ne armeze literatura, idei pe care să le introducem în literatură din interior. Desigur, faptul filozofic devine fapt literar prin determinare, dar nu este mai puțin adevărat că determinațiile se pot înlănțui până dincolo de limitele în care mai putem recunoaște ideea de la care s-a plecat, și se remarcă acest fapt cu deosebire atunci când ideile sunt de împrumut. Exemplificarea, în cazul de față, o consider inutilă, poate numai pentru motivul că orice exemplificare conține o doză mai mare sau mai mică de tristețe. Pentru că a determina înseamnă a ancora o pagină de proză într-un timp determinat, ea e nu este chiar atât de ușor, tocmai pentru că timpul conferă substanța paginilor de proză. Afirmția poate părea paradoxală, dar ea nu reflectă decât incertitudinea diurnă a celui care scrie, oscilația lui perpetuă între trecutul pe care-l cunoaște și prezentul care poate lumina acest trecut din unghiuri inedite. Prozatorii știu mai bine, de altfel, că tot ceea ce este tulbure în obiect se transferă în metoda cu care abordăm subiectul și că este imposibil să cauți remediile tehnicii în altă parte decât în viață. Este nevoie, cu alte cuvinte, de subiecte clare, din care să rezulte pagini de proză clare, subiecte greu de găsit uneori, poate pentru că le evităm cu certitudinea că excesul de claritate reflectă o sărăcie greu de caracterizat printr-un adjectiv. Lipsa de claritate, în schimb, multora le apare tonică, și nu atât din rațiuni metodologice cât din alte rațiuni. Și așa se întâmplă întotdeauna când căutăm, în paleative, remedii. Antidotul derutei, însă, nemaifiind de ordin speculativ, trebuie să ne aplecăm asupra literaturii noastre, să vedem unde se întrerup niște fire, cine le-a întrerupt și cum le putem înnoda. Setea prozei fiind, înainte de toate, o sete de continuitate”. ■ În *Și totuși...* redacția se întreabă ***Există o criză a prozei?***, „Testul pe care l-am publicat n-a urmărit altceva decât să arate că există o neîndoielnică preluare de motive și să sublinieze sentimentul de saturație sau staționare pe care-l aminteam. Textele au fost decupate pe criteriul identității de motive și cuplate într-un montaj general. Autorii s-au oferit de la sine, dar au rămas pe dinafară mulți dintre ei e puteai figura aici. (...) Involuntar, testul devine, pe o bună porțiune a lui, și o mică antologie. Dar nu acesta era scopul testului nostru și nu caracterul de antologie este cel ce iese în evidență în primul rând. El a obligat la unele confruntări neliniștitoare, având rolul unei oglinzi incomodante. (...) Testul din numărul trecut nu rezolvă și nu închide problema ci se oferă ca punct de plecare discuțiilor. Am fi bucuroși să putem găzdui în

coloanele noastre, noi răspunsuri și puncte de vedere la întrebarea pe care am ridicat-o”. □ Mihai Ungheanu se ocupă în cadrul cronicii literare de monografia *Ovid Densușianu*, de Marin Bucur: „S-a pierdut bunul obicei al justificărilor introductive în care autorul explică de ce s-a apucat de o anume treabă și nu de alta. (...) Absența unei *Introducțiuni* de acest fel la cartea lui Marin Bucur despre *Ovid Densușianu* ni se pare un izvor de complicații. Explicația către cititor ar fi arătat acestuia de ce Marin Bucur se ocupă pe trei sute de pagini de acest necunoscut care este Ovid Densușianu și l-ar fi obligat pe Marin Bucur la o sinteză salvatoare care să-i dea cheia întregii sale cărți. Sentimentul lectorului este că nici autorului nu-i este clar de ce a fost ales Ovid Densușianu ca obiect de monografie. (...) Descriindu-i activitatea, Marin Bucur a gravitat doar în jurul lui fără a și-l putea apropia”. □ Ovidiu Ghidirmic semnează *Poezia lui Virgil Carianopol*: „Indiferent de formula lirică la care apelează, mobilul poeziei lui V. Carianopol se află într-un pronunțat inconformism de structură, în oroarea față de orice normă stânjenitoare de conduită și toată poezia autentică se alimentează din această substanță. (...) Dincolo de frecvențele schimbări de formulă, poezia lui Carianopol, apărută recent într-o ediție selectivă, rămâne în esență poezia unui elegiac torturat în permanență de implacabila caducitate a lucrurilor, de forță devastatoare și de ravagiile timpului”. □ În articolul *Momente de climat cultural* Eugen Simion prezintă revista lui E. Lovinescu, „*Sburătorul*”: „Intrată în faza rezolvărilor definitive, opera lui Eugen Lovinescu trebuie urmărită de la apariția «Sburătorului» (1919) altfel de până acum. Inclusă în numeroase ediții, reluată, rescrisă, completată, ea necesită o sistematizare începută de autor în seria de dinainte a *Criticelor*, unde vechile comentarii sunt grupate pe mișcări și curente literare. Clasarea lor riguroasă, în funcție de școli literare, o aflăm în *Istoria literaturii*, în care intră notațiile concentrate din *Critice*, încercându-se și o grupare a lor stilistică. La prima vedere, totul pare o pădure de cunoscute și necunoscute, în care te poți pierde. *Istoria literaturii* face, s-ar părea, inutilă consultarea celor zece volume de *Critice*, *Memoriilor* topi totul într-o proză colorată etc. Totuși, nu e așa. *Critice*, *Istoria literaturii*, *Memorii* sunt opere distincte, cu individualitate proprie, și dacă unele texte circulă de la un volum la altul, impresia de unitate stilistică rămâne. *Critice* reprezintă jurnalul propriu-zis al comentatorului impresionist, fișa temperaturii lui spirituale. Aici totul poartă semnele momentului și ale unei reacții sufletești imediate. Urmărind edițiile succesive ale *Criticelor*, observi cum materia sângerândă a primelor impresii de lectură îngheață în expresia din e în e mai lapidară, aforistică, albă. Critica începe să devină știință, și spiritul pamfletar, colorat, e absorbit de spiritul polemic retras în zona ironiei superioare, conciliante. (...) *Matură și așezată*, revista va încerca, așadar, să unească «peste curentele necesare aferente de viață» eforturile tuturor. În ce scop și pe ce căi? «Sburătorul» nu-și propune, în acest sens, norme, nu indică nimic: nu

cere colaboratorilor decât aderența la un spirit de înțelegere și demnitate literară. Nu e, însă, numai atât. În vederile lui Lovinescu, o revistă trebuie să se ocupe în exclusivitate de literatură, de nimic altceva: orice atingere cu realitățile brutale ale zilei deformează, împiedică contemplația superioară. (...) Din punct de vedere al biografiei spirituale, momentul «Sburătorul» e, pentru Lovinescu, hotărâtor. Până a avea o revistă proprie, criticul realizase numai una din vocațiile sale. Cea de îndrumător literar, pentru care avea toate însușirile, i se oferă de abia acum. Promovează talente noi, formează un cerc literar, prefigurează o direcție spirituală, în pas cu evoluția sensibilității estetice, creează, într-un cuvânt, o ambianță intelectuală ce, îngânând rezistența pusă în calea oricărei manifestări estetice noi, se va impune”. □ Secvența *Cadran aniversar* este dedicată lui Mihail Dragomirescu: „Anul acesta se împlinește un sfert de veac de la moartea autorului *Științei literaturii*. Peste opera sa a planat și planează încă tăcerea, tulburată, cel mult, de un surâs indulgent. E justificată sau nu o astfel de atitudine? Ce ne oferă opera sa, în perspectiva timpului?”; textele semnează: Ion B. Victor, *Omul, profesorul, animatorul* („Mihail Dragomirescu reprezintă în cultura noastră un caz aparte și comportă un tratament deosebit, pe care numai detașarea – validată de scurgerea unui sfert de secol de la trecerea sa în «masa umbrelor» și de eliminarea implicită a criteriilor subiectivității pure – e capabilă să i-l aplice Reconstituirea biografiei în funcție de câteva date fundamentale se impune ca fiind operația indispensabilă – elementară în fond –, iar masca morală și spirituală propusă în această intervenție de proporții reduse, nu are altă velleitate decât aceea de a se apropia mai mult de adevăr. (...) Poate că personalitatea lui Mihail Dragomirescu nu ar fi ajuns la noi atât de deformată de lupa măritoare a legendei, dacă s-ar fi rezumat la cartea didactică. Fire expansivă și polemică – nici prolix și subiectiv ca Iorga, nici incisiv și rafinat ca Lovinescu – teoreticianul capodoperei și-a lăsat descoperit călcâiul lui Achile, practicând cu un stoicism egal publicistica, pentru care nu dovedea – lucru verificat – a fi suficient de dotat”) și Marian Vasile, *Esteticianul. Semnificația sistemului* („Apreciat, de la început, peste hotare, sistemul lui Mihail Dragomirescu a întâmpinat în critica noastră o curioasă incomprehenșiune generală. Referirile, când există, sunt acte intenționale negative, externe spiritului obiectiv, răutăcioase și ironice. (...) Pe cât de izolată printre curentele contemporane, pe atât de necesară era știința literaturii lui Mihail Dragomirescu; necesară echilibrului, încrederii firești a omului în posibilitățile sale absolute de existență și creație. (...) Dar erorile lui M. Dragomirescu nu s-au repercutat asupra literaturii. Scriitorii mari s-au impus, operele mici au pierit. Valorile (și asta e esențial) nu le nasc criticii, ci cel mult le consacră. Mihail Dragomirescu a greșit, însă, față de el însuși. Filozof al poeziei, chemat să cuprindă și să sintetizeze într-un sistem de raționamente logice fenomenul universal al artei, Mihail Dragomirescu nu trebuia să se coboare la nivelul

propedeuticii, care intra (cum bine o demonstrează) în preocuparea și obligațiile criticilor”). □ Din supliment literar de versuri și proză „Povestea vorbii” nu lipsesc Ilarie Hinoveanu, Ion Alexandru (*Umezeala; Doliu senzual; Inflație*), Al. Andrițoiu (*Euforie*); Grigore Arbore (*Ascunsă-n calma boare*); A. E. Baconsky (*Moartea cailor; Destin*) și Cezar Baltag (*Ultima răsfrângere de dragoste (Monada); Răsfrângere de doi; Răsfrângere de nuntă*) □ Revista prezintă două prozatoare (Vera Lungu, *Zile de împrumut, sărbătorile* – fragment de roman; și Dana Dumitriu, *Între Scila și Caribda*) introduse prin nota nesemnată *Vă plac aceste proze?*: „Bucățile din numărul de față, aparținând unor semnături care sunt la primele lucrări în proză, sunt, credem, ilustrative pentru temperamentul și posibilitățile unor tendințe literare actuale, manifestate în proza unor tineri scriitori. Nu facem un semn de egalitate punându-le alături, ci unul de confruntare. Fragmentul *Verei Lungu* (extras dintr-un roman în lucru) reafirmă atributele unei proze «feminine» afirmată recent de o sumedenie de susținătoare. Între acestea – u un alt specific al mijloacelor – se anunță și *Dana Dumitriu*, prin debutul de față. Așezându-le sub întrebarea: *Vă plac aceste proze?*, revista nu înțelege să se desolidarizeze de cei pe care-i publică, ci – în continuarea anchetei noastre despre problemele prozei – să țină un echilibru între cititor și scriitorul de literatură”. □ Al. Piru se ocupă de *Camil Petrescu și teatrul absolut*: „Opera dramatică a lui Camil Petrescu, căreia i s-au găsit puncte de plecare în teatrul lui Caton Theodorian și Mihail Sorbul, este originală prin concitația ideologică întemeiată pe fenomenologia lui Husserl și monadologia leibniziană (inclusă în fenomenologie)”. □ Mihai Milca îl prezintă pe Mihai Pelin în cadrul rubricii *Breviar*: „Ținta acestei proze este realizarea unei impresii generale (dar cu atât mai puternice) de viață, de unde lipsa de preocupare pentru reliefaarea contururilor distincte, neglijarea ordinei logice a evenimentelor, cinescoparea stărilor afective și, mai ales, înmulțirea perspectivelor asupra vieții, a soluțiilor de ieșire din imășurile existențiale, toate privite cu un aer conciliant, de egală resemnare. Într-un cuvânt, o atare concepție se opune în chip învederat epicității în sens strict, concepției clasice despre roman, și, de aceea, prozatorul de o astfel de structură e greu de imaginat trecând la construcțiile epice de amploare. Totul converge, în proza de sugestie a lui Pelin, la întreținerea unei senzații copleșitoare de vag liric. (...) În contextul prozei noastre tinere, povestirile lui Mihai Pelin certifică, indiferent de similitudinile și raportările estetice posibile, valențele unui autentic talent, de factură aparte. Argumentul suprem îl constituie maturitatea și stăpânirea ireproșabilă a mijloacelor de expresie, e conferă frazei un farmec geometrizzant”. □ Apare știrea *Serile Ramuri manifestare omagială dedicată mării revoluții socialiste din octombrie*: „Ultima ediție a *Serilor «Ramuri»* a avut loc în ziua de 1 noiembrie a.c. la sediul revistei, a fost consacrată sărbătoririi Semicentenarului Mării Revoluții Socialiste din Octombrie. Cu acest prilej, conf. univ. ing. Silviu M.

Puşcaşu, de la Universitatea din Craiova, a prezentat câteva impresii dintr-o călătorie de studii în Uniunea Sovietică, iar actorii Leni Pinteaga-Homeag, Anca Pavlescu, Iancu Goanţă, Tudor Gheorghe şi Ilie Gheorghe, de la Naţionalul craiovean, au susţinut un recital din lirica universală dedicată Revoluţiei din Octombrie”. □ Cornelia Cârstea semnează traducerea poeziei *Zei din Copán* de Miguel Angel Asturias, iar Ion Schintee semnează o notă de prezentare: „Revenind la rândurile de faţă, asupra poetului, eseistului şi romancierului guatemalez Miguel Angel Asturias, o facem îndeosebi pentru a enumera câteva din motivele care au îndreptăţit juriul suedez să-i acorde premiul Nobel. (...) În poemele şi personajele romanelor sale, gestul cel mai obișnuit devine un ritual, căci opera lui Asturias oglindește realitățile epocii și locului, fiind în același timp «o angajare în magie», o epopee a imaginarului”. □ În traducerea lui Ion Caraion apar *10 poeme de 5 poeți americani*: James Oppenheim (*Alergătoarea din ceruri*; *Sclavul*); Amy Lowell (*Granadilla*; *În vis*); Carl Sandburg (*Treci, prietene...*; *Zgârie-norii stau mândri*; *Cenușa albă*); Vachel Lindsay (*Călătorul*); Aschibald MacLeish (*Ars poetica*; *Cei prea târziu născuți*).

• [„Secolul 20”, nr. 11] Numărul este dedicat „Centenarului Baudelaire”. Sunt traduse eseuri de Paul Verlaine, Paul Valéry, André Gide, Jean Paul Sartre, Aldoux Huxley. Dintre esești români, George Hanganu publică „Marele neliniștit” iar Liliana Țopa, „Baudelaire gândind despre artă”.

• [„Steaua”, nr. 11] Publică versuri Ion Cocora, Doina Cetea, Virgil Nistor și Dinu Flămând. □ N. Mărgineanu semnează studiul *Gândirea simbolică în opera lui Mircea Eliade* în care sunt comentate elementele de noutate aduse de scriitor: Ca specialist în istoria comparată a religiilor, cu vădite angajări filozofice, uneori chiar teologice, Mircea Eliade apropie, cercetează și interpretează simbolismul religios atât ca *metodă de cunoaștere*, care urmărește pătrunderea în esențialitatea lumii, a lucrurilor și proceselor ei, precum și ca *metodă religioasă* de «salvare» sau «mântuire», care operează pe plan etic prin asigurarea unității și continuității acțiunii și ființei noastre în «situațiile» atât de multiple și variate, uneori de-a dreptul contradictorii, în care suntem puși. Eliade este astfel înclinat să vadă în gândirea și acțiunea simbolică nu numai o formulă «istorică», specifică mentalității religioase, ci și o formulă universală și general umană, în domeniul artei cel puțin, precum și o formulă etică, uneori chiar politică și desigur și logică, mai bine zis prelogică caracteristică pentru trei sferturi din omenirea de azi, care gândește magic, nu științific. (...) Cu temperamentul său eminent artistic, cu studiile sale în India, cu atracția pentru psihanaliză și suprarealism, Mircea Eliade, la fel ca și Blaga, atribuie gândirii magice un rol fără îndoială exagerat. Sub unghi strict științific, el s-a aplecat cu atenție și dragoste spre acest domeniu atât de puțin cunoscut al istoriei și culturii umane, care stăpânește încă mentalitatea nedezvoltată a trei sferturi din omenire, precum și literatura și arta întregii omeniri, chiar dacă în cazul lumii culte rațiunea are un important cuvânt de

spus și în acest fin și delicat sector al inimii. (...) Unii, spune Eliade, au dorit să explice simbolurile prin impresiile senzoriale, considerându-le simple «reflectări cosmice», așa cum cuvântul ar fi o simplă reproducere onomato-peică. Alții, în schimb, au înclinat spre o interpretare «spirituală» – sau socială și culturală. (...) După părerea lui Eliade, cele două explicări sunt complementare și se întregesc reciproc”. La final, N. Mărgineanu regretă că M. Eliade s-a depărtat de „preocupările sale din tinerețe, focalizate asupra realităților noastre românești, asupra originilor noastre dace mai ales, apărute în cunoscuta sa revistă «Zamolxis». Tradiția gândirii lui Pîrvan, din care Eliade însuși s-a inspirat, este azi mai vie decât oricând, căci nicicând în trecutul nostru aria politică nu a fost atât de mult clădită pe întreaga arie culturală a națiunii, cu toate straturile ei, cu cele țărănești și muncitorești îndeosebi. Dacă înstrăinarea sa politică, adusă inevitabil de cea geografică, mai stăruie, nu știu. Că e mult schimbată, sunt convins. Dar în ce privește înstrăinarea sa culturală, ea nu a existat, cred, niciodată. Căci nimeni nu se poate îndepărta de sufletul nației sale”. □ Subiectul cronicii literare realizată de Mircea Tomuș îl reprezintă Aurel Rău cu volumul de poezii *Pe înaltele reliefuri*. Înainte de a caracteriza noul volum, cronicarul prezintă destinul „destul de curios” al poeziei cultivate la „Steaua”: Raportată la succesivele momente ale liricii actuale cu diferitele lor orientări, ea a trezit aprecieri și încadrări contradictorii, derutante, nu odată nedrepte, mergând de la ostilitatea agresivă cu care era înconjurată acum un deceniu până la mai recenta atitudine de politicoasă semi-ignorare. Năzuind spre o caracterizare mai apropiată, cu un plus de profesionalism critic și care să depășească soluția simplistă, din păcate atât de răspândită încă, a convertirii oricărei încercări de caracterizare într-una de ierarhizare, vom putea nota mai apăsător eroarea. Astfel, în urmă cu zece ani, poezia «Stelei» era pusă în directă legătură cu experimentările extremist-moderniste dintre cele două războaie; e drept că din rea credință ori ignorare nu se făcea deosebirea între un Blaga și un Sașa Pană, ori între diferitele orientări ale creației lui Vinea, dar aceasta nu făcea altceva decât să sporească ponderea incriminării. Nu discutăm acum toate articulațiile unei asemenea atitudini. Reținem doar preocuparea pentru caracterizare: și anume, cu tot jocul derutant al oglinzilor care i-au fost puse în față, poezia «Stelei» a păstrat, în cadrul unor anumite limite, o linie de conduită egală, ferită de accidente și, poate din această cauză, nu și de oarecare monotonie. Acum un deceniu, ceea ce izbise atât de violent anumite sensibilități alarmate de iminența unor experimente insolite, nu era decât expresia unui lirism echilibrat pe puntea dintre meditație și confesiune sentimentală. (...) Astăzi aceste trăsături s-au maturizat, în ciuda unei optici chiorășe care limitează, riguros, poezia la experiment; lirica respectivă afirmă tot mai mult un echilibru interior care e semnul mai degrabă al unei sănătăți sufletești decât al unui pretimpuriu îngheț academic”. □ Mai departe, Mircea Tomuș se oprește strict la recentul volum

scos de Aurel Rău arătând că poezia acestuia „se naște din combustia internă a eului cât și din repetatele lui confruntări cu exteriorul care poate fi amintirea, deci trecutele ipostaze ale aceluiași eu, sau timpul, sau diferitele teme meditative. Nu ținim neapărat spre caracterizări sintetice, fiind suficient de sceptici asupra valorii lor, dar parcă (prea evident această poezie ni se arată drept una a emoției cenzurate. Un subtil joc psihologic, exersat, în răstimpuri, cu o anume lipsă de menajamente față de propria sensibilitate, căreia parcă, uneori i se încearcă limitele rezistenței, pentru a fi însă nu prea târziu repusă în echilibru prin acțiuni compensatorii. (...) Volumul cuprinde deci o dialectică intimă, o dramatizare a elementelor și temelor; soluția care rezolvă agitația problematicii sale umane este, cum spuneam, de ținută clasică. Accidentele emotive ale versurilor, trecătoarele efuziuni, melancolii, înnegurări se rezolvă, oricât de răscolitoare ar fi, în generos impuls vital «îmbătrânim frumos», pare a spune poetul, situându-se în perspectiva unei elevate altitudini umane. Nu întâmplător poezia cea mai definitorie pe această temă, cea care și împrumută titlul volumului, se alcătuiește din elemente ce sugerează altitudinea, rezistența unui material de rocă dură dar și durerosul, bărbătescul consum de efort: În aspru ținut, printre cremenii, ușor se/ prăpădește cel nedepins. Sub clopotul/ cerului, mare inversă, profilurile noastre de/ crai lunari în rea-naintare se văd din văi,/ înșirate pe-o margine”. □ Și Virgil Ardeleanu semnează o cronică literară în care face o serie de observații concrete, dar și de context literar, la romanul *Vestibul* de Al. Ivasiuc, îndoindu-se că volumul îl consacră drept prozator: „Sigur este însă că în contextul prozei contemporane, ea reprezintă un moment notabil. Cum pe bună dreptate remarca N. Manolescu, prozatorul român nu face exces de intelectualitate. N-a făcut și nu face mai ales astăzi, când epica nu numai că e populată în proporție de 90% cu țărani, dar, mai ales, vedește o optică înmiresmată, nu prea deosebită de aceea a tezismului sămănătorist, și etalează mijloacele unei retardate proze cvasi-poematice. Cei mai mulți dintre autorii de romane și nuvele (onoare excepțiilor) au, sau au avut până nu de mult, convingerea că ceea ce se cere e copierea realităților înfloritoare, într-o proză cu «mesaj pregnant». Rezultatele s-au văzut, și, de-a lungul anilor, le-am consemnat și noi, nu o dată la un diapazon pozitiv. A venit, însă, timpul când s-ar cuveni să luăm act și de mersul literelor de aiurea. Literatura română, ca oricare alta, nu se poate dezvolta «independent». Aproape întotdeauna artele de pretutindeni au purtat pecetea unui anume timp. (...) Se înțelege deci, că îndeosebi astăzi, când transferul de cultură se efectuează în proporții masive, nu se mai poate merge pe o potecuță care răspunde, finalmente, în provincialism. Teoria sincronismului nu e vorbă în vânt. Spre lauda unor tineri, putem afirma că au apărut unele tendințe novatoare. Câteva volume din [colecția] *Luceafărul* atestă preocupări moderne. Din păcate, originalitatea lor e discutabilă (și oarecum firească), lectura cărților *en vogue* în străinătate (cam acum 30-40 de ani) confundându-se cu asimilarea

nediferențiată. Totuși, e un semn de bun augur. Dacă la acesta adăugăm cele două romane ale lui N. Breban (pe nedrept și prea aspru criticate de unii) și debutul prilejuit de Al. Ivasiuc, suntem îndreptățiți să conchidem că proza noastră a început să se urnească spre intelectualitate. De aceea, oricâte cusururi ar avea *Vestibul*, ne este greu să-l judecăm cu severitate. El reprezintă calul troian pe care îl introduce un necunoscut în cetatea unor oameni prea mulțumiți de sine, în cetatea unei epici care trebuie, cu orice preț, supusă, pulverizată. Ceea ce ne procură o adevărată satisfacție, e, după câte ne-am putut da seama, lipsa influențelor despersonalizatoare. Se vede cât de colo că Al. Ivasiuc a frecventat cu pasiune pe părinții prozei moderne, dar și pe emulii lor, după cum nu i-a rămas de loc străină literatura doamnei Hortensia și mai ales aceea «speculativ-neologistică» a lui Camil Petrescu. Toți aceștia sunt priviți însă ca deschizători de noi universuri, ca inventatori ai unor procedee durabile, și de largă utilitate. De aceea, fără să aibă o cât mai mică temere că-i pastișează, autorul preia unele mijloace și se înscrie, în virtutea structurii și preocupărilor sale, într-un autentic climat de intelectualitate. De aceea cartea dobândește alura unei auto-dezbateri lucide, în limitele unei specii tradiționale, din care a fost eliminată întriga dar a fost întărită, aparent, latura de caracterizare interioară a eroului. Spunem aparent, întrucât un erou, în accepțiunea românească a noțiunii, nu există. (...) «Romanul» are o evidentă tensiune cerebrală, oferă spectacolul unei cuceritoare risipe spirituale. Dai pretutindeni peste întrebări tulburătoare și, implicit, peste răspunsuri impulsionate de cele mai neașteptate puncte de vedere. *Vestibul* nu este așa dar, un roman de analiză – deși numărul mare de meditații și faptul că paginile sunt scrise la persoana întâia ar conduce spre o atare concluzie – ci, dacă îl putem numi astfel, unul de concepție. Este o carte unde autorul-erou își confruntă existența cu viața, cu societatea, cu universul. În aceasta și constă principala ei calitate, dar, paradoxal, și principala carență. În pofida faptului că și-a construit narațiunea după un plan ferm, unde protagonistul avea rolul de mobil mediativ, de simbol al unei inteligențe febrile și autonome, autorul, după 150 de pagini, încurcă lucrurile. El uită că Ilea trebuia să fie o entitate și vrea să facă din el un personaj. (...) Prin urmare, ni se oferă (a câta oară?) o carte cu lumini și umbre. Părțile bune nu ocupă un spațiu preponderent. Ele constituie însă o certă promisiune și repetăm, un început de primenire a prozei noastre. Vestibul poate atrage un număr însemnat de cititori, îndeosebi pe cititorii inteligenți, dar lipsiți de un prea elevat gust artistic”.

• [„Tânărul leninist”, nr. 11] Apare textul despre *Concursul „Iubiți cartea”*, având o listă bibliografică de scriitori români (G. Călinescu, Liviu Rebreanu, Șerban Cioculescu, Tudor Arghezi, I. L. Caragiale, Nicolae Breban, Ștefan Bănulescu etc.), obiectivul concursului fiind: „Acțiunile ce se vor desfășura în cadrul concursului, cât și bibliografia recomandată, au scopul de a face cunoscute, în rândul tinerilor, cele mai valoroase creații care oglindesc

munca eroică a poporului nostru condus de partid, succesele sale în uriașa operă de construcție a socialismului, frumusețile și bogățiile patriei, viața și activitatea unor mari personalități ale științei și culturii românești, reprezentanți de seamă ai științei și artei universale, de a contribui la dezvoltarea gustului estetic, la formarea discernământului critic în aprecierea lucrărilor artistice”. □ Versurile lui Vlaicu Bârna (*Închinarea eroilor*) sunt prezente în aranjamentul muzical semnat de Mircea Neagu: „Cu glasuri fierbinți înălțăm/ Un imn închinat măreților eroi;/ Slavă avântului lor,/ Temei de viață vremurilor noi!/ Spre slava avântului lor/ Azi cântă țara vremurilor noi./ Refren: Eroii, eroii, ai patriei scumpe/ Purtăm în inimi numele voastre, / Sub falnicul steag/ Spre noi țeluri suim,/ Prin fapte astăzi vă slăvim”.

● [„Teatrul”, nr. 11] Numărul *Ce vom vedea în stagiunea 1967-1968*, repertoriul teatrelor din țară. □ În cadrul rubricii *Urmărind premierele* apar următoarele critici dramatice: *Seringa*, de Tudor Arghezi, semnat de Traian Șelmaru; *Apus de soare*, de B. Șt. Delavrancea, semnat de Ion Cazaban; *Privește înapoi cu mânie*, de John Osborne, semnat de Ileana Popovici; *Kean*, de J. P. Sartre, de Ileana Popovici; *Insula*, de Gellu Naum, semnat de Mira Iosif; *Vioara timpului fugar*, de Charpentier și Mayan, semnat de Al. Popovici. ■ În cadrul rubricii *Autori și piese* apar două interviuri: *Cu Horia Lovinescu despre noua sa lucrare: „O casă onorabilă”*, interviu realizat de T. P.: „De multe ori, dramaturgul intră în joc și povestește, eliberându-se de toate temerile, dorințele, intențiile din dificila perioadă a scrisului. Cu Horia Lovinescu însă lucrurile nu merg atât de lesne, pentru că scriitorul – destins, amabil, puțin ironic – refuză tipicul și propune propriul său joc, repetând pentru a zecea oară: – Credeți-mă, n-am nimic de spus: am scris o piesă fără pretenții, o simplă comedie polițistă. Vreau și eu, o dată, să mă distrez și să distrez. Și-apoi, vreau să cunosc starea de spirit a succesului sigur! (...) – Spuneți-mi totuși ceva despre piesă... – *Are șapte personaje, un singur decor... Sper că nu așteptați de la mine să-mi «demontez» surpriza? (...) – Doamne ferește... Cum aș putea să încalc, atât de brutal, uzanțele? Dar să lăsăm deoparte intriga – mai ales că, spre deosebire de scrierea «polițistă» tradițională, în piesa dv. intriga e mai mult un înveliș tentant, o armătură care domină și dispune materialul și care are rostul să «ademenească». De fapt, adevărata viață a piesei se desfășoară pe dedesubt, avem de-a face cu un portret de mediu, cu un soi de vivisecție, cu niște oameni care-și aduc pe scenă antecedentele, orizontul, veleitățile, închegând o mică lume subumană care colcăie și se agită, agățându-se disperată, cu ghearele, de bani, de situație...- Eu cred că orice piesă de teatru, cât de modeste i-ar fi pretențiile, trebuie să-și aibă adevărul ei; dacă tot te apuci să aduci pe scenă niște oameni, ei nu se pot mișca, nu pot acționa ca niște umbre lipsite de consistență, ca niște pioni oricând interșanjabili, ci trebuie să se comporte strict determinați de propriul lor adevăr. Știu eu dacă am reușit acest lucru? Dactilografa care mi-a*

transcris textul m-a privit semi-admirativ, semi-suspicios și m-a întrebat: «De unde îi cunoașteți pe oamenii ăștia?» I-am răspuns cu lașitate: «chestie de imaginație». Și ea mi-a zis: «Aș, indivizii există...»». □ Cel de-al doilea interviu, *Relativ și fictiv în drama istorică. De vorbă cu Alexandru Voitin*, realizat de M. I.: „- Piesa pe care o finisați în aceste zile are un titlu explicit și, alte denumiri ale dramelor dv. (*Procesul Horia*), trimite direct la eveniment. *Adio, Majestate!* ar fi, așadar, o descripție a abolirii monarhiei... – *Piesa pornește de la un moment istoric: noaptea de 30 decembrie 1947, fără să fie însă o oglindire a evenimentului istoric-revoluționar ca atare; e mai degrabă o încercare de a dramatiza destinele și gândirea unor intelectuali români, consecvenți luptători antimonarhici. Acest subiect mă atrage de mult timp și pot spune că gestația acestei piese e îndelungată. În literatura noastră dramatică piesele cu caracter istoric au abordat cu precădere marile figuri, personalitățile covârșitoare care au preluat conducerea destinului național de-a lungul unui frământat trecut de luptă. Mi se pare însă insuficientă preocuparea față de reprezentanții gândirii românești, acei bărbați luminați care, prin crezul și cuvântul lor, au construit climatul etic și politic în care s-au petrecut diferitele evenimente. (...) – Revenind la caracterul istoric al pieselor dv., care ar fi raportul dintre evenimentele centrale, actele majore ale unei epoci și cele secundare, subsidiare, în transpunerea lor scenică, în transferul lor dramatic? – Orice fapt istoric transpus în replici scenice își pretinde doza sa de ficțiune. Esențialul este să reiasă limpede gândirea personajelor, nefalsificată – și ficțiunea poate ajuta la această valorificare. În funcție de această coordonată programatică desenez mișcarea lor scenică, conturul unor evenimente concrete. Pentru mine, personajele devin mijloacele de exprimare a unor idei. Repet, importante sunt păstrarea adevărului istoric și structura caracterologică, modul de judecată al personajelor. Având de-a face cu scriitori și gazetari, mi-am propus problema încorporării în substanța dramaturgică a unor incastrații din opera lor, introducerea unor documente semnificative, precum amintirile lui Cocea despre Lenin, cu o grijă deosebită pentru nealterarea atracțivității și a interesului scenic. Teatrul își are legile sale riguroase și eu nu intenționez să scriu monografii istorice. Alături de principalii protagoniști ai acțiunii, apar personaje secundare care nu-și poartă atât biografia lor prin întâmplări reale, cât au sarcina ilustrării unor tipologii și categorii sociale precise, pentru a colora câmpul înfruntărilor. Mi-e greu să-mi caracterizeze piesa, dar în linii mari pot spune că *Adio, Majestate!* nu e nici dramă, dar nici comedie; ea conține episoade dramatice derivând din drama destinului real, nu încrâncenări tragice; se consumă în tonuri surde, se poate și râde în fața ridicolului unei lumi care decade. Raportul dintre principal și secundar? Neîndoios, actul de abolire a monarhiei este rezultatul atacului direct al clasei muncitoare conduse de partid. Situând piesa în acest cadru istoric, m-am aplecat, precum spuneam, asupra semănă-*

torilor de idei progresiste, asupra celor care au influențat prin cuvânt și idee gestul. Selecția faptelor necesare țesăturii dramatice, alegerea din noianul evenimentelor care determină o epocă a câtorva întâmplări, mi se pare operația ea mai dificilă. Am căutat să reconstitui situații care să exprime cât mai sintetic fervoarea gândirii progresiste, să recompun gesturi care să cuprindă semnificația unor atitudini majore cu răsfârșiri politice. – Elementul nou în tratarea dramei istorice a fost în *Procesul Horia* conexarea faptelor din istoria națională la mersul «treburilor europenești».. – *M-a preocupat și de astă dată această interdependență reală a faptelor istorice. Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o influență hotărâtoare asupra gândirii intelectualilor români, confirmând celor implicați în campaniile democratice anacronismul regimului monarhic. Derulând faptele, găsim alte raporturi; astfel, momentul aservirii economice a României de către imperiile german și austro-ungar a marcat grav luptele partidelor politice, ascuțirea conflictelor de clasă, care – până la urmă – au determinat nașterea și apoi ilegalizarea Partidului Comunist Român. Acest fundal istoric, central, să-i spunem, este terenul pe care se desfășoară secvențele mele dramatice. Aș mai spune că, prin piesa *Adio, Majestate!*, intenționez să celebrez aniversarea a două decenii de la nașterea republicii, dar vreau să mă feresc cu tot dinadinsul de ceea ce critica numește o piesă ocazională».* □ Dana Crivăț consemnează turneul Teatrului Academic Gruzin de Stat „Șota Rustaveli”, care la începutul lunii octombrie s-a prezentat la Teatrul Național cu piesele *Măria Sa Poporul* de Revyz Ebralidze și Siko Dolidze, *Înțelepciunea fanteziei* de Nana Hatiskati, *Bătrânii lăutari* de Merab Abelovici Elizioșvili și un spectacol cuprinzând 11 scene din diverse spectacole ale teatrului, cu textul *Seri Gruziene*. □ Apare *Jocuri și Jucării*, două piese – *Linii de comunicație* și *Moș Gerilă* – într-un act de Al. Mirodan. ■ George Gană vine cu a treia parte a textului *Lucian Blaga – poet dramatic*, împărțit în: *Fantasmul religios: „Cruciada copiilor”*, *Eroarea tragică a lui Avram Iancu* și *O revenire semnificativă la conflictul din „Zamolxe”*: *„Arca lui Noe”*: „Cele mai multe piese ale lui Blaga sunt, prin materia lor, «istorice». Pe scriitor îl interesează însă în istorie numai momentele incerte, necristalizate deplin ca imagine, acelea care opun mai puțină rezistență unei interpretări personale. Blaga nu încearcă să descifreze sensul lor real, ci le dă unul izvorât din propria lui viziune asupra lumii. Materia istorică e mai degrabă pretextul dramei decât substanța ei. Blaga nu vede în istorie caracteristicul – temporal sau local – ci semnificația supra-istorică, miticul. (...) Dramele lui Blaga compun un ansamblu coerent, divers articulat, participă – toate – la edificarea unei impresionante tragedii a omului. Filozofică prin perspectivă, pornind de la întrebări dintre cele mai înalte pe care și le poate pune omul; metafizică, întrucât presupune existența unei transcendențe (care se revelează prin «semne» zodiacale, horoscoape și mai ales prin oamenii demonizați), opera dramatică a lui Lucian Blaga este, înainte de

toate, expresia unei gândiri umaniste, neliniștite de tulburările echilibrului ființei umane și năzuind spre redobândirea lui”.

• [„Tomis”, nr. 11] Pe prima pagină apare poezia *Geneză* de Octavian Georgescu. □ Edmond Nicolau semnează *Cibernetica și poezia*: „Ne gândim, în primul rând, la *Poemul cibernetic*, creat cu ajutorul calculatorului electronic Calliope, poem în care întâlnim versuri ca: «Astfel curgătoare e viața, grindina de mai smulge iedera pentru a comanda un nou decor. O perdea de plante roșii împodobește veșnicia». Nu se poate nega faptul că aceste propoziții au o certă valoare poetică, deși sunt rezultatul aplicării unor algoritmi. *Poemul cibernetic* demonstrează posibilitățile creației pe care omul o efectuează cu uneltele gândirii sale, calculatoarele electronice, aceste prelungiri ale puterii sale intelectuale. (...) Ceea ce trebuie reținut, în fond, este ideea centrală că mașinile cibernetice reușesc să formalizeze și să automatizeze o parte – până în momentul de față destul de exterioară – din actul creației. Conștiința este un fenomen care nu a putut fi însă abordat încă din punct de vedere cibernetic. Iar perspectivele modelării cibernetice a conștiinței sunt astăzi foarte departe de a fi optimiste. Creația cibernetică în domeniul artelor plastice, al literaturii și muzicii dovedește, însă, că toate aceste domenii activează anumite legi obiective, care pot fi cunoscute de către om și pot fi, deci, modelate cu ajutorul calculatoarelor electronice. Această modelare dă omului satisfacția pătrunderii în cel mai intim for al creației, dar nu-l lipsește de fiorul creației autentice care, în momentul de față, rămâne mai departe un apanaj exclusiv al omului. Dar cibernetica are în fața sa un întreg univers de explicat, de cucerit”. □ Apare 5 *întrebări: Perspective editoriale*, un interviu cu Ioan Bică, redactor șef al Editurii Tineretului, realizat de Irimie Străuț: „ – *Apariția volumului este suficientă «în sine» pentru stimularea tinerilor scriitori?* – Da și nu, fiindcă uneori, aceasta durează peste limitele răbdării autorului și chiar a noastră, a editorilor... O soluție salutară ar fi instituirea unor premii anuale pe genuri literare din partea editurilor și altor foruri centrale sau chiar regionale S-au făcut în nenumărate rânduri propuneri în acest sens, dar răspunsul întârzie... Astfel de premii ar putea fi instituite și de Ministerul Învățământului, Comitetul pentru Cultură și Artă, Consiliul Național al Pionierilor sau de către redacțiile publicațiilor de mare tiraj. Un început promițător a fost făcut de către C. C. al U. T. C. – *Dar critica?* – «Olimpienii» mai greu coboară din sferele lor înalte când e vorba de literatura pentru tineret și copii. E adevărat, vrând-nevrând au fost luate în seamă cărți de înaltă ținută ca *Zoosophia* de Ion Gheorghe, deși de pe poziții ciudat contradictorii, sau *Unde fugim de acasă* de Marin Sorescu, care aduc în literatură o experiență cu totul nouă, răsturnând niște prejudecăți. Pe aceeași linie se înscriu însă și alte volume de certă originalitate, neglijate cu totul sau abia semnalate de câte un recenzent de ocazie. Ani de zile am fost criticați că nu tipărim cărți pentru și despre adolescenți și iată că în acest an am izbutit o performanță, oferind cel puțin 6

volum de acest gen, care au fost înconjurate însă de o tăcere glacială. Faptul este de neînțeles când e vorba de nume care s-au impus cu volume de o valoare artistică neîndoielnică, purtătoare ale unor mesaje de un cald umanism: *Cândva niște oameni* de Al. Șiperco, *Săgeata căpitanului Ion* de Al. Mitru (ogindă a nobilelor strădanii de păstrare a independenței de către Vlad Țepeș), cărțile lui Radu Tudoran, C. Chiriță etc. De critica rezervată literaturii pentru tineretul studios nici nu mai vorbesc. Spre deosebire de paginile unor reviste mai noi, printre care spre cinstea sa se numără și «Tomis», aceasta este ca și inexistentă. – *Care sunt perspectivele lărgirii cercului de colaboratori ai Editurii Tineretului?* – E o problemă care ne-a preocupat, mai ales în ultimii ani. Ne străduim ca apariția cărților să fie reprezentată și... teritorial. Ne-am îndreptat tot mai mult atenția spre centrele din țară, unde sunt formate deja nuclee stabile de scriitori grupați în jurul revistelor. Un astfel de centru al sudului țării este azi Constanța. Scriitorii cu reale calități, grupați în jurul revistei «Tomis», sunt așteptați cu interes în secțiile editurii noastre. În poezie, proză și eseistică aveți multe reușite de prestigiu. – *Ce lucrări noi vor interveni în viața Editurii Tineretului?* – În primul rând, o creștere substanțială a titlurilor de cărți pentru tineret și copii (de la 500 în 1967 la 600 în noul an) și a tirajelor (de la 15.728.000, la 18.000.000 în 1968). Mai mult de jumătate din producția de carte este încadrată în serii și colecții destinate tinerilor pe grupe de vârstă, menite să slujească în mai mare măsură cerințele impuse de dezvoltarea școlii și a învățământului de toate gradele. A fost creată o nouă secție a editurii, în care se lucrează dicționare și lucrări cu caracter enciclopedic pentru tineret. O colecție care se anunță mult îndrăgită de cei tineri se intitulează *Icar*. Aici se vor publica biografiile romanțate ale unor oameni de seamă români și străini. Colecția a fost inaugurată de Gh. Tomozei, cu prima carte dintr-o trilogie închinată lui Mihail Eminescu. Alături de alte serii și colecții înființate în 1967, cu mare priză la cititori, ca *Lyceum*, *Albatros*, *Cutezătorii*, *Povești nemuritoare* și altele, în noul an își vor inaugura primele apariții cărți din seria *Scrieri* (de la A. Pann până la N. Labiș). Va apărea seria *Capodopere*, în care vor fi prezentate pe înțelesul copiilor monumente ale literaturii universale. Pentru tineret se anunță noi romane de Radu Tudoran, Ion Lăncrăjan și Theodor Constantin. De curând s-a acceptat volumul *Comoara haiducului* al scriitorului brăilean I. Ionescu Dunăreanu. Sunt sub tipar cărțile *Caii albi ai orașului București* de Fănuș Neagu, *Întâmplări din Noaptea Soarelui de Lapte* de G. Bălăiță, și altele”. ■ G. Vlăduțescu semnează **Sensul mitului la Mircea Eliade**: „Tentat să considere mentalitatea omului societăților arhaice și tradiționale în exclusivitate sau aproape în exclusivitate religioasă, lui M. Eliade îi scapă totuși o coordonată fundamentală a ei: realismul, «gândirea muncii», cum spunea Gorki. Eroarea constă în faptul că el pornește de la concluzia, falacios construită în fapt, că mitul este adevărat numai ca istorie sacră a Ființelor Supranaturale. Mai înapoi, în spatele acestei

istorii nu merge însă, pentru a descifra sensul și semnificația lor. El împărtășește, mi se pare, un anume apriorism de nuanță psihologistă în interpretarea genezei reprezentărilor religioase și de aceea nu se apleacă asupra apariției lor. M. Eliade se raportează la ele ca la fapte firești, date ale unei naturi umane. De aici și credința lui în permanența «comportamentului mitic» și reacția sa împotriva teologilor creștini care căutau să demitizeze pe Hristos. Apărarea caracterului mitic al acestuia, de către M. Eliade, apare abia acum în completa ei semnificație, căci nu se relevă anticreștină, ci, dimpotrivă, militează pentru acreditarea creștinismului ca structural naturii umane. (...) Încercarea ca exercițiu și prin analogiile stabilite își are virtuțile ei, prin rezultate, însă, dacă nu este gratuită, va fi oricum fără șanse de validare. O istorie traversată și stăpânită de nostalgia începuturilor și mereu în căutarea Timpului primordial este, evident, o construcție nesuținută decât de analogii forțate. Dacă, adesea, argumentația pornește de la anumite prejudecăți sau este condusă la încheieri inconsistente, nu înseamnă, însă, că opera de istoriograf al religiei pe care M. Eliade a durat-o într-un timp ce depășește trei decenii ar fi lipsită de interes și valoare. Dimpotrivă, cu toate insuficiențele concepției care adesea acționează deformant asupra materialului faptic, ea reprezintă o contribuție de seamă la cunoașterea istoriei religiilor, peste care nu poate trece – chiar pentru a i se opune sau a o consulta pentru documentare – nici un specialist și nu o poate ignora nici un cititor cât de cât interesat de asemenea cercetări”. □ Nicolae Motoc scrie o recenzie la Nicolae Ioana, *Templu sub apă*: „Aspirația spre o poezie de cunoaștere ambiționează să dezvăluie esența lucrurilor se bucură, se pare, de tot mai mult credit. Un dramatism concentrat al expresiei, topirea abstracțiilor într-un concret atemporal, o prelungire a gestului poetic, a peisajului spiritualizat în legendă și simbol, la care marii poeți au ajuns la maturitate, aparțin recuzitei oricărui debutant. Virtual, prin cultură. Pe Nicolae Ioana nu-l interesează atât lucrurile cât umbrele lor. (...) Încercarea de a face poezie de adâncime filozofică cu material autohton nu este prea nouă. Important este că Nicolae Ioana izbutește. Nu întotdeauna, desigur. (...) Poezia de semnificații umane profunde, a lui Nicolae Ioana are deocamdată numai în parte acoperire estetică. Precum tot în parte se poate spune că poetul și-a câștigat cu acest debut un profil distinct în lirica actuală”. □ La *Însemnări de lectură* apar mai multe comentarii. La Ilie Tănăsache, *Ape fără maluri* scrie Nicolae Fătu: „Cu noua sa carte, prozatorul gălățean Ilie Tănăsache își poartă cititorii prin lumea miraculoasă a bălților de la joncțiunea Siretului cu Dunărea, mediu pe care-l zugrăvește cu acea ușurință plină de prospețime pe care o poate avea doar cunoscătorul îndrăgostit și atent. (...) Scrisă cursiv, cu nerv și cu evident har, *Ape fără maluri* confirmă încă o dată un prozator cu reale însușiri, în stare să transfere în pagini care se citesc cu interes o lume de care se simte indestructibil legat sufletește”. □ Despre Florin M. Petrescu, *Concert minus 1 pentru pian și orchestră* se exprimă Gheorghe Drăgan:

„Poetul Florin Mihai Petrescu ne oferă sub acest titlu un spectacol original, unul din succesele prin care poezia se salvează prin ea însăși. Nu arderea altarului o dată cu jertfa, nu oficierea în imperii de stalactite și stalagmite, atingând doar cu vârful degetelor cristalele care scot un clinchet plăcut și nedefinit! De astă dată, poezia înseamnă desplicarea apelor ca să treacă fără primejdie sentimentul, verbului i se comandă zborul de la distanță, iar cititorul uită deznădejdea călătorului rătăcit în pădurile virgine. (...) Florin Mihai Petrescu se înscrie între poeții care ne conving de un fapt: în haosul de experimente, recapitulări de curente și programe poetice, inovații de tot felul, încă se mai poate râvni la o artă a versului”. □ E. Puiu recenzează cartea pentru copii scrisă de Irimie Străuț, *Buzdurucă, cel născut dintr-o nucă*: „Foarte bună, adică vie și sugestivă, ilustrația cărții, aparținând lui D. Dobrică, ilustrator îndrăgostit de poezia culorii și cu certe posibilități de transfigurare artistică a realității. Altfel spus, *Buzdurucă, cel născut dintr-o nucă* este un basm de fericită inspirație, scris cu gust și pricepere”. □ Al. Protopopescu semnează cronică literară la Vasile Nicolescu, *Parabola focului*: „Cea dintâi impresie pe care mi-o lasă *Parabola focului* ține de o emancipare totală de sub semnul unui anumit neoșism liric, cultivat în felurite chipuri și ocazii de o anumită generație, modalitate de care Vasile Nicolescu însuși părea ispitit. Dar, iată, placheta de față vine să dezmințască concesia vremelnică și neesențială și să-l repună pe colaboratorul de la «Națiunea» și «Jurnalul literar», în legătură cu contingentul de care se răzlețise”. ■ Apare amplul text, un eseu despre activitatea cronicarului literar la noi, semnat de Cornel Regman și intitulat chiar așa: **Despre cronicarul literar**: „Să vorbim puțin, pentru început, despre cronicarul literar, omul celor 12, 24 sau 52 de cărți despre care dă seamă într-un an, în periodicul ce-i asigură în acest scop un loc al lui, pe care – cum spune proverbul – trebuie să-l sfințească. (...) Nu puține sunt cazurile când cărțului oarecare, despre care tot ce se poate spune bun intră într-un paragraf, sunt exaltate pe coloane întregi, pentru pricini care vizează sfera relațiilor și aranjamentelor mutuale. Venim acum al principală chestiune. Cronică literară – împotriva unei uzanțe funcționărești și a unor convingeri încetățenite prin redacții – trebuie încredințată unuia singur sau cel mult la doi critici cu experiență, cu o reputație câștigată, care au dat dovezi concrete de spirit nepărtinitor – pe cât e omenește cu puțință – critici care nu e neapărat necesar să facă parte din corpul redacției. În această direcție ar trebui amintit poate faptul că numeroase reviste și chiar ziare din trecut – căci tradiția cronicii literare e la noi destul de veche – încredințau susținerea acestei rubrici unor critici de prestigiu, cu mare experiență publicistică, garanție a deplinei seriozități profesionale. Care cititor cât de cât versat nu știe că la «Adevărul literar și artistic» a scris ani de-a rândul G. Călinescu, la «Universul literar» – Perpessicius, iar la «Vremea», Pompiliu Constantinescu? Și desigur că întreg acest oficiu de durată asigură celui care-l săvârșește o altă cunoaștere a

literaturii ce se făurește sub chiar ochii săi, decât aceea – cu totul sporadică – pe care i-o prilejuiește împărțirea cronicii literare cu alți trei sau patru. În această privință, apreciem gestul «Contemporanului», care de câțiva ani, după o perioadă de experiențe neizbutite, numără printre colaboratorii săi statornici un tânăr critic talentat, unul din cei mai buni cronicari în momentul de față, chiar dacă – precum vom arăta – opiniile sale nu întrunesc totdeauna asentimentul cititorului și nici pe acela al... adevărului. (...) Nu există reguli în această privință și nici vreo carte a bunului cronicar care să dea sfaturi, dar lectura unor maeștri ai genului, ca Pompiliu Constantinescu sau Perpessicius, e sfetnicul cel mai bun. Semne bune ne îndreptățesc, în schimb, că așteptăm o îndreptare pe un alt plan, și anume în direcția considerării cronicii literare ca o discuție deschisă între participanți care-și dau sau nu dreptate unul altuia, sporind prin însuși acest fapt interesul dezbaterii. Tradiții frumoase există în critica românească și în această privință și evocarea unora nu e fără folos. Am remarca în primul rând civilitatea desăvârșită a tonului cu care în critica mai veche (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu ș.a.) se luau în seamă opiniile și argumentele preopinentului, chiar atunci când acestea erau invocate spre a fi respinse. În tot cazul, pomenirea numelui celui cu care discuți, a cărui părere o semnalezi pozitiv sau o combați, e o obligație expresă. Iată însă că într-o cronică a sa din «Gazeta literară», Eugen Simion uzează de tot felul de «cineva», «cuiva», «s-a spus», «s-a vorbit» etc., de parcă am fi într-o țară vrăjtită unde folosirea apelativelor atrage după sine automat blestemul. «Cuiva» din formularea: «afirmația cuiva reproducă și pe coperta volumului» nu e altul decât Dragoș Vrânceanu și nu vedem de ce, având nevoie să invoce opinia lui, criticul evită să-i rostească numele. Procedul e împrumutat din *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu, numai că acolo multe capitole privind mai ales literatura mai nouă sunt sublimări ale unor cronici anterioare în care autorii opiniilor combătute sau numai completate sunt cu franchețe pomeniți. Fiind vorba de unele obișnuințe prea repede fixate la niște oameni în genere tineri, ar fi să mai semnalăm și o oarecare dificultate în mișcări la manevrarea obiectivului, lucru despre care am mai vorbit cândva. Exercițiul săptămânal al foiletonului critic e în genere legat de riscul de a face să se prelingă de la un foileton la altul firul unor preocupări, criterii și chiar ecouri de lectură care nu se potrivesc oriunde. A cita pe Malraux de câteva ori la rând, cum face Nicolae Manolescu în tot atâtea cronici, e poate semnul uneia din acele revelații care pot întoarce pe cineva din drumul Damascului, dar care în critica literară nu duc prea departe. Două cazuri recente mi se par concludente. Foarte ciudate obiecții aduce bunăoară cronicarul nostru deopotrivă lui Șerban Cioculescu și lui Lucian Raicu, ambii cu monografiile, a celui dintâi despre Caragiale, a celui de-al doilea despre Rebreanu. (...) Concluzia nu poate fi decât una singură: critica în genere, cronică literară îndeosebi, când devine – chiar pentru scurtă vreme și fragmentar – *ancilla*, serva fidelă a modelor

filozofice și de tot felul, nu mai vede la doi pași. Ceață trecătoare, nici vorbă, într-o epocă de clarificări decisive. Ceață stânjenitoare, nu mai puțin, la risipirea căreia, din această parte de țară și de revistă, ne vom da osteneala să cooperăm”. □ La rubrica *Opinii*, Barbu Cioculescu scrie despre **Banchetul roman** de Valentin Berbecaru: „Ar fi uimitor ca un cronicar să nu remarce elementul de contrapondere pe care se statornicește schelăria romanului: metafora epică, fulgurantă și enormă, folosită ca motor înlocuitor al acțiunii, al intrigii. Aici trebuie căutată, deasupra reușitei sau a cusurilor, sursa originalității romanului. Zestrea de metaforă, câteodată covârșitoare, a caracterizat dintotdeauna romanul românesc. Cu posibilitățile sale, Berbecaru indică o nouă modalitate de introducere a acesteia în circuit, vădindu-se, astfel, un continuator. Caracteristicile metaforei sale îl apropie, însă, de prozele celor mai tineri, pe care autorul i-a criticat în presă pentru lipsa de substanță. Să fie o răzbunare de substrat? Sau semnul pasului încet cu care se naște la noi, de multe decenii, romanul orășenesc, într-un oraș care-și schimbă la fiecare deceniu înfățișarea, fără să mai capete acea patină a vechimii care dă romanului aerul venerabil și definitiv? Oricum, cazul *Banchetului* merită o discuție mai largă, pe care însuși cititorul lui este îndrituit să o pretindă”. □ Versurile semnează: Petru Vălușanu, Ion Panai, Valeriu Gorunescu, Ion Gheorghe (fragment din *Cavalerul trac*). ■ Oferta de lectură la proză e compusă din George Cucură (*De-o parte și de alta e fericire*); Constantin Novac (*Week-end la Babadag*); Agatha Christie (*Crima de pe terenul de golf*, în traducerea lui E. Ștefan). ■ *Convorbiri literare cu Radu Boureanu* se intitulează interviul realizat de Michaela Bulgărea: „– Ca redactor șef al «Vieții românești» veți continua întrutotul linia tradițională a prestigioasei reviste sau veți introduce unele modificări în vechiul program? Ce-și propune revista în privința scriitorilor tineri sau chiar debutanți? – *A continua – cum spuneți, – întrutotul, linia tradițională a prestigioasei «Viața românească», ar însemna în primul rând o trădare a spiritului care genera componența și idealurile alcătuitoarelor ei. Ar fi o suprapunere, o calcare a timpului nostru pe trecut. Or, linia tradițională a Celor de atunci, a redacției ieșene, patronată de Ibrăileanu, era de înnoire a tradiției, de proiectare în viitor, de cucerire a unor poziții înaintea, în spiritul culturii moderne. Nu modificări în vechiul program, ci un program propriu timpului, cerințelor spirituale ale epocii pe care o străbatem. Formula vechii și valoroasei reviste ieșene răspundea climatului spiritual, artistic al vremii aceleia. Ceea ce urmărim să imprimăm acestei publicații nimbata de prestigiu este acel suflu de viață, de nou, de autentic și organic străbătând zonele valorice ale gândirii și sufletului românesc. (...) Organismul Vieții românești nu are nevoie de medic, nu este un caz clinic. Este nevoie de pasiune, devoțiune, claritate în idei și deplină înțelegere a direcționării pe magistralele care se întretaie în punctele esențiale ale problemelor de artă, ale ideilor universale filozofice și problemelor*

specifice culturii și artei naționale. Intenționăm să publicăm, ca o împlinire a intențiilor noastre, o plus revistă, ca să-i spun astfel, o broșură de poezie și eseistică pe linia poeziei. Aceasta ne va permite să publicăm mai multe versuri, să lămurim, să limpezim prin mici studii-eseuri problemele ardente ale genului. (...) – Cum vă apreciați poezia dv. de până acum din punct de vedere al raportului tradiție-inovație? – Decent ar fi să abandonez poezia mea aprecierii altora, a celor care s-au deprins să vestimenteze Poezia (în genere) cu straiile alegorice sau sensurile propriilor lor păreri, gusturi sau viziuni. (...) – Cum lucrați? Porniți de la realizarea unei întregi cărți de la o idee sau constituiți un volum din poezii elaborate separat? Cum credeți că este mai bine? – Modul în care lucrez? În ceea ce privește atât proza, cât și poezia, modalitățile, gestația și procesul de lucru, în sine, variază. Mi s-a întâmplat ca în materie de proză să duc ani de zile un subiect, crescându-l, construindu-l arhitectonic, ca pe un edificiu, realizându-l apoi în viteză. (...) Se poate și elaborând separat poem de poem, fiecare fiind în esență sămânța unui lanț de idei, de sentimente, chiar de poem amplu, o carte întregă axată pe o idee sau pe un filon care străbate cu esența lirică și tema toată construcția poemului amplu. Se poate și așa și altfel; istoria literaturii stă mărturie cu poeme fluvii de geniu sau de prestigiu și despre poeți de suflu scurt dar de adâncime, de mare fior sensibil. – Căutările actuale sunt proprii generației tinere? Credeți că o dată cu vârsta poetul recurge la clasicism? – Căutările care par proprii unei generații tinere au dată veche. Ele fac corp cu un ancestral imbold, cu acea sete de descoperire a unor noi orizonturi spirituale. Ce au fost marii navigatori, descoperitori de lumi decât niște poeți ai acțiunii, care astfel realizau, se realizau. Curiozitatea n-are vârstă, numai că dacă ești explorator să ai norocul să nu dai peste finistere de mult descoperite de alții. Poetul nu merge la clasicism o dată cu vârsta, ci cu maturizarea atât a sentimentelor cât și a concepției. În apus, poezia tinde către o intrare în clasicism. Dar ce înseamnă clasicism? Unii înțeleg prin aceasta o încremenire în forme mușcate. V. Voiculescu a dat, e drept, la adâncă maturitate, o poezie densă în Sonete, care iese din oricare tipare și se așează în tiparele poeziei autentice, moderne prin plasma poetică. – Dacă se poate vorbi de criza poeziei dintr-o anumită perioadă și aceasta ar fi poezia declarat-programatică, nu cumva în prezent, în ciuda succeselor evidente ale poeziei noi, asistăm la o criză a personalității poetice? – Periodic, în mișcarea culturii, a culturilor, sunt marcate crize în creația de orice esență, în orice disciplină. În răgazul vieții mele am bifat multe asemenea crize poetice, sau în dramaturgie etc. Aceste crize țin de meandrele istoriei, de sinuozitățile spiritului epocilor. Succesele de azi, aparente sau evidente, trebuie cântărite cu un cântar valoric, care trebuie să aibă pe tipsia de contrapondere datele istoriei literare, ale circuitului fenomenului practic în timp. Astfel vom descoperi că personalități poetice subliniate de atenția criticii se integrează în granițele firești ale unor

personalități aflate în firida timpului, fără o conștiință revelare, cu aceea seninătate a nevinovăției. Acesta este procesul și criza valorilor și a personalităților". ■ În *Incidente* apare **Tradiție și experimentalism** de Al. Oprea: „Extrag aceste pagini din carnetul meu de însemnări, cu oarecare ezitare, conștient fiind de forța de persuasiune a unui anumit amor propriu regionalist, gata să izbucnească în altercații pătimase ori de câte ori în aria discuției – într-o manieră mai liberă, nepremeditat dezinvoltă – întră particularități ale respectivelor ținuturi sau provincii”. ■ E. Puiu semnează **Ioan N. Roman** în *Literatura în Dobrogea*: „Modalitatea artistică îndeobște preferată de autor este apostrofa, intercalarea iubitei, a păsărilor călătoare, a teiului, a inimi etc., procedeu obișnuit genului. (...) Confrunțați cu asemenea realități, n-avem decât să regretăm că neintuindu-și aplicațiile, poetul, preocupat în restul vieții prea mult de traduceri, n-a perseverat în această direcție. Un aspect de o evidentă importanță artistică, exprimând o anume atitudine fermă, dar, curios, de o notorietate destul de redusă, îl constituie, desigur, pamfletele politice ale lui I. N. Roman. Realizarea lor se încadrează în tendința mai generală în epocă de a dezbate problemele social-politice cu instrumentul pamfletului, tendință care avea să-i «producă» pe Tr. Demetrescu și A. Bacalbașa, are puțin mai târziu, pe N. D. Cocea și T. Arghezi. Cele mai reușite pamflete ale lui I. N. R. sunt, nu încapă îndoială, cele anti-dinastice”. ■ În secțiunea *Inedit*, Dan Smântânescu semnează **Octavian Goga**, publicând două poezii (**Pe bolta cerului senin** și **Azi noapte-o rază coborând**), împreună cu un scurt text: „Ni s-au păstrat, printr-o fericită întâmplare, numeroase încercări poetice, încă de pe vremea când Octavian Goga era elev de liceu. Ele reflectă, ca și întreaga operă poetică a lui Goga, inclinarea permanentă de a zugrăvi aspectele naturii. Între manuscrisele inedite ce le posed, am descoperit câteva poezii din perioada 1900-1905, în care Octavian Goga cântă tocmai aceste peisaje ale copilăriei sale atât de dragi lui. (...) Trebuie să spunem, în încheierea acestei prezentări, că sensibilitatea lui Octavian Goga, încălzită în atmosfera contemplativă față de natură, cu puternice răscoliri romantice, l-a determinat ca, între anii 1900-1912, în afară de numeroasele poezii publicate în diferite periodice contemporane («Tribuna», «Luceafărul», «Sămănătorul», «Viața românească») să aștearnă un caiet întreg cu poezii rămase inedite”. □ Margareta Ștefănescu-Vlahuță semnează **Ultimele clipe...**, text însoțit de următoarea notă: „Se împlinesc zilele acestea 48 de ani de la moartea lui Al. Vlahuță. Stingându-se din viață, la 19 noiembrie 1919, Vlahuță a fost ultimul care a pășit pe celălalt tărâm, din cunoscutul grup de scriitori-prieteni care-i mai cuprindea pe I. L. Caragiale și B. Șt. Delavrancea. În semn de omagiu pentru cel dispărut, revista noastră face loc mai jos rândurilor scrise de fiica poetului – Margareta Ștefănescu-Vlahuță, document impresionant privind ultimele momente de viață ale lui Al. Vlahuță, pus la dispoziția redacției de poetul Grigore Sălceanu”. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează **Sadoveanu**

și Maupassant: „ În formația lui Mihail Sadoveanu au intrat date de cultură mai veche și mai nouă într-un amestec și un dozaj foarte interesante. Cel mai de seamă și cel mai personal dintre povestitorii români ai secolului XX a făcut o ucenicie prielnică la sursele cele mai variate. În primul rând, în cele naționale folclorice, apoi la cele cronicărești și la cele clasice, adică de la doină și baladă, la Neculce, la Eminescu și Creangă. (...) După câteva încercări nereușite, Sadoveanu izbutește să se stabilească o vreme la Fălticeni, începând din primăvara anului 1906, unde își pune în aplicare planul de lecturi integrale în legătură cu autorii doriți; în anul viitor, 1907, apare în editura *Minerva*, un volum de 254 pagini, de *Povestiri alese* din Guy de Maupassant, în traducerea lui Mihail Sadoveanu. (...) Ceea ce ne interesează în primul rând pentru definirea înrudirilor între cei doi romancieri și nuveliști, francez și român, ca și pentru stabilirea treptată a profilului original al lui Sadoveanu peste influențele primite, este modalitatea selecției operate de scriitorul nostru în întreaga operă, atât de vastă, a lui Maupassant. Scriitorul român, aflat la una din cotiturile hotărâtoare ale creației sale, a ales pentru acest volum, pe care l-a vrut cât mai reprezentativ pentru Maupassant, o mână de nuvele și povestiri reprezentative mai cu seamă pentru sine, pentru gustul și înclinațiile sale artistice la acea vreme. (...) Pornit de la o temă comună cu scriitorul pe care l-a tradus, Sadoveanu a făcut cu bună știință altceva decât acela, adaptând povestirea despre vânătoarea unui lup la o altă epocă, la o altă mentalitate, din istoria altui popor. O altă structură psihologică se relevă, o altă matcă stilistică se încheagă din povestirea scriitorului român, demonstrând încă o dată ce înseamnă receptarea influenței unui artist de seamă de către alt artist care, în ordinea istoriei sale literare naționale, deține un loc cel puțin tot atât de important ca Maupassant în istoria literaturii franceze”. □ Apar *Din rubayatele lui Omar Khayyam* în traducerea Mariei D. Dima, cu următoarea notă: „Acum nouă sute de ani, Oamr Ibn Ibrahim El Kayyam era cel mai renumit savant al epocii sale, prin lucrări de algebră și de astronomie, tabele astronomice, metoda de extragere a rădăcinii pătrate și cubice, prin realizarea reformei calendarului musulman și printr-o serie întreagă de lucrări științifice. Nemuritor însă a devenit el prin catrenele sale *robaiyat*, gen de poezie a cărei desăvârșire nu a mai fost atinsă nici înainte și nici după el. Raportat la epoca sa, cu un mileniu în urmă, curajul lui Kayyam este remarcabil, pentru că a îndrăznit să scrie cu revoltă, desprețuind pe contemporanii săi fanatici, intoleranți, retrograzi și bigoți. De aceea a fost mult persecutat și prigonit. O apreciere crescândă și consacrarea sa universală sunt o vie ilustrare că, în toate timpurile, talentul și simțămintele nobile, izvorâte din năzuința spre binele omenirii, nu pot fi înăbușite”.

• [„**Viața militară**”, nr. 11] Publică versuri: Nikolai Tihonov, în traducere Mihail Cosma (*Nemuritorul Octombrie*), Nicolae Tăutu (*În Muzeul militar*), Mihai Negulescu (*Cunosc pe lume...*), Victor Tulbure (*Din Hronic*), Valentin

Deșliu (*De veghe*), George Dan (*Gând*), însemnări de scriitor în urma unor documentări în unități militare: George Bălăiță, (*Sub cerul irizat al toamnei*), Ovidiu Genaru (*Imagini de demult și de azi*), Mihail Sabin (*Acești tineri, viitori ofițeri de rezervă*), reportaje: Rusalin Mureșanu (*Rădăcini de oțel*), Traian Uba (*Pe Bricul Mircea*). Proza este reprezentată de Tudor Popescu (*Alter Ego*), Octavian Păscăluță (*Într-o toamnă*), Rodica Tott (*Din fuga trenului...*). □ Fișierul editorial este consacrat producțiilor Editurii Tinerețului. □ Cronica literară este semnată de Aurel Martin, pe masa de lectură fiind volumul *Roșu vertical* de Nichita Stănescu. Criticul afirmă: „Cu volumul *Roșu vertical* Nichita Stănescu propune (și impune!) atenției un alt tip de poezie patriotică decât cel uzual prin tradiție. Faptul e cu atât mai interesant cu cât demonstrează practic adevărul (admis teoretic) că lirica întemeiată pe sentimentul dragostei de țară poate cunoaște, la rândul ei, ca oricare alta, infinite moduri de expresie, în funcție de personalitatea celui ce o cultivă și de momentul istoric pe care-l reprezintă. Și cu atât mai relevabil cu cât, în privința aceasta (lăsând la o parte cele câteva laudabile excepții), înnoirile s-au cam lăsat, îndeobște, așteptate. Abordând-o, poeți de incontestabilă originalitate când e vorba de alte teme preferă să folosească recuzita comună, cam aceeași de la pașoptiști și postpașoptiști încoace. Încât, a stabili, pe atari laturi, afinități între cutare autor de ode actual și cutare înaintaș, nu e o problemă din cale afară de insolubilă. De unde câteodată și aerul ușor sau pronunțat vetust pe care-l au unele compuneri gândite în manieră Alecsandri, Alexandrescu, Bolintineanu. Înțelegând să fie el însuși, să se exprime, adică, la modul complex pe sine însuși cel din *O viziune a sentimentelor*, *Dreptul la timp* și *11 Elegii* Nichita Stănescu refuză, în *Roșu vertical*, să se supună liniei tradiționale în vogă, dar nu și tradiției, în genere. Ceea ce, de altfel, ar fi și imposibil atâta vreme cât lirica patriotică își trage seva firesc și din valorificarea virtuților perene, cu adânci și recunoscute rădăcini în istorice – Punctul său de plecare exemplar (nu însă și tutelar!) nu e, ca optică și formulă, nici unul din amintiții capi de serie și nici alții mai noi, cum ar fi, să zicem, Coșbuc, Goga, Iosif, Arghezi ori Beniuc, ci folclorul, Alecu Russo, Eminescu și (nu în ultimul rând) propria-i experiență poetică. Din folclor, Nichita Stănescu a deprins ideea comuniunii românului ca tot ceea ce poate însemna simbol al pământului natal, nu atât în perspectiva mioritică a înfrățirii cu natura, ci în aceea eroică, multilaterală, tragică și înălțătoare, întruchipată în fizionomia lui Toma Alimoș; din Alecu Russo a împrumutat, într-o variantă degrevată de mișcări superflue, tonalitatea solemnă, oficianță, cu rezonanțe grave, răscolitoare; din Eminescu a dedus (într-un spirit apropiat liricii populare) necesitatea cuprinderii patriei în plan mitic și a definirii sentimentelor în dimensiunea lor fundamentală, complexă, iradiantă. Pentru toți, patria nu a constituit doar o entitate materializabilă trăind în ipostaze dintre cele mai diverse și mai elocvente, ci și una de ordin transcendent, investită cu însușiri ce o plasează pe

orbita realităților inefabile. Asupra acestui inefabil, înțeles însă din unghiul unui poet ce și-a asimilat o viziune și un sistem de referințe cu totul modern, insistă apăsător Nichita Stănescu în *Roșu vertical*. E vorba de un inefabil intuit, de fapt, nu într-o singură realitate, ci în două realități complementare, ideea de patrie și simțământul patriotic, fericit reunite, la un moment dat, într-un text programatic intitulat grăitor *Sentimentul țării*: «Stâlpii porților: «I» de la Ion/ Trunchiurile copacilor: «I» de la Ion/ Dâra stelelor căzătoare: «I» de la Ion / Șuvița ploilor: «I» de la Ion / Strigătul de buciom: «I» de la Ion/ Pilonii podurilor: «I» de la Ion. // Nume de domn, nume de iobag, nume de țaran, nume de muncitor,/ de cunoscut, de necunoscut,/ nume de bătrân, de copil,/de general, de soldat,/ nume de rudă, nume de străin...//Spune-l tu, strigă-l tu, cântă-l tu,/ rostește-l încet, potrivit, repede, lin, melancolic, vesel, încrunțat,/ visător, palid, aprins, / pe-ndelete, șoptit, înalt pin-la nouri,/ legănător, drept, despărțit sau dintr-odată,/ spune-l tu, strigă-l tu, cântă-l tu,/ de aproape — din mine, de departe — din orizont/ din fundul pământului, de sus, din cer,/ și eu am să știu pe care anume din toți/ l-ai numit, l-ai strigat, l-ai cântat,/ pentru că viața mea îi cunoaște/ pe toți născuții și nenăscuții» (...) Frumuseți similare, iscate din disponibilități lirice mereu proaspete, ființează în fiecare poem al plachetei, confirmând și reconfirmând capacitatea neobișnuită a lui Nichita Stănescu de a fantaza și de a transfigura cu forța unui veritabil alchimist al cuvântului, trăind succesiv, pe diverse claviaturi, trecerea de la tonalitatea elegiacă la cea eroică, de la verbul eufonic la cel încrâncenat, de la descripție la gestul vizionar, de la evocare la invocație, de la cântecul vârstelor și al orelor la acela al pământului și al bolții înstelate, de la balada expurgată de epic la meditația gravă. Toate, în *Roșu vertical* subordonate înaripatului «sentiment al țării», transcris și tradus în limbajul de o uluitoare personalitate, tributar, în ultimă analiză, doar lui Nichita Stănescu însuși”. □ Dragoș Vicol corespundează, și-l încurajează, la Poșta redacției pe Eugen Evu.

• [„**Viața Românească**”, nr. 11] Ovidiu Constantinescu semnează nuvela *Valse Hésitation*, iar Sarmiza Cretzianu publică povestirea *Taina, fuga și moartea lui Țepeluș Voevod*. □ În acest număr semnează poezii: Șt. Aug. Doinaș, Leonid Dimov, Mihai Negulescu, I. Negoitescu, Florin Mugar. În traducerea lui Dan Constantinescu apar poezii de Oskar Pastior. În rubrica *Poezii lumii* sunt traduse poeziile (fără titlu) scrise de Emily Dickinson, în traducerea Mihaelei Ghelmegeanu, introduse prin nota *Emily Dickinson (1830-1886)*: „Scrisul poetei e puțin îngrijit, cu ciudate capricii grafologice, cu neglijențe, cu o punctuație rudimentară, cu corecturi și variante. Poemele ei sunt rareori în verusri: e o proză care se întinde până la marginea paginii și care nu lasă între cuvinte decât niște intervale diferite”. □ În *Scriitori și curente* apare a doua parte din *Finalul unei traiectorii literare: ultimii ani ai lui Duiliu Zamfirescu* de Mihai Gafița. □ Const. Cioparga semnează *Moment retrospectiv: Otilia Cazimir*. □ La *Cronica literară* Ov. S. Crohmălniceanu

scrie despre Paul Georgescu, *Vârstele tinereții (nuvele)*: „Oricine a urmărit fără ranchiuni profesionale articolele de critică ale lui Paul Georgescu nu putea să aibă îndoieli asupra talentului său literar. Penița fără scame, fraza nepoticnită, epitetul sugestiv, metafora scăpătoare, trădau în ele o vocație a scrisului incontestabilă. De aici, până la a ascunde un prozator de prima mână este încă o distincție serioasă. Surpriza e cu atât mai mare cu cât volumul «Vârstele tinereții» constituie o carte cum puține s-au scris la noi în ultimii douăzeci de ani. Nuvelele acestea, din care două sunt de fapt niște scurte romane concentrate, ne aduc pe neașteptate revelația unui scriitor format, analist fin și ascuțit al sufletului omenesc, observator sagace de moravuri și automatisme sociale, plonjor totodată îndrăzneț și sigur în problematica vieții intelectuale”.

■ În secțiunea *Pe marginea cărților* Ion Bălu prezintă studiul **V. Voiculescu, prozator**: „În esența sa, – și aici se află nota ei specifică, – proza lui V. Voiculescu ne oferă estetic, imaginea persistenței pe pământurile României a unei străvechi civilizații păstrată mai cu seamă sub forma ei țărănească. (...) În esență, povestirile lui V. Voiculescu alcătuiesc un imn de slavă închinat pământului natal. Apele de munte și de șes, bălțile nesfârșite ale Dunării ciocotesc de pește și pășunile alpine sunt înecate sub forfota turmelor de vite. Se simt pădurile fremătând, se aud izvoarele lovindu-se de stânci, se văd păsările săfetând văzduhul, cerbii, furișându-se la poalele codrului, se aude zgomotul sec al copitelor și lătratul neliniștit al câinilor adulmecândvântul. Și peste acest Eden mirific stăpânesc înțelepți bărbați, vânjoși și aprigi la mânie și femei frumoase nespuse, așa cum își va închipuit lumea veche primii oameni ai pământului”. □. În cadrul aceleiași rubrici, Paul Sterian semnează textul intitulat **La o reeditare a scrierilor lui Felix Aderca**: „S-a reeditat, în 1966, din scrierile mai vechi, *Orașele Scufundate (Orașele înecate, titlul din 1936)* și, de curând, în două volume: *Mărturia unei generații, Domnișoara din strada Neptun și Evenimente*, cu o substanțială prefață semnată de Valeriu Răpeanu. (...) Reeditarea scrierilor care n-au fost reeditate, însă, permite să ne întrebăm dacă nu cumva operele complete ar fi o utilă actualizare a unei activități multiple și unitare, care continuă a fi neașteptat de vie și prezentă”. ■ Sub semnătura lui Matei Călinescu, este publicat eseu **Avangarda literară în România**: „O meditație asupra sensului avangardei ne poate duce la concluzia că reprezentanții ei – stăpâniți de un sentiment de revoltă universală a cărui dramatică autenticitate nu trebuie pusă la îndoială – au căzut victimă unei erori în ordinea cunoașterii estetice; pentru ei, *convenția* se opune totdeauna *semnificației*, iar în limbaj, totul fiind convenție, nimic nu este capabil de semnificație, de unde tendința de a disloca limbajul. Dar semnificația nu apare printr-o distrugere a convenției, ci printr-o dinamizare – și nu printr-o dinamizare – a limbajului. Ignorând aceasta, avangarda a căzut în convenția (la fel de sterilă ca toate celelalte) a negării unilaterale a convenției, într-un conformism al non-conformismului”. □ Despre **Poezia și simbolică lucrurilor**,

face o prezentare Eugen Luca: „Primul la noi, în într-o formă cu totul originală, liberă de constrângerea oricăror scheme și clișee didactice, G. Călinescu încerca, în Universul poeziei («Jurnalul literar», seria II-a, nr. 415/1948) să pună ordine în materie de motive poetice. Lucrarea temerară, căreia un spirit grav, metodic, de formație universitară, i-ar fi consacrat câteva groase tomuri, G. Călinescu a rezolvat-o în câteva pagini scrise cu degajaată eleganță. Un pe cât de agreabil pe atât de instructiv și sugestiv excurs în lumea elementelor primordiale, a florei și faunei, a lucrilor din casă, a obiectelor de uz cotidian dar și a monștrilor industriali apti să figureze într-o nouă, modernă mitologie. Un excurs în aceste lumi cu sopul de a descoperi, prin intermediul lor, universul vast, incert totuși, mereu altul, fprp contururi nete ale poeziei. Întreprins în tovărășia unei călăuze, a cărei prezență nu înlocuiește studiul în bibliotecă, dar care te face să intuiești ceea ce în rafturile tixite de ărți nu prea poți afla altminteri. De aceea, orice nouă încercare de a discuta motivele poetice nu poate să nu se refere și să nu-și afle chiar punctul de plecare în această, în atâtea privinți rodnică sitneză oferită de G. Călinescu”. ■ Valeriu Cristea publică eseu *Călătorie fantastică*, un text despre volumul *Liviu Rebreanu* de Lucian Raicu, E. P. L., 1967: „Originalitatea volumului stă mai întâi de toate în ton. Lucian Raicu se află singur față în față doar cu opera și autorul ei, dar aceasta e numai poziția întâia, inițială. A doua e o mișcare de pătrundere în organismul viu al operei, iar restul e o lungă călătorie fantastică”. □ În continuare apare *Adevăr și ficțiune* de Mariana Șora: „Cartea e o mărturie, dar valabilitatea ei pe plan literar, ca roman, e bine stabilită. Acestea sunt premize de la care pornim; rămâne de văzut dacă valoarea acestei mărturii e inerentă faptelor relatate, și în ce măsură se datorează aportului scriitoricesc. Și dacă ne-am oprit asupra acestei încercări noi în felul ei, de roman-nonficțiune, este tocmai pentru că ea suscită reflecții asupra granițelor și interferențelor dintre realitate și ficțiune. Orice document uman poate fi interesant în sine. A face însă ca o relatare să fie pasionantă este, orice s-ar spune, o artă. În conceptul de artă întră însă neapărat și nota de «artificiu». Să fie vorba doar de arta de a alege cuvintele, sau, cum se spune, de a avea condei, adică de a povesti curgător, într-un stil plăcut, care să comunice exat și colorat tot ce investigația reportericească, psihologică, cronicărească a adunat ca date prime? Dacă ar fi așa, rezultatul ar fi într-adevăr doar o relatare care, oricât de vie prin limbaj, oricât de interesantă prin materialul faptic, n-ar putea pretinde la titlul de roman, ci ar semăna mai degrabă cu un reportaj de calitate, cu un capitol de istorie sau cronică bine scrise”. □ La rubrica *Scriitori străini contemporani*, Alexandru Sever semnează un fragment dintr-un studiu în pregătire, intitulat *Montherlant: Teatru*. ■ Sorin Stati scrie despre *Roland Barthes și problemele semioticii*: „Încercarea eseistului francez de formație filologică de a construi o semiotică (a semnelor non-lingvistice) după modelul lingvisticii structurale se justifică prin aceea că toate semnificațiile pe care le

transmite sau le descoperă omul au un suport verbal, fiind rezultatul unei decupări lingvistice a realului. Pare destul de normal ca semiotica să se muleze în tiparele științei limbii. (...) Din paginile studiului lui Barthes aflăm cu oarecare surprindere că articolele de îmbrăcăminte, felurile de mâncare, mobilele ș. a. au fost investite de societate cu titlul de *semne* și că, în măsura în care semnifică ceva, toate aceste accesorii ale civilizației se leagă în structuri *sintagmatice*, intră în raporturi de *opozitie*, se analizează în *expresie* (signifiant) și *conținut* (signifié), ca și entitățile de care se vorbește în cărțile moderne de lingvistică”. ■ Demostene Botez semnează *in memoriam Mihai Sevastos*: „În ziua de 24 septembrie 1967 s-a stins din viață Mihail Sevastos, neuitatul secretar de redacție al revistei noastre din prima epocă a apariției ei și nedrețățitul scriitor a cărui operă nu s-a bucurat, pe cât a fost el în viață, de aprecierea pe care o merita”. □ La rubrica *Miscellanea*, F. Anton scrie despre *Petre Ispirescu, Împăratul basmelor*: „Se împlinesc optzeci de ani de la moartea lui Petre Ispirescu, povestitor de talent, care a depus, după cum recunoaște Vasile Alecsandri în scrisoarea-prefață la volumul «Legendele și basmele românilor» (apărut în 1882), «multă osteneală și mari sacrificii» pentru a restitui poporului comoara de legende, snoave și basme care-i vrăjise copilăria. (...) Tâlcul basmului exprimă desigur înțelepciunea poporului român, dar basmuitorul îi datorăm acea vrajă tulburătoare, atât de umană și de neliniștitoare, care ne învăluie în țesătura simplă, naivă, a frazei «unchiașul sfător»”. □ Sașa Pană semnează articolul istorico-literar *O poezie inedită de Tristan Tzara*: „În 1934 am strâns într-o carte poemele scrise de Tristan Tzara între 1912 și 1915, adică de la vârsta de 16 până la 19 ani, înainte de plecarea sa la studii, în Elveția. Erau 11 poeme, dintre care una («Îndoieli») al cărei manuscris se află în păstrarea mea, inedită. Celelalte apăruseră – între 1915 și 1929 – în «Noua revistă română», «Chemarea», «Contimporanul» și «Unu». Curând după apariția cărții, am descoperit, la regizorul avangardist Sandu Eliad, partea a doua a uneia dintre poeme («Furtuna și cântecul dezertorului»). Cu încuviințarea posesorului manuscrisului, am oferit-o spre publicare revistei «Azi», unde a apărut (octombrie 1934). În 1964, la cercetarea arhivei regretatului poet și prieten al lui Tristan Tzara, Ion Vinea, s-au găsit încă cinci manuscrise ale unor poeme rămase inedite. Ele datează din același ani (1912-1915) și unele sunt iscălite de Tristan Tzara. Două din ele au apărut în numărul din ianuarie 1965 al revistei clujene «Steaua». Claude Sernet, traducătorul în franțuzește al Primelor poeme, a găsit de curând, cu prilejul cercetării arhivei de manuscrise Tristan Tzara, încă un poem scris în românește, semnat și datat 1914. Nu are titlul, dar eroina e *Lia, blonda Lie* care s-a spânzurat *Noaptea de-o frânghie* din poemul *Glas*, datat de asemenea București 1914, și care a apărut în «Contimporanul» din aprilie 1924 precum și în cartea întocmită de Sașa Pană”. În continuare este redat manuscrisul descoperit. □ Vera Călin îl evocă pe *Swift – astăzi 300 de ani de la naștere*.

□ Cronicile de întâmpinare de la *Cărți noi* îi au ca recenzenți pe: Eugenia Tudor la Constantin Ciopraga, *Mihail Sadoveanu* (Ed. Tin.): „Scrisă fluent și accesibil – nu trebuie pierdut din vedere faptul că această colecție a micromonografiilor ce apar la Editura Tineretului se adresează îndeosebi tinerului studios, – cartea despre Mihail Sadoveanu se remarcă atât printr-o bună – cum spuneam – sistematizare a materialului imens pe care-l oferă opera scriitorului moldovean, cât și prin exactitatea și acuratețea caracterizărilor, străjuite de un lucid ochi critic. (...) O carte deosebit de utilă, lucrată cu finețe, și care – lucru mai rar întâlnit – oferă și o lectură antrenantă, plăcută”. □ M. Florea la Virgil Duda, *Povestiri din provincie*, (colecția *Lucașfârul*, E. P. L., 1967): „Cu o preocupare atentă pentru materia pe care o supune judecății lectorului, Virgil Duda înfățișează cu precizie și pregnanță, în primul grup de schițe, date elocvente pentru definirea unor stări de spirit; în ultimele narațiuni, obiectul definit se schimbă: e vorba de conturarea unui personaj contradictoriu; dăd, și aici, autorul înșiruire pe masa unui juriu imaginar, probe, le definește, încearcă să le interpreteze din mai multe puncte de vedere și pleacă, fără a trage concluzii. Lăsate în urmă, aceste probe, muncile de reptatele încercări de precizare și de interpretare, s-au încărcat de energie și iradiază”. □ Emil Manu la *Mihail Kogălniceanu, Scrisori, note de călătorie*, (texte îngrijite, adnotate și prezentate de Augustin Z. N. Pop și Dan Simonescu, Editura pentru literatură, 1967): „Cei doi îngrijitori ai textelor de față sunt nu numai specialişti în prezentarea critică, de o superlativă rigurozitate științifică a documentelor literare, ci chiar exegeți ai operei lui Kogălniceanu. Studiile lui Dan Simonescu și documentele inedite publicate și comentate în reviste de Augustin Z. N. Pop au constituit însă numai în preludiu editorial; masivul volum din seria Studii și documente, tipărit în deosebite condiții tehnografice, e o contribuție esențială la cunoașterea operei literare a lui Kogălniceanu. (...) La 150 de ani de la naștere, volumul de *Scrisori și note de călătorie* e un omagiu adus unei personalități polivalente a culturii noastre moderne, a cărei contribuție ține de categoria esențelor”. □ Alexandru Sever la Cella Delavrancea, *Vraja* (E. P. L., 1967): „Senzația de irealitate, dominantă absolut tot timpul lecturii vine, cine știe, poate tocmai din năzuința fantastică de a suspenda hotarul dintre muzică și cuvânt. Fantasticul rămâne de altfel unul din elementele acestei proze și stilul sugestiv, iritant uneori prin exces de culoare și prețiozitate, îl slujește în chipul cel mai nimerit. (...) Volumul acesta de două sute de pagini nu e tot ce a scris Cella Delavrancea; cronicile, amintirile, însemnările de călătorie i-ar putea lesne spori dimensiunile. Cu preocupări intermitente în câmpul literaturii e foarte dificil totuși de a face literatură mare. Nici vorbă însă, nu vocația lipsește Celleri Delavrancea, ci perseverența. Adică, la urmă urmei, dispoziția de a se abandona total”. □ Sanda Radian la Iuliu Rațiu, *Planetă de adolescent* (Ed. Tin., 1967): „Sunt bine prinse străile sufletești ale tinerilor, impulsuri bruște, o sensibilitate ușor exagerată,

irascibilitatea și nestatornicia temperamentală, precum și o anume inclinație către grandilocvență. Adesea însă această grandilocvență contaminează întregul stil al povestirii, astfel încât tonul eroilor se confundă cu glasul autorului care întrebuițează expresii naiv-pompoase, prețioase și melodramatice. E păcat că lipștește cu totul din carte ironia, umorul, porpii ascuțitului spirit critic al tineretului. Se artificializează în acest fel scene pline de adevăr ca cea în care infirmiera Mira este de-a dreptul fascinată de pseudo-intelectualismul unor juni laudăroși. Cu «Planetă de adolescent» Iuliu Rațiu ne aruncă în ebuliția unei vârste numită de atâtea ori «primejdioasă» fiindcă este hotărâtoare pentru etapele următoare ale existenței: ferindu-se de soluții facile, didacticiste, autorul face apel la fondul de integritate și demnitate ale tinereții, apărât de societatea noastră, fond care de obicei se scutură de straturile impure”. □ H. Zalis la Constantin Chioralia, *Vitralii*, (E. P. L., 1967): „Poet al intimității, al micului său univers sentimental și casnic, Constantin Chioralia vădește o marcată inclinație confesivă, ceea ce face ca, paradoxal, chiar și meditația cea mai personală să învedereze o vocație spontană a dialogului cu cititorul”. □ Aurelia Batali la Dan Laurențiu, *Poziția astrilor*, (E. P. L., 1967): „Nervul acestui univers poetic – perfect închegat imaginar din elementele cele mai înșolite, este tensiunea sub care inspirația își acordează adevăratele dimensiuni interioare”. □; R.[aicu] L.[ucian] la Leonida Neamțu, *Febră de origine necunoscută* (E. P. L., 1967): „Leonida Neamțu încearcă prin această carte să iasă, și așa zice că în bună măsură reușește, din cunoscutul șablon al romanelor detectiv, nu doar prin înversarea elementelor problemei (criminalul e cunoscut cu mult înainte de deznodământ), ci și prin substanța intrigii și – mai ales – prin factura construcției. (...) Construcția, interesantă întrucâtva, ca experimentare a unor rețete de proză «fără epică», e justificată atât timp cât «enigma» persistă, cât «îndoiala» continuă și dacă autorul ar fi fost consecvent *convenției* pe care vrea s-o impună, s-ar fi ferit de rezolvarea clasică, n-ar fi lămurit nimic, ar fi lăsat problema deschisă; cartea – credem – ar fi câștigat în interes”. □ Petre Pascu la Ilarie Hinoveanu, *Cocorul din unghi*, (E. P. L., colecția *Luceafărul*, 1967): „Suntem siguri că, cu vremea, poezia lui Ilarie Hinoveanu va căpăta un timbru personal, greu de descifrat la primul volum. Până atunci *Cocorul din unghi* e o bună carte de vizită pentru autor, pe care-l salutăm călduros”. □ Nicolae Baltag la Dimitrie Stelaru, *Mare incognitum* (E. P. L., 1967): „Spirit mobil, refracta rutinei, D. Stelaru îți oferă, deseori, surprize lirice inedite. Câteodată, însă, inconfomismele vechi, devenite act-reflex, se prelungesc în poze donquijotești. Dincolo de acestea și mai presus de ele, poezia cu luciri siderale a lui Stelaru, cu stea (sau teama?) sa ireprimabilă de infinit, cu oscilația sa permanentă între două medii cu densități diferite, îți învăluie spiritul sau ți-l contrariază, niciodată, însă, nu ți-l lasă indiferent. Cel mult, ai putea tânji, împreună cu Călinescu, după un lirism mai «viforos»”. ■ La *Revista revistelor*, din țară sunt prezentate: „Iașul literar” nr.

6-7/1967 de D., „Korunk”, nr. 6 și 7/1967 de A. Buteanu, iar „de peste hotare, I. P. face un sumar al revistei „Inostrannaia literatura”, nr. 8/1967, P.I. semnează „Sinn und Form”, nr. 3/1967, iar I. D. semnează „Preuves”, nr. 197-198/1967.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [**„România liberă”**] B. Elvin comentează, în cadrul *Cronicii literare, O carte a mărturiilor*, respectiv volumul de nuvele al lui Paul Georgescu, *Vârstele tinereții*. Volumul cuprinde patru nuvele diferite, ce prezintă „evenimentele și climatul din preajma celui de-al doilea război mondial așa cum s-au reflectat ele în psihologia și în formația unor adolescenți care-și căutau o personalitate, un ideal”. Ultima nuvelă, *Diesel 060205*, nu reprezintă doar „sfârșitul unui ciclu”, ci și „cucerirea unui echilibru lăuntric” al protagoniștilor. Celelalte nuvele, *Vacanța, Vizite, O viziune a paradisului*, intră și ele, în mod firesc, în alcătuirea unui cârți „bogate, o operă de mărturie (subiectivă, bineînțeles, ca toate mărturiile), dar și de narațiune obiectivă, de confruntare și dialog cu maestrul, operă de reală forță creatoare”.

• [**„Contemporanul”, nr. 48**] La rubrica *Meridiane* Valentin Cristea face o prezentare modernă scriitorului englez Jonathan Swift. □ Matei Călinescu publică eseu *Avangarda literară – o încercare de definiție a națiunii*: „Avangarda artistică apare așadar ca un fenomen al primei jumătăți al secolului XX, care s-a manifestat, sub forme specifice, în numeroase culturi ale lumii și care astăzi, deși se vorbește mult despre el, s-a transformat într-un mit. (...) Noțiunea, pusă în circulație într-o accepție estetică abia pe la sfârșitul secolului XIX-lea, este construită pe o evidentă analogie militară: tot așa cum avangarda unei armate pregătește intrarea ei în acțiune, avangarda literară ar pregăti inaugurarea unei noi structuri artistice, subminându-le pe cele vechi. Analogia poate fi împinsă și mai departe: a face parte din avangardă – în orice sens – implică o serie de calități excepționale, forță, combativitate, curaj, luciditate. E ușor de înțeles de ce noțiunea de avangardă artistică a avut, la început, în mod exclusiv, un caracter „partizan”: cei care s-au crezut investiți cu misiunea de a distruge formele expresive oficiale și perimate și de a impune altele noi s-au numit singuri „avangardiști”, căci fără îndoială, în circumstanțele date nimeni altcineva nu le-ar fi conferit un asemenea titlu”.

• [**„Glasul patriei”, nr. 34**] Marin Călin publică poezia *Hrisoave*. □ Prof. dr. docent Alexandru Balaci semnează *Specificul românesc în cultura universală contemporană*: „De la basmele și poeziile noastre populare – în care sentimentul sublim al libertății și demnității umane, sociale și naționale, este proslăvit prin tonalități de o neobișnuită vigoare și robust optimism – trecând prin paginile cronicarilor, pline de înțelepciune și luciditate politică,

dar nu lipsite de un fierbinte lirism atunci când dau glas dragostei de țară, literatura română, asemenea unui multicolor evantai, se desface tot mai larg odată cu succesiunea neîntreruptă a veacurilor, scoțând la iveală, pe măsura maturizării ei treptate, valori de amploare universală, cum ar fi meditațiile incandescente ale lui Eminescu, giuvaerurilor argheziene, proza pătrunsă de cea mai profundă și autentică omenie a lui Sadoveanu sau cea de riguroasă obiectivitate a lui Liviu Rebreanu (...). Literatura și arta românească actuală sunt, firește orientate în chip hotărât în direcția unei viziuni estetice realiste. Dar scriitorii și oameni noștri de artă nu au conceput niciodată realismul ca o formulă artistică îngustă, legată numai de procedeele folosite în anume opere. (...) Dezvoltarea noii culturi românești, evident, nu se poate realiza printr-o închistare în limitele propriilor valori naționale. Cultura noastră va fi cu atât mai bogată iar răsunetul ei internațional cu atât mai mare cu cât ea își va fi asimilat în mod creator tot ceea ce este mai de preț în spiritualitatea întregii lumi. De aceea noi ducem o politică de receptivitate față de tot ce este nou în gândirea, literatura și arta celorlalte popoare”. □ Alexandru Gorun publică *Un poet al anilor tineri*: „Retipărirea romanului «La Medeleni», al lui Ionel Teodoreanu, semnalată nu de mult la rubrica *Noutăți editoriale* s-a întâlnit cu împlinirea a 70 de ani de la nașterea scriitorului. (...) Critica literară de astăzi apreciază însușirile de romancier-poet ale lui Ionel Teodoreanu, punând în valoare remarcabilul său dar evocator, cu care însuflețește universul copilăriei și adolescenței”. □ Nichifor Crainic realizează un profil al pictorului **Gheorghe Petrașcu**. □ Despre poezia *Întâmpinare* de Ion Horea, se precizează că face parte din volumul recent de *Poezii* apărut în Editura pentru literatură – 1967.

2 decembrie

- [„Scânteia”] Mircea Anghelescu recenzează *Studii și articole de literatură veche* de Dan Zamfirescu, referindu-se pe larg la autenticitatea / paternitatea *Învățăturilor lui Neagoe Basarab*...: „Înțelegându-și în acest fel sarcina asumată, articolele și studiile pe care Dan Zamfirescu le prezintă cititorului prin grija *Editurii pentru literatură* aduc o perspectivă generoasă și fertilă în abordarea tuturor problemelor, astfel încât și discuțiile de pură și „îngustă” specialitate pentru stabilirea filiației unor texte de cronică – de pildă – capătă dimensiunea și interesul unei adevărate incursiuni în ambianța culturală reală, vie, dinamică a epocii. Revelatoare sub acest aspect este cercetarea contribuției aduse de modeștii cărturari ai trecutului nostru – copiii și diecii, acei „pioni ai rezistenței și continuității culturale românești” – la răspândirea cuvântului scris și la realizarea de timpuriu a conștiinței unei unități naționale. (...) Partea a doua a volumului cuprinde trei studii propriu-zise, dintre care cel mai întins este consacrat *Învățăturilor lui Neagoe Basarab* și anume demonstrației autenticității acestui text de o însemnătate deosebită

pentru istoria culturii românești din sec. al XVI-lea. Critica internă minuțioasă a textului furnizează un mare număr de argumente pentru susținerea autenticității; în plus, lărga investigație în domeniul istoric, politic, cultural al acestei epoci, încă nu îndeajuns cunoscute, este de natură să fundamenteze cititorului o imagine mai cuprinzătoare și mai concretă a timpurilor din care ne-a rămas celebrul monument al mănăstirii Curtea de Argeș cu care autorul stabilește de altfel o corelație directă, găsim în *Învățăturile lui Neagoe*, o replică literară la măreața clădire a mănăstirii Argeșului și la înflorirea artei miniaturistice și a argintăriei muntene, care se manifestă în aceeași epocă“. (...) Volumul lui Dan Zamfirescu va suscita fără îndoială numeroase discuții ale specialiștilor; în așteptarea lor trebuie consemnat înțelesul larg și generos, accepția modernă, dinamică și dialectică pe care înțelege autorul să o dea studiilor sale de un netăgăduit interes”. □ În același număr, Eugen Barbu publică fragmentul *Înceleștarea*, din volumul al doilea al romanului *Șoseaua Nordului*, fragment însoțit de precizarea redacției: „Sunt împrejurări dramatice în care se relevă spiritul de sacrificiu și patriotismul comuniștilor, aflați în permanență în primele rânduri ale luptătorilor”.

● [„**România liberă**”] Aurel Martin semnează *Cronica literară* în care, sub semnul *Atracției esențelor*, comentează volumul de versuri al lui Vasile Nicolescu, *Parabola focului*. În adevărate „poeme de viziune cosmică”, scriitorul încearcă să dea „verbului funcția de cunoaștere, valori afective și ideative capabile a sugera, dezvălui, defini (...) adevăruri de natură transcendentă, ridicate la scară de adevăruri vitale”, care să poată, astfel, „a configura pararealități în care sufletul uman contradictoriu să se recunoască”. Poetul este un „spirit romantic, neliniștit și visător, nițel baroc, abia strunindu-și voluptatea de a supralicita metafora, țintind mereu să releve esențe”.

● [„**Cronica**”, nr 48] Radu Cârneli publică poezia *Peisaj mioritic*. □ *Iată femeia pe care o iubesc*, de Camil Petrescu, este recenzat de Ștefan Oprea. □ *Cronica literelor* cuprinde versuri de Ion Hurjui: *Efigia nopților*, *Nopți de veghe*, *Nopți în lut*, *Noapte în piatră*. □ Apare *Scara, moment dramatic de Sorana Coroamă, din ciclul „Dincolo de porți”*. □ Apar și poezii de: Nadina Cordun, *Vremea care îmi aparține*; Miron Chiropol, *Miorița*, Ion Roșu, *Cântec pentru o întoarcere* și Adrian Copacinschi, *Esență*. □ Nicolae Ciobanu recenzează proza lui Ionel Teodoreanu, în articolul *Preliminarii la proza adolescenței și copilăriei*. □ Secțiunea *Cartea* conține articolul semnat de Zaharia Sângeorzan, despre Ilie Constantin: *Tinerii noștri bunici*. □ Ion Apetroaie semnează recenzia monografiei realizată de Monica Lazăr, *Pavel Dan*. □ Secțiunea *O carte pe săptămână* conține recenzia cărții lui Al. Ivasiuc, *Vestibul*, semnată I. Sârbu: „*Vestibul* este romanul unui proces de conștiință, iscat de reconsiderarea raportului dintre un spirit pasiv, nutrinde nostalgia permanențelor și a fixității lumilor – și realitatea înconjurătoare”. □ Secțiunea *Documente* conține articolul *Ioan Al. Brătescu Voinești către G. Ibrăileanu*,

semnat V. Botez. □ *Rostirea filozofică românească* conține articolul semnat de Constantin Noica, *Infinit și înfinire la Eminescu*. □ La secțiunea „*Cronica pe glob*”, apar fragmente din lirica franceză: *Bunul vin*, *Portret* și *Amanții*, de Pierre Seghers.

• [„*Lucefărul*”, nr. 48] Despre *Noutatea istorică a poeziei contemporane* scrie Dragoș Vrânceanu care, referindu-se la caracterul de „mobilitate și înprospătare” al poeziei definit „printr-o tendință contrară efemerului, adică printr-o năzuință spre absolut”, el observă că „lirica românească relevă cu prisosință condiția această dublă a poeziei”, respectiv de a fi „veșnic nouă și schimbătoare și aceea de a sonda neconținut zonele radicale ale spiritualității”. „Lirica românească actuală, în tot ceea ce are mai reprezentativ (...) este un fenomen vital al epocii noastre, a cărei noutate istorică o exprimă pe măsura, vom zice, excepțională a acestei noutăți, chiar dacă o parte din poeți, și mai ales cei aparținând promoțiilor mai tinere, dedică o mare parte din disponibilul lor de forță, experimentelor și căutărilor preliminare, ceea ce este natural pentru orice condiție de debut. Trebuie să recunoaștem poeziei tinere o năzuință valoroasă de recuperare a proceselor intime ale spiritualității epocii, mai tardiv ieșite în reflectorul poetic, în raport cu puterea frapantă de a izbi imaginația, a evenimentelor și marilor prefaceri obiective. (...) Ne aflăm deci – și este firesc să fie așa – într-o perioadă de tranziție a constituirii mișcării noastre poetice originale, în raport cu cea dintre cele două războaie și în raport cu faza imediat anterioară, de natură mai mult clasicizantă, prin însăși copleșirea inedită a faptelor exterioare. Trebuie să observăm că însuși poeții care și-au început activitatea lor în preajma ultimului război, abia acum sunt pe punctul de a da ultima măsură a capacității lor creatoare. (...) Izbește în poezia noastră contemporană un suflu viguros, am zice de transfigurare și luciditate la un loc, care îi este specific în comparație cu oricare altă epocă. Îi este proprie o viziune cosmică dinamică și totală, prin care macrouniversul și microuniversul se asociază neconținut, pe scările cele mai depărtate. Se vede și se simte efortul de a depăși «veriga care nu ține» a mecanicismului modern, prin terapeutica libertății imaginației, dar printr-o imaginație neconținut aplecată către procesele psihologice naturale și proaspete, deși adesea nebuloase, ale vieții omului. Este vădit marele interes acordat cursului vieții sociale, văzut în legăturile străvechi ale tradiției naționale și în puterea explozivă a inițiativelor noi. Rareori simțul patriei, în limitele lui cele mai largi, adică în cadrul popular-folcloric, s-a asociat mai deplin – cel puțin în valoarea lui de climat poetic – cu viziunea conștientă a permanențelor istorice și cu perceperea esenței umane universale a societății noastre. Această viziune de ansamblu n-a avut-o – ca germen – poezia noastră anterioară și ea este, tocmai, reflexul unor condiții noi de viață. Poeții merg către substratul simbolistic puternic al culturii populare milenare, dar aceasta o fac în virtutea unei trăiri lucide a curbei integrale de desfășurare a vieții și spiritualității colective”.

5 decembrie

• [„Scânteia”] Despre *Pompiliu Constantinescu, o conștiință critică*, scrie Z. Ornea, cu prilejul reeditării operei critice a acestuia: „ Criticul era însă o personalitate și nu un exponent. A preferat să rămână toată viața profesor secundar (dar ce profesor!), liber însă în actele critice față de orice canoane normative, neînfeudat nici unuia dintre mandarinii epocii sale de debut. De o exemplară probitate, care și azi impresionează, Pompiliu Constantinescu nu a știut ce înseamnă oportunitatea și jocul labil al intereselor de grup, rostind – ca puțini alții – de fiecare dată ferm și aplicat adevărul. În intimitatea laboratorului său, acolo unde se preparau – într-un climat de puritate și onestitate – judecățile de valoare, nu au pătruns niciodată sentimentele amicale sau adversitățile. Poate că el, ca nimeni altul, a transformat în faptă nobilă diurnă, vechiul adagiu al lui Kogălniceanu: «Vom critica cartea, iar nu persoana». A murit în 1946, la numai 45 de ani, la o vârstă când alți critici, după un îndelungat stagiul de cronicari, trec la elaborarea amplelor construcții de sinteză. Dar ceea ce ne-a lăsat criticul în bună măsură rămâne. Aceste scrieri ale lui Pompiliu Constantinescu sunt reeditate acum la Editura pentru literatură, unele apărând pentru prima oară în volum. Proiectată în șase volume (până acum au apărut primele două), ediția este îngrijită cu atenție și devoțiune de soția criticului, Constanța Constantinescu, și prefațată de Victor Felea, care semnează un compact fin și inteligent studiu. Inițiativa editurii, ca și munca celor ce se îngrijesc de calitatea acestei frumoase ediții, merită toate elogiile”.

6 decembrie

• [„Scânteia”] Tot mai aproape de Conferința națională a partidului, Ion Lăncrănjan semnează *Unanima participare*, text eminent de angajament partinic: „În ultimii ani, în ultimii cincisprezece sau douăzeci de ani, am stat la sfat de nenumărate ori, cu toții, partidul și poporul său, toți cei ce muncim și gândim în această țară rotundă și frumoasă, ca un soare. Plenarele și congresele partidului nostru, sesiunile Marii Adunări Naționale se înșiră ca niște verigi în urma noastră. Acestor verigi, acestui lanț de nedesfăcut i se va adăuga acum o nouă și puternică verigă, actuala Conferință Națională a Partidului Comunist Român. Va vibra intens în marea sală a Conferinței, în care se vor aduna, vrere lângă vrere, douăzeci de milioane de oameni, un popor întreg, dimpreună cu demnitatea și luciditatea sa, dimpreună cu hotărârea cu care vom porni apoi mai departe, la muncă, pentru a ne aduna iar, în viitor, la alte sfaturi, pe alte trepte, tot mai înalte. Toamna se va duce, toamna s-a dus, a trecut, și noi vom intra și vom trece prin iarnă și vom ieși iar în primăvară, în altă zare. Vom sărbători, până atunci cei douăzeci de ani bătuți pe muchie ai Republicii și ne vom înălța din nou, cu ochii, deasupra Țării noastre întregi, ne vom uita încă o dată în urmă și înainte, la drumul pe care l-am străbătut și-l străbatem, spre deplina noastră realizare, alături de celelalte popoare ale lumii”

• [„**Scânteia tineretului**”] Publică poeme de Grigore Hagiu (*Țară de gând, Țară de vis, Țară de stemă*) și Elisabeta Niță (*Pâine și sare*).

• [„**România liberă**”] Horia Zilieru publică poezia *Dragoste de țară*.

7 decembrie

• [„**Gazeta literară**”, nr. 49] Festivismul din numărul anterior își prelungește ecourile. Pe prima pagină este inserat un citat din „Hotărârea adoptată de C. C. al P. C. R. în plenara din 29 noiembrie – 1 decembrie a. c. «Cu privire la sarcinile organizațiilor de partid, de stat și obștești, ale U. T. C. pentru îmbunătățirea muncii educative în rândul tineretului»”: „Înconjurând cu multă grijă și considerație pe oamenii de artă și cultură, partidul, poporul, așteaptă din partea creatorilor noi opere care să contribuie la sădirea și conștiința generațiilor tinere a unor virtuți morale nobile, a patriotismului a unor înalte idealuri umaniste”. □ Grigore Hagiu semnează **Părtași la marea istorie**: „În aceste zile, când Conferința Națională dezbate, analizează și adoptă Proiectul de Directive din 5-6 octombrie a. c., plan multilateral și de o covârșitoare importanță pentru destinele patriei, pentru creșterea și dezvoltarea potențelor ei economice, sociale și culturale, nu putem face o imagine mai deplină, mai exactă a rolului conducător al partidului, împlântat cu toată forța sa de clarviziune în geografia, în teritoriul întrevăzut al viitorului, putem să-l observăm în toată limpezimea tulburătoare coordonatele pe care și le propune să le traducă în faptă, gradul înalt de sinteză a ideii sale, esențialitatea să răfrântă în mii de oglinzi. (...) Este una dintre cele mai de seamă, mai caracteristice trăsături ale partidului, să se sprijine pe toți cetățenii patriei, să trezească în ei înțelegere și pasiune pentru nou, omul fiind elementul e bază prin care se exercită justetea liniei sale politice, factorul determinant al oricărui progres. Resurse și latențe nebănuite, abandonate poate altfel, se pun în valoare, își capătă măsura firească, se integrează viziunii generale. A ști să descoperi în om zăcăminte bogate de curaj, de inițiativă și pricepere avansate, în condiții optime de afirmare a personalității, înseamnă să dai dovadă de maximă perspicacitate, de calm și echilibru, elemente din care partidul și-a făcut un țel permanent, urmărindu-l până la ultimele consecințe. În aceste zile de lucru, sărbătorești totodată, ne simțim implicați până la izvoare, până la rădăcină în bunul mers al societății noastre socialiste, devenim părtași la marea istorie, sentiment prin care dragostea față de partid capătă relief, se înalță mai limpede, mai hotărât în orizontul conștiinței tuturor”. □ Radu Boureanu publică **O nouă dinamică a creației**: „S-au deschis lucrările Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, moment de seamă în aprecierea drumului străbătut pentru ridicarea construcției socialiste, în definitivarea noilor măsuri menite să traseze căile înaintării viitoare. Urmărind cu atenție presa noastră pe durata săptămânilor din urmă observăm, cu un plinar sentiment de satisfacție, largul ecou și intensul interes pe care l-au stârnit în toate ramurile de activitate

ale țării, în conștiința tuturor oamenilor muncii, documentele adoptate de plenara C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie din acest an, supuse acum dezbaterii Conferinței Naționale. (...) Vastitatea acestor lucrări, care vor să determine o producție mereu crescândă în cantitate și calitate, ne dă prilej de adâncite reflecții, de plenară satisfacție. Este și un sentiment de mândrie. O mândrie firească pentru faptul că Partidul Comunist Român, încercata sa conducere, are priceperea și atenția mereu trează asupra desfășurării fenomenelor de viață și de creație, o grijă permanentă ca poporul și patria să reflecte prin actele sale creatoare, în universalitate, profilul național cu toate datele complexității sale organice la stadiul major al înaintării noastre spre culmile civilizației socialiste”. □ Mihai Beniuc semnează textul **Rod bogat**: „Documentele supuse discuției Conferinței Naționale al P. C. R. care va fi în început când vor apărea aceste rânduri, nu sunt altceva decât dovada irecuzabilă că omului nou, format sub directa influență și călăzuire a partidului, i se poate cere să fie, în producția, creația și inițiativa sa, tehnic, științific și artistic, la nivelul timpurilor pe care le trăim. S-a investit și moral și material ceea ce asigură modernitatea noastră socialistă. Cifrele aparțin oamenilor de specialitate. La Conferință vor vorbi personalități de competență pe plan național și mondial, din punct de vedere politic, științific și tehnic, dar nu mai puțin și la nivelul eticei comuniste. Noi așteptăm să tragem învățăminte pentru viitor din dezbateri. (...) Marxism-leninismul, pe solul unor prielnice tradiții, a dat în România rod bogat. În însăși creșterea conștiinței oamenilor noi un rol important ne revine și nouă scriitorilor, care ne bucurăm pe deplin de grija și stima Partidului Comunist Român, ca ajutoare de preț în educația omului socialist”. Ștefan Luca semnează **Racordul la înalta tensiune**: „Condiții pentru a trece la fapte sunt. Și între ele, de-o însemnătate aparte, existența sursei energetice, oferind satului puțină de-a trece la rezolvarea acelei perspective, cuprinse în documentele Plenarei C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie, sistematizarea comunelor și satelor noastre. Documentele discutate într-o atmosferă entuziasată, și cu largă participare în întreaga țară sunt în aceste zile dezbătute în lucrările Conferinței Naționale a partidului. Sunt de urcat noi trepte, se întrezăresc înălțimi noi în zare și spre ele ne conduce, cu înțelepciune și consecvență încercatul nostru partid. Satului românesc racordat bunăstării materiale și spirituale, i se deschide, vastă, perspectiva transformării sale într-o așezare modernă, cu toate semnele civilizației înscrise pe fața sa întinerită”. □ Corneliu Leu publică **Firescul prefacerilor**: „Mai mult ca oricând trăim acum sentimentul că ne aflăm pe calea materializării acestei idei, ea căpătând tot mai mult concretețe, tot mai precise dimensiuni pe teritoriul șpriei noastre. Și astfel, în fața nului 1968, în 20 de ani de Republică, experiența fericită a poporului nostru arată cu pregnanță roadele evidente ale unei politici lucide. Îți dai seama de aceasta chiar și numai după ecurile puternice pe care le au înregistrat până în prezent proiectele ce mâine vor deveni Directive ale Conferinței Naționale a

Partidului”. □ În cadrul *Breviarului* său, Șerban Coiculescu publică însemnarea istorico-literară *Frontispicii lirice*, în care amintește despre volumele *Țară de cântec* de Ion Rahoveanu, *Cântece de țară* de Emil Giurgiuca, *Dragoste de țară* de Grigore Hagiu, toate apărute la Editura Tineretului, în anii 1966-1967: „Neconcertați, dar stăpâniți de același sentimente, poeții mai tineri (Ion Rahoveanu și Grigore Hagiu) și mai vârstnici (Emil Giurgiuca) își cântă Patria. Frumusețile și împlinirile ei. Ca și Lucian Blaga, care a realizat și ilustrat prin *Mirabila sămânță* un filon liric nou, al germinației și al bucuriilor ei, Grigore Hagiu întonează în cadrul unui sonet lauda semințelor. (...) Și Ion Rahovranu urmărește pe o altă traiectorie același proces poetic al germinației, (...). La Emil Giurgiuca întâlnim, în aparență numai surpinzătoare, asociația dintre piatră și vegetal, (...)”. □ Versurile din acest număr aparțin poezilor: Al. Andrițoiu Mihai Dragomir, Florența Albu, Anghel Dumbrăveanu, Miron Chiropol, Vasile Andronache, Ioanid Romanescu. □ La *Atlas liric* apar, în traducerea din suedeză a Mariei și a lui Petre Banuș, verusuri scrise de Lars Gustafsson (*Epilog; Fericirea; Imagine fabuloasă; Speranță; Cum se naște viața*), însoțite de următoarea notă: „Născut în 1936. Este unul din scriitorii suedezi marcanți și tinerei generații. Lirica ocupă un loc important în activitatea sa. Redactor șef al cunoscutei reviste literare BLM. A publicat culegerile de versuri: *Popas* (1959), *Călători în balon* (1962), *O după amiază în Suedia* (1963), *Poeziile unei persoane private* (1967) precum și romanele: *Ultimele zile ale poetului Brumberg și moartea sa* (1959), *Frații* (1960), *Camarazii* (1962), culegerile de eseuri *Nouă scrisori despre roman* (împreună cu Lars Bäckström, 1962) și *The Public Dialogue in Sweden* (1964)”. ■ Perpessicius revine cu *Lecturi intermitente (XXXII)*, despre o altă monografie semnată de Teodor Vârgolici, despre Gala Galaction: „Ne mai rămâne să insistăm asupra unui punct căruia prezenta monografie a lui Teodor Vârgolici îi conferă o nevrălgică actualitate și el tratează despre sensibilitatea monografistului, de puțința lui de a transende rigorile lucrului științific, unde stilul nu este cu necesitate obligatoriu”. □ În cadrul rubricii *Note de lectură* Vasile Vetșanu scrie despre studiul lui Titu Georgescu, *Intelectuali antifasciști în publicistica românească*: „Cartea lui Titu Georgescu înmănușează antologic seria de publiciști și intelectuali cu o poziție directă împotriva față de încercările de fascizare a țării, de denigrare a creațiilor spirituale progresiste care oglindeau starea de lucruri în epoca respectivă, dar mai ales faptul că acestea făceau sensibile și cunoscute, prin publicistică, ideile înaintate ale materialismului dialectic și istoric, dezvăluiau sensul umanist al culturii, condiția artei și izvoarele ei de inspirație pentru ca ea să reziste timpului. (...) Fără a-și propune să cuprindă în mod exhaustiv activitatea intelectualilor antifasciști în publicistica românească, lucrarea lui T. Georgescu depășește cadrul simplei surse, devenind prin legăturile pe care le intermediază între un text și altul, între concepția de ansamblu a epocii și cea a fiecărui gânditor în

parte, prin texte, o lucrare orientativă care deschide perspectivele unei lucrări antologice de dimensiuni mai mari”. □ Mircea Anghelescu recenzează pe Corneliu Buzinschi, autorul volumului *Sfinții se vând cu bucata*: „În afara problemelor de perspectivă, de construcție a romanului, sunt de discutat și stângăciile propriu-zise ale meșteșugarului care încă nu e stăpân pe uneltele sale. Autorul nu poate ocoli unele situații artificioase, unele fraze care sună fals (relațiile sentimentale ale eroului principal sunt ratate din acest punct de vedere) însă nu ele dau tonul general al cărții: și decât o carte mediocră fără greșeli, preferăm una discutabilă dar promițătoare. Micul roman al lui Corneliu Buzinschi ne face să-i așteptăm cu interes evoluția”. □ H. Sabin scrie despre Leonida Neamțu și recenta sa apariție editorială, *Febră de origine necunoscută*: „Cartea se situează pe o linie ascendentă în raport cu scrierile anterioare ale autorului. Deși deosebit, ca factură, de cărțile sale anterioare, publicate mai toate în colecția *Cutezătorii*, acest roman trădează în bună parte predilecția pentru aventură, mister și ambiguitatea situațiilor. (...) În ciuda construcției lipsite uneori de fluiditate, dialogul este sprinten și antrenant, în acord cu desfășurarea epică a romanului. Dincolo de aceste împliniri ale romanului lui Leonida Neamțu, nu trec neobservate câteva situații mai puțin verosimile, de un spectacol gratuit”. □ Virgiliu Ene prezintă culegerea de texte *Din presa literară românească a secolului XIX*: „Cartea se deschide cu o amplă și documentată prefață semnată de Romul Munteanu, în care se arată cauzele apariției și dezvoltării presei politice și literare românești în secolul al XIX, rolul jucat de presă în dezvoltarea culturii noastre, a proășirii poporului român. Antologia și notele sunt întocmite de Aurel Petresu, care, împreună cu Geta Rădulescu-Dulgheru, semnează și stabilirea textelor, muncă efectuată cu migală și competență”. □ N Constantinescu are în atenție studiul lui Ovidiu Bârlea, *Poveștile lui Creangă*: „Situată la granița dintre folclorică și critica literară, lucrarea lui Ovidiu Bârlea supune poveștile humuleșteanului la o nouă analiză, privindu-le dintr-un unghi nou deschis de instrumentele inedite cu care se operează”. □ Prozele acestui număr se intitulează *Noapte de vară* (episod) de Alecu Ivan Ghilia și *Contrapunct în oglindă* de Traian Filip, fragmente din romanul *Danul focului*. □ La rubrica *Restituiri* Sașa Pană redă spre lectură o foarte veche poezie a lui Tudor Vianu, *Muncitorii*: „Când războiul încă nu încetase să-și zăngăne ucigătoarele-i arme, în numărul 4 din 20 iulie 1918 al revistei «Literatorul», apare poezia *Muncitorii* a lui Tudor Vianu. Colaborarea e semnificativă ca o luare de atitudine: suntem aproape un an după marea revoluție din Rusia. Se termina primul război mondial. România se afla într-o situație economică grea. Această stare se agravase și din cauza înfeudării țării, de către clasele exploatare, imperialiștilor din apus. Clasa muncitoare, care în război pierduse sute de mii de vieți, acum își istovea forțele în zile de muncă mărite, dar pentru salarii reduse; în același timp prețurile urcau vertiginos. Încep grevele, care cresc și vor spori în amploare.

Muncitorii luptă pentru o viață cât de cât mai acătării. În poezia «Muncitorii», aceștia sunt arătați, pe bună dreptate, adevărații creatori ai tuturor bunurilor, în fața cărora el, poetul, se înclină umil. Un leit-motiv de odă revine după fiecare strofă: «Sunteți ca soarele, ca apa, ca pământul». Deoarece în culegerea *Versuri* apărută în 1957, la E. S. P. L. A. această poezie nu e inclusă, am găsit nimerit s-o transcriu, așa cum a apărut pe prima pagină a revistei, ca s-o cunoască și noile generații de cititori: (...)». ■ Al. Piru revine la rubrica sa, *Cronica chenzinei* cu textul **După douăzeci de ani:** „Un fenomen literar interesant este reapariția unor poeți care au debutat acum două decenii, laureați ai unor edituri de prestigiu precum Fundația pentru literatură și artă. Fără să impună totdeauna pe cei mai talentați, premiile, acordate de jurii compuse din critici ca Perpessicius, Șerban Cioculescu sau Vladimir Streinu, au scos totuși la iveală nume a căror memorie o păstrăm și astăzi, chiar dacă între timp n-au mai publicat nimic. Acesta e cazul, între altele, al lui Mihail Crama, premiat în 1947 la Fundație pentru volumul de versuri *Decor penitent* și al lui Victor Torynopol, premiat în 1945 la editura Forum (din juriu făcea parte și Al. Philippide) pentru *Cartea cu sânte, pâine și cocs*. (...) Nu lipsit de o anume grație juvenilă, Mihail Crama mi se părea în decorul său, nu știu nici acum de calificat penitent, prețios și cam prolix. Constat că aproape toate vechile caractere au dispărut în noul volum, de data aceasta cu titlul bine găsit, *Dincolo de cuvinte*. Din volubilitatea de altădată nu s-a mai păstrat aproape nimic, poetul a devenit de o sobrietate maximă, iar fantezia emfatică a primelor elanuri n-a mai rămas decât regretul renunțării la glorie: (...). În primul volum al lui Victor Torynopol descopeream o viziune sumbră a unui univers hid, exprimată în stilul practicat în acea vreme mai ales de Ion Caraion, o poezie de notații nu o dată surprinzătoare, însă de imagini necoagulate, lichide. Cu totul altfel se prezintă noul volum *Viscol și armonia*. Poetul a trecut printr-un purgatoriu, s-a purificat (Cântec de purificare) și, gustând din plin bucuriile vieții, împărtășindu-se de msiterul frumuseții, îmbrățișând cosmosul întreg, freamătă de elanul ccunoașterii și se ridică din planul material în cel himeric. (...) Revenirea în actualitate a lui Victor Torynopol și Mihail Crama este pentru poezie autentică un semn bun». ■ Demsotene Botez semenază **Pentru afirmarea umanismului:** „Lupta pentru eliberarea omului e în plin. Așezarea deliberată a lui Ritsos, Theodorakis și alții de partea omului, le face cinste; ei au alături pe marii clasici elini. Au ca înaintași pe Byron. Și-alături de ei, marea oaste a scriitorilor, artiștilor, oamenilor de cultură, oamenilor muncii, intelectualilor cinstiți din lumea întreagă. De ce atâta ură? Pentru iluzia de a se putea salva avuțiile, rod al exploatării multi-seculare! E numai crud egoism în această ură. Nimic altruist, nimic uman. Parada patriotardă e o ipocrizie. Nu e vorba de salvat patria, ci exploataorii ei. Frați ai noștri! Anomalia situației de care suferiți nu poate dăinui. Căldura ideilor și a dragostei de om va topi sârmele ghimpate, cătușele, zăvoarele. Civilizația secolului XX va îninge.

Altfel ar fi să ne întoarcem înapoi. Să cer celor ce nu vreau să-i numesc să elibereze de îndată pe frații noștri întru adevăr și umanism? Iată, o cer! O cer cu tăria milioanelor de glasuri care cer la fel. Cer pentru afirmarea umanismului acestui secol, care-și are izvoarele în cultura greacă și latină, în marii lor poeți frați buni ai lui Ritsos”. ■ D. Trancă semenază *Mândrie cărturărească – Difuzarea literaturii române peste hotare*: „Anul 1967, an al celei de-a XX-a aniversări a Republicii Socialiste România a înregistrat până acum numai în domeniul beletristicii apariția a 30 de titluri în 16 țări. După toate probabilitățile, recolta aceasta literară răsărită pe alte meleaguri decât cele în care s-a zămislit, o va întrece pe cea precedentă”. ■ În secțiunea *Cărți și idei*, Dumitru Micu publică *Antimemoriile lui Malraux*: „De ce anti-memorii? Numai (cum crede un recenzent parizian) fiindcă memorialistul (așa zicând) nu-și reconstituie biografia cronologic, ci, precum Proust, se abandonează memoriei involuntare, care integrează datele existenței într-o structură nouă dictată de o dinamică a mișcărilor sufletești, inefabilă, asociind momente și peisaje adesea considerabil distanțate obiectiv, despiciând câte un eveniment și distribuindu-l în capitole diferite. (...) În întregul ei, cartea devine un caleidoscop al civilizațiilor, acestea revelându-ni-se, din perspectiva morții, ca niște alcătuiuri aflate la hotarul dintre realitate și vis, miraje generate de *maya*. Considerând lumea dintr-o asemenea perspectivă, *Antimemoriile* devin implicit un mod al neacceptării condiției umane tragice, al înfruntării morții prin creație”.

● [„*Tribuna*”, nr. 49] Numărul, dedicat *Conferinței Naționale a P. C. R.*, se deschide cu un citat de Nicolae Ceaușescu: „Victoriile hotărâtoare ale socialismului – triumf al marxism-leninismului”. În editorialul redacțional, plasat sub citatul de mai sus, se arată: „Aplicând marxism-leninismul la condițiile concrete din țara noastră, studiind experiența altor partide și țări socialiste, precum și propria sa experiență, elaborându-și politica pe baza cerințelor și particularităților fiecărei etape de dezvoltare, Partidul Comunist Român a condus cu succes poporul nostru în vasta operă de edificare a socialismului pe pământul României. Aceasta a permis ca, într-o perioadă istorică relativ scurtă, România să se transforme într-o țară socialistă cu o economie dinamică și o cultură înfloritoare, cu largi perspective de progres și prosperitate. Victoria socialismului la orașe și sate, lichidarea pentru totdeauna a exploatarea omului de către om reprezintă cea mai mare cucerire politică și socială a partidului și poporului nostru”. □ Pe aceeași pagină este prezent textul: „Ieri dimineață, în Sala Palatului Republicii, au început lucrările *Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român*. Eveniment istoric în viața partidului, menit să consacre documentele Plenarei C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie 1967, supuse timp de două luni unor ample discuții publice și aprobate cu entuziasm și chibzuință de întregul nostru popor, Conferința evaluează capacitatea de folosire și dezvoltare a forțelor de producție, utilizarea maximă a resurselor umane și materiale, valorificarea avantajelor oferite de planificarea socialistă.

(...) Puterea și valoarea de manifest a importantului complex de măsuri se bazează pe înțelepciunea, creativitatea, abnegația, experiența și succesele întregului popor. Dovezi ilustrative stau și Expozițiile de informare tehnico-economică, consacrate Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român și aniversării celor două decenii de la proclamarea Republicii, care s-au deschis, ori se deschid, zilele acestea, în toate orașele centre de regiune. Un grabnic popas prin câteva expoziții poate avea semnificație de lapidar bilanț și de concentrice și idepline finalizări ale unei politici care și-a ales ca suprem țel bunăstarea și prosperitatea poporului”. □ Versuri patriotice semnează Ion Rahoveanu și Negoită Irimie. ■ La proză este publicat Mircea Eliade cu *Douăsprezece mii de capete de vite*. □ La rubrica dialogată *Creație și actualitate* apare postum un interviu cu Radu Stanca, semnat Reporter: „În cadrul discuției noastre de astăzi – este prezent Radu Stanca. Apariția postumă, nu cu mult timp în urmă, a primului său volum de versuri a făcut ca în primele rânduri ale liricii românești de azi să se fixeze definitiv și numele lui Radu Stanca. Dar activitatea sa literară, după cum se știe, nu s-a limitat numai la poezie. Radu Stanca înseamnă o prezență majoră și în dramaturgia și eseistica noastră. Spre adâncă mahnire a noastră și a cititorilor care-i îndrăgesc scrisul – dialogul cu Radu Stanca nu s-a putut desfășura decât prin intermediul manuscriselor (unele publicate, altele nu). Alegând ca răspunsuri la întrebările formulate, fragmente din paginile ce ni le-a lăsat – sperăm să scoatem în evidență, măcar în parte, bogăția sufletească a scriitorului Radu Stanca, adâncă sa noblețe omenească, mobilitatea spirituală care dă strălucire operei sale”. □ Carola Gidion-Welcker este prezentă cu articolul *Pe urmele lui Constantin Brâncuși*, însoțit de nota lui Petru Comarnescu: „Publicăm – în traducerea lui Adrian Pascu – o mare parte din dezvoltatul articol pe care scriitoarea și criticul de artă Carola Gidion-Welcker l-a publicat în «Neue Zürcher Zeitung», nr. 4771 din 9 noiembrie 1967, în urma participării sale la Colocviul Internațional Brâncuși și la călătoriile prin țară, ce au urmat acestui Colocviu. (...) Cele prezentate aici au valoare și prin faptul că autoarea a vizitat pentru prima dată patria lui Brâncuși și a avut prilejul de a completa unele aprecieri față de monumentele de la Târgu-Jiu, aprecieri cuprinse în scrierile sale, mai ales în cunoscuta monografie *Constantin Brâncuși*, 1958. De altfel, comunicările făcute la *Colocviul Internațional Brâncuși* vor fi tipărite de noi”. □ În *Bloc-notes* Augustin Buzura scrie despre *451° – Fahrenheit*.

8 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 49] În cronica literară pe care o publică Nicolae Manolescu analizează *Opera lui Eminescu* de Ion Negoitescu. „Trei figuri simbolice se desfac din apele mitului eminescian: Poetul, Călugărul și Monahul. De fapt ei alcătuiau unul și același suflet”, ne previne autorul și „unindu-se, ei ar întruchipa o figură mitică mai complexă și care, probabil, își ascunde

virtualitățile în embrionul haosului originar, în acel Demiurgos solitar și înecat în plâns”. Poetul e Orfeu, Călugărul e „imaginea contemplativității amare”. Monahul e androginul misterios, înger-demon, iradiind magica sa tristețe sau puritatea sa astrală”. (...) Duh sau realitate, noul Eminescu este așa de tulburător, un poet așa de adânc și de mare încât nu știu care altul, de oriunde și de totdeauna i-ar putea sta împotriva”. □ La rubrica *Meridiane* Laurențiu Ulici scrie despre *Thibaudet și fiziologia criticii*. □ În eseu „*Ce este imaginea critică*” Adrian Marino scrie: „Oricât de cuprinzătoare s-ar dovedi definiția criticului, oricât de suplă și de ingenioasă i-ar fi „formula” raportată la emanația inanalizabilă a poeziei, formula sa tot „rigidă și stridentă” apare în cele din urmă. Ea nu va coincide niciodată integral cu poezia, nu i se substituie nicicând plenar, de unde și nemulțumirea criticului în fața definițiilor sale cele mai subtile. Imaginile pot să ne impresioneze, pot să taie în beznă părți de lumină. Ele nu pot însă să explice întreaga operă, n-o pot sili să capituleze definitiv”.

9 decembrie

• [„**Flacăra**”, nr. 50] Vestea care inaugurează rubrica *Memento* a numărului este următoarea: „Sub auspiciile Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu» a apărut primul volum de *Documente și manuscrise literare*, alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea și Elena Piru, cu un cuvânt înainte de Al. Dima. (...) Este o lucrare alcătuită cu mare pricepere, care valorifică suplu materialul existent în arhiva institutului amintit, completat cu lucrări din alte fonduri publice și particulare”. La aceeași rubrică, este semnalată apariția romanului *Moara săracă*, de Șerban Nedelcu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 49] Cu privire la hotărârile *Conferinței* naționale a partidului, redacția își declară, pe prima pagină, *Suprema adeviziune*. „Încă o dată, în aceste zile, Bucureștii, întreagă țară au cunoscut atmosfera vibrantă a statornicirilor de înțeleșuri și așezări. În amiaza maturității sale, sub raza înțelepciunii și abnegației partidului său comunist, națiunea socialistă a României și-a definit, în acest climat cu pregnanță și clarviziune perspectivele limpezi ale înaintării victorioase spre noi trepte ale progresului și civilizației. Corelate într-un vast program de îmbunătățire a economiei naționale precum și în structuri administrative adecvate, impuse de evoluția întregii noastre orânduiri, eforturile țării, aspirațiile ei, și-au aflat – la înalta tribună a Conferinței Naționale a partidului – expresia lucidă și însuflețitoare a însuși sensului ascensiunii noastre în socialism. Țara a luat cunoștință cu vie emoție, cu un sentiment al aprobării unanime, de importante teze, fundamentate științific – ale acestui înalt for al responsabilității față de destinele României. La orele când apar aceste rânduri, ceea ce a fost zilele trecute proiect și perspectivă de viitor își începe deja materializarea în istorie. Supuse aprobării Marii Adunări a reprezentanților națiunii, Directivele vor înrâuri nemijlocit întreaga structură

socială, asigurând eficiența deplină a actului nostru creator, consolidarea continuă a socialismului. Întemeiate pe analiza clarvăzătoare a etapelor parcurse, pe evaluarea magistralelor viitorului, deschise de Congresul al IX-lea al P.C.R., mobilizatoarele idei – care conferă un relief deosebit acestui decembrie aniversar – configurează o adevărată cunună, împodobind strălucit cei 20 de ani ai Republicii. Fie că este vorba de producția nemijlocită a valorilor materiale, fie că au în vedere însemnate prefaceri de ordin social sau din domeniul culturii, învățămintele Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român au în miezul lor grija neabătută a partidului nostru pentru asigurarea, pe acest pământ strămoșesc, a unei vetre temeinice, moderne, a socialismului, pentru ca fiecare om, întreaga națiune să beneficieze, cu demnitate, în tot mai înalt grad, de cuceririle civilizației. (...) În hotărârile Conferinței se distinge totodată o pregnantă conturare de perspective privind dezvoltarea științelor, a artei și literaturii, integrarea osmotică, – a acestora, în dinamica fenomenului social-economic contemporan. Literatura, parte integrantă a ideologiei, își are – în legăturile sale nemijlocite cu opera de creație a maselor, în îndrumarea nemijlocită a partidului, nu numai izvoare inepuizabile ale îmbogățirii sale cu noi opere și autori de valoare dar și o cale a responsabilității, a apartenenței la istorie, la marile transformări ale prezentului socialist al României. Constituind un subiect de adâncă meditație pentru fiecare om al condeului, Raportul prezentat la Conferința Națională de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, precum și cuvântul celorlalți conducători și reprezentanți ai organizațiilor partidului, hotărârile luate cu acest prilej, concentrează laolaltă puternica adeziune la istorie, la progres și civilizație, a acestei națiuni. O adeziune majoră, a cărei expresie literar-artistică îl mobilizează și îl integrează în peisajul efervescent al patriei pe fiecare artist al acestei epoci, al acestui popor”.

10 decembrie

• [„Glasul patriei”, nr. 35] Numărul se ocupă de *Sesiunea marii Adunări Naționale*. □ George Chirilă publică poezia *Pentru țară*. □ Violeta Zamfirescu semnează un articol despre *Poezia altor popoare în tălmăcire românească*: „Sunt acte culturale necesare. Mijloace de apropiere a popoarelor lumii din care facem parte. Oamenii de cultură din România oficiază în slujba dezvoltării miracolului poetic universal, majoritatea capodoperelor literaturii universale fiind astăzi un bun care ne stă la îndemână prin tălmăcirile celor mai de seamă scriitori români. Munca lor este larg susținută de întreaga politică a țării noastre, care depune tot mai numeroase eforturi pentru înțelegere și respect între popoare”. □ Un omagiu *Oscar Walter Cisek* este semnat de Nichifor Crainic: „Nu e nevoie să demonstrăm cu exemple adevărul că, între scriitorii din trecut și contemporani, trăitori în această țară, care au scris în limbi străine, Oscar Walter Cisek e o pildă de probitate, de aderență profundă și de talent excepțional. Ceea ce se remarcă în opera sa e bogăția, splendoarea și puterea limbii literare în care Cisek își prezintă peste hotare țara de naștere”.

11 decembrie

• [„Scânteia”] Constantin Chiriță vede în Conferința Partidului *Un moment de istorie*: „ Conferința Națională a partidului nostru se va confunda în istorie cu actul semnat de toți comuniștii și contrasemnat de întreg poporul prin care se fundamentează și se lansează măsuri înnoitoare de bază ale gândirii și vieții moderne în capitolele lor esențiale: economie, ideologie, administrație. Toate ideile Conferinței comuniștilor, toate dezbaterile care le-au precedat și le însoțesc poartă acest spirit de înnoire și sinceritate, se simt în ele virtuți tinere: îndrăzneală, luciditate, realism și mai ales acea dinamică și energie care caracterizează astăzi conducerea partidului nostru și pe secretarul său general – ales, întru voința întregului partid, a întregului popor, președinte al Consiliului de Stat. Tot ce există în aceste idei este al nostru, al omului contemporan, și mai ales cutezanța și temeritatea, și vibrația, și pasiunea pentru creație, și inteligența activă, dar dincolo de toate și deasupra tuturor zvâcnește sentimentul esențial al patriei, al răspunderii pentru întregul ei destin, pentru întregul ei înțeles, pentru viitorul ei, care astăzi se simte și mai viu, și mai autentic în brațele fiecăruia. Sunt ideile noastre toate aceste idei și infuzii moderne pe care le dezbate și ni le dă *Conferința*, înțelesul lor este limpede, așa cum limpede le este și destinația, sunt ale noastre, le primim cu mintea clară, dar și cu fiorii marilor bucurii, și vedem undeva la capătul lor străluciri care vor umple de soare și de glorie generația și epoca noastră. Sunt ideile noastre, ale oamenilor acestei vremi, idei active, generoase, dinamice, optimiste, pentru că s-a revărsat în ele toată apa vie a acestei țări”. □ La fel scrie și Radu Boureanu, sub titlul *Vibrația recunoștinței*: „Aplauzele începeau demult. Ele nășteau în conștiința poporului, înaintea acestui act de vitală importanță, împlinirea acestui moment esențial în istoria contemporană a României. Așa cum spunea în începutul raportului tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Modul de elaborare a acestor măsuri reprezintă o ilustrare grăitoare a practicii partidului de a se sfătui cu poporul în legătură cu toate acțiunile esențiale pentru destinul țării...». Oare nu cu fiecare prilej al luării de contact cu masele largi de oameni ai muncii, cu diversele ramuri de activitate, locuri de producție, prin vizitele delegațiilor de partid și de stat, și în atâtea alte prilejuri, partidul se sfătuește cu poporul? Nu-i ascultă glasul și bătaile sângelui, urmându-i fazele și eforturile muncii, ascultându-i părerile și năzuințele? În aplauzele participanților la Conferința Națională a Partidului Comunist Român se poate descifra ecoul și elanul purces din vibrația recunoștinței marilor mulțimi ale poporului, pentru grija, pentru atenta observare a tuturor laturilor vieții noastre sociale din partea conducerii partidului. Cei care au pășit în cuprinzătoarea sală a Conferinței s-au simțit învestmântați de acel aer sărbătorec, pătrunși de acea gravitate impunătoare a clipei începutului, câștigați dinainte de adâncă importanță a fenomenului, urmărind cu aviditate, cu toate pâlniile sufletului și conștiinței larg deschise amplul raport, în care se

trăgeau liniile cuprinzătoare de sensuri majore, directivând mișcarea vieții noastre social-economice pentru anii ce vor veni.(...) Ore întregi a fost plin văzduhul patriei, ore întregi glasul acela rostind sintezele experienței partidului s-a așezat, cuvânt cu cuvânt, în memoria și în depozitul afectiv, în conștiințele oamenilor din toate domeniile de activitate ale patriei noastre. (...) Ceea ce urmează acestui mare eveniment, ceea ce trebuie să-i urmeze a spus-o în final tovarășul Nicolae Ceaușescu: credința și voința întregului popor român, care va munci neabătut pentru traducerea în viață a celor cuprinse în covârșitor de importante documente”.

12 decembrie

● [„Scântea”] Ioana Lipovanu recenzează volumul de versuri al lui Emil Giurgiuca, *Cântece de țară*: „Cu primele sale volume, *Anotimpuri* (1932) și *Dincolo de pădure* (1943), Emil Giurgiuca se definea ca un poet al statului și naturii ardelen. (...) În cel de-al treilea volum, *Poemele verii* (1964), Emil Giurgiuca își cântă realizarea umană într-un anotimp al împlinirilor istorice, câmpul său liric se lărgea cu peisajul industrial și citadin, poezia câștiga în capacitatea reflexivă, în forța de a surprinde și sugera sensuri dincolo de simpla concretă a imaginii. Existau în volum și neîmpliniri, îndeosebi în poeziile în care sentimentul satisfacției se edulcora într-o viziune idilică, improprie meditației lirice. (...) Întregul volum este un «cântec de dragoste» închinat patriei și timpului în care trăim. Un procedeu frecvent în lirica sa este contopirea poetului cu toate elementele firii, cu țara însăși: „Spun țară și-mi sunt umerele râuri / De vremuri, de păduri, de munți, de grâuri“ (Limbaj). Emil Giurgiuca aude mai puțin muzica sferelor, dar are dezvoltat simțul universului terestru. Poetul animează natura moartă, restabilind legăturile dintre obiectele neînsuflețite și sevele vegetale (*Copilul*), ascultă puterile germinative ale pământului, intuiește unitatea lumii. Simbolurile preferate sunt cele care exprimă fuziunea dintre om și natură, dintre destinul individual și cel al țării, dintre durata intimă și cea a istoriei (*Omul pământului*, *Copacul mirific*, *Patrie*, *Muntele*, *Cântec de țară nou* etc.). Prezentul, etapă rodnică, călăuzită de partid, căruia Emil Giurgiuca îi închină mai multe poezii, este privit în legăturile lui puternice cu tradiția (*Muntele*, *Copacul mirific*) și urmașii (*Duceam timpul*, *Cheile*, *Cântec de țară nouă*), ceea ce dă poetului conștiința continuității și sentimentul că nici una dintre «frumusețile» lumii «nu s-o mai pierde»”. □ Sub titlul *Procesul Ovidiu*, N. Puicea anunță refacerea procesului lui Ovidiu în localitatea sa natală din vechiul imperiu roman: „În sala mare a Teatrului comunal din Sulmona, în prezența oficialităților locale, a unor cunoscuți profesori universitari, oameni de cultură din Italia și România s-a desfășurat un proces neobișnuit: *Procesul Ovidiu*, menit să-l „reabiliteze“ pe marele poet de îvinuirile care au determinat exilarea sa pe malul Mării Negre. Primarul orașului Sulmona, localitatea natală a lui Ovidiu, prof. Francesco

Buccite, a evocat legăturile strânse dintre Tomis și Sulmona, unde marele poet a trăit și a creat. „Aceste legături, a spus el, contribuie la apropierea între popoare, la o mai mare înțelegere și respect reciproc“. Din partea României la „dezbateri“ a participat prof. Nicolae Lascu, prorectorul Universității din Cluj. *Procesul Ovidiu* s-a desfășurat sub forma unui schimb de replici între „acuzatorii“ și „apărătorii“ poetului, după care, întrucât practic nu există niciun document acuzator, „juriul“ l-a declarat în unanimitate nevinovat pe Ovidiu. Participanții la „proces“ s-au îndreptat apoi spre piața centrală a orașului, unde primarul, prof. Buccite, și însărcinatul cu afaceri al României la Roma, Ion Radu, au depus o coroană de flori la monumentul lui Ovidiu”.

13 decembrie

• [„**România liberă**”] Aurel Martin comentează, în *Cronica literară* intitulată *Dimensiuni mitice ale istoriei, Zoosofia* lui Ion Gheorghe. Carte controversată, cu o „violentă originalitate stilistică, de structură și de viziune”, având ca modele *Istoria ieroglică* a lui Cantemir, și Bestiariile medievale, *Zoosofia* este și o „carte de înțelepciune, cu implicații etice și filosofice”. Cartea construiește o pararealitate în care istoria românească este „proiectată la modul fantastic, în termenii familiari mitului și literaturii populare”. Rezultă, astfel, o „oglină fabuloasă, fantastică, a înțelepciunii colective”, în care istoria și folclorul sunt corelate printr-un „principiu paralogic unificator”. În acest mod, arată cronicarul literar, poetul a „adaptat formula suprarrealismului modern tipului de suprarrealism *ante litteram* existent în folclor”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 42] Referitor la scriitura poetică a lui Gheorghe Tomozei, Adrian Păunescu publică articolul *Spectacolul unei existențe*: „În aceste momente, când nu mai știi exact ce trebuie să primești cu grăbită inteligență, maturitatea lui Ion Alexandru, neliniștea întrutotul fascinantă a lui Ion Gheorghe, ori debutul ferm al lui Gh. Pituț, *poezia lui Gh. Tomozei evoluează în indiferența aproape generală a criticii, nesperiata de ignoranța celor care nu o citesc*. Și, lucru important, evoluează spre propriul ei deznodământ, intuindu-și finalitatea, fiind, întrucâtva, rănită, dar neenerată, vie și tulburătoare, substanță reală ce-și cheltuie traiectoria superioară. Veselia pistruiată cu care un mic anonim, într-un așa zis dicționar de istorie literară, a denigrat destinul acestui poet, este totuși o reacție a galeriei, un tropăit al surzilor, nu o atitudine a criticii literare. Nimic spectaculos în destinul lui Gh. Tomozei. Omul n-a încercat să se sinucidă, n-a nechezat la șaua turcească a cine știe căruia, n-a fost văzut rupt de băutură prin piețe. Gheorghe Tomozei a preferat să scrie. Și asta a indispus”.

14 decembrie

• [„**Gazeta literară**”, nr. 50] Pe prima pagină găsim citat „Din raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului

Comunist Român”: „În dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, un rol de seamă îl are creația literară și artistică, munca de răspândire largă a culturii”.

■ Demostene Botez semnează **Înalte răspunderi**: „Hotărârile Conferinței Naționale, consfințite solemn și entuziast de Marea Adunare Națională, constituie un îndemn pentru mobilizarea tuturor energiilor creatoare ale poporului nostru. Scriitorii care sunt glasul poporului vor duce această chemare mai departe. De îndată ce în această înnoire este implicat omul, scriitorii, a căror materie primă este tocmai omul ca toate ațiunile și sentimentele lui, cu toate problemele morale și civice, au un rol însemnat de îndeplinit. Ei au acum prilejul să răspundă grijii permanente pe care le-o arată partidul și să facă totul pentru a merita stima de care se bucură. Lor le revine punerea în lumină a virtuților omenești a legăturilor multiple din viața reală, și aea dependență directă dintre vrednicie și bună stare. (...) Ceea ce creăm noi n utrebuie să fie pentru că asta ne face plăcere și ne măgulește amorul propriu, sau pentru că distrează pe unii și pe alții, ci pentru educarea oamenilor și a noastră înșine. Să nu ne sperie cuvântul *educare* prin izul lui didactic, căci nimeni nu ne cere să dăscălim și să predicăm. Aceasta înțelegem că e datoria noastră cetățenească, aceasta e însăși arta noastră. Să nu ne coborâm însă arta la o sterilă demonstrație pedagogică. cele mai strălucite opere literare universale sunt inspirate de viață, sunt în slujba eticii vieții. Clasicii noștri, scriitorii noștri contemporani cei mai de seamă au oglindit cu adevăr și cu cinste, și viața de umilință de altă dată a omului muncii, și entuziasmul cu care scriu astăzi pe harta țării, marea epopeie de creare a unei patrii noi și bogate. Documentele Conferinței Naționale sunt o constituție a muncii pentru toți, fără discriminări”.

■ Cezar Baltag publică **Gândire și acțiune**: „Sub diferitele sale aspecte, științific și tehnic, literar, filozofic și artistic, moral și cetățenesc, cultura este un factor esențial în formarea și desăvârșirea acelor personalități creatoare și a acelor cadre de o escăvrășită percepere profesională de care România modernă, angajată într-un continuu și ascendent efort constructiv, are astăzi nevoie. «În stadiul de dezvoltare în care ne găsim – se arată în *Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Conferința Națională a partidului* – mersul înainte decinde în mod hotărâtor și nemijlocit de calitatea și competența oamenilor, de capacitatea lor de a stăpâni mijloacele de producție mereu mai perfecționate, de priceperea de a administra bogățiile țării, avuția națională, de receptivitatea la tot se e nou și înaintat, de puterea de a ține pasul cu progresul mondial.» Aceste cuvinte din istoricul document care este Raportul sintetizează în chip profund una din cerințele de bază ale civilizației moderne: aceea a competenței și valorii profesionale a oamenilor, aceea a necesității pe care o impune însuși secolul, ca inteligența și aptitudinile, gândirea vie și voința de acțiune să fie elemente hotărâtoare în dinamica societății socialiste”.

■ Aurel Mihale semnează **Flacăra vie**: „Țara întregă a urmărit lucrările recentei Conferințe Naționale a Partidului Comunist Român și a citit cu interes sporit, cuceritor,

mai viu decât oricând, documentele Conferinței, raportul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de-o însemnătate majoră, hotărâtoare pentru destinele patriei și poporului român, pentru succesul descăvârșirii construcției socialiste, pentru victoria cauzei comunismului în România. În marea sală a Palatului Republicii s-a simțit dealtfel prezența întregului popor, proiectele acestor importante documente fiind supuse cu mult înaintea unei largi dezbateri publice a comuniștilor, a tuturor cetățenilor, conferința fiind de fapt încununarea și concretizarea creatoare a acestor dezbateri, expresia ie și fermă a hotărârilor înnoitoare ale partidului, ale poporului. (...) Partidul își întărește astfel rolul său primordial de conducător încercat, înțelept și cutezător al noii societății, de animator în dinamizarea întregului proces, atât de complex al vieții noastre sociale. Tocmai în acestea și constă, cred, înaintea tuturor, explicația adeziunii totale, angajate a maselor muncitoare, a întregului popor la acest nou efort înnoitor, de înălțare a patriei noastre socialiste de apropiere treptată de culmile civilizației moderne, de comunism. În întâmpinarea celei de-a douăzecea aniversări a proclamării Republicii, această însuflețită adeziune capătă putere de simbol”. ■ Șerban Cioculescu scrie, la *Breviar*, despre **Ion Voinescu II din „Documente și manuscrise literare”**: „Un prim volum cu acest titlu, recent apărut din inițiativa Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu» strânge la un loc o parte din fondul arhivistic propriu, precum și alte documente alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea și Elena Piru, cu un cuvânt înainte de prof. univ. Alexandru Dima (în Editura Academiei Republicii Socialiste România)”. ■ „Două sonete închinare conferinței naționale a partidului” semnează Virgil Teodorescu: (**Tablou**: „Țișnită din culcuș ca o panteră, – / Patetică răscoală de granit / Prin care trece fără de sfârșit / Imaculata visului arteră”. și **Sidef**: „Aceasta e culoarea vegheii tale, / Puternică și totuși diafană, / Puzderie ovală de petale // Și spre platouri stăpânită goană, / Biruitoarea timpului acerb: / Această e culoarea pe-al tău herb”. Mai semnează poezii: Haralambie Grămescu, V. Voiculescu (*Mă trezisem pe fragedul țărâm; Scoica; În orice rugăciune*), Szelmer Ferenc, tradus de Mihai Beniuc, Valentin Timofte, Rodica Iulian, Mihai Negulescu, Dimitrie Stelaru, Constantin Păunescu, Constantin Abăluță, Nichita Stănescu (*Cântec de scos apa din urechi; A inventa o floare*). □ La rubrica *Oaspeții noștri*, apare Dora Gab în românește de V. Deșliu și V. Tulburecu următoarea notă, nesemnată: „Nume de frunte al poeziei bulgare, Dora Gabe s-a născut la 28 august 1888. Activitatea ei literară se întinde pe o perioadă de mai bine de 60 de ani. Din zecile de cărți publicate până acum, amintim, mai de curând, volumul de *Opere alese* (1958) și volumul intitulat *Lirice*, apărut în anul 1966 lu cuprinzând cele mai reprezentative poezii ale sale. Poeta ne vizitează în zilele acestea țara”. □ În componența *Atlasului liric* intră poezii de Edgar Lee Masters, în românește de Ion Caraion (*Doctorul Hill; William Goode; Hortense Robbins; Franklin Jones; Judecătorul de district; Barney*

Hainsfeather; Julia Miller). □ Liliana Iorga-Pippidi trimite o **Scrisoare către redacție**: „În legătură cu articolul Cu și lângă N. Iorga, apărut în numărul 48 (787) al «Gazetei Literare», vă rog să-mi îngăduiți a face următoarele precizări. Cunosc îndemânarea la scris a publicistului Vintilă Rusu-Șirianu din amintirile d-sale cu privire la câteva însemnate personalități românești, ca Nicolae Titulescu, Brâncuși și alții. Morții nu se pot apăra singuri. Dar cum de data aceasta interesul d-sale s-a oprit asupra tatălui meu, profesorul Nicolae Iorga, mă simt dator, fiind în măsură să judec cât adevăr cuprind destăinuirile sale, să restabilesc fapte care, sub pana delănțuită a autorului, apar cu totul denaturate. (...) Așa că nu m-aș fi hotărât să iau condeiul pentru a scrie cele de mai sus, dacă n-aș fi socotit această intervenție necesară pentru a împiedica în viitor alteasemenea elucubrații cu privire la viața tatălui meu. Ce credea el însuși despre imaxiunile nedorite în intimitatea vieții cuiva care nu mai este, se cuprinde în următoarele rânduri din *O viață de om*, la care ar fi bine să reflecteze toți câți, din motive ușor de înțeles, își simt de la o vreme chemări de memorialiști: «Împrejurări ca ale altora, de ce le-ai mărturisit? Împrejurări ca ale nimănuia, ele sunt adesea în domeniile unde nimeni n-are voie să se uite. De ce ne-am scoate în vitrină fericirile, care și câte au fost, de ce ne-am striga în piață cascăgurilor sfintele noastre dureri?»». □ În secțiunea *Consemnări* Dumtiru Micu scrie despre volumul lui Emil Giurguca, *Cântece de țară*: „Veritabil maestru al versificației tradiționale, poetul execută gingașe «pe-nițe», desenează mici crochiuri, figuri, cu dexteritatea vechilor caligrafi; cau, subtilizând delicate stări sufletești, introduce în pagini o plutire diafană, ceva ca un abur candid, ca o fâlfăire depărtată de crengi de argint». □ La *Note de lectură* Virgil Mazilescu: prezintă pe Valeria Boiculesi, autoarea cărții *Cântece de lună*: „Este de-a dreptul neîntemeiată frământarea: «sunt tristă, poate, că abia acum / mă ard răspunsuri – și-ntrebări rebele – / când se cădea să am și eu un drum / brăzdat de soare / și plouat cu stele, / un drum prin câmpul vieții noi croit / și o fântână numai curcubeie, / drumețul să se sprijine, trudit, / să-și scoată pălăria / și să beie...» (*Stau la-ntâmpinarea marilor vuiri*) pentru că poezia Valeriei Boiculesi, orice ar crede autoarea, ni se apre de la început, prin cele mai curate dintre tonurile ei, scrisă anume pentru a fi dată cuiva, oricărui simbolic «drumeț însetat», în dar – eflorocență a unei sărbători intime». □ Marin Mincu recenzează *Integrare în vis*, de Ștefan Dima: „Modlăitatea de liricizare a poetului, este inedită printr-un plus de obscuritate, câștigat dintr-o rupere ilogică a versului (de fapt, prin aceasta fiind ultramodernist) sau prin metaforele căutate, dinadins nemaîntâlnite». □ Stan Velea prezintă monografia lui Mihai Vasiliu, *Matei Milo*: „Cartea lui M. Vasiliu despre Matei Millo este a treia monografie pe care autorul o consacră personalităților proeminente din istoria teatrului românesc. Atenția monografistului se aplică îndeosebi înaintașilor a căror activitate multilaterală a contribuit din plin la cristalizarea teatrului autohton ca spectacol realist și la progresul dramaturgiei

originale. Este și cazul lui Matei Millo, a cărui devenire se suprapune vârstei de început a mișcării teatrale de la noi. Întemeiat pe o cunoaștere aprofundată a perioadei istorice respective – prin studierea întregului material documentar accesibil, pe care își fundează de multe ori afirmațiile pentru lămurirea cutărui aspect biografic – Mihai Vasiliu se mișcă lejer prin hățușul factologic selectând cu severitate numai acele elemente care pun într-o lumină intensă profilul uman și intelectual al personalității abordate”. ■ Eugen Simion scrie cronică literară la *Trântorul*, de Emil Botta: „Cu rare excepții, povestirile nu au epică sau au una care nu-i esențială. *Trântorul* e, de fapt, un lung monolog în care intră o confesiune dureroasă (ca expresie a unei existențe văzute abisal), și tiradele rediate anume pentru a da celor dintâi o notă de spectaculozitate. Uneori, parcurgându-l, simțim disonanța dintre frazele lustruite și realitatea dramatică a confesiunii: de regulă însă, actorul ne trage după el, ne scoate din adrele reale ale povestirii și, pe un tărâm ireal, de fantezme, frumoasele perifraze romantice, metaforele de o stranie, macedonskiadă ornamentație, nu ne mai par atât de nepotrivite, ca la prima vedere. Înțelegem, la sfârșit, că și această plăcere de a vorbi, ca și aceea de a parodia, intră în natura intimă a personajului, fixat, acrobatic, între cer și pământ. (...) Proza lui Emil Botta e, pe scurt, un monolog în fața oglinzii. Nota ei de teatralitate îi dă un aer inactual, însă impresia e superficială; adevărata ei substanță o dă intuiția, mai înalt spirituală, a mecanismului tragic al inadapării, a actului de a trăi, înțeles în dezolanta lui incoerență, în arbitrara și adesea absurda lui justiție”. □ Paul Anghel, posesor al unei rubrici intitulată *Arhiva sentimentală*, semnează articolul *Amurgul toamnei sau Ionel Teodoreanu*: „Cum de a ratat acest splendid autor multe din celelalte pagini ale sale?... Dar aceasta este o altă problemă, care nu-l vizează numai pe Ionel Teodoreanu, ci o întreagă serie de mari autori ratați ai literaturii noastre care au sucombat strălucit prin inadecvarea la sine”. □ Proza numărului este asigurată de Romulus Dinu, Constantin Radu, Badea Pandlea și Nicolae Țic. □ Al. Piru scrie despre *Proza poezilor*: „După ce și-au întocmit fiecare câte o culegere de versuri, doi dintre cei mai notabili poeți contemporani, A. E. Baconsky și D. Stelaru, ne fac împreună surpriza câte unui volum de proză, dăruindu-ne primul *Echinoxul nebunilor și alte pobestiri*, al doilea *Fata fără lună*. (...) Ceea ce constatăm numai decît la Baconsky este tenuitatea sau chiar absența firului epic. Întâmplările din povestirile sale apar slab înlănțuite între ele, mai curând ca niște senzații ale autorului, abia travestit în evocator. (...) față de aceste așa de interesante, sub raportul semnificațiilor interioare, proze, volumul *Fata fără lună* al lui D. Stelaru prezintă un itneres redus. Avem a face cu reportaje, amintiri și scurte narațiuni, din care, în chip curios la un poet, orice lirism este exclus”. ■ Paul Georgescu este preocupat de *Coordonatele cronicii*: „Mai întâi e limpede că, mă rog, cronică literară face parte din sfera mai largă a criticii, împreună cu istoria literară, arhivistica literară, eseul, estetica ș. a. De aici, ambiguitatea raporturilor sale cu aceste

discipline cu care se înrudește și de care se deosebește. Războiul de prioritate între respectivele discipline mi se pare inutil și ridicol, toate sunt necesare, se completează, iar o monografie sau un eseu pot fi, fiecare în genul său, foarte bune, sau, tot în genul respectiv, rele. Cât privește cronica literară ea își are funcțiile sale modeste, dar precise. (...) Există riscul ca recunoscutele capodopere să devină, prin cronicarul închistat, bariere unor realizări spectaculoase. Dar care e raportul între gustul cronicarului și ele ale scriitorilor? Aceasta e o altă problemă ce se cere tratată separat. În orice caz, cronica nu e un instrument în lupta împotriva colegilor cei mai talentați. Criticul e prietenul cărții și al autorului, el înlesnește dialogul dintrecarte și cititor, când e cazul, și așa cum scriitorul descoperă frumosul în realitate, criticul îl descoperă în cărți, și, prin comentariul său, îl amplifică”. ■ D. Păcuraru se arată interesat de *Correspondența românească în arhivele vieneze*: „Am în față un nou stoc de scrisori românești, găsite la Biblioteca Națională din Viena, adresate de astă dată lui Franz Miklosich. (...) Toate acestea, împreună cu alte scrisori (despre unele am mai amintit cu alt prilej) formează substanța unui volum de *Correspondență românească în arhivele vieneze*, în curs de publicare la Editura pentru literatură”. ■ C. Cristobald semnează evocarea *Artur Enășescu – 25 ani de la moarte*: „S-au împlinit la 4 decembrie douăzeci și cinci de ani de la moartea lui Artur Enășescu, poetul care – din 53 de ani (sau 54) câți a viețuit – peste 20 i-a trăit în neînchipuita mizerie și cu mintea iremediabil tulburată: zăcând cu intermitențe prin spitale, iar în ultimii săi 12-13 ani vagabodând pe străzi, jalnic strigoi în zdrențe, pe al cărui chip de fost bărbat frumos, acum epavă și cu priviri rătăcite, flutura ciudat un permanent surâs de o nespusă candoare”. ■ În rubrica *Scriitori ai secolului XX* Andrei Ionescu îl prezintă pe Miguel Angel Asturias *cu Papa Verde* volum apărut în traducerea lui Dumitru Copceag, la E. L. U.: „Premiul Nobel decernat anul acesta lui Miguel Angel Asturias încununează o operă de valoare excepțională, intrată de mult (încă de la debutul din 1930 salutat de Paul Valéry) în conștiința lumii literare. (...) Semnalând valoroasa traducere românească a romanului *Papa Verde* profit de ocazie și-mi îngădui să recomand traducerea întregii trilogii”. ■ Revista publică *Soțul geols și un amant belicios* de A.P. Cehov, în românește de Nicolae Gane, cu nota *Cehov inedit*: „Se știe că până în prezent au rămas îngropate în arhivele diverselor publicații ale vremii zeci de povestiri, scenete, vodeviluri aparținând lui Cehov, a căror existență este atestată în diferite documente ale contemporanilor scriitorului. Cele mai multe din aceste opere se referă la perioada timpurie a activității sale, când Antoșa Cehonțe (pseudonimul cel mai frecvent și de mai mare rezonanță) pe atunci student în medicină, își face debutul literar (1880) colaborând apoi intens la publicațiile umoristice precum: «Strekoza» («Libelula»), «Oskolki» («Cioburi»), «Sverciok» («Greerele») ș. a. În iulie 1882 este consemnat în biografia scriitorului «ironist» începutul colaborării la revista «Mirskoi tolk» («Gura lumii»), care apărea la

Moscova între anii 1879-1884. Numai în cursul anului 1882 au văzut lumina tiparului în respectiva publicație câteva din cunoscutele povestiri și nuvele cehoviene (*El și ea, Marfă vie, Flori întârziate, Două scandaluri, Baronul, Răzbunarea*). Din corespondența autorului aflăm că în anul următor (1883), el participă activ la rubrica umoristică a susnumitei reviste, denumită «Vint» (Șurubul), semnificația acestei rubrici fiind explicată astfel: «instrument pentru înșurubarea etichetelor la toate capetele de plumb, mult răsunătoare și strălucitoare în țara noastră». În legătură cu acest aspect mai puțin cunoscut marelui public, trebuie semnalată interesanta descoperire a cercetătorului A. P. Ciudakov care, în Nr.1 din 1967 al revistei «Voprosf literaturî», publică trei schițe umoristice, însoțite de un comentariu substanțial, și atribuite lui Cehov. Toate acest schițe, dintre care primele două (***Corespondențe și Convorbirea corespondentului nostru special cu prințul Meșcerski***) sunt scrise într-o formă parodistică de reportaj literar, au apărut în revista «Mirskoi tolk», la rubrica *Vint*, sub pseudonimul Gaika (respectiv Nr. 0,006 și Nr. 101010101). Autorul comentariilor, A.P. Ciudakov, demonstrează paternitatea cehoveană a celor 3 schițe (cea mai reprezentativă fiind *Soțul gelos și un amant belicios*) pe baza unei minuțioase analize stilistice comparative cu alte opere de acest gen din creația lui Cehov. La particularități de ordin stilistic se adaugă procedeul reluării unor leitmotive (de pildă, considerații despre «efectul dezastruos al civilizației» în *Ce-i mai bine?*) sau numelor proprii cu tâlc (dl.Smîslovatov din ***Corespondențe*** figurează ca personaj în povestirea *După nuntă*, de asemenea și alte consonanțe cu numele asesoriului Balbesov); *Soțul gelos* în care parodia este voalată, iar grotescul capătă nuanțe tragi-comice, își găsește corespondențe (sub aspectul frazeologiei, al dialogului, al unor situații tipic cehoviene) cu bucăți precum: ***O povestire căreia e greu să-i găsești un titlu, Deputatul, Răzbunarea, Moarta, În cui*** ș. a., iar titlul povestirii indică reproducerea exactă a titlului unui vodevil tradus, care a fost reprezentat la Liceul din Tangarog, pe vremea când Cehov fusese elev”. ■ În acest număr apare un interviu ***Cu Roger Caillois despre literatură și cititori***, semnat O. C.: „- Prin varietatea și prin obiectul preocupărilor dumneavoastră, sunteți în Franța unul din cei mai avizați pentru a răspunde unor întrebări de sociologie a literaturii. Cum vedeți, din acest punct de vedere, raportul dintre literatură și actualitate în literatura franceză contemporană? R. C.: – *Literatura contemporană, prin forța lucrurilor ca și în virtutea unui fel de fatalitate internă, e din ce în ce mai legată de actualitate. Sistemul de distribuire, premiile de sfârșit de an, rolul hebdomadarelor, cel al emisiunilor de radio și televiziune, tind deopotrivă să facă din carte un articol de sezon. Nu e titlu deloc favorizat de o rapidă celebritate care să nu fie, după un scurt răstimp, înlocuit de un altul, nu mai puțin răsunător și nu mai puțin pasager. La fel cu un periodic pe care-l arunci când a apărut numărul următor. Pe de altă parte, interesul ce se arată marilor anchete, reconstituirilor minuțioase, cu pretenții științifice, ale unui fapt*

divers, utilizarea cvasi-sociologică a magnetofonului, influența tehnicilor de înregistrare audio-vizuală îndeamnă pe autor să reducă sau să pară că reduce partea ce se cuvine imaginației și să-și prezinte lucrarea ca un documentar legat de un eveniment precis sau de o situație dată. Opera de ficțiune este frecvent transformată în ceea ce mi-aș îngădui să nu numesc un raportaj aprofundat. Exemplele abundă: multiple, recente, uneori zdrobitoare, altminteri de cel mai iu interes (dar nu neapărat literar)”.

• [„**Tribuna**”, nr. 50] Ecourile Conferinței naționale a P. C. R. se prelungească masiv și în primele pagini ale numărului de față. Pe prima pagină apare un citat din Nicolae Ceaușescu: „Militând pentru dezvoltarea multilaterală a patriei sale socialiste, poporul român își va aduce și în viitor contribuția la lupta pentru triumful cauzei socialismului și păcii, a idealurilor de progres social, independență și suveranitate națională, de prietenie și colaborare între popoare, de pace și securitate națională”. Editorialul însoțitor al citatului se intitulează *În concordanță cu interesele națiunii*, nesemnat: „Ne-am dat seama cu toții, imediat ce am luat cunoștință cu documentele Plenarei C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie, de importanța deosebită pe care o va avea Conferința Națională a partidului nostru, convocată pentru a dezbate și aproba aceste documente. Acum, la câteva zile de la încheierea Conferinței Naționale, putem afirma cu certitudine că am participat la evenimente care deschid o nouă etapă în viața economică și socială a României. (...) Aceste rânduri nu pot cuprinde vastitatea problemelor dezbătute la Conferința Națională. Ele doresc să sublinieze adeziunea unanimă a întregului popor față de hotărârile adoptate, dorința fierbinte a fiecăruia dintre noi de a-și aduce aportul, printr-o muncă neobosită, la realizarea însuflețitorului program stabilit de către Partidul Comunist Român”. □ Ion Negoitescu publică prima parte din *Evoluția și valoarea criticii lovinesciene*: „E. Lovinescu și-a delimitat singur și cu mare precizie sensul evolutiv al criticii sale, în primele volume de *Memorii*. Epoca *Pașilor pe nisip* este caracterizată de critic prin scepticismul ostentativ («relativism estetic naiv»), diletantism iritant, fond instabil prevăzut cu o formă dialogică imaginară, ce tindea la lădarea cordialității familiare a stilului faguetian. Din perspectiva timpului, Lovinescu regretă mai cu seamă ostentația sceptică, inoportună atitudinii polemice, minând autoritatea unui condei ce lupta cu puternica doctrină sămănătoristă (...). Urmează apoi o perioadă estetică, fără preocupări polemice, de critică literaturizată sub forma dialogului cu interlocutori reali ce discută nepăsători și în stil înflorit de convenționalitate edulcorată (cum o caracterizează tot Lovinescu): perioada colaborării la «Convorbiri critice». Abia faza a treia, de colaborare la «Flacăra», cu seria «revizuirilor» (din *Critice*, III și IV) e recunoscută de autorul *Memoriilor* drept mod de adevărată critică dezărată atât de ostentația scepticismului cât și de literaturizare”. □ Recenziile de la rubrica *Ex libris* aparțin lui Grigore Zanc. Acesta scrie la Florian Grecea, *Însemnările unui adolescent* (Editura

Tineretului, 1967): „Cartea lui Florian Grecea este romanului unui adolescent care își narează retrospectiv – cristalin și matur – drumul spre vis. O face fără retorisme, fără didacticism (deși tentația se simte), persiflând, pe alocuri, convenționalisme, prejudecăți. (...) Carte despre, și în primul rând pentru adolescenți, ea este o reușită a acestui gen de literatură. Oferă nu numai învățăminte, dar și o lectură plăcută; surprinde factorii chemați la formarea personalității tinerilor într-un complex de relații și sentimente”. □ Cea de a doua prezentare este la Aurelia Munteanu, *Bani de trecere* (Editura pentru literatură, colecția *Luceafărul*, 1967): „Tânăra prozatoare ne prezintă un grupaj de schițe și povestiri semnificative unui debut ce promite mai mult decât oferă. Prozele ei recrează universul prin care a trecut (însăși ordinea din volum exprimă evolutiv această trecere)”. □ La rubrica de *Însemnări* B. Ion relatează despre *Comemorarea lui Pavel Dan la Blaj*: „S-au împlinit în acest an 30 de ani de la moartea pretimpurie a rapsodului Câmpiei Transilvaniei. O coincidență stranie face ca tot în această toamnă să se îplinească 60 de ani de la nașterea prozatorului. Dubla comemorare a lui Pavel Dan este un eveniment important în cultura noastră. Blajul a cinstit memoria prozatorului prin organizarea unei sesiuni festive a Societății de științe istorice și filologice”. □ Ion Oarcăsu o evocă la *Prezențe poetice*, pe Anișoara Odeanu: „Poezia feminină își are nu numai specificul, ci și fatalitățile sale: nu totdeauna transfigurează emoția ridicând-o la nivelul întrebărilor esențiale, nu totdeauna atinge tensiunea liricii majore. Caldă și voluptoasă, ea plutește la suprafața vieții fenomenale, umple orizontul cu forme agreabile, sporind miracolul existenței cu încă o minune, care dispare însă repede ca orice fantasmă trecătoare... (...) Femeinitatea câștigă până la urmă, însă e purificată de elementul epidermic, frivol; o femeinitate care proiectează emoția în zonele confesiunii lirice adevărate”. □ Ion Manișiu semnează *Eroul foiletonului satiric*: „Vorbind într-un articol precedent despre dispariția schiței umoristice din paginile periodicelor noastre și idespre înlocuirea ei cu foiletonul satiric, am încercat să demonstrăm, pe baza unor exemple luate din istoria schiței umoristice românești, cât de nejustificată și mai ales cât de păgubitoare pentru literatură este o asemenea înlocuire. În acest sens, arătam mai întâi că schița umoristică românească are o veche și iextrem de prețioasă tradiție, la care nu se poate, sub nici un motiv, renunța; în al doilea rând; arătam că, față de foiletonul satiric «concret» și «la zi», deliberat sentențios și ostentativ didacticist, ea este, indiscutabil, mult mai apropiată de firea cititorului român, de antididacticismul său înnașcut, de înclinația spre generalizarea inteligentă și spre transfigurarea poetică, sau, după cum spunea Pompiliu Constantinescu, «de unghiul sufletesc al sensibilității noastre latine»; iar în al treilea rând, arătam că schița umoristică este superioară foiletonului satiric (cel puțin în forma în care acest foileton e cultivat astăzi) și sub aspectul cel mai important, esențial, al realizării artistice, deoarece în îndeplinirea obiectivului urmărit, adică în redarea și interpretarea

contraiecției dialectice dintre conținutul înaintat și forma înapoiată a fenomenelor satirizate, ea a depășit efemerul descriptivismului simplist, creând tipuri și caractere durabile, rezistente la surgerea timpului, cum sunt, de exemplu, inegalabilul Mitică al lui Caragiale, Moș Teacă al lui Tony Bacalbașa, «gheneralii» și «coloneii» lui Gh. Brăescu sau «miticii» post-aragialieni al lui Tudor Mușătescu. Acum, însă, nu ne mai putem adevărat că li foiletonul satiric a creat și iclează tipuri și caractere, încercând ca prin ele să depășească stadiul relatării simple și simpliste a faptelor de viață, să generalizeze, să treacă dincolo de calamburul moralizator și de predica sentențioasă. Dar, ținând seama de ceea ce pot ele în realitatea exprima, de problematica adesei nesemnificativă, minoră sau de o importanță trecătoare pe care în mod obișnuit o abordează foiletonul satiric, pot fi denumite ele astfel, sunt ele, oare, într-adevăr, tipuri și caractere? □ Al. Căprariu publică două cronici literare la romanul colegului său de redacție, Teofil Bușecan, autorul cărții *Cale de trei cântece*: „Suntem în fața unui micro-roman, în fața unei povestiri de ample dimensiuni? Mie greu să formulez o definiție în această direcție. Dar faptul nici nu mi se pare important. Parcurgând cartea, încerci sentimente care elimină tentația de a o localiza ca specie. Cel mai adesea, te surprinzi trăind sub orizontul baladei lirice, într-o lume în care elementele naturii și apele sufletului sunt din aceeași alcătuire, venind – parcă – dintr-un timp fără timp, pentru ca pe acest fundal să se fixeze, uenori tăios, clipe dramatice din destinul leroului”. □ Același cronicar scrie și despre *Joc de planete*, de Negoită Irimie, care este ejusedem farinae: „Am impresia că această carte este edificatoare pentru poezia lui Negoită Irimie – în sensul că-l cunoaștem aici, pe scriitor, cu toate calitățile și umbrele sale. Poezia lui Negoită Irimie este, declarat, de substanță romantică. (...) În ce mă privește, cunoscând îndeaproape poezia lui Negoită Irimie, și îndrăgind-o, formulez o singură obiecție de substanță: insatisfacția ce o am *uneori* în fața acestei poezii vine din sentimentul că ea a fost neîndeajuns elaborată, că ușurința poetului de a face vers nu se traduce, cu și mai mare frecvență, în poezie densă”. □ Apare *Ochiul. Fantasmă tragică în 3 acte* de Radu Stanca. □ Ion Petrovici publică poezia *Contrast*. □ Augustin Buzura vine cu textul *Mici tangențe*, despre Grazia Deledda.

15 decembrie

- [„România liberă”] Boris Buzilă comentează, în cadrul *Cronicii literare*, sub semnul *Epilogului Moromeților*, volumul al doilea al romanului lui Marin Preda. Considerat, de către cronicarul literar, „romanul unei lente extincții”, romanul are în centru un personaj care, îmbătrânit, și neînțelegând realitatea, va traversa un dureros eșec, „eșecul unei concepții patriarhale”, a „despotismului de familie”, proiectat pe un vast fundal social. O altă generație apare în satul românesc surprins în primii ani ai cooperativizării, din care Niculae Moromete face parte. Însă personajul nu are, în opinia lui Boris

Buzilă, „individualitate artistică”, întrucât, în roman, mai importante decât el sunt evenimentele care se produc cu repeziciune. În ceea ce privește narațiunea literară, aceasta „a căpătat mai multă culoare, mai multă afectivitate explicită”, adăugându-se și tehnici moderne precum monologul interior sau dicteul automat.

• [„Contemporanul”, nr. 50] scrie despre *Moromeții*, vol. II, de Marin Preda: „Gravitatea cu care citim continuarea Moromeților se datorește impresiei că autorul răscumpără prin ea împrejurarea de a nu fi știut și spus decât o parte din lucruri. Sub acest raport cartea de față este cartea adevărului scris până la urmă, drept, fără înverșunare dar nu și fără strângere de inimă, despre unul din cele mai răscolitoare procese prin care satul românesc a trecut vreodată. (...) această perspectivă morală și socială trebuia, e drept, să se elibereze mai întâi de toate clișeele literaturii despre sat, deci și de o anumită perspectivă literară. Un mare scriitor nu se cunoaște doar atunci când scrie o carte mare: dar și după îndrăzneala cu care luptă contra inerției sau încearcă să impună un mod nou de a privi lucrurile”.

16 decembrie

• [„Scânteia”] Vladimir Streinu semnează cronică literară la volumul *Critică și cultură* de Dan Hăulică; „Apărută zilele acestea, cartea...are, stilistic vorbind, un fel prietenos de a-și lua cititorii de mână și a-i conduce printre idei despre artă, printre opere și autori. (...) Dar factorul de unificare al volumului întreg, atât de variat ca pretexte de meditație, încât aduce de mai multe ori în dezbatere ideea de cultură, este orientarea ideologică a autorului. Din acest punct de vedere, Dan Hăulică sporește apreciabil originalitatea publicisticii noastre de cultură. Dintre criticii afirmați în ultimii douăzeci de ani, el e poate singurul care își nutrește convingerile atât cu formele unei modernități matur concepută, cât și cu sursele clasice, fie greco-latine, fie folclorice pe care unii le ignoră”.

• [„Scânteia tineretului”] Vera Lungu publică poemul *Drumurile țării*. □ C. Stănescu analizează *Un personaj de mit: Ilie Moromete (I)*, constatând că, în primul volum al *Moromeților*, „pentru personajul lui Marin Preda, norma, convenția nu reprezintă mărginire, limitare, ci semn, simbol al mersului natural și organic. Norma este legea naturii și a renunța la ea înseamnă a cădea în istorie. Dar timpul există și defide logica personajului. Mai mult, după scurgerea acelor ani convulsivi din perioada cotelor, cu excesele stângiste, cu anume dogmatisme, oamenii înșiși vor abolii relieful aceluia timp, remarcând în treacăt cu o mirare blazată, aspectul său dramatic”.

• [„Cronica”, nr. 49] Horia Zilieru semnează articolul *Correspondență literară*. □ La secțiunea *Cronica literelor*, apar poezii de: Platon Pardău, *Culorile Bucovinei*; Marin Mincu, *Transhumanță*; Victor Felea, *Doină* și Nicolae Mărășanu, *Jurământ*. □ Mircea Eliade publică nuvela *Un om mare*.

□ Secțiunea *Documente inedite* cuprinde *Scrisori către Victor Iamandi*. □ Volumul lui Const. Ciopraga, *Portrete și reflecții literare*, este recenzat de Dimitrie Costea, în cadrul rubricii *O carte pe săptămână*: „Desigur, lectura unor analize atât de dense ca acelea din *Portrete și reflecții literare* reclamă, din partea cititorului, eforturi sporite de atenție și întreruperi care să ofere răgazul necesar meditației”. □ *Rostirea filozofică românească* conține articolul *Troienire*, semnat Constantin Noica. □ *Cronica pe glob* conține articolul semnat Henryk Markiewicz, *Opinii despre literatura polonă: stadiul actual al cercetărilor – corespondență din Cracovia*. □ Secțiunea *Cadran* conține trei scurte articole: *Verlaine, Un dicționar și Leon Negruzzi*.

● [„**Flacăra**”, nr. 51] Este anunțată apariția prozei *Moartea din fereastră*, de Petru Popescu, „o proză densă, cu tentă fantastică, de un lirism rece, transpus într-un limbaj manevrat cu reală pătrundere, vădind totodată o aptitudine de constructor ce recomandă în tânărul poet un nuvelist cu vocație”.

● [„**Lucefărul**”, nr. 50] Marian Popa face o evaluare a prozei anului 1967. „Am asistat de altfel la o adevărată ofensivă a prozei asupra celorlalte genuri, am asistat la prima, după multă vreme, înfrângere a poeziei. Căci, pentru prima dată, de nu mai știm cât timp, proza a oferit cititorilor mai mult decât lirica. După explicabile stagnări consemnăm anul acesta câteva la fel de explicabile ratări de capodopere, datorate mai ales la doi factori fundamentali: graba sau incultura. Cauzele cauzelor sunt la rândul lor dintre cele mai diverse. Executând bilanțul anului, le vom urmări pe toate”. □ „Primele observații pot fi acelea asupra demografiei literare. Proza de calitate superioară a anului aparține unei generații de vârstă literară și biologică mijlocie. Cei tineri nu reușesc deocamdată să iasă din anonimul ilustru. La ei, influența prozei traduse e mare, cum era și de așteptat. Neșansa lor este că această proză străină nu se traduce simultan și sistematic, ci nejustificat de arbitrar. Avem deci perioade de prelucrări respectuoase după Kafka, Salinger, Ionescu, Faulkner, ba și după noul roman. Credem însă că fenomenul nu va dura prea mult. Formele stilistice se cam epuizează. Practica și teoria literară românească au ajuns aproape în faza de sincronizare cu fenomenul literar mondial. Vom avea atunci alte valuri periodice de stiluri? Credem însă că fenomenul nu va dura prea mult. Formele stilistice se cam epuizează. Practica și teoria literară românească au ajuns aproape în faza de sincronizare cu fenomenul literar mondial. Urmează marea confruntare dintre autorul român și autorii de aiurea”. □ „Interesant este că generația de mijloc de care am vorbit pare a fi înțeles cel mai bine lucrul acesta: A. E. Baconsky, N. Breban, Al. Ivăsiuc, N. Țic, Vladimir Colin, Leonida Neamțu, Fănuș Neagu, Ion Lungu, Ben Corlaci, Mihai Stoian. Dacă fenomenul are vreo explicație? Da și nu. Talentul în proză are nevoie de timp, dar nu pentru a se verifica, ci pentru a se perfecționa. Acești oameni au beneficiat, pe de altă parte, de o anumită experiență de viață pe care au depășit-o. Proza înseamnă materia faptică nu numai în sens calitativ, ci și cantitativ. A scrie azi ceea ce ai văzut azi este situația cea mai precară

a literaturii în proză. Faptele au nevoie de o distanță de ele însele. Perspectiva reactualizării trebuie, apoi, să corespundă simultan unei forme a reactualizării. Faptul, care nu-și găsește forma și structura eficace, aparține hotărât infraliteraturii. Dacă experienței existențiale i-am adăuga experiența literară parcursă de fiecare în parte, am căpăta prin urmare o explicație aproximativă a succesului vârstei mijlocii”. □ „Cei prea tineri aparțin prea mult formelor literare priticite după modele străine și sunt prea puțin angajați într-o problematică acută; despre cei în vârstă am spus totul. Am pronunțat frecvent cuvintele formă și problematică. Ele reprezintă de fapt cele două puncte de reper între care pot fi situați, mai mult sau mai puțin hotărât, oricare dintre prozatorii noștri. Vorbim dintotdeauna, întrebuițând o terminologie diferită, de mereu aceste două cuvinte: problemă, document, documentar, confesiune etc. pe de o parte; de imaginație și constructivism ipotetic pe de alta. Astăzi cele două tendințe apar în prelungiri perfecționate: pe de o parte literatura de problematică existențială; pe de alta, literatura în care se pune accentul pe aspectul formal. Distincția poate fi adâncită și precizată prin tipologia creatorilor: există scriitori mai mult curajoși pe de o parte și scriitori mai mult inteligenți pe de alta: barzi sau profeți și ingineri sau matematicieni ai literelor. N-am vrea să stabilim și nici nu putem stabili o prioritate absolută a vreunei tendințe. Tendința poate fi semnificație potențială, dar reală este opera care reprezintă tendința. (...) Ne vom permite de aceea, ca în rândurile care urmează, să ne ocupăm de aspectul problematic și de cel formal al prozei anului, de succesele de substanță și de victoriile stilistice mai importante”. □ „Desigur, nu s-ar putea afirma că există cărți fără problematică, așa cum nu pot exista cărți fără formă. Marin Preda și Ion Lungu abordează, în felul lor, probleme. Dar important e gradul de intensitate și actualitate pe care-l are problema respectivă, apoi amploarea ei. Te poți ocupa de soarta întregii țărănime situată într-un moment istoric de cotitură, ca Marin Preda, sau îți orientezi interesul către problema unui individ, unicat prin alienare în condițiile războiului, ca Leonida Neamțu, scriitor, de altfel, în care trebuie să ne punem mari speranțe. Amploarea de asemenea, nu trebuie confundată cu generalizarea și abstractizarea. Problemele foarte generale ale omului și umanității, care fac obiectul metafizicii literare occidentale, nu presupun factorul amplitudine. Vladimir Colin, Ion Lungu sau A.E. Baconsky, prezintă cu mijloace alegorice și parabolice cazuri de literatură abstractă, dusă până la uscăciune uneori. Cărțile lor pot fi confruntate în ceea ce privește gradul de abstractizare cu aceeași carte a lui Marin Preda, și vor ieși învingătoare. Dar au ele amploarea ultimului? Interesant este, de altfel, că există și un raport invers proporțional între literatura de probleme puse direct și cea alegorică: paradoxal, cea de a doua este didacticistă, tezistă... Principala problemă a literaturii noastre a fost de multă vreme dată de realitatea țărănească. Anul acesta mi se pare a fi anul

în care problema rurală, care începea să fie eternă, pare a-și fi găsit epilogul în cel de al doilea volum al *Moromeților*. Cartea, care a contrariat și va mai contraria pe mulți, va putea fi judecată la adevărata ei valoare după un oarecare număr de ani, atunci când ne vom obișnui cu ea, când îi vom depăși dificultățile compoziționale. Destructurarea structurilor rurale tradiționale și depășite și fixarea începuturilor de cristalizare al noilor structuri, cu toate implicațiile în plan colectiv și individual – iată care este de fapt tema majoră a cărții lui Marin Preda, sub aspect problematic. Un eveniment aproape trecut cu vederea l-a constituit reeditarea *Cordovanilor* într-o formă îmbunătățită. Posesor al unor resurse epice de dimensiuni șolohoviene, Ion Lăncrănjan a adus noi contururi cărții sale, în spiritul restituirii adevărului istoric prin intermediul literaturii. (...) Alte succese de substanță sunt acelea în care autorii au avut în vedere o problematică limitată, un aspect anumit al realității contemporane, pe care le-au abordat cu toată seriozitatea necesară. Nicolae Țic cu nuvela *Nu trageți în caii de lemn!* a dat semnalul de alarmă pentru a atrage atenția asupra unor fenomene de masă ale adolescenței. Nu prea înțelegem de ce un comentator al cărții, care trăind cu capul în nori și ignorând realitatea, a putut aprecia nuvela ca fiind artificială”. □ „Prin Mihai Stoian, problema tineretului minor capătă o nouă carte care va fi citită în aceeași măsură de cititorul profan, și de sociologul specializat din țară sau de peste hotare”. □ „O carte de problematică este și *Vestibul* de Al. Ivăsiuc, pe care critica literară a cam înțeles-o pe dos, privind-o prin prisma altor romane aparent asemănătoare. Cartea aceasta impune (...) prin conflictul dat de situația precară a omului de știință din epoca modernă care-și caută o filozofie interioară pentru a supraviețui fizic și intelectual. Dar Ivăsiuc a ratat o carte mare în două feluri prin incapacitatea sau inabilitatea de a finaliza o problemă cu curaj, și prin exasperantul bombardament de terminologie medicală, care pare a sugera că romanul este mai curând scris pentru specialiști”. □ „*În absența stăpânilor*, care aparține de fapt tot anului 1967 ar fi, de asemenea, o carte de problematică, și capodoperă ratată, dar din alte motive decât cele pe care le-a susținut critica. Titlul cărții cuprinde o metaforă, pe care autorul nu s-a străduit s-o exploateze în context. O lume din care stăpânii sunt absenți este o lume moleculară și larvară, fără puncte de sprijin și reper. Ceea ce-i lipsește așadar cărții lui Breban este dimensiunea verticală, metafizică, posibil de obținut prin câmpul propriei metafore, absența fidelității față de metaforă, care ar fi trebuit urmărită până la ultimele articulații, în plan orizontal și vertical. Datoria oricărui autor este să-și elaboreze un sistem coerent de referințe cu care va lucra: iar atunci când îl posedă, să se supună lui, fără trădări sau echivo-curi. Lucrul este cu atât mai important, cu cât ne aflăm în fața unor personalități literare remarcabile, cărora nu le contestăm talentul, ci dreptul de a avea vicii”.

17 decembrie

• [„Scânteia tineretului”] C. Stănescu scrie despre *Un personaj de mit: Ilie Moromete (II)*, observând că, „Autorul propriului său roman, Moromete se dovedește până la urmă din categoria acelor care, sub tirania unui puternic impuls creator, nu izbutesc să se uite în creația lor, investind-o prea mult cu obsesii personale în dauna varietății de neconstrâns a vieții însăși. Volumul II e romanul acestor obsesii nerealizate, netrăite de moromețieni asupra cărora eroul trecuse obsesiile lui”.

20 decembrie

• [„Glasul patriei”, nr. 36] Reportajul *Pe Argeș, în sus* este semnat de Radu Gyr. □ Victor Tulbure publică poezia *Trofeul lui Traian*. □ Apare necrologul *Alexandru Hodoș*, nesemnat: „În ziua de sâmbătă 16 decembrie, când nimeni nu s-ar fi așteptat, a încetat din viață scriitorul Alexandru Hodoș, apreciatul nostru colaborator. (...) Colegii de redacție, îndurerați de moartea sa atât de neașteptată, îl salută la groapă cu adagiul străbun, în spiritul vechilor latiniști transilvăneni: – *Hodoș, sit tibi terra levis!*”. □ Gina Cogoiu este autoarea poeziei *Datini*.

• [„Viața studentească”, nr. 43] Ana Blandiana realizează un interviu cu filosoful D. D. Roșca.

21 decembrie

• [„Scânteia”] Expunându-și punctele de vedere despre *Cultură și divertisment*, Silvian Iosifescu iese din dilema subiectului cu ajutorul poveștelor lui V.I. Lenin: „Mijloacele noi, tehnice, ale culturii suscită periodic discuții. Pe toate meridianele. Se constată evidențele – numărul de ore săptămânal pe care omul zilelor noastre îl petrece în fața aparatului de televiziune sau în sala de cinematograf, raportul mereu modificat dintre lectură și comunicarea prin imagini. (...) Dintre întrebările ridicate de acest teritoriu în continuă extindere și transformare, una este de interes imediat și practic, mai cu seamă pentru cultura socialistă, în care activitatea organizată are ponderea cunoscută și posibilitatea de acțiune planificată. În ce măsură se poate stabili un raport între actul de cultură și divertismentul fără pretenții? În ce ritm poate fi modificat acest raport fără a forța situația, ținându-se seama de necesitatea transformării facilului în cultural, dar și de coeficientul „destindere” care nu poate fi neglijat. Mai e nevoie de demonstrat că raportul dintre valoare și facilitate s-a modificat și se modifică? Orice statistică și orice anchetă sociologică oferă cifre comparative elocvente. (...) Pentru omul contemporan. Trăind într-un ritm și într-o tensiune specifice, supus unor diverse șocuri emoționale, ele constituie o necesitate psihologică, aparțin oricărei vârste. De aceea, nu-l invidiez pe adolescentul care a sărit peste etapa Jules Verne sau Dumas și a trecut direct la Robbe-Grillet. Rămâne însă o întrebare cu privire la raportul dintre valoarea culturală

și destindere, întrebare care atârna greu în problemele culturii de masă. Câteva fraze ale lui Lenin, comunicate de Clara Zetkin, formulează esențial dilema. Lenin nu respinge categoria divertismentului, dar subliniază dreptul masei la „arta mare, adevărată”. Pe de altă parte, face distincție între „biscuiții dulci și fini” și „pâinea neagră” a culturii de care au nevoie masele”. □ Aurel Dragoș Munteanu prezintă, pe larg, *Drumul colecției „Poesis”*, aflată la un moment al bilanțului favorabil: „Colecția românească afirmă un profil original, începând chiar cu atrăgătoarea prezentare grafică. Trebuie să mărturisim că eforturile evidente de îmbunătățire pot să găsească încă un teren favorabil și aici, îndeosebi în sensul căutării unor soluții pentru a integra în volume facsimile din manuscrisele poezilor, portrete și alte documente. Pilda colecțiilor celebre din alte țări, de exemplu aceea a foarte cunoscutei *Poètes d'aujourd'hui*, este edificatoare. Un pas a fost făcut în volumul consacrat Elisavetei Bagreana, în care sunt reproduse un portret al autoarei și o pagină de manuscris. De asemenea, în cel consacrat lui Trakl, cititorul găsește la sfârșit traducerea unor scrisori ale marelui poet austriac, revelatoare ca document uman și valoroase sub raport artistic, adevărate poeme ale suferinței și zbciumului interior. Facsimilele ar fi avut în acest volum un cadru excelent. Cititorul modern este tot mai avid de documente privind laboratorul de creație și existența poetului. Mi se pare apoi că această colecție ar putea să devină în unele cazuri bilingvă, dând posibilitate atât specialistului cât și unui public larg să guste frumusețile originalului. (...) Se vor evita în acest fel aprecierile eronate asupra universului poetic respectiv și va fi echilibrată incertitudinea traducerii. Transpunerile de poezie sunt o operație riscantă și fiindcă nu întotdeauna se întâmplă ca Blaga să-l traducă pe Goethe, Eliot pe Seferis, Pierre Jean Jouve pe Tagore ș.a.m.d., o garanție se face necesară. (...) Problema edițiilor bilingve se complică în cazul volumelor din poezi de limbă mai puțin cunoscută. (...) Este cazul volumului, izbutit în general, din opera lui Rabindranath Tagore, alcătuit și tălmăcit de George Dan. Este adevărat, prețuim însă înainte de toate opera poetului și după aceea frumusețea traducerii în sine. (...) O altă dificultate este ridicată de selecția poeziilor. Ea se leagă de valoarea transpunerii în românește. Rostul colecției *Poesis* constă în primul rând de a face cititorului român cunoștință cu motivele cele mai frecvente ale poetului tradus, cu poeziile sale de valoare artistică indubitabilă. Nu tot ceea ce scrie un poet, fie el chiar unul mare, stă sub semnul perenității. De aceea, traducătorul este nevoit să aleagă poeziile considerate drept cele mai semnificative și acelea care i se par că vor da cititorului măsura adevărată a valorii sale. (...) În alcătuirea volumelor care apar în *Poesis* trebuie de asemenea acordată toată atenția aparatului critic. Cele apărute până acum se bucură în general de prefețe competente și de note redactate cu grijă. O stranie excepție o oferă prefața la volumul de *Versuri alese* din opera lui Pencio Slaveicov. O adunătură de truisme și concepții primitive deservesc opera marelui poet bulgar: „Poetul vedește o rară măiestrie

artistică“ „Prin poemele sale filozofice, Slaveicov introduce primul în literatura bulgară chipurile unor eroi născuți în afara granițelor țării sale“, „Pencio Slaveicov a reușit o performanță demnă de invidia celor mai mari condeie: să fie în același timp un mare poet atât epic, cât și liric“ ș.a.m.d. Fără îndoială, în cadrul colecției apar prefete de o reală valoare, cum este aceea scrisă într-un ton poetic de Radu Boureanu pentru poemele lui Radindranath Tagore și cele foarte competente la volumele citate, din Rubén Darío și Georg Trakl. Prefața lui Georg Trakl. Prefața lui Petre Stoica analizează câteva obsesii ale poeziei trakliene, după ce-l familiarizează pe cititor cu împrejurările vieții agitate a poetului. O bună cunoaștere a liricii de limbă germană și a comentatorilor celor mai autorizați ai operei discutate dă o pondere deosebită considerațiilor prefațatorului, actul de prezentare a volumului fiind depășit într-unul de adevărată critică. Colecția *Poesis* numără astăzi câteva apariții demne de cel mai acut interes, Unele dintre ele au fost citate mai sus. Profilul colecției trebuie îmbogățit cu traduceri din alți mari poeți contemporani. În încheierea considerațiilor noastre am dori să evidențiem încep o dată utilitatea apariției acestei colecții în viața noastră editorială și să reafirmăm încrederea că succesele de până acum vor fi temeiul unor inițiative tot mai valoroase”.

● [„**Gazeta literară**”, nr. 51] Pe prima pagină găsim citatul „din *Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului Comunist Român*”: „Privind drumul parcurs de poporul român în acești ani, avem imaginea marilor progrese făcute de România într-o perioadă istorică scurtă, în toate domeniile vieții economice și sociale”. ■ Traian Filip semnează **Ideea și istoria**: „Procesul social-istoric la care participăm cu conștiința, cu imaginația, cu elanul talentului presupune un efort colectiv cu consecințe pe care le întrezărim în mod limpede în pragul celei de a XX-a aniversări de la întemeierea statului socialist, a României moderne, în care puterea se află în mâna celor ce muncesc”. □ Sergiu Dan semnează **Anul XX al Republicii**: „Patria unică și indivizibilă care împlinește sub chipul tânăr al Republicii două decenii, a devenit a tuturor, cuprinzând în hotarele ei spirituale tot ceea ce geniul național a dat culturii universale. Țara zilelor noastre se confundă astfel cu patria nepieritoare de totdeauna, înfățișându-se ca legatarul valorilor istorice și umane ale tuturor românilor, ce s-au succedat pe pământurile acestea de la cnezate până la Republica Socialistă, fără să uite niciuna, recunoscându-se în toate”. ■ Șerban Cioculescu semnează, în *breviar*, **Cântarea cărții**: „Sub acest titlu a strâns la un loc cunoscutul bibliotecar N. Georgescu-Tistu cele mai expresive texte antologice din literatura orală și cea scrisă, cu privire la carte (Editura Tineretului). Într-o caldă prefață, acad. D. Panaitescu-Perpessiciu subliniază ceea ce numește «întreitul caracter: inedit, instructiv și încântător, al acestei antologii», acel «adevărat cult al cărții, de-a lungul istoriei noastre, turnat în neamărate, variate și splendide tipare poetice”. ■ În acest număr, versuri de: Nicolae Tăutu, Eugen Jebeleanu (**Tuculescu**),

Dragoș Vrânceanu (*Grâul de toamnă*); Radu Cârneli, Cezar Baltag (*Uristorile* – fragmente din poemul *Țărnuț zadarnic; Drumul*); Eugen Frunză, Felix Aderca – versuri inedite – (*Cum crezui; Alb și negru; Epilog; Geografie*), Gellu Naum (*Vulturii în vacanță*), Gabriela Melinescu (*Tabla întâi; Virginală*); Tudor George (*Cortul avatar*), Stelian Filip. În rubrica „Atlas liric” apare Miguel Hernández, în românește de Teodor Balș, *Romancero și cântece de absență (15 poeme din ăchisoare)*. □ La proză sunt prezenți Platon Pardău și Aurel Mihale. ■ La secțiunea *Consemnări* Ion Biberi scrie la Aurel Martin, *Poeți contemporani*: „Înmulțindu-și referințele, scrisul lui Aurel Martin merge pe un drum de mijloc între critică și istorie literară, îmbinând într-o sitnează omogenă, poziții îndeobște bine delimitate. Examenul critic al lui Aurel Martin nu este static, călăuzit fiind de viziunea unui portret încheșat, ci urmărește împlinirea destinelor poetice în etapele succesive definite prin apariția volumelor, care au însemnat biografia autorilor”. □ Despre Ion Băieșu și cartea acestuia, *Iubirea e un lucru foarte mare*, scrie Dumitru Solomon: „E destul de greu să extragi umor dintr-un zăcământ atât de frecventat și atât de sărac cum e acesta. Băieșu reușește în bună parte să înlătore obstacolul, apelând la un filon tradițional în literatura noastră – umorul de limbaj. Drept care, învățând de la Caragiale că un ins gol spiritualicește, cu cât e mai gol sipirtualicește, cu atât vorbește mai mult și mai... comic, deschide principala sursă de haz a personajelor sale: logomania”. □ La Romulus Vulpescu, *Exerciții de stil*, face comentarii Nichita Stănescu: „Romulus Vulpescu este unul dintre foarte rarii scriitori care sunt în același timp și propriul lor personaj. Romulus Vulpescu este invenția lui Romulus Vulpescu, așa cum Don Quijote este invenția lui Cervantes. Autorul nostru este atât de lipit de propria sa operă, încât uneori nu mai poți sti cine l-a scris pe cine, care dintre cei doi este real și care ficțiunea. (...) Asist la nașterea unui stil: fenomenul și formularea lui e ăn plină desfășurare; criticii revenindu-i deocamdată un rol expectativ, rămânând ca abia la capăt să-i găsească sau să-i creeze un lco stabil de interpretare. Oricum ar fi, ne luăm și noi un fir al Ariadnei cercând să ne întoarcem cu vine de la minotaur: funcția cuvântului și investiura lui perpetuă cu har. (...) Fantezia cultivată a scriitorului, preferă grotescul gigantic și absurdul azuistic, humorul negru traversat nu odată de melancolie”. □ Nicolae Jianu publică *O lămurire*: „O formulare excesiv metaforică din finalul unui articol care nu avea în obiectiv probleme de literatură, a provocat comentarii suspicioase din partea unor critici. Ținând seama de importanța care o au în momentul de față discuțiile în legătură cu diferențierea tot mai marcată a prozei românești, îmi iau îngăduința să reafirm, sper, mai limpede, o idee la care cu greu aș putea renunța. Am scris în acel articol: «Indiferent de modalitatea aleasă, de problematica predilectă sau de zona de conștiință pe care o sondezi, este inevitabilă întâlnirea cu dinamica socială, singura forță în raport cu care subiectul artistic se poate defini, pe care n-o poate ocoli nici

chiar în sprijinul obstinat al autorului». (...) Evident, din punct de vedere strict psihologic, comparația nu e potrivită, dar am avut în vedere unele scrieri, impropriu numite experimente, în care personajele își expun cu o mare dezinvoltură stările lor haotice, incoerente, refulări, ambigui, stârnind curiozitatea doar printr-un arbitrariu ostentativ. Împotriva acestei competiții a dezordinii cerebrale au protestat hiar redacțiile revistelor și o bună parte a criticii. Mi se pare firesc ca fenomenul să-l neliniștească și pe unii scriitori. În articolul citat m-am referit exclusiv la acest aspect, opunându-i credința mea că fenomenele lumii obiective determină conștiința personajului. S-a dedus în mod aberant și pripit că aş repudia sondajele psihologice, însinuându-se chiar că s-ar încerca reabilitarea unor formule de nu prea veselă amintire”. ■ Ilie Constantin, se oprește exegetic la *Povestirile lui V. Voiculescu*: „Unul asemenea tip de proză, cum este cel practicat de poetul Voiculescu, nu e prea greu să-l intuiești (de fapt, să-l constăți) linia de orientare generală, definitorie, «numitorul comun», dacă expresia aceassta sugerează îndeajuns lucrul la care ne gândim. Mai limpede, avem imresia că întreaga proză a lui Vasile Voiculescu, în sensul ei cel mai general, este căutarea obstinată, plină de varietate, a unui tunel de trecere, rațional, către și dinspre «celălalt tărâm», căutarea acelei fântâni din basm prin care eroii coboarăcu hârzobul și urcă purtați de grifonii imaginației populare – zgrițuroaicele (pajurele)”. ■ În secțiunea *Critica criticii* Al. Dima semnează textul „*Teoria literaturii*” a lui Wellek și Warren în românește: „Apariția recentă în românește a reputatei lucrări a cercetătorilor americani René Wellek și Austin Warren – «Teoria literaturii» – în circulație în țarade origine încă din 1949, constituie neîndoios, un moment de seamă și pentru literale noastre, firește în sensul lărgirii sensibile a câmpului de informații, și, mai ales, a incitațiilor ce sperăm să determine în puvlicistica actuală. (...) Cartea de care vorbim ridică însă numeroase probleme care privesc stringent nu numai istoria și critica literară în genere, ci și actualitateaq în special și e de datoria noastră de a le dezbate cu obiectivitate. Ne propunem, prin urmare, în câteva articole viitoare, discutarea preocupărilor de bază ale lucrării lui Wellek și Warren”. ■ N. Carandino esate autoru a două cronici dramatice: „*Goana după fluturi*” de Bogdan Amaru Studioul Institutului de artă teatrală și cinematografică („Bogdan Amaru a suferit toate influențele generației sale. Dacă nouă ascultătorilor de astăzi ne este ușor să identificăm în proza lui tot ceea ce vine de la Sebastian, de la G. M. Zamfirescu, de la Neagu Rădulescu (acesta din urmă autor fericit de altfel, și al unora sprintene caricaturi din foaier), cine ar putea să mai deosebească în sensibilitatea urmașilor tot ce mije ca surăs și melancolie în virtualitățile sinucigașului tragic de acum un sfert de secol”) și „*Toate pânzele sus*” *Dramatizare de Dinu Bondi după romanul lui Radut Tudoran Teatrul „Ion Creangă”* („Colaborarea Radu Tudoran-Dinu Bondi și Ion Lucian este din acest punct de vedere o adevărată reușită de gen. Ea ar trebui servită drept exemplul unor întreprinderi similare,

unor noi și totați de reușite transpuneri scenice, care să servească în același timp teatrul, literatura și sănătoasa sete a tineretului”). ■, La *Cronica chenzinei* Al. Piru scrie despre **Proza feminină**: „Dorim să vorbim aici nu de proza scriitoarelor care se deosebesc prea puțin de colegii lor masculini, ci numai de acele prozatoare care încearcă să impună producția lor ca pe un domeniu aparte, diferențial, distinct. Dacă exemplele noastre vor fi suficiente, această proză se caracterizează în genere prin egocentrism, prin (de cele mai multe ori) excluderea narațiunii și înlocuirea ei prin prezentarea unor senzații sau impresii, prin amestecul planului real cu cel fantastic (fabulor sau oniric ca în poezia suprarealistă), prin persiflarea moralei comune și apărarea unei etici neângrădite, prin supralicitarea intimității și a unor dipoziiții obscure, înfine prin căutarea unui stil de exprimare personal”. În continuare, autorul analizează pe scurt creația prozatoarelor Sânziana Pop și Silvia Nicolau-Cinca. ■ Pompiliu Marcea semnează evocarea **Tudor Vianu și literatura română – 70 de ani de la nașterea scriitorului** -: „Activitatea lui Tudor Vianu în slujba literaturii române impresionează mai întâi prin ținuta intelectuală de pe care criticul își exercită misiunea, datorată unei culturi greu de egalat, din care nu lipseau nici una din marile cuceriri ale sensibilității și spiritualității umane, ceea ce-i conferă capacitatea de a încadra cu mare precizie un scriitor sau altul în familia de spirite de care aparține”. ■ Virgil Teodorescu este autorul profilului **Isidore Ducasse Comte De Lautréamont**.

● [„**Tribuna**”, nr. 51] În atmosfera de nestinsă efervescență a sfârșitului de an, plin de evenimente politice majore, Vasile Rebreanu semnează editorialul *Statornicie*: „Poporul statornic ce credea în nemurire trăia pe aceste locuri din vremuri uitate de amintirea muritorilor. Era un popor dârz, care, prin Buerebista, repurtase răsunătoare victorii; veni alt rege pe care timpii aveau să-l nemurească. Cetatea aceasta de munți, de apre, de suflet – Dacia – în clipa abisală când, după ani de presiune a legiunilor romane, se afla la marginea dintre ființă și ne-ființă, trebuia totuși să existe. Acel vărvat ce era numai rege, numai om și pe care zeul Zamolxes îl părăsise acum, se afla singur: el și cetatea. Pentru ca Dacia să existe trebuia în această zidire să fie îngropată cea mai aleasă, cea mai de preț ființă”. Textul continuă cu citate din Antonio Bonfini, Victor Duruy, Eminescu, Delavrancea, Bălcescu. □ I. Negoitescu publică a doua parte din *Evoluția și valoarea criticii lovinesciene*: „Ca și în portretele ce însoțesc *Antologia scriitorilor ocazionali*, virtuozitatea criticii lovinesciene se rezolvă și se desăvârșește printre meandrele psihologiei. Acuitatea morală a scriitorului, ce și-a împlint cu împăcată conștiință destinul, dă o rezonanță pură și stăruitoare cuvintelor parcă dematerializate, aeriene”. □ În secțiunea *Ex libris* T. Răchițeanu recenzează *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor* (E. P. L., 1967): „Citindu-l pe Perpessicius, acum și întotdeauna, ai impresia că autorul oficiază într-un templu sacru, numele autorilor constituind titlul unor psalmi îngânați pe șoptite. Deci o nouă carte, o

întregire în timp a imaginii unuia din cei mai iubiți cărturari ai scrisului nostru”. □ M. Marian scrie la *Omul coborât pe pământ* (Editura pentru literatură, 1967), de Papp Ferenc (în românește de N. Crișan): „Autorul este unul din cei mai înzestrați prozatori maghiari din țara noastră, fiind cunoscut cititorilor prin numeroase volume: *Prima zăpadă*, *Fum și lumină*, *Sub rădăcini*, etc. (...) Cartea este o pledoarie pentru a privi viața așa cum este, existând multiple posibilități de afirmare profesională”. □ Gr. Zanc recenzează cartea prozatorului bucureștan Al. I. Ștefănescu, *În căutarea Izoldei* – suită cu interludii – (Editura pentru literatură, 1967): „Lapidar, cartea lui Al. I. Ștefănescu este romanul căutării Iubirii absolute, a împlinirii în această iubire; dorință mereu imposibilă pentru eroii cărții (Ion și Maria), care, ignorând concretul, se izbesc mereu de el, îl acceptă ca atare, nedepășindu-i, neîntreprinzând nimic pentru a-l transforma, pentru a realiza ceea ce caută. Pe fundalul acțiunii – războiul cu atmosfera de teamă și mizerii (interludiile aduc o notă de originalitate și o dedublare a acțiunii) se aduce, trasfigurată modern, mitica dragoste dintre Tristan și Izolda. Dar mitul nu rezistă. Realitatea estramă iluziile. Viața solicită acțiune.”. □ Ion Oarcăsu publică, la *Prezențe poetice*, textul *Argument final*: „Scriind săptămânal «prezențele poetice» – a căror prima serie se încheie acum, urmând a fi completată în scurtă vreme cu noi profiluri – m-am condus după un principiu verificat de vreme; anume acela care consideră critica «rază de inteligență cordială ce străbate opera artistului» (Lovinescu). Marele mentor al literaturii noastre moderne credea în «critica prietenă, înțelegătoare», similară două el cu «acțiunea binefăcătoare a scafandrului ce se scufundă în adâncul oceanului pentru a pescui perla rară». (...) Cele mai mutle «prezențe» sunt portrete în mers, deci profiluri pe care vremea le va completa inevitabil, cu date noi, imprevizibile astăzi. Riscul criticului care se ocupă de actualitatea imediată, cătând să descifreze ca u nharuspice, în măruntaiele ei, ianginea viitorului, este atât de mare, încât numai pasiunea lecturii neîntrerupte și încrederea în perenitatea actului literar, îl pot determina să persevereze”. □ Domițian Cesereanu revine la cronică literară scriind despre Paul Georgescu, *Polivalența necesară*: „Este nu o stupoare, ci o satisfacție faptul de a constata că, acum, Paul Georgescu afirmă un «proteism» nebănuț (în orice caz, mai înainte, estompat și retractil); că, mai exact spus, se neagă pe sine pentru a se redescoperi într-un orizont teoretic și estetic mai vast, mai comprehensiv, mai amplu, mai adânc, altul decât acela în care se mișcase, pe anumite direcții rectilinii și restrictive, anterior. (...) Ne aflăm – s-a subînțeles poate acest lucru – în fața celui mai bun volum de critică al lui Paul Georgescu”. □ Dezamăgit de tăcerea unei părți a criticii la apariția ultimului său roman (*Regele pălăriilor*) Ion Lungu dă un *Răspuns la căutătorii de chei false și lacăte ruginite*: „S-a întâmplat ca după îndelungată activitate gazdărească, de ceretări în domeniul gândirii filosofice și social-politice

românești și de critic literar, să scriu să public și un roman: *Regele păraliilor*. O carte pe care o consider cea mai reprezentativă pentru preocupările și eventualele mele posibilități pe tărâm scriitoricesc. Îndată după apariție, romanul a fost asaltat de cititori, fapt care m-a umplut de bucurie. În definitiv, interesul cititorilor reprezintă, cred, suprema satisfacție pentru orice autor. Nu același lucru l-aș putea spune despre critică, domeniu care nu odată am schimbat diverse opinii cu confrății de breaslă, înainte de a mă prezenta în fața lor sub noua înfățișare, de prozator. În majoritatea lor copleșitoare, ei au preferat, cel puțin până acum, să mă onoreze cu o tăcere desăvârșită. Câteva recenzii s-au mărginit să semnaleze apariția romanului, să strecoare câteva poncife malițioase, și atât. (...) Ei au preferat însă tăcerea, ceea ce m-a și determinat să intervin într-o problemă care își urmează și așa cursul ei firesc, fără intervenția autorului (*Habent sua fata libelli*). Mai mult însă decât tăcerea criticilor și aluziile malițioase ale recenzenților improvizati, mă obligau să formulez aceste considerente cititorii cărții, care s-au apropiat de ea cu un interes impresionant, pentru care le rămân sincer și profund recunoscător”. □ Revista publică continuarea la *Ochiul. Fantasma tragică în 3 acte* de Radu Stanca. □ Versuri semnează: Cornel Udrea și Vasile Vlad. □ Augustin Buzura publică *Timp interior*, despre omul modern: „Acestui specimen – ori, mai exact deformată imaginea ale adevăratului om modern i se adresează o literatură extrem de bogată, din păcate, în care spiritul este total neglijat în favoarea trupului (amoruri dulci, suspense, amoruri reci, mâncări plus băuturi, amoruri calde, când sub soare, când în vreun bloc, sfaturi, peisajele liricoide, codul manierelor elegante detaliat etc., în esență o orgie de instincte), ai cărei eroi, puși în viață, n-ar putea exista prea departe e un institut de asistență socială”.

22 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 51] Nicolae Manolescu scrie despre *Opera lui Macedonski* de Adrian Marino: „Nu s-a scris până astăzi o carte mai atentă, mai informată, mai înțelegătoare despre opera lui Alexandru Macedonski. Analiza este atât de amănunțită încât nu rămâne mai nimic neexplorat, neexplorat; și în același timp, nimic neraportat la tot, la sinteza care reprezintă, nemărturisit, punctul de plecare. (...) Cartea lui Adrian Marino este fundamentală despre Macedonski și i se cuvine o discuție oricât de largă. Dar ea ar depăși cadrul și intuițiile unei cronici. *Opera lui Macedonski* trebuie salutată ca o apariție de multe decenii așteptată și care umple, în istoria noastră literară, un gol uriaș”.

23 decembrie

• [„Flacăra”, nr. 52] Eugen Frunză publică materialul *Superba mișcare*, elogios la adresa Republicii și radiografiei ei din anii respectivi.

24 decembrie

• [„Scânteia”] Despre *Poveștile lui Creangă*, apărute sub îngrijirea folcloristului Ovidiu Bârlea, scrie Gabriela Duda: „Încercând să delimiteze fondul folcloric moștenit al operei lui Creangă de elementul creator, mobil al geniului său și să sesizeze fuziunea celor două componente, Ov. Bârlea face un studiu comparat atât în partea referitoare la răspândirea motivelor și încadrarea lor în circuitul folcloric universal, cât și în capitolele consacrate stilului narativ și procedeele folclorice de creație. (...) Orizontul cercetării este mult lărgit, mai ales în capitolul consacrat *Fondului folcloric*; studiul beneficiază de o informație vastă privind circulația internă a motivelor ce stau la baza poveștilor și povestirilor lui Creangă. (...) Analiza are un caracter tehnicist și nu se subliniază suficient ideea că unitatea creației lui Creangă cu proza populară are ca fundament o atitudine comună ca manifestare în fața vieții. Această mentalitate structural folclorică generează toate celelalte asemănări de fond sau de expresie. Totuși, lucrarea prezintă interes sub raportul unei cercetări stilistice; sunt reluate afirmații mai vechi, dar simplul fapt al comparării cu fraza populară conferă demonstrației un plus de obiectivitate, ceea ce proiectează o altă lumină asupra faptelor discutate. În această direcție, trebuie, poate, găsită importanța lucrării, valoarea ei metodologică și informativă pentru cercetările ulterioare”. □ George Chirilă prezintă *Mic îndreptar de comportare civilizată*, broșură de succes a prozatorului Petru Vintilă: „Epuizat rapid din librării, acest manual de morală practică oferă un bun prilej de a medita asupra conduitei frumoase și a o stimula să se dezvolte. Desigur «ghidul» lui Petru Vintilă, cum însuși autorul cu modestie recunoaște, reprezintă un început, ale cărui scăderi sunt oarecum inerente. Discuțiile pe marginea lui pot constitui însă cadrul afirmării unor puncte de vedere constructive, al unor sugestii menite să contribuie la realizarea unor lucrări mereu mai bune și mai interesante. Tocmai de aceea, tonul zeflemist, deplasat, adoptat în comentariul pe care i-l consacră semnatarul rubricii *Să vorbim despre...* din «Contemporanul» nu mi se pare a fi de natură să stimuleze încercările de elaborare a unor scrieri asemănătoare”.

• [„Luceafărul”, nr. 51] Marian Popa își continuă analiza intiuată *Proza anului 1967*, remarcând faptul că mulți autori au renunțat la codul desuet al manierelor literare provenite dintr-o prăfuită morală a literaturii: „Nu ne referim numai la acele opere remarcabile ale anului, dar și la literatura de larg consum, satirică, polițistă sau erotică semnată de Ion Băieșu, Haralamb Zincă sau Al. I. Ștefănescu. Succesul stilistic al anului este unul general și poate fi deci întâlnit la toate nivelele preocupărilor literare. (...) În această ordine de lucruri, izbitoare pentru cititorul anului 1967 poate fi explozia lingvistică și eliberarea sintactică din normele tradiționale. Explicația trebuie căutată în primul rând în evadarea autorilor din țarcul unor convenții literare și psihologice convenționale absolutizate. Omul este conștiință dar și subconștient; când

autorul începe să aibă însă conștiința subconștientului sintaxa va căpăta cu totul altă formă. Știut este, de altfel, că nu gândim totdeauna numai sub forma unor operații logice; și chiar atunci când trăim rațional, nu gândim neapărat ortografic. Fluxul interior nu are punct și virgulă și nici nu se supune cu rigurozitate normelor morfologice și sintactice impuse de Gramatica Academiei. Gândirea nu este devenire interioară, dar devenirea interioară include gândirea, posedând propria ei logică. Câteva exemple. Pe mulți îi va contraria probabil noul aspect stilistic al *Moromeșilor*. Dar vom înțelege cu timpul că Marin Preda a optat pentru singurul aspect sintactic eficace în cazul celui de-al doilea volum al cărții sale”. □ „Alți autori atrași de galaxiile interioare, de spațiul mișcărilor nebuloase nepolarizate sunt: Leonida Neamțu, Fănuș Neagu, Vladimir Colin, Ben Corlaci. Dicteu automat, uneori țipăt exteriorizat al profunzimilor abisale, limbajul acestora propagă ritmul sincerității. Ceea ce trebuie precizat însă este faptul la fel de important că omul nu trăiește numai din incoerență, așa cum ar reieși din unele cărți. Există linii de forță interioare și exterioare, puncte de reper fie ele și efemere, care dau un sens omului și lumii. Un autor nu și le poate refuza. (...) Anul 1967 ne-a adus primele opere notabile din zona simbolistică prin: Vladimir Colin, Ion Lungu, A. E. Baconsky și, parțial, prin N. Breban, Ben Corlaci și Leonida Neamțu. Până la ei, parabola și alegoria stagnase la nivelul micilor pastile cu aspect de poem în proză datorate unor V. Băran și D. Țepeneag și alții. Nu e mai puțin adevărat că romanul parabolic își păstrează oricând caracterul poetic, în ciuda dimensiunilor sale. Este epoca în care, după cum scria R. M. Albérès, poemul epic și alegoric s-a deghizat în roman. Avem poate și în acest fenomen o explicație pentru faptul că primele parabole integrale reușite se datorează unor poeți, care sunt Baconsky și Ion Lungu”. □ „Nu e mai puțin adevărat că prin apropierea de simbol și alegorie, literatura se apropie de ea însăși. Faptele brute capătă luciul rafinamentului. Autorii noștri au redescoperit bunăoară valoarea literară a onomasticii, pe care pozitivismul o anulasă. Era o vreme când nu existau decât două serii fundamentale de nume literare: cele pentru reprezentanții clasei muncitoare, juste și radical internaționaliste: Anton, Filip, Adam, Mihai, Andrei, și cele țărănești, neaoșe, cât mai sucite și cât mai fanteziste. Eventual o a treia serie, aceea a personajelor criticabile negative, foste etc. pentru care șarja și aluzia transparentă la niște attribute sub umane erau suprasolicitate. Muncitorii erau apelați prin prenume, țărani prin nume: posibilități de transfer dintr-o categorie în alta nu prea erau. Epoca a cam fost depășită, atenția față de onomastică a crescut. Au apărut primele serii și sisteme de nume simbolice, adecvate transmiterii unor semnificații prin aluzii. Se valorifică mitologia. Personajele feminine din *Febră de origine necunoscută*, se numesc Silvia, Simona, Sidonia, Sibil, Sina și nume de familii sunt Șindrila, un personaj se numește Simion, o pădure este Sindreaua, Leonida Neamțu propunând atracții și legături misterioase între indivizi și locuri. (...)

Au fost revalorificate teritoriile și geografiile imaginare. Parabolele lui Baconsky se consumă în spații indeterminabile toponimic. (...) Autorul anului 1967 și-a permis deci să treacă la generalizări în toate planurile operei sale, să se elibereze de teroarea pozitivismului îngust pe care singur și l-a propus într-o vreme. Chiar titlurile cărților sunt altele decât cele de acum câțeva vreme. Nu e mai puțin adevărat însă că se poate ajunge cu ușurință la baroc, ezoterism și artificialitatea cabotinescă, prin care o bună parte din literatura occidentală s-a transformat într-o imensă și monotona mlaștină. Rămâne fiecărui autor în parte sarcina de a-și regla focarul observației personale pe dimensiunile sensurilor universale”.

26 decembrie

• [„România liberă”] *Recenzia* semnată de Veronica Porumbacu, intitulată *În tradiția însemnărilor de călătorie*, prezintă romanul lui Alecu Ivan Ghilia, *Îngerii bicicuiți*. Atunci când „o epocă moare sau e ucisă”, iar „istoria e aspră”, ca în vremea războiului, romancierul alege să prezinte „marele tablou al suferinței, peisajul general al mizeriei și al morții și al asasinatului, și al jafului inutil”. Centrat pe o imagine feminină prototipală, cu valoare de simbol, romanul se construiește în jurul unei unice idei – „suferința prin mamă sau poate chiar mântuirea prin mamă”. „E o mama fără nume în această carte, care a născut pentru a suferi, o mamă prin care suferă toate mamele”.

27 decembrie

• [„Viața studentească”, nr. 44] La finalul anului 1967, revista apare într-un format festiv, cu un supliment umoristic de Anul Nou. Din sumar: Rezultatele *Anchetei celor mai valoroși autori ai anului: Moromeții – volumul 2* a fost câștigător la mică distanță față de *În absența stăpânilor* de Nicolae Breban și *Vestibul* de Al. Ivasiuc, iar la poezie volumul *Călcâiul vulnerabil* de Ana Blandiana a întrunit voturile înaintea noii ediții de *Poezii* a lui Ion Pillat și de volumul *Fata fără lună* de Dimitrie Stelaru. □ O mică „antologie experimentală” a celor mai hilare poeme ale anului, incluzând versuri apărute în „Luceafărul” este redată în cadrul rubricii *Umor involuntar*: „Eu de sus de pe deal nu știu cum privii pentru totdeauna / din treapta turnului dintre animale rănite (glorioși suntem) / ce m-ar costa să proclam genial / un anumit fel al tău femeiesc de a putrezi” (Virgil Mazilescu) și *Cântec de scos apa din urechi* de Nichita Stănescu: „Mi-e dor de pietre, mi-e dor de carne, de trei / de cinci, de șapte, de 14, / de funia mirosului de tei / de care-am să mă spânzur”.

28 decembrie

• [„Gazeta literară”, nr. 52] În apropierea aniversării Republicii, Pop Simion folosește îndemnul *Vivat, crescat, floreat!*: „Întemeierea Partidului Comunist Român a fost un moment crucial în istoria proletariatului din Româ-

nia, a dat luptei maselor muncitoare împotriva exploatării și asupririi forța și amploarea pe care le cereau starea revoluționară a țării, destinul istoric al poporului. În focul acestei lupte, P. C. R., exponent fidel al intereselor naționale ale poporului român, a arătat tuturor legătura de nedsfăcut dintre monarhie și regimul burghezo-moșieresc, a subordonat lupta pentru republică luptei generale revoluționare pentru înlăturarea vechiului regim, pentru zidirea unei noi orânduiri sociale. 30 decembrie 1947 – ziua răsturnării monarhiei și proclamării Republicii – va rămâne pentru totdeauna o dată memorabilă a estinului istoric național al poporului român. Ori de câte ori statul nostru socialist va adăuga, prin munca întregului popor, noi și noi valori materiale și spirituale tezaurului național – și vor fi din ce în ce mai numeroase aceste prilejuri! – cetățenii țării se vor gândi cu mândrie și răspundere la acea zi – întâi când clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist Român, a întemeiat statul muncitorilor și țăranilor din România, stat liber, independent, suveran și prosper. Având exemplul străluciților patrioți și înaintemergători, care au militat prin grele vremi pentru ideea de republică, scriitorii de azi sunt conștienți de menirea sacră pe care o au, de a sluji cu devotament și dăruire patriotică republica socialistă, care exprimă, pe planul organizării statale, în chip plenar, aspirațiile de secole ale românilor. Să-i urăm, așadar, Republicii, pe limba latinității noastre: *vivat, crescat, floreat!*” □ Gheorghe Tomozei semnează **La aniversară**: „La douăzeci de ani de atunci ne regăsim mai puternici, drumul spre fericire ai poporului se întrezărește cu o și mai profundă limpezime. Toate forțele țării acționează în consens. Avem puterea de a ne privi și de a ne judeca lucid, păstrând cu severitate ori împrăștiându-le, mijloacele de luptă. Constructorii țării ce este și iva fi pentru vecie un pământ al unor oameni însetați de pace, animați de dorința de a trăi în armonie cu toate celelalte popoare ale lumii. Netulburați, ne potrivim mersul pe drumuri și poteci pentru a întâlni totdeauna în zare, soarele. Ne mândrim cu crecândul răsunset pe care-l au în lume glasurile țării. Ne mândrim cu înțelepciunea comuniștilor, arhitecți ai noului. Și nu putem nutri o mai mare dorință decât aceea ca pana și călimara, însemne heraldice ale meșteșugului nostru scriitoricesc, să rămână pururi pe pervazul de lemn înflorit al ferestrelor țării în vecinătatea uneltelor muncii. Suntem inseparabili de tot ceea ce poporul înalță sub cer. Nu ne rămâne decât să trudim asurpa zăpezilor filei, învățând din biruinți și înfrângeri pentru ca țara să fie mândră de noi așa cum a fost de înaintași”. ■ Revista publică o tabletă, **Moștenire**, semnată de Tudor Arghezi și datată 30 iunie 1967: „Vă pizmuiesc omeniri rămase după mine, că o să ascultați vântul, pe care nu-l voi mai auzi, că veți călca pământul, pe care eu nu-l voi mai călca, că veți sorbi lumina, care pe mine nu mă va mai atinge, că veți auzi fulgerele, apele, cântecul vântului, suspinul oamenilor, șoapta și mireasma porumbului, parfumul pământului, care va fi numai al vostru... Voi veți lupta înainte, veți urca văzduhurile și eu voi tăcea întins pe armele mele

tăcute, pe arcul meu frânt, cu săgețile triste. Voi veți auzi mereu mugetul cirezilor întoarse din pășuni cu tidva vie a ugerilor plină. Aprindeți măcar o candelă pentru mine, dar băgați de seamă să fie pusă la cap, pe care-l veți găsi ca o ceață în stihurile mele, murmurate de adierile de prin grâu și porumburi, a cărora pâine nu o mai gust. Voi veți urma să auziți nechezul hergheliei. Veți vedea zburând vulturii, mierlele. O să vedeți fugind ăprioarele. Nu mai trageți în ele cu săgeata. E păcat! Și puneți să mă păzească Grivei”. □ Paul Anghel scrie *La Republică*: „Noi cei ce o serbăm, suntem cu 20 de ani mai maturi, dalta și mistriile cu care am lucrat consemnând aspru pe chipul nostru urma timpului, un timp de vijelie”. □ Cezar Baltag semenază *Sentimentul patriei*: „Țara zilelor noastre care împlinește în acest anotimp două decenii de existență nouă este în chipul cel mai profund un câmp dens de energie și acțiune. Acest caracter de conștiință, această expresie de voință, pe care socialismul le-a întărit și desăvârșit în noi, marchează cu o nobilă pecete a demnității chipul tână al României de azi”. □ La *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre Victor Hugo și unul dintre corespondenții săi de pe meleagurile noastre, Anastasie Panu: „Așadar problema autonomiei și libertății României nu era numai cunoscută de Hugo, dar el o socotea esențială civilizației europene și o punea mai presus de preocupările momentane ale lui Panu. (...) Scrisoarea îl pune pe Victor Hugo într-o lumină nouă: aceea a unuia din marii prieteni ai poporului nostru, pe temeiul comunității de origine și de aspirații”. □ În acest număr, versuri cu iz patriotic semnate de Virgil Teodorescu (*Pecete*), Victor Eftimiu (*Țara de mâine*: „Cu cei de ieri, cu cei de azi uniți / În slujba patriei nemuritoare / Letopisețele de aur să împliniți / În vivliile lumii viitoare!”), Ștefan Aug. Doinaș (*Scufundătorul în patrie*), Grigore Hagi (*La anii douăzeci; Decembrie; Zăpada răsuflării noastre; Colind*), Cicerone Theodorescu (*Tropaeum Traini; Stane-adânci; Ecouri; Către Ulpius Traianus Augustus; In memoriam; Către Plotina Traiana Augusta*). Apare, de asemenea, un grupaj *Lucian Blaga – 11 poezii inedite: Pasărea II; Echinocțiu de toamnă; Norul; Vedenie dantescă; Temeiuri; Ce îmbătrânește în noi; Norul; Cutreier; Johann Sebastian Bach; În noapte undeva mai e; Prolog; Treaz e sufletul*); Nichita Stănescu (*Colindă de țară; Colindă de inimă*). ■ La proză: Zaharia Stancu, *Lumea* și Fănuș Neagu, *Joc cu dropii și despărțiri*, fragment din romanul *Îngerul a strigat*. ■ Revista realizează ancheta *Anul literar 1967* la care răspund: □ Dumitru Micu: „Un fapt ce a marcat una din particularitățile anului literar 1967 e revirimentul prozei de amploare. Intrat de mai mult timp în penumbră, romanul a revenit în planul întâi al vieții literare prin ivirea oarecum neașteptată a celui de al doilea volum din *Moromeții*, ca și prin apariția altor scrieri: *În absența stăpânilor* de Nicolae Breban, experiență interesantă și pentru autor și pentru literatura de astăzi, *Vestibul* de Al. Ivasiuc, scriere în care e urmărită original o dramă interioară surdă și care a fost atât de bine primită și de critică, fiind contestată (a atâtea alte cărți bune) doar în

«Luceafărul» (dovadă peremptorie a valorii ei). (...) Neobișnuit de fecund a fost acest an în planul istoriei și criticii literare unde numărul cărților mai mult decât vrednice de interes e atât de ridicat în raport cu anii trecuți încât nu invidiez pe cei ce vor decide în privința distribuirii îndătinatelor premii”.

□ Adrian Marino: „Cred că sunt în sentimentul tuturor declarând că în materie de discuții teoretice și polemice, anul 1967 s-a dovedit deosebit de fecund, înnoitor, insitant la gândire, la serioase examene de conștiință. Într-un anume sens, s-ar putea chiar declara că literatura anului 1967 a trăit, în bună parte, prin critică, prin realizările, controversale, chiar polemicile sale. (...) În bună parte discuția (continuată de anul trecut) s-a purtat în jurul operei lui G. Călinescu. Acum, când controversa a încetat, deși perspectiva amplă încă lipsește, se poate vedea mai bine (dincolo de orice excese polemice) care au fost meritele acestei controversă; rolul criteriilor teoretice în critică a ieșit și mai limpede precizat, funcția creatoare a criticii mai exact reliefată, bogăția și suplețea metodelor constituie de pe acum un bun câștigat, confruntările de opinii – uneori deosebit de severe – au îngăduit protagoniștilor să se cunoască mai bine, să-și confrunte critic punctele de vedere. (...) Și apoi, ce-ar fi ca înainte de a da sfaturi, a arbitra controversale dintre direcțiile critice, a da note unor critici care au la spatele lor o anume activitate și oarecare cărți, să dăm noi încine examenul marilor fapte? Această opinie, tot mai răspândită, treuie trecută și ea la activul anului 1967, când s-a discutat foarte mult și despre autoritate, ajungându-se la concluzia dreaptă că factorii săi nu sunt infatuarea și «promisiunile», ci numai realizările efective, creațiile sociale, durabile, operele de bibliotecă și care au intrat, de pe acum, în bibliotecă. Alte aspecte negative urmează a fi și ele semnalate fără nici o pasiune. Din erorile anului expirat, putem trage învățăminte pentru cel care urmează. Cu toții cădem sub critică. Nimeni nu este infailibil. Dar să avem măcar curajul unor atitudini, să ne folosim iscălitura! Observ că de la un timp N. Manolescu, iau un exemplu, se bucură de o «atenție» constantă. I se consacră note de după paravan, alte reviste le reproduc frecându-și mâinile, neavând voluptatea unei «însemnări» proprii. Pe bună dreptate în «Cronica» a protestat împotriva unor asemenea practici depășite. Critica criticii, roncia cronicii pot fi, în definitiv, forme de publicistică precum oricare altele. Dar când orientarea lor este în sens uni, ca și cum numai Eugen Simion și N. Manolescu pot forma obiect de atenție, se poate trage încheierea că idiosincrazia tov. Cornel Regman este, totuși, prea mare. Bag de seamă că același decalră «delir critic» buna primire de către presă a ultimei și bune cărți de proză a lui A. E. Baconsky. Astfel de excese critice, bine portretizate de D. Costea în *Anticriticul*, ar fi de dorit să rămână de domeniul trecutului. Să începem un nou an într-un spirit de răspundere, seriozitate, sobrietate și muncă sporită!”. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Anul literar 1967 se caracterizează – cred – în primul rând printr-un reviriment simțitor al prozei. Nu vreau să cobor prin această contribuțiile poetice, dar

lirica noastră ne-a obișnuit de câtăva vreme cu o ținută înaltă și cu o producție, nu numai abundentă, dar și substanțială. Proza, în schimb, părea să fi pierdut pasul și în anul anterior nu prea strălucise. (...) Romanul social de actualitate a câștiga cu volumul al doilea din *Moromeții* o operă majoră de îndrăzneță observație a prefacerilor satului contemporan și ide adâncă reflecție asupra destinului civilizației țărănești. Cartea aduce, pe lângă admirabila încheiere a dramei eroului ei principal, un realism neiertător care îngroapă definitiv o întreagă literatură convențională despre universul țărănesc contemporan, deschizând curajos drumul spiritului critic matur și responsabil în dezbaterile problemelor construcției socialiste cu mijloacele epicii. În aceeași direcție salutară, împing proza noastră și povestirile lui Fănuș Neagu din volumul *Vară buimacă*, explorare plină de interes a anumitor zone semi-clandestine apărute la întretăierea satului contemporan cu orașul și cu o pestriță lume boemă. 1967 a fost și anul afirmării unor prozatori noi cu o certă personalitate. N. Breban, care-și dovedise talentul mai mult decât remarcabil la apariția romanului *Franisca*, a arătat cu volumul *În absența stăpânilor* de ce resurse nebănuite dispune. Cu prima lui carte, Al. Ivasiuc n-a rămas în «vestibulul» literaturii, relevându-se un analist fin, de o uimitoare maturitate stilistică și icapabil să se miște fără nici o stângăcie pe terenul dificil al vieții intelectuale. O afirmare energetică de prozator format, care rezistă chiar și celor mai pretențioase exegețe, ne-au adus-o nuvelele lui Paul Georgescu din volumul *Vârstele tienreții*. (...) Neașteptat a fost și debutul în epică al poetului A.E. Baconsky, cu o carte de tulburătoare proiecții mitice și fascinante somptuo-zității verbale, *Echinouxul nebunilor*. Câmpul fantasticului l-a prospectat cu interesante rezultate și Vl. Colin într-o interesantă narațiune-parabolă, *Pentagrama*. În sfârșit, din domeniile prozei experimentale rezumate până mai ieri doar la un șir de exerciții discutabile, s-au detașat două talente evidente: Iulian Neacșu și D. Țepeneag. Poezia, care spuneam că ne-a obișnuit în ultima vreme cu o producție consistentă de înaltă calitate, ne-a dat și anul acesta o recoltă bogată. Au contribuit, la ea, generația matură: cu *Elegie pentru floarea secretă*, E. Jebeleanu, cu *Căile somnului*, Radu Boureanu, cu *Alte drumuri*, Mihai Nebiuc, cu *Cântece de țară*, Emil Giurgiuca, cu o excelentă revenire în partea inedită din *Versuri*, Virgil Carianopol, și din *Mare Incognitum*, D. Stelaru, cu *Tocmai ieșeam din casă*, Maria Banuș, cu *Semicerc*, Virgil Teodorescu, și cu *Să ne iubim visele*, Const. Nisipeanu, cu *Destinele paralele*, Nina Cassian, cu *Versuri de spus cu chitara*, Mioara Cremene, precum și cea mai tânără cu *46 poezii de dragoste*, Gh. Tomozei, cu mișcătoarea ingenuitate din *Jocul lui Adam*, Miron Chiropol, cu *Zoosofia*, Ion Gheorghe, cu *Sfera gânditoare*, Gr. Hagi, cu *Nume*, Marcel Mihalaș. Aș atrage aici îndeosebi atenția asupra a trei volume care merită după mine o subliniere specială. Primul *Monolg în Babilon*, aparținând lui Al. Philippide este, poate una din cărțile cele mai dense de poezie, apărute la noi în ultimele două decenii. În

Dimineața nimănui De Ion Caraion avem apoi o confesiune tragică, adevărat «jurnal liric» vizionar, cum puține s-au scris. *Poeme*, volumul care adună, retipărite toate versurile lui Marin Sorescu, îmi întărește convingerea de asemeni că tânărul poet este una din vocile cele mai personale ivite în lirica noastră nouă. O claritate înșelătoare nu ucide la el cutezanța imaginației și G. Călinescu a avut o intuiție sigură, semnalându-i îndată cuceritoarea-i vervă sepeculativă. Critica a rămas stăpânită, ca și anul trecut, de lucrările care au ca obiect valorificarea moștenirii literare. Printre ele, mi se impune în primul rând, *Poezia lui Eminescu*, de I. Negoïtescu, studiu interpretativ, curajos, profund și absolut original. (...) Ogorul dramaturgiei care continuă (vai!) să rămână destul de sterp a dat totuși o floare rară anul acesta, drama istorică a lui Horia Lovinescu, *Petru Rareș* din păcate necomentată așa cum o merita, spre a i se releva toate frumusețile”. □. Mihai Ungheanu: „Cel mai impunător fapt al «anului» mi se pare a fi atenția pe care au acordat-o prozei atât creatorii cât și critica. (...) Anul acesta a marcat un climat cert favorabil prozei. Critica a alimentat, și ea, interesul. Liviu Rebreanu de Lucian Raicu este o carte despre condiția prozei și autorului de proză, un eseu despre procesul creator, nu lipsit de intenții pedagogice prin exemplaritatea scriitorului ales. Și volumul lui Paul Georgescu e dedicat studiului prozei, mai ales celei de analiză și anilor posibilități de existență a romanului. Matei Călinescu în *Eseuri critice* analizează procedeele artistice la Urmuz, Matei Caragiale, E. A. Poe, D. H. Lawrence, cu evidentă predilecție pentru proza de factură intelectuală. Fenomenul cel mai îmbucurător este părăsirea prozei de extracție jurnalistică sau a celei cu eroi și situații previzibile. Proza revine la condiția artei, nelăsându-se copleșită de materia realului, ci dispunând de ea. Cele mai recente exemple sunt *În absența stăpânilor* de Nicolae Breban și *Frig* de D. Țepeneag, cărți în care aspectul comun al existenței devine treptat altceva, în proiecții lirice care pun realul în alte coordonate. (...) Când autorul devine «nou», alimentat nu de propria structură, ci de ambiția profesională, apar eșecurile. *Vestibul* de Al. Ivașiuc este un astfel de eșec. Pe întinse porțiuni ale ei, cartea nu șochează decât prin afectarea cu care autorul descrie, plictisitor de intelectual, un proces sufletesc – de altfel destul de banal – sau prin exaerbata sensibilitate afectată și ea, a doctorului Ilea. (...) *Vestibul* devine interesantă abia când se ivește posibilitatea devenirii a eroului, adică atunci când autorul abordează epicul. Cartea prezintă mai mult interes pentru psihologie decât pentru literatură. Al. Ivașiuc a crezut că poate scrie un roman «nou» innobilând prin exactitatea analizei intelectuale o situație veche de la *Dan* al lui Vlahuță încoace. El n-a depășit o anumită penurie tematică și epică specifică uneori prozei românești. (...) Fănuș Neagu în *Vara buimacă* e unul din puținii care nu se achită formal. De aici se detașează *Acasă*, narațiune în genul istoriilor justițiare sadoveniene în care un personaj se întoarce, inevitabil însoțit, la locul faptei pentru a reintrona echilibrul. Pasiunea autorului pentru tensiuni ridicate, și pentru plastica

simbolică își găsește aici un câmp ideal de desfășurare. (...) Cu *Moromeții*, volumul doi, Marin Preda reintră în actualitate în ambele sensuri ale cuvântului. Scriitorul n-a acuzat niciodată lipsa de subiecte și are conștiința artistică a fuziunii între actualitatea temelor și iprocedeele artistice. Romanul său nu este, dacă ne uităm prejudecățile, cu nimic inferior primului volum. (...) Orice volum este însă fatal superficial și mai eficace ar fi, decât aceste note finale îndătinate, ca întrunită într-o Asociație a criticilor, critica să poată decerne, la sfârșitul fiecărui an, un Premiu al criticii”. □. G. Dimisianu: „Realizările proeminente ale anului literar 1967 îmi pare că sunt de aflat mai ales în domeniul prozei și al criticii. Apariția volumului II din *Moromeții* lui Marin Preda e un eveniment nu numai al anului care s-a scurs, dar al întregii literaturi române căci marchează momentul când una din operele ei capitale a fost dusă la bun sfârșit. (...) remarcabile sunt, în cuprinsul anului 1967, și alte volume de proză, dintre care amintesc: *Vârstele tinereții* de Paul Georgescu și *Vestibul* de Al. Ivasiuc. (...) Ar mai fi de semnalat puternica afirmare din ultimul timp a lui D. Țepeneag (autorul volumului *Frig*), un nou volum de Fănuș Neagu (*Vară buimacă*), în linia obișnuită a autorului și câteva prezențe de mare interes în colecția *Luceafărul*: Virgil Duda cu *Povestiri din provincie*, Aurel Dragoș Munteanu cu *După amiază neliniștită* și Mihai Pelin: *Redactori și planiști*. În ceea ce privește critica, aspectul cel mai important îl constituie discuțiile, faptul că ultimul an înregistrează o amplificare a dialogului critic, delimitări mai nete de poziții, nestructurate exclusiv, ca până nu de mult, în jurul unor mărunte animozități personale, ci angajând credințe literare, programe și principii estetice. (...) Anul 1967 aduce totodată, în critică, afirmarea din ce în ce mai autoritară a unui «nou val», prezențe care s-au impus repede în rândurile din față ale comentatorilor fenomenului literar: Valeriu Cristea, la «Gazeta literară», C. Stănescu la «Scânteia tineretului», Mircea Martin la «Amfiteatru», Mihai Ungheanu la «Ramuri». Mai ales ultimul stăruie în a-și configura deja un program, delimitându-se de pozițiile confrăților și pregătindu-se pentru o acțiune critică ce se anunță extrem de interesantă. (...) Poezia nu a înscris, ca în anii trecuți, volume care să stârnească mari discuții, afară poate de *Zoosofia* lui Ion Gheorghe. O prezență mereu fascinantă, aflată poate în momentul ecloziunii maxime, oferă Nichita Stănescu, al cărui volum apare abia zilele acestea, dar existent în conștiința criticilor prin splendide poeme publicate în reviste. El e în acest moment figura numărul 1 a poeziei noastre. Drept este a menționa, de asemenea, și câteva debuturi poetice foarte promițătoare. Este vorba de Marcel Mihalaș (*Nume*) Miron Chiropol (*Jocul lui Adam*), Dumitru M. Ion (*Iadeș*) și Marius Robescu (*Ninge la isvoare*)”. □ Aurel Martin: „Hotărât lucru: în anul 1967 bibliotecile noastre s-au îmbogățit cu o sumă de cărți de istorie literară dintre cele mai interesante, propunând, majoritatea, o perspectivă realmente nouă asupra fenomenului comentat sau recomandând dacă nu neapărat un punct de vedere

pe de-a-ntregul inedit, oricum sitneze recapitulative de indiscutabil merit”. □

C. Stănescu: „Dacă anul literar e o noțiune de pură statistică, este aproape întâmplător că el coincide cu un moment literar. Evoluția literară nu se socotește în ani, ci în momente semnificative”. ■ Apare **Critica literară actuală**, referat prezentat în cadrul plenarei a Comitetului e conducere a Uniunii Scriitorilor, semnat de Dan Hăulică și Al. Oprea: „Oricât de pitoresc dezagreabile ar fi unele accidente din cariera criticii, nimeni nu e îndreptățit să pună la îndoială, în chip serios, puterea și utilitatea criticii. Cu atât ma imult, în ambianța unei societăți ca aceea socialistă, care, construindu-se lucid pe sine, face posibilă ivirea unui acord lăuntric, nou în istorie, între gestul *constructiv* și acela *critic*. Avem nenumărate prilejuri de a constata că, pe coordonatele noastre spirituale, exercițiul criticii capătă sensuri și responsabilități sporite; criticul se poate angaja astăzi într-un dialog mai larg cu publicul, cuvântul său putând beneficia de o audiență pe care n-avea cum s-o atingă altădată. (...) Eficiență, randament superior, examen lucid al faptelor, fără iluzii comode – spre aceasta ne îndreaptă îndemmurile partidului, formulate cu putere la Congresul al IX-lea al P. C. R., la întâlnirile conducerii de partid cu oameni de literatură și artă, și în atâtea alte împrejurări în care au fost analizate aspectele culturii. «Critica literară – sublinia Raportul la cel de-al IX-lea Congres – trebuie să analizeze principal activitatea de creație, fără pretenția de a da soluții obligatorii cu privire la forma și stilul lucrărilor artistice, să ia poziție față de manifestările negative și să promoveze operele care exprimă realitățile și ideile înaintate ale societății noastre. Totodată, ea trebuie să contribuie la educarea estetică a oamenilor muncii, la formarea gustului public». Iată o atotcuprinzătoare definire a exigențelor înalte cărora trebuie să le răspundă neconținut activitatea noastră. Oricare critic, dacă-și merită numele, nu poate să nu mediteze la aceste îndemnuri, să nu încerce a stabili, la lumina lor, un bilanț serios al propriei sale muni. E ceea ce ne propunem să facem, cu toții împreună, în dezbaterile acestei Plenare; fără a uita că suntem în stadiul când entuziasmul nu se mai poate dispensa în vreun fel de luciditate, de franchețea categorică a problemelor abordate frontal, bărbătește. (...) În loc ca operele dezbătând mari teme ale existenței noastre naționale să se bucure de o analiză atentă și comprehensivă, ele au parte fie de consemnări accidentale, fie de judecăți foarte arbitrare; este, printre altele, cazul ultimei piese a lui Horia Lovinescu, aceea intitulată *Petru Rareș*, sau al unor cânturi epice, de tineri poeți, crescute din substanța unor mitru românești; – aceste din urmă creații au rămas aproape total în afara discuției critice. Un snobism afectat – anacronic, sub emblema ultramodernității – dictează unor critici curioase amnezii, când este vorba de opere în care răsună dramatic ecourile prezentului nostru. Dacă ar fi să construim după normele acestor critici o istorie a literaturii române contemporane, ea s-ar restrânge la pojghița cea mai firav recentă, a debuturilor din ultimii 2-3 ani, ignorând cărți capitale și eforturi statornic desfășurate, de-a

lungul a două decenii și mai bine – de pildă, acelea ale Marin Preda, Zaharia Stancu, Eugen Barbu. Oricât de mult am încuraja promisiunea unor debuturi, nimeni, dacă are sentimentul organic al culturii, nu va putea crede că decălecatul prozei noastre s-a produs abia prin D. Țepeneag sau Iulian Neacșu și că o serie de creatori autentici, care au nenorocul de a fi mai vârstnici, pot fi eliminați din durata vie a literaturii noastre. Acest exclusivism brutal, care se manifestă sub auspiciile unei pretinse sulețe moderne poartă în sine riscul unei egalizări nedorite, o gravă amenințare de monotonie. *Numai* opere de behaviourism, de proză comportamentalistă; *numai* romane-pilulă, fără amplitudine narativă; *numai* relatări la persoana întâi; *numai* compoziții de tipul «operei deschise»; *numai* romane disprețuind construcția de personaje etc., etc.: toată această suită de interdicții exclusiviste, care se întrevăd în paginile unor comentarii critice, pune în circulație canoane și prejudecăți, la fel de apriorice, de unilaterale, ca și acelea de semn contrar, care-și făcuseră loc într-o perioadă depășită din istoria noastră contemporană. (...) O problemă care de mult timp stă în suspensie, deși a fost deseori semnalată conducerii Uniunii, este aceea a unei specializări de prestigiu, de are este normal să poată beneficia cei mai idotați dintre tinerii critici. N-avem dreptul să uităm că personalități de o cultură impunătoare, precum marile figuri de intelectuali invocate mai sus, s-au format prin studii sistematice, trecându-și doctoratele în mari universități europene. Dacă insistăm asupra unui asemenea program de perspectivă în formarea cadrelor de critici, nu e din rațiuni e simplă oportunitate organizațivă, este tocmai în ideea de a dărui criticii românești o deschidere universală, indispensabilă pentru detectarea pregnantă a originalității noastre naționale. Pentru a trebuie să înțelegem critica în felul unui simplu instrument de integrare sintetică: un mortar indestructibil în edificiul civilizației noastre. Ne trebuie puterea coagulantă a marilor sinteze, aceea care a creat marile *stiluri*, de ireductibilă originalitate. Sinteză într-un sens fertil, de comuniune, de dinăuntru, cu ființa profundă a unei epoci, de aderență la destinul adânc al țării noastre. Marea eficacitate a literaturii și criticii înseamnă să nu uiți asta: se află în joc, și atârână de noi, viitorul unei culturi, sufletul și geniul națiunii”.

■ La Plenară, Referatul a fost urmat de *Discuții*, redată și acestea succint: „După lectura referatului (publicat mai sus), care a fost prezentat în cadrul plenarei Comitetului de conducere a Uniunii Scriitorilor, au luat cuvântul scriitorii, critici și istorici literari. ■ «Dacă, pe de o parte, unii fac o critică mai mult tehnicistă – a spus Petru Comarnescu – alții ignorează cu desăvârșire tendințele noi care se manifestă în critică pe plan internațional. Să ne gândim de pildă la eseistică. Eseul filozofic nu este cultivat la noi numai de critici în general dar nici chiar de către aceia care se ocupă, în măsură mai mare sau mai mică, de filozofia culturii, de filozofia istoriei. (...)» Vorbitorul s-a ocupat și de problema întăririi conștiinței istorice și sociale, a literaturii, ccerând promovarea în artă a tuturor categoriilor estetice, a *grotescului*, dacă este nevoie, dar și a

sublimului. «Ne trebuie – a mai spus el – romane cu un complex conținut filozofic, romane ale intelectualității. Descriptivismului tern, pe bună dreptate combătut în referat, trebuie să-i opunem opere capabile să suscite mari întrebări și care să răspundă frământărilor adânci și exigențelor intelectuale înalte ale cititorului de astăzi. Deocamdată, acest roman al intelectualității lipsește și în general se manifestă o preocupare insuficientă față de problematică, față de confruntările intelectuale, filozofice, estetice ale timpului nostru». ■ Liviu Rusu a apreciat referatul ca «foarte laborios, bine gândit și exigent». Considerând și el că în critica literară se manifestă anumite anomalii, vorbitorul a furnizat câteva argumente în plus. «De unde înainte în judecarea operei literare nu mai ieșeam din social, uitam de opera literară acum orice aluzie la rădăcinile sociale ale cutării opere îți este taxată drept sociologism vulgar. Întotdeauna am fost pentru libertatea desăvârșită a criticii. Totuși, nu pot să nu constat că opera de artă nu este un dat pur, – că rezultă din anumite împrejurări. (...) ». Referindu-se la necesitatea imediată a pregătirii sociologice a criticului literar, Liviu Rusu amintește că însăși sociologia are fundamente adânci în întreaga gândire umană. (...) În încheiere, Liviu Rusu a pledat pentru o atitudine de profundă onestitate în critica literară, de profundă cinste față de opera examinată, de cinste față de autorul respectiv și mai ales de cinste (a criticului) față de sine însuși. Criticul să aibă o conștiință etică și să nu facă aserțiuni care pot fi repede infirmate și care îl descalifică nu numai pe criticul respectiv, ci și întreaga tagmă. ■ Pornind de la originea și definirea clară a noțiunii, Const. Ciopraga a schițat o scurtă istorie a polemicii literare la noi, arătând că reprezentanții cei mai de seamă al criticii românești – un Alecu Russo, un Titu Maiorescu, un C. Dobrogeanu-Gherea sau un Ibrăileanu – au intrat în dispută numai pe marginea unor chestiuni de reală importanță și numai în marginea tonului urban și civilizată. (...) În încheiere, vorbitorul a spus: «Amintindu-ne de polemicile mai vechi, o idee clară se conturează în legătură cu finalitatea celor de astăzi. Scopul polemicii trebuie să rămână respectul adevărului. Pasiunea nu trebuie să întunece luciditatea criticii». ■ E un fenomen caracteristic în viața noastră literară – a spus Galfalvy Zsolt – că problemele criticii devin obiectul atenției generale. Acest lucru nu e întâmplător: critica reprezintă una din formele creației literare în care tendințele fazei de dezvoltare, la scara întregii literaturi, se manifestă în chipul ce mai palpabil. (...). ■ La începutul intervenției sale, Romul Munteanu a vorbit despre receptivitatea la cultură a tinerilor scriitori. «Mulți tineri – a spus el – cred că scriitorul este ceva asemănător cu un folclorist, care în mod spontan poate realiza o operă fundamentală». (...) «Or, la noi, unii scriu un fel de proză cosmică, într-un stil așa-zis filozofic, sau o falsă poezie de idei care nu comunică nimic și al cărei sistem metaforic l-am putea găsi la poezii de mâna a doua sau a treia dintre cele două războaie». (...) În ultima parte a intervenției sale, Romul Munteanu s-a referit la diversificarea criticii (cu

aplicație specială la unele aspecte ale criticii «stilistice»), precum și la datoria criticii de a susține într-un mod mai convingător și printr-o erudiție autentică valorile românești ca valori universale. «Avem prea puține studii prin care să se încerce în mod firesc integrarea fenomenului românesc în contextul universal. Când se fac asemenea încercări, ele sunt adesea sortite eșecului, din pricina lipsei de experiență a celor ce le întreprind.» ■ Aprecieri pozitive asupra modului în care au fost cuprinse problemele în referat a exprimat Al. Dima. (...) Al. Dima abordează, în continuare, problema pregătirii criticului. Critica cere o pregătire specială, iar cel care o practică trebuie să dispună de o foarte serioasă pregătire de cultură generală, de cultură filozofică și de aceea propunerea făcută în referat ca tinerii critici să fie trimiși în străinătate pentru studii aprofundate este sprijinită cu căldură. Vorbitorul pledează pentru o critică de un alrg orizont, capabilă să facă distincții sigure și comparații revelatoare. (...) Tot în legătură cu metodele criticii literare, vorbitorul a accentuat asupra necesității abordării operei artistice după criteriul valoric. Critica trebuie să spună adevărul. Ea trebuie să descopere valoarea acolo unde este și să atace nonvaloarea acolo unde se ascunde. Metoda tratării prin omisiune a cărților sau atacurile sistematice și neargumentate în mod serios, trădează, pe alocuri, practici redacționale anacronice, având la bază criterii personale, neobiective. În încheiere Al. Dima a făcut unele considerații asupra stilului critic, combătând anumite tendințe de prețiozitate, afectare și pedantism. ■ În intervenția sa, dramaturgul M. Davidoglu a luat în discuție câteva aspecte legate de reflectarea insuficientă a literaturii noastre contemporane, a problemelor ei de prim ordin, în presa de specialitate. Referindu-se la luările de cuvânt ale unor ante-vorbitori, el a spus: «Bine ar fi ca asemenea frumoase luări de cuvânt să se reflecte în revistele noastre, să se arate în aceste reviste ale noastre că există o literatură bogată în talente, capabilă de a încerca toate formele pe temelia unui conținut specific românesc de viață.» ■ G. Dimisianu a arătat că un element pozitiv al referatului este faptul că se aentuează asupra neesității de a se acorda – în aplicarea criticii curente – atenția cuvenită conținutului, mesajului filozofic și ideologic, concepției operei. (...) În continuare vorbitorul s-a referit la subiectivismul exagerat manifestat de unele reviste (de ex. «Luceafărul»), ale căror rubrici de note sunt transformate «foarte des în pârgonii de declanșare» a unor critici neprincipiale, sau atacuri la persoană, fenomen profund păgubitor pentru literatură. Vorbind despre polemica literară, – a spus criticul – trebuie să arătăm că de multe ori această noțiune nu este înțeleasă în adevăratul ei sens. Pornind de la distincția făcută de Eugen Lovinescu între pamfletul de cuvinte și pamfletul de idei, G. Dimisianu a smenalat recrudescența în ultima vreme a pamfletului de cuvinte: «Sunt pamfletari care practicând violența limbajului, invocând numele lui Tudor Arghezi, lovesc în dreapta și în stânga. Este o atitudine plină de riscuri; realitatea nu confirmă aceste păreri». În încheiere vorbitorul a arătat că

asemena polemici neprincipiale trebuiesc excluse din viața literară. «În schimb, să încurajăm polemica de idei, să reîntărim în drepturile sale spiritul critic». ■ În vederea unei discuții mai amănunțite și mai temeinice, Ion Biberi și-a început intervenția propunând ca în viitor referatele prezentate să fie în prealabil publicate. (...) ■ Luând cuvântul, D. Țepeneag începe prin a spune că referatul, deși a fost laborios întocmit, i-a suscitat și unele rezerve. Referindu-se la una din temele propuse discuției, el a apreciat că pericolul în critica actuală vine, după părerea lui, din știrbirea autorității criticilor noștri. Lipsa de obiectivitate a dus implicit la inconsecvență, iar aceasta a putut fi ușor demonstrată prin simpla alăturare a unor texte publicate acum zece ani și mai bine și a altora scrise acum. Dezvoltând o idee a lui Al. Dima, vorbitorul a arătat că, din moment e una din principalele meniri ale criticului în stabilirea județii de valoare este detectarea noului cuprins într-o operă de artă, e de neînțeles să se manifeste surprindere când se constată că lucrările tinerilor, chiar dacă sunt mai puțin valoroase, sunt amplu discutate de critici. Tocmai această «noutate» sau măcar prospețime din scrierile unor tineri atrage discuția critică, chiar dacă unii le întâmpină cu oarecare suspiciune, la fel cum s-a întâmplat la vremea respectivă, și cu nuvelele lui Marin Preda, și cu «Groapa» lui Eugen Barbu, și cu scrierile pline de personaje «ciudate» ale lui N. Velea, Fănuș Neagu și D. R. Popescu. Vorbitorul a mai atras atenția că se pripesc aceia care vorbesc de mimetism în legătură cu unele scrieri care se vor moderne. Noțiunea de mimetism trebuie legată simetric de alte două noțiuni, și anume: de modernism și de tradiționalism. De ce numai «modernul» e socotit epigon? se întreabă D. Țepeneag continuând: «dar atâția scriitori naturaliști sau balzacieni, nu sunt și ei niște epigoni, niște mimetici?» ■ Discuția literară trebuie să aibă un caracter de opinie deschisă și ccurajoasă, așa cum se manifestă ea în toate sectoarele vieții noastre sociale – a spus Adrian Păunescu în intervenția sa. Primul rol al criticului, după cum îl sublinia Eugen Lovinescu, este acela de a descoperi noul. O dogmă sau alta pot avea repercusiuni negative asupra aprecierii operei unui scriitor. Polemica literară își fâsește rostul atunci când se poartă între valoare și non-valoare și nu atunci când se desfășoară între valoare și valoare sau între valoare și promisiunea de valoare. Discuția literară principală, în care și scriitorul poate aduce despre sine puncte de vedere lămuritoare, permite criticii ca, în deplină răspundere față de mijloacele ei, să discearnă ce este valoros și cu adevărat nou în câmpul literar actual. ■ Eugen Simion: «Încep prin a spune, detașându-mă de poetul Adrian Păunescu, că cineva nu trebuie a fi, cu necesitate, criticul unei singure generații, în speță: criticul a cinci-șase scriitori. El începe prin a fi comentatorul generației sale și sfârșește prin a fi, dacă e omul unei vocații adevărate, criticul unei literaturi. Faptul trebuie reținut, pentru că, în practica literară, criticul unui grup de scriitori înseamnă, în fapt, *funcționarul* acestor scriitori, condiție cum nu se poate mai deplorabilă; cea din urmă și cea mai regretabilă la care pot ajunge o

conștiință critică, zicea, odată, G. Călinescu. Discuția despre critică (dusă mai întâi în presă, cu rezultate de mai multe feluri) reexaminează câteva noțiuni sau, dacă vreți, **imperative** ale criticii autoritate, gust, metodă etc., și în legătură cu toate acestea e greu să nu fii de acord cu recomandările făcute de referinți, deși asupra modului cum se aplică ele în viața literară sunt încă multe de spus. Mi se pare însă că nu trebuie să exagerăm pericolul unei tendințe critice estetizante. Unde, când se ilustrează aceasta? Se discută, apoi, despre sociologie și mulți deplâng ignorarea ei. Să ne înțelegem: **sociologia** intră în conceptul criticii mai noi, sociologismul o desfigurează. Criteriul sociologic e util, uneori indispensabil (în analiza, să zicem, a prozei de observație!), alteori inoperant (când e vorba de poezia de idei sau, cazul lui Barbu, de concepte ale simbolurilor). *Sociologismul* însă, aplicat cu osârdie, a dus la rezultate pe care nu e cazul să le mai discutăm». În continuare E.S. a vorbit despre raporturile criticii cu ideologia, despre vocația criticului și înfățișarea lui morală, de relațiile dintre critică și literatură, despre colegialitate literară, zicând în încheiere: «E inutil a duce lupte mărunte pentru recunoașterea întâietății într-un domeniu în care nu abilitatea, grația, manifestate la zile mari, contează, ci vocația adevărată, gustul, spiritul de justiție, informația bogată. Ele asigură autoritatea critică, fără de care orice acțiune e zadarnică». ■ În cuvântul său, Alexandru Balaci a subliniat că este necesar să desprindem din aceste discuții despre funcția criticii câteva concluzii clare. Din acest punct de vedere, referatul are meritul de a fi într-adevăr o sinteză a unor îndelungi dezbateri, o sinteză prezentată «într-un vestmânt, după părerea mea, strălucitor, de înaltă ținută». Nu trebuie să fim deloc pesimiști în ceea ce privește soarta publicisticii literare. Din cele aproximativ 9000 de titluri cu care se mândrește țara noastră și care apar în 90 milioane exemplare, anual, și din cele 3000 volume publicate anul trecut (în domeniul științei, tehnicii, artei și literaturii), s-au tipărit aproximativ 45 de volume de istorie literară și critică, ceea ce cantitativ cel puțin este un lucru impresionant. (...) În încheierea intervenției sale, Al. Balaci a remarcat «neobișnuita efervescență» care se manifestă în rândul criticilor literari dornici să obțină doctoratul, un fenomen pozitiv, expresie a dorinței lor de a-și adânci și consolida o cunoaștere mai specializată a literaturii. În aceste condiții se pune problema dacă n-ar fi utilă apariția unei reviste de critică și istorie literară, care să concentreze preocupările într-un domeniu al literaturii atât de bine reprezentat». La final, revista anunță: „În numărul viitor, «Gazeta literară» va publica concluziile discuțiilor din cadrul plenarei Comitetului Uniunii Scriitorilor, sub semnătura președintelui uniunii, acad. Zaharia Stancu». □ Apare textul **Chemarea patriei** de Hajdu Győző, în românește de Ștefan Luca, cu următoarea precizare: „Îmbarcaat pe traulerul «Galați», autorul a străbătut Bosforul, marea Marmara, Dardanelele, apele Egeei și Mediteranei, trecând prin Gibraltar, plutind luni de zile în nordul oceanului Atlantic, aproape de țărmurile Americii. Din jurnalul de bord

desprindem următoarele două fragmente”. □ Nicuță Tănase semenază *Uite-l că vine! Vine Revelionul!*: „Ca niciodată scriitorii noștri de la orașe și sate (chiar și cătune) se vor întâlni în sălile cu destulă marmură ale casei lor de pe Calea Victoriei 115, cale care este paralelă cu B-dul Ana Ipătescu nr. 15. Toți scriitorii (fără deosebire de sex, gen literar, înălțime, lățime și celelalte) în această noapte a Revelionului lărgit (participă și critici) vor petrece împreună până la adânci bătrânețe. (...) La același miez al nopții se vor pune în vânzare la tombolă, unde cu numai 2 lei poți câștiga: – O excursie de documentare în străinătate cu familia și părinții. – 800 kg bronz, materie primă pentru o statuie personală. – Un permis de fumat la cafeneaua Capșa. – Dreptul la o documentare pe o durată de la 2 până la 6 ani într-o mină ori o mare uzină (la alegere). – Un permis care-ți dă dreptul să vezi și să lauzi orice film românesc. – Un loc gratuit la Belu. – Un abonament gratuit pe viață la «Viața românească». – Ori chiar un tort neînceput”. □ Nicolae Tăutu semenază *Revelion la Casa Scriitorilor*: „Știți ce înseamnă un revelion la Casa Scriitorilor? Totul e alb și sclipitor ca zâmbetul lui Ben Corlaci, ca fețele de masă ale doamnei Candrea, care nu s-a precizat la nici un gen literar până în prezent. Lipsește numai inscripția (tradusă tot de R. Vulpescu) «Voi care intrați aici lăsați orice speranță» (că veți primi un împrumut din partea directorului Traian Iancu...)”. □ Sunt oferite date informative despre *Prezențe românești* cu amănunte despre traducerile apărute în anul 1967 din literatura română. ■ Sub titlul *Anul literar '67* apar textele: *Goncourt André Pieyre de Maniargues: «La marge»* de Elena Piru; *Bilanț literar sovietic* de Tatiana Nicolescu; *Cel mai apreciat roman hispano-american* de Andrei Ionescu și *Alte atitudini anglo-saxone* de Mircea Ivănescu.

● [„Tribuna”, nr. 52] Număr dedicat aniversării Republicii. Publică poezii de angajament Mihai Beniuc (*Un popor întreg*); Miron Scorobete (*Patrie*); Ion Rahoveanu (*Intersecție de zări*). □ Acad. Constantin Daicoviciu scrie patetic textul *Aniversară*: „Acum, la douăzeci de ani ai Republicii – la ceasul când sărbătorind țara ne sărbătorim pe noi toți, – gândul nostru dă cinstirea cuvenită trecutului în lumina unui prezent ce se înfățișează tuturor strălucitor. Nu există bucurie mai deplină decât se ne vedem Patria înflorind. Nu există bucurie mai deplină decât să ne știm, noi toți, părtași, cu gândul și fapta, la acest unic proces istoric – ce câștigă dimensiuni omenești prin fiecare dintre noi”. □ Dumitru Mircea publică editorialul 20: „Trăiască-ne Țara, împlinească-se și pe mai departe visul într-aurit al moșilor și strămoșilor și eroilor acestui pământ – temelie României socialiste! Închinăm și bucuria de acum Partidului nostru comunist, flacăra nestinsă a focului creator ce arde în noi, gândul și vrerea poporului român victorios!”. □ Cu articolul lui Ion Vlad *Actul lecturii* revista se întoarce cu fața spre menirea ei: „Rezolvând de fapt problema, dacă nu controversată în orice caz incert și echivoc formulată, a relației dintre conținut și formă prin sublinierea unității structurale a oeprei, teoria literară contempo-

rană respinge soluțiile extreme, fie strict «conținutiste», fie exclusivist tentate de examenul formelor, mai exact al soluțiilor comunicării literare. Arta de a citi impune însă și o altă observație. Unitatea operei implică și ideea de organism distinct ce se cere studiat prin datele lui particulare, interne. Teoria literară de azi remarcă o posibilă dihotomie între studiul implicit al operei, susținut prin argumentele lăuntrice ale creației, ale mecanismului ei, și studiul explicit de cele mai multe ori alimentat de profesiunile de credință ale scriitorului, de posibile mărturii pentru «istoria» operei”. □ Este anunțată apariție unei noi reviste: „Ritmuri hunedorene”: „Recent revistelor noastre literare li s-a mai alăturat una: «Ritmuri hunedorene» – subintitulată: Supliment social-cultural al ziarului «Drumul socialismului» Deva. «Supliment» e un fel de a spune întrucât este vorba de o revistă în toată regula – după cum subliniază în cuvântul său introductiv Pop Simion, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Ținem să felicităm călduros și cu toată sinceritatea noua publicație, cu atât mai mult cu cât prin felul ei de a fi ne-a stârnit de la prima «ochire» simpatia. O prezentare grafică îngrijită îmbie și predispuie la lectură. Remarcăm, ca un fapt lăudabil, covârșitoarea prezență a unor «nume noi», nume prin care, evident, revista vrea să se dezvolte, să trăiască, contribuind la întregirea peisajului nostru revuistic. Chiar dacă unele materiale nu sunt prea fericite sub raportul consistenței, revista ne place prin tinerețea ei, prin dodrința ei, evidentă, de a se impune, de a deveni o nouă «voce» ilustrând prin aceasta excepționala emulație care caracterizează viața noastră cultural-artistică de astăzi. Din toată inima, succes!” □ Apar două cronici literare. La Victor Torynopol, *Viscolul și armonia* scrie Ion Oarcăsu: „Victor Torynopol n-a mai publicat poezie din 1945, când a fost premiat de «Forum» pentru *Cartea cu sânge pâine și cocs*. Volumul său recent, *Viscolul și armonia*, adună poezii ce aparțin, firește, mai multor structuri. (...) remarcabilă la acest poet al emoției reținute este degajarea intelectuală a versului, trecut parcă orin mai multe filtre, până când câștigă fluentă și armonie. Notabilă și modernă este, cum spuneam, însăși maniera folosită; poetul trăiește nu numai într-o lume reală, certă, ci și într-una saturată de propriile-i ficțiuni. Senzația că participi la conturarea unui microunivers îți dă o ușoară beție de forme imaginare, ideale, sentimentul poetului-artifex, care, zâmbind ceremonios ori jucându-se de-a cuvintele, concurează însuși demiurgul”. □ Constantin Cubleşan semnează cea de a doua cronică literară la Ion Frunzetti, *Dragostele aceleași inimi*: „Ajuns la vârsta când întrebările privind propria realizare umană devin adesea obsedante și, oricum, inevitabile, poetul caută să-și fixeze, din perspectiva acestui moment, personalitatea, să se autodefinească, să discearnă în ultimă analiză ce este durabil și ce nu din tot ce a încheat cu prețul atâtor renunțări și eforturi. Așa ajunge să vorbească mereu, chair cu o anumită insistență, despre menirea și datoria sacră de a exprima conținutul acestei lumi căreia i se integrează organic. (...) Oricum însă *Dragostele aceleași inimi* (titlul însuși

este sugestiv, făcând trimiteri la valențele multiple ale afectivității poetului) ne înfățișează un artist frământat de marile întrebări ale cârstei sale mature, când fiecare gest, fiecare cuvânt trebuie să reflecte plenar întreaga sa responsabilitate creatoare”. □ La proză, apare textul inedit *Drumul viteazului*, de I. Agârbiceanu. □ Versuri semnează: Emil Isac (poezii inedite: *Cocoș blestemat; Soldații; Cântecul orfanului*); Nicolae Tautu, Szemlér Ferenc (*Unui nou născut*, în românește de O. Hodârnaș); Gheorghe Chivu (*Cântec pentru anii țării*); Negoiță Irimie, Vasile Grunea.

29 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 52] În ultimul număr din acest an al revistei Nicolae Manolescu scrie o *Laudă criticii*: „Critica, în cea mai mare măsură încă decât poezia, este pentru cititorul neprevenit o limbă străină. Merită ea să fie învățată? Merită ea să fie citită? Mi-am pus întrebarea când, voind să scriu despre cele mai importante cărți ale anului 1967 mi-am dat seama că într-un progres vizibil, în critică a avut loc un adevărat salt. Împrejurarea e mult mai plină de consecințe decât pare la prima vedere. Critica e conștiința de sine a literaturii: fără critică nu există literatură”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 52] *Fărcășan* semnează articolul de primă pagină *Dinastia culturii* din numărul de Sărbători al „Săptămânii Culturale”, la finalul Festivalului Național al Teatrelor Dramatice – decembrie 1967: „Evoluția culturii naționale e un proces care cere timp îndelungat, decenii, muncă, dezbateri aprofundate, cu un rol mai mare al cadrelor de creație – cum se sublinia deunăzi în documentele Conferinței Naționale a PCR. E clar că, în cultura țării noastre, se înstăpânește o dinastie a meritului real... «*criza culturii*» pe care o pronosticau acoliții coroanei nu s-a ivit, dar generațiile republicane ale României trăiesc o incontestabilă criză de timp: nu ne ajung orele, pentru câte am vrea să scriem și să creăm. E o criză plăcută, care te face să regreți că n-ai mai multe vieți... Cărturarul modern al României socialiste, chiar în cazuri de greutate probabil nerezolvate sau oboesală, este un om care ar dori să aibă mai multe vieți – și toate ancorate într-o perioadă unde singurii stăpâni și singurele coroane sunt munca și meritul. O perioadă care s-a deschis odată cu proclamarea Republicii și a noii dinastii, a muncii și a culturii”.

30 decembrie

• [„**Scânteia**”] De ziua republicii, Ion Crânguleanu semnează poezia *Țară*: „Tu ești, în chica timpului, planetă/ Ce luminează calea, ești aripă/ În trupul nostru, inimă și sens/ Prin care toate rosturile vieții trec”. □ Dumitru M. Ion este prezent cu un *Imn*: „Tineri suntem și în pragul puterii/ Așteptăm ramuri noi să ne crească –/ Întinderea crudă și liniștea din serile verii/ Duce în toamnă poveri de culoare cerească:/ Pământul și apele, imaginea celor de-acasă,/

Vorbele mele căzând când m-acoperă grâul/ Pâinea cinstită-n amiază pe țarina grasă/ Țuica picurându-și din prune pârâul”. □ În același număr, Niculae Stoian semnează poezia *Tablou*: „„Ci noi, precum Neagoe-n fresca veche/ Purtându-și ctitoria legendară,/ Venim și le-nchinăm această țară/ Unind în tricolor fără pereche/ Cetăți și holde, Dunărea albastră, – / Noi, ctitorii de azi, Măria noastră”. □ În același număr festiv Zaharia Stancu semnează textul *Când marea poartă a fost deschisă*: „ (...) Când istoria țării noastre a fost trecută sub regimul calendarului și orologiului monarhic hohenzollernian, începură să se întâmple lucruri ciudate, fapte de spaimă, ca din basme: zilele fugeau înapoi, împotriva scurgerii firești a timpului, iar tic-tacul bătea timpul pe loc ore, minute și secunde moarte, care nu se înșiruiau, nu se adăugau una alteia de ieri spre azi, și de azi spre mâine, ci se depuneau una peste alta, la nesfârșit. Viața omenească se năștea și se ducea înainte – căci viața este prin ea însăși afirmare a prezentului și neîncetată urmărire a viitorului – dar viața istorică rămânea în urmă. Monarhia a fost lacătul greu și ruginit al închiderii României într-o întârziere față de pasul mare al istoriei, față, mai ales, de luptele, de suferințele, de drepturile la o altă viață ale milioanelor de români, generație după generație...”.

• **[„România liberă”]** George Chirilă publică poeziile *Cântec cu țară* și *Anotimp tânăr*. □ Horia Zilieru publică poezia *Țară*.

• **[„Cronica”, nr 52]** *Aniversare* este titlul poeziei publicate de George Lesnea. □ *Cronica literelor* conține o serie de poezii de: Ion Roșu, *Țară*; Florin Mihai Petrescu, *Sub astrele curate*; Ion Covaci, *Pro Patria*; George Chirilă, *Cântec de țară*; Ion Chiriac, *Arhitectură* și *Sub merii poveștilor*; Ovidiu Hotinceanu, *Urare*. □ Apare articolul *Familia Voiculescu – Fișe pentru un viitor roman*, semnat de Dumitru Ignea. □ Al. Andriescu semnează articolul *Literatura XX*: „Ca și în poezie, în proza actuală românească impresionează, deopotrivă, varietatea stilistică ca și numărul mare al talentelor care o afirmă”. □ Suplimentul special al revistei „Cronica”, *Odată-n an e anul nou!*, conține: *Plugușorul*, *Correspondență literară*, caricaturi, idei de film, fișe pentru o istorie literară, parodii și versuri. La realizarea acestui supliment au colaborat: Andi Andrieș, Laurențiu Ciobanu, Val Gheorghiu, Fl. Ghiuca, M. R. Iacoban, Aurel Leon, H. Marcovici, Ion Pogorilovschi, Mihai Sabin, B. Sireteanu, Iulia Sânger, Corneliu Ștefanache, Corneliu Sturzu, Damian Ureche și Constantin Ciosu”.

• **[„Luceafărul”, nr. 52]** La sfârșit de an, Dragoș Vrânceanu exprimă, *Opinii personale* cu privire la „pașii însemnați făcuți în poezie, proză și critica literară”, în 1967. „Condeiele tinere, sau mai tinere, au devenit mai numeroase și arată o îmbucurătoare lărgire a orizontului cultural de bază, o tehnică stilistică ameliorată («beția de concepte» a dat înapoi) și îndeosebi căutarea unor unghiuri de vedere revelatoare. Dar critica literară nu este încă – cu unele excepții – la înălțimea saltului făcut de mișcarea noastră literară în poezie și în

proza narativă. Acest lucru apare explicabil. Activitatea critică este un *posterius* față de cea creatoare. Prolegomenele critice abundente pot stânjeni impulsurile de plăsmuire. Nu este totuși logic ca spiritul critic să secondeze docil direcțiile și formele creativității literare, mulțumindu-se de cele mai multe ori să le incite, fără să le discrimineze. Tocmai aceasta se întâmplă într-un mare număr de cazuri. Exegeza critică pare că reușește mai ales atunci când ia în considerație operele literare mai izbutite. Ea manifestă adesea o tendință – să mi se ierte cuvântul – parazitara: se bucură de bucuria altora. Ni se pare însă că în cursul anului care a trecut s-au înregistrat simptome critice foarte semnificative într-un alt sens, – și tocmai de aceasta voiam să vorbim – deosebit de acela al criticii propriu zis calificate. Spiritul critic și-a ales vadurile în mod mai liber ca până acum. Mă gândesc la o serie numeroasă de articole de critică românească și de literatură străină, incidentale sau mai puțin, mai generale sau legate mai strict de fenomenul literar. Ele constituie indiciile unui climat critic general foarte fecund, nou, inedit, substanțial, pe care trebuie să-l salutăm cu toată căldura, indiferent dacă se exteriorizează într-un mod salutar, diletant, eclectic sau impresionist”. Sunt avuți în vedere Cezar Baltag, Mircea Ciobanu, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe. □ „Spre a ne întoarce la criticii propriu ziși, ne vom grăbi să reținem cronica publicată de Gh. Achiței despre studiul profesorului Roșca asupra lui Hegel, unde, cu o bruscă amplexare de orizont depășind limitele unuia articol de revistă, ni se vorbește despre un hegelianism românesc natural, ne vom opri asupra originalelor observații despre Brâncuși ale lui Dan Hăulică din recentul volum comemorativ, vom reține observațiile lui Al. Oprea asupra evoluției prozei – fragment, din lucrarea în curs de apariție a autorului – vom semnala pluralismul inspirat, al temelor abordate de Valeriu Râpeanu, vom sublinia analizele subtile și derutante ale lui Marian Popa, vom nota introducerea lui Sorin Alexandrescu la traducerea cărții *Teoria literaturii* a lui Wellek și Warren și altele. Ne-am referit, aproape la întâmplare, la unele cote de nivel ale activității critice din ultimul an, care constituie tot atâtea adevărate simptome de deschidere completă a posibilităților unei discipline cu cele mai frumoase tradiții în mișcarea literară românească”.

31 decembrie

• [„Scântea”] Un fragment din noul roman al lui Marin Preda, *Intrusul*, este oferit cititorilor, de Anul nou. □ În ultima zi a anului 1967, Șerban Cioculescu scrie despre *Înțelepciunea din bătrâni*. Textul îl are în vedere pe *homo constructivus* al zilelor noastre, trecut de la ghicitorile populare la enigmaticele poezilor ermetiști: „Muncitorul este brevilocvent, sau după expresia consacrată, scump la vorbă. Din această economie verbală străveche, am zice înăscută omului simplu, s-a ivit o întregă comoară paremiologică: zestrea de zicale, proprie fiecărui popor. Prin darul său aforistic, poporul se întâlnește cu

geniile cele mai înalte ale omenirii, care își chintesentă gândirea în maxime și sentințe. Pe când însă acestea strălucesc mai adesea prin ingeniozitate, când nu năzuiesc către paradoxe, ca să fie cât mai departe de gândirea comună, zicalele populare concentrează fără nicio căutare de efect un capital milenar de experiență, zestrea celor pățiți. (...) Gândirea științifică și umanistă surprinde însă în viața morală a omului zis «simplu» o capacitate enormă de simțire, fără de care n-ar fi fost posibile bogățiile uimitoare ale folclorului nostru. (...) Deosebirea fundamentală între ghicitorile populare și enigmaticele poezilor ermetiști este de substanță: cele dintâi sintetizează delectabil o experiență, cele din urmă aleargă după noutate, adeseori fără niciun haz. Pe țarinile albe în tot întinsul zării, cutreieră urătorii, bucuroși de roadele muncii lor, astăzi efective și încrezători în recolta anului viitor. Ei cunosc sporul agriculturii mecanizate, sunt în curent cu prevederile planificărilor, trăiesc în gospodării care prin confortul lor nu mai pun între oraș și sat distanța «cât cerul de pământ». Înțelepciunea lui se potențează prin știința de carte, prin informarea zi la zi, prin integrarea lui în miezul civilizației, la al cărei progres nu mai contribuie fără folos și răsplata. *Homo constructivus*, cum l-a numit un recent specialist al folclorului românesc, construiește în bucurie”.

• [„**Urzica**”, nr. 24] Și „Urzica” publică versuri dedicate *Republicii*. Autorul lor este Andrei Ciurunga. Alte texte, de sfârșit de an, cu specific umoristic sunt *Un revelion tragic* de Tudor Mușatescu și *Surprize la patinoar* de Valentin Silvestru.

[DECEMBRIE]

• [„**Argeș**”, nr. 12(19)] Conferința din decembrie a Partidului Comunist este întâmpinată cu *Forța creatoare*, articol semnat de redacția *Argeș* în care se arată: „platforma de pe care demarăm este incomensurabila forță creatoare a poporului și partidului său”. Pe aceeași linie tematică Tudor Pârnu semnează poezia *Aniversare*: „Iar oamenii treceau biruitori/ Către o vreme de împliniri, deplină,/ Și înflorea văzduhul fără nori,/ Înnobilat de-o tainică lumină”. □ Tot despre *împliniri* se vorbește și într-un alt articol de pe prima pagină. T. Grindașu face bilanțul a douăzeci de ani de republică, punctând realizările din toate domeniile, între care și aceea din plan cultural: „Cultura românească s-a afirmat în anii din urmă tot mai intens pe arena europeană și mondială. Operele scriitorilor noștri clasici și contemporani sunt traduse azi în nenumărate limbi”. □ Articolul *Noi, poporul român, am declarat republică*, al lui Petre Popa se încheie cu clișeu obișnuit în epocă: „Astăzi Republica Socialistă România se înalță tot mai sus pe culmile înșorite ale progresului și civilizației”. □ Pentru aniversarea a 50 de ani de la Marea Unire, Vasile Netea publică articolul *Unirea Transilvaniei*, unde prezintă impresii consemnate de ziarele și cărțile timpului. „Unirea Transilvaniei cu România trebuie să reprezinte nu numai un triumf politic național, ci și o mare biruință a istoriografiei

române”. □ O fotografie sugestivă anunță dezvelirea bustului lui Anton Pann la Râmnicu Vâlcea, o sculptură de M. Ștefănescu. □ Articolul *Acasă la... finul Pepei*, semnat cu inițialele A. P., vorbește despre Muzeul „Anton Pann”, unde se află manuscrise, obiecte personale etc.: „Ținuta științifică, grafia sobră fac din Muzeul Anton Pann – actualizat și modernizat (...) – un sălaș de cultură la înălțimea celui ce se situează printre întemeietorii culturii noastre”. □ Se menționează trecerea a 150 de ani de la nașterea celui care a fost exilat politic și colaborator al lui Bălcescu și Kogălniceanu – Vasile Mălinescu. Tot aici se anunță că se împlinesc 55 de ani de la moartea arhitectului Ion Mincu. □ Dan Smântănescu prezintă un sonet inedit al lui Octavian Goga, selectat din cele 76 de poezii aflate în posesia sa: „Mă înfioară zărilor albastre: / Gândește-te ce clar le-ar fi seninul/ De n-am fi noi, cu sufletele noastre.”. □ Sub titlul *Stoicănești, o cotă a competenței*, Ion Popovici prezintă, sub forma unui interviu cu secretarul de partid și membrii comitetului, argumentele pentru aplicarea unui nou plan de sistematizare pentru localitatea Stoicănești. □ În articolul *Unul dintre intelectualii satului*, Barutu T. Arghezi face un portret profesorului de istorie Gheorghe Vieru. Acesta dorește să înființeze un muzeu de arheologie și etnografie în Stoicănești, deoarece a strâns în școală, într-un dulap ce-i drept, obiecte din neolitic, o colecție numismatică, documente vechi, fotografii pe care le utilizează pentru copii la orele de curs. □ Doru Moțoc arată realizările din localitatea Stoicănești în articolul *Vatra a V-a*. Între acestea, singura realizare culturală menționată este legată doar la activitatea ansamblurilor folclorice. „Toate curg bine. (...) Hai să dăm drumul și la robinetul cultural. (...) Ba mai mult: când curge ăsta bine, curg bine și celelalte”. □ L. Pinteia Popovici face și el o expunere a impresiilor de la Expoziția tehnico-economică a regiunii Argeș, în articolul *De la noi pe meridiane și paralele*, articol deschis cu un motto din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința națională a P.C.R. □ Rubrica *Permanențe* găzduiește articolul *Un descendent al voievozilor români de pe Argeș: Nicolae Olahus (Valahul)*, semnat de Emil Domocos. Născut la Sibiu, „reprezentant strălucit al umanismului renașterii din secolul al XVI-lea”, Olahus are studii teologice, „a încurajat și a sprijinit materialicește o serie de umaniști europeni”, a fost secretar la curtea regelui Ungariei, profesor, a dat scrieri istorice și literare, apreciate în epocă de eruditul P. Nannius de la Louvain. Emil Domocos insistă în preluarea ideii descendenței romane afirmată de Olahus pe care o ilustrează cu următoarele citate: „Valahii sunt încredințați că sunt colonii romane. Dovada acestui lucru e faptul că au multe cuvinte în comun cu limba romană”; „Valahii în limba lor își zic «rumuni» adică romani și socot că vorbesc «rumunyesche», adică limba romanilor. Limba lor mai pură are cea mai mare afinitate cu limba italiană.”. □ Corneliu Dima-Drăgan scrie despre *Biblioteca lui Constantin Brâncoveanu de la mănăstirea Hurezu*. Documentele agonisite de voievod au fost descoperite de Alexandru Odobescu, iar Tocilescu și Iorga le-au deplâns starea

de risipă. Prof. Ion Ionașcu reconstituie biblioteca în 1935 (sub raport bibliografic). Astfel, aceasta cuprinde „ediții greco-latine ale cronicilor bizantine”, istorii despre secolele I-IV, opere ale scriitorilor bizantini „Ioannes Zonaras, Constantin Manases, Mihail Glycas, Ioannes Cinnamus și Acominatus Choniates”, opera istorică a împăratului bizantin Ioan VI Cantacuzino, *Biblia sacra polyglota*, pusă la dispoziție de domnitor spre traducere, lexicoane, literatură antică greacă, literatură juridică bizantină, opere antice de științe exacte (Arhimede din Siracuza, Diophantes Alexandrinus) etc. □ La rubrica *Meșterul Manole* sunt publicate poeme de T. Frăsineanu (*Partidului*): „Cuvintele se făceau păsări albe/ Și oamenii deveneau mai frumoși/ sub zborul lor către soare”; Valeriu Mocanu (*Bărăgan și Neliniște*): „Poftește, omule! Sunt ale tale/ Comorile ce-n mine nasc și cresc/ Și cumpene se pleacă-adânc din șale/ Dup-obiceiul vechi și pământesc”. (*Bărăgan*); Gheorghe Grigurcu (*Ah, nimeni*): „Veșnică grabă timp întunecat/ pietre ne sfredelesc omoplații”. Elisabeta Niță (*Leagăn în timp*): „Partid sau Om,/ lumină din lumină/ cu tinerețe fără bătrânețe/ suntem dăruiți./ Un imn înalt – / sămânța, încolțind, respiră/ lumina arborilor limpeziți”. Vasile Mănuceanu (*Cenușă și Clipă*): „După incendiu,/ pietrele rămăseseră tari,/ (...)/ Numai cenușa nu avea liniște./ Cenușa nu va împietri niciodată”. (*Cenușă*). □ Pentru sărbătorirea a 20 de ani de la întemeierea republicii, sunt publicate fragmente de proză de C. Cristobald, reunite sub titlul *Amintiri în decembrie*, spicuite din volumul în pregătire *Strada Sărindar (Amintiri 1917-1967)*. „Azi (...) când sărbătorim 20 de ani de republică socialistă română, recitesc aceste cuvinte din iunie 1944” (n.a. „guvernarea ideală: republica”) „cu emoție și (să nu mint) cu orgoliu”. □ Mihai Diaconescu semnează la rubrica *Profiluri* un portret făcut lui Doru Moțoc cu titlul *Dincolo de râu, unde stelele...* Doru Moțoc a debutat ca poet, iar ca prozator și-a trimis primele texte la revista «Argeș». Cu un motto din Antoine de Saint-Exupéry, „Sunt din copilăria mea așa cum sunt dintr-o țară”, revista publică un fragment de proză aparținând autorului prezentat. □ În acest număr publică poezii Haralambie Țugui (*Urcuș*, poem dedicat partidului); Ion Segărceanu (*Prag de țară*); Ion Marin Bistrița, Mircea Vaida, Teodor Scarlat. □ Un alt grupaj de poezii îi strânge laolaltă pe poeții Florea Burtan (*Creație*), Constantin Dârnescu (*Cântec și Sălciile-fete*) și brăileanul Ion Mustață (*Romanță și Din nou*). □ *Cu privire la câteva instituții de cultură*, Angela Popovici critică în articolul *Fondul documentar exponat activ al muzeului* lipsa de spațiu din muzee, depersonalizarea muzeelor memoriale, expresia lor grafică și recomandă recuperarea și colectarea cărților vechi, rare, prețioase, din anticariate sau din biblioteci pentru a fi găzduite de un muzeu al culturii: „Muzeul memorial, ca și celelalte genuri de muzee, nu este, nu se poate reduce la o simplă paralelă intuitiv-monografică a cărții ce tratează despre personalitatea ce le dă amândurora numele”. □ Semnat de Val. Dobrin, articolul *Casa*

de cultură nu are locuri pentru inerție recomandă „celor care lucrează în casele de cultură o pregătire temeinică, menținerea în permanent contact cu tot ce are valabilitate în toate domeniile de activitate tangente instituției, formarea la zi etc”. □ Un alt text, *Ce păstrăm în raftul metodic al bibliotecii – eficiența sau formalismul?*, semnat de Ilie Baranga, reclamă spectaculosul în acțiunile de popularizare a cărții (ca fiind opus specificului bibliotecilor), „colportajul – deservirea cu cărți la domiciliu”, recomandă ca acțiunile de amploare să aibă loc o dată la 2-4 săptămâni și să se inițieze acțiuni de împrumut de cărți la locul de muncă. □ De *Problema categoriilor estetice* se ocupă Gh. Achiței care face istoricul categoriilor, din Antichitate până în prezent, de la Aristotel, Kant, la Durkheim, Hartman și Lenin, în filozofie și în alte științe. Autorul remarcă un progres la sociologul Durkheim care are puncte comune cu Lenin. Categoriile considerate de articol sunt filozofice, intelectuale, frumos, non-frumos, tragic, adevăr, neadevăr etc. „Odată cu pătrunderea spiritului științific în filozofie, odată cu pozitivarea disciplinelor umanistice, până nu de mult prin excelență speculative, sistemul categoriilor a început să fie adoptat pretutindeni, inclusiv în cercetările filozofice nematerialiste, moderne, în sociologie, etică, psihologie, estetică”. □ Rubrica *Literatura universală* prezintă doi autori greci, Rita Boumipappa (*Mărturisire*) și Nikiforos Vrettakos (*Sămânța ce se uită la soare și Naștere*), în traducerea lui Dim. Rachici. □ Articolul *Itinerariul criticii în concepția lui Eugen Ionescu*, de Gabriel Țepelea analizează gândirea lui Eugen Ionescu despre critica literară, în contextul francez. Ionescu nu poate face deosebire între calitatea sa de autor și cea de critic literar. El vede avangardismul ca pe o „căutare neîntreruptă și exigență superioară”. „Am socotit necesar să reamintim aceste câteva trăsături ale concepției literare ionesciene fundamentată pe noutate, căutare și sinceritate, deoarece dacă rațiunea de existență a operei literare este noutatea, originalitatea, prima îndatorire a criticii literare este identificarea noului, receptarea lui în funcție de intenția și drumul parcurs de autor”. Țepelea observă că Ionescu propune ca procesul de critică să se desfășoare în două faze. În prima fază, criticul trebuie să se comporte imparțial, ca un „descriptor” care reconstituie construcția operei, abținându-se de la prejudecăți estetice și studiind mijloacele de expresie. „Abia după ce opera a fost descrisă, analizată după criteriile arătate de către criticul pur și considerat obiectiv, urmează critica de discernământ. În această fază opera poate fi examinată din celelalte puncte de vedere: filozofic, sociologic, moral etc. de către unul sau mai mulți specialiști. Ea poate fi acum judecată, acceptată sau respinsă, dintr-un punct de vedere sau altul. Autorul ține să sublinieze că acestea sunt domeniile care îi fac pe critici de cele mai multe ori subiectivi și că în aceste domenii ei nu pot renunța la propriul lor punct de vedere și caută să-l impună operei. De aceea autorul consideră critica de discernământ o critică subiectivă”. „Dicotomia propusă de Eugen Ionescu în cercetarea operei literare nu este nouă, Guy Marchand în

Introducere la o știință a literaturii (1950) și americanul Hyman susținuseră mai demult că în critică trebuie organizate adevărate echipe de cercetare”. Însă, regretă G. Țepelea, Ionescu nu trasează niște prevederi metodologice care ar trebui urmate de criticii literari și nu realizează un tratat sistematic de critică și estetică literară. □ Rubrica *Cronica ideilor* aduce un articol de Vasile N. Vișteleanu, *O lucrare inedită a filozofului Dumitru Drăghicescu*, articol scris cu ocazia apropierii momentului de împlinire a unui secol de la nașterea filozofului. Autorul atrage atenția asupra necesității publicării unei lucrări pe care filozoful intenționa să o tipărească, dar nu a mai avut timp. „Ceea ce a publicat însă D. Drăghicescu, în această perioadă, sunt numai părți ale unei lucrări mari pe care intenționa să o tipărească, ca o concluzie a activității sale meditative de o viață întregă”. □ Articolul *O știință nouă, imagologia*, semnat de Dan A. Lăzărescu, este înscris tot în cadrul rubricii *Cronica ideilor*. „Noua disciplină socială, Imagologia, are drept obiect cercetarea imaginii globale pe care un popor sau o clasă socială și-a făurit-o, în decursul veacurilor, despre alte popoare sau despre alte clase sociale”. Lăzărescu precizează sursele de caracterizări tipologice: literatura populară, dicționarele, indexările folclorice, istoria, sociologia, dreptul public. Misiunea științelor sociale, dintre care face parte și imagologia, ar trebui să fie cunoașterea lumii interioare în fenomenologia sa de psihologie a națiunilor. □ La cronică literară, Luiza Petre analizează poezia lui Ion Frunzetti. Articolul se numește *Aspirație către puritate*. „Pe alocuri declarativ-sentențioasă, cenzurând excesiv lirismul și nelăsându-se cuprinsă de mreaja metaforei absconse, poezia lui Ion Frunzetti aspiră prin echilibrul, sobrietatea și claritatea ei spre puritatea luminii clasice”. Lirica lui erotică se concentrează pe propriul eu zbuciumat de chinul dragostei sau de durerea despărțirii. „Metaforele sunt rare și deloc stridente”. Melodicitatea și curgerea versului, nevoia de precizie este realizată prin repetiție ca la Rilke, observă autoarea cronicii. □ V. Tasotti scrie despre nuvelele *Hiena* și *Cercul*, de Petru Vintilă. „Ceea ce le leagă este încercarea de a surprinde acerba încheștare dintre umanitate și forțele brutale izvorâte din concepția *homo homini lupus*”. Autorul articolului apreciază că Petru Vintilă nu reușește, în prima nuvelă, să zugrăvească cele câteva personaje pozitive la fel de bine ca pe cele negative și observă utilizarea aceluiași procedeu – de deschidere și încheiere a prozei cu aceeași descriere – ca la Rebreanu. □ T. Virgil face o cronică literară la cartea *În bătaia soarelui*, volum de poezii al căror autor este Stelian Baboi. „Citindu-le, capeți certitudinea unor scrieri născute dintr-o trăire intensă, reală a unor întâmplări trecute prin filtrul liric al sensibilității autorului. Stelian Baboi descoperă poezia împrejurărilor grele, cu semnificații general umane”. Volumul este apreciat pentru originalitatea ce decurge din îmbinarea alternanței între subiectiv și obiectiv. Sunt observate rare stângăcii stilistice. □ G. Tega publică *O ediție Gr. Ureche pe baze noi*, în care aduce în atenție contribuțiile lui Liviu Onu, care „prezintă o mai mare garanție de

autenticitate lingvistică”. G. Tega apreciază de asemenea notele explicative, elaborate cu minuțioase. „După o discuție asupra paternității lui Ureche, editorul analizează toate manuscrisele păstrate și filiația lor. Studiul comparativ al tuturor manuscriselor îl duce pe editor la o nouă determinare a interpolărilor, adăogirilor – pe de o parte – iar pe de alta la stabilirea adaptărilor fonetice, morfologice și lexicale”. □ O altă recenzie îi aparține lui Cornel Marcu: despre cartea *Statul și dreptul – două decenii de dezvoltare*, apărută la Editura Științifică, în 1967. „Volumul de față cuprinde o culegere de studii datorate unor reprezentanți de frunte ai doctrinei și practicii juridice românești, studii care sintetizează schimbările esențiale ce au intervenit în conținutul, rolul și sfera de acțiune a statului și dreptului de tip nou, socialist”. Lucrarea este utilă pentru cadrele juridice și studenții în domeniu, precum și pentru alți specialiști, ne spune C. Marcu. □ Onița Gligor îl rememorează pe C. Dobrescu-Argeș: „Devotat lumii satelor, din care el însuși făcea parte, C. Dobrescu-Argeș, învățător în comuna Mușetești, și-a închinat viața și toată energia sa luptei pentru propășirea țărânimii”. El a sprijinit înființarea primei bănci populare în 1875, a gazetei săptămânale «Țăranul», prima foaie culturală și politică, a intrat în politică, susținând drepturile țăranilor și luptând împotriva măsurilor de spoliere a acestora, în numele democrației ce ar trebui să existe în România acelor vremuri. □ Conf. univ. Gh. Bulgăr ia poziție împotriva articolului lui N. Manolescu despre volumul *Opere 2*, al lui Perpessicius, publicat în revista „Contemporanul”, nr. 46/1967: „Iată deci mostre de «cronică literară», gradație atent speculată a cuvintelor ca ele să dezvăluie «neantul» Operelor unui reputat scriitor contemporan, asocieri nebuloase de idei pentru a persifla ceea ce există ca o realitate literară și istorică, ceea ce literați de mare prestigiu ca Vianu, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu (dintre români), Guillermou, Rosa del Conte, L. Gáldi (dintre străini), propuneau ca model și îndemneau pe tinerii critici să urmeze în râvnă, modestie, erudiție și gust literar. Azi însă pentru autoritarul critic al «Contemporanului» nici Perpessicius, nici Pompiliu Constantinescu nu spun nimic valoros, nu reprezintă nimic pentru doctrina și scrisul său subtil și combativ”. Gh. Bulgăr amintește opinia criticului Tudor Vianu despre calitatea analizei atente și cumpătate a lui Perpessicius. N. Manolescu este acuzat de căutare a senzaționalului, de stil pamfletar, de îndrăzneală în a lovi în gloria unui autor consacrat ca Perpessicius, de infatuare și omnisciență, de lipsă de obiectivitate în critică. Sub aerul științific și pompos, continuă Gh. Bulgăr, N. Manolescu este primul și singurul care îl critică pe Perpessicius și niciunul dintre membrii Uniunii Scriitorilor – remarcă revoltat autorul articolului – nu se ridică să ia apărarea membrului Academiei și laureatului cu multe premii pentru literatură, Perpessicius. □ Ion Cruceană anunță o expoziție cu tablouri de Luchian la Pitești, unde va fi adus și unul mai puțin cunoscut publicului, *Fata cu portocală*. „Un bust în gips patinat înfățișând pe Luchian, operă a marelui sculptor D. Paciurea, paleta

pictorului și câteva oale de lut care i-au aparținut și în care își așeza florile pe care le picta, întregesc conținutul expoziției”. □ Sub titlul *Premiul criticii franceze* se anunță acordarea marelui premiu scriitorului belgian Daniel Gillès, pentru cartă *Cehov*, autor al altor două monografii, *T. H. Laurence* și *Tolstoi*. „Biografiile mele sunt – a spus laureatul – acte de recunoștință față de autorii care m-au învățat câte ceva și pe care îi iubesc. Dacă mai e vreunul, acesta va fi Rilke”. □ T. Cioponea, învățător din Brâncoveni (unde sunt îngropați părinții lui Constantin Brâncoveanu), scrie o scrisoare autorităților (pe care redacția revistei o publică), scrisoare în care cere să fie luate măsuri de consolidare a vestigiilor istorice din localitatea sa, aflate în ruină, între care se află și Biserica lui Matei Basarab. □ Epigramele din acest număr au ca țintă volume recenzate în revistă: T. Petrescu are în vedere *Nevoia de cercuri*, de Geo Dumitrescu, volumul al II-lea din *Moromeții*, de M. Preda, *Hiena* și *Cercul*, de Petru Vintilă, iar Nicolae Nasta se referă la *Lacrimi pe pâine*, de Ion Marin Iovescu. □ La rubrica *Turnul Babel*, Neagu Rădulescu publică scurte satire: *Recruții editurilor*, *Rețeta*, *Sensibilități contemporane*. „Cum citezi un nume și-l ciupești, cum descoperi o anomalie și o înregistrezi, cum pornesc jalbele în suită și proțap, urcând spre cele mai de sus scări de redacție. Unul e rudă cu...; altul e decorat cu...; altul nu se poate că e maestru; altul e prieten cu...; altul va fi mâine academician; altul a fost; altul o să vină; altul... nu te amesteca, altul... vezi de treabă, ce te bagi.”. (*Sensibilități contemporane*). □ Baruțu T. Arghezi ridică problema *Cultivării poeziei* printre adolescenți: ei trec printr-o perioadă de frământări sufletești și își pot exprima sensibilitatea și frumusețea interioară prin poezie. „M-aș gândi la o discuție în special cu tineretul școlar al ultimelor clase pe acest subiect, în sensul stimulării exprimării concrete și multilaterale a ceea ce cuprinde cuvântul «poezie». De ce nu și la sfârșitul unui film de optimism?! De ce nu în casele de cultură și în școli, colectivele de conducere nu ar găsi și timp pentru asemenea discuții, evident nu sub aspect didactic sau ședință moralizatoare, ci sub semnul strălucitor al poeziei poporului nostru”. □ T. I. atrage atenția asupra ultimei culegeri de *Studii de literatură universală vol. IX*, editată de Societatea de Științe istorice și filologice, în 1967. Sunt apreciate contactele altor literaturi cu țara noastră, inițiativa de publicare de recenzii despre cărți străine, prezentarea de orientări noi în metodică limbilor străine, cât și de rezumate la articole, tot în limbi străine. „Articolele cu rezumate în principalele limbi de cultură asigură revistei o ținută aleasă și-i deschid calea unor schimburi cu alte publicații”. □ G. B. publică sub titlul *Logica și stilul* un atac dur la o cronică a lui Dinu Săraru, apărută în „Lucefărul”, nr. 46. Autorul remarcă confuzia în exprimarea lui Dinu Săraru, prezența pleonasmelor în textul acestuia, pretențiozitatea și imprecizia, beția de cuvinte, dezacordul gramatical. „Propoziția din al doilea alineat, complicată și chinuită în forma ei pretențioasă, este cu osebire greu de înțeles: sensul ei alunecă printre cuvinte emfactice și voit rare în

neant”. □ Florea Tiştuleasa anunță organizarea cursului „Arta de a vorbi” la Institutul pedagogic din Pitești. Profesor este M. Radoslovescu, regizor la Teatrul de Stat „Alexandru Davila” din Pitești. „Studiile moderne asupra funcției de comunicare a limbajului au scos în evidență importanța intonației, a pauzelor etc., a unor factori care contribuie la receptarea mesajului într-o mare măsură. Identificarea acestor factori, perfecționarea lor constituie o garanție a succesului și deci un obiectiv care trebuie să stea în atenția instituțiilor de cultură”. □ Sub titlul *Coincidențe*, T. L. notează reacția entuziastă, laudativă a lui Nichita Stănescu la volumul *Ce este zoosofia* al lui Ion Gheorghe, redactor la „Luceafărul”. Publicarea volumului lui Ion Gheorghe coincide cu apariția a două „producții” ale lui Nichita Stănescu. „Practica” nu e nouă, ci utilizată, spune autorul articolului, și de „prolificul” Adrian Păunescu. „Ceea ce ne-a făcut să ne gândim cu milă la bieții noștri critici, care își văd luată... pâinea de la gură, dacă poeții se laudă între ei (a se vedea practica prolificului Adrian Păunescu). Nu ne mai rămâne decât să așteptăm «proza» lui Ion Gheorghe despre pagina lui N.S. «Laus Ptolemaei» apărută în «Luceafărul» din 18 noiembrie a.c”. □ *Teatrul folcloric în regiunea Argeș* este articolul de pe ultima pagină a numărului, semnat de Constantin Mohanu, articol care vorbește despre teatrul folcloric (jocurile Brezaia și Capra) și teatrul haiducesc. „Intenția noastră a fost de a semnala doar unele elemente de manifestări de teatru popular în regiunea Argeș, în majoritate nementionate până acum. Înregistrarea și cercetarea lor se impune cu atât mai mult, cu cât s-au făcut puține investigații în această direcție, relevarea adevăratei valori a teatrului popular, față de alte specii folclorice, rămânând încă o problemă de viitor”.

• [„Astra”, nr. 7] Sub semnul *Aniversării celor 20 de ani de la proclamarea Republicii*, și pe fondul *Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român*, academicianul Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor, semnează articolul intitulat *În circuitul valorilor naționale și internaționale*, în care rezumă realizările culturale și literare: „aș începe prin a spune că în cei douăzeci de ani de Republică, literatura română de toate genurile s-a inspirat din viața de astăzi a poporului, precum și din diferite epoci ale istoriei poporului nostru. Au ajuns la înflorire romanul, versul și piesa de teatru dedicate contemporaneității și aproape în aceeași măsură a înflorit literatura care înfățișează trecutul patriei într-o nouă lumină. (...)”, cu tiraje din ce în ce mai mari: „înainte de întemeierea Republicii”, proza înregistra 2000 – 5000 de exemplare, iar acum, 30.000 – 45.000. În privința poeziei, dacă înainte se tipăreau maximum 2000 de exemplare, acum volumele tinerilor ajung la aproximativ 5000 de exemplare, iar cele ale poezilor contemporani consacrați, la 8000 – 10.000 exemplare. Dacă o piesă de teatru se juca, înainte, în 30 – 40 de spectacole, azi se joacă de sute de ori. Uniunea scriitorilor numără 600 de membri, sub egida ei funcționează 11 reviste literare în limbile română, maghiară, germană, sârbă, există trei edituri specializate pe literatură și urmează

să se întemeieze o editură a Uniunii scriitorilor – Cartea românească, ce va tipări, inclusiv în colecții cu prețuri accesibile, literatură română clasică și contemporană, precum și traduceri. □ Un grupaj de versuri – *Selecțiuni din creația membrilor Cenaclului literar „Octavian Goga” din Mediaș*, cuprinde texte de George Popa, *Inima și primăvara*; Gheorghe Felder, *Simplă auroră*; Titus Andronic, *În alb, Geneza*; George Pușcariu, *Cuvânt pentru drum*; Eugenia Russ, *Țara, după sărbătoare*; Vasile Diaconescu, *Iarna gravor*; Ion Lețu, *Îmbrățișările peste frunți*. □ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, analizează, sub titlul *Acțiunea și cuvintele*, volumul al doilea al *Morometilor* lui Marin Preda. „În general – afirmă cronicarul literar – analizele ce au fost dedicate primului volum erau centrate pe existența unei strânse relații între psihologia eroului și conjunctura socială în care evolua el. (...) în acest sens, mai mulți comentatori l-au înfățișat pe Moromete drept un maestru al tergiversării, un tactician ce se opunea cu ingeniozitate disoluției gospodăriei sale”. În acest prim volum, „personalitatea lui Ilie Moromete căpătase drept dimensiune definitorie această capacitate de a opune o magie verbală realităților”. În al doilea volum, se remarcă o „treptată degradare a sistemului verbal al lui Moromete. (...) Bătrânul se retrage din acest motiv în sine, cu o măreție tragică, monologând la nesfârșit, ca un ultim preot al unui cult al cuvintelor. (...)”. Romanul poate fi citit, crede cronicarul literar, și ca o „parabolă a artei”, iar dacă personajul ar mai fi trăit, ar fi constatat că acea „criză a artei” din al doilea volum poate fi depășită. □ Articolul *Nostalgia didacticismului*, semnat de Paul Antim, semnaleză faptul că „critica explicativă” a devenit incompatibilă cu „literatura de azi”, cu poezia suprarealistă, cu romanul – obiect și cu statutul autorului, care „tinde spre anonimat”, sub influența romanului sud-american și a celui american de tip Truman Capote, de pildă. Din acest motiv, „critica didacticistă” „s-a refugiat” în critica criticii. □ Continuă, din numărul anterior, rubrica *Mărturii epistolare (II)* – datorată tot lui Leon Baconsky, care reproduce, însoțite de comentarii și de date de istorie literară lămuritoare, scrisorile trimise de poetul Emil Isac lui Ovid Densușianu. □ Constantin Cuza semnează piesa într-un act *Pasagera*. □ Rubrica *Memorii* de A. P. Bănuț propune un serial cu titlul *L-am cunoscut pe Caragiale (I)*. □ Rubrica *Debut* propune proza scurtă a lui Valeriu Parasciv, intitulată *Între două persoane*. □ Un grupaj de versuri reunește texte de George Coadă, *Reîntoarcerea zimbrilor*; Horváth Imre, *O clipită sub pom, Or să ajungă printre stele, laudă pe tăcute*. □ T. M. Welther publică proza *Pastorala lui Mestecăniș*. □ Un alt grupaj de versuri adună laolaltă poezii de Gherghinescu Vania, Petre Paulescu, Aurica Popa, Gheorghe Savin, Fábíán Sandor, Dumitru Verdeș, Ilie Roman, □ Mikes György semnează schița *Cine-i educă pe părinți*. □ Rubrica *Inedit* găzduiește un grupaj de poezii ale lui Lucian Blaga, respectiv *Convalescență*, *Oboseala anului*, *Ți și noapte*, *Umbra lui Dumnezeu*, *Îngerul lumii*, *Cuvânt este poarta din urmă*, *Murind zii își*

lasă, *Cântare sub pietre și flori*. □ Rubrica *Confruntări* propune o primă parte a studiului intitulat *Considerații asupra filozofiei culturii la Lucian Blaga (I)*, în cadrul căreia se arată că versurile poeziei *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* „exprimă un crez poetic cu interesante tâlcuri estetice”, care se cuvine corelat cu crezul filosofic al poetului „în ceea ce privește măreția dar și mărginirea virtuților creative, neputințele spiritului uman. □ Rubrica *Jurnal de lectură* propune o serie de recenzii la volume de literatură recent apărute, precum: *Priveliștile lumii*, volumul de versuri al lui Francisc Păcurariu, recenzat de Simion Bărbulescu, care prezintă, pe scurt, activitatea literară a scriitorului – a debutat acum 27 de ani, primul său volum de versuri s-a intitulat *Psalmii neliniștii*, și s-a afirmat ca traducător, eseist și cercetător al fenomenului literar latino-american. Ca poet, este apreciat ca fiind „matur, cu o solidă formație filozofică, aplecat cu precădere spre apele cunoașterii în oglinda cărora încearcă să descifreze destinele, să intuiască rosturile umanității însetată de marile adevăruri”. În aceeași rubrică, Simion Bărbulescu recenzează și volumul lui Paul Constant, *Stâlpi de foc*, care „se adresează îndeosebi tineretului până la vârsta de 14 ani, pe care vrea și reușește să-l inițieze în evenimentele semnificative ale revoluției burghezo-democratice” din 1848. Dintre personaje, se evidențiază Bălcescu, drept „omul capabil de jertfă, consecvent principiilor în toate împrejurările”, Popa Șapcă, „un simpatic intelectual rural, devotat poporului de jos”, Alecu Golescu, „cinstit în cugetele lui”, Magheru, „o figură impresionantă prin demnitate”, dar și Eliade Rădulescu, „fricos, dominat de complexe”, maiorul Vlădoianu, „impulsiv, agresiv, dar neputincios” în fața revoluționarilor etc. Ioan Miess recenzează volumul intitulat *Dentung des Sommers (Interpretarea verii)*, semnat de Ingmar Brantsch – poet brașovean de limbă germană aflat la prima sa carte ce dovedește „unitate lirică” și un „sistem plin de idei neliniștitoare, apărut în veșmântul unor forme adaptate la conținut”. Poetul se dovedește a fi un „meditativ modern, a cărui dialectică în gândire asigură cititorului bucuria (...) dezvăluirii esenței poetice”. I. Popa prezintă cartea Aureliei Munteanu, *Bani de trecere*, ca fiind un volum ce „continuă maniera în care au mai debutat Sânziana Pop și Ana Barbu, surprinzând prin delicatețe, printr-o notație sensibilă a propriilor trăiri”. Sub semnătura lui Constantin Crișan este prezentată cartea lui Mihai Beniuc, *Alte drumuri*, un volum de versuri ce relevă pasiunea poetului pentru „versul său energetic, de un optimism alert, de o tematică majoră, scumpă contemporanilor săi”. În acest volum, Mihai Beniuc „îmbrățișează larg, dezvoltă și dă mereu noi sensuri unor filoane lirice mai vechi”. De asemenea, arată recenzentul, „sporesc totodată, cu acest substanțial buchet de poeme inedite, ipostazele estetice și prozodice, multe, pline de prospețime, trădând pulsul unei imaginații, unor arderi interioare de o înaltă temperatură, frecvența metaforei și a comparației născute din tot mai noi și interesante învelișuri lexicale”. Ion Colan semnalează apariția primei monografii despre George Barițiu, datorată istoricului Vasile Netea.

• [„Ateneu”, nr. 12] Rubrica *Retrospective* este dedicată lui Mihail Kogălniceanu, la împlinirea „unui veac și jumătate de la nașterea lui”. Cu acest prilej, redacția publică un document epistolar, o scrisoare redactată de sărbătorit la vârsta de 23 de ani când „era tânăr, înflăcărat, preocupat de probleme serioase și deosebite, calități caracteristice ale întregii sale vieți”. Documentul publicat în paginile revistei „prezintă o reală importanță prin faptul că paginile sale aduc unele precizări de valoare, oglindesc probleme literare împletite deopotrivă cu cele culturale; conturează de pe acum vederile politice cu cele sociale ale lui Kogălniceanu; reliefează proiectele și numește realizările, arată deziluziile și chipul în care se plămădește revolta în sufletul viitorului bărbat de stat”. □ Având drept supratitlu *Cântece pentru Republică*, Nicolae Tăutu semnează poeziile *Patria și Drumurile țării*. O întreagă pagină cuprinde poezii de Mihail Sabin, Sergiu Adam, Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu și Ion Chiriac. □ *Cronica prozei* aparține lui Vlad Sorianu și este dedicată romanului *Moromeții* (II) de Marin Preda, cu accent pe volumul secund „al epopeii moromețiene sau romanul formației moral-intelectuale a lui Niculae, frescă a satului românesc de la câmpie, în una din cele mai semnificative etape istorice ale prefacerii sale, sau reluare dintr-un alt unghi, analitic, a unei problematice social-psihologice (în aparență epuizată de primul volum), noua carte a lui Marin Preda mi se pare o certitudine a literaturii noastre, în drum spre o tot mai sigură afirmare contemporană”. □ La *Cronica poeziei*, Constantin Călin analizează volumul *Zoosophia* de Ion Gheorghe. Pornind de la afirmațiile din articolul *Un fapt literar pur?* (din nr. 4 / 1967) în care demonstrează „necesitatea reînțoarcerii poezilor noștri la miturile autohtone, la istoria și literatura veche”, recenzentul consideră că „părți din *Zoosophia* lui Ion Gheorghe dovedeau o asimilare adecvată a substanței filozofice, lirice și epice a basmului, a cărții populare, a legendei și baladei, a colindei și descântecului”. La scurt timp de la apariție, *Zoosophia* „a și generat o literatură critică în care susținerile alternează cu contestațiile. Nu stă în intenția mea să recapitulez rezultatele criticelor anterioare. Disputa onorează fără îndoială opera; dar, cu toate că s-au făcut observații pătrunzătoare asupra caracterului ei special, *Zoosophia* e încă o fascinantă necunoscută, a cărei cercetare luminată de simpatie a fost amânată”. În ceea ce privește viitorul literar al *Zoosophiei*, cronicarul este optimist: „Cum va fi citită mai târziu *Zoosophia*? Cred că în perspectiva istoriei literare experiența lui Ion Gheorghe nu-și va micșora valoarea. Dimpotrivă! Fiindcă *Zoosophia* e o opera care nu și-a oferit toate sugestiile”. □ Rubrica *Semnal*, deținută de Romulus Vulpescu, îl are ca protagonist pe G. Călinescu: „Probabil că pentru destui dintre cititorii cât de cât consecvenți ai acestei rubrici de nedreptăți ai uitării, numele ilustru înscris în frontispiciu are să stârnească nedumerire, dacă nu chiar bănuiala indignată că e vorba de cine știe ce deplorabil joc machiavelic de paradoxuri”. Subiectul acestui *Semnal* îl constituie „imediată reeditare integrală a monumentului de cultură datorat lui

G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, tipărit pentru prima dată în 1941. (...) Unică nu numai în literatura noastră, dar și în istoriografia literară a altor culturi (cu certitudine a celor romanice), lucrarea este incomparabil grandioasă și irepetabilă. În afara tuturor însușirilor creatoare majore pe care le vădește (sagacitate, umor, rafinament, varietate stilistică, dar de portretist inegalabil, virtuți de memorialist, de filosof, de poet, pasiune de cercetător, spirit investigator și generozitate obiectivă, luciditate), această enciclopedie uimește prin cantitatea de travaliu tehnic și pregătitor pe care a solicitat-o autorului, autor neobosind să citească tot, să fișeze tot, să coordoneze tot, asemănător în această privință (...) genialelor minți enciclopedice din ginta zeiască a unui Cantemir, a unui Hasdeu, a unui Iorga”. În finalul articolului sunt inserate fragmente din „Formarea limbii române” – de fapt „«portretul» limbii române, portret în care, cu didacticie, autorul compune un poem «obligat» în proză, respectând cu strictețe în fiecare pasaj determinantele lexicale necesare «lecției»”. □ Un calup (două pagini) de versuri are ca autori pe Octavian Voicu, Virgil Carianopol, George Demetru Pan, Stelian Cucu și Ion Gelu Destelnicu, semnatarul unui fragment din poemul dramatic în 3 acte *Pasărea cu pene triste*. □ În articolul *Clasic și modern în stilistică*, Dumitru Nica salută „apariția volumului *Analize literare și stilistice* (Editura didactică și pedagogică, București, 1967) de Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru”, pe care o consideră a fi oportună din două motive: „unul de ordin strict didactic fiind un instrument foarte util profesorului de literatură și altul de ordin metodologic, având în vedere înprospătarea stilisticii în urma contactului cu «valul» structuralismului”. Lucrarea celor doi autori „depășește interesele strict didactice, adresându-se în egală măsură publicului mare și specialiștilor. Analizele pe care le propun autorii repun în lumină un adevăr care pare prea elementar, ca să nu fie de atâtea ori neglijat”. □ N. Nicolescu semnalează apriția cărții lui Ovidiu Bârlea, *Poveștile lui Creangă*, un demers curajos care se înscrie în contextul amplu al celorlalte „studii substanțiale din critica literară românească”: „După ce sunt reamintite contribuțiile remarcabile aduse până acum de critica și istoria literară, autorul pune în discuție problema clasificării creației marelui scriitor, insuficient înțeleasă în mai toate edițiile. Principiile de clasificare propuse de Bârlea (...) și clasificarea de la pag. 19 merită a fi reținute întrucât, pe bună dreptate, evoluția scriitorului de la autorul de narațiuni didactice până la *Amintiri* este cuprinsă într-un spirit unitar. Totodată clasificarea aceasta este consecvent folclorică”. Recenzentul remarcă în studiul profesorului Bârlea „cele mai fine nervuri stilistice ale operei lui Creangă (...) iar procedeul stilistic nu e doar consemnat, ci urmărit în existența variantelor orale”. Finalul este o invitație la lectură adresată tuturor cititorilor: „Invităm cititorul să întâmpine cu toată încrederea această carte excelentă, în care așa de rar se întâmplă să se regăsească la un loc rigoarea tehnică folclorică cu spiritul critic estetic”. □ Apare, pe o pagină,

corespondența literară dintre Marcel Blecher și Sașa Pană. □ Însoțite de citatul corespunzător, versuri de „vibrant patriotism” – cum cerea Nicolae Ceaușescu în cuvântarea la întâlnirea conducătorilor de partid și de stat cu oameni de cultură și artă – publică Ovidiu Hotinceanu (*Republicii – cuvinte cinstite*), Victor Nistea (*Grădinarul stelelor*), Gheorghe Isbășescu (*Columna agitată*), Ion Chiric (*Nod al veșniciei*), Vasile Zamfir (*Presimțiri*), Ion Ghiaur (*Cer albastru*), Ion Tudor (*Chemare*) și Radu Felecan (*Veghe*).

● [„Cinema” nr. 12] Numărul se deschide cu textul *Două decenii*, semnat Cinema: „Saltul calitativ este încă așteptat. Această așteptare este firesc să fie activă, să implice spirit de inițiativă din partea forurilor și organismelor cinematografice. Intrând în al treilea deceniu de existență, Republica își luminează drumul cu hotărârile Congresului al IX-lea și ale recentei Conferințe Naționale a Partidului Comunist Român. Drumul ei este drumul nostru. (...) Întemeierea și sprijinirea unei largi mișcări a cinecluburilor și introducerea învățământului cinematografic în școli – iată câteva din năzuințele, din traiectoriile pe care se înscriu preocupările și gândurile creatoare cu care cineaștii întâmpină noul deceniu al Republicii”. □ În *Cinerama '67 Ultimele filme românești ale anului* sunt prezentate filmele: *Cerul începe la etajul III*, regia și scenariul de Francisc Munteanu, textul semnat de Alice Mănoiu și *De trei ori București*, regia și scenariul de Horea Popescu, Mihail Iacob, Ion Popescu-Gopo, textul semnat de Rodica Lipatti. □ În acest număr de rubrica *Cărți noi* se ocupă Ervin Voiculescu, care prezintă trei cărți apărute în 1967, la editura Meridiane: *Contrapunct regizoral* de Serghei Iutkevici, *Filmul românesc de altădată* de Jean Mihail și *Charles Chaplin* de Pierre Leprohon. □ Radu Cosașu publică textul *Filmul criticii de film*, enumerând tipurile criticilor de film și fenomenul lor: „Fenomenul se explică, cred eu, printr-o extraordinară refulare a spiritului creator. Spectacolul e atât de pregnant pentru că fiecare critic de cinema e conștient, prea conștient – mult mai conștient decât cel din literatură, plastică sau muzică – de imposibilitatea creației în domeniul său. Criticul literar poate revendica – argumentul chiar convingător – dreptul său la creație. Posedând un mare talent literar, el poate face literatură, artă, fie recreând (fidel sau infidel, cum se zice acum) opera altui scriitor, fie scriind el însuși. Stăpân pe cuvânt, el poate da opere ale cuvântului. Om al cuvântului, fie și cu talent literar, criticul de film nu poate crea în cinematografie, fiindcă nu se creează cu cuvântul, aici. E o ruptură fundamentală între mijloace. De la această ruptură pornește dramaticul dispreț (dispreț care ia deseori forma lingușelii) cu care regizorii și operatorii, oamenii «aparaturii», al singurului instrument creator în cinema, privesc articolele, studiile și «teoriile» celor cu creionul”.

● [„Familia”, nr. 12] Ștefan Lavu publică sub titlul *Poezia și timpul*, un interviu cu Ștefan Augustin Doinaș. Răspunzând întrebării cu privire la semnificația termenului poezie modernă, scriitorul spune: „Mi se pare că

termenul de „poezie modernă” are o acoperire istorică reală: este vorba de poezia din ultima sută de ani, al cărei certificat de naștere l-au semnat – după cât se pare – Poe și Baudelaire. În schimb mi se pare fără acoperire pretenția de a înțelege prin «poezie modernă» exclusiv producțiile lirice de după cel de al doilea război mondial; aceste producții nu fac decât să împingă la limită niște experiențe consacrate. Trăsăturile distinctive ale «poeziei moderne» mi se par a fi următoarele: deromantizarea (ca o consecință a depersonalizării eului liric), tendința spre intelectualizarea emoțiilor (consecință a faptului că accentul creator s-a mutat de pe sensibilitate pe fantezie); conștiința unității dialectice fond-formă (forma nu mai e un tipar imuabil în care se toarnă un conținut bine determinat, conceptual sau afectiv; formă și fond există numai în unicatul expresiei artistice); polivalența axiologică (complexul de valori care însoțește valoarea estetică) și deci «deschiderea» ineputabilă a operei (ambiguitatea semantică); suspiciunea față de instrumentul propriu – limbajul; eliberarea din servitutea față de realitate (poezia nu e o imagine a realului, ci o replică la real, o construcție noneuclidiană în verb); incorporarea unor categorii filozofice și estetice negative (urâtul, diformul, grotescul, absurdul, neantul, irealul); indiferența față de canoanele prozodiei clasice; cultivarea virtuților limbajului; proliferarea imagistică; expresia limitelor condiției umane. Dozarea diferită în funcție de formația intelectuală, integrarea într-o anumită cultură și aptitudinile personale garantează varietatea nesfârșită a acestor elemente, a modalităților lirice moderne”. Poetul se mai referă și la raportul dintre tradiție și inovație în cadrul liricii române contemporane care, uneori, „devine explicit „datorită criticii literare care-l pune în lumină stabilind influențe și înrudiri, determinând aportul personal, novator al unor creatori sau stârnind discuții în jurul acestor probleme. La ora actuală, îndeosebi cu tânăra generație de poeți, critica pare într-adevăr a neglija unele antecedente. Personal, am subliniat întotdeauna legăturile organice ale unor tineri poeți cu lirismul românesc dintre cele două războaie și chiar cu înaintași din secolul trecut. O asemenea operație are ca rezultat, pe de o parte, înlăturarea perplexității cititorului de azi în fața unor producții lirice moderne care i se par derutante prin noutatea lor. Acest cititor este ajutat să stabilească legături firești între prezent și trecut, să înțeleagă fenomenul poetic românesc ca o dezvoltare organică în cadrul culturii naționale, iar noua generație de poeți ca un schimb al zilelor noastre, menit să ducă mai departe anumite linii de forță ale lirismului nostru, iar nu ca o generație spontanee, născută din neant. Pe de altă parte o asemenea operație tinde să tempereze veleitățile și infatuarea unor tineri cărora li se pare că universul poetic românesc începe odată cu ei, care se transformă în profesioniști ai noutății, fără să-și dea seama că meseria asta au mai făcut-o și alții înaintea lor. Există, fără îndoială, o anumită carență de cultură poetică, atât la cititori cât și la critici și – din păcate – la poeții înșiși, care trebuie pe cât posibil înlăturată. Unei atari carențe culturale i se datorează,

cum spuneți dumneavoastră, și tratarea «nediferențiată» a fenomenului poetic contemporan. Ce-i drept, acesta este un proces în plină desfășurare, ceea ce îngreuiază sarcina criticii de a distinge, cu eficiență, între numele prestigioase și cele mediocre”.

• [„Iașul literar”, nr. 12] Numărul se deschide cu textul *Gânduri la o aniversare* de Dumitru Ignea: „La împlinirea a două decenii de când poporul român a iscălit prin voința sa actul istoric prin care a fost scuturat din filele istoriei anacronismul monarhiei, privim cu mândrie și optimism drumul mereu ascendent al României socialiste”. ■ Ancheta revistei – ***Patriotismul – coordonată principală a creației literare***; vine în prelungirea tematică a numărului. Sunt formulate următoarele întrebări: „1. Cum vedeți patriotismul în literatură: a o temă anumită sau ca o atitudine implicată și în alte teme literare? 2. Cum vă apare îmbogățită literatura patriotică în epoca construcției socialismului? 3. Ce modalități și forme noi credeți că se manifestă în literatura patriotică? 4. Cum vedeți raporturile dintre literatura patriotică și specificul național al literaturii?” Răspund anchetei: Demostene Botez (*Starea de suflet predominată a scriitorului*): „1. Sunt operele literare, și încă multe și bune, în care patriotismul e tema principală, aproape exclusivă – celelalte fiind ornamentații care să dea o impresie globală a vieții, căci patriotismul nu se poate despărți de viața colectivă, și trata separată ca un aspect de sine stătător. Celelalte opere literare ce nu intră în această categorie patriotic-militantă cuprind și ele în proporții variate atitudini patriotice în sensul larg al cuvântului, – fie și numai prin accentuarea specificului național: temă, peisaje, tipuri de oameni, îndeletniciri, mentalitatea care se degajă și din faptele acestora și din vorbirea lor. Din acest punct de vedere nici o lucrare literară nu este lipsită cu totul de patriotism – nu-i o lucrare din țara nimănui. Însuși faptul de a scrie literatură – care implică un dialog cu mii de oameni – cititori, – implică în sine ca atare un aspect al patriotismului, un act de solidaritate, de angajare cu tot poporul. (...) În regimul nostru socialist, cu o nouă concepție despre literatură ca și despre misiunea scriitorului, orice lucrare literară, însemnând un sprijin pentru acei care construiesc socialismul, este patriotică. Aș spune chiar că e de-a dreptul patriotică nu numai prin atitudinea ei. În vremea noastră nu există act de patriotism mai mare pentru un scriitor decât să-și îndeplinească la cea mai înaltă treaptă artistică, sarcina socială și patriotică de a ajuta prin eroii săi și prin tâlcul adevărat al povestirii, construirea socialismului. (...) 2. Toate temele literare, dar mai cu seamă cele angajate, cele realiste care oglindesc adevărat desfășurarea în toate sectoarele, a construcției socialismului, implică mai mult sau mai puțin văzut, atitudinea autorului, afectivitatea lui pentru un anume erou care este deosebit de brav, sau pentru un act istoric de viață care l-a entuziasmat excepțional. Aici patriotismul reiese din atitudinea autorului. Atitudinea patriotică este implicată în orice lucrare literară, fie și numai pentru aceea că reprezintă un aspect al specificului național fără de care aria lucrării

literare ar fi ștersă și uscată ca un pustiu. În epoca socialismului, poporul luând în mâna sa conducerea țării și izbutind să o conducă, în mod evident, spre o propășire cum nu a cunoscut acest neam, fiecare om a căpătat noi și puternice încrederi în sine. A căpătat o demnitate și un scop uman în munca lui de fiecare zi. (...) 3. Cu regret trebuie să constat că mare parte dintre scriitorii nu practică în nici un fel, – nici în forme noi nici în forme vechi, o literatură patriotică ca o temă anumită. Modalitățile și formele noi sunt multe, – e un aspect netăgăduit a literaturii noastre e astăzi. Dar tocmai de aceea nu au locul necesare aici. Întrebarea aceasta cere un studiu, o carte-două și o intensă documentare. Mă abțin deci de la orice răspuns. Evaziunea nu este doar decât o manieră de a ocoli și cel mai miniatural aspect al patriotismului. Iar ermetismul înseamnă mângălirea cu cenușiu a frumoaselor și veselelor culori naționale. 4. Vorbind și activând cinstit literatura patriotică poate fi apogeul specificului național, chiar dacă ea este scrisă futurist, suprarealist, sau lettrist. Oricât s-ar tortura și măcelări tema, la autopsia ei însă specificul românesc rămâne – sau o latură măcar din el. Factorii care au creat în scriitor un specific național, prin elemente care, toate, sunt legate de patria noastră, determină implicit operei un patriotism discret, o nuanță patriotică. Nu poți scrie o operă care să aibă un specific național, dacă tot ce este național nu-ți este apropiat, structural, integrat. Prin folosirea conștientă, cu preferință a tuturor acelor factori psihici și fizici care determină specificul național al unei lucrări literare, stratificați în structura scriitorului de secole sau milenii și păstrați organic, o operă devine neapărat patriotică. Bineînțeles dacă nu dăm patriotismului o imagine militantă, intransigentă și gălăgioasă”. ■ Ion Istrati (*Un sentiment ce dobândește proporții populare*): „1. Nu mai țin bine minte cine anume a spus cândva că, în general vorbind, se poate afirma că patria este numele sentimental al națiunii, aceasta fiind, desigur potrivită, ca obiect al devotamentului, al dragostei și al abnegației cu care îi suntem datori și cu care o înconjurăm, ca indivizi, fiecare dintre noi, în numele și în virtutea unui sentiment special, instinctiv și spontan, dar viu și înălțător de care suntem animați și pe care-l numim patriotism. Ca unii care, ca oameni ne naștem într-o anumită comunitate istoricește constituită, pe un anumit teritoriu, într-o anumită atmosferă de activitate economică și psihică și avem o distinctă comunitate de limbă etc., suntem strâns și intim legați, de-am fi simpli cetățeni anonimi, sau ilustre genii, de pământul pe care ne-am ivit și de părinții, de bunii și de străbunii noștri, ca și de semenii contemporani și de destinația istorică a noastră a tuturor, a elor prezenți și a celor ce vor să vină după noi. Sub acest raport, patriotismul, căpătând ființă dintr-un nucleu statornic, a devenit și – în ambianța generală care ne atașează de pământul natal, de limbă, de tradiții, de obiceiuri și de comunitatea noastră vitală, – capătă pe parcursul istoriei, amploarea unui sentiment de masă, a unui sentiment ce dobândește proporții populare. (...) 2. Mai întâi, cred că epoca noastră, a edificării socialiste, în afară

că, între altele, ne-a izbăvit de *patrihoți* și de petardele patriotarde de altă dată, în ceea ce privește literatura umanistă pe care o cultivăm, cu idealurile ei la care subscriem cu toții, aceasta a purificat creația literară de acele teorii abstracte și păgubitoare care făceau confuzii regretabile și pernicioase între patriotism și naționalism, istoria devenind, de altfel, cu prisosință, că nimic nu este mai puțin «național» ca naționalismul și alte buruieni asemeni otrăvitoare, absurde și parazitare câte scoteau colțul în aria preocupărilor artistice din trecut. În al doilea rând, cred, în consecință, că nu greșim absolut de loc vorbind azi de un patriotism nou, care exclude orice rămășiță de îngust regionalism și, în ultimă instanță, orice formă de șovinism, cu toți cei ce vorbim, «ca frați de-un sânge și de-o lege» cum zice poetul, limba lui Eminescu, a lui Caragiale, a lui Creangă, a lui Rebreanu, a lui Sadoveanu, a lui Blaga, a lui Arghezi ș. a., mândrinde-ne, deopotrivă, cu fiecare dintre acești celebri scriitori ai noștri și având puțină, și mic și mare, având create toate condițiile spre a-i citi, spre a-i cunoaște și spre a-i aprecia la justa și nepieritoare lor valoare. (...) 3. Mi se pare că modalitățile și formele noi manifestate în literatura patriotică țin de și decurg din faptul că patriotismul prezintă, ca orice simțământ, anumite nuanțe potrivit cu temperamentul și caracterul proprii fiecărei națiuni, fiecărui popor. 4. Fără a fi ispitit să apelez la aforisme, sau la vorbe mari, cred că, înainte de orice, pentru ca un poet, un prozator, un dramaturg ș. a. m. d. să poată deveni cunoscut, prețuit și iubit și mult dincolo de fruntariile țării sale, trebuie, în orice caz să se impună ca un exponent spiritual al bucuriilor, al necazurilor și al aspirațiilor compatrioților săi. Nimeni nu izbutește să ajungă, așadar, universal, fără a fi național, fără să se identifice în mod necesar cu specificitatea pământului și oamenilor patriei sale, fără să dea glas, cel dintâi, conștiinței sale naționale, fără a-și iubi cu sinceritate trecutul, prezentul și viitorul poporului său". ■ Nicolae Tăutu (*Intransigența față de calitatea artistică*): „E posibil ca patriotismul să genereze o poezie, un roman sau o piesă de teatru, dar în același timp, poate fi prezent și în alte teme literare, ca o coordonată complementară pentru a sublinia un erou, un monument, o atmosferă. Cu o condiție, să fie organic legat de opera literară și nu confecționat ad-hoc. De altfel și această separație mi se pare arbitrară. Socialismul a schimbat fundamental relațiile dintre oameni, dintre stat și cetățeni, deci, normal, să avem un nou conținut al patriotismului, mai larg și mai complex. Mai întâi veridicitatea și caracterul concret istoric al zugrăvirii artistice trebuie să se îmbine cu sarcina nobilă a transformării ideologice și a educării oamenilor în spiritul major al socialismului și comunismului. Literatura patriotică are deci scop primordial să educe tineretul în spiritul dragostei față de trecut, de eroii legendari ai neamului nostru, de pământul patriei și să-i ofere, totodată, imaginea omului contemporan. (...) Toate modalitățile și formele noi exprimate în genere în literatură se manifestă viguros și în literatura patriotică. Și să nu uităm că literatura oferă materie primă atât teatrului cât și cinematografului.

Personal sunt pentru orice modalitate și formulă nouă cu condiția de a se crea caractere omenești viabile, variate și interesante, desprinse din realitatea atotcuprinzătoare. Aș vrea ca și unii critici să nu îngusteze criteriile, să nu recomande numai formal diversitatea și de fapt să aplice operelor același calapod sau aceleași canoane învechite. Scriitorii sunt obligați să descopere stiluri artistice și modalități de expresie cât mai originale, mai diferite, numai așa se va realiza procesul dezvoltării literaturii noastre patriotice. Imitatorii lui Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu nu au o altă soartă decât a epigonilor caduci. Cred că în prezent în albia fluviului nostru literar se diferențiază cu acuratețe numeroase stiluri și curente oferind o peisagistică colorată plină de încrezătoare promisiuni sau chiar de realizări importante”.

■ Corneliu Ștefanache (*Aducerea acelui «eu» românesc în contextul universal*): „1. Veritabilul patriotism al scriitorului nu poate fi ilustrarea unor lozinci sau unor teze. Acestea au utilitatea lor binecunoscută, dar menirea literaturii nu este de a le îmbrăca în «haine» poetice. Orice lucru banal, extrem de banal, poate fi «debanalizat» sub acțiunea unui talent autentic și orice simțământ extraordinar – sentimentul sfânt al dragostei de patrie – poate fi «compromis» de țesătorul de cuvinte. Unii cred că dacă se află în fața unei poezii despre faptele lui Ștefan, sau a unei piese istorice, lucrarea este neapărat și patriotică, fără să-și pună întrebarea: ajunge ceva în ea la cititor, acel ceva pune un «resort», un singur «resort» în mișcare? Și, de aici mai departe, părerea că numai aceste lucruri, sau altele similare, sunt patriotice. Restul trebuie să poarte alte etichete. După cum putem detecta elemente realiste în opera celor «fixați» de unii critici, la punctele cele mai îndepărtate de realism, tot la fel patriotismul este subînțeles în literatura autentică. (...) 2. Avem poezia lui A. E. Baconsky, Nichita Stănescu, Geo Dumitrescu, Ion Gheorghe, ca să dăm numai câteva nume, dar ne amintim și de «Minerii din Maramureș»; avem proza lui Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, Nicolae Breban, dar s-au tipărit și cărțile lui I. Ludo; avem piesele lui Horia Lovinescu, dar mai asistăm și la «Sfântul Mitică”.. Câștigurile sunt evidente rebuturile îndepărtate, dar nu uitare (să nu le mai repetăm), «zestrea» este suficientă și cu perspective de îmbogățire rapidă. Peisajul literar actual din țara noastră, grație înțelepteii politicii a partidului față de acest domeniu anunță încă de pe acum o literatură mare. Și se subînțelege, patriotică. 3. Așa cum spuneam, nu există o literatură patriotică și alta patriotică (formularea întrebării ni se pare improprie). Este dificil de răspuns Cred că nu contează modalitatea, forma, etc., ci rezultatul. Cred că s-ar putea învia până și epopeea, sau oda. În ce fel și cum, în secolul nostru? Poeții vor spune, dar mi se pare că orice experiment sau orice reluare, se judecă după rezultate. Să le așteptăm. 4. După cum patriotismul trebuie văzut în sens larg atunci când îl aplicăm artei, tot astfel și specificul național trebuie pus în reacție cu arta și cu nimic altceva. Solul de care vorbeam mai sus, sol de germinație recunoscută, solul mioritic, este unul singur și arborele

frumosului ce crește pe el trebuie să fie unic. Asta nu înseamnă alungarea «cunoștințelor» despre alți arbori ai frumosului, de altundeva, ci prinderea acestor «cunoștințe» în circuitul sevei, «mistuirea» lor, ca florile să fie unice, adică ale noastre, adică românești. Și cred că sunt. (...) Specificul național și corelația lui cu literatura cred că are în vedere, în primul rând, aducerea aceluși «eu» românesc în contextul universal, mult mai mult decât până acum. Acel «eu» trebuie să însemne opere mari, opere românești, capabile pentru expansiunea pașnică a gândului nostru”. ■ Corneliu Sturzu (*Specificul național al unei literaturii*) „1. Înainte de a fi o temă literară, patriotismul este o stare a existenței individuale. Ai revelația acestui sentiment doar uneori, când te iluminează interior. Dar dincolo de conștiință (sau implicată în ea) el veghează continuu în straturile subterane ale ființei noastre. Și pentru că literatura se zămislește mai întâi acolo, în acele zone interzise vederii profane, nici nu-mi închipui în epoca modernă că se poate scrie literatură autentică fără sentimentul perpetuu al dragostei de țară. În fond această stare a existenței noastre este unicul mijloc care ne leagă de umanitate și univers. Sentimentul tulburător al infinitului își spală picioarele în râurile patriei. (...) 2. Nu sunt istoric literar pentru a inventaria operele cu temă patriotică create în ultimele două decenii. Ceea ce mi se pare important este – aș spune – viziunea noastră fundamental îmbogățită asupra raporturilor dintre existența individuală și destinele patriei, gravitatea răspunderii pentru tot ce se întâmplă pe pământul românesc. (...) Expresia literară modernă a acestui sentiment complex și stimulator nu se mai poate limita la elogiul și pastelurile îmbâcsite cu alegorii despre pitorescul câmpiilor sau munților, ci are în vedere meditația lucidă asupra trecutului, viitorului dar, mai ales, asupra prezentului și a problemelor lui majore. 3. Nu cred că a fost sau poate fi inventată o formă (sau o modalitate) nouă în virtutea căreia trebuie să compui o operă u tematică patriotică. Modalitatea sau forma artistică e rezultatul personalității creatorului. Câți scriitori buni, atâtea forme și modalități. Între poezia lui Arghezi, a lui A. E. Baconsky, Marin Sorescu ori Ion Gheorghe de pildă – toate străbătute de un autentic patriotism – nu există nici o modalitate comună. 4. Întrebarea ni se pare prea vastă pentru un răspuns succint. Ar merita un studiu. Dacă însă ar fi vorba să ne raportăm doar la concepțiile respective, aș înclina să cred că literatura patriotică (în sensul tematicii) constituie doar un capitol ce poate ilustra specificul național al unei literaturii. În sens larg, cele două noțiuni se confundă până la identitate. Sau, mai autentic formulat, sentimentul dragostei de țară este nucleul împrejurul căruia se încheagă gravitând continuu, galaxia culturii noastre”. ■ Al. Andriescu (*Tot ce facem în interesul patriei*): „1. Prima întrebare socotesc că solicită, așa cum este formulată, de două ori un răspuns pozitiv. Se poate vorbi de patriotism și ca o temă anumită și a o atitudine implicată în alte teme literare. Mai mult, am greși dacă am considera că scrie literatură patriotică numai cineva care se dovedește preocupat de o anumită

tematică, în care patria și dragostea față de patrie au o prezență explicită. Într-un sens foarte larg, orice operă literară care are, într-un grad dezvoltat, virtuțile artei, afirmă o atitudine patriotică. Oare nu tot ce facem în interesul patriei înseamnă patriotism? N-aș putea înțelege de ce un inginer care a făcut o invenție oarecare, un chimist care a descoperit o nouă sinteză, un constructor care a înălțat un nou edificiu, arhitectul care a elaborat planurile etc. etc. sunt mai buni patrioți decât poetul care a scris o operă literară deosebit de valoroasă. (...) 2.-3. Se fac, în vremea noastră, încercări meritorii de îmbogățire a formelor de cuprindere literară a sentimentului patriotic, mai complex astăzi, pentru că aria implicațiilor sociale care îl pot genera este mult mai largă. Poezia nu mai poate să fie confundată cu ritmarea și primarea unor lecții de educație cetățenească, în poeme didactice, uneori adevărate romane în versuri. (...) 4. Întrebarea invită la o discuție teoretică. Poate că este mai utilă și mai concludentă, însă, perindarea câtorva momente importante din evoluție literaturii române, pentru a avea, pe viu, cum se spune, raportul dintre literatura patriotică și specificul național". ■ Dimitrie Costea, (*Identificarea spirituală a destinului poetului cu destinul națiunii sale*): „1. Patriotismul autentic există însă și ca «atitudine implicată» în tratarea altor teme literare. Poezia naturii sau cea a evocării zburciului nostru trecut se convertesc adesea în mărturisiri vibrante ale dragostei de patrie. (...) ne deprindem să îndrăgim mai întâi ceea ce are frumos lumea mai mică a națiunii noastre, pentru a iubi și respecta apoi ceea ce au frumos toate popoarele și, în cele din urmă, tezaurul de cultură spirituală și materială creat de marea patrie a omenirii întregi. (...) 2. Literatura patriotică a epocii construcției socialismului a integrat unele elemente noi: armonizarea patriotismului socialist cu înfrățirea internațională (excluderea șovinismului); întărirea unității naționale prin dispariția claselor antagoniste; democratizarea vieții publice; accentuarea conștiinței naționale a drepturilor noastre multimilenare asupra acestui pământ străjuit de cetatea Carpaților și hotărnicit de șanțurile de apărare ale marilor ape ce o înconjoară; schimbarea unghiului de perspectivă în reconstituirea și interpretarea marilor evenimente din istoria țării noastre etc. 3. Modalități și forme noi? Nimeni nu s-a ocupat până acum în mod special de apariția și explicarea lor. S-a scris și se scrie foarte multă literatură patriotică (poezie, reportaj, romane istorice, drame istorice etc.). Probabil că timpul va reține prea puțin din ea, dăinuind numai operele de mare valoare artistică. Dacă retorismul declamator și festiv mina cele mai multe compuneri poetice de acum 10-20 de ani, se pare că nici în cele de astăzi nu pot fi evitate anumite locuri comune, simboluri plate, manierismul etc. La unii, tendința spre interiorizare și esențializare a poeziei duce chiar la producții patriotice obscure, ceea ce este un nonsens. (...) 4. Dacă perioadele de eflorescență a literaturii patriotice coincid cu acelea de conștiință a originalității noastre naționale, nu este mai puțin adevărat că un mare poet român poate fi «specific național» chiar când scrie *Egiptul*, sau poate fi

însuflețit de cel mai elevat patriotism și atunci când nu scrie despre patrie. Totul depinde valoarea operei literare, scriitorul mare fiind «specific național» fără să vrea și patriot adevărat, fără să ne-o spună el, ci fapta lui creatoare. Este suficient să apară cât mai multe capodopere literare, pentru că sensul lor patriotic și esența lor «specific națională» vor fi descoperite mai ușor. Capodopere și nu «experimente»! Acestea din urmă pot fi scrise pe tematică patriotică și cu intenția e a sublinia specificul nostru național, dar nu vor fi nici una nici alta, pentru că n-au atins, din punct de vedere artistic, treapta universalității”. ■ Complementară Anchetei poate fi considerată intervenția lui Florin Faifer cu titlul *Tendințe în dezvoltarea literaturii noastre noi*: „Sunt patru lustri și mai bine de când literatura noastră pășește, pe un drum mereu ascendent, sub semnul unei noi ere. Au fost ani frământați, de intense prefaceri, de elan clocotitor, de căutări febrile și patetice. În tână Republică ce începuse a-și făuri un nou destin, răspunderea oamenilor de artă devenea mai puternică decât oricând. Literatura care se cerea acum creată, adânc înrădăcinată în solul mănăs al tradiției era chemată să oglindească complexitatea procesului de transformare a societății în drumul ei spre socialism și, nu numai atât, să caute să devină un factor activ al acestor transformări. Călăuzită de steaua polară a învățaturii marxist-leniniste, această literatură, angajată, dobânda totodată un puternic caracter popular. Refuzându-și veleitățile aulice, ea tinde să devină pe deplin un bun al maselor, ridicate la cultură ca niciodată în trecut. (...) O privire retrospectivă asupra *poeziei* noastre noi poate arăta că, încă de la început, una din direcțiile sale esențiale de dezvoltare a constituit-o perpetuarea unei tradiții cu prestigiu în lirica noastră, care a avut întotdeauna în atitudinea patriotică unul din resorturile sale de căpătâi. Descins din «turnul de fildeș», spre a-și logodi destinul său cu cel al maselor, purtând în clocotul versurilor sale, răscolite de un sincer și puternic elan patriotic și cetățenesc, lava fierbinte a unui patos care se voia mesianic, poetul, rapsod acum al unor idealuri pline de avânt, devenea un ecou sonor al vremurilor noi. (...) Moștenitoare a unei bogate experiențe artistice, trăgându-și sevele din cea mai stringentă actualitate, *proza* românească postbelică a cunoscut încă de la început în evoluția ei, ca un accent dominant, orientarea spre contemporaneitate. Aceasta i-a oferit, desigur, posibilitatea unei considerabile lărgiri a registrelor tematice. Lupta maselor în război, sub conducerea partidului, activitatea plină de patos patriotic în munca de edificare a noii societăți, viața muncitorimii din uzine și ide pe șantiere, transformările care schimbau înfățișarea satului căpătau dreptul legitim de cetățenie literară. Marcantă este, drept urmare, în preocupările scriitorilor, încercarea de a surprinde, în esență, chipul luminos al omului nou – comunistul, muncitorul, țăranul, «eroul pozitiv», cum a fost numit – scrutarea psihologiei specifice, precum și pe un plan mai larg, deplasarea accentului tematic înspre masele de oameni ai muncii, care devin acum o sursă de inspirație de primă importanță. (...) O caracteristică impor-

tantă a dramaturgiei noastre actuale este dată de căutările novatoare, experimentul îndrăzneț, tentația, s-o numim astfel, a eseului dramatic, ca și ide convocarea unor modalități diverse – alegorică, parabolică, poemătică, fantaziei dramatice etc. – atât în piesele e inspirație contemporană, cât și în cele care sunt brodate pe canavaua unor subiecte istorice. Și nu se poate ca a ceste căutări că nu fie încununate de succes. Se poate vorbi, chiar dacă definițiile par, și sunt, restrictive, de continuarea unor *stiluri* în teatrul nostru. (...) Toate tendințele amintite atunci când ne-am referit la procesul de dezvoltare a noii literaturi și-au găsit o reflectare fidelă în aria de preocupări a *criticii*. (...) Formulând, în termeni tranșanți, dezideratul politico-ideologic al unei culturi noi, critica vremii avea un caracter atât analitic, cât mai ales unul principial, de factură ideologică, o finalitate normativă care nu va putea, desigur, evita alunecările în dogmatism și sentențiozitate, ajungându-se deseori la o interpretare destul de mecanică a unor probleme de creație literară. Fapt explicabil, întrucât, așa cum s-a putut vedea, deși juste în esență, principiile pe care le mănuieste acum critica, suferă de o aplicare în genere lipsită de elasticitate. Remarcabilă prin fermitatea și caracterul ei militant, critica nouă, în opoziție cu critica de tip impresionist, își face o preocupare de căpetenie din a depista urmele infiltrațiilor mentalității burgheze care puteau genera fenomene primejdioase ca oportunismul, împăciuatorismul, autoliniștirea. De altfel, combaterea apolitismului, cât și ia estetismului, a formalismului va avea ecouri și mai târziu. (...) Sarcinile de perspectivă ale criticii noastre literare au fost expuse la el de-al IX-lea Congres al P. C. R. Ea va căuta ca, și de acum înainte, să efectueze o analiză principială, luând poziție față de manifestările negative, străduindu-se să promoveze acele, opere care exprimă realitățile și ideile înaintate ale socialismului. Dând dovadă de spirit de discernământ în acțiunea de valorificare a moștenirii literare, critica își propune, în același timp, situarea valorilor noastre culturale, artistice, literare, în perspectiva universală. Cât privește literatura, creatorii noștri de pe acest tărâm, ținând seama de aprecierile, de urările și îndemnul ce le-au fost adresate la același Congres, vor izbuti cu siguranță să poarte torța artei lor spre noi și prestigioase succese, acolo unde înzestrarea lor și izbânzile obișnuite până acum le dau tot dreptul să aspire”. □ La *Cronica literară* I Sârbu anunță și scrie despre *Al doilea volum din „Moromeții”*: „Ocupându-se de pătrunderea socialismului la sate, Marin Preda se ferește de a prezenta țărani de operetă, care-și scutură dintr-o dată toate lanțurile morale care-i mai leagă de trecut și pășesc pe cărări așternute cu trandafiri spre cooperativizare. (...) Un sector în care romancierul excelează este, a de obicei, acela al vieții sătești, cu bătaia ritmurilor ei ancestrale. Obiceiuri și superstiții, frenezii erotice în care urcă sevele unei naturi primare, scene de muncă în care mișcările se desfășoară conform unui ritual, particularizează acest loc unde se petrece acțiunea romanelor lui Marin Preda și care va dobândi, poate, cu timpul, pe harta literară a țării – datorită

măiestriei cu care scriitorul a reușit să-l anime – fama satului ardelean din *Ion* al lui Rebreanu. (...) Chiar dacă o distanță vizibilă separă, în privințe realizării artistice, cel de al doilea volum din *Moromeții* de primul, semnificația acestei cărți stă în faptul de a fi îmbrățișat, într-un spirit de răspundere, probleme însemnate ale dezvoltării satului românesc în ultimele două decenii”. □ Al. Călinescu este celălalt semnatar al cronicii literare cu un text despre monografia lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*: „Valoarea deosebită a acestei cărți e dată, în primul rând, de faptul că autorul ei, refuzând să meargă pe căi bătătorite, experimentează o nouă formulă de studiu critic, eliberată de didacticism și schematism, purificată de platitudinile și clișeele proprii lucrărilor cu caracter (pretins) «științific». Eseul lui Lucian Raicu *absoarbe* o documentație impresionantă și tocmai de aceea nu are nimic uscat sau pedant, prilejuind cititorului fără prejudecăți o lectură încântătoare, prin care se încheagă imaginea unui Rebreanu necunoscut, altul decât cel întrezărit de priviri superficiale”. □ La rubrica de *Comentarii* N. Barbu semnează textul *Coordonate critice*, în care, după un preambul cam didactic, face referințe la cărțile de critică publicistică a doi clujeni, Ion Oarcăsu și Al. Căprariu: „Până acum câțiva ani, volumele de critică tipărite de edituri erau destul de puțin numeroase, comparativ cu frecvența apariției cărților de poezie și proză. Poate că, atunci, urmărirea lor nici nu ar fi interesat prea mult cititorii, atâta vreme cât o uniformizare destul de accentuată a judecăților restrângea aria interpretărilor posibile, iar metodologia foiletonului critic implica, în multe cazuri, aceleași trepte formale, cu intenții explicative de un didacticism străin specificului artistic. Mai norocoase au fost, în schimb, studiile de istorie literară în deosebi monografiile. Actul critic aplicat aparițiilor imediate, își are, totuși, importanța sa, putând fi stimulator al discuțiilor, adâncind și lărgind câmpul receptivității artistice. Înregistrarea lui răspunde în modul cel mai direct și mai operativ necesității de a confrunța ideile și gusturile, cerință fără de care noțiunea de viață literară nu-și află înțelesul complet. Critica publicistică își află astfel justificarea majoră în întreținerea dialogului continuu între cititori și autori între aceștia și persoana (exponențială) a celui ce apreciază. Din această perspectivă, criticul este un interpret al autorului față de public, dar și al opiniei publice dintr-un moment istoric anumit, în fața poezilor, a prozatorilor, a dramaturgilor. (...) Sintezele, eseul tinzând a îmbrățișa perspectivele de ansamblu, exegezele minuțioase implică, în cea mai mare măsură, efectuarea aceluia prim pas pe care-l constituie confruntarea inițială a operelor literare cu ceea ce se înțelege (adesea cu umbra unui ușor dispreț) prin *critica de profesie*. Firește, valoarea ei atârână, în ultimă analiză, de gustul și de cultura literară a celor care o exercită, de criterii și preferințe, de capacitatea supunerii la obiect și de o deplină onestitate intelectuală. Considerațiile de mai sus ni se par utile perspectivei pe care o încercăm asupra unor volume de critică apărute de curând: *Oglinzi paralele* de Ion Oarcăsu și *Jurnal literar* de

Al. Căprariu. Ambii autori fac *critică publicistică*, în sensul cel mai bun al cuvântului, cu o consecvență care tinde să acrediteze vocația. (...) Punctele de plecare teoretice și analizele la obiect nu relevă, în volumul lui I. Oarcăsu, contraziceri. Autorul evită un răspuns anticipativ la întrebarea ce și-o pune asupra dezvoltării de viitor a domeniului, dar ordinea e făcută. Critica continuă să rămână pentru el o «*oglină paralelă*, energie intelectuală și vocație aplicată obiectului literar». (...) Comentariul faptului literar curent, interesul pentru evaluarea cât mai complexă a figurilor ce direcționează actualitatea culturală îl prezintă pe Al. Căprariu ca pe un spirit atașat valorilor, receptiv față de aspectele inedite, dispus să mediteze insistent, să disece și să desprindă permanențele de ceea ce rămâne efemer. Aflăm, astfel, la autorul clujean, o altă fațetă a criticii publicistice, mai puțin impetuoasă, mai lirică, însă atentă la nuanțe, discernând elementele care fixează profilul spiritual al omului și al culturii actuale”. □ Din ciclul *Dicționar de idei literare* Adrian Marino publică fragmentul *Critică și semnificație*: „În timp ce sensul este centripet, convergent, coagulant, semnificațiile tind să sape de sub control, să se împrăștie, să se propage – asemenea undelor – la infinit. Examenul și judecata critică vor oscila deci, în mod firesc, între acești doi poli magnetici. Dar, în cele din urmă, spiritul descoperă un sens global, inteligibil, o confluență intimă, o unitate substanțială, în interiorul și pe deasupra tuturor fațetelor poliedrice ale lucrării. Este un semn că structura s-a făcut ascultată, și-a impus în cele din urmă esența și norma sa ordonatoare, că toate straturile sale conduc la un ansamblu organic de semnificații”. □ În cadrul recenziilor din secțiunea *Cartea românească* sunt prezentate apariții recente. Rubrica se deschide cu Nichita Stănescu, *Roșu vertical* de Gheorghe Drăgan: „Desigur, un poet cu personalitate nu se trădează nici atunci când încearcă modalități artistice noi, încât a-l recunoaște înseamnă o dublă satisfacție. Autorul volumului *Roșu vertical* (Editura militară, 1967) este, evident, același poet vizionar, al geometriilor în spații nelimitate, care nu stingheresc înotul, zborul. (...) Dar meritul acestui volum stă mai ales în vizionarismul metamorfozant, esențial pentru poezia patriotică pe care o profesază de astă dată N. S., Istoria este simțită aproape, în ceea ce are ea intim, continuu comunicabil cu ființa individuală, dar lucrurile sunt numite doar pe jumătate, totul este spectacol din fața cortinei, jucat de un singur actor: poetul”. □ La Nicolae Ioana, *Templu sub apă*, scrie Al. Călinescu: „Reținut, echilibrat, cerebral, atras cu precădere de lumea ideilor (formația sa filozofică a jucat, bănuim un rol decisiv în conturarea personalității sale poetice), Nicolae Ioana nu are totuși tăria să-și reprime nostalgia unui vitalism frenetic, (...)”. Despre Vasile Petre Fati, *Floare de leandru* face aprecieri Ion Florea: „Poeziile volumului refac o autobiografie lirică, cu alte cuvinte ceea ce caracterizează lirismul poetului este nota intimă, eliberată din când în când printr-o umanitate abstractă. V. P. Fati nu este un poet al cetății, cu atât mai puțin al peisajului, abia câțiva flori ne amintesc că

trăiește la malul mării”. □ Cartea documentară a lui Augustin Z. N. Pop, *Mărturii: Eminescu-Veronica Micle* este în atenția lui D. D. Șoitu: „Tinzând spre o esențializare a faptelor, Augustin Z. N. Pop discerne valoric numai ceea ce, pe bună dreptate, merită să intre în memoria posterității. Destrămând păienjenişul legendarului, se îndepărtează de interpretarea romantică, reușind să brodeze pe canavaua biografiei eminesciene, adevărata viață a Veronicăi Micle. Metoda ni se pare întru totul firească și cartea capătă o structură compozițională simetrică, deosebit de interesantă. Paralelismul nu exclude individualizarea, chiar dacă, practic, viața zbuciumată a Veronicăi Micle este absorbită de a lui Eminescu”. □ În acest număr prezența poezilor și implicit a poeziei se dublează, pe etaje valorice și de notorietate: George Lesnea, Nicolae Țațomir, Al. Jebeleanu, Ovidiu Caledoniu, George Popa, Corneliu Popel, Silviu Rusu, Silvia Dumitru, Otilia Nicolescu, Daniela Caurea, Georgeta Eftimie. □ La proză George Sidrovici publică *Arborele schilod*, iar Vicențiu Donose *Năframa albastră*. □ *Cartea străină* apare cu informații și traduceri din volumele: *Écrits sur l'angaise* de Ionel Bandrabur și Italo Svevo, *Conștiința lui Zen* de Maniu Leonida. Ion Tiba anunță *Quo vadis* (roman pentru care Sienkiewicz a devenit premiant Nobel) *din nou în românește*.

• [„**Orizont**”, nr. 12] Anghel Dumbrăveanu semnează elogiul adresat „conducerii înțelepte a partidului nostru” în urma plenarei C.C. al P.C.R. din 5-6 octombrie 1967 și a directivelor care „au devenit legea de aur a țării” (*Cântecul patriei*). □ Pe tema „laudă patriei”, George Drumur poetizează indigest: „În primele rânduri să te apăr mereu, voi lupta,/ să-ți fie mai deplină, mai senină bucuria,/ Tu, țară de eroi, să crească peste lume faima ta,/ suișul tău, Republică Socialistă România”. □ G. Ivănescu descrie, într-un prim episod, *Concepția despre artă și frumos a lui Lucian Blaga*, punând în discuție ideile filosofului din Lancrân din *Trilogia cunoașterii*. □ Nicolae Ciobanu încearcă să stabilească *Coordonate ale prozei* pentru trei prozatori timișoreni (Ion Arieșanu, Sorin Titel, Laurențiu Cernet) ale căror proze apăruseră în cursul anului 1967. □ Pe coarda lirică, cântă Haralambie Țugui, Nicolae Prelipceanu, Al. Jebeleanu cu *Divagații*, Gabriela Ioan aflată la „ceasul singurătății”, Ovidiu Genaru, Lucian Bureriu, Iosif Lupulescu și Leonida Dimov cu un mic poem despre *Teamă*: „Ce galbenă-i: sfâșietoare,/ Tristețea orelor de soare/ Răsfărânte-n aiuriri încete/ Dreptunghiulare, pe perete./ Sunt fugărit prin coridoare/ De pulberile călătoare/ Ce veghile mi le închid/ Și trec cu pași egali prin zid/ Aș vrea s-ajung din nou acasă/ Din nou m-așteaptă săli de clasă/ Cu moi bureți cu profesoare/ De dulce pace dătătoare/ Și-un semn plutind în dreptul frunții/ Că nu știu apele și munții”. □ Tot pe ideea raportului dintre tradiție, personalitate și noutate, scrie și Cornel Ungureanu un comentariu despre *Lirica anului și prezența a patru poeți din Banat* (acești poeți fiind: Pavel Bellu, Anghel Dumbrăveanu, Damian Ureche, George Suru). □ Autorul selectat și prezentat în acest număr este Samuel

Becket cu fragmente din al doilea roman al său, *Malone moare*, din trilogia romanescă care începe cu *Molloy* și se încheie cu *Nenumitul (L'Innomable)*, în traducerea Dianei Herberescu. □ La poezie străină, sunt trecuți doi poeți maghiari Kassak Lajos, Ronay Gyorgy, iar pe lângă aceștia romanticul poet austriac N. Lenau cu fragmente din poemul *Albigenzii*. □ Se face remarcată cronică lui Șerban Foarță la volumul de critică *Polivalența necesară* a lui Paul Georgescu din care cităm începutul: ■ „Cuvîntul a fost rostit (de N. Manolescu, în cronică lui contemporană): *Polivalența necesară* cea mai bună carte de critică din ultimii ani. De la acest superlativ atât de categoric – până la contestările fără drept de recurs (cronică familistă), s-au enunțat, à propos de cartea criticului nostru, fel și fel de păreri literare (sau neliterare). Oricum, cu mici excepții, jalnicul ton răuvoitor a fost abolit. E un progres. Majoritatea recenziilor au remarcat surprinzătorul dar al lui Paul Georgescu de a emite idei. Și cineva (Valeriu Cristea) trăgea – peste agreabilul spectacol al cronicii lui – perdeaua, cu vorbele: idei... idei... idei...(....) Sunt scriitori, sunt critici, care își exersează parcă instinctul suptului, ca niște prunci cu o aceeași unică susetă a unicei idei. O viață întregă o viață de om! Monomani sau săraci cu duhul sau impostori sau leneși sau, într-un mai nobil grai, obsedați sau, mai știu și eu, specialiști (...) Sunt, pe urmă scriitori care pot zice cu Diderot: « Mes idées sont mes catins ». Cam aici este și Paul Georgescu, dar petrecere lui cu idei este rece, și nici nu este o petrecere propriu-zisă. Criticul nu e un voluptuos, și superfluului i se preferă necesarul”. ■ □ Victor Crăciun recenzează volumul lui Al. Piru despre Garabet Ibrăileanu, iar Petre Irimescu studiază volumul *Conceptul de literatură universală și comparată* a profesorului Al. Dima. □ La cronică lingvistică, semnează I. Evseev și V. Șerban aducând în atenția publicului cel de-al X-lea *Congres internațional al Lingviștilor*, derulat în București, „sub conducerea directă a academicienilor Iorgu Iordan, Al. Rosetti, A. Graur, Em. Petrovici, Boris Cazacu, I. Coteanu și a tânărului dr. Marius Sala, ajutați de aproape toți lingviștii bucureșteni”. □ La documente de istorie literară, sunt clarificate *Aspecte din activitatea culturală a «Astrei» în Banat* sub semnătura lui Ioan P. Munteanu. □ Printre cărțile semnalate la recenzii se află volumul *Zoosophia* a poetului Ion Gheorghe (recenzent Crișu Dascălu) și volumul de lirică patriotică, *Frumusețile zilnice*, al lui Mircea Micu (recenzent Dim. Rachici), iar, la reviste, Alexandra Indries rezumă cuprinsul revistei *Secolul XX* nr.9/ 1967. □ Pe ultima pagină, este anunțat cuprinsul numărului viitor.

• [„**Ramuri**”, nr. 12] Editorialul ultimului număr din an se intitulează *Marele forum*,: „Decembrie, sfârșit de an, moment de reculegere și bilanț, anotim al sintezelor. Decembrie 1967, două decenii de la proclamarea Republicii. Socotindu-ne victoriile anului, victoriile celor două decenii de glorioasă construcție a edificiului nostru socialist, se deschide un alt ciclu constructiv, trăim cu toții o sporită însuflețire, pregătindu-ne să escaladăm noi

trepte spre piscurile progresului și civilizației. Un eveniment de o excepțională însemnătate a marcat, cu câteva zile în urmă, acest moment, încheind un ciclu istoric prestigios și inaugurând altul nou, echivalent, prin consecințele sale, cu o etapă superioară a dezvoltării patriei noastre socialiste: Conferința Națională a Partidului Comunist Român, consacrată dezbaterii unor documente de uriașă însemnătate pentru destinele țării, pentru opera de desăvârșire a construcției socialiste, pentru progresul material și spiritual al societății noastre. Raportul cu privire la măsurile de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale și la îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a României, prezentat Conferinței de tovarășul Nicolae Ceaușescu – document de o înaltă teoretică și științifică, de o inestimabilă valoare practică, cuprinzătoare sinteză a operei de conducere a edificării socialiste în românia, materializare creatoare a directivelor Congresului al IX-lea al P. C. R. – a polarizat, într-o atmosferă de puternic entuziasm și unanimă adeziune față de măsurile prevăzute, dezbateri vii, creatoare, încununând ampla dezbateri publică a măsurilor adoptate de Plenara C. C. al P. C. R. din 5-6 octombrie a. c.”. □ Tot pe prima pagină apare și *Republica* 20, nesemnlat: „Drumul de la România anului 1947 – cu o industrie slab dezvoltată, cu o agricultură rudimentară, cu un standard de viață scăzut pentru majoritatea populației țării, cu rănilor încă nevindecate ale războiului – la țara de azi, șantier dinamic al creației materiale și spirituale, care asigură nemărginite condiții pentru valorificarea superioară a tuturor bogățiilor și resurselor și căruia timpul socialist îi desăvârșește neconținut înflorirea, acest drum măsoară capacitatea partidului de a mobiliza, sub stindardul unor țeluri mărețe, toate energiile toate talentele și hărnicia unui popor înzestrat, tânăr prin pasiunea afirmării, matur prin experiența istorică, la fel de bogat ca și spațiul etnografic pe care acest popor s-a format”. □ La rubrica *Bloc-notes* Ștefan Bănuțescu scrie despre aniversarea anuală *Liviu Rebreanu*: „S-au împlinit, la 27 noiembrie, 82 de ani de la nașterea lui Liviu Rebreanu. Îi păstrăm cărțile deschise, cu speranța că-i vom descoperi până la urmă secretele literare, știm mai multe poate despre complicatele literaturi poetice și de evocare, despre cele ale absurdului și oniricului, ne-au rămas în față nepătrunse îndeajuns paginile romancierului și ale nuvelistului, atât de simple la prima vedere, dar aflate și azi încă mult deasupra gloriilor de proză, care se fac de la un deceniu la altul, de la un flux literar la alt flux” □□ Ilina Grigorovici scrie textul *O proză de fantastic și grotesc*, în fapt o cronică la cel de-al doilea volum tipărit de oniristul Dumitru Țepeneag: „Al doilea volum, *Frig*,... aduce, printre altele, o explicație limpede asupra celui dintâi. Înțelegi acum că a fost vorba de exersarea unei modalități inedite, proprii, că faza «exercițiilor» s-a încheiat, că rezultatele ei «tezaurizate» de autor, așteaptă adiționarea de noi volume – de experimente, pentru ca mai târziu, cândva, să înceapă – poate – sinteza. (...) Spre deosebire de primul volum, proza de acum e de multe ori «traductibilă». Simbolistica reprezintă adesea transpunerea în

figurat a unui sistem de concepte. Nu e greu să traduci calul înaripat, zidul fără breșe, eșafodajul de scaune, umbrela neîncăpătoare, fantezele-călugări etc. Deși foarte interesantă în sine, simbolistica devine fantazare, extravaganță, spectacol de tehnică, atunci când e precedată și generată de concepte. În gândirea simbolică și inventarea de simboluri este aceeași distanță ca între creație și meșteșug”. Cronica literară semnată de Mihai Ungheanu îl are în centrul atenției pe I. Negoïtescu și exegeza sa critică *Poezia lui Eminescu*: „Cu *Poezia lui Eminescu*, I. Negoïtescu scrie o carte îndrăzneată, începând de la titlu. Acesta conține dificila promisiune a definirii unei opere pe care alții au asediat-o în nenumărate tomuri, în spațiu restrâns, promisiune care, din pricina lejerității gestului, poate supăra din capul locului pe eminescologul deprins cu trudnice tratative preliminare”. □ Același Mihai Ungheanu semnează și articolul *Monografia prin evitare*, un text cu generalități teoretice, care se abate apoi spre cartea lui Ov. S. Crohmălniceanu despre Blaga: „Publicul e setos de a cunoaște orice fel de date din viața «oamenilor mari» și curiozitatea lui este exploatată. Când aceștia mai sunt situați și în poziții speciale, curiozitatea se dublează și se nuanțează. Cercetarea autorului e așteptată intens, și cel care îl abordează primul mai adaugă o șansă celor amintite. De acest concurs de împrejurări favorabil s-au bucurat, spre exemplu, studiile despre Liviu Rebreanu, Octavian Goga, Lucian Blaga, Tudor Arghezi”. Ungheanu consideră că „primul studiu de Lucian Blaga care s-a bucurat de avantajele circumstanțiale”: „Micromonografia citată se bucură de prezența unui scriitor mare în optica unui critic de notorietate. *Lucian Blaga* de Ov. S. Crohmălniceanu nu este, deci, o carte oarecare a istoriei literare, ci o reprezentantă demnă de analiză. (...) Între modurile recente de abordare, *Lucian Blaga* de Ov. S. Crohmălniceanu reprezintă tipicul caz al monografiei «prin evitare». Sentimentul principal pe care ți-l dă lectura unor astfel de monografii este că se vorbește despre altcineva decât despre scriitorul anunțat pe copertă. Senzația este atât de acută, încât nu poate fi amânată pentru final. De la Călinescu încoace, istoria literară cultivă paradoxurile, surpriza, interpretarea fortuită. Micromonografia amintită are aerul acestor maniere, fără să le aparțină. Ea are un viciu fundamental, care nu-i conferă înserierea aici. Lucrarea face parte dintre acelea care încearcă să-l deplaseze pe scriitorul cercetat dintr-o suprafață de situare tradițională în alta. (...) *Lucian Blaga* de Ov. S. Crohmălniceanu ne arată cât de puțin eficace sunt monografiile «prin evitare», terminologie potrivită dexterității sportive cu care este întocmită micromonografia”. □ Al Piru îl prezintă pe eseistul Petre Pandrea: „Un eseist interesant este Petre Pandrea, jurist și criminalist, ocupându-se de izvoarele germane ale dreptului lui Montesquieu și de filozofia politică a lui Simion Bărnuțiu, critic mai mult amator și moralist, ultimul dintre moralistii români”. □ În suplimentul „Povestea vorbii”, pe lângă numeroșii și, cam mereu aceeași colaboratori, apare fragmentul de proză (roman) *Pietre albe*, al proaspătului

absolvent de liceu Janin Condeescu, prezentat prin nota semnată *Un tânăr romancier*: „Semnalat într-unul din numerele trecute ale revistei, în spațiul rezervat «poștei redacției», Janin Condeescu, proaspăt absolvent al liceului nr. 4 din Craiova, este găzduit, de data aceasta, în coloanele «Povestii vorbii» cu o temerară încercare de roman – dacă ținem seama de dificultățile pe care le ridică construcțiile de amploare la această vârstă – din care reproducem câteva fragmente. Autorul nu deține, deocamdată, cunoștințele teoretice necesare unei astfel de întreprinderi și nu stăpânește încă, în suficientă măsură, ceea ce se cheamă o «tehnică narativă», dar manifestă, chiar de la această primă inițiativă literară, calitățile indispensabile unui adevărat romancier. Când afirmăm aceste lucruri, ne gândim mai întâi la suflul epic de largă respirație al tânărului prozator, la posibilitățile al tânărului prozator, la posibilitățile nelimitate de ficțiunea artistică, de fantazare în marginea realității, și la arta cu care sunt întreținute pulsul și gradația evenimentelor. Dincolo de unele naivități adolescentine de gândire și limbaj, în fragmentul de roman al lui Janin Condeescu se întrezăresc, după părerea noastră, liniile de forță ale unui autentic talent epic aflat în plină dezvoltare, pe care-l prezentăm cu încredere cititorilor”. La pagina cu titlul *Antologie „Ramuri”* fac act de prezență Mihai Beniuc (*Umbra lui Gelu; Strip-tease*); Ana Blandiana (*Carantină; Torquato Tasso; Restul pe masă*); Geo Bogza (*Cântec de revoltă, de dragoste și moarte*); Emil Botta (*Ape și vis; Noapte din Andersen; Trif nebun*); Ion Brad (*Stelarii*); Constanța Buzea (*Zburătoarea icoană*); Marin Sorescu (*Pentru păsările dispărute; Concerte; Studiu; În fața viselor; Mișcare*); Mihai Dușescu (*Nume de țară; Cine ar crede; Cântecul nespuse; Unde sunt cuvintele simple; Trandafirii decapitați; Azi noapte a nins; Vers naiv; Fără titlu; Acvariu; Joc*). □ V. G. Paleolog semnează *Contribuții românești la suprarealismul timpuriu. Un experiment literar din 1910, inedit „Les poemes aux dés”*: „Nu, desenele cuprinse în pătrățele care încheie însemnările noastre (vezi pagina următoare) nu sunt, cum ar putea să-i pară privitorului familiarizat cu cibernetica, niște «semne» de mașină electronică cu program, astăzi banală. Ele au fost gravate în fildeș, cu aproape șase decenii în urmă, când «mașina inteligentă» nu era decât personaj de poem de anticipație și când, poate tocmai de-aceea, poezia începu să-și caute – prin servii ei tineri – o cale de grai, posibil a fi spus și priceput datorită convenției, a unor simboluri plenitudinare, accesibile tuturor neamurilor, precum hieroglifele și cuneiformele, după ce fuseseră descifrate”. □ Adrian Marino publică *Între impresie și impresionism*: „Propunem următoarea experiență, nu chiar complicată: să facem abstracție de toate cunoștințele și opiniile noastre, pro sau contra impresionismului, și să deschidem o serie de cărți clasice. Să notăm, în stil extemporal, rezultatul lecturii. Rezultatul va fi, în mod inevitabil, în marea majoritate a cazurilor, unul de tip pur «impresionist». (...) Una peste alta, nu mai încape îndoială că impresionismul reprezintă un concept critic nu numai echivoc, dar și eprimat. Dacă revenim încă asupra

lui, o facem din motive strict sistematice, într-un spirit de disociere impus de însăși necesitatea precizării exacte a obiectului și metodei criticii literare în funcție de marele sale coordonate. Există un activ și un pasiv al impresionismului, de o claritate, am spune, desăvârșită. Pozitivă ne pare a fi, în primul rând, perceperea artei literare din perspectiva creației artistice, unghi prin care impresionismul se asimilează din plin criticii estetice, deci în sens larg esenței însăși a criticii literare. Ținuta sa anti-dogmatică, anti-academică, anti-clasicizantă, reprezintă, la fel, o tendință necesară de regenerare, de așezare a criticii pe linia sa firească de dezvoltare. Refuzul autorităților înguste constituie o formă constructivă de spirit critic”. □ Apare nota *Cenaclu*, nesemnată: „Luni 27 noiembrie a. c. a avut loc o ședință de lucru a cenaclului Filialei din Craiova a Uniunii Scriitorilor. Au citit în cadrul cenaclului poezii Gh. Popescu și Ileana Roman. Primit cu aplauze și cu un real entuziasm, într-una din ședințele trecute ale cenaclului bucureștean «Junimea», tânărul poet Gh. Popescu a stârnit același viu interes și în rândurile membrilor cenaclului craiovean. Majoritatea vorbitorilor au semnalat în comentariile lor structura romantică a poetului (înrudirea temperamentală cu romanticii germani și prin ei cu Lucian Blaga), resursele nelimitate de sensibilitate și candoare, «tine-rețea» elanurilor și sentimentelor, toate grefate pe o amplă formație livrescă, ce manifestă în permanență un exigent autocontrol asupra mijloacelor de expresie. Neglijențele și deficiențele de ordin formal, o oarecare discursivitate, semn că poetul n-a intrat încă în faza deplină a maturizării și cristalizării expresiei, nu înlătură însă prevestirea unei evoluții poetice deosebit de interesante a cărei desfășurare se poate urmări și pe viitor cu încredere. De un caracter mai intelectualizat, concretizat printr-un vădit proces de interiorizare a emoțiilor și sentimentelor, poeziile Ilenei Roman au stârnit, de asemenea, un interes deosebit. Poeta cultivă îndeosebi o poezie de cunoaștere în care ținta principală o constituie despuierea învelișului material aparent al lucrurilor, cultivarea ultimelor esențe fenomenologice, fără ca, în felul acesta, poezia să-și piardă din feminitate, și chiar din senzualitate (!). Interiorizarea excesivă conduce uneori la o relativă ermetizare a expresiei, fără să frizeze însă ininteligibilul. O astfel de poezie își are ca punct de plecare concepția barbiană asupra actului liric, luând în considerație și experiențele posterioare creației barbiene”. □ În *3 inedite de 3 poeți francezi* apar traduceri semnate de Ion Caraion: Pierre Morhange (*La pluie / Ploaia*); Claude Sernet (*Derniers ecșats du bel été / Ultimele minunate străluciri ale verii*); Jean Malrieu (*Si jamais... / Dacă vreodată*). □ Apare *Baudelaire cel numeros* de Marin Sorescu, cuvântarea rostită la „Namur (Belgia), în septembrie 1967, cu prilejul colocviului internațional «Baudelaire»”: „Ce știm, ce putem noi ști despre o pasăre care a zburat acum un secol? Aerul se așază așa de repede în urma noastră, încât ne uităm noi înșine de la fereastră și până la ușă. Acum o clipă ai stat la fereastră, cu coatele pe pervaz, și uite, parcă n-a fost nimeni acolo. Dar Baudelaire a

rămas în fiecare loc pe unde a trecut – asta mă uimește. Nu poți să te afli în același timp în două puncte diferite din spațiu – ne învață o lege simplă, științifică. Și Baudelaire, de atâta vreme, ocupă un loc și în viață, ocupă un loc și în moarte – ce înseamnă asta? Au existat poate doi, trei ori mai mulți inși Baudelaire. O colonie întreagă de ființe blestemate, înghesuindu-se în cortul aceleiași inimi, ducând-o spre explozie. Care insule de coral, dospind din ocean afară, nu sunt și ele rodul unei colectivități de microbi, sau ce-or fi, uniți în aceeași pulsație spre cer? Roca Baudelaire are straturi de suflet care nu pot fi ale unui singur om. Când citesc cât-un poem al său, mă întreb: care, al cătelea Baudelaire mai ești și tu?”.

• [„Secolul 20”, nr. 12] Numărul este dedicat aniversării a două decenii de la întemeierea Republicii. Semnează, dintre români, Tudor Arghezi și Mihnea Gheorghiu, iar dintre străini, Graham Green, Salvatore Quasimodo, Pierre de Boideffere, Leonid Leonov, Fritz Mahler și alții. □ Se publică, pentru prima dată în limba română romanul *America*, de Franz Kafka. □ La rubrica *Scriitori români în perspectivă universală* C. Dumitru îl prezintă pe Ion Barbu în eseu *Joc terț – Joc secund*. □ La rubrica dedicată traducerilor Edgar Papu scrie despre *Poezia germană modernă*.

• [„Tânărul leninist”, nr. 12] Textul *Slăvim flamurile patriei*, de Ioan Meștoiu este pus pe muzică de Mircea Neagu: „Înălțăm către zări flori și flamuri/ Pe furnal, pe schele și ogor,/ Țara mea, stejar cu mii de ramuri,/ Te slăvim în cânt biruitor!/ Refren: Visări arzând ca soarele-n amiezi/ Republică, în faptă le întruchipezi:/ Slăvită fii în anii noștri plini,/ Partidul ți-a dat flamuri de lumini./ Construind, azi trăim primăvara/ În uzine, în holde vibrând,/ Îndrăznețe visuri are țara/ Și comori pe liberul pământ./ Refren: Țara mea, cu flori mândre și ramuri, / Ai răzbit prin grele furtuni, / Țara mea ai luminoase flamuri,/ Fiii tăi pe soartă sunt stăpâni!”.

• [„Teatrul”, nr. 12] Numărul se deschide cu textul *Teatrul în republică* semnat de Victor Eftimiu, un omagiu a 20 de ani de existența teatrelor în Republica Socialistă România. □ Tema acestui număr este *Fișe pentru o istorie contemporană a teatrului românesc* cu textele din cadrul colocviului *21 animatori și creatori de spectacole despre etape și momente memorabile din acești 20 de ani*, realizat de Valeria Duea, Mira Iosif, Dinu Kivu, Ana Maria Narti, C. Paraschivescu, Alecu Popovici, Ileana Popovici. În cadrul acestei tematici apar: *Celor care nu mai sunt...* de Florin Tornea; *Condițiile ce ni s-au oferit* de Sică Alexandrescu; *Climatul de înaltă exigență artistică al acestor ani* de Radu Beligan; *Pivotul regiei mele – dramaturgia originală* de Moni Ghelerter; *Drama eroică – prezența maselor* de Al. Finți; *Când teatrul ieșea în stradă* de Gh. Leahu; *Roadele muncii colective* de Marietta Sadova; *Caracterul propriu al spectacolului românesc modern* de Liviu Ciulei; *Față în față cu publicul* de Horea Popescu; *Puterea de a nu te crampona de forme pe care singur le-ai născut* de Radu Penciucescu; *Descoperirea actorului* de

Vlad Mugur; *Viitorul aparține unor colective mici* de Crin Teodorescu; *Dinamizarea ideii prin regia activă* de Valeriu Moisescu; *O maturitate demnă de tinerețea noastră* de Csiki Andras; *Anii formării și împlinirii artistice* de Ion Cojar; *Expresia poetică a marionetei* de Margareta Voiculescu; *Preponderența gândirii artistice culte și lucide* de Yannis Veakis; *Întinerirea teatrului* de Horia Lovinescu; *O mai mare apropiere a spectatorului de scenă* de Lucian Giurchescu; *Experimentul în conștiința cotidiană* de Dinu Cernescu; *Învățați această nouă libertate* de Lucian Pintilie; *Ne sprijinim pe ceea ce ei au construit* de Andrei Șerban. La final, Traian Șelmaru semnează *Postfață*: „Paginile publicate în numărul de față constituie o mărturie a aceleiași îndrăznele creatoare, în promovarea dramaturgiei originale, în afirmarea unor puncte de vedere estetice proprii în arta spectacolului, în căutările unei cât mai mari expresivități scenice”. □ George Gană semnează *Sentimentul istoriei*: „Dramaturgia română de după al doilea război mondial a prilejuit astfel încercări de sinteză, care au subliniat fie bogăția ei tematică, îmbrățișarea mai largă decât oricând a realității, fie apariția unei noi tipologii, a unor conflicte necunoscute dramei mai vechi, diversitatea de formule artistice, fie, în sfârșit, toate acestea la un loc. Este neîndoielnic că literatura dramatică actuală are aceste trăsături și, probabil, multe altele. Un peisaj literar în care figurează numele lui Camil Petrescu, Victor Eftimiu, Al. Kirițescu, Mircea Ștefănescu, Tudor Șoimaru, scriitori cu prestigiu încă în perioada anterioară, cărora li s-au adăugat, succesiv, în câteva «serii», Mihail Davidoglu, Aurel Baranga, Lucia Demetrius, Horia Lovinescu, Al. Mirodan, Paul Everac, Dorel Dorian, Al. Voitin, Eugen Barbu, Titus Popovici, V. Em. Galan, Mihai Beniuc, S. Fărcășan, mai noii T. Mazilu, Dimos Rendis, D. Solomon și, în sfârșit, promoția ultimă, încă insuficient cunoscută, cuprinzându-i, să zicem, pe D. R. Popescu, M. Sorescu, Paul-Cornel Chitic – un peisaj literar așa de amplu și de divers oferă efectiv destule elemente pentru o sinteză care-și propune să demonstreze dimensiunile și vitalitatea dramaturgiei contemporane, să afirme convingător înnoirile produse și, mai ales, sporurile cantitative. (...) Făcând a lui o filozofie profund și larg explicatoare a lumii, scriitorul de teatru își reduce paralizant orizonturile creației dacă se limitează la consemnarea modificărilor dintre o clipă și cea următoare, dacă, adică, nu deschide contemplației un unghi enorm, între laturile cărui să încapă mișcarea dialectică a universului. Privit de aci, imediatul va dobândi alte dimensiuni și, stârnind ecouri ample, imaginea lui va avea șansele perenității. Receptării acute a fenomenelor în mijlocul cărora trăiește, dramaturgul îi poate adăuga cu folos pentru opera sa și pentru literatură în general meditația asupra motivelor permanente ale artei, precipitate în viziuni care nu pot să nu poarte pecetea spiritului vremii noastre. Temele istoriei și mitologiei naționale și extranaționale circumscriu un teren cu totul convenabil modului de gândire al scriitorului contemporan. Căci sentimentul istoriei înseamnă, în ultimă analiză, capacitatea

de comunicare simpatetică cu universul uman în diversitatea dinamică a aspectelor lui, acces la esențialitatea multiplă”. □ Apare *Adio, Majestate!*, piesa în 13 tablouri de Alexandru Voitin.

• [„Tomis”, nr. 12] Prima pagină a revistei apare poezia *Praznic în piatră* de Traian Coșovei. □ „Critica literară” include două prezentări. Prima dintre acestea se referă la Nichita Stănescu, *Roșu vertical* și e semnată de Al. Protopopescu: „Cu acest volum, Nichita Stănescu (...) confirmă disponibilitatea sa pentru o poezie de viziune istorică de cea mai deplină autenticitate. (...) Ne aflăm în fața unei problematice de esență patriotică, lucru nicidecum nou. Noutatea constă în veridicitate artistică a acestei poezii”. Cu această plachetă de versuri, după cum o numește semnatarul articolului, poetul „restabilește un adevăr estetic de maximă luare aminte. Poezia de ținută patriotică nu este, sau mai bine zis nu trebuie să fie un «imn» exterior, construit cu lozinci puse cap la cap. Ea poate oferi, sprijinită bineînțeles de talent, un bun prilej de dezbateră filozofică, un veritabil act de introspecție lirică: Sunt o lentilă măritoare / rostogolită între cei ce se privesc / în ochi, rostogolită prin-naintea celor / căroră / nu li s-au mai închis pleoapele... Sunt prietenul și răzbunătorul / eroilor morți; / Pe fostele câmpuri de luptă / trec ținând în mâini o liră / eoliană.» (*Pean*)”. □ Cea de-a doua recenzie este semnată de Dumitru Mureșan și analizează volumul de *Poeme* al lui Marin Sorescu: „Sub pretextul comunicării unor glume, reflecții spirituale, fantezii umoristice, sub pretextul poeziei, M. Sorescu se formează ca scriitor cu problematică gravă. Sub raport tematic, se consideră că „majoritatea poemelor sale nu stagnează în zona minoră a poantelor, a generalităților plate și senine; specularea metaforică a cunoștințelor de cultură generală, lirica desuet-sentimentală, formulele manieriste de poezie ce proliferază fabula deghizată sau alegoria frapantă, meta-poemul etc. îi repugnă deopotrivă”. Pentru Dumitru Mureșan, „Marin Sorescu este deocamdată unul din acei *poeti țipari* împroșcând cu ironii poetaștrii pretențioși, criticii pripitiți sau dogmatici, cititorii adulatori de suprafață și gata de mistificări”. Analiza volumului îi relevă recenzentului „niște micro-piese ale căror personaje sunt termenii poetici potențiali”. □ La *Cronica cronicii literare*, Corneliu Regman semnează articolul *Echinouxul nebunilor* și *delirul criticilor*, o analiză comparativă a manierei în care „cartea de «proze» a lui A. E. Baconsky, *Echinouxul nebunilor și alte povestiri* a fost receptată de critica literară: „semnalul ropotelor l-a dat George Munteanu, printr-un articol în „Contemporanul” în care apreciază cartea lui Baconsky „nici mai mult, nici mai puțin decât «una dintre cele două-trei cărți ale ultimelor decenii prin care limba românească a înregistrat – în contextul experimentelor din epoca lui Camus, Sartre sau Kafka – propriile-i victorii certe în lupta de a exprima inexprimabilul»”. □ „Mult mai ponderat”, cronicarul de la *Viața românească*, Ovid. S. Crohmălniceanu, „ajunge să conchidă ditirambic, dar mai ales alături de obiect: «Practic, se joacă o unică

dramă și autorul deține fără să bănuiască toate rolurile. (...) visurile poetului sunt premonitorii și blestemul său ni se relevă a fi asumarea condiției întregii umanități. Iată forma onirismului tragic, angajat și extrem de original pe care-l realizează povestirile fantastice ale lui A. E. Baconsky.»

□ A treia voce critică invocată este Eugen Simion care în „Gazeta literară” nota: „De la prima la ultima pagină, ea (cartea) indică, în fond, sub învelișuri mitice și livrești, o dramă spirituală, tratată peste tot în proza modernă”.

□ Privind panoramic cele trei puncte de vedere aparținând unor „critici cărora nimeni nu s-ar gândi să le conteste nici înzestrarea, nici mai ales experiența, am putea compulsa pricinile și manifestările de entuziasm ce-i apropie în trei puncte deopotrivă de vulnerabilitate: 1) opera comentată le apare încărcată de semnificații și sensuri ieșite din comun, care, cu cât sunt mai anevoie de dedus, cu atât îi incită la un gen de investigație și interpretare dominat de grandilocvență și supralicitare; 2) din aprecierea pieselor care compun volumul, criteriul ierarhiei e eliminat, iar preocuparea de a examina mai de aproape structura și, în fond, calitatea și rezistența la uzură a mult admiratelor proze e în cea mai mare parte neglijată; 3) scriitura povestirilor e considerată impecabilă, cu singurul defect al preaplinului: calofilia, imputată de unul din cei trei, imputare respinsă cu indignată elocvență de cel dintâi dintre criticii pomeniți”.

În viziunea cronicarului literar, meritul de a fi sesizat „particularitatea fundamentală a prozei lui Baconsky” îi revine lui Marian Popa care, într-un articol din «Luceafărul», observa că proza acestuia se sprijină „pe o scrâșnită și foarte șubredă alianță între două tendințe care se bat cap în cap. Prin cea dintâi, scrisul, proza în genere fac gestul de a se elibera de un lanț întreg de constrângeri și prejudecăți ale gândirii artistice prozaice, limitate (...). Prin cea de a doua tendință, orice libertate se gârbovește de îndată sub povara obișnuinței, a mediocrității poleite, a mizerabilei «literaturi» de totdeauna, a academismului care, izgonit pe ușă, se întoarce în casă pe fereastră”.

□ Rubrica *Însemnări de lectură* cuprinde, sub semnătura lui Petre Tulniceanu, recenzia la volumul *Versuri*, de Irina Talpoș: „Volumașul de debut e poate un corp delict ideal în mâna celor care îndreaptă catilinare împotriva lipsei de exigență a editurilor în cazul debutanților”. Cu obiectivitate, recenzentul punctează folosirea „notației insignifiante sau compunerii școlărești. (...) Sărăcia arsenalului liric al poetei pare rezultatul unei simplități prost înțeleasă, iar facilitatea compozițională frizează în majoritatea cazurilor truismul. Folosirea frecventă a unor noțiuni ca apă, vânt, piatră, cer, pasăre etc. nu aduce nimic în plus imaginii, iar mijloacele artistice sunt modeste și lipsite de aripi”.

□ O a doua recenzie este semnată de Florin Muscalu și privește volumul lui Felix Aderca „Mărturia unei generații”, în fapt „o suită de portrete critice obținute prin colocvii subtile cu inșii proeminenți ai culturii române”. Afirmându-i valoarea incontestabilă pentru „latura pitoresc-documentară a istoriei literare”, recenzentul notează că: „colocviul susținut continuu de către reporter și cel intervievat se desfășoară într-o ținută intelectuală care capti-

vează și destinde”. □ Ermil Rădulescu semnează recenzia volumului *Ochiul cel mare* de Angela Croitoru, „o poetă cu un limbaj artistic cristalizat, care a avut «tăria și răbdarea» să tacă douăzeci de ani, după cum ne lămurește M. R. Paraschivescu în elogioasa prefață, și care întregeste șirul reușitelor din poezia feminină românească”. □ În *Ceasul privighetorii*, volumul de versuri al lui Gh. D. Vasile, Nicolae Fătu recunoaște o carte care reconstituie vârsta „de la hotarul dintre copilărie și adolescență”. Nu este o preocupare nouă căci „toate manifestările sale poetice anterioare poartă amprenta intenției de a dialoga cu preocupările și aspirațiile generației contingente, „Ceasul privighetorii” se înrudește tematic și temperamental cu amintitele antecedente, poeziile purtând în marea lor majoritate amprenta patosului patriotic, cetățenesc”. La poeziile cu tematică istorică se adaugă „versurile închinat frumuseților și bogățiilor țării, alcătuit împreună cu primele un tot liric în care simplitatea face corp comun cu sugestia artistică”. □ C. Novac recenziază volumul de debut al lui Mihai Pelin – *Redactori și pianisti*, un volum care „se încheagă sub zodia interesului pentru stările inefabile de conștiință; nu densitatea psihologică, secționarea pretențioasă a unei înfățișări morale îl preocupă pe autor, ci detaliile ei inedite, fulgerări de-o clipă impuse de situații neprevăzute, consemnate lapidar, în recuzita lor necesară”. Astfel se explică, consideră recenzentul, „înclinația spre povestire în accepția ei cea mai sănătoasă, în care proaspătul prozator își permite să opereze cu nonșalanță”. Cu obiectivitate, sunt evidențiate punctele slabe ale cărții: „inerente începutului par a fi unele deficiențe de logică compozițională; luate de fluxul memoriei, faptele nu se ordonează întotdeauna într-o succesiune necesară, prozatorul abandonând prin surprindere o direcție epică, un personaj în favoarea alteia sau altuia apărute fără justificări prealabile ca într-un film al cărui montaj s-a realizat în grabă”. Dincolo de aceste „neajunsuri”, cartea se impune prin „calitatea observației, puterea intuiției psihologice, precum și energia deductivă a prozatorului aflat, neîndoielnic, la începutul unui drum care se anunță ascendent”. □ De-a lungul a trei pagini publică versuri Radu Andrei, Virgil Carianopol, Petre Paulescu, Florin Pietreanu, Daniela Caurea, Mariana Costescu și Mihai Zissu. □ În secțiunea *Convorbii literare*, Michaela Bulgărea realizează un interviu cu Marin Sorescu. Problematika abordată în cadrul discuției vizează: definirea conceptului de *experiment liric*, relația dintre dezvoltarea științei și poezie, rolul subconștientului în creația poetică, noutatea din creațiile dramatice. □ Pagina zece cuprinde un articol dedicat poetului Mihai Beniuc la împlinirea vârstei de șaizeci de ani. □ Mihai Gafița scrie despre *Vocația de romancier a lui Cezar Petrescu*, un articol dens care conturează profilul celui care a fost „romancierul prin excelență, romancierul temperamental, așa cum Sadoveanu, de pildă, e povestitorul. (...) Ceea ce aparține numai lui Cezar Petrescu sau lui în cel mai înalt grad în proza noastră e *vocația modernă de romancier*, acel *dar* de a face roman din orice, pe care i-l constata și i-l lăuda G. Călinescu în 1933,

când îi recenza romanul *Oraș patriarhal*". Pentru Mihai Gafița, Cezar Petrescu avea să fie autorul operei cu cea mai bogată faună omenească și cu cea mai amplă din pânzele sociale-economice și politice din câte s-au scris în literatura română și, în orice caz, al celei mai cuprinzătoare oglinzi a societății românești de la 1900 până la 1940. (...) A fost și creatorul celei mai bogate, mai variate arhitecturi a romanului românesc, așa cum Coșbuc a fost maestrul formelor celor mai diverse ale structurii strofei în poezie". În finalul articolului, autorul semnaleză actualitatea scriiturii petresciene care nu își pierde din valoare în ciuda trecerii timpului: „Romanele lui Cezar Petrescu nu sunt perimate, ele rămân literatură, adică ficțiune, chiar când rezistența lor estetică este șovăitoare. De la *Întunecare* până la *Carlton*, oricând i se citesc și azi cu interes romanele, ești captivat de ele, ca să te surprinzi cu uimire că ești sedus de capacitatea inventivă a scriitorului". □ Grigore Tănăsescu prezintă *Însemnări despre un simbol eminescian*, într-un fel continuând demersul său început cu articolul *Geneza unui „topos” eminescian* (din octombrie a.c.). De această dată, finalitatea demersului auctorial este reprezentată de încercarea „de a descifra și de a reconstitui momentele esențiale (...) care au conlucrat la cristalizarea farmecului dureros în poezia lui Eminescu”. Este recunoscut meritul lui Tudor Vianu de a fi „relevat derivarea farmecului dureros din sfera mai largă ca sens a dorului și – mai ales – de a fi raportat ambii termeni la datele creației noastre populare și la texte dintre cele mai semnificative ale romanticilor”. Se remarcă totodată „persistența formulei în reprezentările poetico-filozofice ale lui Eminescu, fapt atestat de feluritele îmbinări în care acesta apare: *dulce jale, dureros de dulce, fioros de dulce ș.a*”. Spre final, G. Tănăsescu concluzionează: „La poetul român, prezența sintagmei *farmec dureros*, cu caracterul ei elementar, în sensul unui dat prim și ultim al trăirii poetice, dovedește o dată mai mult că «cea mai mare însușire a lui Eminescu este de a face poezii populare fără să imite și cu idei culte, de a se coborî în cel mai sublim impersonalism poporan», așa cum conchide unul din corifeii cercetărilor eminescologice – G. Călinescu”. □ Rubrica de *Istorie literară* este dedicată lui Tudor Vianu și cuprinde două articole. Primul, intitulat „*Arta prozatorilor români*” și *problemele actuale ale stilisticii*, este semnat de Gheorghe Sârbu care constată de la bun început că „la peste douăzeci și cinci de ani de la apariție, cartea regretatului profesor Tudor Vianu este de o perfectă actualitate: în ea se răsfrâng, cu gravitate și cu o precizie deosebită, problemele disciplinei stilistice”. Pentru semnatarul articolului, „cartea lui Tudor Vianu nu-și trage echilibrul numai din viziunea autorului. Sunt explicate în introducerea lucrării și implicate de-a lungul analizelor o serie de propoziții metodologice, care merită atenție”. Ca strategie de lucru, Vianu urmărește evoluția prozei românești „nu «dinspre autori», ci din punctul de vedere al folosirii mijloacelor stilistice ale limbii” care reprezintă „experimentarea unui unghi de vedere, simțit tot timpul ca secundar, ca auxiliar în raport cu

adevărată istorie a literaturii. Acest lucru se vede din încercarea de definire a stilului. Pentru Tudor Vianu, ca și pentru alți savanți, limbajul are două dimensiuni: cea propriu-zis comunicativă și cea expresivă”, iar „stilul este o adăugire a unor elemente expresive deasupra nivelului propriu-zis comunicativ” având „două niveluri, cel strict individual și cel mai general, al unei grupări, al unui curent”. Acesta este motivul, consideră autorul, pentru care *Arta prozatorilor români* va fi dublu articulată: succesiunea scriitorilor se organizează în evoluția generală a stilului literaturii românești”. □ Cel de-al doilea articol aparține aparține lui I. Nuredin și se intitulează *Concepția activistă a culturii*. Demersul pornește de la observația lui Tudor Vianu care, „considerând cultura drept cunoaștere, creație și anticipare de valori, subliniază specificul actului spiritual, «act autonom și anticipator față de realitate.»” În *Filozofia culturii* (1944, p. 136-137), Vianu „critică concepțiile sociologice vulgare care reduc cultura, actul spiritual la o simplă imagine a economicului, făcându-ne atenți că valorile culturii nu pot și nu trebuie înțelese ca «simplă răsfrângere a realității și anume a laturii ei material economice.»” Analizând critic concepțiile – raționalistă, istorică, umanistă – despre cultură, Vianu ajunge la o viziune nouă – concepția activistă care, debarasându-se de neajunsurile vechilor concepții, le depășește”. Încercând să explice semnificațiile acestui tip de concepție, I. Nuredin notează: „Concepția activistă a culturii aduce într-o formă încheată ideea culturii drept opera libertății omenești opusă pesimismului, fatalismului vechilor concepții pentru care natura (împrejurările fizice) determină strict cultura și creatorul”. □ În rubrica *Din antologia scrisului român*, D. I. Suchianu publică articolul *De la contemporani citire (I)* în care, plecând de la o replică a lui Ibrăileanu despre Minulescu („Ah! Dacă ar spune ceva! Că bine spune!”), constată: „Mereu întâlnesc în publicistica noastră gândiri originale și ingenioase, pe care nu le va cunoaște nimeni niciodată, pentru că-s scrise sau incompreensibil, sau în așa fel încât se înțelege cu totul altceva”. În acest context, articolul său are un pronunțat caracter normativ, încercând să corecteze unele abateri de la norma academică. Exemplele preluate din „cele mai importante reviste române: «Contemporanul» și «Gazeta literară», aparțin lui Ilie Constantin, Nicolae Manolescu, Sorin Alexandrescu. □ Rubrica „Trident”, care este de fapt o revistă a revistelor, semnalează în articolul *Colecția Tomis* apariția a două volume de versuri semnate de Nicolae Fătu și Mihai Zissu, în felul acesta probându-se interesul revistei în „promovarea tinerelor talente”. □ Pornind de la o problemă propusă de Dimitrie Costea în articolul *Anticristul*, cu *Cine este anticristul?* se aduce în prim plan chestiunea raportului dintre critica adevărată și pseudocritică. □ Nota intitulată *Un sonetist modern* salută producțiile literare ale lui Leonid Dimov care „face o strălucită demonstrație de stăpânire a acelor mijloace poetice care permit unui veritabil artist să-și îmbrace ideile în cea mai insolită ca și în cea mai academică haină. (...) Leonid Dimov este un sonetist de cea mai autentică valoare”.

• **[„Viața militară”, nr. 12]** În acest număr publică versuri: Leonida Neamțu (*Cântec de artilerist*), Radu Cârneli (*Cântec de țară*), Grigore Hagiu (*Patrie-nflorită în steaguri*), Gheorghe Istrate (*Necesarele arderi*), Victor Tulbure (*Trofeul lui Traian*), Eugen Frunză (*Republica*), răvașe de revelion: I. Avian, reportaje: Miron Scorobete (*Când în jur e liniște*), Grigore Beuran (*Din jurnalul soldatului Ștefan*), Augustin Buzura (*Omul traiectoriilor*), N. Vîrgolici (*Din nou răsună valea*), proze: Dragoș Vicol (*A patra garnizoană*), Tudor Popescu (*Alter Ego*, partea a doua). □ La Cronica literară, sub semnătura lui Aurel Martin, este prezentat volumul *De dragoste de țară* al lui Grigore Hagiu. Criticul menționează: „Titlul acesta, cu inflexiuni cronicărești (vocabula «de» însemnând, ca la Miron Costin «despre») indică, nici că se poate mai exact, conținutul eminentemente patriotic al volumului lui Grigore Hagiu, volum de expresivă unitate nu numai tematică și sentimentală, ci și stilistică, original, neîndoielnic, cu precădere în primele sale compartimente, atât prin viziune, cât și prin motivele explorate și evidențiate. E vorba, aici, de un simțământ trăit la nivelul când stările sufletești câștigă semnificații de ordin gnoseologic, cu temeuri de adâncă înțelegere rațională și, printr-un legitim proces de convertire, conceptele capătă sensibile valori emoționale. Nota caracterizează, de fapt, întreaga creație din ultima vreme a lui Grigore Hagiu, indiferent ce idei sau ce sentimente o străbat, competitiv. Împrejurarea nu exclude, firește, mai ales în cazul particular al liricii de inspirație patriotică, un anume patos al trăirii, fără de care, în fond, e și greu de admis nu numai un astfel de tip de poezie, ci chiar Poezia ca atare. El animă glasul poetului, dă tonalităților amplitudinea iar verbului o încărcătură afectivă menită a înlesni pe căi impalpabile dialogul cu cititorii. La Hagiu patosul acesta e însă mai puțin rodul unor efuziuni de natură strict sentimentală și infinit mat mult expresia unei participări lucide. De unde senzația că, spre deosebire de alții care, în primul rând își *simt* patria, Grigore Hagiu o gândește, stabilind astfel (în spațiu artistic), între ea și sine relații de o calitate relativ inedită, supuse și ele, contemplației și analizei raționale. Formula ascunde, nici vorbă, atât primejdia alunecării în abstracțiuni și generalități cât și pe aceea a supradistilării, când cuvântul, aproape golit de seve nu mai posedă suficientă forță vitală pentru a transmite răscolitor vibrații. Cunoscând pericolele Hagiu evită în cele mai bune piese și locul comun, și șablonul, și ariditatea. În consecință, se ferește să abordeze ideea de patrie din unghi strict, tradițional, preferind să-și organizeze materia lirică în jurul unor nuclee investite cu virtutea de a releva perspectiva nouă din care e interpretat conceptul.” □ O nouă rubrică, *Scriitori în uniformă*, consacrată autorilor care au purtat uniformă de ostaș, îl prezintă pe scriitorul C. Sandu-Aldea, locotenent. □ *Poșta redacției* este girată de Nicolae Dumbravă.

• **[„Viața Românească”, nr. 12]** Textul *De 20 de ori 30 Decembrie* este semnat redacțional: „Acele ornicele au arătat de douăzeci de ori pe cadrane

ceasul, când, în decembrie, se împlinea câte un an de viață a Republicii noastre. Odată cu această suire în vreme, creștea zestrea realizărilor, avuția poporului. Veneam din grele timpuri. Țară bogată, popor sărac. Sfășieri; dar, veșnic mișcată, inima și sângele oamenilor simpli. Din nenumăratele forme ale revoltei împotriva împilărilor și nedreptăților, de-a lungul istoriei, s-a încheiat Partidul Comunist. El a înscris în cartea țărilor sale datoria și grija de a veghea asupra vieții și drepturilor poporului. Au făcut aceasta cei ce s-au dăruit ideii și luptei. Au izbutit. Au învins punându-se în fruntea acestui popor încercat și eroic. De atunci, nu s-au abătut de la marile îndatoriri, de la marile țeluri. După anii grei ai războiului, au urmat anii tot atât de grei ai construirii statului democratic, socialist. (...) Au trecut de la întâiul Decembrie două decenii. Câte simbolice capete de hidre au căzut, retezate fără putință de a se lipi demonic, la loc, ca în negre legende. Paloșul ce le retezase atunci era dintr-un aliaj care întrecea oțelul. Era paloșul voinței, trecut prin istorie din mână în mână, preluat cu vrednicie și strășnicie de cei de pe urmă fii ai istoriei. Cei simpli, cei mari, venind din sângele adânc și curat și răsculat al poporului. (...) În acest decembrie al celui al doilea deceniu, Comitetul Central al Partidului Comunist Român a făurit o altă carte în care sunt scrise gândurile despre marile rosturi ale vieții Republicii Socialiste România. Conferința Națională a Partidului Comunist Român și-a desfășurat lucrările începând din ziua a șasea a lunii decembrie, a 20-a de la proclamarea Republicii. S-a purces la o consfătuire, la un dialog cu națiunea, pentru a se analiza formele cele mai potrivite pentru orientarea creației în toate domeniile de manifestare social-economică, pentru a da noi imbolduri și a urca patria pe culmile elanurilor creatoare, pe înălțimile marilor realizări, în slujba bunei-stări a poporului. Nu vom enumera, nici consemna aici, toate amănuntele Raportului cu privire la măsurile de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale. Ele au fost pe larg înfățișate conștiinței poporului, prin presa zilnică. Ne simțim totuși datori să cităm cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu: «În procesul evoluției societății noastre spre comunism o importanță tot mai mare dobândește gândirea socială, dezvoltarea creatoare și răspândirea în mase a concepției noastre despre lume și viață, generalizarea teoretică a practicii sociale, creația artistică și culturală, ridicarea conștiinței maselor, cultivarea ideilor umaniste ale comunismului». Se află aici un adevărat program de activitate, în vederea realizării căruia următoarea înaltă apreciere a secretarului general al Partidului și președinte al Consiliului de Stat constituie un legitim prilej de mândrie, un imbold pentru noi și strălucite succese. «În dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, un rol de seamă îl au creația literară și artistică, munca de răspândire largă a culturii. Și în acest domeniu avem rezultate bune, activitatea organizațiilor de partid, a instituțiilor de stat și a organizațiilor obștești contribuind la formarea omului nou, cu o personalitate multilaterală, cu o concepție și atitudine înaintate despre lume și viață». Ecoul larg pe care Raportul l-a creat

în conștiința colectivă a poporului a suit la rezonanțe de epopee, la tonuri virile de legendă vie. Toată suflarea românească a desprins, din tot ce s-a gândit și hotărât, uriașa importanță a faptului pe care-l înscrie istoria neamului nostru, cronica vie a Republicii Socialiste România, care împlinește al doilea deceniu de viață în mers glorios”. □ Proza *Homo Edificator* semnată de Al. Ivăsiuc, este un fragment din romanul *Interval*. □ În acest număr, versuri de: Demostene Botez (*Drum de dimineață*), Radu Boureanu (*Pământul pe care trăim*), Mihai Beniuc (*Fructul*), Andrei Ciurunga (*Cercuri*), Florența Albu (*Arbore genealogic; Ruga din zid*), Miha Dragomir (*Tăcerile...; Cel ce nu mai vine; Dragoste; Mai aproape de nimeni...; Turlă*). ■ Mai multe articole și poezii se constituie într-un *Omagiu lui Constantin Brâncuși*: Marin Tarangul semnează *Oaspetele lui Zenon*; Miron Chiropol publică poezia *Cumințenia pământului*; Sub titlul *Cinci dedicații lui Brâncuși* apar alte cinci poezii în traducerea lui Ion Caraion, introduse prin următoarea notă: „*Nota traducătorului* – Acestea cinci poeme inedite închinare marelui sculptor român fac parte dintr-o antologie de versuri și scurte proze omagiale asupra lui Brâncuși, aparținând unor personalități notorii din diferite țări ale lumii. Multe alte condeie, în afara celor cinci autori care-l cântă aici pe Brâncuși, au înțeles să participe cu contribuții valoroase la conținutul substanțial și grav al culegerii în pregătire. Antologia va apare probabil în cursul anului viitor”. – poeziile sunt: Francisc Scarfe (Anglia) – *Elegie pentru Brâncuși*; Karl Karlov (R.F.G.) – *În vântul de apus*; Guillevic (Franța) – *Sărutul*; Jean-Claude Renard (Franța) – *Copacul făpturii*; Peter Levi (Anglia) – *Bloc-notes*. □ Alexandru Porțeanu scrie despre *Publicistica social-politică a lui Emil Isac*: „Prin bogatul conținut de idei, expus în noile forme ale poeziei moderne sau în publicistica adesea tăloasă, necruțătoare pusă în slujba idealurilor naționale și sociale ale poporului său, opera lui Emil Isac și-a câștigat un loc de seamă în istoria culturii românești. Dacă despre poet și scriitor au apărut relativ numeroase lucrări, despre Emil Isac ca exponent politic al năzuințelor democratice și patriotice ale maselor populare, ca publicist energic și entuziast – pe cât de apreciat în cercurile intelectuale și politice înaintate, pe atât de temut în toate clicile reacțiunii din vremea sa (de la Tisza la Antonescu) – despre această susținută activitate publică desfășurată în momente de cotitură din istoria poporului român, s-a scris surprinzător de puțin. (...) Unul din coordonatele esențiale ale activității publice a lui Emil Isac îl constituie promovarea ideilor cooperării internaționale. În acest context se înscrie, prin concepție și semnificații, însăși activitatea pusă în slujba înfăptuirii idealului național al poporului său”. ■ La *Cronica literară*, Liviu Rusu prezintă studiul lui Al. Dima, *Conceptul de literatură universală și comparată*, (Editura Acad. R. S. R. 1967): „Bine a făcut Al. Dima că și-a adunat într-un volum o serie de studii, contituind un aport foarte prețios la studiul literaturii universale și comparate din sânul istoriografiei noastre literare. Nu prea suntem bogați în

abordarea unor astfel de probleme. Deși avem de-a face cu studii separate, ele se încadrează într-un ansamblu străbătut de un punct de vedere unitar, oferind o sinteză clară asupra domeniului tratat”. □ Cornel Mihai Ionescu semnează cronică literară la cartea lui Edgar Papu, *Călătoriile Renașterii în noile structuri literare*: „Punctul de perspectivă din care sunt reevaluate aspectele culturii și spiritului renescentist este într-un totul inedit, ceea ce neliniștește raporturile unanim consimțite între marile peoci care preced sau urmează Reanșterea. Demonstrațiile lui Edgar Papu progresează cu mansuetudine și intransigență; noutatea tezelor cucerește fără că violenteze, dar nu și fără să neliniștească spiritul fixat în comodități intelectuale, robii odihnitorelor dar tiraniilor renunțări gnoseologice. Simt în cartea sa o bienfăcătoare și stranie sinteză de blândețe și rectitudine care vine, de bună seamă, din conștiința senină și liberă a posesiei adevărului și din exigența înalt umană de a-l comunica. (...) Preocupat deopotrivă de obiectul cunoașterii ca și de descrierea procesului ei, eseul lui Edgar Papu transmite spiritul de armonie ce unifică o uluitoare informație (vădită intermitent, prin titluri rarissime sau bizare) într-o senină jubilație a culturii. Cartea este imaginea cea mai fidelă a gândirii sale nobile și subtile”. □ Dan Zamfirescu scrie despre cartea lui Paul Georgescu: *Polivalența necesară*: „Eseul lui Paul Georgescu, de o facatură așa de personală, impune în ansamblul criticii noastre actuale o prezență prestigioasă și capabilă de înnoiri și autodepășiri neașteptate, în acord cu sine însuși și semnificând, o dată mai mult, acel mers ascendent general al culturii române, căreia i s-a dedicat din totdeauna”. ■ La rubrica *Actualitatea literară*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează textul intitulat *În locul unui bilanț al prozei la capătul anului 1967*: „S-a vorbit mult, în ultima vreme, de o carență a prozei noastre, unii au pronunțat chiar cuvântul «criză». Producția epică n-a fost însă săracă, au apărut destule romane și culegeri de nuvele în anii din urmă, talente noi s-au ivit; de unde vine atunci sentimentul de insatisfacție? Două surse principale îl alimentează, cred, mai ales și așa încerca să le indic. Prima e neîncrederea pe care a creat-o față de prosibilitățile sale proza îndreptată spre explorarea realităților înconjurătoare. Prea multe romane și povestiri, alcătuite după o rețetă previzibilă, fără curajul observației crude, lipsite de atracția autenticității și de surpriza situațiilor necodificabile cu ușurință s-au scris și s-au dat ca imagini ale prefacerilor socialiste. (...) Discreditarea rozei de observație a realității obiective provine din această situație echivocă. Unii continuă să scrie romane, nuvele și schițe care se pretind inspirate din viață, dar operează cu o lume inexistentă, produs al redacției dogmatice, mulțumindu-se să «ilustreze» niște abstracții statistice, să le împrumute zadarnic carne și sânge; alții, cu mai mult instinct artistic, refuză să cadă în acest păcat, se mișcă prevăzători exclusiv în zonele existenței unde au sentimentul că nu vor fi siliți să adopte clișee simplificatoare. Proză de observație socială iese însă anemiata grav din această circulație nefirească: ori îngrămădește tablouri convenționale

văduvite de autenticitate, ori lasă o mare pată albă pe împrejurările concrete ale existenței, pe dramele zilnice, pe determinările umane concrete. Iată de ce apariția volumului doi din *Moromeții* e un eveniment al anului literar. Marin Preda restituie printr-o operă matură, foarte personală, literaturii de observație socială și morală a contemporaneității întreaga ei demnitate. (...) La marginea între ficțiunea epică și informația pură s-a născut – e adevărat – o literatură «documentară». Fără să poată suplini nici romanul de observație socială, nici tratatul de istorie contemporană, ea cunoaște azi în lume o deosebită înflorire. (...) Literatura documentară are o funcție salutară, îngăduie să se păstreze nete hotarele, ajută științei să rămână știința și romanul social, roman. Mă miră de aceea că o carte ca de pildă *Cândva, niște oameni* de Al. Șiperco, nu i-a tulburat pe prozatori. Neîndoios că «literaturizarea», fie chiar vagă, a întâmplărilor povestite deservește textul. Autorul n-are inzeestrarea de a spori pe această cale interesul faptelor relatate, dimpotrivă. (...) Proza noastră a cunoscut mereu o pendulare violentă între tipul senzorial și cel intelectual. Am avut ori prea multă reconstituire vie, colorată, de natură, de medii umane, de atmosferă, ori prea multă analiză abstractă de procese psihice. (...) Proza u facultăți plastice, care îmbrățișează plină de o mare sensualitate lumea, e atentă la forme la culori la miresme, la murmurul secret al cadrului existenței omenești, întâlnește rezistență, multe voci o consideră primitivă. După ce au stăpânit două decenii romanul, nuvela și schița se trezesc provocând o reacție de saturație iritată și înclemenită. Nervul acestui refuz cred că trebuie căutat tot într-o dorință de esențialitate. Cu cât proza plutește mai senin peste problematica autentică a vieții contemporane, cu atât cerințele acesteia se fac obscure mai simțite. (...) Se degajă din toate aceste constatări semnele unei evoluții viitoare? Poate. În orice caz, proza a ieșit cu anul care a trebuit dintr-o stare de stagnare și nu numai că a adus câteva realizări de prim ordin, dar vădește o eferescență plină de făgăduieli”. □ *Din nou despre tribulațiile anticipației* scrie Ion Hobana: „În ceea ce ne privește, nu facem decât să pledăm pentru o soluție de continuitate, neuitând că anticipația literară clasică constituie, într-un fel, o tentativă de a substitui apologiei supranaturalului, explicațiilor mistice, elogiul puterii nelimitate a cunoașterii activ”. ■ La *Cronica traducerilor*, Edgar Papu anunță editarea unui important roman, „*Ghepardul*” în românește, traducere de Tascu Georghiu din Giuseppe Tomasi de Lampedusa: „N-am putea spune că traducătorul imită stilul lui Matei Caragiale, ceea ce ar fi prea puțin; el și-a însușit cele mai intime resorturi expresive ale acelei creații – în mare parte foarte adecvate la o traducere a *Ghepardului* – așa încât caligrafia gândirii sale nu reproduce ceea ce a scris efectiv autorul *Crailor*, ci ceea ce ar fi scris el, tratând o materie similară”. □ La *Miscellanea* E. T. anunță; *O nouă lucrare bibliografică*: „După valorosul indice bibliografic (în 2 volume) al revistei «Viața românească», lucrare de incontestabilă utilitate, rod al unei munci uriașe depusă de un colectiv competent și harnic, Serviciul

bibliografic al Bibliotecii Centrale Universitare «M. Eminescu» din Iași – a scos anul acesta o nouă lucrare de proporții asemănătoare și de o însemnătate similară. E vorba de «Indicele pe materii» (vol. I) al unei alte reviste, vădind afinități literare cu bătrânul centru cultural al Moldovei, «Adevărul literar și artistic» care a publicat în paginile sale, la loc de cinste, pe mai toți scriitorii proeminenți din toate colțurile țării”.; Sevastia Bălășescu semnează **Manuscrisele Mănăstirii Neamțului și Biblioteca Academiei R. S. R.**: „Dorințele marilor noștri cărturari, de a se aduna și păstra la un loc acest tezaur cultural, primă mlădiță a literaturii noastre, mărturie de seamă și de neînlocuit a trecutului strămoșesc, reprezentant al primelor manifestări de pictură medievală moldovenească și al artei miniaturistice românești, au fost îndeplinite. Manuscrisele sunt astăzi păstrate în condiții speciale, în depozitele secției de manuscrise din cadrul Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România”.

■ L.D. semnează „*Noul locatar*” la televiziune: „Un eveniment artistic ce se cuvine înregistrat: emisiunea Teatrul în Studio de duminică, 22 octombrie, când s-a prezentat *Noul locatar* de Eugen Ionescu, și interviul pe care autorul l-a acordat trimisului special al Televiziunii la Paris, Manasse Radnev. *Noul locatar* e o piesă pe care Eugen Ionescu o scoate – ca și pe celelalte piese ale sale, de altminteri – făcută pentru a fi televizată. E, în linia sondajelor în domeniul absurdului, a simbolisticii sale, demonstrația tiraniei obiectelor, și căror prizonieri, cu timpul, devenim. (...) De ce alegerea făcută de Studioul de Teatru al Televiziunii de a montra această piesă i se pare pozitivă? – o va declara Eugen Ionescu în interviul său. Pentru că, a spus d-sa, «în această piesă sunt o sumă de evenimente vizuale, de imagini, și imaginile, după părerea mea, imaginile scenice exprimă mai bine decât discursurile o seamă de neliniști, de angoase, de probleme, adică imaginea este un sistem de expresie potrivit pentru teatru și pentru televiziune». (Gândind bine, ar fi una din definițiile televiziunii, dar de acest lucru nu toți slujitorii ei par convinși...). Apoi, luând-o înaintea criticilor care i-ar putea reproșa că piesa lui nu e realistă – căci bătălia sa cu criticilor nu s-a terminat, se vede treaba – Eugen Ionescu se explică: «Dacă această piesă nu este realistă nu înseamnă, după părerea mea, că nu este o piesă, cum să spun, o piesă adevărată. Pentru că realitatea nu e realistă, realismul ca și simbolismul, ca și romantismul, ca și expresionismul ș. a. m. d., realismul e o convenție, un stil, o școală». Și mai departe: «Autorul nu știe mai mult decât ceilalți, autorul nu dă lecții, autorul propune probleme, autorul întrebă, autorul pune întrebări, 'il met le monde en question'. «Mettre le monde en question» – adică tocmai a propune, spre discutarea și înțelegerea noastră, rosturile existenței. Nu e aceasta ea mai frumoasă misiune a scriitorului, să suscite reflecția și să inspire o luare de atitudine?”. □ P.[aul] G.[eorgescu] semnează textul **Plăcerea erudiției**: „Societatea de științe istorice și filologice publică un «extras» din culegerea «Limbă și literatură» volumul XIV; autor: D. Micu, subiectul: *Poezia în 'Viața nouă'*. Cred că este util a

reaminti importanța acestor studii monografice ale revistelor, fără de care definirea exactă a curentelor literare este lipsită de miezul ei concret. (...) Meritul principal al lucrării lui D. Micu, în această ordine de idei, constă în faptul că nici nu se risipește într-un haos de nume și nu se spulberă în toate direcțiile artistice, nici nu crează o schemă a publicației «Viața nouă», prin eliminarea oricăror elemente ce ar contrazice-o. Erudiția lui Dumitru Micu e neostentativă dar reală, spiritul său sintetic include nuanțele meandrele și vicisitudinile inerente ale unei reviste. Analiza pe text se integrează firesc însă unei clarități coordonatoare”. □ Liviu H. Oprescu semnează *Eminescu în Scandinavia*: „Bucuroasă ne-a fost mirarea descoperind în volumul al II-lea, fasciculul 1, din 1967 al publicației «Revue Romane». sub semnătura Eugène Lozovan, studiul intitulat «Roma, Dacia și Scandinavia la Eminescu». Această apariție omparatistă, editată elegant în tipografiile din Copenhaga, conține numeroase trimiteri de subsol la anterioare lucrări ale savantului”. ■ La secțiunea *Cărți noi* apar cronici de întâmpinare semnate de: Demostene Botez la Camil Baltazar, *Întoarcerea poetului la uneltele sale*, (E. P. L., 1967): „Noua culegere, care cuprinde în fond o alegere din toate volumele poetului, are darul, ca totdeauna în asemenea cazuri, de a prezenta evoluția autorului de-a lungul anilor. Ea exemplifică în mod demonstrativ anumite abateri ale lui Baltazar, tentat la un moment dat să lucreze cu unelte mai mult sau mai puțin secrete, ale altuia, precum și rezultatul negativ al acestui travaliu care trăda propria sineritate, ca și revenirea la expresia strutrală în care se contopesc datele temperamentului, ale sensibilității și ale expresiei sale, totdeauna sstrâns legate în poezia adevărată”. □ Eugenia Tudor la Lucia Demetrius, *Album de familie*, (E. P. L., 1967): „Aproape din fiecare bucată a volumului apare silueta morală a unui om care-și caută fericirea, și care, ca și în viață, n-o găsește decât fărâmițată, drămuită, plătind-o cu un preț prea mare. Tonalitatea onfesivă, retrospectiva, ades întretăiată de lirism, trădează, – în ciuda unui ochi lucid, care observă necruțător și atent lumea din jur –, pe poeta Lucia Demetrius”. □ Nicolae Buliga la Ion Lungu, *Regele pălăriilor* (E. P. L., 1967): „De fapt, *Regele pălăriilor* nu e un roman. E, mai degrabă, o parodie a romanului, dacă nu un eseu. O parodie a romanului social și a celui confesional. Tonul fundamental este cel ironic, cu amendamentul că ultimele fraze, de o gravitate nebănuită până atunci, aduc semnificații de simbol. Scriind, autorul s-a amuzat. Cultura sa temeinică și experiența de până acum de critic literar l-au ajutat enorm. La acestea se adaugă, revelatoare, vocația de romancier”. □ Virgil Nemoianu la S. Alexandrescu, I. Rotaru, *Analize literare și stilistice* (E. P. L., 1967): „În cele aproape 300 de pagini întâlnim nu numai 24 de analize poetice (de la Budai-Deleanu la Labiș), 19 analize de proză (de la Ureche la Barbu și Preda) și 4 analize de opere dramatice, ci și un cuvânt înainte care e o adevărată declarație de intenții. Acest cuvânt înainte era, din păcate, necesar: autorii încearcă să-și delimiteze terenul de investigație și

metodele folosite; ei profesează toleranța și larghețea (...). Avem oarecari îndoieli personale asupra eficacității unei toleranțe excesive, dar îndoiala ni se transformă în nemulțumire când constatăm că sub numele de «analiză» și sub scuza toleranței metodice ni se oferă realități diferite. Astfel printre cele 24 de capitole semnate de Ion Rotaru găsim unele (*Clevetici Ultra Demagogul* sau *O scrisoare pierdută*) care sunt caracterizări de personaje, iar nu analize de opere, altele care nu pot fi caracterizate decât drept *lecții* (*Baltagul*, *Hanu Ancuței*, *Desculț*, *Ureche*, *Costin* etc.). Indiferent de meritele sau defectele acestora (pe care nu ne permitem să le luăm în discuție pentru bunul motiv că se plasează în afara temei noastre), nu putem să nu regretăm că autorii care își proclamă răspicat aderența la caracterul științific (p. 14), obiectiv și precis (p. 6, p. 8) al cercetării, au putut admite o eroare terminologică atât de izbitoare. Chiar și fără neavenita inserare a capitolelor sus-amintite, diferențele între modalitățile de lucru ale autorilor ar fi fost destul de marcate, Ion Rotaru trece intenționat cu vederea cele mai multe din cuceririle moderne: el condamnă didacticismul analizelor textuale de inspirație franceză din secolul trecut (excelente pentru clasele mijlocii de liceu), cu sclipitoare citate din Călinescu și Vianu. Metoda aceasta liniară, afirmativă (cu multă zgârcenie de argumente), expozitivă, foarte des pasionată de sursa sociologică abundă în generalități. (...) Recurgând la ajutorul ocazional al filologie și istoriei literare, Sorin Alexandrescu se străduiește totuși mai presus de toate să elucideze opera dinspre *interior*, să-i dezlege sensul central, să explice felul în care se articulează între ele sensul și organizarea. Dacă Ion Rotaru ajunge la analiza textuală dinspre tradiția școlastică, Sorin Alexandrescu vine dinspre stilistica structurală”. □ D.[amian] Necula la Alexandra Târziu, *Nu se poate preciza* (E. P. L., 1967): „Fără a coborî din zona mai clasică a faulei, povestirile Alexandrei Târziu sunt în primul rând niște istorioare morale. Starea creatoare izvorăște, la autoarea noastră, dintr-o nemulțumire față de unele date ale realității, iar formula aleasă este disimularea”. □ Camil Baltazar la Petru Anghel, *Final deschis*, (E. P. L., 1966): „Chiar dacă în suita unor poezii realmente bune, cum sunt cele de la finele volumului, găsim strofe în care câte un vers sună prozaic, reținem însă sunetul clar, autentic al celor mai multe poeme, constituind într-adevăr un «final deschis» tuturor surprizelor și reușitelor viitoare”. □ Șerban Cionoff la C. D. Papastate, *Traian Demetrescu*, (E. P. L., 1967): „Nu faptul că își propune ca obiect de studiu un scriitor și o operă de valoare minoră ni se pare lipsa principală a cărții lui C.D. Papaste, cu toate că mai devreme sau mai târziu, exegetul poetului-socialist, ar fi nevoit să ajungă la concluzii de mult spuse, adăugând ori corectând ici-colo în chestiuni de pur amănunt. Dar, ceea ce supără totuși la lectura cărții este excesiva tendință a autorului de a înșirui date, cifre și epitete, amestecate cu analize cam școlărești. Cărții îi lipsește profunzimea, ca și intenționalitatea unei finalizări într-un plan mai înalt celui pur factologic”. □ Florența Albu la *Folclor din*

Transilvania de Iustin Ilieșiu (E. P. L., 1967): „Culegerea de față cuprinde doine și orații, descântece, balae și basme, creații destul de noi care atestă permanența folclorului, geniul creator al poporului nostru. Dar prețios, cu adevărat, este acest filon inedit care poate fi urmărit mai cu seamă în doine, în scrisorile de război, filon prin care creația populară capătă valoarea unui document istoric”. □ Remus Luca la Tudor Ursu, *Foaia de parcurs*, (colecția *Luceafărul*, Editura Tineretului): „Proza lui Tudor Ursu, așa cum ne apare în volumul său de debut, deși restrâns ca număr de pagini, exprimă – pare-se – mai multe etape ale unei dezvoltări, în general distinct și decis orientată. (...) În concluzie, în ciuda unor inegalități, culegerea lui Tudor Ursu face dovada talentului și capacității de «creare» a vieții, ceea ce nu-i puțin pentru un debut. Viitorul îi poate aduce și satisfacția unor reușite superioare”. □ În cadrul rubricii *Cartea străină* Dragoș Vrânceanu scrie despre *Conștiința mallarmeană și lecturile noi ale lui Petrarca*, pornind de la volumul *Ideologia e linguaggio* de Edoardo Sanguineti, ed. Feltrinelli, 1965. ■ În secțiunea *Revista revistelor* apar sumarele revistelor: din țară – „Gazeta literară”, nr. 781/1967 de E. P. G.; „Contemporanul”, nr. 1089/1967 semnat P. G.; „Studii și cercetări de istoria artei” Tom 14, nr. 1, 1967 semnat G. P.; „Cutezătorii” la început de drum semnat de Florența Albu: „Revista începe să-și găsească abia de-acum, de la numerele 4-5, un profil viu, interesant, distanțându-se tot mai mult de revistele pentru copii pe care le moștenește, într-un fel, depășindu-le. Primele numere prezintă o aglomerare de materiale festive, o ținută sărbătorească prelungită, dându-le un caracter greoi, pretențios. Pe parcurs – și în timp scurt – acest ton a dispărut, materialele din revistă semnate de scriitori căpătând ponderea firească, dorită”.

● [„*Novi život*”/ „*Viața nouă*” nr. 2] Numărul se deschide cu textul lui Milan Jovanović, *Јубиларна, 20. годишњица Републике* (*A 20-a aniversare, jubilară, a Republicii*): „Pe parcursul celor două decenii de revoluție socialistă și a construirii socialismului, partidul nostru, ținând cont de legile obiective care există în societatea noastră, de nevoile vieții economice și social-culturale, de cerințele moderne ale revoluției tehnico-științifice în fiecare etapă, venea cu cele mai adecvate soluții”; urmează poezia *Републико* (*Republică*) de Ivo Munčan. □ Nicolae Ciobanu semnează textul *Тудор Арgezи* (*Tudor Arghezi*): „În această vară, literatura română a pierdut pe cel mai mare poet modern al său. Pe Tudor Arghezi. Nu e nici o exagerare – faptul e deja recunoscut – când spunem că acest eveniment trist reprezintă o pierdere, peste care nu se poate trece ușor, și pentru literatura contemporană universală. (...) Artistul genial, traversând o bună parte din traiectoria literaturii moderne române, Arghezi e unul dintre mari celebri al sentimentului și gândului poetic din secolul douăzeci. Oare suntem suficient de pătrunși de sentimente, încât posteritatea noastră să ne invidieze că am fost contemporanii lui?” ■ În rubrica *Литерарна критика* (*Critica literară*) apare textul *Родолубива поезија у*

наших песника (Poezia patriotică la scriitorii noștri) semnat de N. Popović, în care se discută tema „dragostei pentru patrie” la scriitori sârbi din România.

■ În rubrica *Живот књига (Viața Cărților)* apar: S. Levin *Јон Аријеџану: Сложено питање среће (Ion Arieșanu: O complicată stare de fericire)*: „Romanul lui Ion Arieșanu e cumva structural analogic cu mediu pe care-l descrie; el are un nivel subteran și unul la suprafață, între care există numeroși determinanți comuni. (...) Romanul lui Arieșanu ne apare în forma unui tip subtil și contemporan al privirii asupra realității sociale, care pledează pentru sentimentul responsabilității față de societate și față de tine însuși”; Ivo Muncan, *Ангел Думбрајеџану: Светлости мора (Anghel Dumbrăveanu: Iluminările mării)*: „Folosind pe larg metafora, poetul introduce pe cititor în lumea sa, iar acesta, fermecat, navighează prin această lume de culori întunecate, dar mereu se trezește când vreun vers scris la repezeală (se găsesc și astfel de versuri) îi distrug armonia acestei, așa bine construite lumi”. □ În cadrul rubricii *Из румунске лирике (Din lirica română)*, apar: în traducerea lui Slavko Vesnić – Eugen Jebeleanu, *Дан с ружама (Ziua cu trandafiri)*; Maria Bănuș, *Последњи час (Ultima oră)*; Tiberiu Utan, *Дрвеће, зраци, дубина (Copacii, raze, adâncime)*; în traducerea lui Vladimir Čokov – Haralambie Țugui, *Ноћна тишина (Liniștea nocturnă)*; Anghel Dumbrăveanu, *Нешто због чега вреди да изгубиш галију једну (Ceva pentru care merită să pierzi o corabie)*; Horia Zilieru, *Музика зими (Muzica iernii)*; în traducerea lui Sv. Rajkov – Al. Jebeleanu, *Поверење (Încrederea)*. □ În traducerea lui Sv. Rajkov apare povestea *Некога није било на свадби (Cineva nu a fost la nuntă)* de Ion Arieșanu.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 380, 512
Achiței, Gh., 291, 298, 551, 555
Adam, Sergiu, 248, 329, 346, 562
Adamov, Arthur, 209, 310
Adăscăliței, Vasile, 255
Aderca, Felix, 65, 106, 109, 310, 489, 527, 585
Aderca, Marcel, 202
Agârbiceanu, Ion, 92, 177, 231, 239, 274, 288, 289, 409, 549
Ahmadulina, Bella, 352, 380, 393
Ahmatova, Anna, 352, 368, 371, 379, 381, 393
Aitmatov, Cinghiz, 462
Albérès, R. M., 430, 533
Albescu, Dinu, 437
Albu Florența, 47, 159, 190, 286, 364, 370, 389, 390, 451, 501, 591, 596, 597
Alecsandri, Vasile, 8, 9, 13, 14, 39, 128, 130, 176, 183, 215, 245, 286, 333, 348, 395, 441, 487, 491
Alexandrescu, Grigore, 274, 395
Alexandrescu, Matei, 391
Alexandrescu, Sică, 67, 103, 176, 202, 216, 582
Alexandrescu, Sorin, 54, 79, 80, 173, 217, 224, 390, 394, 417, 551, 588, 596
Alexandru, Io(a)n, 13, 52, 89, 95, 100- 102, 131, 135, 159, 191, 215, 273, 302, 435, 440, 451, 470, 510
Alexianu, Alexandru, 183
Alezan, Ion N., 447
Aliabiev, A. A., 381
Alistar, Dumitru, 344, 457
Allain, Marcel, 81, 159, 250, 346, 457
Almaș, Dumitru, 92, 386
Aman, G., 448
Amaru, Bogdan, 86, 528
Anca, Gheorghe, 10, 283
Andersen, 162, 580
Andrade, Jorge Carrera, 373
Andras, Csiki, 583
Andrașoni, Dumitru, 175
Andreescu, Alexandru, 38
Andreescu, Ion, 335
Andreescu, Nicolae, 184, 367
Andreev, Leonid, 140, 347
Andrei, Radu, 586
Andrici, Ivo, 392
Andriescu, Al., 39, 121, 131, 233, 257, 329, 402, 413, 426, 461, 550, 570
Andriescu, Cornelia, 257
Andrieș, Andi, 292, 348, 550
Andrițoiu, Al., 49, 101, 136, 295, 347, 422, 470, 501
Andronache, Vasile, 413, 498
Andronic, Titus, 560
Anghel, Dimitrie, 205, 286
Anghel, Paul, 10, 125, 152, 186, 304, 421, 434, 514, 536
Anghel, Petru, 596
Anghelescu, Mircea, 120, 202, 389, 406, 495, 502

- Anouilh, Jean, 161
 Antim, Paul, 560
 Anton, Costache, 275
 Anton, F., 491
 Anton, Victoria, 33
 Antonescu, Nae, 42, 158, 249, 296,
 311, 424, 447, 450, 451, 463
 Antonovici, Constantin, 238, 239,
 240
 Apetroaie, Ion, 496
 Apollinaire, Guillaume, 408
 Aragon, Louis, 81, 154
 Arbore, Grigore, 112, 133, 137, 138,
 233, 470
 Arbore, Al., 202
 Ardeleanu, Virgil, 28, 269, 360, 473
 Arden, 394
 Argeşeanu, Constantin, 92
 Argetoianu, C., 449
 Argezei, Baruşu T., 127, 307, 340,
 449, 553, 558
 Argezei, Mitzura, 153
 Argezei, Tudor, 11, 14, 16, 20, 31-
 35, 38-42, 46-48, 53, 57, 66, 72,
 74, 75, 92, 93, 109, 111, 116, 121,
 127, 134, 139, 148, 152, 162, 172,
 173, 177, 179, 185, 189, 192, 202,
 216, 224, 229, 234, 244, 258, 259,
 275, 295, 308, 315, 323, 338, 339,
 345, 359, 360, 362, 372, 381, 383,
 387, 405, 413, 435, 437, 441, 448,
 449, 451, 452, 460, 461, 464, 474,
 475, 485, 487, 535, 544, 568, 570,
 579, 582, 597
 Argintescu-Amza, N., 139
 Arieşanu, Ion, 17, 156, 161, 162, 284,
 352, 576, 598
 Aristotel, 416, 444, 555
 Armanu, Ion, 243
 Armaşu, Lina, 443
 Armeanu, Cornel, 81
 Armes, Roy, 251
 Arnold, Matthew, 259
 Aron, Eugen, 64
 Artmann, Hand Karl, 233
 Asachi, Gh., 400
 Asturias, Miguel Angel, 38, 326, 373,
 471, 515
 Atanasiu, Niki, 436, 437
 Avramescu, Aristiţia, 422
 Aymé, Marcel, 160
- B**
- Baba, Corneliu, 335
 Baboi, Stelian, 223, 413, 426, 556
 Bacalbaşa, A., 485
 Bacalbaşa, Tony, 519
 Bach, Johann-Sebastian, 306, 536
 Baci, Dumitru, 161
 Baci, Camil, 340
 Bacon, Francis, 61
 Baconski, A.E., 316, 441
 Bacovia, George, 57, 96, 105, 123,
 134, 174, 203, 229, 235, 301, 358,
 329
 Bagdasar, N., 66, 329
 Bagreana, Elisabeta, 525
 Balotă, Nicolae, 211, 234, 237, 250,
 287, 312, 409, 416
 Balş, Teodor, 274, 389, 390, 527
 Baltag, Cezar, 13, 41, 65, 75, 89, 95,
 151, 190, 191, 198, 243, 273, 302,
 309, 379, 389, 402, 470, 493, 511,
 527, 536, 551
 Baltag, Nicolae, 190, 493
 Baltazar, Camil, 14, 284, 379, 402,
 595, 596
 Balzac, Honoré de, 145, 154, 182
 Bantaş, Ioana, 322,
 Banu, Ion, 447
 Banu, Vasile, 16, 200
 Banuş, Maria, 14, 90, 102, 257, 277,
 368, 408, 538, 598,
 Banuş, Petre, 75, 501

Baranga, Aurel, 38, 177, 202, 228,
 277, 419, 579
 Baranga, Ilie, 555
 Barbu, Ana, 409, 561
 Barbu, Eugen, 13, 14, 123, 133-135,
 143, 146, 173, 182, 202, 222, 224,
 225, 228, 229, 234, 235, 313, 337,
 346, 364, 387, 398, 402, 405, 431,
 496, 542, 545, 569,
 Barbu, Ion, 13, 31, 44, 55, 57, 96,
 146, 147, 149, 150, 190, 301, 310,
 390, 397, 453, 582
 Barbu, N., 193, 203, 253, 298, 349,
 387, 574
 Barițiu, George, 558
 Barna, Andrei, 384
 Barna, Ion, 68, 160, 251, 458
 Bârna, Vlaicu, 26, 128, 257, 475
 Bart, Aura, 453
 Bart, Jean, 183, 246, 441
 Barthes, Roland, 73, 297, 452, 490,
 491
 Basarab, Matei, 558
 Basarab, Mihai Neagu, 417,
 Batali, Aurelia, 286, 324, 392, 435,
 493
 Baudelaire, Charles, 20, 62, 112, 123,
 142, 147, 162, 173, 184, 447, 471,
 565, 581, 582
 Bădescu, Horia, 327
 Bădescu, Marin, 443
 Băieșu, Florin, 451
 Băieșu, Ion, 46, 68, 408, 113, 125,
 242, 387, 449, 527, 529
 Bălan, Ion, 352
 Bălan, Ion Dodu, 75, 103, 128, 136,
 173, 232, 237, 258, 358, 404, 405
 Bălașa, D., 340
 Bălăeș, Dumitru, 371
 Bălăiță, George, 63, 321, 477, 479,
 487
 Bălășescu, Sevastia, 594
 Bălcescu, Nicolae, 5, 20, 244, 278,
 393, 400, 443, 444, 529, 553, 561
 Băltescu, Mircea, 245
 Bălu, Ion, 189, 489
 Bănuț, A. P., 397, 560
 Bănuță, Ion, 26, 39, 50, 125, 134,
 142, 155, 161, 322, 349
 Băran, Vasile, 533
 Bărbulescu, Marta, 62, 247, 289, 352
 Bărbulescu, Mihai, 408
 Bărbulescu, Simion, 156, 244, 452,
 561
 Bârlea, Ion, 353
 Bârlea, Ovidiu, 162, 296, 502, 532,
 563
 Bârsan, Olimpia, 176
 Becket, Samuel, 154, 310, 400, 577
 Beer, Jean de, 188
 Beethoven, 306
 Beg, Maria, 462
 Beiu, Steliana Delia, 112, 316, 455,
 462
 Bejancu, Gheorghe, 184
 Beldeanu, Adrian, 23
 Beldiceanu, N. N., 369
 Beligan, Radu, 162, 177, 330, 582
 Bellu, Pavel, 149, 155, 156, 157, 438,
 576
 Belu, Alexandru, 162,
 Bengescu, H. P., 109, 189, 310, 366,
 398, 432
 Beniuc, Mihai, 16, 27, 98, 244, 295,
 359, 379, 385, 410, 422, 425, 426,
 433, 437, 438, 487, 500, 512, 547,
 561, 580, 583, 586, 591
 Bennett, Gordon, 465
 Berbecaru, Valentin, 483
 Bergerac, Cyrano de, 61
 Berindei, Dan, 195
 Berindei, T., 368
 Berlogea, Ileana, 394
 Bernanos, Georges, 154

Bernard, Jean Marc, 20
 Bertola, Clody, 381
 Bessy, Maurice, 251
 Beuran, Grigore, 17, 30, 128, 213,
 223, 399, 589
 Bezruč, 286
 Bianu, Ion, 334
 Biberi, Ion, 80, 84, 93, 169, 316-318,
 396, 441, 452, 527, 545
 Bică, Ioan, 478
 Bidu, Angela, 162
 Bielinski, 393
 Biolan, Toma, 59, 155, 335, 444
 Birăescu, Traian Liviu, 75, 161, 215
 Blaga, Dorli, 208, 305, 409
 Blaga, Lucian, 13, 14, 20, 31, 44, 48,
 52, 57, 67, 70, 81, 87, 95, 107,
 116, 118, 134, 139, 172, 174, 175,
 177, 179, 190, 196, 208, 217, 224,
 229, 234, 235, 254, 257, 264, 270,
 301, 305, 314, 358, 361, 362, 384,
 385, 397, 410, 417, 435, 451, 459,
 462, 471, 472, 477, 501, 525, 536,
 560, 561, 568, 576, 579, 581
 Blaier, Andrei, 458
 Blandiana, Ana, 32, 93, 145, 173,
 257, 302, 407, 428, 441, 450, 524,
 534, 580
 Blecher, Marcel, 564
 Block, Igor, 368
 Blok, Alexandr Alexandrovici, 368
 Boeriu, Etta, 27, 353
 Bogdan, Nicolae, 451
 Boghian, Nicolae, 157, 367
 Bogza, Geo, 26, 46, 60, 96, 118, 129,
 265, 338, 382, 580
 Boiangiu, Al., 68, 275
 Boicescu, N., 183
 Boiculesi, Valeria, 23, 47, 513
 Bokov, Victor, 305
 Bolintineanu, Dimitrie, 13, 14, 183,
 210, 487
 Bondi, Dinu, 525
 Bordeianu, M., 112, 123, 189, 316
 Borges, 268
 Bosschère, Guy de, 310
 Bossert, Werner, 341
 Botez, Demostene, 9, 10, 47, 93, 96,
 102, 131, 134, 185, 188, 202,
 205, 273, 285, 334, 372, 390, 436,
 491, 503, 511 566, 591, 595
 Botez, Eugeniu P., 183
 Botez, Grigore, 112, 123, 189
 Botez, Mihai, 216
 Botez, Octav, 246
 Botez, V., 497
 Botta, Dan, 55
 Botta, Emil, 96,228, 229, 279, 425,
 514, 580
 Botvinnik, Semion, 368
 Boumipappa, Rita, 555
 Boureanu, Radu, 14, 50, 185, 305,
 370, 371, 389, 390, 435, 483, 499,
 508, 526, 538, 591
 Brad, Ion, 101, 128, 130, 348, 421,
 425, 580
 Bradbury, R., 340
 Braga, Mircea, 118, 424
 Braniște, T.T., 10, 11, 92, 162, 165,
 258
 Brantsch, Ingmar, 561
 Brașoveanu, Oprea Dumitru, 245
 Brateș, Liliana, 81
 Brateș, Verona, 341
 Bratoloveanu, Liviu, 367
 Bratu, Florin, 47, 462
 Bratu, Horia, 280
 Bratu, Ileana, 238
 Bratu, Savin, 234
 Brănișteanu, B., 259
 Brătescu-Voinești, I. Al., 8, 496
 Brâncuși, Constantin, 12, 19, 58, 70,
 136, 173, 238, 239, 240, 307, 322,
 323, 326, 338, 339, 415, 423, 435,
 451, 505, 513, 551, 591

- Breazu, Marcel, 107, 410, 458
Breban, Nicolae, 68, 73, 114, 186,
191, 193, 232, 308, 352, 398, 401,
418, 421, 431, 474, 518, 521, 523,
533, 534, 536, 538, 539, 569
Brecht, Berthold, 43, 161, 358
Brediceanu, Tiberiu, 251
Breslașu, Marcel, 334
Breton, André, 12
Bruisov, Valeri, 368
Brumaru, Emil, 291
Brunea-Fox, F., 30
Bruno, Giordano, 416
Bucuța, Emanoil, 456
Budai-Deleanu, 31, 312, 595
Budescu, Ion, 258, 307, 374
Bugariu, Voicu, 67, 155, 243, 256,
341, 451, 453, 560
Bulgakov, Mihail, 267, 268, 361, 368
Bulgăr, Gheorghe, 33, 45, 62, 205,
557
Bulgărea, Michaela, 90, 182, 273,
364, 483, 586
Buliga, Nicolae, 375, 380, 595
Bunin, Ivan, 329, 346
Burcă, Ion, 297, 346
Bureriu, Lucian, 576
Burtan, Florea, 554
Bușecan, Teofil, 15, 51, 126, 137,
200, 295, 297, 298, 328, 384, 424,
519
Buteanu, A., 494
Butor, Michel, 73, 449
Buzăși, Ion, 67, 106, 296
Buzea, Constanța, 98, 173, 264, 390,
580
Buzilă, Boris, 20, 31, 54, 57, 114,
194, 377, 519
Buzinschi, Corneliu, 409, 426, 302
Buzoianu, Gheorghe, 375
Buzura, Augustin, 19, 31, 44, 53,
108, 119, 129, 140, 150, 200, 213,
223, 231, 289, 297, 314, 328, 386,
400, 411, 422, 444, 505, 519, 531,
589
Byron, 503
- C**
- Callimachi, Scarlat, 79
Calotescu, Virgil, 68
Camariano, Nestor, 451
Camilar, Eusebiu, 47, 64, 294, 337,
461
Campanella, Tommaso, 61
Campbell, Laurence R., 259
Camus, Albert, 154, 202, 218, 223,
231, 443, 462, 581
Candianu, I., 450
Candrea, 544
Cantacuzino, George, 460
Cantacuzino, Constantin, 335, 340
Cantemir, Antioh, 439
Cantemir, Dimitrie, 22, 31, 79, 136,
559
Cantemir, Natalia, 315, 329, 351
Cantemir, Traian, 158, 249
Caracostea, D., 10
Caragea, Boris, 338
- Caragiale, Ion Luca, 8, 13, 15, 31, 48,
53, 57, 60, 104, 107, 109, 132,
147, 148, 155, 169, 176, 179, 186,
201, 209, 224, 261, 274, 298, 301,
303, 311, 317, 348, 349, 382, 408,
446, 461-463, 472, 480, 483, 516
Caragiale, Mateiu, 102, 165, 183,
301, 357, 536, 590
Caraiman, Iosig, 460
Caraion, Ion, 81, 93, 147, 158, 173,
267, 341, 390, 409, 469, 501, 510,
535, 578, 587
Carandino, N., 308, 336, 382, 525
Carcalechi, Eugenia, 287

Careme, Maurice, 390
 Carianopol, Virgil, 30, 172, 239, 244,
 289, 295, 322, 335, 449, 466, 535,
 559, 582
 Carp, Mihai, 187, 372
 Cassian, Nina, 97, 108, 146, 160,
 200, 208, 257, 291, 378, 385, 535
 Cassou, Jean, 373
 Caurea, Daniella, 47, 424, 572, 582
 Cayrol, Jean, 154
 Cazaban, Al., 294
 Cazaban, Ion, 473
 Cazacu, Boris, 232, 455, 573
 Cazacu, M., 161
 Cazan-Cătină, Ion, 447
 Cazimir, Otilia, 72, 102, 162, 486
 Cazimir, Ștefan, 179, 209, 257, 348,
 349
 Căldăraru, Emilia, 305
 Căliman, Valeria, 277
 Călin, Constantin, 64, 65, 157, 158,
 247, 454, 461, 558
 Călin, Liviu, 129
 Călin, Marin, 492
 Călin, Vera, 218, 489
 Călinescu, Alexandru, 73, 91, 249,
 348, 570, 572
 Călinescu, Aurel, 341
 Călinescu, George, 14, 18, 22, 28,
 33, 49, 54, 56, 67, 70, 73, 74, 80,
 85, 94, 110, 113, 116, 129, 146,
 163, 169, 171, 173, 193, 212, 220,
 225, 228, 235, 236, 241, 252, 283,
 290, 302, 309, 310, 314, 317, 319,
 322, 338, 344, 352, 364, 381, 394,
 417, 419, 452, 459, 461, 473, 480,
 488, 504, 510, 534, 559, 583
 Călinescu, Matei, 55, 58, 69, 74, 94,
 133, 186, 233, 237, 251, 264, 274,
 287, 309, 328, 417, 420, 440, 450,
 488, 492, 536
 Călugăru, Alice, 146
 Căprariu, Alexandru, 20, 30, 53, 107,
 127, 231, 297, 312, 395, 423, 435,
 451, 516, 570
 Cățineanu, Tudor, 449
 Câmpeanu, Constantin, 450
 Cândea, Virgil, 300
 Cârnecki, Radu, 74, 112, 172, 243,
 251, 298, 410, 494, 524, 585
 Cârstea, Ileana, 359, 386, 469
 Ceaikovski, P. I., 380
 Ceașescu, Nicolae, 35, 36, 51, 52,
 106, 157, 221, 304, 378, 441, 464,
 502, 505, 506, 508, 509, 514, 523,
 549, 560, 574, 586
 Ceașu, Mariana, 433
 Cehonțe, Antoșa, 513
 Cehov, A.P., 45, 53, 202, 227, 368,
 383, 462, 513, 554
 Celan, Paul, 112, 267
 Céline, Louis-Ferdinand, 154
 Cerna-Rădulescu, Al., 242, 338
 Cernea, Doina, 59
 Cernescu, Dinu, 579
 Cerneț, Laurențiu, 311, 351, 352,
 379, 461, 572
 Cervantes, Miguel de, 116, 225, 524
 Cesereanu, Domițian, 17, 53, 149,
 162, 199, 212, 230, 296, 312, 409
 Cetea, Doina, 469
 Chaplin, Charlie, 560
 Char, René, 100, 421
 Chardans, Jean-Louis, 251
 Charlot, 31
 Chateaubriand, François-René de, 12,
 444
 Chelariu, Ecaterina Tr., 344
 Chelariu, Traian, 112, 344, 409
 Chendi, Ilarie, 75
 Chica, A. I., 286
 Chioralia, Constantin, 229, 491

Chirică, Neculai, 14
 Chirilă, George, 113, 135, 413, 505,
 529, 546
 Chiriță, C., 340, 477, 505
 Chiropol, Miron, 184, 363, 494, 498,
 535, 587
 Chiscop, Liviu, 248
 Chitic, Paul Cornel, 148, 178, 579
 Christie, Agatha, 481
 Ciachir, Nicolae, 277
 Cicero, Marcus Tullius, 66
 Cimiddorj, Baljir, 444
 Cinnamus, Ioannes, 550
 Cioacă, Ștefan, 449
 Cioancăș, Ioana, 335
 Ciobanu, Laurențiu, 9, 23, 33, 215,
 315, 546
 Ciobanu, Mircea, 63, 97, 223, 547
 Ciobanu, Nicolae, 75, 257, 337, 343,
 351, 451, 454, 461, 494, 572, 594
 Ciobanu, Radu, 341
 Ciocârlie, Livius, 162
 Ciocoiu, Nicolae, 154
 Cioculescu, Barbu, 481
 Cioculescu, Șerban, 7, 14, 26, 29, 41,
 50, 75, 85, 109, 116, 125, 129,
 132, 136, 147, 148, 194, 204, 208,
 211, 217, 219, 228, 286, 303, 306,
 322, 331, 334, 383, 390, 407, 419,
 433, 448, 456, 459, 473, 480, 501,
 510, 524, 533, 548
 Cionoff, Șerban, 244, 374, 593
 Cioparga, Constantin, 486
 Cioponea, T., 554
 Ciosu, Constantin, 547
 Ciprian, G., 86
 Cisek, Oskar Walter, 505
 Ciuchi, Ion, 63, 157
 Ciudakov, A. P., 513
 Ciuhrai, Grigori, 455
 Ciulei, Liviu, 251, 579
 Ciurcu, Sterie, 244
 Ciurea, Doina, 14, 407
 Ciurunga, Andrei, 335, 548, 587
 Clair, René, 160
 Claudel, Paul, 60, 229
 Clenciu, I., 274
 Clonaru, Const., 390
 Coadă, George, 557
 Coandă, George, 449
 Coandă, Henri, 240
 Coban, Grigore V., 66, 329
 Cocea, N. D., 11, 75, 173, 229, 258,
 259, 284, 369, 474, 483
 Cocora, Ion, 43, 311, 384, 436, 460,
 469
 Codreanu, Mihai, 328, 460
 Cogoiu, Gina, 521
 Cojar, Ion, 579
 Cojocar, C., 5, 36, 215
 Colan, Ion, 558
 Colin, Vladimir, 243, 279, 340, 437,
 518, 519, 530, 535
 Comarnescu, Eugen, 386
 Comarnescu, Petru, 88, 142, 143,
 203, 238, 326, 416, 423, 503, 539
 Comenius, Jan Amos, 339
 Comes, S., 66
 Comino, Ioana, 32
 Condeescu, N.N., 116, 306, 576
 Constant, Paul, 13, 101, 210, 262,
 273, 296, 341, 358, 392, 557
 Constantin, Călin, 344
 Constantin, Ilie, 14, 95, 97, 101, 196,
 208, 222, 243, 274, 286, 288, 308,
 352, 390, 421, 422, 433, 494, 525,
 574
 Constantin, Theodor, 340, 477
 Constantinescu, C., 366
 Constantinescu, Dan, 157, 189, 248,
 449
 Constantinescu, I., 215, 271
 Constantinescu, Maria, 335, 447
 Constantinescu, Miron, 368

Constantinescu, N., 500
 Constantinescu, Ovidiu, 88
 Constantinescu, P., 183
 Constantinescu, Paul, 380
 Constantinescu, Pompiliu, 80, 85,
 170, 171, 216, 310, 345, 393, 426,
 479, 480, 495, 516, 553
 Conta, V., 7, 455
 Conte, Rosa Del, 433, 553
 Conțescu, Aurora, 361
 Copacinschi, Adrian, 494
 Copceag, Dumitru, 512
 Corciu, Liana, 67
 Cordescu Jebeleanu, Florica, 154
 Cordun, Nadina, 64, 494
 Corlaci, Ben, 97, 136, 198, 291,
 348, 420, 451, 518, 530, 544
 Corlaci, Benedict, 307, 324,
 Cornea, Ion, 27, 126, 138, 274, 313
 Cornea, Paul, 213, 504, 509
 Corneille, Pierre, 393
 Coroamă, Sorana, 64, 178, 224, 494
 Cosașu, Radu, 43, 160, 197, 251,
 345, 455, 560
 Cosâmbescu, Șt., 334
 Cosma, Mihail, 184, 484
 Cosma, Viorel, 255
 Cosmescu, M., 452
 Costăchescu, V., 452
 Costescu, Ana, 441
 Costescu, Mariana, 582
 Costin, Laura, 455
 Costin, Miron, 19, 31, 419, 585, 592
 Costinescu, Gheorghe, 86
 Costinescu, Petre, 183
 Coșbuc, George, 13, 112, 137, 218,
 244, 294, 295, 332, 408, 445, 450,
 461, 485, 583
 Coșovei, Traian, 9, 88, 120, 580
 Cotea, Valeriu, 329
 Coteanu, Ion, 351, 573
 Cotruș, Aron, 96
 Cotruș, Ov., 69, 70, 71, 72, 250
 Courtade, Pierre, 154
 Courteline, G., 463
 Covaci, Aurel, 225
 Covaci, Ion, 315, 329, 546
 Crainic, Nichifor, 10, 41, 493, 505
 Crama, Mihail, 326, 379, 500
 Crașoveanu, D., 461
 Crăciun, Victor, 573
 Crânguleanu, Ion, 123, 192, 255, 305,
 413, 546
 Creangă, Ion, 8, 13, 57, 116, 132,
 147, 188, 296, 352, 386, 452, 460,
 484, 500, 525, 528, 559, 564
 Cremene, Mioara, 43, 307, 324, 404,
 405, 535
 Crețu, Nicolae, 73, 141, 203, 233,
 458
 Crețu, Vasile, 274
 Crețulescu, Ioana, 453
 Crevedia, Nicolae, 26, 125
 Cristea, Dan, 171, 179
 Cristea, George, 60
 Cristea, Miron, 155
 Cristea, Valeriu, 50, 115, 194, 195,
 225, 237, 393, 401, 421, 488, 492,
 537, 573
 Cristescu, Maria Luiza, 58, 150, 237
 Crișan, Constantin, 131, 243, 284,
 339, 345, 557
 Crișan, Nicolae, 63, 527
 Crivăț, Dana, 88, 475
 Crohmălniceanu, Ov. S., 68, 94, 105,
 186, 233, 237, 251, 279, 366, 371,
 486, 534, 575, 581, 588
 Croitoru, Angela, 190, 223, 307, 385,
 398, 582
 Cruceană, Ion, 554
 Cruceanu, Mihail, 353, 369
 Cubleșan, Constantin, 17, 30, 44,
 119, 128, 149, 200, 213, 223, 231,
 289, 327, 384, 397, 422, 545

Cucu, Stelian, 157, 559
Cucură, George, 150, 481
Culianu, Ion, 142
Cusin, Adi, 298
Cuvillier, Armand, 66
Cuza, Constantin , 245, 556

D

Daliani, 393
Damian, George, 16, 27, 185, 217,
244, 255, 257, 280, 366, 445, 455,
460, 547, 573
Dan, Alexandru, 181
Dan, George, 26, 219, 485, 522
Dan, Ilie, 47
Dan, Pavel, 67, 158, 295, 436, 494,
515
Dan, Sergiu, 393, 523
Daniel, I., 53, 103, 150
Dante, Aligheri, 12, 116, 123, 218,
352
Dantec, Yves Gérard Le, 390
Dario, Ruben, 43, 523
Dascălu, Crișu, 460, 574
Dăcu, Iordan, 162, 242, 352, 461
Davidoglu, Mihail, 541, 579
Davila, Al., 64, 242, 339, 443, 555
Deal, Alexandru, 289
Deboveanu, Aurel, 247, 321, 374
Defoe, Daniel, 330
Delavrancea, Barbu Ștefănescu, 64,
86, 105, 176, 202, 332, 416, 462,
473, 483, 490, 526
Delavrancea, Cella, 490
Deleanu, Nicolae, 31, 311, 592
Demetrescu, Tr., 168, 229, 483, 593
Demetriade, Răzvan, 152
Demetrius, Lucia, 277, 305, 327, 579,
591
Demetrius, V., 75
Demetru, George Pan, 16, 30, 219,
559

Densușianu, Ov., 341, 448, 466, 556
Deșliu, Dan, 125, 407
Deșliu, Valentin, 49, 420, 485, 510
Devoto, G., 239
Diaconescu, Ioana, 67, 217, 247
Diaconescu, Vasile, 556
Diaconescu, Mihail, 154, 239, 242,
337, 338, 442, 443, 550
Dickens, C., 260, 462
Dickinson, Emily, 250, 486
Dima, Alexandru, 41, 83, 162, 189,
211, 218, 271, 301, 325, 336, 348,
445, 504, 509, 525, 540, 541, 573,
588
Dima, Maria D., 484
Dima, Ștefan, 511
Dima-Drăgan, C. , 335, 550
Dimisianu, Gabriel, 385, 419, 440,
536
Dimitrescu, Marina, 63
Dimitrie, Costea, 22, 79, 81, 92, 119,
136, 147, 193, 223, 242, 247, 254,
258, 286, 291, 334, 341, 348, 363,
408, 412, 420, 436, 442, 491, 510,
518, 567, 585
Dimiu, Mihai, 270, 382
Dimov, Leonid, 23, 96, 145, 189,
219, 244, 257, 298, 436, 486, 573,
585
Dinescu, Mircea, 119
Dinu, Gheorghe, 45, 249
Dinu, Romulus, 511
Dionis, Dan, 253
Diophantes, Alexandrinus, 550
Djagarov, Gheorghii, 420
Djuvara, M., 365
Dobre Al., 25
Dobrescu-Argeș, C., 553
Dobrică, D., 479
Dobrogeanu-Gherea, Constantin,
132, 201, 540

- Dogaru, Vladimir, 31, 37, 38
Doinaș, Ștefan Aug., 10, 13, 14, 32,
50, 81, 92, 94, 110, 124, 127, 136,
155, 160, 182, 184, 191, 196, 200,
219, 268, 272, 286, 341, 352, 362,
366, 388, 439, 449, 486, 533, 561
Dolidze, Siko, 475
Dorian, Dorel, 270, 579
Dostoievski, Fyodor Mikhailovich,
202, 346, 392, 408
Dragomir, Mișu, 13, 340, 389, 446,
498, 587
Dragomirescu, Mihai, 9, 80, 139,
235, 307, 467
Dragomirescu, Teodor, 59,
Dragu, Petre, 37, 38, 167, 358
- Drăgan, Daniel, 344
Drăgan, Gheorghe, 349, 401, 459,
478, 571
Drăgan, Mihai, 131, 141, 183, 192,
298, 344, 424, 436, 455
Drăgănoiu, Ion, 81, 119
Drăghicescu, Dumitru, 552
Drăgoi, G., 459
Drăgoi, Sabin, 446
Drăgușanu, Sidonia, 202, 216
Drăguțescu, Eugen, 111, 307
Drâmba, Ovidiu, 42, 162
Dreiser, Theodor, 352, 383
Drincu, Sergiu, 162, 258
Drumaru, Paul, 47, 223
Drumur, George, 572
Du Deffan, 393
Ducea, Valeria, 87
Duda, Virgil, 490, 528, 537
Dugan, Iva, 251
Duică, Bogdan G., 287
Duică, Constantin, 134
Dulămiță, Ion, 366
Dulfu, Petre, 294
Dumas, Al., 462, 521
- Dumbravă, Lucian, 73, 255
Dumbravă, Nicolae, 184, 366, 586
Dumbrăveanu, Anghel, 59, 64, 97,
120, 248, 257, 460, 498, 572, 594
Dumitrașcu, Bianca, 155
Dumitrescu, Geo, 13, 95, 97, 101,
147, 149, 191, 336, 341, 379, 380,
388, 424, 554, 565
Dumitrescu, Ion, 123
Dumitrescu, Mariana, 33, 48, 157,
284
Dumitrescu, Polihron, D., 92
Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 88, 132,
133, 173, 483
Dumitriu, Ion, 446, 468
Dumitru, Ion, 358, 448
Dumitru, Silvia, 572
Durac, Ion Alexandru, 449
Dürer, Albrecht, 335
Durkheim, Émile, 551
Duțescu, Mihai, 172, 263, 576
- E**
- Ebraldize, Revyz, 475
Ecklund, Willhelm, 75
Ecovoiu, Mihail, 335
Edeline, Francly, 214
Efremov, Ivan, 61
- Eftimie, Georgeta, 23, 572
Eftimiu, Eugen, 449
Eftimiu, Victor, 134, 176, 195, 257,
277, 279, 280, 420, 533, 578, 579
Ehrenburg, Ilya, 198, 347, 359, 367,
383
Einstein, Albert, 20
Eisenstein, Serghei, 68, 383
Eliad, Sandu, 489
Eliade, Mircea, 170, 265, 267, 366,
394, 423, 460, 469, 477, 502, 518,
557
Eliot, T.S., 161, 416, 460, 522

- Eliozişvili, Merab Abelovici, 475
 Elvin, B., 28, 186, 209, 348, 393
 Eminescu, Mihai, 8, 9, 13, 16, 31, 38, 48, 57, 75, 80, 83, 88, 116, 120, 132, 141, 147, 153, 161, 172, 193, 227, 230, 244, 250, 253, 286, 296, 301, 317, 319, 326, 357, 365, 372, 396, 406, 416, 433, 439, 445, 451, 462, 477, 485, 492, 494, 503, 526, 535, 564, 575, 583, 590
 Enăşescu, Artur, 395, 512
 Endre, Ady, 107, 274, 352
 Ene, Virgiliu, 284, 499
 Enescu, George, 326, 453
 Enescu, Radu, 263
 Escarpit, Robert, 463
 Eschil, 88
 Esenin, Serghei, 173, 181, 318, 327, 333, 368, 380, 444
 Etterle, Fory, 380
 Euripide, 56, 306
 Everac, Paul, 191, 216, 224, 416, 579
 Evseev, I., 573
 Evtuşenko, Evgheni, 329, 359, 460
 Evu, Eugen, 486
 Exeev, Amesta, 460
- F**
- Fábíán, Sandor, 557
 Fadeev, A., 347
 Fagure, Em. D., 259
 Faifer, Florin, 255, 568
 Farago, Coca, 241
 Farago, Elena, 146
 Fatí, Vasile Petre, 138, 181, 450, 572
 Faulkner, William, 154, 218, 257, 291, 314, 352, 518
 Fărcăşan, Sergiu, 202, 259, 290, 340, 361, 579
 Fătu, Nicolae, 179, 274, 478, 582
 Fedin, Constantin, 347
 Felder, Gheorghe, 556
 Felea, Victor, 268, 407, 433, 496, 517
 Felecan, Radu, 560
 Fellini, Federico, 456
 Feodose, Paula, 329, 351
 Ferguson, Charles A., 239
 Filimon, N., 394
 Filip, George, 413
 Filip, Stelian, 409, 524
 Filip, Traian, 366, 500
 Finţi, Al., 202, 579
 Fitzgerald, F. Scott, 352
 Flaubert, G., 145, 154, 393, 462
 Flămând, Dinu, 469
 Florea Nicolae, 36, 81, 179, 287, 365, 373, 490, 550, 572
 Florea, G., 287
 Florea, Ion, 365, 572
 Florea, M., 179, 373, 490
 Florescu, Dimitrie, 92
 Florian, Mircea, 49, 267, 366, 380, 515
 Foartă, Şerban, 74, 162, 460, 573
 Focşa, Ileana, 152
 Fort, Paul, 61
 Fortunescu, Madelene, 379, 407
 Fotino, George, 116
 Foucault, Michel, 73, 427
 France, Anatol, 446, 462
 Franyó, Zoltán, 141, 149, 244, 311
 Frăsineanu, T., 550
 Frénaud, André, 81, 277
 Frisch, Max, 209
 Frobenius, Ferdinand Georg, 70
 Frunză, Eugen, 33, 47, 92, 112, 142, 225, 233, 295, 316, 366, 379, 449, 524, 528, 585
 Frunzetti, Ion, 41, 142, 233, 326, 545, 552
 Fulga, Lurenţiu, 92, 191, 257, 274
 Fundoianu, B., 75, 147, 173, 217

Furdac, Florin, 67
Furtună, 223, 444

G

Gabe, Dora, 510
Gabrea, Iosif, 334
Gabrea, Radu Vinci, 68
Gafița, Mihai, 233, 486, 583
Galaction, Gala, 75, 157, 163, 189,
229, 294, 314, 369, 382, 406, 414,
439, 462, 499
Galan, V. Em., 579
Gáldi, L., 553
Galfalvi, Zsolt, 307
Gamsahurdia, A. A., 88
Gană, George, 178, 270, 361, 475,
579
Gance, Abel, 160
Gane, Horia, 283
Gane, Nicolae, 7, 392, 452, 513
Garcia Lorca, Federico, 33, 116, 267,
324
Gautier, 325
Gavril, Mihai, 186, 295
Găiseanu, Marin, 337
Gârleanu, Emil, 205
Genaru, Ovidiu, 63, 453, 485, 558,
572
Genoiu, George, 64
Georchiu, Tascu, 590
George, Tudor, 107, 181, 272, 524
Georgescu, Octavian, 181, 476
Georgescu, Paul, 31, 47, 94, 98, 99,
103, 113, 117, 141, 155, 186, 198,
207, 237, 238, 252, 253, 264, 274,
278, 316, 323, 354, 385, 401, 402,
487, 512, 527, 535, 536, 573, 588
Georgescu, T., 499
Georgescu, N., 334
Georgescu-Tistu, N., 523
Ghelerter, Moni, 579
Ghelmegeanu, Mihaela, 486

Ghelmez, Petre, 190, 217, 269, 358
Gheorghe, Ion, 33, 95, 97, 100, 101,
102, 132, 135, 173, 180, 196, 201,
209, 215, 241, 302, 320, 321, 340,
412, 459, 476, 481, 507, 535, 537,
547, 555, 558, 559, 565, 566, 573
Gheorghe, Iuliana, 449
Gheorghiu, Mihnea, 409, 578
Gheorghiu, Miluță, 348
Gheorghiu, Tașcu, 53, 116, 228
Gheorghiu, Val, 223, 546
Gheorghiu, Virgil, 162, 273, 450
Gherea, C. Dobrogeanu, 9, 22, 28,
59, 201, 220, 271, 446
Gherghinescu, Vania, 67, 155, 448,
451, 557
Gheuca, Florin, 66, 159, 250, 345,
455
Ghiban, Constantin, 275
Ghica, Ion, 8, 215, 287, 332, 333
Ghica, Pantazi, 393
Ghideanu, Tudor, 63
Ghidu, George Iancu, 208, 444
Ghilia, Alecu Ivan, 162, 381, 417,
429, 500
Ghinea, Sanda, 273
Ghirardini, Lino Lionello, 346
Ghiuca, Fl., 546
Ghiur, Ion, 157
Gide, Andre, 229, 469
Giurchescu, Lucian, 579
Giurescu, C.C., 337, 389, 461
Giurescu, Dinu, 79, 334
Giurgea, Maria, 176
Giurgiu, Felicia, 162
Giurgiuca, Emil, 102, 498, 506, 535
Gladkov, Feodor, 346
Gligor, Onița, 553
Glycas, Mihail, 550
Goethe, Johann Wolfgang von, 24,
33, 170, 271, 286, 305, 314, 390,
401, 451, 522

- Goga, Octavian, 12, 29, 47, 81, 87,
92, 126, 155, 156, 173, 176, 244,
251, 301, 369, 451, 483, 485, 549,
556, 575
- Gogoneață, Nicolae, 382, 455
- Goldsmith, Oliver, 391
- Golescu, Alecu, 557
- Golescu, Dinicu, 357
- Golescu-Arăpilă, 392
- Golimas, Aurel H., 337
- Gomboșiu, Ștefan, 352
- Goncearov, I. A., 392
- Gorcea, Petre Mihai, 62, 335, 445
- Gorki, Maxim, 309, 346, 369, 444,
477
- Gorovei, Ștefan, 452
- Gorun, Alexandru, 493
- Gorunescu, Valeriu, 481
- Gouilloux, Louis, 154
- Gramescu, H., 379
- Grandeia, Gr. H., 452
- Gaur, Alexandru, 333, 573
- Gaur, Constantin, 11, 258, 259
- Gaur, Grigore, 259
- Gray, Romain, 257
- Grădinaru, Gh., 271
- Grănescu, Haralambie, 510
- Grecea, Ion, 92, 213, 515
- Greeley, Horace, 463
- Green, Graham, 578
- Gribaciov, Nikolai, 369
- Grigore, Alexandru, 172, 265
- Grigore, Toma, 59, 335
- Grigorescu, Gh., 97
- Grigorescu, Ioan, 68, 125, 251, 456
- Grigorescu, Nicolae, 41, 326, 334,
335
- Grigorescu, Victoria, 112
- Grigorescu, Vinčențiu, 447
- Grigorovici, Ilina, 103, 266, 575
- Grigurcu, Gheorghe, 68, 160, 161,
225, 251, 456, 550
- Grimm, 391
- Grindașu, T., 548
- Gruia, Stelian, 345
- Guia, Horia, 74
- Guillermou, Alain, 33, 553
- Guillevic, Eugène, 373, 587
- Gurghianu, Aurel, 38, 268
- Gustafsson, Lars, 75, 498
- Gusti, Dimitrie, 140, 442
- Guttenbrunner, Michael, 257
- Guy, Maupassant, 310, 484, 552
- Gyorgy, Ronay, 573
- Gyr, Radu, 41, 134, 521
- H**
- Haciaturian, A. I., 380
- Hagiu, Grigore, 14, 32, 35, 52, 92,
95, 135, 136, 147, 192, 219, 228,
243, 272, 275, 319, 322, 332, 366,
387, 426, 496, 533, 585
- Hajdu, Gyözö, 543
- Hakason, Bjorn, 75
- Handoca, Mircea, 86
- Haralamb, Ștefan, 92, 274, 330, 368,
529
- Hardy, Forsyth, 346
- Haret, Spiru, 293
- Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 8, 22,
133, 169, 170, 171, 176, 182, 219,
416, 559
- Haugen, Einar, 239
- Hăulică, Dan, 43, 174, 225, 334, 517,
537, 547
- Hegel, 81, 161, 231, 305, 377, 547
- Heliade-Rădulescu, Ion, 42, 116, 332,
460
- Hemingway, Ernest, 343, 352, 359,
443, 462
- Herder, Johann Gottfried, 88
- Hernández, Miguel, 524
- Hersey, John, 260
- Hervay, Gizella, 283

Hesse, Herman, 461
 Hinoveanu, Ilarie, 37, 38, 62, 172,
 244, 248, 468, 491
 Hitchcock, 68
 Hlebnikov, Vladimir, 368
 Hobana, Ion, 61, 339, 340, 589
 Hodoș, Alexandru, 521
 Hoffman, 325, 385
 Hofmannsthal Hugo von, 10
 Hogaș, Calistrat, 75, 188, 202, 249,
 303
 Holban, Anton, 48, 94, 310, 397
 Hölderlin, Friedrich, 89, 123, 150,
 305
 Holló, Erno, 341
 Holtusen, Hans Egon, 373
 Homer, 23, 88, 116, 168
 Horațiu, Quintus, 66
 Horea, Ion, 49, 101, 146, 378, 388,
 419, 427, 493, 560, 579
 Horváth, Imre, 119, 557
 Hotinceanu, Ovidiu, 157, 342, 386,
 546, 560
 Hozan, Ioan, 244
 Hozsef, Lazer, 307
 Hristea, Ionel, 346
 Hrizea, Vasile, 449
 Hugo, Victor, 10, 12, 89, 137, 145,
 533
 Hurjui, Ion, 494
 Hurmuzachi, Eudoxiu, 239
 Husar, Al., 225, 253
 Husarie, Ion, 274
 Husserl, Edmund, 468
 Huttman, Arnold, 244
 Huxley, A., 339, 469

I

Iacob Negruzzi, 8
 Iacob, Mihail, 560
 Iacoban, Mircea Radu, 233, 402, 547
 Iamandi, Victor, 518
 Iancu, Stela, 159
 Iancu, Traian, 136, 208, 307, 417,
 544
 Ianculescu, Dinu, 81, 379
 Ianoși, Ion, 23, 33, 218, 392
 Iațimirski, Aleksandr Ivanovici, 153
 Ibrăileanu, G., 10, 29, 47, 75, 80, 90,
 112, 113, 123, 133, 165, 183, 189,
 203, 219, 237, 246, 303, 319, 328,
 393, 404, 481, 494, 540, 573, 584
 Ichim, Florica, 77
 Ichim, Ioan, 157
 Ignea, Dumitru, 253, 546, 562
 Iliescu, Ion, 93
 Iliescu, Lazăr, 460
 Iliescu, Octavian, 335
 Ilieșiu, Iustin, 593
 Ilnițki, Nicola, 345
 Ilovici, Mihail, 155
 Imbri, Iosif, 74
 Indrieș, Alexandra, 74, 162, 258, 352,
 460, 574
 Ioan, Gabriela, 74, 572
 Ioana, Nicolae, 43, 44, 151, 157, 374,
 401, 4361, 478, 572
 Ioanide, 171, 364
 Ion, Dumitru M., 62, 148, 159, 190,
 271, 302, 341, 401, 420, 451, 537,
 546
 Ionașcu, Costin, 366
 Ionașcu, Ion, 550
 Ionescu Demetrian, Tina, 277
 Ionescu Dunăreanu, I., 477
 Ionescu, Andrei, 512, 544
 Ionescu, Cornel Mihai, 218, 327, 592
 Ionescu, Eugen/ Ionesco, Eugene, 11,
 40, 45, 62, 70, 91, 140, 153, 159,
 160, 202, 208, 209, 241, 310, 318,
 330, 331, 337, 338, 349, 555, 556,
 594
 Ionescu, Nelu, 448
 Ionescu, Radu, 287

- Ionescu, Angel, Stelian, 242
 Ionescu, Take, 335
 Ionescu, Tiberiu, 329, 346
 Ionescu, Traian, 448
 Ionescu-Angel, Stelian, 242
 Iorda, Marin, 250
 Iordan, Iorgu, 577
 Iordăchescu, Florin, 242
 Iordăchescu, Magda, 257
 Iorga, Nicolae/N., 22, 76, 81, 92,
 109, 130, 153, 163, 166, 167, 235,
 271, 278, 286, 287, 295, 319, 369,
 420, 436, 444, 445, 449, 452, 469,
 513, 553, 563
 Iorga-Pippidi, Liliana, 513
 Iosif, Mira, 475, 582
 Iosif, St. O., 487
 Iosifescu, Silvian, 20, 33, 227, 418,
 463, 524
 Iovescu, Ion Marin, 239, 241, 461,
 558
 Irimescu, N., 130, 141
 Irimescu, Petre, 577
 Isac, Emil, 370, 385, 410, 450, 549,
 560, 591
 Isanos, Elisabeta, 157
 Isanos, Magda, 174, 190
 Iskander, F.A., 346
 Ispirescu, Petre, 422, 491
 Istrate, Gheorghe/G., 33, 81, 92, 148,
 184, 367, 589
 Istrati, Ion, 161, 256, 567
 Istrati, Panait, 203, 288, 405, 408
 Iulian, Rodica, 89, 103, 136, 277,
 368, 512
 Iureș, Ștefan, 374
 Ivanov, Vsevolod, 347
 Ivasiuc, Alexandru / Al., 93, 115,
 116, 140, 142, 243, 270, 271, 352,
 398, 401, 418, 431, 441, 459, 460,
 473, 474, 496, 521, 523, 534, 536,
 538-539, 540, 591
 Ivașcu, George, 73, 74, 104, 297,
 305, 362
 Ivașcu, Nina, 440
 Ivănescu, G., 576
 Ivănescu, Mircea, 547
 Ivireanu, Antim, 152
- J**
- Jacinto, Esteban, 225
 Jacobs, Lewis, 160
 Jalea, Ion, 92, 339
 Jebeleanu, Alexandru/Al., 59, 92,
 161, 257, 307, 311, 576
 Jebeleanu, Eugen/E., 10, 20, 35, 37,
 39, 40, 44, 46, 56, 57, 86, 89, 95,
 98, 109, 154, 155, 191, 244, 247,
 253, 270, 353, 381, 441, 526, 538,
 598
 Jelescu, Radu, 381
 Jelescu, Smaranda, 26, 56, 320, 418
 Jianu, Ionel, 425
 Jianu, Nicolae, 106, 274, 275, 322,
 527
 Jinga, V., 239
 Joja, Athanase, 446
 Jompan, Dumitru, 353
 Jonckheere, Karel, 27
 Jovanović, Milan, 597
 Joyce, James, 213
 Juin, Hubert, 189
- K**
- Kafka, Franz / Fr., 14, 68, 154, 213,
 219, 223, 241, 250, 263, 300, 337,
 386, 415, 521, 582, 584
 Kant, Immanuel, 306, 555
 Kanyadi, Sándor, 283
 Karlov, Karl, 591
 Kernbach, Victor / V., 198, 340, 368,
 400
 Keruac, Jack, 353
 Khayyam, Omar Ibn Ibrahim El, 486

Kipling, Rudyard / R., 14, 338
Kirileanu, S.T., 454
Kirițescu, Alexandru / Al., 176, 224,
583
Kirsanov, Simeon, 373
Kiss, Jenő, 185, 435
Kivu, Dinu, 160, 582
Klingsor, Tristan, 391
Klosowski, Pierre, 154
Kogălniceanu, Mihail/M., 116, 158,
192, 195, 198, 199, 201, 202, 204,
213, 239, 253, 266, 277, 278, 285,
387, 390, 465, 492, 498, 553, 562
Konečki, Victor, 384
Kuban, Endre, 274

L

La Bruyère, Jean de, 445
Labiș, Nicolae / N., 101, 132, 154,
160, 173, 255, 364, 372, 423, 441,
479, 595
Lacan, Jacques, 429
Laet, Jean de, 336
Lagerlöf, Selma, 162, 241
Lajos, Áprily, 150
Lajos, Létay, 38, 385
Lajos, Kántor, 118
Lajos, Kassak, 577
Lampedusa, Giuseppe Tomasi de,
593
Lascu, Daniel, 23, 123, 274
Lascu, Nicolae, 510
Lascu, Viorica, 138
Lassaigne, Jacques, 307
Laszloffy, Aladar, 200
Laurent, Jacques, 154
Laurențiu, Dan, 192, 230, 291, 322,
436, 461, 493
Laurian, Dem., 294
Lavu, Ștefan, 564
Lawrence, D. H., 119
Lazăr, Monica, 67, 158, 438, 496

Lazu, Ion, 157, 414
Lăcătușu, Gloria, 349, 387
Lămățic, Corneliu, 224
Lăncrănjan, Ion, 13, 404, 413, 431,
498, 523
Lăudat, I.D., 461
Lăzăreanu, Barbu, 86, 296
Lăzărescu, Dan A., 338, 556
Lăzărescu, Emil, 153
Lăzărescu, I., 189
Leahu, Gh., 582
Leahu, Victor, 192
Leacock, St., 465
Lenau, Nicolaus/N., 119, 577
Lenin, V. I., 342, 347, 362, 368, 370,
382, 386, 388, 396, 414, 443, 462,
476, 524, 525, 555
Lenov, Leonid, 368
Leon, Aurel, 39, 122, 192, 253, 329,
462, 550
Leontescu, Al. Al., 395
Leprohon, Pierre, 458, 564
Lesnea, George, 9, 39, 413, 550, 576
Lețu, Ion, 560
Leu, Corneliu, 500
Levi, Peter, 591
Levin, Sergiu / S., 598
Licor, Ana, 67
Liebhard, Hans, 243
Liiceanu, Gabriel, 297, 328
Lipatti, Rodica, 564
Lipovanu, Ioana, 509
Littera, George, 346
Liu, Nicolae, 369
Logan, Genoveva, 32
Loghin, Gheorghe, 291
Lorca, Federico García, 33, 116, 181,
267, 325, 452
Lotreanu, Ion, 274
Lovinescu, Eugen / E., 10, 18, 51, 75,
80, 86, 91, 109, 110, 119, 149,
172, 173, 205, 228, 235, 238, 283,

- 310, 311, 316, 317, 318, 319, 345,
358, 394, 421, 428, 446, 450, 468,
469, 517, 530, 544
- Lovinescu, Horia, 47, 88, 177, 191,
280, 346, 475, 539, 541, 569, 583
- Lozovan, Eugène, 595
- Luca, Dumitru Radu, 451
- Luca, Eugen, 31, 207, 283, 412, 490
- Luca, Gherasim, 14
- Luca, Ion, 87, 176, 224, 286
- Luca, Remus, 190, 373, 597
- Luca, Ștefan, 340, 500, 546
- Lucaciu, Vasile, 297, 443
- Luchian, Ștefan, 76, 326, 335, 557
- Lucian, Ion, 528
- Lumezianu, Eugen, 274
- Lungu, Al. D., 375
- Lungu, Alexandru, 140, 312
- Lungu, Ion, 213, 286, 287, 410, 438,
452, 521, 522, 530, 533, 595
- Lungu, Vera, 413, 470, 520
- Lupan, Radu, 344
- Lupu, Ioan, 453
- Lupu, Ion, 66, 154, 156, 239
- Lupu, Mihai, 68, 346
- Lupulescu, Iosif, 462, 576
- M**
- Macedonski, Alexandru / Al., 28, 75,
168, 173, 203, 237, 248, 318, 333,
421, 428, 531
- Macovei, Ligia, 443
- Macovei, Pompiliu, 35-37, 40
- Macovei, S., 177
- Magheru, Darie, 451
- Magheru, George, 375, 561
- Mahler, Fred, 429,
- Mahler, Fritz, 582
- Maiakovski, Vladimir, 318, 326, 334,
361, 368, 370, 371, 381, 384, 386,
387
- Maiorescu, Titu, 7, 8, 9, 10, 18, 22,
23, 27, 28, 47, 59, 80, 83, 91, 107,
109, 110, 131, 132, 141, 161, 162,
171, 192, 196, 201, 207, 220, 235,
236, 237, 250, 271, 274, 278, 294,
296, 310, 311, 314, 317, 318, 319,
329, 350, 366, 394, 395, 417, 543
- Majtényi, Erik, 379
- Malcoci, Victor, 176
- Mallarmé, Stéphane, 344
- Malmberg, B., 239
- Malraux, André, 150, 399, 411, 432,
482, 504
- Mandelstam, Osip, 368
- Mandric, Eugen, 458
- Manea, V., 201
- Maniargues, Goncourt André Pieyre
de, 547
- Maniu, Adrian, 23, 96, 164, 176, 291,
370, 389, 459
- Mann, Thomas, 187
- Manolache, Petre, 63, 157
- Manolescu, Ion Sofia, 348, 435
- Manolescu, Nicolae / N., 24, 28, 31,
46, 92, 109, 140, 155, 173, 201,
214, 225, 230, 237, 252, 264, 339,
342, 386, 396, 412, 418, 440, 441,
452, 462, 473, 482, 505, 531, 537,
549, 557, 577, 588
- Manu, D., 368
- Manu, Emil, 67, 92, 103, 168, 189,
243, 245, 277, 283, 290, 328, 447,
492,
- Marandici, Mircea, 152
- Marcea, Pompiliu, 265, 314, 427, 529
- Marceau, Felicien, 160
- Marchand, Guy, 555
- Marcian, Marcel, 158, 345, 409
- Marcovici, H., 550
- Marcu, Cornel, 557
- Marcu, Florin, 33
- Marcus, Solomon, 280

Mardare, Mihai, 9
Marino, Adrian / A., 28, 56, 116,
117, 120, 129, 130, 140, 146, 207,
211, 225, 237, 256, 273, 290, 297,
328, 349, 374, 381, 387, 394, 402,
426, 451, 452, 506, 531, 537, 575,
580
Markiewicz, Henryk, 521
Martin, Aurel, 12, 54, 190, 237, 274,
275, 301, 367, 388, 390, 487, 496,
510, 527, 540, 589
Martin, Mircea, 225, 232, 263, 540
Martinov, Leonid, 379, 393
Martinovici, Iv., 289
Massis, Henri, 455
Masters, Edgar Lee, 512
Maşinski, S., 310
Maupassant, Guy de, 105, 486
Maxim, Ion, 75, 162, 277, 353, 462
Mazilescu, Virgil, 513, 534
Mazilu, D., 359
Mazilu, Teodor / T., 47, 222, 583
Măduţa, Ilie, 352
Mălăncioiu, Ileana, 322, 363, 407,
449
Mălinescu, Vasile / V., 553
Mănescu, Manea, 35-37
Mănuică, Dan, 255, 345, 393, 394,
457
Mănuică, Ion, 189
Mănuceanu, Vasile, 554
Mărăşanu, Nicolae, 520
Mărculescu, Ileana, 33
Mărgărit, G., 274
Mărgeanu, Nicolae/N., 274, 275, 276,
340, 392
Mărgineanu, Ion, 414
Mărgineanu, N., 471, 472
Mândra, Vicu/V., 86, 176
Mârzac, Ioan, 184
Mâşlea, Ana, 23, 315
McLuhan, Marshall, 189
Mejelaitis, Eduardas, 393
Meleşteu, Mircea, 154, 336, 444, 449
Melic, Stroe, 368
Melinescu, Gabriela, 101, 102, 148,
173, 527
Melinte, Alfons, 155, 449
Mendes, Murilo, 373
Mercureanu, Dan, 381
Merkler, Robert, 381
Michael, Paul, 346
Michaux, Henri, 47, 81
Michelangelo, 322
Micle, Veronica, 120, 193, 296, 407,
576
Micologici, George, 74
Micu, Dumitru / D., 27, 28, 38, 41,
162, 167, 219, 306, 323, 333, 383,
391, 420, 504, 513, 536, 594, 595
Micu, Ioan, 451
Micu, Mircea, 107, 367, 577
Miejelaitis, Ed., 380
Mierluşcă, Adrian, 184, 274
Miess, Ioan, 561
Mihadaş, Teohar, 374, 400, 447, 461
Mihail, Jean, 564
Mihalaş, Marcel, 157, 258, 283, 307,
538
Mihale, Aurel, 190, 511, 527
Mihăescu, Floru, 336
Mihăescu, George, 92
Mihăescu, Gib. I., 27, 156, 266, 339,
424, 450
Mikes, György, 560
Miklosich, Franz, 515
Miko, Ervin, 308
Milea, N., 453
Miletineanu, Gh., 361
Mille, C., 11, 258, 259, 394
Miller, Julia, 513
Millo, Matei, 179, 513
Mincu, Ecaterina, 63
Mincu, Ion, 553

- Mincu, Marin, 90, 150, 233, 234,
271, 272, 376, 392, 414, 513, 520
- Minulescu, Ion, 137, 349, 358, 588
- Mioc, Ion I., 257
- Mirodan, Al., 56, 88, 177, 191, 323,
378, 477, 583
- Mironescu, N. Al., 340
- Miroslav, Radu, 41
- Mitescu, Adriana, 287, 324
- Mitru, Al., 45, 334, 479
- Mitry, Jean, 160
- Mocanu, Valeriu, 554
- Mocenigo, Zuane, 416
- Mohanu, Constantin, 559
- Mohor, Mircea, 68, 457
- Moisescu, Valeriu, 583
- Moisil, Constantin, 336
- Moisil, Florica, 270
- Moisil, Grigore, 240, 330
- Moldovan, Lucia, 223
- Moldovan, Roman, 37
- Moldovanu, Corneliu, 176
- Molière, 394
- Monda, Virgiliu, 435
- Montaigne, 306, 417, 426
- Montale, Eugenio, 222, 273, 289
- Montherlant, 223, 490
- Morariu, Modest, 352
- Morariu, Iustin, 384
- Morus, Thomas, 61
- Motoc, Nicolae, 52, 89, 138, 181,
272, 363, 480
- Moțoc, Doru, 60, 329, 335, 445, 449,
553, 554
- Moțoc, Valentina, 358, 359
- Movilă, Sanda, 146
- Mugur, Florin, 9, 14, 114, 115, 151,
181, 198, 283, 488
- Mugur, Gh. D., 165
- Mugur, Vlad, 202, 583
- Muller, H., 383
- Muncán, Ivo, 597
- Muntean, George, 215
- Munteanu, Aurel Dragoș, 141, 187,
278, 279, 314, 322, 352, 422, 457,
525, 540
- Munteanu, Aurelia, 518, 561
- Munteanu, Eugen, 127
- Munteanu, Francisc, 564
- Munteanu, George, 46, 108, 223,
309, 441, 584
- Munteanu, Ioan P., 577
- Munteanu, Romul, 275, 399, 502,
543
- Munteanu, Ștefan, 463
- Munțiu, Adrian, 447, 452
- Murărașu, D., 27, 324
- Mureșan, Dumitru, 272, 364, 584
- Mureșan, Mircea, 251
- Mureșanu, Rusalin, 184, 265, 274,
487
- Mureșianu, Aurel, 199
- Murnu, George, 335
- Muscalu, Florin, 585
- Musogorski, M. P., 381
- Mustață, Ion, 554
- Mușatescu, Tudor, 86, 202, 519, 552
- N
- Nadeau, Maurice, 154
- Nadin, Mihai, 155, 224, 256
- Nagy, Edith, 414
- Namora, Constantin, 157
- Nandu, Mircea, 352
- Nannius, P. (de la Louvain), 553
- Napoleon al III-lea, 464
- Narti, Ana Maria, 361, 582
- Nasta, Nicolae, 558
- Naum, Andrei, 92
- Naum, Gellu, 103, 228, 359, 475, 527
- Nayer, Iașar Nabi, 409
- Nădejde, Iosif, 259
- Năstase, Gheorghe, 242

- Neacșu, Iulian / I., 14, 65, 123, 321, 397, 418, 538
- Neagoe, Anca, 335
- Neagoe, Ioan, 244
- Neagoe, Manole, 153
- Neagu, Fănuș, 27, 31, 50, 57, 125, 131, 132, 142, 148, 157, 168, 169, 191, 207, 208, 222, 253, 254, 302, 315, 376-377, 412, 418, 419, 430, 440, 479, 521, 533, 536, 538, 539, 540, 545
- Neagu, Nicolae, 52, 126
- Neamțu, Leonida, 231, 268, 289, 340, 493, 502, 521, 522, 533, 589
- Neamțu, Octavian, 444
- Nebiuc, Mihai, 538
- Necula, Damian, 27, 185, 217, 244, 280, 380, 596
- Neculce, Ion, 486
- Nedelcu, Șerban, 10, 506
- Negoîtescu, Ion, 15, 82, 91, 94, 98, 102, 123, 124, 180, 185, 187, 203, 225, 237, 274, 278, 279, 291, 310, 316, 317, 352, 441, 488, 505, 517, 529, 539, 579
- Negroșanu, Petronela, 240
- Negru, Ion, 462
- Negruzzi, Costache, 130, 465
- Negruzzi, Iacob, 8
- Negruzzi, Leon, 521
- Negulescu, Mihai, 134, 274, 275, 324, 486, 488, 512
- Negulescu, P.P., 49, 417
- Nemoianu, Virgil, 195, 211, 224, 225, 228, 268, 298, 299, 418, 451, 595
- Nerval, G. de, 151
- Nestorescu, Andrei, 230
- Neșțian, Valeriu C., 120
- Netea, Vasile, 284, 552, 561
- Nica, Dumitru, 246, 563
- Nichifor, I. I., 274, 367
- Nicodin, Dinu, 182
- Nicolaescu, Sergiu / S., 222
- Nicolau, Edmond, 330, 478
- Nicolau-Cinca, Silvia, 529
- Nicoleanu, N., 394
- Nicolescu, G. C., 162, 163, 425, 436, 449
- Nicolescu, Ion, 368
- Nicolescu, Miron, 37, 39, 40, 285
- Nicolescu, N., 563
- Nicolescu, Otilia, 59, 152, 572
- Nicolescu, Tatiana, 368, 384, 547
- Nicolescu, Vasile, 53, 56, 66, 116, 117, 129, 146, 150, 157, 222, 223, 341, 381, 392, 447, 455, 481, 496
- Niculescu, Alex., 379
- Niculescu, Miron, 88
- Niculescu-Mizil, Paul, 35, 36
- Nikolaeva, Galina, 372
- Nimier, Roger, 154
- Nischiwaki, 373
- Nisipeanu, Constantin, 67, 155, 249, 538
- Nistea, Victor, 248, 564
- Nistor, Virgil, 17, 385, 471
- Niță, Elisabeta, 444, 449, 499, 554
- Nițu, Radu V., 353
- Nițulescu, D., 335
- Noica, Constantin, 316, 387, 413, 497, 521
- Noica, Simina, 123
- Noran, Sever, 184
- Norton, Grace, 306
- Nottara, C. I., 87, 177, 202, 270
- Novac, Constantin, 274, 483, 586
- Novicov, Mihai, 370
- Nuredin, I., 588

O

- Oarcăsu, Ion, 15, 28, 53, 108, 118, 127, 139, 149, 210, 211, 222, 229, 289, 296, 311, 312, 327, 385, 396, 410, 423, 453, 518, 530, 548, 574

- Odeanu, Anișoara, 257, 518
 Odobescu, Al., 47, 300, 301, 395,
 417, 422, 463, 553
 Odum, H.W., 66
 Ognev, O., 347
 Okara, Gabriel, 373
 Okopenko, Andreas, 257
 Olahus, Nicolae, 553
 Olteanu, Constantin, 156
 Olteanu, Ioanichie, 342, 353, 451
 Olteanu, Ion, 270
 Olteanu, Radu, 386
 Olteanu, Marcel, 92
 Omescu, C., 352
 Onciul, Dimitrie / D., 8, 81
 Onofrei, Mihai, 339
 Onu, Liviu, 18, 19, 556
 Oppenheimer, Robert, 447
 Oprea, Alexandru, 174, 365, 405,
 429, 485, 541, 551
 Oprea, Ștefan, 224, 462, 496
 Oprescu, George, 268, 322, 437
 Oprescu, Liviu H., 375, 595
 Oprescu, Rodica, 284
 Oprișescu, Șerban, 243
 Oproiu, Ecatarina, 88
 Orfeu, 51, 317, 506
 Orlea, Ioana, 315
 Ornea, Z., 48, 104, 320, 383, 498
 Osborne, John, 394, 475
 Oțetea, Andrei, 285
- P**
- Paciurea, D., 557
 Paleolog, V. G., 322, 435, 580
 Paleologu, Alexandru, 225, 237, 278,
 402
 Pamfil, Gabriel, 200
 Pan, George Demetru, 16, 30, 53,
 219, 563
 Panait, Ion, 345
 Panaitescu, D., 391
 Panaitescu, Horia, 54, 278, 279
 Panaitescu, Val., 142, 233, 424
 Panaitescu, P.P., 18
 Panaitescu-Perpessicius, D., 162, 526
 Pană, Ilie, 152
 Pană, Sașa, 45, 118, 197, 227, 249,
 275, 472, 491, 502, 564
 Pandelea, Badea, 514
 Pann, Anton, 152, 180, 198, 270,
 325, 362, 479, 553
 Pantea, Iosif, 257
 Panu, Anastasie, 536
 Panu, George / G., 8, 258, 259
 Papadat, Nicolae, 366
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 189,
 310, 366, 398, 432
 Papadima, Ovidiu, 29, 31, 84, 201,
 211, 453
 Papadopol, Catrinel, 381
 Papastate, C. D., 168, 173, 229, 596
 Papiu, Ilarian, 373
 Papu, Edgar, 27, 125, 146, 162, 168,
 180, 198, 218, 221, 232, 234, 287,
 353, 395, 417, 452, 582, 592, 593
 Paradaiser, Claudiu, 112
 Paraschiv, Valeriu, 560
 Paraschivescu, C., 46, 87, 179, 582
 Paraschivescu, Miron Radu, 66, 95,
 98, 102, 211, 325, 435, 586
 Parava, Ioana, 438
 Pardău, Platon, 33, 89, 117, 157, 158,
 186, 382, 392, 448, 520, 527
 Pas, Ion, 92, 109, 257, 258
 Pascadi, Ion, 20, 63, 175, 203, 270,
 280, 374, 420
 Pascal, Blaise, 208, 306, 446
 Pascu, Adrian, 505
 Pascu, Petre, 119, 168, 284, 349, 493
 Páskandi, Géza, 283
 Passos, John Dos, 328
 Pastior, Oskar, 67, 157, 189, 451, 488
 Pașcanu, Alexandru, 275

Patriche, Eugen, 134
 Paulescu, Petre, 63, 364, 560, 586
 Pauvert, Jean-Jacques, 251
 Pavel, Toma, 89, 225, 390, 410, 418
 Pavelescu, Cincinat, 449
 Pavelescu-Stoian, Adriana, 297
 Pavese, Cesare, 112
 Pavlovici, Miodrag, 435
 Păcurariu, D., 333, 405, 425
 Păcurariu, Francisc, 326, 410, 561
 Păcuraru, D., 515
 Păltănea, Paul, 387
 Pănoiu, Andrei, 153
 Pănoiu, Gheorghe, 176
 Păscăluță, Octavian, 277, 422, 487
 Pătrar, Gheorghe, 63, 457
 Pătrașcu, Horia, 322, 380
 Pătrășcanu, D. D., 189, 311, 335
 Pătrășcanu, Rafila, 451
 Păunescu, Adrian, 32, 39, 41, 45, 46,
 52, 89, 97, 101, 102, 125, 171,
 173, 205, 243, 244, 273, 286, 321,
 407, 418, 450, 510, 545, 559
 Păunescu, Constantin, 512
 Pârvan, Vasile, 10, 27, 30, 81, 417,
 456
 Pârvu, Nicolae, 231
 Pârvu, Ovid, 447
 Pârvu, Tudor, 552
 Pârvulescu, Octav, 152
 Pelin, Mihai, 331, 466, 470, 540, 586
 Peltz, I., 14, 287, 422
 Penciulescu, Radu, 458, 582
 Perez, Hertha, 233
 Perpessicius, D. P., 29, 83, 85, 109,
 110, 116, 132, 146, 164, 168, 219,
 285, 397, 397, 401, 405, 407, 411,
 412, 418, 428, 441, 456, 481, 482,
 501, 503, 529, 557
 Perse, Saint-John, 81, 228, 400, 457
 Petcu, Dionisie, 179
 Petrache, Ion, 275
 Petrarca, Francesco, 597
 Petrașcu, Gheorghe, 495
 Petrescu, Camil, 44, 57, 77, 78, 79,
 84, 87, 92, 94, 113, 163, 194, 202,
 215, 224, 244, 253, 301, 338, 358,
 398, 405, 417, 426, 446, 460, 464,
 470, 474, 496, 557, 569, 583
 Petrescu, Cezar, 10, 44, 109, 163,
 234, 294, 295, 439, 569, 586, 587
 Petrescu, Florin Mihai, 255, 480,
 481, 550
 Petrescu, Toma, 241, 449, 558
 Petroveanu, Mihail / M., 39, 94, 99,
 194, 195, 217, 237
 Petrovici, Dușan, 257
 Petrovici, Emil, 457, 577
 Petrovici, Ion, 519
 Petrovici, Virgil, 62
 Philippide, Alexandru, 16, 31, 35, 36,
 39, 40, 47, 50, 95, 96, 162, 173,
 196, 349, 503, 538
 Pienescu, G., 152, 300
 Pietreanu, Florin, 586
 Pillat, Dinu, 225
 Pillat, Ion, 13, 47, 57, 96, 112, 121,
 229, 301, 358, 441, 534
 Pillat, Monica, 219
 Pilniac, Boris, 347
 Pinte Popovici, L., 553
 Pinthus, Kurt, 458
 Pintilie, Lucian, 458, 583
 Pintilie, N.I., 352
 Pintilie, Petre, 45
 Pirandello, B., 394
 Pirandello, Luigi, 193, 202
 Piru, Alexandru, 42, 48, 80, 82, 90,
 92, 116, 119, 146, 171, 182, 194,
 195, 198, 211, 219-221, 228, 237,
 264, 291, 308, 324, 329, 334, 354,
 359, 363, 367, 395, 422, 470, 503,
 514, 529, 577, 579
 Piru, Elena, 506, 512, 547

Pittiș, Florian, 381
 Pituț, Gheorghe, 14, 95, 97, 191, 208,
 302, 364, 510
 Pîrvan, Vasile, 472
 Plopeanu, Ștefania, 129
 Poe, Edgar Allan, 12, 65, 325, 340,
 386, 539, 565
 Pogan, Ion, 322
 Pogorilovschi, Ion, 23, 33, 550
 Pojogeanu, E., 273
 Ponge, 100
 Pop, Augustin Z. N., 120, 193, 296,
 390, 407, 492, 576
 Pop, Cornel, 43, 438
 Pop, Ion, 150, 296
 Pop, N., 367
 Pop, Sânziana, 271, 321, 324, 397,
 418, 419, 529, 561
 Pop, Simion, 219, 407, 431, 534, 548
 Popa, Aurica, 560
 Popa, Daniel, 359
 Popa, George, 387, 560, 576
 Popa, Grigore, 123, 446
 Popa, Marian, 234, 402, 403, 414,
 415, 521, 532, 551, 585, 630
 Popa, Mircea, 29, 107, 156, 384
 Popa, N. I., 189
 Popa, Petre, 443, 552
 Popa, Sterian, 33
 Popa, V. I., 86, 87, 109, 176, 222,
 224
 Popa, Ioan, 257
 Popa, Vasko, 12, 435
 Popel, Corneliu, 387, 576
 Popescu, Al. Marius, 443
 Popescu, Constantin, 186
 Popescu, D. R., 172, 545, 583
 Popescu, Eugenia, 336
 Popescu, Horea, 564, 582
 Popescu, Ion Apostol, 123, 242
 Popescu, Ion, 340
 Popescu, Magdalena, 136, 287
 Popescu, Nicolae, 68
 Popescu, Petru, 98, 116, 233, 409,
 415, 521
 Popescu, Radu, 34, 198
 Popescu, Spiridon, 227, 228, 294
 Popescu, Titu, 138, 463
 Popescu, Tudor, 157, 181, 222, 340,
 487, 589
 Popescu-Doreanu, Vladimir, 346
 Popescu-Gopo, Ion, 564
 Popović, N., 598
 Popovici, Al., 475
 Popovici, Alecu, 582
 Popovici, Angela, 256, 443, 554
 Popovici, Doru, 381
 Popovici, Ileana, 475, 582
 Popovici, Ion, 335, 443, 553
 Popovici, Lucreția, 381
 Popovici, Titus, 11, 569, 583
 Porcescu, Scarlat, 245
 Porțeanu, Alexandru, 591
 Porumbacu, Veronica, 103, 157, 283,
 334, 379, 389, 534
 Porumbescu, Marin, 243, 274, 422
 Postelnicu, Ioana, 62
 Postolache, Ion Larin, 309
 Pound, Ezra, 66, 298, 373, 417
 Prangati, Elena Cătălina, 112
 Preda, Marin, 13, 24, 136, 143, 146,
 185, 202, 220, 233, 355, 360, 372,
 403, 404, 424, 436, 442, 446,
 447, 519, 520, 522, 523, 533, 540,
 542, 545, 551, 560, 562, 569, 573,
 593
 Prelipceanu, Nicolae, 30, 93, 150,
 576
 Prévert, Jacques, 43
 Priestbi, 394
 Proca, O., 335
 Proca, Victor, 338
 Prokofiev, S. S., 381
 Propertiu, 125

Protopopescu, Alexandru, 89, 91,
270, 271, 456, 481
Proudhomme, Sully, 89
Proust, Marcel, 389
Ptolomeu, 416
Pumnul, Aron, 286
Purcaru, Ilie, 37, 38
Pușcariu, George, 560
Pușcariu, Sextil, 30
Pușcuță, Constantin, 111, 157, 342
Pușkin, Aleksandr, 318, 382
Pyrrhus, 306

Q

Quasimodo, Salvatore, 38, 112, 289,
373, 582
Quéneau, Raymond, 154
Quevedo, Francisco de, 225
Quil, Tana, 249
Quiroga, Horacio, 457

R

Rachici, Dimitrie, 258
Racine, 73, 306, 394, 446
Racotă, Tului, 44
Radian, Sanda, 103, 374, 492
Radina, Mircea, 92, 274, 367
Radnev, Manasse, 594
Radu, Constantin, 514
Rahoveanu, Ion, 15, 117, 126, 127,
501, 505, 547
Raicu, Al., 74, 390
Raicu, Lucian, 27, 125, 204, 214,
237, 263, 264, 308, 408, 409, 413,
482, 490, 539, 574
Raicu, Ștefan, 92
Ralea, Mihai, 58, 72, 212, 417
Ramos, Graciliano, 395
Ranetti, George, 369
Rasiga, I., 367, 399
Rașcu, I.M., 155, 283, 284
Rațiu, Iuliu, 492, 493

Răcăciuni, Isaia, 219
Rădescu, Mircea, 273
Rădulescu, Corneliu, 381
Rădulescu, Emil, 67, 243, 452
Rădulescu, Mihai, 172
Rădulescu, Mircea Dem., 176
Rădulescu, Neagu, 337, 528, 558
Rădulescu-Dulgheru, Geta, 502
Rășinari, Nicolae, 92
Rău, Aurel, 101, 268, 327, 341, 387,
394, 400, 423, 457, 458, 472, 473
Râpeanu, B. T., 160, 251, 458
Râpeanu, Valeriu, 50, 81, 86, 135,
285, 286, 419, 436, 489, 551
Râuleț, C., 248
Râureanu, Ovidiu, 61
Râureanu, Radu Albert, 63
Rebreanu, Dan, 462
Rebreanu, Liviu, 109, 204, 213, 263,
264, 302, 356, 408, 409, 413, 433,
474, 490, 495, 539, 574, 578, 579
Rebreanu, Vasile, 11, 127, 191, 328,
402, 529
Reed, John, 339, 383, 386
Regman, Cornel, 65, 67, 295, 362,
410, 438, 481, 537
Renard, Jean-Claude, 591
Renard, Jules, 76
Rendis, Dimos, 202, 346, 583
Resnais, 346
Ressu, Camil, 445
Reu, Traian, 92, 184, 274
Robbe Grillet, Alain, 73, 81
Robescu, Marius, 134, 449, 540
Robu, Ileana, 443
Rodenbach, Georges, 447
Rojdestvenski, Robert, 393
Rodin, Auguste, 238
Rola-Piekarski, V., 454
Roll, Ștefan, 208
Rolland, Romain, 203
Roman, Al., 306

- Roman, I. N., 485
Roman, Ileana, 81, 581
Roman, Ilie, 560
Roman, Valter, 371
Romanescu, Ioanid, 63, 215, 245, 250, 255, 342, 444, 501, 562
Romanski, Stoian, 153
Rosetti, Al., 40, 292, 577
Roșca, D. D., 524
Roșu, Ion, 496, 550
Rotaru, Dan, 154, 426, 444
Rotaru, I., 595
Rousseau, Jean J., 183, 343
Rouze, Michel, 447
Rovan, Maria, 374
Rudeanu, Alexei, 346, 448
Ruja, Alexandru, 75, 162
Rupea, Radu, 290
Rusan, Romulus, 390
Russ, Eugenia, 556
Russo, Alecu, 487, 543
Rusu Barian, Miron, 59
Rusu, Ilie, 177
Rusu, Ion, 244
Rusu, Liviu, 25, 26, 38, 211, 543, 591
Rusu, M. N., 123, 193, 204, 416
Rusu, Silviu, 413, 576
Rusu, Victor, 81, 244, 446, 461
Rusu-Șirianu, Vintilă, 126, 127, 307, 436, 513
- S**
- Sabin, H., 502
Sabin, Mihai, 91, 550
Sacchi, Filippo, 448
Sadova, Marietta, 582
Sadoveanu, Ion Marin, 182, 312
Sadoveanu, Mihail, 81, 86, 92, 136, 163, 189, 294, 295, 301, 369, 381, 382, 432, 486, 492
Sadoveanu, Profira, 215, 448
Safirin, Gherasim, 76
Sagan, Françoise, 154, 411
Sahia, Al., 265
Saint-Exupéry, Antoine de, 159, 554
Sala, Marius, 577
Samson, 58
Sanda, George, 241
Sandburg, Carl, 109, 125, 129, 471
Sándor, Fodor, 118
Sandu-Aldea, C., 589
Sanguineti, Edoardo, 597
Sanielevici, H., 183
Sarraute, Nathalie, 73
Sartakov, Serghai, 393
Sartre, Jean Paul, 81, 226, 471
Sava, Ion, 88, 111
Savin, Gheorghe, 560
Sălăgean, Sergiu, 380
Sălăjan, Doina, 62
Sălceanu, Grigore, 485
Săndulescu, Al., 33, 393
Săraru, Dinu, 558
Săucan, Mircea, 346
Săvulescu, Monica, 200
Sângeorzan, Zaharia, 130, 141, 223, 291, 461, 496
Sângereanu, Ion, 200
Sârbu, Eva, 251
Sârbu, I., 10, 47, 496
Sârbu, Valeriu, 17,
Sbârcea, George, 62, 288, 312, 334, 339
Scarfe, Francisc, 591
Scarlăt, Teodor, 554
Scheler, Max, 72
Schlesak, Dieter, 189
Schopenhauer, Arthur, 9, 161, 162, 365, 366
Scipaciov, Stepan, 368, 380
Scorobete, Miron, 97, 438, 439, 547, 589
Sebastian, M., 108, 337, 418

Secureanu, Iulia, 157
 Segărceanu, Ion, 265, 274, 367, 554
 Seghers, Pierre, 497
 Seifulina, Lida, 347
 Selejan, Radu, 462
 Selvinski, Iliia, 446
 Senghor, Léopold Sédar, 251, 411
 Serghi, Cella, 186
 Sernet, Claude, 491, 581
 Sevastos, Mihail, 226, 227, 228, 288, 491
 Sever, Alexandru, 490, 492
 Sever, Septimiu, 381
 Sfetcă, Petru, 45, 139, 150, 273, 312, 385, 399, 439
 Shakespeare, William, 12, 95, 116, 202, 310
 Shelley, Percy, 89
 Silvestru, Valentin, 552
 Simenon, Georges, 66
 Simion, Al., 382
 Simion, Eugen, 9, 10, 17, 32, 51, 94, 101, 109, 125, 147, 172, 198, 219, 225, 228, 230, 237, 319, 381, 392, 408, 436, 452, 468, 482, 514, 537, 545, 585
 Simion, Pop, 50, 219, 407, 431, 534, 548
 Simionescu, C., 38, 39
 Simionescu, Mircea [Horia], 292, 400, 429
 Simionescu, Dan, 56
 Sireteanu, B., 550
 Sivetidis, Victor, 390
 Slavici, Ioan, 241, 255, 295
 Smântânescu, Dan, 156, 424, 443, 485, 553
 Socrate, 238
 Soderberg, Lasse, 75
 Sofocle, 56, 116
 Sokolov, Vasilii, 359
 Solacolu, Barbu, 189
 Solcan, Pan, 448
 Solomon, Dumitru, 307, 323, 527
 Solomon, Petre, 277
 Solouhin, Vladimir, 462
 Sorbul, Mihail, 176, 470
 Sorel, Julien, 182
 Sorescu, George, 364
 Sorescu, Marin, 13, 31, 35, 36, 39, 41, 50, 56, 93, 97, 101, 131, 132, 184, 191, 214, 233, 262, 273, 283, 302, 351, 364, 380, 389, 440, 441, 450, 478, 539, 570, 580, 581, 584, 586
 Sorianu, Vlad, 64, 158, 206, 455, 562
 Soricu, I. U., 448
 Soulie, F., 464
 Souvestre, Pierre, 159, 250, 346, 457
 Spengler, Oswald Arnold Gottfried, 70, 343, 455
 Speranția, Eugeniu, 47, 53, 170, 219, 366
 Speranția, Eusebiu, 65
 Spiridoneanu, N., 74
 Sporici, Vasile, 159
 Stahl, Henriette Yvonne, 233, 286, 458
 Stamatiad, Al. T., 248
 Stanca, Radu, 46, 95, 108, 119, 196, 224, 341, 342, 353, 384, 409, 451, 505, 519, 531
 Stancovici, Virgil, 446
 Stancu, Horia, 111, 112, 113
 Stancu, Ion, 340, 449
 Stancu, Zaharia, 13, 24, 35, 36, 37, 39, 40, 50, 105, 135, 136, 143, 173, 214, 244, 265, 274, 281, 295, 297, 328, 338, 383, 409, 428, 431, 436, 437, 536, 542, 546, 550, 559
 Stanislavski, 361, 384
 Stati, Sorin, 490
 Stănculescu, Călin, 134
 Stănescu, C., 302, 315, 322, 387, 402, 413, 520, 524, 540, 541

- Stănescu, Mihai, 414
 Stănescu, Nichita, 13, 49, 52, 74, 81, 89, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 104, 115, 132, 135, 173, 175, 191, 200, 201, 204, 205, 215, 229, 283, 299, 302, 371, 372, 385, 408, 413, 415, 416, 417, 421, 435, 450, 454, 487, 488, 512, 527, 534, 536, 540, 551, 559, 569, 575, 584
 Stătescu, Ștefan, 67
 Stelaru, Dimitrie, 119, 147, 193, 242, 247, 342, 364, 410, 422, 493, 512, 534
 Stendhal, 182, 365
 Stere, C., 421
 Stere, Ernest, 208, 426, 446
 Sterea, Ernest, 426
 Sterian, Paul, 279, 489
 Sterpu, Gh., 75
 Stețcu, N. Gr., 246
 Stil, André, 154
 Stoe, Nicolae, 452
 Stoian, D., 224
 Stoian, Mihai, 521, 523
 Stoian, Niculae, 318, 550
 Stoica, Chivu, 35, 36
 Stoica, Ion, 451
 Stoica, Petre, 75, 161, 203, 526
 Stoican, Aurel, 161
 Stoicanu, Aurel, 337, 351, 462
 Stoiciu, Constantin, 321
 Stoiciu, Liviu Ion, 241
 Stoleru, N., 454
 Stolnicu, Simion, 55
 Straje, Mihail, 339
 Străuț, Irimie, 478, 481
 Streinu, Valeriu, 23
 Streinu, Vladimir, 29, 46, 48, 55, 92, 133, 173, 211, 216, 310, 329, 345, 374, 418, 482, 503, 520
 Strihan, Andrei, 443
 Strujeanu, Scarlat, 421
 Suchianu, D. I., 43, 251, 383, 588
 Suci, Gheorghe, 265
 Sue, E., 365
 Suru, George, 30, 75, 81, 352, 576
 Svetlov, Mihail, 379
 Swift, Jonathan, 12, 268, 462, 491, 494
 Szemlér, Ferenc, 549
- Ș**
- Șapcă, Popa, 393, 561
 Șchiopu, Ursula, 108, 132, 223, 324
 Șelmaru, Traian, 475, 583
 Șerban, Andrei, 583
 Șerban, Geo, 290
 Șerban, V., 577
 Șerbănescu, Mircea, 53, 92
 Șiperco, Al., 479, 593
 Șoimaru, Tudor, 216, 219, 230, 583
 Șoitu, D.D., 576
 Șora, Mariana, 54, 140, 490
 Șora, Sanda, 91
 Șostakovici, D. D., 381
 Ștefan, E., 298, 483
 Ștefanache, Corneliu, 9, 23, 67, 387, 402, 550, 569
 Ștefănescu, Al. I., 414, 530, 532
 Ștefănescu, Em., 182
 Ștefănescu, M., 553
 Ștefănescu, Melchisedec, 245
 Ștefănescu, Mihai, 241
 Ștefănescu, Mircea, 128, 583
 Ștefănescu, Șt., 201
 Ștefănescu-Delavrancea, Barbu, 202
 Ștefănescu-Vlahuță, Margareta, 127, 285, 485
 Șvarț, Evgheni, 88
- T**
- Tabarcea, Cezar, 292
 Talaz, G., 307
 Talpoș, Irina, 230, 585

Tamaș, Deak, 308
 Tarangul, Marin, 408, 426, 591
 Tasotti, V., 556
 Tămaș, Leonida, 308
 Tănase, Al., 66, 343, 413, 455
 Tănase, Hristache, 414
 Tănase, Nicuță, 33, 125, 547
 Tănase, Petre, 205
 Tănase, Virgil, 225
 Tănăsache, Ilie, 132, 223, 380, 480
 Tănăsescu, Antoneta, 297, 328
 Tănăsescu, Dumitru, 222
 Tănăsescu, George, 125
 Tănăsescu, Grigore, 230, 365, 366, 587
 Tătărăscu, Gheorghe, 238
 Tăutu, Nicolae, 63, 92, 134, 176, 210, 242, 274, 379, 486, 526, 547, 549, 562, 568
 Târziu, Alexandra, 14, 48, 52, 271, 596
 Tega, G., 155, 448, 556, 557
 Teodoreanu, Ionel, 122, 493, 495, 496, 514
 Teodoreanu, Lily, 323
 Teodorescu, Al., 189
 Teodorescu, Crin, 270, 361, 583
 Teodorescu, George, 340
 Teodorescu, Ion, 259
 Teodorescu, Leonida, 178, 224, 371
 Teodorescu, Radu, 60, 444
 Teodorescu, Virgil, 147, 198, 249, 286, 379, 385, 435, 454, 512, 529, 536, 538
 Teodorescu-Braniște, Tudor, 10, 11, 162, 165, 258
 Tertulian, Nicolae, 187
 Theodorakis, 503
 Teodorescu, Cicerone, 198, 368, 462, 536
 Theodoru, Radu, 66, 67, 244, 340, 367, 441
 Thibaudet, Albert, 81, 110, 318, 506
 Tiba, Ion, 576
 Tibul, 125
 Tican Rumano, Mihai, 443
 Tihohod, Nistor, 154
 Tihonov, Nikolai, 486
 Timofte, Valentin, 512
 Tiștuleasa, Florea, 559
 Tita, Aurel, 60, 62, 239
 Titel, Sorin, 103, 104, 145, 151, 171, 364, 398, 462, 463, 576
 Titulescu, Nicolae, 513
 Tocilescu, Gr. G., 294, 553
 Todor, M. O., 334, 443
 Todoran, Eugen, 257
 Tolstoi, Lev, 227, 347, 382, 393, 558
 Tomescu, Despina, 35, 36, 75
 Tomogea, V. M., 454
 Tomozei, Gheorghe, 63, 408, 426, 446, 510, 535
 Tomuș, Mircea, 82, 83, 174, 254, 268, 472
 Tonegaru, Constant, 13, 101, 273, 296, 342
 Topârceanu, George, 230, 246, 369, 421
 Tornea, Florin, 88, 582
 Torynopol, Victor, 503, 548
 Toscanini, Arturo, 448
 Toth, Istvan, 243
 Tott, Rodica, 487
 Trakl, George, 525, 526
 Trancă, Dumitru, 504
 Trăpcea, Theodor N., 463
 Truffaut, F., 68
 Tudor, Eugenia, 103, 190, 374, 492, 595
 Tudor, Ion, 564
 Tudoran, Radu, 334, 340, 479, 528
 Tudorică, Olga, 278
 Tulbure, Victor, 41, 184, 198, 368, 422, 486, 524, 589

Tulniceanu, Petre, 585
Tumagenian, Eduard, 381
Turcu, N.V., 223, 298
Turcuș, Aurel, 74
Turgheniev, Ivan, 21, 347, 393
Turtiainen, Arvo, 359
Turtureanu, Nicolae, 23, 402, 462
Turturică, C., 456
Twain, M., 464, 465
Tzara, Tristan, 116, 137, 338, 491

Ț

Țațomir,/ Tatomir, Nicolae, 9, 233,
576
Țepelea, Gabriel, 60, 154, 239, 258,
335, 444, 555
Țepeneag, Dumitru, 112, 159, 321,
386, 397, 428, 578
Țepeș, Vlad, 479
Țic, Nicolae, 287, 514, 523
Țirioi, Nicolae, 162
Țincu, Bucur, 453
Țoiu, Constantin, 431
Țuculescu, Ion, 153, 526
Țugui, Haralambie, 115, 162, 257,
367, 374, 554, 576, 598
Țugui, Ion, 265
Țundrea, Iulius, 162
Țvetaeva, Marina, 329, 346, 359,
368, 393

U

Uba, Traian, 184, 367, 487
Udrescu, D., 449
Ulici, Laurențiu, 506
Ulieru, George, 255
Unamuno, Miguel de, 66, 225
Ungheanu, Mihai, 79, 168, 209, 225,
234, 263, 354, 409, 468, 539, 540,
579
Ungureanu, Cornel, 75, 257, 576
Ungureanu, Ioana, 381

Ureche, Damian, 16, 257, 258, 367,
447, 457, 462, 550, 576
Ureche, Grigore, 18, 19, 556, 557,
595, 596
Uricariu, Eugen, 157
Urmuz, 14, 197, 241, 296, 539
Ursache, Petru, 130
Ursu, Aurelia, 323
Ursu, Ion, 17
Ursu, N. A., 444
Ursu, Tudor, 126, 255, 322, 597
Utan, Tiberiu, 101, 598

V

Vaida, Alexandru M., 157
Vaida, Mircea, 119, 156, 221, 424,
554
Valerian, I., 65, 461, 462
Valéry, Paul, 55, 301, 417, 447, 471,
515
Varlaam, 65
Varnalis, Kostas, 14
Vasile, Gh. D., 204, 210, 586
Vasiliu, Mihai, 513, 514
Vasiliu, Tătăruși, Al., 454
Vatamaniuc, D., 463
Văcărescu, Elena, 128
Văcărescu, Ienăchiță, 41, 221
Văcărești (poetii), 42, 221, 291, 363
Văduva, Gheorghe, 184
Văduva-Poenaru, Ion, 414
Vălureanu, Petru, 483
Vârgolici, N., 184
Vârgolici, Teodor, 314, 408, 441
Veakis, Yannis, 66, 583
Velea, Nicolae, 191, 321, 365, 422,
431, 545
Velea, Stan, 228, 383, 513
Velican, Ion, 53
Velisar, Ștefana, 323
Velisar-Teodoreanu, Ștefana, 413

Verdeș, Dumitru, 560
 Verdeș, Ilie, 36
 Vergiliu, Publius Maro, 89
 Verlaine, Paul, 10, 43, 44, 116, 123,
 324, 338, 437, 471, 521
 Verne, Jules, 61, 330, 524
 Vesiolii, Artion, 393
 Vesnić, Slavko, 598
 Vesper, Iulian, 125
 Vianu, Tudor, 10, 23, 29, 58, 66, 70,
 71, 72, 74, 109, 131, 147, 173,
 203, 204, 212, 243, 246, 252, 284,
 300, 310, 319, 365, 369, 396, 405,
 417, 441, 452, 502, 529, 557, 587,
 588, 596
 Viasnoff, Nicolas, 47
 Vicol, Dragoș, 45, 219, 274, 340,
 364, 367, 488, 589
 Vigny, 394
 Villey, Pierre, 306
 Villon, Francois, 391
 Vinea, Ion, 10, 11, 139, 154, 221,
 249, 311, 370, 409, 472, 491
 Vintilă, Mariana Nuși, 284
 Vintilă, Petru, 115, 274, 322, 347,
 348, 360, 434, 532, 556, 558
 Vișnevski, 361
 Vitner, I., 441
 Vizante, Viorica, 309
 Vîjeu, Titus, 341, 453
 Vîrgolici, N., 589
 Vlad, C., 447
 Vlad, Ion, 38, 547
 Vlad, Sorin, 457
 Vlad, Vasile, 531
 Vladimirov, Olimpiu, 336
 Vlahuță, Alexandru, 127, 285, 286,
 485, 539
 Vlaicu, Aurel, 335
 Vlasiu, Ion, 213, 423
 Vlăduțescu, G., 479
 Voicu, Octavian, 563
 Voiculescu, E., 160
 Voiculescu, Erika, 219
 Voiculescu, Ervin, 346, 564
 Voiculescu, Ion N., 242, 449
 Voiculescu, Margareta, 583
 Voiculescu, Vasile, 57, 95, 96, 109,
 165, 166, 167, 214, 279, 301, 326,
 327, 329, 450, 484, 489, 512, 528
 Voinescu, Ion, 512
 Voinescu, Nicoleta, 364
 Voitin, Alexandru, 177, 476, 583,
 584
 Voltaire, 183, 343
 Voronca, Ilarie, 153, 208
 Vortel, Jean, 208
 Voznesenski, Andrei, 346, 393
 Vrabie, Gheorghe, 23
 Vrânceanu, Dragoș, 56, 136, 144,
 173, 225, 422, 482, 497, 527, 550,
 597
 Vrânceanu, Radu, 134
 Vrettakos, Nikiforos, 555
 Vulcan, Iosif, 245
 Vulpescu, Romulus, 64, 82, 178, 215,
 219, 248, 251, 255, 334, 456, 527,
 547, 562

W

Wald, Henri, 214, 372
 Walter II, John, 463
 Walzel, O., 459
 Warren, Austin, 528, 551
 Wellek, René, 528, 551
 Wells, H. G., 61, 62, 340
 Welther, T. M., 560
 Wesker, 394
 Whitman, Walt, 60, 61
 Wickram, Jörg, 306
 Wittstock, Erwin, 306
 Wolseley, Roland E., 259
 Woolf, Virginia, 415

X

Xenopol, A. D., 8, 33, 159, 294, 383

Z

Zaharia, Romulus, 274

Zaharian, G., 381

Zalis, H., 375, 385, 398, 493

Zamfir, Mihai, 290, 425

Zamfir, Vasile, 248, 298, 564

Zamfirescu, Dan, 125, 153, 270, 495,
496

Zamfirescu, Duiliu, 8, 9, 33, 62, 63,
113, 203, 318, 371, 394, 464, 488

Zamfirescu, Florence, 86

Zamfirescu, G.M. 86, 87, 437, 528

Zamfirescu, Mihail, 437

Zamfirescu, Violeta, 203

Zăinescu, A.I., 138, 263, 387

Zălog, Emil, 273, 450

Zanne, Alexandru, 183

Zarifopol, Paul, 163, 189, 426

Zeletin, C.D., 184

Zidarov, Nikolai, 422

Zidaru, Gh., 443

Zilieru, Horia, 14, 32, 112, 122, 329,
426, 499, 520, 550, 598

Zincă, Haralamb, 92, 274, 331, 368,
532

Zissu, Mihai, 586, 588

Zola, Emile, 65, 105, 464, 465

Zoltán, Franyo, 117, 118, 141, 149,
244, 257, 307, 311, 352

Zoltán, Veress, 127

Zonaras, Ioannes, 554

Zub, Al., 10, 192, 253, 266, 278

